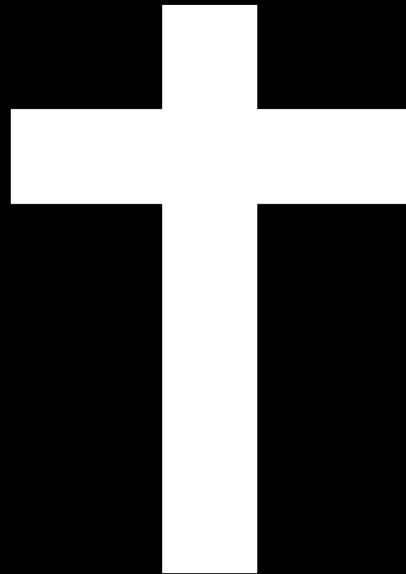

DBEEDÉ DEE-

Wè Northern: DBEEDÉ DEE- New Testament+

**DBΞEΔΞ DEE-
Wè Northern: DBΞEΔΞ DEE- New Testament+**

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Wè Northern)

Contributor: WBT Central Zone

All rights reserved.

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
420bcc8e-229d-5a3a-91bf-a91cc86b40db

Contents

Matie	1
Makt	46
Luikt	74
San	122
Nɔɔɔɔ	156
Romε	199
1 Korεntu	220
2 Korεntu	241
Galasi	255
Efεsu	264
Filipu	271
Kolɔsu	276
1 Tesaloniku	281
2 Tesaloniku	285
1 Timote	288
2 Timote	294
Titu	299
Filemɔ	302
Eble	304
Sakt	321
1 Pici	327
2 Pici	333
1 San	337
2 San	342
3 San	343
Suidu	344
Du'kwla-sawlu	346

-Pɔia" -tɪ Matie 'tmua

Sesi 'a "ji

(Luiki 3.23-38)

¹ Ka Sesi Klisti -nɪa Dafidi 'a "ju, ɔ nɪa Ablaam 'a "ju 'a "ji 'a nɪsɔn 'ka ka :

² Ablaam 'wɛɪsaaki, Isaaki 'wɛɪsakɔbu -wɛɪsakɔbu 'wɛɪsuida ke ɔɔ' "dei-wi" ke-.

³ Suida ke ɔɔ' 'nɪnɔ Tama 'wɛɪfaresti ke Sera ke-. Faresti 'wɛɪɛsirɔm, -wɛɪɛsirɔm 'wɛɪaram.

⁴ Aram 'wɛɪaminadabu -wɛɪaminadabu 'wɛɪnaason. Naason 'wɛɪsalma,

⁵ -wɛɪsalma ke Raabu 'wɛɪboasti. Boasti 'wɛɪobedi, Ruiti -nɪ -mɔ de.

⁶ Obedi mɔ -wɛɪisai -wɛɪisai 'wɛɪdafidi. ɔmɔ -kpa 'beɔ.

'Beɔ Dafidi -nɔ -duɛ" Uri 'a 'nɪnɔ 'ɔn 'de ɔ ke ɔ 'wɛɪsalomɔ.

⁷ Salomɔ 'wɛɪroboam -wɛɪroboam 'wɛɪabia. Abia 'wɛɪasafu

⁸ -wɛɪasafu 'wɛɪsosafa. Sosafa 'wɛɪsoram -wɛɪsoram 'wɛɪosiasi.

⁹ Osiasi 'wɛɪsoatam -wɛɪsoatam 'wɛɪakasi. Akasi 'wɛɪesekiasi,

¹⁰ -wɛɪesekiasi 'wɛɪmanase. Manase 'wɛɪamɔ -wɛɪamɔ 'wɛɪsosiasi.

¹¹ Sosiasi 'wɛɪsekoniasi ke ɔɔ' de'di -wi" ke- 'de ɛɛ' nɔ" tu 'di mɛ Suifu-wi" muu kɔnkɔwla' 'de Babilɔnɪ -blɔa "kpei.

¹² ɔɔ 'wɛɪkɔnkɔwla' 'sasa la -wɛɪsekoniasi 'wɛɪsalatiɛɪ. Salatiɛɪ 'wɛɪsorobabe

¹³ -wɛɪsorobabe 'wɛɪabiudi. Abiudi 'wɛɪeliakim -wɛɪeliakim 'wɛɪasɔɔ.

¹⁴ Asɔɔ 'wɛɪsadɔki -wɛɪsadɔki 'wɛɪasim. Asim 'wɛɪeliudi

¹⁵ -wɛɪeliudi 'wɛɪeleasa. Eleasa 'wɛɪmatan -wɛɪmatan 'wɛɪsakɔbu

¹⁶ -wɛɪsakɔbu 'wɛɪsɔsɛv, Madi 'a kɔan. Madi -nɔ, ɔmɔ -nɪ Sesi nyɔ 'a 'daa Klisti de.

¹⁷ De -wɛɪablaam "kpei -wɛɪ-ɛ -jɛɛa Dafidi ɛ, nyɔ a -sroɛ' nyɔ 'ɔ "ji 'a -puue 'jɔ -nyiiɛ. De -wɛɪablaam 'e Dafidi "kpei -wɛɪ-ɛ -jɛɛa Suifu-wi"

'a kɔnkɔwla' mua' 'de Babilɔnɪ ɛ, ɛ nɪɛ nyɔ 'ɔ "ji 'a -puue 'jɔ -nyiiɛ -ke. De -tba' 'o -mɔ -ɛ -jɛɛa Klisti 'a 'wɛɪablaam, ɛ nɪɛ nyɔ 'ɔ "ji 'a -puue 'jɔ -nyiiɛ -ke.

Sesi 'a 'wɛɪ-po

(Luiki 2.1-7)

¹⁸ Ka Sesi nɔa 'wɛɪsɔn 'ka ka : Madi -nɪa ɔ de ɛ, ɔ -tee Sɔsɛv 'a 'nɪnɔ 'ɔn. 'Kaa ɔɔ se sɛɛ' due' "kpei -te ke 'sɔ Kea 'a -Suu 'a "ikmaa' je ɛ -nɔ ɔ 'je "kwɛɪ 'ble.

¹⁹ 'De Sɔsɛv -nɪa ɔa' -pɔn' i ɛ, ɔ nɪɛ nyɔ 'dɔɛ -o. ɔ se ɛ "inɔ ɔ 'je ɔa' 'nɪnɔ dooa-, ɛmɛ -tɪ ɔɔ -pɔn ɔ 'je ɔ "i "tai wɔɔ-.

²⁰ ɔ siɛ ɛɛ' tɔ' i naa' 'sɔ, ɔ 'jɛ Tu"bo Kea 'a "soai due' 'de jajri 'ɔn, -ɔ -wɛɪ-ɔ -pee ka, -ɔ -na : Sɔsɛv, Dafidi 'a "ju, -ɪn -bo tɔ' i pleɛɛ 'de Madi 'a -tɪ' 'ɔn, de-nɔɛ' "ju -ɔɔ "kwɛɪ ɔa 'tɪan i ɛ, Kea 'a -Suu mɛ -ji" 'e ɔ 'ɔn -wɛɪ ɔ 'ble ɛɛ' "kwɛɪ tu.

²¹ ɔa muɛ "junmɔju 'wɛɪ-ɪn -je ɔ Sesi nɪnɔ -tuu"-, ɛ 'de mɛ -nɪ Nyɔ 'pɔvi, de-nɔɛ' ɔmɔ -ɔɔ mu ɔɔ' 'ɛɛ-wi" 'pɔva' 'de desavɔn 'kwa.

²² Ia' di tu nɔɛɛ' -wɛɪwɛɪ Tu"bo Kea 'a wɛɪkwajaa- 'tmua tɛin" 'je 'o nɪnɔ.

²³ ɔ wɛɪka 'de-, ɔ 'na : 'Nɪnɔ -tɔɔ a muɛ "kwɛɪ 'blea' -wɛɪ ɔ 'je "junmɔju 'wɛɪ 'de nyɔ 'je ɔ Emanie 'daa-. ɛɛ' 'nɪnɔ tu 'de mɛ -nɪ Kea ke -a -na'.

²⁴ Sɔsɛv sɔan "nyɔ 'sɔ ka Tu"bo 'a "soai 'da, 'kamɔ ɔ nɔ, -wɛɪ ɔ "duo ɔɔ' 'nɪnɔ Madi 'ɔn.

²⁵ 'Kaa ɔ ke ɔ se ba 'a ku "i bla mamav 'sɔ ɔa' "ju -nɔ je 'wɛɪ, -wɛɪ Sɔsɛv -tuu" ɔ Sesi nɪnɔ-.

2

De "ijuvɔn -wɛɪ 'e 'jɛv kwea fɔɔ

¹ Sesi 'wɛɪbo Betelɛm 'de Suida 'de 'beɔ Erodi 'a nɔ" 'di. Sesi 'wɛɪsɔ ɛ, de "ijuvɔn jɛv" -ɔɔa -ɔɔan 'ɔɔ-sɔn 'a -pɔn" -tɪ ɛ, ɔɔ 'wɛɪ 'e 'jɛv kwea fɔɔ -wɛɪ ɔɔ ji 'o Selisalem.

² 'Sɔ ɔɔ -teeɛ' nyɔ i, ɔɔ 'na : Suifu-wi" 'a 'beɔ -ɔ -wɛɪ 'de 'wɛɪ -nɪ 'di 'ee -ta ka ɔ nɪ ɛ- ? -A jɛɛ ɔ "juɔi

-gbεεa', dε-nυε' -a -je ɔɔ' 'cv-sun 'mε 'de 'jrv kwea fɔo.

3 'Beo Erodt 'wɔan wlu -nε ε, ε jie ɔ miia, tai' "maa ɔ ke Selisalem -kwlo -wee' 'mε.

4 'Su ɔ 'kuɛn 'sraa -savn klae" ke ke' wɔ-savn "jrui -wee ɔ -tee' vɔvɔ i 'de -ta ka Klisi, Kea 'a 'o -tei 'je 'wlvɔ 'de ε-.

5 Uv 'na : 'Bo Betelem 'de Suide 'bo ɔ 'je 'wlvɔ-. 'De dε Kea 'a wlu 'kwajaai 'cria 'de εε' -ti' 'vn, ε ka :

6 -Mɔ Betelem -kwlo, ε se -mɔ se dɛwɔn nɪ 'de Suda 'a -kwle -wee' "klu ko-. 'Kaa 'bo -ma -kwlo tu 'di 'bomɔ 'beo -jea 'ma 'cε Israε-kɔvn -je o po 'je 'wlvɔ-.

7 'Su Erodt 'da dε "ijuovn -nv 'mε wɔɔ-, -wee ɔ -tee' vɔvɔ i 'pepe, ɔ 'na : Dεε nɔ" εε' 'cv-sun -tu 'kpa 'e "jei ε- ? Uv "siε εε' nɔ" ɔ 'nynɪ.

8 'Su ɔ 'na : Ao mu Betelem -wee ao 'je "ju -saan" -nɔ ɔ -pvn" -ti i -tee' 'pepe. -Bo ao 'je ɔ 'ja a, -mε ao ji 'vn 'tmvɔ-, 'de 'vn 'je ɔ "juɔi -gbεεa' mu -ke.

9 Uv -kɔa' ɔɔ' wlu doin" o poa' 'sv ε, vɔ 'kpa -jei". 'Su 'cv-sun vɔ 'jeea "jriε- 'de 'jrv 'a kwea fɔ o 'de ε, ε kɔn vɔvɔ "juɔi. ε nynia -ta "ju -saan" nɪa 'sv ε nyna i.

10 Uv 'jeea 'cv-sun -nε "jriε- 'sv, 'mva- klaa" "ji vɔvɔ 'vn 'ε.

11 Uv pa 'e -gbu" 'di, vɔ jεε "jupliε ke ɔ de Madi 'mε 'sv vɔ "siie 'kɔi- i 'bo ɔ "juɔi, -wee vɔ -gbεε' ɔ. 'De vɔvɔ kain vva' 'bleedɪ "i -wee vɔ nɔ ɔ -paan' "jrii. Uv "nyɪ ɔ 'sani ke -dai'klo ke tu 'a "ni jrε' -εε 'nv nmɔɔa 'e nyv 'mlai ε, εε' 'nynɪ -nɪ 'mii-.

12 'Su Kea -saa vɔvɔ fen' 'de jajri 'di -wee vɔ 'bo 'e 'beo Erodt o de muue, 'sv vɔ "due -je jrε' 'vn -wee vɔ mu vɔvɔ "bli de.

Kea 'a "soai -saa Sosev fen' -wee ɔ 'je Esipv mu

13 Dε "ijuovn -nv mua de 'sv ε, Sosev 'jεε Kea 'a "soa 'a due' 'de "nyɪɔ' o, ɔ wlu ɔ -pee ɔ 'na : -In -sɔn 'vn, -vn -je "ju -saan" ke ɔ de 'vn "duo- vɔ ke -vn -je 'e Esipv-blva "kpei mu. 'Demɔ ao 'je i -te mamaυ -bo 'vn

'na -vn ji dεε 'de -vn -je de ji, dε-nυε' Erodt a -pɔn "ju -saan" 'a 'dba -kɔ i.

14 Sosev sɔan 'vn 'sv ε, ɔ "duo "ju -saan" ke ɔ de 'vn 'ε "maυ" -wee ɔ ke vɔ mu 'e Esipv.

15 'De mɔ ɔ -te i mamaυ 'sv Erodt je 'mε. Ia' dɪ tu nυε' -wee dɪ Kea 'a wlu 'kwajaai 'tmva tɛin" ε, 'de ɪ 'je 'o nyni. εε' wlu tu 'na :

'vn 'da 'ma "ju 'mε, -wee ɔ 'wlv 'e Esipv-blva "kpei.

Erodt 'dba "nynunmainynu mu"

16 Ka dε "ijuovn sea 'de ɔ o de muu -wee vɔ kpa -jεblv jrε' Erodt 'jea kan' 'sv, ɔ 'kpa 'cɛn -wee ɔ dbo nyv 'de Betelem ke -kwle -jie' 'de woi 'dii, 'de vɔ 'je "nynunmainynu mu" -blea -sɪn 'sɔɔn ke "nynuu pliie 'dba dε-nυε', nɔ" -ε 'di 'cv-sun 'kpaa 'de "jei -wee dε "ijuovn "sia εε' 'nynɪ 'de ɔ -pee, εmε -nao.

17 'Su dɪ "klein Kea 'a wlu 'kwajaai Selemi 'tmva 'de ε, ɪ nyni 'o 'ε.

18 ɔ wlu' ka 'de-, ɔ 'na : Nyv a 'wɔn -too" "i powlu 'bo Rama. Raselɪ -a -fɪn", -va kple vva' "nynuu- dε-nυε', v se -ti' -kwli' i -tu" -ti 'wɔɔn 'de va' "nynuu -mεa 'a -ti' 'vn.

Sosev muε Israε-blva "kpei de

19 Erodt 'mε -wee Sosev 'je Kea 'a "soai "nyɪɔ' o 'de Esipv.

20 'De ε wlu Sosev -pee ka, ε 'na : -In -sɔn 'vn, -vn -duo" "ju -saan" ke ɔ de 'vn ao 'je 'e Israε-blva "kpei de mu, dε-nυε' nyv -vva -pɔan "ju -saan" 'a 'dba -kɔ i 'de ε, vɔ 'mεε -wε-.

21 Sosev sɔan 'vn 'sv, ɔ "duo "ju -saan" ke ɔ de 'vn 'ε, -wee ɔ 'kpa 'de Israε-blva "kpei -jei".

22 'Kaa ka Asilaisi "sia 'bo ɔ "bo Erodt -kɔ o, ɔ 'wɔin 'sv 'bo 'a mua' 'bleε ɔɔ' faυn-, -wee Kea 'tmvɔ ɔ 'de jajri 'di 'de ɔ mu 'e Galile.

23 ɔ "tiε 'o -kwlo due' -εε 'nynɪ nɪa Nasaretɪ 'di. ɔ nυ εε' dε tu 'mε -wee wlu Kea 'a wlu 'kwajaavɔn 'tmva tɛin" ε, ε 'je 'o nyni. εε' wlu tu 'naa : Nyv a mu ɔ Nasaretɪ -i 'daa'.

3

Wlu San Batisi 'tmva
(Maki 1.1-8 ; Luiki 3.1-18 ; San 1.19-28)

¹ 'De εε' nɔ" tu 'di ε, San Batisi nɛ 'e -pɔɔn" blva "kpei 'de Suide -wɛε -ɔɔ -tmv Kea 'a -ti'.

² Ɔɔ wlu' ka ɔ 'na : Ao juo aoa' desavn "i, ao "biie- 'e Kea o de-nvɛ', Kea 'a nyv 'blesɔn -teε "jri "kpaε' po-ti.

³ San mɔ -ɔɔ -ti' Kea 'a wlu 'kwa-jaai Esai 'tmv 'de- -wɛε ɔ 'na :

"Ju -nɔ 'e -pɔɔn" blva "kpei ɔɔ' weewlu ka : Ao -sa 'beɔ ɔ' -jeblv, ao tɛɛn ɔɔ' -jeblv -wee' -kwlv.

⁴ San 'a 'ɔnpaadi ɔ 'blea a, -sɛn "kpei soo" 'a ku mɛ -nɔ', -wɛε ɔ bla nmikuwlv 'di. 'De ɔɔ di 'plain-too' ke dɔ 'a 'cna ke-.

⁵ Nyv -nɔ Selisalem o, nyv -nɔ Suide blva -wee' "kpei i o, ε ke nyv -nɔ 'blva- -jia' Sudɛn -gbuu -kwlv' i 'dii ε, vɔ -wee' a jie 'de ɔ o.

⁶ Dɔa 'wɔɔn- vɔpv 'a dɔsɔn "i 'bo nyv -wee' "juɔi, -wɛε San a po vɔpv "ni "jru 'de Sudɛn -gbuu wɔn.

⁷ -Ta San a -gbɔan 'emu 'sv -mɛ Fariseɛn-wi" o, Sadiseɛn-wi" a jie 'de ɔ o, -wɛε ɔ 'je vɔpv "ni "jru po. 'Sv ɔ wlu' 'de vɔ -pee ka, ɔ 'na : Ao jɔε 'a "nynuu-, ao 'bo tɔ' inaa ka -bo ao pooε "ni "jru 'sv Kea 'a 'cɛn -εε jia 'wlv aɔpv "kpei 'mɛ.

⁸ -Bo aoa' 'kmv poo fai" -mɛ ao to εε' sɔn, nyv 'je ε 'je !

⁹ Ao 'bo wlvε foo" 'ɔn ka : -A "bo -nɔ Ablaam. Tɔ' -ti 'ma 'tmv aɔpv-, Kea 'beεε' ε 'je ao nya -fuun -wɛε ε 'je "soikpi -nɔ Ablaam 'a "nynuu- 'ɔn nɔ.

¹⁰ -Gbo" -pa 'pɛn i -wɛ- 'bo tu 'a 'sɔn "kpei sese. Tu "o tu -sea' "buo 'dɔε po ε, εε mɛε dbaa' -wɛε ε 'je "jri pooε-.

¹¹ 'Mɔ San, "ni mɛ 'ma po aɔpv "jru -wɛε ao 'je 'kmv fai" poo. 'Kaa "ju ɔ jia 'bo 'ɔn 'de ε, ɔ kmai" ɔ 'je 'ɔn -sii. 'In se ɔɔ' "kwlaibɔ mɔ 'a 'de ɔ bu' -sa -ka nɔ-, -wɛε ɔa' kwa 'ble-ti. ɔmɔ -je ao Kea 'a -Suu ke nɛ o jaa.

¹² Ɔ 'bleε ɔɔ' 'daa- kwa 'de ɔ 'je ɔɔ' ko 'ɔn -fun'. Ɔɔ mɛε ɔɔ' ko bla -ta iwuaa' 'pepe 'de ɔ 'je ɔɔ' ko 'a 'jɔ

-cɛn' 'bo "jei -tu" -wɛε ɔ 'je ɔa' flɔ "jri po 'de nɛ -sea' 'mv-ta 'ble 'ɔn.

Sesi pooε "ni "jru

(Maki 1.9-11 ; Luiki 3.21-22)

¹³ 'Sv Sesi 'wlvε 'e Galile -wɛε ɔ ji 'e San o 'bo Sudɛn -gbuu -kwlv" 'de San 'je ɔ "ni "jru po.

¹⁴ 'Kaa San 'na ɔ se 'wɔn "i-saa nɔ". Ɔ wlu' 'de Sesi -pee ɔ 'na : 'Mɔ -mɔ' -mɔ -je "ni "jru po 'ee, kɛ nɔ 'sv -mɔ ji 'nɔ 'mɔ o ε- ?

¹⁵ 'Sv Sesi 'na : -In -bo ε wlu 'de tbaa, dɔ "klein Kea "sia nɔnɔ, -a -jɔ nɔ o -wɛε ɔ 'je 'o nɔnɔ. 'Sv San 'wɔɔn- 'o 'ε.

¹⁶ Sesi 'a -nɛε -kɔ' "ni "jru poa, -εε 'wlv 'e "nɔɔ- 'sv jaɔn kaiɛn wɔn -wɛε ɔɔ 'je Kea 'a -Suu i, -εε "si i 'bo ɔ "kpei ka -gbεε' nɔa.

¹⁷ 'Sv wlu due' -wlv 'e jaɔn 'di -ε -na : "Ju -nɔ nɛ 'ma -ti' kmaju -o. 'De ɔ 'ɔn 'bo 'ma -kwlvɔ -wee' poo kɔn.

4

-Sɔn' -tɛn' Sesi i

(Maki 1.12-13 ; Luiki 4.1-13)

¹ ε 'wlvε 'o mu 'sv Kea 'a -Suu kpa Sesi 'de -pɔɔn" blva "kpei -wɛε -sɔn' 'je ɔ desavn nva' i -tɔn'.

² Sesi 'bɔ wɔn 'de 'jru-gbaowɔ 'a kwla -nyiiε ke "maɔ'wɔ 'a kwla -nyiiε 'di. 'Sv 'mɔε- ε nɔɔ'.

³ 'Bomɔ nyv desavn 'dipoi 'kpɔɔ -pɔn" -wɛε ɔ wlu ɔ -pee ɔ 'na : -Bo -ɔn -nɔ Kea 'a "Ju ε, -mɛ -ɔn -wlv "soikpi -nɔ -pee ɔ 'je -di'pɛn 'ɔn-snɛε.

⁴ 'Sv Sesi wlv' ka 'de -sɔn' -pee ɔ 'na : Wlv -crɔa' 'de Kea 'a 'sbε 'di kɛ 'da ka, ε 'naa : Diidε 'ε 'sv se ε 'bεε- -wɛε ε 'je nyiɔ 'kmɔnɔa' "nyɔ, 'kaa wlv "klein -wlvε 'e Kea 'wɔn ε, ɔa "nyɔ nyiɔ 'kmɔnɔa' 'mɛ -ke.

⁵ 'Bomɔ -sɔn' kpa Sesi 'e Selisalem -kwlv 'di la 'de ɔ 'jɔɔ 'e Kea -gbu klaa' "jru.

⁶ -Wɛε ɔ wlv ɔ -pee ɔ 'na : -Bo -ɔn -nɔ Kea 'a "Ju ε, -mɛ -ɔn -fi" e -ma -cɛ" 'de -sɔn. 'Kaa ε 'crɔε' ka -ke : Kea a mɛε ε' "soa-wi" 'tmva' 'de -ma -ti' 'ɔn -wɛε vɔ 'je -ɔn 'sa 'de -ma bɛε se -tiie' i 'de "soukpo "jri.

7 'Su Sesi wlu o -pee o 'na : Wlu -crua' 'de 'fo jre' o e 'naa : -In -bo "jrii 'jeedi nve, -in -bo -ma Tu"bo Kea i -tten'.

8 'Su -sion' kpo 'e cru -tean ja "kpei ke'wle -wee o to o 'blva- 'di 'a -pee ke ee' tu "bodi -wee' "klein "i.

9 'De o wlu Sesi -pee o 'na : -Bo -in -sii' 'kou- i 'bo 'un "juoi -wee -in -je 'un "juoi -gbee' e, 'ma mue -un di -ni -wee' "klein "nyia'.

10 'Su Sesi wlu o -pee o 'na : -In -criie 'un kin -sion' ! 'Kaa wlu -crua' e 'naa : -Ma Kea 'a 'su me -ni Tu"bo, eme nyu 'je "juoi -gbee'-, ee' 'su me nyu 'je "juoi nuu-.

11 E 'wlv a 'o mu 'su -sion' teen Sesi o. 'Su Kea 'a "soa-wi" 'kpa Sesi -pun' -wee ua "nyi o diide.

Sesi -tee oo' dbo 'me 'de Galile (Maki 1.14-15 ; Luiki 4.14-15)

12 Sesi 'wcan San Batist 'a -kaso 'dimunynu 'su, o mue 'e Galile.

13 O 'wlv 'o Nasaret 'me, -wee o mu Kapenaum "tia', 'bo 'tonie -kwl' "de Sabilon blva ke Nefotali blva "kpei.

14 E nu kan' 'me -wee de Kea 'a wlu 'kwajaai Esai 'tmva tein' 'je 'o nyini.

15 O wlu' ka 'de- o 'naa : Sabilonblva ke Nefotalibva -i -bcaa' 'e 'tonie -kwl' "de nyu -sea' Suifu ni 'a -ni Galileblva 'a 'fo o 'de Sudan -gbuu 'de !

16 Ia' 'blvi- tu -nia 'e kwie 'di e, umi -jee' -son' klaa' "jrie-, e -sin' 'de nyu -uva pleea 'mea' "kpei.

17 Ee' no' tu 'di me Sesi -tee Kea 'a -ti' 'tmva' -pun'. O 'na : Ao juo aoa' dtsain "i, ao "biie- 'e Kea o de-nve', javn 'di 'a 'bode -tee "jri "kpa po-ti.

Sesi 'da 'saipovn -nyie'.

(Maki 1.16-20 ; Luiki 5.1-11)

18 -Ta o nua 'tonie- -nia 'e Galile -kwl' i plea' 'su e, o jee de 'dinynu 'soon, Simo uva 'daa Piei ke oo' "dei Ancre, -me uv nve 'sai- poa' 'de 'tonie won, de-nve' uv nve 'saipovn -o see.

19 'Su o 'da uvpu 'me o 'na : Ao ji 'un kun, -wee ka aoa -sa' -smii' e, ao 'je kan' nyiovu- -sa, ao 'je 'un ja-.

20 'Bo e 'sri, uv je uva' 'sai- 'bo, uv je 'o Sesi 'de bla.

21 O 'kuan 'o nya ka kpun- 'su o jee de 'dinynu 'soon jrv', Saki ke oo' de 'di San ke-, uv nve Sebede 'a "nynuu -o. Uv ke uv "bo Sebede nve uva' 'sai "paa' 'de -kwee' 'di 'su Sesi 'da uvpu 'me.

22 'Bo e 'sri, uv je -kwee' ke uv "bo sie, uv ke Sesi je mu.

Sesi too nyv de -wee o 'bo nyv 'a 'we-

23 Sesi a mue Galileblva -wee' "klein "kpei- -wee oo too nyv Kea 'a -ti' 'de Suifu-wi' 'a "jrui 'kun-gbi 'dii. 'De ee' 'blva 'a 'fo tu o oo 'tmve Kea 'a -poia' -ti -wee 'wenvun -nia 'e uvpu "klu e, oo 'bo- uv -wee' "klein 'a 'we-.

24 Nyu a 'won Sesi 'a 'nyu 'me 'de Siriblv -wee' "kpei- -wee uva' jo nyv -uva -jea 'kle 'de 'we- 'e kpe -tuu"-tuu 'kwa, e ke nyv -siisain nua 'e 'un o, nyv -kloa o, nyv susu a nva o, -wee oo 'bo- uvpu 'a 'we-.

25 Nyu -tuu"-tuu -kaan Sesi 'de, uva' jrv' 'wlv 'e Galile, jrv' 'wlv -kwle -puue -i -nia 'e "ni woin" 'dii, jrv' 'wlv Selisalem, jrv' 'wlv 'e Suide, jrv' 'wlv 'e 'blva- -jia' Sudan -gbuu 'a 'fo jre' woin "kpei-.

5

Wlu Sesi 'tmva 'de cru' 'kpei e

1 -Ta Sesi 'jeea nyv -tuu"-tuu -nu "jrie- 'su e, o 'ja 'o cru' "kpei -wee o -te i. 'Su oo' klai" nynu 'kpo -pun"

2 -wee o -te nyv de tooa' -pun' 'de o wlu ka, o 'na :

'Mva nva' -ceen'- (Luiki 6.20-23)

3 Nyu ka -uv sea dewon ni 'bo Kea "juoi -uv -jea kan' uvpu nu 'mva-, de-nve' 'beode -nia 'e javn 'di nve uvpu 'a de -o.

4 Nyu -uva -fin" a, uvpu nu 'mva-, de-nve' Kea a mue uvpu -ti' -kwl' i -tu" a'.

5 Nyu -nia kupee' nyv uvpu nu 'mva-, de-nve' uvpu a mue 'blva- -ne 'blea'.

6 Nyu -uva -wla 'isrea 'a -fli i, uvpu nu 'mva-, de-nve' de uva -poan uva mue 'jea'.

7 Nyv -vba -jea nyv 'a wee, vuvv nu 'mva-, de-nve' Kea a muε vυ 'a wee 'jea' -ke.

8 Nyv -nia 'pepe 'de pree o vuvv nu 'mva-, de-nve' vba muε Kea "jrie- 'jeea'.

9 Nyv -vba -pvan' pree 'a blua' i 'bo vυ ke vυ -ponyio 'nyv nu 'mva-, de-nve' Kea a muε vυ εε' "nyvuu- 'daa'.

10 Nyv nyv a -tua" 'kle 'de "isre-ti 'vn, vuvv nu 'mva-, de-nve' 'beode -nia 'e javn 'di nre vuvv 'a de -o.

11 -Bo nyv a sea aovv -cree" -wee nyv a sea aovv 'kle -tu", 'de nyv a sea aovv -ti' "kpei bla foo" 'vn 'de 'ma 'nyv 'a -ti' 'vn ε, ao nu 'mva-.

12 Ao nu 'mva-, ao 'di nmo wvn, de-nve' aovv -kei" a muε "i 'beea' 'de javn 'di. 'Kamv nyv -tu" Kea 'a wlv 'kwajavv -nia tein" 'kle -ke.

Tvn ke -svn' ke (Maki 9.50 ; Luiki 14.34-35)

13 Aovv -ni 'blva 'a 'tvn. 'Kaa -bo 'tvn -kve- wvn 'ee de nyv 'je nu -wee ε 'je wvn ni ε- ? ε se nvvdbv 'ble, -me de -sia 'o mu me -ni nyv 'je ε 'de "kpaε' 'wlv -wee nyivv- 'je ε "kpeina-.

14 Aovv -ni 'blva 'a -svn'. Cvυ "jru-kwlv se ε 'beε- ε 'je 'kwlv pa.

15 Nyv 'o tba nεbi 'de vv -cree" ε de 'jruv, 'kaa nyv a -teε' -ta -tean ja -wee εε wan 'de nyv "klein -nia 'e -gbu" 'di -wee' a 'je i.

16 'Kamv aovv -svn' 'je -svn' 'de nyv -wee' "klein "juv -wee vυ 'je aovv kpln 'dve 'je 'de vυ 'je ao "Bo -nia 'e javn 'di 'a 'nyv "i 'beε-.

De Sesi 'tmva 'de ke' ε -ti' 'vn ε

17 'De Sesi 'na : Ao 'bo tv' inaa ka 'vn ji' -wee 'vn 'je Moisi 'a ke' ke di Kea 'a wlv 'kwajavv tvva nyv i-sa. ε se kan' -mv ni-, 'kaa 'vn se de i-saa' ji, 'vn jre de nva'.

18 'Ma 'tmvε aovv tv' -ti, -ta 'blva-ke javn sea -siv ke ε, Kea 'a ke' se de-saan" ka "kpei 'wlv. Nyv se ke 'ε 'sbejri 'a de-saan" ka 'bo -sai mamav 'sv de ε "sia 'nyv ε 'je 'o nyv.

19 Emε -ti nyv -vv mua ke' 'ε de-saan" ka i-saa' -wee -vv -kv nyv a mua 'o 'de blaa', -me v se de-wvn nu 'de javn 'di 'a 'beode 'vn. 'Kaa nyv -vv mua ke' wvn 'jea' -wee -vv -kv nyv -wee' 'jea 'o 'de bla vv muε de-wvn nva' 'de javn 'di 'a 'beode 'vn.

20 'Ma 'tmv aovv- 'me, -bo aovv "isrea' se ke wv -savv ke Fariseen-wi" 'a -ni "jru 'ja a, -me ao se 'e Kea 'a keema' -kwlv 'di pai 'de javn 'di.

De Sesi 'tmva 'de 'cεn 'ε -ti' 'vn ε

21 De -tmvva' 'de ao "bo -wi" -pee tein" -wee ao 'wvan ε 'na : -In -bo "ku 'dbaa. Nyv -dba "ku ε, nyv a mu vv 'pee 'jea'.

22 'Kaa 'mv ε, 'ma -a -tmv' aovv- 'me, nyv "o nyv -v -kpa 'cεn 'de vv' de 'di -pee, -me nyv 'je vv' 'pee 'je -o. 'De nyv -v -wlv 'de vv' de 'di -pee -wee -v -na : -Mv kpeεn' nyv -nv ! -Me -mv 'v jei tu 'a 'pee nre 'je ka-. 'De nyv -jea vv' de 'di svan 'vn ε, -me -mv nre 'e ne-gbauo' -sea' 'mv -ta 'ble 'vn mu ka-.

23 -Bo -ma sea -ma 'sraa -sade 'bo Kea "juv kpa -wee ka -ma de 'di 'bleea -vn 'dii 'de -vn -je ε -kwlv o po ε,

24 -me -vn -te' -ma 'sraa -sade i 'bo 'sraa-sa'vn, -vn -je de mu -vn -ke -ma de 'di 'je -ti' "kpei- seea kvv- -wee -vn -je de ji 'de -vn -je -ma 'sraa- -sa.

25 -Bo nyv pov -vn "kvan 'de kvan-ti 'vn -wee v ke -vn -je bu' inaa- 'de ao 'je -gba jevn "juv mu ε, -me v ke -vn -beε' wlv 'vn 'bo -jei" -wee v je -vn 'de 'pee 'jei 'kva -tu", 'de 'pee 'jei je -vn -kasogbu ifuoi kwa 'bv, 'de -mv je -vn -kaso 'di po.

26 'Ma 'tmvε -vn tv' -ti -vn se 'e εε' -kaso -tu 'di 'wlv mamav 'sv -vn -je vv' 'wei -nia -vn "kpei -wee' 'de to-. Ia' -svuv due' kovv -gbai' se 'de -vn "kpei siei.

De Sesi 'tmva 'de 'nyvna de ke -kooa" de 'ε -ti' 'vn ε

27 ε 'wlv 'o -mv ε, Sesi wlv 'ke'wlv, v 'na : De ao 'wvan tein" 'de ε, emε -ni : -In -bo jei" 'jeeε.

28 'Kaa 'ma 'tmuʋ aopu 'me : nyɔ 'o nyɔ -gbuan ɔ "dɛi 'a 'nyno jei" jri ja -wɛɛ ʋ pɔɔa pɛɛ "i ɛ, -mɛ ɔ -kɔ' ʋa' jei" nɪa' 'mɛ 'de ɔ pɛɛ o.

29 -Bo -ma dian o jriɛ nɪɛ "i ɛ 'je -ʋn 'de dɛsaʋn 'di pɔ ɛ, -mɛ -ɪn -sa ɛɛ' "jriɛ- tu 'de -ʋn 'kʋn -ɪn -je ɛ 'kwla pɔ. -Ma "jriɛ- due' "i nɪa' "paa', ɛ je -ma nyiojɔ -wee' -gbai" -wee -ɪn mu 'e nɛ 'ʋn -sii.

30 -Bo -ma diansʋn nɪɛ "i ɛ 'je -ʋn 'de dɛsaʋn 'di pɔ ɛ, -mɛ -ɪn -cɛn ɛɛ' sʋn tu 'bo -ʋn -pʋn" -ɪn -je ɛ 'kwla pɔ. -Ma sʋn due' "i nɪa' "paa', ɛ je -ɪn -ble sɪn 'sɔɔn 'de -ma nyiojɔ -wee' -gbai" 'de ɛ mu 'e nɛ 'ʋn -sii.

De Sesi 'tmɔa 'de 'nyno 'kwla -sati 'ʋn ɛ
(Matie 19.9 ; Makɪ 10.11-12 ; Luikɪ 16.18)

31 Sesi 'na, dɛ -tmɔa' 'de ɛ, ɛmɛ -nɪ : -Bo nyɔ -sa 'nyno 'kwla -mɛ ɔ "nyɔ ʋ 'kwla -sasbɛ.

32 'Kaa 'ma 'tmuʋ aopu 'me, nyɔ "o nyɔ -ɔɔ 'nyno sea jei" 'je -wɛɛ -ɔ -sʋ 'kwla -mɛ ɔmɔ -pʋ' 'de jei" 'jedɛsaʋn 'di. 'De nyɔ "o nyɔ -dua" 'nynɔkpao' -saa 'kwla 'ʋn -wɛɛ ʋ "tia "bli ɛ, -mɛ -mɔ 'jɛɛ jei" -ke.

De Sesi 'tmɔa 'de -srɛɛntɪ 'ʋn ɛ
33 Dɛ -tmɔa' 'de ao "bo -wi" -pee ke'wɛɛ ao 'wɔan, ɛmɛ -nɪ : -Bo -ɪn -srɛɛn, -mɛ -ɪn -bo wlu fai" pɔɔɛ, dɛ -ɛɛ -srɛɛan' -ɪn -srɛɛan 'bo Tʋ"bo "juɔi ɛ, -mɛ -ɪn nʋ ɛ.

34 'Kaa 'mɔ 'na : ao 'bo -srɛɛn mɔ -wee', ao 'bo jaʋn 'ʋn -srɛɛn, ɛ nɪɛ Kea 'a -tɛɪn -o.

35 Ao 'bo 'blɔa- 'ʋn -srɛɛn, ɛ nɪɛ Kea 'a "kpeinaade -o. Ao 'bo Selisalem -kwɔɔ 'ʋn -srɛɛn, ɛ nɪɛ 'beo klaa" 'a -kwɔɔ -o.

36 -In -bo -ma "jru 'ʋn -srɛɛn, dɛ-nʋɛ' -ɪn se ɛ 'bɛɛ- -ma -cɛ" 'kpa 'je -ma "mɪjɔ due' kɔʋn -gbai" "pluu- 'de -ɪn -je ɛ kpee-.

37 Aoa' kɪn nɪ kɪn ! Aoa' "ɪn- nɪ "ɪn- ! Dɛ nyɔ a pɔa 'o ɛ "kpei -mɛ 'wɔɔɛ 'e -sɔn' 'ʋn.

De Sesi 'tmɔa 'de nyɔ dɛ "nyɔ-tɪ 'ʋn ɛ

38 ɔ 'na : Wlu ao 'wɔan tɛɪn" ɛ 'naa : -Bo nyɔ wa nyɔ "jriɛ- "i ɛ, -mɛ nyɔ

wɔ "jriɛ- "i -ke. 'De -bo nyɔ -sa nyɔ 'nynɔ 'wɔn ɛ, -mɛ nyɔ -sɔ 'nynɔ 'wɔn -ke.

39 'Kaa 'mɔ 'na -bo nyɔ nʋ ao dɛsaʋn "jrii ɛ, ao 'bo ɛɛ' kpan -saa. -Bo nyɔ pɔ -ma dian o doun" 'kpa 'ʋn ɛ, -ɪn -to 'e kʋan o doun" ɔ 'je 'o 'kpa pɔ.

40 -Bo nyɔ bla -ʋn -tɪ' "kpei -wɛɛ ɔ 'je -ma "bai 'ʋn "duo ɛ, -ɪn -bo ɔ -je de kaan 'de -ma tae' 'a 'ʋn "duo -tɪ 'ʋn -ke.

41 -Bo nyɔ -te' -ʋn -klaan" "kpei, 'de ɔ -te' -ʋn -gbɛ "jru -wɛɛ ɔ ke -ʋn -je -je 'a -to due' 'ʋn na -mɛ -ɪn -kuu dɪ i ɔ ke -ɪn -je -je 'a -to 'sɔɔn 'ʋn na-.

42 Nyɔ -ɔ -tee' -ʋn dɛ i -mɛ -ɪn -nyɔ" ɔ. 'de nyɔ -ɔ -pɔan' -ʋn dɛ 'kwa kpʋan 'a -kɔ i ɛ, -ɪn -bo ɔ -jriɛ" i-saa.

De Sesi 'tmɔa 'de tʋnyɔ 'a -tɪ' kma -tɪ 'ʋn ɛ
(Luikɪ 6.27-28, 32-36)

43 ɔ 'na- : Wlu ao 'wɔan ɛ 'na : -In -kma -ma -ponyio 'ɔ -tɪ' 'de -ɪn -je -ma tʋnyɔ 'ʋn 'nyɛ.

44 'Kaa 'mɔ 'naa : Ao kma aoa' tʋnyɔ 'ɔ -tɪ', ao pɔ nyɔ -ʋa pɔɔa aopu -soo' o "diwan. Ao nʋ nyɔ -nyɛa aopu 'ʋn dɛ 'dɔɛ "jrii. Ao bae nyɔ -ʋa -tua" aopu 'kle 'a Kea.

45 -Wɛɛ ao 'je ao "Bo -nɪa 'e jaʋn 'di 'a "nynuu- nɪ-, dɛ-nʋɛ' ɛɛ faan ɛɛ' jru 'mɛ 'de 'diwɔnynɪʋn ke 'diwɔnmɔʋn "kpei. ɛɛ dbaa "nɪ 'mɛ 'de nyɔ -ʋa nʋa dɛsaʋn o, nyɔ -ʋa nʋa dɛ 'dɔɛ -wee' "klein "kpei.

46 Nyɔ -kma aoa' -tɪ' -bo ao kma -wi" -mʋ 'a 'sʋ 'a -tɪ' 'ee, -mɛ dɛ -ɛɛ -kei" Kea 'je ao -saa ? 'Kamɔ 'wɛɪ-sanyɔ a nʋ -ke o !

47 'De -bo aoa sea aoa' de'di -wi" 'a 'sʋ 'jewlu o pɔ 'ee, -mɛ dɛ -pɔɔa fai" ɛ 'de ɛ- ? 'Mɔ 'na 'kamɔ nyɔ -sea' Kea juo a nʋ -ke o !

48 Ao nɪ 'pepe ka ao "Bo -nɪa 'e jaʋn 'di nɪa 'pepe ɛ.

6

De 'dɔɛ nʋ-tɪ

1 Ao 'bo aoa' dɪ 'dɔɛ nʋa' tooɛ 'bo nyɔ "juɔi -wɛɛ nyɔ je ɪa' 'kpa pɔ. -Bo aoa sɪ nʋ -wɛɛ nyɔ 'je ao -tɪ' o pɔɛ

-me ao "Bo -nia 'e jaun 'di se ao -kei" -sai 'bode.

2 -Bo -ma sea nyu de 'dœ "jrii nu ε, -in -bo εε' ke' i 'jreeε ka "jridepooun a nua 'de Suifv-wi" 'a "jrui 'kɪn-gbi 'dii ke -je woi ε. uva nu kan' 'me, -wee nyu 'je uupu -ti' o po. 'Ma 'tmυε aopv tɔ' -ti, uva' -ni -kei" me uva 'jea 'o 'mva-.

3 'Kaa -bo -ma sea nyu de 'dœ "jrii nu ε, -me de -ma diansun a nua, -ma kvansun 'bo ε juue.

4 'De ka de ε -tua" 'kwla, ε 'je kan' ni-, -wee -in "Bo -bo de ni 'e "sran -ε -juo ε, 'de ε 'je -vn -kei" -sa.

De Sesi 'tmva 'de Kea bae-ti 'vn ε (Luiki 11.2-4)

5 ɔ 'naa : -Bo aoa sea Kea bae ε, ka "jridepooun nua, ao 'bo kan' nɪε. uva -pɔn uv 'je inyna Kea bae-gbi 'dii ke -je woi ke -wee nyu -wee' "klein 'je uupu 'je. 'Ma 'tmυv- aopv 'me, uva' -ni -kei" me uva 'jea 'o 'mva-.

6 'Kaa -mɔ ε, -bo -in -je Kea bae ε, -me -in pa 'e -in o -gbu" 'di -in kan 'o -gbein" -wee -in -je -in "Bo 'mvaε- -in -nia -ε -nia 'o bae-. -Wee -in "Bo -bo de ni 'e "sran -εε -je ε i, ε 'je -vn εε' -kei" -sa.

7 -Bo aoa sea Kea bae ε, ao 'bo wlu -tuu" 'tmυε, ka nyu -sea' Kea juo a nua. Uvuv a naa tɔ' i uv 'na -bo uv po baewlu -tuu"-tuu ε, -wee Kea 'je uva' baewlu kpun.

8 Ao 'bo uupu sraan, de-nυε' dɪ "klein aoa -pɔan i ε, ao sɪ ao "Bo i-tee' 'sv ε jɪ juo- sese.

9 Ka ao 'jea bae sun nu 'ka ka, ao nu : -A "Bo -nia 'e jaun 'di ε, εε' 'nynti -tee kpoi" -wee nyu 'je εε' ni' -te'.

10 εε' 'beɔde po "jri "kpaε' -wee εε' -kwlvɪtɪ 'je nυε- 'nɔ 'blva- "kpei ka ɪa nυva 'de jaun 'di ε.

11 ε "nyɪ -avn -aa -sun 'di diide 'de -stanwɪ 'di.

12 ε 'wlv -aa dɪsɪn 'a -kɔ "kpei ka -aa -wlvɪa nyu -nva -a dɪsɪn "jrii 'a -ni "kpei ε.

13 ε bo -a 'i "taie -wee -sion' 'bo -a i -tɪen' 'de desavn nva' 'vn. 'Kaa ε seie -avn 'de nyoavn 'kwa. De-nυε'

'beɔde ke 'nyntɪ 'wlvɪa' ke "ikmaa' nɪε εε' de jeejee, 'kamɔ ε nɪ-.

14 -Bo ao 'wlv nyu 'a desavn "kpei ε, ao "Bo -nia 'e jaun 'di a mυε aoa' desavn "kpei 'wlvɪa' -ke.

15 'Kaa -bo ao se nyu 'a desavn "kpei 'wlv ε, ao "Bo -nia 'e jaun 'di se aoa' desavn "kpei 'wlvɪa' -ke.

De Sesi 'tmva 'de wɔn 'bɔ-ti 'vn ε
16 ɔ 'naa : -Bo ao 'bɔ wɔn ε, ao 'bo "jrii- "kɪkɪ nɪε, ka "jridepooun a nua. uv pooε "jua- fai" -wee ka uv 'bɔa wɔn 'de nyu -wee' 'je ε juo-. 'Ma 'tmυv ao tɔ' -ti, uva' -ni -kei" me uva 'jea 'o 'mva-.

17 'Kaa -bo -mɔ -bɔ wɔn ε, -me -in -gbai' "jua-, -in -nmɔ -ma -ce" 'kwa.

18 -In -bo -ma -ce" ipooε -wee ka -in -bɔa wɔn, nyu -wee' 'je ε juo-. -In "Bo -ta -in -nia -ε -nia 'o ε, εε' 'sv juue'. 'De dɪ -ma nva 'de "sran -in "bo -ε -juɪ ε, εε mυε -vn -kei" -saa'.

Javn 'di 'a "wliie 'ε -ti' (Luiki 12.33-34)

19 'De Sesi wlu' ke'wle ɔ 'na : Ao 'bo aoa' "wlii- "jrui 'kɪen 'nɔ 'blva- "kpei, kpain" ke 'kɪn nɪa ɪa dooa dɪ, -wee "jriɪvn nɪa 'de -wi" -mυ a wa klu uva "jria.

20 Ao 'kɪn- aoa' "wlii- "jrui 'de jaun 'di 'demɔ wlvn ke 'kɪn se ε 'bεε- ɪ 'je de dooa-, 'demɔ "jriɪvn se ε 'bεε- uv 'je klu wa -wee uv 'je "jri.

21 Deε-tɪ 'vn 'da kan' a, εmε -ni -ta -ma "wliie- nɪa, 'bo -ma tɔ' -wee' "klein "biie- -ke.

"Jrie -ni ku 'a -son' (Luiki 11.34-36)

22 "Jrie- me -ni nyio ɔ -tau. -Bo -ma "jrie- ni ka -cɔn' ka a, -me -ma kui -son i nɪε -pe' saa.

23 'Kaa -bo -maa' 'jei ε, -me -ma nyiojɔ -wee' nɪε 'e kwie 'vn. 'De -bo -son' -nia 'de -in 'vn -srεen kwie 'vn ε, -me "bεε- kwie -in -ni 'e 'vn -me tai' "maa -vn -ε 'bode.

Kea -kwli" -te' -ti (Luiki 12.22-31; 16.13)

24 'Bo -me 'de ε, ɔ 'na : Nyɔ due' se ε 'bεε- ɔ 'je nyu 'sɔn "juɔi nυv-, ɔɔ mυε due' 'vn 'nyεa' see -wee ɔ 'je

due' 'a -ti' kma, ὡς μὲν due' -φῆσαν' see 'de ὡς 'je due' o -si'. Ao se ε 'βῆε- ao 'je Kea 'a 'tṓn nṓ-ti nṓ -wῆe ao 'je 'e 'wῆi 'a "dia 'jea' 'blee-.

25 Ἐμῆ -ti 'ma wlu ao -pee ka, 'in 'naa : ao 'bo -fli i 'wlaa- 'de 'bleedi 'a -ti' 'ṓn, δὲ ao 'jea di o, δὲ ao 'jea 'na o, δὲ ao 'jea 'ṓnpaa o, δὲ-nṓε' Kea mῆ -ε -nyṓ" ao 'kmṓnṓa', 'de 'kmṓnṓa' "paa', ε je diide -sii. Ku nṓe δῶwṓn ε je 'ṓnpaade -sii. -Aee' ε se kan' nṓ- ?

26 Ao -gbṓn nṓṓi -ia -wan" ja kea' ! Ia' nṓ dṓo, ia' -tu", ia' -sa. I se -gbu" 'ble -wῆe diide "jei -tu" -ti, 'kaa ao "Bo -nṓa 'e jaṓn 'di a -gbaaṓn'. 'De aomṓ nṓe δῶwṓn kpῆ -puue ao je nṓṓi -sii-.

27 Nyṓ wῆ- -nṓ 'e aopṓ "klu -wῆe 'de -ῶῶ -fli i 'wlaa' 'ṓn -ῶ -beee' -ῶ -je ῶῶ 'wṓ -pῆ 'mlai" po ε- ?

28 'De δῆε-ti aoa 'wla 'ṓnpaadi 'a -fli i ε- ? Ao -gbṓn sii" -nṓa 'e 'kwla 'di 'a -fan' sṓn ja, ia' nṓ dṓo, ia' 'cra jee".

29 'Kaa 'ma 'tmṓṓ aopṓ 'mῆ, -ta 'beo Salomṓ nṓa ῶῶ 'beode 'ṓn, ὡ se -pῆe -pṓn" -tu", ὡ se ia' due' kṓṓn -gbai' -sii.

30 Sii" -nṓa 'e 'kwla 'di -sṓan, -klae" 'sṓ -i -mῆa -wῆe nyṓ a poa "jri ε, -bo Kea a sea -mṓ δὲ -pṓn" -tu" kan' -mṓ 'ee, -mῆ aopṓ mṓ 'e ! ε seε 'bῆε ε 'je aopṓ- mṓ dṓ 'ṓn paa kan' -kee ? Ao -gbṓn ka aoa' Kea -kwṓlṓ" -tea' sea "i 'bῆ ε !

31 Ao 'bo "jrii "kaeε -wῆe ao 'bo wluε ka : Δὲ -a -je di ε-, 'de δὲ -a -je 'na a-, 'de δὲ -a -je -pṓn" -tu" ε- ?

32 Nyṓ -sea' Kea juo -a nṓ kan' -mṓ. 'Kaa aopṓ mṓ δὲ -εε -ti' kma aopṓ "bli ε, ao "Bo -nṓa 'e jaṓn 'di juε'.

33 Δὲ ao 'jea i -pṓn "i-saa nṓ" ε, ἔμῆ -nṓ ao 'wṓṓn- Kea 'a -kwṓlṓti ke "israēa' ke, -wῆe dṓ "klein -sia 'o mu 'de ε 'je ao -mṓ "nyṓ 'bo -mῆ 'de.

34 Ἐμῆ -ti ao 'bo -sṓṓn -tu" ε 'de -klae" wṓ 'a -ti' 'ṓn, δὲ-nṓε' -klae" wṓ 'a 'sṓ -ble εε' -ce" 'ε -ti'. Δὲ -sṓn' toa 'o, ἔμῆ ao 'je.

*Nyṓ 'bo nyṓ jrv' 'a 'pee 'jes
(Luikṓ 6.37-38, 41-42)*

1 Ao 'bo nyṓ 'a 'pee 'jes -wῆe Kea je aoa' 'pee 'je.

2 Δῆε-ti 'in 'da kan' a, ἔμῆ -nṓ ka aoa nṓa nyṓ 'a 'pee 'jesṓn ε, 'kamṓ Kea 'je aoa' 'pee 'jesṓn nṓ -ke. -Ta ao dbaa -wῆe ao "nyṓa nyṓ ε, 'bomṓ nyṓ 'je dbaa -wῆe nyṓ 'je ao "nyṓ -ke.

3 Δῆε-ti -ma -je tu 'a -fii" -saan" i 'de -ṓn -podei" "jri -wῆe tutie -nṓa 'e -ṓn "jri -maa' 'je mῆ i ε- ?

4 'De ka -in -beee' -in -je nyṓ -pee wlu -in -je nṓ : 'Ma de'di, -in -bo ke, 'in 'je -ṓn δὲ-saan" -nῆ "jri -sa, 'de -mῆ 'kamṓ tutie nṓ 'e -ma -nῆ 'di ε- !

5 "Jridepooi, -in -sa -ma -ce" tutie "jri ke tein" -wῆe -in -je -ma de'di tu 'a -fii" "jri -sa ka 'je.

6 Dṓ -teea kpṓi' 'de Kea 'a -ti' 'ṓn ε, ao 'bo i -gbe' "nyṓe -wῆe i je 'de aopṓ o "biie-, 'de i je aopṓ i'fae-. Ao 'bo aoa' -pῆe ipoe 'bo be" "juṓi -wῆe i ju "kpei- na-.

*Ao -tee' δὲ i, ao -pṓn δὲ i, ao bla klu
(Luikṓ 11.9-13)*

7 Ao -tee' δὲ i, nyṓ a mṓe ao "nyṓa'. Ao -pṓn δὲ i, aoa mṓe 'jea'. Ao bla klu, nyṓ a mṓe ao "wṓin kaian'.

8 Δὲ-nṓε' nyṓ "o nyṓ -teea' δὲ i ε ῶῶ 'jeeε. Nyṓ "o nyṓ -pṓan' δὲ i ε, ῶῶ 'jeeε'. Nyṓ "o nyṓ -bla' klu ε, nyṓ a kaien ὡ "wṓin.

9 'De nyṓ -nṓ 'e aopṓ "klu -bo -ῶῶ "ju -tee' ὡ -di'pen i, 'sṓ -ῶῶ -nyṓ" ὡ "soukpo ε- ?

10 'De -bo ὡ -tee' ὡ -smii' i 'sṓ -ῶῶ "nyṓ ὡ sen ε- ?

11 Aopṓ -jo -nyniia 'di wṓn ε, -bo ao juo aoa' "nynuu- dṓ 'dṓe 'a "nyṓ ka 'ee, -mῆ ao "Bo -nṓa 'e jaṓn 'di se ε 'bῆε- ε 'je ao dṓ 'dṓe "nyṓ, ε 'je 'o -mṓ -sii ? Nyṓ -ṓṓa -teeε' δὲ i ε, εε mu ṓṓṓ "nyṓa' se.

12 Dṓ aoa -pṓan' nyṓ 'jea aopṓ "jrii nṓ ε, imṓ ao 'je nṓ 'de nyṓ -pee. 'Kamṓ Moisi 'a ke' ke Kea 'a wlu 'kwajaaṓn 'da.

*-Jebṓ -saan"- ke -jebṓ klaa" ke-
(Luikṓ 13.24)*

13 Ao paa 'bo -gbein" -je -saan" 'i, de-nve' -je mua 'e "ma-kwlo 'di 'be "kpei, ee' kpa" "kvan "jrii. Nyv -vva kpa ee' -je -tu e, v v -tiei".

14 'Kaa -je mua 'e 'pu-kwlo 'di e, e -srei" -wee e 'piie "i, e se 'won i 'be, ee' kpa" nre 'kle. Nyv -vva kpa ee' -je -tu se "i -tie.

Tu ke ee' 'jo ke (Luiki 6.43-44)

15 Ao -tu" aoa' -ce" 'e -ti' 'de nyv -vva -daa' vva' -ce" Kea 'a wlu 'kwa-jaavn 'a -ti' 'vn. -Bo vva sea aopv -pee ji e, ka -ci' a paa 'blaaku 'vn, 'kamv v v ni-.

16 Aoa mue vvvv "ijua' 'de vva' nvvklvn 'vn. Nyv se e 'bee- v 'je 'mawlobuo ke -fokabuo -sa 'bo "wi-gbau'o ja.

17 Tu 'dve a croe "buo 'dve -wee tu saun a cro "buo saun.

18 Tu 'dve se e 'bee- e 'je "buo saun cro-, 'de tu saun se e 'bee- e 'je "buo 'dve cro-.

19 Tu "o tu -sea" "buo 'dve cro e, ee mue dbaa' -wee e 'je 'o "jri pooe-.

20 -Bo e ni kan' 'ja a, -me 'de vvvv 'a nvvdv 'vn mv ao 'je vva' "kpei-seea' ka juo-.

Wlu 'tmva' ke ee' nva' ke (Luiki 13.25-27)

21 Sesi 'naa : Nyv -vva -daa' 'vn : Tv"bo, Tv"bo, v v -wee' se kan' 'de Kea 'a keema' -kwlo 'di mui, 'kaa nyv -v v nva 'vn "Bo -nra 'e jaavn 'di 'a -kvlvtv e, v v 'sv mv -je 'emu.

22 'De ee' 'wv tu 'di e, nyv -tuu"-tuu a mue 'vn -pee wlua' ka : Tv"bo, Tv"bo, -apv -v -tmva -ma -ti' -tmvv' -tmvv"-, -a ko -taa ? -Apv Kea jaa wlu 'kwa, -v -tmva -m, -apv -nva' -siisavn i 'de -ma 'nynv 'vn, -a ko -taa ? -Apv -nva jrii' -tuu"-tuu 'de -ma 'nynv 'vn, -a ko -taa ?

23 'Bo 'ma mu wlua' ka 'de v v -pee, 'vn se ao juo due'. Ao teen 'vn kvn, ao desavn nv nyv.

-Gbv "svvn "ipoo-ti (Luiki 6.47-49)

24 Kamv wlu 'ma 'wlvv 'tmva' -ta nyv "o nyv -v poa v doin" o -wee kv "sia 'nynv -v nva kan' a, -me v -ko'

to'di nv i -v poa v v -gbu" 'bo 'soa- "kpei e.

25 "Ni klaa" -dba', "ni-gbii "jii', -piie klaa" ji' -wee v bla -gbu" -ne "jri -bla -bla, 'kaa e se blu, de-nve' ee' -gban -tee' 'bo 'soa- "kpei.

26 'Kaa nyv "o nyv -v v poa wlv -nv doin" o 'de kv "sia 'nynv -v v nva kan' -me v -ko' "ju -v sea to'di nv -wee -v poa -gbu" 'bo -pvnvn "kpei e.

27 "Ni klaa" dba', "ni-gbii "jii, -piie klaa" ji', -wee e bla -gbu" -ne vvn -bla -bla, 'sv -gbu" -ne blu' piepie.

Sesi 'a nyv detvsvvn

28 -Ta Sesi -kva' wlv -ne 'e 'tmva' 'sv e, v v nyv detvsvvn "maa nyv -kwea de tai',

29 de-nve' v v nyv detvsvvn ke ke' wv-savn 'a -ne -seea' "kpei. V v wlv a "sie nyv "i ka -vvn' ka.

8

Sesi 'bv - "ju due' 'a 'jrvwe- (Makv 1.40-45 ; Luiki 5.12-16)

1 Sesi -crea' crv 'sv e, nyv -tuu"-tuu -kaan v 'de.

2 'Sv 'jrvwe-nvi due' 'kpa v -pvn" -wee v "sii- 'koi- i 'bo v "juv 'de v 'na : 'Ma 'blei, -bo -vn -nre "i e, -vn -bee' -vn -je 'ma 'we- 'bv-, 'vn 'je 'pepe ni-.

3 'Sv Sesi sroe svn, v blv "i 'de v 'na : 'vn -nre" 'me, -vn -nv 'pepe. 'Bo e "sri 'jrvwe- je "ju -nra 'mva- -pvn" 'wlv, v je 'pepe ni-.

4 'Sv Sesi wlv v -pee v 'na : -In po doin" i, de -nvva -ta -vn -bo e nyv jrv' -pee 'tmve. 'Kaa -vn mu -vn -je -ma nvsvn to 'de Kea 'a 'sraa -sai o -wee -vn -je 'sraade ja- ka Moist 'a ke' 'da, 'de ka -ma 'we- 'bva nyv -wee' "klein 'je e juo-.

Sesi 'pvve "soa-wi" 'a "jruo-tei 'a dbonvi due' (Luiki 7.1-10)

5 -Ta Sesi a paa 'o Kapenaum 'sv e, "soa-wi" 'a "jruo -tei due' 'kpv -pvn" -wee v -tee' Sesi i v 'je v svn o po.

6 V 'na : 'Ma 'blei, 'ma dbonvi 'pen i 'de -gbein", v v dv -wee' 'mee, v v -suua' i -wee v v 'je v v -ce" vvn kpleiin.

7 'Su Sesi 'na : 'Ma mue mua', 'in je ɔɔ' 'wε- 'bɔɔ-.

8 'Su jra' jei -nɔ 'na : 'Ma 'blei, 'in se εε' ka nɪ -wεε -in -je 'de 'ɔn o -gbu" 'di pa, 'kaa -bo -in -tmɔ wlu due' koun -gbai' ε, 'ma dbonvi a mue 'pɔɔa'.

9 'Mɔ -nɔ, 'in 'bleε "jru kpɔ' i -teɔn -wεε 'in 'ble "soa jrv' -ke 'bo 'ɔn -sɔn. -Bo 'in wlu 'e due' -pee, -bo 'in 'na : -In -mu', 'su -mɔɔ' mu'. -Bo 'in wlu jrv' -pee, -bo 'in 'na : -In -ji, 'su -mɔɔ ji'. 'De -bo 'in wlu 'de 'ma dbonvi -pee, -bo 'in 'na : -In nɔ -jε, 'su ɔɔ nɔε'.

10 Sesi 'wɔan wlu -nε 'su ε, ɔɔ 'jraa "ju -nɔ 'mε, -wεε ɔ wlu 'e nyɔ -ke ɔɔ na -pee, ɔ 'na : tɔ' -ti 'ma 'tmɔɔ aopɔ 'in se Kea -kwɪ" -tea' -jε -bea ka -mε 'je due' 'de Israε-blva 'a -cε" 'kpa "kpei.

11 'Ma 'tmɔɔ aopɔ- 'mε, nyɔ -tuu"-tuu a mu 'e 'jrv kwea ke 'jrv -sɔn 'wɔa' -wεε ɔ 'je o Ablaam ke, Isaakɪ ke, Sakɔbɔ -pɔn" mu 'de ɔɔ 'je sɔn -tadue po 'de Kea 'a kεεma' -kwɪɔ 'di.

12 'Kaa nyɔ -tea 'beɔde -nε 'ε -tea' 'de ε, -wi" -mɔ a mue 'e "kpae' -fii" 'a -ta -ftn" 'a ke 'nyɪ "idiia" nɪa 'de kwie 'di.

13 'Su Sesi wlu' 'de jra' jei -pee ɔ 'na : -In mu, ka -in -tea' 'ɔn -kwɪ" ε, ε nɔɔε kan'. 'Bo ε "sri ɔɔ' dbonvi 'a 'wε- je 'bɔ.

Sesi 'bɔɔ- Piεi 'a "bianynɔ ke nyɔ -tuu"-tuu 'a 'wε- (Makɪ 1.29-34 ; Luikɪ 4.38-41)

14 Sesi mue 'e Piεi o -gbu" ɔ jεε Piεi 'a "bianynɔ -mε ɔ 'pen i, ɔa' "jru -a -bai'.

15 ɔ bla ɔa' sɔn "i 'su ɔa' "jru 'bɔɔ -wεε ɔ sɔn 'ɔn 'de ɔ pi ɔɔpɔ -pee.

16 -Kwie" ka a, ɔɔ ja Sesi nyɔ -tuu"-tuu -siisain nɪa 'e 'ɔn ε. Sesi nɔε ɔɔ' wlu 'a 'su ɔ je -siisain i nɔ, -wεε ɔ je nyɔ -wee' "klein 'a 'wε- 'bɔɔ -ke.

17 ɔ nɔ εε' de tu 'mε -wεε wlu Kea 'a wlu 'kwajaai Esai 'tmɔa tein" sese 'de- 'je 'o nyɪ. εε' wlu tu 'na : ɔ "duo -aa 'kle -wee' 'ɔn 'ε, -wεε ɔ -sa -aɔn -aa deaɔn 'a 'wε- 'ε -gbe "jru.

Ka nyɔ ke Sesi 'jea nasɔn nɔ ε (Luikɪ 9.57-62)

18 Sesi -gbɔan nyɔ -gbae' ɔ 'dei ja 'su, ɔ 'na : -A -muu 'e 'kpɔɔ 'de.

19 'Su ke' wɔ-sai due' 'kpa ɔ -pɔn" -wεε ɔ wlu ɔ -pee ka, ɔ 'na : Nyɔ deɔɔɔi, -ta "o -ta -ma mua -in -ke 'ma mue 'o mua'.

20 Sesi 'na : Too'wε- 'bleε "bie, nɔɔi 'bleε 'jro. 'Kaa nyɪɔ 'ɔ "Ju se "jru 'wɪaa -ta 'ble.

21 'Su deejrɔ' -wɔ 'de ɔɔ' klai" nynuu "klu, -ɔ -na : Tɔ'bo, -in -nyɪ" 'ɔn nɔ" 'in 'je 'ɔn "bo i -tea' mu ke kpɪn-.

22 'Kaa Sesi 'na : -In bla 'bo 'ɔn 'de. -In -tai" 'mεɔn "i, ɔɔ 'je ɔɔa' 'mεɔn inmae-.

Sesi jaa -piie ja (Makɪ 4.35-41 ; Luikɪ 8.22-25)

23 'Bo -mε 'de 'su ε, Sesi 'ja 'e -kwεε" 'di -wεε ɔɔ' klai" nynuu bla 'bo ɔ 'de.

24 -Ta ɔɔa mua 'su -piie cɔn "jei 'bo "ni "kpei, "ni 'a 'plɪ a 'wɪa 'e -kwεε" 'di, 'kaa Sesi a 'mɔɔ.

25 ɔɔ' klai" nynuu 'kpɔ -pɔn" -wεε ɔɔ -sɔ "nyɪɔ' 'de ɔɔ 'na : Tɔ'bo, -in -pɔɔ' -aɔn 'de, -aa -mεε' !

26 'Su ɔ sɔn "nyɪɔ' -wεε ɔ wlu 'de ɔɔ o, ɔ 'na : Deε-tɪ faɔn a nɔ aopɔ ε- ? Ka aɔa' de -kwɪ" -tea' nɪ tɔi- kan' a- ! 'Su ɔ sɔn 'ɔn 'ε -wεε ɔ "wɔɔ- -piie ke "ni 'a 'plɪ "jrui, 'de -ta -wee' nɔε -snii'.

27 'Su tai' "maa ɔɔ -wee' "klein 'mε. ɔɔ 'na : Deε -nyɔ -nɪ ka -mɔ -wεε -piie ke "ni a 'je ɔ wɔn ε- ?

Sesi -seie nyɔ 'sɔɔn 'de -siisain 'kwa (Makɪ 5.1-20 ; Luikɪ 8.26-39)

28 -Ta Sesi nynia 'e "ni 'de ε, 'de Gadare nyɔ "bli ε 'su nyɔ 'sɔɔn -wɔ 'e -gbain' 'di -ɔɔ -jɔɔ' "i. -Siisain -nɪ 'e ɔɔpɔ 'ɔn, ɔɔ nɪε wɔn -sansan, -ta ɔɔ nɪa, nyɔ jrv' ɔ -sii 'o.

29 'Su ɔɔ "wɔɔ' ɔɔ 'na : Kea 'a "Ju, de -nɪ 'o -in -ke -a 'nyɪ ε- ? Nɔ" se nyɪ 'su -in -je -a 'kle "kpei ja a- ?

30 -Ta ε nɪa kan' a, -mε be" 'a -gbɔn jre' -teεn ɔɔpɔ o, -wεε -εε dii.

31 'Su -siisain baεε Sesi i 'na : -Bo -in nɔ -a i ε, -mε -in po -aɔn 'de be" 'a -gbɔn -nε 'ɔn.

32 Sesi wlu ι -pee ɔ 'na : I mu ! I 'wlvā 'e nyv 'soon -nv 'bn 'sv ι pa 'e be" 'bn. 'Sv be" 'a -gbvn -ne -sa plea' 'de cru 'a -peenai", 'sv ι 'wla 'o "niɔ-. 'De ι blu "ni -tun, -wεε ι 'mε.

33 Nyv -tea be" 'dei 'jeea dε -nvba nyv 'soon -siisain 'wlvā 'e 'bn jriε- 'sv υv ple' υv muε -kwlv -wεε υv po ιa' "kuan.

34 'Sv -kwlvbn -wee' "klein -kwε- 'e -kwlv i, υv 'jaa- Sesi "i, -wεε υv -tee ɔv 'ibaea' -pvn" 'de ɔ 'je 'de vva' 'blva- "kpei 'wlv.

9

Sesi 'pvve klɔɔi due' (Maki 2.1-12 ; Luiki 5.17-26)

1 Sesi 'ja 'e -kwεε" 'di ɔ cean "ni 'sv ɔ muε 'de ɔ o -kwlv.

2 'Sv υv jɔ klɔɔi due' -ɔ -pen i 'de 'sai- 'di. Sesi 'jeea nyv -nv 'a ɔv -kwlv" -tea' 'sv ε, ɔ wlv' 'de klɔɔi -pee ɔ 'na : 'Ma "ju, -ιn -duo" 'kpv 'bn, -ma dɪsain -kwε' 'bode.

3 'Bomɔ ke' wɔ-savn jrv' -tee 'mii wlvā' -pvn" υv 'na : "Ju -nɔ -mɔ ɔ to Kea wɔn o kan' -mɔ ε- !

4 Sesi jua tɔ' υvpu a naa i 'sv ɔ 'na : Dεε-ti aoa' tɔ' nyi "jrii kan' 'de aopv 'bn ε- ?

5 Dε -je -kmai" ε- ? -In -na -ma dɪsain -kwε' -ae, -aee' -ιn -na -ιn -son 'bn -ιn -je na a- ? Dε aoa naa tɔ' i ε- ?

6 'In nιε "i ao 'je ε juo- ka 'mɔ nyiɔ ɔ "Ju 'ιn 'blea "ikmaa' 'de 'blva- "kpei 'ιn 'jea nyv 'a dɪsain -kwε' ε. 'Bomɔ ɔ wlvu 'de klɔɔi -pee ɔ 'na : -In -son 'bn -ιn -je -ma "kpei 'pendε 'bn "duo-, -ιn -je 'de -bn wɔin" mu.

7 "Ju -nɔ son 'bn 'ε kan' -ceen'-, 'sv ɔ kpven -gbεin" -je i.

8 Favn a nv nyv "klein -jea dε -nιa 'mva 'a -ta 'mε, 'sv vva poε Kea 'sε- dε ε "nyιa nyiɔ "ikmaa' -nε.

Sesi 'da Matie (Maki 2.13-17 ; Luiki 5.27-32)

9 Sesi 'wlvā 'mva- ɔ muε 'e nya, ɔ 'jee "ju due' nyv a 'daa Matie "jriε -ɔ -tee i 'de 'wei-sagbu 'di. Sesi wlv ɔ -pee ɔ 'na : -ιn bla 'bo 'bn 'de. Matie soan 'bn 'sv ɔ bla 'o Sesi 'de.

10 ε 'wlvā 'o mu ε, Sesi a die dε 'de Matie o -gbu" 'sv 'wei-savn o, nyiɔpu- -savn ji' -wεε υv ke Sesi ke ɔv klai" nynuu bee o 'de vva dii -tadue.

11 Fariseen-wi" 'jeea dε -nιa 'mva- "jriε- 'sv ε, υv wlv' 'de ɔv klai" nynuu -pee υv 'na : Dεε-ti aoa' dεtɔɔi ke 'wei-savn ke nyiɔpu -savn a dii -tadue ε- ?

12 Sesi 'wɔan vva' wlv -nε 'sv ɔ 'na : Nyv -vva kui -son floan i ε, vva' -pɔn -dɔ'croi, ε nι nyv 'wε- ε nva υvpu -a -pɔn -dɔ'cro i.

13 Dε wlv -crua' 'tmva, ao mu ao 'je ε 'cian. ε 'naa :

Nyv 'a wεε 'jea' mε -εε "dia 'ma 'je, ε -sii 'sraa- -saa'.

'In se "isrenyv 'a -ti' ji, dɪsainvbn 'a -ti' mε -ti 'ιn ji.

Nyv -tees' Sesi i 'de wɔn 'bo-ti 'bn (Maki 2.18-22 ; Luiki 5.33-39)

14 San Batisι 'a klai" nynuu jιε 'de Sesi o 'sv υv 'na : Dεε-ti -a -ke Fariseen-wi" a 'bo wɔn 'de -ma -nι klai" nynuu 'a 'bo wɔn ε- ?

15 'Bomɔ Sesi wlvu υvpu -pee ɔ 'na : Nyv nyɔ 'da 'de ba "blitia 'a -kɔ' -son 'ee, υv 'beεε' υv 'je "jrii "kae-, 'de -mε 'kamɔ υv ke 'nynɔjei -te ii ? "In-, ε se kan' nι-, 'wι jre' -εε mu nynia' -wεε 'nynɔjei 'je 'de υvpu "klu 'wlv. 'De -mε 'ε 'wι tu 'di ε, vva muε wɔn 'boā'.

16 Nyɔ se ε 'bεε- ɔ 'je "wliiεfo dee 'bn "duo-, -wεε ɔ 'je ε 'o "bai -gbau" 'a 'fae -kɔi" "paa-. -Bo ε nι kan' a, "wliiεfo -dee a poε "bai soa 'a 'fae -kɔ de soon- soon-.

17 Nyɔ se ε 'bεε- ɔ 'je nmɔ dee 'de bi -gbai" 'di po -wεε ɔ 'je ε "wɔin "sun. -Bo ε nι kan' a, bi -gbau" a muε waa' -wεε nmɔ 'je i 'wla, 'de nmɔ ke bi 'je dooa-. 'Kaa nyɔ ɔ poε nmɔ dee 'de bi dee 'di, -mε nmɔ ke bi se idooai.

Sairisι 'a "junynɔkpao' ke 'nynɔkpao' due' ke (Maki 5.21-43 ; Luiki 8.40-56)

18 -Ta Sesi nua vva' wlv -pee 'tmva' 'sv Suifv-wi" 'a klaa" due' -ji'. ɔ "siie 'koi- i 'bo Sesi "juɔi -wεε ɔ 'na : 'Ma "junynɔkpao' 'mεa, ε se 'bn -kwle ke,

-in ji -in -ju kwa "jru -te' -wεe υ 'je 'kmυ de ji.

19 Sesi soan 'un 'su o ke o' klai" nynuu bla 'o o 'de.

20 'De εε' nō" tu 'di, 'bomō 'nynōkpao' due' nmi-kwliwε- nva 'de -sın 'a -puue 'jo 'soon 'di ε, υ 'kpa Sesi -pυn" 'de o 'de fo o -wεe υ bla o' "bai 'a wōn "i,

21 de-nvε' υ wlu' 'de va' -ce" 'un ka υ 'na : -Bo 'in bla o' "bai mō 'o -cei" 'de 'ε, 'ma 'wε- ε muε 'bo'a'.

22 Sesi "biia de 'su o 'jev -wεe o 'na : A 'duo 'kpi 'un 'ma "ju, aa' 'ma -kwl" -tea' 'pυ- avn 'ε. 'Bo ε 'sri 'nynōkpao' -nυ 'a 'wε- je 'bo.

23 -Ta Sesi a nynia 'de "ju -nō wōin" ε, -mε -kweenblaυn ke nyυ -tuu"-tuu 'a -fin" -cruen" ε 'kpa'a'.

24 'Su o 'na : Ao -saa kın ke, "ju -saan" se 'mε, va 'mυυ. O 'da kan' 'su υva wlo'.

25 Uυ poa nyυ -wee' "kpa'e' 'su Sesi pa 'e "ju -saan" 'a 'pen 'in -wεe o kpυn va' sυn 'su υ sōn 'un 'ε.

26 De -nυva 'mυa- εε' 'nynυ "siie 'blva- -wee' "klein "i.

Sesi 'puue "do υn-

27 Sesi 'wlvā 'mυa- ε o -si' 'e -tajrō, 'su "do υn- 'soon -bla' 'bo o 'de -υva -wō". Uυ 'na Dafidυ 'a "Ju, -in -je -aa wεe- 'de.

28 Sesi nynia -gbein" 'su, "jri 'a waυn -nυ 'kpō -pυn" -wεe o -tee' υpυ i, o 'na : Ao 'je ε tō' 'un 'εε, 'un 'beε' 'un 'je εε' de tu nυυ ? 'Su υυ 'na : In, Tυ'bo.

29 -Wεe Sesi bla υpυ 'a "jri "i 'de o 'na : Ka ao -tea' 'un -kwl" ε, 'ka ε 'je aopυ "jrii nυυ ε.

30 'Su υva' "jri 'bai', -wεe Sesi -te' υpυ ke' "i 'de o 'na : De -nυva -ta, ao 'bo ε 'tmυε 'de nyō jrō' -pee, ao 'bo 'ma 'nynυ "siie.

31 'Kaa υυ mua, υυ -tee Sesi 'a 'nynυ 'blva- ja -kōa' -pυn".

Sesi 'puue "muu- due'

32 -Ta υυ nυa mua' 'su ε, υυ ja Sesi "muu- due' -suusaυn nυ 'e 'un.

33 Sesi nva -suusaυn -ne i 'su "ju -nō -tee wlvā' -pυn". Nyυ -jea εε' -ta tai' "maa υpυ 'mε, 'su υυ 'na : -A

se de -ne -mε 'ε de tu 'je due' 'de Israe-blva "kpei.

34 'Kaa Fariseen-wi" -mυ 'na -si- isayn 'a klāa" mε -nyυ" o "ikmaa' -wεe o o nυ -siisayn i kan'.

Sesi 'jeε nyυ -tuu"-tuu 'a wεe-

35 Sesi a pleε -kwle klāe" ke -kwle mυ" 'dii, -wεe o o tōo nyυ de 'de Suifv-wi" 'a "jrii 'kūn-gbi 'dii. 'De o o 'tmυ Kea 'a 'beoε 'ε -poia" -tυ -wεe o o 'boō- 'wε- 'ε kpe -wee' "klein.

36 O 'jea nyυ -tuu"-tuu -nυ "jriε- 'su υva' wεe a nōō', de-nvε' υva sea, υva' dυ a cen' ka 'blae -sea' 'dei -tei 'ble nυa, 'kamō υpυ nυ-.

37 'Su o wlu' 'de o' klai" nynuu o, o 'na : Kea 'a dbo -kō' ko-kle klāa" -flu" 'a -wεe -ε sea cen nyυ 'ble ε.

38 Ao bae -kle' jei -wεe o' -ce" 'je dbonυn 'de o o -kle' ja-.

10

Sesi dboε o' klai" nynuu 'a -puue 'jo 'soon

(Makı 3.13-19; 6.7-13 ; Luıkı 6.12-16; 9.1-6)

1 Sesi 'da o' klai" nynuu -nυa -puue 'jo 'soon 'mε, -wεe o "nyυ υpυυ "ikmaa' 'de υυ 'je -siisayn inυ, υυ 'je 'wε- 'ε kpe -wee' "klein 'boō-.

2 Dboun -nυa -puue 'jo 'soon -nυ υva' 'nynυ ka : "i-saa -nō -nυ Simō -oō "kpei -tenynυ nυa Piei ke o' de 'di Ancre ke, Sebede 'a "nynuu- Sakı ke o' de 'di San ke.

3 Filipυ ke Batelemi ke Toma ke Matie -o -nυa 'wei-sai ke Alife 'a "ju Sakı ke Tade ke.

4 Simō -oō "kpei -tenynυ nυa Selōtı ke Suida Isikario -o -toa 'e Sesi -wεe υυ 'dbō o.

5 Nyυ 'a -puue 'jo 'soon Sesi dboā υυ -nao. O -tuε" υpυυ wlu o 'na : Ao 'bo 'e nyυ 'srυ 'a 'blva- "kpei muε, ao 'bo 'e Samadi muε.

6 Nyυ -ma" 'de Israe-nyυ "klu ka 'blae -sea' 'dei -tei 'ble nυa, υpυυ ao 'je i -pōn'.

7 Ao mu, ao 'tmυ Kea 'a -tυ', ao 'na : Kea 'a nyυ 'blesun -tee "jri "kpa'e' po-tı.

8 Ao 'boō- nyυ 'a 'wε-, ao -sa 'mευn -klu', ao 'pυ- 'jrūwε-jevun, ao nυ

-siisain i. De ao 'jea foo' 'un e, ao 'nyie nyu foo' 'un -ke.

9 Ao 'bo 'sani o, 'wei o, 'wei 'dipowlu 'blee.

10 Ao 'bo 'duva' kpa -ke 'blee, ao 'bo 'bai 'soon 'un 'due, ao 'bo 'kwlai-bu' -tu" e, ao 'bo itbatu 'blee, de-nue' -kei" -nia dbonvi 'a 'je ka, me o 'je.

11 -Kwlo "o -kwlo aoa mua 'o 'di mua' a, -me ao -pon nyu -o -nia aoa' sin 'soon kpuun ka i -wee ao 'je 'de o o -gbu" koo- mamau de -jeea aoa' 'bo ee' -kwlo tu 'di 'wlu' a.

12 -Bo aoa sea 'e ee' -gbu" tu 'di pa, -me ao po upu 'jewlu o. Ao po upu 'diwan.

13 -Bo upu kpuun ao sin 'soon, -me aoa' 'diwan -te 'de e 'di i. 'De -bo upu se aopu sin 'soon kpuun e, -me aoa' 'diwan ji ao 'kwa de.

14 -Bo nyu se aopu sin 'soon kpuun, -bo nyu se aoa' wlu doin" o po e, -me ao 'wlu 'o ee' -gbu" tu ke- ee' -kwlo tu 'di -wee ao 'je ee' "puue' bi i-gbao'-, eme -ni ee' -kwlo tu 'a pin 'ipoa'.

15 'Ma 'tmue aopu to' -ti, -sonti Kea a mua nyu 'a 'pee 'jea' a, ee' -kwlo tu 'a 'pee a mue "ikmaa', e 'je Sodom-kwlo ke Gomoo-kwlo -sii.

'Kle -a mua jia' 'de nya a (Maki 13.9-13 ; Luiki 21.12-17)

16 Ao po doin" i 'ma dbo aopu 'me ka nyu o dboa 'blae 'de -ci' "klu e. Ao 'ble 'sre ka sen nia, ao 'je kupee' nyu ni- ka -gbee' nia.

17 Ao -tu" aoa' -ce" 'e -ti', nyuopu a mue ao 'pee 'jeun "juoi kpa" -wee upu 'je ao klae 'un kpa 'de 'jrui 'kui-n-gbi 'dii.

18 Uva mue aopu 'blajeu ke 'beo-wi" "juoi kpa" 'de 'ma -ti' 'un, -wee ka ao 'jea 'ma -ti' to' 'un ao 'je e to 'de 'blua 'dinyu 'juoi.

19 'Kaa -bo nyu a sea aopu 'de 'pee 'jeun "juoi kpa a, ao 'bo -soon -tu" e 'de ka ao 'jea 'da o, de ao 'jea 'tmu 'a -ti' 'un. Wlu ao 'jea 'tmu ee mue 'bo ao -kwlu' 'kpa' 'de ee' no" tu 'di,

20 de-nue' e se aopu 'a -ce" 'kpa -je wlu ni-, ao "Bo 'a -Suu me -je wlu 'de aopu 'un.

21 De'di a mue oo' de 'di 'de toa' nyu 'jeo 'dba. "Bo a mue oo' "ju 'de toa' nyu 'jeo 'dba. "Nynuu- a mue upu "bo -wi" won o toa' -wee upu 'je upu 'dba.

22 Nyu -wee' "klein a mue ao -fleean' 'de 'ma 'nyu 'a -ti' 'un. 'Kaa nyu -oo mua 'ma -ti' 'a nai" 'blea' mamau 'su -o -jea nyu e, omo -oo mu 'puva'.

23 -Bo uva sea ao 'kle -tu" 'bo -kwlo due' 'di e, -me ao mu 'o jre' 'di. 'Ma 'tmue aopu to' -ti, ao se Israe 'a -kwle -wee' "i "sii- i 'su nyu o 'o "Ju 'e de ji.

24 Klai" ju se dewon ni, o se oo' detooi -sii. 'De nyu "juoinvi se dewon ni, o se oo' 'blei -sii.

25 Ka nyu nua klai" ju 'a detooi -bo nyu nu omo kan' -ke e, -me e -kwe-ja. 'De ka nyu nua nyu 'blei -bo nyu nu kan' oo' dbonvi -ke e, -me e -kwe-ja. -Bo upu 'daa- -gbu" jei -siisain 'a klaa" Besebuil e, uva mu oo' -gbu" -son nyu -wee' kan' 'daa' see.

Nyu nyu 'je plee e- ?

26 Ao 'bo nyuopu pleee. Di "klein -pa' 'kwla a, ia mue "kpa" 'peean'. -Wee -ji -nia 'e "sran nyu 'ji 'won.

27 Di "klein 'un 'tmua aopu 'de kwie' e, ao 'tmu i 'de -son' 'un, di "klein 'un paa aopu "sian a, ao po ia' wee 'bo nyu -kwea.

28 Ao 'bo nyu -uva -dba aoa' 'bluku 'a 'su 'de -up see 'bee- -up -jea aoa' -suu 'dba pleee. Kea -je -bee' -e -jea aoa' 'bluku 'dba 'de -e -jea aoa' -suu 'de ne 'un po e, eme ao 'je plee ka-.

29 "Jaejo 'soon mi nyu a sea -suujo due' 'un plee- ? -Aee' e se kan' ni- ? 'De -me 'kamoo ia' due' koun -gbai' se e 'bee- e 'je i -ka -bo e se ao 'Bo 'a -kwlu' ni e.

30 'De aopu mo e, aoa' "mu- -nia 'bo aopu "jru e, i -wee' -srooe'.

31 Eme -ti faun 'bo aopu nue, ao ni e dewon ao je "jae -tuu"-tuu -sii.

Sesi 'a 'nyu 'sia' ke oo' won -saa' ke (Luiki 12.8-9)

32 Eme -ti nyu "o nyu -oo mua 'ma 'nyu "sia' 'bo nyu "juoi, 'ma mue oo'

'nynu 'sia' 'bo 'tn "Bo -nia 'e jaʋn 'di "juoi -ke.

³³ 'Kaa nyo "o nyo -ɔɔ mua nʋa' -ɔ se 'bn juo- 'bo nyo "juoi ε, 'ma muε nʋa' 'tn seɔ juo -ke 'bo 'bn "Bo -nia 'e jaʋn 'di "juoi.

Sesi ja nyv i -seea' 'nɔ 'kmv "kpei (Luiki 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Ao 'bo tɔ' inaa ka, pɛe 'a blua' mε 'tn ja 'nɔ 'kmv "kpei. 'Tn se pɛe 'a blua' ja-, tʋ mε 'tn ja-,

³⁵ dε-nʋε' 'tn ji' -wɛe "ju ke "bo 'je i -seea', 'nynɔkpao' ju ke ʋ de 'je i -seea', "ju 'a 'nynɔ ke kvande 'je i -seea',

³⁶ -wɛe nyio 'ɔ -cɛ" 'kpa 'a -gbu" -sɔn nyv 'je ɔɔ' tʋnyv nɪ-.

³⁷ Nyo -kma ɔ "bo ke de 'a -ti' ε -sia 'bn ε, -mε ɔ ke 'ma se na ka nɪ-, 'de nyo -kma ɔɔ' "junynɔkpao' ke ɔɔ' "junmɔu 'a -ti' -wɛe ε -sia 'mɔ ε, -mε ɔ ke 'ma- se na ka nɪ-.

³⁸ 'De nyo -sea' 'kle 'je -ti ke 'mε -ti 'wɔɔn- -wɛe -ɔ -sea' 'bo 'bn 'de bla, -mε ɔ se 'ma klai" ju nɪ ka nɪ-.

³⁹ Nyo -ɔɔ mua ɔɔ' 'kmv "kpei- 'tʋan' a, εε mu ε ɔ kwa "maa'. 'Kaa nyo -ɔɔ mua ɔɔ' 'kmv 'de toa' 'de 'ma -ti' 'bn ε, ɔmɔ -ɔɔ mu ε 'jea' de 'bɔɔ- nɔ".

Nyv -kei" -sadi (Maki 9.41)

⁴⁰ Nyo -kpʋʋan ao sɪn 'sɔɔn -mε 'mɔ ɔ kpʋʋn sɪn 'sɔɔn. 'De nyo -kpʋʋan 'mɔ sɪn 'sɔɔn -mε "ju -dɔoa' 'bn mɔ ɔ kpʋʋan 'o sɪn 'sɔɔn 'mʋa-.

⁴¹ Nyo -jea Kea 'a wlu 'kwajaai -wɛe -ɔ -kpʋʋn ɔ sɪn 'sɔɔn 'de -mε 'ε -ti' 'bn ε, -mε Kea 'a wlu 'kwajaavɪn 'a -kei" mε nyv 'je ɔ -sa -ke. 'De nyo -kpʋʋan "isrɛi sɪn 'sɔɔn 'de ɔɔ' "isrɛa 'a -ti' 'bn ε, -mε "isrɛvɪn 'a -kei" mε nyv 'je ɔ -sa -ke.

⁴² 'Ma klai" nynu nyv sea dε 'bn 'je nyo "o nyo -nyia" ʋʋa' due' "ni dee' -kaun" 'a 'sv mɔ 'de ε, 'ma 'tmʋʋε aopv tɔ' -ti ɔɔ muε εε' -kei" 'jea' see, ε se ɔ kwa "maai.

11

¹ Sesi -koa ɔɔ' klai" nynu -nia -puue 'jo 'sɔɔn wlu -pee 'tmʋa' 'sv ε,

ɔ muε -kwle jrɪ' 'dii -wɛe ɔɔ tɔɔ nyv dε, 'de ɔɔ 'tmʋ Kea 'a -ti'.

Dε San Batisɪ -teea' Sesi i ε (Luiki 7.18-35)

² -Ta San Batisɪ nɪa 'e -kaso 'di 'sv ε, ɔɔ 'wɔn Sesi 'a nʋʋdɪ 'a 'nynu, 'sv ɔ dɔɔε ɔɔ' -nɪ klai" nynu 'a jrɪ' Sesi i -teea'.

³ ʋʋ 'na : -Mɔ -nɪ "ju -jea ji ε, -aee' -a -je jrɔ' fuo -oo ?

⁴ Sesi 'na : Dɪ ao 'wɔan, dɪ ao 'jea, ao mu ao 'ji San 'tmʋʋ-.

⁵ "Jri 'a wavɪn a 'jeε i, klɔɔʋn a na', 'jrʋwεjeʋn a nɪε 'pepe, doin" 'a wavɪn a 'wɔn i, 'mεʋn a jiε 'kmv de, -pɔia" -ti a 'tmʋʋε' 'de nɪa" nyv -pee.

⁶ Nyo -ɔɔ "maa 'mɔ sea nɪ ε, -mε -mɔ nʋ 'mʋa-.

⁷ -Ta San 'a klai" nynu mua de ε, 'bomɔ Sesi -tee San 'a -ti' 'tmʋa 'a -pʋn" 'de nyv -gbae ɔ 'dei -pee, ɔ 'na : Dε ao mu i 'jea' 'de -pɪɔn" blʋa "kpei 'de ε- ? -Aee' -gblokpau pɔɔ' ɔ -suua' i ε ?

⁸ 'De -mε dε ao mu i 'jea' 'ja a- ? -Aee' "ju due' -ɔ -paa dɪ 'dɔe 'bn εε ? "ɪn-, nyv -tua" dɪ 'dɔe -pʋn" -wi" -mʋ nɪε 'e 'beɔ-wi" o -gbu" 'di.

⁹ Dε ao mu i 'jea' -gbo' ε- ? -Aee' Kea 'a wlu 'kwajaai ? ɪn, 'ma 'tmʋʋ aopv 'mε, ɔ -sii Kea 'a wlu'kwajaai' -mɔ 'mε,

¹⁰ dε-nʋε' ɔmɔ -ɔɔ -ti' 'bn dε -crɪa' 'na :

'Ma dɔɔε nyo 'de -bn "juoi -wɛe ɔ 'je -ma -jeblv nmae-.

¹¹ 'Ma 'tmʋʋ aopv tɔ' -ti 'de 'nynʋkpae' 'a "nynu- "klu ε, nyo se dε wɔn nɪ ɔ se San Batisɪ -sii. 'Kaa nyo -piia' "i 'de Kea 'a kεema' -kwlo 'di ε, ɔ nɪε dεwɔn ɔ je San -sii.

¹² Dε -wlv a 'e San Batisɪ 'a nɔ" 'di -wɛe -ε -jεεa -stanwɪ ε, nyioʋv a -pɔn ʋʋ 'je 'e Kea 'a kεema' -kwlo 'di pa 'de 'kwa i kua' 'bn.

¹³ 'De -mε 'kamɔ Kea 'a wlu 'kwa jaavɪn ke εε' ke' 'tmʋ εε' dε tu 'a -ti' mamav 'sv ε jεε San 'a nɔ".

¹⁴ 'De -bo ao nɪε "i ao 'je ε 'mii 'wɔn 'pepe ε, -mε ɔmɔ -nɪ Eli -ɔ -je ji 'de-.

¹⁵ Nyo doin" nɪa 'o "jrɪ ε, -mε ɔ 'wɔn -ti' 'bn 'tmʋa 'mii.

16 'Sv Sesi 'na : Nyv 'in 'je -sian nyv 'ipoo ε- ? Uv -ko' "nynumυ" -tea i 'bo -kwlo -kwea -wεε -vva wlua ba -pee ka :

17 -A bla "kwi-kwein 'mε -bla -bla ao se dee-, -a ble 'kwedυ 'mε -ble -ble ao se kplee-.

18 -Ta San jia -wεε v' dia de 'de v' 'na nmv ε, ao 'na -suusaυn -nυ 'de v' 'vn.

19 Nyiv v' "Ju jia v' di, v' 'naa 'sv υυ 'naa, v' -kau', v' kpa de dia' ke nmv 'naa 'a 'sv, v' ke 'wei-sanyv ke nyivvυ- 'a "kwli saυn 'a 'sv -a na. 'Kaa Kea 'a -ne v' 'dinta' pve "jri "kpaε' 'de εε' nυυdυ 'vn.

Sesi -ce' -kwle 'svon "bli
(Luikυ 10.13-15)

20 'Sv Sesi -tee -kwle -i 'dii v' nva' nyv 'pυvjrii' -tuu"-tuu 'a "bli -ceε' -pυn", de-nve' nyv -nυa 'o ia' -kwle -tu 'di se 'kmυ fai" poo-tυ 'wvvn-.

21 v' 'na : ε nυε "nmia-tυ -o 'de -ma -tυ' 'vn Korasin-kwlo, ε nυε "nmia-tυ -o 'de -ma -tυ' 'vn Besaida-kwlo, de-nve' nyv 'pυvjrii' -nυva 'bo υ 'di -bo υ nυve 'bo Tii ke Sidv-kwle 'di 'de ε, -mε nyv -nυa 'o ia' -kwle -tu 'di paa blo 'vn, υυ 'wla biυn' "jru sese υυ je vva' dsaυn "ijuo 'de-.

22 εmε -tυ 'ma 'tmυυ aopy, 'pee 'a 'wυ v' ε, Tii ke Sidv v' 'pee se "ikmai, ε se aov' -nυ -sii i.

23 'De εmε Kapεnavm-kwlo, ε 'e mu -o mamav 'sv ε je javn tbaa ? "In- ε se kan' nυ-, εε mυε -svn jia' mamav 'sv ε 'je "ni -tun blu ε 'je 'e 'mευn v' -kwlo -taan', de-nve' nyv 'pυvjrii' -nυva 'bo εε' -kwlo -tu 'di -bo υ nυve 'bo Sodvm-kwlo 'di 'de ε, -mε ε se isvvn 'de-.

24 εmε -tυ 'ma 'tmυυ aopy, 'pee 'jewυ v' ε, εε' 'pee a mυε "ikmaa' ε 'je Sodvm-kwlo v' -ne -sii.

Mva nυ Sesi 'mε 'de nyv -vva jaa vva' -ce" ja 'a -tυ' 'vn
(Luikυ 10.21-22)

25 'De εε' n'v" tu 'di Sesi "due wlu 'vn -wεε v' 'na : 'In "Bo, εmε -nυa 'blva- ke javn 'a 'beo v', 'ma pve ε 'se-, de-nve' ε -tυε" dυ -nυ 'kwla 'de nyv -vva -daa' vva' -ce" v' 'dinvvn ke de "ijuvvn -pee -wεε ε -sv 'kwla 'de nyv -vva jaa vva' -ce" ja -pee.

26 In, 'in "Bo, -kai" 'mate de εε' -ce" 'wvvn εε' de tu ε.

27 -Wεε v' wlu v' 'na : 'In "Bo "nyv 'vn dυ -wee' "klein 'mε. Nyv jrv' se "Ju juo -bo ε se "Bo nυ ε, nyv jrv' se "Bo juo -bo ε se "Ju nυ ε. ε ke nyv "Ju nυa "i v' 'jea v' "Bo tvv -ke ε.

Sesi 'a -gbe se kwaku

28 Aopy kwaku-gbe ε pa 'de -v' sea, ao ji 'n'v' 'vn v' -wεε 'in 'je ε aopy "jru -sa 'de ao 'je fvvn-.

29 Ao "duo 'ma -ne -gbe 'vn, ao ke 'ma -a -je na -wεε ao 'je 'ma nυυkplυn 'cvan, 'in nυε kupeeε' nyv -wεε 'in nmv 'di wvvn. -Bo ao nυ kan' a, -wεε aov' pεε 'je blu,

30 de-nve' 'ma -ne ke' se 'kle nυ-, 'ma -ne -gbe "feε kwa.

12

Sesi ke -kwlewυ ke

(Makυ 2.23-28 ; Luikυ 6.1-5)

1 N'v" jrv' -sia 'o mu 'sv ε, Sesi a cvn 'o -kle' due' 'di -tie" 'bo Suivv-wi" 'a -kwlewυ "kpei. 'Mυε- ε nυa v' klai" nynυυ 'sv υυ -tee diide cean' -pυn" -je woi 'de vva di.

2 Fariseεn-wi" 'jea -mε 'sv υυ wluε Sesi -pee υυ 'na : -In -gvbn 'n'v, deε-tυ -ma klai" nynυυ a nυ dυ -sea' nυ ka nυ 'bo -kwlewυ "kpei ε- ?

3 Sesi wluε υυ -pee v' 'na : -Ta 'mυε- nυa Dafidυ ke v' 'ce-wi" tein" de υυ nυa 'de 'wυ jrv' 'di, ao se ε juovv- ?

4 Ka v' pa 'e Kea -gbυ klaa" 'di -wεε v' ke v' 'ce -ke v' na dia -di'pεn -nυa 'o Kea "juovv ε ? 'De -mε 'kamv -aa ke' 'na : 'Sraa -saυn 'a 'sv -je εε' -di'pεn tu di, nyv jrv' se ε 'beε- v' 'je ε di.

5 'De ao se ε 'dii nυ 'de Moivv 'a ke' 'di ka -bo -kwlewυ "kpei 'sraa -saυn -vva nυa dbv 'de Kea -gbυ klaa" 'di vva -saa Kea 'a ke', 'de 'pee a kpyv υυυυ εε ?

6 'Ma 'tmυυ aopy 'mε nyv jrv' -nυ -ta -v' -nυ dεwvvn -v' -sii Kea -gbυ klaa".

7 Wlu -ε -cvυa' 'de Kea 'a 'sbe 'di -ε 'naa : 'Diwvvnmv'a' mε 'ma -pvn, ε -sii nmi srae- -saa'.

-Bo ao 'wɔn 'e ɛɛ' wlu tu 'dei 'de ɛ, -mɛ nyɔ -sea' -kɔ -pɔn" nɪ ɛ ao se ɛ 'bɛɛ- ao 'je ɔpɔ 'pee kpɔɔn-.

⁸ 'Kaa 'mɔ nyɔ 'ɔ "Ju, 'ɪn nɪɛ -kwlewɪ 'a jei -o.

Sesi 'pɔvɛ "ju -ɔɔ kwa jɛa 'svɛ (Makɪ 3.1-6 ; Luikɪ 6.6-11)

⁹ Sesi 'wɔvɛ 'mɔvɛ- a, ɔ muɛ 'e "jrui 'kɪn-gbi 'a due' 'di.

¹⁰ 'Sɔ ɔ jɛɛ 'e "ju due' -ɔɔ kwa jɛa 'svɛ. Nyɔ -nɪa 'o mu, ɔvɛ -pɔn Sesi 'a -tɪ "kpei -tuua" 'a -kɔ i, ɛmɛ -tɪ ɔvɛ -tee' ɔ i ka ɔvɛ 'na : -Aa kɛ' 'na nyɔ 'beɛɛ' ɔ 'je 'wɛ- 'bɔɔ- 'bo -kwlewɪ "kpeii ?

¹¹ 'De Sesi -tee' ɔpɔvɛ i ka ɔ 'na : Nyɔ wɛ- -nɪ 'de ao "klu -wɛɛ -ɔɔ 'blaa dɛ ɔ -tea' -kwɪ" 'kpa 'e "ni bie 'di 'bo -kwlewɪ "kpei -wɛɛ -ɔ seɛ 'e -sa i ɛ- ?

¹² Nyɔɔ nɪɛ dɛwɔn kpɛ -puue, ɔ je 'blaa -sii. 'Mɔ 'na : Nyɔ 'beɛɛ' ɔ 'je dɛ 'dɔɛ nɔ -kwlewɪ "kpei.

¹³ -Wɛɛ ɔ wlu 'e "ju -ɔɔ kwa jɛa 'svɛ -pee ɔ 'na : -ɪn sro sɔn ! ɔ sroɛ' 'sv ɛ nɪɛ 'pepe ka jrɛ' -sia 'o nɪa.

¹⁴ Fariseɛn-wi" "sia "kpaɛ' 'sv ɔvɛ pɔɔɛ Sesi 'a 'kmɔ -satɪ.

Dbonvi Kea -teea kpɔi" ɛ

¹⁵ 'Kaa Sesi 'jɛa kan' 'sv ɛ, ɔ 'wɔvɛ 'o ɛɛ' -ta -tu 'mɛ. Nyɔ -tuu"-tuu bla 'bo ɔ 'de -wɛɛ ɔ 'pɔvɛ- nyɔ "klein 'wɛ- nɪa -pɔn" ɛ.

¹⁶ 'De ɔ -te' ɔpɔvɛ kɛ' "i ka ɔ 'na : Ao 'bo 'ma nɪnɪ "sɪɛ- 'de nyɔ jrɔ' -pee.

¹⁷ -Wɛɛ dɛ Kea 'a wlu 'kwajaai Esai 'tmɔvɛ, 'de ɛ 'je 'o nɪnɪ.

¹⁸ ɔ wlu' ka 'de- ɔ 'na : Kea 'naa : 'Ma dbonvi 'ɪn -teea kpɔi", ɔ ka. 'Ma -tɪ' kmai" -ɔ 'ɔn 'ma 'mɔvɛ-tɪ -wɛɛ' nɪa, 'ma mu ɔ 'ma -Suu 'ɔn "jia -wɛɛ ɔ 'je 'ma "isrɛ-tɪ 'tmɔ 'de nyɔ -pee.

¹⁹ ɔ ke nyɔ se wɔn -siie' i, ɔ se "wɔi, nyɔ se ɔɔ' 'ɔn -sacrɛn" 'wɔin -je woi.

²⁰ -Bo ɔ "si -gblokpau -sɔɛ "kpei ɛ, ɔ se ɛ -crai, ɔ se nɛbi 'a "jrɪɛ dɛ -ɛɛ wan mɪ"mɪ" 'mɔvɛ. 'Kamɔ ɔɔ mu nɔvɛ' mamav 'sv "isrɛ-tɪ 'a 'sv 'je tu 'a "jrɪ kpa 'de 'kmɔ "kpei.

²¹ -Wɛɛ 'blɔvɛ- -wɛɛ' "klein 'je ɔ -kwɪ" -te'.

Sesi 'a "ikmaa' 'wɔvɛ 'de Kea 'ɔn (Makɪ 3.22-30 ; Luikɪ 11.14-23)

²² 'Sɔ ɔvɛ jɔ "jrɪ wai" due' -ɔ -nɪa "muu- -wɛɛ -suusaɔn -nɪa 'de 'ɔn ɛ. Sesi 'pɔvɛ' 'sv ɔɔ wlu', ɔɔ 'jɛɛ i.

²³ ɛ "maa nyɔ -wɛɛ' "klein tai', 'sv ɔvɛ 'na : Dafidɪ 'a "ju -nɔ ko -taa ?

²⁴ Fariseɛn-wi" 'wɔɔan wlu -nɛ 'sv ɛ, ɔvɛ 'na : Dɛɛ-tɪ "ju -nɔ ɔ nɔvɛ -siisaɪn i ɛ, ɛmɛ -nɪ Besebuɪɪ -nɪa -siisaɪn 'a klaa" -nyɔɔ" "ikmaa'.

²⁵ 'Kaa Sesi jua ɔvɛ' tɔ' 'sv ɔ wlu' 'de ɔvɛ -pee ɔ 'na : 'Blɔvɛ- -ɛɛ nyɔ 'a 'sv -seea'ɔn ɛ, ɛɛ' 'wɔvɛ dɛ 'ɔn. -Kwɔɔ "o -kwɔɔ ke -gbu" "o -gbu" -ɪa 'bleenyɔ -seea'ɔn 'bo ɔvɛ' 'sv 'nɪnɪ ɛ, ɪ se dɛ 'ɔn 'wɔvɛ.

²⁶ -Bo -sɔn' ɔ sea -sɔn' o -fɔn' 'ee, -mɛ ɔɔ sea ɔɔ' -cɛ" 'kpa o -fɔn' 'mɔvɛ- ? 'De -mɛ ka ɔɔ' tu"bodɛ 'je dɛ 'ɔn 'wɔvɛɔn nɔ 'ja a- ?

²⁷ 'De -bo 'ma sea -siisaɪn inɔ 'de Besebuɪɪ 'a 'nɪnɪ 'ɔn 'ee, aɔa' "nɪnɪ- -mɔ 'ee, nyɔ ɔɔ 'nɪnɪ 'ɔn ɔvɛ nɔ -siisaɪn i ɛ- ? Aɔa 'jee, ɛ mɛɛ -tɪ, ɔvɛ muɛ ao 'pee kpɔvɛn'.

²⁸ 'Kaa -bo ɛ nɪ 'de Kea 'a -Suu 'ɔn mɔ 'ma nɔvɛ -siisaɪn i 'ja a, -mɛ ao 'wɔɛn 'mii ka Kea 'a "ikmaa' mɛ ji 'de aɔpɔ "klu ɛ.

²⁹ Nyɔ "o nyɔ se ɛ 'bɛɛ- ɔ 'je 'de "ikmai o -gbu" 'di pa -wɛɛ ɔ 'je ɔɔ' dɪ 'ɔn "duo -bo ɔ se "ju -kmai" -nɔ san ke kpɔvɛn- ɛ. 'Kaa -bo ɔ sɔn ɔ, -mɛ ɔ 'beɛɛ' ɔ 'je dɪ "klein -nɪa 'de ɔ o -gbu" "jrɪ.

³⁰ Nyɔ -ke 'ma -a sea na -mɛ ɔ 'bleɛɛ 'ɔn 'dii, 'de nyɔ -sea' nyɔ 'de 'ɔn o ja -mɛ ɔɔ -gba' dɪ ja.

³¹ 'Ma 'tmɔvɛ aɔpɔvɛ tɔ' -tɪ, nyɔɔpɔ 'a dɪsaɪn ke, ɔvɛ' Kea wɔn o toa' 'beɛɛ' ɪ 'je -kwɛ-. 'Kaa nyɔ -ɔɔ mua Kea 'a -Suu wɔn o toa' a, ɔɔ' dɛsaɔn se -kwɛi.

³² Nyɔ -tmɔvɛ wlu saɔn 'de nyɔ 'ɔ "Ju -pee ɛ, ɔɔ' dɛsaɔn 'beɛɛ' ɛ 'je -kwɛ-, 'kaa nyɔ -ɔɔ mua Kea 'a -Suu wɔn o toa' a, ɔɔ' dɛsaɔn se -kwɛi 'de kaanwɪ ke nɔ" -ɔɔ mua jia' 'de nya 'di.

Tu ke ɛɛ' 'jɔ ke (Luikɪ 6.43-45)

33 Ka nyo ɔ nva tu 'dɔe juosʊn 'ka ka : Ao 'bo dɪ "jri ibeeɛ, -bo tu nɪ tu 'dɔe ɛ, ɛɛ poɛ "bi 'dɔe, 'de -bo tu nɪ tu saʊn ɛ, ɛɛ poɛ "bi saʊn. Nyʊ juo tu "o tu 'mɛ 'de ɛɛ' 'jɔ 'ʊn.

34 Ao sɛn 'ɛ "nynuu-, ao nynia 'di wɔn mɔ kan' a, ka ao 'je dɪ 'dɔe 'a 'tmʊsʊn nʊ mɔ 'de ɛ- ? Dɛ-nʊɛ' dɪ -jia" 'e nyio pɛe o mɪ -ta jii 'de ɔ 'wɔn.

35 Nyɔ 'dɔe a -sa' -ti' 'dɔe 'de ɔɔ' pɛe 'dɔe o -wɛe ɔɔ po ɪ -sɔn. 'De nyo saʊn a -sa' -ti' saʊn 'de ɔɔ' pɛe saʊn o -wɛe ɔɔ po ɪ -sɔn.

36 'Ma 'tmʊsʊ aopʊ 'mɛ, 'peewɪ o ɛ, wlu "klein -ɪ -sea' 'tmʊ ka nɪ -wɛe nyio 'tmʊa, ɔɔ muɛ ɪa' "kuan poa',

37 dɛ-nʊɛ' 'bo -ma -cɛ" 'ɛ wlu "kpei 'bomɔ 'pee 'je -ʊn kpʊʊn- 'de 'bomɔ 'pee 'je -ʊn -seea.

Kɛ' wɔ-saʊn ke Fariseɛn-wi" -tees' Sesi jrii' i

(Makɪ 8.11-12 ; Luikɪ 11.29-32)

38 'Sʊ kɛ' wɔ-saʊn ke, Fariseɛn-wi" 'a jrv' wlu' 'de Sesi -pee sʊ 'na : Nyʊ dɛtɔɔi, -a -nɪɛi" -ɪn -je jrii' nʊ, -a -je -ʊn -je.

39 -Wɛe Sesi wlu ka 'de sʊ -pee ɔ 'na : 'Diwɔnyɪʊn ke nyʊ 'srɛipooʊn sʊa -tee' 'ʊn jrii' i. 'Kaa jrii' jrɛ' se nʊsɛi, -bo ɛ se -jɛ -nʊsʊa 'de Kea 'a wlu 'kwa jaa i Sonasɪ 'a -ti' 'ʊn nɪ ɛ.

40 Ka Sonasɪ nva 'jrv-gbaowɪ taan ke "maʊ'wɪ taan 'de -smiɛ' klaa" 'di ɛ, 'kamɔ nyio ɔ "Ju 'je 'jrv-gbaowɪ taan ke "maʊ'wɪ taan nʊ 'de -klu'.

41 Nyʊ -wlvʊa Ninifʊ a muɛ 'ʊnsɔan' 'pee 'wlvʊwɪ o -wɛe sʊ 'je nyʊ -nɪa -sɪanwɪ 'di 'pee kpʊʊn-, dɛ-nʊɛ' -ta Sonasɪ 'tmʊsʊa sʊpʊ Kea 'a -ti' -pee ɛ, sʊ poɔɛ 'kmʊ fai". 'De ao -gbʊn 'nɔ, -jɔ -nɪa -ta -mɔ 'bɛi" ɔ je Sonasɪ -sii.

42 Ke'wle ɛ, tʊ "bo nynɔkpao' -wlvʊa 'e 'jrv' 'a -gbɪnfɔ o 'de Sebablʊa "kpei a muɛ 'ʊnsɔan' 'pee 'wlvʊwɪ o -wɛe sʊ 'je nyʊ -nɪa -sɪanwɪ 'di 'pee kpʊʊn-, dɛ-nʊɛ' sʊ 'wlvʊɛ 'e 'blʊa- -tɔɔn' -tɔɔn "kpei -wɛe sʊ ji 'beɔ Salomɔ ɔ tɔ' wlu doin" o poa'. 'De ao -gbʊn 'nɔ, -jɔ -nɪa -ta, -mɔ 'bɛi" ɔ je Salomɔ -sii.

-Suusavɪn 'a deji-tɪ (Luikɪ 11.24-26)

43 -Bo -suusavɪn 'wlvʊ 'de nyo 'ʊn ɛ, ɛ muɛ -ta nyo jrɔ' sea nɪ 'de ɛɛ -pɔn -teɪn i.

44 'Kaa -bo ɛ se -teɪn 'je 'sʊ ɛ, ɛ 'na : 'Ma jɪɛ 'de 'ma -gbu" 'di 'ɪn 'wlvʊa de mua'. ɛɛ mua 'e de ɛ, -mɛ -gbu" 'dii wuuɛ i 'pepe, dɪ -wee' "klein -teeɛ kpɔi", 'kaa nyo se 'de ɛ 'di nɪ-.

45 'Sʊ ɛ muɛ de -wee ɛ "duo -siisaɪn -mɛ" 'sɔn -kmai" -ɪ -sii ɛmɛ 'ʊn, ɪ ji -wɛe ɪ bee o ɪ kpʊʊn -teɪn 'de ɔ 'ʊn, -mɛ ɔɔ' "ju tu 'a de 'bɔɔ- kplɪn a muɛ "jrii nynia', ɪ 'je ɔɔ' teɪn" kplɪn -sii. 'Kamɔ ɛɛ mu nɪa' 'de 'diwɔnyɪʊn -nɪa -sɪanwɪ 'di 'a -ti' 'ʊn.

Sesi de ke ɔɔ' "dei-wi" ke (Makɪ 3.31-35 ; Luikɪ 8.19-21)

46 Sesi siɛ nyʊ -pee wlvʊa kan' 'sʊ ɔ de ke ɔɔ' "dei-wi" je ji 'e "kpae' -wɛe sʊa -pɔn sʊ ke ɔ 'je wlu-.

47 'Sʊ "ju due' -wlu 'e Sesi -pee, ɔ 'na : -ɪn -gbʊn 'nɔ ke, -ɪn de ke -ma "dei-wi" ji', sʊ nɪɛ 'e "kpae', sʊa -pɔn sʊ 'je -ʊn 'tmʊsʊ-.

48 'Kaa "ju 'tmʊa dɛ -nɛ, Sesi wlu' ɔ 'na : 'ɪn de ke 'ma "dei-wi" 'de ɛ- ?

49 'Bomɔ ɔ too ɔɔ' klai" nynuu sʊn "kpe i 'de ɔ 'na : 'ɪn de ke 'ma "dei-wi" ka.

50 Dɛɛ-tɪ 'ɪn 'da kan' a, ɛmɛ -nɪ nyo -ɔɔ nva 'ɪn "Bo -nɪa 'e jaʊn 'di 'a -kwlvʊtɪ ɛ, ɔmɔ -nɪ 'ma "deinmɔʊ, ɔmɔ -nɪ 'ma "deinynɔkpao', ɔmɔ -nɪ 'ɪn de.

13

Kodbonvi 'a "ipoo-tɪ (Makɪ 4.1-9 ; Luikɪ 8.4-8)

1 'De 'wɪ due' -nɪa 'mʊa- 'di 'bomɔ Sesi 'wlvʊs 'e -gbu" 'di -wɛe ɔ mu 'o "ni -kwlv" 'de ɔ -te i.

2 Nyʊ -tuu"-tuu -gbae' ɔ 'dei, 'sʊ ɔ 'ja 'e -kwɛɛ" due' 'di -wɛe ɔ -te i 'de sʊ -wee' "klein -gbae' "ni wɔin.

3 -Wɛe ɔ poɔ -ti' -tuu"-tuu "i ɔ 'tmʊsʊ sʊpʊ ɔ 'na :

"Ju due' mɔ -mu' ko -gbaa' 'de -kle.

4 -Ta ɔɔ -gbaa' ko 'sʊ ɛ, ɪa' 'jɔ jrɪ' blu' 'bo -je kpae", 'sʊ nʊsɪ ji' ɪ di -mɪ 'mɛ.

5 Ko 'a 'jɔ jrɪ' blu' 'bo "soi 'ʊn, -ta 'blʊ -tuu" sea nɪ ɛ. 'Blʊ -nɪa 'o se 'ʊn tɔ 'sʊ ɪ -too" ɛ 'mɛa'.

6 'Jru -tea faan' -pɔn" 'sɔ ɪ -wee' 'joo' -wee ɪ jɛ, dɛ-nɔɛ' ɪa' 'sɪn se -ta -tɔɔn nɪni.

7 Ko 'a 'jɔ jri' blu' 'de "wi 'ɔn, ɪ ke "wi mɛ' -tadue -wee "wi san ɪ i.

8 'Kaa ko 'a 'jɔ jri' -kpa 'o 'blua 'dɔɛ 'ɔn ɛ, -mɪ 'wɔɛ dɛ 'ɔn, ɪa' jri' croɛ 'jɔ 'ɔ kmɛ' 'due, jri' croɛ 'jɔ 'ɔ kwla -mɛɛɔ"-, -wee jri' cro 'jɔ 'ɔ kwla taan.

9 'Sɔ Sesi 'na : Nyɔ doin" nɪa 'o "jru -mɛ ɔ 'wɔn -ti' 'ɪn 'tmɔa 'mii.

Dɛɛ-ti Sesi a poo -ti' "i ɛ- ? (Maki 4.10-12 ; Luiki 8.9-10)

10 Klai" nɪnuu 'kpa Sesi -pɔn" -wee ɔɔ -tee' ɔ i ɔɔ 'na : Dɛɛ-ti -bo -ɪn -je ɔɔpɔ dɛ -pee 'tmɔɔ -wee -ma poo -ti' "i ɛ- ?

11 'Sɔ ɔ 'na : Aomɔ 'jee 'saabn -wee aoa 'wɔn 'e Kea 'a 'beɔdɛ 'ɛ -ti' -wee' 'dei. 'Kaa ɔɔpɔ mɔ se ɛ 'je.

12 Dɛɛ-ti 'ɪn 'da kan' a, ɛmɛ -nɪ nyɔ -ɔɔ poa Kea 'a wlu doin" o jeejee ɛ, ɔ -kɔ' nyɔ -blea dɛ. ɔɔ muɛ dee jre' 'jea' ke'wɛ -wee ɪ 'je "kpei' kpa ɪ 'je ɔ isiie. 'Kaa nyɔ -sea' Kea 'a wlu doin" o po-ti 'wɔɔn ɛ, ɔ -kɔ' nyɔ -jɔ sea' dɛ 'ble ɛ. Dɛ-saan" -jɛ ɔ 'blea a, nyɔ a mu ɔ -mɛ 'kwa -saa'.

13 ɛmɛ -ti 'ma poo -ti' "i 'de ɔɔ -pee, dɛ-nɔɛ' ɔɔa -gbɔɔn' i 'mɛ, 'kaa ɔɔa' 'jei. ɔɔa po dɛ doin" o 'mɛ, 'kaa ɔɔa' 'wɔn 'e dɛ 'dei.

14 'Kamɔ ɛ nɪ -wee dɪ "klein Kea 'a wlu 'kwajaai Esai 'tmɔa tɛin" 'je 'o nɪni. ɔ wlu' ka 'de- ɔ 'na : Kea 'na : Aoa muɛ dɛ doin" o poa' 'pepe, 'kaa aɔ se ɛ 'mii 'wɔin. Aoa muɛ dɛ ja -gbɔan' 'pepe, 'kaa aɔ se ɛ "jriɛ- 'jeei.

15 Dɛɛ-ti 'ɪn 'da kan' a, ɛmɛ -nɪ nyɔ -nɔ ɔɔa' pee pa tu, ɔɔ "sun doin" 'mɛ -wee ɔɔ je i 'wɔn, ɔɔ "mu "jri' mɛ -wee ɔɔ je i 'je -wee ɔɔa' -tɔ' je dɛ 'mii 'wɔn. 'Kamɔ ɔɔa nɔ 'de ɔɔ je 'nɔ 'ɔn o "biie- -wee 'ɪn je ɔɔpɔ 'pɔɔ-.

16 'Kaa 'mɔa- nɔ aɔpɔ mɔ, dɛ-nɔɛ' aoa' 'jri a 'jee i -wee aoa' doin" a 'wɔn i.

17 'Ma 'tmɔɔɛ aɔpɔ tɔ' -ti : Kea 'a wlu 'kwajaabn -tuu"-tuu ke "isrɛnyɔ -tuu"-tuu -nɪɪ" dɪ aoa 'jea "jriɛ- -ta ɔɔ 'ji 'je 'de-, 'kaa ɔɔ sɪ 'je. Dɪ aoa

'wɔan ɔɔ 'je ɪ 'wɔn 'de-, 'kaa ɔɔ sɪ 'wɔn.

Sesi -sa kodbonvi 'a "ipoo-ti wɔ (Maki 4.13-20 ; Luiki 8.11-15)

18 Aɔ po doin" i la, dɛ kodbonvi 'a -ti' -sa wɔ, ɛ ka :

19 -Bo nyɔ po Kea 'a tɔ'bodɛ 'ɛ -ti' doin" o -wee ɔɔ' 'wɔɛn 'mii ɛ, 'sɔ -sɔn' ji' ɔ -sa wlu -nɛ 'de ɔ pɛɛ o. -Mɛ ka kojɔ -blua' 'o -je kpaɛ" nɪa, 'kamɔ -mɔ 'ɔ jei tu nɪ-.

20 Kojɔ -blua' 'o "soi "klu ɛ, ɛ -kɔ' nyɔ -ta ɔ "sria -wee ɔ -sa 'o Kea 'a wlu, 'bomɔ ɔ "sri ɔ 'je ɛ tɔ' 'ɔn 'de 'mɔa- 'ɔn.

21 'Kaa ɛɛ' po 'sɪn 'de ɔ 'ɔn, ɔɔ nɔɛ ɛɛ' -jaja ɔɔ' 'kpa 'de nyna. -Bo 'kle ji ɔ "kpei' de wlu ɔ 'wɔan 'a -ti' 'ɔn, 'sɔ ɔ pɔɛ ɔɔ' Kea -kwɪ" -te' -ti tɔ' i.

22 Kojɔ -blua' 'de "wi 'ɔn ɛ, -mɛ -kɔ' nyɔ -ɔ -wɔan Kea 'a wlu kpɪn-, -wee -ɔɔ' 'tai- ɛ "i, ɛɛ' croa 'jɔ 'de ɔ 'ɔn ɛ, ka ɛ "sia 'nɪnɪ ɔɔ' nɔ kan', dɛ-nɔɛ' 'kmɔ 'a dɪ ke "wliiɛ- 'blea' -ɪa pɔoa nyɔ 'srɛ i, ɪmɪ -ɪa feeɛ' ɔɔ 'wɪa i 'de 'wɪ -wee' 'di.

23 Kojɔ -kpa 'o 'blua- 'dɔɛ 'ɔn, -mɛ -kɔ' nyɔ -ɔ -wɔan Kea 'a wlu -wee -ɔ -wɔɛn 'mii ɛ. Wlu ɔ 'wɔan, ɔ -tɛɛ i 'de ɔ 'ɔn -wee ka ɛ "sia 'nɪnɪ ɔɔ' nɔ kan', ɔ -kɔ' ko -ɛɛ 'jɔ jre' ɛ croa 'jɔ 'ɔ kmɛ' 'due, jre' croa kwla -mɛɛɔ"- -wee jre' croa kwla taan.

Sesi pɔɔɛ sii" 'a -ti' "i

24 Sesi pɔɔɛ -ti' jri' "i ke'wɛ 'de ɔɔpɔ -pee ɔ 'na : Dɛ -ɛ -ke 'beɔdɛ -nɪa 'e jaɔn 'di -kɔɔa' "i ɛ, ɛ ka : "Ju due' mɔ -ɔ po ko 'a "kwɪi 'dɔɛ 'de ɔ o -kle.

25 -Ta nyɔ -wee' "klein a 'mɔɔa "maɔ 'sɔ ɛ, ɔɔ' tɔnyɔ pa 'de ɔ o -kle, ɔ -gba' sii" saɪn 'a 'jɔ 'demu 'sɔ ɔ mu'.

26 -Ta ko a mɛa -wee ɪa waa 'sɔ sii" saɪn -nɪ mɛ' -ke.

27 'Sɔ "ju -nɔ 'ɔ dɔnɔɔn ji' ɔɔ 'na : -Aa 'blei, -a se ko 'a 'sɔ po 'de -kle -sɔɔ 'de-, -ta sii" saɪn -mɪ 'a -ti' 'wɔ ɛ- ?

28 'De ɔ 'na : 'Ma tɔnyɔ -nɔ' dɛ -nɛ. 'De ɔɔ' dɔnɔɔn 'na : -ɪn -nɪɪ" -a -je sii" saɪn -nɪ "cnuan' mu 'jaa ?

29 ɔ 'na : 'lɪn-, ɪ sie kan', -bo aoa sea sii" saɪn "crun ao je 'ma ko "crun -ke.

30 Ao "tai- ko ke sii" "i, ɪ 'je 'boa -tadue mamaɪ 'sɪ kɔcɛn nɔ" 'je nyɪ. 'De ɛɛ' nɔ" tu 'di, 'ma muɛ wluɑ' 'de kɔcɛnyɪ -pee ka : Ao cɛn sii" saɪn ke tɛɪn", ao sɪn i -wɛɛ ao 'jɪ 'o "jri po. 'De ao 'je 'ma ko -cɛɛn' "sro -tu" 'bo "jɛi.

Sii" jɔ -saan" 'a "ipoo-ti (Maki 4.30-32 ; Luiki 13.18-19)

31 Sesi pɔɔɛ -tɪ' "i 'de ɪpɪpɪ -pee ke'wɛɛ ɔ 'na : Kea 'a 'beɔde -nɪɑ' 'e jɑɪn 'di, ɛ -kɔ' sii" jɔ "ju due' ɔ "dua 'ɪn -wɛɛ ɔ -tua" 'de ɔ o -kle' ɛ.

32 ɛɛ' sii" tu 'a 'jɔ 'piɪɛ "i 'de sii" -wee' "klu. 'Kaa -bo ɛ mɛ, ɛɛ 'boa ɛɛ 'kpa tu klaa" 'de nɪɪ a ji ɪɑ' 'jro poa' 'de ɛ ja.

-Di'pen -puun" de 'ɛ "ipoo-ti (Luiki 13.20-21)

33 Sesi wlu' ke'wɛɛ ɔ 'na : Kea 'a 'beɔde -nɪɑ' 'e jɑɪn 'di, ɛ -kɔ' -di'pen -puun" de 'nynɔkpɑɔ' due' "dua 'ɪn -wɛɛ ɪ poɑ 'de fai' pɪ 'a 'kɛɪnkɛ taan o. ɛ nɪɛ' mamaɪ 'sɪ fai' pɪ -nɛ 'ɛ 'pɔɔ je -pun", ɛ je de "ji.

Dɛɛ-tɪ Sesi a pɔɔ-tɪ' "i ɛ- ? (Maki 4.33-34)

34 Dɪ "kleɪn Sesi a 'tmɪɑ 'de nyɪ -pee ɛ, ɔɔ 'tmɪ ɪ 'de -tɪ' "i'pɔɔɑ' 'ɪn.

35 -Wɛɛ de Kea 'a wlu 'kwajaai 'tmɪɑ sese ɛ, ɛ je 'o nyɪ. ɛɛ' wlu tu 'naa :

'Ma muɛ nyɪ -pee wluɑ' 'de -tɪ' "i'pɔɔɑ' 'ɪn. Dɪ -tɪɑ' 'e 'kmɪ 'a nɪɪɑ' o -wɛɛ -ɪ -pa' 'kwɪɑ sese 'ma mu ɪ ɪpɪpɪ 'tmɪɑ'.

Sesi -sa sii" saɪn 'a -tɪ' wɔ

36 'Bo -mɛ 'de ɛ, Sesi "tai nyɪ -gbɑɛ ɔ 'dei "i -wɛɛ ɔ pa -gbu". ɔɔ' klai" nyɪnuu 'kpɔ -pɪn" 'sɪ ɛ, ɪɪ 'na : -ɪn -sa sii" saɪn -nɪɑ 'e -kle' 'a "i'poo-tɪ wɔ 'de -a -pee ke.

37 'Sɪ Sesi -sɛ "kpei ɔ 'na : Nyɔ -ɔ poɑ ko "kwɪ 'dɔɛ 'de -kle ɛ, ɔmɔ -nɪ nyɪɔ ɔ "ju.

38 -Kle' mɛ -nɪ 'kmɪ, ko "kwɪ 'dɔɛ mɛ -nɪ nyɪ -ɪɪ -tea tu "bode 'ɛ -tea'

a. 'De sii" saɪn mɪ -nɪ nyɪ -ɪɪ -tea -sɪɔn' ɔ -tea' a.

39 Tɪnyɔ -jɔ -doɑ sii" saɪn ɛ, ɔmɔ -nɪ -sɪɔn'. 'De ko cɛɑn' mɛ -nɪ 'blɪɑ 'a -kwɛ- nɔ". Kɔcɛɪn mɪ -nɪ Kea 'a dɔɪn.

40 Ka nyɔ ɔ -sa' sii" saɪn 'de ko "klu -wɛɛ ɔɔ po ɪ "jri ɛ, 'kamɔ ɛɛ mu nɪɑ' 'blɪɑ 'a -kwɛ- nɔ".

41 Nyɪɔ ɔ "ju a muɛ ɔɔ' "soɑ-wi" dɔɑ' -wɛɛ ɪɪ 'je nyɪ -bluɑɑ ɪɪɑ' -ponyɪɔ 'de deɪsɑɪn 'di ke nyɪ -ɪɪɑ nɪɑ deɪsɑɪn 'tɛn,

42 -wɛɛ ɪɪ 'je ɪpɪpɪ 'de nɛ 'ɪn po, -tɑ -fɪn" 'a ke 'nyɪ "idiia' nɪɑ.

43 'Kaa nyɪ -ɪɪɑ -jeɑ Kea wɔn ɛ, ɪɪɑ muɛ faan' 'de ɪɪ "Bo 'a tu "bo-kwɪɔ 'di ka 'jɪɪ a fan. Nyɔ iwɔn doɪn" nɪɑ 'o "jru, -mɛ ɔ 'wɔn i.

"Wliiɛ- -pa' kwla a

44 De -ke jɑɪn 'di 'a 'beɔde -kɔɔɑ' "i ke'wɛɛ ɛ, ɛ ka : ɛ -kɔ' 'sani kpɔ -pa' 'kwɪɑ 'de -kle' due' 'di. "ju due' 'jeɛ 'sɪ, ɔ -tuɛ" 'kwɪɑ 'de nyɪ -pee. 'Mɪɑ nɪɔɔ' 'sɪ ɔ je ɔɔ' 'bleeɪ -wee' "kleɪn ple -wɛɛ ɔ -tɪn' ɛɛ' -kle' tu-.

-Sɔɔjɔ ɔ "ipoo-tɪ

45 De -ke jɑɪn 'di 'a 'beɔde -kɔɔɑ' "i ke'wɛɛ ɛ, ɛ ka : ɛ -kɔ' 'dɔɔpɔɪ due' -ɔɔ -pɔɑn' -sɔɔjɔ 'dɔɛ 'a -tɪɑn' i ɛ.

46 ɔ 'jeɑ ɛɛ' -je -ɛɛ sɔɔn' kma 'sɪ ɛ, ɔ muɛ de -wɛɛ ɔ ple ɔɔ' dɪ -wee' "kleɪn 'de ɔ -tɪɛn'.

'Sai 'a "ipoo-tɪ

47 Jɑɪn 'di 'a 'beɔde -kɔ' 'sai nyɪ poɑ 'de 'tɔnɪɛ wɔn -wɛɛ -ɛ -sa -smii'a "kwɪ -wee' ɛ,

48 ɛ "jia 'sɪ "nɪblɪɪn -criɛ', -wɛɛ ɪɪ je 'o 'kpɪɪ "kpei. 'De ɪɪ -te i -wɛɛ ɪɪɑ 'cra -smii'- 'mii. ɪɪɑ po ɪɑ' -jɪ -nmɔɑ "jrii toe" 'dii, -wɛɛ ɪɪɑ po ɪɑ' -jɪ -nyɪniɑ "jrii 'kwɪɑ.

49 'Kamɔ ɛɛ mu nɪɑ' 'blɪɑ 'a -kwɛ- nɔ". Kea 'a "soɑ-wi" a muɛ jia', ɪɪ 'je nyɪ saɪn ke nyɪ 'dɔɛ i -seeɑ'-.

50 -Wɛɛ ɪɪ 'je nyɪ saɪn 'de nɛ 'ɪn po, 'bɔmɔ -fɪɑn" ke 'nyɪ "idiia' nɪ-.

Nyɔ -wɔɑn Kea 'a wlu 'mii ɛ ɔ -kɔ' "wliiɛjei

51 -Wee Sesi -tee' uɔɔɔ i, ɔ 'na : Dɪ "klein 'un 'tmɔa -nɪ aɔ 'wɔn ɪ 'mii 'mɛɛ ? Uɔ 'na : Kɪn.

52 'De ɔ 'na : -Bo ɛ nɪ kan' a, -mɛ ɛ -kɔ' -na nyɔ -nɪa kɛ' wɔ-sai -cɔɔn' -wɛɛ ɔ -wɔan dɛ 'mii 'de ɔ -kpa tɔ "bɔdɛ -nɪa 'e jɔvɪn 'di 'a klai" ju ɛ, ɔ -kɔ' -gbu" jei ɔɔ -sa 'e ɔɔ' -gbu" 'di "wliiɛ- dee ke "wliiɛ- soa ke ɛ.

Nasarɛti-nyɔ se Sesi 'a -ti' tɔ' 'ɔn 'je

(Makɪ 6.1-6 ; Luikɪ 4.16-30)

53 Sesi -kɔa' -ti' "ipooa' kan' 'sɔ ɛ, ɔ 'wɔɔ 'mɔa- 'mɛ

54 -wɛɛ ɔ mu 'e -kwɔɔ -ɛ 'di ɔ 'bɛɛa "i ɛ. ɔ pa 'e "jrui 'kɪn-gbu 'di, 'sɔ ɔ -tɛɛ nyɔ dɛ tɔɔa' -pɔn". Nyɔ "klein -jea ɔɔ' nyɔ dɛtɔɔ-ta a, tai' "maa uɔɔɔ 'mɛ, uɔ 'na : -Taka ɔ -sa tɔ' -jɛ -mɛ 'de ɔɔ nɔ jrui' ɛ- ?

55 -ɔ -nɔ se -gbu" kɔi 'a "ju nɪ -taa ? Madi se ɔ de nɪ- ? Saki ɔ, Sɔsɛv ɔ, Simɔ ke Suidɪ se ɔɔ' "dei-wi" nɪ- ?

56 'De ɔɔ' "deinynɔkpae' se 'de -a "klu nɪ -taa ? 'De -mɛ -ta wɛ- ɔ -sa "ikmaa' -jɛ -mɛ 'ja a- ?

57 Tɔ' uɔa naa i 'sɔ ɛɛ' 'wɔn uɔa' 'je ɔɔ' -ti' tɔ' 'ɔn. 'Bomɔ Sesi wluu ka ɔ 'na : Nyɔ a 'jɛɛ Kea 'a wlu 'kwajaai dɛ 'ɔn -ta "o -ta, 'kaa ɔɔ' 'blɔa 'dinyɔ ke, ɔɔ' -gbu" -sɔn nyɔ 'a 'jɛɔ dɛvɪn'.

58 'De ɛɛ' -ti' 'ɔn uɔa' "jruea' a nɔɛ' 'sɔ ɔ se "ikmadɪ -tuu"-tuu nɔ 'bo 'a -ta -tu.

14

San Batisɪ 'a 'mɛ-tɪ
(Makɪ 6.14-29 ; Luikɪ 9.7-9)

1 'De ɛɛ' nɔ" tu 'di ɛ, Erodi -nɪa Galile 'a 'beɔ 'wɔan Sesi 'a 'nyɪnɪ.

2 'Sɔ ɔ 'tmɔɛ ɔɔ' dbɔvɪn, ɔ 'na : San Batisɪ -o. ɔ jɛ 'kmɔ de, ɛmɛ -tɪ ɔɔ nɔ jrui' -nɪ.

3-4 'De ka San Batisɪ -mɔ nɔa 'mɛsɔn 'ka ka : Erodi -sa ɔɔ' "dei Filipɔ 'nynɔ 'kwa. Ua' 'nyɪnɪ -nɪ Erodiadi. 'Wɪ jrɛ' ɔ San wlu' ɔ -pee, ɔ 'na : ɛ se "jrui nɔmɔ -wɛɛ -ɪn -je -ma "dei 'nynɔ 'kwa -sa 'de v 'je -ɔn "bli "ti. ɛmɛ -tɪ Erodi kpɔn San, ɔ sɔn -wɛɛ ɔ po ɔ -kaso 'di 'de Erodiadi 'a -ti' 'ɔn.

5 ɔɔ -pɔn ɔ 'je San 'dba, 'kaa ɔɔ plee nyɔ 'mɛ, dɛ-nɔɛ' nyɔ -wee' a 'daa San Kea 'a wlu 'kwajaai.

6 'Sɔ nɔ" -ɛ 'di Erodi -tuu" a ɔɔ' 'wɔɔ-kɔ ɛ, 'bomɔ Erodiadi 'a "junynɔkpao' dee 'bo nyɔ ɔ 'da -kɔ' -sɔn "juɔi.

7 Ua' deebɔ -sɔ pɛɛ 'di 'sɔ ɔ cɛn wlu -tie" ɔ 'na : Dɛ "o dɛ a -teea' 'mii ɛ, 'ma mɛɛ ɔvɪn "nyɪa'.

8 'Sɔ v tɔ de "jrui 'de v de -tuu" wlu wɔn, -wɛɛ v mu 'de Erodi ɔ de 'sɔ v 'na : -ɪn -te' San Batisɪ 'a "jrui 'de 'kwlan 'di kaan -ta, -ɪn -je ɛ 'ɔn "nyɪ.

9 'Sɔ 'beɔ Erodi "kaɛɛ "jrui. 'Kaa dɛ ɔ cɛn wlu -tie" 'bo nyɔ ɔ 'da -kɔ' -sɔn "juɔi ɛ, ɛ kpɔn 'ɔ, 'sɔ ɔ cɛn 'o wlu ɔ 'na : Ao "nyɪv dɛ v -teea' i ɛ.

10 -Wɛɛ ɔ dɔɔ nyɔ 'e -kaso 'di uɔ -sa San Batisɪ "jrui "i.

11 Uɔ -tɛɛ' 'e 'kwlan 'di 'de uɔ "nyɪ ɛ "junynɔkpao' -wɛɛ -mɔ kpɛ v de.

12 San 'a klai" nynuu jia, uɔ "duo ɔɔ' "ku 'ɔn -wɛɛ uɔ -te' ɔ i. -Wɛɛ uɔ mu uɔ po Sesi dɪ -nɔvɔa 'a "kuan.

13 Sesi 'wɔan -ti' -nɪ 'sɔ, ɔ 'kpa 'e -kwɛɛ" 'di -wɛɛ ɔ mu -ta nyɔ jrɔ' sea nɪ ɛ. 'Kaa nyɔɔɔ 'je kan' 'mɛ 'sɔ uɔ 'wɔvɛ -kwɛɛ 'dii -wɛɛ uɔ naa 'blɔɔi 'de uɔ mu Sesi kɪn.

Sesi "nyɪɛ nyɔɔɔ -di'pɛn ke -smii' ke
(Makɪ 6.30-44 ; Luikɪ 9.10-17 ; San 6.1-14)

14 -Ta Sesi a 'wɔvɔa 'e -kwɛɛ" 'di -wɛɛ ɔɔ "sia i, -mɛ nyɔɔɔ -kooa' i -ta -wee'. ɔ 'jea uɔɔɔ 'sɔ uɔa' wɛɛ a nɔɔ', 'sɔ ɔ -tɛɛ nyɔ 'a 'wɛ- 'bɔɔa' -pɔn".

15 -Ta kwie a kpɔvɔan 'sɔ ɛ, ɔɔ' klai" nynuu 'kpɔ -pɔn" -wɛɛ uɔ 'na : Nɔ" -si' -wɛ-, dɛ jrɛ' se -ta nɪ-, -ɪn po nyɔ -nɔ -jei" uɔ 'je -kwɛɛ 'dii mu -wɛɛ uɔ 'je uɔa' diidɛ i -pɔn.

16 'Sɔ Sesi 'tmɔv uɔɔɔ 'mɛ ɔ 'na : uɔ se mui kan'. Aoa' -cɛ" 'kpa "nyɪ uɔɔɔ diidɛ.

17 'Kaa uɔ 'na : -Di'pɛn kplɪ -mm" ke -smii' jɔ 'sɔɔn -gbai' mɪ -a -ble -ta.

18 'De Sesi 'na : Ao jɪ 'ɔn 'nɔ.

19 -Wɛɛ ɔ wlu nyɔ -gbaea' ɔ 'de woi -pee ɔ 'na : Ao -te i 'bo sii" "kpei. -Wɛɛ ɔ "duo -di'pɛn kplɪ -mm" ke

-smii' jɔ 'sɔɔn -nɪ 'ʊn, 'de ɔ kpa 'jri 'jei, ɔ po ɪa' Kea 'sɛ- 'de ɔ cɪn tii- -wɛɛ ɔ "nyɪ ɔɔ' klai" nɪnuu 'de ʊʊ 'jɪ nyɪ 'jrii -gble'.

20 ʊʊ -wee' 'klein di' ʊʊ je dbo. ɪa' tɔɔ -sia 'o mu 'jiɛ toe" 'a -puue 'jɔ 'sɔɔn.

21 Nyɪ -dia' diiɛ 'mɔʊa- 'bɛɛ- "ny-nunmai 'a "wlu -mm" 'mɛ, nyɪ se 'nynɔkpaɛ' ke "nynumu" -sro'.

Sesi na' 'bo 'ni "kpei (Maki 6.45-52 ; San 6.15-21)

22 ʊʊ -kɔai" 'sɪ ɛ, 'bomɔ Sesi 'sri ɔ je ɔɔ' klai" nɪnuu -kwɛɛ" 'di po -wɛɛ ɔ 'na : Ao mu nya 'de 'ni 'de 'ma ji'. -Mɛ ɔmɔ ke nyɪɔpɔ a pɔɔɛ wlu.

23 ɔ -kɔa' nyɪ 'a -jei" pɔɔa' 'sɪ, ɔ muɛ 'e cru "kpei -ta nyɔ jɔɔ' sea nɪɛ, -wɛɛ ɔ 'je Kea bae-. 'De -ta kwie a kpɔʊan 'sɪ ɛ, ɔɔ' 'sɪ -nɪ 'o mu.

24 -Mɛ ɔɔ' klai" nɪnuu 'a -kwɛɛ" nɪɛ 'e "ni -kwea la 'bode, -mɛ pɔɔ' ɔ ji, ɛɛ bla ʊʊa' -kwɛɛ" "ni 'a 'plɪ 'jri, dɛ-nʊɛ' 'nɔ ʊʊa muua 'demɔ pɔɔ' ɔ 'wluʊ.

25 "I-saa sɔn" 'a -sro' nɔ" 'sɪ Sesi -tee naa' -pɔn" 'bo "ni "kpei -wɛɛ ɔɔ mu 'e ɔɔ' klai" nɪnuu o fɔ o.

26 -Ta ʊʊ 'jee ɔ -wɛɛ ɔɔ na 'bo "ni "kpei 'sɪ dɛ waa ʊʊpɔ 'dii, ʊʊmu 'na "kwle-sri" -o 'de-. 'Sɪ ʊʊa "wɔɔ'.

27 'Bo ɛ "sri Sesi wlu ʊʊpɔ -pee, ɔ 'na : Ao -te -tadue i, 'mɔ -o, faʊn 'bo ao nʊɛ !

28 'Sɪ Piɛi "due wlu 'ʊn, ɔ 'na : Tʊ"bo, -bo ɛ nɪ -mɔ ɛ, -mɛ -ɪn cɛn 'o wlu -wɛɛ 'ɪn 'je 'de -ʊn o ji 'bo "ni "kpei.

29 Sesi 'na : -ɪn ji ! Piɛi 'wluɔ 'e -kwɛɛ" 'di 'sɪ ɔɔ na' 'o "ni "kpei -wɛɛ ɔɔ mu 'e Sesi o.

30 'Kaa ɔ kpa pɔɔɔ' jisɔn "jriɛ- i, ɛ kmai", 'sɪ faʊn a nʊɔ'. ɔɔ pa "ni -sɔn 'sɪ ɔ "wɔɔ' ɔ 'na : Tʊ"bo, -ɪn -pɔʊ' 'ʊn 'de !

31 'Bo ɛ "sri Sesi je sɔn sro. ɔ kpɔn ɔ 'sasa -wɛɛ ɔ wlu ɔ -pee ɔ 'na : Ka -ma 'ma -kwɪ" -tea' 'piɛ"i kan' a- ! Dɛɛ-tɪ -ɪn -plee tɔ' i ɛ- ?

32 ʊʊ 'ja 'e -kwɛɛ" 'di 'sɪ pɔɔ' 'bɔ ji -tɪ 'mɛ.

33 'Sɪ klai" nɪnuu -nɪa 'e -kwɛɛ" 'di "siɛ 'kɔi- i 'bo Sesi "juɔi -wɛɛ ʊʊ 'na : -ɪn -nɪɛ Kea 'a "Ju -o -cɛɛn'-.

Sesi 'bɔɔ- nyɪ 'a 'wɛ 'de Senesarɛti (Maki 6.53-56)

34 ʊʊ cɛan "ni 'sɪ ɛ, ʊʊ nɪniɛ 'e Senesarɛblʊa 'di.

35 Nyɪ -nɪa 'e ɛɛ' 'blʊa- tu 'di juue Sesi 'i, 'sɪ ʊʊ -kɔɔɛ ɔɔ' jinɪnɪ -ta -wee' ja, 'sɪ ʊʊ jɔ nyɪ "klein 'wɛ- ɛ nʊa.

36 -Wɛɛ ʊʊa bae ɔ i 'de ʊʊ 'je ɔɔ' 'bai 'a wɔn 'ɔ 'sɪ 'ibla. Nyɪ "klein -ʊʊa blɔ 'i ɛ, ʊʊa' 'wɛ- ɛ 'bɔɔ.

15

Suifɔ-wi" "bli kplɪn 'a -tɪ' (Maki 7.1-23)

1 'Sɪ Fariseɛn ke ke' wɔ-saʊn -wluɔ Selisalem 'kpa Sesi -pɔn" -wɛɛ ʊ -tee' ɔ i ka,

2 ʊʊ 'na : Dɛɛ-tɪ -ma klai" nɪnuu a -saa' tɛin"nyɪ 'a ke' ɛ- ? -Bo ʊʊ 'je de di ɛ, ʊʊa' jre kwa, ka -aa nʊa 'nɔ -a "blikplɪn 'ʊn see ɛ, ʊʊa' nʊ kan'.

3 Sesi wlu ʊʊpɔ -pee ɔ 'na : 'De aopɔ mɔ 'ee, dɛɛ-tɪ aoa -saa' Kea 'a ke' 'de aoa' -cɛ" 'ɛ nyɪɔtɔ' 'ʊn ɛ- ?

4 Kea 'naa : -ɪn -je -ʊn "bo ke -ɪn de wɔn, 'de nyɔ -ɔɔ mua ɔ "bo ke de -soo' o pɔa' a, ɔɔ muɛ 'mɛa'.

5 'Kaa aopɔ mɔ 'na : Nyɔ -ɔɔ mua wluɔ 'de ɔ "bo ke de -pee -wɛɛ -ɔ -na : Dɛ 'ɪn 'blea 'de 'ɪn 'jea ao kwa wɔi -te ɛ, ɛ -te ɛ kpɔi", 'ɪn 'je ɛ Kea "nyɪ. -Mɛ -mɔ 'ɔ "ju tu se ɔ "bo ke de wɔn 'je la 'bode.

6 'Kamɔ aopɔ a nʊ -wɛɛ aoa -sa' Kea 'a wlu i 'de aoa' nyɪ dɛtɔɔsɔn 'ʊn.

7 Ao "jridepɔʊn, dɛ Kea 'a wlu 'kwajaai Esai 'tmɔa 'de aoa' -tɪ' 'ʊn 'de ɛ, ɔ 'bleɛ -kɪn. Dɛ ɔ 'cria, ɛ ka :

8 Kea 'naa : Nyɪ -nʊ 'ma ni -tea' nɪɛ 'de ʊʊ 'wɔn foo" 'ʊn 'kaa ʊʊa' pɛɛ tɛɛn 'ʊn o fiin.

9 Nyɪ -nʊ a -gbɛɛ' 'ʊn "juɔi foo" 'ʊn, dɛ-nʊɛ' nyɪɔ 'ɔ ke' mɛ ʊʊa tɔɔ nyɪ -wɛɛ ʊʊa 'daa- Kea 'a wlu.

10 'Bomɔ Sesi 'da nyɪ -wee' -wɛɛ ɔ wlu 'de ʊʊ -pee ɔ 'na : Ao -wee' "klein -te doin" 'de ao 'je dɛ -nɛ 'mii 'wɔn.

11 Dɛ -ɛɛ paa 'e nyɪɔ wɔn 'di ɛ, ɛɛ' kpɔʊn nyɪɔ -flɛn", 'kaa dɪ -a -wluɔ 'de ɔ 'wɔn -ɪa -sia" "kpaɛ' ɪmɪ -ɪa kpɔʊn nyɪɔ -flɛn".

12 'Su Sesi 'a klai" nynuu 'kpo -pun", u'u 'na : Ka wlu -in -tmva -ta e kpuan Fariseen-wi" -kwlu, -in -je kan' 'mεε ?

13 Sesi 'na : Tu "o tu 'in "Bo -nta 'e jaun 'di sea do ε, -mε ε mue cnun" 'a.

14 Ao "tai- uupu 'i. "Jri 'a waun 'a 'su -a po ba -je o. 'De -bo "jri 'a wai po "jri 'a wai -je o ε, u'u -wee' a mue i -kaa' 'de "bie 'di see.

15 Piei "dua wlu 'un o 'na : -In -sa "ipoo -ti -ni wo -in -nyu" -aun.

16 'De Sesi 'na : Aomō ke'wlee, ao se to'di 'kpa kee ?

17 Ka de "o de -εε pa 'e nyu 'won -mε εε mua 'e "kwli 'di -wee εε "sia -son 'de nyu a poε 'kwla, ao se ε juoo- ?

18 'Kaa de -jia' 'e nyu 'won -mε ε 'wluε 'de o pεe o, εmε -εε kpuun nyu -flen",

19 de-nue' 'de nyio pεe o mo to' saun a 'wlu. "Ku 'dbaa' o, de "itan' o, "jriia' o, nyu -ti' "kpei blaa' o, nyu cean' o,

20 di -ta kpuan nyio -flen" mu -nao. -In se kwa jre -wee -in di de -mε 'ε kpuun nyio -flen".

'Blva 'srv 'dinyno -tee Sesi -kwli" (Maki 7.24-30)

21 Sesi 'wluε 'mva- 'su ε, o mue 'e Tii ke Sidonblva "kpei fo o.

22 'Su Kanaan 'nyno due' -ji' 'de o o -wee -u -wo", -u -na : Tu"bo, Dafidi 'a "Ju, -in -je 'ma wee- 'de ! 'Ma "junynokpao' a 'jee kui won 'de -suusavn 'kwa.

23 'Kaa Sesi se 'e va' wlu wlu jre' "kpei po mo "pi. Jo' klai" nynuu mu -kpo -pun" -wee -u -tmv o -u -na : -In nu 'nynokpao' -nu i ke, de-nue' va "wo' -a 'dei.

24 'De Sesi 'na : Nyu -u -ma" 'de Israe-nyu "klu ka 'blae -sia kwla na, uupu 'a 'su 'a jia' 'in ji.

25 'Kaa o 'da kan' 'su 'nynokpao' -nu ji' u "siie 'koi- i 'bo o "juoi 'de u 'na : Tu"bo -in ji 'un o 'de !

26 'Bomō Sesi wluu o 'na : ε se ka -cōn'- ka- nu -wee nyu 'je nyio 'o "nynuu 'a diidi 'un "duo- 'de o 'ju -gbe' nynuu "nyu.

27 'Su u 'na : to' -ti -o -ceen'- Tu"bo, 'kaa di -ta blua ta' jeun -son i ε, umi -gbe' a 'ten -wee ta di.

28 'Su Sesi 'na : 'Nynokpao', ka aa' 'ma -kwli" -tea' 'bei" ka- ! Ka a niai" ε, ε nu kan'. 'De εε' no" -ne 'di 'bo va' "junynokpao 'a 'we- 'boō-.

Sesi 'boō- 'we- -tuu"-tuu

29 Sesi 'wlu 'mva- 'mε -wee o mu 'o "ni klai" -nta 'e Galile -kwli" 'su o 'ja 'o cru "kpei -wee o -te i.

30 'Su nyu -tuu"-tuu -kpo -pun", u'u jo klooun o, "jri 'a waun o, nuavn o, "muu- o, nyu 'we- 'ε "kwli -wee' a nua o. Uu kpuupu- 'bo Sesi bi wo -wee o' 'boō- uva' 'we-.

31 Nyu -kwea de 'jea "muu 'a wlu -ta a, u'u 'jea nuavn 'a 'pu -ta, u'u 'jea klooun 'a na -ta, u'u 'jea "jri 'a waun 'a i 'je -ta 'su tai' "maa uupu 'mε 'su u -tee Israe 'a Kea 'a 'nyu 'i 'bee- -pun".

Sesi "nyie nyio pu 'a "wlu -nyie diide- (Maki 8.1-10)

32 -Mε 'wluε 'o -jei" 'su Sesi 'da o' klai" nynuu 'mε -wee o 'na : Nyu -nu uva' wee a nu 'un 'ε, de-nue' u'u nue 'wi taan 'bo 'un -pun", 'kaa u'u se de di. 'Mo se ε "in' 'in 'je uupu -jei" po 'de 'muε- 'un, -wee -crigbaa je uupu -sa uva' de mu no" 'bo -jei".

33 'Su o' klai" nynuu 'na : -Ta -kwlu jre' sea nu -ta 'ee, -taka -a -je nyu -tia ka 'a diide -saa ?

34 'De Sesi -tee' uupu i o 'na : -Di'pen kpl -tiie'- ao 'ble ε- ? u'u 'na : -A -bleε -di'pen kpl -mε" 'son ke -smii' jo mu" jri' ke-.

35 'Su o 'tmvε nyu -wee' "klein o 'na : Ao -te i.

36 -Wee o "duo -di'pen kpl -mε" 'son ke -smii' jo -nu 'un 'de o po ta' Kea 'se-, -wee o ceen i, o "nyu i o' klai" nynuu -wee u'u -gbl' nyu "jrii.

37 Nyu -wee' di' u'u je dbo. Ia' tōe -sia 'o, -wee u'u 'tan i ε, i "jie toe" -mε" 'son.

38 Nyu -u dia de 'mva- nte "nynunmai 'a "wlu -nyie, nyu se 'nynokpae' ke "nynumu" -sro'.

39 Sesi -kwea nyu -nu wlu pooda 'su ε, o 'ja 'e -kwεε" 'di -wεε o mu 'e Makadanblua "kpei.

16

Fariseen ke Sadiseen-wi" -tees' Sesi jrii' i

(Maki 8.11-13 ; Luiki 12.54-56)

1 Fariseen ke Sadiseen-wi" 'kpa Sesi -pun" -wεε υυ 'je o wlu 'a "kle -pee -gba. υυ -tee' o i 'de o 'je jrii' -wluva 'e jaun 'di 'a due' nu, -wεε ka o 'wluva 'de Kea o ε, υυ 'je ε 'je.

2 'Kaa Sesi wlu' 'de υυ -pee o 'na : -Bo 'jru a sea i 'pen -kwie" ka a -wεε jaun 'je -sain' ε, -mε ao 'na no" 'doe -a mu nia' -klae"-.

3 'De -bo -klae" pεen ε, ao 'na "ni 'a -sougba a mue dbaa' -stan, -pie a mue jia' de-nue', jaun 'a -sain' 'a kpee -son i, ao juo jaun 'a nusun 'a "kpei -seea' ka 'mε, 'kaa ao se di -ta nuva -stan 'a "kpei -sua' ka juo-.

4 -Stanwi 'di nyu -υυ -nyinia 'diwon, -υva pooda wlu fai" 'de Kea -pee, υυυυ -a -tee' jrii' i, 'kaa jrii' jre' se nuvei -bo ε se -je -nuva 'de Sonasi 'a -ti' 'un nu ε. 'Su o 'wlu 'o υυυυ -pun" 'mε, o mue -tajro.

Jrii' Sesi nva oo' klai" nynuu 'a 'won i 'dei

5 -Ta klai" nynuu a muua 'de "ni 'a 'fo jre' o ε, υυ "mae' υυ se di 'pen 'un "duo.

6 -Wεε Sesi wlu υυ -pee o 'na : Ao -tu" aoa' -ce" 'ε -ti' 'de Fariseen ke Sadiseen-wi" 'a -di'pen -puun"de 'ε -ti' 'un.

7 'Su klai" nynuu -tee wluva' -pun" 'bo υva' 'su 'nyu, υυ 'na : -A se -di'pen 'un "duo-, mε -ti oo 'tmu de -ne.

8 Ka υυ 'tmu de -ne Sesi 'je kan' 'mε 'su o -tees' υυυυ i o 'na : Deε-ti aoa naa aoa' -un se -di'pen 'pen 'un "duo -mε 'ε to' i ε- ? Ao -gbun ka aoa' Kea -kwli" -tea' 'piia "i ε !

9 Ao se to'di 'kpa kee ? Ao se -ti' -kwli" po kee ? -Ta 'un ceεan -di'pen kpli -mm" i 'de nyu 'a "wlu -mm" 'a -ti' 'un 'ee, ia' toe" -tiie' ao "duo 'un ε- ?

10 'De -di'pen kpli -mε" 'son 'un ceεan i 'de nyu 'a "wlu -nyiiε 'ε -ti 'un 'ee, ia' toe" -tiie' ao "duo 'un ε- ?

11 'De -mε ka 'un sea -di'pen -ti 'tmu, deε-ti ao se ε 'mii 'won ε- ? 'In 'na ao -tu" aoa' -ce" 'ε -ti' 'de Fariseen ke Sadiseen-wi" 'a -di'pen -puun"de 'ε -ti' 'un.

12 'Su ka ε sea 'de -di'pen -puun"de 'ε -ti' 'un nu -wεε ε nua 'de Fariseen ke Sadiseen-wi" 'a nyu detoosun 'a -ti' 'un mε o -saa υυυυ fen' υυ 'won ε 'mii.

Piei 'na Sesi nε Klisi, Kea 'a 'o-tei -o

(Maki 8.27-30 ; Luiki 9.18-21)

13 Sesi nynia 'e Filipu o -kwlo 'de Sesare 'a 'blua 'a 'fo "kpei 'su ε, o -tees' oo' klai" nynuu i, o 'na : De nyu a 'tmu 'de 'mo nyio o "ju 'a -ti' 'un ε- ?

14 'Su υυ 'na : Nyu jru' 'na -un -nε San Batisti -o, jru' 'na -un -nε Eli -o, jru' 'na : -In -nε Selemi -o, -wεε jru' 'na : -In -nε Kea 'a wlu 'kwajaaun -nia tein" 'a due' -o.

15 'De Sesi 'na : 'De aopy mo 'e, nyo aoa 'daa- 'un ε- ?

16 'Bomo Piei wluu- o 'na : -In -nε Kea -nia 'kmu 'a "Ju Klisi -o.

17 Sesi "dua wlu 'un 'su o 'na : -In 'di nmo won Simo, Sonasi 'a "ju, de-nue' di -ma -wluva 'tmu' -ta, ε se nyio mo -se 'kwla 'de -un -pee nu-, ε 'un "Bo -nia 'e jaun 'di -o.

18 'De 'mo ε, 'un 'naa -ma 'nyu -nu Piei, ε 'de mε -nu "sou, 'bo εε" "sou tu "kpei mo, 'un 'je 'ma -gbu" poo-, -wεε 'mεa' se ε "wain 'beei.

19 'Ma mue -un tu"bode -nia 'e jaun 'di 'a -da'kle "nyia' -wεε di "klein -ma mua isaan' 'de 'blua- "kpei i 'je isaan 'de jaun 'di. 'De di "klein -ma mua ikaian' 'de 'blua- "kpei i 'je ikaien 'de jaun 'di.

20 'Su o -tuu" ε oo' klai" nynuu won o 'na ka o nta Nyu'puvi Klisi ε, υυ 'bo ε 'tmuε 'de nyo jro' -pee.

Sesi 'tmuε oo' 'mε -ti ke oo' 'kunyio' son-ti ke

(Maki 8.31-9.1 ; Luiki 9.22-27)

21 De -wluva 'muva- Sesi -tee wluva' -pun" 'pepe 'de oo' klai" nynuu -pee

o 'na o 'je Selisalem mu -o, -wεe o 'je 'kle 'je 'de nyu-coun' o, 'sraa -saun 'a klae" o, ke' wɔ-saun 'kwa. Uba muε o 'dbaa' -wεe o 'je 'kmu de ji 'de 'wɪ 'a taan -nε 'di.

22 'Su Piei 'doo -tajro -wεe o -ce' o "bli, 'de o 'na : Dε -nɪa 'mua- -pεε 'de -un -wɔn de ! Kea a muε -un o sia', εε' dε tu se -un "jrii nuvei 'no 'kmu !

23 'Kaa Sesi "biie i 'de o o, o 'na : -Sion' -koa, -in -tεen 'un kin, -in -nɪε "i -in -je 'un 'de dεsaun 'di po, dε-nuε' -ma tɔ' ke Kea 'a tɔ' se due' nɪ-, -in -bleε nyiɔtɔ'.

Nyo -ke Sesi na -mε o 'wɔɔn- 'kle 'je -ti

24 'Su Sesi wlu' 'de o' klai" nynuu -pee o 'na : -Bo nyo -nɪεi" o ke 'ma -a -je na -mε o 'bo o' -ce" 'kpa 'a 'kmu "kpei 'toan, -mε o 'wɔɔn- 'kle 'je -ti -wεe o 'je 'bo 'un 'de bla,

25 dε-nuε' nyo -nɪεi" -o -je o' 'kmu "kpei 'toan- a, -mε εε mu o kwa "maa', 'kaa nyo -o' mua o' 'kmu 'bo'a 'de 'ma -ti' 'un ε, -mε o' mu o' 'kmu 'pu'ba'.

26 -Bo nyio 'ble 'kmu -wee' "klein -wεe o' -suu "ma 'ee -mε dε o 'je 'o mu ε- ? 'De dε nyio 'je ja -wεe -ε -je o' -suu -ko o "sii ε- ?

27 Aoa 'jee, nyio 'o "Ju a muε jia' 'de o 'Bo 'a 'nynɪ 'wɪba' 'un, o ke o' "soa-wi" ke-, -wεe ka nyu 'a dbo nɪa 'de o 'je nyu εε' -kei" -sa kan' due 'due.

28 'Ma 'tmuε aopu tɔ' -ti nyu -nɪa 'kmu -ta u'ba' jru' se 'mεi 'su -u' -je nyio 'o 'ju 'a deji -nε "jriε- 'jee- 'de o' 'beo' dε 'un.

17

Sesi-saa "i 'de o' klai" nynuu taan "jri 'de

(Maki 9.2-13 ; Luiki 9.28-36)

1 'Wɪ -mεεo" -sia' 'su ε, Sesi "due Piei ke Saki ke o' "dei San 'un -wεe u' ke o -saa kiun u' mu 'e cru klaa' due' "kpei.

2 'Su o -saa "i 'de u'pu "jri 'de, o' "jua- a fan' ka 'jru nɪa, o' 'unpaadi "pluu" "puu' ka -son' nɪa.

3 Uba koan 'emu 'su -mε Moisi ke Eli -taan' -wεe u' ke Sesi a wlu-.

4 'Su Piei "due wlu 'un o 'na : Tu"bo, -aa -ta nɪa' nmɔ "jrii. -Bo -in -nɪεi", 'un 'je poe" taan "jei po, -mo -je due' 'ble, Moisi 'je due' 'ble -wεe Eli 'je due' 'ble.

5 Piei "sia wlua' 'su bue" -εε nua bleble -criε" u'pu "jru, -wεe wlu due' 'wɪ 'e bue" 'un 'de ε 'na : "Ju -no nɪε 'ma -ti' kmaju -o. 'De o 'un 'bomɔ 'ma nyio 'o -ti' kmaa' -wee' nɪ-, ao po o' wlu doin" o !

6 Klai" nynuu 'wɔan wlu -nε 'su u' -criε" "jrii 'bo 'bluɔ, faun a nu u'pu 'mε.

7 'Su Sesi 'kpa u'pu -pu'pɪn", o bla u'pu "i 'de o 'na : Ao son 'un, faun 'bo ao nuε !

8 U' kpa "jri "jei 'su u' se nyo jro' i 'je -bo ε se Sesi 'a 'su nɪ ε.

9 -Ta u'ba 'wɪba 'de cru "kpei u'ba "sia i 'su, Sesi -teε' u'pu ke' "i o 'na : Dε ao 'jea "jriε -ta ao 'bo ε 'tmuε 'de nyo jro' -pee mamau 'su nyio 'o "Ju 'je "kunyio' son-.

10 'Su o' klai" nynuu -tee' o i u' 'na : Dεε-ti -wεe ke' wɔ-saun 'na : Eli a muε de jia' "i-saa' no" ε- ?

11 'De o 'na : Tɔ' -o, Eli a muε jia' -wεe o 'je dɪ -wee' kpo'i" po.

12 'Kaa 'ma 'tmuε aopu 'mε Eli ji' -wε- sese, -wεe u' se o "i juo- u' nu o u'ba' 'tu' nɪ-ti "jrii. O 'jeε 'kle 'de u'pu 'kwa, 'kamɔ nyio 'o "Ju a mu 'kle 'jea' 'de u'pu 'kwa -ke.

13 'Su, ka ε nɪ San Batisɪ mɔ o' "si 'nynɪ klai" nynuu 'wɔn ε 'mii.

Sesi nuε -suusavn i 'de "ju-saan"- due' 'un

(Maki 9.14-29 ; Luiki 9.37-43)

14 -Ta u' jεεa nyu -tuu"-tuu -ku'an' "jru i ε, 'bomɔ "ju due' 'kpa Sesi -pu'pɪn" -wεe o "sii- 'ko'i- i 'bo o "juo'i,

15 'de o wlu ka : 'Ma 'blei, -in -je 'ma "ju 'a wεe- 'de ! Susuwε- -εε nu o, εε criɔ'. -Bo εε' 'cu dee 'pen "kpaε' 'su, εε 'wɪuε "blo, 'su o' -ka i. -Bo 'wɪ jre' o, εε blo i 'bo "jri, 'wɪ jre' o, εε -fi" o 'bo "niɔ-.

16 'In jo -ma klai" nynuu 'mε, 'kaa u' se εε' 'wε- tu 'a 'bo'a' 'bεε-.

17 'Su Sesi wluε o' klai" nynuu -pee o 'na : Ao "jrukuun ke 'diwɔnyunɪon 'a ti, 'de no" -tiie' 'di ao

ke 'ma -a -je i -te ke'wle ε- ? 'De kpe
-tiie' 'un 'je ao 'ble ε- ? Ao ja 'un "ju
-saan" 'no !

18 -Wεε o kmaa wlu "i, o "woo-
-suusaun -ne "jrui. 'Su ε 'wlv 'e "ju
-saan" 'un 'ε, ε "sie "kpaε'. 'Bo ε "sri
oo' 'wε- je 'bo.

19 ε nva kan' 'su klai" nynuu 'kpa
Sesi -pun" -wεε υυ -tee' o i υυ 'na
: Dεε-ti -a se -suusaun -ne 'εε inua'
'bεε ?

20 'De Sesi 'na : Aoa' Kea -kwli"
-tea' se "i 'bε, εμε -ti -o. 'Ma 'tmυυ
aopy to' -ti, -bo aoa' Kea -kwli" -tea'
'piie "i ka "ple 'jo 'bea, -bo ε 'be kan',
aoa muε cru -ne -pee wlua' ao 'je nu
: ε 'wlv -ta ! -Wεε ε 'je ao won 'je.
De ao sea "wain 'bεε i -me se ni-

21 ['Kaa εε' -suusaun -tu -bo ε 'je 'e
nyυ 'un 'wlv ε, -me 'de Kea bae' ke
won 'boa' 'un -o.]

*Sesi 'tmυε oo' 'me -ti ke oo'
'kunyio' son-ti ke'wle*

(Maki 9.30-32 ; Luiki 9.43-45)

22 'Wι jre' o -ta υυ nia Galileblva
"kpei i plea' 'bomoo Sesi wluu 'de oo'
klai" nynuu -pee o 'na : Nyio o "Ju
'je 'e tooε -o 'de nyioopy 'kwa

23 -wεε υυ 'je o 'dba. 'De o 'je
"kunyio' son 'de 'wι 'a taan -ne 'di.
o 'da kan' 'su klai" nynuu "kaεε "jrii.

Kea -gbu klaa" 'a -dεinpo' -sati.

24 Sesi ke oo' klai" nynuu nynia
Kapenaυm 'su ε, -dεinpo'- -saun 'kpa
Piεi -pun" -wεε υυ wlu ka : Aoa'
detooi a -sa' Kea -gbu 'a -dεinpo'-
'mεε ?

25 Piεi 'na : Kιun, oo -se' ! Piεi pa
-gbu" 'su Sesi "due wlu 'un tein", o
'na : Simo, ka -ma neε to' "kpei ε-
? Nyoo -je 'beo-wi" -nia 'e 'blva- ne
"kpei 'a -dεinpo'- -sa a- ? Uva' -ce" 'ε
'bleenyυ -ae, -aee' 'dvi -i ?

26 'Su Piεi 'na : 'Dvi- -a -se'. 'De
Sesi 'na : -Je ε nia kan' -mo ε, -me
υva' 'bleenyυ -mu se ε -sai.

27 'Kaa -a -bo ε nυε -wεε nyυ -nu
'bo -a 'cen i 'kpaα'. -In mu kwen" po
'de 'tonie won. "I-saa -smiie' -εε mua
kwen" kpan' a, -un -crie' -un -je εε'
won 'ba 'de -un -je 'e 'weijoo -sa -wεε
-un -je -un ke 'ma -a -saade ja-

18

-o -ni klaa" a- ?

(Maki 9.33-37 ; Luiki 9.46-48)

1 'De εε' no" tu 'di ε, Sesi 'a klai"
nynuu 'kpo -pun" -wεε υυ -tee' o i,
υυ 'na : -o -ni Kea 'a keema' -kwlo
-nia 'e jaun 'di 'a klaa" a- ?

2 'Bomoo Sesi 'daa- "ju -saan" due'
-wεε o nynoo i 'bo υva' -kwea'-.

3 'De o 'na : 'Ma 'tmυυε aopy to'
-ti, -bo ao se kplun fai" poo -wεε ka
"nynumυ" nia ao se kan' ni ε, -me
ao se 'e Kea 'a keema' -kwlo -nia 'e
jaun 'di 'di pai.

4 εμε -ti nyoo -jaa oo' -ce" ja -wεε
ka "ju -saan" nia, -o -nia kan' a, omo
-ni klaa".

5 'De nyoo "o nyoo -kpyuan "ju -saan"
-nia ka sun 'soon 'de 'ma 'nyu 'un ε,
-me 'mo o kpyuan sun 'soon.

Desaun 'a "ikmaa'

(Maki 9.42-48 ; Luiki 17.1-2)

6 'Kaa -bo nyoo jro' o nυυdi bluua
'ma -ti' to' 'un 'jeun 'a -saan"- due'
'de desaun 'di ε, -me de -jea "paa' 'de
oo' -ti' 'un me -ni nyυ saan o "soukpo
-plun -wεε nyυ -fii" o 'de 'tonie won.

7 ε nιε "nmia-ti -o 'de nyυ -wee'
"klein 'a -ti' 'un, de-nυε' di -jea nyυ
'de desaun 'di bluua a, ka "o ka-, ia'
di tu a muε jia' see, 'kaa εε muε wee
-ti nia' 'de nyoo ia mua 'un jiaa' 'a -ti'
'un.

8 -Bo -ma sun ke -ma bu a sea -un
'de desaun 'dipo ε, -me -un cin 'o -in
-ji 'kwla po fiin. -In -ble sun due' ke
bu due' -wεε -in mu 'e 'kmu -ceen'
'un "paa', ε je -in -ble sun 'soon ke bi
'soon -wεε -in mu 'e ne -ε sea 'mu -ta
'ble 'un -sii.

9 'De -bo -ma "jrie- ε sea -un 'de
desaun 'dipo ε, -me -in -se 'de -un
kon'. -Ma -ni "jrie- due' "i -wεε -in
mu 'e 'kmu -ceen' 'un "paa', ε je -in
-ble "jri 'soon -wεε -in mu 'e ne 'un
-sii.

Blaa -wlvα 'kwla εε' "ipoo-ti

(Luiki 15.3-7)

10 Ao -tu" aoa' -ce" 'ε -ti', ao 'bo
"nynumυ" -nu 'a due' kouun -gbai
-fluεn, de-nυε' υva' "soa-wi" -tea
υpyυ 'a -tea' 'de jaun 'di ε, υva 'jeeε
'un "Bo "jrie- 'de 'wι "oo 'wι -wee' 'di.

11 Δε-νυε' nyio 'o "Ju jie nyu -ma' 'pυua'.

12 Ao po doin" i, -bo nyo due' 'ble 'blae 'a kmε' 'due -wεe ιa' due' "ma, o' sie ιa' kwla -mε" nye 'jo -mε" nye 'bo cru -kwli" -wεe o' mu due' -je -ma" i -pσaan' ? -Aee' ε se kan' nu ? Ka aoa nεε tσ' "kpei- ε- ?

13 'Ma 'tmυε ao tσ' -ti, -bo o -se 'kwla a, ε 'bleε o' 'mυa-, ε je 'blae 'a kwla -mε"nye 'jo -mε"nye -ji -sea' "ma -sii.

14 'Kamσ ε ni -ke, ao "Bo -nιa 'e javn 'di se ε "inυ nyo -saan" due' koun -gbai' 'je "ma.

-In -wlv -ma de'di 'a -kσ "kpei

15 -Bo -ma de'di nu δεsavn ε, -mε -in -kpo -pυn" -wεe o ke -in -je 'soon -ni 'de ao 'je wlu-. -Bo o po -ma wlu doin" o ε, -mε -in -pυv' -ma de'di 'mε.

16 'De -bo o se -ma wlu doin" o po ε, -mε -in -da nyo due', nyu 'soon, -wεe nyu 'soon ke taan 'je ιa' -ti' 'tmυ-ta 'je.

17 'De -bo o 'na o se -wi" -mυ 'a wlu doin" o poi 'jaa, -mε -in -toε Kea -gbu "i. -Bo o 'na o se Kea -gbu 'a wlu doin" o poi ε, -mε -in -gbυn o ja ka nyo -sea' Kea 'a -ti' tσ' 'υn 'je ke -δευπο' -sai nιa.

18 'Ma 'tmυε aopυ tσ' -ti, dι "klein aoa mua isaan' 'nσ 'blυa- "kpei ε, ιa mυε isaan' 'de javn 'di, 'de dι "klein aoa mua ikaian' a, ιa mυε ikaian' 'de javn 'di.

19 'De 'ma 'tmυε aopυ 'mε ke'wλε, -bo nyu 'soon 'βεε- wlu 'υn 'de aopυ "klu 'de 'blυa- "kpei -wεe υv 'je δε i -tee' ε, 'ιn "Bo -nιa 'e javn 'di a mυε ε υvυv "nyia' see.

20 Δε-νυε' -ta nyu 'soon ke nyu taan 'kuan "jrui 'de 'ma 'nyu 'υn ε, 'ιn ni 'bo υvυv 'a -kwea' 'mε.

Dbonvi -sea' wεe "jri 'de nιε

21 'Sυ Pιei 'kpa Sesi -pυn" -wεe o 'na : -Bo 'ma de'di nu 'υn δεsavn "jrui 'ee, kpe -tiie' 'ιn 'je ε o 'bσ ε- ? 'In 'bσ ε o mamav 'sυ ε 'je kpe -mε" 'son nyu -aee ?

22 'De Sesi 'na : 'In se 'na -in nu kpe -mε" 'son, 'kaa -in mu mamav 'sυ -in

-je kpe 'ε kwla -mε" 'son 'o kpe -mε" 'son nyu.

23 'Ma 'tmυ aopυ 'mε : Kea -nιa 'e javn 'di 'a 'tυn nu-tι nυa' -kσ' 'beo due' -o -da o' dbonυv 'de 'wei υv 'jea υv 'je ιa' "kuan po.

24 -Ta o -teea 'wei -sroa' -pυn" 'sυ, υv jo "ju due' -o -ble o' 'wei 'a -kwlvtaυ".

25 -Ta "ju -nσ 'jea δε -sa -wεe o 'je o' 'blei 'a kpan -sa 'bo se nι-, 'sυ o' 'blei 'na : Ao ple o' -ce" ke o' 'nyu ke o' "nynuu- ke o' 'bleedι -wee' "klein ke -wεe o 'je 'ma kpan -sa.

26 'Sυ "ju -nσ "siie 'koi- i 'bo o' 'blei "juoι -wεe o bae o i -bae -bae 'de o 'na : -In -kuu tσ' i 'de 'ma -ti' 'υn, 'ma mυε -ma kpan -wee' -saa'.

27 Δε -nιa 'mυa- kpyo o' 'blei -kwlv 'sυ o 'jee o' wεe-, -wεe o 'na : -In mu, 'ιn 'bσ 'wei -nιa -υn "kpei 'mε, -in se 'ma kpan 'ble 'bode.

28 Dbonvi -nσ "sia "kpaε' 'sυ o ke o' "dei due' -o -ke o' nυa dbo -tadue -wεe -o -blea o' kpan δε-saan" -gbυv. 'Sυ o kpyo o -plion', o 'na : -In -sa 'ma kpan !

29 O' "dei -nσ "siie 'koi- i 'bo 'blυo 'bo o bι wσ -wεe o bae o i -bae -bae 'de o 'na : -In -kuu tσ' i 'de 'ma -ti' 'υn 'ma mυε -ma kpan -saa'.

30 'Kaa "ju -nσ 'na o se 'wσn, -wεe o mu 'de o po o "dei -kaso 'di, o 'na 'demσ o 'je nι mamav 'sυ o 'je o' kpan -sa.

31 Δε o nυa 'mυa- o' "dei-wi" 'je ε 'sυ υv "kaεε "jrui "kiki. Υv mu' -wεe dι "klein -nυa υv po υva' 'blei ιa' "kuan.

32 'Sυ o 'da dbonvi -nσ 'mε -wεe o wlu o -pee o 'na : Ka -ma dbonvi tu nyu 'di wσn kan' a- ! 'Ma kpan -nιa -υn "kpei -in -baea 'mii ε, 'ιn 'bσ ε -wee' "klein 'mε.

33 -In se ε 'βεε- -kee, -in -je -ma "dei 'a wεe 'je, ka 'ιn 'jea -ma wεe εε ?

34 'Sυ o' 'blei 'kpa 'cεn, o 'na : Ao kpyo o, ao po o -kaso 'di, 'demσ o 'je nι mamav 'sυ o 'je 'ma kpan -wee' "klein -sa.

35 -Wεe Sesi poε "kpei ka, o 'na : 'Kamσ 'ιn "Bo -nιa 'e javn 'di a mu ao nυa' due 'due -bo ao se aoa' de'di

'a dεsaυn "kpei 'wlv 'de pεe -wee' "klein 'υn ε.

tu"bode -nιa 'e jaυn 'di 'a -ti' 'υn. Nyο -βεεa' -ο -jea εε' δε tu 'mii 'wον ε, -me ο 'wονεν 'mii.

19

Sesi muε 'e Suide

1 Sesi -kαa' -ti' 'tmυa' kan' 'sv ε, ο 'wlv 'e Galileblυa "kpei 'me -wee ο mu 'e Suideblυa "kpei 'de Suden -gbuu 'a 'fo jrε' o.

2 Nyυ -tuu"-tuu mu ο kιυn, -wee οο 'bοο- υυυυ 'a 'we-.

'Nynο 'kwla -satι ke kloο" sie-tι ke (Makι 10.1-12)

3 'Sυ Fariseen-wι" 'kpο -pυn" -wee υυ 'je ο wlv 'a "kle -pee -gba. υυ 'na : 'De -aa ke' 'di 'dee, 'junmου 'beeε' ο 'je οο' 'nynο 'kwla -sa 'de δε 'o δε 'ε -ti 'υυυ ?

4 Sesi 'na : "I-saa' nο" Kea nυε 'junmου ke 'nynοkpao' ke,

5 -wee ε 'naa "junmου a mu ο "bo ke ο de -pυn" 'wlvα' -wee ο ke οο' 'nynο 'je "i "sii- 'de υυ -nιa 'soον υυ 'je nyιο due' ma. Ao nυε 'dii 'me, -aee' ε se kan' nι- ?

6 -Bo ε nι kan' a, -me υυ se 'soον nι- 'bode, 'kaa υυ ma nyιο due'. De Kea -tuu" a "i ε, nyιο 'bo ε "i -seea'.

7 'Sυ υυ 'na : 'De -me δεε-tι Moισι -mο 'na -bo nyο -sa 'nynο 'kwla -me ο "nyι υ 'sbε -wee ο 'je υ -jei" po 'ja a- ?

8 Sesi 'na : 'De aοa' pεe 'a "ikmua' 'a -ti' 'υn -ο, εme -ti Moισι 'da kan', 'kaa tεin" 'de ε, ε se kan' nι-.

9 'Ma 'tmυυ- aουυ 'me, nyο -οο 'nynο sea' jei" 'je -wee -ο -sv 'kwla 'de -ο -dua" 'nynο jrο' 'υn -me οο' jei tu 'kpa 'e jei" 'jea' 'di.

10 'Sυ οο' klai" nynuu 'na : -Bo ε 'je kan' nι 'de "junmου ke οο' 'nynο 'ο -ti' 'υn ε, -me -ιn se 'nynο 'ble -wee -ιn -te i -me "paa' 'de !

11 'Bomο Sesi wlv 'de υυ -pee ο 'na : De -tmυa', nyυ -tuu"-tuu 'a 'wονεν 'mii see, -bo ε se nyυ -υυ -pee Kea -σεε 'kwla nι ε,

12 δε-nυε' dι -tuu"-tuu -a kaan nyιουυ -je de 'de 'nynο 'ble -ti 'υn. Deejrυ' 'wlvυ- εε' δε tu 'υn 'ε, nyυ jrυ' -nι 'e nyιουυ wa 'υn -wee -υυ se ε 'βεε- -υυ -je 'nynο 'ble 'de nyυ jrυ' -nι 'emu ke'wλε -υυa' 'ble 'nynο 'de

Sesi baεε "nynυmυ" 'a Kea (Makι 10.13-16 ; Luικι 18.15-17)

13 'Sυ υυ ja Sesi "nynυmυ" -wee ο 'je υυυυ kwa "jrυ -te' 'de ο 'je υυa' Kea baε-. 'Kaa οο' klai" nynuu a kaan υυυυ -je de.

14 -Wee Sesi wlv ka ο 'na : Ao "tai- "nynυmυ" "i, υυ 'je 'nο 'υn ο ji, ao 'bo υυ -je de kaan, δε-nυε' nyυ ka υυ nιa -υυ -nιa kan' a, υυυυ -je 'de 'kmυ dee- 'υn pa.

15 ο -tea' υυυυ kwa "jrυ 'sv ο 'wlv 'mυa- 'me.

'Ju "wliε- 'blea kvον 'υn ε (Makι 10.17-31 ; Luικι 18.18-30)

16 'Ju due' 'kpa Sesi -pυn" -wee ο -tee' ο i ο 'na : Nyυ dtοοι, δε 'dοε -je we- 'ιn 'je nυ -wee 'ιn 'je 'kmυnιa' -sea' -kwe -ta 'ble 'je ε- ?

17 'Sυ Sesi 'na : Δεε-tι -ma -tee' 'mii 'de δε 'dοε 'a -ti' 'υn ε- ? Nyο due' kouυ -gbai' mο nι nyο 'dοε. -Bo -ιn -nιε "i -ιn -je 'de Kea 'a 'kmυnιa' 'υn paa, -me -ιn nυ εε' ke'. 'Sυ "ju -nο 'na : Kea 'a ke' 'ιn 'jea nυ -me 'de ε- ?

18 'Sυ Sesi -teeε ke' 'wον itbaa' -pυn" ο 'na : -ιn -bo "ku 'dbaα, -ιn -bo jei" 'jeε, -ιn -bo "jriiε, -ιn -bo nyυ σι "kpei -tuu" ε,

19 -ιn -te' -ιn "bo ke de 'a nι', -wee -ιn -je -υn -ponyιο 'ο -ti' kma ka -ιn -kma -ma -ce" 'kpa 'a -ti' ε.

20 'Sυ -kooai" -tοο -nο 'na : 'ιn 'je ke' -nι -wee' "klein wον 'me, δε jrε' -we -sie 'ο 'ιn 'je nυ ke'wλε ε- ?

21 Sesi 'na : -Bo -ιn -nιε "i -ιn -je 'pepe nιε, -me -ιn ple' -ma dι -wee', -ιn -je ιa' 'wei nυa" nyυ "nyι. 'De -ιn -je "wliε- 'ble 'de jaυn 'di. -Wee -ιn -je ji 'de -ιn -ke 'ma -a -je na-.

22 'Kaa "ju -nο 'wοan wlv -nε ε, ο mu' 'de "jrιi "kaea' 'υn, δε-nυε' ο nιε "wliεjei klaa" -ο.

23 'Bomο Sesi wlvυ 'de οο' klai" nynuu -pee ο 'na : tο' -ti 'a tο' -ti 'ma 'tmυυ aουυ, "wliεjei 'a Kea 'a 'kmυ dee- 'di paa' nιε 'kle.

24 'Ma 'tmυυ- aουυ 'me ke'wλε, -sen" kpei soo" 'a 'bo "meυn 'a -po"

"ipaa" "kvan "jri i, ε je "wliijeji 'a 'de Kea 'a 'kmu dee 'di paa' -mε -sii ke'wle.

25 Klai" nynuu 'wɔan wlu -nε 'su ε, tai' "maa' uupu 'mε, 'su uυ 'na : 'De -mε nyɔ -je 'pu 'ja a- ?

26 Sesi -gbuan uupu ja -gbun -gbun 'su ɔ 'na : Dɪ nyiɔpu sea 'bεε- uυ 'jea nu ε, Kea 'bεε- ia' nua' 'mε.

27 Piei "dua wlu 'un 'su ɔ wlu' 'de Sesi -pee, ɔ 'na : -In -gbun 'no, -apu mo 'bo -aa dɪ -wee' "klein 'mε, -wεε -a bla 'bo -un -de, dε -a -e 'je ε- ?

28 Sesi 'na : 'Ma 'tmuu ao tɔ' -ti, -sontɪ Nyiɔ 'ɔ "Ju a mua i-tea' 'bo ɔɔ' tu"bokpa-te "kpei 'de dɪ -wee' 'a -gbodee "nipo nɔ" ε, aopu -ɔ -ke 'ma -a -na' aoa muε 'beɔkpa-te 'ε -puue 'jo 'soɔn "kpei -tea' -ke -wεε ao 'je Israε 'ε 'blua 'a blo'wɔn -nɪa -puue- 'jo 'soɔn 'ɔ 'pee 'je.

29 Nyɔ "o nyɔ -ɔɔ mua ɔɔ' -gbi" o, ɔɔ' de'dinmai o, ɔɔ' de'dinyɔkpaε' o, ɔ "bo ke ɔ de o, ɔɔ' 'nynɔ ke ɔɔ' "nynuu- o, ɔɔ' 'blua- 'boɔa' 'de 'ma 'nyɪ 'a -ti' 'un ε, ɔɔ muε ia' "kpei -tea' 'jea' kpe 'ε kmε' 'due -wεε ɔ 'je 'kmu -sea' -kwε -ta 'ble 'je 'bo -mε 'de.

30 'Kaa nyu -saa "i kaan, uυa' jru' a muε de 'boɔa' -wεε nyu -boɔa' de ε, uυa' jru' 'je nya kɔn-.

20

Dbonuun -saa "i ke dbonuun -boɔa' de 'a "ipoo-ti

1 Sesi 'na : Dε -ke Kea 'a nyu 'blesun -nɪa 'e jaun 'di -kɔɔa', ε ka : ε -kɔ' -kle' jei due' -ɔ -soan 'un -klae" pεεn -wεε -ɔ -dua" dbonuun 'un 'de uυ 'jea 'de ɔ o -kle mu ε.

2 ɔ ke uupu 'bεε- 'weijɔ due 'a wlu 'un 'de -son' 'di, -wεε ɔ kpa uupu 'de ɔ o -kle.

3 -Klae" jru-gbao o 'su ɔ 'jee nyu jru' 'bo "kpaε' -uυ -te i foo" 'un -uυ se nuɔdbo 'ble.

4 'Su ɔ wlu' 'de uυ -pee ɔ 'na : Ao mu dbo nu 'de 'un o -kle, -wεε dε -ε -ke ao -kɔɔa' "i ε, 'de 'un 'je ε aopu "nyɪ.

5 'Su -wi" -mu mu'. -Kle' jei "sia "kpaε' 'jru-gbao ke'wle, ε ke -kwie"

jru-gbao ke, ɔ 'jee nyu jru' -uυ se dbo 'ble, 'su -wi" -mu muε 'de ɔ o -kle -ke.

6 Dε -mua' -kwie" ka -pee ε, ɔ jεε nyu jru' -uυ se dbo 'ble, -wεε ɔ -tee' uupu i ɔ 'na : Dεε-tɪ ao -te i -ta -wεε ao se dε jre' nu -sɪan a- ?

7 uυ 'na : Nyɔ -je -a dbo "nyɪ ɔ se nɪ-. -Wεε ɔ wlu 'de uυ -pee ɔ 'na : Ao mu dbo nu -ke 'de 'un o -kle.

8 Kwie kpuvan 'su ε, -kle' jei wlu' 'de ɔɔ' -gbu" 'dei -tei -pee ɔ 'na : -In -da dbonuun -nu -wεε -ɪn -je uupu -kei" -sa, -ɪn -tee 'de nyu -boɔa' de "kpei -wεε -ɪn -je nyu -kɔan nya jεε-.

9 'Su nyu -teea dbo nua' -kwie" ka a ji' -wεε ɔ "nyɪ uupu 'weijɔ due 'due do- do-.

10 Nyu -saa "i -uυ mua dbo nua' jia, uupu mo 'na -mε uυ 'je dε -tuu" 'je 'de-, 'kaa ɔ "nyɪ uupu 'weijɔ due 'due -ke.

11 -Ta uυa kpuvan 'weijɔ due 'due -nɪ ε, uυa wluuε 'mii 'de -kle' jei -pee.

12 Uυ 'na : Nyu -boɔa' de -nu, -uυ sea 'bo dɔoi" -kwle ε, uupu 'a -kei" ke -aa -kei" 'bεε-, 'de -mε 'kamɔ -apu mo sea -sɪan -sea -sea 'bo -tenjru -nε 'un.

13 'Su -kle' jei wlu' 'de uυa' due' -pee ɔ 'na : 'In ba, 'un se -mii" 'fa o, -ɪn -wɔan dbo nua' mu-tɪ 'teɔ, -ɪn -ke 'ma -a se 'weijɔ due 'a wlu 'un 'bεε- 'de -son' 'dii ?

14 Dε -ε -nɪa -ma -nε -kei" -ɪn -due" 'un, -ɪn -je -ta 'un "juɔi -tie" cεn. -Kei" 'un -sa -un -ta εmε 'ma mu nyɔ -boɔa' de -saa' -ke.

15 'Mo -ble 'ma 'wei, dε 'un nɪa "i, εmε 'un nuυε 'un. -Aee' 'dε 'un nmɔa 'di wɔn 'de nyu -pee εmε -εε "jrie saun -ma -gbuun' 'un jaa ?

16 -Wεε Sesi poε "kpei ɔ 'na : 'Kamɔ ε nɪ -ke, nyu -boɔa' de a muε nya kɔan', 'de nyu -kɔan nya 'je de 'boɔ-.

Kpe taan -nε mε Sesi 'tmu ɔɔ' 'mε -ti ke ɔɔ' "kunyɔɔ' sɔn-tɪ ke (Makɪ 10.32-34 ; Luikɪ 18.31-34)

17 -Ta Sesi nɪa Selisalem mua' a, 'bomɔ ɔ 'daa- ɔɔ' klai" nynuu -nɪa -puue 'jo 'soɔn 'ɔ 'su, -mε uυ nɪε nabu ja, -wεε ɔ wlu 'de uupu -pee,

18 ɔ 'na : Ao po doin" i, -aa muε Selisalem, 'bomɔ nyio ɔ "Ju 'je 'e tooε- 'de 'sraa -saʊn 'a klae" o, ke' wɔ-saʊn 'kwa -wεε υb 'je ɔ 'mεpee' kpuʊn-.

19 -Wεε υb 'je ɔ nyb -sea' Kea juo "nyɪ, 'de -wi" -mυ 'je ɔ wlaa-. Uυ 'je ɔ klae 'ʊn kpa, 'de υb 'je ɔ 'o tu -kwɪ" kɔ, 'kaa ɔ 'je 'kmυ de ji -o 'de 'wɪ 'a taan -nɪ 'di.

Nyb 'ble-tɪ ke nyb "juɔi nυb-tɪ ke (Makɪ 10.35-45)

20 'Sυ Sebede 'a "nynuu- ke υb de 'kpa Sesi -pʊn" -wεε υb de "sii- 'kɔi- i 'bo ɔ "juɔi 'de υ -tee' ɔ -paan' i.

21 Sesi 'na : Dε aa -pɔn ε- ? υ 'na : -In cɛn εε' wlu -tie" 'de 'ʊn -pee -wεε 'ma "nynuu- 'sɔɔn -nυ 'je i -te 'bo -ʊn -pʊn" 'de -ma 'beɔde 'ʊn, due' 'je 'e -ma dian o -te', due' 'je 'e -ma kvan o -te'.

22 'De Sesi 'na : Dε aoa -teea i ao se ε juo-, "kaenmɔ ɔ "pε 'ɪn 'jea 'na, ao 'bεε- εε' 'naa' 'mεε ? 'Sυ υb 'na : -A -beeε'.

23 Sesi 'na : Tɔ' -o, ao 'bεε- 'ma "kaenmɔ ɔ "pε 'naa' 'mε -cεen'-, 'kaa dε -je -nɪa 'e 'ma kvan o ke dian o 'a -tea 'a -tɪ' -mε se 'de 'ʊn 'kwa nɪ-, ɪa' -teɪn tu -teeε nyb υba -tɪ' 'ɪn "Bo nυ ɪ dε 'ε -tea'.

24 Klai" nynuu -puue -sia 'o 'wɔan wlu -nε 'sυ ε, υb 'kpa 'cɛn, υb 'bleεε de'dinynu 'sɔɔn -nυ 'dii.

25 'Sυ Sesi 'da υb -wee' "klein 'mε, -wεε ɔ 'na : Ao 'jee, nyb -tea nyb "jru kpɔ' i ε, υba criε nyb bυ -sɔn i -wee nyb klae" -wi" -mυ a to υbpu 'a "ikmaa' 'de nyb "kpei.

26 'Kaa ε 'bo kan' nɪε 'bo aopυ "klu. -Bo aoa' due' nɪε "i ɔ 'je klaa" nɪ ε, -mε ɔ nυb aopυ "juɔi.

27 'De -bo aoa' due' nɪε "i ɔ 'je aoa' nya nɪ ε, -mε ɔ 'je ɔɔ' -cei" 'piie- -wεε ɔ 'je aoa' kɔɔn nɪ-.

28 'Kamɔ nyio ɔ "Ju nυ jisʊn. ɔ se ji 'de nyb 'je ɔ "juɔi nυb-, 'kaa ɔ ji' -wεε ɔmɔ 'je nyb "juɔi nυb 'de ɔ 'je ɔɔ' 'kmυ 'e to -wεε ε 'je nyb -tuu"-tuu seie-.

Sesi 'baie "dɔʊn 'a 'jri (Makɪ 10.46-52 ; Luikɪ 18.35-43)

29 -Ta υba 'wɪυba 'o Seriko ε, nyb -tuu"-tuu -bla' 'bo Sesi 'de.

30 Uba -gbʊan 'e mu 'sυ ε, "jri 'a waʊn 'sɔɔn -te i 'bo je doun". Ka Sesi a -sia, υb 'wɔɪn 'sυ ε, υb -tee "wɔɔa' -pʊn" υb 'na : -Aa 'blei, Dafidɪ 'a "Ju, -ɪn -je -aa wεε- !

31 Nyb -tuu"-tuu a 'kaa- υbpu 'ʊn 'ε, υb 'na : Ao "mu wɔn ! 'Kaa υba kpa wlu "jei ke'wɪε υba -tuε" "kpei υb 'na : -Aa 'blei, Dafidɪ 'a "Ju, -ɪn -je -aa wεε- !

32 'Sυ Sesi nyna i, ɔ 'da υbpu 'mε -wεε ɔ -tee' υbpu i, ɔ 'na : Dε aoa -pɔn 'ɪn 'je ao "jrii nυ ε- ?

33 υb 'na : -Aa 'blei, -ɪn nυε -aa "jri 'je 'bai-.

34 Uba' wεε- nυ Sesi 'mε, 'sυ ɔ 'tɔεn υbpu 'a "jri i. 'Bo ε "sri nyb -nυ je i 'jea' -pʊn" -te, υb je 'o Sesi 'de bla.

21

Sesi pa 'o Selisalem (Makɪ 11.1-11 ; Luikɪ 19.28-40 ; San 12.12-19)

1 -Ta υba "kʊʊan Selisalem i 'sυ ε, υb nynɪε 'o Befase -kwɪɔ -pʊn", ε nɪε 'o olift-crυ "kpei. 'Sυ Sesi dboε ɔɔ' klai" nynuu 'a 'sɔɔn nya.

2 ɔ -tu" υbpu wlu ɔ 'na : Ao mu 'o -kwɪɔ -nɪa 'de nya -ta 'di, aoa muε 'o soofae ju jεεa', ε ke ε de 'je -tadue -nɪ, ɪ 'je imɔɔε-. Ao kain ka ɪ nɪa 'sɔɔn i -wεε ao 'jɪ 'ʊn ja-.

3 -Bo nyɔ -tee' aopυ dε jre' i ε, -mε ao 'na : Tυ"bo 'na -a kpi. 'Sυ ɔɔ mu ɪ "i 'taia', ɪ ke ao 'je ji kaan.

4 Ka wlu Kea 'a wlu 'kwajaai 'tmua tein" ε nυa 'o nynisʊn, 'ka -nao :

5 ɔ wlu' ka 'de-, ɔ 'naa : Ao wlu 'de Selisalem-kwɪɔ -pee, ao 'na : -In -gbʊn 'nɔ, -ma 'beɔ ɔ jɪε -ʊn -pee, 'diwɔnmoa' mε -ji" 'de ɔ 'ʊn -wεε ɔ 'ja 'o soofae'- "kpei, ɔ 'ja 'o soofae ju "kpei.

6 Klai" nynuu mu' -cεen'-, ka Sesi "sia 'nynɪ 'ka υb nυ.

7 Uυ ja soofae nynɔ ke 'εε "ju ke, -wεε υb sro υba' 'ʊnpaadɪ 'bo ɪ "kpei -wεε υb -te ɔ 'o mu.

8 Nyv -tuu"-tuu sroε vva' 'vnpaadu -je woi, jrv' a cen -poa" wvn -wεε vva sro u -je woi.

9 Nyv -kvan 'e Sesi "juvi ke nyv -kvan 'de v de ke vva wee v o, v v 'na : -Kai" 'mate Dafidu 'a "Ju, "diwan kpon nyv -v jia 'de Tv"bo 'a 'nyv 'vn ε, -kai" 'mate 'de javn 'di !

10 -Ta Sesi paa 'o Selisalem ε, -kwlv -wee' -suua i 'sv vva -teeε' ba i 'de v -ti' 'vn, v v 'na : "Ju -no -m v 'v 'nyv wε- -stan ka a- ?

11 'Sv nyv -tuu"-tuu ke Sesi na v 'na : Sesi -o, Kea 'a wlv 'kwajaai -wlv Nasaretu 'de Galile ε.

Sesi nve nv" diplevn i 'de Kea -gbu klaa" 'di

(Maki 11.15-19 ; Luiki 19.45-48 ; San 2.13-22)

12 Sesi pa 'de Kea -gbu klaa" 'di -wεε nyv "klein -vva plea 'sraadu ke nyv -vva -tvan' di v nv vvvv i. v -gba' nyv -a paa 'wei fai" 'a 'tblv ja -wεε v poo nyv -a plea "pai 'a "kpv-ti 'kwlv i.

13 -Wεε v wlv ka 'de v -pee v 'na : Wlv -ε -crva' 'de Kea 'a 'sbε 'di ε 'naa : 'Ma -gbu" a muε Kea bae-gbu na', 'kaa aom v nve "jri-gbu 'vn.

14 "Jri 'a wavn o, 'toovv 'kpv -pvn" -wεε v 'bv - vvvv 'a 'wε-.

15 'Kaa 'sraa -savv 'a klav" o ke' wv-savv 'kpa 'cen 'de nyv'pvvjrii' Sesi nva 'a -ti' 'vn. Vv 'kpa 'cen ke'wlv 'de "nynuvu" -wlv 'de Kea -gbu klav" 'di -wεε -v -na : -Kai" 'mate Dafidu 'a "Ju.

16 -Wεε v wlv 'de Sesi -pee v 'na : Dv vva 'tmva -ta -ma -wvvn' 'mεε ? 'De Sesi 'na : In, wlv -crva' 'de Kea 'a 'sbε 'di ε 'na : -In -sa "nynupliiε ke "nynuvu" wlv 'di vva jea -ma 'nyv 'i 'bεε-.

17 Sesi 'tmva wlv -nε 'sv ε, v 'wlv 'o -kwlv 'mε -wεε v mu Betani 'pεεan'.

Sesi se "buo jεε- 'bo fiktu ja (Maki 11.12-14, 20-24)

18 -Klav" pεεn -ta Sesi ke v v klai" nynuvu a mua Selisalem de 'sv, 'muvε-εε vvv.

19 v 'jee fiktu 'bo -je dovvn", v 'kpv -pvn", 'kaa wvn 'a 'sv m v jεε 'de ε ja, -wεε v wlv 'de ε -pee v 'na : 'Jv 'bo

'de ε ja nve la 'bode ! 'Bom v ε 'sri, fiktu -nε je 'soε jε.

20 Klai" nynuvu 'je ε 'sv tai" "maa vvvv 'mε, 'sv v 'na : Dεwε-, fiktu -nε "sri 'o 'ε, ε je 'soε jεε ?

21 'Bom v Sesi wlv vvvv -pee v 'na : 'Ma 'tmvε aovv tv' -ti, -bo av -te' 'vn -kwlv" -wεε av se tv' iplee ε, -mε av se de nva fiktu -nε "jrii 'a 'sv nv i, 'kaa av 'beεε' av 'je crv -nε -pee wlv, av 'je nv : ε 'wlv -ta, ε 'je 'e 'tonie wvn 'kpa ! -Wεε εε' de tv 'je nve.

22 Dε "o de avv mua i -teea' 'de Kea -kwlv" -tea' ke baea' 'vn ε, avv muε 'jea' see.

-Ta Sesi 'a "ikmaa' 'wlv ε- ? (Maki 11.27-33 ; Luiki 20.1-8)

23 Sesi pa 'e Kea -gbu klav" 'di. -Ta v na nyv de tvv' a, 'bom v 'sraa -savv 'a klav" ke nyv -vvn' -wi" jii-, -wεε v -tee' v i, v v 'na : -Ta ka -vn -sa dv -ma nva 'a kpv -ε ? 'De nyv -tu" -vn wvn ε- ?

24 'Sv Sesi -sε "kpei 'de vvvv -pee v 'na : 'Mv -ke ε, 'ma jie aovv -ti' due' koun -gbai' i -teea'. -Bo av -sε "kpei ε, -wεε -ta 'ma "ikmaa' 'wlv 'de 'ma nva dv -nv ε, 'de 'vn 'je 'o 'a 'nyv "si.

25 Nyv -dovv" San nyv "ni "jru povv a- ? ε Kea -ae, -aεε' nyivv- ? v -tee wlvav -pvn" 'bo vva' 'sv 'nyv, v v 'na : -Bo -a -na Kea -dovv' v ε, -mε v muε -a i -teea' dεε-tv av se v v -ti' tv' 'vn 'je 'ja a- ?

26 'De -bo -a -na nyivv -dovv' v ε, -mε vva muε -a 'cen i 'kpaav, de-nvε' nyv -wee' "klein a naa tv' i v v 'na : San nve Kea 'a wlv 'kwajaai 'a -ce" 'kpa -o.

27 'Sv v wlv' 'e Sesi o, v v 'na : -A se ε juv-. 'Bom v v wlv 'de vvvv o -ke, v 'na : -εε, 'mv -ke ε, -ta 'ma "ikmaa' 'wlv -wεε 'ma nva dv -nv ε, 'vn se 'o 'a 'nyv "si i.

"Nynuvu- 'svvn' v 'ipoo-ti

28 Av -gbvn 'nv, ka avv naa de -ne tv' i ε- ? "Ju due' 'bleε "nynuvu- 'svvn. v wlvε "i-saa' -nv -pee v 'na : 'Ma "ju, -vn mu dovv nv -stan 'de 'vn o -kle.

29 'Sv v 'na : 'In se 'wvn. 'Kaa v fvan 'o -pai 'sv v v pεε se ka 'je, v "dua dv 'vn 'sv v muε 'e -kle.

30 'Bo -me 'de e, de due' -ne me o 'tmu 'de 'ju -sia 'o -pee. -Mo 'na : 'In 'wɔɔn mu -ti 'me o, 'in "bo ! 'Kaa o se mu.

31 Ka aoa naa to' i e- ? 'Bo "nynuu- 'soon -nu "klu 'ee, -o nu o "bo 'a 'tɔn nu-ti e- ? u'u 'na : -Jo -saa "i -o. 'De Sesi 'na : 'Ma 'tmu'e aopu to' -ti, 'wei-sanyu ke -kwloi -tenynokpae' a mue aopu "juoi -sia' 'de Kea 'a 'kmu dee- 'bn.

32 De'e-ti 'in 'da kan' a, eme -ni, San Batisi jia -wee o to'o aopu 'isre-je e, ao se oo' -ti' to' 'bn 'je, 'kaa -deinpo' -saun o, -kwloi -tenynokpae' 'je oo' -ti' to' 'bn 'e. Aomɔ 'jea -me "jrie-ke'wle e, ao se oo' wlu to' 'bn 'je ao se aoa' desavn "i juo-.

-Busan dinyu sain 'a "ipoo-ti (Maki 12.1-12 ; Luiki 20.9-19)

33 Sesi 'na : Ao po doin" i, 'ma jie "ipoo-ti jre' 'tmua' : "Ju due' mo -dba resen -kle, o poe -wee' "klein -pin 'dei, o "blu -ta nyu 'jea resen 'bn "nmuu e, o po -gbei" -gbu due', -wee o sie -busan dinyu o, 'de o mu 'duua'.

34 Resen' -sa no" nynia 'su o dboe oo' dbonubun 'de -busan dinyu o -wee u'u 'je oo' -ne resen' "nyl.

35 'Kaa -busan dinyu kpun oo' dbonubun -nu 'me, u'u bla due' u'u 'dba due' -wee u'u tbaa taan -no "soi i.

36 -Kle' jei dboe oo' dbonubun -tuu"-tuu jru' ke'wle, -wi" -mu -tiei" u'u je -ju -nia tein" -sii. 'Kaa de due' -ne me -busan dinyu nu uupu "jrii.

37 Ee 'booa 'o mu e, o dboe oo' "ju 'de uupu o, o 'na uua mue 'ma "ju -mo 'o ni' -tea' de'we-je.

38 'Kaa -busan dinyu 'jea oo' "ju "jrie-, 'su u'u 'tmu'e ba, u'u 'na : "Ju -o -jea -kle' -ne 'e jei 'kpa 'de nya, o ka, ao ji -a -je o 'dba, -wee -kle' 'je -aa de ni-.

39 U'u kpunon', u'u -so 'o -kle', -wee u'u 'dbo.

40 E nia 'mua- la 'ee, -bo -kle' jei ji 'ee, ka o 'je -busan' dinyu -nu 'a -ti' nu e- ? De aoa naa to' i e- ?

41 U'u 'na : oo mue 'diwɔnyinun -nu i-saa' -wee o 'je oo' -kle' -busan dinyu jru' "nyl. -Wi" -mu a mue oo' -ne resen "nyia' ee' -sa no".

42 -Wee Sesi wlu 'de uupu o o 'na : Wlu -crua 'de Kea 'a 'sbe 'di ao se e 'dii nu duee' ? ee' wlu tu 'naa :

"Soukpo -gbu"poun pood sun i e, eme -snee "soukpo -ceen' 'bn. Tu'bo mo -nu' ee' de tu -wee -e -nmo -a "jri 'dei.

43 'De Sesi poe "kpei ka o 'na : Eme -ti 'ma 'tmu'e aopu, Kea 'a 'beode e mue aopu 'kwa 'wlu' -wee nyu ka Kea "sia 'nyu -uua nua kan' a, e 'je e uupu "nyl.

44 [Nyɔ -ka i 'bo ee' "soukpo tu "kpei e, oo mue i -craa', 'de nyɔ -o "kpei e bluua a, ee mue o iwaa'.]

45 'Sraa -saun 'a klae" ke Fariseen-wi" 'wɔan "ipoo-ti -nu 'su e, u'u 'je kan' 'me ka Sesi a "sia uupu 'a 'nyu e.

46 'Su uua -pon Sesi 'a kpun -ko i, 'kaa uua plee nyu -uua -daa' Sesi Kea 'a wlu 'kwajaai 'me.

22

-Ti' Sesi pood "i 'de ba "blitii -ko 'o -ti' 'bn e (Luiki 14.15-24)

1 Sesi "dua wlu 'bn ke'wle e, o poe -ti' "i 'de nyu -a poa oo' wlu doun" o -pee, o 'na :

2 De -e -ke Kea 'a 'beode -nia 'e jaun 'di -kooa"i, e ka : 'Beo due' mo -tu" oo' "ju 'a 'nyu 'ble -ko.

3 O dboe oo' dbonubun nyu o 'tmuua see 'daa', 'kaa u'u se ji -ti 'wɔɔn-.

4 O dboe oo' dbonubun jru' ke'wle, -wee o -tu" uupu wlu 'kwa, o 'na : Ao wlu 'e nyu 'in 'da -pee, 'in nmae -ko' di -wee' "klein 'me, 'in 'dba 'ma bli' ke 'ma 'bn waa -no" di -wee' 'me, di -wee' -kwai", ao ji -ko' -son.

5 'Kaa nyu o 'da 'mua- se oo' 'dawlu doin" o po. -Ta -nua jro' 'tɔn 'bo o mu. Jro' mue 'de o o -kle', jro' mue oo' 'doo poa'.

6 Jru' kpun oo' dbonubun -nu 'me, -wee u'u nu blati 'a 'su, u'u 'dba uupu.

7 'Beo 'kpa 'cen 'su o dboe oo' "soa-wi" -wee u'u 'dba "ku 'dbaun -nu 'de u'u po uua' -kwlo "jri.

8 'Su o 'tmu'e oo' dbonubun, o 'na : 'Ma -ko' di ji bae' -we-, 'kaa nyu 'in 'da 'de e, u'u se ia' di ka ni-.

9 Ao mu -je woi nyu "klein aoa mua jεεa' a, ao 'da uupu -wεe uυ 'je 'ma -kɔ' -sɔn ji.

10 Ɔɔ' dɔnɔuɔn mu -je woi 'mε -cεεn'-, -wεe nyu "klein uυ jεεa uυ 'kuɩ- uupu "jrui, 'diwɔnyɩuɔn o, 'diwɔnmɔuɔn o, 'su nyio "ji -gbu" 'mε.

11 'Beɔ pa -gbu" ɔ -gbuɔan' nyu "kpei, 'su ɔ 'jεε "ju due' -ɔ se -kɔ' bai" 'uɩpaa-.

12 'Su ɔ wlu ɔ -pee ɔ 'na : 'In ba, ka -mɔ nu -gbu" pasɔn -wεe -ɩn se -kɔ' bai" 'uɩpaa- ? 'Su "ju -nɔ 'ɔ wɔn "muu', dε ɔ 'jea 'tmu ε se nɩ-.

13 -Wεe 'beɔ 'tmuɔ ɔɔ' dɔnɔuɔn, ɔ 'na : Ao san ɔɔ' bɩ ke sɩn ke- -wεe ao 'je ɔ 'de 'kpaε' -fiie"- 'de kwie 'uɩ 'nɔ 'nyu "idiia' ke -fɩn" 'a nɩa,

14 dε-nuε' nyu -tuu"-tuu 'daa', 'kaa nyu -jea 'o -saa se "i -tie.

'Blvajei 'a 'wei -sati (Maki 12.13-17 ; Luiki 20.20-26)

15 'Su Fariseen-wi" muε "sɩan -wεe ka uυ 'jea nu 'de uυ 'jea Sesi wlu 'a "kle bu 'dei -te' ε, -wεe uυ 'je ε poo-.

16 'Su uυ dɔɔε uυa' klai" nynu 'a jru' ke Eroɔɩ 'a -nɩ 'cε 'de Sesi o -wεe uυ 'na : Nyu dεɔɔi, -a -je kan' 'mε, -ma -tmuε tɔ' -tɩ 'a 'su, -wεe -ma tɔɔ nyu Kea 'a -jebu 'a -cε" 'kpa, nyu jɔɔ' 'ɔ fauɩ 'a nu -uɩ, dε-nuε' -maa' -gbuɩ nyio 'ɔ 'besuɩ ja.

17 Dε -ma naa tɔ' i 'de dε -nε 'ε -tɩ' 'uɩ ε, -ɩn -tmu ε 'de -a -pee. -A -bεε' -a -je -dεɩnpɔ' -sa -a -je Sesaa "nyu ? -Aεε' -a -bo ε -saa ?

18 Ka -cruun" nɩa 'de uυ pεe o Sesi 'jea kan' 'su ε, ɔ 'na : Ao "jrɩdepuuɩ, dεε-tɩ aoa -te' 'uɩ wlu 'a "kle bu 'dei ε- ?

19 Ao to 'uɩ 'weiɔ due' "i kea', 'ɩn 'je ε 'je. 'Su uυ to ɔ 'weiɔ due' "i.

20 -Wεe Sesi -tee' uupu i, ɔ 'na : Nyu -ble "jru ke 'nyuɩ -cɩa' -ta a- ?

21 Uυ 'na : ε Sesaa -o. 'Su ɔ wlu' 'de uupu -pee ɔ 'na : Dε -nɩa 'blvajei 'a dε ao "nyu ε 'blvajei, -wεe dε -nɩa Kea 'a dε ao 'je ε Kea "nyu.

22 Uυ 'wɔan wlu -nε 'su tai' "maa uupu 'mε, uυ "tai- ɔ "i wɔɔ-, 'su uυ mu'.

'Mεuɩ 'a "kunyɩɔ' sɔn-tɩ (Maki 12.18-27 ; Luiki 20.27-40)

23 'De εε' 'wɩ tu 'di mɔ Sadiseen-wi" -uυ sea "kunyɩɔ' sɔn-tɩ tɔ' 'uɩ 'je 'kpaε' Sesi -puɩ". -Wεe uυ -tee' ɔ i ka

24 Uυ 'na : Nyu dεɔɔi, dε Moisu 'a ke' 'cɩa, ε ka : -Bo "junmɔu 'ble 'nyuɔ -wεe ɔ ke uυ se "ju 'wlu 'su ɔ 'mε ε, -mε ɔɔ' de'di "duo -tɩɔn" 'nyuɔ -nu 'uɩ -wεe ɔ ke uυ 'je "nyuu- 'wlu 'de ɔɔ' -fεɩn' -mεa 'a 'nyuɩ 'uɩ.

25 'Kaa de'dinmai -mε" 'sɔn -nɩ 'e -a "klu, uυa' -jɔ -saa "i 'blea 'nyuɔ ɔ ke uυ se "ju 'ble 'su ɔ je 'mε. Ɔɔ' -tɩɔn" 'nyuɔ sɩε ɔɔ' de'di due' 'kwa.

26 Dε due' -nε mε -nuε uυa' 'sɔɔn -nɔ ke taan -nɔ "jrɩi, 'su ka uυ nɩa -mε" 'sɔn uυ -wee' -kwε- "jrɩi.

27 Uυ -wee' "klein 'mεa 'su ε, 'nyuɔkpao' -nu 'mεε -ke.

28 'Wɩ -ε 'di nyu -mεa a mua 'kmu de jia' 'ee, nyu 'nyuɔkpao' -nu 'je "bli "tɩ 'bo nyu -mε" 'sɔn -nu "klu -gbleɩn' ε- ? Dε-nuε' uυ jɩiε uυ -wee' "klein 'kwai.

29 'Bomɔ Sesi wluu 'de uυ -pee, ɔ 'na : Aoα pooε aoα' -cε" 'srε i, dε-nuε' aoα' 'wɔn dɩ -cɩa ke Kea 'a "ikmaa' 'mii.

30 -Sɔntɩ 'mεuɩ a mua 'kmu de jia' a, -mε "nyunmai ke 'nyuɩkpaε'a ba "bli "tia' -kwε', ka Kea 'a "soa-wi" -nɩa 'de jauɩ 'di nɩa, 'kamɔ uυa mu nɩa'.

31 Dε -je -tua" 'mεuɩ 'a 'kmu deji -tɩ ε, dε Kea 'tmuα 'de εε' -tɩ' 'uɩ ε, ao se ε 'dii nuυ ? ε 'naa :

32 'Mɔ -nɩ Ablaam 'a Kea, 'mɔ -nɩ Isaakt 'a Kea, 'mɔ -nɩ Sakɔbu 'a Kea. -Bo ε 'da kan' a, -mε Kea nɩε nyu -nɩa 'kmu 'a Kea -o, ε se 'mεuɩ 'a Kea nɩ.

33 Tai' "maa nyu "klein -poa' wlu -nɩa 'muα- doin" o 'mε 'de ɔɔ' nyu dεɔɔsuɩ 'uɩ.

Ke'ε "jru o jɔ- (Maki 12.28-34 ; Luiki 10.25-28)

34 Fariseen-wi" 'wɔan ka Sesi "mua Sadiseen-wi" 'a wɔn 'su ε, uυ 'kuɩεn "jrui.

35 'Su ke' wɔ-sai due' -nɩa 'de uupu "klu -nɩi" ɔ 'je Sesi wlu 'a "kle bu 'dei -te' ɔmɔ -tee' ɔ i ka,

36 -o -na : Nyu detsooi, Kea 'a ke'e 'jru o jo 'de e- ?

37 Sesi 'na : -In -je -ma Tu"bo Kea 'a -ti' kma 'de -ma pee -wee' "klein 'un, 'de ma nyio jo -wee' 'un 'de -ma -to' -wee' "klein 'un.

38 Emε -ni ke'e "jru o jo -e -kooan -ti' e.

39 'De -je -pooe 'soon -me ka : -In -je -un -ponyio 'o -ti' kma ka -in -kma -ma -ce' "kpa 'a -ti' e.

40 'De ke' 'soon -ni "kpei 'bo ke' "klein Moisi bla o, di "klein Kea 'a wlu 'kwajaavn 'tmva 'bomo i tba.

*Nyo -oo "ju Klisi ni e- ?
(Maki 12.35-37 ; Luiki 20.41-44)*

41 -Ta Fariseen-wi' "kuan "jrui e, 'bomo Sesi -tee' uupu i ka,

42 o 'naa : De aoa naa to' i 'de Klisi 'a -ti' 'un e- ? Nyo -oo "ju o ni e- ? 'Su ub 'na : O niε Dafidi 'a "ju -o.

43 Sesi 'na : 'De -me ka Dafidi -mo nu -wee -ta Kea 'a -Suu po o -je o o sie no' nya -wee o 'doo- Tu"bo e- ? Deε-ti 'in 'da kan' a, emε -ni Dafidi wlu' ka, o 'na :

44 Tu"bo wlu' 'de 'ma Tu"bo -pee e 'na : -In -te i 'de 'ma dianfo o mamav 'su 'in 'je -ma tonyu 'de -un bu -son -tu".

45 -Bo Dafidi -moo sea o Tu"bo 'daa- 'ee, -me ka o nu oo' "ju nisun 'ja a- ?

46 De o -teea' i 'mva- nyo -je e "kpei -sa o se ni-. De -wlvva 'o ee' 'wi tu 'di e, nyo "o nyo jro' se o de jre'e i -tee' 'bode.

23

*Sesi kpuven ke' wo-savn 'pee
(Maki 12.38-39 ; Luiki 11.43, 46; 20.45-46)*

1 'Su Sesi wlu' 'de nyo -gbae' o 'dei ke oo' klai" nynu -pee,

2 o 'na : Ke' wo-savn o, Fariseen-wi' 'na ub -tee Moisi 'a ke' wo-saa 'a -tea'.

3 Di "klein vva mua ao tooa' ao nu i, 'kaa ao 'bo 'o vva' nuukplin 'de -sie, de-nue' di uupu a 'tmva, vva' nu i.

4 Uva san kwaku -gbe i keinkein -wee vva -tee' 'o nyio pu "jru, 'kaa vva' -ciejo 'o ble "i mo -wee vva' sun o po-ti.

5 Uva nu vva' di -wee' 'me 'bo nyo "juoi -wee nyo 'je uupu "jrie- 'jee-. 'De ee' -ti' 'un e, vva 'cru Kea 'a wlu 'me 'bo nmiku "kpei -wee vva ble "jru, 'de vva po jre' sun'. vva poe vva' "bai 'a 'mla kpo "i -wee i -pee' -wee nyo -wee' "klein 'a "jrie- 'je e -pun" ni-.

6 -Tein 'doo 'doo -nia -ko' -son i ke- "kpa-ti -tea 'e nya 'de "jrui 'kun-gbi 'dii ia' 'su ni vva -pon "kpei -tea' i.

7 Uva -pon nyo 'je uupu 'jewlu o po -ta "o -ta, -wee nyo 'je "jru ja jaa 'de uupu -son, 'de nyo 'je uupu nyo detsoon 'daa- jeejee.

8 'Kaa aopu mo e, ao 'bo 'woen nyo 'bo ao nyo detsoon 'daa-, de-nue' ao niε de'dinyu -o, nyo due' koun -gbai' mo -ni aoa' detsooi.

9 Ao 'bo nyo "o nyo jro' "bo 'daa- 'de 'blva- "kpei, de-nue' nyo due' koun -gbai' -ni ao "Bo, omo -ni -jo -nia 'e javn 'di e.

10 Ao 'bo 'wooen nyo 'bo ao nyo 'bleun 'daa-, de-nue' nyo due' koun -gbai' mo -ni aoa' 'blei, omo -ni Klisi.

11 Aoa' klaa" mo -je aoa' dbonvi ni-.

12 Nyo "o nyo -kpa' oo' -ce" "jei a muε -son jia', -wee nyo "o nyo -jaa oo' -ce" ja 'je "jei mu.

*Sesi 'tmve ke' wo-savn 'a "jride-
poo-ti
(Maki 12.40 ; Luiki 11.39-42, 44, 52; 20.47)*

13 E niε "nmia-ti -o 'de aopu ke' wo-savn ke Fariseen-wi' 'a -ti' 'un. Ao niε "jridepooun, de-nue' aoa' 'won nyo 'a pa 'de Kea 'a 'kmu dee- 'un. Aoa' -ce' "kpa a 'won aoa' -kwεε 'emu, 'de nyo -ntai" -bu -jea 'e pa aoa kaan -wi" -mu -je de.

14 [E niε "nmia-ti -o 'de aopu ke' wo-savn ke Fariseen-wi' 'a -ti' 'un ! Ao niε "jridepooun, de-nue' aoa -sa -tion"nyukpae' di 'kwai, 'kamo aoa nu -mi 'a di tu -wee baewlu "ti 'de aopu 'won, -wee nyo 'je ao de 'dœnubun 'daa-. 'De ee' -ti' 'un e, aoa' 'pee a muε "ikmaa'.]

15 E niε "nmia-ti -o 'de aopu ke' wo-savn ke Fariseen-wi' 'a -ti' 'un ! Ao niε "jridepooun, de-nue' aoa poe

'e 'blua- ke 'tonie 'me, -wee -bo ao 'je nyo due' ε, aoa nu -mo aoa' klai" ju 'un. -Bo o 'kpe la 'sasa 'de o 'cian aoa' nuokplu ε, -wee o 'di nyu wɔn kpe 'soon, o -sii aopu 'a -ce", 'de o -te' ne -sea' 'mu-ta 'ble 'a -tea'.

16 Ε nιe "nmia-tι -o 'de aoa' -ti' 'un, ao -oo poa nyu -je o ka "jri 'a wavn nia, -wee o -na -bo nyo -snee Kea -gbu klaa" 'un -me se de jre' ni-, 'kaa -bo nyo -snee 'sani -nia 'o Kea -gbu klaa" -pun" 'un ε, -me de o "sia 'nyu ε, o 'je ε nu -o.

17 Ao -gbun ka ao sea to'di ni ε, 'de aoa' 'jea i ε ! -Je we- -ni dewon ε- ? 'Sani -ae, -aee' Kea -gbu klaa" -je 'sani nia 'o -pun" εε ?

18 Ao wlu' ke'wle ao 'na, -bo nyo -snee -ta nyu a -saa 'sraa 'a 'nyu 'un ε, -me se de jre' ni-, 'kaa -bo nyo -snee 'bo 'sraade -ε -nia 'o ε "kpei 'un ε, -me de o "sia 'nyu o 'je ε ja -o.

19 Ao -gbun ka aoa' 'jea i ε ! -Je we- -be"i ε- ? 'Sraade -ae, -aee' -ta nyu a -saa 'sraa- ? -Ta nyu a -saa 'sraa- me -ni dewon -ε -sii 'sraade.

20 Nyo -snee -ta nyu a -saa 'sraa 'a 'nyu 'un ε, -me -mo -snee 'sraade -nia 'bo ε "kpei 'a 'nyu 'un -ke.

21 Nyo -snee Kea -gbu klaa" 'un ε, -me nyo -tia" 'de ε 'di mo o -snee 'un.

22 'De nyo o -toa javn -cie "i ε, -me Kea 'a 'beokpa-te me o toa 'o -cie "i 'mva-, ε ke Kea -tea i 'bo ε "kpei ke-.

23 Ε nιe "nmia-tι -o 'de aopu ke' wɔ-savn ke Fariseen-wi" 'a -ti' 'un ! Ao nιe "jridepoun, de-nue' di mi"mi" aoa plea aoa ja i -wee' 'a soon'o -puue -ne 'me, aoa jea Kea wɔn -saa', 'kaa aoa nuve di -ji -kɔan -ti' 'plu 'un. Di -nia 'e Kea 'a ke' 'di ao 'bo i 'plu 'un nuve : "Israa' o nyu 'a wee 'jea' o wlu "kpei- kpan' o ao sie 'o -mi 'me 'de -mi ao 'je nu 'de-, ε se -ji -sia 'o ao 'je -mi 'plu 'un nuv ko- 'kaa ao 'bo 'wei 'a -puue -ne -saa' o "mae -ke.

24 Ao -oo poa nyu -je o ka "jri 'a wavn nia, "ni ao 'jea 'na aoa 'kple ε 'mii -wee aoa -sa 'e kpein "kpei, 'kaa aoa mla -sen" kpei soo"- 'me.

25 Ε nιe "nmia-tι -o 'de aopu ke'

wɔ-savn ke Fariseen-wi" 'a -ti' 'un ! Ao "jridepoun 'a ti, aoa wɔo 'bo -kaun" ke 'keinke ku -pun" 'a 'su -wee 'de i 'di "ji aoa' 'jriidi ao -sa nyu 'kwa i ε. Ka aoa' 'jri 'a waa' ke aoa' de pee "ipoa" 'jia ia' 'keinke tu ε, ao se ε juo-.

26 Fariseen -mo -oo' 'jea i ε, -in -wɔo 'de -ma 'keinke 'dii ke tein" -wee -in -je 'o ε ku -pun" wɔo- 'de i -wee' 'je 'pepe ni.

27 Ε nιe "nmia-tι -o 'de aopu ke' wɔ-savn ke Fariseen-wi" 'a -ti' 'un ! Ao nιe "jridepoun, de-nue' ao -ko' -gbain' plu -ia 'no "kpaε' nmo "jrii, -wee -i 'di, "ku 'a 'kpi ke ia' plae" 'a 'su ji" a.

28 Aomo -ke ε, aoa' nyiojo -ko' "isrenyu 'de nyu "juoi, 'kaa "jridepooa' ke 'diwonynia' 'a 'su -ji" 'de aopu 'un 'ε.

29 Ε nιe "nmia-tι -o 'de aopu ke' wɔ-savn ke Fariseen-wi" 'a -ti' 'un ! Ao nιe "jridepoun, de-nue' aoa ma Kea 'a wlu 'kwajaavn ke "isrenv 'a -gbain' 'de aoa 'wlu "ko "jru.

30 -Wee ao 'na : -Bo -a -ni 'kmu 'de -a "bo -wi" 'a noi" 'de ε, -me -a -ke uv se obee, -a se Kea 'a wlu 'kwajaavn 'dbai.

31 Ka ao nia nyu -dba Kea 'a wlu 'kwajaavn 'a "nynuu- ε, umi ao nia 'o 'tmva' 'mva-.

32 Ε nmoi", dbo ao "bo -wi" -teea ao kpe nya, ao 'je ε "i -ko'.

33 Ao sen -po -nyu, joe 'a "nynuu- aoa naa to' i 'ee, ka ao 'je Kea 'a 'pee wɔin" 'pusun nu ε- ? "In-, ao se ε wɔin" 'pvi.

34 Emε -ti 'ma mu aopu Kea 'a wlu 'kwajaavn o, de "ijuoun o, ke' wɔ-savn -kpan' 'sni "idboa'. Aoa muε jru' 'dbaa', aoa muε jru' kɔa' 'bo tu -kwli", aoa muε jru' klae 'un kpa' 'de aoa' 'jrui 'kɔn-gbi 'dii, aoa muε uvuv 'kle -tua" -kwle 'dii,

35 -wee "isrenyu 'a nymo 'je i'wla. De -tba' 'o Abeli "isrei 'a 'mea' -wee -ε -jeεa Barasi 'a "ju Sakali 'a 'dbaa' 'bo Kea -gbu klaa" ke 'sraa-sa'in 'nyu ε, "isrenyu 'a nymo 'wla i 'me 'de aopu Suifu 'kwa. Di ao nva 'mva- ia' -kao 'je aopu 'un -craa -o.

36 Tɔ' -ti 'ma 'tmv aopv, ɪ -wee' 'a -kao a muε nyv -nɪa -stɪnwɪ 'di 'vɪn -craa'.

Sesi "kaεε 'jrii 'de Selisalem 'a -ti' 'vɪn (Luiki 13.34-35)

37 Selisalem, Selisalem εmε -ε -dba Kea 'a wlu 'kwajaaɒvɪn, -wεε -εε tbaa nyv Kea dboa 'de ε -pee "soi i ε, kpe -tiie' 'ma -pɔɛn 'ɪn 'je εε' "nynuu- "jrui 'kɪvɪn- 'bo 'vɪn -pɒn" ka -gbaɒnsɒn" a 'kɪvɪn εε' "nynuu- "jrui 'bo εε' nai -sɒn ε, 'kaa ε 'na ε se 'wɔn.

38 Ao -gbvɪn 'nɔ, εmε -ti aoa' Kea -gbu klaa" a mu wɔn floan'.

39 'Ma 'tmvɒ- aopv 'mε, ao se 'vɪn "jriε- 'jeei 'bode mamaɒv 'sv ε 'je nɔ" jrε' jεε-. 'De εε' nɔ" tu 'di mε aoa mu wlu' ka : "Diwan kɒvɪn "ju -ɔɔ jia 'de Tv"bo 'a 'nyvɪn 'vɪn !

24

Sesi 'tmvε Kea -gbu klaa" 'a 'jεi -gba' -ti

(Maki 13.1-2 ; Luiki 21.5-6)

1 -Ta Sesi 'wlvɪa 'e Kea -gbu klaa" 'di -wεε ɔɔ mua, 'bomɔ ɔɔ' klai" nyvɪn 'kɒɔ -pɒn" -wεε sv 'jεε nɒ 'de ɔ 'je Kea -gbu klaa" 'a posvɪn "jriε- o sie.

2 'Sv Sesi "due wlu 'vɪn 'de sv -pee, ɔ 'na : Aoa 'je dɪ "klein -nɪ 'mεε ? 'Ma 'tmvε aopv tɔ' -ti, ɪ -wee' a muε -gbuea' ɪa' "sou se 'o ε -posou" "kpei siei.

'kmv 'a -kwε-ti (Maki 13.3-13 ; Luiki 21.7-19)

3 Sesi 'da kan' 'sv ɔ muε 'e olift-crv "kpei, -wεε ɔ -te i. ɔɔ' klai" nyvɪn 'a 'sv -kɒɔ -pɒn" 'de -sv -tee' ɔ i, sv 'na : Dεε nɔ" -mɪ 'a dɪ tu 'je nsvε ε- ? Dε -a -je "jriε- o sie -wεε ka -ma mua de jia' o, 'de ka 'blva 'a -kwε- nɔ" 'jea nyvɪn -wεε -a -je ε juo ε ? -In -tmv ε -avɪn.

4 Sesi 'na : Ao -tu" aoa' -ce" 'ε -ti' -wεε nyv je ao 'srε ipoo-,

5 dε-nvε' nyv -tuu"-tuu -a mu 'ma 'nyvɪn "jrui -tea" -sv -e ji, 'de -sv -je wlu ka : 'Mɔ -nɪ Klisɪ ! -Wεε -sv -je nyv -tuu"-tuu 'srε ipoo-.

6 Aoa muε tv 'a nyvɪn ke tv 'a 'kpa -cnvɛn" 'wɔan, -bo ε "kɒvɪn aopv i

o, -bo ε tεεn aopv o, dε 'bo aopv 'dii waa, dε-nvε' ɪa' dɪ tu 'je 'o nyvɪn -o see, 'kaa -mε se 'blva 'a -kwea' nɪ ke.

7 Nyvɪn 'ɔ kpe jrε' ε muε 'vɪnsɔan', ε 'je kpe jrε' o -fɔn', 'blva 'a blo'wɔn due' a muε ε -pɒlvɪa o -fɔan'. 'Mɪε-ε muε jia', 'blva- a muε cre'a dɪ 'mii-.

8 ɪa' dɪ tu a muε jia', ka 'i-saa' -gbaan -di a kɒvɪn' 'nyvɪnkpao' -kwlv ε, 'kamɔ ɪa mu nyv -kwlv kɒvɪn'.

9 Nyv a muε aopv 'kle "kpei jaa, sv a muε ao 'dbaa' -wεε sv -wee' "klein 'je aopv 'vɪn 'nyε 'de 'ma -ti' 'vɪn.

10 'De ɪa' 'wɪ tu 'di ε, nyv -tuu"-tuu a muε sv a Kea -kwlv" -tea' o 'bɔa', sv a muε ba 'srε ipooa' -wεε sv 'je ba 'vɪn 'nyε.

11 Nyv -sv a -daa' sv a' -ce" Kea 'a wlu 'kwajaaɒvɪn a muε jia' -wεε sv 'je nyv -tuu"-tuu 'srε ipoo-.

12 Desavɪn a muε isia', εmε -εε muε nva' -wεε nyv -tuu"-tuu 'a ba 'a -ti' kmaa' 'je "kpei cɛn-.

13 'Kaa nyv -ɔ sea 'ma -ti' o 'bo -wεε -ɔ -blea nai" mamaɒv ε, ɔɔ muε 'pɒva'.

14 -Pɔia" -ti -tmv a Kea 'a 'kmv dee' a -ti' ε, nyv a mu ε 'tmv a' 'de 'blva- -wee' -pee, -wεε nyv -wee' "klein 'je ε 'wɔn, -wεε 'blva 'a -kwε- nɔ" 'je nyvɪn.

Nyv stɪn'- kɒvɪndɪ (Maki 13.14-23 ; Luiki 21.20-24)

15 'Ju due' -ɔɔ -ti' Kea 'a wlu 'kwajaaɪ Danie 'tmv a 'de ε, aoa mu ɔ 'jea', nyv a 'dɔɔ stɪn'-. -Ta -kwea i 'bo ɔɔ mu i -tea'. Nyv -nv ε 'dii -mε ɔ 'wɔn ε 'mii 'pepe.

16 -Mε nyv -a mua 'e Suideblva "kpei nɪa' a, sv ple sv 'je crvɪ "kpeii mɪ.

17 Nyv -ɔɔ mua 'e -gbu" "kpei nɪa' ɔ 'bo i "sɪε, ɔ 'bo ɔɔ' dɪ -nɪa 'e -gbu" 'di 'vɪn "due.

18 'De nyv -ɔɔ mua 'e -kle nɪa' ɔ 'bo ɔɔ' "bai 'vɪn "dua' de muε 'de -kwlv.

19 εε muε "nmia-tɪ nɪa' 'de εε' wɪ tu 'di, 'de 'nyvɪnkpae' -sea' "i -gba' ke 'nyvɪnkpae' -blea "nyvɪn- -kwlv" 'a -ti' 'vɪn.

20 Ao bae Kea i -wεε ɪa' dɪ tu 'bo nsvε dee 'a ji nɔ" ke -kwlvɪ "kpei ke-,

21 -bo ε se ε nιε, 'kle -a mua jia' 'de εε' nɔ" tu 'di a muε "ikmaa' ε 'e 'kle -wee' -sii. Δε -wλβα 'e 'blβα 'a -gbɔɔ -tee nɔ" -wεε -ε -jεεα -stanwι 'de -εε mua nya mua' a, nyɔ se ε 'bεε- ɔ 'je εε' 'kle tu 'kle jrε' "ipoo-.

22 -Bo Kea se ια' 'wι tu "i "kɔɔan-'de ε, -mε nyɔ -jea 'pυ ɔ se nι-, 'kaa 'de nyυ ε -sa 'o 'a -tι' 'ɔn ε, ε "kɔɔan-ια' 'wι tu "i.

23 -Bo nyɔ jrɔ' wlu ao -pee ka, ɔ 'na : Klisι nιε -ta, 'de ɔ nιε 'nɔ ! Ao 'bo ε tɔ' 'ɔn 'jee,

24 δε-nyε' nyυ -υβα -daa' υβα' -ce" Klisι ke nyυ -υβα -daa' υβα' -ce" Kea 'a wlu 'kwajaavn a muε jia'. Υυ 'je jrui' klae" klae" nυ, -wεε -bo ε 'bεε-'de ε, υυ 'je nyυ Kea -sa 'o 'srε ipoo-.

25 Ao po doin" i 'pepe, 'in sie nɔ" nya -wεε 'ma 'tmυυ aopυ kaan 'mɔ.

26 -Bo nyυ 'na : Ao -gbυn 'nɔ, ɔ nιε 'e -pυɔn" blβα "kpei ! Ao 'bo 'e muε, 'de -bo nyυ wlu ao -pee υυ 'na : Ao -gbυn 'nɔ, ɔ nιε 'e -gbυ' 'di -ta, ao 'bo ε tɔ' 'ɔn 'jee.

27 'Kaa ka "ni a crea "jrui 'de jaυn 'di -wεε εε 'wλβα 'e 'jrυ 'a 'wλβ 'in 'de εε mua 'e 'jrυ 'a 'iblu 'in ε, 'ka nyiɔ ɔ "ju 'a dejisυn a mu nιa'.

28 -Mε -ta "ku nιa 'bomɔ -tua a -kwεε' de.

Nyio ɔ "ju 'a dejisυn

(Maki 13.24-27 ; Luiki 21.25-28)

29 -Bo 'kle'jewι 'wλβ 'o -jei" ε, 'bo ε 'je "sri 'sυ 'jrυ 'je "jrui "mu, 'cυ 'je fan -tι 'bɔ, 'cυ-sυn 'je 'de "jei 'wλβ ι 'je blu, -wεε "ikmadι -nιa 'de jaυn 'di, ι -wee' "klein 'je i -sua'-.

30 -Wεε δε -ε -jea nyiɔ ɔ "Ju 'a dejia' to ε, ε 'je -tan 'bo jaυn -kwλb. 'Blβα -wee' "klein a muε kpleea' 'de ια' 'wι tu 'di, δε-nyε' υβα muε nyiɔ ɔ "Ju 'jea', ɔ 'je 'bo bue' "kpei nι 'de ɔɔ' "ikmaa' klaa" ke ɔɔ' 'beɔδε 'ɔn.

31 Dɔ-klee klaa" a muε wλua', -wεε ɔ 'je ɔɔ' "soa-wi" dbo 'de 'blβα 'a 'fɔ -nιa -nyiiε o, 'de υυ 'je nyυ Kea -sa 'o "jrui 'kuun- δε -mua' -ε -jεεα 'blβα- ke jaυn 'a wɔn -klu' pou'n ε.

Fikitu 'a "i poo-ti

(Maki 13.28-31 ; Luiki 21.29-33)

32 Δε fikitu 'a "i poo-tι a tɔɔa nyυ ε, ao 'wɔn ε 'mii. -Bo εε' 'dae- a sea "ipeεε, -bo εε sea wɔn dee -tu" ε, -mε -kua" se o tεεn-.

33 'Kamɔ -bo aoa sea dι -nιa 'mυa- 'je ιa sea nυυε, -mε nyiɔ ɔ "Ju 'a deji nɔ" nyini'. ɔ nιε 'o -gbein" -jei".

34 'Ma 'tmυυε aopυ tɔ' -tι, nyυ -nιa 'kmυ 'de kaanwι 'di υβα' jrυ' se 'mei 'sυ dι -nιa 'mυa- a jea 'o nyini.

35 'Blβα- ke jaυn a muε isɔan', 'kaa 'ma wlu se isɔin 'nɔ 'kmυ.

Kea 'a 'sυ mε -juo 'blβα 'a -kwε-nɔ"

(Maki 13.32-37 ; Luiki 17.26-30, 34-36)

36 Δε -je -tua" 'ma ji wι ke εε' nɔ" ε, nyɔ jrɔ' se -mι juo-. Kea 'a "soa-wi" -nιa 'e jaυn 'di se ι juo-, "Ju se ι juo-ke, "Bo 'a 'sυ mɔ -juo ι.

37 -Sontι nyiɔ ɔ "Ju a mua de jia' a, dι -nυba Noe 'a nɔ" ε, ιa muε nυba' -ke.

38 -Ta "ni klaa" 'a dbawι sea nyini ke ε, nyiɔpυ a di', υβα 'naa, υβα poε 'nynυkpaε' 'a "flu, υβα -tuε" υβα' "nynuunynυkpaε' jrai mamav 'sυ ε je 'wι Noe pa 'e -bato' 'di jεε-.

39 Υυ se ε tɔ' o sie mamav 'sυ "ni klaa" je ji, ε je υυ -wee' "klein kpa, 'kamɔ εε mu nιa' nyiɔ ɔ "Ju 'a deji nɔ" -ke.

40 'De εε' nɔ" tu 'di, -bo nyυ 'sɔɔn nι 'e -kle ε, due' 'je 'ɔn "duuε-, -wεε due' 'je 'o sie-.

41 -Bo 'nynυkpaε' 'sɔɔn nι δε dua' 'bo -too "kpei ε, υβα' due' 'je 'ɔn "duuε-, -wεε due' 'je 'o sie-.

42 Ao -te' "jruiε- "i 'ja, δε-nyε' ao se Tu'bo 'a deji-sυn juo-.

43 Ao 'wɔn δε -nε 'mii 'pepe, -bo -gbυ" jei juo "mav'wι -ε 'di "jrui 'jea 'de ɔ o -gbυ" paa 'de ε, -mε ɔɔ muε "jruiε- "i -tea' mamav 'sυ ɔ se ɔ "i "tai- ɔ se ɔɔ' -gbυ" wai.

44 Εmε -tι aomɔ -ke ε, ao nmae dι 'de pεε o, δε-nyε' nɔ" -ε 'di ao se ε -kwλι" -tee ε, εmε nyiɔ ɔ "Ju a mu jia'.

Dbonvi 'dɔe -a fua ɔɔ' 'blei ε

(Luiki 12.41-48)

45 Ka dbonvi -jɔ -nɪa tɔ'di nɪa ao nɪ kan' ! ɔɔ' 'wɪb wɪu "kpei, ɔmɔ ɔɔ' 'blei a -te' dbonvɔn jɾv' kwa, -wɛɛ ɔɔ' "nyɪ vɔvɔ diidɛ nɔ" 'dɔɛ 'di.

46 Dbonvi -ɔɔ mua kan' nva' mamaɔ 'sɔ -ɔɔ 'blei 'je ɔ jɛɛ, 'mva-nɔ -mɔ.

47 'Ma 'tmvɔɛ aopv tɔ' -tɪ, ɔɔ' 'blei a muɛ ɔ ɔɔ' dɪ -wee' "klein "jɾu kɔɔ' i -tea'.

48 'Kaa -bo ɔɔ' dbonvi tu nyɪni 'di wɔn -wɛɛ ɔ 'je wɪu 'de ɔɔ' -cɛ" 'kpa 'vɪn, ɔ 'e nɔ : 'Ma 'blei 'a jɪ nɔ" se i'kɔvɔn- ke.

49 -Wɛɛ ɔ 'je ɔɔ' "dɛi-wi" 'a blaa' -pɔn" -te, ɔ 'je dɛ dia 'a 'sɔ kpa, 'de ɔ ke nmɔ 'navɪn 'je nmɔ 'jɾu pɔ-, vɔ 'je 'vɪn -sɪi'.

50 ɔɔ' 'blei a muɛ jia' 'de 'wɪ -ke nɔ" ɔ sea -kwlɪ" -te 'di,

51 -wɛɛ ɔ 'je 'mlv cɛn. 'De 'pee -kɾvɔn' "jɾidepovɔn ɛ, ɛ 'je ɔ kɾvɔn -ke, 'bomɔ ɔɔ mu -fɪn" 'a -wɛɛ ɔ 'je 'nyɪni "idii-.

25

'Nynɪamɪ" -puue 'a -tɪ'

1 Nyɪɔ 'ɔ "Ju 'a deji nɔ" ɛ, nyɔ -a fua Kea 'a 'kmv deɛ ɛ, vɔ -kɔ' 'nynɪamɪ" -puue -a fua 'nynɔjei ɛ. Vɔ "due vɔvɔ' nɛbi 'vɪn -wɛɛ vɔ mu 'nynɔjei "i 'jaa'.

2 Vɔvɔ' -mm" se tɔ' 'ble, -wɛɛ -mm" -sia 'o nɪ tɔ'di.

3 -Mm" -sea' tɔ'di -nɪ -nɔ "duo vɔvɔ' nɛbi 'vɪn 'ɛ kɾvɔn-, 'kaa vɔ se ɛ 'cna 'a tɔɔ 'dei -te'.

4 'De -mm" -nɪa tɔ'di -wi" -mɔ "duo vɔvɔ' nɛbi 'vɪn 'ɛ -ke, 'kaa vɔ pɔɛ 'cna dɛ 'di -wɛɛ vɔ -tee ɛ 'dei.

5 'Nynɔjei vɔvɔ fua se -too"- ɔ se jɪ, 'sɔ "nyɪɔ' kɾvɔn vɔ -wee' -a "jɾi 'mɛ 'sɔ vɔ -tee 'mva' -pɔn".

6 -Too' -kwea 'sɔ vɔ 'wɔn nyɔ due' 'a "wɔwɪu ɔ 'na : 'Nynɔjei jɪ' oo, ao 'jɔɔ "i oo !

7 'Nynɪamɪ" -puue -nɔ -gbuɛ 'de "nyɪɔ' woi, 'sɔ vɔ -tee vɔvɔ' nɛbi 'a nmaea' -pɔn".

8 Vɔvɔ' -mm" -sea' tɔ'di nɪ wɪu' 'de -mm" -nɪa tɔ'di -pee, vɔ 'na : Ao "nyɪ -avɪn aoa' 'cna 'a dɛ-saan" 'dee, -aa nɛbi -wee' a 'mɔvɔ.

9 'Sɔ vɔ 'na : "ɪn-, -a se 'bɛɛ-, -aa 'cna se "i -tɪ -wɛɛ ao ke -a -je ɛ 'vɪn

-seea'-. Ao mu aoa' -nɪ -tɪn' 'de nyɔ -vɔvɔ ple ɛ 'kwa.

10 Vɔvɔ sɪiɛ 'cna -tɪan' 'sɔ 'nynɔjei je jɪ. 'Nynɪamɪ" -nmaea dɪ -wɛɛ ɔ jɛɛa, vɔvɔ -ke ɔ pa 'e 'mva-nɔ-gbu 'di, -wɛɛ ɔ kan 'o -gbɛin" 'de vɔvɔ -tu" ɔɔ' 'nynɔ 'ble -kɔ.

11 ɛ fɔan 'o -paii 'sɔ 'nynɪamɪ" -mm" -sea' tɔ'di nɪ -nɔ jɪ, 'sɔ vɔ -tee weea' -pɔn" vɔ 'na : Tv"bo, Tv"bo, -ɪn -kain -a "wɔin 'de !

12 'Kaa 'nynɔjei 'na : 'Ma 'tmvɔ aopv tɔ' -tɪ 'ɪn se ao juo-.

13 -Wɛɛ Sesi pɔɛ "kpei ka ɔ 'na : -Bo ɛ nɪ kan' 'ja a, -mɛ ao -te "jɾiɛ- "i, dɛ-nvɛ' ao se 'wɪ ke nɔ" juo-.

Dbonvɔn taan -a fua vɔvɔ' 'blei ɛ (Luikɪ 19.11-27)

14 Sesi pɔɛ -tɪ "i ke'wɪɛ 'de ɔɔ' dejisɔn 'a -tɪ' 'vɪn, ɔ 'na : Ka "ju due' -ɔ -jea 'dɔvɔ' mu -wɛɛ -ɔ -da ɔɔ' dbonvɔn 'de -ɔ sia vɔvɔ ɔɔ' dɪ o nɪa, 'kamɔ ɛɛ mu nɪa'.

15 ɔ "nyɪ due' 'sanikpi -mm", ɔ "nyɪ due' 'sanikpi 'sɔɔn, -wɛɛ ɔ "nyɪ taan -nɔ 'sanikpo 'due, ka vɔvɔ 'je ɛ kwai 'bɛɛ- due 'due ɛ, 'sɔ ɔ mu'.

16 'Bo ɛ "sɾi -jɔ -jea 'sanikpi -mm" je ɔɔ' -nɪ 'dɔɔ 'vɪn pɔa' -pɔn" -te, 'sɔ ɔ 'jɛɛ 'sanikpi -mm" deejɾi'.

17 'Kamɔ -jɔ -jea 'sanikpi 'sɔɔn nɔ -ke 'sɔ -mɔ 'jɛɛ kpi 'a kmɛ' 'sɔɔn deejɾi'.

18 'Kaa -jɔ -jea kpo due' -mɔ mua ɔ "bluɛ -kɪu" -wɛɛ ɔ pɔ 'e ɔɔ' 'blei 'a 'sani kpo.

19 ɛ nɪa 'o, ɛ nɪa 'o 'sɔ ɛ, dbonvɔn -nɔ 'a 'blei jɪɛ de -wɛɛ ɔ 'na : Ao jɪ, ao 'je dɔvɔ ao nva 'a "kuan pɔ.

20 'Sɔ -jɔ -jea -mm" 'kpa 'o 'ɛ, -wɛɛ ɔ to 'sanikpi -mm" jɾi' ɔ 'jea -nɪ, 'de ɔ 'na : 'Ma 'blei, -ɪn sɪɛ 'vɪn 'sanikpi -mm" o 'de-, 'kaa -ɪn -gbɔn 'nɔ, 'ɪn 'jɛɛ kpi -mm" jɾi' 'ɪn je 'o ɪ "kpei pɔ. -Ma dɪ ka.

21 ɔɔ' 'blei 'na : ɛ nmɔi", -ɪn -nɪɛ dbonvi -cɔɔn' -o, -maa' 'wɪb wɪu "kpei, -ɪn -bɛɛ' dɪ mu" "wɔin, 'ma muɛ -vɪn dɪ -tuu" kwa -tea'. -ɪn jɪ 'de -ɪn -ke 'ma -a -je 'mva- nɔ.

22 -Jɔ -jea 'sanikpi 'sɔɔn -mɔ 'kpa 'o 'ɛ -ke, ɔ 'na : 'Ma 'blei, -ɪn sɪɛ 'vɪn

'sanikpi 'sɔɔn o 'de-, 'kaa -in -gbun 'no, 'in 'jee kpi 'sɔɔn deejri' 'de ɪ "kpei, umi ka.

23 ɔɔ' 'blei wlu ɔ -pee ɔ 'na : ε nmɔi", -in -nye dbonvi -cɔɔn' -o, -maa' wlu wlu "kpei 'de di -sea dɛwɔn nu 'a -ti' 'bn, 'ma muε -bn di -nua dɛwɔn kwa -tea'. -In ji 'de -in -ke 'ma -a -je 'mva- nu.

24 'Su -jɔ -jea 'sanikpo due' -mɔ 'kpa 'o 'ε, -wεε ɔ wlu 'de ɔɔ' 'blei -pee, ɔ 'na : 'Ma 'blei, 'in 'je kan' 'mε, -ma dε nye 'kle, -ta -in sea dε po, 'bomɔ -ma -sa' dε.

25 εε' faɒn a nu 'bn 'ε, εmε -ti -ma 'sanikpo -in -nyta" 'bn ε, 'in "bluu -wεε 'in poε -klu'. -In -gbun 'no, -in kpun -ma dε.

26 ɔɔ' 'blei 'na : -Mɔ dbonvi saɒn, -flandε 'ε -flandε- ! Ka -ta 'in sea dε po 'ma -sa 'o dε -in -jea kan' -mɔ 'dee,

27 -mε -maa' kpa 'ma 'wei 'de 'wei i -teɒn o, -wεε -bo 'in ji de, 'de 'maa -sε 'e mu, -mε ε se 'o crɔn' po dεwε-jεε ?

28 'De ɔ 'na : 'Sanikpi -ni ao -sɔ -mɪ 'kwa, ao 'ju 'ju -blea 'sanikpi -puue "nyɪ,

29 dε-nvε' nyɔ -blea dε -nyɔ a mu ɔ jre' "nyta' ke'wle, -wεε di 'je ɔ isiie-. 'Kaa nyɔ sea' dε 'ble, dε-saan" -jε ɔ 'blea, nyɔ a muε -mε ɔ 'kwa -saa'.

30 'De dbonvi -flan' ao "duo -mɔ 'bn, ao 'je ɔ 'e "kpae' -fiie"- 'de kwie 'bn, 'demɔ ɔ 'e -fin"- -wεε ɔ 'e 'nyɪ "idii-.

De'boɔ pee' 'a -ti'

31 -Sɔntɪ nyiɔ ɔ "Ju ke ɔɔ' "soa-wi" a mua de jia' 'de ɔɔ' 'beɔdε 'bn ε, ɔ muε i -tea' 'bo ɔɔ' "kpa-tε "kpei, -wεε ɔ 'je nyɔ 'a 'pee 'je.

32 'De 'blva- -wee' "klein 'je de -kwε- 'bo ɔ "juɔi, -wεε ɔ 'je nyɔ 'bn -seea' ɔ 'je jrv' 'de ɔɔ' dianfɔ o po, ɔ 'je jrv' 'de ɔɔ' kvanfɔ o po, ka nɔ'dɪ 'dei -tei a -seea' 'blae ke -gbae' 'bn ε.

33 ɔ 'je 'blae 'de ɔɔ' dianfɔ o po 'de ɔ 'je -gbae' 'de ɔɔ' kvanfɔ o po.

34 -Wεε 'beɔ 'je wlu 'de nyɔ -nua 'e ɔɔ' dianfɔ o -pee ka : Ao ji, aopu 'in 'Bo 'a "diwan kpvan, 'beɔdε 'kmɔ

'kpa 'su -ε -teea 'de aoa' -ti' 'bn ε, ao "dɛ 'bn,

35 dε-nvε' -ta 'muε- nɒva 'bn, ao "nyɪε 'bn dε, 'in je di. -Ta "ni 'natun a 'dbaa 'bn ε, ao "nyɪε 'bn "ni, 'in je 'na. -Ta 'in nua 'dvi- ε, ao kpυben 'bn sɪn 'sɔɔn.

36 -Ta 'in cεεan kui ε, ao paa 'bn dε 'bn. -Ta 'wε- ε nɒva 'bn ε, ao -tuε" 'ma -ti'. -Ta 'in nua -kaso 'di ε, ao jie 'mi 'i -teea'.

37 'Bomɔ "isrεɒn a mu wlua' ka : Tɒ"bo, -taka 'muε- nu -ma nɒva' -wεε -a -nyɪ" -bn dε -in di ε- ? -Ta "ni 'natun nɒv -bn -wεε -a -nyɪ" -bn "ni, -in -na a- ?

38 -Taka -in -nu 'dvi- -wεε -a -kpυbn -bn sɪn 'sɔɔn ε- ? -Taka -in -cεεn kui -wεε -a -paa -bn dε 'bn ε- ?

39 -Taka 'wε- nu -bn nɒva' 'de -in -nu -kaso 'di -wεε -a -tee' -mii" ε- ?

40 -Wεε Tɒ"bo 'je vɒ -pee wlu ka : tɔ' -ti 'ma 'tmɒv aopu, dε "o dε ao nva "ju -saan" ka "jrii 'de 'ma de'di -wi" "klu ε, -mε 'mɔ ao nu ε "jrii.

41 -Wεε ɔ 'e wlu ke'wle 'de nyɔ -nua 'e ɔɔ' kvanfɔ o -pee ka : Ao -saa 'bn kin. Aopu 'daiɒn kpvan, ao mu 'e ne 'bn. εε' ne tu -tbaa' sese 'de -sion' ke εε' 'cε-wi" 'a -ti' 'bn.

42 Dε-nvε' -ta 'muε- nɒva 'bn ε, ao se 'bn dε "nyɪ 'in se di. -Ta "ni 'natun nɒva 'bn ε, ao se 'bn "ni "nyɪ, 'in se 'na.

43 -Ta 'in nua 'dvi- ε, ao se 'bn sɪn 'sɔɔn kpυbn-. -Ta 'in cεεan kui ε, ao se 'bn dε 'bnpaa-. -Ta 'ma dε ε pooa ao se 'ma -ti' -tu". -Ta 'in nua -kaso 'di ao se 'mi 'i -tee'-.

44 'Bomɔ vɒ 'je wluu ka -ke : Tɒ"bo, -taka 'muε- nu -ma nɒva' 'de "ni 'natun a nɒv -bn, 'de 'wε- ε nɒv -bn, 'de -in -cεεn kui, 'de -in -nu -kaso 'di -wεε -a se -ma -ti' -tu" ε- ?

45 -Wεε ɔ 'je nu : 'Ma 'tmɒvε ao tɔ' -ti, di "klein ao -sea "ju -saan" ka due' "jrii nu 'de 'ma de'di -wi" "klu ε, -mε 'mɔ ao sɪ "jrii nu.

46 -Wεε nyɔ ɔ 'tmva wlu -nua 'mva-pee, -wi" -mɒ 'je 'e 'kle sea "ti -ta 'ble 'bn mu, 'de "isrεɒn-wi" -mɒ 'je 'e 'kmɒnɪa' -sea' -kwε -ta 'ble 'bn mu.

26

*Nyɔ "jru o -tevn pa Sesi 'a jaa"
(Maki 14.1-2 ; Luiki 22.1-2 ; San 11.45-53)*

1 Sesi -koa' dɪ "klein -nɪ 'a -klian' 'sɔ, ɔ wlu' 'de ɔɔ' klai" nynuu -pee.

2 ɔ 'na : Ao 'je kan' 'mɛ kɔɔnkɔwla' 'wɔb-kɔ siɛ 'wɪ 'sɔɔn, 'de nyɔ ɔ "Ju a muɛ 'e tooa' -wɛɛ ɔ 'je ɔ 'o tu -kwɪ" kɔ.

3 'De ɛɛ' nɔ" tu 'di 'sɔ, 'sraa -savn 'a klae" o, nyɔ-cɔɪn' -wi" 'kɪɛn "jruɪ 'de ɔɔa' klaa" Kaɪfɔ o -gbeɪn",

4 -wɛɛ ka ɔ 'jea Sesi 'a kpɔnsɔn nɔ 'de 'srɛ 'ɔn -wɛɛ ɔ 'je ɔ 'dba a, 'de ɔɔ 'bɛɛ- ɛɛ' wlu 'ɔn.

5 'Sɔ ɔ 'na : ɛ 'bo -kɔ' wɪ o nɪɛ, -wɛɛ nyɔ -wee' "klein je ɛ 'wɔn 'de -kli je 'kpa.

*'Nynɔkpao' due' "cniɛ -dai'klɔni "i 'de Sesi "jru
(Maki 14.3-9 ; San 12.1-8)*

6 -Ta Sesi nɪa Betani 'de Simɔ ɔ -sa 'jrɔwɛ- -pɔn' teɪn" o -gbu" 'di ɛ,

7 'bomɔ 'nynɔkpao' due' 'blee- -dai'klɔni 'a -soɔɛ 'dɔɛ -ɛɛ 'nynɪ nɪa albatrɪ ɛ, -wɛɛ ɔ 'kpa Sesi -pɔn". ɛɛ' -dai'klɔ tu 'a sɔɔn' kma'. U "cniɪ ɛ "i 'bo Sesi "jru -mɛ ɔ nɪɛ dɛ dia'.

8 ɔɔ' klai" nynuu 'jeea dɛ -nɪa 'mɔa- "jriɛ- 'sɔ ɔ 'kpa 'cɛn, ɔ 'na : Dɛ -ble -dai'klɔ -nɛ -mɛ 'ɛ dooa' kan' -mɔ ɛ- ?

9 Nyɔ 'beeɛ' ɔ 'je ɛ ple 'de-, ɛ 'je 'wei -tuu"-tuu 'je 'de nyɔ 'je ɪ nɪa" nyɔ "nyɪ o.

10 Ka ɔɔ nɪa dɛ -nɛ 'ɛ 'tmɔa' Sesi 'jea kan' 'sɔ ɛ, ɔ wlu' 'de ɔɔɔɔ o ka, ɔ 'na : Dɛɛ-tɪ aoa wa 'nynɔkpao' -nɔ 'kɔɪ "i ɛ- ? U nɔɛ dɛ 'dɔɛ 'de 'ma -tɪ' 'ɔn.

11 Ao ke nɪa" nyɔ a muɛ i-tea' jeejee, 'kaa 'mɔ ke ao se i-tei jeejee.

12 -Dai'klɔ ɔ 'wla 'ɔn "jru -ta, ɔ nɔ ɛɛ' dɛ tu 'mɛ 'de 'ma -gbain' 'di mua' 'a -tɪ' 'ɔn.

13 'Ma 'tmɔɔ aopɔ 'mɛ, -ta "o -ta nyɔ a mua -pɔia" -tɪ -nɪ 'tmɔa' 'de 'blɔa- "kpei ɛ, nyɔ a muɛ 'nynɔkpao' -nɔ 'a -tɪ' -kwɔɔ o poa', 'de dɛ ɔ nɔa nyɔ 'je ɛ 'tmɔ.

Suida pleɛ Sesi

(Maki 14.10-11 ; Luiki 22.3-6)

14 'Sɔ klai" nynuu -nɪa -puue 'jɔ 'sɔɔn 'ɔ due' Suida Isikario muɛ 'e 'sraa -savn 'a klae" -wi" o.

15 -Wɛɛ ɔ wlu 'de ɔɔɔɔ o ka, ɔ 'na : -Bo 'ɪn nɔɛ -wɛɛ Sesi 'je aopɔ 'kwa 'kpa 'ee, dɛ ao 'je 'ɔn "nyɪ ɛ- ? 'Sɔ ɔɔ -sroɛ' 'weimɪ" 'a kwla taan ɔɔ je ɔ "nyɪ.

16 Dɛ -wɔa 'de ɛɛ' nɔ" tu 'di ɛ, Suida a -pɔn Sesi 'a kpɔn -kɔ i, -wɛɛ ɔ 'je ɔ 'de ɔɔɔɔ 'kwa -tu".

Sesi ke ɔɔ' klai" nynuu die ɔɔ' de'boɔdiɛ

(Maki 14.12-21 ; Luiki 22.7-14, 21-23 ; San 13.21-30)

17 -Di'pɛn -sea -puun"dɛ o nɪ 'a -kɔ 'ɔ "i-saa' -wɪ "kpei ɛ, Sesi 'a klai" nynuu 'kpɔ -pɔn" -wɛɛ ɔɔ -teeɛ' ɔ i, ɔɔ 'na : -Ta -ɪn -nɪ" -a -je Pakɪ 'a diɛɛ pii ɛ- ?

18 'Sɔ ɔ 'na : Ao mu 'e -kwɔɔ, 'de "ju due' o, ao wlu ɔ -pee ao 'na : -Aa dɛtɔɔɪ 'naa : ɔɔ' nɔ" nynɪ' -wɛ-, 'de -ɪn o -gbu" 'bomɔ ɔ ke ɔɔ' klai" nynuu 'je Pakɪ 'a diɛɛ dii-.

19 Ka Sesi "sia 'nynɪ ɛ, 'ka ɔɔ' klai" nynuu nɔ, -wɛɛ ɔɔ pi Pakɪ 'a diɛɛ.

20 -Fli 'wla 'sɔ ɛ, Sesi ke ɔɔ' klai" nynuu -nɪa -puue 'jɔ 'sɔɔn muɛ dɛ dia'.

21 -Ta ɔɔ nɪa dɛ dia' a, 'bomɔ Sesi wluu ka ɔ 'na : tɔ' -tɪ 'ma 'tmɔɔ aopɔ, nyɔ due' -a mu 'de aopɔ "klu 'wɔa' -ɔ -je 'ɔn ple.

22 ɛ pɔɛ klai" nynuu -wee' "si 'nynɪ o, 'sɔ ɔɔ -teeɛ ɔɔ' i -teea' -pɔn" due 'due, jrɔ' 'na : -ɪn se 'mɔ 'da o, Tu"bo ?

23 'Sɔ ɔ 'na : Nyɔ -ɔ -ke 'ma sɔn plaan 'e -gblɔ 'di ɛ, ɔmɔ -ɔɔ mu 'ɔn plea'.

24 Nyɔ ɔ "Ju a muɛ 'mɛa' ka ɛ 'crɪa 'de ɔɔ' -tɪ' 'ɔn see ɛ, 'kaa ɛɛ muɛ "nmia-tɪ nɪa' 'de nyɔ -ɔɔ mu ɔ plea 'a -tɪ' 'ɔn, ɔɔ' "ju tu 'a -ɪn se 'wɔɔ "paa'.

25 'Bomɔ Suida, -ɔ -je ɔɔ' plea' 'ɔn 'boɔ- "duo wlu 'ɔn, ɔ 'na : ɛ 'mɔ -ma 'daa, Tu"bo ? 'Sɔ Sesi 'na : ɛɛ' wlu mɛ -nao 'de -ɔn -wɔn, -mɔ -o.

26 -Ta ɔɔ nɪa dɛ dia' a, Sesi "due -di'pɛn 'ɔn -wɛɛ ɔ pɔ ɛɛ' Kea 'sɛ- 'de

o cεen ε i, -wεe o "nyl ε o' klai" nynuu, 'de o 'na : Ao "due 'bn ao di ε, ε 'ma ku -o.

27 -Wεe o "duo nmō -saan 'a -fεε' 'bn, 'de o po εε' Kea 'sε-, -wεe o "nyl ε uupu 'de o 'na : Ao -wee' "klein 'nε-,

28 dε-nυε' ε 'ma nymō -o. εmε -si" ii nyio ke Kea "i 'bo -kō' o de, ε 'wla i 'de nyb -tuu"-tuu 'a dīsaun 'a -kwε-ti' 'bn.

29 'Ma 'tmυε aopu 'mε, 'in se nmō -nε 'nai 'bode mamau 'su ε 'e 'wl -ε 'di ao ke 'ma -a -jea nmō dee 'naa -tadue 'de 'bn 'Bo 'a kεεma' -kwlō 'di jεε-.

30 -Mε 'wlvā 'o -jei" ε Sesi ke o' klai" nynuu 'bleε Paki 'a -kō' dυ-wεe υυ -si' 'de υυ mu 'e olift-cru "kpei.

Piei -sa Sesi wōn (Maki 14.27-31 ; Luiki 22.31-34 ; San 13.36-38)

31 'Su Sesi wlu' 'de υυ -pee o 'na : 'De "mau'wl -nī 'di ε, ao -wee' "klein a muε 'bn 'bōa', dε-nυε' dε -cruā 'de 'ma -ti' 'bn, ε ka :

Kea 'na : 'Ma muε nō'dī 'dei -tei 'dbaa' -wεe 'blae 'je 'kwli i -gbaa.

32 'Kaa -bo 'in sōn "kunyio' 'ja a, -mε 'ma muε ao "juoi -sia' 'in 'je 'e Galile mu.

33 'Su Piei "due wlu 'bn o 'na : -Bo nyb -wee' "klein 'bō -bn mō 'de ε, 'mō se -bn 'bōi 'nō 'kmυ.

34 Sesi 'na : 'Ma 'tmυε -bn tō' -ti -cεen', 'de "mau'wl -nīa -sīan 'di ε, nō" -ti sōn" 'e -sro' ε, -ma muε 'bn wōn -saa' kpe taan, -in -je nυ -in se 'bn juo-.

35 'Su Piei -sa wlu de o 'na : -Bo ε nī 'e 'mεa' 'bn mō 'de ε, -in -ke 'ma muε mua', ε se 'mō -je -bn wōn -sa nī-. De due' -nε, εmε klai" nynuu -wee' 'tmυ.

Sesi baε Kea 'de Sεsemāne (Maki 14.32-42 ; Luiki 22.39-46)

36 'Bo -mε 'de ε, Sesi ke υυ muε -tajrō nyb a 'daa- Sεsemāne ε, -wεe o 'tmυυ uupu o 'na : Ao -te i -ta, 'ma muε 'e nya -ta 'in 'je bae-.

37 -Wεe o "duo Piei ke Sebede 'a "nynuu- -nīa 'sōn 'bn, 'de υυ ke o mu. 'Su dε -tee o' 'dīi waa' -pun", faun a nō', o "kaεε "jrii.

38 'Su o wlu' 'de υυ -pee o 'na : 'Ma -suu "kaεε "jrii mamau 'su 'ma jea 'mεa' ji. Ao sie -ta 'de ao ke 'ma -a -je "jriε- "i -te.

39 -Wεe o 'kpaa 'o nya dε-saan" ka, o tba "jua i 'bo 'blυō, o bae Kea ka o 'na : 'In "Bo, -bo ε 'bεε- ε 'je nυε ε, -mε ε -tεen 'bn "kaenmō 'o "pε -nε o, 'kaa 'ma 'tun nυ-ti 'bo nυε, εε' -nī 'tun nυ-ti mī -je nυε-.

40 'Su o jīε o' klai" nynuu "i-tea'. -Ta o' jīia -mε υυa 'mυυ, -wεe o wlu Piei -pee, o 'na : Ao ke 'ma -a se "jriε- "i -te mō kpe due' dεwε-jεε ?

41 Ao -te' "jriε- "i, ao 'je bae- -wεe ao je 'e dεsavn 'di 'kpa, dε-nυε' tō' 'dōe a ji 'e nyio 'bn 'ε -mō, 'kaa o' 'bluku se 'kpi 'ble.

42 -Wεe o tεen o ke'wle, o mu baeā, o 'na : 'In "Bo, ε se 'bεε- "kaenmō 'o "pε -nε 'je 'bn o tεen -bo 'in se ε naa, -mε εε' 'tun nυ-ti mī je nυε-.

43 -Ta o' jīa de ke'wle ε, -mε o jεε o' klai" nynuu "nyio', dε-nυε' υυa' "jri kue kwa.

44 'Su Sesi 'wlv 'o uupu -pun", o tεen kīn 'de o bae kpe 'ε taan -nε, baewlu due' -nε 'ε 'su mε o -sa de.

45 'Su o muε 'de o' klai" nynuu o de -wεe o wlu 'de uupu o, o 'na : Aoa 'mυυ laa, -wεe ao -kwlee' ? Ao -gbun 'nō, nō" nyini' -wε-, nyio 'o "Ju pleεε' 'de dεsavnυυn 'kwa.

46 Ao sōn 'bn, -a -je mu ! Ao -gbun 'nō, "ju -plea' 'bn "kυvan- i.

Uυ kpυn Sesi 'mε (Maki 14.43-50 ; Luiki 22.47-53 ; San 18.3-12)

47 Sesi "siε wluā' 'su Suida -nīa klai" nynuu -nīa -puue 'jō 'sōn 'o due' je i "si, o ke nyb -tuu"-tuu -blea -cni ke titii ji'. 'Sraa -saun 'a klae" ke nyb-cōun' -wi" -dbo' uupu.

48 Suida -o plea Sesi tōε nyb -ke o jīa dε jre', o 'na : "Ju 'ma mua -kwli" -gblea' 'teō ε, -mε o mō -nao, ao kpυn o.

49 'Bo ε "sri o 'kpaa 'o Sesi -pun" 'su o 'na : Tυ"bo, 'mō -je -bn ! 'Su o -gbleε o -kwli".

50 'De Sesi 'na : 'In ba, dε -in jīa nua' a, -in -too"- -in -je ε nυ ! 'Su

nyv -ke o jia 'wla 'e Sesi "kpei -wεε υv kpuv o.

51 Nyv -ke Sesi nta 'mva- vva' due' -sa -cne kpla' 'sv o poo ε 'sraa -sai klaa' 'a dbonvi, -wεε o cen o doun' "jru.

52 'Sv Sesi 'na : -In -tu" -ma -cne 'de εε' kpla 'di de, δε-νεε' nyv "klein -a -dbaa' nyv -cne 'vn ε, vva 'mεε -cne 'i.

53 -Maa naa to' i 'dee, 'vn se ε 'βεε- 'vn 'je 'vn "Bo -too"- "ipo, o 'je 'vn o' "soa-wi" -tuu"-tuu ja υv 'je 'vn svv o poo ?

54 'Kaa -bo 'vn nv kan' -mo 'ee, -mε ka dt -crua' 'de 'ma -ti' 'vn 'je 'o nynivsvv nv ε- ? εμε -ti 'mo 'na ka dt -crua 'da, 'kamv i nva 'o -ta.

55 -Wεε Sesi wlu 'de nyv -ji' o kpuv -pee o 'na : Ao 'bleε -cni ke titii -wεε ao ji 'vn kpuv. ε -ko' -na 'vn nte "ku 'dbai -o. 'De 'wι -wee' "klein 'di 'vn ke ao nte -tadue, 'ma to' aopv δε 'de Kea -gbu klaa" 'di, 'kaa ao se 'vn svv -puv" -te' 'bomv.

56 'Kaa ia' dt tu nυεε' -wεε dt Kea 'a wlu 'kwajaavv 'tmva 'de ε, 'de i 'je 'o nyvi. 'Sv o' klai" nyvu -wee' sv', υv 'kpa 'kwla.

Uv kpa Sesi 'de Kaifv "juvi (Maki 14.53-65 ; Luiki 22.54-55, 63-71 ; San 18.13-14, 19-24)

57 Nyv -kpuv' Sesi ε, υv kpo 'e Kaifv -nta 'sraa -sai klaa" wvin", 'demv ke' wv-savv o, nyv-cvvn' -wi' 'kuv- "jrui.

58 Piei bla vvvv bv -ko woi mamav 'sv o ke υv je 'e 'sraa -sai klaa" o -gbein" pa, 'de o -te i 'bo nyv "klu -wεε o 'je εε' ja -kwε -svv 'a -ta 'je.

59 'Sraa -savv 'a klae" o, 'pee 'jevvn klae" a -pvn Sesi 'a sv-ti "kpei 'nεε -ko i, -wεε υv 'je o 'dba.

60 'Kaa υv se δε jre' 'je, 'de -mε 'kamv sv 'tmvvn -tuu"-tuu -kwε- de. 'Sv vva' 'svvn ji', υv 'na :

61 "Ju -nv wlu' o 'na : 'In 'beeε' 'vn 'je Kea -gbu klaa" 'jei -gba' -wεε 'vn 'je ε po 'de 'wι taan -gbai' 'di.

62 'Sv 'sraa -sai klaa" svv 'vn 'ε, -wεε o wlu Sesi -pee o 'na : Dt nyv -nv a bla -vn "kpei -ta a, -maa' -sa 'e wlu mo -wee'- ?

63 'Kaa Sesi "mυε wvn, 'sv 'sraa -sai klaa" 'na : 'De Kea -nta 'kmv 'a 'nyvi 'vn 'ma -teeε -mii, -bo -vn -ni Nyv'pυvi Klist, Kea 'a "Ju ε, -mε -vn -tmv ε 'de -a -pee.

64 'Sv Sesi 'na : εμε -vn -tmva 'o. 'De 'ma 'tmvve aopv 'mε, aoa mυε nyiv o "Ju 'jea' la 'bode, o 'je i -te 'de "ikma Kea 'a dianfv o, aoa mv o 'jea' ke'wle o 'e de ji 'bo javv-kwlv 'bo bue" "kpei.

65 'Sv 'sraa -sai klaa" -nv 'kpa 'cen, o 'faε o' -ce" 'kpa 'a 'vnpaadv i, -wεε o wlu 'de nyv -kwεa de -pee o 'na : o doa Kea 'a 'nyvi -wε-, δε -ble -ti 'a -ta 'jevvn i -pvan' 'bode ε- ? Ka o'v toa Kea wvn o ε, εμε -jia' 'o 'de o'v -ce" 'kpa 'wvn. Ka aoa 'da a- ?

66 Uv -wee' "klein 'na : o nte 'me ka-

67 'Bo -mε "kpei 'mva- 'sv υv -tee o'v tvn "jri wlaan' ke bla' -puv", vva tvv kpiin' i, -wεε vva wlvv 'de υv 'na :

68 -Mo -na -o -nte Nyv'pυvi ε, -vn -si' dt, nyv tba -vn kpuv -vn -si" o' 'nyvi.

Piei -sa Sesi wvn (Maki 14.66-72 ; Luiki 22.56-62 ; San 18.15-18, 25-27)

69 -Ta εε nva kan' a, -mε Piei -tee i 'de "kpaε' 'bo nyv "klu. 'Sraa -sai klaa" 'a dbonvnyvokpao' due' 'kpo -puv" 'sv v 'na : -Mo -nv -vn -ke Sesi -wlvv Galile -nv na' -ke.

70 Piei -sv wvn 'bo nyv "juvi. o 'na : De a nta "i a 'jea 'tmv -gblein' 'maa 'wvn ε 'mii.

71 o svv 'vn 'ε 'sv o mυε 'e -gbein" -jei" fv o. Dbonvnyvokpao' jrv' 'je o ke'wle 'sv v wlu' 'de nyv -sv -ke v nta 'o -pee, v 'na : "Ju -nv, o ke Sesi -wlvv Nasareti na' -ke.

72 Piei -too' ke'wle o -tee -svεεa' -puv" o 'na : Sv -o. 'In se "ju -nv juo-.

73 Nv" jre' -sia' -paii 'sv nyv -ke o nta 'mva- 'kpo -puv" -wεε υv wlu o -pee, 'de υv 'na : To' -o -cεεn-, -vn -nte nyv -nv 'a due' -o, δε-νεε' -ma wlvsvv mε -sa -vn 'kwla.

74 'Sv Piei "due wlu 'vn o 'na : 'In se "ju -nv juo-, -bo 'vn 'tmv sv ε, Kea nv 'vn δε "jrui.

'Bomv ε "svi 'sv svv" due' -svv'.

75 'Sv Piei poe Sesi 'a wlu -kwlv o -e -na : no" -ti sun" 'e -sro' e, -ma muε wlua' kpe taan -in -je nu -in se 'bn juo-. 'Sv o ke -fin" 'a "sie "kpaε'. o -fin" mamaυ 'sv o' wōn 'di je i "kae-.

27

Uv -tue" Sesi 'de Pilati 'kwa (Maki 15.1 ; Luiki 23.1-2 ; San 18.28-32)

1 -Son' -stan' -klae" pεen 'sv 'sraa -saun klae" ke nyv-cōin' -wi" 'kuen "jrui -wee sv 'bεε- Sesi 'a 'me -ti 'a wlu 'bn.

2 -Wee sv son, sv kpo 'de sv "nyv o -gbua'na Pilati 'de o 'je 'o wlu cen.

Suida 'dba o' -ce" 'me (Nvudi 1.18-19)

3 -Ta Suida -toa 'e Sesi 'jea ka vva kpo sv 'je o 'dba 'sv, o' kple' -wee o kpa 'weijo mu" 'a kwla taan -ni 'de 'sraa -saun 'a klae" ke nyv-cōin' -wi" o de o 'na :

4 'Ma 'ce, 'in nve desavn, de 'in toa 'e "ju -sea' 'me ka ni -ta a. 'De sv 'na : De -me 'daa -apv mo ε-, -ma 'sv 'a -ti' -nao.

5 Suida kpa 'weijo -ni 'sv o -fi" i 'de Kea -gbu klaa" 'di, -wee o mu 'de o po o' -ce" "dbu -plun, o 'me.

6 'Sraa -saun 'a klae" -wi" 'ten 'wei -ni 'me, -wee sv 'na : -Aa ke' 'na nyv 'o po 'wei -nia ka 'de Kea -gbu klaa" 'a 'wei i -tede 'di, de-nve' i nve nymo 'o sōn' -o.

7 Uva' 'sv 'bεεa ia' wlu 'bn 'sv ε, sv -tun' jaemai 'a -kle', -wee sv 'je ε 'dvi- 'a inmae-ta 'bn sv.

8 Eme-ti -kle' -ne, vva 'daa- εε' -kle' tu nymo -kle mamaυ -stan.

9 'Sv de Kea 'a wlu 'kwajaai Selemi 'tmva 'de ε, ε nyvni 'o 'ε, o 'naa :

sv "due 'weijo mu" 'a kwla taan 'bn, umi Israε-nyv 'bεε- wlu "kpei 'de -i -ni o' sōn',

10 -wee sv "duo ia' 'wei tu 'bn 'de sv -tun' jaemai 'a -kle', ka Tv"bo 'tmv ε 'de ε.

Pilati -tee' Sesi i (Maki 15.2-5 ; Luiki 23.3-5 ; San 18.33-38)

11 Sesi nve 'o -gbua'na "juoi -wee o -tee' o i ka o 'na : -In -nve Suifu-wi" 'a 'beo -oo ? 'Sv Sesi 'na : εme -in -tmva 'o.

12 'Kaa sv-ti 'sraa -saun 'a klae" o, nyv-cōin' -wi" a -tu" o "kpei ε, o se -mυ wōn "kpei po.

13 'De Pilati 'na : Dv -tia -ka vva -tua" -bn "kpei i -ta -maa' 'wōun ?

14 'Kaa Sesi se o de jre' -pee 'tmv 'bode. -Me "maa -gbua'na tai'.

Sesi 'a 'me -ti 'a wlu 'bεε' (Maki 15.6-15 ; Luiki 23.13-25 ; San 18.39-19.16)

15 Paki 'a -ko' 'o -ko' -son ε, -gbua'na a "siie -kaso'dii due' i see, -jo nyv -kwea de nva "i ε.

16 'De εε' no" tu 'di ε, -kaso'dii due' -o' nynu ni Barabasi. o' nynu dooa' 'de o' "ku 'dba-ti 'bn.

17 'Sv Pilati -tee' nyv -kuan' "jrui i, o 'na : Nyv ao ni "i 'in 'je i "sii ε- ? Barabasi -ae, -in" Sesi vva 'daa- Klisti εε ?

18 O 'je kan' 'me, ka vva nva Sesi 'cei o -wee sv to o 'e ε.

19 -Ta Pilati -tea i 'bo 'pee 'jeun' ε, 'bomo o' 'nyvo dbo o nyv "i, v 'na : De-saan" 'bo 'o -in -ke "isrei -no 'nyv nve, de-nve' o -srei", 'in 'jee 'kle -stan 'de o' -ti' 'bn 'de jajri 'di.

20 'Sraa -saun 'a klae" o, nyv-cōin' -wi" paa nyv -kwea de sv -son -wee sv 'je Barabasi 'a i "sii -ti i -tee-', 'de sv 'je Sesi 'dba.

21 -Wee -gbua'na "duo wlu 'bn 'de o -tee' svsv i ke'wle o 'na : Nyv ao ni "i 'in 'je i "sii ε- ? 'Sv sv 'na : Barabasi.

22 'De o 'na : Ka 'in 'je Sesi nyv a 'daa- Klisti -mo 'o -ti' nve ε- ? sv -wee' "klein 'na : -In ko o 'o tu -kwli".

23 'Sv Pilati -tee' svsv i, o 'na : Desavn -je we- o nve ε- ? 'Kaa vva "wō' ke'wle ε je -je "kpei -tie" cen, sv 'na : -In ko o 'o tu -kwli" !

24 De Pilati 'jea 'je 'de εε' de tu 'a -ko' 'di sea ni -wee vva' -cruen" ε 'kpaa "kpei 'sv ε, o "due "ni 'bn -wee o jre kwa 'bo nyv -wee' "klein "juoi, 'de o 'na : "Isrei -no 'o nymo se 'bn kwai ni. Aoa' 'sv 'a -ti' -o.

25 'Bo sv -wee' "klein 'na : -Bo ε nve de 'de ε, o' nymo 'o -kao -craa -a -ke -aa "nynuu- 'bn.

26 'Su Pilatu "siiε- Barabas i. ƆƆ' "soa-wi" kpa Sesi klae 'un kpuun-, -wεe Ɔ to Ɔ 'e 'de Ɔ 'je 'o tu -kwli" kƆƆε-.

*"Soa-wi" a wlaa Sesi 'mε
(Maki 15.16-20 ; San 19.2-3)*

27 -Gbu'a'na 'a "soa-wi" kpa Sesi 'de Ɔ o -gbu" 'di, 'bo ƆƆ' -gbεin" 'a -kwea'-, -wεe υυ -gbae' Ɔ 'dei.

28 Uυ -sƆ dɪ kui -wεe υυ pƆƆ flae' -saan 'un.

29 Uυ dba "wifan -wεe υυ -tu" Ɔ "jru. Uυ -tu" Ɔ -gblokpau 'kwa, -wεe -bo υυ "sii- 'kɔi- i 'bo Ɔ "juɔi ε, υυa wƆƆ, υυa nu : -A 'sne, -a 'sne Suifu-wi" 'a 'beo !

30 -Wεe υυa wƆn tɔn "jri, -wεe -bo υυ -sƆ -gblokpau 'kwa a, υυa ble 'bo Ɔ "jru.

31 Uυ -kɔa' ƆƆ' wlaa' kan' 'su ε, υυ -sƆ flae' 'un, υυ pƆƆ ƆƆ' dɪ 'un 'de υυ kpɔ 'o tu -kwli" kƆƆa'.

*Sesi kƆƆε' 'bo tu -kwli"
(Maki 15.21-32 ; Luiki 23.26-43 ; San 19.17-27)*

32 -Ta υυa "sia "kpaε' ε, 'bomɔ υυ ke Sireni due' -gbuun', ƆƆ' 'nyɪ -nɪ Simɔ. 'Su υυ kpɔɔn' "klan-klan" klan -wεe Ɔ 'e Sesi 'a 'mεtu 'ble.

33 Uυ nyɪa 'o -ta nyυ a 'daa-Gogota, ε 'de mε -nɪ "jru 'a 'kpa 'a -ta.

34 'Su υυ "nyɪε Sesi nmɔ υυ poa "kaεε o ε, 'kaa Ɔ -tɪn ε wɔn 'su Ɔ 'na Ɔ se ε 'nai.

35 Uυ kɔ Ɔ 'o tu -kwli" la 'sasa -wεe υυ po soa' υυ -seea ƆƆ' 'unpaadi 'un 'bo υυpu 'nyɪ.

36 'Su υυ -teε i -wεe υυa fuo Ɔ i.

37 Uυ -nɪεi" υυ 'jea dεε-tɪ Ɔ 'mεa 'tmυ ε, dε υυ 'cɪa 'bo Ɔ "jru kpɔ', ε ka : "Ju -nɔ Suifu-wi" 'a 'beo Sesi -o.

38 Ɔ ke "ku 'dbaun 'sɔɔn -kƆƆε 'bo tu -kwli", due' 'bɔɔ- 'de ƆƆ' dianfɔ o, -wεe due' 'bɔɔ- 'de ƆƆ' kvaanfɔ o.

39 -Jesiun a -fuan"- "jru -wεe υυa -cree" Ɔ.

40 υυ 'na : -Mɔ -jea Kea -gbu klaa" "jei -gba 'de -Ɔ -je ε po 'de 'wɪ taan 'di ε, -ɪn -pυυ' -ma -cε" la 'e ! -Bo -ɪn -nɪ Kea 'a "Ju ε, -ɪn -wɪb 'o tu -kwli" -ɪn -je i "si !

41 'Sraa -saun 'a klae" ke ke' wɔ-saun ke nyυ-cɔn' -wi" a wƆƆ' ka -ke, υυ 'na :

42 Ɔ 'pυυ- nyυ jɪv' 'mε, 'kaa Ɔ se ƆƆ' -cε" 'kpa 'pυυa' 'bεε- ! -Bo Ɔ nɪ Israε-koun 'a 'beo ε, -mε Ɔ 'wɪb 'o tu -kwli" Ɔ 'je i "si -wεe -a -je ƆƆ' -tɪ' tɔ' 'un 'je.

43 Ɔ -teε ƆƆ' -cε" Kea kwa, -bo Kea kma ƆƆ' -tɪ' ε, -mε ε -sei Ɔ la -a -je ε 'je, dε-nυε' Ɔ 'na : 'In nɪε Kea 'a "Ju -o.

44 "Ku 'dbaun -υυ -ke Ɔ kƆƆa 'bo tu -kwli" υυa -cree" Ɔ kan' -ke.

*Sesi 'a 'mεa'
(Maki 15.33-41 ; Luiki 23.44-49 ; San 19.28-30)*

45 'Jɪv-gbao 'su kwie kpun' -plipli 'de 'blva -wee' "klein "kpei mamaυ 'su ε je -kwie" jɪv-gbao jεε-.

46 -Kwie" jɪv-gbao o 'su Sesi kpa wlu "jei, Ɔ "wɔɔ', Ɔ 'na : Eli, Eli, lama sabatani ? ε 'de mε -nɪ : 'Ma Kea, 'ma Kea, dεε -tɪ ε -sa 'un "jriε- -pυn" ε- ?

47 Nyυ -nɪa 'o a jɪv' 'wɔan ƆƆ' wlu 'su υυ 'na : Ao 'bɔ, ƆƆ' 'da Eli.

48 'Bo ε "sri υυa' due' je plea' kpa Ɔ je fuu' 'de -koonmɔ o ibla Ɔ je ε -gblokpau "icroo 'su Ɔ je Sesi "nyɪ 'de Ɔ 'je ε 'na.

49 'Kaa υυa' deejɪv' 'na : -In -tai" Ɔ "i, 'bomɔ -aa -gbuan 'o -bo Eli ji Ɔ 'o -saa' kan' a.

50 Sesi "wɔa kpleiin ke'wɪε 'su Ɔ -kwε- "i.

51 ε nɪa kan' 'su "wɪiε fɔ klaa" -peea' 'de Kea -gbu klaa" 'di -sa 'faea' 'de "jei mamaυ 'su ε je 'e -sɔn nyɪ, 'blva- cre', "soi klae" sɔn 'fɔε.

52 -Gbein" kaien wɔn, "isreun -mεa 'a 'pla sɔn "kunyɔ'.

53 Uυ 'wɪb 'e -gbain' 'di 'mε, -wεe -ta Sesi sɔan "kunyɔ' Ɔ, υυ pa 'o Selisalem. 'Bomɔ nyυ -tuu"-tuu 'jee-υυpu "jriε-.

54 Rɔmε "soa 'a "jrukɔ' i -tei due' -Ɔ -ke ƆƆ' "soa-wi" a fua Sesi i ε, υυ 'jeea 'blva 'a cresun ke dɪ "klein -nυυa "jriε- 'su, dε waa υυpu 'dii, faun -teε υυa' nυa' -pυn" 'su υυ 'na : tɔ' -tɪ -o, "ju -nɔ nɪε Kea 'a "ju 'a -cε" 'kpa -o -cεεn'-.

55 'Nynokpae' jrv' -ni 'o, -ub -tee n o -wEE -uba -gbun 'e. uba' 'nynokpae' tu ke Sesi 'wluE 'e Galile -gbo, -wEE uba -te' o kwa woi.

56 'De ubu "klu, 'bomɔ Madi -wlu Madala ke Saki ke Sosev de Madi ke Sebede 'a "nynuu- de ni-.

Uv -tee Sesi i
(Maki 15.42-47 ; Luiki 23.50-56 ; San 19.38-42)

57 -Kwie" ka 'su ε, "wliijejei due' -wlv Arimate -o ji, oɔ' 'nynu -ni Sosev, o nEE Sesi 'a klai" nynuu 'a due' -o -ke.

58 O muE 'e Pilati o, -wEE o -tee' o Sesi 'a "ku i. 'De Pilati cen 'o wlu -wEE ub 'je o Sesi 'a "ku "nyi.

59 Sosev "duo Sesi 'a "ku 'un 'ε, o "fin o tae' plu "jrui,

60 -wEE o -te ε i 'de oɔ' -gbaun' dee -ε -blua" 'de 'soacrɔ 'di 'di, -wEE o klin o "soukpo klaa" due' i. O kaan 'bo ε "wɔin -wEE o mu.

61 Madi -wlu Madala ke Madi jrv' ni 'o 'wE-, ub -tee i -wEE uba -gbun 'e -gbaun' "jri.

"Soa-wi" -pien' Sesi 'a -gbaun' 'de i

62 Di nmaewi 'wlu 'bo -jei", εE' -son' -sian' 'su ε, 'sraa -saun 'a klae" ke Fariseen-wi" muE 'e Pilati o -tadue -wEE ub 'na :

63 -Gbua'na, -ta si 'tmvi -no nua 'kmv 'de ε, de o 'tmva εmE -a po -kwlv o, o 'na : -Bo 'in 'mE ε, 'wi 'a taan -nE "kpei -mE 'ma muE 'unsoan'.

64 -In -tmv' nyv ub 'je oɔ' -gbaun' ifuo mamav 'su 'wi 'a taan -nE 'je nyi, -wEE oɔ' klai" nynuu je oɔ' "ku "jri, 'de ub je wlu 'de nyv -pee ka o son "kunyio'. -Bo ε ni kan' a, -mE ia' si tu a muE -jei" -sia', i 'e -ji -nia tein" -sii.

65 'Su Pilati wluE ub -pee o 'na : "Soa-wi" ka, ao mu, ao fuo o i ka aopv -niEi" ε.

66 Ub mua, ub "suen "soukpo -kaan 'o -gbaun' "wɔin 'dei -wEE ub -piien' "soa-wi" uba fuo ε i.

28

Sesi son "kunyio'

(Maki 16.1-10 ; Luiki 24.1-12 ; San 20.1-10)

1 -Kwlewɔ 'wlu 'o -jei" -ε -nia 'doo o "i-saawɔ o 'su ε, Madi -wlu Madala ke Madi jrv' -cnuen 'e -gbaun' "kpei.

2 Uba koan 'emu 'su 'blva- a crE', de-nvE' Tu"bo 'a "soai due' -wlv 'e javn 'di -o -si" i -wEE -o klin -o "soukpo -nia 'o -gbaun' "wɔin -o poE 'fo jre' o, -wEE -o -ja 'o ε "kpei -o -te i.

3 O -taan' ka "ni a crEa "jrui ε, oɔ' 'unpaadi "pluu' "puu'- ka jee" -fua" nia.

4 De waa "soa-wi" 'dii uba' di a crE' ka nyv o 'mEa, 'kamɔ ubu ni-.

5 'Su Kea 'a "soai wlu' 'de 'nynokpae' -pee o 'na : Aopv mɔ ε, faun 'bo ao nvE, de-nvE' 'in 'je kan' 'mE, Sesi ub koa 'bo tu -kwlv" mɔ aoa -pon i.

6 O se -ta ni-, o son "kunyio' ka o 'da 'de ε. Ao ji 'je, -ta o 'pean i 'de ε, 'bo ka.

7 Ka o soan "kunyio', ao mu -too"- ao 'je oɔ' klai" nynuu 'tmv-. O muE ao "juvi -sia' o 'je 'de Galile mu 'demo ao 'je o "jriE- 'jee-. Ka 'ma 'wlv ε 'tmva' a, 'kamɔ ε 'je ni-.

8 Ub crEE "kpei ub je 'o -gbaun' -pon" 'wlv, faun a nu ubu 'mE, 'de -mE 'kamɔ 'mva- klaa" ni 'de uba' pee o. 'Su ub kpa plea' -wEE ub po klai" nynuu "kuan.

9 Uba koan 'emu 'su Sesi 'jaa ubu "i -wEE o 'na : 'Mɔ -je aopv ! ub 'kpo -pon" 'su ub -gblee' o bu wɔ, -wEE ub -gbEE o "juvi.

10 'Su Sesi 'na : Faun 'bo aopv nvE, ao mu ao 'je 'ma de'di -wi" -kwlv -seea', ub 'je 'e Galile mu 'demo ub 'je 'un "jriE- 'jee-.

"Soa-wi" 'a "kuan poa'

11 Ub siiE mua' 'bo -jei' 'su nyv -fua Sesi 'a -gbaun' i uba' jrv' je 'e -kwlv nyi -wEE di "klein -nuba ub je ia' "kuan po 'de 'sraa -saun 'a klae" -wi" o.

12 'Sraa -saun 'a klae" ke nyv-cɔin' -wi" 'kuen "jrui -wEE ub 'bEE-wlv 'un, 'de ub "nyi "soa-wi" 'wei -tuu"-tuu.

13 -WEE ub wlv 'de ub o, ub 'na : -Bo ao mu ε, -mE ao 'na : -ta -a -nia

"nyu' "mau' 'bomɔ ɔɔ' klai" nynuu
jii -wee u u "jri ɔɔ' "ku.

¹⁴ -Bo -gbua'na mɔ'ɔ -ce" 'kpa 'wɔn
ɪ mɔ 'de ε, -aa mu ɔ ja jaa', ɔ se aopu
desavn "jrii nvi.

¹⁵ "Soa-wi" "duo 'wei -ni 'ɔn 'ε, u u
mua, wlu 'sraa -savn 'a klae" -wi"
-tua" u u wɔn ε, ɪmɪ u u 'tmɔ. 'Kamɔ
u u -kɔ' ɪa' -ti' tu Suifu-wi" 'a 'blua- ja
mamau 'su ε je 'e -stanwɪ 'di jεε-.

*Sesi jεε ɔɔ' klai" nynuu -nɪa -puue
'jɔ due' ε*

*(Maki 16.14-18 ; Luiki 24.36-49 ;
San 20.19-23 ; Nɔvɔdi 1.6-8)*

¹⁶ Klai" nynuu -sia -puue 'jɔ due'
mue 'e Galile, 'de cru Sesi "sia 'nyu
"kpei.

¹⁷ U u 'jeea Sesi "jriε- 'su u u -tee ɔɔ'
"juɔi -gbεεa' -puɔn", 'kaa uua' jru' a
pleε pεe i.

¹⁸ -Wee Sesi 'kpa uupu -puɔn" 'de ɔ
wlu ka ɔ 'na : "ikmaa' -nɪa 'e javn 'di
ke "ikmaa' -nɪa 'e 'blua- "kpei -wee'
"nyuε 'ɔn 'ε.

¹⁹ εmε -ti ao 'je mu, ao 'je nyu 'a
kpe -wee' "klein 'ma klai" nynuu 'ɔn
nɔ, -wee ao 'je uupu "ni "jru po 'de
"Bo 'a 'nyu 'ɔn, 'de "Ju 'a 'nyu 'ɔn,
'de -Suu 'a 'nyu 'ɔn.

²⁰ -Wee di "klein 'ɪn 'tmɔɔa aopu
ε, ao 'je uupu ɪa' wɔn'je ka tɔɔ-. Ao
-gbɔn 'nɔ, de -mua' mamau 'su -ε
-jεεa 'blua 'a -kwε nɔ" ε, ao ke 'ma
-a mue naa' wɪ "o 'wɪ -wee' 'di.

-Pɔia" -ti Makti 'tmua

San Batisi -sa Sesi 'a -jeblv

(Matie 3.1-12 ; Luiki 3.1-18 ; San 1.19-28)

¹ -Pɔia" -ti -ε -tmua Kea 'a "ju Sesi Klisi 'a -ti' εε' -teesun.

² De Kea 'a wlu 'kwajaai Esai 'cria 'de ɔɔ' 'sbe 'di, εμε -ni, Kea wlu' 'de εε' "ju -pee ε 'na :

-In -gbun 'no, 'ma dboε 'ma weepoi nya -wee ɔ 'je -ma -jebli -sa.

³ Weepoi due' a muε 'e -puɔn" blua "kpei nia" -wee ɔ -je wlu ka : Ao nmae Tu"bo 'a -je ! Ao tɛɛn ɔɔ' -jebli -wee' -kwlv !

⁴ ɔɔ' weepoi tu -ni San Batisi. ɔ wlu' ka ɔ 'na : Ao juo aoa' dɪsain "i, ao "biie 'de Kea o, -wee ao 'je "ni "jru pooε- 'de kea 'je aoa' dɪsain -kɔ'.

⁵ Suideblua -wee' o, nyv klein" -tia" 'o Selisalem o, υυ -wee' a muε 'e San o -wee υυa 'tmv υυa' dɪsain 'de ɔ -pee, -wee ɔɔ po υυpυ "ni "jru 'bo suden -gbuu wɔn.

⁶ Di San paa 'bn ε, -sen "kpei soo" 'a "mu- mɪ -dbɪ" -wee ɔ bla nmiku wlv 'di. 'Plain -too' ke dυ 'a 'cna mɪ -ni ɔɔ' diide.

⁷ ɔ 'na : "Ju -a mua jia" 'de 'bn 'de ε ɔ kmai", ɔ nɪε dɛwɔn ɔ je 'bn -sii. 'In se 'kɔi- i "sii- ka nɪ 'bo ɔ "juɔi -wee ɔɔ' "kwlai- bɪ" -sa -ti.

⁸ 'Mɔ ε, "ni mε 'ma po aopυ "jru, 'kaa ɔmɔ ε, Kea 'a -suu mε ɔ 'je nυ -wee ɔ 'je ao dɪsain 'a -flen" kui -sa.

Sesi 'a "ni "jru po -ti ke ɔɔ' -sion' ɔ i -tin' -ti ke

(Matie 3.13-4.11 ; Luiki 3.21-22; 4.1-13)

⁹ 'De εε' nɔ" tu 'di ε, Sesi 'wlvε 'e Nasaretɪ 'de Galile, -wee San po ɔ "ni "jru 'de Suden -gbuu wɔn.

¹⁰ Sesi 'wlvε 'e "niɔ 'sv ɔ 'jeeε javn "jriε ε kaiɛn wɔn -wee Kea 'a -suu "si i 'bo ɔ "kpei ka -gbεε' 'ε "siai ε.

¹¹ 'Sv ɔ 'wɔn wlu due' 'bo javn -kwlv -ε -na : -In -nɪε 'ma -ti' kmaju -o dε-nvε' -ma nυε 'bn 'mvan "i.

¹² Sesi 'a -nεε -wlv 'e "niɔ- 'sv Kea 'a -suu "tun ɔ 'de -puɔn" blua "kpei fɔ o.

¹³ 'Demɔ ɔ nυυ 'wɪ 'a kwla -nyiiε' -wee -sion' -tin' ɔ i -wee ɔɔ -pɔn Sesi 'je ɔ wɔn 'je. Sesi nɪε 'e 'kwla 'dinmi "klu -wee Kea 'a "soa a nυυ ɔ "juɔi.

Sesi 'a "i-saa klai" nynuu

(Matie 4.12-22 ; Luiki 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ -Ta San muua -kaso 'di mε Sesi mu 'e Galile -wee ɔ 'tmv Kea 'a -pɔia" -ti.

¹⁵ 'De ɔ 'naa : Nɔ" Kea -tua" ε nyni' -wε-, εε' tv"bodeε jεε aopυ- 'mε. Ao poo kplun fai" -wee ao 'je -pɔia" -ti tɔ' 'bn 'je.

¹⁶ -Ta Sesi nɪa "ni wɔn i naa' 'de Galile ε, 'bomɔ ɔ jεε Simɔ ke ɔɔ' "dei Ancre 'sai- poa 'de "niɔ-.

¹⁷ 'Sv Sesi wlvε υυpυ -pee ɔ 'na : Ao bla 'bo 'bn 'de -wee ao 'je nyiɔpυ -cri' ao 'je 'bn ja-.

¹⁸ 'Bo ε "sri υυ je υυa' 'sai- 'bɔ, υυ je 'bo ɔ 'de bla.

¹⁹ ɔ 'kpaa 'o nya dε-saan" 'sv ɔ 'jee Sebede 'a "nynuu- Saki ke ɔɔ' "dei San, -mε υυ -teei 'de υυa' -kwεε" 'di -wee υυa nmae υυa' 'sai-.

²⁰ 'Sv Sesi nynai -wee ɔ 'da υυpυ, υυ sia υυ "bo Sebede ke ɔɔ' dbonυn 'de -kwεε" 'di 'sv υυ bla 'o Sesi 'de.

Sesi -sa "ju due' -suusavn 'bn (Luiki 4.31-37)

²¹ Sesi ke ɔɔ' klai" nynuu muε 'o Kapenaυm. -Kwlewɪ o 'sv ε, Sesi pa 'e Suifv-wi" 'a "jrui 'kɪn-gbu 'di -wee ɔ -te nyv dε tɔɔa' -pɔn".

²² ɔɔ' nyv dεtɔɔsɔn a "sie nyv -wee' "i ε kvε 'e 'dei ε ke nyv -υυa tɔɔa nyv kvε- nɪ se due' nɪ-.

²³ ɔ sie nyv dε tɔɔa' 'sv "ju due' -suusavn nɪa 'e 'bn je "wɔ 'de nyv "kwlv, ɔ 'na :

²⁴ Sesi -wlvε Nasaretɪ ε, -ma dεε -ti -sie -aa -ti' 'bn ε- ? -Ae' -ɪn ji' -ɪn -je -aa -ma" i-saa ? Ka -ɪn -wlvε 'e Kea o -wee -ɪn sea dεsavn 'a -kɔ -pɔn" nɪ ε, 'ɪn 'je kan' 'mε.

²⁵ 'Sv Sesi "wɔɔ -suusavn "jrui ɔ 'na : ε "mu wɔn, 'de ε 'wlv 'e "ju -nɔ 'bn !

26 'Su -suusaʊn -suua' 'ju -nɪa 'mʊa- i 'di wɔn nyɪni ka- -wɛɛ ɛ 'wɪb 'de ɔ 'ʊn 'de "wɔɔa' 'ʊn.

27 -Crima kɔn nyʊ "klein -nɪa 'o mu 'mɛ, 'sʊ ʊba -teeɛ' ba i due 'due ʊb 'na : Dɛ -nɪ ka -mɔ ɛ- ? Nyʊ dɛtɔɔsʊn dee -jɛ -mɛ kmai". -Bo ɔ wɪlʊ -siisaɪn -pee -cɛɛn' -nɛ 'sʊ ɪa 'jɛ ɔ wɔn !

28 'Su Sesi 'a 'nyɪnɪ "siie Galileblʊa -wee' "kpei "i.

Sesi 'pʊvɛ Simɔ 'ɔ "bianynɔ ke nyʊ -tuu" ke.

(Matie 8.14-17 ; Luiki 4.38-41)

29 ʊb 'wɪba 'e Suifʊ-wi" 'a "jrui 'kɪn-ɡbu 'di ʊb "sia "kpaɛ' ɛ, Sesi ke Saki ke San muɛ 'e Simɔ ke Ancre ɔ -ɡbu" 'di.

30 -Ta ʊba muua, -mɛ Simɔ 'ɔ "bianynɔ 'pɛn i, ʊa' "jrui -a -bai' ʊba' ku -sie' nɛ'. Sesi "sia i 'sʊ ʊb 'tmʊ ʊa' -ti' 'mɛ 'de ɔ ɔ.

31 ɔ 'kpa ʊ -pʊn", ɔ kɔn ʊa' sʊn -wɛɛ ɔ kɔpʊ "jɛi 'sʊ ʊa' "jrui 'bɔɔ ʊba' ku peeɛ'. ʊ piɛ dɛ ʊ jɛ ʊpɔpʊ "nyɪ.

32 'Jrʊ blʊa i, 'sʊ ʊb ja nyʊ "klein 'wɛ- ɛ nʊa ke nyʊ -siisaɪn nɪa 'ʊn 'de Sesi ɔ.

33 -Kwɪɔ -wee' "klein -kwɛ- de 'bo ɔɔ' -ɡbu" wɔɪn".

34 Nyʊ "klein -jia' 'mʊa-, ka ʊba' 'wɛ- 'ɛ kpe -tia 'kamɔ Sesi 'bɔɔ ɪ -wee'. ɔ -sa nyʊ -siisaɪn -tuu" 'ʊn -ke. ɔ se -siisaɪn "i "tai- ɪ se wɪlʊ-, dɛ-nʊɛ' dɛ ɔ nɪa 'ʊn ɛ, ɪ juɛ'.

Sesi 'tmʊɛ Kea 'a -ti' 'de Galile (Luiki 4.42-44)

35 ɛɛ' -sɔn' wɔɪn" -mɛ -sɔn' kwie nɪɛ 'blʊɔi ke, Sesi sɔn 'ʊn 'ɛ, ɔ "sie "kpaɛ', -wɛɛ ɔ 'wɪb 'o -kwɪɔ, ɔ mu Kea bae' -ta nyɔ jrɔ' sea nɪɛ.

36 Simɔ ke ɔɔ' "dɛi-wi" -tee ɔɔ' i -pɔan' -pʊn".

37 ʊb 'jɛɔ i 'sʊ, ʊb wɪlʊ ɔ -pee ʊb 'na : Nyʊ -wee' a -pɔn -mi i.

38 'De Sesi 'na : -A mu -tajrɔ ke, -a mu -kwɛ -nɪa -a 'dewei 'dii. 'In 'jɛ Kea 'a -ti' 'tmʊ -o 'demu -ke, ɛmɛ -ti 'ʊn ji.

39 Kɔ nʊa ɔ jɛa Galileblʊa -wee' "kpei- mu, ɔɔ jɛa Kea 'a -ti' 'tmʊ 'de Suifʊ-wi" 'a "jrui 'kɪn-ɡbi 'dii, ɔɔ jɛa -siisaɪn inʊ 'ka -nao.

Sesi 'bɔɔ- "ju due' 'a 'jrʊwɛ- (Matie 8.1-4 ; Luiki 5.12-16)

40 'Jrʊwɛ nʊi due' jɪɛ 'e Sesi ɔ, -wɛɛ ɔ cniie 'kɔi- 'bo ɔ "juɔi ɔ bae ɔ i ɔ 'na : 'Ma 'blei -bo -ɪn -nɪɛ "i ɛ, -ɪn -beeɛ' -ɪn -jɛ 'ma 'wɛ- 'bɔɔ- 'ɪn 'jɛ 'pepe nɪ-. ɔ 'da kan' 'sʊ,

41 ɔɔ' wɛɛ nʊ Sesi 'mɛ, -wɛɛ ɔ kpa sʊn, ɔ blɔ "i, ɔ 'na : 'In nɪɛ "i 'mɛ, -ma 'wɛ- 'bo -ɪn -jɛ 'pepe nɪ-.

42 'Bo ɛ "sri 'jrʊwɛ- jɛ "ju -nɪa 'mʊa -pʊn" 'wɪb, ɔ jɛ 'pepe nɪ-.

43 Sesi 'jɛa "ju -nɔ -jɛi" pɔɛ ɔ cri ɛɛ' -ciɛ 'de ɔ -pee, ɔ 'na : -Bo -ɪn mu ɛ,

44 -ɪn -bo dɛ jrɛ' 'tmʊɛ 'de nyɔ jrɔ' -pee. 'Kaa -ɪn -to -ma -cɛ" 'de Kea 'a 'sraa -sai ɔ, -wɛɛ -ɪn -jɛ 'sraa -sade ja-, ka Moisi bla ɛɛ' kɛ' ɛ, 'de ka -ma 'wɛ- 'bɔa ʊb 'jɛ ɛ juɔ-.

45 'Kaa "ju -nɔ mua, dɛ -nʊba ɔ "jrui ɛ, ɔ 'jreeɛ ɛɛ' "kuan i -ta -wee' "klein. 'De ɛɛ' -ti' 'ʊn ɛ, Sesi se ɛ 'bɛɛ- 'bode ɔ 'jɛ 'mii wa ɔ 'jɛ -kwɪɔ jrɛ' 'di i "si, ɔɔ muɛ dɪ 'mii -ta nyʊ sea' "i -ti ɛ, -wɛɛ nyʊ a 'wɪb -ta "o -ta ʊba ji 'de ɔ ɔ.

2

Sesi 'pʊvɛ klɔɔi due' (Matie 9.1-8 ; Luiki 5.17-26)

1 ɛ nʊa 'wɪ ɛ, Sesi jɪɛ de 'bo Kapenaʊm. Ka ɔ nɪa 'de -ɡbu" jrɛ' 'di ɛ, nyiɔpʊ- 'wɔɛn.

2 'Su ʊb -kwɛ de -kwɛ -kwɛ, ɛ nʊɛ' 'sʊ -tein se 'o -ɡbu" "wɔɪn -cɔɔn' -nɔ sie- 'de "kpaɛ' -wɛɛ Sesi a tɔɔ ʊpʊ Kea 'a wɪlʊ.

3 'Su nyʊ -nyiiɛ jrʊ' -blee' klɔɔi due' 'sai 'di -ʊb -jɔ Sesi.

4 'Kaa 'de nyiɔpʊ- 'a "i -tia' 'ʊn ɛ, ka ʊb 'jɛa ɔɔ' Sesi "itosʊn nʊ, 'ka se nɪ-. 'Su ʊb 'ja 'de -ɡbu" "kpei. ʊb -sa -pɔ" 'bomɔ ʊb jaa klɔɔi -nɔ -wɛɛ ʊb "sii ɔ i 'bo Sesi "juɔi.

5 Sesi 'jɛa nyʊ -nɪa 'mʊa 'a dɛ tɔ' 'itbaa' 'sʊ, ɔ wɪlʊɛ klɔɔi -pee ɔ 'na : 'Ma "ju, -ma dɪsaɪn- -kwɛ'.

6 Kɛ' wɔ-saʊn jrʊ' -jɛa ɛɛ' -ta a, ʊb naa tɔ' i 'de ʊba' -cɛ" -kwɪɪ" ʊb 'na :

7 Ka "ju -nɔ -mɔɔ' 'tmʊb -ti nɪ kan' -a ? ɔɔ tɔɛ Kea wɔn ɔ. -ɔ -bɛɛ' dɛsaʊn -kɔa' -bo ɛ se Kea due' koun -ɡba' i nɪ ɛ ?

8 'Su Sesi 'jee 'e uva' to' 'dei, 'de o 'na : Dεε-ti aoa' to' i naa sun ni kan' a- ?

9 -Je we- -kvan" "jrii ε- ? -In -wlu klooi -pee, -in -na -ma dısaın -kwe' -ae, -ae' -in -na -in -son 'bn, -in -duo" -ma "kpei 'pende 'bn -in -je na a- ?

10 Ka 'mo nyio 'o "Ju 'beea 'de 'blva "kpei -ta, 'ın 'jea nyu 'a dısaın -k' ε, ka ao 'jea εε' juo sun nu 'ka ka ? 'Su o wlu' 'de klooi -pee ka, o 'na :

11 'Mo -oo -tmuv' -bn, -in -son 'bn, -in -duo" -ma "kpei 'pende 'bn -in -je 'de -in -wain" de mu !

12 'Bo ε "sri o je 'bn son 'bo nyu -wee' "jri "kpei, o je oo' di 'bn "duo- o je mu. -Crima kpun uvu 'me. Uva 'bee- Kea 'a 'nyu "i -wee uvu wlu ka : uvu 'na : -A se -je -mee' de tu 'a -ta 'je due'.

Sesi 'da Lefi (Matie 9.9-13 ; Luiki 5.27-32)

13 ε 'wlvu 'o muε, Sesi muε de 'bo "ni wain" ke'wle. Nyiovu -tuu" -a ji 'de o o -wee oo tooo de.

14 -Ta oo -sia', 'bo o 'jee Alfe 'a "ju Lefi -me o -tee i 'bo 'wei-sagbu 'di. Sesi 'na : Lefi, -in -bla 'bo 'bn 'de, -in -ke 'ma -a -je na-. 'Su Lefi son 'bn ε, o bla 'bo o 'de.

15 -Ta Sesi nıa de dıa' 'de Lefi o -gbu" ε, 'wei-sanyu -tuu" o, nyiovu 'a "kwli saın jru' o, oo' klai" nynuu o, uvu -wee' beee o uva diie -tadue, de-nue' nyu -nıa 'mva- uva' -tuu" ke oo na'.

16 Ke' wı-savn -nıa 'e Fariseen "klu 'jea Sesi o ke nyiovu 'a "kwli saın ke 'wei-sanyu a diia -tadue 'su ε, uvu wluε oo' klai" nynuu -pee uvu 'na : Dεε-ti Sesi ke 'wei-sanyu ke nyiovu -saın a dii -tadue ε- ?

17 Sesi 'woan uvu 'a wlu 'su o 'na : Nyu -blea kui -son i floan' uva' -pon -do'cro i, 'kaa nyu -a de ε pooa uvu -a -pon' -do'croi i. 'In se "isrenyu 'a -ti' ji, 'kaa dısaınbn 'a -ti' me -ti 'ın ji, -wee uvu 'je 'puva' 'je.

Nyu -teeε' Sesi i 'de won 'bo-tı 'bn (Matie 9.14-17 ; Luiki 5.33-39)

18 'Wı jre' o -ta San Batıstı 'a klai" nynuu ke Fariseen-wı" 'boa won ε, 'bomoo nyiovu ji 'e Sesi o, -wee uvu

-tee' o i ka, uvu 'na : Dεε-tı San Batıstı 'a klai" nynuu ke Fariseen-wı" a 'bo won -wee -maa -ni klai" nynuu 'a 'bo won ε- ?

19 'Bomoo Sesi -see "kpei o 'na : Aoa naa to' i 'ee nyu uvu 'da 'de ba "bliti -ko -son, uvu 'bee' uvu 'je won 'booo ? "In-, -ta 'nynojei ke uvu -tea i ke ε, uvu se ε 'bee- uvu 'je won 'bo.

20 'Kaa -sontı nyu a mua 'nynojei 'de uvu "klu -saa' a, 'bomoo uvu 'je won 'booo.

21 Nyu se ε 'bee- o 'je "wliıefo dee 'bo 'unpaade soa -pun" "paa-. -Bo "wliıefo dee "paa- 'bo 'unpaade soa 'a -koi" ε, -me εε' 'faea' a 'kpa "kpei ke'wle.

22 Nyu se ε 'bee- o 'je nmoo dee 'de bi -gbai" 'di po. -Bo ε ni kan' a, -me nmoo o muε i'wlaa', -me nmoo ke bi a muε idooa'. -Bo ε 'je 'won ε, -me nyu a poε nmoo dee 'de bi dee 'di.

Sesi ke -kwlewı ke (Matie 12.1-8 ; Luiki 6.1-5)

23 'Wı jre' o 'bo Suıfu-wı" 'a -kwlewı "kpei Sesi ke oo' klai" nynuu a cen 'o -kle' jri' 'di -tie". 'Su di oo' klai" nynuu 'jea 'bo i di ε, uvu -tee ia' cean' -pun" -wee uva di -je wei.

24 'Su Farisien-wı" -teeε' Sesi, uvu 'na : -Gbun 'no, dεε-tı -ma klai" nynuu a nu de -sea' nu ka ni 'bo -kwlewı "kpei ε- ?

25 Sesi wluε uvu -pee o 'na : -Ta 'muε- nva Dafıdı ke oo' 'ce 'wı jre' o, -wee uvu -poan' diide ε, de o nva ao se ε 'dii -sroo' ?

26 O pa 'e Kea -gbu klaa" 'di, -wee o di -di'pen -εε mua 'o Kea "juoi ε. -Me Abıataa -ni 'sraa -sai klaa" 'de εε' no" tu 'di. 'De -me -aa ke' 'na : 'Sraa -savn klae" 'a 'su mu -bee' -uvu -je -di'pen -nıa 'mva- di. 'Kaa Dafıdı "duo εε' jre' 'bn 'ε o je ε di, -wee o "nyı εε' too- oo' 'ce -ke.

27 Sesi wluε uvu -pee ke'wle o 'na : Kea nu -kwlewı 'me 'de nyio 'o 'doε 'a -ti' 'bn. ε se nyio mo -nube 'de -kwlewı 'a -ti' 'bn ni-.

28 'De 'mo nyio 'o "Ju 'mo nıε -kwlewı 'a jei -o -ke.

3

Sesi 'puue "ju -oo kwa jea 'soe (Matie 12.9-14 ; Luiki 6.6-11)

1 Sesi pa 'e Suifu-wi" 'a "jrui 'kɩn-gbu 'di de ke'wle. 'De "ju due' nɩ- 'o -oo kwa jε 'soε.

2 'Su Fariseen-wi" a -gbuεn Sesi ja -snii' -wεε -bo o 'bεε- o 'je "ju -nɩa 'mɩa- 'puu 'bo -kwlewɩ "kpei ε, uυ 'je kan' 'je 'de uυ 'je o -ti' "kpei -tuu"-.

3 Sesi wluε "ju -a kwa jεa 'soε -pee o 'na : "Bo, -son 'bn 'bo nyu -wee' "juoi -ta !

4 -Wεε Sesi -tee' uυpu i, o 'na : Ka ke' 'da- ? Nyoo 'beεε' o 'je dε 'dœ nu 'bo -kwlewɩ "kpei -ae, -aee' o 'je dε saun nuυ ? Nyoo 'beεε' o 'je nyoo 'puu- -ae, -aee' o 'je nyoo 'dbaa ? 'Kaa dε oo 'tmɩa uυ se ε "kpei -sa.

5 Sesi pleεε uυpu 'cɛnjriε "kpei, -wεε o "kae- "jrii 'de uυa' pεε 'a "ikmu-ti 'bn. 'Su o wluε "ju -no -pee o 'na : -Sro' sun ! O sroε' kan' -cεen'- 'su oo' kwa jεε 'o tai" de.

6 Fariseen-wi" 'wlu 'a "jrui 'kɩn-gbu 'di ε, 'bo uυ ke Erodi 'a 'cε "sri uυ 'kɩen "jrui, -wεε ka uυ 'jea nu 'de uυ 'jea Sesi 'dba a uυ 'je ε poo-.

Nyu -tuu" -ji' 'de Sesi o

7 Sesi ke oo' klai" nyuuu 'kpaa 'de "ni -kwɩt" foo, 'su nyu -tuu"-tuu -wlu Galile -uυ bla 'o o 'de.

8 Uυ 'wluε Suide ke Selisalem ke Edum blɩt -nɩa 'de Sudεn -gbuu 'de 'dii ke, ε ke Tii ke Sidon blɩa 'a -kwleε 'dii ke-. Dε-nuε' uυ 'wɔn oo' nuυdi 'a 'nyu εmε -ti uυ ji 'de o o.

9 'De nyoo- 'a "i-tie -ti 'bn ε, Sesi 'tmuεε oo' klai" nyuuu -wεε uυ 'je o -kwεε" 'de i -tee o 'jεε 'di 'ja -bo ε nɩ kan' a -mε nyu se o i 'tuɩ i.

10 Dε-nuε' 'de oo' nyu -tuu" 'a 'wε- 'booo- -ti 'bn ε, nyu "klein 'wε- ε kpuɩ a -kwlu ε, uυa -puɩ uυ -wee' 'je o "i bla.

11 Nyu -siisatɩ nɩa 'e 'bn 'je o i 'su uυa "siie 'kou- i 'bo o "juoi, -wεε uυa "wɔ uυ 'na : -In -nɩε Kea 'a "Ju -oo !

12 'Kaa Sesi -tee' uυpu ke' "i o 'na : dε 'nɩ nɩa 'bn ε, ε se aomoo -jεε 'tmu nɩ- !

Sesi -sa 'o dboun 'a -puue 'jo 'soon (Matie 10.1-4 ; Luiki 6.12-16)

13 -Mε 'wlu 'o -jei" ε, Sesi muε 'e cru "kpei -wεε o 'da nyu o nɩa "i, -uυ -ke o 'jea dbo nuε.

14 -Wεε o -sa 'o nyu 'a -puue 'jo 'soon 'de uυpu "kwlu o 'daa- oo' dboun uυ -ke o 'je na-.

15 Uυpu o "nyɩ "ikmaa' -uυ -je Kea 'a -ti' 'tmu 'de -uυ -je -siisatɩ i nu.

16 Nyu 'a -puue 'jo 'soon o -sa 'o ε, uυa 'nyu ka : Simoo oo 'daa Piei ke

17 Sebede 'a "nyuu- Saki ke oo' "dei San o -tuua" Boanekεεti -nyu, ε 'de mε -nɩ "ni 'a "pɩaan'.

18 Uυ ke Ancre o, Filipu o, Batelemi o, Matie o, Toma o, Alfe 'a "ju Saki o, Tade o, Simoo 'kpu 'blei o. Oo' Simoo tu nyu -uυ -nɩε "i Suifu-wi" 'jea uυa' -cε" -pee -te ε, o nɩε uυpu 'a due' -o,

19 uυ ke Suida Isikaio, -oo mua Sesi plea' 'de oo' tonyu 'kwa ke-.

Sesi 'a 'cε nɩε "i uυ 'je o kpa

20 Sesi jεε -gbεin" de, 'kaa nyu -kɩan' "jrui 'bomu uυa' "i -tison se "cra, 'de εε' -ti' 'bn ε, ka Sesi ke oo' klai" nyuuu 'jea dεdisun nu 'ka se nɩ-.

21 Oo' 'cε 'wɔan di -nɩa 'mɩa a, uυ son 'bn 'ε 'su uυ mu o kpuɩ 'a, dε-nuε' uυa naa to' i uυ 'na -mε siatɩ -kpu "jri.

Sesi 'a "ikmaa' 'wluε 'de Kea 'bn (Matie 12.22-32 ; Luiki 11.14-23; 12.10)

22 Ke' wɔ-saun -wluε 'de Selisalem -uυ jia 'mɩa-, dε uυ 'tmɩa 'de oo' -ti' 'bn ε, ε ka : uυ 'na : Bεsebuɩt -ε -nɩa -siisatɩ 'a klaa" mε -nɩ 'de o 'bn 'de -ε -nyu" o "ikmaa' -wεε oo nu -siisatɩ i.

23 'Su Sesi 'da uυpu 'mε -wεε o poo -ti' "i, o 'na : Ka -sion' 'bεε- o 'je oo' -cε" i nu ε- ?

24 Aoa 'jee, -bo tu "bo 'a 'bleenyu 'a 'su a sea 'bn -sa' a, tu "bo -kwlu -nɩa 'mɩa- se dε 'bn 'wlu i.

25 -Bo -gbu" 'dinyu 'a 'su a sea 'bn -sa a, εε' -gbu" tu se dε 'bn 'wlu i.

26 -Bo -sion' a sea oo' -cε" o -fon' ε, -bo "cεi nɩ 'de oo' tu "bo-kwlu 'di ε, oo' "ikmaa' se -tajro nyu, ε 'je "ti.

27 Nyɔ se ε 'bεε- ɔ 'je 'de "ikmai o -gbu" 'di pa -wεε ɔ 'je ɔɔ' dɪ "jri, -bo ɔ se "ju -kmai" -nɔ san kpɪn- ε. 'Kaa -bo ɔ sɔn, -mε ɔ 'bεε- ɔ 'je dɪ "klein -nɪa 'de ɔ o -gbu" 'di "jri.

28 'Ma 'tmɔɔε aopɔ tɔ' -tɪ 'a tɔ' -tɪ, nyɔɔpɔ- 'a dɪsɪn o, ɔɔa' Kea -soo' oɔa' 'beεε' ɪ 'je -kwεε-.

29 'Kaa nyɔ -ɔɔ mua Kea 'a -Suu -kwεai -soo' o ɔa' a, ɔɔ' dεsɔvɔn se -kwei, εε muε ɔ "jru nɪa' jeejee.

30 Sesi 'wɔan ɔɔ -pee wlu -tɪ kan' a, ɔɔ wlu' ka, ɔɔ 'na : -Suusaɔvɔn -nɪ 'de ɔ 'ɔn.

Sesi de ke ɔɔ' "dei -wi" ke (Matie 12.46-50 ; Luiki 8.19-21)

31 Sesi de ke ɔɔ' "dei -wi" -jiɔ' 'jea a ɔɔ nɪnai 'de "kpae, -wεε ɔɔ dɔo nyɔ ɔ mu Sesi 'daa'.

32 -Ta ε nɪa kan' -mε nyɔ -tuu"-tuu -gbae' ɔ 'de woi 'de ɔɔ wlu ɔ -pee ɔɔ 'na -ɪn de ke -ma "dei -wi" -nɪ 'e "kpae. ɔɔa 'da -ɔn -ε.

33 'Sɔ Sesi 'na : -ɔ -nɪ 'ɪn de ke 'ma "dei -wi" ε- ?

34 -Wεε ɔ kpa "jri "jei 'de ɔ -gbɔɔn' nyɔ -ɔɔ -gbae' ɔ 'de woi "kpe i 'de ɔ 'na : nyɔ -nɔ ɔɔpɔ -nɪ 'ɪn de ke 'ma "dei "wi.

35 'Kaa nyɔ -nɔa' Kea 'a 'tɔn nɔ-tɪ ε, ɔɔɔ -nɪ 'ma de'dinmɔ, ɔɔɔ -nɪ 'ma de'dinynɔkpao', ɔɔɔ -nɪ 'ɪn de.

4

Kodbonvi 'a "ipoo-tɪ (Matie 13.1-9 ; Luiki 8.4-8)

1 'Wɪ jre' o Sesi -tee Kea 'a -tɪ 'tmɔa' -pɔn" ke'wle 'bo "ni klaa" -nɪa 'e Galile -kwɪt". 'De nyɔɔpɔ- 'a "i-tia' 'ɔn ε, 'bo ɔ 'jaa- 'de -kwεε" 'di 'bo "ni "kpei -wεε ɔ -te i. Nyɔ -wee' "klein -gbae' ε "ni wɔn i.

2 Sesi 'wɔan ɔɔpɔ dε tɔɔ -tɪ ε, ɔ ɔoε -tɪ' -tuu"-tuu "i.

3 ɔ 'na : Ao ɔo doin" i ! Nyɔ due' muε ko -gbaa'.

4 -Ta ɔɔ -gbaa' ko 'sɔ ε, ɪa' 'jɔ jri' blu' 'bo -jei". Nɔɪ ji' ɪ di -mɪ 'mε.

5 ɪa' 'jɔ jri' blu' 'de "soi 'ɔn -ta 'blu -tuu" sea nɪ ε. ɪ -too" ε 'mεa'.

6 'Kaa -ta 'jɔv a -tea -gbao ε, ɪa' 'sɪn -wee' je 'soε, dε-nɔε' ɪa' 'sɪn se -ta -tɔɔn' nɪni 'de 'blɔ -sɔn.

7 ɪa' 'jɔ jri' blu' 'de "wi 'ɔn. "Wi sɪn i, ɪ se dε 'ɔn 'wɪɔ.

8 'Kaa ɪa' 'jɔ jri' blu' 'de 'blɔa- 'dɔe 'ɔn, -mɪ mε'. ɪ 'wɪɔε dε 'ɔn, kpau due' croε 'jɔ 'ɔ kwla taan, due' croε kwla -mεεo"-, due' croε kmε' 'due.

9 -Wεε Sesi 'na : Nyɔ doun" nɪa 'o "jru ε, -mε ɔ 'wɔn i.

Dεε-tɪ Sesi ɔo -tɪ' "i ε- ? (Matie 13.10-17 ; Luiki 8.9-10)

10 -Ta Sesi tεεan nyɔɔpɔ kɪn ε, 'bomɔ nyɔ pla -sia 'o ke ɔɔ' klai" nɪnuu -nɪa -puue 'jɔ 'sɔɔn -tee' ɔ i 'de "i ɔo-tɪ 'a -tɪ' 'ɔn.

11 'Sɔ Sesi 'na : Aopɔ- mɔ ε, Kea -sa εε' tɔ"bo -kwɔɔ 'ɔ -tɪ' 'kwla 'de ao -pee, 'kaa -bo ε -tu" "kpaenyɔ -wi" -mɔ ε, ɔɔa 'wɔɪn 'de "i ɔo-tɪ 'a 'sɔ 'ɔn.

12 'De ɔɔa -gbɔn ɪ ja 'mε 'pepe, 'kaa ɔɔa' 'jee ɪ "jriε-. ɔɔa' doin" a 'wɔɪn 'mε, 'kaa ɔɔa' 'wɔɪn 'dei, -bo ɔɔa sɪ 'dei 'wɔɪn 'de ε, -mε ɔɔa muε 'e Kea o "biia', 'de ε 'je ɔɔa' dɪsɪn -kɔ' 'de-.

Sesi -sa "i ɔo-tɪ wɔ (Matie 13.18-23 ; Luiki 8.11-15)

13 'Sɔ Sesi -tee' ɔɔpɔ i ɔ 'na : Ao se 'i ɔo -tɪ -nɪ 'mii 'wɔɔn ? 'De -mε ka ao 'je "i ɔo -tɪ jri' 'a 'mii 'wɔɔnsɔn nɔ ε- ?

14 Kodbonvi -ɔɔ -tɪ' 'ɪn 'tmɔa, ɔ -kɔ' nyɔ -tmɔa Kea 'a -tɪ'.

15 'De nyɔ jɔv' pεε o ε, wlu -tmɔa' ε -kɔ' kojɔ -blua" 'bo -je -kpae" ε. -Bo ɔɔ 'wɔɪn wlu 'mɔa- kaan 'sɔ ε, -sɪɔn' ji' -wεε ɔɔ -sε 'de ɔɔ 'ɔn.

16 Nyɔ jɔv' 'a pεε o ke'wle ε, wlu -tmɔa' -kɔ' kojɔ -blua 'de "soi "klu ε. -Ta ɔɔ "sria ɔɔ 'wɔan Kea 'a wlu 'bo ɔɔ -sεε 'o mu 'de 'mɔa- 'ɔn.

17 'Kaa ɔɔa' "taie "i εε" "ti 'de ɔɔpɔ 'ɔn. ɔɔa' 'mɔa 'a nɔ" se "i tɛn-. -Bo "ikma -tɪ ke 'kle ji ɔɔpɔ "kpei 'de Kea 'a -tɪ' 'ɔn ε, 'sɔ ɔɔ 'bɔ Kea -kwɪt" -tea' -nɪa 'de ɔɔpɔ 'ɔn o.

18 Kea 'a wlu nyɔ deejɔv' a 'wɔan a, ka kojɔ -blua' 'de "wi 'ɔn nɪa, 'kamo ε nɪ 'de ɔɔpɔ 'ɔn. ɔɔa' nyɔ tu a 'wɔn Kea 'a wlu 'mε,

19 'kaa uba naa 'kmv "kpeidi 'a to' i 'wi "o 'wi. "Wlii 'a 'tun 'a nyv 'sre i poa', e ke 'tun nudt jri' -nia 'de vupv 'un a "fian wlu "jrui -wee ia' 'wlv de 'un.

20 'De nyv jrv' pae o ke'wle e, wlu -tmvva' -ko' kojv -blua' 'de 'blva- 'dce 'un. Wlu uv 'woan, uba -tee' i 'de vupv 'un, uba kpvnv e svn 'sovn, -wee ka e "sia 'nynt uba nv kan'. Uba' nyv tu e, uv -ko' ko -nmva -wee -ee kpau due' croa 'jv 'o kwla taan, due' croa kwla -mee"-, due' croa kme' 'due e.

Nebi 'a "ipoo-ti (Luiki 8.16-18)

21 Sesi pooe -ti' jrv' "i ke'wle 'de Kea 'a wlu 'wonsun 'a -ti' 'un, v 'na : Nyv 'bee' v 'je nebi tba -wee v 'je e jae "jrui -crii"- 'de e 'je i 'jee ? 'De nyv 'bee' v 'je e 'e 'dii -son -tuu" ? Nyv a se e ja -pee' -wee ee sea i 'je -ta -wee' -pesaa' ?

22 Dv "klein -pa' 'kwla a, ia muv "kpa' 'paean'. Dv "o dv -tuu" a i e, ia muv 'e -son' 'un jia'.

23 Nyv doun" nia 'o "jru e, -me v 'wvn i.

24 'Bo -me 'de e, v 'na : Ao -tu" dv aoa 'woan 'a -ti'. De aoa dbaa nyv 'un e, me nyv mu ao dbaa' -ke, -wee nyv 'je aoa' -nv "kpei -tu".

25 'Kaa nyv -blea de nyv a muv jre' nyia" ke'wle, 'de nyv -sea' de 'ble e, de-saan" v 'blea nyva muv e 'kwa -saa'.

Kojv -sea' -klu' sie 'a "i poo-ti

26 Sesi wlu' ke'wle v 'na : De -ke Kea 'a keema' -kwlv 'o -ti' -kva' "i e, e ka : e -ko' nyv due' -po' ko 'de v o -kle.

27 -Bo v 'mv o, -bo v -te "jrie "i "mau' o, 'jrv -gbao o, ka ko a nva mesvn, ia nva 'boasvn v' juv.

28 'Blva 'a -ce" me -ee mee dv. "I-saa nv" ko a bla "mei', -je -tba' 'o e, ia nve kpai-, -wee de 'bv- nv" e ia wa ia ku -ti.

29 -Bo ko -flu" 'sv e, nyv "due -cne 'un -wee nyv a cvn, de-nve' ia' cen nv" -nynt'.

Tu jv -saan" 'a "i poo -ti (Matie 13.31-32, 34 ; Luiki 13.18-19)

30 Sesi wlu' ke'wle, v 'na : Ka -a -je Kea 'a keema' -kwlv 'o "ipoo e- ? De -ke e -koo' "i -gblein' e- ?

31 e -ko' tu jv -saan" due' nyv do- 'de 'blv 'un. ee' tu jv tu 'piie "i 'de tu jv -wee' "klu.

32 'Kaa -bo nyv do e, -wee e me, ee 'booa ee jea doodi -wee' "klein -sii'. ee -sa' 'dae- ka nvv 'bee i 'jea 'jro po 'de e ja.

33 "Ipoo-ti -nv, mv Sesi a nv -wee v 'tmv vupv Kea 'a wlu ka uv 'je e 'mii 'wvn e.

34 v se e 'bee- v 'je vupv 'tmv- -bo v se -ti' "i poo e. 'Kaa -bo v ke v' klai" nynu 'a 'sv -te i e, v -sa' dv -wee' "klein wv 'de vupv -pee.

Sesi jaa -piie ja (Matie 8.23-27 ; Luiki 8.22-25)

35 'Wv due' kovn -ne ee' -kwie" ka a, Sesi 'tmv v' klai" nynu v 'na : -A mu 'e "ni 'de.

36 'Sv uv "taie nyv -pv "i -wee uv mu -gbein" woi. -Kwee" -e 'di Sesi nia -wee v 'tmva nyv e, eme -kpa' v ke v' klai" nynu. -Kwee" jrv' -nv 'o mu -ke.

37 'Sv -piie -tee jia' -pvn". "Ni 'a 'plv a 'wla 'de -kwee" 'di, ee jea -kwee" "ji sovn- sovn-.

38 Sesi 'pen i 'de -kwee" 'e -gbv o -wee v po de "jru "kpei 'de v 'mv. v' klai" nynu -sv "nyv' -wee uv 'na : Nyv detv, ka -aa jia 'mea' a, e se -vn ka jrv' "i 'daa ?

39 Sesi soan -klu' e, v "wv -piie ke "ni "jru i v 'na : I 'bv, i ji ja ! 'Sv -piie 'bv ji -ti 'me, -ta -wee' nve -svii'.

40 'Sv Sesi wlu' 'de klai" nynu -pee v 'na : Dee-ti favn a nv aopv- e- ? Kea -kvl" -tea' se 'de aopv- 'un nv kee ?

41 'Kaa de waa vupv 'dii, -wee uv -te wlua' -pvn" 'de vupv 'a 'sv 'nynt uv 'na : Ka me -nv kan' a- ? e de- ? -Ta "ju -nv -mv 'wlv -wee -piie ke "ni -ceen' -ne e 'je v wvn e- ?

5

Sesi -seie 'ju due' 'de -siisain 'kwa (Matie 8.28-34 ; Luiki 8.26-39)

1 Sesi ke ɔɔ' klai" nynuu nynie 'de 'ni 'de 'de Kelasa nyu "bli.

2 Sesi 'wɔba 'e -kwɛɛ" 'di ɔɔ 'siai 'su 'ju due' -suusaun nɪa 'e 'ɔn 'wɔbɛ 'e -gbain' "klu -ɔɔ -jɔɔ 'i.

3 'De -gbain' 'nyni mɔ ɔ "ti. Nyɔ jɔɔ' se ɔɔ' saan' 'bɛɛ- 'bo ɛ nɪ -gbaacɪɛ' "dbu mɔ 'de ɛ, ɛ se ɔɔ' saan' 'bɛɛ-.

4 'De 'wɪ -tuu"-tuu 'di ɔɔ pɔɛ ɔ nu -gbii bu' -wɛɛ ɔɔ saan ɔɔ' sɪn -gbaacɪɛ' "dbu, 'kaa ɔɔ cɛn -gbaacɪɛ' "dbu 'mɛ, -wɛɛ ɔɔ wa nu -gbii. Nyɔ -jea "ikma -ɔ -je ɔ "wɔin 'bɛɛ- ɔ se nɪ-.

5 'Jɔɔ-gbao o, "mau" o, ɔ nɪɛ -gbain' 'nyni woi ke cruɪ "kpei- ke-. ɔɔ "wɔɔɔ-, ɔɔ nɔɛ "soi ɔɔ jea ɔɔ' -cɛ" pɔɔa.

6 ɔ 'jeea Sesi nya 'su, ɔ mu' ɔ "siie 'kɔi- i 'bo ɔ "juɔi.

7 -Wɛɛ ɔ "wɔ kpleiin, ɔ 'na : Sesi, Kea -nɪa 'e jaun 'di 'a "Ju, dɛ -nɪ -ɪn -ke 'ma -a 'nyni ɛ- ? 'Ma naa -ma -so" 'ma kwɛɛ- 'de Kea 'a 'nyni 'ɔn, -ɪn -bo 'ɔn 'kle "kpei jaa.

8 ɔ 'tmɔa wlu -nɪa 'mɔa- ɛ, Sesi wluɛ 'e -suusaun -pee ɔ 'na : ɛ 'wɔbɛ 'e "ju -nɔ 'ɔn !

9 -Wɛɛ Sesi -tee' ɔ i ɔ 'na : -Ma 'nyni wɛ- ? ɔ wlu' 'e Sesi -pee, ɔ 'na : 'Ma 'nyni mɪ -nɪ -pɔn -tun, 'kaa -a -tiɛi".

10 'Su ɔɔ bae Sesi 'mɛ ɔ 'na : -ɪn -bo -a 'blɔa- -nɛ o tuɛn !

11 -Ta ɛ nɪa kan' -mɛ be" 'a -gbɔn' jɔɔ' mɛ -ɛɛ dii 'de cruɪ -kwɪɪ' 'de ɔɔ -pɔn".

12 'Su -siisain bae Sesi i, ɪ 'na : -ɪn -tun" -aun 'de be" -nɪ o, -wɛɛ -a -je 'de ɪ 'ɔn pa.

13 Sesi cɛn 'o wlu 'mɛ. 'Su -siisain 'wɔbɛ 'e "ju -nɔ 'ɔn, ɪ "siɛ "kpaɛ', -wɛɛ ɪ mu 'e be" 'ɔn. Be" 'a -gbɔn' -nɛ -sa plea' 'de cruɪ -kwɪɪ' ɪ 'wɪa 'e "niɔ-. ɪ 'bɛɛ- be" 'a "wlu 'sɔɔn 'mɛ ɪ mɪ blu' 'ni -tun.

14 Nyu -tea be" 'dei -wee' -gbuu", ɔɔ 'kpaɛ -kwɪɔ 'dii ke -gbei" wei, -wɛɛ dɛ -nɔɔa 'de ɔɔa pɔ ɛɛ' "kuan.

'Su nyiɔɔɔ- a -kwɛ- i ɔɔa jɛ dɛ -nɔɔa 'jea.

15 ɔɔ nynia 'de Sesi -pɔn" 'su "ju -siisain 'wɔba 'e 'ɔn -nɔ ɔɔ 'jee ɔ "jɔɔɛ- -mɛ ɔ -tee i, ɔ paa dɪ 'ɔn ka -cɔɔn' ka, ɔ "jɔɔ 'di -tee 'tun. 'Su dɛ waa ɔɔ 'dii.

16 -Wɛɛ dɪ "klein -nɔɔa 'de "ju -siisain nɪa 'ɔn 'a -kɔ 'di ɛ, ɛ ke dɪ -nɔɔa be" "jɔɔ ke, nyu -jea ɪa' -ta a, ɔɔ pɔ ɔɔɔɔ ɪa' "kuan.

17 'Su ɔɔ -tee Sesi 'a i bae' -pɔn", -wɛɛ ɔ 'je 'de ɔɔɔɔ 'a 'blɔa- 'di 'wɔbɛ.

18 -Ta Sesi a 'jaa 'de -kwɛɛ" 'di 'su "ju -siisain nɪa 'ɔn 'de ɛ, ɔ 'na : 'Ma bae -ɔn -ɛ 'ɪn 'bɛɛ- 'ɪn ke -ɪn -je muu ?

19 Sesi se ɔ ke ɔɔ' mu-tɪ 'wɔɔn-, 'kaa ɔ wlu ɔ -pee ka ɔ 'na : -ɪn mu 'de -ɪn o -gbu" -sɔn, -wɛɛ dɪ 'dɔɛ Tu"bo nɔa -ɔn "jɔɔ ke ka ɛ 'jea -ma wɛɛ -ɪn -je ɛ 'tmɔ 'de -ma 'cɛ-wi" -pee.

20 "Ju -nɔ mu' -wɛɛ ɔ 'tmɔ dɛ Sesi nɔ ɔ "jɔɔ 'de 'blɔa- -nɛ 'ɛ -kwɪɛ -ɪ -nɪa -puue 'dii. 'Su nyu -wɔan ɪa' dɪ tu ɛ, tai' "maa ɔɔɔɔ 'mɛ.

Sairisi 'a "junynɔkpao' ke 'nynɔkpao' due' ke (Matie 9.18-26 ; Luiki 8.40-56)

21 Sesi 'ja 'e -kwɛɛ" 'di -wɛɛ ɔɔ mu 'e 'ni 'de de. -Ta ɔ nɪa 'o "ni -kwɪɪ" ɛ, nyiɔɔɔ- -tuu" -kɪɛn' "jɔɔ 'de ɔ -pɔn".

22 Kea -gbu klaa" 'a -jeopoi due' -ɔɔ 'nyni nɪa Sairisi ji'. ɔ 'jeea Sesi ɛ, ɔ -gblee ɔ bu wɔ.

23 ɔ -teeɛ' ɔɔ' kwa 'di ɔɔ baeɔ', ɔ 'na : 'Ma "junynɔkpao' -saan" a jɛ 'mɛa 'de. 'Ma bae -ɔn -ɛ, -ɪn -ji' 'ɔn o, -ɪn -je ɔ kwa "jɔɔ -te', -wɛɛ ɔa' 'wɛ- 'je 'bo 'de ɔ 'je 'kmɔ nɪ-.

24 'Su Sesi ke ɔ mu'. Nyiɔɔɔ -tuu"-tuu -kaan ɔɔɔɔ de, -wɛɛ ɔɔa "tuun ɔ -ta -wee".

25 'Nynɔkpao' due' -nɪ 'e nyu "klu -ɔa nymɔ ɔ 'wɔbɛ 'e ɔ 'ɔn 'su. ɛɛ' 'wɛ- tu nɔɛ -sɪn 'a -puue 'jɔ 'sɔɔn 'bo ɔ -pɔn".

26 ɔa 'jeɛ ɔa' -cɛ" wɔn jeejee 'de -dɔ'cɔɔ-wi" 'kwa, ɔ -kwɛ- 'kwa i. 'Kaa ɔ se kui -sɔn i floan' 'ble, ɔa' 'wɛ- mɛɛ' -cɛ" ɛ 'kpaɛ "kpei sɔɔn- sɔɔn-.

27 U 'wɔan di -tmɔba' 'de Sesi 'a -ti' 'bn 'su v pa 'e nyiɔpu "klu 'de Sesi 'de fo o, -wɛ v bla ɔɔ' 'bnpaadi 'i,

28 dɛ-nvɛ' v wlu' 'de va' -cɛ" 'bn v 'na, -bo 'in 'bɛɛ- 'in 'je ɔɔ' 'bnpaadi mɪ 'a -cɛ' 'i bla mɔ 'de ε, 'ma 'wɛ- ε muɛ 'bo'a'.

29 'Bo ε "sri va' nymɔ je "i 'ka. 'Su ka va' 'wɛ- 'bo'a 'de v kui' v juɛ'.

30 "Junynɔkpao' 'a -nɛɛ blɔ 'i 'su ka "ikmaa' jrɛ' 'wlvɔ 'e Sesi 'bn ε, ɔ 'je kan' 'mɛ. Wɛɛ ɔ "biie i 'de nyiɔpu 'a -kwea'-, ɔ 'na : -ɔ bla 'ma 'bnpaadi 'i ε- ?

31 ɔɔ' klai" nynuu wlu ɔ -pee, v 'na : Ka nyiɔpu- a "tuuan -bn i -ta -wee' -in se kan' jee -wɛɛ -in -na -ɔ bla 'mi "i ε- ?

32 'Kaa Sesi a -gbvɛn ɔ 'de woi -wɛɛ nyɔ -nvɔ' εɛ' dɛ tu ε ɔ 'je ɔ 'je.

33 Dɛ waa "junynɔkpao' 'dii va jea crɛ, dɛ-nvɛ' ka dɛ jrɛ' nv v "jrɪi v 'je kan' 'mɛ. U ji' -wɛɛ v "sii- 'kɔi- i 'de ɔ "juɔi 'de v 'tmɔv ɔ tɔ' -ti -wee'.

34 Sesi wlvɛ v -pee, ɔ 'na : 'Ma "ju, aa' 'ma -kwli" -tea' mɛ -pɔv' avn. A mu 'de pɛɛ 'a blua' 'bn -wɛɛ a kui -sɔn 'je pee ni-.

35 -Ta Sesi nɪa wlvɔ' a, nyv 'wlvɛ 'e Sairisi o -gbu" v je ji, -wɛɛ v wlu ɔ -pee v 'na : -In -bo nyv detɔɔi seea 'bode. -Ma "ju 'mɛɛ.

36 'Kaa Sesi se vva' wlu -nɛ -kwlvɔ kpa ɔ 'tmɔvɛ Sairisi ɔ 'na : Faun 'bo -bn -nvɔɛ, -te' 'bn -kwli".

37 'Su ɔ se nyɔ jrɔ' ɔɔ' -jei" kpa-tɪ 'wɔɔn- -bo ε se Pɪɛi o, Sakti ke ɔɔ' "dei San ni ε.

38 -Ta Sesi ke vɔpv a nynia 'de Sairisi o -gbu" -mɛ -fɪn" -cruɛn" ε 'kpaɔ, nyiɔpu a kplɛ', vva bla vva' -cɛ" i.

39 ɔ pa 'e -gbu" 'di, -wɛɛ ɔ wlu vɔpv -pee ɔ 'na : Dɛ -ble -tiba -ti ka a, 'de dɛ -ɛɛ -fɪn" aɔpv- ε- ? "Ju-saan" se 'mɛ, va 'mɔv.

40 'Su vva wlvɔɔ'. -Wɛɛ ɔ po nyv -wee' "kpaɛ'. 'De ɔ "duo "ju -saan" "bo ke v de ke ɔɔ' klai" nynuu -nɪa taan 'bn, -wɛɛ v pa 'e -gbu" 'a wɔn 'di -ta "ju -saan" 'pɛan i ε.

41 ɔ kpɔn ε "ju -saan" 'a sɔn -wɛɛ ɔ wlu 'de v -pee 'de ɔ "bliwlu 'di ɔ 'na :

Talita kum, ε 'de mɛ -ni : 'Nynɔkpao' ju 'ma 'tmɔv avn 'ε, a sɔn 'bn !

42 'Bo ε "sri, v je 'bn sɔn-, v je naa' -pɔn" -te'. "Junynɔkpao' -saan" -nv 'bleɛ -sɪn -puue 'jɔ 'sɔɔn. -Ta v 'jeea dɛ -nvɔa 'mva- "jrɪɛ- 'su tai' "maa vɔpv 'mɛ, ε je -je "kpei -tie" cɛn.

43 'Kaa Sesi criɛ εɛ' -cɪɛ 'de v -pee -wɛɛ nyɔ jrɔ' je ε juɔ-. -Wɛɛ ɔ 'tmɔv vɔpv ɔ 'na : Ao "nyɪ "ju -saan" dɛ v 'je di.

6

Nasareti-nyv se Sesi 'a -ti' tɔ' 'bn 'je

(Matie 13.53-58 ; Luiki 4.16-30)

1 Sesi 'wlvɔ 'de Sairisi o -gbu" 'su ɔ ke ɔɔ' klai" nynuu muɛ 'de ɔ o -kwlvɔ.

2 ɔ -teɛ nyv dɛ tɔɔa' -pɔn" 'bo -kwlewɪ "kpei, 'de "jrɪi 'kɪn-gbu 'di. Nyiɔpu -tuu" -poa' ɔɔ' wlu doin" o tai' "maa v -wee' 'mɛ, v 'na : -Ta ɔ -sa -mɛ ε- ? -ɔ -nyɪ" ɔ εɛ' "ikmaa' tu ɔɔ jea jrɪi' -jɪ -mɪ nv ε- ?

3 ε se ɔ mɔ -ni Madi 'a "ju -ɔɔ koa -gbu" ni -taa ? ɔɔ' "dei -wi" se Sakti ke, Sosɪ ke, Suidɪ ke, Simɔ ni- ? ɔɔ' "deinynɔkpaɛ' -wi" se 'de -a "klu ni -taa ? ε nvɛ' 'su v se ɔɔ' -ti' tɔ' 'bn 'je.

4 'De Sesi wlu v -pee ɔ 'na : Nyɔ 'ɔ -flɛɛn Kea 'a wlu 'kwajaai -bo ε se 'bo ɔ o -kwlvɔ ke ɔ o -gbɛin" ke ɔ o -gbu" -sɔn ni ε.

5 'De εɛ' -ti' 'bn ε, ɔ se "ikmadɪ jrɪ' nv 'mva- -bo ε se ɔ -teɛ 'wɛnvɔv pla kwa "jrɪ -wɛɛ vva' 'wɛ- 'bo ni ε.

6 Dɛ Kea -kwli" -tea' sea 'de vɔpv 'bn ni ε, ε "maa Sesi tai', εmɛ -ti ɔ mu -kwlvɔ jrɪ' -nɪa ɔɔ' -kwlvɔ 'de woi 'dii, 'de ɔɔ tɔɔ nyv Kea 'a wlu.

Sesi dboɛ ɔɔ' klai" nynuu 'sɔn 'sɔn (Matie 10.5-15 ; Luiki 9.1-6)

7 ɔ 'da ɔɔ' klai" nynuu -nɪa -puue 'jɔ 'sɔɔn 'mɛ -wɛɛ ɔ dbo vɔpv 'sɔn 'sɔn. ɔ "nyɪ vɔpv "ikmaa' -wɛɛ v 'je -siisaun wɔn -sii.

8 -Wɛɛ ɔ bla ke' ɔ "nyɪ vɔpv ɔ 'na : Ao 'bo dɛ "o dɛ 'bn "duɛ ε ke ao 'bo muɛ, -bo ε se itbatu 'a 'su ni ε. Ao 'bo -di'pɛn ke- -kebou" 'bn "duɛ 'de ao 'bo 'wei 'de aoa' wlv 'di poɛ.

9 'Kaa ao paa 'kwlai- bi', ao 'bo 'bai 'soon 'un paa-

10 O wlu uupu -pee ke'wle o 'na : -Bo ao nyini 'o -kwlo due' 'di e, -me -gbu" -e 'di nyu a mu ao sin 'soon kpuun 'a a, ao -te 'de e 'di i mamau 'su ao 'je 'o 'wlu.

11 'De -bo ao nyini 'o -kwlo jre' 'di -wee nyu se aopu sin 'soon kpuun e, 'de u se aoa' wlu doin" o po e, ao 'wlu 'o ee' -kwlo -tu 'di. Ao -gbao' uua' -kwlo 'o 'blu -e kpuun a aoa' bi e. Emee -e -je uupu fen' -saa ka 'pee a mua uupu kpuun 'a a.

12 Klai" nyuu mu' 'su u -tee nyiupu- 'a 'tmba' -puun" u 'na : Ao juo aoa' desauun 'i -wee ao 'je e kwa -son -saa.

13 Uba nuu -siisain -tuu" i, -wee uua po 'wenuun -tuu" 'cna "jru -wee uua' 'we- e 'bo.

San Batisi 'a 'me -ti (Matie 14.1-12 ; Luiki 9.7-9)

14 Sesi 'a 'nyu -gbaa -ta -wee' "klein i, i mu' i je 'beo Erodi jee -ke. Nyu jru' wlu' ka u 'na : "Ju -no, e San Batisi -ji" 'kmu de, emee -ti o kmai", -wee oo nu jrii' ka.

15 Deejru' 'na : E Kea 'a wlu 'kwajaai Eli -o. Nyu jru' wlu' ke'wle u 'na : Kea 'a wlu 'kwajaauun -nia 'de e, uua' due' -o.

16 -Ta Erodi 'woan ee' de tu e, o 'na : San Batisi -oo "jru 'un cean 'o e, omo -ji" 'kmu de.

17 See 'de e, Erodi mo' -ce" dboo nyu u je San kpuun u je o san, u je o -kaso 'di po. Erodi nu ee' de tu 'me 'de oo' 'dei Filipu 'a 'nyu Erodiadi o -so 'kwa 'a -ti' 'un.

18 San Batisi -mo wlu Erodi -pee 'de-, o 'na : E se ka -coun' ka nu -wee -un -je -ma "dei 'nyu 'kwa -sa.

19 Erodiadi 'kpa' San 'cen i. U nte "i u 'je o 'dba.

20 'Kaa u se e 'bee-, de-nue' Erodi -mo plee San 'me. Dee -ti Erodi a pleea San a, emee -nu o 'srei" o nte Kea 'a nyu -o, emee -ee -ti' 'un oo 'wlu o o. -Bo Erodi a sea San 'a wlu doin" o po e, 'fo -je o 'jea 'o -sa oo' 'jee. 'Kaa oo' wlu 'a doin" o poa' a nu o 'un.

21 'Wi 'doo jre' 'kpa Erodiadi 'kwa. Uba -tu" e Erodi 'a 'wlu 'a -ko'. O 'da oo' nyu klae" o, "soa-wi" 'a klae" o, de "ijuuun -nia 'de Galile -ko' -son.

22 Erodiadi 'a "junynokpao' pa -gbu" -wee u -te deea' -puun". Ua' deebu nuu Erodi ke oo' nyu o 'da 'un. 'Demoo o wlu u -pee o 'na : De a nta "i e, a -tee' 'mi i 'un 'je e auun "nyu.

23 -Wee o cen wlu -tie", o 'na : 'Ma -snee' de aa mua i -teea' a, 'ma muu auun "nyu", -bo e nu 'ma 'blua 'a 'fo mo' de e.

24 'Su 'nyu -too -nu "sie "kpa' -wee u to u de "jru "i u 'na : De 'un 'je i -tee' e- ? U de 'na : A -tee' San Batisi 'a "jru i.

25 'Su u jie de -too"- 'de 'beo o -wee u 'na : 'In nte "i -un -je San Batisi "jru "i -sa -wee -un -je e 'seti 'di -te' -un -je 'un "nyu -ta kaan.

26 'Su 'beo "kae "jrii, 'kaa o se e 'bee- o 'je u "nao- 'de wlu o cen -tie" 'de nyu o 'da "juu 'a -ti' 'un.

27 'Bo e "sri o je "soai due' dbo o je San Batisi "jru "i cen' mu. "Soai -no muu 'e -kasogbu 'di, o cen 'o San 'a "jru 'me.

28 -Wee o -tee' 'e 'seti 'di 'de o "nyu 'nyu -too -nu, -wee uuu "due 'un u "nyu e u de.

29 San 'a klai" nyuu 'woan oo' 'me -ti e, u ji' u je oo' "ku 'un "duo-, u je o i -te'.

Sesi "nyu nyiupu -di'pen ke -smii' ke (Matie 14.13-21 ; Luiki 9.10-17 ; San 6.1-14)

30 Sesi 'a dboun jie 'de Sesi o de, -wee di u uua o, di u tuua nyu u po ia' "kuan 'de o -pee.

31 Nyiupu a nuu -un mu -un ji. 'De uua' "i -tie -ti' 'un e, ka Sesi ke oo' klai" nyuu 'jea dedisun nu 'ka se nu-. Emee -ti o wlu u -pee o 'na : Ao ji -a -je -ta nyu jro' sea nu mu -wee ao 'je 'o fon de-saan"-.

32 -Wee u "duo -kwee" 'un 'de u mu 'de -ta -nia pee e,

33 'kaa nyiupu- -tuu" 'je uupu 'a mu -ta 'me. Uu jua uupu "i 'su e, u 'wlu -kwle 'dii -ta -wee', u pleu 'bluu

-wεε υυ cεεn Sesi ke ɔɔ' klai" nynuu nya i. 'Su -ta υυa muua, υυpυ -nyni' 'o mu tein".

34 -Ta Sesi 'wlvα 'de -kwεε" 'di ε, ɔ 'jeeε nyiɔpυ -tuu" 'jriε-, υυpυ 'a wεε a nuɔ', dε-nυε' υυ -kɔ' 'blae -sea' 'dei -tei 'ble ε. -Wεε ɔ -te υυpυ 'a dɪ -tuu' tɔɔa' -pυn".

35 -Ta -fli 'wla a 'su ɔɔ' klai" nynuu 'kpɔ -pυn", υυ 'na : Nɔ" -wee' -si' 'de -ta nɪε 'kpaα "kpei.

36 -In -tai"- υυpυ 'i υυ 'je -gbei" woi ke -kwle -kυvan" i 'dii mu, -wεε υυ 'je diide i -pɔn.

37 'Su Sesi wluε υυ -pee ɔ 'na : Aoa' -ce" 'kpa "nyi υυ diide. 'Su υυ -tee' ɔ i υυ 'na : -In -nɪε "i -a -je 'wei 'a kmε' 'sɔɔn 'υn "duo- -a -je ε -di'pen 'υn -tɪan' mu, -a -je υυpυ "nyi υυ 'je dii ?

38 Sesi -teeε' υυpυ i ɔ 'na : -Di'pen -tiε' ao 'ble ε- ? Ao mu 'e -gbυn. Uυ -teeε' ba i υυ 'na : -A -bleε -di'pen kplɪ -mm" ke -smii' jɔ 'sɔɔn ke-.

39 'Su ɔ 'na : Ao 'tmυυ υυpυ υυ 'je kpɔ cεn υυ 'je i -te 'bo sii" "kpei.

40 'Su υυpυ cεn kpɔ kmε' 'due 'due, kwla -mm" -mm" υυ je i -te.

41 -Wεε Sesi "duo -di'pen kplɪ -mm" -nɪ ke -smii' jɔ 'sɔɔn -nɪ 'υn -wεε ɔ kpa "jri "jei ɔ po Kea 'sε-. 'Su ɔ cɪεn -di'pen i -wεε ɔ "nyi ɔɔ' klai" nynuu 'de υυ 'je ɪ nyυ "jrii -gble'. ɔ -seea' -smii' jɔ 'sɔɔn -nɪα 'mυα- 'υn -ke ɔ je nyυ -wee' "klein "nyi.

42 Uυ -wee' "klein di', υυ je dbo.

43 -Di'pen 'ε tii ke -smii' 'a -jt -sia 'e mu -wεε klai" nynuu 'tɪan i ε, ɪ "jie toe" 'a -puue 'jɔ 'sɔɔn.

44 Nyυ -dia' dɪ "nynunmai 'a "wlu -mm" -nɪ υυpυ "klu.

Sesi na' 'bo 'ni "kpei (Matie 14.22-33 ; San 6.15-21)

45 -Ta υυ -kɔα' dε dia' -wεε Sesi a poa υυpυ -jei" ε, 'bomɔ ɔ poo ɔɔ' klai" nynuu -kwεε" 'di, -wεε ɔ 'na : Ao mu 'e "ni 'de, 'de Besaida fɔ o.

46 ɔ ke υυpυ cεεan "i 'su ε, ɔ muε Kea baea' 'de cru "kpei.

47 -Ta kwie a kpυn a -mε -kwεε" nɪε 'e "ni pευn klaa" a -kwea'- -Wεε Sesi sie due' 'de 'kpυυ "kpei.

48 Sesi 'je kan' 'mε ka ɔɔ' klai" nynuu a 'jea 'kle -kwεε" tbaa 'de pooɔ' -ɔ sia' 'a -tɪ' 'υn ε. -Ta -sɔn' ɔ "kvan' i 'su Sesi a na' 'bo "ni "kpei ɔɔ jea υυpυ kɪn mu, ɔ nɪε "i ɔ 'je -kwεε" i naa-.

49 -Ta υυa 'je ɔ i ɔɔ na 'o "ni "kpei ε, υυ mu 'na -mε "kwle-sri" -o 'de-, 'su υυa "wɔɔ',

50 dε-nυε' υυ -wee' -a -je ɔ i, faυn a nu υυpυ 'mε, υυa dɪ a cre'. 'Su Sesi wluε υυ -pee, ɔ 'na : ε 'mɔ -o, faυn 'bo ao nυε, ao "duo 'kpɪ 'υn !

51 'Su Sesi 'ja υυpυ kɪn 'de -kwεε" 'di 'su poo' 'bo ji -tɪ 'mε. Tai' -maa"-klai" nynuu, ε -siε' -jei".

52 -Ta Sesi cεεan -di'pen i -wεε ɔ "nyi ε nyυ ε, υυ 'je εε' -ta 'mε, 'kaa ka ɔ kmai" ɔ 'bεεα ɔ 'jea jrii' nu ε, υυ se ε 'mii 'wɔn ke, dε-nυε' υυa' dε 'mii 'wɔan' nɪε 'kle.

Sesi 'bɔɔ- nyυ 'a 'wε- 'de Senesaretɪ (Matie 14.34-36)

53 Uυ cεan "ni 'su υυ nyniε 'e Senesaretɪ 'bomɔ υυ kpυυn 'kpυυ.

54 Uυ 'wlvα 'e -kwεε" 'di 'su nyiɔpυ juue Sesi "i.

55 -Wεε υυ ple 'blva- -wee' "kpei-, υυ 'bleε 'wεnυυn 'sai- 'dii -wεε -ta υυ 'wɔɔan Sesi 'a 'nyi υυa kpa υυpυ 'o mu.

56 -Ta "o -ta Sesi mua, -kwle mu" 'di o, -kwle klae" 'dii o, -gbei" woi o, nyυ a ja 'wεnυυn 'bo "kpaε' -kwea -wεε υυa bae Sesi i 'de ɔ 'je υυ "i "tai-, υυ 'je ɔɔ' "bai "i bla. Nyυ "klein -blo' "i ε, υυa' 'wε- 'bɔɔ.

7

Fariseen-wi" 'a 'tmυυ-tɪ (Matie 15.1-9)

1 Fariseen o, ke' wɔ-saυn jrυ' -wlvα Selisalem 'kɪεn "jrui 'bo Sesi -pυn".

2 Uυ 'jee ɔɔ' klai" nynuu jrυ' -υυ se kwa jre -υυa di dε.

3 -Bo Fariseen-wi" o, Suifu-wi" 'je dε di υυa jreε kwa ka υυa' tein" nyυ "sia 'nyi ε.

4 Uυ 'bleε υυa' "ni kwa posυn jre' see 'de υυpυ "bli. -Bo υυ 'wlv "kpaε' woi -wεε υυ 'je dε di ε, εε' "ni kwa posυn tu mε υυa nu, -wεε υυ 'je

'pepe ni-. Uba' tein" nyv 'a kpln -tuu" -ni 'e mu uba nv ke'wle, eme -ni -kaun"- o, "tiedt o nujae- woa' ke-.

5 Fariseen ke ke' wv-savn -tees' Sesi i sv 'na : Dee-ti -ma klai" nynuu 'a 'je tein" nyv 'a ke' wvn, -wee uba' po "ni kwa 'sv uba di de e- ?

6 Sesi wluε svsv -pee v 'na : Ao "jridepovv ! De Esai 'tmva 'de avpv 'a -ti' 'vn, v 'bleε -kvn. V 'naa :

Kea 'na : 'Ma ni' -tea' nte 'e nyv -nv wvn 'di foo' 'vn, 'kaa svsv 'a pte tven 'vn o.

7 Uba -gbεε' 'vn "juvi foo" 'vn, nyiv v ke' me svsv a 'daa- Kea 'a wlv.

8 'De Sesi 'na : Ao 'bv Kea 'a ke' 'me -wee avv 'je nyiv v -ni wvn.

9 V wlv svsv -pee ke'wle v 'na : Aov -blaa Kea 'a ke' wvin -wee av di avv -ce" 'e kpln wvn 'jea -me 'e -kla.

10 Tv' -o -ceen'-, Moist 'na -vn -je -vn "bo ke -vn de wvn, 'de nyv -vv mua v "bo ke de -soo' o povv 'a, nyv a mu v 'dbaa'.

11 'Kaa avpv mv ε, av 'na -bo nyiv wlv v "bo ke v de -pee v 'na : De 'vn 'blea -wee 'vn 'je -avn kwa wvi -te' 'de ε, ε nte Kea 'a de -o. Uba 'daa- ε Korban 'de Suifwlv 'di.

12 Aov 'wvn vv 'jei tu 'a -te' v "bo ke v de kwa wvi mv "pv.

13 'Kamv avpv- a nv 'sv avv -sa' Kea 'a wlv i 'de avv' nyv detovsvn 'vn. Avv nv di -tuu"-tuu jrv' ke'wle -i -ke -m -kov'.

Di -a kvvvn a nyiv -flen" ε (Matie 15.10-20)

14 Sesi 'da nyv -wee' 'me ke'wle v 'na : Ao -wee' "klein povv doin" i, 'de av 'je de -ne 'mii 'wvn.

15 De -εε -wlvv 'e "kpaε' -wee -εε pa 'e nyiv wvn 'di ε, εε' kvvvn nyiv -flen", 'kaa di -va -wlvv 'e nyiv 'vn -va -sia" "kpaε' ε, um -va kvvvn v -flen".

16 [-Bo av ni i'wvnnv ε, -me av povv doin" i 'pepe, -wee av 'je i 'wvn.]

17 -Ta Sesi 'wlvv 'e nyv "klu -wee v pa 'e -gbv" jrε' 'di ε, vv klai" nynuu -tees' "i povv -ti v povv "i 'dei.

18 'Sv v 'na : Avpv mv -ke av se ε 'bεε- av 'je ε 'mii 'wvvn ? Av se ε juv

ka de -εε -wlvv 'e "kpaε' -wee -εε pa 'e nyiv wvn 'di se ε 'bεε- ε 'jea nyiv -flen" kvvvn ε ?

19 εε' de tu 'a pa 'e nyv pte o, 'kaa 'de vv' "kwli 'di 'bo εε pa, -wee εε 'wlv v 'vn εε "si "kpaε' 'de εε mu 'e 'kwla. -Bo Sesi a sea wlv -ne 'tmv ε, -me v 'na : Nyv 'beεε' v 'je di -wee' di.

20 Sesi wlv' ke'wle v 'na : De -wlvv 'e nyiv 'vn ε, me -εε kvvvn v -flen".

21 'De nyiv 'vn, 'de v pte o, 'bo tv' savn a 'wlv : Kao' blea o, "jriia' o, "ku'dbaa' o,

22 jei" 'jea' o, "wliie 'ε 'tvn o, 'diwvnyvia' o, nyv 'srε ipovv' o, de 'ni 'di -sia' o, de 'ε pte "ipovv' o, nyv -flen 'a o, -cei" 'bεεa' o, -vn se tv' 'ble o,

23 di "klein -va 'mva-, va 'wlvε 'e nyiv 'vn um -va kvvvn v -flen".

'Blva 'svv 'dinyv -teε Sesi -kvlv" (Matie 15.21-28)

24 Sesi 'wlvv 'mva- v muε 'e Tii ke Sidv-blva "kpei. V pa 'e -gbv" jrε' 'di, v se ε "i ni -wee kv va 'o nyv 'je ε juv-, 'kaa ε se 'bεε-, sv 'jev'.

25 'Nynvkvav' due' -va "junynvkvav' -suusavn va 'vn ε, v 'wvn Sesi 'a 'nynv 'me -ke. V ji' -wee v -gbleε v bv wv.

26 'Nynvkvav' -nv nte 'blva- 'svv 'di nyv -o. V 'wlvε Fenisi 'de Siriblvv "kpei. V baεε Sesi i, v 'je va' "junynvkvav' -suusavn 'vn -sa.

27 'Kaa Sesi wlv v -pee v 'na : A "tai- "nynuu- "i sv 'je dbv ke, nyv "duv "nynuu 'a diide 'vn -wee v "nynv -gbe' nynuu-, ε se "inmv-.

28 'Sv v 'na : tv' -ti -o -ceen'-, 'vn "bo, 'kaa di -jv -a blva "nynuu- wvi, -gbe' me -εε di.

29 'Sv Sesi wlv v -pee v 'na : De a 'tmva -ne, εε' -ti' 'vn ε, a mu ! -Suusavn 'wlv 'e avv "ju 'vn 'ε.

30 -Ta va mua 'de v o -gbv" 'di kan' -ceen' ε, -me va' "ju 'pen i 'de -gbav' "kpei, -suusavn 'wlv 'e v 'vn 'ε.

Sesi 'pvvε "muu- due'

31 Sesi 'wlvv 'o Tii-blva "kpei 'sv ε, v ceen 'de Sidv -wee v mu 'de 'blva-

-blea -kwle -puue 'di, 'bo "ni p̄eun klaa" -n̄a 'e Galile o f̄o o.

³² Uv j̄o "ju due' -ōo' 'w̄oan i 'de -ōo' wlua, -w̄ee o 'je o kwa "jru -te'.

³³ -W̄ee Sesi ke o 'wlv 'e nyv "klu uv t̄een o kp̄uun- ka, o p̄oo -cīe doun" 'di, o blaa ōo' muo t̄on.

³⁴ -W̄ee o kpa "jri "jei, o 'wla fee' i, 'de o wlu o 'na : Efata ! ε 'de m̄e -n̄i : -In -bai' w̄on !

³⁵ 'Bo ε "sri "ju 'a doin" je -gbai'-, ōo' muo je -gbai'-, o je wlua -p̄on' -te' 'pepe.

³⁶ 'Bom̄o d̄e -n̄uba 'm̄ua- nyv a 'tm̄u ε -ta -wee', 'de -m̄e 'kam̄o Sesi -tu" uv 'sni o 'na : Ao 'bo nyv j̄ro' 'tm̄uε ! 'Kaa uba 'tm̄uε uba jea nya mu.

³⁷ Tai' -maa" nyv -wee' "klein, ε -sie' -jei", 'sv uv 'na ōo' n̄ub̄di -wee' nm̄o "jrii, ōo' n̄uε' m̄o -wee' 'sv nyv -uv -suan" a jea i 'w̄on, "muu -tei" -wi" a jea wlu.

8

Sesi "nyie nyiōp̄v -di'pen kpl̄i ke -smii' ke (Matie 15.32-39)

¹ 'De ε̄ε' 'w̄i tu 'di, nyv -tuu"-tuu 'k̄ūien "jrūi ke'wle 'bo Sesi -p̄on" 'kaa d̄e uv 'jea di ε se n̄i. -J̄ε d̄e uv 'jea di sea n̄i 'sv ε, Sesi wluε ōo' klai" nynuu -pee o 'na :

² Nyv -n̄v 'a w̄ee a n̄v 'bn 'ε, d̄e-n̄uε' nyv -n̄v 'a 'w̄i taan ka -s̄ian 'bo 'bn -p̄on", 'kaa uv se diide 'ble.

³ -Bo uv se d̄e di -w̄ee 'in 'je uv̄p̄v -jei" po ε, -crigba a muε uv̄p̄v -saa' -je woi 'de -m̄e 'kam̄o uba' j̄ro' 'wlv -ta -t̄ōon'.

⁴ 'Sv klai" nynuu 'na : -Ta -a -n̄ia -ta t̄een o, -kwlv j̄r̄e' sea i "k̄ub̄an- 'ee, -ta ka nyv 'je diide -sa, -w̄ee nyv -tia ka 'je di 'de uv 'je d̄bo ε- ?

⁵ -W̄ee Sesi -tee' uv̄p̄v i o 'na : -Di'pen kpl̄i -tiie' ao 'ble ε- ? Uv 'na : -Di'pen kpl̄i -m̄e" 'son.

⁶ 'Sv Sesi wluε nyv -wee' "klein -pee o 'na : Ao -te i. 'Sv o "duε -di'pen kpl̄i -m̄e" 'son -n̄i 'bn 'ε, o poε Kea 's̄e-, o c̄εen i i, o "nȳt̄ ōo' klai" nynuu -w̄ee uv 'j̄i -gble'. 'Sv uv -gbl̄i' nyv "jrii.

⁷ Uv 'bleε -smii' j̄o mu" j̄r̄i' ke'wle. Sesi poε ia' Kea 's̄e-, -w̄ee o 'tm̄uv ōo' klai" nynuu, 'de uv 'j̄i -gble' -ke.

⁸ Uv dia d̄e uv d̄boa a, ia' t̄oe -sia 'o uv 't̄ian i i "j̄ie toe" -m̄e" 'son.

⁹ Nyv -dia' d̄e uv 'b̄ee- "wlu -nyiiε 'm̄e. Uv -k̄o "i 'sasa -w̄ee Sesi po uv -jei".

¹⁰ 'Bo -m̄e 'de ε, Sesi ke ōo' klai" nynuu 'ja -kw̄ee" 'di -w̄ee uv mu 'e Dalmanutabl̄va "kpei.

Fariseen-wi" a -tees' jrii' i (Matie 16.1-4)

¹¹ Fariseen-wi" j̄i' uv ke Sesi a jea -too', uv 'jeo i -t̄un' 'sv uv 'na -in n̄v jrii' -wlv 'e jaun 'di -a -jee 'je.

¹² Sesi 'wla fee' i, -w̄ee o 'na : D̄εε-ti nyiō -n̄ia 'e -s̄ian w̄i 'di a -tee' jrii' i ε- ? 'Ma 'tm̄uε aop̄v t̄o' -ti, jrii' j̄r̄e' se n̄uε i ao se ε 'jei.

¹³ 'Sv Sesi sie uv̄p̄v 'm̄ua-, o 'ja 'e -kw̄ee" 'di, -w̄ee o mu 'e "ni 'a 'kp̄uun j̄r̄e' "kpei.

Jrii' Sesi n̄va ōo' klai" nynuu 'a 'w̄on i 'dei (Matie 16.5-12)

¹⁴ Sesi 'a klai" nynuu "mae' uv se diide 'bn "duo-, -bo ε se -di'pen kpla due' -gbai' m̄e -ε -ke uv̄p̄v 'ja 'e -kw̄ee" 'di n̄i ε.

¹⁵ Sesi -t̄uε" ōo' klai" nynuu 'sni o 'na : Ao -tu" aoa' -c̄ε" 'ε -ti' 'de Fariseen ke Erodi 'a -di'pen 'ε -puun" di 'a -ti' 'bn.

¹⁶ 'Sv klai" nynuu wluε ba -pee uv 'na : -A se -di'pen 'ble, εm̄e -ti o 'da kan'.

¹⁷ Ka uba 'tm̄ua d̄e -n̄ε 'sv Sesi 'je kan' m̄e 'sv o -tee' uv̄p̄v i o 'na : D̄εε -ti ao 'na ao se -di'pen 'ble m̄e -o ε- ? Aoa' 'w̄on ε 'mii' ? Ao se t̄o' 'blee ? Aoa' p̄ee km̄ueii" ?

¹⁸ Ao 'bleε "jri aoa' 'je i, ao 'bleε doin" aoa' 'w̄on ii ? T̄o' se aop̄v 'di 'kpa kee ?

¹⁹ -Ta 'in c̄εean -di'pen kpl̄i -mm" i 'de nyv 'a "wlu -mm" 'a -ti' 'bn ε, ia' t̄oe 'a toe" -tiie' ao -sa 'o ε- ? Uv 'na : Toe" 'a -puue 'j̄o' 's̄ōon.

²⁰ 'De -ta 'in c̄εean -di'pen kpl̄i -m̄e" 'son i 'de nyv 'a "wlu -nyiiε 'nȳn̄i 'ee, toe" -tiie' ia' t̄ii- -sia 'o mu

"ji -wεε ao kpa -a ? Uv 'na : Toe' -mε" 'son.

²¹ Wεε Sesi 'na : Ao se de 'mii 'wɔn kee ?

Sesi 'baie "doi due" 'a "jri 'de Besaida

²² Sesi ke ɔɔ' klai" nynuu nynie 'e Besaida, 'bomɔ uv jɔɔ "doi due". Uv bae ɔ i -wεε ɔ 'je ɔ "i bla.

²³ Sesi kpɔn ε "doi -ciεi", ɔ ke ɔ 'wlvε 'o -kwlv -kpae", -wεε ɔ po ɔ tɔn "jri. ɔ -teɔ' sɔn "jru, 'de ɔ 'na : -Ma -je i 'mεε ?

²⁴ "Dɔi 'baie "jri, ɔ 'na : 'Ma 'jeε nyv i, vva na', 'kaa ε se 'pepe ni ke, ka ti nta 'ka uvvɔ ni- 'de 'vɔn "jri 'de.

²⁵ Sesi 'tven ɔɔ' "jri i ke'wle 'sv ɔɔ' "jri 'bai, ɔɔ 'jee dɪ -wee' "kpe i 'pepe.

²⁶ Sesi 'na : -In mu 'de -in o -gbu" 'di, -in -bo 'e -kwlv -kpae" muε.

Piei 'na Sesi niε Klisi, Kea 'a 'o-tei -o

(Matie 16.13-20 ; Luiki 9.18-21)

²⁷ Sesi ke ɔɔ' klai" nynuu a muε 'e Sesare Filipibvva "kpei, -wεε ɔ -tee' uvvɔ i 'bo -jei", ɔ 'naa : Nyv nyv a 'daa- 'vɔn ε- ?

²⁸ ɔɔ' klai" nynuu 'na : Nyv jrv' a 'daa- -vɔn San Batist, jrv' a 'daa- -vɔn Eli, jrv' 'na -in -niε Kea 'a weepoi due' -o.

²⁹ 'De Sesi 'na : 'In 'je -mε -wε- 'de nyv aovv mɔɔ 'daa- 'vɔn ε- ? 'Sv Piei 'na : -In -niε Klisi, Kea 'a 'o-tei -o.

³⁰ 'De Sesi cri εε' -ciε 'de uv -pee -wεε uv je de -niε 'mva- nyv jrv' -pee 'tmvɔ-.

Sesi 'tmvε ɔɔ' 'mε -ti ke ɔɔ' "kunyiv' sɔn-ti ke

(Matie 16.21-28 ; Luiki 9.22-27)

³¹ 'Bo -mε 'de ε, Sesi -tee ɔɔ' klai" nynuu de tɔɔa' -pɔn", ɔ 'na : nyiv ɔ "Ju a muε seaa' -gblein'. Nyv -cɔvɔn-wi" o, 'sraa -savɔn klae" o, ke' wɔ-savɔn a muε ɔ 'bɔa', vva muε ɔ 'dbaa', -wεε 'bo 'wɪ 'a taan -nε "kpei ɔ 'je "kunyiv' sɔn-.

³² Sesi 'tmvva uvvɔ de -niε 'mva-, ɔ se ε 'kwla -tu". 'Sv Piei 'dɔɔ 'de -tajrɔ, -wεε ɔɔ -ce' ɔ "bli, ɔ 'na : -In -bo dɪ -niε kan' 'tmvε.

³³ 'De Sesi "biie i, ɔ -gbvɔn ɔɔ' klai" nynuu ja, -wεε ɔ -ce' Piei "bli ɔ 'na

: -In -tεεn 'vɔn kvɔn, -sivɔn', -in -bleε nyivɔɔ', -ma 'a 'wɔvɔn 'e Kea 'a tɔ' 'de i.

³⁴ Sesi 'da nyv -wee' "klein ke ɔɔ' klai" nynuu ke-, -wεε ɔ wlv uvvɔ -pee ɔ 'na : -Bo nyv niε "i -wεε ɔ ke 'ma -a -je na a, -mε ɔ 'bo ɔɔ' -ce" 'ε 'tɔvɔn vɔ-ti vɔvε, ɔ 'wɔvɔn- ɔɔ' -nε 'kle 'je -ti -wεε ɔ 'je 'vɔn 'de bla.

³⁵ Nyv -niε "i -ɔɔ -ce" 'kpa 'je ɔɔ' 'kmu "kpei- 'tvavɔn 'ja a -mε, εε mu ɔ kwa "maa', 'kaa nyv -ɔɔ mua ɔɔ' 'kmu 'bɔa' 'de 'ma -ti' 'vɔn ke Kea 'a wlv 'a -ti' 'vɔn ε, ɔɔ muε 'pvva'.

³⁶ 'De -bo nyiv 'ble 'kmu -wee' "klein 'de ɔ 'je ɔɔ' -suu "maa 'dee, de ɔ -sa 'o ε- ?

³⁷ De nyiv 'je ja -wεε ɔ 'je 'o ɔɔ' -suu -kɔ o povv ε- ?

³⁸ Nyv -vɔv sea Kea 'a -ti' kma -wεε -vva vva dɪsavɔn 'de -stavɔn wɪ 'di ε, nyv -niε 'de uvvɔ "klu -wεε -ɔ vva 'ma -ti' -tɪn' 'vɔn 'de -ɔɔ pleea 'ma wlv 'tmva' 'de uvvɔ -pee ε, -sɔvɔn 'mɔ nyiv ɔ "Ju a mua de jia' 'de 'in "Bo 'a kεεma' 'vɔn, 'de Kea 'a "soa-wi" "klu ε, 'ma muε ɔɔ' -ti' -tɪn' 'vɔn vva' -ke.

9

¹ 'De ɔ wlvε uvvɔ -pee ke'wle ɔ 'na : 'Ma 'tmvεε aovv- tɔ' -ti 'a tɔ' -ti, nyv -niε -ta vva' jrv' se 'mei uv 'je Kea 'a Tv'bode εε deji -ta 'je 'de "ikma' 'vɔn.

Sesi-saa "i 'de ɔɔ' klai" nynuu taan "jri 'de

(Matie 17.1-13 ; Luiki 9.28-36)

² 'Wɪ -mεεo"- -sia', Sesi "due Piei ke Sakti ke San 'vɔn -wεε ɔ ke uvvɔ mu 'de crv klaa" jre' "jru, -wεε vva' 'sv ke ɔ ni 'e. 'Sv ɔ -saa "i 'de uvvɔ "jri 'de.

³ ɔɔ' 'vɔn paadɪ a fan', -wεε vɔ "plua -si' -jei" vɔ -flaan' nyv "jri. Nyv "o nyv jrv' se ε 'bεε- 'de 'kmu "kpei -ta ɔ 'je dɪ wɔɔ- -wεε ε 'je i-kwε- kan'.

⁴ -Wεε ɔɔ' klai" nynuu 'jee Eli ke Moisi "jriε- uv ke Sesi a 'tmvɔ.

⁵ 'Sv Piei wlvε Sesi -pee ɔ 'na : 'Ma detɔɔi, -bo -a -sie -ta a, ε nmo "jrii, -aa muε poe" taan poa', -mɔ -ble due', Moisi 'ble due', Eli 'ble due'.

⁶ De Piei 'tmva 'mva- ɔɔ' -ce" 'kpa se ε 'mii 'wɔvɔn, de-nvε' de waa ɔ ke ɔɔ' "dei -wi" 'dii.

7 'Su bue" ji', ε "muue uupu "jru i, -wee 'de bue" 'di -no wlu 'wlv 'e, ε 'na : "Ju -no, 'ma -ti' kmaju -o, ao po oo' wlu doun" o.

8 'Bo ε "sri klai" nynuu je u u 'de woi -gbuun', 'kaa u se nyo jro' 'je -bo ε se Sesi 'a 'su ni ε.

9 -Ta uua 'wlv 'e cru "kpei uua "sia i ε, Sesi -tee' uupu ke' "i o 'na : De ao 'jeea "jrie- -ta, ao 'bo ε "i blaa 'de nyo jro' -pee mamau 'su nyio o "Ju 'je "kunyio' son-.

10 Klai" nynuu -tee' εε' wlu tu i 'de uua' 'su 'nyu -wee uua -tee' ba i u 'na : "Kunyio' soan' -me 'de 'de ε- ?

11 -Wee u -tee' Sesi i u 'na : Dεε-ti ke' wo-sanyu a wlu u 'na Eli mo -je "i-saa o -je ji ε- ?

12 'Su o 'na : To' -o, Eli -je "i-saa o -je ji -ceen'- -wee o -e dt kpo "i po. 'De 'ma -tee' aopu- i -ke, dεε-ti Kea 'a wlu 'na nyio o "Ju 'je 'kle 'je -o -gblein' -wee nyu 'je o -fleen ε- ?

13 'Kaa 'mo 'na Eli mo ji' -we- sese, -wee nyio pu -tuu' 'kle uua' -kwlv ka-, ka ε 'crua 'de oo' -ti' 'un see ε.

Sesi -sa "ju-saan"- due' -suusavn 'un

(Matie 17.14-21 ; Luiki 9.37-43)

14 -Ta uupu nynia 'e klai" nynuu jru' -sia' 'e mu -pun" ε, -me nyio pu -tuu" -gbae' uupu 'dei, -wee u ke ke' wo-sanyu a -too'.

15 Uupu 'jea Sesi i 'su u -keε' i, 'su uua 'jaa o "i u 'je o -gblee.

16 Sesi -tee' klai" nynuu i o 'na : Dεε-ti ao ke uua -too' 'un ε- ?

17 'Su "ju due' -wlv 'e nyu "klu o -na : 'Ma detooi, 'un ja -un 'ma "ju. -Suusavn -na 'e o 'un εε' 'won oo' wlu-.

18 -Ta "o -ta ε kpu o 'su ε blo i 'bo 'bluo, ton o fun' a ji o won i, oo diie 'nyu "i, -wee oo "srεε- 'un. 'In -tee' -ma klai" nynuu i u 'je o -suusavn 'un -sa, 'kaa u se ε kwa i 'bεε-.

19 Sesi wlu uupu -pee o 'na : Ao pee "i "ikmunyu, no" -tiie' -sie 'o ao ke 'ma -a -je i -te ε- ? Kpe -tiie' 'un 'je pee "wain 'bεε- 'de aoa' -ti' 'un ε- ? -Wee o 'na : Ao ja 'un "ju-saan"- !

20 Uu jo'. -Suusavn 'jeea Sesi "jrie- 'su ε -suua' "ju -saan" i. O -ka i 'bo

'bluo, oo "muε i, ton fun' croo o wain.

21 Sesi -tee' "ju -saan" "bo i o 'na : O nia kan' εε' 'w -tiie'- ? O "bo 'na : ε -so 'e -saan" 'un.

22 -Bo 'w jre' o ε, -suusavn po o "jri, 'w jre' o ε, ε po o "nio- -wee ε 'je o 'dba. 'Kaa -bo -un -bεε' de jre' nua' a, -un -je -aa wee-, -un -te' -a kwa woi 'dee.

23 'De Sesi 'na : -Mo -na, -bo 'un 'bεε de jre' nua' a- ? Nyu -tea' Kea -kwlv" ε, dt -wee' a 'woun o kwa.

24 'Bo ε "sri "ju -saan" "bo kpa wlu "jei, o 'na : 'In -tee -un -kwlv". -In ji 'un o, 'ma de to' 'un 'jea' nte 'kle.

25 Sesi 'jea nyu -uua -kwea de 'de u 'de woi o kmaa wlu "i 'de -suusavn -pee o 'na : ε "si "kpaε' ! εme -suusavn -a -suan" nyu 'a won -εε wa nyu 'a doin" ε, 'ma 'tmuε', ε 'wlv 'e "ju -saan" -no 'un, ε 'bo 'de o 'un paa 'bode !

26 -Suusavn "wou", ε -suua' "ju -saan" i kpleiin, -wee ε "si "kpaε'. "Ju-saan" 'kpa "jroa jroa ka nyu o 'mea. Nyu -gbaea' uua' -tuu" 'na : O 'meε.

27 'Kaa Sesi kpuen o -ce" i, o kpo "jei 'su o nyna i.

28 -Ta Sesi paa 'de -gbu" 'di -wee oo' klai" nynuu 'a 'su ke o nia 'emu ε, 'bo u -tee' o i u 'na : Dεε-ti -a se -suusavn -ne 'ε inua' 'bεε- ε- ?

29 'De Sesi 'na : -Suusavn ka -je -me nia -ε -nia kan' a, de jre' se ε 'bεε- ε 'je ε 'e -sa, -bo ε se 'de Kea bae' 'un nte.

Sesi 'tmuε oo' 'me-ti ke oo' "kunyio' son-ti ke'wle

(Matie 17.22-23 ; Luiki 9.43-45)

30 Uu 'wlv 'mua- a, u cen Galilelvua 'un -tie". Sesi se ε "i ni -ta o nia nyu 'je 'o juo-,

31 de-nuε' oo too oo' klai" nynuu de. Oo 'tmuε uupu 'me o 'na : Nyu a muε nyio o "Ju 'de nyio pu 'kwa -tu" 'a, u 'je o 'dba, -wee 'de 'w taan "kpei o 'je "kunyio' son-.

32 'Kaa klai" nynuu se de -nia 'mua- 'dei 'won, 'de uua plee oo' i -tea' 'me.

-ጋ -nī klāa" a- ?
(Matie 18.1-5 ; Luiki 9.46-48)

33 ሆህ ke Sesi nyniē 'o Kapenaum.
-Ta ሆህ pa 'e -gbu" due' 'di 'su ε, ጋ
-teeē' ጋጋ' klai" nynuu i ጋ 'na : De aoa
-too' 'bn 'bo -jei" 'teጋ 'de ε- ?

34 'Kaa ሆህ -wee' "muε wጋn, de-nuē'
nyጋ -jea ሆህ' klāa" nī mጋ -ጋጋ -ti' ሆህ
-too' 'bn -je woi ሆህ 'na.

35 -Wēe Sesi -te i, ጋ 'da klai" nynuu
-niā -puue 'jጋ 'soጋn, 'de ጋ 'na : Nyጋ
-niε "i -ጋ -jea "i-saa -mε ጋ 'bጋጋ- nyጋ
-wee' "klein 'a de, ጋ nī nyጋ -wee'
"klein 'a "juጋi nuጋ i.

36 'Su ጋ "duε "ju -saan" due' 'bn,
ጋ nyጋa ጋ i 'bo ሆህ' -kwia'-, -wēe ጋ
"duጋ 'bn 'de ጋ 'na :

37 Nyጋ -kpጋጋn -a "nynumu" -niā
ka sin 'soጋn ጋ 'de 'ma 'nyni 'bn, -mε
'ma -ce" ጋ kpጋጋn sin 'soጋn. 'De nyጋ
-kpጋጋn -a 'mጋ sin 'soጋn ጋ, -mε ε se
'mጋ ጋ kpጋጋn sin 'soጋn nī-, "ju -dboa'
'bn mጋ ጋ kpጋጋn sin 'soጋn.

*Nyጋ -sea' -a -dii 'blee- ε, -mε ጋ ke
-a -na'*
(Luiki 9.49-50)

38 San wluε Sesi -pee ጋ 'na : 'Ma
deጋጋi, -a -jeε "ju due' -ጋጋ nu -siisain
i 'de -ma 'nyni 'bn, 'kaa -a -kaan ጋ -je
de, de-nuē' ጋ ke -aa' na-.

39 'De Sesi 'na : Ao 'bo ጋ -je de kaan.
Nyጋ jrጋ' se ε 'bεε- ጋ 'je jrīi' nu 'de 'ma
'nyni 'bn, -wēe ጋ 'je 'o "si 'de ጋ 'je 'ma
-ti' sain 'tmu.

40 'Kaa nyጋ -sea' -a 'dii 'blee ε, -mε
ጋ ke -a kpa 'fo.

41 'De 'ma 'tmuጋ aopu to' -ti de ao
niā Klisti 'a nyጋ, 'de εε' -ti' 'bn ε, nyጋ
"o nyጋ -nyia" ao "ni -kaun ε, ጋጋ muε
εε' -kei" 'jea' see.

Desavn 'a "ikmaa'
(Matie 18.6-9 ; Luiki 17.1-2)

42 Nyጋ -jea 'ma -ti' to' 'bn -bo nyጋ
po ሆህ' -saan" due' 'de deጋavn 'di ε,
-mε de -jea "paa' 'de ጋጋ -ti' 'bn mε
-nī nyጋ saan ጋ "soukpo klāa" -plun
-wēe nyጋ -fii" ጋ 'toniε wጋn.

43 -Bo -ma sun a sea -bn 'de deጋavn
'di bluua a, -in ciεn ε 'o. -In -ble
sun due' -wēe -in -je 'kmጋniā' -ceen'-
"paa' ε je -in -ble sin 'soጋn -wēe -in

mu 'e 'kle 'jein' 'de ne-gbauo klāa"
-εε' 'mva 'bn -sii.

44 [Ciain" -in -a pa nyጋ 'bo 'a -ta tu-
ia' mε, 'de ne -ne 'ε 'mu.]

45 -Bo -ma bu a sea -bn 'de deጋavn
'di bluua a, -in ciεn ε 'o. -In -too' bu
due' "i -wēe -in -pu "paa' ε je -in -ble
bu 'soጋn -wēe -in mu 'e ne sea' 'mu-ta
'ble 'bn -sii

46 [Ciain" -in -a pa nyጋ 'bo 'a -ta tu-
ia' mε, 'de ne -ne 'ε 'mu.]

47 'De -bo -ma "jriε- ε sea -bn 'de
deጋavn 'di bluua a, -in -se 'de -bn
kun', -in -ble "jriεjጋ due' -wēe -in pa
'de Kea 'a tu"bo -kwlo 'di, ε "paa' ε je
-in -ble "jri 'soጋn -wēe -in mu 'de ne
sea' 'mu-ta 'ble 'bn -sii

48 [Ciain" -in -a pa nyጋ 'bo 'a -ta tu-
ia' mε, 'de ne -ne 'ε 'mu.]

49 Ne ε muε nyጋ -wee' "kpei mua'
ka nyጋ ጋ poa 'ton 'de 'sraade o ε.

50 'Ton niε de 'dጋe -o. 'Kaa -bo 'ton
-kwe- wጋn 'dee, ka nyጋ 'je εε' -ti' nu
-wēe ε 'je wጋn nī ε- ? Ao nī 'ton wጋn.
Pεe 'a blua' nī 'bo ao ke ao -ponyio
'nyni.

10

Sesi muε 'de Suideblva "kpei

1 Sesi 'wlvā 'mva-, ጋ muε 'e Suide
'de Suden -gbuu 'de fo o. Nyጋ -tuu"
-gbae' ጋ 'de woi ke'wle -wēe ጋ -te ሆህ'
de toጋa' -pጋn" ka ጋጋ nva see ε.

*De Sesi toጋa nyጋ 'de 'nynጋ'kwla-sati
'bn ε*

(Matie 19.1-12 ; Luiki 16.18)

2 Fariseen-wi" 'kpጋ -pጋn" -wēe ሆህ
'je ጋ i -tin', ሆህ -tee' ጋ i ሆህ 'na : 'de -aa
ke' -ne 'di 'ee, "junmጋu 'beεε' mε -ta
ጋ 'je ጋጋ' 'nynጋ 'kwla -saa ?

3 'De Sesi 'na : Ka Moist bla ke' ጋ
'da 'de aopu -pee ε- ?

4 ሆህ 'na : Moist 'na "junmጋu 'cru
'kwla -sa 'sbε -wēe ጋ 'je ጋጋ' 'nynጋ "nyጋ
'de ጋ 'je ሆ 'kwla -sa.

5 'De Sesi 'na : Aoa pεe "ikmua' me
-nuē' -wēe Moist je ke' -niā 'mva- 'cru
'de aoa' -ti' 'bn.

6 'Kaa tein" 'de ε, -ta Kea nva di
-wee' ε, ε nuε "junmጋu ke 'nynጋkpaō'
ke-.

7 Εμε -tu "junmou a mu o "bo ke o de -pun" 'wba', o ke o' 'nyno 'je "i "sii-,

8 -wee ka u nta 'soon, u 'je nyo due' ma. -Bo e ni kan' a, -me u se 'soon ni-, u ma de due'.

9 De Kea -tu" 'a "i e, nyio 'bo e i -seea'.

10 -Ta u nta 'e -gbu" 'di e, klai" nynu-tee' Sesi i ke'wle 'de -ti' -nta 'mba- "kpei.

11 'De Sesi 'na : -Bo "junmou -sa o' 'nyno 'kwla -wee o 'je 'nyno jro' 'ble e, o 'kpa 'e jei" 'jea' 'di.

12 'Kamo -bo 'nynokpao' 'wlu -gbu" -wee u "ti "junmou jro" 'bli e, u 'kpa 'e jei" 'jea' 'di -ke.

Sesi poe "nynumu" "diwan (Matie 19.13-15 ; Luiki 18.15-17)

13 Nyu jro' ja "nynumu" 'de Sesi o, -wee o 'je u "diwan po 'kaa klai" nynuu a -fuun e u u nya.

14 De u nba e se Sesi 'tu n u, -wee o 'tmu klai" nynuu o 'na : Ao "tai "nynumu" "i u 'je 'no 'u o ji. Ao 'bo u -je de kaan, de-nue' ka "nynumu" nta nyu -nta kan' a, u u -ble Kea 'a keema' -kwlo.

15 'Ma 'tmue aopu to' -ti 'a to' -ti, nyo -sea' Kea 'a keema' -kwlo 'o -ti' 'wou ka "ju -saan" nta, o see 'bee o 'je 'o e 'di pa.

16 O 'tmu wlu -ne 'su e, o "duo "nynumu" 'u 'e 'de o -gblee u -kwlu". O -te' u sun "jru due 'due, -wee o po u u "diwan.

"Ju "wliie- 'blea kuon 'u e (Matie 19.16-30 ; Luiki 18.18-30)

17 -Ta Sesi 'kpa -jei" e, "ju due' -ple' -o -ji', -o -sii" i 'koi- i 'de o "juoi, -wee -o -na : Nyu detou 'doe, de 'u 'je u -wee 'u 'je 'ku -sea' -kwe- -ta 'ble 'je e- ?

18 Sesi 'na : De-ti -ma -daa' 'u nyo 'doe e- ? Nyu jro' se 'doe ni -bo e se Kea 'a 'su ni e.

19 -In -juo Kea 'a ke' 'me : e 'na : -u -bo "ku 'dbaa, -u -bo jei" 'je, -u -bo "jriie, -u -bo nyu -pa "kpei blaa, -u -bo nyu 'sre i poe, -wee -u -bo u di 'kwa i-saa, -u -te' -u "bo ke -u de 'a ni'.

20 "Ju -no 'na : Nyu detou, 'u -sa ke' -nta 'mba 'a wou 'jea' -saan" 'u.

21 Sesi -gbu o -ti' kmajrie ja, o 'na : De due' -sie 'o -u -je u : -u mu, -u ple -ma di -wee', -u -ny' 'a 'wei nua" nyu, -wee -u -je "wliie- 'ble 'de joun 'di, -wee -u -je ji -u -ke 'ma -a -je na-.

22 'Kaa "ju -no 'wou wlu -nta 'mba- a, o 'kwou "jua-, o "kae "jrii "kiki o jea mu, de-nue' o ni "wliiejei klaa" -o.

23 Sesi -gbu o 'klai" nynuu -gbae' o 'de woi ja o 'na : Ka "wliiejei 'a Kea 'a tu"bode 'u 'kpa' ni 'kle kaa- !

24 Wlu -nta 'mba- "maa klai" nynuu tai'. 'Kaa Sesi wue u -pee ke'wle o 'na : 'Ma "nynuu-, ka 'de Kea 'a tu"bode 'u 'kpa' ni 'kle kaa- !

25 -Sen "kpei soo" 'a 'bo "meu 'a -po" "i paa" 'fee wou e je "wliiejei 'a 'de Kea 'a keema' -kwlo 'di paa' -sii.

26 De o 'tmu 'mba-, e "maa klai" nynuu tai' ke'wle e je -jei" -si'. Uba -tee' ba i due 'due u 'na : 'De -me nyo -bee' -o -je 'puu' 'je e- ?

27 Sesi -gbu u u ja o 'na : -Bo e -tu" nyio u -wi" -mu e, -me e kmai" 'de u u "jri 'de, 'kaa e se 'ikma 'de Kea -pee, de-nue' e 'bee- di -wee' "klein 'a nua' 'me.

28 'Su Piei 'na : -In -gbu 'no, -apu -jo -ba o' di -wee' "klein -wee -o bla 'bo -u 'de 'e ?

29 'De Sesi 'na : 'Ma 'tmue ao to' -ti, nyo "o nyo -ba o' -gbu", -o -ba o' de'dinmai, o' de'dinynokpae', o de, o "bo, o' "nynuu-, o' -kle' 'de 'ma -ti' 'u ke -poia" wlu 'a -ti' 'u e,

30 o mu e -gbi" o, de'dinmai o, de'dinynokpae' o, de-wi" o, "nynuu- o, -kle' a ke' 'due 'jea', i ke -ce" wou 'jea' 'de kaanwi 'di ke. -Wee 'de nya, o 'je 'kmu' -sea' -kwe -ta 'ble 'je -ke.

31 'Kaa nyu -saa "i kaan a, u a' -ta -tuu" a mu de 'baa', -wee nyu -baa' de e, u a' -ta -tuu" 'je "i-saa.

Kpe taan -ne me Sesi 'tmu o' 'me -ti ke o' "knyio' son-ti (Matie 20.17-19 ; Luiki 18.31-34)

32 -Ta ub nua Selisalem muua' a, Sesi -kon 'e uba' nya, 'su faun nu ow klai" nynuu ke nyu "klein -bla' 'bo o 'de 'me -wee Sesi 'kuen ow klai" nynuu -nua -puue 'jo 'soon "jrui, ow tai' "maa ubub 'me. Ow klai" nynuu a -tue" ow -soon 'de o 'de. Sesi 'bow- de ke'wle o je ow klai" nynuu -nua -puue 'jo 'soon "jrui 'kun- 'de di -i -jeo "jrui nube ow 'tmbu 'de ub -pee.

33 O 'na : Ao -gbun 'no, 'de Selisalem -aa mua, nyio 'o "Ju a mue 'de 'sraa -savn klai" ke ke' wo-savn 'kwa 'kpa', ub 'je ow 'me -ti 'a wlu 'un 'bee-, -wee ub 'je o nyu 'sru kwa 'bow-.

34 'De -wi" -mu 'je o wlaa-, ub 'je o ton "jri wlan, ub 'je o klai 'un kpa, -wee ub 'je o 'dba. 'Kaa 'de 'wi taan "kpei e, ow mue "kunyio' soan'.

Nyu 'ble -ti ke nyu "juoi nuv-ti ke (Matie 20.20-28)

35 E 'wba 'mua- 'su Sebede 'a "nynuu- Saki ke San 'kpa Sesi -pun", ub 'na : -Aa detooi, -a -nue "i de -aa mua -mi i -teea' -un -je e nu.

36 Sesi -tee' ubub i o 'na : De ao nu "i 'un 'je ao "nyu e- ?

37 'Su ub 'na : -Sontu -ma mua 'nyntu 'wba' 'de -ma tu"bode 'un e, -un -won -a -je 'de -un -pun" -te, due' 'je 'de -ma dian o -te -wee due' 'je 'de -ma kvan o -te.

38 'De Sesi 'na : De aoa -tee' a i ao se e juo-. "Nmia -pe 'ma mua 'naa', ao 'bee- ee' 'naa' 'mee ? 'De -ce" won 'jea' 'ma mua 'un cean', ao 'bee- ee' 'un cean 'mee ?

39 'Su ub 'na : -A -bee' ne'. 'De Sesi 'na : To' -o -ceen', "pe 'ma mua 'naa' a, ao 'bee- ee' 'naa' 'me, 'de -ce" won 'jea' 'ma mua 'un cean', aoa mue e 'un cean'.

40 'Kaa 'de 'ma dian o ke 'ma kvan o -teti -me e, ia' -ti' se 'e 'ma -ce" 'kwa nu-. Ia' -tein -tu nyu -a -ti' Kea nmai e, ubub -ju 'je.

41 Klai" nynuu -puue -sia 'o 'wban wlu -nua 'mua-, ub 'kpa Saki ke San 'cen i.

42 'Su Sesi 'da ub -wee' 'me, -wee o 'na : Ao ju' nyu nyio o -gbun -a ja ka "jrubeun nua 'de 'kmu "kpei -ta ubub

-a cri nyio bu -son i, 'de nyu -nua nyu klai" ubub -a kmaa nyu won "kpei.

43 'Kaa e 'bo kan' nue 'de aoru "klu. -Bo aoa' due' nue "i o 'je klai" nu -me o nu aoa' 'joi nubi.

44 'De -bo aoa' due' 'na o 'je nya kon -me o nu ao -wee' 'a kvan.

45 De-nue' nyio 'o "Ju se ji -wee nyu 'je o "juoi nuv, 'kaa o ji' -wee omo 'je nyu "juoi nuv, -wee o 'je ow 'kmu 'e to 'de e 'je nyu -tuu" seie-.

Sesi 'bow- "doi Batime 'a 'jri (Matie 20.29-34 ; Luiki 18.35-43)

46 Sesi ke ow klai" nynuu nyne 'o Seriko. -Ta uba 'wba 'demu e, nyio -kwe- de, 'bo mo Time 'a "ju Batime, -doa" a, o -tee i 'bo -je doun" ow jea -sro.

47 Ka Sesi -wba Nasaretu a -sia' o 'wban 'su ow wee' o o, o 'na : Dafidu 'a "Ju Sesi, -un -je 'ma wee- 'de !

48 Nyu 'a -ta -tuu" a 'wlo wlu "jru -wee o 'e won "mu. 'Kaa ow kpa wlu "jei ow jea "wo ke'wle o 'na : Dafidu 'a "Ju, -un -je 'ma wee- !

49 'Su Sesi nyna i, o 'na : Ao 'do ! 'Su ub 'da "doi 'me, ub 'na : -In -duo" 'kpu 'un -too"-, -un -je mu la ow 'da -un -e !

50 'Su o -fii" ow flae'- 'me, o -pliin" o son 'un 'e, o jie 'e Sesi o.

51 Sesi "dua wlu 'un e, o 'na : De -un -nue "i 'un 'je -un "jrui nu e- ? "Doi 'na : 'In "bo, -un -nue 'ma "jri 'je 'bai- 'un 'je i 'je.

52 'De Sesi 'na : -In mu, -ma de -kwlu" -tea' 'puv -un -e. 'Bo e "sri ow "jri je 'bai-, ow jea i 'je -wee o bla 'o Sesi 'de.

11

Sesi pa 'bo Selisalem (Matie 21.1-11 ; Luiki 19.28-40 ; San 12.12-19)

1 -Ta uba "kuban Selisalem -kwlo i, 'de Befase ke Betani -pun", 'de olifi-cru "kpei e, Sesi dboe ow klai" nynuu 'soon, o 'na :

2 Ao mu 'e -kwlo -nua 'e nya 'di. -Bo aoa sea -kwlo i "si e, aoa mue soofaeju due' -mooa i 'jea'. Nyu jro' se e "kpei -te due'. Ao kain e, ao 'je e 'un ja -ta.

3 -Bo nyo -tee' aopv i 'de o 'na dεε-ti aoa nv kan' a- ? -Mε ao wlu ao 'na Tv''bo -nιε "i. Oo mu ε -jei" pooa', ε 'je 'no ji kaan.

4 Uv mua, uv jεε soofae' ju 'mε 'de -gbu" due' "wain, ε mooe i 'de "kpaε' 'bo -je -wain". Uv kain ε'.

5 Nyv -nia 'mva- 'a jrv' wlu uvpu -pee uv 'na : Dεε aoa nv kan' a- ? 'De dεε -ti aoa kain soofae' ju i ε- ?

6 Ka Sesi "sia 'nyni, 'ka klai" nynuu 'da uvpu -pee. 'Sv uv "taie uvpu "i, uv je mu.

7 Uv ja Sesi soofae' ju, uv sroe vva' 'vnpaadu "kpei, -wee o 'je "kpei, o -tei.

8 Nyv -tuu" sroe vva' 'vnpaadu -je woi, nyv jrv' cen -paa" win -kle' "kpei- -wee uv po i -je woi.

9 Nyv -kooan 'e Sesi "juoi ke nyv -kooan 'e o 'de ke, vva wee o o, uv 'na :

Osana ! ε 'de mε -ni : -Kai" 'mate ! "Diwan kpon nyo -o jia 'de Tv''bo 'a 'nyni 'vn ε !

10 Tv''bode -εε jia, -a "bo Dafidi 'a tv''bode, Kea 'a "diwan kpon ε ! -Kai" 'mate 'de javn 'di !

11 Sesi nynia 'bo Selisalem ε, o pa 'e Kea -gbu klaa" 'di, -wee di "klein -ia nvva 'de mu, o -gvbn i -wee' ja. Kwie a kpon a 'sv ε, o ke oo' klai" nynuu a -puue 'jo 'soon muε 'e Betani.

Sesi se fiktū "buo ja jεε (Matie 21.18-19)

12 Εε' -son' -sian', -ta Sesi ke oo' klai" nynuu a 'wlv Betani ε, 'muε-ε nv Sesi 'mε.

13 O teen o fiktū due' win "jia ja, o je ε i 'je. O mua, omo 'na o 'jεε "buo ja 'je -o 'de-, 'kaa o 'kpaε' 'bo ε -son ε, win 'a 'sv m i o jεε-, dε-nvε' εε' "buo po no" se nyni.

14 'Sv Sesi "due wlu 'vn o 'na : Εmε fiktū -nε, nyo jrv' 'bo εε' "buo die 'bode ! De oo 'tmva 'mva- oo' klai" nynuu 'woen.

Sesi nvε no" duplevn i 'de Kea -gbu klaa" 'di (Matie 21.12-17 ; Luiki 19.45-48 ; San 2.13-22)

15 'Bo -mε 'de ε, uv nynie Selisalem. Sesi pa 'e Kea -gbu klaa" 'di, 'sv o -tec nyv -a plea di ke nyv -a -tlan' di 'de ε 'di inva' -pvn". 'Wei fai" poonyv ke "pai plenyv 'a "kpa -ti ke o -gbi' -wee' "jei-.

16 Oo' 'won nyo jrv' 'o 'blee dε "jru oo' cen Kea -gbu klaa" 'di -tie".

17 -Wee o -te nyv dε tooa' -pvn" o 'na : Wlu -crua' 'de Kea 'a 'sbe 'di ε, ε 'naa : 'Ma -gbu" a muε nyv -wee' 'a Keabae-gbu nia', 'kaa aopv mo nv ε "jri-gbu 'vn.

18 'Sraa -savn klae" ke ke' wo-savn 'woan dε -nia 'mva- 'sv εε' favn a nv uvpu 'mε. Uva -pon Sesi 'a 'dba -ko i, dε-nvε' wlu o 'tmva ke di oo -sa wo ta "sie nyv -kwea de "i.

19 -Fli bla 'sv Sesi ke oo' klai" nynuu 'wlv 'o -kwlv 'mε.

Kea -kwlv" -teti (Matie 21.20-22)

20 -Son' -sian' -klae" pεen -ta vva -sia', klai" nynuu 'jεε fiktū -nε "jriε-. 'Kaa ε -sa jεa' 'de "jei, ε je 'de εε' 'svn o nyni.

21 Piei poε dε -nvva -kwlv o, 'sv o wlvε Sesi -pee o 'na : 'Ma detooi, -in -gvbn fiktū -in -pooa -soo' o ε, ε -wee' je 'soε.

22 'Sv Sesi "due wlu 'vn, o 'tmvε oo' klai" nynuu o 'na : Ao -te' Kea -kwlv" !

23 'Ma 'tmvε aopv to' -ti, -bo ao -te' Kea -kwlv" ε, ao 'bεε' ao 'je cru -nε -pee wlu, ao 'je nv : Ε 'wlv -ta, ε 'je 'e 'tonie won 'kpa ! De ao -teea' i, 'ka εε mua nva' -bo ao se εε' pee i plee -wee ao 'je ε -kwlv" -te' ε, aoa muε 'jea', ε 'je 'o nyni.

24 Εmε -ti 'ma 'tmvε aopv, di "klein ao baea Kea -wee ao -teea' i ε, ka dε εε 'kpa ao 'kwa, ao -te' ε -kwlv" aoa muε εε' dε tu 'jea' see ε 'e nvεε-.

25 'De -ta ao nua baea' -bo ao 'blee nyo jrv' 'dii -mε ao -ko' oo' desavn -wee ao "Bo -nia 'e javn 'di 'je aoa' dısan -ko' -ke.

26 ('Kaa -bo ao se nyv 'a desavn -ko' ε, ao "Bo -nia 'e javn 'di se aoa' dısan -koi' -ke.)

-Ta Sesi 'a "ikmaa' 'wlv ε- ?
(Matie 21.23-27 ; Luiki 20.1-8)

27 Uv 'bov- de uv je Selisalem mu ke'wle. -Ta Sesi a naa i 'de Kea -gbu klaa" 'di ε, 'sraa -saun o, ke' wv-saun o, nyv -cavn'-wi" 'kpa 'de v -pvn".

28 Uv -tee' v i uv 'na : -Ta -vn -sa "ikmaa' -ma jea dı -nı nu ε- ?

29 Sesi wlv uv -pee v 'na : 'In nıε "i 'vn 'je aovv- de due' i -tee'-. -Bo ao -se "kpei ε, -ta 'ma "ikmaa' 'wlv a 'ma muε 'o 'a 'nynı "sia'.

30 Nyv -dbo' San Batisı nyv "ni "jru pooa 'a- ? Kea -ae, -aee' nyıv- ? Ao -se "kpei.

31 Uva' 'sv -tee ba o -tooa' -pvn" uv 'na : -Bo -a -wlv -a -na Kea -dbo' v ε, v muε nva' deε-tı ao se de v 'tmva tv' 'vn 'je ε- ?

32 'De -bo -a -na nyıv -dbo' v ε- ? Uva pleε nyıvuv 'mε, de-nvε' nyv -wee' a naa tv' i uv 'na San nıε Kea 'a weepoi 'a -ce" 'kpa -o.

33 'Sv uv wlvε Sesi -pee uv 'na : -A se ε juo-. 'De Sesi 'na : 'Mv -ke ε, -ta 'ma "ikmaa' a 'wlv a -wee 'ma nva dı -nı ε, 'vn se 'o 'a 'nynı "sii- -ke.

12

-Busan dinyv saın 'a "i poo-tı
(Matie 21.33-46 ; Luiki 20.9-19)

1 Sesi a cεen 'e "ıpoo-tı 'vn -wee v 'tmv uvuv wlv -pee v 'na : "Ju due' mıv -dba resen' -kle v ble -kleε 'de woi, -v -blu" -ta nyv 'jea resen 'vn "nmuu ε, -wee v po "mıv-gbu due'. 'De v sıε -busan dinyv o, -wee v mu 'dvva'.

2 Resen' -sa nıv" nynıa, v dboε v' dbonvi due' 'de -busan dinyv o, -wee uv 'je v' -nı resen' jıv 'de -sa uv 'je v "nyı.

3 'Kaa uv kvvn v' dbonvi -nıv 'mε, uv blıv' -wee uv nu v i, uv se v de jre' "nyı.

4 -Kle' jei dboε v' dbonvi jrv' ke'wle. Uv -sa -mıv kpi "jrui -wee uv -cree" v.

5 -Kle' jei dboε taan -nıv, uv 'dba -mıv 'mε. 'Ka uv nu v' dbonvnyv -tuu"-tuu, uv bla jrv', uv 'dba jrv'.

6 Nyv due' koun -gbai' -sia -kle' jei 'kwa a, εmε -nı v' -tı kmaju. Vmıv v

dbo de 'bov- nıv" 'de uvuv o. V naa tv' i v 'na : Uva muε 'ma "ju 'a nı' -tea' see.

7 'Kaa -busan dinyv -nv 'tmvε ba uv 'na : "Ju -jea 'ken kpa 'de nva v ka. Ao "nyı -a mu -a -je v 'dba -wee -kle' 'je -a 'kwa sıe-.

8 -Wee uv kvvn v -cεen'-, uv 'dbı, 'de uv -sa v' "ku 'bo -kle, uv po ε 'kwla.

9 'De Sesi 'na : Aoa naa tv' i 'ee, ka -kle' jei 'je nyv -nv 'a -tı' nu ε- ? V muε jıa', v 'je -busan dinyv 'dba, -wee v 'je v' -kle' dbonvnyv jrv' "nyı.

10 Wlv -crıa' -ta, ao seε 'dii nuv ? ε 'naa : "Soukpo -gbu" ponyv pooa svn i ε, εmε -snεε "soukpo -cεen'- 'vn.

11 De Tv"bo nva, εmε -nao. ε nmıv -a 'di wıv.

12 'Sv, Suıfv-wı" 'a "jrıjevn a -pıv Sesi 'a kvvn -kıv i, de-nvε' uv 'je kan' 'mε -tı' v pooa "i ε, uvuv v' da. 'Kaa vva pleε nyv ε, uv sıε v 'mva- uv je mu.

'Blıajeı 'a -deınpı'
(Matie 22.15-22 ; Luiki 20.20-26)

13 Uv dboε Farıseen jrv' ke Erodı 'a 'ce jrv' 'de Sesi o, -wee uv 'je v' -ce" 'ε wlv 'a "kle -pee -gba' 'de uv 'je v "kpei kvvn-.

14 Uv jıa, uv 'na : Nyv detııı, -a -juo ka -ma -tmva tv' -tı 'a 'sv 'mε. Nyv jrv' 'v favn 'a nu -vn, de-nvε' -maa' -gbvn nyv 'a 'besvn ja, 'kaa -ma tvıε nyv Kea 'a -jehlıv 'a -ce" 'kpa. -Aa -teeε' -mıv i nyv 'beeε' nyv 'je -deınpı' -sa, nyv 'je ε 'blıajeı Sesaa "nyı ? -A -sı -ae, -aee' -a -bo v -saa ?

15 'Kaa Sesi juo ka uv pooa "jri de 'mε, 'sv v 'na : Deε-tı aoa -gba' 'vn wlv 'a "kle -pee ε- ? Ao ja 'vn 'weıııv due' kea' 'vn 'je ε 'je.

16 'Sv uv jıv 'weıııv due'. 'De Sesi -tee' uvuv i v 'na : Nyv -ble "jru kpa" -nε ke 'nynı -crıa' -taa ? 'Sv uv 'na : 'Blıajeı Sesaa -o.

17 Sesi wlv uvuv -pee v 'na : De -nıa Sesaa 'a de, ao "nyı ε Sesaa, 'de de -nıa Kea 'a de, ao "nyı ε Kea o. 'Sv de v 'tmva εε' tai' "maa uvuv 'mε.

*Mevn 'a "kunyio' sɔn -ti
(Matie 22.23-33 ; Luiki 20.27-40)*

18 Sadiseen jru' jie 'de Sesi o. 'De see ε, Sadiseen-wi" 'na "kunyio' sɔn-ti se to' ni. Uv -teeε' Sesi i ka uv 'na :

19 Nyv detooi, Moisi 'crue ke' -ne o je -a -nyu", ε 'naa : -Bo "junmou due' 'ble 'nyno -wee o ke v se "ju 'wlv 'de o 'je 'me ε, oo' "dei "duo -tion" 'nyno -sia 'vn, o ke v 'je "nynuu- 'wlv 'de oo' -fein' -mea -pee.

20 'Kaa -a -jeε de'dinmai -me" 'sɔn. -Jo -saa "i 'blea 'nyno, o se "ju 'wlv, o je 'me.

21 Oo' -tion" 'nyno -sia oo' "dei "duo v 'vn 'ε. 'Kaa o ke v se "ju 'wlv -ke, o je 'me. De due' -ne me -nyve taan -no "jrii -ke.

22 Nyv -nia -me" 'sɔn v jia 'kwa i ε, vva' due' koun -gbai' ke v se "ju 'wlv uv -wee' je 'me. Uv -wee' 'wlv 'kmu krun-, -wee vuv 'me -ke.

23 -Sontu nyv a mua "kunyio' sɔan' a, -wee nyv -mea -wee' 'jea 'kmu de ji ε, nyv v 'je "bli "ti -gbo' ε- ? Nyv -nia -me" 'sɔn -wee' 'ble v 'nyno 'vn.

24 'De Sesi 'na : Ka aoa "maa aoa' -ce" tai' ao se ε juo- ? Aoa' 'won Kea 'a wlv -crua' 'mii, 'de aoa' 'won Kea 'a "ikmaa' 'dei ?

25 'Ke -ne -ceen-', -bo nyv sɔn "kunyio', -me "nynunmai ke 'nyvokpae 'a ba "blitia' -kwe', 'kaa ka Kea 'a "soa-wi" nia 'de javn 'di ε, 'ka vva mu nia'.

26 'De de -nia -in -me -wee -in -sɔn "kunyio' -ti' 'vn ε, de -crua' 'de Moisi 'a 'sbe 'di 'de "wi-gbau'o 'a -ti' 'vn, ao se ε 'dii nv duee' ? Kea wlvε Moisi -pee ε 'naa : 'In nte Ablaam 'a Kea, Isaaki 'a Kea, Sakobv 'a Kea.

27 -Bo ε ni kan' a, -me Kea nte nyv -nia 'kmu 'a Kea -o, ε se 'mevn 'a Kea ni-. De ao -sia' "i -gblein' -wee -εε tai' "maa aopv-, εme -nao.

*Ke'ε "jruojo
(Matie 22.34-40 ; Luiki 10.25-28)*

28 -Ta vva 'tmve ε, ke' wɔ-sai due' a poε doun" o. -Ta o 'jea kan' ka Sesi -sa -ti' vuvv -tee' o i wɔ ka -cɔɔn' ka 'sv ε, o 'kpa o -pvn" -wee o -tee' o i o

'na : Ke' -wee' "klein 'a "jruojo 'de ε- ?

29 'De Sesi 'na : Ke'ε "jruojo o 'i-saa' -ne ka : -In -te' doun" Israe, -aa Tv"bo klaa" Kea 'a 'sv me -ni Tv"bo.

30 -In -kma -ma Tv"bo Kea 'a -ti' 'de -ma pee -wee' o, 'de -ma -suu -wee' 'vn, 'de -ma to' -wee' 'vn, 'de -ma 'kpi -wee' 'vn.

31 'De ke'ε 'sɔɔn -ne ka : -In -kma -ma -ponyio' o -ti' ka -in -kma -ma -ce" 'ε -ti' ε. Ke' -jea "i 'be -ε -jea ke' 'sɔɔn -nia 'mva- -sii ε, ε se ni-.

32 'Demɔ ke' wɔ-sai "duo wlv 'vn 'de Sesi -pee o 'na : 'Ke ni -ceen-', nyv detooi, -in -tmve to' -ti Tv"bo klaa" 'a 'sv -ni Kea, -kea'- jre' se 'e de ni-.

33 Nyv 'je Kea 'a -ti' kma -o 'de oo' pee -wee' "klein o, 'de oo' to' -wee' "klein 'vn, 'de oo' 'kpi -wee' "klein 'vn, -wee o 'je o -ponyio' o -ti' kma ka o kma oo' -ce" 'ε -ti' ε. ε "paa' ε je nmi "klein nyv a poa "jri oo' "nyia Kea ke 'sraa- "klein nyv a -sa' oo' "ny ε -sii.

34 Sesi 'jea kan' ka o poa -ti' won o 'de to' 'dinta' 'vn ε, o 'na : -In se Kea 'a tv"bo-kwlv o teen-.

ε 'wlv a 'o mu ε, nyv -wee' a pleε oo' i -teea' 'me 'bode.

Nyv -oo "Ju Klisi ni ε- ?

(Matie 22.41-46 ; Luiki 20.41-44)

35 -Ta Sesi a tooa nyv de 'de Kea -gbu klaa' 'di ε, 'bomɔ o -tee' vuvv de due' i, o 'na : Ke nv -wee ke' wɔ-savn a 'daa- Kea 'a 'o-tei Dafidi 'a "ju ε- ?

36 Dafidi mɔ' o -ce", Kea 'a -Suu po o -je o ε, o wlv' ka :

Tv"bo wlvε 'ma Tv"bo -pee, ε 'naa : -In -te i 'de 'ma dianfo o mama v 'in 'je -ma tynyv 'de -in bv -sɔn -tu".

37 Dafidi mɔ' o -ce" ε 'daa- Kea 'a 'o-tei Tv"bo. Ka o nv oo' "ju nison 'ja a- ?

Sesi -saa nyv fen' 'de ke' wɔ-savn 'a -ti' 'vn

(Matie 23.1-36 ; Luiki 20.45-47)

Sesi 'a wlv doin" o poa' a nve nyv -tuu" -kwea de 'vn.

38 Nyv oo' tooa de, o wlvε vuvv -pee o 'na : Ao -tu" aoa' -ce" 'ε -ti' 'de ke' wɔ-savn 'a -ti' 'vn. -In -paa "bai -tɔɔn

'bn -wεε -tn -na i 'de nyv -wee' po -bn 'jewlu o "kpaε' woi εμε υβα -pɔn.

³⁹ "Kpa-ti klaε" -nɪa Kea -gbi 'dii o, -tein 'dɔε -nɪa -kɔ' -sɔn i mɪ υppɔ a -pɔn i.

⁴⁰ Uba -sa' -tɪɔn" nynɔkpaε' dɪ 'kwa i. 'Kaa υba 'jεε nyv 'srε i pooa' 'a "dia, baewlu "tɪε υppɔ wɔn 'di foo" 'bn. 'De εε' -tɪ' 'bn ε, υba' 'pee a muε "ikmaa'.

-Tɪɔn" 'nynɔ 'ɔ nɪa" wεi' jɔ- (Luiki 21.1-4)

⁴¹ Sesi -kɔa' nyv dε tɔɔa' 'sv ε, ɔ -tεε i 'bo 'wε- 'di podε -pɔn", -wεε ka nyv a nva 'e 'wεi posɔn ɔɔ -gbɔn' ε ja. "Wliiεjεvɔn 'a -ta -tuu" a poε 'e 'wεi -tuu".

⁴² 'Bomɔ -tɪɔn" nynɔkpao' due' -sea' dε 'ble jii-, -wεε v po 'e 'wεi jɔ mu" 'sɔɔn, -bo ɪ beε o -wεε ɪ nɔ -suujɔ 'ɔ tɔo 'a tɔo.

⁴³ 'Sv Sesi 'da ɔɔ' klai" nynu u ɔ 'na : 'Ma 'tmυε aopv tɔ' -tɪ, -tɪɔn" nynɔkpao' nɪa" a 'dba -ta, dε v poa 'e 'wεi 'dipodε 'di ε, ε -tɪεi", ε je dε υv -wee' "klein poa 'e -sii,

⁴⁴ dε-nυε' 'wεi -siia υppɔ i ε, ɪmɪ υv po 'e, 'kaa υmυ se dε jrε' 'ble va' nɪa" wεi' jɔ- v -tea' -kwɪ" ε, εμε v to 'e.

13

Sesi 'tmυε Kea -gbu klaa" 'a 'jei -gba' -tɪ

(Matie 24.1-2 ; Luiki 21.5-6)

¹ -Ta Sesi a 'wɪva 'de Kea -gbu klaa" 'di ɔɔ "sia "kpaε' ε, ɔɔ' klai" nynu u 'a due' wlu ɔ -pee, ɔ 'na : 'Ma dεtɔɔi, -gbɔn 'nɔ, "soikpi -ɪ poa -gbu" klaa" -nɪ -tn -gbɔn ɪa' "jriinmɔsɔn ja kea' !

² 'Sv Sesi 'na : -Ma -je -gbi" klaε" -nɪ 'mεε, ɪ -wee' a muε blua' ɪa' "sou se "sou "kpei siei.

'kmv 'a -kwε-tɪ (Matie 24.3-14 ; Luiki 21.7-19)

³ -Wεε ɔ 'ja 'e olifie crv "kpei, ɔ -tei 'de ɔ to Kea -gbu klaa" 'jua "i. 'Sv Pɪεi o, Saktɪ o, San o, Ancre, blo "jru -pɔn", -wεε υv -tee' ɔ i, υv 'na :

⁴ -In -tmυv' -aun ke blaa nɔ" -mɪ 'a dɪ tu 'je nυv ε-, dε -jεε -to ka ɪa mua 'o nynia' a- ?

⁵ 'Sv Sesi -tεε υppɔ 'tmva' -pɔn", ɔ 'na : Ao -tu" aoa' -cε" 'ε -tɪ' nyɔ jrɔ' je ao 'srε ipoo-.

⁶ Nyv -tuu" a muε 'ma 'nynɪ "jru -tea' υv 'je ji, υba' jrɔ' 'e nυ : 'Mɔ -nɪ Kea 'a 'o -tei, 'mɔ -nɪ Kea 'a 'o -tei. 'Kamɔ υba mu nva' 'sv υv 'je nyv -tuu" 'srε ipoo-.

⁷ -Bo aoa sea tv 'a 'nynɪ 'wɔn o, -bo aoa sea tv 'a -cruεn" 'wɔn o, dε 'bo ao 'dii waa. εε' dε tu 'je nυε- -o see. 'Kaa -mε se 'blva 'a -kwε- nɔ" nɪ ke.

⁸ nyɪɔ 'ɔ kpe jrɔ' a muε υv -ponyɪo o -fɔan', 'blva 'a blo' wɔn jrε' ε muε ε -poblva o -fɔan'. 'Blva- a muε crea' dɪ 'mii, 'mɪε- ε muε jia'. Ka "i-saa -gbaan -di a kpɔn a 'nynɔkpao' -kwɪv ε, 'ka ɪa mu nyv -kwɪv kpɔn 'a.

⁹ 'Kaa aopv mɔ ε, ao -tu" aoa' -cε" 'ε -tɪ'. Nyv a muε ao "kuan poa' 'de 'pee 'wɪv -gbi 'dii. Nyv a muε ao blaa' 'de "jrui 'kɪn-gbi 'dii. Dε ao ke 'ma na 'de εε' -tɪ' 'bn ε, aoa muε 'blvajεvɔn ke tv'bo -wi" "juɔi mua' -wεε ao 'je 'ma -tɪ' 'a -ta 'jεvɔn nɪ-.

¹⁰ 'Kaa -pɔia" -tɪ 'je 'tmυε -o tein" 'de nyɪɔ 'ɔ kpe -wee' -pee.

¹¹ 'De -bo nyɔ nyna aopv- i -wee ɔ 'je ao 'pee 'bn kpa a, ao 'bo dε ao 'jea 'tmv 'a -sɔɔn -tu" ε. -Bo ao nyni 'e ε, -mε dε -εε mua aopv 'bn jia' a, ao 'tmυε. Dε aoa mua 'tmva' ε se 'de aoa' -cε" 'bn 'wɪvi, 'de Kea 'a -Suu 'bn 'de ε 'je 'wɪv.

¹² Nyv jrɔ' a muε υba' -cε" 'kpa 'a de'di 'de toa' -wεε nyv 'je υppɔ 'dba. 'Ka "nynu u- "bo -wi" a mu υba' "nynu u- nva' -ke. "Nynu u- jrɔ' a muε υppɔ "bo -wi" o -fɔan' -ke, υv 'je υppɔ 'dba.

¹³ Dε ao nɪa 'ma 'cε 'de εε' -tɪ' 'bn ε, nyv -wee' "klein a muε aopv 'bn 'nyεa'. 'Kaa nyɔ -ɔ sea "jru -jei" -saa mamav, -wεε -ɔ mua -ɔ nynia, ɔmɔ -je 'pυ.

Nyv stɪn'- kpυvndɪ (Matie 24.15-28 ; Luiki 21.20-24)

¹⁴ -Bo ao 'je dεsavɔn 'a ma" -εε kpυvɔn a nyv stɪn'-, -wεε ε -te -ta ε sea "i kɔn ε, -mε nyɔ -ɔɔ -sroa' 'e 'sbe 'dii 'wɔn ε 'mii-. 'Sv -mε nyv -nɪa 'de Suide ple υv 'je crɪ 'dii mu.

15 Nyɔ -wɔva o -gbɛin" -wɛɛ -ɔ mua "kpaɛ, -mɛ ɔ 'bo 'de jɛ ɔ 'bo ɔɔ' 'bleɛdɪ 'ɔn "duo -kɔ i -pɔɛn'.

16 'De nyɔ -ɔɔ mua 'de -kle nɪa', ɔ 'bo de "biɪɛ, ɔ 'bo ɔɔ' 'ɔnpaadt 'ɔn "dua' muɛ.

17 'Nynɔkpaɛ' -a mua "kwli 'blea' ke -jɔ -ɔva mua "nynuu- -kwli" 'blea' 'de ɛɛ' nɔ" tu 'di ɛ, -wi" -mɔ a muɛ ɔva' -cɛ" wɔn 'jea' !

18 Ao bae Kea -wɛɛ ɪa' dɪ tu 'bo nɔvɛ dee' 'a jɪ nɔ",

19 dɛ-nɔvɛ' 'kle -a mua jia' 'de ɛɛ' nɔ" tu 'di ɛ, ɛɛ muɛ "ikmaa' ɛ 'je 'kle -wee' -sii. Dɛ -wɔva 'de 'blva 'a -gbɔɔ -tee nɔ" o, -ta Kea nɔva dɪ -wee' "klein ɛ, -wɛɛ -ɛ -jɛɛa kaanwɪ ɛ, nyɔ se ɛɛ' 'kle tu 'je ke due' 'de nyɔ se ɛ 'bɛɛ- ɔ 'je ɛ 'kle jrɛ' "i poo- 'de nya.

20 -Bo Tɔ'bo se ɪa' 'wɪ tu "i "kɔvɔan- 'de ɛ, -mɛ nyɔ jrɔ' se 'pɔi. 'Kaa nyɔ ɛ 'da -wɛɛ -ɔvɔ -jea ɛɛ' nyɔ nɪ ɛ, 'de ɔva' -tɪ' 'ɔn mɔ ɛ "kɔvɔan- ɪa' 'wɪ tu "i.

21 -Bo nyɔ jrɔ' wɔlu 'de ao -pee ka ɔ 'na : Ao -gbɔn 'nɔ, Kea 'a 'o -tei nɪɛ -ta, 'de ɔ nɪɛ 'nɔ, ao 'bo ɛ tɔ' 'ɔn 'jɛɛ,

22 dɛ-nɔvɛ' nyɔ -ɔva -daa' ɔva' -cɛ" Kea 'a 'o -tevn ke wɔlu 'kwajaaɔn a muɛ jia'. ɔva muɛ jrɪi' klae" klae nɔva' -ɪ -bɛɛ' mɔ 'de- -ɪ -je nyɔ -ɔva naa Kea 'a -jei" ka -cɔɔn' ka 'a "jrɪ -jei" -saa.

23 Aopɔ- mɔ ɛ, ao -tu" aoa' -cɛ" 'ɛ -tɪ'. 'In sɪɛ nɔ" nya 'ɪn je ao dɪ -nɪa 'mɔva 'a -tɪ' 'tmɔvɔ-, -wɛɛ ao 'jɪ juo-.

nyɔ ɔ "Ju 'a dejɪsvn (Matie 24.29-31 ; Luikɪ 21.25-28)

24 ɛɛ' nɔi" ɛ, -bo 'kle 'wɔvɔ 'o -jei" ɛ, 'jrɔ a muɛ "jrɪ 'mua', 'cɔ se fain 'bode.

25 Cɔ-sɪn a muɛ "jei 'wɔva' ɪ 'je blu, -wɛɛ "ikmadɪ -nɪa 'e jaɔn 'di 'je i -suua'- -wɛɛ ɪ 'je -tevn 'wɔvɔ.

26 -Wɛɛ nyɔ 'je nyɔ ɔ "Ju "jrɪɛ- 'jee-, ɔ 'je jɪ 'bo buɛ" "kpei, ɔ ke ɔɔ' "ikmaa' ke ɔɔ' 'nynɪ 'wɔva' ke-.

27 ɔɔ muɛ ɔɔ' "soa-wi" dɔba' 'de 'blva 'a 'fɔ -nyɪɛ -wee' o, -wɛɛ ɔvɔ 'je nyɔ Kea -sa 'o "jrui 'kɪn-, dɛ -mua' -ɛ -jɛɛa -ta 'blva- ke jaɔn "tia a.

28 Dɛ ti a tɔɔa nyɔ ɛ, ao sɪɛ "jrɪɛ- o : -Bo ti 'a 'dae a sea tɔɔ ɛ ɪ 'je wɪn dee -tuu" -ɛ -o. -Mɛ ka -kua" sea o tɛɛn- ao juɛ.

29 'Kamɔ -bo aoa sea dɪ -nɪa 'mɔva- i 'je ɪa sea nɔvɛ ɛ, -mɛ ka nyɔ ɔ "ju 'a jɪ nɔ" "kɔvɔan- i -wɛɛ ɔ nɪa 'o -gbɛin" -jei" ɛ, ao 'jɪ juo -ke.

30 'Ma 'tmɔvɛ aopɔ tɔ' -tɪ : Nyɔ -nɪa 'kmɔ kaan 'a jrɔ' se 'mɛi dɪ -nɪa 'mɔva- 'je nynɪ.

31 Jaɔn ke 'blva- a muɛ -sia', 'kaa 'ma wɔlu se -sii 'nɔ 'kmɔ.

Kea due' kɔvn -gbai' mɛ -juo 'blva 'a -kwɛ- nɔ" (Matie 24.36-44)

32 Nyɔ se ɛɛ' 'wɪ ke ɛɛ' nɔ" juo, Kea 'a "soa-wi" -nɪa 'de jaɔn 'di foo" 'sɔ se ɛ juo-, Kea 'a "Ju 'a -cɛ" 'kpa se ɛ juo-, Kea due' kɔvn -gbai' mɛ -juo ɛ.

33 Ao 'bo i "maɛɛɛ ao -tu" aoa' -cɛ" 'ɛ -tɪ', dɛ-nɔvɛ' nɔ" -ɛ 'di ɛɛ' dɛ tu a mua nɔva' ao sɛɛ juo-.

34 Ka -gbu" jeɪ 'a 'dɔva' mua' nɪa, 'ka ɛɛ mu nɪa'. ɔ sɪɛ ɔɔ' -gbu" ɔɔ' dɔvɔnnyɔ o, ɔ -gble' ɛ ɔvɔvɔ dɔbo "jrɪi due 'due, -wɛɛ ɔ 'tmɔvɔ- -gbu" ifuoi ɔ 'na : -In -te "jrɪɛ- "i.

35 Ao -te "jrɪɛ- "i 'ja, dɛ-nɔvɛ' nɔ" -gbu" jeɪ 'jea de jɪ ɛ, ao se ɛ juo-. ɛ 'bee' ɛ 'je -kwie" ka nɪ-, ɛ 'je -too' -kwea nɪ-, ɛ 'je sɔn" 'a -sro' nɔ" nɪ-, ɛ 'je -klae" pɛɛn nɪ-.

36 Ao -tu" aoa' -cɛ" 'ɛ -tɪ', ao je "nyɔ' nɪ -wɛɛ ɔɔ' deɟia' je aopɔ "jrɪ -tiɛ'.

37 Dɛ 'ma 'tmɔva aopɔ- -ta, 'ma 'tmɔvɛ 'de nyɔ -wee' "klein -pee : Ao -te "jrɪɛ- "i !

14

"Jrujevɔn-wi" a pa Sesi 'a jaa" (Matie 26.1-5 ; Luikɪ 22.1-2 ; San 11.45-53)

1 Kɔvɔnkɔwla' 'wɔvɔ -kɔ ke -kɔ' jrɛ' nyɔ a 'daa- -di'pɛn -sea' -pun" 'a -kɔ' ke ɪa' 'wɪ sɪɛ 'sɔɔn. 'Sɔ 'sraa -saɔn 'a klae" ke kɛ' wɔ-saɔn a -pɔn Sesi 'a kɔvɔn -kɔ i 'srɛ 'ɔn, -wɛɛ ɔvɔ 'je ɔ 'dba.

2 ɔvɔ 'tmɔvɛ ba ɔvɔ 'na : -A -bo ɛ nɔvɛ 'bo -kɔ' -sɔn -wɛɛ -kli je 'kpa.

'Nynokpao' due' "cniis -dai'kloni "i 'de Sesi "jru

(Matie 26.6-13 ; San 12.1-8)

³ Sesi nɪe 'o Betani, 'de -tee' dii Simo o -gbu". -Ta o -teea i o nɪa dɛ dia' a, "junynokpao' due' pa -gbu". U 'blee kmaa -dai'kloni 'o -sooe due'. ƐƐ' -sooe tu ɛ, "sou 'dɔe -nɔe' -ɛɛ 'nynɪ nɪ albatrɪ. -Dai'kloni -nɪa 'e ɛ 'di ɛ, ɛɛ' 'nynɪ -nɪ naadt. ɛ ke dɛ jrɛ' se o bee-, ɛɛ' soon' kma'. U cɪen -cun" "wɔin, -wɛe v "cnii ɛ "i 'bo Sesi "jru.

⁴ Nyv -nɪa 'e -gbu" 'di 'a jrv' 'kpa 'cɛn vɔ 'na : Dɛ -ble -dai'klo -nɛ -mɛ 'ɛ i dooa' kan' a- ?

⁵ 'De -mɛ 'kamɔ nyv 'beee' nyv 'je ɛ ple 'wei 'a kwla mɛɛo"- . -Wɛe nyv 'je ɛ nɪa" nyv "nyɪ. 'Sv vɔa -cɛ' "junynokpao' -nv "bli.

⁶ 'Sv Sesi wlu' o 'na : Ao 'wlv v -pɔn". Dɛɛ -tɪ aoa kɔn v -kwlv ɛ- ? Dɛ v nɔa 'de 'ma -tɪ' 'vɔn ɛ, ɛ nmɔ 'i, ɛ nɪe 'ma "jrii nv ka-,

⁷ dɛ-nɔe' ao ke nɪa" nyv -wi" a muɛ i -tea' 'wɪ -wee' 'di. -Sontɪ ao nɪe "i ɛ, ao 'beee' ao 'je vɔvɔ 'dɔe "jrii nv, 'kaa 'mɔ ke ao se i -tei 'de 'wɪ -wee' 'di.

⁸ Dɛ v 'bɛɛa kwa i ɛmɛ v nɔa 'o. U 'wla 'vɔn -dai'klo "jru -wɛ-. U sɪe 'ma inmae nɔ" nya, v je 'vɔn -pɛɛ.

⁹ 'Ma 'tmvɛe aopv tɔ' -tɪ : -ta "o -ta nyv a mua -pɔia" wlu 'tmvɔa' 'de 'blva- "kpei ɛ, nyv a muɛ "junynokpao' -nv 'a -tɪ' -kwlv o poa', dɛ v nɔa nyv 'je ɛ 'tmv.

Suida -nɪɪ" o 'je Sesi ple

(Matie 26.14-16 ; Luiki 22.3-6)

¹⁰ Suida Isikario, -o -nɪa 'e klai" nynuu -nɪa -puue 'jo 'soon "klu, muɛ 'de 'sraa -saun 'a klae" -wi" o, o 'na o 'je Sesi ple 'de vɔvɔ 'kwa.

¹¹ Uv 'wɔan wlu -nɛ 'de Suida 'wɔn ɛ, ɛ 'blee vɔvɔ 'a 'mɔa-. Uv cɛn wlu -tie", vɔ 'na vɔ 'je o 'wei "nyɪ. 'Sv Suida a -pɔn Sesi 'a kɔn -kɔ i -wɛe o 'je o 'de vɔvɔ 'kwa -tu".

Sesi ke o' klai" nynuu die o' de'boodiide

(Matie 26.17-25 ; Luiki 22.7-14, 21-23 ; San 13.21-30)

¹² -Di'pɛn -sea' -pun" ɛɛ' -kɔ'o "i-saawɪ o ɛ, vɔa a -saa' 'blae-tɔe

-sraa -wɛe vɔa -tu" kvɔnkwlɔa 'wlv -kɔ. Ɛɛ' 'wɪ tu 'di ɛ, Sesi 'a klai" nynuu -tee' o i vɔ 'na : -Ta -vɔn -nɪi" -a -je -ma -kɔ' diide pii ɛ- ?

¹³ 'Bomɔ Sesi dboo vɔa' 'soon, 'de o 'na : Ao mu 'e -kwlv. Ao ke "ju due' -a -mu -gbvɔan' o 'e "nibi "kpei po-. Ao bla 'bo o 'de.

¹⁴ -Gbu" o' mua 'di paa' a, ao 'tmvɔ ɛɛ' jei ao 'na : -Aa dɛtɔɔi 'naa : -Gbu" 'a wɔn -jɛwɛ- -ɛ 'di 'vɔn ke 'ma klai" nynuu 'je -kɔ' diide dii ɛ- ?

¹⁵ 'Sv o' muɛ ao -gbu" 'a wɔn klaa" due' -nɪa 'e "jei tɔɔa'. Dɪ -wee' pooe kɔɔi" 'de ɛ 'di sese. 'Demɔ ao 'je -aa diidi pii-.

¹⁶ Klai" nynuu mua 'de -kwlv ɛ, vɔ jɛɛ dɪ -wee' 'mɛ ka Sesi "sia ɪa' 'nynɪ ɛ, -wɛe vɔ pi -kɔ' o' diidi.

¹⁷ -Fli 'wlaa 'sv, Sesi ke o' klai" nynuu -nɪa -puue 'jo 'soon -wee' ji'.

¹⁸ -Ta vɔ nɪa dɛ dia' a, Sesi 'na : 'Ma 'tmvɛe aopv tɔ' -tɪ, aoa' due' -o -ke 'ma poa vɔn -tadue -ta a, o' muɛ 'vɔn plea'.

¹⁹ Klai" nynuu -wee' "kaeɛ "jrii, vɔa -tee' o i due 'due vɔ 'na : Ɛ se 'mɔ nɪ 'de ! -Aee' 'mɔ -o ?

²⁰ 'De Sesi 'na : Ao -nɪa -puue 'jo 'soon ɛ, aoa' due' -o -ke 'vɔn nɪa -di'pɛn 'smaa' -ta -due -ta -o.

²¹ Tɔ' -o, 'dɛ -crɪa' 'de nyɔo' o "Ju 'a 'mɛ -tɪ 'vɔn 'je 'o nɪnɪa' -cɛɛn'-, 'kaa nyv -o' mua o 'e toa' a, ɛ nɪe 'nmia-tɪ -o 'de o' jei tu 'a -tɪ' 'vɔn ! O' se 'kmu ji "paa' 'de-.

²² -Ta vɔ nɪa dɛ dia' a, Sesi "due -di'pɛn 'vɔn, o poe ɛɛ' Kea 'sɛ- -wɛe o cɪen ɛ -tie" o "nyɪ ɛ o' klai" nynuu, 'de o 'na : Ao "duo ɛ 'vɔn, ao 'je ɛ di, ɛ nɪe 'ma ku -o.

²³ -Wɛe o "duo nmɔ -saan 'a "pɛ 'vɔn, o po Kea 'sɛ-. 'De o "nyɪ ɛ vɔvɔ, -wɛe vɔ -wee' "klein 'nɛɛ.

²⁴ 'De Sesi wlu vɔvɔ -pee o 'na : Ɛ -nɛ nɪe 'ma nymɔ -o, dbɛɛdɛ 'ɛ nymɔ -ɛ -wla i nyv -tuu" 'a -tɪ' ɛ.

²⁵ 'Ma 'tmvɔ aopv tɔ' -tɪ, 'vɔn se nmɔ -saan 'nai 'bode mama'v 'sv 'vɔn 'je ɛɛ' dee' -nɛ 'na 'de Kea 'a kɛɛma' -kwlv 'di.

²⁶ Ɛ 'wlvɔa 'mɔa- a, vɔ -kɔ' Kea 'a 'nynɪ 'i 'bɛɛdɔ blea' -wɛe vɔ mu 'de olifi-crɔ "kpei.

Sesi 'tmue Piei 'a wɔ' wɔn -sa -ti
(*Matie 26.31-35 ; Luiki 22.31-34 ; San 13.36-38*)

27 Uv nynia 'e cru "kpei 'su ε, Sesi wlu' 'de wɔ' klai" nynuu -pee wɔ 'na : Ao -wee' "klein a mue 'un 'bɔa', 'kamɔ wlu -crua' 'de 'ma -tu' 'un 'da, ε 'na :

'Ma mue nɔ" dɪ 'dei -tei 'dbaa', -wee 'blea -wee' 'je dɪ 'mii -gbaa.

28 'De -bo 'un sɔn "kunyɔ' ε, 'ma mue ao "juɔi -sia' 'un 'je 'de Galile mu.

29 'Su Piei 'na : -Bo nyv -wee' 'bɔ -un mɔ 'de ε, 'mɔ se -un 'bɔi.

30 Sesi 'na : 'Ma 'tmue -un tɔ' -tu, 'de "mau' 'wɪ 'di -stan a, nɔ" -tu sun" 'je -sro' kpe 'sɔɔn ε, -ma mue 'un wɔn -sa 'a kpe taan.

31 'Kaa Piei 'nye ε "kpei ke'wle wɔ 'na : -Bo -un -ke 'ma -a -je 'me -tadue mɔ 'de ε, 'un se ε 'bɛε- 'un 'je -un wɔn -sa 'nɔ 'kmv. 'Kamɔ klai" nynuu -sia 'o -wee' "klein 'da -ke.

Sesi baε Kea 'de Sɛsemane
(*Matie 26.36-46 ; Luiki 22.39-46*)

32 Uv 'wla 'mva- uv nynia -ta nyv a 'daa- Sɛsemane ε, Sesi 'tmue wɔ' klai" nynuu wɔ 'na : Ao -te i -ta, 'ma mue baa'.

33 -Wεε wɔ "duo Piei ke San ke Saki 'un. -Wεε wɔ ke uv 'kɪn- 'o nya dɛ-saan"- 'su dɛ -teε wɔ' 'dii waa' -pɔn", wɔ' pɛε cɛn mɛun".

34 'De wɔ wlu uvuv -pee wɔ 'na : 'In "kaε 'jrii "kɪkɪ. 'Ma pɛε -sie' sro ε e 'mɛεa' jεε-. Ao sie -ta ao 'je "jriε- "i -te.

35 -Wεε wɔ 'kpa' 'de nya dɛ-saan" ka, wɔ tba "jua- i 'bo 'blɔw, wɔ bae Kea -bo ε se ε 'bɛε- ε 'je wɔ kuiwɔn 'je nɔ" -nε o tɛɛn.

36 Wɔ 'na : 'In "Bo, ε 'bɛε- dɛ -wee' 'mε, ε tɛɛn 'un 'kle 'je nɔ" -nε o. 'Kaa 'ma 'tɔn nɔ-tɪ 'bo nɔvε, εε' -nɪ mε -je nɔvε-.

37 Wɔ jia de -mε wɔ jεε klai" nynuu "nyɔ'. 'Su wɔ 'na : Simɔ Piei, -ma -muv' ? -In se ε 'bɛε- -un -je "nyɔ' mε i kpɔv kpe due' -wee' - ?

38 Ao -te "jriε- "i, ao bae Kea -weε ao je dɛsaun 'di blu. Nyɔwɔ' -teε 'dɔe nva 'a kein"ke, 'kaa 'blɔku se 'e 'de i ku-.

39 -Wεε wɔ tɛɛn o ke'wle, wɔ po bae wlu due' -nε.

40 -Ta wɔ jia de -mε wɔ jεε wɔ' klai" nynuu "nyɔ' ke'wle, dɛ-nvε' uv' "jri kue kwa. 'Su dɛ uv 'je wɔ -pee 'tmuv, ε se nɪ-.

41 Wɔ jia de kpe taan -nε ε, wɔ 'na : Ao -teε i ke aoa jea 'muv ? ε sie kan' ! Nɔ" nyni' -wε-. Ao -gbun 'nɔ, nyɔ wɔ "Ju a jie 'de dɛsaunuvun 'kwa -tuu" 'a.

42 Ao sɔn 'un, -a -je mu ! "Ju plea' 'un, wɔ ka -ta !

Sesi kpɔv ε
(*Matie 26.47-56 ; Luiki 22.47-53 ; San 18.3-12*)

43 Sesi sie wlua' 'su Suida -wɔ -tuu" a klai" nynuu -puue 'jɔ 'sɔɔn je i "si. Wɔ ke nyv -tuu" 'ji' -uv -ble -cɪt ke tu tii ke. 'Sraa -saun klae" ke kɛ' wɔ-saun ke nyv-cɔɪn' -wi" -dɔv' uvuv -weε uv 'je Sesi kpɔv.

44 Suida -wɔ plea Sesi ε, wɔ tɔw nyv -ke wɔ jia dɛ jre' -bo wɔ nɔ -weε uv 'je Sesi "jriε o sie, wɔ 'na : "Ju 'ma mua -kwɪ" -gblea' 'teɔ ε, wɔmɔ -nao. Ao kpɔv wɔ -bo aoa se wɔ kpa 'ja a, -mε ao sie wɔ "jriε- o !

45 Suida nynia, wɔ 'kpa Sesi -pɔn" wɔ 'na : 'Ma dɛtɔɔi ! 'Su wɔ blu wɔ "kpei wɔ -gblee wɔ -kwɪ".

46 Nyv -sia 'o 'wla 'e Sesi "kpei, uv kpɔv wɔ.

47 'Su wɔ' klai" nynuu -nɪa 'mva 'a due' -sa wɔ' -cɪε kpla', wɔ pɔɔε 'sraa -sai klaa" 'a dɔvɔi, wɔ cɛn wɔ doun" 'jru.

48 Sesi "dua wlu 'un 'de nyv -jɔ' kpɔv' -pee wɔ 'na : Ao 'bleε -cɪt ke tu tii -weε aoa 'ji' 'un kpɔv', ε -kɔ' -na 'un nɪε "ku 'dbai -o.

49 'Wɪ -wee' "klein 'di 'un ke ao nɪε -tadue, 'ma jea ao dɛ tɔw 'de Kea -gbu klaa" 'di, ao se 'un kpɔv 'bo -mɔ. 'Kaa ε nɔvε' kaan -weε Kea 'a wlu -crua' 'je 'o nyni.

50 Wɔ 'da kan' 'su klai" nynuu -wee' 'wlv wɔ 'de 'mε, uv -wee' 'kpɔv 'kwɪ 'dii.

51 -Kooa" i -tɔw due' -wɔ -wla tae' plu 'a 'su "kpei, mɔ -bla 'o Sesi 'de. Nyv a 'ji wɔ kpɔv 'a -ke 'su ε,

52 wɔ nyɪa tae' kui wɔ' "kpaan 'kpa 'kwla.

Sesi 'de -gbajeun klae" "juoi
(Matie 26.57-68 ; Luiki 22.54-55,
63-71 ; San 18.13-14, 19-24)

53 Uv kpa Sesi 'de 'sraa -saun
klae" "juoi. 'Bomɔ 'sraa -saun 'a
klae" -wee' -ke nyu-cɔɪn' -wi" ke ke'
wɔ-saun -wee' 'kɪen "jrui.

54 Piɛi a bla Sesi bu -kɔ o i mamaɔ
'su ɔ ke ɔ je 'e 'sraa -sai klaa" o -gbu"
pa. 'Bomɔ ɔ -te i 'de "soa-wi" "klu,
-wɛe ɔɔ 'wooa nɛ.

55 'Sraa -saun 'a "jruijeun ke
-gbajeun -wee' -kɪan' "jrui a -pɔn uv
'je Sesi -ti' "kpei bla -wɛe uv 'je ɔɔ'
'mɛ -ti wlu "kpei 'bɛɛ-. 'Kaa uv se dɛ
jrɛ' 'je.

56 Nyu -tuu"-tuu a -tuu" ε Sesi si -ti
"kpei-, 'kaa uba' 'su 'a wlu 'a kpun ba.

57 'Bomɔ uba' jrv' sɔn 'ɪn, -wɛe uv
'nuɔ si -ti -nɛ "kpei- uv 'na :

58 -A -wɔn ɔɔ' wlu 'mɛ. ɔ 'na : 'Ma
mue Kea -gbu klaa" nyio poa -ta "jei-
gbaa', -wɛe 'de 'wɪ taan 'di ε, 'ɪn 'je
ɛɛ' -jɛ nyio 'ɔ sɔn sea "i bla po.

59 'Kaa 'bo -mɛ "kpei ke'wɛε ε, uvpu
a' wlu 'a kpun ba.

60 'Bomɔ 'sraa -sai klaa" sɔn 'ɪn
'de nyu -wee' "klein "juoi, ɔ -tee' Sesi
i, ɔ 'na : Dɪ -tia ka nyu -nu a bla -ɪn
"kpei -ta -ɪn se ε 'bɛɛ- -ɪn -je dɛ jrɛ'
"kpei -sa mɔ -wee' 'suɔ ?

61 'Kaa Sesi se dɛ jrɛ' 'tmv. 'Su 'sraa
-sai klaa" -sa de ɔ -tee' ɔ i, ɔ 'na : -ɪn
-nɪɛ Klisɪ "diwan Kea 'a 'o -te ju -oo
?

62 'De Sesi 'na : Kɪn, εmɛ 'ɪn nɪ-
'Bo -mɛ 'de ε, aɔa mue nyio 'ɔ "Ju
'jea', ɔ 'je i -te 'de "ikma Kea 'a dianfɔ
o. Aɔa mue ɔ "jriɛ- 'jeea' ke'wɛε ɔ 'e
de ji 'de jaun -kwɪv 'bo bue" "kpei.

63 'Su 'sraa -sai klaa" 'faɛε ɔɔ'
'ɪnpaadɪ i, 'de ɔ 'na : Dɛ -ɛɛ -ti' 'a
-ta 'jeun jrv' -aa -pɔn i ke'wɛε ε- ?

64 Ka ɔ toa Kea wɔn o aɔa' -cɛ" 'kpa
'jee ε -wɛ-, ka aɔa naa tɔ' i ε- ?

Uv -wee' "klein cɛn ɔ wɔn "kpei uv
'na : ɔ 'je 'mɛ -o !

65 Uba' jrv' -te ɔ tɔn "jri wlaan'
-pɔn". Uv blɔ dɛ "jri, -wɛe uv tɔɔ
kpiin', 'de uv 'na : -ɔ nu kan' a- ?
-ɪn -si" ɔɔ' 'nynɪ ! -Wɛε "soa-wi" po
ɔ 'kpi doin" i.

Piɛi -sa Sesi wɔn
(Matie 26.69-75 ; Luiki 22.56-62 ;
San 18.15-18, 25-27)

66 -Ta Piɛi nɪa 'e -gbɛin" -sɔin
ε, 'bomɔ 'sraa -sai klaa" 'a
dbonɔnynɔkpao' due' ji.

67 U jɛɛ Piɛi nɛ 'wooa'. U -gbun ɔ ja
'pepe 'su v 'na : -Mɔ -nɔ, -ɪn -ke Sesi
-wɪva Nasaretɪ -ta na' -ke.

68 'Kaa Piɛi- -too' ɔ 'na : 'ɪn se ɔ juo-
'de ! Dɛ aa 'tmva 'maa 'wɔɛn 'mii. ɔ
'da kan' 'su ɔ 'wɪv 'o -gbɛin' 'mɛ, ɔ
'siɛ "kpaɛ' 'su "sɔn -sro'.

69 Dbonɔnynɔkpao' 'jee ɔ "jriɛ-
ke'wɛε, v wɪvɛ nyu -nɪa 'de v -pɔn"
-pee, v 'na : "Ju -nɔ, uba' due' -o. 'Su
Piɛi 'na : 'ɪn se ɔ juo-.

70 ε fɔan 'o mu -paii- ka 'su, nyu
-nɪa 'mva- wɪvɛ Piɛi -pee uv 'na : Tɔ'
-o, -ɪn -nɪɛ nyu -nu 'a due' -o -cɛɛn'-,
dɛ-nvɛ' -ɪn -nɪɛ Galilei -o -ke.

71 'Su Piɛi -tee -snɛɛa' -pɔn", ɔɔ bla',
ɔ 'na : -Bo 'ɪn 'tmv si ε, Kea nu 'ɪn
dɛ "jrii. "Ju aɔa "sia 'nynɪ 'mva-, 'ɪn
se ɔ juo- -cɛɛn'-.

72 ε "si 'de ɔ 'wɔn mɛ 'su sɔn" 'a
kpe' sɔn -nɛ je -sro'. 'Su Piɛi po ε dɛ
Sesi 'tmva -kwɪv o, ɔ wlu' ka : nɔ"
-ti sɔn" 'je -sro' kpe' sɔn ε, -ma mue
wɪva' kpe taan -ɪn -je nu -ɪn se 'ɪn
juo-. ɔ naa ε tɔ' "kpei 'su ɔ -tee -fɪn"
'a -pɔn".

15

Sesi 'de Pilatɪ "juoi
(Matie 27.1-2, 11-14 ; Luiki 23.1-5
; San 18.28-38)

1 -Sɔn' -sɪan' -klae" pɛɛn, 'sraa
-saun 'a klae" o, nyu-cɔɪn' -wi" o, ke'
wɔ-saun o, -gbajeun 'kɪen "jrui -wɛe
uv po wlu -tadue. Uv -koa' Sesi saan'
'su, uv kpo' -wɛe uv "nynɪ ɔ Pilatɪ.

2 Pilatɪ -tee' ɔ i ɔ 'na : -ɪn -nɪɛ
Suifv-wi" 'a 'Beɔ -oo ? -wɛe Sesi 'na
: ε mɛ -ɪn -tmva 'o.

3 'Sraa -saun 'a klae" -tu" ɔ si -ti
-tuu"-tuu "kpei-.

4 -Wɛε Pilatɪ -tee' ɔ i ke'wɛε ɔ 'na :
-ɪn se 'bɛɛ- -ɪn -je wɪuu- ? -Maa' 'je
dɪ "klein uba -tu" a -ɪn "kpei- -taa ?

5 'Kaa Sesi se dɛ jrɛ' 'tmv 'bode.
-Mɛ ɛɛ' dɛ tu "maa Pilatɪ tai'.

Sesi 'a 'mε -ti 'a wlu 'bεε'
(*Matie 27.15-26 ; Luiki 23.13-25 ; San 18.39-19.16*)

6 'De -ko' "o -ko' -son ε, Pilati a "siie -kaso 'dii due' i, -jo nyu -kwea de mai" ε.

7 'De "ju due' -ni -kaso 'di. Jo' 'nyu -ni Barabasi. Jo ke o "dei-wi" -toa 'blvajei won o -wee -vu -dba "ku -kli 'a 'kpa no" ke-.

8 Nyu -wee' 'kpa 'de Pilati -pun' -wee nyu -kwea de 'na : De -ma nua 'de -ko' -son see ε, εme -aa -tee' i -in -je nu.

9 Pilati wlu vuvu -pee o 'na : Ao nre "i 'in 'je Suifu-wi" 'a 'Beo i "sii- ?

10 'De ka 'sraa -saun 'a klae" a nua Sesi "cei o ε, -wee vu to o 'e 'de o 'jea 'me ε, o 'je kan' 'me 'pepe.

11 'Kaa 'sraa -saun 'a klae" paa 'blva- -wee' bu -son -wee vu 'je Barabasi 'a i "sia' Pilati i -tee'.

12 Pilati -tee' nyu -gbaea' i ke'wle o 'na : De ao nu "i 'in 'je "ju aoa 'daa Suifu-wi" 'a 'Beo 'jrii nu 'jaa- ?

13 Vu -wee' "wov' -tadue, vu 'na : -In kov' o tu -kwli".

14 'De Pilati -tee' vuvu i o 'na : Desavn -je we- o nu ε- ? 'Kaa vuvu "wov- ke'wle ε je ε "kpei -tie" cen vu 'na : -In kov' o tu -kwli" !

15 Pilati nra "i o 'jea nyu -kwea de 'di won nmov ε, o "siie Barabasi i -wee o 'tmuv- "soa vu bla Sesi, -wee o to o 'e, 'de o 'je 'o tu -kwli" kovε-.

"Soa-wi" a wlaa Sesi 'mε
(*Matie 27.27-31 ; San 19.2-3*)

16 "Soa-wi" kpa Sesi 'de -gbein" 'a -kwea', 'de 'blvajei o -gbu" 'di -wee vu 'da "soa -wee' "klein.

17 "Soa-wi" a wlov' -wee vu pov' 'beobai" -saan -tovn' -tovn 'bn, vu dba "wifan due' vu -tuv" 'jru.

18 -Wee vu -te ov' -gbleea' -pun' vva nu : -A 'sne ! Suifu-wi" 'a 'beo !

19 'Su vu blo -gblokpau "jru, vva wlon ton "jri, vva "siie 'koi- i, vva tba "jua- i 'de o "juoi.

20 Vu -koa' ov' wlaa' kan' 'su vu -so "bai -saan -tovn 'bn, vu pov ov' di 'bn. -Wee vu kov' 'de tu -kwli" kov' 'de "kpae'.

Sesi kovε' 'bo tu -kwli"
(*Matie 27.32-44 ; Luiki 23.26-43 ; San 19.17-27*)

21 Sirenu due' nyu a 'daa- Simo ε, Alesandri ke Rifisi "bo, -ov -wlvu 'de -kle ε, o cen 'mva- de. "Soa-wi" -te' o -klaan" "kpei, vuvu -tu" o Sesi 'a 'metu "kpei.

22 -Wee vu kpa Sesi 'e -tajro nyu a 'daa- Gogota a. ε 'de me -ni "jru kpa" 'a -ta.

23 Vu bee nmov -saan ke sii" nyua 'daa 'mii- 'a "ni o, εme vu "nyu 'na -tu, 'kaa o se 'won o se ε 'na.

24 'Demov vu kov' o tu -kwli". Vu -seea' ov' 'bnpaadi 'bn 'de vu po soa' "jei -wee de jro' 'jea kpa due 'due 'de vu 'je ε juo-.

25 -Klae" jru -gbao me vu kov Sesi 'de tu -kwli".

26 De -ε -jea ov' 'mea a, ε 'cruε' 'bo tufv -saan" "kpei. De -crua' ε ka : Suifu-wi" 'a Tv"bo.

27 Vu kov desavnvun 'soon jru' 'bo tu -kwli" -ke, due' 'a tu 'boov- 'de Sesi 'a dianfo o, due' 'a tu 'boov- 'de ov' kvaanfo o.

28 [Kamov Kea 'a wlu 'da, ε 'naa : Nyu -srov o desavnvun "i.]

29 -Je -siun a -fun" a "jru vva -cree" o', -wee vva wlu o -pee vu 'na : -In' ! -Mv -o -na -o -je Kea -gbu klaa" "jei- gba', -wee -o -je ε po 'de 'wv taan 'di ε,

30 -in -pov' -ma -ce" la 'e, -in -wlvu 'o tu -kwli", -in -je i "si !

31 'Kamov 'sraa -saun 'a klae" ke ke' wv-sanyu a wlaa Sesi -ke -wee vva wlu ba -pee ka : Jo 'pov nyu jru' -wee o se ov' -ce" 'ε 'pova' 'bεε- !

32 Kea 'a 'o -tei Israe 'ε Tv"bo, "sii la 'ja, o 'je 'o tu -kwli" 'wlv ! -Bo -a -jee' -me "jriε- -wee -a -je ov' -tu' to' 'bn 'je. Nyu -kova 'o tu -kwli" 'bo Sesi -pun' ε, vva wlov' -ke.

Sesi 'a 'mea'
(*Matie 27.45-56 ; Luiki 23.44-49 ; San 19.28-30*)

33 'Jru-gbao 'su kwie kpvn' 'de 'blva- -wee' "klein "kpei mamau 'su ε je -kwie" jru-gbao nyu.

34 De -mua' -kwie" jru-gbao o 'su Sesi "wov' 'bo tu -kwli" o 'na : Eloi, Eloi, lama sabatani ? ε 'de me -ni

: 'Ma Kea, 'ma Kea, dεε-ti ε -sa 'bn "jriε- -pvn" ε- ?

³⁵ Nyv -nia 'mua 'a jrv' 'wvan vv' wlu 'sv, vv 'na : Ao po doin" i, vv 'da Eli la !

³⁶ -Wεε vva' due' kpa plea', v crooe fuu' -gblokpaui", v blεε 'e -koonm v i v "nyε Sesi v 'je ε 'na. 'De v 'na : Ao 'bv, -bo Eli 'bεε- vv' tu -kwlt" -saa' -wεε v 'je v i "sii- ε, -aa muε 'o 'jea' kaan !

³⁷ 'Kaa Sesi "wva kpleiin 'sv vv' feeε' blu 'e 'wε-.

³⁸ "Wliεfo klaa" -peea' 'de Kea -gbu klaa" 'di 'wlvε 'fo 'svvn, ε je 'de "jei 'wlv, ε je i "si 'de -svn.

³⁹ Jra' jei due' -nyna i 'de Sesi "juvi, v -gbvan vv' "wvsvn ke 'mesvn ja 'sv ε, v 'na : "Ju -nv, Kea 'a "Ju 'a -ce" 'kpa -o -ceεn'-.

⁴⁰ 'Nynvkae' jrv' -nv 'e -vv -tεen v -vva -gbvn 'e -ke. 'De vv "klu 'demo Madi -wlvva Madala nv-, 'demo Sakti -saan"- ke Sost de Madi nv-, 'demo Salome nv-.

⁴¹ -Ta Sesi niva Galile vv ke vv na' see, vva jea v svn v po. 'Nynvkae' -tuu"-tuu jrv' -nv 'o -ke, -wεε vv -ke v ji Selisalem.

Uv -tes' Sesi i (Matie 27.57-61 ; Luiki 23.50-56 ; San 19.38-42)

⁴² -Fli bla a, ε nιε dvnmaewi -o, ε 'de mε -nv -kwlewι 'a -kwie".

⁴³ 'Sv Sosev -wlvva Arimate ji'. v nιε -gbajevn 'a due' -o -ke. Nyv -wee' "klein a -tee' vv' ni'. Vv fue Kea 'a tv"bode -ke. v poε 'e pεe- v je Sesi 'a "ku i -teea' mu 'de Pilati o.

⁴⁴ Sesi 'a 'mεa' -too"- "maa Pilati tai'. v 'da jra' jei 'mε v -tee' v i -wεε -bo Sesi -too"- 'mεa' a, 'de v 'ji juo-.

⁴⁵ v 'wvan jra' jei 'a wlv ε, v 'na Sosev "duo Sesi 'a "ku 'bn.

⁴⁶ Sosev -tien' tae' plu due' εmε v "fian Sesi 'a "ku v -sa 'o tu -kwlt" "jrui, -wεε v -teo' i 'de 'soa 'a -kwlewvn vv "blua 'di. v klin v "soukpo klaa" due', v kaan 'o -gbain' "wvin.

⁴⁷ Madi -wlvva Madala ke Madi -niva Sost de -gbven -ta Sesi -teea i ja.

16

Sesi svn "kunyiv"

(Matie 28.1-8 ; Luiki 24.1-12 ; San 20.1-10)

¹ -Kwlewι -sia' 'sv, Madi -wlvva Madala ke Sakti de Madi ke Salome -tien' -dai'klocna, vv 'je ε Sesi 'a "ku "jru 'wla.

² 'Dvv 'v "i-saawι 'a -klae" pεen, 'jrv 'a 'kwlawlv nv" ε, vv -cnuue 'de -gbain' "kpei.

³ Uva' 'sv a -teeε' ba i, vv 'na : -v -je "soukpo 'bo -gbain' "wvin -sa -v -je -a -nyι" ε- ?

⁴ 'Kaa -ta vva -gbvan 'e mu ε, -mε "sou klaa" -nε klin 'o, ε je 'fo due' v -te.

⁵ Uv pa 'de -gbain' 'di, 'sv vv jεε -kooa" i -too due' -v -te i 'de dianfo v. v paa "baiplu "puu"- 'bn. 'Sv faun 'kpa 'e vvvv 'bn 'ε.

⁶ 'De v wlv vvvv -pee v 'na : Faun 'bo ao nvε ! 'In 'je kan' 'mε Sesi -wlvva Nasareti -wεε -v -kva 'bo tu -kwlt" m v aoa -pvn i. 'Kaa v svn "kunyiv", v se -ta nv-. Ao -gbvn 'nv nyv po v 'de ε.

⁷ Ao mu ao 'je vv' klai" nynuu ke Pivi 'tmvv-. v fuo aovv- 'mε 'de Galile. 'Bom v ao 'je v "jriε- 'jee- ka v 'tmve 'de ε.

⁸ Uv 'wvan wlv -nv 'sv ε, vv -ka' wvn, tai' "maa vvvv 'mε, vva' di a cre'. Uv 'wlvva 'e -gbain' 'di 'sv, vv -gbu" ε plea' vva jea mu, vv se nyv de jre' 'tmvv- 'de faun -a nva vvvv 'a -ti' 'bn.

Sesi toε vv' -ce" Madi -wlvva Madala "i

(Matie 28.9-10 ; San 20.11-18)

⁹ Sesi svan "kunyiv" 'dvv 'v "i-saawι 'a -klae" pεen, Madi -wlvva Madala v -sa -siisavn -mε" 'svn 'bn vvvv v to vv' -cei" tein".

¹⁰ Umv -mu' -v po vv' klai" nynuu "kuan. -Ta va mua, -mε vv -wee' "kaεε "jrui, vv' 'kwε- pa -ti 'bn.

¹¹ Ka Sesi svan -klu', v niva 'kmv -wεε v 'je v, v 'tmv ε. Uv -wee' 'wvn ε, 'kaa vv se ε to' 'bn 'je.

Sesi toε vv' -ce" klai" nynuu 'svn "i

(Luiki 24.13-35)

12 Ɛ 'wɔba 'mɔa- a, Sesi to ɔɔ' -ce" 'me ka jɔɔ' ka 'de ɔɔ' klai" nynuu 'sɔɔn -ɔɔa mua -gbei" -pee.

13 Ɔɔ jia de ɔɔ 'tmɔba nyɔ -sia 'o Ɛ, ɔɔ se Ɛ tɔ' 'ɔn 'je -ke.

Sesi to Ɛ ɔɔ' -ce" klai" nynuu -nia -puue 'jɔ due' 'i

(Matie 28.16-20 ; Luiki 24.36-49 ; San 20.19-23 ; Nɔɔɔɔɔ 1.6-8)

14 Ɛ 'wɔba 'o mu Ɛ, Sesi to Ɛ ɔɔ' -ce" klai" nynuu -nia -puue 'jɔ due' 'i, -me ɔɔ nɔɔ de diia'. -Wee ɔ -ce' ɔɔɔɔ "bli 'de ɔɔa' -maa' -te' de -kwɔɔ" ke ɔɔa' pɔɔe 'a 'i "ikmuu -ti 'ɔn, de-nɔɔe' nyɔ -ɔɔ poa ɔɔɔɔ ɔɔ' "kunyɔɔ' sɔɔn -ti 'a "kuan a, ɔɔ se ɔɔɔɔ 'a wɔɔ tɔ' 'ɔn 'je.

15 -Wee ɔ 'na : Ao mu 'bɔba- -wee' "klein "kpei-, ao 'je 'ma -pɔia" -ti 'tmɔ 'de nyɔɔ -wee' "klein -pee.

16 Nyɔ -ɔɔ mu Ɛ tɔ' 'ɔn 'jea', -wee -ɔɔ mua "ni "jru poa 'a, ɔɔ mu Ɛ 'pɔɔa'. 'Kaa nyɔ se Ɛ tɔ' 'ɔn 'je Ɛ, 'pee a mu Ɛ kɔɔn 'a.

17 'De nyɔ -a mua Ɛ tɔ' 'ɔn 'jea' a, ka Kea 'a "ikmaa' ke ɔɔ na dɔ -ta mu Ɛ toa', ɔ ka : ɔɔa mu Ɛ -siisaɔn i nɔa' 'de 'ma 'nyɔ 'ɔn, ɔɔa mu Ɛ wɔɔ de poa'.

18 Ɔɔa mu Ɛ sɔn 'kwa i kɔɔan', nyɔa mu Ɛ di Ɛ o poa' ɔɔ 'je ɔɔɔɔ "nyɔ, 'kaa de-saan" ka se ɔɔɔɔ nɔ i. Ɔɔa mu Ɛ 'we-nɔɔ sɔn "jru -tea' ɔɔa' 'we- 'je 'bɔ.

Sesi mu Ɛ 'de Kea o de

(Luiki 24.50-53 ; Nɔɔɔɔɔ 1.9-11)

19 Tɔ"bo Sesi -kɔa' ɔɔɔɔ 'a -ti' -pee 'tmɔa' kan' 'sɔ Ɛ, ɔ sɔn 'ɔn 'Ɛ, ɔ mu Ɛ jaɔn 'di. -Wee ɔ -te i 'de Kea 'a dianfɔ o.

20 Klai" nynuu mu Ɛ Sesi 'a -pɔia" -ti 'tmɔa' -ta -wee' "klein. Tɔ"bo a si Ɛ ɔɔɔɔ o 'de dɔɔi". Ka wɔɔ ɔɔa 'tmɔa nɔa tɔ' -ti Ɛ, ƐƐ jea ƐƐ' sɔn to 'de nyɔ 'pɔɔjrii' ɔɔa nɔa 'ɔn.

-Pɔia" -ti Luiki 'tmua

-Ti' 'kpa "jri -sa -wlu

1 Nyv -tuu"-tuu -tɪn' dɪ -nɔva 'de -a 'kwlu -ta ia' 'cɪa' i,

2 dɛ-nɔɛ' ɔv 'wɔn ɪ 'de nyv -ɔva -cɛ" 'kpa 'jee ɪ "jriɛ- sese -wɛɛ -ɔv -tea Kea 'a -pɔia" -ti 'tmua 'a -tea' 'wɔn.

3 ɛmɛ-tɪ 'mɔ -ke ɛ, 'ɪn -pɔn ia' -gbɔɔ -tea' i kpɪn- -wɛɛ 'ɪn -tee ɪ wɔ 'ma po ɪ 'de 'sbɛ 'di 'de -ma -ti' 'ɔn Teofi ni' wɔn nɪ i.

4 'Ma nɔ ɛɛ' dɛ tu 'mɛ -wɛɛ ka dɪ "klein ɔv tɔɔa -ɔn ɪ nɪa tɔ' -ti ɛ, -ɪn -je ɛ juo.

Sesi 'a 'wlv -ti ke ɔɔ' "ju -saan" -nɛ ke

5 Nɔ" -ɛ 'di Eroɔtɪ nɪa Suiɛ 'a 'beɔ ɛ, ɛmɛ "ju due' nyv a 'daa- Sakali nɪ Kea 'a 'sraa -sai. ɔ nɪɛ 'sraa -sai Abia 'a 'tma -o. ɔɔ' 'nynɔ 'wlvɛ 'e Aaron' ɔ "ji 'di, ɔa' 'nynɪ -nɪ Elisabɛtɪ.

6 Nyv 'sɔɔn -nɔ, ɔva' kplɪn 'sɛɪ" 'bo Kea "juɔi. ɔva 'jee ɛɛ' kɛ' -wee' "klein wɔn ɔv se -pɪɔn" -pɔn" nɪ.

7 'Kaa ɔv se "ju 'ble, dɛ-nɔɛ' Elisabɛtɪ siɛ -sran. 'De ka ɔv nɪa 'sɔɔn, ɔv -wee' 'a -sɪn cɛn "jri "kpei -tie" "ju 'wlv -ti.

8 'Wɪ jɛɛ' o 'sɔ, Sakali nɪɛ ɔɔ' 'sraa -sadbo nɔa' 'bo Kea "juɔi, dɛ-nɔɛ' nyv -ke ɔ nɪa kpɔi" ɛ, ɔmɔ -te' o.

9 Soa' 'sraa -saɔn a poa "jei 'de ɔvɔv "klu see ɛ, -wɛɛ nyɔ -jea -dai'klo "jri po 'de Kea -gbu klaa" 'di ɔva juɔ ɛ, ɛmɛ ɔv po "jei. 'Sv Sakali mɔ ɛ 'bɔɔ- "i.

10 -Dai'klo "jri po nɔ" ɔ, nyɔɔvɔ -kwɛa de 'de "kpaɛ ɛ, ɔva baɛɛ Kea.

11 Sakali nɪa -dai'klo "jri poa' 'sɔ ɔ 'jee Kea 'a "soai due' "jriɛ- ɔ nyna i 'de -dai'klo "jri pɔn' 'a dianfɔ o.

12 Sakali 'jee ɔ "jriɛ- 'sɔ, dɛ wɔɔ 'dii, faɔn a nɔɔ'.

13 'Kaa Kea 'a "soai wlu' 'de ɔ -pee, ɔ 'na : Sakali, faɔn 'bo -ɔn -nɔɛ, dɛ-nɔɛ' Kea kpɔn -ma baewlu 'mɛ. -Ma 'nynɔ Elisabɛtɪ a muɛ -ɔn

"junmɔu ju -pee 'wlvɔ', -wɛɛ -ɪn -je ɔ San 'daa-.

14 ɔɔ' 'wlvɔ a muɛ -ma 'mɔa- -ti klaa" nɪa', -wɛɛ nyv -tuu"-tuu 'je ɔɔ' 'wlv -pɔi po 'de 'mɔa- 'ɔn -ke.

15 ɔɔ muɛ dɛwɔn nɪa' 'de Kea "jri 'de. ɔ se "kaenmɔ ke 'dɪnɔmɔ 'nai. ɔ muɛ 'de ɔ de 'a "kwli 'di sia 'sv Kea 'a -Suu 'je ɔ 'ɔn "ji.

16 ɔɔ muɛ Israɛ-kɔvɔn -tuu"-tuu 'a "jru 'e ɔva' Tv"bo Kea o "biia'.

17 ɔɔ muɛ Tv"bo 'a weepoi nɪa'. Ka Kea 'a "ikmaa' ke ɛɛ' -Suu nɪa 'e Eli 'ɔn 'de ɛ, 'kamɔ ia mu 'de ɔ 'ɔn nɪa' -ke, -wɛɛ ɔ 'je ɛ nɔ 'de "nynuu- ke ɔv "bo -wi" 'a wlu 'je due' nɪ, nyv -kua "jru 'je tɔ'di 'kpa ka "i "isɛnyv nɪa, 'de ɔ 'je Tv"bo 'a 'cɛ-wi" kpɔi" -tee.

18 'Sv Sakali -tee' Kea 'a "soai i ɔ 'na : Ka 'ɪn 'je dɛ -ɪn -tmua 'mɔa 'a tɔ' 'ɔn 'jesɔn nɔ ɛ- ? Dɛ-nɔɛ' mɔ 'kpa -kea", 'de 'ma 'nynɔ foo" 'sv -mɔ 'a "ju 'wlv -sɔn -si'.

19 'Sv Kea 'a "soai -sɛ "kpei ɔ 'na : 'Mɔ -nɪ Gabliɛ, 'ɪn nɪɛ 'o Kea -pɔn" -wɛɛ 'ma nɔv ɛ "juɔi, ɛmɛ -dbɔ' 'ɔn -wɛɛ 'ɪn ji -ɔn -pɔia" -ti -nɪ 'tmua'.

20 'Kaa dɛ 'ɪn 'tmua -ɪn se ɛ tɔ' 'ɔn 'je. 'De -mɛ 'kamɔ ia' wlu tu a mu 'o nynia' 'de nɔ" -ɛ -tu" 'a 'di, ɛmɛ -ti -ma mu "muu nɪa' -ɪn se wlu i mamaɔ 'sv dɛ -jɛɛa ia' "jri "kpaɛ' poa' a.

21 -Ta ɛɛ nɔva kan' a -mɛ tai' "maa' nyv -ɔva fua Sakali 'mɛ 'de "kpaɛ, dɛ-nɔɛ' ɔ -kwle 'e -dai'klo "jri po 'ɪn 'mɛ.

22 'Kaa -ta ɔɔ "sia "kpaɛ', ɔ se wlu 'ble, ɔɔ 'daa- ɔvɔv "i, 'sv ɔv 'wɔɛn 'mii ka dɛ nɔvɔ "jrii 'de -dai'klo "jri po 'ɪn ɛ.

23 ɔɔ' -nɛ 'sraa -sadbo 'a nɔ" 'wlvɔ 'o -jei" 'sv ɛ, ɔ muɛ 'de ɔ o -kwlv de.

24 ɛ nɔa 'wɪ pla 'sv, ɔɔ' 'nynɔ Elisabɛtɪ a 'tɛn "kwli i. ɔ 'jea kan' 'sv, ɔ -tuɛ" ɔa' -cɛ" i 'de 'cɪ -mm" 'di -wɛɛ ɔ wlu 'de ɔa' -cɛ" 'ɔn ɔ 'na :

25 -Jɛ -mɛ Tv"bo 'a nɔv -ti -o ! ɛ 'jee 'ma wɛɛ-, -wɛɛ ɛ po 'ma -ti' -kwlv o, 'de ɛ -sa 'ɔn -tɪn' "juɔi 'de nyv -wee' "jri 'de.

Sesi 'a 'wlv-ti

26 Elisabɛtɪ 'a "kwli nɔa 'cɔv -mɛɛo"- 'sv, Kea dbɔ ɛɛ' "soai Gabliɛ

'me ke'wle 'de Galile 'a -kwlo due' nyv a 'daa- Nasaretu 'di.

27 E dboo' 'de 'nynia -too due' -v -tea "ju due' nyv a 'daa- Sosev 'a 'nynu 'vn o. O nte 'beo Dafidu 'a -gbu" -son nyv -o. 'Nynia -too -nv 'a 'nynu -ni Madi.

28 Kea 'a "soai pa 'de v o -gbu" 'di, -wee o pv 'je wlu o o 'na : Madi, 'mo -je avn, amo -jea 'saavn e, Tv"bo Kea ke a na'.

29 'Su tai' "maa' Madi 'me 'de 'jewlu -ne 'e -ti' 'vn, va -tee' va' -ce" i v 'na : 'Jewlu -ne -me 'de 'a 'nynu -we- -stan ka- ?

30 -Wee Kea 'a "soai 'na : Madi, favn 'bo aa' nv -ti, de-nve' Kea nva vn 'saa 'vn "jri i.

31 A -gbvn 'no aa mue "kwli 'blea', -wee a 'je "junmou 'wlv 'de a 'je o Sesi-nynu -tuu"-.

32 Oo mue nyv klaa" nia' -wee nyv 'je o Kea -nia 'e javn 'di 'a "ju 'daa- Tv"bo Kea a mu o 'beo 'vn nva' ka o 'mia Dafidu nia tein" 'de e,

33 -wee o 'je 'nynu 'wlv jeejee 'de Israe-nyv "jru o. Oo' 'nynu 'wlv se "ti -ta 'blei.

34 'Su Madi wlu' 'de Kea 'a "soai -pee, v 'na : Ka -me 'e de tu 'je 'o nynisvn nv e- ? De-nve' 'vn se "junmou juo due'.

35 'Su Kea 'a "soai 'na : Kea 'a -Suu 'a "ikmaa' a mue 'de a 'vn jia' 'de Kea -nia 'e javn 'a 'tee te "i 'a -fli 'je avn "kpei -cri", eme -ti "ju -kweai 'pepe aa mua 'wlv a, nyv a mu o Kea 'a "Ju 'daa.

36 A -gbvn 'no, aa' de'di Elisabetu nyv a 'daa -sran -sie nynokpao' vmu -blea 'o vva' -kea" -kwli' ee' 'cvi -meeo"- -ne ka.

37 De jre' se "ikma 'de Kea -pee.

38 'Su Madi 'na : 'In nte Kea 'a "juoinvvnynokpao' -o. Ka -vn -daa', e nve 'vn "jrii kan'. 'Su Kea 'a "soai 'wlv 'o v -pvvn" 'me -wee o mu.

Madi mue Elisabetu "i-tea'

39 'De no" due' -ne 'di e, Madi cree "kpei- v je -jei" 'kpa. 'Kamo v nv -ja crvi -blu' crvi 'sv v je 'e Suide 'a -kwlo due' 'di mu' 'de crvi "kpei foo.

40 -Wee v pa 'e Sakali o -gbu" 'di 'de v po Elisabetu 'jewlu o.

41 Elisabetu 'wvan Madi 'a 'jewlu 'sv va' "ju -suua' i 'de v 'vn. 'Bo e "sri Kea 'a -Suu je 'e v 'vn "ji.

42 'Su v kpa wlu "jei v 'na : Kea -sa avn 'de 'nynokpae' -wee' "klu, -wee e po avn "diwan, a ke aa' "ju ke-.

43 -Ta 'vn -sa 'saavn -je -me e-, -wee 'ma Tv"bo de ji 'mi "i -teea' ?

44 A -gbvn 'no, aa' 'jewlu 'kpa 'vn doun" 'sv, "ju -nia 'de vn -suua' i 'de 'mva- 'vn.

45 Amo nv 'mva-, de-nve' di Tv"bo 'tmva 'de aa' -ti' 'vn e, a 'je ia' 'o nynu -ti to' 'vn 'e.

Madi 'bee- Kea 'a 'nynu "i

46 'Su Madi 'na : 'Ma 'kmu -wee' a -sa' Kea 'nynu.

47 -Wee 'mva- "ji 'de 'vn pee o 'me -ke 'de Kea -nia 'ma 'Pvvi 'a -ti' 'vn.

48 De-nve', mo -nia ee' "juoinvvnynokpao'

-o sea de jre' wvn ni e, mo e sie "jrie-o. De -tba' -ta -e mua nya, nyv -vva mua 'wlv a, sv -wee' a mue 'vn 'di 'a wvnvnynokpao' 'daa',

49 de-nve' Kea -kmai", e nve di klae" 'de 'ma -ti' 'vn. Ee' 'nynu -kwe' i 'pepe.

50 Ee' 'di wvnmoa' se -kwe -ta 'ble 'de nyv -vva pleee -pee.

51 Ee to ee' "ikmasvn 'me 'de di "klein e nva 'vn. Ee -gba' -cei" 'beevn ja.

52 Ee -saa' 'beo-wi" "kpa-ti -son, -wee ee "nyi nyv -vva -piia' vva' -cei" -tein.

53 Ee "nyie nyv 'mie- e nva diide, ee poe "wliiejevn -jei" 'de 'kwa ifloan' 'vn.

54-55 Ee 'wlv Israe-kavn -sv -nia ee' "juoinvvn o. -Wee ee to vpvv ee' 'diwvnmoa' "i. 'Kamo e cen ee' wlv -tie" 'de -a "bo Ablaam ke oo' "nynuu-pee.

56 No" Madi nva 'o Elisabetu o -gbu" -son 'bee- 'cvi taan 'me -wee v mu 'de v o -kwlo de.

San Batisu 'a 'wlv -ti

57 No" nynia 'o 'sv Elisabetu -gvaan', v 'wlv "junmou ju-.

58 'Su nyv -sv -ke sv "kuban i ke va' 'ce-wi" 'wvan ka Tv"bo 'a nyv 'a

wεε 'jea' 'bea "i 'de va' -ti' 'bn 'su, υυ ke υυ -wee' a nuυe ba 'mυa i.

59 "Jupliie nυa 'wι -mε" na 'su υυ jio 'klen kpaα'. Uυa 'doo- o "bo Sakali 'a 'nynι,

60 'kaa o de "dua wlu 'bn, υ 'na : "In-, San mε -je oo' 'nynι -nι.

61 'Su υυ 'na : Nyoo jro' se 'nynι -nιa 'mυa- 'ble 'de aa' -gbu" -son nyυ "klu.

62 'Su υυa 'daa Sakali "i -wεe 'nynι -ji o nιa "i o 'jea oo' "ju 'daa- 'de υυ 'ji juo-.

63 -Wεe Sakali -tee' tufo i 'de o 'cru 'o ε "kpei ka : San mε -nι oo' 'nynι. 'Su tai' "maa υυυυ -wee' 'mε.

64 'Bo ε "sri o je wον 'bai, oo' mιo je -gbai', o je wluα' -pυn" -te 'de Kea 'a 'nynι "i 'beεa' 'bn.

65 Nyυ "klein -υυ -ke o "kυυan i ε, εε' faυn a nu υυυυ -wee' 'mε. De -nυυa 'mυa- nyioυυ a 'tmυ ε "woin- 'de Suideblυa 'a 'fo -nιa cruυ 'dii -wee' "klein "kpei-.

66 'Su nyυ "klein -υυ -wον υυ poε ι pεe o, -wεe υυa nuυ to' "kpei-, υυa -teeε' υυa' -ce" i υυ 'na : De "ju -saan" -no -mo 'je 'bn 'wlu 'de nya 'ja a- ? Tυ"bo 'a 'saavn -nι o "kpei.

Sakali 'a 'dv

67 Kea 'a -Suu -kweai jia 'e "ju -saan" "bo Sakali 'bn 'su, o -tee Kea 'a -ti' 'tmυa' -pυn" o 'na :

68 "Diwan kpyon Tυ"bo Israe 'ε Kea, de-nυe' ε -teeε', εε' 'ce "i -wεe ε -seie υυυυ.

69 ε nυe' -wεe Nyυ'pυυi -kmai' 'wlu 'de εε' dbonυi Dafidι 'a -gbu" 'di.

70 Ka εε' -ce" 'ε wlu 'kwajaavn -nιa tein" 'tmυ ε 'de ε, 'kamoo ε nι-.

71 Nyυ'pυυi -o -jea -a seie 'de -aa tonyυ ke -aa 'bn 'nyεbn -wee' "klein 'kwa omo -oo ji.

72 'Kamoo Kea nu εε' 'diwονmoo' to sun 'de -a "bo -wi" -pee, -wεe ε po εε' dbεεde -nιa 'pepe 'a -ti' -kwlu o,

73 ka ε cean εε' wlu -tie" 'de -a "bo Ablaam -pee see ε.

74 ε 'na ε 'je -a seie 'de -aa tonyυ 'kwa, -wee -bo -aa se ε "juoi nuυ ε, faυn je -a nu.

75 'De -a -je na 'de 'pepe nιa' ke "israe 'bn 'de -aa 'kmονιa' 'bn 'de 'wι -wee' 'klein" 'di.

76 Sakali wlu' ke'wle o 'na : 'De -mo 'ma "ju, nyυ a mυe -bn Kea -nιa 'e jaυn 'di 'a wlu 'kwajaai 'daa', de-nυe' -ma mυe naa' 'bo tυ"bo "juoi -wεe -nι -je εε' -jebly nmaea'.

77 De -nι -jea 'tmυ 'de εε' 'ce -pee ε ka Kea 'pυυ aopy 'mε. ε 'wlye aoa' dισaυn "kpei.

78 Kea kma -aa -ti' kpleiin, ε 'jeε -aa wεe-, εmε -ti ε -sυn -son' 'de -a "kpei ka -klae" jrv a 'wlyα 'kwla 'de jaυn 'di ε.

79 ε ji' -wεe ε -sυn' 'de nyυ -tea i 'de kwie 'di ke nyυ -tea 'mea 'a -tea' "kpei, 'de ε 'je -aa "juua 'de pεe 'a blu -jei" "biee-.

80 "Ju-saan" -no, ka oo 'boa, 'ka oo to' 'dinιa' a 'kpa "kpei. O "tie 'e -pυoυn" blυa "kpei mamaυ 'su ε je 'wι -ε 'di o toa oo' -ce" 'de Israe-koun -pee jεε-.

2

Sesi 'a 'wlv-tι (Matie 1.18-25)

1 εε' no" tu 'di mε 'blυajei Sesaa Okisι bla ke' o 'na : Nyυ -wee' "klein 'je υυa' 'nynι 'sbe 'di po -o 'de Rome 'ε 'blee-blυa -wee' "klein "kpei-.

2 εmε -nι 'nynι 'sbe 'dipoa' 'a "i-saa -nε. 'De εε' no" tu 'di εmε Kirinist 'blee Siriblυa.

3 Nyυ -wee' "klein a mυe υυa' -kwle 'dii due 'due, -wεe υυ 'je 'nynι 'sbe 'di po.

4 Soseυ foo" 'su 'wlu 'o Nasareti 'mε 'de Galile -wεe o mu 'o Betelem 'de Suide 'bo o 'mιa Dafidι o -kwlo, de-nυe' o 'wlye 'e Dafidι 'a "ji 'di.

5 O ke Madi -υ -tea oo' 'nynι 'bn mu' -ke, -wεe υυ 'je υυa' 'nynι 'sbe 'di po. εε' no" tu 'di -mε Madi 'blee "kwli.

6 Uυ nynia 'o Betelem 'su ε, -gbaandi 'kpa Madi 'bn 'ε, 'su υ -gbaan'.

7 U 'wly υa' "i-saaju 'mε -wεe υ "fin o tae'fo i, υ 'pεen o i 'de 'blae 'a 'didiide 'di, de-nυe' υυ se -teyn 'je 'de 'dvt- 'a -si' -gbu" 'di.

"Nodi 'dei -tevn mυe Betelem

8 'De εε' 'blυa 'a 'fo tu o ε, "nodi 'dei -tevn jrv' -υυ -nι 'e -gbaa "kpei -wεe -υυa fuo υυa' no"di 'dei "maυ".

9 Uva -gbuan' 'emu 'su, Tu"bo Kea 'a "soai due' -jεε uupu. 'Su Tu"bo 'a -son' -sin' 'de uυ 'de i -ta -wee'. Εε' δε waa uupu 'dii, 'su faun klaa" 'kpa 'de uupu 'bn 'ε.

10 Kea 'a "soai wlu' 'de uupu -pee ο 'na : Faun 'bo aoa' nu-ti, δε-nυε' 'un ja ao -pɔia" -ti -ia mu nyυ -wee' "klein 'a 'mva- klaa" 'blea' -ke.

11 Ε ni aoa' 'pυvi mɔ -wlv -stan 'de Dafidi ο -kwlv. Omɔ -ni Klisi, Tu"bo !

12 Ka ao 'jea οο' juosbn nu 'ka ka : aoa mue "jupliie due' 'jea', ο 'je 'e tae'fɔ 'di ni-, -wee ο 'je i'pen 'de 'blae 'a 'didiide 'di.

13 Uva kɔan 'emu 'su Kea 'a "soa-wi" -tuu"-tuu ji' 'bo -jɔ -jɔ -tmva -ti' -pɔn" -wee uva 'bεε- Kea 'a 'nynti "i uva nu :

14 Kea 'a 'nynti "bei 'de jaun 'di -wee pee 'a blua' 'je 'e 'blua "kpeinyυ -uva -ti' Kea kma "kpei ji.

15 Kea 'a "soa-wi" ke uυ cεεan "i uυ mua jaun 'di de ε, nɔ'di 'dei -tevn wluε ba -pee uυ 'na : -A mu Betelem -wee δε -nυva 'demu 'de Kea -sa 'kwla 'de -a -pee -ta, -a -je ε "jriε- 'jee-.

16 Uυ mu' 'de "kpei- crea' 'bn -wee uυ jεε Madi ke Sosev ke. Uυ jεε "ju -saan" 'mε -cεεn'-, ο je i'pen 'de 'blae 'a 'didiide 'di.

17 Uυ -kɔ' "ju -saan" "jriε- 'jeea kpuun- -wee uυ po di "klein uυ 'wɔan 'de οο' -ti' 'bn 'a "kwuan.

18 Nyυ "klein -uυ -wɔan'ia' di tu 'de nɔ'di 'dei -tevn 'wɔn ε, tai' "maa uupu 'mε.

19 Madi a -teε' di "klein -nia 'mva- i 'de va' pee ο, -wee va naa ι tɔ' "kpei i.

20 'Su 'blae 'dei -tevn -nu mue -ta uυ 'wlv de. Uva ble', uva 'bεε- Kea 'a 'nynti "i 'de di "klein uυ 'wɔan 'de uυ 'jeea "jriε 'ε -ti' 'bn, δε-nυε' ka Kea 'a "soai 'tmυ ι 'de uυ -pee ε, 'kamɔ ι ni -cεεn'-.

Sesi 'a 'nynti -tuu" 'a

21 'Wι -mε" na -nε -ε 'di uυ 'jea "ju -saan" 'klen kpaa nynia a, 'bomɔ uυ -tuu" ο Sesi-nynti. 'Nynti -nia 'mva-

εmε Kea 'a "soai "si 'nynti 'de ο de -pee -mε υ se οο' "kwli i 'ten ke.

Uυ toε Sesi 'a "pliie- Kea "i

22 'Wι -ε 'di uυ 'jea δε Moisi 'a κε' "sia 'nynti -nu 'de -gbavn 'a -ti' 'bn nynia 'o mu 'su ε, Sosev ke Madi mue Selisalem -wee uυ 'je "ju-saan"- Tu"bo "i to-.

23 Δε -crua' 'de Tu"bo Kea 'a κε' 'di ε 'naa : -Bo "junmɔu 'wlv -wee ο 'je "i-saaju ni ε, -mε ο 'je kpɔi" -tee ο 'de Tu"bo 'a -ti' 'bn.

24 Uυ -sa οο' 'sraa-, 'kamɔ ε 'cruε 'de Tu"bo Kea 'a κε' 'di, ε 'na : -In -ja 'sɔɔn, 'de -bo -gbεε se ni -in -ja "pai nynuu 'sɔɔn.

Wlu Simeɔ ke Anι 'tmva 'de Sesi 'a -ti' 'bn ε

25 'De "ju due' -ni 'o Selisalem εε' nɔ" tu 'di, οο' 'nynti -ni Simeɔ. Οο' "ju tu -srei", οο' 'jεε Kea wɔn, οο' fue Israe 'ε 'Pυvi, -wee Kea 'a -Suu ni 'de ο 'bn.

26 Kea 'a -Suu 'tmυυ ο sese ε 'naa : -In se 'mei ke, δε-nυε' -ma mue Nyυ'pυvi, Tu"bo 'a 'o-tei "jriε- 'jeea'.

27 Kea 'a -Suu poε Simeɔ -je ο, ο mue 'e Kea -gbu klaa" 'di, 'demo Sosev ke Madi kpa "jupliie -wee uυ 'je δε Kea 'a κε' "sia 'nynti nu 'de οο' -ti' 'bn.

28 'Su Simeɔ kpυn "jupliie 'mε, ο po ο sɔn 'dii -wee ο po Kea 'se-. 'De ο 'na :

29 Kaan ka la 'jaa- Tu"bo, ε "tai εε' dbonvi "i, ο 'je mu 'de pee 'a blua' 'bn, 'kaa δε ε 'tmva ε nynti 'o 'ε

30 δε-nυε' 'un 'jee- nyυ 'pυvi ε ja "jriε- -wε-.

31 'Pυva' ε nmaea 'bo nyυ -wee' "klein "juɔi ε,

32 omɔ -ni -son' -ε -je nyυ -wee' "klein i 'jee-, 'de -o -je εε' 'ce Israe-kɔun 'a -cian" ni-.

33 Di uva 'tmva 'de Sesi 'a -ti' 'bn ε ia poε ο "bo ke ο de 'mli 'mli pee ο.

34 'Su Simeɔ poε uupu "diwan -wee ο wlu 'de Sesi de Madi -pee ο 'na : A -gbun 'nɔ, Kea -te' 'o "ju -nɔ 'de Israe-kɔun "klu, nyυ jrv' -a muɔ 'de blaa' 'kaa jrv' a muɔ ο -fɔan'.

35 'De εε' -ti' 'bn ε to' sain -pa' 'kwla 'de nyioṗu- -tuu"-tuu 'bn ε ia muε "kpaε 'pεεan', amṵ -nia ṵ de ε, εε muε aṅn pεε "i ctan'.

36 Kea 'a wlu 'kwajaanynṵkpaṵ' due' -ni 'o mu -ke, ṵa' 'nyni -ni Ani. U niε Fanueli 'a "ju -o 'de Aσεε 'ε "ji 'di, ṵ 'kpa -kea". U "tia jra ε nṵε -sṵn -mε" 'son 'sṵ ṵa' kṵan 'mεε.

37 U siie -tion" 'nynṵ de 'bn mamau 'sṵ ṵ je -sṵn 'a kwla -mε" na 'jṵ -nyiiε 'ble. Ua' tεεn Kea -gbu klaa" o, ṵa nṵṵε Kea "juṵi 'jrṵ-gbaṵ o "mau' o 'de wṵn 'boā' ke Kea baeā' 'bn.

38 Umṵ -ji' -ke 'de εε' nṵ" tu 'di, -wεε -ṵa po Kea 'σε-. 'Sṵ ṵ -tee "ju -saan" 'a -ti' 'tmṵa' -pṵn" 'de nyṵ "klein -ṵṵa fua nṵ" Kea 'jea Selisalem seie- -pee.

Sesi ke ṵ "bo e de muε Nasareti de

39 Sesi 'a "bo -wi" -kṵa' dṵ Kea 'a ke' 'sia 'nyni 'a nṵa' 'sṵ ε, ṵṵ muε Nasareti de 'de Galile.

40 "Ju-saan" a 'boā ṵṵ kuue 'dii, ṵṵ to' ṵ 'kpa "kpei -wεε Kea 'a "diwan ni ṵ "kpei.

Sesi 'bleε -sṵn 'a -puue 'jṵ 'sṵṵn -wεε ṵ mu 'e Kea -gbu klaa" 'di

41 'De -sṵn "o -sṵn 'di ε, Sesi 'a 'ce-wi" a muε kṵṵnkwla' 'wlv -kṵ -sṵn 'de Selisalem.

42 -Ta Sesi 'blea -sṵn 'a -puue 'jṵ 'sṵṵn ε, ṵ ke ṵṵ mu' -ke ka ṵṵa nṵa see ε.

43 -Kṵ' -kwεa ja 'sṵ, ṵṵa muε -kwlv de. 'Kaa ka Sesiju sia Selisalem, ṵ "bo ke ṵ de-wi" se ε "jriε- o sie.

44 -Bo ṵṵṵ mṵṵ sea 'je 'de ε, ṵṵ 'na -mε ṵ ke ṵṵa' 'dei-wi" muε nya. 'Sṵ ṵṵ je na 'wṵ due', -wεε ṵṵ -te ṵṵ i -pṵan' -pṵn" 'de ṵṵa' 'ce-wi" ke ṵṵa' "ijuonyṵ "klu.

45 'Kaa ṵṵ se ṵ 'je 'sṵ ε, ṵṵ muε Selisalem de, -wεε ṵṵ 'je ṵ i-pṵn.

46 'De εε' 'wṵ taan -sṵn 'di ε, 'bomṵ ṵṵ 'jee ṵ 'de Kea -gbu klaa" 'di, -mε ṵ -tee i 'bo Kea 'a ke' wṵ-saṵn 'a -kwea', -wεε ṵṵ po ṵṵṵ 'a wlv doin" o 'de ṵṵ -tee' ṵṵṵ i.

47 Nyṵ "klein -a poā ṵṵ wlv doin" o ε, ṵṵ -ka' wṵn, ṵṵa je ṵ ja -gbṵn', de-nṵε' ṵṵ to' 'dina' ke ṵṵ -ti' wṵn "kpei -sasṵn "siε ṵṵṵ "i.

48 -Ta ṵṵ 'ce-wi" 'jeea ṵ "jriε- ε, tai' "maa ṵṵṵ 'mε, 'sṵ ṵ de wlv' ṵ -pee ṵ 'na : 'Ma "ju, deε -ti -ṵn nṵ -a kan' a- ? -In -gbṵn 'nṵ, -ṵn "bo ke 'mṵ -ke -a -tuε" -kwlv "jei 'de -ma -ti' 'bn -aa jea -mii' -pṵn.

49 'Sṵ Sesi wlvε ṵṵṵ -pee ṵ 'na : Deε-ti aṵa -pṵn 'mi i ε- ? Ka 'ṵn 'jea 'ṵn "Bo 'a -kwlv' -ti nṵ aṵ se ε juṵ- ?

50 'Kaa de ṵ 'tmṵa 'mṵa-, ṵṵ se 'e ε 'dei' wṵn.

51 'Sṵ Sesi sṵn 'bn 'ε, ṵ ke ṵṵ muε Nasareti. De-nṵε' ṵṵ 'jee ṵṵṵ wṵn. ṵ de -tee' dṵ "klein -nia 'mṵa- i 'de ṵa' pεe o.

52 Sesi a 'boā jeejee, ṵṵ to' ṵ 'kpa "kpei jeejee. ṵṵ kplṵn a nmṵṵ 'e Kea ke nyioṗu- "jri 'de i.

3

San Batisi 'tmṵε Sesi 'a -ti' (Matie 3.1-12 ; Makṵ 1.1-8 ; San 1.19-28)

1 Nṵ' -ε 'di Tibεε Sesaa -tea Rṵmε 'blṵa "i ε, εε' -sṵn 'a -puue 'jṵ -mm" -ni 'di, -mε Pṵnṵ Pilati ni -gbṵa'na 'de Suide. Nṵ" -nia 'mṵa- 'di mε Erodi ni Galile 'a -gbṵa'na -wεε ṵṵ -fein' Filipṵ ni Itire ke Trakoniti 'a -gbṵa'na 'de Lisaniast ni -gbṵa'na 'de Abileni -ke.

2 'De εε' -sṵn -tu 'di, mṵ Ani ke Kaifṵ ni Kea 'a 'sraa -saṵn klae". 'Bomṵ Kea a jaa Sakali 'a "ju San wlv 'kwa 'de -pṵṵn" blṵa "kpei.

3 'Blṵa- "klein -jiiā Suden -gbuu wṵin ε, ṵmṵ San a ple 'dii 'de ṵṵ bla Kea 'a -po' 'de nyṵ -pee ṵ 'na : Ao poṵ aṵa to' fai" ao "biie 'de Kea o 'de ε 'je aṵa' dṵsaṵn -kṵ' -wεε 'ṵn 'je aṵṵṵ "ni "jrṵ po.

4 Ka ε 'crṵa 'de Kea 'a wlv 'kwajaai Esai 'a 'sbε 'di ε 'ka ka : "Ju -nia 'e -pṵṵn" blṵa "kpei ṵṵ weewlu ka : Ao nmae Tu"bo 'a -jeblv, ao tεεn ε -wee' -kwlv !

5 Crṵi klae" ke crṵi mu" a muε iwaa', -wεε -kancuin" -wee' "klein 'je kluue-, dṵ -klṵan 'bn i -wee' a muε "isrea', kṵṵ kpi 'je iwaa- 'de -jeblv -wee' "klein 'je -paii' pεn.

6 -Wεε nyṵ -wee' "klein 'je Kea 'a -poia" sṵn "jriε- 'jee-.

7 Nyv -tuu" -a ji 'e San o -wεε o 'je vuvv 'ni "jru po. 'Kaa o wlu' 'de vuvv -pee ka o 'na : Aopv jεe 'a "nynuu-nv ! -o -na 'kamv ao 'je Kea 'a 'pee -εε jia "juvi ple ε- ?

8 Ka ao pood kplvn fai" ε, ao toε nyv 'jee 'je, ao 'bo aov -ce" pεe 'dii -tee', ao 'bo nvε -a -nιε Ablaam 'a "nynuu- -o, dε-nvε' 'ma 'tmvv aopv 'mε Kea 'bee' ε 'je "soi -nι Ablaam 'a "nynuu- -covn' 'vn nv.

9 Ka tu -εε' poa "bi 'dve nιa ao 'bo kan' nιe, dε-nvε' -gbo" -pa 'pεn i -wε- 'bo εε' 'svn "kpei. Tu "o tu -sea' "bi 'dve poε -mε 'je dbaa -o, -wεε ε 'je "jri poεε-.

10 Nyv "klein -kwea de a -teeε' San i vuvv 'na : 'De ka -a -je nv 'ja a- ?

11 'Bomv o wlu vuvv -pee o 'na : Nyv -blea "bai 'svvn o "nyv εε' due' nyv -sea' dε 'ble ε, nyv -blea diide o ke nyv -sea' diide 'ble -gble' ε 'vn.

12 'Bomv 'wei-sanyv jii -ke, -wεε vuvv 'je "ni "jru poεε 'sv vuvv -teeε' San i ka vuvv 'na : -Aa dεtov, dε -a -je nv ε- ?

13 o wlu' 'de vuvv -pee o 'na : 'Wei nyv cvan 'wvn, vuvv ao 'je nyv i -tee', ao 'bo ε dε jre' "kpei poε.

14 "Soa-wi" a -tee' ε San i -ke vuvv 'na : 'De -apv mε 'e dε -a -je nv ε- ? 'Sv o 'na : Ao 'bo nyv "jrui dii ε, ao 'bo nyv -pa "kpei blaa, aov -kei" 'a 'sv mε -nι aov dε.

15 See ε, Israε-kovv a fve Nyv'pυvi, 'de vuvv wlu' 'e ba -pee vuvv 'na : San -no se Klisv nι mε -taa ?

16 'Bomv San wlu 'de vuvv -wee' "klein -pee, o 'na : "ni mε 'ma po aopv "jru, 'kaa "ju due' -ov mua jia' a, o kmai" o je 'vn -sii. 'In se ov -pvn" 'kpa ka nι -wεε ov "kwlai 'a "dbu -mεε' "ikain -tι. Ov ov mu aopv "ni "jru poa 'de Kea 'a -Suu ke 'de nε 'vn.

17 o 'bleε ov 'daa- kwa, -wεε o 'je ov ko 'vn -fun'. 'De o 'je va' 'jv -ceεn' -"jei -tu", -wεε o 'je va' flv "jri po 'de nε -ε sea 'mv-ta 'ble 'vn.

18 'Kamv San a nv -wεε ov 'tmvv nyv -povia"-tι, 'de ov kuu nyv 'a dι i.

19 'Kaa o -ce' -gbva'na Erodi "bli dε-nvε', Erodiadv -nιa ov 'de 'di 'a

'nyv ε vuvv o "duo 'vn, foo" 'sv ε o nvε dısavn -tuu"-tuu jrv'.

20 'Bo -mε 'de ε, Erodi nvε dεsavn jre' ke'wle, εmε -nι o kpvn San 'mε, -wεε o po o -kaso 'di.

Sesi poε "ni "jru (Matie 3.13-17 ; Makı 1.9-11)

21 -Ta nyivv -wee' nua "ni "jru pood 'bomv Sesi poε "ni "jru -ke, o siie Kea bae' 'sv javn kaiεn wvn -wεε Kea 'a -suv "si i 'bo o "kpei ka -gbεε' nua,

22 -wεε Kea 'a -Suu "sii- 'bo o "kpei, ka -gbεε nua, 'kamv ε nι-. 'Sv wlu due' -wlv nyv 'wvn 'de javn 'di -ε na : -In -nιe 'ma -tι' kmaju -o. 'De -n vn 'vn 'bomv 'ma -kwlv' -tι -wee' "klein poov kvn.

Nyv Sesi 'a "ji tba "i ε (Matie 1.1-17)

23 -Ta Sesi -tea ov 'dbo -pvn" ε, -mε o 'bleε -svn 'a kwla taan. Dε nyv a naa tv' i 'de ε mε -nι o nιe Sosev 'a "ju, Eli 'a "ju.

24 Matatı 'a "ju, Matatı nιe Lefi 'a "ju, Lefi nιe Melki 'a "ju, Melki nιe Sanai 'a "ju, Sanai nιe Sosev 'a "ju,

25 Sosev nιe Matatıası 'a "ju, Matatıası nιe Amosı 'a "ju, Amosı nιe Naum 'a "ju, Naum nιe Esli 'a "ju,

Esli nιe Nagai 'a "ju, Nagai nιe Matı 'a "ju, Matı nιe Matatıası 'a "ju,

Matatıası nιe Semei 'a "ju, Semei nιe Sosekv 'a "ju, Sosekv nιe Soda 'a "ju,

27 Soda nιe Soana 'a "ju, Soana nιe Resa 'a "ju,

Resa nιe Sorobabe 'a "ju, Sorobabe nιe Salatıe 'a "ju,

Salatıe nιe Neri 'a "ju,

28 Neri nιe Melki 'a "ju, Melki nιe Adi 'a "ju,

Adi nιe Kosan 'a "ju, Kosan nιe Elmadam 'a "ju,

Elmadam nιe Eri 'a "ju,

29 Eri nιe Sose 'a "ju, Sose nιe Eliesεε 'ε "ju,

Eliesεε nιε Sorim 'a "ju, Sorim nιε
 Matati 'a "ju,
 Matati nιε Lefi 'a "ju,
 30 Lefi nιε Simeo 'o "ju, Simeo nιε
 Suida 'a "ju,
 Suida nιε Sosev 'a "ju, Sosev nιε
 Sonam 'a "ju,
 Sonam nιε Eliakim 'a "ju,
 31 Eliakim nιε Melea 'a "ju, Melea nιε
 Mena 'a "ju,
 Mena nιε Matata 'a "ju, Matata nιε
 Natan 'a "ju,
 Natan nιε Dafidi 'a "ju,
 32 Dafidi nιε isai 'a "ju, Isai nιε
 Sobedi 'a "ju,
 Sobedi nιε Boost 'a "ju, Boost nιε
 Sala 'a "ju,
 Sala nιε Naason 'o "ju,
 33 Naason nιε Aminadabu 'a "ju,
 Aminadabu nιε Admini 'a "ju,
 Admini nιε Aani 'a "ju, Aani nιε
 Esrom 'o "ju,
 Esrom nιε Farest 'a "ju, Farest nιε
 Suida 'a "ju,
 34 Suida nιε Sakobu 'a "ju, Sakobu
 nιε Isaaki 'a "ju,
 Isaaki nιε Ablaam 'a "ju, Ablaam nιε
 Tara 'a "ju,
 Tara nιε Nako 'o "ju,
 35 Nako nιε Seruku 'a "ju, Seruku nιε
 Ragau 'a "ju,
 Ragau nιε Faleki 'a "ju, Faleki nιε
 Ebee 'ε "ju,
 Ebee nιε Sala 'a "ju,
 36 Sala nιε Kainam 'a "ju, Kainam nιε
 Afasadi 'a "ju,
 Afasadi nιε Sem 'a "ju, Sem nιε Noe
 'a "ju,
 Noe nιε Lameki 'a "ju,
 37 Lameki nιε Matusala 'a "ju, Ma-
 tusala nιε Enoki 'a "ju,
 Enoki nιε Saredi 'a "ju, Saredi nιε
 Maleleli 'a "ju,
 Malelee nιε Kainan 'a "ju,
 38 Kainan nιε Enosi 'a "ju, Enosi nιε
 Seti 'a "ju,
 Seti nιε Adam 'a "ju, Adam nιε Kea
 'a "ju.

*-Sion' -tien' Sesi i
 (Matie 4.1-11 ; Maki 1.12-13)*

1 Kea 'a -Suu "ji 'e Sesi 'bn 'ε. -Ta o
 'wba 'bo Suden -gbuu won ε, 'bomo
 -Suu -ne po o -je o, 'su o mue 'e
 -puon" blua "kpei.

2 'Bomo -sion' -tin' o desavn nva' i
 'de 'wi 'a kwla -nyiiε 'di. 'De ia' 'wi
 tu 'di ε, o se de di. I 'wba 'o -jei' 'su
 'mυε- nu Sesi 'me.

3 'Su -sion' wlu' 'de Sesi -pee o 'na :
 Ka -in -nia Kea 'a "Ju -mo 'ja a, -me
 -in -wlu 'de "soukpo -ne -pee -wee ε
 'je -di'pen 'bn-sneε.

4 Sesi wlu' 'de ε -pee o 'na : ε 'cruε'
 'de Kea 'a 'sbε 'di ka :
 -Di'pen 'ε 'su se ε 'bεε- ε 'je nyio
 'kmvna' "nyu.

5 'Su -sion' kpo 'de cru "kpei -tajro
 -wee 'de "jriε -te due' 'di 'su ε to o
 'blua- 'di 'a 'beodi -wee' "klein "i,

6 -wee ε wlu 'de Sesi o ka ε 'na :
 'Ma mue -bn ia' "ikmaa' -nia 'ε 'kmu
 "kpei -ta ke 'blua- 'di 'a "wlii- "nyia',
 de-nve' i "nyue 'bn 'ε, 'de nyo 'in nia
 "i omo 'in "nyu.

7 -Bo -in -sii' 'koi- i 'bo 'bn "juoi 'de
 -in -je 'bn -gbεε', i -wee' "klein a mue
 -ma de nua'.

8 Sesi wlu' 'de -sion' -pee o 'na : ε
 'cruε' ka :
 -Ma Tu"bo Kea 'a 'su -in -je "juoi
 -gbεε'-, εε' 'su me -in -je "juεi
 nu-

9 ε 'wba 'o mu ε, -sion' kpa Sesi
 'de Selisalem -wee ε -te' o 'e Kea -gbu
 klaa' "jru kpo', 'de ε 'na : -Bo -in -ni
 Kea 'a "Ju ε, -me -in -fiε"- -ma -ce"
 'de -son, 'kaa ε 'cruε ka :

10 Kea a mue εε' "soa-wi" 'tmva'
 -wee vυ 'je -bn kwa -son i -te' 'de vυ
 'je -bn 'sa.

11 Uυ 'je -bn kwa 'ble -wee -ma bιε
 se -tiie' i 'de "soukpo "jri.

12 'Su Sesi 'na : De Kea 'a wlu 'tmva
 ε 'naa :
 -In -bo "jrii' 'jeeε, -in -bo -ma Tu"bo
 Kea i -tien'.

13 -Sion' -kca' Sesi 'a i -tian' 'de di
 "klein -nia 'mva- 'bn 'su o teen ε o,
 -wee εε fuo no' jre' ke'wle.

4

*Sesi -teeε Kea 'a dbo nva' 'de Galile
 (Matie 4.12-17 ; Maki 1.14-15)*

14 -Ta Sesi a mua Galile de ε, -mε Kea 'a -Suu 'a "ikmaa" 'ji 'de o 'bn 'ε. Uba 'tmεε o 'nyni "wain- -ta -wee" "klein.

15 Oo too nyu de 'de Suifu-wi" 'a "jrui 'kun-gbi 'dii, nyu -wee" "klein a po o -ti" o.

Nasareti-nyu se Sesi "ini- (Matie 13.53-58 ; Maki 6.1-6)

16 Sesi muε Nasareti o 'bεεa 'i de. -Kwlewɪ o 'su o pa 'e Suifu-wi" 'a "jrui 'kun-gbu 'di ka o nua see ε. O son 'bn 'ε -wee o 'je Kea 'a wlu 'dii nu.

17 'Su ub "nyi o Esai 'a 'sbε- -wee o -gbai' ε 'mii, 'su o jεε wlu -ε -crua' 'de -ε 'naa :

18 Tu"bo Kea 'a -Suu nιε 'bn "kpei, de-nβε' ε poε 'bn 'cna "jrui, ε -teeε 'bn kpoi" -wee 'bn 'je -pɔia" -ti 'tmυ 'de weε nyu -pee. ε dbo 'bn 'ε 'de 'bn 'je nyu -nιa kɔnkwla' -seie', -weε nyu -uba' 'jea i ε, uba' "jri 'je 'bai- 'de nyu -nιa 'e 'kle 'di ε, ub 'je uba' -ce" -pee -te,

19 -weε 'bn 'je nɔ" -ε 'di Kea 'jea nyu 'saavn "jrui nu 'a -ti' 'tmυ.

20 'Su Sesi 'fea 'sbε i 'de o "nyi ε "jrui 'kun-gbu 'a dbonvi -weε o -te i. Nyu "klein -nιa 'e -gbu" 'di ε, uba -gbun' o ja -snii'.

21 'De Sesi -te ubpu 'a -ti' -pee 'tmua' -pon" o 'na : De -crua' 'de Kea 'a 'sbε 'di sese, -weε aoa 'wlu 'wɔan' -ta, εε' wlu tu nyu 'o -we- -stan.

22 Nyu -wee' "klein a poε Sesi -ti' o. Tai' "maa ubpu 'mε, de-nβε' 'saavnwlu "klein o 'tmua i nmoo 'de ubpu 'di wɔn. 'Su ub 'na : ε se Sosev 'a "ju nι mɔ -taa ?

23 -Weε Sesi wlu 'de ub -pee o 'na : Aoa muε 'bn "nua ipooa' ka see, ao 'je nu : -Do'croi, -bn -boo' -ma -ce" 'ε 'we-. Aoa muε 'bn -pee wlu' ka ao 'je 'nu : di "klein -bn nua 'de Kapenaum-kwlo 'di -weε -a -wɔan -bn nu ia' jri' -ta -ma -ce" 'kpa o -kwlo, -a -je -bn 'je.

24 'Su o wlu' ke'wle o 'na : 'Ma 'tmυ aopu to' -ti, nyu se Kea 'a wlu 'kwajaai sun 'soon kpuun due' 'bo o 'ce" o -kwlo.

25 Ao -gbun 'nɔ, to' -ti mu 'bn nua 'o ao -pee 'tmua'. De -nυba tein", 'de Kea 'a wlu 'kwajaai Eli 'a nɔi" ε, emε -ni -tion" 'nynokpae' -tuu"-tuu -ni 'e Israe-blua "kpei. -Ta "ni sea dbaa 'de ε nua -sɪn taan 'cvi -mεεo"- ε, -weε 'muε- klaa" jia 'de 'blua- -wee' "klein "kpei ε,

26 Kea se Eli 'de uba' due' koun ka o dbo, -bo ε se 'de -tion" 'nynɔ -nιa 'o Sareta 'de Sidonblua "kpei nι ε.

27 'De ke'wle, 'de Kea 'a wlu 'kwajaai Elise 'a nɔ" 'di ε, 'jrɔwɛnɔn -tuu"-tuu -ni 'e Israe-blua "kpei, 'kaa uba' due' koun -gbai' 'a 'we- se 'bo, -bo ε se Naaman Sirien i nι ε.

28 Nyu "klein -nιa 'e "jrui 'kun-gbu 'di 'wɔan wlu Sesi 'tmua 'mua- 'su 'cen -gbuu' ε ub wain-.

29 Ub son 'bn 'ε jakaa-, -weε ub nu Sesi i 'de ub -so 'o -kwlo. De uba' -kwlo nua 'o cru "kpei ε, ub kpo 'e cru "jru -weε ub 'je o -fiie"- 'de -pouo -son.

30 'Kaa Sesi nmaa ubpu 'nyni i, o e mu.

Sesi -sa "ju due' -suusavn 'bn (Maki 1.21-28)

31 Sesi muε Kapenaum 'de Galileblua 'a -kwlo due' 'di -weε o too nyu de -kwlewɪ o.

32 Di "klein o 'tmua ia "sie nyu "i, de-nβε' o wlu' 'de 'kpi 'blea' 'bn.

33 'Su "ju due' -sion' o -suu nua 'e 'bn 'de nyu "klu 'de Suifu-wi" 'a "jrui 'kun-gbu 'di, omo -kpa' wlu "jei o -wo" kpleiin o -na :

34 -Ee-', Sesi -wlu Nasareti ε, de -ni 'o -bn -ke -a 'nyni ε- ? -In jie -aa -ma" i-saa' ? 'In 'je kan' 'mε ka -bn -nua Kea 'a i -kwe-ju ε.

35 'Su Sesi -ce' -suusavn "bli o 'na : ε "mu wɔn, ε 'wlu 'e "ju -nɔ 'bn ! -Suusavn -tue" "ju -nɔ 'blɔ 'bo nyu -kwea 'mua- -weε ε 'wlu 'de o 'bn. 'Kaa ε se o i -kuuan mɔ 'pu.

36 Nyu "klein -jea εε' -ta a, -crima kpuun ubpu 'mε. 'Su uba wlu' 'de ba -pee due 'due ub 'na : Wlu -je -mε 'de 'a 'nyni we- -sɪn kaa- ? Oo -tee' -siisavn -klan" "kpei -weε ia "si "kpaε'.

37 Ε 'wlvα 'o mu ε, Sesi 'a 'nynu "siie -ta -wee' "klein "i.

Sesi 'bɔɔ- Simɔ 'ɔ "bianynɔ ke nyv jrv' 'a 'wε-

(Matie 8.14-17 ; Makı 1.29-34)

38 Sesi ke ɔɔ' klai" nynu 'wlvα 'e "jrui 'kɪn-gbu 'di ε, υv muε 'de Simɔ o -gbu". -Ta υva muua -mε ɔɔ' "bianynɔ 'pen i, υa' "jru -a -baia' ε kmai". -Wεε υv bae Sesi i 'de υa' -t' 'bn.

39 'Sv Sesi 'kpaα 'bo υ -pvn" -wεε ɔ wlv 'wε- -pee 'de "ikmaa' 'bn, 'sv ε 'bɔɔ. 'Bo ε "si υ sɔn 'bn υ pi dε, 'de υ "nyv υvυv.

40 'Jrv blua i -kwie" ka υv ja nyv 'wε- 'ε kpe -tuu"-tuu kpvαn 'de Sesi o. -Wεε ɔ -te' υvυv kwa "jru due 'due, ɔ 'bɔɔ- υvυv 'a 'wε-.

41 -Sion 'ɔ -sii -wlv 'e 'wε-nυv -tuu" 'bn -ke, ια "wɔɔ' ι 'na : -In -nιε Kea 'a "Ju -o. 'Kaa Sesi se ε "i nι ι 'je εε' dε tu 'tmv 'de nyv -pee, εmε -tι ɔ wlv -siisaɪn -pee 'de "ikmaa' 'bn ɔ 'na : I "mu wɔn ! ɔ -st wlv "wɔin, dε-nυε' ι 'je kan' 'mε ka ɔ nιa Klisι ε.

Sesi 'tmυε Kea 'a -t' 'de Suideblva "kpei

(Makı 1.35-39)

42 -Sɔn' wɔin" 'sv, Sesi 'wlv 'o -kwlv 'mε, ɔ muε -ta nyv sea nι ε. 'sv nyv -tuu"-tuu -teε ɔɔ' i -pɔan' -pvn", υv jεε ɔ υv se ε "inι ɔ 'je υvυv o tεen-.

43 'Kaa Sesi wlvε υvυv -pee ka ɔ 'na : Ka Kea nva nyv 'blesvn ε, 'vn 'je εε' -pɔia" -tι 'tmv -o 'de -kwle jrv' 'dii -ke, εmε -tι Kea dbo 'bn.

44 -Wεε ɔɔ mu Suifv-wi" 'a "jrui 'kɪn-gbi 'dii 'de ɔɔ 'tmv Kea 'a -t'.

5

Sesi 'da ɔɔ' "i-saa' klai" nynu (Matie 4.18-22 ; Makı 1.16-20)

1 'Wι jre' o Sesi nιε 'o Senesareti -ni wɔin", 'bomɔ nyv -tuu"-tuu -gbae' ɔ 'de woi, 'de υva "tuun ba i, -wεε υva po Kea 'a wlv doin" o.

2 ɔ 'jee -kwεε" 'bo 'kpvυ -kwl", 'saipovn -wlv 'de ι 'di, -wεε -υva wɔɔ υva' 'sai-.

3 'Sv Sesi 'ja 'e ιa' due' 'di, -mε nιε Simɔ Piei 'a -nε -o, 'de ɔ 'na : -A -tεen

'kpvυ kɪn ke dε-saan"- . -Wεε ɔ -te i 'de -kwεε" 'di, 'de ɔɔ tɔɔ nyv dε.

4 Sesi -kɔα' nyv dε tɔɔα' 'sv, ɔ wlvε Simɔ -pee ɔ 'na : -In -kɪn' -kwεε" 'de "nibie' fɔ o -wεε ao 'je aoα' 'sai- po.

5 'Sv Simɔ 'na : 'Ma dεtɔɔi, -a po 'sai- 'mε -ta 'de "maυ'wι -wee' "klein 'di, -a se dε jre" -sa, 'kaa 'de -ma wlvι" ε, 'ma jιε 'sai- poa'.

6 υv -fii" a 'sai- ε, ε kpvεn -smii' -tuu"-tuu. 'Sv υva' 'sai' 'a 'jɔ ɔ cεn'.

7 'Sv υv 'daa- υva' "dεi-wi" -nιa 'e -kwεε" jre' 'di "i -wεε υv 'je υvυv svn o poa' jι. υva' "dεi-wi" -nv jia, υv "jiie -kwεε" -nιa 'sɔɔn -smii-', 'sv ιa pa "ni -sɔn.

8 Simɔ Piei -gbvan dι -nυva 'mυa- ja 'sv, ɔ "siie- 'kɔi- i 'bo Sesi "juɔi -wεε ɔ 'na : Tv"bo, -vn -tεen 'bn kɪn, dε-nυε' 'vn nιε dεsavn nυi -o.

9 Dε-nυε' ε tai' "maa Piei ke ɔɔ' "dεi-wi" 'mε 'de -smii' υv -sa 'mυa 'a -t' 'bn.

10 Dε due' -nε mε -nυve Sebede 'a "nynuu- Sakı ke San "jrui, υv ke Simɔ ɔ nυε dbo due'. 'Sv Sesi wlv' 'de Simɔ -pee ɔ 'na : Favn 'bo -vn nυε, 'bode ε, ka -ma -sa' -smii' ε, 'kamɔ -vn 'je nyiɔ -cri' 'de -vn -je 'bn ja.

11 υv kpa -kwεε" 'bo 'kpvυ -kwl" 'sv, υv sie υva' dι -wee' "klein 'mε, -wεε υv bla 'o Sesi 'de.

Sesi 'bɔɔ- "ju due' 'a 'jrvwε- (Matie 8.1-4 ; Makı 1.40-45)

12 Sesi nιε 'o -kwlv due' 'di, 'bomɔ 'jrvwε-nυi due' 'jee ɔ. 'Sv ɔ tba "jua i 'bo 'blvɔ- -wεε ɔ bae Sesi i 'de ɔ 'na : 'Ma 'blei, -bo -vn -nιε "i ε, -vn -beεε' -vn -je 'ma 'wε- 'bɔɔ- 'vn 'je 'pepe nι-.

13 'Sv Sesi kpa svn, ɔ blɔ "i 'de ɔ 'na : 'In nιε "i 'mε, -vn -nι 'pepe ! 'Bo ε "si ɔɔ' 'jrvwε- je 'bɔ.

14 -Wεε Sesi cri εε' -cιε 'de ɔ 'na : -In -bo ε 'tmυε 'de nyv jrvɔ' -pee. -In mu -vn -je -ma -ce" to- 'de Kea 'a 'sraa -sai o, 'de -vn -je 'sraa -sade ja ka Mois' 'a ke' 'da, -wεε ka -ma 'wε- 'bɔα nyv -wee' "klein 'je ε juo-.

15 'Kaa Sesi 'a 'nynu "siie- -ta -wee' "klein "i, 'sv nyv -tuu"-tuu a jιε ɔɔ' wlv doin" o poa' 'de ɔ 'je υvυv 'a 'wε- 'bɔɔ- -ke.

16 'Su ɔmɔ -saa kɪn 'de ʊpʊ -pʊn" ɔ muɛ -ta nyɔ jɔ' sea nɪ -wɛɛ ɔɔ bae Kea.

Sesi 'pʊvɛ klɔɔi due' (Matie 9.1-8 ; Makɪ 2.1-12)

17 'Wɪ jɾɛ' o ɛ, Sesi a tɔɔ nyʊ dɛ. Fariseɛn-wi" ke kɛ' wɔ-saʊn ji' ʊ -teɛ i, ʊ ʊ wɪbɛ Galile 'a -kwɛ ke, Suide 'a -kwɛ 'dii, ɛ ke 'o Selisalem ke-. Tʊ"bo 'a "ikmaa' a pɔɛ "jri "kpaɛ 'de Sesi 'a nyʊ 'a 'wɛ- 'bɔa 'ʊn.

18 'Su nyʊ jɾʊ' -blee' klɔɔi due 'sai-'di -ʊʊ ji. ʊʊa -pɔn ʊʊ 'je ɔ 'e -gbu" 'di paa-, -wɛɛ ʊʊ 'je ɔ i -te' 'bo Sesi "juɔi.

19 'Kaa 'de nyiɔpʊ 'a "i -tia' 'ʊn ɛ, -ta ʊʊ 'jea -sii- 'bo se nɪ-. 'Su ʊʊ 'ja 'e -gbu" "kpei, -wɛɛ ʊʊ -sa -po". 'Bomɔ ʊʊ jaa klɔɔi 'a 'sai-. 'De ʊʊ "sii ɔ i 'bo nyʊ -kwea 'bo Sesi "juɔi.

20 Sesi 'jea nyʊ -nɪa 'mʊa 'a dɛ tɔ' "itbaa' 'su, ɔ wɪlʊ 'de klɔɔi -pee ɔ 'na : -Ma dɪsain -kwɛ'.

21 Kɛ' wɔ-saʊn ke Fariseɛn-wi" -teɛ 'mii wɪlʊa' -pʊn" ʊʊ 'na : "Ju -nɔ -mɔɔ dooa Kea 'a 'nyɪ kan' -mɔ ɛ. Nyɔ -beɛɛ' -ɔ -je nyʊ 'a dɪsain -kwɛ' -bo ɛ se Kea 'a 'su nɪɛ.

22 Ka ʊʊ nɪa tɔ' -nɛ 'ɛ inaa' a, Sesi 'je kan' 'mɛ. 'Su ɔ wɪlʊ 'de ʊpʊ -pee ɔ 'na : Dɛɛ-tɪ aɔa' tɔ' nɪ kan' 'de aɔ pɛɛ o ɛ- ?

23 -Jɛ wɛ- -kɔan" "jrii ɛ- ? -In -wɪlʊ -ɪn -na -ma dɪsain -kwɛ' -ae, -aee' -ɪn -na -ɪn sɔn 'ʊn -je naa- ?

24 'In nɪɛ "i aɔ 'je ɛ juo- ka 'mɔ -nɪa nyiɔ ɔ "Ju 'ɪn 'blea "ikmaa' 'de 'blʊa- "kpei -ta, 'ɪn 'jea nyʊ 'a dɪsain -kɔ' ɛ, ɛmɛ -tɪ 'ma wɪlʊ 'de klɔɔi -pee : -In sɔn 'ʊn, -ɪn -duo" -ma "kpei 'pɛndɛ 'ʊn, -ɪn -je 'de -ʊn -wɔin" mu.

25 'Bo ɛ "si "ju -nɔ je 'ʊn sɔn -ɛɛn'- 'bo nyʊ -wee' "klein "jri "kpei, ɔ je ɔɔ' "kpei 'pɛndɛ 'ʊn "duo-, ɔ je 'de ɔ wɔin" de mu 'de Kea 'a 'nyɪ "i 'bɛɛ-'ʊn.

26 Tai' "maa nyʊ -wee' "klein 'mɛ 'su ʊʊa 'bɛɛ- Kea 'a 'nyɪ "i -ke. Faʊn "ji 'de ʊpʊ 'ʊn 'ɛ, -wɛɛ ʊʊa wɪlʊ ʊʊ 'na : Dɛ -a -jeea' "jriɛ- -sɪan -ta -mɛ -sie' sɔn i o.

Sesi 'da Lefi (Matie 9.9-13 ; Makɪ 2.13-17)

27 -Mɛ 'wɪlʊa 'o -jei" ɛ, Sesi "sia "kpaɛ 'su ɔ jɛɛ 'wɛi-sai due' nyʊ a 'daa Lefi -ɔ -te i 'de ɔɔ' 'wɛi-sagbu 'di. Sesi wɪlʊ 'de ɔ -pee ɔ 'na : Lefi, -ɪn ji, -ɪn -ke 'ma -a -je na- !

28 'Su Lefi sɔn 'ʊn 'ɛ, ɔ sie ɔɔ' dɪ -wee' "klein 'mɛ, -wɛɛ ɔ bla 'o Sesi 'de.

29 ɛ 'wɪlʊa 'o mu ɛ, Lefi 'da Sesi dɛdi -tɪ 'de ɔ o -gbu". 'Wɛi -saʊn -tuu" ke nyʊ jɾʊ' ke ʊʊ nɪɛ dɛ dia' -tadue.

30 Fariseɛn-wi" ke kɛ' wɔ-saʊn a wɪlʊɛ klai" nɪnuu 'de i, ʊʊ wɪlʊɛ ʊpʊ -pee ʊʊ 'na : Dɛɛ-tɪ aɔ ke 'wɛi-sanyʊ ke nyiɔpʊ -saʊn jɾʊ' a dii -tadue, 'de aɔa 'naa -kaun" due' 'di ɛ- ?

31 'Bomɔ Sesi "duo wɪlʊ 'ʊn ɔ 'na : Nyʊ -a -ta sea pɔoa ʊʊa' -pɔn -dɔ'crɔi i, 'kaa nyʊ 'wɛ- ɛ nʊa ʊpʊ -a mu -dɔ'crɔ' di.

32 'In se kplɪn fai" pɔo-tɪ 'tmʊa' ji 'de "i "isɾenyʊ -pee, 'kaa 'ɪn jɛ dɛsaʊnʊʊn 'a -tɪ'.

Nyʊ -teeɛ' Sesi i 'de wɔn 'bɔ-tɪ 'ʊn (Matie 9.14-17 ; Makɪ 2.18-22)

33 ʊʊ wɪlʊ 'de Sesi o ʊʊ 'na : San 'a klai" nɪnuu ke Fariseɛn-wi" 'a klai" nɪnuu a 'bɔ wɔn, ʊʊa bae Kea jeejee, 'kaa -ma -nɪ klai" nɪnuu 'a nʊ kan', ʊʊa di', ʊʊa 'naa.

34 Sesi wɪlʊ 'de ʊpʊ -pee ɔ 'na : Nyʊ -jia' ba "blitia 'a -kɔ' -sɔn ɛ, aɔ 'bɛɛ- aɔ 'je ʊpʊ wɔn 'bɔɔ- ? 'De -mɛ 'kamɔ 'nynɔjei ke ʊpʊ -te ii ?

35 'Wɪ jɾɪ' a muɛ nɪnia' -wee 'nynɔjei 'je 'de ʊpʊ "klu 'wɪlʊ. 'De -mɪ 'a 'wɪ tu 'di ɛ, ʊʊa muɛ wɔn 'bɔa'.

36 Sesi pɔɔɛ -tɪ' "i ka ke'wɛɛ ɔ 'na : Nyɔ se ɛ 'bɛɛ- ɔ 'je "bai dee 'fɔ -pʊn" -sa, -wɛɛ ɔ 'je ɛ 'o "bai -gbau" -pʊn" "paa-. -Bo ɛ nɪ kan' a, -mɛ ɔ dooa "bai dee 'mɛ, 'de ɛɛ' 'fɔ -jɛ ɔ "paa- 'o "bai -gbau" -pʊn" ɛ, -mɛ ke ɛ se ba kɾʊn i.

37 'De nyɔ se ɛ 'bɛɛ- ke'wɛɛ, ɔ 'je nɔmɔ dee 'de bi -gbai" 'di pɔ. -Bo ɛ nɪ kan' -mɔ ɛ, -mɛ nɔmɔ ɔ muɛ bi -gbau" waa', ɛ 'je i 'wɪa 'de bi -wee' 'je idooa-.

38 'Kaa 'de bi dee 'di 'bomɔ nyɔ 'je nɔmɔ dee pɔ.

39 'De -bo nyo 'na nmɔ -kwlea 'e jae 'di 'bode ε, -mε ɔɔ' doin" se 'dɔnmɔ inɪ-, dε-nvε' ɔ 'na nmɔ -kwlea 'e jae 'di mε -nmɔi".

11 'Kaa dε Sesi nva 'mva- εε' 'cɛn -nɪa 'e vɔvɔ 'vɪn ε kmɪaɪ". 'Sv vɔ -tee ba i -teea' -pɔn" 'de dε vɔ 'jea Sesi 'jrii nv 'a -tɪ' 'vɪn.

6

Sesi 'tmvε -kwlewɪ 'a -tɪ' (Matie 12.1-8 ; Makɪ 2.23-28)

1 'Wɪ jrε' o 'bo -kwlewɪ "kpei, vva 'daa "i-saa -nε 'ε 'sɔɔn -nε, Sesi a cɛn kplaa -kle 'dii -tie" 'sv ɔɔ' klai" nynu a cɪn' 'de vva svvɪn 'kwai -wεε vva di.

Sesi -sa 'o dbovɪn 'a -puue 'jɔ 'sɔɔn (Matie 10.1-4 ; Makɪ 3.13-19)

12 'De εε' nɔ" tu 'di, Sesi mve 'e cru "kpei, -wεε ɔ bae Kea 'de "mav' wɪ -wee' "klein 'di.

2 'Sv Fariseen-wi" 'a jrɪv' wlu' ka vɔ 'na : Dεε-tɪ aɔa nv dε -sea' nv ka nɪ 'bo -kwlewɪ "kpei ε- ?

13 -Sɔn' -sɪan', ɔ 'da ɔɔ' klai" nynu -wee' 'mε, -wεε ɔ -sa 'de vɔvɔ "klu nyv 'a -puue 'jɔ 'sɔɔn, 'de ɔɔ 'daa-wi" -mɔ dbovɪn.

3 'Sv Sesi wlu vɔvɔ -pee ka ɔ 'na : -Ta 'mɪε- nva Dafidɪ ke ɔɔ' 'cε-wi" ε, dε ɔ nva aɔ se ε 'dii nv 'de Kea 'a 'sbε 'dii ?

14 nyv 'a -puue 'jɔ 'sɔɔn -nv vva' 'nynɪ ka : Simɔ -ɔ -tuu" Pɪεi -nynɪ ke ɔɔ' "dei Ancre ke, Sakɪ ke San ke, Filipɪ ke Batelemi ke,

4 Ka ɔ pa 'e Kea -gbu klaa" 'di -wεε ɔ "dua -di'pɛn -nɪa 'e 'vɪn ɔ di ε, 'de ɔ "nyɪ εε' jrε' ɔɔ' 'cε-wi" -ke ɔɔ na aɔ seε juuɔ-, 'de -mε 'kamɔ nyɔ jrɔ' se ε 'bεε- ɔ 'je εε' -di'pɛn tu di, -bo ε se 'sraa -savɪn 'a 'sv nɪ ε ?

15 Matie ke Toma ke, Alfe 'a "ju Sakɪ ke Simɔ -ɔɔ "kpei -tenynɪ nɪa Selɔtɪ ke,

5 -Wεε ɔ 'na : 'Mɔ nyɔ ɔ "Ju, 'mɔ -nɪ -kwlewɪ mε 'ε -cε' 'kpa 'a jei-.

16 Sakɪ 'a "ju Suidɪ ke Suida Isikario -jɔ -kpa Sesi 'a 'de toi ke-.

"Ju -ɔɔ kwa jεa 'soε (Matie 12.9-14 ; Makɪ 3.1-6)

Sesi tɔɔ nyv Kea 'a -tɪ' -wεε ɔ 'bɔɔ-nyv -tuu" 'a 'wε- (Matie 4.23-25)

6 ε nvvε', 'bo -kwlewɪ jrε' "kpei Sesi paa 'e vva' Kea -gbu 'di -wεε ɔɔ tɔɔ nyv Kea 'a -tɪ'. 'Demɔ "ju due' -ɔɔ diansvɪn 'mεa nɪ-.

17 Sesi ke ɔɔ' klai" nynu 'wlvε 'e cru "kpei vɔ "sɪε i, -wεε vɔ nyna i -ta -nɪa pεεpεε, 'bomɔ ɔ jεε klai" nynu jrɪv' -sia de ke nyv -tuu"-tuu ke-. Uva' nyv tu 'wlvε 'o Selisalem ke Suideblva -wee' "kpei-, -wεε jrɪv' 'wlv 'e Tii ke Sidɔn -bɔɔa' 'e 'tɔnɪε -kwlvɪ" fɔ ɔ ε.

7 Kε' wɔ-savɪn ke Fariseen sɪε Sesi "jriε- o -wεε -bo ɔ 'bɔɔ- nyv 'a 'wε- 'bo -kwlewɪ "kpei, 'de vɔ 'je kan' 'je. Dεε-tɪ vɔ nva kan' a, εmε -nɪ vva -pɔn Sesi 'a -kɔ i 'de vɔ 'je ɔ -tɪ' "kpei 'nεε-.

18 Sv jɪε ɔɔ' wlu doin" o poa' -wεε ɔ 'je vɔvɔ 'a 'wε- 'bɔɔ-. Nyv "klein -siisaɪn a -tua" 'kle 'de ε, ɔ -seie' vɔvɔ 'mε 'de ɪ 'kwa -ke.

8 'Kaa Sesi juo vɔvɔ 'a tɔ' 'mε. ɔ wlvε "ju -ɔɔ svɪn jεa 'soε -pee ɔ 'na : -In sɔn 'vɪn, -ɪn -je 'o nyv -kwea jii -ta ! 'Sv ɔ sɔn 'vɪn 'ε -wεε ɔ jii 'o.

19 Nyv -wee' "klein a -pɔn Sesi 'a "iblaa 'a -kɔ i, dε-nvε' "ikmaa' jrε' -εε -wlv 'de ɔ 'vɪn -wεε -εε -bɔɔ' vɔ -wee' "klein 'a 'wε-.

9 'Sv Sesi 'na 'ma -teeε' aɔvɔ dε due' i, ka Kea 'a ke 'daa- ? Nyv 'bεε 'bo -kwle -wɪ "kpei 'ee ɔ 'e dε 'dɔε nvvɔ -ɪn" desavɪn nyv 'bεε' ɔ 'e nyv 'pɪvɔ- -ɪn" ɔ 'jeɔ ja -gbvɪn ɔ 'e mεε ?

'Mva-tɪ ke "nmia-tɪ ke (Matie 5.1-12)

10 'Sv Sesi a pleεε vɔvɔ "jriε "kpei-, -wεε ɔ wlu 'de "ju -nɔ -pee ɔ 'na -In sro svɪn. 'Kamɔ ɔ nv -cεεn-', 'sv ɔɔ' svɪn nɪε 'pepe.

20 Sesi -gbvɪn ɔɔ' klai" nynu "kpei ε ɔ 'na : Aomɔ -ɔɔ' 'daa- ɔɔ' -cε" dεwɔvɪn, aɔ nv 'mva-, dε-nvε' Kea 'a 'beɔdε nɪε aɔa' dε -o.

21 Aɔvɔ 'mɪε- ε nva 'de kaanwɪ 'di ε, aɔ nv 'mva-, dε-nvε' aɔa mve dbovɪn 'de nya. Aɔvɔ -nɪa 'e -fɪn" 'a 'vɪn kaan, aɔ nv 'mva-, dε-nvε' aɔa mve 'keεa 'de nya.

22 -Bo nyv 'nyε aopv 'vn, -bo nyv 'bo aopv, -bo nyv a sea ao -cree"-, -bo vva sea aoa' 'nyv -fleεn', -wεε vva sea ao kpεεn' nyv 'daa- 'de 'mō nyv 'o "Ju 'a -ti' 'vn ε, -mε aopv nυ 'mva- !

23 Ao 'di nmō wōn 'de εε' 'wι tu 'di, -wεε ao 'je dee 'de 'mva- 'vn, dε-nvε' aoa' 'dōε klaa" -te ao 'dei 'de javn 'di. Dι vva nva aopv "jrii ε, vυ "bo -wi" nυ' -ke 'de Kea 'a wlu 'kwajaaυn -nιa tεin" -pee.

24 'Kaa εε muε "nmia-tι nιa' 'de aopv -nιa "wliεjeυn 'a -ti' 'vn, dε-nvε' ao 'je aoa' -nι 'dōε -wε- 'de-.

25 εε muε "nmia-tι nιa' 'de aopv dboa' dι -wεε' 'vn 'de kaanwι 'di 'a -ti' 'vn, dε-nvε' 'mιε- ε muε aopv nva'. εε muε "nmia-tι nιa' 'de aopv -oō -keea' 'de kaanwι 'di 'a -ti' 'vn, dε-nvε' aoa muε 'kwε- paa', -wεε ao 'je "miini 'na.

26 ε nιε "nmia-tι 'de aoa' -ti' 'vn -bo nyv -wεε' "klein a sea aoa' 'nyv 'dōε "wōin- 'tmυ ε, dε-nvε' 'kamō vυ "bo -wi" nυ 'de weepovn 'a -kewε-wι" -pee -ke.

De Sesi 'tmva 'de tonyv 'a -ti' kma-tι 'vn ε
(Matie 5.38-48; 7.12)

27 'Kaa 'ma 'tmυ aopv 'mε, ao -oō poa 'ma wlu doin" o ε, ao kma aoa' tonyv 'a -ti' ! Ao nυ nyv -vυ -nyε aopv 'vn dε 'dōε "jrii !

28 Ao po nyv -vva pooa aopv -soo' o "diwan ! Ao bae nyv -vva -tua" aopv 'kle 'a baea' !

29 -Bo nyv po -vn 'kpa doun" mō 'de ε, -vn -to 'e doun" 'a 'fō due' -sia 'o mu -ke -wεε o 'je 'o 'kpa po. -Bo nyv "duo -ma "jiie- 'vn ε, -vn -bo o -je de kaan 'de -ma "bai 'a 'vn "duo -ti 'vn -ke.

30 Nyv "o nyv -teea' -vn dε i ε, -vn -nyv" o. -Bo nyv "duo -ma dε 'vn, -vn -bo ε i -teeε' 'de o o.

31 Dε aoa -pōan nyv 'jea aopv "jrii nυ ε, εmε ao 'je nυ 'de nyv -pee.

32 Nyv -kma aoa' -ti' ε, -bo ao kma vυvυ 'a 'sv 'a -ti' 'ee, -mε dε jrε' wε- pōoε fai" ε-, -wεε -εε sε' Kea 'je aopv po ε- ? Nyv -sea' Kea juo ε, 'kamō vva' ba 'a -ti' kmaa' nι -ke.

33 Nyv -vva nva ao 'dōε "jrii ε, -bo aoa sea vva' 'sv 'dōε "jrii nυ 'ee, -mε dε jrε' -wε -pōoε fai" ε-, -wεε -εε 'sε Kea 'je ao po ε- ? 'Kamō nyv sea Kea juo a nυ -ke.

34 'De -bo ao po nyv ao 'jea dε -pvn" 'je 'a 'sv kpan' 'ee, -mε dε 'dōε nva' -wε -nι 'e -mε 'ε -kō 'di ε- ? Nyv -sea' Kea juo ε, vva' 'sv a poε ba kpan' -ke.

35 'Kaa aopv mō ε, ao kma aoa' tonyv 'a -ti', ao nυ dε 'dōε ! -Bo ao po nyv kpan' a -mε ao 'bo dε o 'jee "kpei -te' 'a tō' i naa. -Bo ε nι kan' a, -mε aoa' 'dōε a muε "i 'bea' -wεε ao 'je Kea -nιa 'e javn 'di 'a "nyvυ- nι, dε-nvε' εε' Kea tu nmō 'di wōn 'de -kwlvnyvnyv ke 'diwōnyvnyv -pee.

36 'Di wōn nmōa' "ji 'de aopv 'vn ka ε "jia 'de ao "bo Kea 'vn ε.

Nyv jrv' 'a 'pee 'je-tι
(Matie 7.1-5)

37 Ao 'bo ba 'a 'pee 'jee, -wεε Kea je aoa' 'pee 'je -ke, ao 'bo nyv 'pee kpυvεn, -wεε Kea je ao 'pee kpυvυn -ke. Ao -seea' ba 'a wlu "kpei- -wεε Kea 'je aoa' dεsavn -kō'.

38 Ao "nyv nyv dε -wεε Kea 'je ao dε "nyv. Dι Kea a mu ao "nyvιa' ιa muε "kpei- dua' -wεε ι 'je dε "ji, 'de ι 'je -sōn 'wla, -wεε ι 'je aopv i siie-. 'Kaa -ta ao dbaa dε -wεε ao "nyvιa nyv ε, 'bomō Kea 'je dε dbaa- -wεε ε 'je ao "nyv -ke.

39 'Bomō Sesi poo -ti' "i ka o 'na : "dōi 'beε' o 'je o -po -dōi tu "juoι 'blee- ? "In- ε se 'beε ε. Dε-nvε' ka vυ nιa 'sōn ε vva muε "bie 'di blua' se.

40 Klai" ju se dεwōn nι, o se oō' dεtōoι -sii, 'kaa klai" ju -kpυan' 'snι ε, -mε ka oō' dεtōoι nιa, 'kamō oō mu nιa'.

41 Dεε-tι -ma -je -vn -podεi" dε "jri, 'de -maa' 'je tu -je -nιa 'e -ma -ce" 'kpa "jri ε- ?

42 'De -vn -beεε' -vn -je wlu ka 'de -ma -podεi" -pee, -vn -je nυ : 'Ma de'di, -vn -tai" 'mi "i 'vn 'je -vn dε "jri -sa. 'De -mε 'kamō ε -te -gbεε 'de -ma -ce" 'kpa "jri. "Jridepooi ! -In -sa -ma -ce" tu "jri ke, -wεε -vn -je i 'je 'pepe. 'De -vn -je -ma -podεi" dε "jri -sa ka 'je.

*Tu ke εε' jɔ ke
(Matie 7.16-20; 12.33-35)*

43 Tu 'dɔe se ε 'bεε- ε 'je "buo saun po, 'de tu saun se ε 'bεε- ε 'e "buo 'dɔe po.

44 Nyɔ juo tu "o tu 'mε 'de εε' "buo 'ɔn, nyɔ se ε 'bεε- ɔ 'je 'mawlobuo ke -fokabuo -sa 'de "wi-gbauo ja.

45 Nyɔ 'dɔe a -sa -ti' 'dɔe 'de ɔɔ' pɛe 'dɔe 'a "kε o, -wεe ɔɔ po ɪ -sɔn. 'Diwɔnyonii a -sa -ti' saun 'de ɔɔ' pɛe saun 'a "kε o, -wεe ɔɔ po ɪ -sɔn, dε-nvε' dε -jia" 'e nyɔ pɛe o, εmε ɔɔ' wɔn ɔ 'tmv.

*-Gbi" 'sɔɔn 'ɔ -ti'
(Matie 7.24-27)*

46 Dεε-ti aoa 'daa- 'ɔn Tv"bo, Tv"bo, 'de ka 'ma wlu "sia 'nynt aoa' nɔ kan' a- ?

47 Nyɔ "o nyɔ -jia' 'nɔ 'ɔn o, 'de -ɔɔ poa 'ma wlu doin" o, -wεe ka 'ma wlu "sia 'nynt -ɔɔ nva kan' a, nyɔ -ke ɔ -kɔɔa' ɔmɔ 'ma ji aopv tɔɔa'.

48 ɔ -kɔ' "ju due' -ɔ sia nɔ" nya 'de -ɔ -blua" 'o 'soa- "kpei -blu -blu -wεe -ɔ poa 'o -gbu" ε. "Ni 'a -sɔugba dba', -wεe -pie ji, 'de "ni-gbii -wee' "ji ɪ bla -gbu" -nε "jri -bla -bla, ɪ se ε bluua-, dε-nvε' ε pɔɔε' ka -cɔɔn' ka.

49 'Kaa nyɔ -ɔɔ poa 'ma wlu doin" o, 'de ka ε 'daa- -ɔɔ' nva kan' a, ɔ -kɔ' "ju due' -ɔ poa -gbu" 'bo -pɪɔn" "kpei ε. ɔɔ' -gbu" se -gban 'ble, "ni dba', ε -sie' -gbuu ε bla -gbu" -nε wɔn -bla -bla, 'bo ε "sri, ε -wee' "klein je blu piepie. Dɪ -dɔɔa ɪ -tiεi".

7

*Sesi 'bɔɔ- Rɔmε 'ε jra' jei 'a dbonvi
'a 'wε
(Matie 8.5-13)*

1 Sesi -kɔa' dε -nε 'ε 'tmva' 'de nyɔ -ɔɔa po ɔɔ' wlu doin" o -pee 'sv ε, ɔ muε 'o Kapenaum.

2 Rɔmε 'ε "soa-wi" 'a -jeopoi due' nɪ- 'o mu. ɔmɔ -ɔɔ dbonvi 'wε- kɔn 'mε ka-. 'De ɔ kma ɔɔ' dbonvi -nɔ 'ɔ -ti' -gblein'.

3 ɔ 'wɔan Sesi 'a 'nynt 'sv ε, ɔ dboε Suifv-wi" 'a nyv-cɔun' jrv' sv 'je Sesi ibae 'de ɔ 'e ji, -wεe ɔ 'je ɔɔ' dbonvi 'a 'wε- 'bɔɔ-.

4 ɔv nynia 'o Sesi -pɔn", 'sv ɔɔa bae ɔ i 'de nai" 'blea' 'ɔn sv 'na : "Ju -nɔ nɪε sun o po ka-,

5 dε-nvε' ɔ kma -aa 'blva 'a -ti'. ɔmɔ -po' -aa "jrui 'kɪεn-gbu -nε.

6 -Ta Sesi ke sv nɪa 'e mua' a, sv se -gbu" ɔɔa mua 'e 'di o tεεn- 'sv "soa-wi" 'a -jeopoi -nɔ dboε ɔɔ' "dεi-wi" 'de Sesi o, -wεe ɔ 'na : Tv"bo, -ɪn -bo -ma -cε" seaa kan' 'de 'ma -ti' 'ɔn, 'ɪn se -ma -teɪn "nyɪ ka nɪ 'de 'ma -gbu" -sɔn.

7 -Wεe 'ma -cε" 'kpa se 'de -ɪn o ji ka nɪ-, 'kaa -bo -ɪn -tmv wlu due' koun -gbai' mɔ 'de ε, 'ma dbonvi 'a 'wε- ε muε 'bɔa' se.

8 Dεε-ti 'ɪn 'da kan' a, εmε -nɪ 'mɔ -ke ε, 'ɪn juo nyɔ wɔn -sii -ti' mε. 'Mɔ -ɔ -blea klae" -wi", -wεe -ɔɔ jaa "jru ja 'de ɔɔvɔ -sɔn ε, 'ɪn 'bleε "soa-wi" -ke 'bo 'ɔn -sɔn, -wεe -bo 'ɪn 'na due' : -Mu' ! 'Sv ɔɔ mu'. -Bo 'ɪn 'na deejrɔ' : ji ! 'Sv -mɔɔ ji'. -Bo 'ɪn wlu 'e 'ma dbonvi -pee 'ɪn 'na : -ɪn nɔ dε -nε ! 'Sv ɔɔ nvε'.

9 Sesi 'wɔan "ju -nɔ 'ɔ wlu 'sv, ɔ po ɔ -ti' o, -wεe ɔ "biie- 'de nyv -gbaea' ɔ 'de woi 'de ɔ 'na : 'Ma 'tmv aopv mε, 'de Israε-blva 'di -ta 'ɪn se dε -kwli" -tea' -bea ka -mε 'je due' 'de nyɔ 'ɔn.

10 -Ta nyv jra' jei dboea a mua -gbein" de ε, -mε sv jεε ɔɔ' dbonvi 'mε ɔ 'pɔv.

Sesi -sa -tion" 'nyvɔ 'ɔ "ju "kunyivɔ'

11 -Sɔn' jrε' -sɪan' 'sv ε, Sesi muε 'e -kwlɔ -εε 'nynt nɪa Nainɪ 'di, ɔ ke ɔɔ' klai" nynu ke nyv -tuu"-tuu a naa bi' i.

12 -Ta ɔɔ "kɔvan -kwlɔ 'ɔ paa 'ɪn i 'sv ε, sv 'bleε "ju due 'a 'dai- ɔɔa kpa i -tea'. ε nɪ -tion" 'nyvɔ 'ɔ "junmɔju due' koun -gbai' -o, -kwlɔɔn -tuu"-tuu -kɪn' "jrui 'bomu.

13 Tv"bo 'jeea -tion" 'nyvɔ -nɔ "jriε- 'sv va' wεe a nɔv', 'sv ɔ 'na : A 'bo -ftεn"- !

14 'Sv ɔ 'kɪεn 'o 'dai- -pɔn", -wεe ɔ ble 'i. 'Sv nyv -sv -bleε, sv nyna i. ɔ wlu' ɔ 'na : -Kooai" -tɔo, 'ma 'tmvɔ -ɔn -ε, -ɪn sɔn 'ɔn !

15 'Sv "ju -nɔ sɔn 'ɔn 'ε, ɔ -teε i -wεe ɔ -te wlua' -pɔn". 'De Sesi 'na : 'Nynɔkpao', aa' "ju -nao !

16 Nyv "klein -jea εε' -ta, faun a nu vuvv 'mε. Uva 'bεε- Kea 'a 'nyni "i, vυ 'na : Kea 'a wlu 'kwajaai klaa" sɔn 'vɔn 'de -a "klu. E Kea mε -ji" εε' 'bleenyv "i -tea'.

17 Dε Sesi nva 'mva- nyv a 'tmvυε' 'de Suideblva ke 'blva- jrv' -jie' 'dei "kpei-

De San Batisi -teea' Sesi i ε (Matie 11.2-19)

18 Dɪ "klein -nvva 'mva- San 'a klai" nynu po ɔ ia' "kuan. 'Sv ɔ 'da vva' 'sɔɔn 'mε,

19 -wεε ɔ dbo vuvv 'de Sesi o, 'de ɔ 'na : -Bo ao mu ε, -mε ao -tee' ɔ i ka, ao 'na -in -nιε "ju ɔ -jea ji -o, -aee' -a -je deejrɔ' fuo ke'wλεε ?

20 Vv nynia 'bo Sesi -pvn" 'sv, vυ 'na : San Batisi -dvo' -avn 'nɔ -in o, -wεε -a -je -mi i -tee'-. -In -nιε "ju -aa fua -oo, -aee' -a -je deejrɔ' fuo -o ke'wλεε ?

21 -Ta εε nvva kan' a, -mε Sesi nιε nyv -tuu"-tuu 'a 'wε- 'bɔɔa', ɔɔ 'pυv-klɔvɔn, ɔɔ nυε -siisavn i 'de nyv 'vɔn, ɔɔ nυε' -wεε ɔɔ 'bai "dɔvɔn 'a "jri.

22 'Sv ɔ wlu' 'de San 'a klai" nynu -pee ɔ 'na : -Bo ao mu ε, -mε dɪ "klein ao 'jea 'de ao 'wɔan ao 'tmv ι 'de ɔ -pee. "dɔvɔn a 'jeei 'pepe, klɔvɔn a na', 'jrvwεvɔn 'a 'wε- ε 'bɔɔ, doin" 'a wavn a 'wɔn i, 'mεvɔn a sɔn -klu', -pɔia" -ti a 'tmvυε' 'de wεenyv -pee.

23 Nyv -ɔɔ "maa 'mɔ sea nι ε, -mε -mɔ nv 'mva-.

24 San 'a klai" nynu mua de 'sv, Sesi -teε ɔɔ' -ti' 'tmva' -pvn" 'de nyv -gbae' ɔ 'dei -pee ɔ 'na : Dε ao mu i 'jea' 'de -pυvɔn" blva "kpei 'de ε- ? -Aee' -gblokpau pɔɔ' ɔ -suua' i ε- ?

25 'De -mε nyv ao mu i 'jea' 'ja a- ? -Aee' "ju due' -ɔ -paa dɪ 'dɔe 'vɔn ε- ? Ao -gbvɔn 'nɔ, nyv -paa dɪ 'dɔe 'vɔn ε, -wi" -mv a -teε' i 'de 'beɔ-wi" o -gbu" 'di, -wεε vυ nι dɪ -wee' "klein 'a jevɔn.

26 'De nyv ao mu i 'jea' -gbo' ε- ? Kea 'a wlu 'kwajaai duee' ? Kɪvɔn tɔ' -o. 'Ma 'tmv aopv 'mε, ε -sii Kea 'a wlu 'kwajaai -mɔ 'mε.

27 San nιε "ju -ɔɔ -ti' 'vɔn Kea 'a wlu -crva' 'naa :

-Gbvɔn 'nɔ, 'ma dboε 'ma dvoi 'de -vɔn "juɔi, -wεε ɔ 'je -ma -jeblv nmae-.

28 'Ma 'tmv aopv 'mε, dε klein" 'nynvɔkpae' 'wlv a, nyv se "i 'bε ɔ se San -sii. 'De -mε 'kamɔ nyv -piia' "i 'de Kea 'a kεema' -kwlv 'di, ɔ 'bei" ɔ -sii ɔ.

29 Nyv "klein -wɔan San 'a wlu ε, vυ ke 'wei-sanyv cεn -kɪv vυ je Kea "nyv, -wεε San po vuvv "ni "jru.

30 'Kaa Fariseen o, ke' wɔ-savn se ε "inɪ 'de San 'je vuvv "ni "jru po. 'Pvva' Kea nɪai", ε 'jea vuvv "nyv ka vυ nva εε' nya-fuunsɔn, 'kamɔ -nao.

31 'Bomɔ Sesi 'na : Nyv 'in 'je nyv -nɪa -stavnwɪ 'di "ipoo ε- ? Nyv -ke vuvv -kooɔ ɔ- ?

32 Vv -kɔ' "nynumɪ" -vυ -tea i 'bo -kwlv -kwea -wεε -vva wlv a 'e ba -pee ka : -A bla aoa' "kwi -kwein 'mε -bla -bla, ao se dee-. -A ble "nmia dυ 'mε -ble -ble 'kaa wεε se ao nv ao se -fɪn".

33 San Batisi jia -wεε ɔɔ die -di'pen, 'de ɔɔ' 'na nmɔ, 'sv ao 'na -suusavn -nɪ 'de ɔ 'vɔn.

34 nyv ɔ "Ju jia, ɔɔ di', ɔɔ 'naa, 'sv ao 'na ɔ -kau', ɔ ke 'wei-savn o, nyvɔrv 'a "kwli savn dbεε', -wεε vva po svɔn -tadue, 'de vva 'naa -kaun"-due' 'di.

35 'Kaa ka Kea 'a -ti' nɪa tɔ' ε, nyv -wɔvɔn 'mii ε vυ juε' ka εε nva nyv 'dɔe "jrii ε.

Sesi -kɔ' 'nynvɔkpao' due' 'a desavn

36 Fariseen due' 'da Sesi dɛdi -ti. Sesi pa 'e ɔ o -gbu", -wεε ɔ -te i 'de vυ -te dε dia' -pvn".

37 'De 'bo -kwlv -nɪa 'mva- 'di ε, -kwlv i -te nynvɔkpao' due' -nɪ 'o. Ka Sesi nɪa dε dia' 'de Fariseen o -gbu" 'di ε, v 'je kan' 'mε, 'sv v kpa -dai'klo -sooε due' "sou nva -εε 'nynɪ nɪ albatrv,

38 -wεε v jii 'de Sesi bɪ o fɔ o. 'Sv va -fɪn", va' "miini "pεεn- Sesi 'a bɪ 'mε. -Wεε va nv va' "mɪ- 'de va -sa Sesi 'a bɪ "miini kui. 'Sv v -gbleεε ι -kwlv", -wεε va po ι -dai'klo kui.

39 Fariseen -ɔ -dɔ dɛdi -ti 'jeea dε -nɪa 'mva- "jriε- 'sv ε, ɔ wlv" 'de ɔɔ' -cε" 'vɔn ɔ 'na : -Bo "ju -nɔ nɪ Kea 'a wlu 'kwajaai 'de ε, -mε

ka 'nynokpao' -va blo 'i 'mua- -nia desavn nu nynokpao' ε, oo mu ε jua' 'de-

40 'Bomo Sesi "duo wlu 'un o 'na : Simo, 'un 'blee -ti' -sain"- 'un 'je -mii' -tee'-. 'Su Simo 'na : 'Ma detooi, -un -wlu !

41 'Bomo Sesi poo -ti' "i o 'na : "Ju due' mo -oo kpan ni nyu 'soon "kpei. Due' 'blee oo' 'wei 'a kmε' due', -wee due' 'ble oo' 'wei 'a kwla mm".

42 Ka uu nia 'soon -ta uu 'jea de -sa, 'bo se nu-. 'Su "ju -no 'bo 'wei -nia 'de uuuu "kpei' mε. 'Bo nyu 'soon -nu "klu 'ee, nyo -je "ju -no 'o -ti' kma -gblein' ε- ?

43 Simo 'na : 'Mo naa to' i ε, "ju -jo o nua 'saavn "jrii -gblein' ε, omo -ni -jo o 'booa 'wei -tuu" ε. 'Su Sesi 'na : to' -ti -o, -un -se "kpei' mε ka -oon' ka.

44 -Wee Sesi "biie 'de "junynokpao' -nu o 'su o wluε Simo -pee o 'na : -ma -je "junynokpao' -nu 'mεε ? -Ta 'un paa 'no -un o -gbu" ε, 'un se 'un "ni "nyu -un se bi woo-, 'kaa umu ε, u nuε va' "mii ni -wee u woo 'un bi i 'de u jaa u va' "mu- kui.

45 -In se 'un -kwli" -gblee mo "pi, 'kaa de "nana 'un pa 'no -un o -gbu" 'di -sian 'de ε, u se 'ma bi 'a -kwli" -gbleeti 'bo ke.

46 -In se 'un 'cna "jru po, 'kaa umu ε, u 'wla 'un -dai'klo bi i.

47 Emε -ti 'ma 'tmuu -un ka : u kma nyio 'o -ti' 'pepe, emε -ti va' disain -tuu 'kpe -ni -kwe-. 'Kaa -bo nyo -oo disain -wee' sea -kwe- ε, -mε oo' nyio 'o -ti' kmaa' se "jri "kpaε' po ke -gblein'.

48 'Su Sesi wlu' 'de 'nynokpao' -pee o 'na : Aa' disain -kwe'.

49 Nyu -ke o nia de dia' -tadue ε, uu -tee wlua' -puu" 'de uua' -ce" 'un, uu 'na : -Ta "ju -no -mo 'wlu -wee oo -ko' nyu 'a disain -ke ε- ?

50 'Kaa Sesi wlu' 'de "junynokpao' -pee o 'na : Aa' 'ma -ti' to' 'un 'jea' 'puu avn 'ε. A mu 'de pee 'a blua' 'un !

1 ε 'wluε 'o mu ε, Sesi a muε -kwle klae" ke -kwle mu" 'dii, -wee oo 'tmu Kea 'a 'kmu dee 'a -poia" -ti.

2 Oo' klai" nynuu -nia -puue 'jo 'soon ke 'nynokpae' jru' o -sa 'we- ke -siisain 'un ε, uuuu ke o mu' -ke. ε ni Madi -wluε Madala -u 'un -siisain -mε" 'son 'wluε ke.

3 Erodi 'a dbonvi due' -oo 'nynu nia Kusa -mo 'o -ne 'nyno Sani ke Sisani o, 'nynokpae' jru' ke oo na', -wee -uua po o sun o 'de uua' 'bleedi 'un.

Kodbonvi 'a "ipoo-ti (Matie 13.1-9 ; Maki 4.1-9)

4 -Ta nyu -tuu" -wluε -kwle 'dii jia 'de Sesi o, -wee uu -gbae' o 'dei ε, 'bomo o poo -ti' "i ka o 'na :

5 Nyoo due' -mu' ko -gbaa'. -Ta oo -gbaa' ko ε, ia' 'jo jru' blu' 'bo -je -kpaε", -mu naa "kpei-, 'su nuuu ji' -wee u di.

6 Ia' 'jo jru' blu' 'bo 'soa- "kpei, -mu mε' kpuu-, 'kaa u je 'soε, de-nuε' "ni se 'de u -oon ni-

7 Ia' 'jo jru' blu' 'de "wi 'un, -mu ke "wi mε' -tadue, 'kaa "wi sun i.

8 'Kaa ia' 'jo jru' blu' 'de 'blua- 'doε 'un. -Mu mε', u 'wluε de 'un, ia' kpau due' croε 'jo 'o kmε' 'due. Sesi 'tmua de -ne 'su ε, o kpa wlu 'jei -wee o 'na : Nyoo -blea doin" o 'won i !

Sesi -sa "ipoo-ti wo (Matie 13.10-23 ; Maki 4.10-20)

9 'Su oo' klai" nynuu -tee' o i uu 'na : -In -sa "ipoo-ti -ne wo 'de -a -pee.

10 'Su o 'na : Aopu mo ε, Kea 'a 'kmu dee 'a -ti' -wee' "klein -saa wo 'de ao -pee, 'kaa nyu jru' a 'won ia' -ti' tu 'mε 'de "ipoo-ti 'un. 'De uu 'je ε ja -gbun, -wee uu se ε "jriε- 'jeei 'pepe. 'De uu 'je ε doin" 'woon-, -wee uu se ε 'mii 'wain 'pepe.

11 De "ipoo-ti -ne -sa wo, ε ka : ka ko -gbaa' nia, 'kamoo Kea 'a wlu 'tmua' ni.

12 'De nyu jru' pee o ε, wlu -tmua' -ko' kojoo -blua' 'o -je -kpaε' ε. -Bo uu 'won wlu 'mua- kaan 'su -sion' ji', ε -se 'de uuuu 'un 'ε, de-nuε' εε kaan uuuu -je de, -wee uu je ε to' 'un 'je, 'de uu je 'pu.

8

Nyu -ke Sesi a na

13 'De nyu jrv' pæe o ε, wlu -tmvua' -ko' kojō -blua" 'bo 'soa- "kpei ε, -wæe -ta 'sün sea -ta -tōon nyni ε. Uva' nyu tu-, -ta vū "sia, vū 'wōan Kea 'a wlu ε, 'bomō vū -sæε 'o mu 'de 'mva- 'bn. 'Kaa vva' 'mva- nō" se "iten-. -Bo 'kle ji vūvū "kpei, 'sv vū poε vva' dε -kwl" -teto' i.

14 Nyu jrv' 'a 'wōn Kea 'a wlu 'mε ka kojō -kpa 'e "wi 'bn nta. Uva' nyu tu a 'wōn Kea 'a wlu 'mε kpiun-, 'kaa -bo vūvū mu ε, vva' "tai- ε "i, εε' poo vva' kpln fai", dε-nvε' vva 'wla 'kmv "kpeidi ke "wliie 'ε -fli i 'de 'wī -wee' "klein 'di.

15 Nyu jrv' a 'wōn Kea 'a wlu 'mε, ka kojō -kpa 'e 'blva- 'dœ 'bn nta. Wlu vū 'wōan, vū -te' ε i 'de tō' ikua' ke pæe 'dœ 'bn, -wæe ε "ti 'e vūvū 'bn 'de vva nū Kea 'a -kwlvti.

Nebi 'a "ipoo-ti (Maki 4.21-25)

16 Nyō se ε 'bæε- o 'je nebi tba -wæe o 'je ε jae "jri i-crii"- 'de o 'je ε 'e 'dii -son -te', 'kaa nyō o -teε' -ta -tean ja, -wæe nyū "klein -a pa 'e -gbu" 'je ε i 'je.

17 'Kamō ε 'e nī -ke, -ti' "klein -i pa 'kwla ia muε "kpaε' 'pæεan' -wæe -ti' "klein nyū sea juo ε, nyū a muε i -wee' jua'.

18 -Bo ε nī kan' a, -mε ao -tu" aoa' -ce" 'ε -ti' 'de aoa' dε doin" oposun 'bn, dε-nvε' nyō -blea dε ε, nyū a mu o jre' "nyta' ke'wle, 'kaa nyō -jō sea dε 'ble ε, dε-saan' -jε o 'blea mō 'de ε, nyū a mu ε o -mε 'kwa -saa'.

Sesi de ke oō' "dei-wi" ke (Matie 12.46-50 ; Maki 3.31-35)

19 Sesi de ke oō' "dei-wi" jie 'de o o, 'kaa ka vū 'jea o -pvn" 'kpasvn nū, 'ka se nī, dε-nvε' nyū -gbae' o 'dei vū -tiei".

20 'Sv nyū jrv' wlu' 'de o -pee vū 'na : -In de ke -ma "dei-wi" nūε 'e "kpaε', vū nūε "i vū ke -in -je 'jee-.

21 'Kaa Sesi wlu' 'de vū -pee o 'na : Nyū -vva poa 'in 'Bo 'a wlu doin" o -wæe ka ε 'da- vva nva kan' a, vūvū -nū 'in de ke 'ma "dei-wi".

Sesi jaa -pie ja (Matie 8.23-27 ; Maki 4.35-41)

22 'Wī jre' o Sesi ke oō' klai" nynuu 'ja 'e -kwæε" due' 'di, -wæe o wlu 'de vū -pee o 'na : -A mu 'e "ni 'de foo.

23 -Ta vū nūa 'de 'a mua' a, -mε Sesi a 'mvv. 'Sv -pie klaa" -teε jia' -pvn" 'bo "ni "kpei. "Ni a "ji 'e ε 'di 'mε. 'Sv 'mεa 'a favn -teε vva' nva' -pvn".

24 'Sv vū 'kpa Sesi -pvn", -wæe vū -so "nyō' 'de vū 'na : -Aa 'blei, -aa 'blei, -a -kwε', -aa jie 'mεa' ! O soan 'bn 'sv ε, o "wōō- -pie ke "ni "jruī -wæe i ji ja, 'sv -ta -wee' -teε 'tūn.

25 -Wæe o wlu 'de vū -pee o 'na : Aoa' 'ma -kwl" -tea' -mε 'de ε- ? 'Sv favn ke tai' 'a "maa "ji 'de vūvū 'bn 'ε, -wæe vva' 'sv a wlu 'e ba -pee vū 'na : -Ta "ju -nō -mō 'wlv 'ja a-, -wæe -oō wlu poō' ke "ni -pee 'sv ia 'je o wōn ε- ?

Sesi seie 'ju due' 'de -siisain 'kwa (Matie 8.28-34 ; Maki 5.1-20)

26 Vū kpvēn 'kpvū 'de Seraseneēn-wi" 'a 'blva- 'di. εε' 'blva- tu ke Galileblva a -gbvēn' 'e ba "jri.

27 -Ta Sesi 'wlvā 'e -kwæε" 'di -wæe o "sia i 'sv ε, -kwlvōi due' -Siisain -tuu"-tuu nūa 'e 'bn -jōō' "i. Dε -wlvā 'e sese o ε, oō' paa dε 'bn, oō' 'pēn 'de -gbu" 'di, o "tie 'e -gbain' "klu.

28 O 'jea Sesi i 'sv, o "siie- 'koi- i 'bo o "juōi -wæe o "wō o 'na : Sesi, Kea -nūa 'e javn 'di 'a "ju, dε -in -ke 'ma -a -piaan i ε- ? 'Ma bae -bn -ε, -in -bo 'bn 'kle -tu" ε !

29 Dεε-ti o 'da kan' a, εmε -nū Sesi a wlu' 'de -suusaun -nε -pee, -wæe ε 'je 'e "ju -nō 'bn 'wlv. Dε-nvε' εmε -nū, εε' -suusaun tu -kwle oō' 'kle -tu" 'a 'mε. 'De εε' -ti' 'bn vva po o -gbaacεε' "dbi bī', 'kaa oō cen -gbaacεε' "dbi -nūa 'mva- 'mε, -wæe -suusaun a po o -je o, 'de oō mu 'e 'kpaā "kpei.

30 Sesi -tee' o i o 'na : -Ma 'nynū wε- ? 'Sv o 'na : 'Ma 'nynū -nū -pvn' -tuun. Dεε-ti o 'da kan' a, εmε -nū -siisain -nūa 'de o 'bn ε, i -tiei".

31 'Sv ia bae Sesi 'mε i 'na : -In -bo -avn 'de "ni -tuun bluue !

32 -Ta ε nūva kan' a, -mε be" 'a -gbaapu -nū idia' 'bo crv -kwl", -wæe -siisain bae Sesi i o 'e 'wōn 'de i 'je 'e be" -nū 'bn pa. 'Sv o 'wōōn- 'o 'ε.

33 -Siisain 'wlvā 'e "ju -nō 'bn, i pa 'e be" 'bn ε. 'Sv be" 'a -gbaapu -nīa 'mva- -sa plea' 'de cru 'a -peenai" i 'kpa 'o 'ni wōn, 'de i -wee' blu "ni -tun.

34 Nyv -a fua be" i -gbuan εε' dε tu ja 'sv, sv 'kpa 'kwla, -wee sv kpa iā' -ti' tu, 'de sv 'tmv i -kwlv ke -gbei" 'dii.

35 Nyiōpu jīε dε -nvva 'mva- "jriε- 'jeea' a. -Ta vva muua, -mε sv jεε "ju -siisain 'wlvā' 'e 'bn -nō 'mε, o paa dī 'bn, -wee o -te i 'bo Sesi -pvn" ka -cōon' ka. 'Sv tai' "maa svpu 'mε.

36 Nyv -jea dī "klein -nvva 'mva 'a -ta ka "ju -siisain nīa 'bn -nō nva 'pv sun ε, εmε -εε "kuan sv po 'de nyv -jia' -pee.

37 Nyv "klein -nīa Senesareblva "kpei ε, sv baεε Sesi 'de o 'je sv kīun tēen-. Dε-nvε', dε sv 'jeea "jriε 'mva- εε' faun klaa" a nv svpu 'mε. Sesi 'ja 'e -kwεε" 'di 'sv o muε de.

38 "Ju -suusaun 'wlvā 'e 'bn a baεε Sesi i -wee o ke o 'je mu. 'Kaa Sesi po o -jei" o 'na :

39 -In mu 'de -in o -gbu" -son de, -wee dī "klein Kea nva -un "jrii ε, 'de -in -ji 'tmv. "Ju -nō mua' -cēen'-, dī "klein Sesi nv o "jrii ε, o o 'tmv i -kwlv "kpeii -ta -wee'.

Sairisi 'a "junynokpao' ke 'nynokpao' due' ke (Matie 9.18-26 ; Makī 5.21-43)

40 -Ta Sesi a jii a de ε, nyv -tuu" -mu' o "i 'jaa' 'de 'mva- 'bn, dε-nvε' o mō sv -wee' "klein a fuo.

41 'Sv Suifu-wi" 'a Kea -gbu -jeopoi due' -ji", o o 'nyni -ni Sairisi. o -gbleεε Sesi sv wō, o -teeε' o o' kwa 'di, -wee Sesi 'je 'de o o -gbein" mu,

42 dε-nvε' o o' "junynokpao' jō due' -v -blea -sīn 'a -puue 'jō 'sōon ε, svu 'wε- kpvn 'mε ka-

-Ta Sesi nīa 'e mua' a, nyv a "tun o i -ta -wee'.

43 'Sv 'nynokpao' due' -ni 'e nyv "klu, nmi-kwliwε- ni -pvn" 'de -sīn 'a -puue 'jō 'sōon 'di. 'Dε εε' -ti' 'bn ε, v ple va' dī -wee' "klein 'mε 'de -dō'cro-wi" 'kwa. 'Kaa nyv -jea v 'pvv- ε, o se ni-

44 Umv -kpa Sesi -pvn" 'de o 'de fo o, -wee -v bla o o' "bai 'a wōin". 'Bo ε 'si va' nmi-kwliwε- je 'bo.

45 'Sv Sesi 'na : -o -bla' 'mi "i kan' a- ? -Ta nyv -wee' "klein nīa -toa' a, 'bomō Pīei ke nyv -ke o nīa 'o 'na : 'Ma 'blei, nyv -tuu" a "tuan -mi i ka -ta -wee' 'sv ε, -in -na nyv -bla' 'mi "i ε- ?

46 'Kaa Sesi 'na : "In-, nyv jro' -bla' 'mi "i, dε-nvε' 'in 'je kan' 'mε ka 'ma 'ikmaa' jre' 'wlvā 'de 'bn ε.

47 Ka 'nynokpao' -nv 'a nvvdī 'pēean "kpaε, v 'je kan' 'mε 'sv faun a nv', va' dī a cre'. U "siie 'koi- i 'bo Sesi "juoi, -wee dε -εε -ti' 'bn v bla Sesi "i ke 'de ka v blō "i, 'sv va' wε- "sria 'o, ε 'bōa, v 'tmv ε 'bo nyv "klein -kwea de "juoi.

48 'Sv Sesi wlv' 'de v -pee o 'na : 'Ma "ju, aa' 'ma -kwlv" -tea' 'pvv- avn 'ε. A mu 'de pēε 'a blua' 'bn !

49 -Ta Sesi nīa wlvā' kan' a, 'sv "ju due' -wlv 'e Sairisi o -gbein" -o ji o 'tmva' -o 'na : -Ma "ju 'mεε. -In -bo nyv dεtooi seaa 'bode.

50 Sesi 'wōan -ti' -nε ε, o wlv' 'de Sairisi -pee o 'na : Faun 'bo -bn nvε, 'kaa -in -te' 'bn -kwlv", -ma "ju a muε 'kmvniā'.

51 Sesi nynia 'de Sairisi o -gbein" ε, o se 'wōn o ke nyv jro' se 'e -gbu" 'di pa, -bo ε se Pīei o, San o, Saki o, "ju -saan" "bo ke v de 'a 'sv ni ε.

52 Nyv -nīa 'e -gbu" 'di sv -wee' "klein a -fīn", vva kple' 'de "ju -saan" 'a -ti' 'bn. 'Sv Sesi 'na : Ao 'bo -fīn"- ! U se 'mε, 'kaa va 'mvv.

53 o 'da kan' 'sv ε, vva wlvō', dε-nvε' sv 'je kan' 'mε 'pepe ka v 'mεa.

54 'Kaa Sesi kpvēn "ju -saan" 'a svn, -wee o kpa wlv "jei o 'na : 'ma "Ju, a svn 'bn !

55 'Bo ε "si, va' feeε' je 'de v 'bn de ji, 'sv v svn 'bn 'ε. -Wee Sesi 'na : Ao "nyi v dε, v 'je di.

56 Tai' "maa va' 'cε-wi" 'mε, 'sv Sesi -tee' svpu ke' "i, o 'na : Dε -nvva -ta ao 'bo ε nyv jro' -pee 'tmvε !

9

Sesi dboε o o' klai" nynuu -nīa

-puue 'jo 'sɔɔn

(Matie 10.5-15 ; Maki 6.7-13)

1 Sesi 'kɪɛn ɔɔ' klai" nynuu -nɪa -puue 'jo 'sɔɔn "jrui, -wɛɛ ɔ "nyɪ ʊpɪpɪ "ikmaa' ke dɛ "wɔɪn 'bɛɛa' ke 'de ʊp 'je nyɪ -siisatɪn 'a "kwli -wee' ke 'wɛ- "kpei -sa.

2 ɔ dboɛ ʊpɪpɪ Kea 'a 'beɔdɛ 'ɛ -tɪ' 'tmɔa', -wɛɛ ʊp 'je nyɪ 'a 'wɛ- 'bɔɔ-ke.

3 ɔ wluɛ ʊp -pee 'de ɔ 'na : -Bo aɔa sea mu ɛ, aɔ 'bo dɛ jrɛ' 'bleɛ. Aɔ 'bo itbatu o, -ke o, -di'pɛn ke 'wei 'bleɛ. Aɔ 'bo "bai 'sɔɔn 'ɪn "duɛ.

4 -Gbu" -ɛ 'di aɔ pa, -mɛ aɔ -te 'bo i mamav, 'de ɛ 'di 'bomɔ aɔ 'je 'wɪv, -wɛɛ aɔ 'je mu.

5 -Ta "o -ta aɔ mua -wɛɛ nyɪ sea aɔ sɪn 'sɔɔn kpɪʊn ɛ, -mɛ aɔ 'wɪv 'o ɛɛ' -kwɪɔ -tu 'di, aɔ -gbao' "puue' -nɪa aɔa' bɪ kui ɛ 'bo ʊpɪpɪ "juɔi, -wɛɛ ka ʊba' -cɛ" 'kpa 'jea ʊba' 'kmɪ 'a "kuan pɔ, ɛmɛ -ɛɛ mu ʊpɪpɪ 'pee kpɪʊn' 'de nya.

6 'Sɪ ʊp mu', -wɛɛ ʊba mu -kwɪɛ 'dii due 'due 'de ʊba 'tmɪ -pɔɪa" -tɪ, -wɛɛ ʊba 'bɔɔ- nyɪ 'a 'wɛ- -ta "o -ta.

Erodɪ a -tuɛ" -sɔɔn

(Matie 14.1-12 ; Maki 6.14-29)

7 -Gbɔa'na "na Erodɪ 'wɔɔn dɪ "klein -nɪʊa 'mɪa- 'sɪ ɛ, dɛ ɔ 'jea tɔ' "kpei- naa -gblein', ɔɔ' 'je ɛ, dɛ-nɪɛ' nyɪ jrɪv' 'naa : San Batistɪ -ji" 'kmɪ de.

8 Jrɪv' 'naa : Eli -to ɔɔ' -cɛ". Jrɪv' 'naa : Kea 'a weepɔʊn -nɪa tɛɪn" 'a due' -ji" 'kmɪ de.

9 'Kaa Erodɪ 'na : 'ɪn cɛn San -mɔ "jrɪ "i o, "ju -jɔ -ɔ nɪa dɪ -ɪa 'nyɪnɪ 'ma 'wɔɔn -ta 'ee, -ta ka -mɔ 'wɪv -gbo' ɛ- ? 'Sɪ Erodɪ a -pɔn ɔ ke Sesi 'e 'jee-.

Sesi "nyɪɛ nyɪɔpɪ -di'pɛn ke -smii' ke

(Matie 14.13-21 ; Maki 6.30-44 ; San 6.1-14)

10 Nyɪ Sesi dboɔa jia de ɛ, ʊp pɔɔ dɪ klein" ʊp nɪa ɪa' "kuan, -wɛɛ ɔ "duɔ ʊpɪpɪ 'ɪn, 'de ɔ ke ʊp mu 'e -kwɪɔ -ɛɛ 'nyɪnɪ nɪa Besaida fɔ o.

11 Ka Sesi mua nyɪ -tuu" 'wɔɪn 'sɪ, ʊp mu ɔ kɪn. Sesi kpɪʊn ʊpɪpɪ sɪn 'sɔɔn, -wɛɛ ɔ bla Kea 'a 'beɔdɛ 'ɛ -pɔ.

Nyɪ "klein -nɪa "i ɔ 'jea sɪn o pɔ, ɔ 'bɔɔ- ʊpɪpɪ 'a 'wɛ- 'mɛ -ke.

12 -Ta 'jrɪv a blua i 'sɪ, Sesi 'a klai" nynuu -nɪa -puue 'jo 'sɔɔn 'kpɔ -pɪn" ʊp 'na : -ɪn pɔ nyɪ -nɪ -jei", ʊp 'je -kwɪɛ ke -gbei" -kɪʊan" i 'dii mu, -wɛɛ ʊp 'je 'pɛɪn' ke diidɛ -pɔn, dɛ-nɪɛ' dɛ jrɛ' se -ta nɪ-.

13 Sesi 'na : Aoa' -cɛ" 'kpa "nyɪ ʊpɪpɪ diidɛ. 'Sɪ klai" nynuu 'na : -Bo -a se diidɛ -tɪan' mu 'de nyɪ -tuu"-tuu -nɪ 'a -tɪ' 'ɪn ɛ, -mɛ ʊp se dɛ dii, dɛ-nɪɛ' -di'pɛn kpɪɪ -mm" ke -smii' jo 'sɔɔn -gbai' mɪ -a -ble.

14 'De nyɪ -nɪa -ta 'bɛɛ "nynunmai 'a "wɪv -mm" 'mɛ. Sesi wluɛ klai" nynuu -pee ɔ 'na : Aɔ pɔ ʊpɪpɪ kpɔɪ" kwɪa -mm" -mm" -wɛɛ ʊp 'je i -te.

15 'Kamɔ klai" nynuu nɪ -cɛɛn'-, -wɛɛ ʊp -wee' "klein -te i.

16 Sesi "dua -di'pɛn kpɪɪ -mm" ke -smii' jo 'sɔɔn -nɪ 'ɪn ɔ kpa "jrɪ "jei -wɛɛ ɔ pɔ ɪa' Kea 'sɛ-, 'de ɔ cɪn tii tii- -wɛɛ ɔ "nyɪ ɔɔ' klai" nynuu 'de ʊp 'jɪ nyɪ "jrɪi -gble'.

17 ʊp -wee' "klein di', ʊp je dbo. 'Sɪ ɪa' tɔɔ -sia 'o mu ɛ, ɪ "jiɛ tooe" 'a -puue 'jo 'sɔɔn.

Piɛi 'na Sesi nɪɛ Klisɪ, Kea 'a 'o-tei -o

(Matie 16.13-19 ; Maki 8.27-29)

18 'Wɪ jrɛ' o, Sesi -saa nyɪɔpɪ kɪn -wɛɛ ɔ mu Kea baɛa' -tajrɔ. 'Bomɔ ɔɔ' klai" nynuu muu ɔ kɪn, -wɛɛ ɔ -tee' ʊpɪpɪ i ka ɔ 'na : Nyɔ nyɪɔpɪ a 'daa- 'ɪn -ta' a- ?

19 'Sɪ ʊp 'na : Nyɪ -nɪʊ' a 'daa- -ɪn San Batistɪ, deejrɪv' 'na -ɪn -nɪɛ Eli -o, -wɛɛ jrɪv' 'na Kea 'a wɪv 'kwajaaʊn -nɪa tɛɪn" 'a due' -ji" 'kmɪ de.

20 'De Sesi 'na : Aopɪ mɔ 'ee, nyɔ aɔa 'daa- 'ɪn -ke ɛ- ? Piɛi 'na : -ɪn -nɪɛ Nyɪ 'pɪʊi Klisɪ, "ju Kea -tea' 'o mu -o.

21 Sesi criɛ -cɪɛ 'de ʊp -pee ɔ 'na : Aɔ 'bo ɛ 'tmɪɛ 'de nyɔ jrɔ' -pee.

Sesi 'tmɪɛ ɔɔ' 'mɛ -tɪ ke ɔɔ' "kunyɪɔ' sɔn-tɪ ke

(Matie 16.20-28 ; Maki 8.30-9.1)

22 -Wɛɛ ɔ wɪv ke'wɪɛ ɔ 'na : nyɪɔ ɔ "Ju 'je 'kle 'je -o kpleiɪn. Nyɪ -cɔʊn'-wi" o, 'sraa -saʊn 'a klae" o,

ke' wɔ-saʊn a muɛ ɔ 'bɔa', ʊba muɛ ɔ 'dba'a', -wɛɛ 'de 'wɪ 'a taan -nɛ 'di ɔ 'je "kunyɪɔ' sɔn-.

23 -Wɛɛ ɔ wlu 'de ʊʊ -wee' "klein -pee ɔ 'na : -Bo nyɔ -nɪɪ" ɔ ke 'ma -a -je na -mɛ ɔ 'bɔ ɔɔ' -cɛ" 'ɛ 'tɔn nɔ-tɪ. ɔ 'wɔɔn- 'kle 'je -tɪ 'de nɔ" "o nɔ" -wee' 'di, -wɛɛ ɔ 'je 'ʊn 'de bla.

24 Dɛ-nʊɛ' nyɔ ɔ -nɪɛ 'i ɔ -jea ɔɔ' 'kmʊ "kpei- 'tɔan a, -mɛ ɛɛ mu ɔ kwa "maa'. 'Kaa nyɔ ɔ -toa 'e ɔɔ' 'kmʊ 'de 'ma -tɪ' 'ʊn ɛ, ɔmɔ ɔɔ mu 'pʊba'.

25 'De -bo nyɪɔ 'ble dɪ "klein -nɪa -ta 'kmʊ -nɛ "kpei, -wɛɛ ɔ "maa ɔɔ' -cɛ" 'de ɔ ke Kea 'je i -seea' 'ee, -mɛ dɛ ɔ 'je 'o ɛ- ?

26 Nyɔ -nʊba 'ma wlu ke 'ma -cɛ" 'kpa 'a -tɪ' -tɪn' 'ʊn ɛ, 'mɔ nyɪɔ ɔ "Ju 'ma mu ɔɔ' -tɪ' -tɪn' 'ʊn nʊba' -sɔntɪ 'ma mua de jia' -wɛɛ 'ʊn ke 'ʊn "Bo ke ɛɛ" "soa-wi" a muɛ 'nyɪɪ i 'wɪba'.

27 Sesi 'na : 'Ma 'tmʊɛ aopʊ tɔ' -tɪ, nyʊ -nɪa -ta ʊba' jru' se 'mɛi 'sʊ ʊba jea Kea 'a "ikmaa" 'jriɛ- 'jee-.

Sesi-saa "i 'de ɔɔ' klai" nynuu taan 'jri 'de

(Matie 17.1-8 ; Maki 9.2-8)

28 Sesi -kɔa' wlu'a kan' a, ɛ nʊɛ 'wɪ -mɛ" na, 'sʊ ɔ "duo Piɛi ke San ke Saki 'ʊn 'ɛ, -wɛɛ ʊʊ ke ɔ mu Kea baea' 'de cru "kpei.

29 -Ta ɔɔ baea 'sʊ ɔɔ' "jua 'a nɪsɔn -saa "i. ɔɔ' 'ʊn paadɪ foo" 'sʊ "pluu' "puu', ɪa -flaan' 'e nyʊ "jri.

30 ʊba kɔan 'emu 'sʊ, ɔ ke nyʊ 'sɔɔn ɔ wlu, ɛ nɪ Moɪsɪ ke Eli ke-.

31 ʊʊ -taan' 'de -sɔn' 'ʊn ka nyɔ ɔ nɪa 'e jaʊn 'di 'a tʊ"bɔdɛ 'ʊn ɛ, -wɛɛ dɪ -ɪa mua Sesi "jrii nʊa' 'de Selisalem ɛ, -wɛɛ ʊʊ ke ɔɔ 'tmʊ ɪ.

32 -Ta ɛɛ nʊa kan' a, -mɛ "nyɪɔ' kpɔn Piɛi ke ɔɔ' "dɛi-wi" 'a "jri 'mɛ, 'kaa ʊʊ "jri 'de cɛɛan i 'sʊ ɛ, ʊba 'jeɛ Sesi i 'de -sɔn' 'ʊn -mɛ ɔ ke nyʊ 'sɔɔn -nʊ nɪɛ wlu'a'.

33 -Ta nyʊ -nʊ ke Sesi nɪa "icɛɛan' a, 'sʊ Piɛi wlu ɔ -pee ɔ 'na : 'Ma 'blei, -aa -ta nɪa' nmɔ "jrii, -a po poe" taan, -mɔ -ble due', Moɪsɪ 'ble due', Eli 'ble due'. Dɛ ɔ nɪa 'tmʊa' 'mʊa- ɔɔ' -cɛ" 'ɛ 'wɔn ɛ 'mii.

34 Piɛi siɛ wlu'a 'sʊ bue" je ʊʊpʊ "jru i "fian-. 'Sʊ faʊn 'kpa 'de klai" nynuu 'ʊn 'ɛ.

35 'Sʊ wlu due' -wɪb 'e bue" -nɛ 'di, 'de -ɛ -na : "Ju -nɔ nɪɛ 'ma "ju 'ʊn -tea' -o, aɔ po ɔɔ' wlu doin" o !

36 Wlu -nɛ -kɔa' wlu'a 'sʊ ɛ, Sesi nɪɛ due' ɔ je inyna. Klai" nynuu "muɛ wɔn. Dɛ -tba' 'o ɛɛ' nɔ" tu 'di ɛ, dɪ "klein ʊʊ 'jeea "jriɛ- 'mʊa- ʊba' 'tmʊ ɪ 'de nyɔ jru' -pee.

Sesi -sa "ju-saan"- due' -suusaʊn 'ʊn

(Matie 17.14-18 ; Maki 9.14-27)

37 Sesi ke ɔɔ' klai" nynuu 'wɪba 'e cru "kpei ʊʊ "siai ɛɛ' -sɔn' -sɪan', nyʊ -tuu"-tuu -jaa' Sesi "i.

38 'De nyʊ -tuu" -nʊ "klu 'demɔ "ju due' "wɔɔ ɔ 'na : 'Ma dɛtɔɔi, 'ma bae -ʊn -ɛ, -ɪn -gbɔn 'ma "ju -nɔ ja, 'ma "ju jɔ due' -o.

39 -Bo -suusaʊn kpɔn ɔ 'sʊ ɛ, ɔɔ "wɔɔ" 'jei woi, ɛɛ du ɔ "i, 'sʊ tɔnfɪʊn' a ji ɔ wɔn i. -Bo ɛ 'je 'de ɔ 'ʊn 'wɪb la a, -mɛ ɔ -wee' 'kpa dɛ jɛɛ' 'ʊn.

40 'In bae -ma klai" nynuu i 'mɛ, -wɛɛ ʊʊ 'je ɛ 'de ɔ 'ʊn -sa, 'kaa ʊʊ se ɛ kwai 'bɛɛ-.

41 'Sʊ Sesi wlu' ka 'de ɔɔ' klai "nynuu -pee ɔ 'na : Aɔ "jrukuʊn ke 'diwɔn nyniʊn 'a ti, kpe -tiɪɛ' aɔ ke 'ma -a -je na-, -wɛɛ 'ʊn 'je aɔa' kplɪn "wɔɪn 'bɛɛ -ɛ ? -Wɛɛ ɔ wlu 'de "ju -saan" 'a "bo -pee, ɔ 'na : -In -ja 'ʊn -ma "ju -nɔ !

42 -Ta ɔ nɪa ɔɔ' "ju 'de Sesi -pɔn" kpa'a a, 'bomɔ -suusaʊn "tun "ju-saan"-, 'sʊ ɔ -ka i 'bo 'blɔɔ, -wɛɛ ɔɔ -cɛɛn i -gbala -gbala. 'Kaa Sesi "wɔɔɛ -suusaʊn -nɛ "jrui -wɛɛ ɛ "si "kpaɛ 'de "ju-saan"- -nɔ 'pʊ, -wɛɛ ɔ "nyɪ ɔ "bo.

43 Nyʊ -jea ɛɛ' -ta tai' "maa ʊʊ -wee' "klein 'mɛ 'de Kea 'a "ikmasʊn ɛ toa 'mʊa 'a -tɪ' 'ʊn.

Sesi 'tmʊ ɔɔ' 'mɛ -tɪ ke ɔɔ' "kunyɪɔ' sɔn-tɪ 'mɛ ke'wɪɛ

(Matie 17.22-23 ; Maki 9.30-32)

-Ta ʊʊ nɪa dɪ -nʊba 'mʊa- 'jraa' 'bomɔ Sesi wluu 'de ɔɔ' klai" nynuu -pee ɔ 'na :

44 Aopv mo po 'ma wlu -ne doin" o ! nyio 'o "Ju a mue 'e tooa' 'de nyiopv 'kwa.

45 'Kaa de Sesi 'tmva 'mva- o' klai" nynuu se 'e e 'dei 'won, de-nue' ka de e -tu" a 'kwla, 'kam e ni 'de v -pee, -wee v je e 'mii 'won. 'Kaa vba plee ee' Sesi 'a i -teea' 'me.

*-o -ni klai" a- ?
(Matie 18.1-5 ; Makı 9.33-37)*

46 Klai" nynuu -tee -tooa' -pon" 'bo vpv 'a 'sv 'nyi, -wee nyo -nia vpv 'a klai" a, 'de v 'je o juo-.

47 Sesi juua to' -nia 'e v ppe o 'sv, o "due 'ju -saan" due' 'vn, -wee o nyna o i 'de o -pon",

48 -wee o wlu 'de v -pee o 'na : Nyo -kpvvn a "nynumı" -nia ka svn 'soon 'de 'ma 'nyi 'vn e, -me 'mo o kpvvn svn 'soon. 'De nyo -kpvvn a 'mo svn 'soon, -me "ju -dboa' 'vn mo o kpvvn a 'o svn 'soon 'mva-. 'Kaa nyo -o -nia -saan"- 'de aopv "klu e, omo -ni aoa' klai".

*Nyo -sea' ao 'dii 'blee e, -me o ke ao na'
(Makı 9.38-40)*

49 'Sv San "due wlu 'vn o 'na : 'Ma detooi, -a -jee "ju due' -oo nv -siisavn i 'de -ma 'nyi 'vn, 'kaa -a -kaan o -je de, de-nue' o ke -aa' na-.

50 'Sv Sesi wlu' 'de v -pee o 'na : Ao 'bo o -je de kaan, de-nue' nyo -sea' ao o -fon' e, -me o ke ao na'.

Samadinyv se Sesi "ini-

51 Sesi 'a 'kmv 'wlv no" "kuban- i 'sv e, o -tue" -kaan"jua -wee oo mu Selisalem.

52 'Sv o dboe nyv jrv' nya. Vv mua 'sv e, v paa 'o Samadi 'a -kwlv due' 'di, -wee v 'je -ta v ke Sesi 'jea 'pen i-pon.

53 'Kaa nyo jro' se vpv svn 'soon kpvvn-, de-nue' em e -ni o toe "jru 'e Selisalem fo o.

54 O' klai" nynuu 'soon Saki ke San 'woan de -ne 'sv, v 'na : Tv"bo, -vn -nuei" 'me -a -je ne i -tee-', e 'je 'e javn 'di 'wlv, -wee e 'je nyv -nv siin- ?

55 Sesi "biie i 'de vpv o fo o, -wee o -ce' vpv "bli o 'na : -Suu -ee -tua"

ao de -ne won ao see juo- ? De-nue' nyio 'o "ju se ji o 'je nyv i -sa, 'kaa o ji' o 'je nyv 'pvv-.

56 'Sv v mu e 'o -kwlv jre' 'di.

*Nyv -nie "i -v -ke Sesi 'jea naa-
(Matie 8.19-22)*

57 -Ta v nia mua' 'bo -jei" e, 'bomo "ju due' wlu ka o 'na : -Ta "o -ta -ma mua 'vn ke -ma mue 'o mua'.

58 'Sv Sesi wlu' 'de o -pee o 'na : Too'we- -mı "paa", i je "bie 'ble. Nvv -mı "paa", i je 'jro 'ble, 'kaa nyio 'o "ju se -ta o 'jea "jru 'wlaa- 'ble.

59 'Bo -me 'de e, Sesi wlu' 'e deejro' o o 'na : -In bla 'bo 'vn 'de ! 'Sv -mo 'na : Tv"bo, -vn -tai"- 'mi "i, 'vn 'je 'ma "bo inmaea' mu ke.

60 'Kaa Sesi wlu' 'de o -pee ka o 'na : -In -tai"- 'mevn "i, v 'je vba' 'mevn inmae-, -mo mu de 'de -vn -je Kea 'a 'beode 'e -ti' 'tmv.

61 'Sv "ju deejro' wlu' 'de Sesi o o 'na : 'In -nuei", 'vn ke -vn -je mu, 'kaa -vn -nyi" 'vn no" de-saan" ke 'vn 'je 'ma 'ce-wi" wlu poa' mu 'de -gbein".

62 Sesi wlu' 'de o -pee o 'na : Nyo "o nyo -tea' kopokla svn -pon", -wee -oo -gbvan' de sou" sou" e, -me -mo se Kea 'a 'beo -kwlv 'o ka ni-.

10

Sesi dboe klai" nynuu 'a kwla -me" 'son 'jo 'soon jrv'

1 'Bo -me 'de 'sv e, Tv"bo 'cra nyv 'a kwla -me" 'son 'jo 'soon 'mii ke'wle 'de nyv -ke oo na "klu, -wee o dbo vpv nya 'son 'soon -kwle ke -ta "klein oo' -ce" 'kpa 'jea 'mii mu 'de e, 'de v mu i 'dii.

2 O wlu ka 'de v -pee o 'na : Kea 'a dbo -ko' ko-kle klai" -flu" 'a, -wee -e sea cevn 'ble e. Ao bae -kle' jei -wee o 'je dbonvvn 'de o -kle' ja-.

3 Ao mu, 'ma dbo aopv 'me, ka nyo o dboa 'blae 'de -ci' "klu e.

4 Ao 'bo 'wei 'dipode 'vn "due. Ao 'bo -ke 'blee, ao 'bo "kwlai- bi' -tu" e. Ao 'bo inyna, -wee ao 'bo nyo jro' svn 'kwa poe 'bo -jei" !

5 -Bo ao pa 'e -gbu" jre' 'di e, -me ao wlu ke tein" ao 'na : 'Mo -je aopv,

"diwan kpon aopv ! Ao 'je pxe 'a blua' !

6 -Bo nyo -nia pxe 'a blua' "i ni 'e ee' -gbu" tu 'di e, -me aoa' pxe 'a blua' a mue -tein 'jea' 'de o 'un. 'De -bo e se kan' ni 'ja a, -me aoa' pxe 'a blua' a mue 'de aopv 'un de jia'.

7 Ao -te i 'de ee' -gbu" tu 'di mamau 'sv, diide vva mua ao "nyia' ao di e, "ni vva mua ao "nyia' ao 'ne-, de-nve' de -e -ke dbonvi -kooa' "i e, eme o 'je. Ao 'bo -gbi" 'dii 'jree-.

8 -Kwlo -e 'di ao mua -wee sv kpuun a ao sin 'soon -me de "o de vva mua ao "nyia' ao di e.

9 Ao 'bo- nyo 'a 'we- 'bo ee' -kwlo tu 'di, -wee ao 'je wlu ka 'de -kwloun -pee ao 'je nu : Kea 'a 'beode "kuban-aopv i -we-.

10 'Kaa -bo ao mu 'o -kwlo jre' 'di -wee sv se ao sin 'soon kpuun e, -me ao ple ee' -jebli o, -wee ao 'je wlu ka :

11 Aoa' -kwlo 'o "puue' -kpan' -aa bi mo 'o -ce' e, -aa -gbaoe' 'de ao -pee, 'de -me 'kamoo -aa -tmuv' aopv : Kea 'a 'beode me -kpa' aopv -pvn" 'mva-, 'kaa ao se e "jrie- o sie.

12 'Ma 'tmuv aopv 'me, 'de de 'booo -son 'di e, ee' -kwlo tu 'a 'pee a mue "ikmaa' e 'je Sodom -kwlo 'o -ne -sii.

-Kwle -fuuan Sesi 'a -ti' nya (Matie 11.20-24)

13 E nte "nmia-ti 'de aopv Korasenyv ke Besaidanyv 'a -ti' 'un, de-nve' jrii' -nuba 'bo aoa' -kwea' -ta, -bo i nve 'de Tii ke Sidon -kwle -i sea Suifu 'a -kwle ni 'de e, -me nyv -nia 'o ia' -kwle tu 'di e, sv to vva' kpln fai" poosvn -we- sese 'de- 'de blo 'vn paa' ke biun' "jru 'wlaa' 'vn.

14 Eme -ti 'pee a 'wv o e, Tii -nyv ke Sidon-nyv 'a 'pee se "ikmai, e se aoa' 'pee -sii i.

15 'De -mo e Kapernaum-kwlo, -mo -na -vn -je mu 'sv -vn -je javn tbaa-? E se kan' ni-. -Ma mue -son jia' mamau 'sv -vn -je 'e 'mevn o -kwlo -taan'-.

16 -Wee o wlu 'de oo' klai" nynuu o o 'na : Nyv -po' aoa' wlu doin" o e, -me 'ma wlu me o po doin" o. Nyv

-fuuan aopv- nya a, -me 'mo o -fuun nya -ke.

Klai" nynuu -nia kwla -me" 'son 'jo 'soon 'o deji -ne

17 -Ta klai" nynuu -nia kwla -me" 'son 'jo 'soon jia de e, sv nte 'e 'mva- 'vn, -wee sv wlu ka sv 'na : Tv'bo, -bo -a -wlu -siisavn -ceen'- -ni -pee 'de -ma 'nyv 'vn e, ia 'jee -a won ia ja 'de nyv 'vn 'wlv !

18 'Sv Sesi wlu' 'de sv -pee o 'na : 'In 'jee -sion' i, oo jea 'e "jei 'wlv oo jea blu ka "sv se -vn -je a blva.

19 Ao -gvun 'no, 'vn "nyv aopv "ikmaa' 'me, -wee ao 'je sen ke -kian" -kian" "kpei- na-, -wee ao 'je -aa tvnyv 'o "ikmaa' -wee' "klein o 'kwa -sa. 'De i se aopv de jre' nvi.

20 -Bo -siisavn a sea aopv won 'je e, ao 'bo 'mva- nve 'de ee' -ti' 'vn, 'kaa ka ao 'kpa Kea 'a nyv me -ee 'mva- ao 'je nu.

'Mva nv Sesi 'me 'de nyv -vva jaa vva' -ce" ja 'a -ti' 'vn (Matie 11.25-27; 13.16-17)

21 'De ee' no" tu 'di e, Kea 'a -Suu "jiiie Sesi 'mva- 'vn, -wee o -cian' ku' i 'de o 'na : 'Oo, 'vn "Bo, eme -nia 'blva- ke javn 'a 'beo e, 'ma poe e 'se-, de-nve' e -tue" di -ni 'kwla 'de to' 'dinavn ke de "ijuvvn -pee, -wee e -sv 'kwla 'de nynumv" -pee. -Kai" 'mate, 'vn "Bo, de ee' -ce" 'kpa 'woan ee' de tu e, 'ma poe e ee' 'se-.

22 'Sv o 'na : 'In "Bo 'nyv 'vn di -wee' "klein 'me. Nyv jro' se "Ju juo-, -bo e se o "Bo ni e. Nyv jro' se "Bo juo-, -bo e se oo" "Ju ni e. E ke nyv "ju nte "i o 'jea o "Bo 'kwla -sa 'de -pee ni e.

23 O "biia i 'de oo' klai" nynuu o, o wlu 'de vva' 'sv -pee o 'na : Ao -jea ia' di tu 'a -ta, aopv mo nu 'mva-,

24 de ee -ti 'ma 'da kan', eme -ni Kea 'a wlu 'kwajaavn 'a -tuu"-tuu ke 'beo-wi" -ntei" di ao 'jea sv 'ji 'je 'de-, 'kaa sv si 'je. Sv nte "i ke'wle di ao 'woan sv 'ji 'won 'de-, 'kaa sv si 'won.

Sesi poe nyv 'o -ti' kma -ti "i

25 Kε' wɔ-sai due' -nɛ "i ɔ -je Sesi wlu 'a "kle -pee -gba, ɔmɔ -sɔn 'ɔn 'de nyɔ "klu -wɛ ɔ -teeɔ' i ɔ -na : Nyɔ dɛtɔɔi dɛ 'ɔn 'je nɔ -wɛ 'ɔn 'je 'kmɔnɔ' -sea' -kwɛ -ta 'ble 'je ɛ- ?

26 Sesi -tee' ɔ i ɔ 'na : Dɛ -wɛ -crɛɛ' 'de Kea 'a kɛ' 'di ɛ- ? -Bo -ɔn nɔ ɛ 'dii 'ee, ka -ma -wɔn ɛ 'mii ɛ- ?

27 "Ju -nɔ 'na : -In -kma -ma Tɔ"bo Kea 'a -tɪ' 'de -ma pɛɛ -wee' "klein 'ɔn, 'de -ma 'kmɔnɔ' -wee' "klein 'ɔn, 'de -ma tɔ' -wee' "klein 'ɔn, -ma 'kpi -wee' "klein 'ɔn, -wɛ -je -ma -ponyio ɔ -tɪ' kma ka -ɔn -kma -ma -cɛ" 'kpa 'a -tɪ' ɛ !

28 'Bomɔ Sesi wluu 'de ɔ -pee ɔ 'na : ɛ nmɔi", -ɔn -sɛ "kpei 'mɛ ka -cɔɔn' ka. -Bo -ɔn nɔ kan' a, -ma muɛ 'kmɔnɔ'.

29 'Kaa kɛ' wɔ-sai -nɔ nɔ "i ɔ 'jea ɔɔ' -cɛ" -kɔn "nyɔ ɛ, ɔ wlu' ka 'de Sesi -pee ɔ 'na : -ɔ -nɪ' ma -ponyio -gblein' ɛ- ?

30 'Bomɔ Sesi "duo wlu 'ɔn 'de ɔ poo -tɪ' "i ɔ 'na : -Ta "ju due' a 'wɔba Selisalem -wɛ ɔ muua Seriko ɛ, 'bomɔ ɔ 'kpa' 'e "jriɔn 'a bɔ' 'di 'bo -jei". 'Sɔ sɔ kpɔn ɔ, sɔ blɔ' 'mɛ ka, -wɛ sɔ "duo ɔɔ' dɪ -wee' 'ɔn, 'de sɔ si ɔ 'o -jei' 'mɔa-.

31 Kea 'a 'sraa -sai due' -kpa' ɛɛ' -je tu ɛ, -mɔ 'jeɔ', 'kaa ɔ se 'de ɔ o "dɛɛ-, ɔ cɔn ɔ "kpei -tie".

32 "Ju due' -wɔba 'e Lefi 'a "ji 'di, -ɔɔ kpa ɛɛ' -je tu ɛ, ɔ 'je "ju -nɔ 'mɛ -ke, 'kaa ɔ 'bla ɔ je -si'.

33 'Kaa Samadi i due' -nyɔnɔ 'o "ju -nɔ -pɔn" ɔmɔ -nyɔnɔ i, ɔ -gbɔn ɔ ja, -wɛ ɔɔ' wɛ a nɔ.

34 ɔmɔ -kpɔ -pɔn", 'de ɔ po ɔɔ' blati 'a -kɔ 'cna ke nmɔ "i, -wɛ ɔ blɔ dɛ "i. 'Sɔ ɔ -te' ɔ 'o ɔɔ' -cɛ" 'ɛ soofae' "kpei -wɛ ɔ kpɔ 'o 'dɔ- 'a dɛdi-gbu -kɔɔn" -je i 'di. 'Bomɔ ɔɔ -tuu"- ɔɔ' -tɪ'.

35 -Sɔn' -sɔn' 'sɔ, ɔ "nyɔ dɛdi-gbu 'a jei 'wɛi -wɛ ɔ 'na : -In -tu" ɔ "jriɛ-, dɪ "klein -ma mua nɔa' 'bo -mɪ 'de ɛ, -bo 'ɔn ji de ɛ, -wɛ 'ɔn 'je 'a' kpan -sa.

36 -Wɛ Sesi -tee' kɛ' wɔ-sai -nɔ i ɔ 'na : 'Bo nyɔ taan -nɔ "klu 'ee, nyɔ -nɪ "ju "jriɔn bla -nɔ ɔ -ponyio ɔ- ?

37 'Sɔ kɛ' wɔ-sai 'na : ɛ nɪ "ju ɔ -je ɔɔ' wɛ -o. 'Sɔ Sesi 'na : -Bo -ɔn mu ɛ, -mɛ -ɔn nɔ kan' !

Matɪ ke Madi ke

38 -Ta Sesi ke ɔɔ' klai" nynyuu nɔ 'o -jei" ɛ, 'bomɔ sɔ nyny 'o -kwɔ due "di, -wɛ 'nynɔkpao' due' 'da sɔpɔ dɛdi -tɪ 'de sɔ o -gbu" 'di. Ua' 'nyɔn -nɪ Matɪ.

39 U 'bleɛ "deinynɔkpao' due' -ɔa 'nyɔn nɪ Madi, 'de -sɔ -te i 'bo Tɔ"bo bɪ o, -wɛ ɔa po ɔɔ' wlu doin" o.

40 'De Matɪ -mɔ a -siiɛ' 'ɔn 'de dɛpia' 'ɔn, 'sɔ sɔ 'kpa Sesi -pɔn' sɔ 'na : Tɔ"bo, ɛ se -ɔn dɛ jɛɛ' nɔs mɔ -wee', -wɛ 'ma "dei "tai- 'mi 'i 'de 'ɔn nɪ due' 'ma -sii' 'ɔn kaa ? -In -tmɔs' sɔ ke sɔ 'je 'ɔn sɔn o po 'de !

41 'Bomɔ Tɔ"bo wluu 'de sɔ -pee ɔ 'na : Matɪ, Matɪ, aa -sii' 'ɔn 'ɛ, aa -tɔɛ" -sɔɔn aa 'wɔ dɪ -tuu"-tuu 'a -fli i -tadue.

42 Dɛ due' kɔn -gbai' -kɔn -tɪ' ɛ, ɛmɛ Madi -sa 'o, ɛ se sɔ 'kwa 'wɔi 'nɔ 'kmɔ.

11

Sesi tɔɔ nyɔ Kea bae ka (Matie 6.9-13; 7.7-11)

1 'Wɪ jɛɛ' o Sesi nɛ Kea bae' 'de -tajɔ. ɔ -kɔa' bae' 'sɔ, ɔɔ' klai" nynyuu 'a due' wlu' 'de ɔ -pee ɔ 'na : Tɔ"bo, -ɔn -tɔɔ -aɔn Kea bae ka-, ka San tɔɔa ɛ ɔɔ' klai" nynyuu ɛ.

2 'Sɔ Sesi wlu' 'de sɔpɔ -pee ɔ 'na : -Bo aɔa sea Kea bae ɛ, aɔ 'nɔ : -A "Bo, ɛɛ' 'nyɔn -tee kpɔi". ɛ nɛ -wɛ ɛɛ' 'beɔdɛ 'je "jri "kpaɛ po.

3 ɛ -nyɔ" -aa -sɔn' 'di diidɛ.

4 ɛ 'wɔ -aa dɪsɔn "kpei ka -aa -wɔba nyɔ -nɔa' -aɔn dɪsɔn "jrii 'a -nɛ "kpei ɛ. ɛ nɛ -wɛ -sɔn' 'bo -aɔn 'de dɛsɔn 'di poa' i -tɪɛn' ɛ.

5 -Wɛ ɔ wlu 'de sɔ -pee ke'wɛ ɔ 'na : -Bo aɔa' due' 'ble "dɛi, -wɛ ɔ 'je ɔ jɛɛ -too' -kwea, 'de ɔ 'je ɔ -pee wlu ka : 'In ba, -ɔn po 'ɔn -di'pɛn kplɪ taan kpan' ke,

6 dɛ-nɔɛ' 'ma "dɛi-wi" 'a due' -wɔ 'do' -ɔ ji 'de 'ɔn wɔin", 'kaa dɛ 'ɔn 'je ɔ "nyɔ ɔ 'jea di ɛ, ɛ se nɪ-.

7 -Bo -jɔ -mɔ nɛ 'e -gbu" 'de ɔ 'je nu : -In -bo 'bn seaa 'bo -gbɛin" kaan' ! 'in ke 'ma "nynuu- kɔn 'pɛin -wɛ- 'bode. 'In se ε 'bɛɛ- 'in 'je 'unson-, -wɛɛ 'in 'je -bn -di'pɛn "nyɪ.

8 'Kaa ɔɔ' "dɛi -nɔ, ka ɔɔ bla kɔaa" 'ka ɔɔ blɛ. 'Ma 'tmɔv aopv 'mɛ, -bo "ju -pean i -nɔ se 'bn sɔn 'de va' dbɛɛ dɛ 'ɛ -ti' 'bn ε, ɔɔ muɛ 'bn svan' 'de nat" 'blea 'bn -wɛɛ ɔ 'je ɔ dɛ "o dɛ ɔɔ -pɔan "nyɪ.

9 'De 'mɔ 'naa : Ao -tee' dɛ i, nyv a mu ao "nyɪa', ao -pɔn dɛ i, aoa mu ε 'jea', ao bla klu, nyv a mu ao "wɔin kaian'.

10 Dɛ-nvɛ' nyɔ "o nyɔ -teea' dɛ i ε, nyv a "nyɪɔ, nyɔ "o nyɔ -pɔan dɛ i ε, ɔɔ 'jee', nyɔ "o nyɔ -bla' klu ε, nyv a kain ɔ "wɔin.

11 Ao -nɪa "bo -wi" 'ee, nyɔ -wɛ -nɪ 'de aopv "klu, -bo -ɔɔ "ju -tee' ɔ -di'pɛn i -wɛɛ -ɔɔ -nyɪɔ" "sou ε- ? 'De -bo ɔ -tee' -smii' i, -wɛɛ ɔɔ -nyɪ" ɔ sɛn ε- ?

12 'De -bo -ɔɔ "ju -tee' ɔ sɔn" -kɪn i, 'sv -ɔɔ -nyɪ" ɔ -kɪan" -kɪan' a- ?

13 Aopv -jɔ -nɪa 'diwɔnyɪvɔn ε, -bo ao juo aoa' "nynuu- dɪ 'dɔɛ "nyɪ ka 'ee, 'de -mɛ -a "Bo Kea -nmɔa 'di wɔn ε se ε 'bɛɛ- ε 'je εɛ' -Suu nyv -vba -teeɛ' i "nyɪ ? εɛ mu ε vɔpv "nyɪa'.

Sesi 'a "ikmaa' 'wlvɛ 'de Kea 'bn (Matie 12.22-30 ; Makɪ 3.22-27)

14 'Wɪ jrɛ' o Sesi -sa "muu- due' -suusavn 'bn. -Ta ε 'wlvɛ 'de ɔ 'bn 'sv ε, ɔ -tee wlvɛ' -pvn", 'sv ε sɪɛ nyv -wee' 'kaa' 'kwa.

15 'Kaa nyv jrv' 'na : Besebuilt -nɪa -siisavn 'a klaa" a, εmɛ -nyɪ" ɔ "ikmaa' -wɛɛ ɔɔ nv -siisavn i.

16 Nyv jrv' -nɪɛi" vɔ 'jea Sesi i -tɪɛn' ε, 'sv vɔ 'na : -In nv jrii' -ε -je ε to ka -ma "ikmaa' 'wlvɛ 'e Kea 'bn ε.

17 'Kaa Sesi juo vɔpv 'a tɔ' 'mɛ, 'sv ɔ wlvɛ' 'de vɔ -pee ɔ 'na : 'Blva- "o 'blva- -εɛ 'bleenyv 'a 'sv a -seea' 'bn ε, εɛ' -kwle ja -gba' -ti, -wɛɛ εɛ' -gbi" 'a se 'wla.

18 -Bo -sɪɔn' ɔ sea ɔɔ' -cɛ" o -fɔn' 'ee, -mɛ ka ɔɔ' tv"bode 'e dɛ 'bn 'wlvsvn nv ε- ? Ao 'na : Besebuilt -nyɪ" 'bn "ikmaa' -wɛɛ 'ma nv -sɪɔn' 'ɔ -sii i.

19 -Bo 'ma sea -sɪɔn' 'ɔ -sii inv kan' -mɔ 'ee, 'de -mɛ aoa' "nynuu- mu 'ee,

nyɔ -ɔɔ 'nynv 'bn vba nvsv -sɪɔn' 'ɔ -sii i ε- ? εmɛ -ti -wɛɛ vba' -cɛ" 'kpa a mu aoa' 'pee kɔvɔnyv nɪa'.

20 'Kaa -bo ε nɪ Kea 'a svn mɛ -nɛ 'bn "kpei -wɛɛ 'ma nv -sɪɔn' 'ɔ -sii i ε, -mɛ Kea 'a 'beɔdɛ mɛ -jɛɛa 'o aopv 'mva-.

21 Aoa 'jee, nyɔ -kmai" 'de -ɔ -blea poodɪ ε, -bo ɔɔ sea ɔɔ' -gbu" ifuo ε, ɔɔ' 'bleedɪ -wee' "klein kɔvɛn "i.

22 'Kaa -bo -jɔ -kmai" -ɔ -sii ɔ -mɔ ji ε, ɔ sɔn' -wɛɛ ɔ -sɔ poodɪ -jɪ ɔ -tea' -kwɪɪ" 'kwa 'de ɔɔ -gble' "ju -nɔ 'ɔ 'bleedɪ nyv jrv' "jrii.

23 Nyɔ -ke 'mɔ sea na a -mɔ ɔ -fɔn' 'bn o, 'de nyɔ -ke 'ma -aa' 'kɪan nyv "jruɪ -tadue ε, -mɛ ɔɔ tɛɛn 'bn nyv o.

-Suusavn 'a 'de -gbu" 'di de ji-tɪ (Matie 12.43-45)

24 'Sv Sesi pɔɔɛ -ti' "i ɔ 'na : -Bo -suusavn 'wlvɛ 'de nyɔ 'bn ε, ka nyɔ ɔ 'wlvɛ 'e -gbu" 'di -wɛɛ ɔɔ mua 'de "miia "kpei, 'kamɔ ε nɪ-. εɛ -pɔn -teɪn i. -Bo ε se -teɪn 'je 'sv ε, ε 'na : 'Ma jɪɛ 'de 'ma -gbu" -ε 'di 'in 'wlvɛ de mua'.

25 ε mua de, εɛ jɛɛa εɛ' -gbu" ε, -mɛ ε wuuɛ 'dii 'pepe, dɪ -wee' -teeɛ kɔvɪ", -wɛɛ ε nɪ foo".

26 'Sv ε muɛ de -wɛɛ ε "duo -siisavn -mɛ" 'sɔn -ɪ -kmai" -ɪ -sia εmɛ 'bn 'de ɪ ke ε ji 'de -gbu" 'di de. 'Kamɔ ε nɪ 'de nyɪɔ -nɔ 'ɔ -ti' 'bn. -Bo Kea 'a -Suu se 'de ɔ pɛɛ o nɪ 'sv -siisavn kɔvɛn -teɪn 'de ɔ 'bn, -wɛɛ "ju -nɔ 'ɔ de 'bɔɔ- kplɪn nyɪnɪ "jrii, ɪ -sii -jɪ -nɪa teɪn" ε.

Dɛ Sesi a 'daa- "juɔipeɛ-tɪ ε, ε ka

27 -Ta Sesi nɪa wlvɛ' kan' a, 'sv 'nynɔkpao' due' wlvɛ ɔ -pee 'de nyv "klu v 'na : 'Nynɔkpao' -v -wlvɛ -bn -wɛɛ -va nyɪɛ -in -nya' -mv 'a 'nynɔkpao' tu pɛɛɛ "juɔi.

28 -Wɛɛ Sesi wlvɛ ka ɔ 'na : Nyv -vba pɔa Kea 'a wlvɛ doin" o 'de -vba -teeɛ' i 'de vɔpv 'bn ε, -wɛɛ ka ε "sia 'nynv -vba nva kan' a, -wi" -mv -pɛɛɛ "juɔi ka-.

Sesi se jrii' nv-tɪ 'wɔɔn- (Matie 12.38-42)

29 -Ta nyɪɔpv -tuu"-tuu -gbaea' Sesi 'dei ε, 'bomɔ ɔ -te wlvɛ' -pvn" 'de vɔ

-pee ɔ 'na : Nyɔ -nɪa -sɪan wɪ 'di -ɔɔ 'di nɪnɪa wɔn ɛ, ɔɔpɔ -a -tee' 'ɔn jrii' -ɛ -toɛ ka 'ɪn 'wɪa 'de Kea o i. Jrii' jɾɛ' se nɔɔɛi 'bode, -bo ɛ se -jɛ -nɔɔa 'de Sonasi 'a -ti' 'ɔn nɪ ɛ.

30 Ka Kea nɔa ɛɛ' -cɛ" toɔn 'de Sonasi 'a 'kmɔ 'ɔn -wɛɛ nyɔ -nɪa Ninifu 'jee ɛ "jriɛ- ɛ, 'kamɔ Kea a muɛ tooa' 'de nyɔɔ ɔ "ju 'a -ti' 'ɔn -wɛɛ nyɔ -nɪa -sɪanwɪ 'di 'je ɛ "jriɛ- 'jee-ke.

31 Tɔ'bo nɪnɔkpao' -wɪa 'de 'jɾɔ' 'a -gbɪnfɔ o 'de Sebablɔa "kpei ɛ, ɔa muɛ 'ɔn soan' 'peewɪ o, -wɛɛ ɔ 'je nyɔ -nɪa -sɪanwɪ 'di 'pee kpɔɔn-, dɛ-nɔɔɛ' ɔ 'wɪɛ 'de 'blɔa- -tɔɔn "kpei -wɛɛ ɔ ji Salomɔ ɔ tɔ' wɪu doin" o poa'. Ao -gbɔn 'nɔ, -jɔ -nɪa -ta -mɔ 'bei" ɔ je Salomɔ -sii.

32 Nyɔ -wɪa Ninifu ɔ ke nyɔ -nɪa -sɪanwɪ 'di a muɛ -tadue plaan' 'peewɪ o, -wɛɛ ɔ 'je 'ɔn soɔn 'de ɔɔ 'je ɔɔpɔ 'pee kpɔɔn-, dɛ-nɔɔɛ' -ta Sonasi 'tmɔa Kea 'a -ti' 'de ɔɔ -pee ɛ, ɔɔ poɔɛ tɔ' fai" 'bo ɔɔ' wɪu". ɔɔ "biɛ 'e Kea o, -wɛɛ ɔɔ cɛn ɔɔa' dɪsɔn 'a -kɪn ɔɔ "nyɪ ɛ. Ao -gbɔn 'nɔ, -jɔ -nɪa -ta -mɔ 'bei" ɔ je Sonasi -sii.

-Sɔn' -nɪa 'e nyɔɔ 'ɔn ɛ (Matie 5.15; 6.22-23)

33 Sesi poɔɛ -ti' "i ɔ 'na : Nyɔ se ɛ 'bɛɛ- ɔ 'je nɛbi tba -wɛɛ ɔ 'je ɛ i -tu" 'de jae -sɔn, 'kaa nyɔ ɔ -tɛɛ' -ta -tɛan ja -wɛɛ nyɔ -wɛɛ' -a pa 'de -gbu" 'di ɛ, ɔɔa 'je ɛ i.

34 -Ma "jriɛ- mɛ -nɪ -ma ku 'a -sɔn'. -Bo -ma "jriɛ- se poa a, -mɛ -ma ku -sɔn i nɪɛ -faoo'.

35 -In -tu" -ma -cɛ" 'ɛ -ti' -wɛɛ -sɔn' -nɪa 'de -ɪn 'ɔn ɛ, ɛ je kwie 'ɔn -sɛɛ.

36 -Bo -ma 'kmɔ -wɛɛ' "klein nɪ 'e -sɔn' 'ɔn ɛ, -wɛɛ ɛɛ' 'fɔ jɾɛ' se 'de kwie 'ɔn nɪ ɛ, -mɛ ɛ -wɛɛ' nɪɛ 'de -sɔn' 'ɔn. Ka -dam'ba a wan 'bo -ɔn "juɔi -wɛɛ -ma -jea i ɛ, 'kamɔ ɛ nɪ-.

Sesi -cɛ' Fariseɛn ke kɛ' wɔ-saɔn 'bli (Matie 23.1-36 ; Maki 12.38-40)

37 -Ta Sesi nɪa wɪa' kan', 'sɔ Fariseɛn due' 'dɔ dɛdi -ti 'de ɔ ɔ -gbu". ɔ mua 'e ɛ, ɔ -tɛɛ dɛ dia' -pɔn".

38 Tai' "maa Fariseɛn 'mɛ, dɛ-nɔɔɛ' Sesi se kwa jɾɛ ka tɛin"nyɔ a nɔa see ɛ, 'sɔ ɔ je dɛ dia' -pɔn" -te.

39 'Kaa Sesi wɪu' 'de ɔ -pee ɔ 'na : Ao Fariseɛn-wi", ka ao nɪa 'ka ka : aoa wɔɔ 'bo 'di 'naadɛ ke "tiedɪ 'a ku -pɔn" 'a 'sɔ, 'kaa "jriia' ke 'diwɔnyɪa' "ji 'de aoa' -cɛ" 'kpa 'ɔn 'ɛ.

40 Ao -gbɔn ka ao sea tɔ'di nɪ ɛ ! Kea -nɔa' dɛ 'ɛ ku ɛ, ɛmɛ se 'e ɛ 'di nɔ -kee ?

41 Aoa' pɛɛ mɛ ao 'je wɔɔ ka- ! Dɛ ao 'jea nɔ ɛ, ɛmɛ -nɪ dɛ -nɪa 'de aoa' -kaun" ke aoa' "tiedɪ 'di ɛ, ao 'wɔɔn-ɛɛ' nɪa" nyɔ "nyɪ-tɪ -wɛɛ dɪ -wɛɛ" "klein 'je i-kwɛ- 'de aoa' -ti' 'ɔn.

42 ɛ nɪɛ "nmia-tɪ -o 'de aoa' -ti' 'ɔn Fariseɛn-wi", dɛ-nɔɔɛ' sii" mɪ" ka 'bɛɛ- ke flɪ nɪa -ɪ -nɪa kan' a, ɪa' soɔn'ɔ -puue -nɛ ɪmɪ aoa "duo 'ɔn -wɛɛ aoa -saa Kea wɔn, 'kaa "isɾɛa' ke Kea 'a -ti' kmaa' -mɪ aoa nɔɔ 'plɔ 'ɔn 'de -mɪ ao 'je nɔ ke tɛin" 'de-, -wɛɛ dɪ mɪ" -jɪ -mɪ 'je de 'bɔɔ-.

43 ɛ nɪɛ "nmia-tɪ -o 'de aoa' -ti' 'ɔn Fariseɛn-wi", dɛ-nɔɔɛ' "kpa-tɪ klae" -nɪa 'e nya 'de "jɾui 'kɪn-gbi 'dii ɛ, aoa 'jee ɪa' "kpei -tea' 'a "dia, -wɛɛ aoa -pɔn 'de nyɔ 'je aopɔ- 'a ni' -te' 'bo nyɔ -kwea ka "jɾujeɔn nɪa.

44 ɛ nɪɛ "nmia-tɪ -o 'de aoa' -ti' 'ɔn, dɛ-nɔɔɛ' ao -kɔ' -gbɔn' -ɪ -nɪa 'o 'blɔ -sɔn, nyɔ ɔ na "kpei- 'sɔ nyɔ ɔ jua.

45 'Bomɔ kɛ' wɔ-sai due' "duo wɪu 'ɔn 'de nyɔ "klu ɔ 'na : Nyɔ dɛtɔɔi, -bo -ma sea kan' -mɔ 'da 'ee, -mɛ -ma -cree" -apɔ mɔ 'mɛ -kee ?

46 'Sɔ Sesi wɪu' ɔ 'na : ɛ nɪɛ "nmia-tɪ -o 'de aopɔ mɔ'ɔ -ti' 'ɔn -ke, kɛ' wɔ-saɔn, dɛ-nɔɔɛ' aoa -tɛɛ' nyɔɔpɔ -gbɪ -ɪa 'blea' nɪa 'kle "jɾu, -wɛɛ aoa' -cɛ" 'kpa 'a -cɪɛjɔ due' koun -gbai' 'a bli 'i.

47 ɛ nɪɛ "nmia-tɪ -o 'de aoa' -ti' 'ɔn, dɛ-nɔɔɛ' Kea 'a wɪu 'kwajaaɔn ao "bo -wi" 'dba a, ɔɔpɔ 'a -gbɔn' mɪ aoa ma.

48 -Bo aoa sea ɔɔpɔ 'a -gbɔn' ma a, -mɛ dɪ ao "bo -wi" nɔa ɪmɪ aoa po -ti' o. ɔɔpɔ mɔ 'dba Kea 'a wɪu 'kwajaaɔn, -wɛɛ aopɔ mɔɔ ma ɔɔa' -gbɔn' !

49 ɛmɛ -tɪ Kea -nɪa tɔ'di sie nɔ" nya sese ɛ 'tmɔɛ ɛ 'na : 'Ma muɛ wɪu

'kwajaaʊn ke dboun ʊpʊ 'idboa', -wɛ ʊ 'je jrv' 'dba 'de ʊ 'je jrv' 'kle -tu".

⁵⁰ Kea 'a wlu 'kwajaaʊn ʊ 'dba ʊba' nymɔ ɔ muɛ nyʊ -nia -sianwɪ 'di kɔn 'a.

⁵¹ Dɛ -wɪba 'e 'kmʊ 'a -teea' a, -wɛ -ɛ tba 'e Abɛli 'a 'mɛa' "kpei 'de -ɛ -jɛɛa Sakali ʊ 'dba 'bo 'sraa-sa'ɪn 'de Kea -gbu klaa" 'di tɛin" ɛ, 'ma 'tmʊ ʊpʊ tɔ' -ti, Kea a muɛ ʊba' nmɔ nyʊ -nia -sianwɪ 'di i -teea'.

⁵² ɛ niɛ "nmia -ti -o 'de aoa' -ti 'ʊn kɛ' wɔ-saʊn, dɛ-nʊɛ' -ta tɔ' -ti nɪa aɔ juo 'o ɛ, 'kaa aoa' -cɛ" 'kpa 'a mu 'o. Aɔ -kɔ' nyʊ -blea -gbu" 'a 'nynɪ 'de -ʊba -cɛ" 'kpa 'a pa 'e ɛ 'di, 'de -ʊba kaan nyʊ -nɪaɪ" -ʊb -jea 'de ɛ 'di pa -je de ɛ.

⁵³ -Ta Sesi 'wɪʊba 'mʊa- 'sʊ ɛ, Fariseɛn ke kɛ' wɔ-saʊn 'kpa 'cɛn 'sʊ ʊb -te ɔɔ' "kpei- crɛɛa' -pʊn". ʊba -tee' ɔ 'wɔn i, -wɛɛ dɪ -tuu"-tuu 'je 'de ɔ wɔn 'di ji.

⁵⁴ ʊba -tee' Sesi "klɛ bʊ 'dei -wɛɛ -bo ɛ nɪ kan' a, 'de ʊb 'je ɔ "kpei kɔʊn-.

12

"Jridepoo-ti

(Matie 10.26-27)

¹ 'De ɛɛ' nɔ" tu 'di ɛ, nyio -pʊ 'a "wlu 'a "wlu -kweade a na ba "kpei- 'Sʊ Sesi -tee ɔɔ' klai" nynu -pee wlu' -pʊn" ke kɔʊn- ɔ 'na : Aɔ -tu" aoa' -cɛ" 'ɛ -ti' 'de Fariseɛn-wi" 'a -di'pɛn -puun" dɛ 'ɛ -ti' 'ʊn, ɛmɛ -nɪ "jridepooa'.

² Dɛ -pa' 'kwla -wɛɛ -ɛ sea "kpaɛ' 'pɛɛn, ɛ se nɪ-. 'De dɛ -tua" 'kwla -wɛɛ nyʊ sea juoi ɛ, ɛ se nɪ-.

³ ɛmɛ -ti -wɛɛ dɪ "klein aoa mua 'tmʊa' 'de kwie 'ʊn ɛ, ɪ -wee' a muɛ "kpaɛ' 'pɛɛan' 'de -sɔn' 'ʊn. Dɛ aɔ "wuan 'ʊn 'de ba -pee -wɛɛ aɔ 'tmʊa 'de aoa' 'pɛn 'ɪn ɛ, nyʊ a mu ɪ wee 'ʊn poa' 'bo nyʊ -kwea.

Nyɔ nyʊ 'je plee ɛ- ?

(Matie 10.28-31)

⁴ Aɔ -nia 'ma "dɛi-wi" ɛ, 'ma 'tmʊ ʊpʊ 'mɛ : aɔ 'bo nyʊ -a -dba 'blɔku

pleeɛ, ʊb se ɛ 'bɛɛ- ʊb 'je dɛ jrɛ' nʊ 'bo -mɛ 'de.

⁵ "Ju aɔ 'jea plee ɛ, ɔmɔ 'ma ji aɔpʊ tɔɔa'. Kea -bo -ɛ -sa nyʊ 'kmʊ, -wɛɛ -ɛ -beea' -ɛ -je ɔ 'de nɛ -sea' 'mʊ-ta 'ble 'ʊn pɔ ɛ, ɛmɛ aɔ 'je plee-. Kɪn, tɔ' -o, ɛmɛ aɔ 'je plee-.

⁶ Aoa 'jee, -tɪn" jɔ- -mm" mɪ nyʊ a sea 'weijɔ 'sɔɔn 'ʊn plee ? 'De -mɛ 'kamɔ ɪa' due' kɔʊn -gbai' se "ma 'bo Kea "juoi.

⁷ aoa' "mɪ- -nia 'bo aɔpʊ mɔɔ' -cɛ" "jru -mɪ -wee' "klein -srooɛ', ɛmɛ -ti faʊn 'bo aɔ nʊɛ, aɔ niɛ dɛwɔn, aɔ je "jae -tuu"-tuu -sii.

Sesi 'a -ti' 'wɔn 'jea ke ɔɔ' -ti' wɔn -saa' ke

(Matie 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ 'Ma 'tmʊ ʊpʊ 'mɛ, nyɔ "o nyɔ -wlu' a 'o nyʊ "juoi -wɛɛ -ɔ -na ɔ niɛ 'ma nyɔ -o ɛ, 'mɔ nyio ɔ "Ju, 'ma muɛ ɔɔ' 'nynɪ "sia' 'de 'ɪn "Bo 'a "soa-wi" "juoi -ke.

⁹ 'Kaa nyɔ -ɔ -sa 'ʊn wɔn 'bo nyʊ "juoi ɛ, 'ma muɔ wɔn -saa' -ke 'bo 'ɪn "Bo 'a "soa-wi" "juoi.

¹⁰ 'De nyɔ -toa 'mɔ nyio ɔ "Ju wɔn o ɛ, ɔɔ' dɛsaʊn 'bɛɛ- ɛ 'je -kwe-, 'kaa nyɔ -ɔɔ mua Kea 'a -Suu wɔn iblaa' a, ɔɔ' dɛsaʊn se -kweɪ.

¹¹ -Bo nyʊ kpa aɔpʊ 'pee 'ʊn 'de Kea -gbi 'dii ɛ, ɛ ke 'de 'blɔajeʊn-wi" ke -gbajeʊn -wi" "juoi ɛ, aɔ 'bo -flii 'wlaa 'de dɛ aɔ 'jea 'tmʊ -wɛɛ aɔ 'jea aoa' -cɛ" -ti' "kpei -sa 'a -ti' 'ʊn,

¹² dɛ-nʊɛ' dɛ aɔ 'jea 'tmʊ 'de nɔ" -nia 'mʊa- 'di ɛ, Kea 'a -Suu 'a -cɛ" 'kpa -a muɛ ɛ aɔpʊ tɔɔa'.

Se tɔ'di nɪ wliɛjei 'a "ipoo-ti

¹³ "Ju due' -wɪb 'e nyʊ "klu -ɔ -wlu Sesi -pee -ɔ -na : Nyʊ dɛtɔɔi, -tmʊʊ' 'ma dɛ'di -nɔ, -wɛɛ ɔ ke 'ma -a -je -aa 'kɛn 'ʊn -seea' -a.

¹⁴ 'Sʊ Sesi wlu ɔ -pee ɔ 'na : 'Oo nyio- ! -ɔ -te 'ʊn 'bomu -wɛɛ 'ɪn 'je aoa' 'pee 'je 'de 'ɪn 'je aoa' 'kɛn 'ʊn -seea' -a ?

¹⁵ 'Sʊ ɔ wlu' 'de ʊb -wee' "klein -pee ɔ 'na : Aɔ -tu" aoa' -cɛ" 'ɛ -ti' 'mɔ, 'kwa i 'nɪa' se "jrii nmɔ-, dɛ-nʊɛ' -bo nyio nɪ "wliɛjei mɔ 'de

ε, ɔɔ' 'kmɔnɪa' -cɛɛn'- se 'e "wliiɛ-tuu"-tuu 'blea' 'ɔn nɪ-.

16 'Bomɔ Sesi poo -ti' -nɪ "i ka 'de ɔɔ -pee ɔ 'na : "Wliiɛjei due' mɔ ɔ nɔ 'blɔ 'ɔn dɔbɔ- -ε "nyɪ ɔ diidi -tuu"-.

17 ɔ naa tɔ' i 'de ɔɔ' -cɛ" 'ɔn 'sɔ, ɔ 'na : Ka 'ɪn 'je diidi -nɪ -mɪ 'a -ti' nɔ la- ? -Ta 'ɪn 'jɪ -tu" 'bo se nɪ-.

18 'Sɔ ɔ 'na : Ka 'ɪn 'jea nɔ 'ka ka : 'ma jɛ 'ma -gbi" mɪ" -nɪ 'wlaa', -wɛɛ 'ɪn 'je -gbi" klae" pɔ 'de 'ɪn 'je 'ma diidi ke 'ma 'bleedi -wee' "klein 'jrui 'kɪn- 'de ɪ 'di,

19 -wɛɛ 'ɪn 'je wlu ka 'de 'ma -cɛ" 'ɔn : -mɔ ε, -ɪn -bleɛ "wliiɛ-tuu"-tuu, -ɪn -bleɛ -sɪn -tuu"-tuu 'a diidi. -ɪn -te i la, -ɪn -je di, -ɪn -je 'na, 'de -ɪn -je 'mɔa- nɔ, dɛ-nɔɛ' -ti' se ka nɪ-.

20 'Kaa Kea a muɛ ɔ -pee wlu' ka : -mɔ -kaan" nyɔ-, -gbɔn 'nɔ, 'De "maɔ'wɪ -nɛ 'di -sɪn, 'ma muɛ -ma feeɛ' 'de -ɔn 'ɔn -saa', -wɛɛ dɪ "klein -ɪn -nmaea nyɔ -jɪ kpa -ɪn -je ɔ 'je.

21 'Kamɔ ɛɛ mu nɪa' 'de nyɔ -pɔan' "wliiɛ- i 'de ɔɔ' -cɛ" 'ε 'sɔ 'a -ti' 'ɔn -wɛɛ -ɔɔ' -pɔn' ε i 'de Kea 'a -ti' 'ɔn -pee.

Kea -kwli" -tea' (Matie 6.25-34)

22 Sesi wlu' ke -nɛ 'de ɔɔ' klai" nynuu -pee ɔ 'na : 'Ma 'tmɔɔ aopɔ' 'mɛ ao 'bo aoa' 'kmɔ 'a -sɔɔn -tu" ε, 'de dɛ ao 'jea di ke dɛ ao 'jea 'ɔnpaa 'a -ti' 'ɔn,

23 dɛ-nɔɛ' 'kmɔnɪa' "paa' ε je diide -sii, 'de ku 'a ke' kma' ε je 'ɔnpaade -sii.

24 Ao -gbɔn wan" -wi" -nɪ ja kea' : ɪa' nɔ dɔbɔ, ɪa' -tu", ɪa' -sa, ɪ se -gbu" 'ble, -wɛɛ diide "jei -tu" -ti. 'Kaa Kea a -gbaan' ɪ'. 'De aomɔ se dɛwɔn nɪ kpɛ -puue, ao se nɔɔɪ -sii ?

25 Nyɔ wɛ- -nɪ 'e aopɔ "klu -wɛɛ 'de -ɔɔ feeɛ' iwlaa' 'ɔn -ɔ -beeɛ' -ɔ -je ɔɔ' 'wɪ -pɛ 'mlai" pɔ ε- ?

26 'De -bo ao se dɪ mɪ" -jɪ -mɪ 'a nɔa' 'bɛɛ- 'ee, -mɛ dɛɛ-tɪ aoa -tu" -sɔɔn 'de dɪ -jɪ -sia 'o 'a -ti' 'ɔn 'ja a- ?

27 Ao -gbɔn sii" 'a -fan' sɔn ja 'de 'kwla 'di : ɪa' nɔ dɔbɔ, ɪa' dɔa dɪ, 'kaa 'ma 'tmɔɔ aopɔ 'mɛ 'de Salomɔ ɔ 'beɔde -wee' "klein 'ɔn ε, ɔ se -pɛɛ

-pɔn" -tu", ɔ se ɪa' due' kɔn -gbai' ka -sii.

28 Sii" -nɪa 'e 'kwla 'di -sɪn, -klae" 'sɔ -ɪ -mɛa -wɛɛ nyɔ a pɔa 'o "jri ε, -bo Kea a sea -mɪ dɪ 'ɔnpaa kan' 'ee, -mɛ ε se ε 'bɛɛ- ε 'je ɛɛ' dɛ tu nɔ 'de aoa' -ti' 'ɔn -kee ? -Gbɔn, ka aoa' Kea -kwli" -tea' sea "i 'bɛ ε !

29 Ao 'bo dɛ ao 'jea di ke dɛ ao 'jea 'na 'a -fli i 'wlaa jeejee !

30 'Kmɔ "kpɛi nyɔ, ɔɔpɔ -a -wla dɪ -nɪa 'mɔa 'a -fli i jeejee, 'kaa aopɔ mɔ ao 'bleɛ "Bo -ɔ -juo dɪ "klein aoa -pɔan i ε.

31 'Bo -mɛ 'de ε Kea 'a 'beɔde mɛ -ɛɛ -fli ao 'je i 'wla ka-, -wɛɛ dɪ "klein -sia 'o -mɪ 'de, 'de Kea 'je ao -mɪ "nyɪ -ke.

Javn 'di 'a "wliiɛ -ti (Matie 6.19-21)

32 Faɔn 'bo ao nɔɛ, ao Tɔ"bo 'a 'blae 'a -gbɔn' -saan"-, 'kaa ao "bo -nɪa 'e javn 'di 'wɔɔn- 'beɔde 'ε aoa' "nyɪ -ti 'mɛ.

33 Ao ple dɪ ao 'blea -wɛɛ ao 'je ɪa' 'wɛi nyɔ -sea' dɛ 'jea' 'bɛɛ- "nyɪ. Ao "pa 'wɛi 'dipo -ke -ɪa' dooa, -wɛɛ ao 'je aoa' "wliiɛ- 'jrui 'kɪn- 'de javn 'di. 'Demɔ "jrɪi 'a bɔ se tɛɛn-, 'demɔ wɔn -ɪa dooa dɪ se nɪ-.

34 Dɛɛ-tɪ 'ɪn 'da kan' a, ɛmɛ -nɪ -ta aoa' "wliiɛ- nɪa 'bomɔ aoa' tɔ' -wee' "klein nɪ -ke.

Dbonɔɔn -ɔɔa fua ɔɔa' 'blei ε

35 Ao nmae dɪ, ao bla aoa' wɔ 'di -kli ! Aoa' nɛbi wan jeejee !

36 Ao nɪ ka nyɔ -ɔɔa 'blei mua -kɔ' -sɔn, 'de -ɔɔa fu ɔ -wɛɛ -bo ɔ ji ɔ bla klu 'de -ɔɔ -je ɔ "wɔɪn kain nɪa.

37 ɔɔa' dbonɔɔn tu -ɔɔa mua "jrɪɛ- "i -tea' 'sɔ -ɔɔa 'blei 'jea ji ε, ɔɔ nɔ 'mɔa- ! 'Ma 'tmɔɔɛ aopɔ tɔ' -ti, -bo ɔ ji ε, ɔɔ' -cɛ" 'kpa a muɛ dɪ nmaea' 'de ɔ 'je ɔɔpɔ dɛdi -ti 'da, -wɛɛ ɔɔ' -cɛ" 'kpa 'je ɔɔpɔ diide "jrɪi -gble'.

38 -Bo ɔ ji -too' -kwea o, -bo ɔ ji -sɔn' wɔɪn" o, ɔɔ' dbonɔɔn -a mua "jrɪɛ- "i -tea' ɔ 'jea jɛɛ, 'mɔa- a muɛ -wi" -mɔ nɔa' !

39 Ao 'wɔn ε 'mii ka -cɔɔn' ka ! -Bo -gbu" je jɔo nɔ" -ε 'di "jrɪi 'jea ɔ o -gbu" pa 'de ε, -mɛ ɔ se ε 'bɛɛ- 'de ɔ 'je ɔɔ' -gbu" "i "tai-, -wɛɛ "jrɪi 'je ε wa.

40 Αορϋ μϋ -ke ε, ao nmae aoa' ppe, δε-νυε' νϋ" -ε 'di ao se ε -kwλ" -tee ε, εμε νυιϋ 'ϋ "Ju a mu de jia'.

Dbonυυν 'sϋϋν 'ipoo-ti (Matie 24.45-51)

41 'Su Piei 'na : Tu"bo, -υν -pooε -ti' -nυ "i 'de -aa 'su 'a -ti' 'υν, -aee' 'de nυυ -wee' "klein 'a -ti' 'υν -oo ?

42 'Bomϋ Tu"bo wluu ϋ 'na : Dbonυi -jϋ -nυa tϋ'di 'de -ϋϋ' pooa wlu fai" ε, ϋmϋ -ϋϋ 'blei 'jeϋ -gbu" kwa -te', -wee ϋ -je dbonυυν jrv' diide "nyυ 'de nϋ" i.

43 Dbonυi -ϋϋ mua kan' nυa' sia' 'su -ϋϋ 'blei 'je ϋ jεε ε, -mϋ 'ϋ jei tu a nυε 'mυa- !

44 'Ma 'tmυυ ao tϋ' -ti, ϋϋ' 'blei a mu ϋ dυ -wee' "klein kwa -tea'.

45 'Kaa -bo ϋϋ' dbonυi tu naa tϋ' i 'de ϋϋ' -ce" 'υν -wee ϋ 'na : 'Ma 'blei 'a jia' se i "kυυan- ke, 'de ϋ 'je dbonυυν jrv' 'a blaa' -pυn" -te, -wee ϋ 'je de dia' ke nμϋ "jru poa 'a 'su nυ ε,

46 ϋϋ' dbonυi tu 'a 'blei a μυε jia' 'de nϋ" ϋ sea -kwλ" -te 'di, -wee ϋ 'je ϋ 'kle -tu" ka nυϋ ϋ -tua" kυϋnpυ- 'kle ε.

47 Dbonυi -jϋ -jua ϋϋ' 'blei 'a 'tυn nυ-ti, -wee ϋ sea dυ nmae- 'de ιa' nϋ" tu 'di ε, nυυ a mu ϋ klae 'a nya -tuu"-tuu blaa' !

48 'Kaa nυϋ -jϋ see jυo-, -wee ϋ nυa bladυ -cιei" ε, nυυ se ϋ klae 'a nya -tuu"-tuu blaai, δε-νυε' nυϋ nυυ "nyυa -tuu" ε, ϋmϋ nυυ 'je -tuu" i -tee'-. 'De nυϋ nυυ sia dυ -tuu" ο ε, ϋmϋ nυυ a -tee' dυ -tuu" i.

Sesi ja nυυ i -seea' 'nϋ 'kmυ "kpei (Matie 10.34-36)

49 Sesi wlu' ke'wλε ϋ 'naa : 'In ji' -wee 'υν 'je nε 'de 'kmυ "kpei po. -Bo εε' nε tu -te waan' -pυn" 'ee, -mε de 'υν nυ "i 'bo ε 'de ε- ?

50 Ka nυϋ pooa "ni "jru ε, 'kamϋ 'υν 'je 'e 'kle 'υν jii-. -Bo εε' de tu se nυυ ε, -mε 'ma ppe se i -tei.

51 Aomϋ 'na : ppe 'a blua' mε 'υν ja 'nϋ 'blυa- "kpeii ? "Tυn-, ε se kan' nυ-, i -seea' mε 'υν ja.

52 'Bode ε, nυυ -mm" -nυa 'e -gbu" due' 'di a μυε i -seea', taan a μυε 'sϋϋν 'dii 'blea', -wee 'sϋϋν 'je taan 'dii 'blee-.

53 "Bo a μυε "ju 'dii 'blea', "ju a μυε "bo 'dii 'blea', de a μυε υa' 'nynϋkpao' ju 'dii 'blea', -wee 'nynϋkpao' ju 'je υ de 'dii 'blee-, kvande a μυε "ju 'a 'nynϋ 'υν 'nyεa', -wee "ju 'a 'nynϋ 'je kvande 'υν 'nyε.

Nϋ" 'jriε- o sie-ti (Matie 16.2-3)

54 -Wee Sesi wlu 'e nυυ -gbaea' -pee ϋ 'na : -Bo ao -gbυn 'de jaυn 'di -wee "ni a sea i ji 'de "jei 'de 'jrv -sϋn i fϋo 'su ao 'na : "Ni a jie dbaa' -wee εε nυ kan' -ceεn'-.

55 'De -bo 'kao pϋϋ' sea 'e 'jrv -gbυn "kpei 'wλυ εε sea ji ε 'su ao 'na mϋϋ' ϋ jie jia' -wee εε nυ kan' -ceεn'-.

56 Ao "jridepooυn, ao jυo 'blυa- ke jaυn 'a nυsυn 'a "kpei- -seea' ka 'mε, 'de -mε δεε-ti nϋ" ao nυa 'e 'di -sυan aoa' 'wϋn 'e -mε 'dei -ε ?

Wlu 'υν 'βεεa' (Matie 5.25-26)

57 'De δεε-ti aoa' -ce" 'kpa se "isredυ 'a "kpei- -seea' ka jυo ε- ?

58 -Bo -υν -ke nυϋ 'ble 'tmυa' -wee ϋ 'je -υν "kuan poo 'de ao 'je 'pee 'υν mua' nυ ε, -mε ϋ ke -υν -seea' wlu "kpei 'bo -jei" ka εε' -kϋ sea 'υν ten ke ε, -bo ε se -mε nυε, -mε 'pee a μυε -υν -kpyυn 'a -wee 'pee 'jei 'je -υν "soa-wi" kwa 'bϋϋ- 'de -wi" -mυ 'je -υν -kaso 'di po.

59 'Ma 'tmυυ -υν -ε, -υν se 'e -kaso -nε 'di 'wλυi mamaυ 'su -υν -je ϋϋ' kpan -wee' "klein -sa. εε' 'jϋ due' se 'de siei.

13

Kpln fai" poo-ti

1 'De εε' nϋ" tu 'di ε, dυ Pilatυ nυa Galile kϋυn "jrii ka ϋ beea υυa' nymϋ ke υυa' 'sraa dυ 'a nymϋ "jrii ε υmυ -ιa "kuan nυυ -jea ιa' -ta po Sesi.

2 'Su Sesi wlu' ka 'de υυ -pee ϋ 'na : Nυυ -wλυa Galile -wee Pilatυ 'dba 'mυa- 'ee, δε aoa naa tϋ' i 'de Galile nυυ -nυ 'a -ti' 'υν ε- ? De υυ 'jea 'kle kan', -mε υυ nυε' δεsαυnυυn klae" la υυ je Galilenyυ -wee' -sii ?

3 "Tυn-, ε se kan' nυ-, 'kaa 'ma 'tmυυ aopυ 'mε, -bo ao se kpln fai" poo ε,

ka υυ 'mea 'mua 'kamɔ aoa mu 'mea' -ke.

4 'De nyu 'a -puue 'jɔ -mɛ" na Siloe 'a blo' -tɔɔn' -tɔɔn bla, -wɛɛ -υυ -mɛa, dɛ aoa naa tɔ' i 'de υυa' -ti' 'ɔn ɛ- ? Aomɔ 'naa -mɛ υυ nɛ dɛsavnυυn -o la, υυ je Selisalem-nyu -wee' "klein -sii ɛmɛ -ti υυ 'mɛɛ ?

5 "In-, 'ma 'tmυυ aopυ 'mɛ, -bo ao se aoa' kplɪn fai" poo ɛ, ao -wee' a muɛ 'mea' ka υυ 'mea -ke ɛ.

Fikitu -ɛɛ' poa "buo ɛ

6 Sesi pooɛ -ti' "i ke'wle ɔ 'na : "Ju due' mɔ -do fikitu 'bo ɔ o -kle'. 'Wɪ jrɛ' o 'sυ ɔ muɛ ɛɛ' "buo du' -saa', 'kaa ɔ se ɛ "buo ja jɛɛ-.

7 'Sυ ɔ 'tmυυɛ ɔɔ' dbonvi ɔ 'na : -sɪn taan ka -sɪan, -bo 'ɪn ji fikitu -nɛ 'ɛ "buo -saa' a, 'maa 'jɛɛ dɛ ja. -In -cɪɛn', dɛɛ-tɪ ɛ kaan 'blua- 'ɔn "jei- ɛ- ?

8 'Bomɔ ɔɔ' dbonvi 'na : 'Ma 'blei, -ɪn -tai" ɛ "i ke 'de -sɪn -nɛ 'di, 'ma muɛ ɛ wɔi "blua', -wɛɛ 'ɪn 'je ɛ 'blυ -jre 'dɔɛ wɔi po.

9 "Ko 'de nya ɛɛ muɛ croa' a-. -Bo ɛ se cro ɛ, -wɛɛ -ɪn -je ɛ cɛn.

Sesi 'pυυɛ 'nynɔkpao' due' 'bo -kwlewɪ "kpei

10 'Wɪ jrɛ' -ɛ -nɪa -kwlewɪ ɛ, ɛmɛ Sesi a tɔɔ nyu dɛ 'de Kea -gbu 'di.

11 'Sυ 'nynɔkpao' due' -nɪ 'e nyu "klu. 'De -sɪn 'a -puue 'jɔ -mɛ" na 'di ɛ, υa' -srɛi", υa' na-, dɛ-nυɛ' -suusaɪn -nɪa 'de υ' 'ɔn ɛ, ɛmɛ -ɛ -tu" nɪa 'wɛ-nɛ -pυn".

12 Sesi 'jɛɛa υ "jriɛ- 'sυ ɛ, ɔ wlu' ka 'de υ -pee : 'Nynɔkpao', a 'pυυ -wɛ-'de aa' nɪa 'wɛ- -nɛ 'kwa.

13 -Wɛɛ ɔ -te' υ kwa "jru. 'Bo ɛ "sri, υ je "isrɛ υ je Kea 'a 'nynɪ "i 'bɛɛa' -pυn" -te.

14 'Kaa dɛ Sesi 'bɔɔa nyu 'a 'wɛ- 'bo -kwlewɪ "kpei 'mυa-, ɛ nyaa Kea -gbu -jeopoi i, -wɛɛ ɔ wlu 'de nyu -gbaea' -pee ɔ 'na : 'Wɪ -mɛɛo"- -nɪ 'e 'dɔɔ 'di, ɪmɪ nyu 'bɛɛ- υυ 'je dbo ɪnυυ-. 'De ɪa' 'wɪ tu 'di mɔ ao 'je jii -wɛɛ ɔ 'je aoa' 'wɛ- 'bɔɔ-. Ao 'bo jɪɛ -kwlewɪ "kpei !

15 'Sυ Tυ"bo wlu' 'de ɔ -pee ɔ 'na : Ao "jridepooɪn 'a ti, 'mɔ 'naa : 'bo -kwlewɪ "kpei -ta aoa' kain aoa' bli'

ke aoa' soofae'- due due' -wɛɛ aoa' kpa ɪ "ni "nyɪa' 'a ?

16 'De 'nynɔkpao' -nυ, -υ -nɪa Ablaam 'a "naju -wɛɛ -sɪɔn' san 'de -sɪn 'a -puue 'jɔ -mɛ" na 'di ɛ, ɪmɪ nyɔ se seie i -kwlewɪ "kpei 'dee- ?

17 Wlu Sesi 'tmυa 'mυa-, ɛ 'dbaa ɔɔ' tɔnyυ -tɪn' "i, 'kaa nyu -gbaea' 'mυa- a nυ -wi" -mυ 'mɛ 'de dɪ 'dɔɛ "klein ɔɔ nυa 'a -ti' 'ɔn.

Tu jɔ -saan" 'a "ipoo-tɪ jri' (Matie 13.31-32 ; Maki 4.30-32)

18 Sesi pooɛ -ti' "i ke'wle ɔ 'na : Dɛ Kea 'a 'beɔdɛ -kɔ', 'de dɛ 'ɪn 'jɛɛ "ipoo ɛ- ?

19 ɛ -kɔ' tu jɔ -ɛ -piia' "i, -wɛɛ "ju due' doa 'de ɔ o -kle ɛ. ɛ mɛa 'sυ ɛ, ɛ 'kpa klaa", -wɛɛ nυυυ poo ɛ 'jro ja.

20 Sesi wlu' ke'wle ɔ 'na : Dɛ 'ɪn 'je Kea 'a 'beɔdɛ "ipoo ɛ- ?

21 ɛ ke -di'pɛn 'pɛn -puun"dɛ -kooɔ'- . -Bo 'nynɔkpao' dbaa fai' pυ 'a 'kɛinkɛ taan, -wɛɛ υ po 'e -di'pɛn -puun"dɛ ɛ, 'sυ fai' pυ 'a 'pɔɔ -wee' "klein -puun"-.

-Gbɛin" -je -saan"- (Matie 7.13-14, 21-23)

22 -Ta Sesi a mua Selisalem ɛ, ɔɔ tɔɔ nyu Kea 'a -ti' 'de -kwle klae" ke -kwle mɪ" ɔɔ cɛɛan 'dii 'di.

23 'Bomɔ "ju due' -tee' ɔ i ɔ 'na : 'Ma dɛtɔɔi, nyu -a mua 'pυυa' 'ee, υυ se 'i -tieii ? 'Sυ Sesi wlu' 'de υυ -pee ɔ 'na :

24 Ao kpυυn aoa' -cɛ" i -wɛɛ ao 'je 'o -gbɛin" -je -saan"- "i paa-. 'Ma 'tmυυ aopυ 'mɛ nyu -tuu"-tuu -a mu 'bo 'a paa' i -pɔan', 'kaa υυ se ɛ 'bɛɛi.

25 -Bo -gbu" jei sɔn 'ɔn 'de ɔ 'je 'o -gbɛin" kan a, -wɛɛ ao 'je 'e "kpae' sie-, 'de ao 'je klu blaa' -pυn" -te ɛ, 'de ao 'je wlu ka : Tυ"bo, Tυ"bo, -ɪn -kain -a -wɔin" ! ɔɔ muɛ wlu' ka : -Ta ao 'wɪba 'ɪn se 'o juo-.

26 'Bomɔ aoa mu wlu' ka : -Apυ ɔ -ke -ɪn -dia -tadue 'de -ɔ -ke -ɪn -naa -tadue, -wɛɛ -ɔɔ -kwɪɔ 'dii -ɪn -tɔɔa nyu dɛ, -a ko -taa ?

27 ɔɔ muɛ wlu' ka 'de ao -pee : -Ta ao 'wɪba 'ɪn se 'o juo-, ao -wee' "klein tɛɛn 'ɔn kɪn, ao dɛsavnυυn !

28 'Bomɔ -bo aoa sea ao "bo -wi" Ablaam ke Isaaki ke Sakɔbυ ke Kea

'a wlu 'kwajaavn -wee' "klein i 'je 'de Kea 'a keema' -kwlo 'di ε, -wee aopu mo 'je 'e "kpaε' nι ε, 'bomο aοa muu -fin" 'a 'de ao 'je 'nyu "idii-.

29 Nyu a muε 'e 'jru kwea ke 'jru -soun 'wba', -wee jru' 'je 'de 'jru 'a -gbunfo -nιa 'soun o 'wlv 'de υυ 'je -tadue dii- 'de Kea 'a keema' -kwlo 'di.

30 Ao -gbun 'no, nyu -bōōa' de ε, υba' jru' a muε nya kōan' -wee nyu -kōan nya 'a jru' 'je de 'bōō-.

Sesi nιε Selisalem mua' (Matie 23.37-39)

31 'De 'wι due' -nε 'di 'su Fariseen-wi" jru' -ji' Sesi 'tmua' υυ 'na : -ln -wlv' -ta, -ln -mu', dε-nυε' Erodi a -pōn -ma 'dbaa 'a -kō i.

32 Sesi wlu' 'de υυ -pee ο 'na : Ao mu ao 'je too' wε -ponyō -no 'tmυυ- : 'ln ka, 'ma nυε -siisatn i, 'de 'ma 'bōō- nyu 'a 'wε- -sian o, -klae" o, 'de 'wι 'a taan -nε 'di, mo 'ma mu εε' dbo tu "i -kōa'.

33 'Kaa 'ln 'je na -o -sian o, -klae" o, 'wι -tba' 'o -ι mua nya 'di, dε-nυε' ε se "inmo -wee Kea 'a wlu 'kwajaai 'je 'kwla "kpei 'mεε, -bo ε se 'o Selisalem nι ε.

Sesi bla pεε 'de Selisalem 'a -ti' 'bn

34 'De Sesi wlu ο 'na : Selisalem, Selisalem -kwlo, -mo -ōō -dba Kea 'a wlu 'kwajaavn, -wee -ōō tbaa nyu Kea dboa -bn "i "soi i ε, kpe -tiie' 'ln nιε "i -ln 'je -ma "nynuu- "jrui 'kūn-ka -gbaunsun" a 'kūan εε' "nynuu- "jrui 'bo εε' nai -sōn ε, 'kaa ao seε 'wōōn.

35 Ao -gbun 'no, Kea a muε aοa' -gbu" klaa" sun "kpei -saa'. 'Ma 'tmυυ aopu 'mε, ao se 'bn "jrie- 'jeei 'bode mamau 'sv ε 'je 'wι jre' jεε- -wee ao 'je wlu ka : "Diwan kpun "Ju -ōō jia 'de Tv"bo 'a 'nyu 'bn ε !

14

Sesi 'pυυε "ju due' 'bo -kwlewι "kpei

1 'Wι jre' o 'bo -kwlewι "kpei ε, Sesi muε 'de Fariseen-wi" 'a klaa" due' o -gbu" 'di -wee υυ 'je dε di. Nyu -nιa 'o mu ε, υba sie Sesi "jrie- o.

2 'Su "ju due' -pun" wε- ε nυa ji', -wee ο nyna i 'bo Sesi "juoi.

3 -Wee Sesi wlu 'e ke' wō-saun klae" ke Fariseen-wi" -pee ο 'na : Nyu 'beeε' ο 'je 'wε- 'bōō- -kwlewι "kpei, -aee' nyu se ε 'bεε- ?

4 'Kaa υυ se 'e wlu -sa. 'Su Sesi kpa sun ο bla "ju -no "i, ο 'bōō- οō 'wε- 'sv ο 'na : -ln mu -gbein".

5 -Wee ο wlu 'de υυ -pee ka ο 'na : -Bo ε nι aοa' due' 'a "ju, 'de -bo ε nι οō bli' -kpa "nibie 'di, 'bo -kwlewι "kpei 'ee, ο se 'o "sri i ο se ε 'e -sa ii ?

6 'Kaa dε υυ 'jea 'tmυ 'de εε' wlu tu 'a -ti' 'bn, ε se nι-.

-Cei" 'piia' ke -paan' nυa' ke

7 Ka nyu υυ 'da dēdi -ti υba -pōan -tein 'dōe 'dōe i ε, εmε Sesi sie "jrie- o, 'sv ο pōōε -ti' "i ka, ο 'na :

8 -Bo nyu 'da -bn dēdi -ti 'de ba "blitii -kō' -sōn ε, -ln -bo i -teε tein" 'bo -tein -nιa 'e nya "kpei. "Ko nyu jro' -nι dεwōn -ō -sii -bn -wee υυ 'da dēdi -ti 'de ε,

9 -wee "ju -ō -da -bn dēdi -ti ο je ji, ο je -bn -jεε ο je wlu ka 'de -bn -pee : -ln sōn 'bn, "ju -no 'je i -te. -Bo -ma sea 'e de jii 'de -ln -je i -te ε, εε muε -bn -tin' "i 'dbaa.

10 'Kaa -bo nyu 'da -bn dēdi -ti ε, -mε -ln kpun -tein 'de de fōo. -Wee -bo "ju -ō -da -bn dēdi -ti ji ε, ο 'je wlu ka 'de -bn -pee : 'ln ba, -ln -jii 'e nya 'de -ln -je i -te. -Bo ε nι kan' -mo ε, -mε ε 'bεε -mii" 'de nyu -ke -ma dia dε -tadue "jri 'de,

11 'Kamo nyu -ōō -bεεa' οō -cei" ε, Kea a mu ο ja jaa', 'de nyu -ōō jaa οō -ce" ja, Kea a mu ο "jei kpa'.

12 -Wee Sesi wlu -ke 'de "ju -ō -do dēdi -ti -pee ο 'na : -Bo -ln -da nyu dēdi -ti ε, -mε ε 'bo -ma "dēi-wi" ke -ma 'ce-wi" ke "wliijeυn -υυ -ke -ln -kuban" i nιε, 'de υυ je -bn dēdi -ti 'da -ke.

13 'Kaa -bo -ln -je nyu dēdi -ti 'da a, -mε -ln -da nua" nyu ke nuaυn ke nyu -a -kpa' -gboun" "kpei o, nyu -υba "jri wa o.

14 -Bo ε nι kan' a, -mε -ma muε 'e 'mba- 'bn nιa', dε-nυε' dε -ln nua υυυυ "jrui ε, υυ se εε' kpan -sai se.

-Sontu 'isrenyu a mua 'kunyio' soan' 'bomo Kea a mu -un 'dœe 'jrui nva'.

Sesi pooe-ti' 'i 'de nyv vva 'da -ko' -son' -ti' 'un (Matie 22.1-10)

15 Nyv -nia de dia' 'a due' 'wœan wlu Sesi 'tmva 'su ε, o wlu' ka 'de o -pee o 'na : Nyv -oo mua de dia' 'de Kea 'a kœema' -kwlo 'di ε, -mo nu 'mva-.

16 'Bomo Sesi poo -ti' 'i ka 'de "ju -no -pee o 'na : "Ju due' mo -tu" -ko', -wœe -o -da nyv -tuu"-tuu dœdi -ti.

17 De di no" nynia, o dboε oo' dbonvi due' nyv -nu 'daa'. O 'na : 'Ma 'blei 'na ao ji, di -wee' "klein -kwε- "i -wε-.

18 'Kaa vυ -wee' klein" poε wlu -tadue vυ -tee -kin i -poan' -pon" due 'due. -Jo o mua 'e o tein" -mo 'na : 'Ma 'wlvε -kle' due' -tian', εε' -ti' kpon 'un 'ε, εme 'ma mu 'mi ipleea', 'ma bae -un -ε, 'in se jia' 'bœε-.

19 'De jro' 'na : 'In -tien' kopo bli' -puue imi 'ma mu -tian' -sian, 'ma bae -un -ε, 'in se 'o teen-.

20 'De jro' 'na : 'Ma 'wlvε 'nyno pleea', εme -ti 'in se jia' 'bœε-.

21 'Bomo "ju -no mu 'de oo' 'blei o de, -wœe wlu "klein vυ 'tmva 'mva-, o po i -wee' 'a "kuan. 'Su oo' 'blei 'kpa 'œn, o 'na : -In mu "kpaε' wei ke -kwlo 'o -jeblvυ -wee' "kpei- -too"-, nyv "o nyv -ma mua 'jea', -bo o nu nua" nyv o, -bo o kloo o, -bo oo' "jri wa o, -bo oo' sea 'too- o, -in -tmvυ' vυvυ vυ 'je ji.

22 No" jre' -sia 'o mu 'su ε, dbonvi -no 'na : 'Ma 'blei, ka -in -sia" 'nynυ 'in nu kan' -wε-, 'kaa -tein -tuu" -sie 'o mu ke.

23 'Bomo "ju -no wluu 'de oo' dbonvi -pee o 'na : -In kpa -jeblvυ, -in ple -kle' wœin, nyv -ma mua jœea', -in -te' vυvυ -klaan" "kpei vυ 'je ji 'ma -gbu" 'je "ji.

24 'Ma 'tmvυ aopv 'mε, nyv 'in 'da tein" 'de ε, vva' due' koun -gbai' ka se 'ma diide wœn -tin' i.

-O -bœε' Sesi 'a klai" ju nua' a- ? (Matie 10.37-38)

25 Nyv -tuu"-tuu ke Sesi a naa bu' i, 'su o "biie i 'de vυvυ o, -wœe o wlu ka 'de vυ -pee o 'na :

26 Nyv -jia' 'de 'un o -bo o se 'ma -ti' kma o se o "bo ke o de ke oo' 'nyno ke oo' 'nynuu- ke oo' de'dinmai ke oo' de'dinynokpae' ke oo' -œε" 'ε 'kmυ -sii ε, -mε o se 'ma klai" ju nua' 'bœε-.

27 'De nyv -bla' 'bo 'un 'de -wœe -o sea 'kle 'je -ti 'wœœn- ε, -mε o se 'ma klai" ju nua' 'bœε-.

28 -Bo aoa' nyv due' -nœi" o 'je -gbu" klaa" po ε oo -tee i mo ke, -wœe o naa œε' œœn' -ti' to' "kpei-, "ko de o 'blea a ε 'bœε ε 'je oo' -gbu" 'a dbo "i -ko' ε.

29 -Bo o se kan' nu ε, 'de o 'je œε' -gban -te' -wœe -gbu" se "i -kwε- ε, nyv "klein -vva mu ε "jriε- 'jœea' a, vva mu o wlaa'.

30 Vva muε wlua' ka vυ 'je nu : "Ju -no -mo -tee -gbu" poa' 'mε kpin-, -wœe o se œε' "i -koa' 'bœε-.

31 'De -bo 'beo due' 'je o -po -beo tu "bli kpa a, oo -tee i mo ke o naa to' i -bo o 'bœε- o 'je nyv 'a -kwlv due' 'un "duo- -wœe o 'je nyv 'a -kwlv 'soœn tu o -foan' mu ε.

32 -Bo o se ε 'bœε- 'ja a, -mε -ta "ju oo kpa tu "bli teœan o ke ε, o 'je nyv "i dbo -wœe o 'je -gben' œœn, o 'je o "nyυ.

33 Nyv "o nyv 'de aopv "klu, -bo o se oo' 'kmυ kwa -œœn -saa a, -mε o se 'ma klai" ju nua' 'bœε-.

'Ton -kwœa wœn -ε sea dbo 'ble ε (Matie 5.13 ; Maki 9.50)

34 'Ton nœe de 'dœe -o, 'kaa -bo 'ton -kwœ- wœn 'œe, -mε ka nyv 'e nu -wœe ε 'je wœn nu ke'wle ε- ?

35 ε se nuvδbo 'ble, εme -ti nyv 'je ε i 'wla 'de "kpaε'. Nyv -blea i 'wœn doin" ε, -mε o 'wœn i.

15

'Blaa -ma" a -wœe -ε -jœea' (Matie 18.12-14)

1 'Wυ jre' o, 'wei-sanyv -wee' ke, nyiopv 'a "kwli saun 'kpa Sesi -pon" -wœe vυ 'je oo' wlu doin" o po.

2 'Su Fariseœn-wi" ke ke' wœ-savn a "wuan- Sesi i vυ 'na : "Ju -no -mo o

krυben nyυ saηn sηn 'soon -wεe o ke
υppυ a dii -tadue.

3 'Bomο Sesi poo -ti' 'i ka 'de υυ
-pee o 'na :

4 -Bo nyο 'ble 'blae 'a kmε' 'due 'de
aoppυ "klu, -wεε ia' due' 'je "ma 'ee,
ka oο ny ε- ? Oο sea ia' kwla -mε"
nye 'jo -mε" nye -ni idia' sie, -wεe oο
sea -je -ma" i -pooan' mu mamaυ 'su
oο see 'kwla -saa ?

5 -Wεe -bo o -se 'kwla 'su o po ε -kle
'wοn -gbai" 'de 'mυa- 'υn.

6 -Bo o ji -gbεin" la -wεe oο 'da oο'
"dei -wi" ke nyυ -ke o "kυban i ke
-wεe oο ny aοa' -poi'- 'ma 'blaa -ma"
'de ε, 'ηn 'je ε -wε-.

7 'ma 'tmυυ aoppυ 'mε, 'kamο ε ni-,
-bo δεsaυn nyi due' koun -gbai' poo
kplηn fai", -wεe o 'je 'e Kea o "biie- ε,
ε 'bleε 'mυa- 'de jaυn 'di, ε je "isrεnyυ
'a kwla -mε" nye 'jo -mε" nye -υυ sea
kplηn fai" poo -ti -pοn' -sii.

'Weiyo -ma" a -wεe -ε -jeea'

8 'De -bo 'nynοkpao' due' 'ble 'weiyo
-puue, -wεe ia' due' "ma a, υa tba
nebi -wεe υ wυuo 'e -gbu" dii 'de υa
-pοn ε i 'de -kwli' i 'sroa' 'υn mamaυ
'su υa 'je ε.

9 -Bo υ 'je ε, υa 'da υa' "dei -wi" ke
nyυ -ke υ "kυban i 'mε, -wεe υυa : Ao
"nya -a ny 'mυa-, δε-nyε' 'ma 'weiyo
-ma" a, 'ηn 'jeeε'.

10 'Kamο ε ni 'ma 'tmυυ- aoppυ 'mε,
-bo δεsaυn nyi due' koun poo kplηn
fai" 'de o 'je 'e Kea o "biie- ε, ε nyε
'mυa-ti -o 'bo Kea 'a "soa-wi" "juoi.

"Ju -ma" a -wεe -o -wlyba 'kwla a

11 Sesi wlu' ke'wle o 'na : "Ju due'
'bleε "nynuu- 'soon.

12 'Su -saan" -no wlu' 'de o "bo -pee
o 'na : 'ηn "bo, -ηn -ny" 'υn 'ma -ni
"wliie-. O "bo se 'o wlu tba, 'su o
-seea' "wliie- 'υn 'ε 'bo o ke oο' -fein'
'nyη.

13 ε nyυa 'wι pla 'su -saan" -no 'ten
oο' di -wee' "klein 'mε -wεe o mu 'e
'blυa- -tοon "kpei. 'Demο o -te oο'
"wliε -ni 'a dooa' -pυn" 'de -kooa" δε
nyυa' 'υn.

14 O -koa' ι -wee' 'a dooa' 'su ε,
'mυε- -tee jia' -pυn" 'de 'blυa- -ne

"kpei 'su -ti' kpyηn 'o, -ta o 'jea δε -sa,
'bo se ni-.

15 'Su o mυε dbo i -pooan' 'de 'ju
due' 'kwa 'de 'blυa -ne 'di, -wεe -mo
'na : -ηn mu 'ma be" 'dei -te 'de -kle.

16 -Ta oο -teea' be" 'dei ε, o -nyei"
'mε o 'je be" 'a diidi di 'de-, 'kaa nyο
-o -ji o "nyη o se ni-.

17 'Su δε o nyυa 'υn 'mυa-, o -tee
εε' to' "kpei- naa' -pυn" o 'na : Diidi
siie 'ηn "bo 'a dbyonυn -wee' "klein i,
-wεe 'mo ni 'no, 'de 'mυε- ε 'dba 'υn.

18 'Ma jie 'υn soan' 'ηn 'je 'υn "bo o
de mu, -wεe 'ηn 'je wlu ka 'de o -pee
: 'ηn "bo, 'ηn nyε -υn -ke Kea δεsaυn
"jrii.

19 -ηn -bo 'υn "jujrie ja -gbυen
'bode. Ka -ma nyυa -ma dbyonυn ε,
'kamο -ηn -je 'υn ny.

20 O soηn 'υn 'su o mυε o "bo o de.
-Ta o teeηn o ka kpyηn- 'su ε, o "bo 'je
o i, wεe a nyο'. 'Su o 'joo "i, o bluu o
"kpei -wεe o -gblee o -kwli".

21 'Bo -o wlyu o "bo -pee o 'na : 'ηn
'bo, 'ηn nyε -υn -ke Kea δεsaυn "jrii.
-ηn -bo 'υn "jujrie ja -gbυen 'bode.

22 'Kaa o "bo wlyε oο' dbyonυn
-pee o 'na : Ao -too"-, ao ja "bai 'dεe,
ao 'je o 'υnpaa-. Ao po o δε -ciε, -wεe
ao 'je o "kwlai- bi' -tu".

23 Ao ja 'υnwaabli' ao 'je ε 'dba 'de
-a -je o -ko' "i -tuu"-, -a -je 'mυa ny

24 δε-nyε' 'ma "ju -no -mo ka nyο
o 'mεa, -wεe oο jia 'kmυ de ε, 'kamο
o ni-. O "maa' -wεe 'ηn 'je o. 'Su υυ
-tee 'mυa- nyυa' -pυn".

25 -Ta εε nyυa kan' a -mε "ju -no o
nyakonju nyε 'e -kle. Oο jiia -kwly de,
-wεe oο "kυban- -gbu" i 'su oο 'wοn
ble -cruen" ke dee -cruen" ke-.

26 'Su o 'da dbyonυn 'a due', -wεe
o -tee' o δε -εε nyυa' 'a -pυn" -ti i.

27 Dbyonυi -no 'na : -Ma "dei -ji' de,
-wεe -ηn "bo 'dba 'υnwaabli', δε-nyε'
o 'jeo' 'de kui-soηn ifloan' 'υn.

28 'Su "i-saaju -no 'kpa 'cen, o 'na o se
'e -gbu" pai. O "bo "sie 'kpae', -wεe o
bae o i 'de o 'je -gbu" pa.

29 'Kaa o wlyu' 'de o "bo -pee o 'na :
-ηn -gbυn 'no, 'ηn nyε -υn "juoi -stan
'de -sηn -tuu"-tuu 'di, 'ηn se -ma wly
wοin blaa due', 'kaa -ηn se 'υn -gbaa'

ju "nyɪ kpe due', 'ɪn ke 'ma "dei-wi" se ba 'mva- inɪv-.

³⁰ 'Kaa -je -ma "ju jia, -jɔ -dua" -ma "wlii- 'ɪn, -ɔ -ju' "jei -wi" ε, 'de -mɔ 'ɔ -tɪ' 'ɪn mɔ -ɪn -dba 'ɪnwaabli'

³¹ 'Bomɔ ɔ "bo wluu ka 'de ɔ -pee ɔ 'na : 'Ma "ju, -mɔ e 'mɔ e-, -a -tee i jeejee. Dɪ "klein 'ɪn 'blea, ɪ nɪe -ma dɪ -o -ke.

³² 'Kaa -a -je 'mva-kɔ -tu" -o, dɛ-nvɛ' -ma "dei 'mɛɛ 'de-, -wɛɛ ɔ ji 'kmv de. ɔ "maa 'de-, -wɛɛ ɔ 'wlv 'kwla.

16

"Wliie- 'dei-tei -ɔ -blea 'srɛ ε

¹ Sesi pɔɔɛ -tɪ' "i 'de klai" nynuu -pee ke'wɛɛ ɔ 'na : "Wliiejei due' mɔ -ble dɛ i -tei', 'sv ka ɔɔ' dɛ i -tei' -nɔɔ' dooa ɔɔ' "wliɛ ε vɪ jɔ ɛɛ" 'kvan.

² 'Sv ɔ 'dɔɔ -wɛɛ ɔ -tee' ɔ i ɔ 'na : Dɛ 'ma 'wɔn 'de -ma -tɪ' 'ɪn kan' ke ε- ? -ɪn ji, -ɪn -je 'ma dɪ 'ɪn -tea' -ɪn kwa 'a "kuan pɔ, dɛ-nvɛ' 'ɪn se -ɪn 'ma dɪ kwa -tei 'bode.

³ 'Bomɔ "ju -nɔ naa tɔ' i 'de ɔɔ' -cɛ" 'ɪn ɔ 'na : 'Ma 'blei se 'mi "ɪnɪ 'bode, dɛ 'ɪn 'je nɪ ε- ? 'ɪn 'je dɔɔ nɪ 'de 'blv 'ɪnɪn ? "ɪn-, 'ɪn se -mɛ 'ε 'kpi 'ble. 'ɪn 'je nyv o -srɔɔ ? "ɪn-, -mɛ 'bleɛ 'ma -tɪn'.

⁴ -ɪnɪ, dɛ 'ɪn 'jea nɪ -wɛɛ -bo 'ma 'blei pɔ 'ɪn -jei" 'de nyv 'jea 'ɪn sɪn 'sɔɔn kɔvɪn vɪvɪ o -gbi" 'dii ε, 'ɪn juuɛ' -wɛɛ-.

⁵ 'Sv nyv "klein -vɪ -blea ɔɔ' 'blei 'a kpan ɔ 'da vɪvɪ 'mɛ due 'due, -wɛɛ ɔ wlv 'e -jɔ -saa "i -pee ɔ 'na : 'Ma 'blei 'a dɛ -tiie' -nɪ -ɪn "kpei ε- ?

⁶ -Mɔ 'na : ɔɔ' 'cnabi 'a kmɛ' 'due -nɪ 'ɪn "kpei. 'Sv ɔ 'na : -ɪn -duo" -ma kpansbɛ 'ɪn, -ɪn -te i -too"-, -ɪn -je kwla -mm" 'crɪ.

⁷ ɔ wlv 'de jɔɔ' -pee ɔ 'na : Dɛ -tiie' -nɪ -mɔ "kpei ε- ? -Mɔ 'na : koblv ɔ kmɛ' 'due. 'Sv ɔ 'na : -ɪn -duo" -ma kpansbɛ 'ɪn, -ɪn -crɪ kwla -mɛ" na.

⁸ Ta ɔɔ' 'blei 'jea 'srɛ ɔ nva 'mva- 'sv ε, ɔ pɔ ɔ -tɪ' o, dɛ-nvɛ' ɔ nɪe tɔ'di, -wɛɛ ɔ -te' 'de ɔɔ' 'kmv 'a nya. Aoa 'jee, 'blva -nɛ 'ε 'di nyv 'bleɛ tɔ' -wɛɛ vva -tee' 'e dɛ 'ε nya 'de ba -pee, ε je Kea 'a "nynuu -vɪ -nɪa 'e -sɔn' 'ɪn -sii.

⁹ Sesi 'na : 'Mɔ 'naa 'wliie- -nɪa 'e 'kmv "kpei ɪa pɔɔɛ nyv 'srɛ i, 'kaa ao "duɪ 'ɪn -wɛɛ ao 'je nyv 'dɔɛ "jrii nɪ, 'de -sɔntɪ ɪa mua ao 'kwa -pɔan' a, 'de Kea 'je ao sɪn 'sɔɔn kɔvɪn- 'de ɛɛ' -tein -sea' ɪsɔn-ta 'ble "kpei.

Kea "juɔi nɪv-tɪ (Matie 6.24)

¹⁰ Nyɔ -kɔvɪn' wlv "kpei- 'de dɪ mɪ" mɪ" 'a -tɪ' 'ɪn ε, ɔɔ muɛ wlv "kpei- kɔvɪn 'de dɪ klæ" 'a -tɪ' 'ɪn -ke. Nyɔ -sea' "ɪsrɛ 'de dɪ mɪ" mɪ" 'a -tɪ' 'ɪn ε, ɔ se "ɪsrɛi 'de dɪ 'a klæ" 'a -tɪ' 'ɪn -ke.

¹¹ -Bo ao sese wlv "kpei kɔvɪn 'de 'bluadidɪ 'a -tɪ' 'ɪn ε, -mɛ -ɔ -je aɔpɪ dɪ -cɛɛn'- kwa -te' 'jaa- ?

¹² 'De -bo ao se wlv "kpei kɔvɪn 'de nyɔ jɔɔ' 'ɔdɪ 'a -tɪ' 'ɪn 'ee, -mɛ ka ao 'je wlv "kpei kɔvɪn sɪn nɪ 'de aoa' -cɛ" 'ε dɪ 'a -tɪ' 'ɪn ε- ?

¹³ Nyɔ se ε 'bɛɛ- ɔ 'je nyv 'sɔɔn "juɔi nɪv -tadue, -bo ε nɪ kan' a ɔɔ muɛ due' 'ɪn 'nyɛa' -wɛɛ ɔ 'je due 'a -tɪ' kma. ɔɔ muɛ due' o -sia' 'de ɔ 'je due' -flɛɪn. Ao se ε 'bɛɛ- ao 'je Kea 'a 'tɔn nɪ-tɪ nɪ -wɛɛ ao 'je 'e 'wɛi 'a "dia 'jea' 'blee-.

Dɛ -nɪa dɛwɔn 'bo Kea "juɔi ε

¹⁴ Fariseɛn-wi" -nɪa 'kwa i a pɔɛ wlv Sesi 'tmva -nɛ doin" o -ke. -wɛɛ vva wlvɔ, dɛ-nvɛ' vɪ kma 'wɛi 'a -tɪ'.

¹⁵ 'Sv Sesi wlv' 'de vɪ -pee ɔ 'na : Aɔpɪ mɔ ε, aoa 'daa aoa' -cɛ" "ɪsrɛvɪn 'bo nyɔɔ "juɔi, 'kaa dɛ -ɛɛ 'kpa nyva pɔa 'bo nyv "juɛi ε, -mɛ ε nyaa Kea i.

Dɛ Sesi 'tmva 'de kɛ'ε -tɪ' 'ɪn ε (Matie 11.12-13; 5.17-19, 32 ; Maki 10.11-12)

¹⁶ 'De Moisi 'a kɛ' -sɔn ke Kea 'a wlv 'kwajaaɪn 'a nɔ" 'di mɔ nyv nɪ mamaɪ 'sv San Batisɪ 'je ji. Dɛ -tba' 'o -mɔ ε, Kea 'a 'kmv dee 'a -pɔia' -tɪ a 'tmvɛ 'de nyv -wɛɛ' -pee. -Wɛɛ nyɔɔpɪ a -pɔn vɪ 'je "klaan- "klan nɪ vɪ 'je 'e Kea 'a kɛɛma' -kwlv 'di pa.

¹⁷ 'Kaa -bo 'blva- ke jaɪn 'a -nɪ -si' mɔ 'de ε, kɛ' se 'sbɛjri -saan"- ka "kpei 'wlvɪ.

¹⁸ ɛmɛ -tɪ nyɔ "o nyɔ -sa ɔɔ' 'nynɔ 'kwla -wɛɛ -ɔ -dua" deejɔv' 'ɪn, -mɛ

o 'jee jei'. 'De nyo "o nyo -o -dua" 'nynokpao' -va kvan -su 'kwla 'bn, -wee v "tia "bli e, -me o 'jee jei" -ke.

"Wliijeji ke nia" jei Lasa ke

19 Sesi pooe -ti' "i ke'wle o 'na : "Ju due' -ni 'o mu, -o -ni "wliijeji, oo paa di 'doo 'doo 'a 'su 'bn 'de oo' 'kmunia' 'bn, oo nve oo' -kwlv -ti, oo die di 'doo 'doo 'a 'su wv "o wv.

20 Nua" nyo due' -oo 'nynv ni Lasa, -wee -oo ku ni -ci" 'a 'sv, omo -pen i 'bo "wliijeji -no o -gbu" wo.

21 O nve o 'je diidi -va -wla "wliijeji 'a 'tablv -son i di. 'De Ke'wle -gbe' -sei" mv -va ji -wee -va be oo' -ci" "jrii-.

22 Nua" nyo -no 'mea, Kea 'a "soa-wi" kpo 'bo Ablaam -pun". "Wliijeji -no 'mee -ke, sv nmae o i.

23 'De 'mevn o -kwlv o -taan'- a, oo' ppe a -sie' -sro 'de mu. O kpa "jri" 'jei 'sv oo 'jee Lasa i -ta -tcon' 'bo Ablaam -pun".

24 'Sv oo 'daa o 'na : 'In "bo Ablaam, -in -je 'ma wee 'de, -in dbo Lasa o 'je oo' -cie 'e "ni o tba o 'je e 'o 'ma muo "kpei "too-, de-nve" 'ma 'jee 'ma -ce" won kpleiin 'no ne 'bn.

25 Ablaam 'na : 'Ma "ju, -in po -ti' -kwlv o, -ta -in -nua 'de 'kmu "kpei e, -in -je -ma -ni 'doo -wee' 'me, -me Lasa -mo nve kui won 'jea. 'Kaa kaan ka la, oo -tuu" e -ti' -kwlv i, o nve 'e 'mva 'bn, -wee -mo -ni 'e 'kle 'di.

26 'Bo -me 'de e, -gble -bie -ni 'o -a -ke ao 'nynv, -wee -bo nyo -nve "i mo 'de- o 'je 'no -a o 'wlv 'de o 'je 'de aopv o ji e, o se e 'bee. 'De nyo se e 'bee- ke'wle e, o 'je 'nia- 'wlv -wee o 'je 'no -a o ji.

27 'Sv "wliijeji -no 'na : -Bo e ni kan' a, -me 'ma bae -bn -e 'ja, 'in "bo Ablaam, -in dbo Lasa 'de 'in "bo o -gbu" -son,

28 de-nve' 'in 'blee de'dinmai -mm". 'De o 'je svsv 'tmvsv-, -wee 'no 'klejein' 'in nua -ta sv je 'no ji -ke.

29 'Sv Ablaam 'na : -Ma de'dinmai-wi" ke Moisi ke Kea 'a wlv 'kwajaaun -tee i, -Bo sv sv de 'de e, sv po svsv 'a wlv doin" o.

30 -Wee "wliijeji -no 'na : "In-, 'in "bo Ablaam, e se kan' ni-, 'kaa -bo

nyo 'wlv 'no 'mevn o -wve o 'je svsv jee, -me sv muv to' fai" pooa' see.

31 'Kaa Ablaam 'na : -Bo sv se Moist ke Kea 'a wlv 'kwajaaun 'a wlv doin" o po e, -me -bo nyo son "kunyio' o mo 'de e sv se oo' wlv doin" o poi see.

17

Desavn "kpei 'wlv -ti (Matie 18.6-7, 21-22 ; Makv 9.42)

1 Sesi wlv 'de oo' klai" nynuu -pee : Dv -va -mua nyo 'de desavn 'di bluaa' a, va muv jia' ka "o ka-, 'kaa nyo -o 'bn va mua jiaa' a -mo 'jee "nmia -ti.

2 -Bo nyo soon o "soukpo klaa" -plun, -wve nyo -fii" o 'de 'tonie won, e "paa e je oo' nsvdi bluaa "nynuu mv" -nv 'a due' 'de desavn 'di -sii.

3 Ao -tu" aoa' -ce" 'e -ti'. -Bo -ma de'di nv -bn desavn "jrii e, -me -in poe 'de o "jri, -in -tmv o -pee ka -con' ka. -Bo o 'wcon 'mii e, -me -in -ke o -seea' wlv "kpei-.

4 'De -bo -ma de'di nv -bn desavn "jrii kpe -me" 'son 'de -son' 'di, -wve o 'jee "i jua' de ji kpe -me" 'son o, -me -in -wlv' oo' desavn "kpei kpe -me" 'son -ke.

Kea -kwlv" -tea'

5 'Sv oo' dboun wlv 'de o -pee sv 'na : Tv"bo, -in po -aa Kea -kwlv" -teto' "kpei !

6 -Wve Tv"bo wlvu o 'na : -Bo aoa' Kea -kwlv" -tea' 'piie' i ka sii" 'a 'jo nua mo 'de e, aoa muv wlvua' 'de tu klaa" -ne -pee : E son -klu' -ta, -wve e 'je inyna 'de 'tonie won ! Ee muv aopv won 'jea' see.

Dbonvi -a -jea oo' 'blei won e

7 Nyo -ni 'de ao "klu -bo -o -ble kcon- -bo -mo 'wlv ko poa' ke no'di 'de i -tea' -wve -oo wlvu -pee ka : -In -kun' -ta -too"- -in -je de di e- ?

8 Aoa sea wlv ka, -in pi 'ma -kwie" diide-, -poo 'bnpaadi fai" -je 'ma diide ja mamav 'sv 'in 'je dia' ke 'naa -ko' -wve -mo -je de di 'de -in -je 'na.

9 Aoa naa to' i 'ee, "ju -no 'je oo' kcon -no -ti' opo -oo ? 'De oo' dbo o 'jea nv see -ne ee -ti 'bn ?

10 Aopv mo -ke e, -bo ao nu dbo -nia aoa' -ni nuvbo e, ao 'na -a -nie kuvon -wi" -o, de -a -jea nu see e eme -a nva 'o.

Sesi 'puue jruwenvun -puue-

11 Sesi a mue Selisalem -wee o ceen 'o Samadi blva ke Galileblva 'nynu.

12 -Ta o pa 'o -kwlo due' 'di 'su e, 'jruwenvun -puue -joo' 'i. Uv teen o o kpun- ka 'su uv kpa wlu "jei uv 'na :

13 Sesi, nyv 'blei, -in -je -aa wee 'de !

14 O 'jea uvuv 'su, o wlu' 'de uv -pee o 'na : Ao mu ao 'je aoa' -ce" Kea 'a 'sraa -savn "i to-.

-Ta uv nua 'e mua' 'su, vva' 'we- 'booo 'bo -jei".

15 Uva' due 'jea kan' ka oo' 'we- 'boaa 'su o jie -ta o 'wlua de, 'de Kea 'a 'nynu "i 'beea 'vn.

16 O tba "jua- i 'bo Sesi bi wo, -wee o po o 'se-. Oo' "ju tu nie Samadi i -o.

17 'Bomoo Sesi "duo- wlu 'vn o 'na : Uv se -puue ni uv se 'puv ? 'De -me" nye -sia o -wi" -mu 'e ?

18 -In" de e -ti 'dvt -no -mo 'o 'su ji de oo 'be e- Kea 'a 'nynu "i e- ?

19 'Su Sesi wlu' 'de "ju -no -pee o 'na : -In son 'vn, -in -je mu, -ma Kea -kwlt" -tea' 'puv -vn -e.

Kea 'a 'beode 'e ji -ti (Matie 24.23-28, 37-41)

20 Fariseen-wi" -tee' Sesi i uv 'na : No" -je 'di Kea 'a 'beode 'je ji e- ? 'Su o 'na : Kea 'a 'beode se ji i -wee nyv se e "jrie 'jee i -pee ka.

21 'De nyv se wlu ka o se nu i ao ji e nie -ta 'de e nie 'no, 'kaa ao sie "jrie o Kea 'a 'beode nie 'de ao "klu.

22 -Wee o wlu 'de klai" nyuu -pee o 'na : No" jre' -ee mu nynia' 'de ao 'je nyio 'o "ju 'a 'w' 'a due' "jrie- 'jeea' i-pon, 'kaa ao seo 'je i mo 'o -ce" 'de 'w' due' koun -gbai' 'di.

23 Nyv a mue aopv -pee wlua' ka uv 'je nu o nie -ta, o nie 'no. 'Kaa ao 'bo pleee, ao 'bo 'e mue,

24 de-nue' ka "ni 'a "jrii- crea' nua 'de jaun-kwlv e, 'kamoo nyio 'o "ju 'a deji -son o mu nua'.

25 'Kaa -bo -me 'je nuve e ao 'je 'kle 'je -o ke kpun- 'de 'kmv "kpei nyv 'jeo nya -fuun.

26 De -nvva 'de Noe 'a no" 'di 'de e, eme -ee mu nvva' 'de nyio 'o "Ju 'a dejiw' o.

27 Nyiovu a di', vva 'naa, vva 'blee 'nynokpae', vva -tue" vva' "nynu- unynokpae' jrai, vva poe vva' "nynu- unmai 'a 'nynokpae' 'a "flu, mamav 'su, e je Noe 'a 'de -bato' 'di paa' jee-, -wee "ni klaa" dba, 'de e -sa uvuv i.

28 Ka e nua 'de Loti 'a no" 'di e, 'kamoo ee mu nua'. Nyiovu a di', vva 'naa, vva -tien' di, vva pleee di, vva doe di, vva poe -gbi".

29 'Kaa 'w' -e 'di Loti 'wlvva 'o Sodom e, ne ke fuu" mi -wlv 'e "jei -i -wla 'o mu -wee -i -sa nyv -wee' "klein i.

30 'Kamoo ee' de tu a mu nvva', -sonti nyio 'o "ju a mua de jia' a.

31 'De ee' 'w' tu 'di, nyv -nia 'de o o -gbu" wo 'de -oo di sia 'e -gbu" o 'bo i 'vn "dua mue, 'de -jo -nia 'e -kle e -mo 'bo -kwlo de mue.

32 Ao po Loti 'a 'nyno 'o -ti' -kwlv o.

33 Nyv -o -niei" -o -jea oo' 'kmv "kpei- 'tvan, oo mue "maa'. 'Kaa nyv -oo mua oo' 'kmv 'boaa 'de 'ma -ti' 'vn e, oo mu e 'puva'.

34 'Ma 'tmuv- aopv 'me, 'de ee' "mauv'w' tu 'di e, -bo nyv 'soon plaan- tadue 'bo 'dii due' "kpei e, due' a mue 'vn "duua', 'de due' 'je 'o sie-.

35 -Bo 'nynokpae' 'soon ni -tadue duua' 'bo -too "kpei e, due' a mue 'vn "duua', 'de due' 'je 'o sie-.

36 Nyv 'soon -nia 'e -kle' "kpei e, due' a mue 'vn "duua', -wee due' 'je 'o sie-.

37 'Su oo' klai" nyuu -tee' o i uv 'na : Tv"bo, -ta ka fo o -m' 'a di tu 'je nuv e- ? 'Su o 'na : Aoa' "jrie- e mu e 'jeea'. -Ta "ku nua, 'bomoo -tua a 'kun- 'jrui.

18

Kea baea' 'a nai" 'blea

1 Ka nyv 'jea Kea bae jeejee -wee 'kpi se o "iwai e, eme Sesi ni "i o 'je

'tmu 'de uυ -pee, -wεε o poo -ti' "i ka o 'na :

² 'Bo -kwlo klaa" jre' 'di, 'bomo "ju due' -oo -jea nyu 'a 'pee ni-. Oo' "ju tu 'a pleε Kea, oo' -ti' se nyio 'o -ti' 'un ni-.

³ -Tion" 'nyno due' -ni 'o εε' -kwlo tu 'di -ke, -va ji 'e 'pee 'jei -no o 'wι 'o 'wι, 'de -va nu : 'In ji' -wεε -in -je nyu -ke 'ma- -blea -ti' 'a 'pee 'je.

⁴ 'De 'wι -tuu"-tuu 'di ε, oo' po va' wlu doin" o. 'Su o naa to' i 'de oo' -ce" 'un o 'na : -Bo 'maa pleε Kea mo 'de ε, -wεε 'ma -ti' se nyio 'o -ti' 'un ni ε,

⁵ 'ma jie -tion" 'nyno -nu 'a -ti' "i -seea', δε-νεε' va tεεn 'un woin. -Bo ε se ε ni ε, -mε υ se 'un doin" "jru cen-ti 'boi.

⁶ -Wεε Tu"bo ποε "kpei ka o 'na : Ao -gbun, 'pee 'jei saun- -no 'o 'tmuυ -ti.

⁷ 'De -mε Kea -mε 'e, nyu ε -tea' 'o -wεε -uva baεε "mau' o 'jru -gbao ε se 'bεε- ε 'e -wi" -mu "isre -ti "jrii nuυ ? εε muε imaa' ke 'de -wi" -mu 'a -ti' 'un ?

⁸ 'Ma 'tmuυ- aopy 'mε, εε muε "isredι nuα' -too"- 'de uυ -pee. 'Kaa 'ma -teeε' aopy i -sontι nyio 'o "Ju a mua de jia' 'ee, oo muε oo' -kwli" -tea' jεεα' 'de nyu 'un 'no 'blua- "kpeii ?

Fariseen ke 'wei-sai ke

⁹ Sesi ποε -ti' "i ke'wle 'de nyu -uva -daa' uva' -ce" "isrenyu -wεε -uva -flean' nyu jru' 'a -ti' 'un.

¹⁰ O 'na : Nyu 'soon -mu' baεa' 'de Kea -gbu klaa" 'di, due' niε Fariseen, -wεε due' ni 'wei-sai.

¹¹ Fariseen -mo nyna "jei, -wεε oo bae Kea ka 'de o pεe o o 'na : 'Oo Kea, 'ma ποε ε 'σε-, δε-νεε' ka nyu -sia 'o nia "jriun o, 'diwounyιun o, 'jei" 'jeun, 'in se kan' ni-. 'Ma ποε ε 'σε- ke'wle, δε-νεε' ka 'wei-sai -no nia 'in se kan' ni-.

¹² 'Ma 'bo won kpe 'soon 'de 'doo 'di. Di "klein 'ma 'jea, 'ma ja ia' -puue -ne 'mε, 'ma jea ε won -saa'.

¹³ 'Kaa 'wei-sai -mo tεεn o, o se "jri 'jei kpa -wεε 'de jaun 'di mo' o -gbuntι, oo bla -pεε' -wεε o 'na : 'Oo

Kea, 'mo -o -nia desavn ni ε, ε 'wla 'cen 'de 'un -pee !

¹⁴ 'Bomo Sesi ποε "kpei ka o 'na : 'Ma 'tmuυ- aopy 'mε, "ju -no, -ta oo muua 'de o o -gbein" de ε, o ke Kea -ko', ε ke Fariseen -mo se -ko', δε-νεε' nyu "o nyu -oo kpa oo' -ce" "jei ε, oo muε -son jia', -wεε nyu -joo jaa oo' -ce" ja ε, -mo 'e "jei mu.

Sesi ποε "nynumu" "diwan (Matie 19.13-15 ; Maki 10.13-16)

¹⁵ Uυ ja Sesi "nynumu" -wεε o 'je uυpy sun "kpei -te'. 'Kaa oo' klai" nynuu a -ce' nyu -uva ja "nynumu" "bli.

¹⁶ 'Su Sesi 'da uυpy, 'de o 'na : Ao "tai- "nynumu" "i uυ 'je 'no 'un o ji, ao 'bo uυpy -je de kaan. Nyu ka uυpy nia, -uυ -nia kan' a, uυpy a -tea' Kea 'a kεema' -kwlo -te.

¹⁷ 'Ma 'tmuυ- ao to' -ti nyu "o nyu -sea' Kea 'a 'beode 'ε -ti' pεe "itba ka "ju -saan" a tba δε pεe "i ε, o se 'e Kea 'a kεema' -kwlo 'di pai.

"Wliεjei (Matie 19.16-30 ; Maki 10.17-31)

¹⁸ Suifu-wi" 'a klaa" due' mo -tee' Sesi i o 'na : nyu detooi 'doe, δε 'in 'je nu -wεε 'in 'je 'kmunia' -sea' -kwe -ta 'ble 'je ε- ?

¹⁹ Sesi 'na : Dεε-tι -ma -daa' 'un nyu 'doe ε- ? Nyu jro' se nyu 'doe ni-, -bo ε se Kea 'a 'su ni ε.

²⁰ -In -juo Kea 'a ke' 'mε, ε 'na : -In -bo 'jei" 'jeε, -in -bo "ku 'dbaa, -in -bo "jriie, -in -bo nyu si-tι "kpei -tuu" ε, -in -te' -in "bo ke -in de 'a ni' !

²¹ "Ju -no 'na : 'In -sa ke' -nia 'mua 'a won 'jea' 'de -saan"- 'un.

²² Sesi 'woan wlu -ne 'su o 'na : De due' -sie 'o ke, -in -je nu. -In ple -ma di -wee' "klein, -in -nyl" ia' 'wei nua" nyu, -wεε -in -je δε jei ni 'de jaun 'di. 'De -in -je ji, -in -je 'bo 'un 'de bla.

²³ 'Kaa "ju -no 'woan wlu -nia 'mua-, 'su o "kaεε "jrii "kiki, δε-νεε' o niε "wliεjei klaa" -o.

²⁴ Sesi 'jea oo' "jrii "kaea' -ne 'su, o 'na : Ka "wliεjeun 'a Kea 'a Kεema' -kwlo 'di paa' ni 'kle ka- !

25 -Sen "kpei soo" 'a 'bo "pade 'e -po" "iccan' "koan "i e je "wliiejei 'a Kea 'a keema' -kwlo 'di paa' -sii.

26 Nyu -wcan oo' wlu -ne uo 'na : De nyo 'bee o 'je nu 'ja a- ?

27 Sesi 'na : De nyioo- sea 'bee-, Kea 'bee- ee' nya' 'me.

28 'Su Piei 'na : -In -gbun 'no, -apu -o -boa -oo di -wee' "klein 'de -o bla 'bo -un 'de 'e ?

29 'Su Sesi wlu' o 'na : 'Ma 'tmue aapu to' -ti, nyo -boa oo' -gbu", oo' 'nyoo, oo' de'dinmai, o "bo ke o de, oo' 'nyuu-, 'de Kea 'a keema' -kwlo 'o -ti' 'un e,

30 oo mu e di -tuu"-tuu 'jea' 'de kaanwi 'di, -wee 'de nya o 'je 'kmunia' -sea' -kwe -ta 'ble 'je -ke.

Sesi 'tmue oo' 'me -ti ke oo' 'kunyoo' son -ti ke

(Matie 20.17-19 ; Maki 10.32-34)

31 Sesi 'da oo' dboun -na -puue 'jo 'soon 'me 'bo o -pun", -wee o wlu 'de uo -pee o 'na : Ao -gbun 'no, -aa mu e Selisalem -wee di "klein Kea 'a wlu 'kwajaoun 'cria 'de 'mo nyoo 'o "ju 'a -ti' 'un 'de e, i 'je 'o nyi.

32 Di uo 'cria imi -ni nyoo 'o "Ju a mu e 'e toa' 'de nyu sea' Kea juo 'kwa. Uo 'je o wlaa-, uo 'je o -cree"-, -wee uo 'je o ton "jri wlan.

33 Uo 'je o klae 'un kpa, 'de uo 'je o 'dba, -wee 'de 'wi 'a taan -ne 'di e, o 'je "kunyoo' son-.

34 'Kaa de Sesi 'tmua 'mua- uo see 'dei 'won, de-nue' ka de e -tua" a 'kwa, 'kam e' wlu tu ni 'de uupu 'un.

Sesi 'baie Batime 'a 'jri.

(Matie 20.29-34 ; Maki 10.46-52)

35 -Ta Sesi 'a "kuban Seriko -kwlo i e, -me "doi due' -tee i 'bo -je doun" -wee oo -sro' nyu o.

36 O 'wcan nyioo 'a -ciin 'su e, o -tee' nyu i o 'na : De -ni 'emu kan' -a ?

37 Uo 'na : Sesi -wlu Nasareti mo -oo -si'.

38 'Su o "woo' o 'na : Sesi, Dafidi 'a "ju, -un -je 'ma wee 'de !

39 Nyu -na 'e nya uo -so' wlu "wain, 'kaa omo "woo' ke'wle oo jea

"jru o muu o 'na : Dafidi 'a "ju, -un -je 'ma wee 'dee !

40 Sesi nyna i 'su o 'na : Ao jo 'un !

41 -Ta "doi 'kpa' 'bo o -pun" e, Sesi -tee' o i o 'na : De -ma -pon 'un 'je -un "jrii nu e- ? 'Su o 'na : 'Ma 'blei, -un nue -wee 'un 'je i 'je ke'wle.

42 'Su Sesi wlu o -pee o 'na : -Ma "jri 'bai-, -ma 'ma -kwli" -tea' puu -un -e.

43 'Bo e "si oo' "jri je 'bai-, 'su o bla 'o Sesi 'de, 'de Kea 'a 'nyu "i 'beea' 'un. Nyu "klein -jeea' de -nuu 'mua- "jrie- e, uo 'bee- Kea 'a 'nyu "i -ke.

19

Sesi pa 'e Sase o -gbu"

1 Sesi pa 'o Seriko -kwlo 'di 'su e, oo cen 'o -tie".

2 "Wliiejei due' -ni 'o mu, oo' 'nyu -ni Sase. O ne 'wei-sanyu 'a klaa" -o. Omoo -oo -pon "ju -na Sesi "jrie- 'jea i.

3 'Kaa 'de nyioo 'a "i -tia' 'un e, -ta o 'jea cen 'bo se ni-, 'de o "kuan i.

4 'Su o kpa plea' 'de -je 'a nya, -wee o 'ja 'e sikomootu ja, 'de o 'e Sesi "jrie- 'jee- ka "o ka, de-nue' 'bomoo oo mu -sia' see.

5 Sesi nyna 'o 'a -ta -tu 'su, o kpa "jri "jei -wee o 'na : Sase, -un -si" i -too"-, de-nue' -un -blee 'un 'du- 'un -stan.

6 'Su Sase cree "kpei- o 'sie i -wee o kpa Sesi 'de o o -gbu" 'de 'mua- 'un.

7 Nyu "klein -jeea' de -na 'mua- "jrie-, uo "wuan- Sesi 'dei, uo 'na : Ao -gbun 'no, omo -oo mua 'o 'de desoun nu o -gbu" 'di kooa' !

8 'Kaa Sase -mo e, o nyna i 'bo Sesi "juei, 'de o 'na : Tu"bo, -un -gbun 'no, 'ma mu e 'ma "wliie- 'un -seea', -wee 'un 'je ee' too nuu" nyu "nyu, 'de nyo 'un pooa 'sre i -wee 'un -sa de 'kwa 'ma mu e "kpei -tea' kpe -nyie 'un 'jeo "nyu.

9 'Su Sesi wlu o -pee o 'na : 'Puua' pa 'no -gbu" -ne 'di 'me -stan, de-nue' "ju -no ne Ablaam 'a "ju -o -ke.

10 'Mo nyoo 'o "Ju 'un jie nyu -ma" i-pcan' 'de 'un 'je uupu 'puu-.

'Sanikpi 'a "ipoo-ti (Matie 25.14-30)

11 Sesi wlu' ke'wle o pooe -ti' "i 'de nyv -vυ jia wlu -ni doin" o poa' -pee, de-nve' de o "kuban Selisalem-kwlo i ε, vυa naa to' i ka vυ 'na -me 'bomo Kea 'a 'beode 'je "sri ε 'e "jri "kpaε' poo 'de-.

12 Emε -ti o wlu ka o 'na : "Ju due' -wlvā 'e 'beo -gbein", omo -mu' 'e 'blva- -tōon' -tōon "kpei, -wεe -bo vυ -teo' 'o, 'de -o -je de ji.

13 'Sv o 'da o' dbonvυn -puue, -wεe o "nyi vυpυ 'sanikpi due 'due, 'de o 'na : Ao poo ι 'dōō 'vυn mamaυ, 'sv 'vυn 'je de ji.

14 'Kaa nyv -nva 'e o' 'blva "kpei -nv a -flεεn 'o emε -ti vυ dbo o nyv kvn vυ wlu ka : -A se ε "i ni "ju -no 'je 'o -teeε-.

15 Vυ -teo' 'o, o 'kpa 'beo 'sv, o jie 'e o' 'blva- 'di de, -wεe o 'da o' dbonvυn o sia 'wei o -nv, 'de dυ vυ 'jea -wεe vυ 'je va' "kuan po.

16 -Jo -saa "i jia, o 'na : 'Ma 'blei, 'vυn 'jee 'sanikpi -puue 'vυn je kpo due' -vυn sia 'vυn o "kpei po.

17 'Sv 'beo wlu' 'de o -pee o 'na : ε nmo "jrii, -vυn nve dbo 'dōe, ka -vυn -bεεa' de-saan" 'wōn "i ε, 'vυn -tee' -vυn -kwle -puue kwa, -wεe -vυn -je va' "jrukpo' i -tei ni-.

18 Vυa' 'soon -no 'kpa 'o 'ε o 'na : 'Ma 'blei, 'vυn 'jee 'sanikpi -mm" 'vυn 'je due' -vυn sia 'vυn o "kpei po.

19 'Sv 'beo wlu' 'de -mo -pee o 'na : -Mo -ke ε, 'vυn -tee' -vυn -kwle -mm" kwa, -wεe -vυn -je va' "jrukpo' i -tei ni-.

20 Dbonvi deejro' jia -mo 'na : 'Ma 'blei, -ma 'sanikpo -vυn sia 'vυn o, ε ka. 'vυn pooe tae' fo kpo "i -wεe -ta "ni 'a 'kpa a, 'vυn -te' ε 'o i.

21 'Ma pleε -vυn -ε, de-nve' -ma nyio tu kma wōn. De -vυn sea i -te' ε, emε -ma -duo" 'vυn, -ta -vυn sea po, 'bomo -ma -sa' de.

22 'Bomo o' 'blei -no wluu 'de o -pee o 'na : -Mo dbonvi savn-, 'bo -ma -ce" 'kpa 'a wlu "kpei 'bomo 'ma ji -ma 'pee 'jeea'. Ka 'vυn kma wōn -vυn -jea kan' -mo 'ee, -wεe de 'vυn sea i -te' 'ma "due 'vυn, 'de -ta 'vυn sea de po 'ma -sa 'o de 'ee,

23 -mε deε-ti -vυn se 'ma 'wei 'de 'wei i -te' -gbu 'di kpa a- ? -wεe -bo 'vυn ji

de, -bo 'ma sv 'e -sa' 'de ι se 'o crōn' po ε- ?

24 'Sv o wlu' 'e nyv -jea εε' -ta -pee o 'na : Ao -so 'sanikpo -ne 'kwa, -wεe ao 'je ε "ju -blea 'sanikpi -puue "nyi.

25 'De vυ wlu 'de o -pee vυ 'na : -Aa 'beo, "ju -no -mo 'ble 'sanikpi -puue wε- 'de -o !

26 'Sv o 'na : 'Ma 'tmvυ aopυ 'mε, nyv -o -blea de ε, nyv a mu o jre' "nyva' ke'wle, 'kaa nyv -jo sea de 'ble ε, de -je o 'blea mo nyv a muε -mε o 'kwa -saa'.

27 'De -je -sia 'o la emε -ni ao ja 'vυn 'ma tvnyv -vυ seε "i ni- 'vυn 'jea vυpυ 'a 'beo ni ε -wεe ao 'je vυpυ 'dba -ta 'vυn "juoi.

Sesi pa 'o Selisalem-kwlo 'di (Matie 21.1-11 ; Maki 11.1-11 ; San 12.12-19)

28 Sesi -koa' wlvā kan' 'sv ε, o kvn 'e nyv 'a nya -wεe vυ 'kpa Selisalem -jei".

29 -Ta vυ "kuban Befase ke Betani i, 'bo olift-crυ -pυn", 'sv Sesi dboε o' klai" nynuu 'soon nya 'de o 'na :

30 Ao mu 'o -kwlo -nva 'o -a "juoi 'mva- 'di, aoa muε soofaeju -ε -mvva i jεεa'. Nyv jro' se ε "kpei -te due'. Ao kain ε i, -wεe ao 'je ε -ta ja-.

31 -Bo nyv -tee' aopυ i -wεe o 'e nv : Deε-ti aoa kain ε i ε, -mε ao wlu ka 'de o -pee ao 'na : Tv"bo -ni ε 'i.

32 Nyv Sesi dboa mua, ka o "sia dυ 'a 'nynυ ε, 'kamō vυ jεε ι -ceεn'-.

33 -Ta vυ nva soofaeju 'a i kaian' 'sv ε, εε' jevυn -wi" wlu' 'de vυ -pee vυ 'na : Deε-ti aoa kain soofaeju i ε- ?

34 'Sv vυ 'na : Tv"bo -a -pōn' ε.

35 -Wεe vυ kpa Sesi soofae' ju 'de vυ sro vva' 'vυnpaadυ 'bo ε "kpei, -wεe vυ 'jaa- 'o Sesi.

36 -Ta vυ nva naa' a, nyioo a sroε vva' 'vυnpaadυ -je woi -ta -wee' "klein.

37 -Ta o' "kuban Selisalem i 'sv ε, -wεe o' -crea' olift-crυ ε, 'mva- "ji 'e nyv "klein -vυ -ke o' na 'vυn 'ε, 'sv vυ -tee Kea 'a 'nynυ "i 'bεεa' -pυn",

38 vυ 'na : Kea 'a "diwan kvn 'beo -o' jia 'de εε' 'nynυ 'vυn ε ! pεε 'a blva'

nɪ 'e jaʋn 'di ! Kea 'a 'nɪnɪ 'bei" -ta "o -ta !

³⁹ Fariseen-wi" 'a jrɪ' -nɪa 'e nyɔ "klu ε, ʋʋ wlu' 'de Sesi -pee ka ʋʋ 'na : Nyɔ dɛtɔɔi, -ɪn -kaa' -ma klai" nɪnuu 'ɔn ke ʋʋ 'je wlu-tɪ 'bɔ.

⁴⁰ 'Sɔ Sesi wlu' 'de ʋʋ o ɔ 'na : -Bo 'ma klai" nɪnuu 'bɔ wlu-tɪ mɔ 'de ε, "soikpi a muε wlu'a'.

Sesi -fin" - 'de Selisalem 'a -tɪ' 'ɔn

⁴¹ -Ta ʋʋ "kɔʋan Selisalem i, -wεε Sesi -gbʋen "kpei i 'sɔ ɔ -tee -fin" 'a -pɔn" 'de εε' -tɪ' 'ɔn 'de ɔ 'na :

⁴² Εμε Selisalem-kwɔ, dɪ -ɪ -tea εε' pεε 'a blua 'a -tea', -bo ε 'wɔɪn 'mii- 'de 'wɪ -nɪ 'di 'de ε, ε "paa', 'kaa kaan ka ɪa' dɪ tu pa 'kwla 'de ε "jri 'de.

⁴³ 'Wɪ jri' -ɪa mu nɪnia', 'de εε' tɪnyɔ 'je ε -sa, -wεε ʋʋ 'je 'ε -gblo" 'dei po -ta "o -ta.

⁴⁴ ʋʋa' muε ε -ke εε 'bleenyɔ i-saa'. ʋʋ se εε' -gbi" a "soukpo 'bo ε -posou" "kpei siei, dε-nʋε' nɔ" Kea -sa 'o, -wεε ε jia ε "i-tea', ε se εε' nɔ" tu "jriε- o sie.

'Dɔɔ pɔʋn

(Matie 21.12-17 ; Makɪ 11.15-19 ; San 2.13-22)

⁴⁵ -Wεε Sesi pa 'e Kea -gbu klaa" 'di, 'sɔ ɔ -tee nyɔ -ʋʋa poa 'dɔɔ 'demu 'a inʋa' -pɔn".

⁴⁶ 'De ɔ wlu ka ɔ 'na : Dε -crɪa 'de Kea 'a 'sbε 'di ε, ε 'naa : 'Ma -gbu" nɪε Kea bae-gbu. 'Kaa aopɔ mɔ ε, aɔ nʋ ε "jriʋn 'a "jrui 'kɪn-gbu 'ɔn.

⁴⁷ Ε 'wɔa 'o mu ε, Sesi a tɔɔ nyɔ Kea 'a -tɪ' 'de Kea -gbu klaa" 'di 'wɪ "o 'wɪ. 'Kaa 'sraa -saʋn 'a klae" o, ke' wɔ-saʋn o, nyɔ "jru kpɔ' i -teʋn -nɪa 'e nyɔ "klu ke ʋʋa -pɔn Sesi 'a 'dba -kɔ i.

⁴⁸ 'Kaa ka ʋʋ 'jea nʋ 'ka se nɪ-, dε-nʋε' nyɔ -tuu"-tuu -a -jɔɔ' ɔ -wεε -ʋʋa -je ɔɔ' wlu doin" o poa 'a "dia.

20

-Ta Sesi 'a 'ikmaa' 'wɔ ε- ?

(Matie 21.23-27 ; Makɪ 11.27-33)

¹ 'Wɪ jrε' o, -ta Sesi nɪa nyɔ dε tɔɔa' 'de Kea -gbu klaa" 'di, -wεε ɔɔ 'tmɔa -pɔia" -tɪ 'de nyɔ -pee ε, 'bomɔ

'sraa -saʋn 'a klae" o, ke' wɔ-saʋn o, nyɔ-cɔɪn' -wɪ" jii-,

² -ɪn -tmɔʋ' -aʋn, dε -ma "ikmaa' -nε tba 'e "jri -ta -gbo" ε- ? 'De nyɔ -nyɪ" -ʋn εε' "ikmaa' tu ε- ?

³ 'Sɔ Sesi wlu' 'de ʋʋ -pee ɔ 'na : 'Ma jɪε aopɔ dε due' i -teea' -ke.

⁴ Nyɔ -dbo' San nyɔ "nɪ "jru pɔoa a- ? Ε Kea -ae, -aee' nyɔɔpɔ -oo ? Ao -sε "kpei.

⁵ 'Kaa ʋʋ -tee εε' 'mii dia' -pɔn" 'bo ʋʋa' 'sɔ 'nɪnɪ ʋʋ 'na : -Bo -a -na Kea -dbo' ɔ ε, -mε ɔɔ muε nʋa' dεε -tɪ aɔ se ɔɔ' wlu tɔ' 'ɔn 'je ε- ?

⁶ 'De -bo -a -na nyɔɔpɔ -dbo' ɔ ε, -mε nyɔ -wee' "klein a muε -aʋn "sei itbaa' 'de ʋʋ 'je -a -dba, dε-nʋε' ʋʋ -wee' 'na : San nɪε Kea 'a weepɔi -o.

⁷ 'Sɔ ʋʋ wlu' 'de Sesi -pee ʋʋ 'na : Nyɔ -dboa' San nyɔ "nɪ "jru pɔo -a se ɔ juo-.

⁸ 'Sɔ Sesi 'na : -εε, 'mɔ -ke ε, -ta 'ɪn -sa "ikmaa' -wεε 'ma nʋa dɪ -nɪ ε, 'ɪn se 'o 'a 'nɪnɪ "sii- -ke 'de aɔ -pee.

-Busan dinyɔ 'a "ipoo-tɪ

(Matie 21.33-46 ; Makɪ 12.1-12)

⁹ 'Bo -mε 'de ε, Sesi pɔoε -tɪ' "i 'de ʋʋ -pee ɔ 'na : "Ju due' mɔ -dba rεsen -kle -wεε -ɔ sie -busan dinyɔ o, 'de -ɔ mu 'dʋʋa' 'de 'blʋa- -tɔɔn "kpei.

¹⁰ -Ta rεsen -sa nɔ" nɪnia 'sɔ ε, ɔ dboε ɔɔ' dɔnɔvi due' 'de -busan dinyɔ o -wεε ʋʋ 'je ɔɔ' -nε rεsen jɔ 'o -sa, 'de ʋʋ 'je ɔ "nyɪ. 'Kaa -busan dinyɔ kpɔn 'o, ʋʋ blɔ', -wεε ʋʋ po ɔ -jei", ʋʋ se ɔ dε jrε' "nyɪ.

¹¹ ɔ dboε ɔɔ' dɔnɔvi jrɔ' ke'wɔε, 'kaa ʋʋ bla -mɔ 'mε -ke. ʋʋ -cree" ɔ' -cree -cree"-, -wεε ʋʋ po ɔɔ' foo" -jei".

¹² -Wεε ɔ dbo ɔɔ' dɔnɔʋʋn 'a kpe taan -nɔ ke'wɔε, 'kaa ʋʋ bla -mɔ 'mε, ʋʋ je ɔ pɔoa-, -wεε ʋʋ nʋ ɔ i.

¹³ 'Sɔ -kle' jei 'na : Ka 'ɪn 'je -je -mε 'ε dε tu 'a sɔn nʋ 'ja a- ? 'Ma jɪε 'ma -tɪ' kmaju dboa', ʋʋa muε -mɔ 'ɔ nɪ' -tea' dεwε-jε.

¹⁴ 'Kaa -busan dinyɔ 'je ɔ i ε, ʋʋ pɔoε -tɪ' ʋʋ 'na : Ao jɪ, "ju -kle' -nε 'jea 'kwa sie 'de nya, ɔ ka. -A -dbo', -wεε -kle' -nε 'je -aa dε nɪ 'bode.

15 'Su ub bluu o "kpei, -wee ub -so 'o -kle' 'di 'de ub 'dbo.

'Su Sesi -tee' ubub i o 'na : -Bo -kle' jei -no ji 'ee, ka o 'je -busan dinyu -nu 'a -ti' nu e- ?

16 Oo mue jia', o 'je ubub 'dba, -wee o 'je oo' -kle' nyu jru' kwa -te'. -Ta ub 'woan wlu -ne, 'su ub 'na : Kea 'bo -me 'e de tu nuu !

17 'Kaa Sesi -gbuen ubub ja -gbun -gbun, 'su o 'na : Wlu -crua' 'de Kea 'a 'sbe 'di -ne, -me 'de 'de- ?

"Soukpo -gbu"poun pood sun i e, eme -kpa -gbu" po "sou -ceen'-, -wee -e -ko' -gbu" "i.

18 Nyoo "o nyoo -ka i 'bo e "jri e, oo mue i -craa', 'de -bo e blu 'bo nyoo "kpei e, oo mue iwaa' see.

'Bluajei 'a 'wei -saa' (Matie 22.15-22 ; Maki 12.13-17)

19 Ke' wo-savn o, 'sraa -savn 'a klae" 'woan wlu -ne 'su e, uba -pon ub 'je 'o "si ub 'je Sesi kpon, de-nue' ub 'je kan' 'me ka Sesi pood -ti' -ne "i 'de ubub 'a -ti' 'un e. 'Kaa nyu 'a faun a nu ubub 'me.

20 'Su ub -tee Sesi 'a "jrie- o sia' -pun", -wee ub dbo nyu jru' ub 'pen 'srei" -wee -ub -je Sesi kpon 'bo oo' -ce" 'e wlu "kpei. Ub nte "i ub 'je o 'de -kwounjeun -wi" "juoi ja-.

21 -Wee ubub -tee' o i ka ub 'na : Nyu detooi, -a -je kan' 'me de -ma -tmua ke de -ma tooa nyu 'srei", nyoo jro' 'o faun 'a nu -un, 'kaa -ma too nyu Kea 'a -je 'de to' -ti 'un.

22 Eme -ti -a -ni" -a -je -un de jre' i -tee'-. -A -bee' 'mee -a -je 'wei -sa -a -je Sesaa "nyu ? -A -si -aee -un" -a -bo ' -saa' ?

23 Ka uba pood Sesi 'sre i e, o 'je kan' 'me, 'su o 'na : Ao to 'un 'weijo due' "i kea', 'un 'je e 'je.

24 Nyoo -oo 'nyu ke -oo "jrukpa" nu 'bo e "kpei e- ? Ub 'na : Sesaa -o.

25 'Su Sesi 'na : De -nia Sesaa 'a de, ao "nyu e Sesaa, -wee de -nia Kea 'a de, ao 'je e Kea "nyu.

26 'Su de ub 'jea 'je 'de oo' wlu 'di, -wee ub 'je o "kpei kpon e se nu-. Tai' "maa ubub 'me, 'su ub "mue won.

'Meun 'a "kunyio' son -ti (Matie 22.23-33 ; Maki 12.18-27)

27 E 'wlu 'o -mo e, Sadiseen-wi" -na "kunyio' soan' se nu e uba' jru' jie Sesi i -teea'.

28 Ub 'na : Nyu detooi, de Moisi 'a ke' 'crua 'de -aa -ti' 'un e, e ka : -Bo -ma de'dinmou 'ble 'nyoo -wee o ke u se "ju 'wlu 'de o 'je 'me, -me oo' "dei "duo 'nyoo -nu 'un, 'de o ke u 'je "nyuu- 'wlu 'de oo' -fein' -mea 'a 'nyu 'un.

29 'Kaa de'dinmai -me" 'son -nu 'emu, uba' -jo -saa "i 'blee 'nyoo, o ke u se "ju 'wlu 'su o 'mee.

30 'Kamoo uba' 'soon -no nu -ke. 'Su uba' taan -no "duo -tion" 'nyoo -nu 'un 'e,

31 'kamoo e nu 'de nyu -me" 'son -nu 'a -ti' 'un. Ub ke u se "ju 'wlu mamau 'su ub -wee' je 'me.

32 'De ee' "jru 'a "ti 'un 'su e, 'nyookpao' -nu 'mee -ke.

33 "Kunyio' sonwi o 'ee, nyoo we- 'nyookpao' -nu 'je "bli "ti -gblein' e- ? De-nue' u jii "nynunmai -nia -me" 'son -nu -wee' 'kwai.

34 'Su Sesi 'na : "Nynunmai -nia 'no 'blua- "kpei e, uba 'blee 'nyoo, -wee 'nyookpae' -nia 'no 'blua- "kpei e, uba "ti jra.

35 'Kaa nyu -uba mua "kunyio' son ka nia' de'boo- no", 'de -ub -jea 'kmunia' -sea' -kwe -ta 'ble 'je 'de jaun 'di e, ub se 'nyookpae' 'blei, 'de 'nyookpae' se jra 'tii.

36 'De ke'wle e, ub se 'mei 'bode, ka Kea 'a "soa-wi" nia, 'kamoo uba mu nia', -wee ub 'je Kea 'a "nyuu- nu-, ub -tee "kunyio' soan 'a -tea'.

37 "Kunyio' soan 'a -ti' me Moisi 'tmu 'de oo' 'sbe 'di tein". -Ta -gbauo'- a waan ne i -wee o 'jee e "jrie-, 'bomo oo 'daa- Kea Ablaam ke Isaaki ke Sakobu 'a Kea.

38 'De Kea se 'meun 'a Kea nu-, e nte 'kmunub 'a Kea -o, de-nue' nyu "klein -uba -mea ub nte 'kmu 'bo e "juoi.

39 'Su ke' wo-savn jru' wlu' ka ub 'na : Nyu detooi, ka nyoo o 'tmua -ti', 'kamoo -nao.

40 'Bo -mε 'de ε, nyɔ jɾɔ' se ɔɔ' dε i -teea' 'bεε- la 'bode.

*Nyɔ -ɔɔ 'ju Klisi ni ε- ?
(Matie 27.41-46 ; Makɪ 12.35-37)*

41 -Wεε Sesi wlu 'de υυ -pee ɔ 'na : Ka nyɔ 'bεε- ɔ 'je Nyɔ 'pυvi Kea -tea' 'o Dafidɪ 'a "ju 'daa- ?

42 'De Dafidɪ 'a -cε" 'kpa 'a 'sbε 'di ε, ɔ wlu' ka ɔ 'na :

Kea -niα Tu"bo ε, ε wlu' 'de 'ma Tu"bo -pee ε 'na : -In -te i 'de 'ma dianfɔ o mamav

43 'sv, 'in 'je -ma tɔnyv -ma bv -son ku 'vn nv.

44 -Bo Dafidɪ -mɔ 'dɔɔ Tu"bo 'ee, -mε ka ɔ ni Dafidɪ 'a "ju nɪsɔn 'ja a- ?

*Sesi -saa nyv fεn' 'de ke'wɔ-sanyv 'a -ti' 'vn
(Matie 23.1-36 ; Makɪ 12.38-40)*

45 -Ta nyv -wee' "klein niα ɔɔ' wlu doin" o poa' a, 'bomɔ ɔ wluu 'de ɔɔ' klai" nynyv -pee ɔ 'na :

46 Ao -tu" aoa' -cε" 'ε -ti', 'de ke' wɔ-savv 'a -ti' 'vn. υυ paa "bai-tɔɔn' -tɔɔn 'vn, -wεε υυ ni ε "i 'de nyv 'je υυvυ 'jewlu o po -ta -wee', εmε -εε -tein 'dɔε 'dɔε υva -pɔn "kpei -tea' i 'de Kea -gbi 'dii ke -kɔ' -son i ke-.

47 υva -sa' -tion" nynyv kpaε' dɪ 'kwai -gbi' 'dii, 'de -bo υva sea Kea bae ε, υva po baewlu -tɔɔn' -tɔɔn 'bo nyv "juɔi, -wεε nyv 'je υυvυ dε 'dɔεnvvn 'daa-. εmε -ti υva' -nε 'pee a mu "ikmaa'.

21

*-Tion" 'nyvɔ 'ɔ niα" wei' jɔ-
(Makɪ 12.41-44)*

1 Sesi kpa "jri "jei, -wεε ɔɔ -gbvvn' nyv "kpei- 'de Kea -gbu klaa" 'di 'sv, ɔ 'jeε "wliijejvvn, -υva nv Kea -paan' "jrii 'de -υva po 'wei 'de 'wei 'dipodε 'di.

2 'Bomɔ ɔ 'jee -tion" 'nyvɔ due' "jriε- -ke, -v po 'e va' niα" wei' jɔ "mu 'sɔɔn,

3 'sv ɔ 'na : 'Ma 'tmvυ aopv tɔ' -ti, -tion" 'nyvɔ niα" a 'dba -ta a, υmv -po' 'de dε -tuu", -ε -sii "wliijejvvn,

4 dε-nvε' 'wei -i -sia υυvυ i ε, imv υva nvυ -paan' 'vn. 'Kaa υmv ε, va'

niα" wei' jɔ- v -tea' -kwlɪ" ε, εmε -wee' v po 'demu.

*Sesi 'tmvε Kea -gbu klaa" 'a
'jei-gba' -ti*

(Matie 24.1-2 ; Makɪ 13.1-2)

5 "Soi 'dɔε ke -paan' dɪ -i -niα Kea -gbu klaa" 'a -pεε ε, -ta nyv jrv' niα ia' "wɔin 'tmva a 'bomɔ Sesi wluu ka ɔ 'na :

6 'Wɪ jri' -a mu nynia', -wεε dɪ "klein aoa 'jea i -ta, ia mu blua' 'de ia' "soukpo se 'bo ε -posou" "kpei siei.

*'Kmv 'a -kwe-ti
(Matie 24.3-14 ; Makɪ 13.3-13)*

7 'Sv υυ -tee' ɔ i ka υυ 'na : Nyv dεtɔɔi, nɔ" wε- 'di ia' dɪ tu i 'je nvυ ε- ? 'De -bo ia' dɪ tu 'a nɔ" ɔ se 'o nyni 'ee, ka -a -je εε' juosvvn nv ε- ?

8 'Sv Sesi 'na : Ao -tu" aoa' -cε" 'ε -ti', -wεε nyv je aopv- 'srε ipoo-. Nyv -tuu"-tuu -a mu 'ma 'nyni "jru -tea' 'sv -υυ -je ji -wεε -υυ -je wlu ka 'mɔ -ni Klisi, 'ma nɔ" nyni, ao 'bo 'o υυvυ 'de blaa.

9 Aoa mue tv ke -kli 'a 'kpa -cruen' 'wɔan' -ta "o -ta, -mε dε 'bo ao 'di iwaa, dε-nvε' ia' dɪ tu 'je nvυε -o "i-saa' nɔ", 'kaa -mε se 'blva 'a -kwe- nɔ" ni ke.

10 -Wεε ɔ wlu υυ -pee ke'wle ɔ 'na : nyv 'a kpe jrv' a mue υυ -ponyiv o -foan' 'blva 'a blo' wɔn jre' ε mue ε -poblva o -foan'.

11 'Blva- a mue crea' -ta "o -ta, 'mυε- ε mue jia', 'wε- ε mue isia', "ikmadɪ a mue nva' 'de εε' nɔ" tu 'di, -wεε "jriε o siedɪ klae" klae" 'je nvυε 'de javv 'di.

12 'Kaa nɔ" -ti -mɪ 'a dɪ tu 'je 'o nyni ε, υva mue aopv svv -pvv" kpaε', -wεε υυ 'je aopv 'kle -tu". υva mue aopv kea -gbi 'di kpaε', -wεε υυ 'je aoa' 'pee 'je. υva mue aopv -kaso 'di poa', υva mue aopv "kuan pooa' 'de 'beɔ-wi" ke 'blvajevv "juɔi 'de 'ma 'nyv 'vn.

13 Ia' dɪ tu a mue ao "jri i nvva' -wεε i 'je ao 'ma -ti' 'tmva' -je wɔn kain-.

14 Ao -tu" aoa' -cε" 'ε -ti', ao kuu 'dii. Dε ao 'jea 'e "jru 'di 'blee ε, εmε -ni Ka ao 'jea aoa' -cε" 'ε o 'wlvsvv nv ε, ao 'bo εε' tɔ' i naa,

15 δε-νυε' 'ma -ce" 'kpa -a mu aopu to' -kwlu" poa', 'ma muε ao wlu 'wɔn poa' -wεe ao 'je ε 'tmu 'de aoa' tunyu se ao 'wɔn "i 'bεei.

16 Ao "bo -wi" o, aoa' de'di -wi" o, aoa' 'wluɔaun o, aoa' "dei -wi" a muε ao wɔn "kpei cean' u' 'je nyu -tuu"-tuu 'dba 'de aopu "klu.

17 Nyu -wee' a muε aopu 'un 'nyεa' 'de 'ma 'nyu 'a -ti' 'un.

18 'Kaa aoa' "muɔɔ due' kouu -gbai ka se "mai 'bo aopu "jru.

19 Ao kpun 'e nai" 'blea' "jri -wεe ao 'je 'kmuua' -ceen' 'je.

Sesi 'tmuε Selisalem-kwlo 'o 'jei-gba' -ti

(Matie 24.15-21 ; Makı 13.14-19)

20 -Bo ao 'jee- aoa' tu o -foun "jriε-, -wεe u' 'je 'e Selisalem-kwlo 'e po ε, -mε ao sie -kwlu o ka εε' ja -gba' nɔ" nyua.

21 -Mε nyu -ua 'de Suide ple, u' 'je cru' "kpei- mu. Nyu -ua mua 'o Selisalem ua' a, u' -too"- u' 'je ε o teen-. 'De nyu -ua mua -gbei" woi ua' a, u' 'bo -kwlo de muε,

22 δε-νυε' ia' 'wı tu a muε Kea 'a 'pee 'jewı ua', εmε -ni di "klein -crua' 'de Kea sbε 'di 'a 'o nyu wı-.

23 'De ia' 'wı tu 'di ε, εε muε "nmia -ti ua' 'de "kwlinynokpae' ke -gbaan un 'a -ti' 'un, δε-νυε' 'kle klaa" a muε nyu -wee' "kpei jia' 'de Suifu 'a 'blua- 'di -wεe Kea 'a 'cen' 'je "kpaε' 'pεen- 'de Israe-nyu "kpei.

24 Uua muε aoa' jru' -cne "i 'dbaa', uua muε jru' kuɔn 'un kpuan', -wεe u' 'je uupu 'blua 'a 'fo -wee' "klein "kpei- kpa. Nyu 'sru a muε Selisalem -kwlo bu -son i suuan' mamau 'su uua' -ne nɔ" -tu" a ε 'je 'o -kwε.

Nyio 'o 'ju 'a dejisuu

(Matie 24.29-31 ; Makı 13.24-27)

25 'De εε' nɔ" tu 'di ε, di klae" -ia mua nuua' 'de 'jru o, 'cu o, 'cu-suu 'a -ti' 'un ε, ia muε nyu tai' "maa'. Nyu -wee' "klein a muε 'e faun 'un ua' 'de 'tonie 'a -cruen" 'ε -ti' 'un.

26 Faun 'a 'su a muε nyio 'dbaa' 'de di -ia mua nuua' 'de 'kmu "kpei 'a -ti' 'un, δε-νυε' "ikmadı -ua 'e jaun 'di ε, i -wee' "klein a muε i -suua'.

27 -Wεe nyu 'je nyio 'o "Ju "jriε- 'jee-, 'de o 'e ji 'bo buε" "kpei, o ke o' tu "bode ke "ikmaa' ke-.

28 -Bo ia' di tu a sea jia' -tee ε, -mε ao "duo 'kpu 'un, ao kpa "jru 'jei, δε-νυε' aoa' seie nɔ" "kuuan- i.

Fiktu 'a 'ipoo-ti

(Matie 24.32-35 ; Makı 13.28-31)

29 'Bo -mε 'de 'su ε, Sesi pooe -ti' "i ka 'de u' -pee o 'na : Ao sie fiktu ke ti jru' "jriε- o kea' !

30 -Bo aoa sea i 'je -wεe ia sea wıu dee tbaa' -tee 'su ka -kua" a "kuuan i ε, ao 'je kan' 'mε.

31 'Kamɔ εε mu ua' -ke 'de nyio 'o "ju 'a deji nɔ" 'un -ti' 'un, -bo aoa sea di -ni 'je -wεe ia sea 'o nyu ε, -mε ao poε -kwlu o ka Kea 'a 'beode 'ε "jri "kpaεpo nɔ" o "kuuan- i ε.

32 'Ma 'tmuε aopu to' -ti : Nyu -ua 'kmu 'de -stanwı -ni 'di ε, u' -wee' "klein se 'mei, di -ua 'muε- i -wee' a jea 'o nyu.

33 'Blua ke jaun a muε i soan', 'kaa 'ma wlu se isoin 'nɔ 'kmu.

Ao -te 'jriε- "i

34 'De o 'na : Ao -tu" aoa' -ce" 'ε -ti', ao 'bo aoa' -cei" "taie, -wεe de dia' ke nmɔ 'naa' ke 'kmu 'a di ke 'wei 'a 'tun 'bo aopu kuɔn 'un 'bleε, 'de ia' 'wı tu je aopu "jru -tiie'-,

35 δε-νυε' ka nyu o poa 'sai 'de εε "fiian 'blua 'dinyu -wee' "jru i ε 'kamɔ εε mu ua'.

36 Ao 'bo 'muε, ao bae Kea jeejee, -wεe ao 'je 'kpu 'ble 'de ao 'je di -ia mua jia' 'muε- woin" 'pu, -wεe aoa' di je cre 'de nyio 'o "Ju "juoi.

37 Ka -son' o -stan', kamɔ Sesi a toɔ nyu de 'de Kea -gbu klaa" 'di, -wεe -bo kwie kpun ε, 'de o' mu "mau'wı -wee' nua' 'de olift-cru "kpei.

38 -Wεe -bo -klae" pεen "o -klae" pεen ε, nyio'pu a ji o' wlu doin" o poa' 'de Kea -gbu klaa" 'di.

22

"Jrujeun a pa Sesi 'a jaa"

(Matie 26.1-5 ; Makı 14.1-2 ; San 11.45-53)

1 Kɔɔnkwla' 'wɔɔ -kɔ' -εε 'nynɪ nɪa pakɪ, -ε "kpei ɔɔa diia -di'pen -sea' -puun" de o mu a "kɔɔan i.

2 'Sɔ 'Sraa -saɔn 'a klae" o, ke' wɔ-saɔn a -pɔn Sesi 'a 'dba -kɔ i, 'kaa ka ɔɔ 'jea εε' sɔn nɔ ε, 'ka se nɪ, de-nɔε' ɔɔa plee nyɔ 'a "jriε- 'mε.

Suida 'wɔɔn- Sesi 'a 'de to -tɪ 'mε (Matie 26.14-16 ; Makɪ 14.10-11)

3 'Sɔ -sion' paa 'e Suida -ɔɔ "kpei -tenynɪ nɪa Isikario 'ɔn 'ε ɔ nɪε klai" nynuu -nɪa -puue 'jɔ 'sɔɔn 'ɔ due' -o.

4 ɔɔɔ -pɔɔa a Sesi 'a dbɔɔn -puue 'jɔ 'sɔɔn 'de ε, ɔɔɔ -mu' 'de -ɔ -ke 'sraa -saɔn 'a klae" ke Kea -gbu i fuɔɔn 'a "jru o jɔ- 'je Sesi 'a 'de toɔn 'a wlu 'ɔn 'bεε-.

5 'Sɔ ɔɔa nɔε 'mɔa-, 'bomɔ 'wei ɔɔ 'jea Suida "nyɪ ε, ɔɔ 'bεε- 'a' wlu 'ɔn -ke.

6 Suida 'wɔɔn- 'wei "nyɪ-tɪ 'mε. De -tba' 'o mu ε, ka ɔ 'jea nɔ -wεε ɔ 'jea Sesi 'e to 'de nyɔ ti "i wɔɔ-, εmε ɔɔ -pɔn i.

Sesi ke ɔɔ' dbɔɔn nmaεε Pakɪ 'a -kɔ' -tu" dɪ- (Matie 26.17-25 ; Makɪ 14.12-21 ; San 13.21-30)

7 -Di'pen -sea' -puun" de o mu 'a -kɔ' 'ɔ 'wɪ -ε 'di ɔɔa 'dba pakɪ 'a 'sraade nynɪ'. 'De εε' 'wɪ tu 'di mε Suifu-wi" 'je 'blaε -tɔɔ 'dba, -wεε ɔɔ 'je Pakɪ 'a diide pi.

8 'Sɔ Sesi dbɔε Pɪi ke San ɔ 'na : Ao mu -wεε ao 'je -aa Pakɪ 'a diide pi -a -je di.

9 -Wεε ɔɔɔɔ -tee' ɔ i ɔɔ 'na : -Ta wε- -ɪn -nɪ "i -a -je ε pii ε- ?

10 'Sɔ ɔ 'na : Ao po doin" i, -bo aɔa sea -kwɔ i "si ε, aɔa muε "ju due' jεεa', ɔ 'je "nidε 'ble, -mε ao bla 'bo ɔ 'de, -wεε -gbu" -ε 'di ɔɔ mua paa' a, 'de ao ke ɔ 'je 'e pa -ke.

11 -Wεε ao 'je wlu ka 'de -gbu" jei -pee : -Aa 'blei 'naa -ta ka ɔ ke ɔɔ' klai" nynuu 'je Pakɪ 'a diide dii ε- ?

12 -Bo ao 'da kan' a, ɔɔ mu ao -gbu" 'a "jei wɔn klaa" due' tɔɔa' -ε 'di "kpei -tedɪ ke dɪ -wee' "klein 'je kpɔi" -tee ao 'je jεε-. 'bomɔ ao 'je Pakɪ 'a diide pii-.

13 ɔɔ mua, ka Sesi "sia dɪ 'a 'nynɪ ε, 'kamɔ ɔɔ jεε ɪ, -wεε ɔɔ pi Pakɪ 'a diide.

Sesi 'a de'boɔdiide (Matie 26.26-30 ; Makɪ 14.22-26 ; 1 Korɛntɪ 11.23-25)

14 -Ta dɛdi nɔ" nynɪa 'sɔ ε, Sesi ke ɔɔ' dbɔɔn -tee de dia' -pɔn".

15 'Sɔ ɔ wlu' 'de ɔɔ -pee ɔ 'na : 'In nɪε "i sese ao ke 'ɪn 'je Pakɪ 'a diide -nε di -tadue -wεε 'ɪn 'je 'ma -cε" wɔn 'jea' mu,

16 de-nɔε' 'ma 'tmɔɔ aɔɔɔ 'mε, 'ɪn se ε dii la 'bode mamau 'sɔ ε 'je εε' -cεεn' -nε 'ε "i -kwεa' jεε- 'de Kea 'a kεεma' -kwɔ 'di.

17 'Sɔ Sesi "due nɔɔ -saan -de 'ɔn, -wεε ɔ po εε' Kea 'sε-, 'de ɔ 'na : Ao "due 'ɔn -wεε ao 'je ε "wɔin -seea',

18 de-nɔε' 'ma 'tmɔɔε aɔɔɔ tɔ' -tɪ, de -wɔɔa -ta -ε mua nya 'ɪn se rεsɛn 'jɔ 'ɔ nɔɔ 'nai mamau 'sɔ, Kea 'a tɔ"bodε 'je "jri "kpaε po.

19 -Wεε ɔ "duo -di'pen 'ɔn, ɔ poε εε' Kea 'sε-, ɔ cεεn ε i ɔ "nyɪ ε ɔɔɔɔ 'de ɔ 'na : -Di'pen -nε, ε nɪε 'ma ku 'ɪn toa 'de aɔa' -tɪ' 'ɔn -o. Ao nɔ εε' de tu jeejee 'de ao 'je 'ma -tɪ' -kwɔ ɔ po.

20 ɔɔ -kɔa' -di'pen -nε dia' 'sɔ ɔ "duo nɔɔ -saan 'a de 'ɔn ε -ke 'de ɔ 'na : Nɔɔ -nε ε nɪε 'ma nymɔ -ε -wɔa i 'de aɔa' -tɪ' 'ɔn -o, εmε -po' dbεε de dee 'de ao -ke Kea 'nynɪ.

21 Ao -gbɔn 'nɔ "ju -ɔɔ mua 'ɔn 'e toa' 'a, ɔ ke 'ma -a -nɪε sɔn -tadue poa' -ta.

22 Tɔ' -o, nyɔɔ 'ɔ "ju a jɪε 'mεa' la, ka Kea cεan εε' wlu -tie" see ε, 'kaa ε nɪε "nmia-tɪ -o 'de "ju -ɔɔ mua ɔɔ' plei nɪa 'a -tɪ' 'ɔn.

23 ɔɔ 'wɔan wlu -nε 'sɔ, ɔɔ -tee ba i -teea' -pɔn" due 'due ɔɔ 'na : Nyɔ wε- -bεε' -mε 'ε nɔa' 'de -a "klu -ta a- ?

-ɔ -nɪ klaa" a- ? (Matie 18.1; 20.25-28 ; Makɪ 9.34; 10.42-45)

24 ε 'wɔɔa 'o mu ε, dbɔɔn 'a 'sɔ -tee ba o -toa' -pɔn" 'bo ɔɔɔɔ 'a 'sɔ 'nynɪ, -wεε nyɔ -nɪa ɔɔa' klaa" 'de ɔɔɔɔ "klu ε, ɔɔ 'je ɔ juo-.

25 'Su Sesi wluε υυ -pee ο 'na : 'Beo-wi" -tea nyυ "jru kpo' i 'no 'blva- "kpei ε, υυ -siie nyυ υυ 'blea wον, -wεε nyυ υυ -sia wον -ny, -wi" -mυ υυa 'daa- υυυυ υυa' δε 'dεe "jrii nυυn.

26 'Kaa aomο 'bo kan' nυε, nyο -nιa klaa" 'de aopυ "klu ε, ο nυ οο' -ce" "ju -saan" 'υn, -wεε nyυ 'blei 'je οο' -ce" nyυ "juοinυυi 'υn nυ.

27 'De nyiοpυ "klu ε, nyο wε- nι klaa" a-, -jοο diia 'tably "kpei -ae, -aee' -jοο nυba nyυ "juοi ε- ? ε se -jοο diia 'tably "kpei nυ- ? 'De -mε 'kamο 'ιn nι 'de aopυ "klu -ta ka nyυ "juοinυυi nιa.

28 Aopυ mο ε, 'kle 'ιn 'jea εmε ao 'je -ke 'de nai" 'blea' 'υn.

29 εmε -ti 'ιn -tee aopυ- 'beoδε 'dei ka 'ιn "Bo -tee ε 'υn 'dei -ke ε,

30 'de ao ke 'ma -a -je -tadue dii, -a -je -tadue 'naa 'de 'ma kεεma' -kwlo 'di -wεε ao 'je tυ"bokpae "kpei -te, -wεε ao 'je Israε-blva 'a blo'wον -nιa -puue 'jo 'soον ο 'pee 'je.

Piei a muε Sesi wον -saa' (Matie 26.31-35 ; Maki 14.27-31 ; San 13.36-38)

31 'Su Tυ"bo wlu' ο 'na : Simο, Simο, -sion' -teeε' 'υn aopυ i, -wεε ο 'je aopυ 'υn -gbao' ka nyο ο -fuan' ko 'υn ε.

32 'Kaa 'ιn bae -ma Kea 'mε -wεε -ma 'ma -kwli" -tea' je -kwlin 'wly. 'De -bo -ιn -biie" 'no 'υn ο ε, -wεε -ιn -je -ma de'di -wi" 'a di ikuu-.

33 'Su Piei 'na : Tυ"bo, -ta υυa mua -υn -kaso 'di pooa' a, 'de -ta υυa mua -υn 'dbaa, 'bomο υυ 'je 'υn -kaso 'di poo, 'de 'je 'υn 'dbaa -ke.

34 'Su Sesi 'na : Piei, 'ma 'tmυυ -υn -ε, no" -ti sυn" 'je -sro' -stan a, -ma muε wlua' kpe taan -ιn -je 'nυ -ιn se 'υn juo-.

Ka klai" nynuu 'jea nυ 'bode ε (Luikt 9.2-3; 10.4)

35 'Su Sesi wlu' 'de υυ -wee' -pee ke'wle ο 'na : -Ta 'ιn dboa aopυ -wεε ao sea 'wei 'dipode ke, -ke ke "kwlai- 'ble 'ee, δε jre' -pον aopυ 'kwa 'mεε ? 'Su υυ 'na : "ιn-, δε jre' se -a 'kwa -pον.

36 'De ο 'na : Kaan ka mο 'jaa nyο -blea οο' 'wei 'dipode, ο "duo ε 'υn. Nyο -blea -ke, ο "duo ε 'υn -ke, 'de nyο sea' -cne 'ble, -mε ο ple οο' 'υnpaade 'de ο 'je -cne due' -tιn'.

37 'Ma 'tmυ aopυ 'mε : wlu -crυa' 'de 'ma -ti' 'υn -ne, ι 'je 'o nyni -o. εε' wlu tu 'naa : ο -srooε' 'bo 'diwονyniυn 'a -tον 'i. De δε -crυa' 'de 'ma -ti' 'υn -ne -tee 'o nyni -ti.

38 'Bomο klai" nynuu 'na : Tυ"bo, -cni 'soον ka -ta. 'Su Sesi 'na : ι -tiei'.

Sesi bae Kea 'de olift-crυ "kpei (Matie 26.36-46 ; Maki 14.32-42)

39 Sesi "sia "kpaε' 'sv, ο muε 'e olift-crυ "kpei ka οο nυa see ε, 'sv οο' klai" nynuu bla 'o ο 'de.

40 ο nynia 'bo 'a -ta -tu 'sv, ο wluε οο' klai" nynuu -pee ο 'na : Ao bae Kea -wεε ao je 'e desayn 'di 'kpa.

41 'De omo teen υυpυ kιn δε-saan" ka, ka nyο ο -fii" a "soukpo ε, 'kamο 'bo ten-, -wεε ο tba 'koi- i 'de οο bae Kea ka ο 'na :

42 'In "Bo, -bo ε -nιε "i ε 'je 'υn 'kle -ne ο teen 'de ε, 'Kaa ka "o ka ε 'je ε nι ε, 'ma -nι 'tυn nυ-tι 'bo nυε, εε' -nι 'tυn nυ-tι nυε-.

43 ['Su Kea 'a "soai due' 'wluε 'e jayn 'di ο jie οο' di i kua'.

44 -Ta 'mεa 'a fayn 'kpa 'de ο 'υn 'sv οο' Kea baewlu a cen nyυ 'υn 'ε, οο' -su' -a -toa" 'bo 'blυο ε -ko' nymο kpy-.]

45 ο -koa' bae' 'sv, ο son 'υn 'ε, -wεε ο mu 'de οο' klai" nynuu ο de. -Ta οο mua -mε υυ -wee' nιε 'mυa' 'de "jrii "kaea' 'υn.

46 'Su ο wlu' 'de υυ -pee ο 'na : Dεε-tι aoa 'mυ ε- ? Ao son 'υn, ao 'je Kea bae -wεε -sion' je aopυ i -tιn'.

Sesi kpyven' (Matie 26.47-56 ; Maki 14.43-50 ; San 18.3-11)

47 ο siie wlua' 'sv, nyυ -tuu"-tuu je i "si. Suida -pooa οο' dboυn -puue 'jo 'soον mο -kον 'e υυpυ 'mla. ο 'kpa Sesi -pυn" -wεε ο -gblee ο -kwli" .

48 'Su Sesi wlu ο -pee ο 'na : Suida, 'de -kwli" -gbleea' 'υn mο -ma cεen -wεε -ma poo nyio 'o "Ju 'sre i ?

49 Nyv -ke Sesi na 'jeea de -εε jia nυba' nya i 'su υυ 'na : Tv"bo, -a po -cny ?

50 Ε "sie 'de υυυυ 'wɔn 'su υba' due' pooε 'sraa -sai klaa" 'a dbonvi -cne, -wεε ɔ cɛn ɔ dian ɔ doun" "jru.

51 'De Sesi "duo wlu 'bn ɔ 'na : "In- 'de, ε sie kan', ao 'bo -cne pooε ! -Wεε ɔ bla "ju -nɔ 'ɔ doun" "i 'su ε jie 'bo -kɔ ɔ de.

52 -Wεε Sesi wlu 'de 'sraa -savn klae" ke Kea -gbu ifυoun 'a "jru kpɔ' i -tevn ke nyv-cɔvn' -wi" -ji' ɔ kpvan' -pee ɔ 'na : Ao 'bleε -cny ke titii -wεε ao ji 'vn kpvan', ε -kɔ' -na 'vn nyε "ku 'dbai -oo ?

53 'De 'wɪ -wee' "klein 'di ε, ao ke 'ma -a -nyε -tadue 'de Kea -gbu klaa" 'di, ao se 'vn sɔn -pvn" -te'. 'Kaa aoa' nɔ" nyini' -wε- la, -jε' mε la -sion' ɔ' "ikmaa' 'je "kpaε' 'pεεn-.

Piei -sa Sesi wɔn (Matie 26.57-58, 69-75 ; Maki 14.53-54, 66-72 ; San 18.12-18, 25-27)

54 Uυ -koa' Sesi kpvan' 'su ε, υυ kpɔ 'e 'sraa -sai klaa" ɔ -gbεin". Piei a bla υυυυ bυ -kɔ woi.

55 Uυ -tba' nε-gban 'bo -gbεin" 'a -kwea'-, -wεε υυ -gbaεɔ' 'de woi, 'su Piei jiiε 'bo υυυυ "klu -wεε ɔ -te i.

56 'Su dbonυnyvɔkpao' due' -je -ɔ, -mε ɔ -tee i 'bo nε wɔin". 'Su υ "si ɔ "jriε- υ 'na : "Ju -nɔ ke ɔɔ na' -ke.

57 'Kaa Piei -too' ɔ 'na : 'Nynɔkpao', 'vn se ɔ juo-.

58 Nɔ" -sia 'o mu dε-saan" ka 'su, "ju jɔɔ' 'je ɔ, -mɔ 'na : -In -nyε nyv -ny 'a due' -o. 'Su Piei 'na : "In-, 'vn se υba' due' ny-.

59 Ε 'wlvα 'o -mɔ 'su, due' ji' ke'wle -mɔ 'nε εε' wlu "kpei -wee' ɔ 'na : tɔ' -ti -o, "ju -nɔ nyε nyv -ny 'a due' -o, dε-nυε' ɔ -nyε Galilei -o.

60 'Kaa Piei wlu' 'de ɔ -pee ɔ 'na : "Bo, dε -vn -nyai" -vn -jea 'tmυ 'vn se ε juo-. 'De εε' nɔ" tu 'di, ɔ "sie wlvα' 'su sɔn" -sro'.

61 Tv"bo "biia i, 'su ɔ -gbυεn Piei ja. 'Su wlu Tv"bo 'tmva 'de ɔ -pee 'de ε, ɔ po ε -kwlv ɔ. Tv"bo wlu' ka 'de-, ɔ 'na : Nɔ" -ti sɔn" 'je -sro' -stan -ma mυε 'vn wɔn -saa' kpε taan -vn -je ny -vn se 'vn juo-.

62 Piei "sia "kpaε' 'su ɔ -tee -fin" 'a -pvn". ɔ -fin" mamav 'su ɔɔ' wɔn 'di je i "kaε-.

Uυ bla Sesi -wεε υυ -cree" ɔ (Matie 26.67-68 ; Maki 14.65)

63 Nyv -υba fua Sesi i ε, υba wlvɔɔ' -wεε υba blɔ.

64 -Bo υυ blɔ dεfɔ "jri ε, 'de υba blɔ -wεε υυ 'na : -In -si' dɪ, -ɔ bla -vn ε- ?

65 'De υba cɛn -cree" i -tuu"-tuu υba -teɔ' kwa.

Sesi mυε 'o -gbajevn "juɔi (Matie 26.59-66 ; Maki 14.55-64 ; San 18.19-24)

66 -Sɔn' -sɪan' 'su ε, nyv-cɔvn' -wee'- ke 'sraa -savn 'a klae" ke ke' wɔ-savn 'kɪεn "jrui, -wεε υυ kpa Sesi 'bo υba' -gbajevn "juɔi,

67 -wεε υυ -tee' ɔ i ka υυ 'na : -Bo -vn -ny Klist ε, -mε -vn -tmυ ε 'de -a -pee. 'Bomɔ Sesi -sεε "kpei ɔ 'na : -Bo 'vn 'tmυ ε 'de ao -pee ε, ao se ε tɔ' 'vn 'jei see.

68 'De -bo 'vn -tee' aopy i ε, ao se 'e wlu -sai see.

69 'Kaa dε -wlvα -ta la -ε mua nya, nyiɔ ɔ "Ju a mυε i -tea' 'de "ikma Kea 'a dianfɔ ɔ.

70 'Su υυ -wee' "klein 'na : -In -nyε Kea 'a "Ju -o 'jaa ? 'De Sesi 'na : Εmε aoa' -cε" 'kpa 'tmva 'o, 'vn ny ε -cεεn'-.

71 'Su υυ 'na : Ε jii 'de ɔɔ' -cε" 'kpa 'wɔn -wε-, -mε dε -εε i -teea' -a -je nyv i -tee' 'bode ε- ?

23

Sesi mυε 'o Pilatɪ "juɔi (Matie 27.1-2, 11-14 ; Maki 15.1-5 ; San 18.28-38)

1 'Su nyv -kwea de -wee' "klein sɔn 'vn 'ε, -wεε υυ kpa Sesi 'bo Pilatɪ "juɔi.

2 'Bomɔ υυ -tee ɔɔ' -ti' "kpei- -tu" 'a -pvn" υυ 'na : -A -nynaa "ju -nɔ i, dε-nυε' ɔɔ paa nyv bɪ -sɔn ɔɔ dooa υba' "jru ɔ 'na υυ 'bo Sesaa 'a 'wei -saa, -wεε ɔɔ 'daa- ɔɔ' -cε" Klist, 'beɔ.

3 Pilatɪ -teeε' Sesi i ɔ 'na : -In -nyε Suifu-wi" 'a 'beɔ -oo ? 'Su Sesi wlu ɔ -pee ɔ 'na : Εmε -jia' 'o 'de -ma -cε" 'wɔn.

4 -Wεε Pilatı wlu 'de 'sraa -saun 'a klae" ke, nyu -kıtın' a "jrui -pee ɔ 'na : Dε -ε -jea "ju -nɔ 'pee kpυn ε, 'ın seε 'je.

5 'Kaa υυ -tuε" "kpei ke'wle υυ 'na 'de ɔɔ' nyu dεtuɔsun 'un ε, ɔ -teeε nyu 'a "jrı dooa' 'de Galile mamau 'sυ ɔ e Suide blva -wee' "i "sii- ɔ e -ta nyı.

Sesi muε 'o Erodtı 'juɔi (Matie 27.28 ; Makı 15.17 ; San 19.2)

6 Pilatı 'wɔan Galile 'a 'nyı 'sυ, ɔ -teeε' nyu i -bo Sesi nı Galile i ε.

7 ɔ 'wɔan ka Sesi 'wlvı 'de Erodtı 'a 'blee 'blva- "kpei 'sυ ɔ kpɔ 'de ɔ o. -Mε Erodtı nıε 'o Selisalem 'de εε' 'wı tu 'di.

8 Erodtı 'jeea Sesi "jriε- 'sυ 'mva- a nυɔ', dε-nυε' ɔ -kwle Sesi 'a 'nyı 'wɔan' 'mε, ɔ -nııı' ɔ ke ɔ 'je 'jee-, -weε Sesi 'je jrıı' nυ ɔ 'je ε 'jriε- 'jee-.

9 'Sυ Erodtı -tee' ɔ dı -tuu"-tuu i, 'kaa Sesi se 'e wlu -sa.

10 -Ta ε nııa kan' -mε 'Sraa -saun 'a klae" ke, ke' wɔ-saun -wee' -nıa 'o υva -tuu"- ε Sesi -tı' "kpei- sɔn-sɔn-.

11 'Sυ Erodtı ke ɔɔ' "soa-wı" a wlaa Sesi 'mε, υva -flεn 'ɔ, υ paa ɔ "bai -εε nva blεble 'un, 'de υυ kpɔ 'de Pilatı o de.

12 'De εε' 'wı tu 'di ε, Pilatı ke Erodtı -υυ -kɔan tυ tεın" 'de ε, υυ 'kpa dβευn.

Sesi 'a 'mε -tı 'a wlu 'bεε' (Matie 27.15-26 ; Makı 15.6-15 ; San 18.39-19.16)

13 Pilatı 'kıen 'sraa -saun 'a klae" ke nyu-cɔun' ke nyu -wee' "klein "jrui, -weε ɔ wlu' υυυυ -pee ɔ 'na :

14 "Ju ao ja 'un -ta -weε ao 'na ɔ dooa nyu 'a "jrı ε, 'ın -tee' ɔ 'wɔn i -wε- 'bo ao -wee' "klein "juɔi. 'Kaa dısaın "klein aoa -tuu" ɔ "kpei- ε, dε 'ın 'jea tɔ' 'un 'je ε, ε se nı-.

15 Erodtı foo" 'sυ se ɔ dεsaun jrε' -pυn" 'je -ke, εmε -tı ɔ jɔ 'nɔ -a o de. Aoa 'jee, "ju -nɔ, dε "o dε jrε' -ε -jea ɔɔ' 'mεa' 'je, ɔ se ε nυ.

16 'Kaa 'ma mu ɔ klae- 'un kpaı' -weε 'ın 'je ɔ i "sii-.

17 ['De 'bo -kɔ' "o -kɔ' -sɔn see ε, Pilatı a "siıε- -kaso 'dii υυ nıa "i i.]

18 'Sυ υυ -wee' -saa -cruen" -tadue, υυ 'na : -In -dba "ju -nɔ -weε -ın -je Barabaı i "sii-.

19 'De Barabaı nıε -kaso 'di, dε-nυε' nyu -toa 'blvajei wɔn o -weε -υυ -dba "ku -kwlı -gbai -fɔn' nɔ" ε, ɔ nıε 'e υυυυ "klu.

20 Pilatı nıε "i ɔ 'jea Sesi i "sii- ε, ɔ wlu' 'de nyu -kwea de -pee ke'wle.

21 'Kaa υυ -wee' "klein -saa -cruen" υυ 'na : -In kɔ ɔ 'bo tu -kwlı", -ın kɔ ɔ 'bo tu -kwlı" !

22 Pilatı 'duε wlu 'un ke'wle kpe 'ε taan -nε ɔ 'na : Dεε-tı ε-, dεsaun -je wε- ɔ nυ ε- ? Dε ɔ nva, -weε ɔ 'jea 'mε 'ın se ε 'je 'de ɔ 'un. 'Ma mu ɔ klae- 'un kpaı' 'de 'ın 'je ɔ i "sii-.

23 'Kaa υυ 'nε Sesi 'a 'bo tu -kwlı" kɔ -tı 'a wlu "kpei mamau 'sυ υva' "wɔ -cruen" je 'o "kpei 'bɔɔ-.

24 'Sυ Pilatı cen 'o wlu ɔ 'na : Dε ao -teea' i a muε nυva'.

25 "Ju -nıa -kaso 'di 'de 'blvajei wɔn o toa' ke "ku 'dbaa 'a -tı' 'un 'de -ɔɔ i "sii -tı υυ -teea' i -tee -tee"- ε, ɔmɔ Pilatı "sii- i. 'Sυ ɔ 'bɔɔ- υυυυ Sesi kwa, -weε dε υυ nıa "i, υυ 'je ɔ "jrıı nυ.

Sesi kɔɔε' 'bo tu -kwlı" (Matie 27.32-44 ; Makı 15.21-32 ; San 19.17-27)

26 -Ta υva kpaı Sesi 'dbaa' a, 'bomɔ υυ ke Sirenı i due' nyu a 'daa- Simɔ -gbυun' 'bo -jeı", -mε ɔɔ 'wlvε -gbei". 'Sυ υυ nynɔɔ i -weε υυ -tu" ɔ Sesi 'a 'metu "kpei 'de ɔ 'je ε 'ble 'bo ɔ 'de.

27 Nyu -tuu"-tuu 'wla υυυυ 'dei. 'Nynυkpaε' a -fıın", υva bla pεε- 'de ɔɔ' -tı' 'un.

28 'Sυ Sesi "biıε i 'de υυυυ o fɔ o -weε ɔ 'na : Selisalem-nynυkpaε', ao 'bo 'un -fıen"-, ao -fıın" aoa' -ce" ke aoa' "nynuu ke-,

29 dε-nυε' 'wı jrı' -a mu nynıa' -weε nyu 'je wlu ka : 'Mva nυ -sran -sie nynυkpaε', 'mva- nυ "kwlı -sea' "ju 'wlv due' ε, ε ke nyııε "ju sea' 'nıa due' ke-.

30 'De εε' nɔ" tu 'di ε, nyu a muε wlvı' ka : Cruı klae" ı 'wla 'de -a "kpei, cruıko" ı kaan -a "jrıı-.

31 'Kaa -bo υva sea dı -nı tu jao "jrıı nυ 'ee 'de -mε tu soε -mε 'e ?

32 -Ta vva kpa Sesi ε, vυ kpa 'diwōnyniυn 'sōn -ke 'de vυ ke Sesi 'e -tadue 'mεε.

33 Vυ nynia 'o -ta nyv a 'daa- "jru kpa" a, 'bo vυ kōv Sesi tu -kwli". Vυ kō 'diwōnyniυn 'sōn -nv 'mε 'bo tu -kwli" -ke. Due' kōvε 'o Sesi 'a dianfō o, -wεe due' -nō kōvε 'o vō' kvanfō o.

34 'Sv Sesi wlu' ka v 'na : 'In "Bo, dī vva nva -ta ε 'bo ι -sroε' 'bo vυpv "jru, δε-nvε' vυ se 'e ι 'de juo-.

ε 'wlvā 'o mu ε, "soa-wi" pōvε vō 'vnpaadī soa', -wεe vυ -gblī' 'vn 'bo vυ 'a 'sv 'nyni.

35 -Ta vυ kōvā Sesi 'bo tu -kwli" ε, nyv -tuu"-tuu -gbae', -wεe -vva -jraa' vυpv. 'pee jevn -wi" a wlaa Sesi 'mε, vυ 'na : Vmō -v -pvva' nyv jrv' ε, v 'pvv- vō' -ce" la -a -je v 'je 'de ! -Bo v nī Klist, "ju Kea 'cra i 'de nyv "klu ε, -mε v "sii- la 'e !

36 "Soa-wi" a wlaa Sesi 'mε -ke, vυ 'kpaā' 'bo v -pvn", -wεe vυ "nyi v -koonmō.

37 'De vυ 'na : -Bo -vn -nī Suifv-wi" 'a 'beo ε, -mε -vn -pvv' -ma -ce" la 'e !

38 De -criva' 'de Sesi "jru kvō' fō o ε, ε 'naa : "Ju -nō nīε Suifv-wi" 'a 'beo -o.

39 'Diwōnyniυn -vυ -kōvā 'bo tu -kwli" ε, vva' due' a -cree"- Sesi 'mε v 'na : -In se Klist nī -nε ε-? -In -pvv' -ma -ce", -wεe -vn -je -a 'pvv- -ke.

40 V 'tmva δε -nε 'sv due' -sia 'o -tee vō "bli -cea' -pvn" v 'na : Kea 'a favn 'a nv -vvn ? 'Pee kvvan -mō -ke ε, δε -nε mε -ma -tmvυ ?

41 -Mō -ke 'mō ke- -a -nīε kui vōn 'je ka-, δε-nvε' -aa kpln sain, 'a -kei" mε -aa -je, 'kaa "ju -nō -mō se desavn jre' nv.

42 'Sv v wlu' 'de Sesi -pee v 'na : -Bo -ma sea 'de -ma 'beode 'vn de ji ε, -mε -vn po 'ma -ti' -kwlv o.

43 'Sv Sesi wlu' 'de v -pee v 'na : Tō' -ti 'a tō' -ti 'ma 'tmvυ -vn, 'de -stanwī 'di ε, -vn -ke -aa muε 'de Kea 'a keema' -kwlv 'di mua'.

Sesi 'a 'mεa'
(Matie 27.45-56 ; Makī 15.33-41 ; San 19.28-30)

44 'De εε' nō" tu 'di -mε 'jrv -tee -gbao, 'kaa ε "muε "jri. 'Sv kwie

kvun' 'de 'blva- -wee" "klein "kpei mamav 'sv, ε je -kwie" jrv -gbao jεε-.

45 'De εε' nō" tu 'di ε, tae' fō -nīa Kea -gbu klaa" 'di ε, ε sōn 'fō 'o 'bo -kwea'.

46 'Sv Sesi "wō v 'na : 'In "Bo, 'vn -tee' ε 'ma 'kmv kwa. V 'da kan' 'sv, vō' feeε' blue i-.

47 "Soa -wi" 'a -jeopoi 'jeea δε -nvva 'mva- "jriε- 'sv v 'bεε- Kea 'a 'nyni "i v 'na : Tō' -ti -o, "ju -nō nīε 'pepe -ceεn'.

48 Nyv "klein -kwea δε 'jeea δε -nvva 'mva- "jriε- 'sv, vυ muε -gbēin" woi 'de kplea' 'vn.

49 Sesi 'a "dei-wi" ke, 'nynvkvae' -wlvā Galile 'de -vυ -ke v jia pōε kvn -ta -tōn, -wεe vva -gbvn' δε -εε nvva ja.

Vv -tee' Sesi i
(Matie 27.57-61 ; Makī 15.42-47 ; San 19.38-42)

50-51 -Gbajei due' -vō 'nyni nīa Sosev, v 'wlvε 'o Arimate 'de Suide, vō fue Kea 'a 'beo δε-. Ta -gbajevn a pōva Sesi 'a 'mε -ti ε, v ke vυ se ε 'vn nī-, δε-nvε' v "srei, vō pleεε Kea.

52 Vmō -v mu Sesi 'a "ku i -teea' 'de Pilatī o.

53 'Sv v -sa vō "ku 'bo tu -kwli", v "fin v tae' plu "jrui -wεe v -te' v i 'de -gbavn' 'di. εε' -gbavn' tu "bluue' 'de 'soa- 'di, vυ se nyv i -te 'de ε 'di due'.

54 ε nīε dī nmaewī -o, Suifv-wi" 'a -kwlewī 'a -kwie".

55 'Nynvkvae' -wlvā Galile -vυ -ke Sesi a na, vυ ke Sosev mu' -wεe vυ sie Sesi 'a i -tesvn ke vō' -gbavn' "jriε- o. Vυ 'jea Sesi 'a "ku 'de -gbavn' 'di po-ta 'sv ε,

56 vυ 'wlvā 'e -gbavn' "kpei vυ muε -kwlv δε, -wεe vυ nmae 'cna ke -dai'klō ke- 'sv vυ -kwle', δε-nvε' ε nīε -kwle -wī -o 'kamō ke' 'da.

24

Sesi 'a "kunyiv' sōan'
(Matie 28.1-10 ; Makī 16.1-8 ; San 20.1-10)

1 Suifv-wi" 'a -kwlewī 'wlvā 'o -jei" εε' -sōn' wōin" 'sv, 'nynvkvae' -nv -cnvvn' 'de -gbavn' "kpei, vυ kpa 'e -dai'klō vυ nmaea.

2 -Ta uba mua -me "soukpo -e -kaan 'bo -gbaun' "wain 'wlu 'o 'we-.

3 'Su ub pa 'de -gbaun' 'di, 'kaa ub se Tu"bo Sesi 'a "ku jee-.

4 -Ta ub nte to' "kpei naa' a, 'su nyu 'soon jru' -uba 'unpaadi a fan -taan' ubpu "kpei.

5 'Su de waa ubpu 'dii, ub bla "jru -kwli". 'Su nyu 'soon -nu wluε ub -pee ub 'na : Deε-ti aoa -pon "ju -nia 'kmb i 'de 'meun "klu ε- ?

6 'Kaa o se -ta ni-, o soon "kunyio'. -Ta o ke ao nua 'e Galile 'de ε, de o 'tmua ao po ε -kwlu o, o wlu' ka 'de- o 'na :

7 nyio 'o "Ju 'je 'de tooe -o 'de desavnubun 'kwa, 'de o 'je kooε- 'bo tu -kwli", -wee o 'je 'kmb de ji 'de 'wi 'a taan -ne 'di.

8 'Su wlu Sesi 'tmua 'de ε, 'nynokpae' -nu po ε -kwlu o.

9 Ub 'wlu 'de -gbaun' "kpei ε, di "klein ub 'jeea "jrie-, ub 'tmu i 'de dboun -nia -puue 'jo due' ke nyu jru' -pee.

10 ε ni Madi -wlu Madala ke Saani ke Saki de Madi ke 'nynokpae' jru' -ke ub nia 'o ke, ubpu -tmu de -ne 'de Sesi 'a dboun -pee.

11 De 'nynokpae' -nu 'tmua 'mba- ub se ε to' 'un 'je, de-nue' uba 'won ε 'mii ka ja jaa' nia.

12 'Kaa Piei soon 'un 'su o kpa plea' 'de -gbaun' "kpei o -gbun 'de ε 'di, 'kaa tae' plu 'a 'su me o 'jee "jrie-. De o 'jea 'mba- ε "moo- tai' 'su o muε -gbein" de.

'Bo Emaisī -jei'
(Maki 16.12-13)

13 'De εε' 'wi tu 'di ε, klai" nynuu 'soon -uba mu 'de -kwlo due' -εε 'nyni nia Emmaisi 'di. -Jeblu 'a -toe 'a -puue 'jo due' -ni 'o εε' -kwlo -tu ke Selisalem 'nyni.

14 'Su di "klein -nuba 'de Selisalem ε, uba 'tmu i "wain.

15 -Ta ub nua wlu' 'de ba o -tooa' 'un 'su Sesi 'kpa' 'bo ubpu -pun", -wee o ke ubpu a naa bi' i.

16 'Kaa uba' 'jri kuε kwa ub se o "i juo-.

17 -Wee o wlu 'de ub -pee o 'na : De aoa di 'mii 'de ao -wee' je "jrii "kiki ni kan' a- ?

18 'Su uba' due' -oo 'nyni nia Kleopasi ε, o wlu' 'de Sesi -pee o 'na : -Ta -mo -wlu 'de Selisalem-nyu "klu, -wee di "klein -nuba 'de 'wi -ni 'di -wee -in si juo ε- ?

19 'De Sesi 'na : -Mu 'a di tu 'de ε- ? 'Su ub 'na : Di -i -nuba Sesi -wlu Nasareti -o -nia Kea 'a wlu 'kwajaai "jrii ε, umi -aa -tmu. Sesi -no oo' "ikmaa' poε "jri "kpaε' 'de oo' nuudi ke oo' wlusun 'un 'bo Kea ke nyu -wee' "juoi.

20 Ka -aa 'sraa -saun 'a klae" ke nyu-coon' -wi" to o 'emu -wee ub 'jea oo' 'pee, 'de ub ku o 'bo tu -kwli" ε, -in si 'woon ?

21 -Apu moo naa to' i 'de ε, -a -na omo -je israε-nyu seie- 'de uba' tonyu 'kwa 'de-, 'kaa ia' di tu nuba -stan εε' 'wi taan -ne ka.

22 To' -o, 'nynokpae' jru' -wlu 'e -a "klu -ub -ma" a -a tai', ub mua 'de -gbaun' "kpei -soon' wain" ε.

23 Ub se oo' "ku jee-, ub jia de 'su ub 'na : Kea 'a "soa-wi" -wlu 'de ub -pee -ub -na : O soon 'un 'ε, o nte 'kmb.

24 -Wee nyu jru' 'wlu 'e -a "klu 'de ub mu 'e -gbaun' "kpei -wee di "klein 'nynokpae' "sia 'nyni ub jee i kan' -ceen-', 'kaa ub se omo 'o -ce' 'kpa 'je.

25 'Su Sesi wlu' 'de ubpu -pee o 'na : 'Oo nyio pu ao se -me 'ε to' di ni kan' a- ? Di "klein Kea 'a wlu 'kwajaun 'tmua 'de ε, aoa' ia' to 'un nte 'kle !

26 Klisi se 'kle -ne 'un ceen i 'dee- -wee oo' 'beode se 'de o 'kwa 'kpai ?

27 -Wee di "klein Moisi ke Kea 'a weepoun 'tmua 'de oo' -ti' 'un 'de uba' 'sbe 'di tein" ε, o -tee ia' wo -saa 'de ub -pee.

28 -Ta uba nynia 'o -kwlo uba mua 'di -pun" 'su, ka nyu o -sia' -wee oo mua nyaa 'kamo Sesi a -pon o 'je nu 'de-.

29 'Kaa ub kpuun o i ub 'na : -In -ji' -in -ke -a -je -ta 'pen, -kwlu' a -ko' 'su Sesi ke ub paa 'o -kwlo.

30 -Ta o ke ub nia de dia' 'bo 'tblu "kpei 'su ε, o "due -di'pen 'un o -ko

εε' Kea 'σε ποα' -wεε ο ριεν ε i 'de ο 'nyl ε υυυυ.

31 'Su υυα' 'jri 'bai' υυ juo ο 'i, 'kaa ο "maa υυυυ 'jrii.

32 'Su υυα wluε ba -pee, υυ 'na : -A -blu" -aa, ομο -o 'teo 'dee-, εμε -ti -ta οο -saa' Kea 'a wlu wο 'de -a -pee 'su -a 'di cen 'cna "kpei 'dee-.

33 'Bo ε 'sri υυ je Selisalem de mu, υυ je dboun -nia -puue 'jo due' ke nyυ -ke υυ 'kuan "jrui jεε-.

34 'Su -wi" -mu 'na : Tu"bo jie 'kmu de -cεen'-, ο ke Simo 'jee.

35 -Wεε δε -nyυa υυυυ "jrui 'bo -jei" ke 'de ka Sesi ke υυ nia 'o 'tablu "kpei -wεε ο cεεan -di'pen i 'bo υυ "juoi ε, 'de υυ po υυυυ ια' "kuan.

Sesi toε οο' -ce" klai" nynuu -nia -puue 'jo due' "i

(Matie 28.16-20 ; Makl 16.14-18 ; San 20.19-23 ; Nyvdi 1.6-8)

36 Uυ siie wlua' kan' 'su, Sesi 'a -ce" 'kpa -taan' 'bo υυa' -kwea'-, 'su ο 'na : Ao 'je pee 'a blua' !

37 'Su δεε waa υυυυ 'di i, favn a nu υυυυ 'me, υυυυ 'na -me υυ 'jeeε -suu jre' 'jrie- 'de-.

38 'Kaa Sesi wlu' 'de υυ -pee ο 'na : De -εε tai' "maa aopy ε- ? Deε-ti aoa naa to' -nia kan' i 'de ao pee ο ε- ?

39 Ao -gbun 'ma kwa ke 'ma bi ja, ε 'ma -ce" 'kpa -o ! Ao 'ton 'mi i, ao 'je 'un 'je, δε-nyε' -suu se -suen' ke 'kpa 'ble ka 'mo nia.

40 -Ta οο 'tmva wlu -ne -me, οο toε υυυυ οο' kwa ke οο' bi "i.

41 Uυa nu 'mva- 'me -mo, 'kaa υυ se ε to' 'un 'je ke 'pepe. Ka υυ nia 'de tai' 'a "maa' 'un Sesi 'jea kan' 'su, ο -teeε' υυυυ i ο 'na : Ao 'ble diide jre' 'me -taa ?

42 'Su υυ to ο daa-smii 'a tie "i, 'su ο "duo ε 'un 'ε,

43 -wεε ο -te ια' dia' -pun" 'bo υυυυ "juoi.

44 'Su ο wlu' 'de υυ -pee ke'wle ο 'na : -Ta ao ke 'ma -a -teea i 'de ε, δε 'un 'tmva, ε ka, 'un wlu' ka 'un 'naa : Du "klein Moist o, Kea 'a wlu 'kwajaaun o, Dafidi 'cna 'de 'ma -ti' 'un ε, ι 'je 'o nyni -o se.

45 'Su ο kaien υυυυ 'a to' wον -wεε υυ 'je Kea 'a wlu -ε -crua' 'dei 'wον.

46 'Su ο 'na : De -crua' 'de 'ma -ti' 'un, ε ka : Klisi a muε 'kle 'jea' mamau 'su ε 'je οο' 'mea' jεε-, -wεε ο 'je "kunyuo' son 'de 'wi 'a taan -ne 'di.

47 -Bo ε ni kan' a, -me 'kmu fai" poo -ti ke desavn 'a -kwe-ti a muε 'tmva' 'de οο' 'nyni 'un 'de 'bluadidi -wee' "klein -pee. 'Kaa 'bo Selisalem mo εε' 'tmva' 'je -tee.

48 Aopy -ni ια' di tu 'a -ta 'jeun.

49 'De ao -gbun 'no -suu -εε wlu 'un "Bo cean -tie" ε, 'ma mu ε jaa' 'de aopy 'un. 'Kaa ao -te i 'bo Selisalem mamau 'su εε' "ikmaa' -wluα 'e javn 'di 'je aopy "kpei ji.

Sesi muε javn 'di (Makl 16.19-20 ; Nyvdi 1.9-11)

50 ε 'wluα 'o muε, Sesi ke υυυυ muε 'de Betani fo o, 'bomο ο kpa sun 'jei ο poo υυυυ "diwan.

51 ο "sie υυυυ 'a "diwan poa' 'su ο je 'unson 'bo υυυυ "klu, ο je javn 'di mu.

52 Uυυυ mo -koa' οο' "juoi -gbεεa' 'su υυ muε Selisalem de 'de 'mva- 'un.

53 Uυa 'kuen "jrui jeejee 'de Kea -gbu klaa" 'di -wεε υυα ble υυα 'bεε- Kea 'a 'nyni "i.

-Pɔia" -ti San 'tmɔa

Kea 'a wlu -snεε nyio 'bn

1 -Ta 'kmɔ a -teea a, -mε wlu ni' sese, wlu niε 'de Kea 'bn -wεε wlu ni Kea.

2 Wlu ke Kea 'kpaα tεin" sese.

3 Kea cεεn 'de wlu 'bn -wεε ε po di -wee' "klein 'kmɔ. Dε "o dε -ε -niα 'kmɔ -wεε wlu sea nɔ, -mε se ni-.

4 'De ε 'bn mɔ 'kmɔniα' -cεεn' -'wlu. εε' 'kmɔ tu mε -ni nyɔ -wee' 'a -sɔn'.

5 -Sɔn' -niα 'mɔa- ε -sɔn' 'de kwie 'bn, 'kaa kwie se -sɔn' i "fian-.

6 Kea dboε nyɔ due', ɔɔ' 'nynti -ni San.

7 ɔ ji' -wεε ɔ 'e -sɔn' 'ɔ -ti' 'tmɔ, 'de nyɔ -wee' 'je εε' -ti' tɔ' 'bn 'je 'bo ɔɔ' wlu'.

8 ɔmɔ se -sɔn' ni-, 'kaa ɔ ji' -wεε ɔ 'je -sɔn' 'ɔ -ti' 'tmɔ.

9 εε' -sɔn' tu mε -ni -sɔn' -cεεn' -ε ji 'kmɔ 'de -ε -sɔn' 'de nyɔ -wee' "klein "kpei.

10 Sesi mɔ -ni Kea 'a wlu -ɔ -ni 'kmɔ sese, ɔmɔ Kea cεεn 'bn -wεε ε nɔ 'kmɔ 'kaa 'kmɔ "kpei nyɔ se ɔɔ' -ti' 'wɔɔn-.

11 ɔ jie 'e ɔɔ' -cε" 'kpa 'a 'blɔa- "kpei, 'kaa ɔɔ' 'cε-wi" se ɔ sɔn 'sɔɔn kpuɔn-.

12 'Kaa nyɔ klein" -kpuɔn ɔ sɔn 'sɔɔn -wεε -ɔɔ -je ɔɔ' -ti' tɔ' 'bn, ɔ nɔε' 'sɔ -wi" -mɔ 'bεε' sɔ 'je Kea 'a "nynuu- 'kpa.

13 ɔɔ 'jea Kea 'a "nynuu- 'kpa a, ε se 'e nyio ɔ nymɔ ke, ɔɔ' tɔ' 'bn 'wlu, ε 'wluε 'e Kea 'bn.

14 Kea 'a wlu -nε mε -srεεn nyio 'bn. ɔ "tie 'de -a "klu. ɔmɔ "diwan ke tɔ' -ti' 'ji' 'bn. -A -jraa' ɔɔ' "ikmaa' mε, ka "juɔ due' koun -gbai' 'blea ɔ "bo 'a "ikmaa' -wee' "klein.

15 San -niα ɔɔ' -ti' 'a -ta 'jei ɔmɔ -na : "Ju -ɔɔ -ti' 'in 'tmɔa 'de ε -wεε 'in 'na : ɔɔ mε jia' 'de 'bn 'de ε, ɔ niε dεwɔn ɔ je 'bn -sii, dε-nɔε' ɔ ke 'kmɔ 'kpaα 'bo 'bn "juɔi.

16 Di -wee' "klein poε 'de ɔ 'bn kɔn, εmε -ti ɔ "jii -avn "diwan 'a "kwli -wee' wɔn.

17 Tɔ' -o, Kea jaa Moist ke' 'kwa -wεε ε "nyɔ -avn, 'kaa ε cεεn 'de Sesi 'bn -wεε ε "nyɔ -avn 'saa 'bn ke tɔ' -ti.

18 Nyɔ "o nyɔ se Kea "jrie 'jee due', 'kaa "Ju jɔ due' -niα 'o "Bo -puɔn" ε mɔ -se 'kwla 'de -a -pee.

San Batisi 'a wlu (Matie 3.1-12 ; Makɔ 1.1-8 ; Luiki 3.1-18)

19 Ka San nɔa Sesi 'a -ti' 'tmɔ sun 'ka ka : Suifɔ-wi" 'a "jru kpo' i -teɔn -niα Selisalem dboε 'sraa -saɔn jru' ke Kea -gbu sun opoɔn ke 'de San ɔ -wεε -sɔ mu ɔ i-teea', sɔ 'na : -Mo 'ee, -in -niε nyɔɔ -o ε ?

20 San wa 'wɔn i ɔ je wlu-, ɔ se dε jre' -sie"-, ɔ 'na : 'In se Klisi ni-.

21 'De sɔ -tee' ɔ i ke'wle sɔ 'na : Nyɔ -in -ni 'ja a- ? -In -niε Eli -o ? San 'na : "In-, 'in se ɔ ni-. 'De sɔ 'na : -In -niε Kea 'a wlu 'kwajaai -no -oo ? San 'na : "In-, 'in se ɔ ni-.

22 'Sɔ sɔ 'na : 'De -mε -ma 'nynti wε- 'ja a- ? -Aa -teeε' -mii -wεε nyɔ -dboa' -avn -a -je sɔsɔ "kuan kpa. Dε -ma -daa' -ma -cε" -gbo' ε- ?

23 'Bomɔ San wluu-, ɔ 'na : 'In niε "ju -niα 'e -puɔn" blɔa "kpei 'a weε po wlu -o, ɔ 'naa : Ao nmaε Tu"bo 'a -je !

Ka Kea 'a wlu 'kwajaai Esai 'tmɔ ε 'de ɔɔ' 'sbε 'di ε, 'kamɔ 'mɔ ni-.

24 'De nyɔ sɔ dboa 'e San ɔ 'mɔa- "klu ε, Fariseen-wi" -ni 'e mu,

25 sɔ -tee' ɔ i ka, sɔ 'na : -In sea Klisi ni-, -in sea Eli ni-, -in sea Kea 'a wlu 'kwajaai ni 'ee, -mε dεε -ti -ma po nyɔ "ni "jru ε- ?

26 'Sɔ San 'na : "ni mε 'ma po nyɔ "jru, 'kaa 'de aopɔ "klu ε, "ju due' -ni 'e 'mɔ 'de ao se juo-,

27 'kaa 'in se ɔɔ' "kwlai 'a "dbi "ikain ka ni-.

28 Di -ni -wee' nɔsε' 'bo Betani 'de Suden juuɔ 'de, -ta San a pooa nyɔ "ni "jru ε.

San 'daa Sesi Kea 'a 'sraa -sablaa'

29 Εε' -son' jre' -stan', Sesi jie 'de San o. 'su o 'na : Kea 'a blaa ju -εε -koa' nyu -wee' 'a desavn, ε ka !

30 Omo -ni "ju -oo -ti' 'in 'tmva -wee 'in 'na "ju -oo jia 'bo 'bn 'de o 'bei" o je 'bn -sii, δε-νε' o νε 'kmv sese 'bo 'bn "juoi.

31 'In se o juo- -ke 'de-, 'kaa 'ma poe nyu "ni "jru -wee Israe-koun 'je oo' -ti' juo-.

32 San wlu' ke'wle o 'na : -Ta Kea 'a -Suu 'wba 'e javn 'di, -wee ε "sia i 'bo o "jru ε, 'in 'je εε' -ta 'me. Ka -gbεε' nia, 'kamε ε ni-.

33 'De -me 'mo si o juo ke -wee' 'de-, 'kaa Kea -dboa' 'bn nyu "ni "jru poa', εμε -wlu 'bn -pee ka, ε 'na : -Ma mue 'ma -Suu i 'jea', ε 'je i "si 'bo "ju due' "kpei. Oo' "ju tu mo -oo mu 'ma -Suu nyu "jru poa.

34 -wee 'in 'je εε' -ta, 'de ka o nia Kea 'a "Ju, 'in 'je kan' -wee 'in 'tmv ε 'de ao -pee.

Sesi 'a "i-saa' klai" nynuu

35 Εε' -son' jre' -stan', -ta San nia 'bo o ni- ke'wle, o ke oo' klai" nynuu 'soon ke.

36 O 'jea Sesi oo -sia' 'su o 'na : Kea 'a 'blaa ju -nao.

37 San 'a klai" nynuu 'soon -nv 'woan wlu o 'tmva -ne 'su, υυ bla 'o Sesi 'de.

38 Sesi -gbvan de 'su ka υva ji o kn o 'je kan' 'me, 'de o -tee' υυυ i, o 'na : De aoa -pon i ε- ? υυ 'na : Rabbi, (ε 'de me -ni nyu detooi) -ta ka -in -koo ε- ?

39 'Su o wlu' 'de υυ -pee o 'na : Ao ji 'je ! υυ mu' -ceen'-, υυ je -ta o kooa 'je. 'Bomε υυ ke o ni 'de 'wι -nia 'mva- 'di. 'De -ta εε nυva kan' -me -kwie" jrv -tee -gbao.

40 Nyu 'soon -woan San 'a wlu -wee -υυ bla 'o Sesi 'de ε, υva' due' 'a 'nyni -ni Ancre, o νε Simo Piei 'a de'di -o.

41 Omo -saa "i -o -jee oo' de'di Simo 'de o 'na : -A -jee' Mesi "jrie- -we- ! (ε 'de me -ni Klist, Nyu'pυvi Kea -tea' 'o ε.)

42 -Wee o kpa Simo 'de Sesi o. Sesi -gbvan Simo ja 'su o 'na : -In -nie Sonast 'a "ju Simo -o, 'bode ε, -ma

'nyni -ni Sefast (ε 'de me -ni Piei, "sou).

Sesi 'da Filipv ke Natanaε ke

43 Εε' -son' jre' -stan' Sesi -niei" o 'je 'e Galile mu 'su o ke Filipv -gbvvn', o wlu o -pee o 'na : -In bla 'bo 'bn 'de.

44 Filipv -mo 'wlvε 'o Besaida 'bo Ancre ke Piei o -kwlv.

45 Filipv ke Natanaε 'jea 'su o wlu o -pee o 'na : Natanaε, "ju -oo -ti' Moist 'crua 'de ke'ε 'sbε 'di, -wee -oo -ti' Kea 'a wlu 'kwajaaυn 'tmva -a -jeo' -we-. ε Sosev 'a "ju Sesi -o -wba Nasareti -o.

46 'Bomε Natanaε wluu o 'na : De 'dεe 'beεε' ε 'je 'o Nasareti -mo 'wlvυ ? Filipv 'na : -Mo ji 'je 'su.

47 Sesi 'jea Natanaε oo jia 'de o o 'su, o wlu' 'de oo' -ti' 'bn, o 'na : Israe i 'a -ce" 'kpa -mo ka, si -ti se 'de o 'bn ni-.

48 'De Natanaε -tee' o i, o 'na : -Ta -in juo 'bn ε- ? Sesi 'na : -Ta -in -nia 'bo fiktυ -son 'bo 'in 'jee -bn, -me Filipv se -bn 'daa- ji ke.

49 'Su Natanaε 'na : Nyu detooi, -in -nie Kea 'a "Ju -wee -in -ni Israe 'a 'beo.

50 'De Sesi wlu o -pee o 'na : De 'in 'na 'in 'je -bn -we- 'bo fiktυ -son, εμε -ti -in -je 'ma -ti' to' 'bn ? -Ma mue di klae" klae" "jrie- 'jeea', ε 'je -ji -mi -sii.

51 -Wee o wlu ke'wle o 'na : 'Ma 'tmvε aopυ to' -ti, aoa mue javn 'jea' ε 'je wον kain-, 'de Kea 'a "soa-wi" 'je -ja -blu' nv 'bo nyio o "Ju "jru kpo'.

2

Sesi 'a "i-saajrii' 'bo ba "blii "ti -ko "kpei 'bo Kana

1 ε νεε 'wι taan 'su, ba "blitii -ko -tuu" ε 'bo Kana 'de Galile. Sesi de ni 'o 'ε.

2 υυ 'da Sesi ke oo' klai" nynuu -ko' -son -ke.

3 Nmo -kwεa 'su, Sesi de wlu' 'de o -pee υ 'na : υυ se nmo 'ble 'bode -o.

4 'Su Sesi 'na : "Ju 'nynε, aa' to' ke 'ma to' se due' ni-. 'Ma -ne no" se 'o nyni ke.

5 'Su υ wlu' 'de nyudiide "jrii -gbleun' -pee, υ 'na : De "klein ο mua ao -pee 'tmva' a, ao nu ε.

6 -Ta εε nva kan' -με "soijae -mεεο"- -nu 'o, Suifu-wi" a po "ni 'di -wεe υva -sa -flen" kui ka υva nva 'de υυυυ "bli see ε. la' jae tu ε, "ni -svυ 'a kwla -mε" na a "ji jru' -wεe kme' 'due kwla 'soon -o -ji" jru'.

7 'Su Sesi wlu' 'de nyudiide "jrii -gbleun' -pee ο 'na : Ao "jii- jae -nu "ni ! -Wεe υυ po ι "ni 'di 'sv ι "ji.

8 'Su Sesi 'na : Ao "plien la, ao 'je "ju -o -tea' diide "jru ο i kpa. υυ "plien 'sv υυ kpe'.

9 Diidu "jrυo -tei -no -tlan' "ni -ε -sνεεα nmο 'bn -νε wον 'sv -ta εε' nmο tu 'wlva ο se 'o juo-, 'kaa diide -gbleun -cria' "ni ε, -wi" -mυ juo 'o ε 'pepe. 'Su ο 'da 'nynοjei 'mε,

10 -wεe ο wlu ο -pee ο 'na : Nyoo 'nyie nyυ nmο 'doe ke kpuυ-, -wεe -je -sea wον nmο ο 'boο de, -mε nyυ -wee' "jii la. 'Kaa -mο -tee' nmο 'doe i mamav 'sv ti je ka nu-.

11 Ka Sesi nva οο 'i-saa' jrii' nu sun, 'bo Kana 'de Galile 'kamο -nao. Oο "ikmaa' 'pεεn- "kpaε' 'bomu -wεe οο 'klai" nynuu 'je οο -ti' to' 'bn.

12 'Bo -mε 'de ε, Sesi ke ο de ο, οο "dei -wi" ο, οο 'klai" nynuu mυε Kapεnavm. 'Kaa υυ se 'o 'wι -tuu" nu.

Sesi nve 'doo poun i 'de Kea -gbu klaa' 'di

(Matie 21.12-13 ; Makι 11.15-17 ; Luikι 19.45-46)

13 Suifu-wi" 'a kuonkwla' 'wlv -ko nyυ a 'daa- Pakι "kuuban i 'sv, Sesi mυε Selisalem.

14 O paa 'e Kea -gbu klaa" 'di 'sv, ο jεε 'e bli' pleun ο, 'blae pleun ο, "pai pleun ο, ε ke 'wei fai" poun ke, -mε υυ -tee i 'de υυυυ 'a klukpa 'de.

15 'Su ο "due "dbu 'bn 'de ο nυε klaejο 'bn -wεe οο nu υυυυ i, ε ke υva' bli' ke 'blae ke. O -gba' 'wei fai" poouυ 'a 'wei mu" ja, ο -gba' υva' klukpu -wee' ja.

16 -Wεe ο wlu 'e "pai pleun -pee ο 'na : Ao -sa dι -nu -ta. Ao 'bo 'bn "Bo 'a -gbu" 'dooο-gbu 'bn nυε.

17 'Su wlu -cria' 'de Kea 'a 'sbe 'di οο 'klai" nynuu po ε -kwlv ο. εε' wlu tu 'naa :

'Oo Kea, εε' -gbu" 'a 'tun a 'dba 'bn 'ε.

18 Suifu-wi" 'a "jru kpo i -teun "dua wlu 'bn 'sv υυ 'na : jrii' wε- -un nu kaan -a -jee' "jriε 'sv -ma nu dι -nu ε- ?

19 'De Sesi 'na : Ao -gba' Kea -gbu klaa" -νε "jei-, 'ma mυε poa' 'de 'wι taan 'di.

20 'Su Suifu-wi" wlu ο -pee υυ 'na : -Ja" ! Kea -gbu klaa" -νε nyυ poa 'de -sυn 'a kwla -nyiiε 'jo -mεεο"- 'di ε, εmε -mο -na -un -je po 'de 'wι taan -gbai' 'dii ?

21 'Kaa Kea -gbu -je Sesi a "sia 'nynυ ε, εmε -nu οο' nyiojo.

22 εmε -ti -ta Sesi soan "kunyιo' 'sv οο' klai" nynuu po εε' wlu tu 'a -ti' -kwlv ο. 'Su dι "klein -cria' ke wlu Sesi 'tmva 'de ε υυ 'je ι to' 'bn.

De -nia 'e nyio 'bn ε, Sesi juε'

23 -Ta Sesi nua 'o Selisalem, Pakι 'a -ko' no" ο, nyυ -tuu"-tuu -je jrii' -wi" ο nva -wεe -υυ -je οο -ti' to' 'bn.

24 'Kaa Sesi se υυυυ -kwli" -te', de-nυε' ο juo υυ -wee' "klein 'mε.

25 Dι "klein -nia 'e nyio pεe ο ε, ο juo ι -wee' mε. εmε -ti nyο se ε 'bεε- ο 'je nyio 'o -po' bla 'de ο -pee.

3

Sesi ke Nikodemυ ke

1 'Kaa "ju due' -nu 'e Fariseen-wi" "klu, οο' 'nynυ -nu Nikodemυ, ο nυε Suifu-wi" 'a "jru kpo i -tei 'a due' -o.

2 Omo -ji' 'de Sesi ο "maυ', -wεe -o -wlu ο -pee ka -o 'na : Nyυ detooi, ka -un -wlva 'e Kea ο -wεe -un -je -a de toο ε, -a -je kan' 'mε, de-nυε' jrii' -wi" -ma nva nyο jro' se ε 'bεε- ο 'ju nu -bo Kea se ο ο sie ε.

3 Sesi wlu ο -pee, ο 'na : 'Ma 'tmυε -bn to' -ti 'a to' -ti, nyο -sea' 'wlva' dee 'wlv ε, ο se ε 'bεε- ο 'je Kea 'a 'bιo de 'je.

4 'Su Nikodemυ -tee' ο i, ο 'na : Ka nyο -kpa -kea" -mο 'je 'wlva' dee 'wlvson nu ε- ? O 'je 'de ο de 'di de mu -o -wεe ο 'e 'wlv ke'wlεε ?

5 Sesi 'na : tɔ' -ti 'ma 'tmʊʊ -ʊn, -bo nyɔ se 'wlv 'de "ni ke -suu 'ʊn ɔ se 'bɛɛ- ɔ 'je 'e Kea 'a Tʊ"bo -kwlv 'di pa.

6 Dɛ -wlv 'e nyiɔ 'ʊn -mɛ niɛ nyiɔ -o, -wɛɛ dɛ -wlv 'e Kea 'a -Suu 'ʊn -mɛ niɛ Kea 'a dɛ -o.

7 -Bo 'ʊn 'na ao 'je 'wlv 'dee 'wlv ɛ, tai' 'bo -ʊn -maa"-.

8 -Ma -jee', -ta poɔ' niɪ" 'bo ɛɛ muu, 'de -ma -wɔn ɛɛ' -si' wlv 'mɛ, 'kaa -ta ɛɛ 'wlv, -ta ɛɛ mua, -ʊn se 'o juo-. 'Kamɔ ɛ ni -ke 'de nyɔ -ɔ -wlv 'de Kea 'a -Suu 'ʊn 'a -ti' 'ʊn.

9 'Sʊ Nikodɛmʊ 'na : Ka -mɛ 'ɛ dɛ tu 'je nʊʊɛ 'emu ɛ- ?

10 'De Sesi 'na : -Mɔ -niɪ Israɛ-nyʊ 'a dɛtɔɔi klaa" a, -ʊn se dɪ -ni -mɪ juoɔ- ?

11 'Ma 'tmʊʊɛ -ʊn tɔ' -ti, dɛ -a -juua, ɛmɛ -aa -tmʊ 'de dɛ "o dɛ -a -jea a ɛmɛ -ɛɛ -po' -aa bla, 'kaa -po' -aa bla a aoa' -tuɛ" doin".

12 -Bo 'ma sea 'blʊa- "kpei dɪ 'a -ti' 'tmʊ, -wɛɛ aoa' 'je -mɪ tɔ' 'ʊn 'ee, -mɛ -bo 'ma sea jaʊn 'di dɪ 'a -ti' 'tmʊ 'ee, ka ao 'je ɪa' tɔ' 'ʊn 'jesʊn nʊ ɛ- ?

13 Nyɔ "o nyɔ jɔɔ' se 'e jaʊn 'di mu due', -bo ɛ se nyiɔ 'ɔ "Ju -ɔ -wlv 'e jaʊn 'di ni ɛ.

14 'De ka Moist crooa -tien-sɛn tu "i 'de -pɪɔn" blʊa "kpei ɛ, 'kamɔ nyiɔ 'ɔ "Ju 'je 'o tu -kwɪ" kɔɔɛ -ke, -wɛɛ ʊʊ 'je ɔ inyna-.

15 'De nyɔ "o nyɔ -je ɔɔ' -ti' tɔ' 'ʊn ɛ, ɔ 'e 'kmʊniɪ' -sea' "ti -ta 'ble 'je.

16 Dɛ-nʊɛ' Kea 'a nyiɔ 'ɔ -ti' kmaa' -siɛ' sʊn' i. ɛmɛ -ti ɛ -tu" -wɛɛ ɛ to 'e ɛɛ' "Ju jɔ due' kʊn -gbai' 'de nyɔ "o nyɔ -jea ɔɔ' -ti' tɔ' 'ʊn je -tuɔn blu 'kaa ɔɔ muɛ 'kmʊniɪ' -sea' -kwɛ- -ta 'ble 'jea.

17 Kea mɛ 'de ɛ, ɛ se ɛɛ' "Ju 'nɔ 'kmʊ "kpei dʊo 'de ɔ 'e nyiɔ 'pee kpʊʊn-, 'kaa ɛ dʊoɔ' -wɛɛ nyiɔ 'je 'pʊʊa' 'je 'de ɔ 'ʊn.

18 Nyɔ -jea ɔɔ' -ti' tɔ' 'ʊn ɛ, 'pee se ɔ kpʊn i, 'kaa nyɔ -sea' ɔɔ' -ti' tɔ' 'ʊn 'je ɛ, 'pee kpʊn -mɔ 'mɛ sese, dɛ-nʊɛ' ɔ se Kea 'a "Ju jɔ due' kʊn -gbai' 'a -ti' tɔ' 'ʊn 'je.

19 'De ɛɛ' 'pee tu mɛ -ni : -sɔn' -jia' 'nɔ 'kmʊ "kpei ɛ, nyiɔɔɔ se ɛ "inɪ-,

'kaa kwie mɛ ʊʊa -pɔn, dɛ-nʊɛ' ʊʊa' nʊʊdɪ nyniɛ "jrii.

20 Nyɔ "o nyɔ -ɔɔ nʊʊkplɪn nyɪniɪ "jrii ɛ, ɔ 'nyɛ -sɔn' 'ʊn 'ɛ, -sɔn'ɔ faʊn a nʊʊ', dɛ-nʊɛ' ɔɔ pleɛ ɔɔ' kplɪn 'a "kpaɛ' 'pɛɛan' 'mɛ 'de -sɔn' 'ʊn.

21 'Kaa nyɔ -ɔɔ nʊa tɔi" dɪ ɛ, ɔmɔ -ɔɔ ji 'e -sɔn' 'ʊn -wɛɛ ka ɔɔ 'jea Kea wɔn ɛ, nyʊ a 'je ɛ i 'pepe 'de ɔɔ' nʊʊdɪ 'ʊn.

Sesi ke San Batisi ke

22 'Bo -mɛ 'de ɛ, Sesi ke ɔɔ' klai" nynuu muɛ 'e Suideblʊa "kpei. 'Bomɔ ɔ ke ʊʊ nʊ 'wɪ pla-, -wɛɛ ɔɔ po nyʊ "ni "jru.

23 San foo" 'sʊ a poɛ nyʊ "ni "jru -ke 'bo Enon, ɛ ke Salimʊ "kʊʊan- i. 'Bomɔ "ni -tuu" ni-, -wɛɛ nyiɔɔɔ a mu 'de ɔ o, 'de ɔɔ po ʊʊ "ni "jru.

24 -Mɛ San se -kaso 'di mu ke.

25 'Sʊ San 'a klai" nynuu 'a jɔv' ke Suifvi due' -tɛɛ ba o -tooa' -pʊn" 'de dɪ nyʊ 'jea 'a nʊ -wɛɛ ʊʊ 'jea 'e Kea "jri 'dei nmɔɔ 'ɔ -ti' 'ʊn.

26 ʊʊ jɪɛ 'e San o, 'de ʊʊ 'na : -Aa dɛtɔɔi, "ju -ɔ -ke -ʊn -niɪ 'e Sudɛn -gbuu 'de 'dɛɛ, -wɛɛ -ɔɔ -ti' -ʊn -tmʊa 'de -a -pee ɛ, -ʊn -gbʊn 'nɔ, ɔmɔ -ɔɔ poa nyʊ "ni "jru 'niɪ- -ke, nyʊ -tuu"-tuu a muɔ o !

27 'De San wlv ka ɔ 'na : Nyɔ "o nyɔ se ɛ 'bɛɛ- ɔ 'e dɛ 'ble -bo Kea 'a -ɛɛ" 'kpa se ɔ "nyɪ ɛ.

28 -Ta 'ʊn wlvua -wɛɛ 'ʊn 'na 'ʊn se Klist ni ɛ aoa' -ɛɛ" 'kpa 'je ɛɛ' -ta 'mɛ. 'kaa 'ʊn 'na 'ʊn niɛ ɔɔ' "juɔi nai -o.

29 Nyɔ -blea 'nynɔ ɛ, ɔmɔ -ni 'nynɔjei. 'Kaa 'nynɔjei 'a "dɛi -mɔ niɛ 'bo ɔ -pʊn" -wɛɛ ɔɔ po ɔɔ' wlv doin" o, -wɛɛ dɪ ɔɔ 'tmʊ, ɪ 'ble ɔɔ' 'mʊa-. ɛmɛ -ti 'ma -nɛ 'mʊa- 'ma nʊa ni 'pepe.

30 ɔmɔ 'ɔ 'nynɪ 'je "jɛi mu -o, -wɛɛ 'ma -nɛ 'nynɪ 'e -sɔn ji.

Sesi mɔ -wlv 'e jaʊn 'di

31 Nyɔ -ɔ -wlv 'e jaʊn 'di, ɔ niɛ 'o nyʊ -wee' "klein "jru kpɔ', 'de nyɔ -ɔ -niɪ 'nɔ 'blʊa- "kpei ɛ, -mɔ niɛ 'blʊa 'a nyɔ -o, -wɛɛ ɔɔ 'tmʊ 'bluadidɪ 'a 'sʊ 'a -ti', 'de nyɔ -wlv 'e jaʊn 'di, -mɔ niɛ 'o dɪ -wee' "klein "jru kpɔ'.

32 Dɪ ɔ 'jea 'de ɔ 'wɔan, ɪmɪ ɔɔ 'tmɪ, 'kaa nyɔ ɔ -jea ɔɔ' -tɪ' 'wɔɔn-, ɔ se nɪ-

33 Nyɔ -jɔ -wɔɔan' ɔɔ' -tɪ' ε, -mɔ 'na Kea nɪε tɔ' -o.

34 Nyɔ Kea dɔoa, ɔɔ 'tmɪε Kea 'a wlu, dε-nɪε' Kea -kwε- εε' -Suu "kpei- ε je ɔ "nyɪ, ε se ε dbaa-

35 "Bo kma "ju 'a -tɪ', εmε -tɪ ε -te' ɔ dɪ -wee' kwa.

36 Nyɔ -jea Kea 'a "ju 'a -tɪ' tɔ' 'bɪn ε, ɔ 'jeε 'kmɔnɪa' -sea' -kwε -ta 'ble ε, 'kaa nyɔ -sea' Kea 'a "ju 'a -tɪ' tɔ' 'bɪn 'je ε, ɔ se 'kmɔnɪa' 'je i, -mε Kea 'a 'cɛn -nɪ ɔ "kpei.

4

Sesi ke Samadi 'nynɔ ke

1 Fariseɛn-wi" 'wɔn ε ka Sesi a 'da nyɔ -tuu"-tuu -wεε ɔɔ' klai" nynu a 'kpa "kpei 'de ɔɔ po nyɔ "ni "jru ε -sii San.

2 'De tɔ' -tɪ 'bɪn ε, Sesi 'a -cε" 'kpa 'a po nyɔ "ni "jru -bo ε se ɔɔ' klai" nynu nɪε.

3 Sesi 'wɔan dε ɔɔa 'tmɪa -nε 'sɪ, ɔ 'wɪb 'e Suide 'mε -wεε ɔ mu 'e Galile de.

4 -Bo ɔ 'je 'emu ε, ɔ 'je Samadɪbɪa 'bɪn -tie" cɛn -o se.

5 'Sɪ ɔ nɪnɪε 'o Samadi 'a -kwɪɔ due' nyɔ a 'daa- Sikaa -pɔn". εε' -kwɪɔ tu ke -kle' Sakɔbɪ "nyɪa ɔɔ' "ju Soseɪ tɛɪn" "kɔɔan- i.

6 'Bomɔ Sakɔbɪ 'a "nɪbɪe nɪ-. Sesi na ɔ sea 'sɪ ε, ɔ -teε i 'bo "nɪbɪe wɔɪn", -mε 'jru -teε -gbao.

7 'Sɪ Samadi 'nynɔ due' -jɪa' "nɪɔ-mɪ Sesi wlu -pee ɔ 'na : A "nyɪ 'bɪn "ni 'ɪn 'je 'na.

8 -Ta εε nɪa kan' -mε ɔɔ' klai" nynu mɪε dɪɪde -tɪan' 'de -kwɪɔ.

9 'Sɪ Samadi 'nynɔ -nɪ wlu' 'de Sesi -pee, ɪ 'na : ε dε-, -mɔ -nɪa Suɪfɪ ε, -mɔ -ɔɔ -dbaa' mɔ -nɪa Samari 'nynɔ "ni ? 'De see ε, Suɪfɪ-wi" ke Samadi kɔɔn 'nyɪε 'bɪn 'ε, ɔɔa' poo wɔn o.

10 'Bomɔ Sesi 'na : bo a juo dε Kea a "nyɪa nyɔ foo" 'bɪn 'de ε, 'de "ju -jɔ -ɔɔ -dbaa' aɪn "ni -bo a juo -mɔ -ke 'de ε, -mε ɔmɔ a 'je ɔ "ni 'dbaa 'de-, -wεε ɔ -je aɪn "ni -ε sea ma -ta 'ble "nyɪ.

11 'Nynɔkpao' -nɪ 'na : "Bo, -mɔ -sea' "ni -cri' -dε 'ble, 'de "nɪbɪe tɛan 'dɪ 'ee, -ta -mɔ -je 'kmɪ nɪ nɪ -mε -sa -wεε -ɪn -je ε 'mɔ "nyɪ ε- ?

12 -Mɔ -bε"i -ɪn -je -a 'mɪa Sakɔbɪ -nyɪ" -a "nɪbɪe -nε -sii ? ɔɔ' -cε" 'kpa ke ɔɔ' "nynu- ke ɔɔ' nɔ" dɪ 'na εε' "ni tu 'mε.

13 'Sɪ Sesi 'na : Nyɔ "o nyɔ -na "ni -je -mε ε, "ni 'natɔn a mu ɔ nɪa' ke'wɪε.

14 'Kaa nyɔ -na "ni 'ma mu ɔ "nyɪa', "ni 'natɔn se ɔ nɪ 'bode. 'De "ni 'ma mu ɔ "nyɪa' εε mɪε 'kmɔnɪ nɪ 'a "jru nɪa' 'de ɔ 'bɪn 'bomɔ 'kmɪ -sea' -kwε -ta 'ble 'je 'wɪb -wεε ε 'je i -si'.

15 'Sɪ 'nynɔkpao' -nɪ 'na : Tɪ"bo -ɪn -nyɪ" 'bɪn εε' "ni tu 'de "ni 'natɔn je 'bɪn nɪ -wεε 'ɪn je "ni -cria' jɪ -ta 'bode.

16 'Sɪ Sesi 'na : A mu a 'da aa' kɔan -mε a jɪ de -ta.

17 "Ju nynɔkpao' -nɪ -sε "kpei ɪ 'na : 'ɪn se kɔan 'ble. Sesi 'na : A -sa tɔ' a je wlu ka : 'ɪn se kɔan 'ble,

18 dε-nɪε' a 'ble kɔan -wi" -mm" -wε- 'de-, 'de -jɔ a nɪa 'e 'kwa kaan -mɔ se aa' kɔan nɪ -ke. 'De -mε 'bɪn ε, a 'tmɪε tɔ' -tɪ.

19 'Sɪ ɪ 'na : Tɪ"bo, dε 'ma 'jea i 'de -ɪn 'bɪn ε, εmε -nɪ -ɪn -nɪε Kea 'a wlu 'kwajaaɪ -o.

20 -A "bo -wi" -gbεε Kea "juɔɪ 'bo cru -nε "kpei, 'de aopɪ mɔ ε, ao 'na -ta nyɔ 'jea Kea "juɔɪ -gbεε' 'bo -nɪ Selisalem.

21 'De Sesi 'na : 'Nynɔkpao', a -gbɔn 'nɔ, nɔ" jre' -εε mu nɪnɪa' -wεε ao se Kea -nɪa "Bo "juɔɪ -gbεε i 'bo Selisalem ke cru -nε "kpei.

22 Aomɔ se dε aɔa -gbεεa' juo-, 'kaa -apɪ mɔ ε, dε -aa -gbεε' a -a -juuε', dε-nɪε' 'pɔɔa' cɛɛn 'e -a o Suɪfɪ 'bɪn.

23 'Mɔ -tmɪɪ' aɪn, nɔ" jre' -εε mu nɪnɪa', 'de ε nɪnɪ' -wε- mɔ. 'Bomɔ -gbεεɪn -cɔɔn' 'je "Bo -gbεε' -ta "o -ta 'de -Suu ke tɔ' -tɪ 'bɪn. Dε-nɪε' -gbεεɪn "Bo a -pɔn a i ɪɪ -nao.

24 Kea nɪε -Suu -o, εmε -tɪ nyɔ -a -gbεε' ε "juɔɪ ε, ɪɪ 'je ε "juɔɪ -gbεε' -o 'de εε' -Suu ke tɔ' -tɪ 'bɪn.

25 'Sɪ 'nynɔkpao' -nɪ 'na : 'ɪn 'je kan' mε, Mesi, nyɔ a 'daa- Kɪstɪ ε, ɔɔ

muε jia'. -Bo ɔ ji -wεε ɔ 'je dɪ -wee' "klein wɔ -sa 'de -a -pee.

26 'Sɔ Sesi 'na : ε nɪ 'mɔ -ɔ -nɪa avn -pee wlua -ta.

27 ʋɔ sɪε wlua' Sesi 'a klai" nynuu je de ji, 'sɔ dε ɔ ke 'nynɔkpao' -nɔ a wlua εε' tai' "maa ʋɔɔɔ 'mε, 'kaa ʋɔa' due' se nɔ : Dε -ma -tee' ʋ i ε- ? 'De dεε-tɪ ʋ ke -ma -tmɔ ε- ?

28 'Nynɔkpao' -nɔ sɪε ʋa' "nijae 'mɔa-, 'sɔ ʋ muε nyɔ 'tmɔa' 'de -kwɔ.

29 ʋ 'na : Ao ji "ju -nɔ 'je, dɪ "klein 'ɪn nɔa ɪmɪ ɔ "si 'nynɪ, ɔ se Klɪst nɪ -taa mɔɔ ?

30 ʋɔ 'wɔan wlu -nε 'sɔ ʋɔ -wee' -kwε 'e -kwɔ i -wεε ʋɔ mu Sesi 'jriε 'jeea.

31 -Ta εε nɔɔa kan' 'sɔ klai" nynuu a cɔεε Sesi "kpei dɛdɪ -tɪ, ʋɔ 'na : -Aa dɛtɔɔi, -ɪn dɪ dε ke 'de !

32 'Sɔ ɔ wlu' 'de ʋɔɔɔ -pee ɔ 'na : 'ɪn 'bleε dɪdε jɔε', ao se juo-.

33 'Sɔ klai" nynuu a -teeε' ba i due 'due, ʋɔ 'na : Nyɔ jɔɔ' -jɔ dɪdε -aee' ?

34 'Sɔ Sesi -sε "kpei ɔ 'na : 'Ma dɪdε mε -nɪ "ju -ɔ dɔɔa 'ɔn 'a -kwɔɔtɪ nɔa', ke dɔɔ ɔ "nyɪa 'ɔn 'a "i -kɔa' -ke.

35 Aoa wlu' kaan ao 'na 'cɔɪ -nyɪε' -sɪε 'o -wεε nyɔ 'e ko cɛn, 'kaa 'mɔ 'na ao kpa "jri "jɛi, ao -gbɔɔn' -kle' "kpei, ko -fluu" -wεε ɪ -teeε cɛn-tɪ.

36 Nyɔ -ɔɔ cɛan ko ε, -mɔ 'je ɔɔ' -kei" 'mε see, -wεε ɔɔ 'kɪn- ɪa' 'jɔ "jɔɪ 'de 'kmɔnɪa' -sea' -kwε -ta 'ble 'a -tɪ' 'ɔn. -Bo ε nɪ kan' -mε nyɔ -poa' ko ke nyɔ cɛan ko ke ʋɔ -wee' a muε 'mɔa- nɔa' -tadue.

37 'De εε' -tɪ' 'ɔn ε, dε nyɔ a 'tmɔa nɪε tɔ' -o, nyɔ 'na : Nyɔ due' pɔ ko -wεε deejɔɔ' 'je ε cɛn.

38 -Kle' -εε dɔɔ ao sea nɔ ε, εmε -ε 'dɪ 'ɪn dɔɔ ao ko cɛan'. Nyɔ jɔɔ' -nɔ' εε' dɔɔ -wεε aɔɔɔ mɔ paa 'bo ʋɔɔɔ 'a dɔɔ "kpei.

39 'De 'nynɔkpao' -nɔ 'na : ɔ 'tmɔ dɪ "klein 'ɪn nɔa 'mε 'de 'ɔn -pee, εmε -nɔε' -wεε Samadi kɔɔn -tuu"-tuu 'je Sesi 'a -tɪ' tɔ' 'ɔn 'bo εε' -kwɔɔ -tu 'dɪ.

40 εmε -tɪ -ta Samadɪten nyɔ jia 'de ɔ o ʋɔ bae ɔ i 'de ɔ ke ʋɔ 'je i -te. 'Sɔ ɔ nɔε 'wɪ 'sɔɔn 'mɔa-.

41 Nyɔ -tuu"-tuu -je ɔɔ' -tɪ' tɔ' 'ɔn ke'wɔε, dε-nɔε' ʋɔ 'wɔn ɔɔ' -cε" 'kpa 'a wlu.

42 -Wεε ʋɔ wlu' 'e 'nynɔkpao' -pee, ʋɔ 'na : Kaan ka -a -je ɔɔ' -tɪ' tɔ' 'ɔn 'ε, ε se dε a 'tmɔa 'de -a -pee -mεε' 'sɔ 'a -tɪ' nɪ-, 'kaa -aa' -cε" 'kpa 'wɔn ɔɔ' wlu 'mε, εmε -tɪ -a -je kan' -cɛεn'-ka ɔ nɪa 'blɔa -wee' "klein 'a 'pɔɔi ε.

Sesi 'pɔɔε "jrujei due 'a "ju

43 'Wɪ 'sɔɔn -nɪ -sia' 'sɔ Sesi 'wɔɔ 'mɔa- 'mε, -wεε ɔ mu 'e Galile,

44 dε-nɔε' ɔɔ' -cε" 'kpa 'tmɔɔε' : Nyɔ 'ɔ -te' Kea 'a wlu 'kwajaai 'a nɪ' 'de ɔɔ' -cε" 'ε 'blɔa- 'dɪ see.

45 -Ta ɔ nɪnɪa 'de Galile ε, ʋɔ kpɔɔn ɔ sɪn 'sɔɔn ka -cɔɔn' ka, dε-nɔε' ʋɔ 'wɔɔε Pakɪ 'a -kɔ' -sɔn 'de Selisalem -ke, 'bomɔ ʋɔ 'jee- dɪ "klein ɔ nɔa 'o -kɔ' -sɔn 'jriε-.

46 'Sɔ ɔ muε Kana de -ta ɔ nɔɔa "nɪ nɔmɔ 'ɔn 'de ε, 'bomɔ "jrujei klaa" due' nɪ- ɔɔ nɔ 'beɔ 'ɔ dɔɔ. ɔmɔ -ɔɔ "ju 'a dε ε pɔɔa 'bo Kapenaum.

47 Ka Sesi 'wɔɔa 'e Suide ɔ jia 'e Galile ɔ 'wɔɔn 'sɔ ε, ɔ muε 'de ɔ o, -wεε ɔ bae ɔ i 'de ɔ 'je Kapenaum mu, ɔ 'je ɔɔ' "ju -ɔɔ jia 'mεa' 'pɔɔ-.

48 'Sɔ Sesi 'na : -Bo ao se jrii' ke dɪ klae" "jriε- 'jee- ε, -mε aoa' 'je 'ma -tɪ' tɔ' 'ɔn.

49 "Jrujei -nɔ 'na : 'Ma 'blei, -ta 'ma "ju sea 'mεε ke ε, -ɪn -nya" -a mu -tɔɔ"-.

50 'De Sesi 'na : -ɪn mu, -ma "ju 'pɔɔ. Dε Sesi 'tmɔa 'mɔa-, "ju -nɔ 'je ε tɔ' 'ɔn 'ε, 'sɔ ɔ muε -kwɔ.

51 -Ta ɔɔ mua de ε, 'bomɔ ɔɔ' dɔɔnɔɔn -a 'jɔɔ "i ke ɔ -gbɔɔn', -wεε ʋɔ wlu ɔ -pee ka, ʋɔ 'na : -Ma "ju 'pɔɔ.

52 ɔ -teeε' ʋɔɔɔ i, ɔ 'na : Blaa nɔ" ɔ nɪ nma" ka a- ? 'Sɔ ʋɔ 'na : -Saan' 'a -kwie" jɔɔ -gbao o mε ɔɔ' 'wε- 'bo.

53 'Sɔ ka ε nɪa 'e nɔ" -nɪa 'mɔa- 'dɪ mε Sesi 'na : -ɪn mu, -ma "ju 'pɔɔ, 'sɔ "ju -saan" "bo pɔ ε -tɪ' -kwɔɔ o, 'sɔ ɔ ke ɔɔ' -gbu" -sɔn nyɔ -wee' 'jee Sesi 'a -tɪ' tɔ' 'ɔn.

54 -Ta Sesi 'wɔɔa Suide -wεε ɔ mua 'e Galile ε, jrii' ɔ nɔa ɪa' kpe 'sɔɔn -nε -nao.

5

Sesi 'pυve klōci due' 'bo "ni -kwlu"

1 'Bo -mε 'de ε, Suifu-wi" a -tuε" -kō jre' εμε Sesi mu 'bn 'bo Selisalem.

2 'De Selisalem blaa blo' 'dei -wεε εε' blo' 'ble wōn -tuu". εε' wōn due' 'a 'nyu -ni 'blae 'a -gbein" -je. -Pue" wlo' due' -ni 'o, εε' 'nyu -ni Betesida 'de Suifwlu 'di. 'Bomō υυ poo faa -mm".

3 Imi 'Wenuun 'pen -son i blibli. "doun o, nyu -υυa -kpa" -gboun" "kpei o, kloun ke. υυ -wee' a fue "ni 'a i-suua',

4 δε-νυε' Tu"bo 'a "soai due' -a ji kpe due 'due 'de -oo -suua' "ni i, -wεε -bo 'we-nvi -jo -saa "i -o -kpa 'o "nio- 'su ε, ka "o ka mō'wε- 'je ε ni ε, ε 'bōō.

5 'Bomō "Ju due' -ni -o nu 'o 'we blō -sin 'a kwla taan 'jo -mε" na.

6 Ka 'wε- -kwle o -pon" -wεε o 'pean i Sesi 'jea kan' 'su o -tee' o i, o 'na : -In -nuei" 'me -in -je 'puυ ?

7 'Su 'wε- nvi -no 'na : Tu"bo nyo -bo 'ni -suua' i -wεε o 'je 'bn 'bo "nio- po ε, 'in se o 'ble. Nō" -ti 'in 'jea 'bnsōn -mε nyo jro' "sie i 'bo 'bn "juoi sese.

8 'Su Sesi 'na : -In son 'bn, -in -duo" -ma sre' 'bn, -in -je na-.

9 'Bo ε "sri "ju -no je 'pu. O "dua o' sre' 'bn 'su o -tee naa' -pon".

De -nυυa 'mυa- ε ni 'bo -kwlewι "kpei -o,

10 εμε -ti Suifu-wi" wlu 'de "ju -no -pee υυ 'na : -Kwlewι -ni -stan, -in se ε 'bεε- -in -je -ma sre' 'ble.

11 'Su o 'na : "Ju -pυυa' 'bn mō -na -in -duo" -ma sre' 'bn, -in -je na-.

12 'De υυ 'na : "Ju -na -in -duo" -ma sre' 'bn -in -je na -mō 'o 'nyu wε- ?

13 'Kaa "ju -a 'wε- 'bōa se nyo ε nia juo-, δε-νυε' Sesi "maa' 'de nyo "klu.

14 ε 'wba 'o mu ε, Sesi jεε "ju -o -pυa -no 'mε 'de Kea -gbu klaa" 'di, -wεε o wlu o -pee o 'na : -In -pυυ' -wε- la, 'kaa -in -bo desavn nu-ti 'bode, -wεε -je -εε mua -bn "jrii nυυa' de'bōō- nō" je -je "kpei -tie" cen.

15 'Su "ju -no mu', -wεε ka Sesi 'puυ- o, o 'tmυ ε 'de Suifu-wi" -pee.

16 εμε -ti Suifu-wi" a -pon Sesi 'a -kō i, δε-νυε', o 'pυυε nyo 'bo -kwlewι "kpei.

17 'Kaa Sesi wlu' 'de υυ -pee o 'na : 'In "Bo a nυε dbo 'wι "o 'wι -wee' 'di 'de 'ma nυε dbo -ke.

Kea 'a "ju 'a "ikmaa'

18 'De wlu -nia 'mυa- "kpei ε, Suifu-wi" 'a "jru kpo' i -tebn 'a -pon Sesi 'a 'dbaa' -kō i ke'wε, δε-νυε' ε se o' 'je -kwlewι wōn' 'su ni-, 'kaa o 'daa- Kea o "Bo 'a -ce" 'kpa -wεε o o poo o' -ce" Kea "i ?

19 'Bomō Sesi "duo wlu 'bn ke'wε o 'na : 'Ma 'tmυε aopy to' -ti 'a to' -ti, "Ju se ε 'bεε- o 'je 'e o' -ce" 'kpa 'bn 'wlv -wεε o 'e δε jre' nu, di o "Bo nυa o 'jea imi o nu. 'De di "klein "Bo a nυa, imi "Ju a nu -ke,

20 δε-νυε' "Bo kma "Ju 'a -ti' -wεε εε to o di "klein εε' -ce" 'kpa a nυa. εε mu o di klae" klae" to' ke'wε o 'ji nu, -wεε i 'je ao tai' "maa.

21 Ka "Bo a -sa' 'mebn -klu' -wεε εε "nyia υυυυ 'kmōnia' a, 'kamō "Ju a "nyu nyu o niai" 'kmōnia' -ke.

22 "Bo 'a 'je nyo "o nyo 'o 'pee, δε-νυε' ε -tee' "Ju 'pee -wee' "klein kwa,

23 -wεε nyu -wee' "klein 'je "ju 'a ni' -te', ka υυa -tea' 'Bo 'a ni' ε. Nyo -sea' "Ju 'a ni' -te' ε, -mε o se "Bo -dboo' 'o ni' -te' -ke.

24 'Ma 'tmυε aopy to' -ti 'a to' -ti, nyo -poa' 'ma wlu doin" o, -wεε -o -jea "ju -dboa' 'bn 'a -ti' to' 'bn ε, -mε o 'jeε 'kmōnia' -sea' -kwe -ta 'ble ε, -mε 'pee se o kpon i, 'kaa o cen 'e 'mea' 'bn, -wεε o -taan' 'e 'kmōnia' 'bn.

25 'Ma 'tmυυ aopy to' -ti 'a to' -ti, nō" jre' -εε mu nynia', 'de ε nyu' -wε- mō, -wεε 'mebn 'je Kea 'a "ju 'a wlu 'wōn, -wεε nyu -υυa mu ε 'wōan' υυ 'je 'kmu ni-,

26 Ka 'kmōnia' nia 'e "Bo 'bn ε, 'kamō ε ni 'e "ju 'bn -ke.

27 ε -tee' "Ju nyu 'a 'pee kwa, δε-νυε' o nυε nyio 'o "Ju -o.

28 -Mε 'ε Tai' 'bo aopy "maa, nō" jre' -εε mu nynia' -wεε 'mebn -nia 'e -gbain' 'di 'je o' wlu 'wōn 'de υυ 'je 'e -gbain' 'di 'wlv.

29 Nyv -nva de 'dœ ε, -wi" -mv a muε 'bnsœan' -wœe υv 'je 'kmœnia' 'je, 'kaa nyv -nva deœavn ε, -wi" -mv a muε 'bnsœan' -wœe υv 'je 'e 'pee 'bn mu.

30 Sesi 'na : 'Ma -œε" 'kpa se ε 'bœε- 'vn 'je de jre' nv, ka Kea 'tmv ε 'de 'bn -pee ε, 'kamœ 'ma 'je nyv 'a 'pee. 'De 'ma nyv 'a 'pee 'jesvn -srœi", de-nvœ' 'maa -pœn 'ma -œε" 'ε -kwlvtn nva' i, 'kaa "ju -dboa' 'bn mœ -œœ -kwlvtn 'ma -pœn i.

Sesi 'a -ti' 'a -ta 'jevvn

31 -Bo 'ma 'sv a sea 'ma -œε" 'ε "kpei -ti 'tmv ε, -mε dt 'ma 'tmva, se tœ' -ti nt.

32 'Kaa nyœ jrvœ' mœ -œœ -tmv 'ma "kpei -ti 'de 'vn 'je kan' 'mε, de œ 'tmva ε nœ tœ' -o.

33 Ao dboœ nyv 'e San œ, -wœe œ 'tmvυ- υvrv tœ' -ti 'a -ti'.

34 'Mœ ε, ε se nyiœ mœ -je 'ma "kpei -ti 'tmv nt, 'kaa 'ma 'da kan' mε -wœe ao 'je 'pv.

35 Ka -tau a wan -wœe œœ 'jea i ε, 'kamœ San nt-, 'de aoa' -œε" 'kpa mœ 'wœœn- 'mva- nv-ti 'mε 'de œœ' -œœn' 'bn, 'de nœ" jre' 'di.

36 'De 'mœ ε, 'ma -nt "kpei -ti -ta -tmvva', 'bœi" t je San 'a -nt -sii, de-nvœ' dt "Bo "nyia 'bn 'vn 'jea nv -wœe 'ma nva, t tœ' ka "Bo dboa 'bn ε.

37 'De "Bo -dboa' 'bn ε, œmε -tmv 'ma "kpei -ti -ke. Aœmœ se œœ' wlv 'wœœn due', ao se œœ' "jua- 'je due'.

38 Aoa' -te' œœ' wlv i 'de aœrv 'bn, de-nvœ' "ju -jœ ε dboa, ao se œœ' -ti' tœ' 'bn 'je.

39 Aoa "jreœ- dt -t -œria' 'de Kea 'a 'sbœ 'di 'mε, de-nvœ' ao 'na 'demœ ao 'je 'kmœnia' -œœ' "ti -ta 'ble 'jee-. 'De dt -œria' 'mva- mœ -tmv 'ma -ti'.

40 'De -mε 'kamœ ao 'na ao se 'no 'bn œ jii, ao se 'kmœnia' -œœn' 'jei.

41 'In se nyiœrv 'a 'ma -ti' œ poa' i -pœn.

42 'Kaa 'vn juœ' 'pepe, Kea 'a -ti' kmaa' se 'de aœrv 'bn nt.

43 'In ji' 'de 'bn "Bo 'a 'nyni 'bn -wœe ao 'na ao se 'bn svn 'sœœn krvœen i, 'kaa -bo nyœ jrvœ' -te œœ' -œε" 'ε 'nyni

"jrv œ ji 'sv ε, aoa krvœn œ -mœ svn 'sœœn.

44 Ka ao 'je de tœ' 'bn 'je svn nv mœ 'de ε- ? Aœrv -œœ -pœan deœvn nia' i 'de ba 'nyni i -wœe -œœ' -pœan -je -wlvba 'e Kea 'a 'sv œ i ε.

45 'Kaa ao 'bo tœ' inaa ka 'mœ -je aœrv -ti' "bli kpa 'bo 'vn "Bo "juœi, ε Moist ao tba tœ' "i ε, œmœ -je aœrv -ti' "bli kpa.

46 -Bo ao 'je Moist 'a -ti' tœ' 'bn 'de ε, -mε ao 'bœε- ao 'je 'ma -ti' tœ' 'bn 'je -ke, de-nvœ' œ 'œri 'ma -pœn" -ti 'mε.

47 'Kaa de œ 'œria ao sea -mε tœ' 'bn 'je 'œœ, ka ao 'je 'ma wlv tœ' 'bn 'jesvn nv ε- ?

6

Sesi "nyie nyiœrv -tuu" diide

(Matie 14.13-21 ; Maki 6.30-44 ; Luiki 9.10-17)

1 'Bo -mε 'de ε, Sesi muε 'e "ni 'a 'fœ jre' œ, œœ' "ni tu nœ 'e Tiberiadt 'de Galilebva "kpei.

2 'Sv nyv -tuu"-tuu bla 'œ œ 'de, de-nvœ' jrii' œœ nva -wœe œœ 'bœœa nyv 'a 'wœ- mœ vva 'jei.

3 Sesi ke œœ' klai" nynuu 'ja 'œ œrv due' "kpei, -wœe υv -te i.

4 -Mε Paki -nia Suifv-wi" 'a kvœnkvla' 'wlv -kœ' klaa" "kvœan- i kœœε-.

5 Sesi kpa "jriœ "jei œ 'jea nyv -tuu"-tuu -vva jia 'de œ œ 'sv œ wlv' 'de Filipv -pee œ 'na : Filipv, -ta -a -je diide -tvn -wœe nyv -tia ka 'je di ε- ?

6 œœ 'da kan' 'mε -wœe œ 'je Filipv i-tvn', de-nvœ' de œ 'jea nv ε, œœ' -œœ" 'kpa juœ'.

7 'De Filipv 'na : -Bo ε nt 'wœi 'a -kwlv due' 'a -di'pen-tvn -ε mœ 'de ε, ε se vrvv "wœœn 'bœœi -wœe nyœ due' 'a tie due' di -ti.

8 'Sv œœ' klai" nynuu 'a due' Anœre -œ -nia Simœ Pœi 'a de'di wlv œ -pee, œ 'na :

9 "Ju-saan" due' -nt 'e -a "klu -ta, -œ -ble -di'pen kplœ -mm" ke -smii' jœ 'sœœn ke, 'kaa de -mε nt 'bn 'de nyv -tia ka -wi" -mv 'a -ti' 'bn ε- ?

10 'Sv Sesi 'na : Ao 'tmvυ vrvv υv 'je i -te. 'De 'bo 'a -ta -tu ε, sii" -tuu"

-ni 'o. Uv -wee' beea o ε, uv 'bεε-
"nynunmai 'a "wlu -mm" 'mε.

11 'Bomɔ Sesi "duo -di'pen -nia
'mva- 'bn -wεε ɔ po ɪa' Kea 'sε- 'de
ɔ -gblɪ' nyv -tea i -wee' "klein "jrii, ɪ
ke -smii' ke. Uv -wee' di' vva' -kwlv
ka- 'sv uv je dbo.

12 -Ta uv -wee' dboa la, 'bomɔ Sesi
wluu ɔɔ' klai" nynuuv -pee ɔ 'na : Ao
'ten ɪa' tii -sia 'o ε, -wεε ɪa' due' kovn
-gbai' je "ma.

13 Uv -kɔa' -di'pen kplɪ -mm" -ni 'a
dia' a, ɪa' tii -ɪ -sia 'omu -wεε klai"
nynuuv 'tɪan a, ɪ "jiε toe" 'a -puue 'jɔ
'soon.

14 Nyv "klein -jeea' jrii' Sesi nva
'mva- "jriε- ε, uv 'na : "Ju -nɔ nɪε Kea
'a wlu 'kwajaai -jea 'nɔ 'kmv "kpei ji
-o -cεεn'.

15 Ka vva jia Sesi klan" -klan klan"
kpvān' -wεε uv 'je ɔ 'beɔ 'bn nv ɔ 'jea
kan' 'sv ɔ 'wlv 'o vvpv "klu 'mε wɔɔ-,
-wεε ɔɔ' 'sv mu 'e crv "kpei de.

*Sesi na' 'bo "ni "kpei
(Matie 14.22-33 ; Makɪ 6.45-52)*

16 -Ta kwie a kpvān 'sv ε, ɔɔ' klai"
nynuuv "sie i -wεε uv mu 'o "ni -kwlv".

17 Uv 'ja 'e -kwεε" 'di 'sv uv -tee
"ni cεan' -pvn" -wεε vva mu 'e
Kapenaum fɔ o. Kwie a kvān' -mε
Sesi se vvpv jεε ke.

18 'Sv pov' klaa" -tee jia' -pvn", "ni
a 'fea sri' -gboe.

19 De vva' -kwεε" na 'bn 'bo "ni
"kpei ε 'bεε- -je 'a -to -mm" ke
-mεεo"- 'mε. 'Sv vva 'jee Sesi i ɔɔ na'
'o "ni "kpei ɔɔ jie 'de -kwεε" o fɔ o,
'sv faun a nv vvpv 'mε.

20 'Kaa Sesi 'na : 'Mɔ -o, faun 'bo
aovv- nve !

21 Uv nɪε "i ɔ 'je 'e -kwεε" 'di 'ja,
'sv -kwεε" kvān 'kvv -ta vva mua
fɔ o.

Sesi -ni 'kmvni diide

22 Ka -kwεε" due' -gbai' 'a 'sv nɪa 'o
mu -wεε Sesi ke ɔɔ' klai" nynuuv sea
'e ε 'di 'ja -tadue, 'de vva' 'sv mua
nyv -tuu"-tuu -sia 'e "ni 'de ɔ 'je kan'
'mε.

23 εε' -son' dee -stan' a, 'sv -kwεε"
jri' 'wlvε 'e Tiberiadɪ -wεε -ɪ ji -ta

Sesi pɔoa -di'pen kplɪ 'a Kea 'sε- 'de
uv di ε.

24 Ka Sesi ke ɔɔ' klai" nynuuv sea
'mva- nɪ uv 'jea kan' 'sv ε, uv -wee'
'ja 'e -kwεε" -nɪ 'di -wεε uv mu ɔ i
-pvān' 'de Kapenaum.

25 Uv jεεɔ' 'de "ni klaa" 'de 'sv uv
'na : Nyv detɔɔi, blaα nɔ" -ɪn ji 'nɔ ε-
?

26 'Sv Sesi wlu' 'de uv -pee ɔ 'na :
'Ma 'tmv aovv- tɔ' -tɪ 'a tɔ' -tɪ, deε
-tɪ aoa -pvān' 'mi i ε, εmε -nɪ ao die
-di'pen ao je dbo, ao se 'mi i -pvān' 'de
jrii' 'ɪn nva ao 'jeea "jriε 'ε -tɪ' 'bn.

27 Diide -je -εε' -kwlea dooa -tɪ ε, ao
'bo -mε i -pvān, 'kaa diide -jεε -kwlea
'bn 'de -εε -nyɪa" nyv 'kmvniā' -sea'
-kwε -ta 'ble ε, εmε ao 'je i -pvān. nyio
'o "Ju mɔ -je aovv- εε' diide tu "nyɪ,
de-nve' ɔmɔ "Bo Kea -tu" "i juo 'ɪn

28 'Sv uv -tee' ɔ i uv 'na : Ka -a -je
nv -wεε dɪ "klein Kea nɪa "i -a -je ɪa'
'sv nv ε- ?

29 -Wεε Sesi 'na : Dbo Kea nɪa "i ao
'jea nv ε, εmε -nɪ ao 'je "ju ε dboa 'a
-tɪ' tɔ' 'bn 'je.

30 'Sv uv 'na : Jrii' -je wε- -ɪn -je nv
-bo -a -je 'de -a -je -ma -tɪ' tɔ' 'bn 'je
ε- ? 'De dbo -je wε- -ma nv -gblein'
ε- ?

31 -A "bo -wi" die 'maanɪ- 'de
-pvān" blva "kpei ka ε 'crɪa 'de Kea
'a 'sbε 'di ε : ε "nyɪε vvpv javn 'di
diide uv je di

ε "nyɪε vvpv diide -wlvā 'e javn 'di
uv je di.

32 'Sv Sesi 'na : Tɔ' -tɪ 'a tɔ' -tɪ 'ma
'tmv 'de ao -pee, ε se Moist mɔ -nyɪ"
ao diide -wlvā 'e javn 'di nɪ, 'kaa 'ɪn
"Bo mε -εε -nyɪ" aovv- diide -cεεn'
-wlvā 'e javn 'di ε.

33 De-nve' ε, diide -je Kea "nyɪa nyv
ε, εmε -nɪ "ju -jɔ -wlvā 'e javn 'di
-wεε -ɔɔ -nyɪa" nyv 'kmvniā' a.

34 'Sv uv 'na : Tv"bo, -ɪn -nyɪ" -avn
εε' diide tu jeejee.

35 'Sv Sesi 'na : 'Mɔ -nɪ diide -εε
-nyɪa" nyv 'kmvniā' a. Nyɔ -jia' nɔ
'mɔ o ε, 'mɪε- se -mɔ nv i 'bode, 'de
nyɔ -jea 'ma -tɪ' tɔ' 'bn ε, "ni 'natv
se ɔ nv i 'bode.

36 'In 'tmυυε 'de aopυ- -pee sese, 'kaa ao 'na ao se 'ma -ti' tō' 'un 'jei 'de -me 'kamō ao 'jee 'un 'jrie- 'pepe.

37 Nyυ "klein "Bo "nyia 'un ε, υυa mue 'nō 'un o jia' se, 'de nyo -jia' nō 'mō 'o ε, 'in se o "kpaε' poi,

38 δε-nyε' 'in 'wlyε 'e javn 'di, 'in je ji -wεε 'in 'je "ju -dboa' 'un 'a -kwluti nυ. 'In se 'ma -ce' 'ε -kwluti nυa' ji.

39 'De "ju -dboa' 'un 'a -kwlυ -ti me -ni nyυ "klein o "nyia 'un ε, 'in 'bo υυa' due' koun -gbai' "maa, 'kaa 'in 'je υυ -wee' "klein "kunyιo' -sa 'de de 'bōo- nō' 'di,

40 'In "Bo 'a -kwluti εμε -ni nyo "o nyo -o -jeea' "Ju "jrie- -wεε -o -jea oō' -ti' tō' 'un ε, -me -mō 'jee 'kmυnιa' -sea' -kwe -ta 'ble. 'De 'in 'je o "kunyιo' -sa de 'bōo- nō' 'di.

41 'Sυ Suifu-wi" a wluυε Sesi 'dei, δε-nyε' o 'na : 'Mō -ni diide -wlya 'e javn 'di ε.

42 'De υυa wly ka υυ 'na : Sosev 'a "ju Sesi ko -taa ? -A -juo o "bo ke o de 'me o, -me ke nυ -wεε o 'na o 'wlyε 'e javn 'di o je i "si ε- ?

43 'Sυ Sesi 'na : Ao 'bo 'mii wlyε.

44 Nyο se ε 'bεε- o 'je 'de 'un o ji -bo "Bo -dboa' 'un se oō' "jua- 'de 'un o "biie- ε. 'De nyo -jia' 'de 'mō o ε, 'ma mue o "kunyιo' -saa' 'blya 'a -kwe- nō'.

45 'De εε' -ti' 'un ε, δε Kea 'a wly 'kwajaaun 'cra 'de υυa' 'sbe 'di, ε ka :

'De Kea 'un mō nyυ -wee' "klein 'je tō' -ti juo-.

-Bo ε ni kan' a, -me nyo "o nyo -o -wōan 'Bo 'a wly -wεε -o -kpyun ε sūn 'sōon ε, oō' nyo tu a mue 'de 'un o jia' se.

46 ε se -me nyo jro' mō -jee' "Bo "jrie- ni-, -bo ε se 'mō -o -wlya 'e Kea o 'ma 'sυ -jee' 'in "Bo "jrie- ni ε.

47 Tō' -ti 'a tō' -ti 'ma 'tmυ 'de ao -pee nyo -jea 'ma -ti' tō' 'un -me o 'jee 'kmυnιa' -sea' -kwe -ta 'ble ε.

48 'Mō -ni 'kmυni diide.

49 Ao "bo -wi" die 'maanι- 'de -pυoūn' bly "kpei, 'kaa υυ 'mεε.

50 Diide -wlya 'e javn 'di, ε ka, nyo -die -me -mō se 'mei 'bode.

51 'Mō -ni 'kmυni diide -wlya 'e javn 'di ε. -Bo nyo di εε' diide tu ε, oō

mue 'kmυnιa' jeejee. 'De diide 'ma mua toa' a, εμε -ni 'ma ku. 'Ma to 'e 'ma ku 'me 'de nyυ -wee' "klein 'a 'py-ti 'un.

52 'Bo wly -nιa 'mυa- "kpei ε 'sυ Suifu-wi" -teε 'un -saa' -pυn" υυ 'na : Ka "ju -nō mō 'je 'e oō' ku 'e tosυn nυ -wεε -a -je ε di ε- ?

53 'Sυ Sesi pooe -ti' "i o 'na : tō' -ti 'a tō' -ti 'ma 'tmυυ aopυ, -bo ao se nyio o "ju 'a ku di -wεε ao se oō' nmō 'na a, -me 'kmυnιa' -sea' -kwe -ta 'ble se aopυ- 'a δε ni-.

54 Nyο -dia' 'ma ku 'de nyo -na 'ma nmō -me o 'jee 'kmυnιa' -sea' -kwe -ta 'ble ε, 'de 'in 'je o "kunyιo' -sa de 'bōo- nō'.

55 δε-nyε' 'ma ku nιε diide -ceen' -o, 'de 'ma nmō nιε 'naade -ceen' -o.

56 Nyο -dia' 'ma ku 'de -o -na 'ma nymō -me -mō "tiε 'de 'mō 'un -wεε 'mō "ti 'de o 'un.

57 Ka "Bo -nιa 'kmυ dboa 'un -wεε 'in nιa 'kmυ 'de o 'un ε, 'kamō nyo -dia' 'ma ku a mu 'kmυnιa' 'de 'un -ke.

58 'Ma ku me -ni 'kmυ ni diide -wlya 'e javn 'di, ε ke maanι ao "bo -wi" dia -wεε υυ 'mea se -kooō'-, 'kaa nyo -o dia' 'ma ku, oō mue 'kmυnιa' jeejee.

59 Sesi 'tmυ wly "klein -nιa 'mυa- 'me 'de Kea -gbυ -nιa 'o Kapenaum 'di.

'Kμnyι wly

60 Sesi 'a klai" nynuu 'wōan wly -ne 'sυ, υυa' -tuu" 'na : -o -beε' wly -kmai" kan' -mι 'a doin" o poa' a- ?

61 Sesi 'jea kan' 'de oō' -ce" 'un ka oō' klai" nynuu a "wuan 'bo υυa' 'sυ 'nynι 'sυ o 'na : Wly 'in 'tmυa εμε -kpyun ao -kwlυυ ?

62 'De -me -bo aoa sea nyio o "Ju i 'je oō sea -ta o nιa tein" de mu 'e -me ka o 'je nυ ε- ?

63 Kea 'a -Suu me -εε -nyι" nyυ 'kmυnιa', 'blyku -me se δε jre' 'bεε-. Wly "klein 'in 'tmυa 'de ao -pee ε, umι -ta ja Kea 'a -Suu, -εε -nyia" nyυ 'kmυnιa'.

64 'Kaa nyυ jrv' -ni 'de aopυ- "kly -ta -υυa' 'je δε tō' 'un. Δεε -ti o 'da kan' a, εμε -ni ε -teea -wee' 'sυ Sesi

juo nyv -vυ sea δε τὸ 'vην 'jei ke "ju -jea ὁ 'e to 'mε.

65 Εμε -τι ὁ -tuε" "kpei ὁ 'na : 'In wlu 'de ao -pee 'de 'in 'na nyv see 'bεε- ὁ 'je 'nὸ 'vην ὁ ji -bo ε se 'de "Bo 'vην 'wlv ε.

66 Δε -tba' 'o εε' nὸ" tu 'di ε, ὦv klai" nynuu 'a -tuu" 'wlv 'o ὁ 'de 'mε -wεε vυ ke ὁ 'bὸ na -ti.

67 'Sv Sesi wlu' 'de nyv 'a -puue 'jv 'svvηn ὁ -sa 'o -pee, ὁ 'na : Aopv- mὸ 'ee, ao se ε "i nι ao 'je mu -kee ?

68 'Bomv Simv Pivi wlu ὁ -pee ὁ 'na : Tv"bo, nyv wε- -a -je 'e ὁ mu ε- ? -Mὸ mὸ -ble wlu -ia -nyia" nyv 'kmvηia' -sea' -kwe -ta 'ble 'dee.

69 Imi -a -mὸ -je τὸ 'vην, 'de ka -vη -nia "Ju Kea -teea kvv "i ε, -a -je kan' 'mε.

70 'Sv Sesi wlu' 'de vυ -wee' -pee, ὁ 'na : Aopv- -nia -puue 'jv 'svvηn ε, 'mὸ -se' aopv 'e nyv "klu -saa ? 'De -mε 'kamv aov due' nι -suusavη 'a nyv.

71 -Mε Simv 'v "ju Suida Isikario mὸ ὦv 'da, δε-nyε' ὦmὸ -ὦv mu Sesi 'e toa', 'de -mε 'kamv ὁ nι klai" nynuu -nia -puue 'jv 'svvηn 'v due'.

7

Sesi 'a "dei-wi" se ὦv -ti' τὸ 'vην 'je

1 'Bo -mε 'de ε, Sesi a pleε Galilelvba "kpei-, ὁ se ε "inι ὁ 'je Suide -te, δε-nyε' Suifv-wi" 'a "jru kvv i -tevη a -pὸv ὦv 'dba -kὸ i.

2 -Kὸ' Suifv-wi" a -tu" 'a -wεε vba poa svavη- "jei "kvban- i.

3 'Sv Sesi 'a "dei-wi" wlu' 'de ὁ -pee, vυ 'na : -In -wlv -ta, -vη mu 'e Suide, -wεε nyv -nia 'nia 'je -ma nvvδι "jriε- 'jee- -ke.

4 Nyv "o nyv -nvai" nyv 'jea juo ε, -mὸv nvvδι 'a pa 'kwla. Ka -ma nva δι -ji -mι kaan 'ja a, -mε -vη -to -ma -ce" -wεε nyv -wee' "klein 'je -vη 'je.

5 Sesi 'a "dei-wi" foo" 'sv se ὦv -ti' τὸ 'vην 'je -ke.

6 Sesi wlu' 'de vυvυ -pee, ὁ 'na : 'Ma -ne nὸ" se 'o nyni ke, 'kaa aomv ε, nὸ" -wee' "klein nmvι" 'de aov -ti' 'vη.

7 'Blva 'dinyv se aopv 'vην 'nyε, 'kaa vυ 'nyε 'mὸ 'vην 'ε, δε-nyε' ka vba nvvδι nynia "jrii ε, vηι 'ma 'tmv.

8 Aopv mὸ mu -kὸ' -svη, 'mὸ se εε' -kὸ' tu 'vην mui, δε-nyε' 'ma -ne nὸ" se 'o nyni ke.

9 Ὁ 'tmva wlu -nι 'de vυ -pee 'sv ὁ sie 'e Galile.

Sesi muε -kὸ' -svη

10 -Ta Sesi 'a "dei-wi" mua -kὸ' -svη ε, Sesi mu' -ke, 'kaa nyv jrv' se ε juuο, ὁ mu' wvη-

11 -Kὸ' ὁ 'wι ὁ 'sv Suifv-wi" a -pὸv ὁ i, vba -teeε' nyv i, vυ 'na : -Ta ὁ nι ε- ?

12 'De nyv "klu ε, -tuu"-tuu a jaa wlu ja -wεε vba 'tmv ὦv -ti'. Jrv' 'na : Ὁ nιε nyv 'dve -o. Jrv' 'na : Ὁ se nyv 'dve nι-, ὦv -saa nyv 'a "jru -jei".

13 'Kaa nyv jrv' 'v wa' wvηn' i, ὦv 'tmv ὦv -pυη" -ti, δε-nyε' vba pleε vba "jru kvv i -tevη 'mε.

14 -Ta ε nynia 'o -kὸ' ὁ -kwea' 'sv, Sesi muε 'e Kea -gbu klav "di -wεε ὁ -te nyv Kea 'a wlu tvva' -pυη".

15 'Sv tai' "maa Suifv-wi" 'mε, vυ 'na : "Ju -nὸ -mὸ sea 'sbε jrv' 'cvav 'ee, ke nυ 'sv ὁ juo δι -tia ka -mι ε- ?

16 'Bomv Sesi wluu- vυ -pee, ὁ 'na : Δε 'ma tvva nyv -ta, ε se 'de 'ma -ce" 'vη 'wlv, 'kaa "ju -v dbov 'vη ε, 'de ὁ 'vη 'demv ε 'wlv.

17 Nyv -nιε "i -v -jea Kea 'a -kvlvη nυ ε, -bo 'ma nyv detvsvηη 'wlv 'e Kea 'vη ὁ, -bo ε 'wlv 'e 'ma -ce" 'kpa 'vη ὁ, ὦmὸ -je ε juo-.

18 Nyv -ὦv -tmva ὦv 'blei 'a -ti' -mὸv -pὸv ὦv -ce" 'ε 'nyni 'wlv a i. 'Kaa nyv -ὦv -pavη ὦv dboi 'a 'nyni 'wlv a i ε, -mὸ ὁ 'tmvε τὸ -ti. 'Kvva' δε-savη" ka se 'de -mὸ 'vη nι-

19 Moist se aopv Kea 'a ke "nyv ? 'Kaa aov due' kvvη -gbai' ka 'a 'je ke' -ne wvη. Δεε-ti aov -pὸv 'ma 'dbav i ε- ?

20 'Sv vυ -wee' 'na : -Suusavη -nι 'de -vη 'vη, nyv -ὦv -pὸv -ma 'dba -kὸ i ε- ?

21 'De Sesi 'na : Δε 'ε kvε due' 'vη nva, εmε -maa" ao -wee' "klein tai'.

22 Moist mὸ -bla' 'klen mu-ti 'a ke' -v -nyv" aopv. 'De ε se 'e Moist mὸ 'vη 'wlv, ε 'wlvε 'e ao "bo -wi" 'vη sese. -Wee aov kpa nyv 'klen 'bo -kwlevη "kpei.

23 -Bo nyu 'klen kpa 'bo -kwlewɪ "kpei -mε 'ε -saa Moisu 'a ke' 'ee ? -Mε δεε-ti -bo 'mo 'pυυ- nyɔ 'bo -kwlewɪ "kpei -wεε aoa 'kpa 'cen ε- ?

24 Ka aoa' 'jriε- ε 'jea δε, ao 'bo εε' 'pee 'je -ti kan', 'kaa ao -srει" 'de aoa' nyu 'a 'pee 'jesun 'un.

Sesi -ni Nyu 'pυυi -o -jea ji ε

25 Nyu -nia 'o Selisalem υba' jrv' 'na : "Ju υba -pɔan i υυ 'jea 'dba, o ko -taa ?

26 Ao -gbun 'e, o wlu' 'bo nyu -wee' "juoi -o, 'kaa nyɔ -je o δε -pee 'tmυ, o se ni-. -Aee' ka o nia Nyu'pυυi ε, -aa klae"-wi" 'je ε to' 'un -wε- -cεen' - ?

27 'De -mε 'kamɔ Nyu 'pυυi -oo mua jia' a, -ta o mua 'wlba' -a se 'o juoi, 'kaa -jo -mo ε, -ta o 'wlba -a -juo 'o 'ε.

28 -Ta εε nua kan' -mε Sesi nιε nyu Kea 'a wlu tooa' 'de Kea -gbu 'di. 'Su o kpa wlu "jei o 'naa : Ao 'na ao juo 'un 'ε, -wεε -ta 'un 'wlba ao juo 'o -mo ? 'De -mε 'kamɔ 'un se ji 'de 'ma -ce" 'ε 'nyni 'un, 'kaa "ju -jo -dboa' 'un o' 'nyni 'un mε 'un jii-. Omɔ -ni to' -ti 'a -ce" 'kpa, 'kaa ao se -mo juuo-.

29 'Mo juuo', δε-nυε' 'bo o -pυn" mo 'un 'wlυ, 'de omɔ -dbo' 'un.

30 'Su υba -pɔn υυ 'je o inynaa, 'kaa nyɔ jrv' se o sun -pυn" -te', δε-nυε' o' -ne no" se 'o nyni ke.

31 'De -mε 'kamɔ nyu -tuu"-tuu ni 'e nyu "klu υυ 'je o' -ti' to' 'un -wεε υba wlu ka, υυ 'na : -Sontɪ Klisɪ -mo o mua jia' 'ee, o muε jrii' -tuu"-tuu nua' o 'je "ju -jo mo -sii -taa ?

Sesi 'tmυε o' 'mε -ti

32 Δε nyu a "wuan 'un 'de Sesi 'a -ti' 'un 'de nyu "klu ε, εmε Fariseen-wi" 'wɔn, 'su 'sraa -saun 'a klae"-wi" ke Fariseen-wi" dboε nyu -wεε υυ 'je o inynaa-.

33 'Su Sesi 'na : 'In ke ao ni -ta 'mε δε-saan" ke, -wεε 'un 'je 'e "ju -dboa' 'un o de mu.

34 Aoa muε 'mi i -pɔan', 'kaa ao se 'un 'jei, δε-nυε' -ta 'ma mua ao se 'bo 'a mua' 'bεε-.

35 'Su Suifu-wi" a -tee' ba i due 'due υυ 'na : -Ta o 'e paa -wεε -a se o 'jei ε- ? -Aee' o 'je 'e Suifu-wi" -gbaa' Klekɪ-blva "kpei kɪn mu -wεε o 'je Glekɪ-wi" δε to- ?

36 Wlu o 'tmυa -ne, -mε 'de 'deε -gblein' ε- ? Δε -ni aoa muε 'mi i -pɔan', 'kaa ao se 'un 'jei, δε-nυε' -ta 'ma mua nia' ao se 'bo 'a jia' 'bεεi ε-.

'Kmovni ni 'a -gbuu

37 'Bo -ko' o de 'bo'wɪ -koan -ti' "kpei ε, Sesi nyna i 'bo nyu -kwea -wεε o kpa wlu "jei, 'de o 'na : -Bo 'ni 'natun a sea nyɔ nu ε, -mε o ji 'no 'un o -wεε o 'je 'na.

38 Nyɔ -jea 'ma -ti' to' 'un ε, 'kmυ ni ni 'a "jru mɪ -εε mu 'de o 'un wlba' -wεε -ε -je -gbuu -si'. 'Kamɔ ε 'crυε 'de Kea 'a 'sbε 'di.

39 Kea 'a -Suu nyu -jea Sesi 'a -ti' to' 'un a mua 'jea' a, εmε -εε -ti' o' 'tmυa 'o 'mυa-. Εε' no" tu 'di -mε nyu se Kea 'a -Suu 'ble ke, δε-nυε' -mε Sesi se 'e Kea 'a keema' de 'un mu ke.

Nyu -seea' 'un 'ε 'de Sesi 'a -ti' 'un

40 Nyu jrv' -nia 'e nyu "klu 'wɔan o' wlu -ni 'su, υυ 'na : "Ju -no, o nιε Kea 'a wlu 'kwajaai -o -cεen'-.

41 Jrv' 'na : O nιε Nyu'pυυi -o. 'Kaa deejrv' 'na : Ao mo o naa to' i 'ee, 'de Galileblva "kpei mo Nyu'pυυi 'je 'wlυυ ?

42 Wlu -ε -crυa' 'de Kea 'a 'sbε 'di ε se ka 'da 'dee- ? Ε se 'na 'de Dafidɪ 'a "ji 'di 'bo Betelem Dafidɪ o -kwlo 'bomɔ Klisɪ 'je 'wlυυ- ?

43 'Su 'de Sesi 'a -ti' 'un ε, υba' 'su -seea' 'un 'ε.

44 Nyu jrv' -nia 'de υpυυ "klu -nιei" υυ 'e Sesi inynaa-, 'kaa nyɔ jrv' se o sun -pυn" -te'.

Suifu 'a klae"-wi" kuε "jru

45 Ε nua kan' 'su nyu Fariseen ke 'sraa -saun dboa -nu muε 'e υpυυ o de, -wεε -wi" -mυ 'na : Δεε-ti ao se o ja a- ?

46 'Su dboun -nu 'na : Ka "ju -no o wlua -a se nyɔ jrv' 'je, o se kan' wlu due'.

47 'Bomɔ Fariseen-wi" wluu ka, υυ 'na : -Ε, ao mo "tai- aoa' -cei" -wε-, "ju -no je ao 'srε ipoo -kee ?

48 'De -aa klæ" ke Fariseen-wi" "klu ε, nyo due' koun -gbai' se ɔɔ' -ti' tɔ' 'ɔn 'je.

49 Nyɔ -ɔɔ sea Moisi 'a ke' juo, ɔɔ nɛ 'dai nyo -o !

50 'Bomɔ ɔɔa' due', Nikodemɔ -ɔ mua 'e Sesi o "mau" wluu, ɔ 'na :

51 -Bo -a se nyio 'ɔ wlu 'wɔn, 'de de ɔ nɔa -bo -a se ε juo 'e -a -bɛɛ' -a -je ɔ 'pee kɔɔn- ?

52 'Sɔ ɔɔ 'na : -Mɔ 'ee, -in -nɛ Galile i -o -kee ? -Mɛ -in -gbun 'e 'sbi 'di kea' ka Kea 'a wlu 'kwajaai due' koun -gbai' ka sea 'e Galileblɔa "kpei 'wlu due' -ma muɛ kan' 'jea' !

53 ɔɔ -kɔa' kan' 'daa' 'sɔ ɔɔ muɛ -gbein" woi due due'.

8

Jei" 'jenynɔkpao' due' 'a -ti'

- 1 'Sɔ Sesi muɛ 'e olift-crɔ "kpei.
- 2 -Sɔn' 'ɔ -nɛɛ -sian' -klæ" pɛɛn 'sɔ, Sesi -cruuɛn 'de Kea -gbu klæa" 'di ke'wɛɛ -wɛɛ nyɔ -wee' "klein a mu 'de ɔ o. 'Sɔ ɔ -tee i, -wɛɛ ɔɔ tɔɔ ɔɔpɔ de.
- 3 'Sɔ 'nynɔkpao' due' ɔɔ kɔɔn a jei" "kpei ε, ɔmu ke' wɔ-saun o, Fariseen-wi" 'ble too' -too too" 'sɔ ɔɔ ja 'o nyɔ -wee' "juɔi.
- 4 'De ɔɔ wlu 'e Sesi -pee, ɔɔ 'na : Nyɔ detɔɔi, 'nynɔkpao' -nɔ, nyɔ kɔɔn jei" "kpei.
- 5 Moisi 'a ke' 'na ɔɔa' 'nynɔkpaɛ' tu ε, nyɔ tbaa ɔɔpɔ "soi i 'sɔ ɔɔ 'e 'mɛ. 'De -mɔ 'ee, ka -ma -da a- ?
- 6 ɔɔa 'tmɔ ɛɛ' wlu tu 'mɛ -wɛɛ ɔɔ 'je ɔ wlu 'a "klɛ bu 'dei -te' 'de ɔɔ 'je ɔ -ti' "kpei bla. 'Kaa Sesi -criɛ" "jri i -wɛɛ ɔɔ nɔ -ciɛ, ɔɔ 'cri 'o 'blɔɔ.
- 7 Ka ɔɔpɔ a -tee' ɔ i sɔu" sɔu", 'kamɔ ɔɔa -tee' ɔ i. 'Sɔ Sesi kpa "jru "jei, ɔ 'na : Nyɔ -nɔa 'de aɔpɔ "klu -wɛɛ -ɔ sea deɔaun nɔ due' ε, -mɛ -mɔ -saa "i ɔ 'e "sou po.
- 8 'Sɔ ɔ -criɛ" "jrii ke'wɛɛ -wɛɛ ɔɔ 'cri 'o 'blɔɔ.
- 9 -Ta ɔɔ 'wɔan wlu -nɔa 'mɔa- 'sɔ ɔɔa' pɛɛ a -ce' ɔɔpɔ "bli. 'Sɔ de -tba' 'e ɔɔa' klæa" o -wɛɛ -ε -juɔa ɔɔa' mu" ɔɔ -wee' a mu' due 'due, 'sɔ Sesi ke 'nynɔkpao' -nyna i 'bo ɔ "juɔi -nɔ 'a 'sɔ sie 'o.

10 'Sɔ Sesi kpa "jri "jei -wɛɛ ɔ wlu 'de ɔ -pee, ɔ 'na : 'Nynɔkpao', -ta nyɔ -ɔɔa -nɔa' aun -ti' "kpei -wee' mu ε- ? Nyɔ jɔɔ' se aun 'pee kɔɔn- ?

11 ɔ 'na : In Tu"bo, nyɔ jɔɔ' se 'ɔn 'pee kɔɔn -o. 'Sɔ Sesi 'na : 'Mɔ se aun 'pee kɔɔn i -ke. A mu, 'kaa a 'bo deɔaun nɔɛ 'bode.

Fariseen-wi" a -saa Sesi 'a wlu -gbee' wɔ i

12 Sesi wluɛ ɔɔ -pee ke'wɛɛ, ɔ 'na : 'Mɔ -nɔ 'kmɔ 'a -sɔn'. Nyɔ -bla' 'bo 'ɔn 'de ε, -mɛ ɔ se 'e kwie 'di naai 'bode, 'kaa ɔ nɛ 'e -sɔn' -ɛɛ -nyɔa" nyɔ 'kmɔnɔa' 'ɔn.

13 'Bo -mɛ "kpei 'sɔ Fariseen-wi" wlu' 'de ɔ -pee, ɔɔ 'na : -Ti' -ma -tmɔa i se tɔ' -ti nɔ-, de-nɔɛ' -ma pɔɛ -ma -ce" 'kpa -ti' o.

14 'Bomɔ Sesi 'na : -Bo 'ma sea 'ma -ce" -ti' o pɔ mɔ 'de ε, de 'ma 'tmɔa ε nɛ tɔ' -o, de-nɔɛ' -ta 'in 'wɔa 'in juo 'o 'ε, -ta 'ma mua 'in juo 'o 'ε, 'kaa aɔpɔ- mɔ se -ta 'in 'wɔa ke, -ta 'ma mua juo-.

15 'De nyioɔɔ' 'ɔn mɔ aɔa 'jee nyɔ 'a 'pee, 'kaa 'maa 'je nyɔ "o nyɔ 'ɔ 'pee.

16 'De -bo 'ma sea nyɔ 'a 'pee 'je mɔ 'de ε, 'ma nyɔ 'a 'pee 'jesun nɛ tɔ', de-nɔɛ' 'in se due' nɔ, 'in "Bo -dboa' 'ɔn ke 'ma -a -na'.

17 ε 'criɛ mɔ 'de aɔa' ke' 'di, ε 'na : -Bo nyɔ 'sɔɔn 'je de 'ε -ta, -wɛɛ ɔɔ 'tmɔ de due' ε, -mɛ de ɔɔ 'tmɔa ε nɛ tɔ' -o.

18 'Ma pɔɛ 'ma -ce" 'kpa -ti' o -wɛɛ 'in "Bo -dboa' 'ɔn -mɔ ɔ pɔ 'ɔn -ti' o -ke.

19 'Sɔ ɔɔ -tee' ɔ i, ɔɔ 'na : -Ta -in "Bo mɔ nɔ ε- ? 'Sɔ Sesi 'na : Aɔ se 'mɔ juo-, aɔ se 'ɔn "Bo juo-. -Bo aɔ juo 'ɔn 'de ε, -mɛ aɔ 'bɛɛ- aɔ 'je 'ɔn "Bo juo -ke 'de-.

20 -Ta Sesi a 'tmɔa wlu -nɔa 'mɔa- -mɛ ɔ nɛ nyɔ de tɔɔa' 'de Kea -gbu klæa" 'di, -ta 'wei 'dipode nɔa fɔ o ε. Nyɔ jɔɔ' se ɔ sun -pɔn" -te', de-nɔɛ' ɔɔ' kɔɔn nɔ" se 'o nyɔi ke.

Sesi 'tmɔɛ ɔɔ' 'mɛ -ti

21 Sesi wlu' ke'wɛɛ, ɔ 'na : 'Ma muɛ mua' -wɛɛ aɔ 'je 'mi i -pɔn, 'kaa aɔa muɛ 'mɛa' 'de aɔa' deɔaun 'di,

dε-νυε' -ta 'ma mua ao se 'o 'a jia' 'βεε- i.

22 'Bo εε' wlu tu "kpei 'sv Suifu-wi" 'na : ɔ 'je ɔɔ' -ce" 'dba -ae, -aee' dεε-ti ɔ 'na -ta 'ma mua ao se 'o 'a jia' 'βεεi ε- ?

23 'Su Sesi 'na : Aomɔ 'wlvε 'no 'blva- "kpei, 'kaa 'mɔ 'wlvε 'e javn 'di, ao nιε 'kmv -νε 'ε nyv -o, 'kaa 'mɔ se 'kmv -νε 'ε nyv nι-.

24 εμε -ti 'in 'na : Aoa mυε 'mea' 'de aoa' dɪsain 'di. De 'in nιa 'vn -bo ao se ε tɔ' 'vn 'je ε, aoa mυε 'mea' 'de aoa' dɪsain 'di.

25 'Su sv -tee' ɔ i, sv 'na : Nyv -in -nι mɔ 'de ε- ? Sesi 'na : De 'in 'tmva ao -pee sese εμε 'in nι 'vn.

26 'In 'bleε dι -tuu"-tuu 'in 'je 'tmv 'de 'in 'je -ti' -pvn" tba 'de aopv- 'vn 'de-, 'kaa "ju -dboa' 'vn a 'tmvε tɔ' -ti. Dι 'in 'wɔan 'de ɔ 'wɔn ε, ιa' 'sv 'ma 'tmv 'de 'blva 'dinyv -pee.

27 'Kaa ka ɔɔ 'tmva "Bo 'a -ti' 'de sv -pee ε, sv st 'mii 'wɔn.

28 'Su Sesi 'na : -Sɔnti aoa mua nyiɔ ɔ "Ju tu -kwli" kɔa' a -wεε sv 'jeɔ i nyna a, 'bomɔ de 'in nιa 'vn ao 'je ε juo-. 'Maa -sa 'o 'ma -ce" -kwli" 'maa nv de. De 'in "Bo tɔɔa 'vn εμε 'ma nv.

29 'Ju -dboa' 'vn ke 'ma -a -na', ɔ se 'ma 'sv "i 'tai-, dε-νυε' ɔɔ' -kwlvti mι 'ma nv jeejee.

30 -Ta Sesi a wlvua kan', 'sv nyv -tuu"-tuu -a -je ɔɔ' -ti' tɔ' 'vn.

-Ce" -peetevn ke kvɔnpv- ke

31 'Su Sesi wlu' 'de Suifu-wi" -jea ɔɔ' -ti' tɔ' 'vn -pee, ɔ 'na : Wlu 'ma tɔɔa aopv- -bo ao kpvn ε i -sisi' ε, -mε ao nιε 'ma klai" nynuu -cɔɔn' -o.

32 -Mε aoa mυε tɔ' -ti jua', -wεε tɔ' -ti 'je ao seie.

33 'Su sv 'na : -A -mɔ -nιε Ablaam 'a "nynuu- -o, -a se nyv jrɔ' 'ɔ kvɔn nι due', dεε -ti -in -na aoa mυε aoa' -ce" -pee -tea' a- ?

34 'De Sesi 'na : 'Ma 'tmvυε aopv- tɔ' -ti, nyv "o nyv -ɔɔ nva desavn ε, -mε ɔ nιε desavn 'a kvɔn -o.

35 'De kvɔn -mɔ ε, -gbu" -ε 'di ɔɔ nsva nyv "juɔi ε, ɔ se 'o "ikɔn-, 'kaa "ju mɔ -kɔn 'o "i, ɔ nιε ɔ "bo 'a "ju jeejee.

36 'De -bo Kea 'a "Ju -mɔ seie aopv- ε, -mε ao -tee aoa' -ce" -pee -cεεn' -cεεn -cεεn'-.

37 Ka ao 'wlvα 'e Ablaam 'a "ji 'di ε, 'in juoε', 'kaa aoa -pɔn 'ma 'dbaa' i, dε-νυε' 'ma wlu 'a pa 'de aopv 'vn.

38 De 'in 'jea 'de 'vn "Bo o ε, εμε 'ma 'tmv, 'kaa aomɔ ε, de ao "bo -tua" ao wɔn ε, εμε aoa nv.

39 'Su sv 'na : -A "bo -nι Ablaam. 'Bomɔ Sesi 'na : -Bo ao nι Ablaam 'a "nynuu 'de ε, -mε ao 'beεε' ao 'je ɔɔ' kpln nv 'de-.

40 'Kaa kaan ka 'mɔ -ɔɔ -tmvυa aopv tɔ' -ti 'in 'wɔan 'de Kea 'wɔn ε, aoa -pɔn 'ma 'dbaa' -kɔ i. Ablaam -mɔ se -mε nv o.

41 Aoa nυε ao "bo 'a kpln. 'Su sv 'na : -A se -pɔε' nynuu nι-, Kea due' koun -gbai' mε -nι -a "Bo.

42 'De Sesi 'na : -Bo Kea nι ao "Bo 'de ε, -mε ao 'beεε' ao 'je 'ma -ti' kma-, dε-νυε' 'de Kea o 'demɔ 'in 'wlv -wεε 'in ji 'no 'blva- "kpei. 'In se ji 'de 'ma -ce" 'kpa 'a 'nynι 'vn, 'kaa εμε -dbo' 'vn.

43 Deε -ti aoa' 'wɔn 'ma wlv 'mii ε ? εμε -nι ao se ε 'βεε- ao 'je 'ma wlv doin" o po see.

44 Ao "bo -nι -sion', εμε -ti ao nυei" ao 'je ao "bo 'a -kwlvti nv. -Sion' nιε "ku 'dbai -o sese. ɔɔ' nv tɔi" -ti 'no 'kmv, dε-νυε' tɔ' -ti se 'de ɔ 'vn nι-. -Bo ɔɔ sea st 'tmv ε, -mε ɔɔ -sa' 'bo ɔɔ' -ce" -kwli" ɔɔ jea 'tmv, ka ɔ jua ε 'mii see ε, dε-νυε' ɔ nιε st 'tmv i, ɔmɔ -nι st "bo.

45 'Kaa 'mɔ ε, 'ma 'tmvε tɔ' -ti, εμε -ti aoa' 'je 'ma -ti' tɔ' 'vn.

46 Nyv wε- -je 'ma desavn -ciε "kpei -te' kaan- 'de ao "klu ε- ? 'De -bo 'ma sea tɔ' -ti 'tmv 'ee, -mε dεε-ti aoa' 'je 'ma -ti' tɔ' 'vn ε- ?

47 Nyv -wlvα 'e Kea 'vn -mɔ ɔ pɔε Kea 'a wlv doin" o, 'kaa aomɔ se 'e Kea 'vn 'wlv, εμε -ti aoa' po εε' wlv doin" o.

Sesi ke Ablaam ke

48 'Su Suifu-wi" wlv ɔ -pee, sv 'na : -A -sa tɔ' -aa -jea -vn Samadikoin 'daa-, -sion' 'ɔ -suu -nι 'de -in 'vn -cεεn' -!

49 'Su Sesi wlu' ka, ɔ 'na : -Sion' 'ɔ -suu se 'de 'vn nι-, 'kaa 'ma 'βεε- 'vn

'Bo 'a 'nynu 'i, 'de aopv mɔ ɔ -flɛn' 'ɔn 'ɛ.

⁵⁰ 'In se 'ma -cɛ" 'ɛ 'nyu 'wɔa i-pɔn, "ju due' -nɪ 'o -ɔɔ -pɔn 'ma 'nyu 'wɔa' i, ɔmɔ -nɪ 'pee 'jei.

⁵¹ 'Ma 'tmvɛ tɔ' -tɪ 'a tɔ' -tɪ, nyɔ -ɔɔ -jea 'ma wlu wɔn ɛ, ɔ se 'mei 'nɔ 'kmv.

⁵² 'Sv Suifw-wi" 'na : 'Aa ! "Bo, ka -sion' ɔ -suu nɪa 'de -ɪn 'ɔn ɛ, -a -je kan' -wɛ- la, Ablaam ke Kea 'a wlu 'kwajaavn -wee' 'mɛɛ, -wɛɛ -mɔ -naa' nyɔ -jea 'ma wlu wɔn ɛ, -mɔ se 'mei "pɪ.

⁵³ Ablaam -nɪa -a "bo -mɔ 'mɛɛ, -maa naa tɔ' i -ɪn -bɛ"i -ɪn je ɔ -sɪi ? 'De Kea 'a wlu'kwajaavn-wi" -mɔ -wee' 'mɛɛ -ke, dɛ -ma -daa' -ma -cɛ" ɛ- ?

⁵⁴ 'Sv Sesi 'na : -Bo 'ma sea 'ma -cɛi" 'bɛɛ' 'de ɛ, -mɛ 'ma 'nyu se dɛwɔn nɪ-, 'kaa 'ɪn "Bo aɔa 'daa- aɔa' Kea a, ɛmɛ -ɛɛ -bɛɛ' 'mi 'i.

⁵⁵ 'Kaa aɔ se ɛ juɔ-, 'mɔ juuɛ' 'mɛ. -Bo 'ɪn 'na 'ɪn se ɛ juɔ ɛ, -mɛ ka aɔ nɪa sɪ 'tmvɔn, 'kamɔ 'ma mu nɪa'. 'Kaa 'ɪn juuɛ' -wɛɛ 'ma 'je ɛɛ' wlu wɔn.

⁵⁶ Ablaam -jɔ -nɪa aopv "bo ɛ, 'ma jia' 'bleɛ -mɔɔ' 'mva-, -sɔntɪ ɔ 'jee ɛ 'jriɛ-, ɔ 'di nmɔ wɔn.

⁵⁷ 'Sv Suifw-wi" 'na : -Mɔ -sea' -sɪn 'a kwla -mm" 'ble ke ɛ, -mɔ -jee' Ablaam 'jriɛ- !

⁵⁸ 'De Sesi 'na : 'Ma 'tmv aopv tɔ' -tɪ 'a tɔ' -tɪ -ta Ablaam a 'wɔvva, -mɛ 'ɪn nɪ sese.

⁵⁹ ɔ 'tmva wlu -nɛ 'sv sv 'tɪɪɪn "sei kwa -wɛɛ sv 'je ɔ itbaa-. 'Sv ɔ "maa svsv 'jrii wɔɔ-, -wɛɛ ɔ 'wlv 'e Kea -gbu klaa" 'di.

9

Sesi 'pvvɛ "dɔi due'

¹ -Ta Sesi a -sia' 'sv ɛ, ɔ 'jee "ju due' -ɔ 'wlv- "jri 'a waa' 'ɔn.

² 'Sv Sesi 'a klai" nynu -tee' ɔ i, sv 'na : Nyv dɛtɔɔi, -ɔ nv dɛsavn -wɛɛ "ju -nɔ ɔ 'jei ɛ- ? ɔɔ' -cɛ" 'kpa -aee' -ɪn" ɔ "bo ke de kee- ?

³ 'Sv Sesi -sɛ "kpei ɔ 'na : ɛ se ɔmɔ o, nyv -wlu ɔ -nv' dɛsavn ko-, 'kaa ɛ nɪ kan' 'mɛ -wɛɛ Kea 'a nvsv dɪ 'je "jri "kpaɛ po 'de ɔ 'ɔn.

⁴ -Ta -sɔn' nɪa 'e ke ɛ, 'ɪn 'je "ju -ɔ dɔvva 'ɔn 'a dɔv nɪ -o, dɛ-nvɛ' kwie -ɛ 'ɔn nyɔ sea 'bɛɛ- ɔ 'jea dɔv jɛɛ' nvsv ɛ, ɛɛ kpvn'.

⁵ -Ta 'ɪn nɪa 'nɔ 'blva- "kpei ke ɛ, 'ɪn nɪɛ 'kmv 'a -sɔn' -o.

⁶ Sesi -kɔa' dɛ -nɛ 'ɛ 'tmva' 'sv, ɔ pɔɛ tɔn 'o 'blvɔ -wɛɛ ɔ crii ɛɛ' 'pɔɔ -cɪɛi', 'de ɔ cɛɛn "dɔi -nɔ 'pɔɔ "jri,

⁷ -wɛɛ ɔ wlu ɔ -pee, ɔ 'na : -In mu 'e "nɪɔ 'bo Siloe wɔn -wɛɛ -ɪn -je "jri i 'sran. (Siloe -nɛ, ɛ 'de mɛ -nɪ -tadboi.) "Dɔi mu 'e 'mɛ kan' -cɛɛn'-, -wɛɛ ɔ 'sran "jri i. -Ta ɔɔ jɪia de -mɛ ɔɔ 'jee i 'pepe.

⁸ 'Sv nyv -sv -ke ɔ "kɔvvan i ke nyv -sv -juɔ -ta ɔɔ -svɔɔa nyv o tɛɪn" -ke, sv 'na : "Ju -ɔɔ -tea i -wɛɛ -ɔɔ -svɔa' nyv o 'de ɛ, ɔ ko -taa ?

⁹ Nyv jrv' 'na : ɔmɔ -o. Jrv' 'na : "ɪn- ɔ ko-, 'kaa ɔɔ' -kooɔ' i -o. 'Sv ɔmɔ ɔ -cɛ" 'kpa 'na : 'Mɔ -o.

¹⁰ 'Sv sv -tee' ɔ i, sv 'na : Ka -ma "jri nv 'baisv ɛ- ?

¹¹ ɔ -sɛ "kpei ɔ 'na : "Ju nyv a 'daa- Sesi ɛ, ɔmɔ -cɛn' 'ɔn 'pɔɔ "jri -wɛɛ -ɔ -na -ɪn mu "jrii 'sran 'de Siloe wɔn. 'Demɔ 'ɪn mu kan' -cɛɛn'- -wɛɛ 'ɪn 'sran "jrii 'sv 'ma "jri 'bai-.

¹² -Wɛɛ sv -tee' ɔ i, sv 'na : -Taka ɔɔ' "ju tu nɪ ɛ- ? 'Sv ɔ 'na : 'In se 'o juɔ-.

"Dɔi -ɔɔ "jri 'baia' ɔmɔ Fariseɛn-wi" a -tee' i

¹³ 'Sv sv kpa "dɔi -ɔɔ "jri ɔ 'baia' -nɔ 'e Fariseɛn-wi" "juɔi.

¹⁴ 'De 'wɪ -ɛ 'di Sesi nva 'pɔɔ -wɛɛ 'baia' "ju -nɔ ɔ "jri 'mva- ɛ nɛ -kwlewɪ -o.

¹⁵ 'Sv Fariseɛn-wi" a -tee' ɔ i ke'wɛɛ, 'de dɛ -nvva ɔ "jrii -wɛɛ ka ɔ nva i 'jesv 'a -pɔ' bla. 'Bomɔ ɔ pɔɔ svsv "kuan, ɔ 'na : ɔ cɛn 'ɔn 'pɔɔ "jri -wɛɛ 'ɪn 'sran "jri i 'de 'ma 'je i 'pepe.

¹⁶ Fariseɛn jrv' 'na : "Ju -nva dɛ -nɛ ɛ, ɔ se 'e Kea 'ɔn 'wlv, dɛ-nvɛ' ɔɔ' 'je -kwlewɪ 'a ke' wɔn. 'Kaa deejrv' 'na : Dɛsavn nvi 'bee' ɔ 'je jrii' -nɪa kan' nvsv ? 'Sv sv -seea' 'ɔn 'ɛ 'bo vva' 'sv 'nyu.

¹⁷ 'Sv Fariseɛn-wi" -tee' "dɔi -nɔ i ke'wɛɛ, sv 'na : "Ju -baia' -ma "jri 'ee, ka -ma naa tɔ' i 'de ɔɔ' -tɪ' 'ɔn ɛ- ? 'Sv

o 'na : O nte Kea 'a wlu 'kwajaai due' -o.

18 Ka "ju -no 'wlu 'su oo' 'jea i e, -wee oo 'jea i kaan ka a Suifu-wi" se e "inu uu 'je e to' 'un 'je. Uu nte' mamau 'su uu je o "bo -wi" 'da.

19 -Wee uu -tee' uupu i, uu 'na : "Ju -no ao 'na aoa' "ju -o -wluua' "jri 'a waa 'un -oo ? 'De ke nu kaan ka -wee oo 'je i e- ?

20 'Su o "bo -wi" 'na : In -aa "ju -o, o 'wluue "jri 'a waa 'un -ceen'.

21 'Kaa ka -jo e nua -wee oo 'jea i ke, 'de nyo -baia' oo' "jri e -a se -mu juo-. Ao -tee' oo' -ce" 'kpa i, ka "junmou a 'bea -wee oo 'tmua oo' -ce" 'e "kpei -ti e, 'kamoo o 'bea 'o.

22 De-ti -wee o "bo -wi" wlu de -ne 'un e, eme -ni faun -a nu uupu, de-nue' Suifu-wi" 'bea- wlu 'un 'e sese, uu 'na nyo "o nyo -oo mua Sesi Nyu 'pu Klisi 'daa' a, uua muo 'de uua' Kea -gbu klaa" 'di -saa'.

23 Eme -ti -wee o "bo -wi" 'na : O -kwe-e "junmou 'me, uu -tee' oo' -ce" 'kpa i.

24 'Su Fariseen-wi" 'da "ju -oo "jri 'baia' -no 'me ke'wle, -me oo' 'daa kpe 'soon -ni -nao -wee uu 'na : -In -tmu to' -ti 'bo Kea "juoi. -Apu mo juue', "ju -no nte desavn nvi -o.

25 'Su o 'na : -Bo o ni desavn nvi e, 'mo se -me juo-. De due' koun -gbai' me 'mo juo o, 'mo -daa' 'de e, 'ma 'jee i kaan ka.

26 -Wee uu -tee' o i ka uu 'na : De o nu -un "jri i e- ? Ka o nu -ma "jri 'a 'baisun e- ?

27 'Su o 'na : 'In 'tmue -we- 'de ao -pee 'de- -wee ao 'na ao se e doin" -tu" i, de-ti aoa -tee' e 'mi i ke'wle e- ? -Aee' ao nte "i ao 'je oo' klai" nynuu nu- ?

28 Wlu -ne seo 'wain -kwe 'su uu -tee oo' -cree" 'a -pun" uu 'na : -Mo -ni "ju -no 'o klai "ju, -apu mo nte Moisi 'a klai" nynuu -o.

29 -A -je kan' 'me, Kea wlu' 'de Moisi -pee, 'kaa -ta "ju -no -mo 'wlu -a se 'o juo- mo "pi.

30 'Su "ju -no 'na : -Je -maa" a nyu tai' -me -nao, eme -ni ao 'na -ta o 'wlu ao se 'o juo-, 'de -me 'kamoo o 'bai- 'ma "jri.

31 'Su o 'na : -A -je kan' 'me Kea 'a kpon desavnun 'a baewlu-, 'kaa nyo -oo -je e won -wee -oo nua ee' -kwluu e, omo -oo baewlu ee kpon.

32 Nyu -wlu -o sea i 'je due', nyo se oo' "jri 'bai ke -a se -me 'won kpe due'.

33 -Bo "ju -no se 'e Kea 'un 'wlu 'de e, o se e 'bea- o 'e jrii' jre' nu.

34 'Su uu 'na : -Mo -oo nyiojo -wee' 'wlu 'de desavn 'di e, -mo -oo too -apu mo de ! 'Su uu nu o i.

Pee 'a "jri 'a wa -ti

35 Ka uu nu o i Sesi 'woun. O ke o 'jeea 'de o wlu o -pee o 'na : -In -je nyio 'o "Ju 'a -ti' to' 'un 'ee ?

36 'Su o 'na : Nyu detooi, nyo -o we- ? -In -too o 'un, -wee 'un 'e oo' -ti' to' 'un 'je.

37 'Bomoo Sesi wluu o -pee ka, o 'na : Oo' "ju tu -un -jee o "jri- -we-, omo -o -ke -ma wlu 'o -ta.

38 'Su o 'na : 'In 'je e to' 'un 'e, 'ma 'blei ! -Wee o "sii- 'koi- i 'bo Sesi "juoi.

39 'Bomoo Sesi 'na : 'In jie 'pee 'je -ti 'de 'blua- -ne "kpei, -wee nyu -uua' 'jea i uu 'je i 'je, 'de nyu -uua -jea i uu 'je "do.

40 Fariseen jru' -nia 'omu 'woun wlu -ni 'su e, uu -tee' o i, uu 'na : -Apu mo nte "doun -o -kee ?

41 Sesi 'na : -Bo e ni aoa' "jri 'a 'su mi -wa 'de e, -me ao se 'e desavn 'di ni. 'Kaa aoa 'daa- aoa' -ce" i 'jeun, eme -ti aoa' desavn a mu ao "kpei nia' jeejee.

10

'Blaejei -coun'-

1 Sesi pooe -ti' "i o 'na : 'Ma 'tmu aopu' to' -ti, nyo -sea' 'o 'blae 'a -klee 'a pawon "i ceen-, -wee -o -jiia -klee "jru -tajro o, -me -mo 'o jei tu nte "jrii -o, o nte "ku 'dbai.

2 'Kaa nyo -jo -ceean 'bo -klee won "i -wee -o pa 'e 'blae o e, omo -ni 'blae 'a jei.

3 Omo 'blae ifuoi a kain "wain -wee -oo pa 'e oo' 'blae o. 'De oo 'da oo' -ni 'a 'nyu due 'due -wee ta bla 'o o 'de,

dε-nυε' ι juo ɔɔ' wlu 'mε -wεε ɔɔ kpi 'e "kpaε'.

4 -Bo ɔ po ι -wee' "klein "kpaε' ε, -wεε ɔɔ na 'bo ι "juoι 'de ɔɔ' 'blae ni 'bo ɔ 'de, dε-nυε' ι juo ɔɔ' wlu 'mε.

5 Ia' bla 'o nyo 'srυ 'de, -bo ιa se ɔ 'je -mε ιa tεεn ɔ kɪn ιa 'kpa 'kwla, dε-nυε' ι se nyo 'srυ 'a wlu juo-.

6 Sesi poo -ti' -nιa 'mυa- "i 'mε 'de υυ -pee, 'kaa dε ɔ 'tmυa, nyυ -nιa 'o υυ se 'e ε 'dei 'wɔn.

Sesi -ni -gbεin" -je

7 εmε -ti Sesi wluu ke'wle, ɔ 'na : Tɔ' -ti 'a tɔ' -ti 'ma 'tmυυ aopυ, 'mɔ -nι 'blae 'a -klεε 'a -gbεin" -je.

8 Nyυ "klein 'mɔ sea ji ke -wεε -υυ jia tεin" ε, υυ nιε "jriυn ke "ku 'dbaυn -o. 'Kaa 'blae se υυpy 'a wlu doin" o po.

9 'Mɔ -nι -gbεin" -je, nyo ɔ -cεεan 'o 'mɔ "i ε, ɔɔ mυε 'pυυa'. ɔ 'bεε- ɔ 'je "kpaε" 'si 'de ɔ 'je de ji 'de 'fleυn, ɔɔ mυε diide 'jea' ɔ 'je di.

10 "Jrii -mɔ ɔ jιε "jriia' ke "ku 'dbaa' ke dι dooa 'a 'sυ 'a jia', 'kaa 'mɔ ji' -wεε 'blae 'je 'kmυnιa' 'je 'de 'kmυnιa' 'je i siie-.

Sesi -ni 'blae 'a jei

11 'Mɔ -nι 'blaejei -cɔɔn'- . 'Blaejei -cɔɔn'- -mɔ, ɔ to 'e ɔɔ' 'kmυ 'mε 'de ɔɔ' 'blae 'a -ti' 'υn.

12 Nyo -ɔɔ -tea' 'blae 'dei -wεε nyυ 'jea -kei" -sa' a, -mɔ se 'blae 'a jei -cɔɔn' nι-. 'Blae se -mɔ 'ɔ dε nι-, εmε -ti -bo -ci' a sea 'blae kpυan' ji, -bo ɔ 'je ε i 'sυ ε, -tbυ ! 'Sυ ɔ 'kpa 'kwla, -wεε -ci' a kpυn ι 'de εε -gbι' ja.

13 ɔ 'kpa 'kwla, dε-nυε' ɔɔ nυε 'wei 'a 'sυ 'a dbo, ɔɔ' -tu" 'blae 'a -cɔɔn.

14 'Mɔ nι 'blaejei -cɔɔn'- -o, 'ιn juo 'ma 'blae 'mε -wεε 'ma 'blae juo 'υn.

15 Ka 'ιn "Bo jua 'υn 'kamɔ 'ιn juo 'ιn "Bo, -wεε 'ιn to 'e 'ma 'kmυ 'de 'ma 'blae 'a -ti' 'υn.

16 'Blae jri' 'ιn 'ble -ι se 'nɔ 'blae-gbυn 'di pa ke, 'ιn 'je -mι 'nɔ paa -o -ke, ι -wee' a mυε 'ma wlu doin" o poa', -wεε ι 'je 'blae 'a -gbυn due' nι- 'de ιa' jei 'je due' kou'n -gbai nι-.

17 'ιn "Bo kma 'ma -ti', dε-nυε' 'ιn to 'e 'ma 'kmυ 'mε, -wεε 'ιn 'je ε 'υn "duo- ke'wle.

18 Nyo jro' se ε 'bεε- ɔ 'je 'υn 'ma 'kmυ 'kwa -sa. 'Ma -cε" 'kpa -toε 'e mu 'de 'ma -cε" 'ε -kwlyty 'υn. 'ιn 'beεε' 'ιn 'je ε 'e to-, 'ιn 'beεε' 'ιn 'je ε 'e -cri', dε -εε wlu 'ιn "Bo -tua" 'υn, -wεε 'ιn 'jea nυ, εmε -nao.

19 Suifu-wi" 'bɔɔ- de ke'wle υυ je 'υn -seea' 'bo ɔɔ' wlu -nι "kpei.

20 Aoa' -tuu"-tuu 'na : -Sion 'ɔ -suu -nι 'de ɔ 'υn, sιan -a nυ ɔ, dεε -ti aoa po ɔɔ' wlu doin" o -gblein' ε- ?

21 Deejrv' 'na : Nyo -sion 'ɔ -suu nιa 'e 'υn ε, -mɔ 'ɔ wlu kan'. 'De -suusaυn mε 'bεε-, ε 'e "dɔυn 'a "jri 'bai- ?

Suifu-wi" a -fuuen Sesi nya

22 ɔυ nιε "i -kwe- -kɔ -tua" 'bo Selisalem, dee' 'a ji nɔ".

23 'Sυ Sesi a na i 'de Kea -gbυ 'di -wεε ɔɔ mu 'e εε' -gbυ" wɔ υυ -tuu" a Salomɔ 'ɔ 'nynι o fɔ o.

24 'Sυ Suifu-wi" pooɔ 'o -kwea'-, -wεε υυ 'na : -Aa pleεε tɔ' i 'de -ma -ti' 'υn 'sυυ ? -Bo -ιn -nι Klisι ε, -mε -ιn -tmυ ε 'pepe ke 'de -a -pee !

25 'Bomɔ ɔ 'na : 'ιn 'tmυε aopυ' -wε- 'de-, 'kaa ao 'na ao se ε tɔ' 'υn 'jei. Dι "klein 'ma nυa 'de 'ιn 'Bo 'a 'nynι 'υn ε, ιmι -ιa -tmυ 'ma "kpei -ti.

26 'Kaa ao 'na ao se ε tɔ' 'υn 'jei, dε-nυε' ao se 'o 'ma 'blae 'a -tɔin" nι-.

27 'Ma 'blae a poε 'ma wlu doin" o, 'ιn juo 'ma 'blae 'mε, dε-nυε' ιa na 'υn o,

28 'Ma "nynι ι 'kmυnιa' -ε sea -kwe -ta 'ble ε, ι se i sɔn i 'nɔ 'kmυ 'de nyo ɔ -jι 'de 'υn 'kwa "fla, -mɔ se nι-.

29 'ιn "Bo -ε -nynι" 'υn ε, ε 'bei" ε je dι -wee' -sii, 'de nyo "o nyo jro' se ε 'bεε- ɔ 'jι 'de 'ιn "Bo 'kwa "fla.

30 'ιn ke 'ιn "Bo nιε dε due'.

31 ɔ 'da kan' 'sυ Suifu-wi" 'ten "soi ke'wle υυ 'je ɔ itbaa-.

32 -Wεε Sesi wlu ka, ɔ 'na : Dι 'dɔε -ι -wlyba 'de 'ιn "Bo o ε, 'ιn nυι' ao jι 'je, ιa' -je -εε -ti' 'υn ao 'je 'υn "soi itbaa -gbo' ε- ?

33 'Sυ υυ 'na : ε se 'de dε 'dɔε -ma nυa 'a -ti' 'υn mɔ -a -na -a -je -υn

"soi itbaa ni-, 'kaa -ma toe Kea won o, -mo -o -nia nyio e, -mo -oo nu oo -ce" Kea 'un.

34 'De Sesi 'na : E se 'cruie ka 'de aoa' ke' 'di, 'in 'na : Ao nie -ku' -oo ?

35 De ke' 'tmua, nyo jro' se e 'bee- o 'je e i-sa. 'De -bo ke' me 'daa- nyu "klein Kea 'a wlu 'tmua -pee -ku' 'ee, -me de jre' we- aoa 'tmu ke'wlee ?

36 'Mo Kea -sa -pun" -wee e dboa 'no 'blua- "kpei e, -bo 'mo 'na : 'in nie Kea 'a "Ju -o e ao 'na 'ma toe Kea won o ?

37 -Bo 'maa nu di 'in "Bo "sia 'nyu e, -me ao 'bo 'ma -ti' to' 'un 'je.

38 'De -bo 'ma sea di 'in "Bo "sia 'nyu nu e, -me -bo aoa' 'je 'ma wlu to' 'un mo 'de e, ao 'je ee' nuudu -mu to' 'un dewe-je. -Bo ao nu kan' a, -me ka 'in "Bo nia 'de 'un -wee 'in nia 'de 'in "Bo 'un e, 'de ao 'je e to' 'un 'je la.

39 O 'da kan' 'su uua -pon oo' kpon -ko i ke'wle, 'kaa o wan uupu 'kwa.

40 E 'wlu 'o mu e, Sesi cen Suden -gbuu, o mu e 'e e 'de. Ee' -ta San pooa nyu "ni "jru tein" 'de e, -wee o -te 'bo i.

41 'De nyu -tuu"-tuu a ji 'de o o, -wee uua wlu ka, u 'na : San se jrii' jre' nu -mo, 'kaa di "klein o 'tmua 'de "ju -no 'o -ti' 'un e, i nie to' -o.

42 'Su nyu -tuu"-tuu -je Sesi 'a -ti' to' 'un 'bo 'a -ta -tu.

11

Lasa 'a 'kmu deji -ti

1 "Ju due' -oo 'nyu -nia Lasa, omo 'we- kpon. Oo' "ju tu "tie 'o Betani. 'Bo ee' -kwlo -tu 'di mo oo' de 'dinynokpae' Madi ke va' jro' Matu ni-

2 Madi -nu umu -wla Tu"bo 'a bu -dai'klo "jru -wee -u -jaa i va' "mu- kui, umu -va de 'di nmou Lasa 'a de e pooa.

3 De'dinynokpae' -nu u dboe nyo Sesi 'i, -u 'na : Tu"bo, ju -oo -ti' -in -kma oo' de -ee pooa.

4 Sesi 'woan de -ne 'su o 'na : Ee' 'we- tu se o 'dbai, e kpon' -wee e 'je Kea 'a 'nyu "i 'bee-, 'de e 'e Kea 'a "Ju -cian" "kpei -tu".

5 'De Sesi kma Matu ke uua' de'di nynokpao' ke uua' "dei Lasa 'a -ti'.

6 O 'woan Lasa 'a de 'e pooanyu e, -ta o nia, o nu e 'o 'w' 'soon dee-,

7 -wee o wlu 'de oo' klai" nynu -pee, o 'na : -A mu 'e Suide de.

8 'Su oo' klai" nynu 'na : Nyu detooi, -in -na de- ? 'De Suide Suifu-wi" a -pon -ma "soi kpi "i 'dbaa' -ko i e, e sea 'un -kwle ke e, 'demo -in -na -a mu de ke'wlee ?

9 'Bomo Sesi wluu 'de u -pee o 'na : De -e -wlu 'e -son' -sian' -wee -e -jsea kwie 'a kpon' a, e se 'jru 'a bu 'a -puue 'jo 'soon ni- ? -Bo -son' -sui' -wee nyo 'e na a, oo' bie 'e -tie'-, de-nue' oo' 'je 'kmu 'a -son' i.

10 'Kaa -bo kwie kpon -wee nyo 'e na a, oo' bie e -tie', de-nue' o se 'de -son' 'un ni-.

11 Sesi 'tmua wlu -ni 'de u -pee 'su, o poe "kpei o 'na : -Aa "dei Lasa a 'kpa "nyio', 'kaa 'ma mu' 'in 'je o "nyio' -sa.

12 'Su oo' klai" nynu 'na : Tu"bo, -bo oo' sea 'mu e, -me oo' mu e 'puua'.

13 -Jaa'- -me Lasa 'a 'me -ti mu Sesi a 'tmua 'o, 'kaa "nyio' -ceen' 'kpa-ti me klai" nynu a 'won 'mii.

14 'Su Sesi wa won 'mi i, o 'tmue 'pepe 'de u -pee, o 'na : Lasa 'me.

15 'Kaa -je 'in sea 'o ni -wee o 'mea, e 'blee 'ma 'mua ee mu e nua' -wee aoa' Kea -kwli" -tea' 'je iku. 'Kaa -a mu 'de o o.

16 'Su Toma nyu a 'daa -gbaju wlu' 'de klai" nynu -sia o -pee, o 'na : Ao "nyu -a mu -ke, -wee -a -ke o 'e 'me -tadue.

Sesi -ni "kunyio' soan' ke 'kmunia' ke

17 -Ta Sesi a nynia 'o Betani -me Lasa nu e 'e -gbain' 'di 'w' -nyie sese.

18 'De Betani se Selisalem o teen-, -je 'a -toe taan -ni 'o i 'nyu,

19 eme -ti Suifu -tuu" ji Matu ke Madi -ti' -kwli' i -tu" 'a 'de uua' de'di 'a 'me -ti 'un.

20 Matu 'woan Sesi 'a jinyu 'su e, u 'joo "i, -me Madi -mu -tee i 'de -gbu" 'di.

21 'Sv Matw wlu' 'e Sesi -pee, v 'na : Tv"bo, -bo -in -ni -ta 'de e, -me 'ma de'di se 'mei 'de oo.

22 'De kaan ka mo 'de e, 'in ju' de "klein -ma mua Kea i -teea' a, ee mu' nva' see.

23 'Sv Sesi wlu' 'de v -pee o 'na : Aa' de'di a mu' kmv de jia'.

24 'Bomv Matw wluu ka v 'na : 'In 'je kan' 'me, -sontu 'mevn -wee' a mua 'kmv de jia' a, ov mu' 'bnsvan' 'e.

25 'De Sesi 'na : 'Mo -ni "kunyiv' soan', 'mo -ni 'kmvnia', nyv -v -jea 'ma -ti' to' 'vn e, -bo v 'me mo 'de e, ov mu' 'kmvnia'.

26 'De ka nyv -nia 'kmv -wee -v -jea 'ma -ti' to' 'vn -mo sea 'mei 'bode, a 'je -me to' 'vn 'ee ?

27 'Sv v 'na : In Tv"bo, ka -in -nia Klist, Kea 'a "Ju, 'de -ma 'no 'blva- "kpei ji -ti 'tmvva sese e, 'in 'ji to' 'vn 'e.

Sesi -fin"

28 Matw -kva' kan' 'daa 'sv v mu' va' 'dei Madi 'daa' -wee v paa v "sian v 'na : -Aa detov ji' -we-, v 'na a mu.

29 Madi 'wvan wlu -ne 'sv v wan 'o 'blvov -fai -wee v mu 'e Sesi o.

30 -Ta ee nva kan' -me Sesi se -kvlv i "si ke, -ta Matw 'jov "i -wee v ke v -gbvvan' 'bo v ni-.

31 -Ta Suifv-wi" -a -tua" Madi -ti' -kvlv i a kvan 'e mu 'sv e, v "siv "kpa' -wii", 'sv sv bla 'bo v 'de, svmv a naa to' i, sv 'na -me va mu' -fin" 'a 'de -gbavn' "kpei 'de-.

32 Madi nyvia -ta Sesi nva -wee v 'jee v "jri' -'sv, v -gblee v bi wv, 'de v 'na : Tv"bo, -bo -in -ni -ta 'de e, -me 'ma de'di se 'mei 'de oo -ba.

33 Sesi a kvan 'e 'sv va -fin", Suifv-wi" -ke v jia vva -fin" -ke. 'Sv v -ciian' kui', de-nve' e cen v pve 'i.

34 'De v 'na : -Ta av -tee v i e- ? 'Sv sv 'na : Tv"bo, -in -ji" 'je.

35 'Sv Sesi -fin".

36 Suifv-wi" -jee v "jri' 'na : Av -gbvn de v kma ov -ti' e.

37 'Sv nyv jrv' wlu' ka 'de svsv "klu, sv 'na : Ov -baia" 'dvi 'a "jri e, v se e 'bee- v 'je e nv -wee Lasa se 'mei 'de o ?

Sesi ja Lasa 'kmv de

38 'Sv Sesi -ciian' ku' i ke'wle, -wee v mu 'e -gbavn' "kpei. -Jaa' -me sv -tee' Lasa i 'de 'soa 'a -kwlewvn 'di -wee sv nv "soukpo sv kaan 'o mu.

39 Sesi 'na : Av -sa 'o "soukpo -ne ! 'Sv "ju -v -mea 'a de'di Matw 'na : Tv"bo, v nve 'e -gbavn' 'di 'wv -nyiv, ov 'nv a ji' la o.

40 Sesi 'na : 'In se 'na -bo a -te' 'vn -kvlv" e, aa mu' Kea 'a 'nyv 'wlvsvn "jri' -'jeea' ?

41 Vv -sa 'o "sou 'me, -wee Sesi kpa "jri 'jei, 'de v 'na : 'In "Bo, 'ma pve e 'se- de e kvvn a 'ma baewlu e.

42 Ka ee kvvn a 'ma bae wlu jeejee e, 'in 'je kan' 'me, 'kaa 'in 'da kan' 'me 'de nyv -gbaea' 'vn 'dei -ta 'a -ti' 'vn, -wee ka e dbov 'vn sv 'je e to' 'vn 'je.

43 V 'da kan' 'sv v kpa wlu "jei kplein, v 'na : Lasa, -in -si" "kpa' !

44 'Sv "ju -mea -nv svvn 'e. Ka ov bi ke svvn -piian' dlv i e, 'kamv sv sv ov "jrv -ke, 'sv v nyva i. 'De Sesi wlu, v 'na : Av -sv dlv kui, -wee v 'je naa' 'bee- !

Nyv due' -je 'me 'bo nyv -tuu" 'a -kvi"

(Matie 26.1-5 ; Makv 14.1-2 ; Luikv 22.1-2)

45 Suifv -tuu" -jia' Madi -ti' -kvlv i -tu" 'a a, vva' jrv' 'jeea de Sesi nva "jri' -'sv sv 'je ov -ti' to' 'vn 'e.

46 'Kaa vva' jrv' mu' -wee sv po ee' "kuan Farisevn-wi".

47 'Sv Farisevn-wi" ke 'sraa -savv 'a klae" 'kven -gbajevn "jrv -wee sv 'na : De -a -je nv 'ja a- ? "Ju -nv, ov nve jrii' -tuu"-tuu.

48 -Bo -a -tai" v "i -wee v 'ji nya kpa 'ja a, -me nyv -wee' "klein a mu' ov -ti' to' 'vn 'jea', -me Rvme-wi" -blea 'blva- -ne vva mu' jia' -wee sv 'je -aa -kvlv mo o -aa 'blva- ma" i -sa.

49 'Bomv vva' due' Kaifv, -v -nia 'sraa -sai klaa" 'de ee' -svvn -tu 'di wluu-, v 'na : Aoa' 'wvn de jrv' 'mii 'de ov -kv 'di.

50 -Bo nyv due' kvvn -gbai 'me 'bo nyv -tuu" 'a -kvi" e "paa' 'de av -ti' 'vn, e je 'blva- -wee' 'a isvan' -sii. Aoa' 'wvn -me 'mii -ta kee ?

51 De ɔ 'tmɔba 'mɔba- ε se 'e ɔɔ' -ce' 'kpa 'ɔn 'wɔb. 'Kaa ɔ nɪa Kea 'a 'sraa -sai klaa" 'de εε' -sɔn -tu 'di ε, εmε -ti ka Sesi 'jea 'mε 'de Suifɔ-wi" 'a -ti' 'ɔn ε, Kea jɔɔ εε' wlu tu 'kwa, -wεε ɔɔ 'tmɔb ε.

52 'De ε se 'e Suifɔ-wi" 'a 'sɔ 'a -ti' 'ɔn nɪ-, 'kaa ɔ 'je 'mε -o -wεε ɔ 'je Kea 'a "nynuu- -gbaa dɪ 'mii 'jrui 'kɪɛn-, 'de ɔɔ 'je kooa due 'a -cu ma.

53 De -tba' 'o εε' 'wɪ tu 'di ε, Suifɔ 'a klae" 'bεε- Sesi 'a 'mε -ti 'a wlu 'ɔn 'ε.

54 εmε -ti 'de εε' nɔ" tu 'di ε, ka Sesi a nɔa -mu' -ji" 'de Suifɔ-wi" "klu 'de ε, ɔ 'bɔ -mε o 'kaa ɔ muε 'e 'blɔa-jrε' -ke -pɪɔn" blɔa "kɔan i 'di -wεε ɔ ke ɔɔ' klai" nynuu -te i 'bɔ -kwɔɔ due' -εε 'nynɪ nɪa Eflaim 'di.

55 'Sɔ Suifɔ-wi" 'a kɔɔnkɔwɪa' 'wɔb-kɔ 'kɔɔan- i. 'De εε' -ti' 'ɔn ε, nyɔ -tuu" a muε Selisalem -wεε de ɔɔa nɔa see 'de 'pepenɪ -ti' 'ɔn ε, ɔɔ 'je ε nɔ.

56 'Sɔ ɔɔa -pɔn Sesi i 'de Kea -gbu klaa" 'di, -wεε ɔɔa -tee' ba i due 'due ɔɔ 'na : Ka aɔa naa tɔ' i ε- ? ɔ se -kɔ' -sɔn jii -ae ?

57 'Sraa -saɔn 'a klae" ke Fariseen-wi" 'tmɔbε nyɔ, ɔɔ 'na : -Ta ɔ nɪa nyɔ -ɔ -jea 'o ε, -mε ɔ jii -a 'tmɔb- -wεε -a -je ɔ kpɔn.

12

Madi poε Sesi 'a bɪ -dai'klɔni kui (Matie 26.6-13 ; Makɪ 14.3-9)

1 Kɔɔnkɔwɪa' 'wɔb-kɔ sia 'wɪ -mεεo" 'sɔ, Sesi muε Betani 'bo Lasa ɔ ja 'kmɔ de o -kwɔɔ.

2 'Bomɔ ɔɔ pii ɔ -pee, -wεε Matɪ a -gble' diide. Lasa nɪε 'e nyɔ -ɔɔ -ke Sesi a diia -tadue "klu.

3 'Sɔ Madi "due -dai'klɔ -sooε nyɔ a 'daa 'naa -εε sɔɔn kma 'a 'ɔn ? ε ke de jrε' se o beεε-. εmε ɔ 'wɪa Sesi 'a bɪ 'jrui 'de ɔ jaa ɪ ɔa' "mɪ- kui. 'Sɔ -dai'klɔni 'a 'nɔ "jiε -gbu".

4 'Sɔ Sesi 'a klai" ju due' Suida Isikario, Simɔ ɔ "ju -ɔɔ mua Sesi 'e toa' ɔ wlu ka, ɔ 'na :

5 Dεε -ti nyɔ se -dai'klɔni -nε ple ε se 'wei -tuu" 'je 'de nyɔ se ε nɪa" nyɔ "nyɪ ε- ?

6 De ɔɔ 'tmɔba 'mɔba-, ε se nɪa" nyɔ mu -ɔɔa -ti' "si ɔ 'i nɪ-, kaa ɔ nɪε 'jrui -o. -Ke ɔɔa' 'wei nɪa 'di ε, ɔmɔ -ɔɔ -teε' i 'kaa ɔɔ -sa 'e 'ε mɪ"mɪ".

7 'Bomɔ Sesi wluu- ɔ 'na : -ɪn -wɔb 'o "junynɔkpao" -nɔ o 'tɪn, de ɔ 'jea 'ma "ku 'jrui nɔ 'de ε, εmε ɔa nɔa 'o -ta.

8 Ao ke nɪa" nyɔ a muε i -tea' jeejee, 'kaa 'mɔ ke ao se i -tei jeejee.

Uɔ 'bleεε Lasa 'a -ti' 'dii

9 Ka Sesi nɪa 'o Betani, Suifɔ-wi" 'wɔn ε 'sɔ, ɔɔa' -tuu"-tuu mu 'o 'ε. 'Kaa ε se Sesi 'a "jrɪε- 'jee-tɪ 'a 'sɔ mε ɔɔ mu nɪ-, ɔɔ mu' -wεε ɔɔ 'e Lasa ɔ -sa "kunyɔɔ' 'je -ke.

10 'Sɔ 'sraa -saɔn klae" -wi" poε -ti' -wεε ɔɔ 'e Lasa 'dba -ke,

11 de-nɔε' 'de ɔɔ' -ti' 'ɔn ε, Suifɔ -tuu"-tuu-ɔɔa -wɔb 'e ɔɔpɔ "klu -wεε -ɔɔa -je Sesi 'a -ti' tɔ' 'ɔn.

Sesi pa 'o Selisalem

(Matie 21.1-11 ; Makɪ 11.1-11 ; Luikɪ 19.28-40)

12 -Sɔn' jrε' -sɪan' 'sɔ ε, nyɔ -tuu"-tuu -ɔɔ jia -kɔ' -sɔn 'wɔn Sesi 'a 'bo Selisalem ji -ti' mε.

13 'Sɔ ɔɔ cɛn -gben' -wεε ɔɔ 'jɔɔ 'i 'de ɔɔa kpa wlu "jei ɔɔa nɔ : -Kai" 'mate oo ! "Ju -ɔɔ jia 'de Tɔ"bo 'a 'nynɪ 'ɔn ε, "diwan kpɔn ɔ oo ! Kea po Israε-kɔɔn 'a 'beɔ "diwan oo !

14 Sesi 'jee soofae' ju due' mε ɔ -te "kpei, ka wlu -crɪa' 'de Kea 'a 'sbe' di 'da.

15 ε 'na : Selisalem-kɔɔn, faɔn 'bo ao nɔε, ao -gbɔn 'nɔ, aɔa' 'beɔ ɔ jii, ɔ -tee soofae' ju "kpei.

16 Dɪ -nɪa 'mɔba- ɔɔ' klai" nynuu sɪ 'mii 'wɔn "i-saa' nɔ". 'Kaa Sesi mu jaɔn 'di la kpɪn- -wεε ka dɪ -crɪa' 'de ɔɔ' -ti' 'ɔn 'de- ɪ nɪnɪa 'o ε, 'de ɔɔ po ɪ -kwɔɔ o.

17 -Ta Sesi 'daa- Lasa -wεε ɔ 'wɔba 'e -gbain' 'di 'de ɔ jia 'kmɔ de ε, nyɔ "klein -jea εε' -ta a, ɔɔa 'tmɔ ɪ jeejee 'de nyɔ -pee.

18 εmε -ti nyɔ -tuu"-tuu mu ɔ 'i 'jaa', de-nɔε' jrui ɔ nɔa 'mɔba- εmε -εε 'nynɪ ɔɔpɔ 'wɔn.

19 'Sɔ Fariseen-wi" a wlu' 'bo ɔɔa' 'sɔ 'nynɪ, ɔɔ 'na : Aɔa 'jee, nyɔ -wee'

"klein bla 'o o 'de -wε-. Ao se ε 'bεε-
ao 'je dε jre' nu 'bode.

Nyv -sea' Suifu ni -pon Sesi i

20 Nyv -υυ -jia' -gbεεa' 'bo
Selisalem -ko 'o 'wι o ε, Klekt nyv
jrv' -ni 'e υυυ "klu.

21 Uυ -kpa Filipυ -wlvα 'o Besaida
'de Galile -pon", υυ 'na : "Bo, -aa -pon
-a -ke Sesi 'e 'jee-.

22 Filipυ mua 'su -mo 'tmυυ ε
Ancre, -wεε ka υυ nia 'soon υυ mue
Sesi -pee 'tmυa'.

23 'Bomο Sesi 'duo- wlu 'un o 'na :
No" -ε 'di nyio 'o "Ju 'jea 'nyu 'wlvυ
ε, ε nyu' -wε- la.

24 'Ma 'tmυυε aopy to' -ti, kojο nyv
poa 'e -klu' -bo ε se 'me 'ja a, -me εε
mue due' sia' mamav 'su, 'kaa -bo ε
'me 'de 'blυ 'un ε, εε' kpau a mue 'jo
-tuu" croa'.

25 Nyο -oo -tuban' oo' -ce" 'ε 'kmu
"kpei- ε, εε muo kwa "maa', 'de nyο
-boa oo' -ce" 'ε 'kmu 'de 'blva- ne
"kpei ε, omο εε mu 'kwa sia', -wεε
-o -je 'kmu -sea' "ti -ta 'ble 'je.

26 -Bo nyο -nyei" o 'je 'un "juoi nuυ
ε, -me o bla 'bo 'un 'de, -wεε -ta 'un
nia, 'ma "juoinuυi 'je 'o ni -ke. Nyο
-oo nuυa 'un "juoi a mue dεwον nia'
'de 'un "Bo 'jri 'de.

Sesi 'tmυε oo' 'me -ti

27 'Su o 'na : Kaan ka 'ma pee nyna
soo. -Wεε ka 'un 'je 'da la ? 'un nu 'un
"Bo, ε seie 'un 'de 'kle -ne 'kwaa ? ε
'bo kan' nyε, dε-nυε' 'un ji' -wεε 'un 'je
'e 'kle 'je no" -ne 'un ceen-.

28 Emε -ti 'un 'na 'un "Bo, ε 'bεε' εε'
'nyu 'i. 'Su wlu jre' -wlv 'e javn 'di
-ε -na : 'In 'bεε- ε "i 'me sese, 'de 'ma
mue i "i 'bεε- ke'wle.

29 Nyv -nia 'o -wεε -υυ -woan wlu
-ne, υυ 'na : ε -ten -plan". Jrv' 'na :
"Un-, ε Kea 'a "soai -wlu o -pee.

30 'Bomο Sesi 'na : ε se 'de 'ma -ti'
'un mo wlu -ne wluu ni-, 'kaa 'de aoa'
-ti' 'un -o.

31 Kaan ka la 'kmu "kpeinyυ 'a 'pee
'jeeε' -wε-. -Je me la υυa' "jru kpο' i
-tei -sion' o jie "kpae poa'.

32 'De 'mo ε, -sontυ nyυ a mua 'un
tu -kwl" koa' -wεε υυ 'je ε "jei kpa
a, 'ma mue nyυ -wee' "klein 'a "jua-
'de 'un o "biia'.

33 -Bo o 'tmυ wlu -ne ε, -me ka
oo' 'mesun 'jea ni ε, emε oo 'tmυa 'o
'mυa-.

34 'Bomο nyυ -kwea de wluu ka, υυ
'na : De -a -jea 'de -aa ke'ε 'sbe 'di ε,
emε -ni Klisυ a mue 'kmυnia' jeejee.
-Me dεε-ti -un -na, υυa mue nyio 'o
"Ju tu -kwl" koa' -wεε υυ 'je ε "jei
kpa a- ? -Ta -mo 'o nyio 'o "ju tu ni
'ja a- ?

35 'Su Sesi wlu' 'de υυ -pee, o 'na
: 'kmu 'a -son' ni 'de aopy "klu 'me
ke 'de 'wι pla 'di. -Ta -son' nua 'e ke
ε ao na 'de ε 'un -wεε "bεε-kwie je
aopy "jru -tiie'-. Nyο -oo na 'de kwie
'di ε, -ta oo mua o se 'o juo-.

36 -Ta -son' nua 'de aopy "klu ke ε,
ao 'je εε' -ti' to' 'un, -wεε ao 'je -son'o
nyυ 'kpa.

Sesi -koa' wlu -nia 'mυa- 'tmυa' 'su,
o 'wlv 'de υυυυ "klu 'me -wεε o "maa
υυυυ "jrii.

Suifu-wi" se Sesi 'a -ti' to' 'un 'je

37 'Kamο o nu jrii' -tuu"-tuu -ni 'bo
Suifu-wi" "juoi, 'kaa υυ se oo' -ti' to'
'un 'je.

38 -Wεε dε Kea 'a wlu 'kwajaai Esai
'tmυa tein" 'de ε, ε 'je 'o nyu. O wlu'
ka 'de-, o 'naa :

Tυ"bo, -a -tmυa -ma -ti' -tmυ -tmυ
'dee, -o -je -aa wlu to' 'un ε- ?
'De nyο -je Tυ"bo 'a "ikma sun
i 'de ε 'di ε- ?

39 Uυ se ε to' 'un 'jea 'bεε-, emε Esai
'jee nya i -wεε o wlu ka ke'wle o 'na

40 Kea "sun υυυυ 'a "jri 'me -bo ε ni
kan' -wεε υυa' "jri 'je i 'je -ti
'bo, υυa' pee 'je i 'won -ti 'bo
'de υυ je 'no 'un o "biie-, 'de
'un je υυυυ 'a 'wε- 'boo-.

41 Wlu -nia 'mυa- a, Esai 'jeeε Sesi 'a
'nyu 'wlvsn nya, emε -ti oo 'tmυ υ.

42 'De -me 'kamο Suifu-wi" 'a klae"
jrv' 'je Sesi 'a -ti' to' 'un, 'kaa υυ se
"inyua 'de Fariseen-wi" je υυυυ inυ
'de υυa' "jrui 'kun-gbu 'di.

43 Uυa' nyυ tu ε, υυ se Kea 'a nyυ
-ti' o poa' i-pon, nyio 'o -ne nyυ -ti' o
poa' me υυa -pon -gbein'.

De -kpuvan nyυ 'pee ε

44 'Bomɔ Sesi kpaaw wlu "jei, ɔ 'na : Nyɔ -jea 'ma -ti' tɔ' 'bn ε, -mε ε se 'mɔ -ɔɔ -ti' ɔ 'je tɔ' 'bn nɪ-, -mε "ju -dboa' 'bn mɔ -ɔɔ -ti' ɔ 'je tɔ' 'bn.

45 'De nyɔ -jeea' 'bn "jriε-, -mε ɔ 'jee "ju -ɔ dboa 'bn "jriε- 'mε -ke.

46 'Mɔ jie 'e 'blva- "kpei -ta, ka -sɔn' nɪa, -wεe nyɔ "o nyɔ -jea 'ma -ti' tɔ' 'bn ε, ɔ 'bo 'e kwie 'di "ti ε.

47 -Bo nyɔ 'wɔn 'ma wlu -wεe ɔ se ε wɔn 'je ε, -mε ε se 'mɔ -je ɔ 'pee kpɔɔn nɪ-, dε-nvε' 'n ji' -wεe 'n 'je nyɔ 'pɔɔ-, 'n se ji -wεe 'n 'je nyɔ 'pee kpɔɔn-.

48 Nyɔ -saa 'ma wlu sɔn -sɔn, -wεe -ɔ -na -ɔ se ε wɔn 'jei ε, -mε dε -jea ɔ 'pee kpɔɔn, ε -nao, -mε wlu 'n 'tmɔa umɪ -ia mu ɔ 'pee kpɔɔn 'a de'boɔwɪ o.

49 Dε-nvε' 'n se 'o 'ma -cε" -kwɪ" 'wɪv -wεe 'n se wlu-, 'kaa dɪ "klein 'n 'tmɔa 'n 'Bo 'a -cε" 'kpa -tu" 'bn wɔn -wεe 'ma tɔɔ ɪ nyɔ.

50 'De 'n 'je kan' 'mε, wlu εε -tua' 'bn wɔn ε, ɪa pɔε 'kmɔ -sea' "ti -ta 'ble "jru "kpei-. Dɪ 'ma 'tmɔa 'ja a, 'n "Bo mɔ -da kan' -wεe 'ma 'tmɔ ɪ.

13

Sesi wɔɔ ɔɔ 'klai" nynuɔ bi i

1 Kɔɔnkɔwɪa' 'wɪv -kɔ ɔ "kɔɔn i 'sɔ, ka Sesi 'a 'nɔ 'blva- "kpei 'wɪv nɔ" nɪnɪa -wεe ɔ 'jea 'de ɔ "Bo o mu, ɔ 'je kan' 'mε. Nyɔ -nɪa ɔɔ' dbεεvɔn 'nɔ 'blva- "kpei, ɔ kma vɔvɔ 'a -ti' 'mε mamav 'sɔ ɔ je mu ɔ je nɪnɪ.

2 -Ta Sesi ke ɔɔ' klai" nynuɔ nɪa -kwie" dε dia' a, -mε -sɔn' pɔ ɔɔ' ple tɔ' 'bo Simɔ ɔ "ju Suida Isikario -kwɪ" -wε- sese.

3 Ka Sesi 'wɪv 'e Kea 'bn 'de ɔɔ mua 'e Kea o de ε, 'de ka ɔ "Bo -te' ɔ dɪ -wee' "klein kwa a, ɔ ju'.

4 ɔ sɔn 'bn 'ε 'sɔ ɔ -sa dɪ ɔ paa 'bn 'bo "kpei kui 'de ɔ "duo -pua" 'bn ɔ cεn ε -sewei'.

5 -Wεe ɔ pɔ "ni dε 'di, 'sɔ ɔ -teε ɔɔ' klai" nynuɔ bi iwɔɔa' -pɔn", 'de ɔɔ cri ɪ -puua"- ɔ cεan -sewei' kui.

6 'Kamɔ ɔ nɔ -wεe ɔ jεε Simɔ Piei, 'sɔ Piei 'na : "ɪn- 'de, Tv"bo, -mɔ -mɔ' -je 'mɔ bi iwɔɔ- ?

7 'Sɔ Sesi wlu ɔ -pee ɔ 'na : Dε 'ma nva -ta -n se εε' bɔ juoi kaan ke, 'kaa -ma muε 'dei i'wɔan' 'de nya.

8 'De Piei 'na : ε se 'bεε-, Tv"bo, -n se 'bn bi iwɔɔi. 'De Sesi 'na : -Bo 'n se -bn bi iwɔɔ 'ja a, -mε -n se 'bn dε 'kwa 'jei.

9 'Sɔ Simɔ Piei 'na : "Aa Tv"bo, -bo ε nɪ kan' a, -mε ε 'bo 'ma bi 'a 'sɔ nɪε, 'kaa -n -jre 'bn kwa -n -wɔɔ 'ma "jru 'bn -ke.

10 'De Sesi 'na : Nyɔ -jrea 'bode ε, -mɔ se ε 'bεε- ɔ 'e jre ke'wɪε -wεe ɔ 'je 'pepe nɪ- -bo ε se ɔɔ' bi 'a 'sɔ iwɔɔa' nɪε. 'De ao nɪε 'pepe -mɔ, 'kaa ε se ao -wee' "klein nɪ-.

11 Dεε-tɪ ɔ 'da kan' a, εmε -nɪ ɔ juo "ju -ɔ -jea ɔ 'e to 'mε 'de vɔvɔ "klu, εmε -tɪ ɔ 'na ao -wee' "klein se 'pepe nɪ-.

12 Sesi -kɔa' vɔa' bi iwɔɔa' 'sɔ, ɔ paa ɔɔ' dɪ 'bn 'ε, -wεe ɔ -te i 'de ɔ wlu vɔvɔ -pee ɔ 'na : Dε 'n nva -ta ao 'wɔn 'e ε 'dei 'mεε ?

13 Aoa 'daa- 'bn Nyɔ dεtɔɔi ke Tv"bo ke, 'de ao -sa tɔ', dε-nvε' umɪ 'n nɪ -cεεn'-.

14 'Mɔ -jɔ -nɪa Tv"bo -wεe -ɔ -nɪa Nyɔ dεtɔɔi ε, -bo 'mɔ wɔɔ aɔvɔ bi i ε, -mε ao 'je ba bi iwɔɔ -o due 'due -ke.

15 -Kɔ ao 'jea 'o 'de bla a, εmε 'n tɔɔ aɔvɔ 'mɔa-, -wεe ka 'n nva a, 'de ao 'je kan' nɔ 'e ba -pee.

16 tɔ' -ti 'a tɔ' -ti 'ma 'tmɔv- aɔvɔ, nyɔ -ɔɔ nɔvɔ nyɔ "juoi ε, ɔ se "i 'bε ɔ se -jɔ ɔɔ nɔvɔ "juoi -sii, 'de nyɔ nyɔ dboa ɔ se "i 'bε ɔ se -jɔ -dɔ' ɔ -sii.

17 Kaan ka la, dɪ ao 'jea nɔ ε, ao ju' -wε-. -Bo ka ɪ "sia 'nɪnɪ ao nɔ kan' a, -mε "diwan a muε aɔvɔ kpɔan'.

18 ε se 'de ao -wee' "klein 'a -ti' 'bn mɔ 'ma 'tmɔv εε' wlu tu nɪ-. Nyɔ 'n -sa 'o ε, 'n juo vɔvɔ 'mε, 'kaa wlu -crua' 'de Kea 'a 'sbε 'di ε, ε 'je 'o nɪnɪ -o. εε' wlu tu 'naa : Tv -ke 'ma di, "ju -ɔ -ke 'ma pɔa sɔn -ta -due ε, ɔmɔ -tba' 'bn bɔ -pɔn".

19 εε' dε tu se 'o nɪnɪ 'sɔ 'n je nɔ" nya sie 'n je ε 'tmɔ 'de ao -pee, -wεe -bo ε nɪnɪ 'o ε, 'de "ju 'n "sia 'nɪnɪ, ka ε nɪa 'ma -cε" 'kpa a, 'de ao 'je ε tɔ' 'bn 'je.

20 Tɔ' -ti 'a tɔ' -ti 'ma 'tmɔv aopv, nyo 'in dboa nyo -kpvban ɔ sɪn 'sɔɔn ɔ, -mɛ ka nyo ɔ kpvban 'mɔ sɪn 'sɔɔn ɔ, 'kamɔ ε nɪ-. 'De nyo -kpvban 'ɪn sɪn 'sɔɔn ɔ, -mɛ ka nyo ɔ kpvban "ju -dboa' 'ɪn sɪn 'sɔɔn, 'kamɔ ε nɪ -ke.

Sesi 'tmvɛ ɔɔ 'e to -ti (Matie 26.20-25 ; Makɪ 14.17-21 ; Luikɪ 22.21-23)

21 Sesi -kɔa' wlu -nɪ 'a 'tmvɔa' 'sv, ɔ pɛɛ o "kaeɛ "jrii 'sv ɔ wa wɔn 'mii 'pepe ɔ 'na : Tɔ' -ti 'a tɔ' -ti 'ma 'tmɔv aopv, aoa' due' -a mu 'ɪn 'e toa'.

22 'Sv ε "maa ɔɔ' klai" nynuu tai', vva -gbvɛn' ba ja due 'due, dɛ-nvɛ' nyo Sesi a 'da 'de vɔvɔ "klu vɔ se ɔ juo-.

23 'De klai" ju due' -jɔ -nɪa Sesi 'a -ti' kmaklai" ju -mɔ 'pɛɔn jai.

24 'Sv Simɔ Piɛi 'wlvɔɔ "jri ja -wɛɛ ɔ 'je Sesi i -tee' 'de nyo ɔɔ 'daa 'a -ti' 'ɪn.

25 -Wɛɛ klai" ju -tu 'pɛan Sesi jai -nɔ, -tee' ɔ i ɔ 'na : Tv"bo, ε nyo -o ε- ?

26 'Sv Sesi 'na : Nyo 'ma mua -di'pɛn tie 'e 'sma o tbaa' -wɛɛ 'ɪn 'je ε "nyi ε, -mɛ ɔmɔ -nao. ɔ tbe 'de 'sma o 'sv ɔ "nyi ε Simɔ 'ɔ "ju Suida Isikario.

27 Suida 'a -nɛɛ kpvɔn -di'pɛn tie 'sv Satan pa 'e ɔ 'ɪn 'ɛ. 'Sv Sesi wlu ɔ -pee ɔ 'na : Dɛ -ɪn -nɪai" -ɪn -jea nɪ ε, -ɪn nɪ ε -too"-.

28 Wlu Sesi 'tmvɔa 'mva-, nyo "klein -ke ɔ nɪa dɛ dia' se 'e ε 'dei 'wɔn.

29 Dɛ Suida nɪa 'wei i -tei ε, εmɛ vva' jrv' a naa tɔ' i, vɔ 'na -mɛ Sesi a wlu ɔ -pee 'de ɔ 'je -kɔ' diidɛ -tɪan' mu. 'De -bo vɔvɔ a sea 'je ke'wɛ ε, vɔ 'na : -Mɛ Sesi a 'tmvɔv- Suida 'mɛ -wɛɛ ɔ 'je wɛɛnyv dɛ "nyi.

30 Suida -mɔ kpvɔn -di'pɛn tie 'sv ɔ crɛɛ "kpei-, ɔ je "kpaɛ' "si, -mɛ kwie kpvɔn'.

31 Suida "sia "kpaɛ' 'sv Sesi 'na : Kaan ka la nyɔɔ 'ɔ "ju 'a 'nynɪ 'wlvɔa' po "jri "kpaɛ' -wɛ-, -wɛɛ Kea 'a 'nynɪ 'wlvɔa' 'je "kpaɛ' 'pɛɛn- 'de ɔ 'ɪn.

32 'De -bo Kea 'a 'nynɪ 'wlvɔa' po "jri "kpaɛ' 'de ɔ 'ɪn ε, Kea a mu ɔ kɛɛma' 'ɪn nva' 'de ɛɛ' -cɛ" 'kpa 'ɪn. 'De ε -te ɛɛ' nɪ-tɪ -wɛ.

33 'Ma "nynuu-, ao ke 'ma -a -tɛɛ i 'de nɔ" dɛwɛ- 'di ke. Aoa muɛ 'mi i -pɔan' 'de dɛ 'ɪn 'tmvɔa 'de Suifv-wi" -pee 'de ε, εmɛ 'ma 'tmv la 'de ao -pee -ke. 'ɪn 'naa, -ta 'ma mua ao se 'o 'a mua' 'bɛɛ i.

34 'Ma "nyi aopv kɛ' dee-, ao kma ba 'a -ti' due 'due, ka 'ɪn kma aopv 'a -ti' ε, 'kamɔ ao 'je ba 'a -ti' kma due 'due -ke.

35 -Bo aopv kma ba 'a -ti' due 'due ε, 'bomɔ ka ao nɪa 'ma klai" nynuu ε, nyo -wɛɛ' "klein 'je ε juo-.

Piɛi 'a Sesi wɔn -sa -ti (Matie 26.31-35 ; Makɪ 14.27-31 ; Luikɪ 22.31-34)

36 'Sv Simɔ Piɛi -tee' ɔ i ɔ 'na : Tv"bo, -ta -ma mu ε- ? 'De Sesi 'na : -Ta 'ma mua a, -ɪn se 'o -mɔ 'ɔ jia' 'bɛɛ- kaan ka ke, 'kaa -ma muɛ 'bo 'ɪn 'de blaa' 'de nya.

37 'Sv Piɛi 'na : Tv"bo, dɛɛ-tɪ 'ɪn se ε 'bɛɛ- 'ɪn 'je -ɪn 'de bla kaan ka a- ? 'ɪn -tɛɛ 'ma 'kmv 'e toa' 'a kein'ke 'de -ma -ti' 'ɪn.

38 'Sv Sesi 'na : -ɪn -tɛɛ' -ma 'kmv 'e toa' 'a kein'ke 'de 'ma -ti' 'ɪn -cɛɛn'- ? 'Kaa tɔ' -ti 'a tɔ' -ti 'ma 'tmv -ɪn, nɔ" -ti sɔn" 'jea -sro' -sɪan a, -ma muɛ wlvua' kpe taan -ɪn -je nɪ, -ɪn se 'ɪn juo-.

14

Sesi -nɪ -jeblv nyo ɔ kpa 'e Kea o ε

1 Ao 'bo -sɔɔn -tu" ε 'de ao pɛɛ o, ao -te Kea -kwlɪ" 'de ao 'je 'mɔ -kwlɪ" -te' -ke.

2 -Teɪn -tuu"-tuu -nɪ 'e 'ɪn "Bo o -gbu" -sɔn. -Bo ε se kan' nɪ 'de ε, -mɛ 'ɪn 'tmv -wɛ- 'de ao -pee 'de, 'kaa 'ma muɛ aoa' -teɪn nmaea'.

3 'De -bo 'ɪn mu -wɛɛ 'ɪn -kɔ' aoa' -teɪn nmaea' a, -mɛ 'ma jɛɛ de -wɛɛ 'ɪn 'je aopv 'ɪn "duo- 'de -ta 'ɪn nɪa -wɛɛ ao 'je 'o nɪ -ke.

4 -Ta 'ma mua ao juo 'o 'ε, ao juo 'bo 'a -je 'mɛ.

5 'Sv Toma 'na : Tv"bo, -ta -ma mua -a sea 'o juo 'ee, ka -a -je 'o 'a -jeblv 'a juosɔn nɪ ε- ?

6 -Wɛɛ Sesi wlu ɔ -pee ɔ 'na : 'Mɔ -nɪ -jeblv, 'mɔ -nɪ tɔ' -ti, 'mɔ -nɪ 'kmɔnɪa'. Nyo "o nyo -jea 'de 'ɪn "Bo

o ji -wæe -o sea 'de 'bn o cæen, -mō se ni-

7 -Bo ao juuo 'bn 'de ε, -mæ aoa muε 'bn "Bo juua' -ke, 'kaa dε -tba' -ta -sian a, ao juuo', 'de ao 'jee o "jriε-wæ-

8 'Sv Filipv 'na : Tv"bo, -in -tōv -avn -in "Bo -wæe -aa pæe 'je i -te.

9 'De Sesi 'na : Filipv, 'nō ao ke 'ma -a -sa naa' 'de tean kan' 'sv εε, -in se 'bn juuo kee ? Nyō -jea 'bn, -mε o 'je 'bn "Bo 'mε, -mε dæε-ti -in -na -in -tōv -avn -in "Bo ε- ?

10 Ka 'bn nia 'de "Bo 'bn -wæe "Bo nia 'de 'bn ε, -in se ε tō' 'bn 'jee ? Wlv "klein 'ma 'tmva ia' 'wlv 'o 'ma -cε" 'kpa -kwlv". 'In "Bo -tia" 'de 'bn ε, εmε -εε nv εε' -cε" 'ε nvdv.

11 Ka 'bn nia 'de 'bn "Bo 'bn -wæe 'bn "Bo nia 'de 'bn ε, ao 'je ε tō' 'bn 'de -bo ε se -mε ni ε ao 'je nvb dī -ni -mī tō' 'bn dæwε-je.

12 Tō' -ti 'a tō' -ti 'ma 'tmv 'de ao -pæe : Nyō -jea 'ma -ti' tō' 'bn ε, dī 'ma nva oō mu i nva' -ke, oō muε ia' klae" -ni mī nva', ε 'je -ji 'mō nva -sii, dε-nvε' 'ma muε 'e 'bn "Bo -pvn".

13 'De dε "klein aoa mua i -teea' 'de 'ma 'nyni 'bn ε, 'ma mu ε nva', -wæe 'bn "Bo 'a 'nyni 'je "i 'bε 'de "ju 'bn.

14 -Bo ao -tee' dε "o dε i 'de 'ma 'nyni 'bn ε, 'ma mu ε nva'.

Kea 'a -Suu 'a ji -ti

15 -Bo ao kma 'ma -ti', -mε ao -te' 'ma kε' i 'de aopv 'bn.

16 -Wæe 'mō 'je 'bn "Bo ibae 'de ε 'je aopv -ti' -kwlv' i -tu" i deejrō' ja -wæe -mō ke aopv 'je i -te 'de 'wī -wee' 'di.

17 Oōv -ni Kea 'a -Suu -εε -tmva tō' -ti ε. 'Blva 'di nyv -sea' Kea 'a -ti' tō' 'bn 'je ε, sv se ε 'bæε- sv 'e εε' -Suu -tu 'je, dε-nvε' vva' juo εε' nvdv "i, sv se ε juuo-. 'Kaa aopv mō ε, ao juue', dε-nvε' ε ke aopv "ti -wæe εε mu 'de aopv 'bn nia'.

18 'In se aopv "kwie sie, 'ma muε aopv o jia'.

19 'De nō" pla 'di ε, 'blva 'di nyv se 'bn "jriε- 'jeei 'bode. 'Kaa aopv mō ε, aoa muε 'bn "jriε- 'jeea', dε-nvε' 'bn niε 'kmv, 'de aoa muε 'kmvnia' -ke.

20 'De εε' 'wī tu 'di ε, ka 'bn nia 'e "Bo 'bn -wæe aomō nia 'de 'mō 'bn,

'de 'mō nia 'e aopv 'bn ε, aoa muε jua'.

21 Nyō -o kpvn a 'ma kε' i -wæe -oō -je ε wōn ε, -mε oōv -kma 'ma -ti'. 'De nyō -kma 'ma -ti' ε, 'bn "Bo a muε oō' -ti' kmaa', 'ma muε oō' -ti' kmaa' -wæe 'bn 'je 'ma -cε" 'kwla -sa 'de o -pæe.

22 'Sv Suidi wlv o -pæe, ε se Suida Isikario -mō ni-, o 'na : Tv"bo, dæε-ti -in -je -ma -cε" 'kwla -sa 'de -amō -pæe, -wæe -in se -ma -cε" toi 'de 'blva 'dinyv -pæe ε- ?

23 'Bomō Sesi wlvu o -pæe o 'na : -Bo nyō kma 'ma -ti' ε, oō muε 'ma wlv i -tea' 'de o 'bn se -wæe 'bn "Bo 'je oō' -ti' kma-, 'de 'bn ke 'bn "Bo ke -a -je 'de o 'bn ji 'de -a ke o 'je i -te.

24 Nyō -sea' 'ma -ti' kma -mō 'o -te' 'ma wlv i 'de o 'bn. 'De -mε 'kamō wlv aoa 'wōan -ta, ε se 'e 'ma -cε" 'bn 'wlv, ε 'wlvε 'e 'bn "Bo dboa 'bn 'bn.

25 -Ta ao ke 'ma -a -teea i ke ε, 'bomō 'ma 'tmv- ia' dī tu 'de ao -pæe.

26 'Kaa aoa' -ti' -kwlv' i -tu" i -Suu -kwæai 'bn "Bo a mua jaa' 'de 'ma 'nyni 'bn ε, εmε -εε mu ao dī -wee' tōvā', -wæe ε 'je ao dī "klein 'bn 'tmva -kwlv o poo-.

27 'In sie aopv 'de pæe 'a blua' 'bn 'bn "nyi aopv 'ma pæe 'a blua'. Ka 'blva 'dinyv a "nyia nyv dε ε, 'bn se ao pæe 'a blua' "nyi kan'. Ao 'bo -soōn -tu" ε, aoa' bo pæe i pleεε.

28 Dε 'bn 'tmva ao 'wōn ε, 'bn 'na : 'Ma mu', 'kaa 'ma muε aopv o de jia'. -Bo ao kma 'ma -ti' 'de ε, -mε dε 'ma mua 'de 'bn "Bo o ε, εε' muε aoa' 'mva 'blea 'de-, dε-nvε' 'bn "Bo 'bei" flifli ε je 'bn -sii.

29 'De kaan ka la, 'bn sie nō" nya 'bn je ao dī -ni 'tmv-, -wæe -soōni ia mua 'o nynia' 'de ao 'ji tō' 'bn 'je.

30 'In ke ao se dε -tuu" 'tmvi, dε-nvε' "ju -nia 'e nyv -sea' Kea juo 'de ε, oō ji'. 'De o ke 'ma- se dε i plaan-,

31 'kaa ka 'bn kma 'bn "Bo 'a -ti', -wæe 'ma nva dī -wee' 'bo 'bn "Bo 'a wlv "i ε, 'blva 'dinyv 'ji juo -o. Ao soōn 'bn, -a -wlv -ta.

15

Tu ke εε' 'dao 'a "ipoo-ti

1 'Mɔ -nɪ Fiinyɛ tu -cɛɛn'-, 'ɪn "Bo -nɪ εε' jei.

2 'Dao -tba' 'bo 'ɔn -pɔn" -wɛɛ -εε' croa a, -mɛ tujei a 'kpaεε. 'De 'dao -je -εε croa ɔ nmɔ -mɛ 'kwa -wɛɛ εε' croa' 'je "kpei 'kpa.

3 Wlu 'ɪn 'tmɔa ao -pee 'de εε' -tɪ' 'ɔn ε, ao nɪε 'pepe 'bode.

4 Ao "ti 'de 'ɪn 'ɔn -wɛɛ 'ɪn 'je 'de aopɔ 'ɔn "ti. Ka -bo tudao se 'o εε' -gboo -pɔn" "si, -mɛ ε sea croa' 'bɛɛ-, 'kamɔ -bo ao ke 'ma -a se "i "sii- ε, -mɛ ao se ε 'bɛɛ- ao 'je dɛ 'jrɛ nɔ.

5 'Mɔ -nɪ Fiinyɛ tu -wɛɛ aomɔ nɪ εε' 'dae-. Nyɔ -tia" 'de 'mɔ 'ɔn -wɛɛ -ɔ 'ɔn 'mɔ "tia, -mɛ ɔɔ 'bleε 'jɔ -tuu". 'De -bo 'mɔ se 'e aopɔ 'ɔn nɪ ε, ao se ε 'bɛɛ- ao 'je dɛ 'jrɛ' nɔ.

6 -Bo nyɔ -ke 'ma -a se "i "sii- ε, -mɛ ka tudao -εε' croa 'jɔ nɪa, 'kamɔ ɔ nɪ-. εε' tudao tu ε, tujei a -sɛ' 'o εε' -gboo -pɔn" 'mɛ -wɛɛ ɔɔ pɔ ε i, -wɛɛ nyɔ a pɔ tudae soε "jri 'de ɪa wan.

7 -Bo ao "ti 'de 'ɔn -wɛɛ 'ma wlu 'je 'e aopɔ 'ɔn "ti ε, -mɛ dɛ ao nɪaɪ" ao -tee' ε i, aoa mu ε 'jea' see.

8 -Bo ao cro 'jɔ -tuu" ε εmɛ -εε muε nɔa' -wɛɛ 'ɪn "Bo 'a 'nynɪ 'je "i 'bɛ -wɛɛ aopɔ 'je 'ma klai" nynuu nɪ-.

9 Ka "Bo kma 'ma -tɪ' ε, 'kamɔ 'ɪn kma aopɔ 'a -tɪ' -ke. Ao -te' 'e 'ma nyɔ 'a -tɪ' kmaa' 'di i.

10 -Bo ao 'je 'ma wlu wɔn ε, -mɛ aoa muε 'e 'ma nyɔ 'a -tɪ' kmaa' 'ɔn "tia, ka 'ɪn 'jea 'ɪn "Bo 'a wlu wɔn -wɛɛ 'ɪn "tia 'de ɔɔ' nyɔ 'a -tɪ' kmaa' 'ɔn ε.

11 'ɪn 'tmɔ ɪa' dɪ tu 'mɛ 'de ao -pee -wɛɛ 'ma 'mɔa- 'je 'e aopɔ 'ɔn nɪ-, 'de aoa' 'mɔa- 'je 'pepe nɪ-.

12 'Ma kɛ' ka : Ao kma ba 'a -tɪ' due 'due ka 'ɪn kma aopɔ 'a -tɪ' ε.

13 Nyɔ 'a -tɪ' kmaa' -je -jea "i 'bɛ -ε -jea -ɪn -to 'e -ma 'kmɔ 'de -ma "dei-wi" 'a -tɪ' 'ɔn -sii, -mɛ se nɪ-.

14 Dɛ 'ɪn 'tmɔa 'de ao -pee -bo ao nɔ ε, -mɛ aopɔ nɪε 'ma "dei-wi" -o.

15 'ɪn se aopɔ "juɔɪnɔɔn 'daa- 'bode, dɛ-nɔɛ' nyɔ -nɪa nyɔ "juɔɪnɔɔi ε, dɛ ɔɔ' 'blei a nɔa ɔ se ε juo-, 'kaa

'ma 'daa- aopɔ "dei-wi", dɛ-nɔɛ' dɪ "klein 'ɪn 'ɔɪaɪn 'bo "Bo -pɔn" ε, 'ɪn -sɪ 'kwla 'de ao -pee.

16 ε se aopɔ -sa 'ɔn 'bomu nɪ-, ε 'mɔ -kpa 'e nyɔ "klu sɔn -ɔ -cra aopɔ i -wɛɛ ao 'je mu, ao 'je 'jɔ cro 'de aoa' 'jɔ 'je sie 'kpa nɔ -wɛɛ dɪ aoa mua "Bo i -teea' 'de 'ma 'nynɪ 'ɔn ε, ε 'je ɪ aopɔ "nyɪ.

17 Dɛ -εε -cɪε 'ma cria 'de ao -pee -gblein', εmɛ -nɪ ao kma ba 'a -tɪ' due 'due.

Nyɔ -sea' Kea juo ε

18 Ao si ε -kwɔɔ o -bo 'kmɔ "kpei nyɔ 'nyɛ aopɔ 'ɔn ε, -mɛ 'mɔ mɔ ɔɔ 'nyɛ 'ɔn tein".

19 -Bo ao nɪ 'blɔa "kpei nyɔ 'de ε, -mɛ 'kmɔ a muε aoa' -tɪ' kmaa' 'de-, ka εε' -cɛ" 'ε 'bleedɪ nɪa. 'Kaa dɛ ao sea εε' nyɔ nɪ-, -wɛɛ 'mɔ -sa aopɔ 'e 'kmɔ "kpei nyɔ "klu ε, εmɛ -tɪ ɔɔ 'nyɛ aopɔ 'ɔn.

20 Wlu 'ɪn 'tmɔa aopɔ ε, ao pɔ ε -kwɔɔ o, nyɔ "juɔɪnɔɔi se "i 'bɛ ɔ se ɔɔ' 'blei -sii. -Bo ɔɔ -tu" 'ɔn 'kle ε, ɔɔa muε aopɔ 'kle -tu" 'a -ke. -Bo ɔɔ -te' 'ma wlu i ε, -mɛ ɔɔa muε aoa' -nɛ wlu i -tea' -ke.

21 'Kaa ɔɔa muε aopɔ dɪ -nɪ -wee' "klein "jrɪi nɔa' 'de 'ma -tɪ' 'ɔn, dɛ-nɔɛ' ɔɔ se "ju -dɔa' 'ɔn juo-.

22 -Bo 'ɪn se ji -wɛɛ 'ɪn se ɔɔ 'tmɔɔ 'de ε, -mɛ ɔɔ se dɛsɔnɔnɔn nɪ 'de-, 'kaa kaan ka ɔɔ se -too' -ta 'ble 'de ɔɔa' dɪsɔɪn 'a -tɪ' 'ɔn 'bode.

23 Nyɔ -nyɛa 'mɔ 'ɔn ε, -mɛ ɔ 'nyɛ 'ɪn "Bo 'ɔn 'ε -ke.

24 Dɪ nyɔ jrɔ' sea nɔ due', -bo 'ɪn sɪ nɔ 'de ɔɔpɔ "klu 'de ε, -mɛ ɔɔa' dɪsɔɪn se -srooε -i 'bo ɔɔ "jru 'de-, 'kaa kaan ka ɔɔ 'jee- 'ma nɔɔdɪ "jrɪε- 'mɛ 'pepe, -wɛɛ ɔɔ 'nyɛ 'mɔ ke 'ɪn "Bo 'ɔn.

25 'Kaa εε' dɛ tu nɔɔɛ' -wɛɛ wlu -crua' 'de ɔɔa' kɛ' 'di nynɪ 'o. εε' wlu tu 'naa : ɔɔ 'nyɛ 'ɔn 'ε foo" 'ɔn.

26 "Ju -jea aopɔ -tɪ' -kwɔɔ i -tu", ɔɔ muε jia', εmɛ -nɛ Kea 'a -Suu -εε -tmɔa tɔ' -tɪ, -ε -wɔa 'de 'ɪn "Bo o ε. 'Ma muε ε aopɔ -jei" pɔoa' 'de 'ɪn "Bo 'a 'nynɪ 'ɔn, -wɛɛ -bo ε ji ε, 'de ε 'je 'ma -pɔn" -tɪ 'tmɔ.

27 'De aopv mɔ ε, ao 'je 'ma -po' bla -o -ke, dε-nvε' 'nɔ ao ke 'ma -a -sa naa' 'bo tɛn'.

16

1 'In 'tmv ɪa' dɪ tu 'mε 'de ao -pee, -wεε ao je 'ma -kwɪ" -tea' o 'bɔ.

2 Uva' muε aopv i nva' 'de "jrui 'kɪn-gbi 'dii. Nɔ" jrε' -εε mu 'o nynia' -mɔ -wεε -bo vva sea aopv 'dba a, vυ 'je -mε Kea 'a -kwɪvɪ nva' 'daa-.

3 'Kamɔ vva mu nva', dε-nvε' vυ se 'ɪn ke 'ɪn "Bo juo-.

4 'In 'tmv ɪa' wlu tu 'mε 'de ao -pee -wεε -bo ɪa' nɔ" nyni ε, 'de ka 'ɪn sia nɔ" nya -wεε 'ɪn -saa aopv fɛn' ε, ao 'je ε -kwɪv o po. 'In se "i-saa' 'ɪn sɪ 'tmv, dε-nvε' εmε -nɪ ao ke 'ma -a -tεε i.

5 'Kaa kaan ka la 'ma muε 'o "ju -dboa' 'vɪn -pɔn", 'de aoa' due' kovn -gbai' ka se 'mi i -tee' ɔ se 'na : -Ta -ma mu ε- ?

6 'Kaa dε 'ɪn 'tmva 'de ao -pee ε, -mε "kaεε aoa' pεε "jrui.

7 'De -mε 'kamɔ dε 'ma 'tmva aopv nɪε tɔ' -tɪ, 'ma mua' "paa' 'de aoa' -tɪ' 'vɪn, ε je 'ma i -tea' -sii, dε-nvε' -bo 'ɪn se mu 'ja a, -mε aoa' -tɪ' kwɪ' i -tu" i se jii. 'Kaa -bo 'ɪn mu -wεε 'ɪn 'je ɔ ao -jei" poo-.

Kea 'a -Suu 'a dɪ'kwla-sadbo

8 'De -bo -tɪ' kwɪ' i -tu" i ji ε, ɔɔ muε kmv -nε 'ε "jri -gbaia' 'de dεsavɪn o, -tɪ' "i -klεεa' o, 'pee 'a -tɪ' 'vɪn.

9 ɔɔ muε 'kmv -nε 'ε "jri -gbaia' 'de dεsavɪn 'a -tɪ' 'vɪn ε, dε-nvε' 'kmv "kpei nyv 'a 'je 'ma -tɪ' tɔ' 'vɪn.

10 ɔɔ muε 'kmv -nε 'ε "jri -gbaia' 'de "i -klεε -tɪ' 'vɪn ε, dε-nvε' 'ma muε 'ɪn "Bo o, 'de ao se 'vɪn "jriε- 'jeei 'bode.

11 ɔɔ muε 'kmv -nε 'ε "jri -gbaia' 'de 'pee 'a -tɪ' 'vɪn, dε-nvε' 'blva -nε 'ε kεεma' 'a 'pee 'jeeε -wε.

12 'In 'bleε dɪ -tuu"-tuu ke'wɫε 'ɪn 'je ao 'tmv-, 'kaa ao sɪ "wɔin 'bεεi kaan ka ke.

13 -Bo aoa' -tɪ' -kwɪ' i -tu" i ji ε, -wεε ε 'je aopv tɔ' -tɪ -wee' tɔɔ-, dε-nvε' ɔmɔ -nɪ tɔ' -Suu. Dɪ ε 'wɔan

'de "Bo 'wɔn ɪmɪ -εε mu 'tmva', ε se -tɪ' 'bo εε' -cε" -kwɪ" -sai 'sv ε sɪ 'tmvi. -Wεε dɪ -ɪa mua nva' 'de nya a, ε 'je -mɪ 'kwɪa -sa -ke 'de ao -pee.

14 εε muε 'ma 'nynɪ "i 'bεε-, dε-nvε' dɪ -nɪa 'de 'vɪn ε, ɪmɪ ε 'je 'vɪn "duo- -wεε ε 'je wɔ -sa 'de ao -pee.

15 Dɪ "klein 'ɪn "Bo 'blea ɪ nɪε 'ma dε -o -ke, εmε -tɪ 'ɪn 'na dɪ -nɪa 'de 'vɪn ε, ɪmɪ ε 'je 'vɪn "duo- -wεε ε 'je wɔ -sa 'de ao -pee,

Nyv -tɪ' -kwɪ' i -tu" wlu

16 'Sv Sesi 'na : Ao se 'vɪn "jriε- "kpei poi 'de 'wɪ pla 'di, -wεε -bo nɔ" jrε' -sii 'o 'de ao 'je 'vɪn "jriε- 'jee- ke'wɫε.

17 'Bo wlu -nɪa 'mva- "kpei 'sv ɔɔ' klai" nynuu jrɔ' -tεε wɫua' -pɔn" 'bo vva' 'sv 'nynɪ, vυ 'na : Dε ɔɔ 'tmva 'de -a -pee -ta 'ee, -mε 'de 'a 'nynɪ wε- ? -Jε -nɪ ao se 'vɪn "jriε- "kpei poi 'de 'wɪ pla 'di -wεε -bo nɔ" jrε' -sii 'o 'de ao 'je 'vɪn "jriε- 'jee ε- ? 'De -je -nɪ 'ma muε 'de 'ɪn "Bo o ε- ?

18 Nɔ" -εε -tɪ' ɔɔ 'tmva 'mva- -mε 'de 'a 'nynɪ wε- ? Dε ɔ nɪai" ɔ 'jea 'tmv, -a se ε juo-.

19 Ka vva -pɔan Sesi 'a i -tee' -kɔ i ɔ 'jea kan' 'sv, ɔ wlu 'de vυ -pee ɔ 'na : Dε 'ɪn 'na ao se 'vɪn "jriε- "kpei poi 'de nɔ" jrε' 'di, -wεε -bo nɔ" jrε' -sɪ' 'de ao 'je 'vɪn "jriε- 'jee ε, εmε -εε ba aoa -tee' ii ?

20 Tɔ' -tɪ 'a tɔ' -tɪ 'ma 'tmv aopv, aoa muε -fɪn" 'a, aoa muε kpleea', 'kaa 'blva 'dinyv a muε 'mva- nva'. Ao a muε "jrui "kaea', 'kaa aoa' "jrui "kaea' a muε 'mva- 'vɪn -snεεa'.

21 -Bo 'nynɔkpao' a sea -gbaan va "kaεε "jrui "kɪkɪ, dε-nvε' va' -nε 'kle 'je nɔ" mε -nynɪ' 'o. 'Kaa -bo va' "ju 'wɫv 'sv v "mae va' 'kle o -wεε v nɪ 'e 'mva- 'vɪn 'de nyɔju -jia' 'kmv 'a -tɪ' 'vɪn.

22 Aomɔ -ke 'ja a, ao nɪε 'e "jrui "kaea' 'vɪn kaan, 'kaa ao ke 'ma muε 'jeea' -wεε aoa' pεε 'je 'e 'mva- 'vɪn nɪ- 'de nyɔ jrɔ' se εε' 'mva- tu 'de aopv 'vɪn -sai.

23 'De εε' nɔ" tu 'di ε, ao se 'mi i -tee' i 'bode 'de dε jrε'ε -tɪ' 'vɪn. tɔ' -tɪ 'a tɔ' -tɪ 'ma 'tmv aopv, dε "o dε aoa

mua 'in "Bo i -teea' 'de 'ma 'nyni 'un
ε, εε mu ε aopv "nyia'.

24 De "nana -nia 'de ε, ao se δε jre'
i -tee' ke 'de 'ma 'nyni 'un. Ao -tee'
δε i aoa mu ε 'jea', -wee aoa' 'mua-
'je 'pepe ni-.

*Sesi kpa tv 'a 'jru 'me 'bo 'blva
'dinyv "kpei*

25 'Kaa no" jre' -εε mu nynia' -wee
'in se aopv -pee wlu' 'de -ti' "ipooa'
'un, 'ma muε wɔn' iwaa' 'in 'je 'in "Bo
'a -ti' 'tmv 'de ao -pee.

26 -Bo εε' no" tu nyni 'o ε, aoa' -ce"
'kpa a muε δε i -teea' 'de 'ma 'nyni
'un. 'In se 'na 'ma muε 'in "Bo baea'
'de aoa' -ti' 'un.

27 'in "Bo 'a -ce" 'kpa -kma aoa' -ti',
δε-nyε' ao kma 'ma -ti' -wee ka 'in
'wlvā 'e Kea 'un ao 'je ε to' 'un.

28 'In 'wlvε 'de "Bo 'un -wee 'in ji
'no 'kmu "kpei. Kaa ka a, 'ma 'wlv
'no 'kmu "kpei 'me la -wee 'ma mu 'o
'in "Bo -pvn" de.

29 'Sv ɔɔ' klai" nynuu 'na : kaa ka
-ma wa wɔn' i -ma jea -a -tmv', ε se
'e -ti' "ipooa' 'un ni-.

30 Ka -in -jua dī -wee' "klein -wee
dī nyɔ 'jea -mi i -tee' -in -jua -mi -ke
ε, -a -je kan' -we- la. Emε -ti ka -in
-wlvā 'e Kea 'un -a -je ε to' 'un.

31 'Sv Sesi 'na : Aopv 'je ε to' 'un
-we- laa ?

32 Ao -gbvn 'no, no" jre' -εε mu
nynia', 'de ε nyni 'o -we- mo'ɔ -ce",
'de εε' no" tu 'dī ε, aoa muε ja -gbaa',
jro' 'je ɔɔ' -ne ka 'kpaā', jro' 'je ɔɔ' -ne
ka 'kpaā', -wee ao 'je 'ma 'sv sie-, 'kaa
'in se due' ni-, 'in "Bo ke 'ma -a -na'.

33 'In 'tmv ia' dī tu 'me 'de ao -pee
-wee aoa' pee 'je blu 'de ao ke 'ma "i
"siia 'un. Aoa muε 'kle 'jea' 'de 'kmu
"kpei, 'kaa ao kuu dī i, 'in du 'kmu 'a
tv 'me.

17

Sesi baεε ɔɔ' klai" nynuu 'a baea'

1 Sesi -koa' wlvā kan' 'sv, ɔ kpa 'jri
'jei 'de ɔ -gbvn 'e javn-kwlv, 'de ɔ 'na
: 'In "Bo, no" nyni' -we-, ε 'beε εε' 'ju
'i -wee εε' 'ju 'je ε "i 'beε -ke,

2 'De ɔ 'je nyv "klein ε -tea' ɔ
kwa 'kmvnia' -sea' -kwε -ta 'ble "nyi,

δε-nyε' ε -nyi" 'un "ikmaa' 'bo nyv
-wee' 'jru kpo'.

3 'Kmvnia' -sea' -kwε -ta ble -ne, εε'
'jea' me -ni emε Kea -ceen'- εε' juua',
ε ke Sesi Klisi ε dboa 'a juua' ke-.

4 'In 'beε- εε' 'nyni "i 'me 'de 'blva-
"kpei, dbo ε -nyia" 'un 'in -ko' εε' nva'
-we-.

5 Kaa la 'ja a, 'in "Bo, 'ma tv" bode
'in nia 'un 'bo ε -pvn" 'de ε, -me 'kmu
sea nsvε ke ε, ε -nyie" 'un.

6 Nyv ε -sa 'e 'blva 'dinyv "klu -wee
ε -nyia" 'un ε, 'in toɔ svpv εε' 'nyni
-we-, sv nve εε' nyv -o 'de-, -wee ε
-te' svpv 'un kwa, 'de sv 'jeε εε' wlv
wɔn.

7 Ka dī "klein ε -nyia" 'un i 'wlvā
'de ε 'un ε, sv 'je kan' -we- la,

8 δε-nyε' wlv ε -tua" 'un ε, umi 'in
'tmv svpv, sv kpvn i svn 'sovn. Ka
'in 'wlvā 'de ε 'un ε, sv 'je kan' 'me
-ceen'-, -wee ka ε -dboa' 'un sv 'je ε
to' 'un.

9 Svpv a baea' 'ma bae, 'in se ε
-bae 'de 'kmu "kpei nyv 'a -ti' 'un,
'kaa nyv ε -tea' 'un kwa svpv a baea'
'ma bae, δε-nyε' sv nve εε' nyv -o.

10 'De δε "klein 'in 'blea ε nve εε'
δε -o, 'de δε "klein ε -blea ε nve 'ma
δε -o -wee 'ma 'nyni 'beε "i 'de svpv
'un.

11 'Mo se 'e 'blva- "kpei ni 'bode,
'kaa svmv sie 'no 'blva- "kpei, 'de
'ma jie 'de ε o. 'In "Bo -nia 'pepe nyv
ε -nyia" 'un, ε -tu" va' -ti', -wee sv 'je
due' ni ka ε -ke 'ma -a -nia 'due ε.

12 -Ta sv ke 'ma -a -nia 'de 'blva-
"kpei 'de ε, 'ma -tue" svpv 'a -ti' 'de
εε' 'nyni 'un. Nyv ε -tea' 'un kwa
svā due' kovn -gbai' ka se "ma, -bo
ε se -jo -jea "ma see ni ε, -me 'ε δε tu
nsvε' -wee wlv -crva' ε je 'o nyni.

13 'Kaa kaa ka la, 'ma jie 'de ε o,
-wee 'ma 'tmv wlv -ni 'no 'blva- "kpei
'de 'mva- -ceen'- -nia 'de 'in 'un ε, ε
'je 'e svpv 'un ni- -ke.

14 'In "nyi svpv εε' wlv 'me -wee
'blva dinyv 'nye svpv 'un, δε-nyε' sv
se 'blva 'dī nyv ni- ka 'mo sea 'blva
'dinyv ni -ke ε.

15 'In se ε -bae -wee ε -je svpv 'de
'blva- "kpei -sa, 'kaa 'ma bae ε -wee
ε 'je svpv 'a -ti' -tu" 'de nyvsvn 'a
-ti' 'un.

16 Ʈb se 'blva 'dinyb nı-, ka 'mɔ sea 'blva 'dinyɔ nı -ke ε.

17 ε nɔ εε' wlu ε 'je ɔɔpɔ kpɔi" -tee, εε' wlu nıε tɔ' -tı o.

18 Ka ε dɔba 'ɔn 'de 'kmɔ "kpei ε, 'kamɔ 'ın dɔb ɔɔpɔ 'de 'blva 'dinyɔ "klu -ke.

19 'In "nyı ε 'ma -ce" 'mε 'de ɔɔpɔ 'a -tı' 'ɔn, -weε ɔɔmɔ -ke ε, ɔɔ 'je εε' -tea' -te -ceen' -cen -ceen'.

20 'In se ε -bae 'de ɔɔpɔ 'a 'sɔ 'a -tı' 'ɔn, 'kaa nyɔ -ɔba mua 'ma -tı' tɔ' 'ɔn 'jea' 'de nya 'bo ɔba' wlu "i ε, 'ma bae 'ε -ke 'de -wi" -mɔ 'a -tı' 'ɔn,

21 -weε ɔɔ 'je due' nı- ka εmε -nıa 'ın "Bo ε nıa 'de 'mɔ 'ɔn 'de 'mɔ nıa 'e εmε 'ɔn ε. 'De ɔɔmɔ 'je due' nı 'de -a 'ɔn, -weε ka ε dɔba 'ɔn 'blva 'dinyɔ 'je ε tɔ' 'ɔn 'je.

22 Tɔ"bode ε -nyıa" 'ɔn ε, 'ın "nyı ε ɔɔpɔ 'mε, -weε ɔɔ 'je due' nı- ka ε ke 'ma -a -nıa due' ε :

23 'Mɔ nı 'e ɔɔpɔ 'ɔn -weε εmε -nı 'e 'mɔ 'ɔn, 'de ɔɔpɔ 'je due' nı 'pepe, -weε 'blva 'dinyɔ 'je ε juo- ka εmε -dɔba' 'ɔn ε, ε kma ɔba' -tı 'ka ε kma 'ma -tı' ε.

24 'In "Bo, 'ma -pɔn -ta 'ın nıa, nyɔ ε nyıa" 'ɔn 'je 'o nı -ke, -weε ɔɔ 'je 'ma tɔ"bode "jriε- 'jee-, tɔ"bode ε nyıa" 'ɔn 'de 'ma -tı' kmaa' 'ɔn -mε 'kmɔ sea nɔɔε ke ε.

25 'In "Bo ε -srɛi", 'blva 'dinyɔ se ε juo-, 'kaa 'mɔ juo ε, 'de ka ε dɔba 'ɔn ε, nyɔ -jɔ -nɔ -wi" -mɔ juı'.

26 'In tɔɔ ɔɔpɔ εε' 'nyıı 'mε, 'de 'ın 'je εε' 'nyıı ɔɔpɔ tɔɔ -o ke'wle, -weε 'ma -tı' kmaa' -ε -nıa 'de ε 'ɔn ε, ε 'je 'e ɔɔpɔ 'ɔn nı-, 'de 'mɔ 'je 'e ɔɔpɔ 'ɔn nı-.

18

Suida 'a Sesi ple-tı

(Matie 26.47-56 ; Makı 14.43-50 ; Luıki 22.47-53)

1 Sesi -kɔa' wluıa' kan' 'sɔ ε, ɔ ke ɔɔ' klai" nynyıı mue 'e "nıju -εε 'nyıı nıa Sedrɔn 'de. 'Bomɔ -kle' jre' nı -weε ɔ ke ɔɔ' klai" nynyıı paa 'bo ε 'di.

2 Suida -jɔɔ to ɔ 'e ε, -mɔ juo 'bo 'a -ta -tu 'mε see, de-nɔε' Sesi ke ɔɔ' klai" nynyıı -kwle "jrui 'kııan' 'mε 'bomu.

3 Suida -nɔ kɔn 'e "soa-wı" o, 'sraa -saɔn 'a klae" ke Fariseen dɔba 'mla -weε ɔɔ 'ble -tai ke -dam'ba ke poodı ke 'de ɔ ke ɔɔ mu 'o -kle' -ne 'di.

4 Sesi jua dı -ıa jı ɔ "jrıı nɔba' 'sɔ ε, ɔ 'jaa nyɔ -ɔba jı ɔ kpɔan' "i, 'de ɔ 'na : Nyɔ aɔa -pɔn i ε- ?

5 Ʈb 'na : -Aa -pɔn Sesi -wluıa Nasaretı i. 'Sɔ ɔ 'na : 'In ka. 'De Suida -ɔɔ to ɔ 'e ε, -mɔ ke ɔɔ -wee' nı 'mɔa- 'mε.

6 -Ta Sesi wluıa 'de ɔɔ -pee -weε ɔ 'na 'ın ka 'sɔ, ɔɔ -saa kın -weε ɔɔ -wee' 'wla 'blae 'bo 'blɔɔ.

7 Sesi -tee' ɔɔpɔ i ke'wle, ɔ 'na : Nyɔ aɔa -pɔn' i ε- ? 'Sɔ ɔɔ 'na : Sesi -wluıa Nasaretı ε, ɔmɔ -aa -pɔn i.

8 'De Sesi 'na : 'In wlu aɔ -pee 'mε 'teɔ sese 'ın 'naa : 'In ka. -Bo ε nı 'mɔ aɔa -pɔn i ε, -mε aɔ "tai- 'ma 'ce -jɔ -mɔ "i, ɔɔ 'je mu.

9 ɔ 'da kan' 'mε -weε wlu -crııa' 'je 'o nyıı, εε' wlu tu 'naa : Nyɔ ε "nyıı 'ɔn 'ın se ɔba' due' "maa.

10 'Sɔ Simɔ Pıei -sa -cne kpla' ɔ pɔe' 'sɔ ɔ cen 'o 'sraa -sai klaa" 'a dɔnɔvı 'a dian o doun" 'mε. ɔɔ' dɔnɔvı tu 'a 'nyıı -nı Malıkıı.

11 'Sɔ Sesi wlu' 'de Pıei -pee, ɔ 'na : -In -tu" -ma -cne 'e kpla 'di de. -Kavıı"- "Bo tba 'ɔn wɔn 'ın see 'na i 'dee- ?

Ʈb kpa Sesi 'de Anı "juı

12 'Sɔ "soa-wı" ke ɔba' klaa" ke nyɔ Suıfɔ 'a klae" dɔba kpɔn Sesi 'mε -weε ɔɔ sɔn.

13 'De ɔɔ kpɔ 'e Anı "juı ke teın", Kaıfɔ -nıa 'sraa -sai klaa" 'de εε' -sɔn -tu 'di, Anı nıε ɔɔ' "bia- -o.

14 'De Kaıfɔ mɔ -tu" Suıfɔ-wı" 'a klae" 'snı ka 'de-, -ɔ -na : ε "paa' -weε nyɔ due' koun -gbai' 'je nyɔ -wee' 'a 'mea' 'mε.

Pıei -sa Sesi wɔn

(Matie 26.69-70 ; Makı 14.66-68 ; Luıki 22.55-57)

15 Simɔ Pıei ke klai" ju jrɔ' bla Sesi bɔ -kɔ o i. ɔɔ' klai" ju tu ε, 'sraa -sai klaa" juuɔ' see, 'sɔ ɔ ke Sesi pa 'o 'sraa -sai klaa" o -gbɛın".

16 'Kaa Pıei sıe 'e "kpaε' 'bo -gbɛın" -jeı". Klai" ju -jɔ 'sraa -sai klaa" juua -nɔ jıε de, 'de ɔ 'tmɔɔ 'nyııkpao' -a

fua -gbein" -je i ε, -wεε ɔ paa Piei 'bo -gbein".

17 'Su dbonɔnynɔkpao' -a fua -gbein" -je i -teeε' Piei i, υ 'na : -Mɔ -nɔ, -in -nιε "ju -nɔ 'ɔ klai" ju due' -o -kee ? 'Su ɔ 'na : "In-, 'in se ɔɔ' klai" ju nι- !

18 -Gbein" ifuɔvɔn o, 'sraa -sai 'a dbonɔvɔn -tba' nε -wεε υba 'wooa, dε-nυε' dee' -a ji. 'Su Piei jiiε 'bo υvυv "klu -wεε ɔɔ 'wooa -ke.

Ani -teeε' Sesi i
(Matie 26.59-66 ; Maki 14.55-64 ; Luiki 22.66-71)

19 'Sraa -sai klaa" Ani -teeε' Sesi i 'de ɔɔ' klai" nynuu ke ɔɔ' nyv dεtɔɔsɔn 'a -tι' 'vɔn.

20 'Bomɔ Sesi wluu 'de ɔ -pee, ɔ 'na : Dε 'in 'tmva, 'in 'tmvε 'bo nyv -kwea, 'in tɔɔ nyv Kea 'a -tι' 'mε 'de "jrui 'kɔn-gbi ke Kea -gbu klaa" 'di, υmι -nι Suifu-wi" 'a "jrui 'kɔn-ta, 'in se dε jrε' 'kwla -tu".

21 Dεε-tι -ma -tee' 'mi i ε- ? Nyv -υv -wɔan 'ma wlu ε, -in -tee' υvυv i ka-, dι 'in 'tmva 'de υv -pee ε, υv juι' 'pepe.

22 'Bo εε' wlu tu "kpei 'sv Kea -gbu ifuoi due' -nιa 'o mu pɔε Sesi 'kpa doun", 'de ɔ 'na : 'Kamɔ -ma wlu 'sraa -sai klaa" -pee ?

23 'Su Sesi wlu ɔ -pee, ɔ 'na : Dε 'in 'tmva -ε -nyniia "jrui -in -si" εε' 'nynι, 'de -bo dε 'in 'tmva nmɔ "jrui 'ee, -mε dε -εε bla' -ma bla 'vɔn ε- ?

24 ε 'wlvα 'o mu ε, 'kamɔ Sesi nι 'e "dbi 'di 'sv Ani kpɔ 'e 'sraa -sai klaa" Kaifu o.

Piei -sa Sesi wɔn ke'wle
(Matie 26.71-75 ; Maki 14.69-72 ; Luiki 22.58-62)

25 'De nɔ" -nιa 'mva- 'di -mε Simɔ Piei nιε nε 'wooa' ke, 'sv υv -tee' ɔ i, υv 'na : -Mɔ -nɔ, -in se "ju -nɔ 'ɔ klai" nynuu 'a due' nι -taa ? 'Kaa Piei 'na : 'In se ɔɔ' klai" ju 'a due' nι- 'de !

26 'Su 'sraa -sai klaa" 'a dbonvi due', ɔ -nιa "ju Piei cean doun" "jrui 'a de'di ε, ɔmɔ -wlu, ɔ -na : -Mɔ -nɔ, 'in se -vɔn -ke ɔ 'je 'de -kle' 'di 'teɔɔ ?

27 'Kaa Piei -too' ε 'vɔn 'ε ke'wle, ɔ 'na : 'In ko-. 'Bomɔ ε "si 'sv sɔn" -sro'.

Uv kpa Sesi 'bo Pilati 'juɔi
(Matie 27.1-2, 11-14 ; Maki 15.1-5 ; Luiki 23.1-5)

28 -Wεε υv -sa Sesi 'o Kaifu "juɔi 'de υv kpɔ 'e Pilati o -gbein", -mε -sɔn' -sɔn', υba' -ce" 'kpa 'na υv se 'o -gbein" pai υv je mla' -pɔn" nι- -wεε Pakι 'a diide di -tι je υvυv kpɔn.

29 Emε -tι Pilati "si 'e "kpaε' 'de υvυv o. 'De ɔ -tee' υvυv i, ɔ 'na : -Aa 'wɔn 'e, dεε-tι ao ke "ju -nɔ 'ble ε- ?

30 'Su υv 'na : -Bo ɔ se dεsavɔn nυi nι 'de ε, -mε -a se ɔ 'bo -vɔn "juɔi ja i.

31 'De Pilati 'na : -Mε aoa' -ce" 'kpa "duɔ 'vɔn -wεε ka aoa' ke" "sia 'nynι ε, ao 'je ɔɔ' 'pee 'je kan' 'ja. 'Su υba' klae" 'na : -A -mɔ se ε 'bεε- -a -je nyv 'dba.

32 'Kamɔ ε nι-, -wεε wlu Sesi 'tmva 'de ka ɔɔ' 'mesɔn 'jea nι 'a -tι' 'vɔn ε, -wεε ε 'je 'o nynι.

33 'Su Pilati pa 'o -gbu" de, -wεε ɔ 'da Sesi 'de ɔ -tee' ɔ i ɔ 'na : -In -nιε Suifu-wi" 'a 'beɔ -oo ?

34 'Su Sesi 'na : ε 'bo -ma -ce" -kwli" mɔ wlu -je -mε 'wlv -wεε -in -tmv εε, -aee' nyv jrυ' -tmv ε 'de -vɔn -pee 'de 'ma -tι' 'vɔn ?

35 'De Pilati 'na : 'Mɔ nιε Suifvi -oo ? -Ma 'ce-wi" ke -ma 'sraa -savɔn 'a klae" -to 'e -vɔn 'de 'vɔn 'kwa. Ka -in nυ -gbo' ε- ?

36 'Su Sesi 'na : 'Ma tv"bode se 'e 'blva- "kpei nι -ta. -Bo 'ma tv"bode nι 'e 'blva- "kpei 'de ε, -mε 'ma dbonɔvɔn a mυε 'ma tv -fɔan' 'de-, -wεε Suifu-wi" 'a klae" se 'vɔn 'de toi, 'kaa 'ma tv"bode se 'e 'blva- "kpei nι -ta.

37 'Bomɔ Pilati wluu ɔ -pee, ɔ 'na : -In -nιε 'beɔ -o 'jaa ? 'Su Sesi 'na : -In -sa tɔ' -in je kan' 'da, 'in nιε 'beɔ -o. 'In 'wlvυ -wεε 'in ji 'nɔ 'kmυ "kpei 'de 'in 'je tɔ' -tι 'tmv -wεε nyv "o nyv -jea tɔ' -tι 'a "dia a, dε 'ma 'tmva ɔ 'je ε doin" o pɔ.

38 'Su Pilati -tee' ɔ i, ɔ 'na : Dε -nι tɔ' -tι ε- ? Pilati -kɔa' wlu -nι 'a 'tmva' 'sv ε, ɔ "siε 'e Suifu o "kpaε' de, 'de ɔ 'na : -Ta 'in 'jea tba -wεε 'in 'jea "ju -nɔ 'pee kpɔvɔn 'in se 'o 'je.

Sesi 'a 'mε -tι 'a wlu 'bεε'
(Matie 27.15-31 ; Maki 15.6-20 ; Luiki 23.13-25)

39 'Kaa ka εε nuva see 'de aopu "klu, -wεε -bo Paki 'a -kɔ'ɔ 'wɪ o 'de 'ma "sia -kaso 'dii due' i ε, ao -nɛi" 'mεε 'ɪn 'je Suifu-wi" 'a 'beɔ i "sii- ?

40 'Su uɪ -wee' -saa -cruen", uɪ 'na : 'ɪn-, ε 'bo ɔmɔ nɛ, 'kaa Barabasi mɔ -ɪn -je i "sii-. 'De Barabasi nɛ "ku 'dbai -o.

19

1 'Su Pilati 'tmuεε "soa-wi" -wεε uɪ kpa Sesi klae 'ɪn -kpa -kpa.

2 "Soa-wi" dba "wifan-, 'de uɪ -tuε" Sesi "jru, -wεε uɪ pɔɔ 'beɔ flae' -saan 'ɪn 'de uva wɔɔ.

3 -Wεε -bo uɪ 'kɪn- 'bo ɔ -puɪ", 'de uva -gblee' ɔ, uva nu : -A 'snε, Suifu 'a 'beɔ ! -Wεε uva pɔɔ 'kpi doin" i.

4 -Wεε Pilati "si "kpaε' 'de Suifu-wi" 'a klae" o de ke'wɛ, 'de ɔ 'na : Ao -gbuɪ 'nɔ, 'ma ji ɔ 'nɔ aopu o "kpaε' jaa' -wεε ao 'je ε juo ka 'ɪn sea dεsaun jre' 'je 'de ɔ 'ɪn ε.

5 'Su "wifan nɛ 'o Sesi "jru, 'beɔ "bai -saan nɛ 'de ɔ 'ɪn, 'su ɔ je "kpaε" 'si, -wεε Pilati wlu 'de uɪ -pee, ɔ 'na : "Ju aɔa -pɔan, ɔ ka !

6 -Ta 'sraa -saun klae" o, Kea -gbu 'dei -teuɪ 'jeea Sesi "jriε- 'su, uɪ -saa -cruen" uɪ 'na : -ɪn kɔɔ 'bo tu -kwɪ", -ɪn kɔɔ 'bo tu -kwɪ" ! 'De Pilati 'na : Aɔa' -cε" 'kpa "duo ɔ 'ɪn ao 'jeɔ 'bo tu -kwɪ" kɔ, dε-nuε' 'mɔ se dεsaun jre' 'je 'de ɔ 'ɪn.

7 'Su Suifu-wi" 'na : -A bleε ke', 'de -bo ε nɪ 'de -aa ke' 'di ε, -mε ɔ 'je 'mε -o, dε-nuε' ɔɔ nuε ɔɔ' -cε" Kea 'a "ju 'ɪn.

8 Pilati 'wɔan wlu -nε 'su ɔɔ' faun 'kpa "kpei.

9 'Su ɔ ke Sesi pa 'o -gbu" 'di de, -wεε ɔ -tee' ɔ i, ɔ 'na : -Ta -ɪn -wɪ ε- ? 'Kaa Sesi se 'e wlu -sa.

10 'Su Pilati 'na : 'Mɔ -ɔɔ -tee' -mi i -wεε -maa' wluu- ? -ɪn se ε juo ka 'ɪn 'bεεa 'ɪn 'jea -mi i "sii- 'de 'ɪn 'bεεa 'ɪn 'jea -ɪn kɔ 'bo tu -kwɪ" ε ?

11 'De Sesi 'na : -ɪn se dε jre' 'bεε- 'bo 'mɔ "kpei -bo ε se -je Kea "nyɪa -ɪn nɪ ε, εmε -tɪ "ju -tua" 'ɪn 'de -ɪn 'kwa a, ɔ nuε dεsaun klaa", ɔ je -ɪn -sii.

12 ε 'wɪba 'o mu ε, Pilati a -pɔn Sesi 'a i "sii- -kɔ i, 'kaa Suifu-wi" a "wɔɔ-,

uɪ 'na : -Bo -ɪn -sii" "ju -nɔ i 'ja a, -mε -ɪn se Sesaa 'a dbεε i nɪ-, dε-nuε' nyɔ "o nyɔ -ɔɔ nuva ɔɔ' -cε" 'beɔ 'ɪn ε, -mε ɔ nɛ Sesaa 'a tɪnyɔ -o.

13 Pilati 'wɔan wlu -nɪ 'su ɔ pɔε Sesi "kpaε", -wεε ɔ jii 'bo ɔɔ' nyɔ 'a 'pee 'je 'ɪn 'de ɔ -te i 'bo "sou "kpei, uva 'daa 'bo 'a -ta -tu Gabata 'de Eble wlu 'di.

14 ε nɛ kɔnkwɪa' 'wɪ -kɔ'ɔ -kwie" -o -mε 'jru a "kɔvan- -gbao -tea' i. 'Su Pilati wlu' 'de Suifu-wi" -pee, ɔ 'na : 'ɪn, aɔa' 'beɔ -nao !

15 'Kaa uɪ -teε "wɔɔa' -puɪ" ke'wɛ, uɪ 'na : -ɪn -dbɔ', -ɪn -dbɔ', -ɪn kɔɔ 'bo tu -kwɪ" ! 'De Pilati 'na : Aɔa' 'beɔ mɔ 'ɪn 'je kɔ 'bo tu -kwɪ" ? 'Su 'sraa -saun 'a klae" -wi" 'na : -A se 'beɔ jro' 'ble -bo ε se Sesaa nɪ ε.

16 'Su Pilati 'bɔɔ- Sesi uɪpu kwa, -wεε uɪ 'je ɔ 'o tu -kwɪ" kɔ 'su uɪ "duɔ 'ɪn 'ε -wεε uɪ kpo.

Sesi kɔɔε' 'bo tu -kwɪ" (Matie 27.32-44 ; Maki 15.21-32 ; Luiki 23.26-43)

17 -Ta Sesi a 'wɪba 'o -kwɪ -mε ɔɔ' -cε" -ble ɔɔ' 'dauntu, -wεε uɪ kpo 'o -ta nyɔ a 'daa- "jru "kpa 'a -ta, εmε -nɪ Gogota 'de Eblewlu 'di.

18 'Bomɔ uɪ kɔɔ Sesi ke nyɔ 'sɔɔn jru 'bo tu -kwɪ", jro' nɪ 'nɔ, jro' nɪ 'nɔ, -wεε Sesi nɪ 'o -kwea'-.

19 Pilati 'cruε wlu jre' εmε ɔ -tu" 'o Sesi 'a 'dauntu -kwɪ". Wlu ɔ 'crua, ε ka : Sesi Suifu 'a 'beɔ -wɪba Nasareti ε.

20 De -crua' 'mɔa- Suifu -tuu" a nu ε 'dii, dε-nuε' -ta uɪ kɔɔa Sesi ε, 'bo nɛ 'o -kwɪ wɔin", 'de dε -crua' ε 'cruε 'de Eblewlu ke Latenwlu ke Klekwɪwlu 'di.

21 'Su Suifu 'a klae" wluε Pilati -pee, uɪ 'na : -ɪn -bo Suifu-wi" 'a 'beɔ 'cruε, 'kaa -ɪn -cru, "ju -nɔ 'na ɔ nɛ Suifu-wi" 'a 'beɔ -o.

22 'De Pilati 'na : De 'mɔ 'crua, 'ɪn 'cruε' 'bode.

23 "Soa-wi" -kɔa' Sesi 'a 'bo tu -kwɪ" kɔɔa' 'su, uɪ -seea' ɔɔ' 'ɪnpaadɪ 'ɪn 'ε kpe -nyiiε', -wεε "soai due' 'ble ɔɔ' -nε, due' 'ble ɔɔ' -nε, 'de uɪ "duo- ɔɔ" 'bai -tɔɔn -ε -wɪba 'e 'jei -ε tba i -wεε -ε sea "pajri 'ble -nε 'ɪn,

24 'de uɪ 'na : -A -bo ε i'faεε, 'kaa -a -pooε soa' -wεε nyɔ -je ε kpa 'de

-a -je ɔ 'je. Ka ε nva -wεe wlu -crua' see, ε jea 'o nyni, 'ka -nao. Εε' wlu tu 'naa :
Uv -gble' 'ma 'bnpaadt 'bn 'ε, -wεe uv poo 'ma "bai -tɔɔn soa'.

De "soa-wi" nva ε -nao.
25 'Bo Sesi 'a 'daɪntu -pɔn" ε, 'bomɔ ɔ de ke va' de'dinynɔkpao' nɪ-, 'bomɔ Klopa 'a 'nynɔ Madi nɪ-, 'bomɔ Madi -wlvba Madala nɪ -ke.

26 Sesi 'jea ɔ de 'bo ɔɔ' -ti' -kma klai" ju -pɔn" 'sv ε, ɔ wlu v -pee, ɔ 'na : "ju 'nynɔ, aa' "ju -nao.

27 'De ɔ wlu 'e klai" ju -nɔ -pee, ɔ 'na : -ln de -nao. De -tba' 'o ε, klai" ju -nɔ "duo Madi 'bn 'mε 'de ɔ wɔin".

Sesi 'a 'mε-ti
(*Matie 27.45-56 ; Makɪ 15.33-41 ; Luikɪ 23.44-49*)

28 'Bo -mε 'de ε, ka dɪ -wee' "klein -jea ɔ "jrii nɔv ɪ nynia 'o la, Sesi 'je kan' 'mε 'sv ɔ 'na : "Ni 'natɔn -a nɔ 'bn. ɔ 'da kan' 'mε -wεe dɪ -crua' 'je 'o nyni.

29 'De jae due' -nɪ 'o -ε -ji" -koonmɔ, 'sv "soa-wi" bla ε de o i -wεe uv crooe tu "i 'de uv kpε 'o Sesi "wɔin.

30 Sesi -tɪɛn' wɔn, 'sv ɔ 'na : Dɪ -wee' kɔn "jru -wε-. ɔ bla "jru -kwɪ" 'sv ɔ 'mεε.

"Soai 'fie 'bo Sesi -gbɪn

31 'De 'wɪ -ε 'di Sesi 'mεa -nε ε nɪε -kwlewɪ 'a -kwie" -o. 'De Suifv-wi" se ε "i nɪ "ku 'je 'o tu -kwɪ" nɪ -kwlewɪ 'e nyni, de-nvε' -kwlewɪ -nε kɔn -ti'. Emε -tɪ uv mu 'e Pilatɪ o -wεe uv 'tmv ɔ 'de "soa-wi" 'je nɔv -sv -kɔɔa 'bo tu -kwɪ" 'a bɪ i-craa- 'a mu, -wεe uv 'je vva' "ku 'bo tu -kwɪ" -sa.

32 'Sv "soa-wi" jia uv -craa' nɔv -sv -ke Sesi kɔɔa 'o tu -kwɪ" 'a bɪ i.

33 -Ta vva jeea Sesi -mɔ ε, -mε ɔ 'mεε sese, emε -tɪ uv se ɔɔ' bɪ i-craa-.

34 'Kaa "soai due' nɔv "di -wεe ɔ "fie 'bo Sesi -gbɪn 'sv nymɔ ke "nɪ nɪ -a jii 'bomu.

35 "Ju ɔ -jea dɪ -nɪ 'a -ta ɔmɔ ɔɔ -tmv ɪ, dɪ ɔ 'tmva ɪ nɪε tɔ'. ɔ 'je kan' 'mε dɪ ɔɔ 'tmva ɪ nɪε tɔ' -tɪ. -Wεe ao 'jɪ tɔ' 'bn 'je -ke.

36 Ia' dɪ tu nɔvε' -wεe wlu -crua' 'de Kea 'a 'sbe 'di see ε, 'de ε je 'o nyni. Εε' wlu tu 'naa :
ɔɔ' 'kpa due' koun -gbai' ka se -crai.

37 -Wεe ε 'cruε ka 'de 'fɔ jre' o 'wle, ε 'naa :
"Ju ɔ -gbɪn o uv "fia vva muε ɔ "jriε- 'jeea'.

Sosev ke Nikodemv nmaε Sesi i
(*Matie 27.57-61 ; Makɪ 15.42-47 ; Luikɪ 23.50-56*)

38 -Mε 'wlvba 'o -jei" ε, Sosev -wlvba 'o Arimate -teeε' Pilatɪ Sesi 'a "ku i. ɔɔ' Sosev -tu ε, ɔ nɪε Sesi 'a klai" ju -o see, 'kaa ɔ se ε 'tmv due', de-nvε' ɔɔ pleε Suifv-wi" 'mε. 'Sv de ɔ -teea' i Pilatɪ 'wɔɔn- 'ε, -wεe ɔ mu 'de ɔ "duo-Sesi 'a "ku 'bn.

39 Nikodemv ɔ mua 'e Sesi o "mav' 'de ε, -mɔ ji' -ke. ɔ ja -dai'klɔni 'a kpε 'sɔɔn, mii- o, aloε o, ɪ 'beεε' ɪ 'je 'cilo 'a kwla taan nɪ-.

40 -Wεe ka uv nɪa 'sɔɔn, uv "duo-Sesi 'a "ku 'bn 'de uv po ɔ -dai'klɔni kui. -Bo Suifv-wi" 'je nɔv i -te' ε, 'kamɔ vva nɔ see. Uv -piian' ɔ tae' plu i.

41 -Ta uv kɔɔa Sesi 'bo tu -kwɪ" ε, -kle' jre' -nɪ 'o ε -pɔn". 'Bo -kle' -nε 'di -gbain' dee due' -nɪ 'o -ε 'di nɔv jro' se i -teeε due'.

42 'Bomɔ uv -te' Sesi 'a "ku i, de-nvε' -gbain' -nε -kɔvban"- i, 'de -kwlewɪ 'a -kwie" -nɪ.

20

Sesi sɔn "kunyɔv'
(*Matie 28.1-8 ; Makɪ 16.1-8 ; Luikɪ 24.1-12*)

1 'Dɔɔ "i-saawɪ 'a -klae" pεεn 'sv Madi -wlvba Madala -cruuεn 'de -gbain' "kpei, -mε -sɔn' kwie nɪε 'blɔɔi ke. -Ta va mua, -mε "soukpo -nɪa 'o -gbain' "wɔin 'wlv 'o ε.

2 'Sv v kpa plea' 'de Simɔ Piei ke klai" ju jro' -ɔɔ -ti' Sesi kma o, -wεe v 'tmv svv, v 'na : Uv -sa Tv"bo 'a "ku 'de -gbain' 'di 'mε, -ta uv -tu" ɔ -a se 'o juo-.

3 Piei ke klai" ju jro' -nɔ "siε "kpaε' -wεe uv mu 'e -gbain' "kpei.

4 Ka uv nɪa 'sɔɔn uv -wee' a ple' -tadue. 'Kaa klai" ju -nɔ -mɔ ple' ɔ siε Piei bɪ' i, -wεe ɔ nyni 'e -gbain' "wɔin tein".

5 ɔ bla "jri 'de ɔ -gbuen 'di, -wɛɛ ɔ 'jee tae' fɔ plu -pɛan 'blɔɔi 'a 'sɔ 'jriɛ-, 'kaa ɔ se 'e ɛ 'di pa.

6 Simɔ Piɛi -kɔan 'bo ɔ 'de ɛ, ɔmɔ -ji' -wɛɛ -ɔ pa 'e -gbain' 'di. ɔ 'jeeɛ tae' fɔ plu -pɛan 'blɔɔi 'jriɛ-

7 Tae' fɔ -piian' Sesi 'a "jrui ke tae' -nɪa ɔ kui se -tadue nɪ-, ɛ poɔɛ vɪn -wɛɛ -ɛ -nɪ -ta -jɾɔ.

8 'Sɔ klai" ju -jɔ -saa 'i -ɔ nynia 'e -gbain' "kpei tɛin" ɛ, -mɔ pa 'e -gbain' 'di -ke, -wɛɛ ɔ 'jee dɪ -nɪa 'mɔa- "jriɛ- 'sɔ ka Sesi sɔan "kunyɪɔ' ɔ 'je ɛ tɔ' 'vɪn 'ɛ.

9 Dɛ-nɔɛ' -mɛ wlu -crua' -wɛɛ -ɛ -tmɔa Sesi 'a "kunyɪɔ' sɔn-tɪ ɛ, ɔɔ' klai" nynuu se 'e ɛ 'dei 'wɔn ke 'de-

10 Sesi 'a klai" nynuu muɛ -ta vɪn 'wɪba de.

Sesi toɛ ɔɔ' -cɛ" Madi -wɪba Madala "i (Matie 28.9-10 ; Makɪ 16.9-11)

11 'Kaa Madi -mɔ siɛ 'o -gbain' -pɔn" 'nɔ "kpaɛ' -wɛɛ vɔ -fɪn". -Ta vɪn nɪa -fɪn" 'a 'sɔ vɪn jɪɛ ja -wɛɛ vɪn -soo' "jrui 'de -gbain' 'di.

12 'Sɔ vɪn 'jeeɛ Kea 'a "sɔt 'sɔɔn "jriɛ- -vɪn -paa dɪplu 'vɪn -vɪn -te i, -ta Sesi 'a "ku 'pɛan i 'de ɛ, due' nɪ 'e ɔɔ' "jrui o, due' nɪ 'e ɔɔ' bɪ o.

13 'Sɔ vɪn 'na : 'Nynɔkpao', dɛɛ-tɪ aa -fɪn" ɛ- ? 'Sɔ vɪn 'na : Vɔ "duo- 'ma Tɔ"bo 'vɪn 'ɛ, -ta vɪn po ɔ 'vɪn se 'o 'je.

14 -Ta vɪn nɪa wlu -nɛ 'ɛ 'tmɔa' a, vɪn "biia i 'sɔ vɪn 'je Sesi 'mɛ, ɔ nyna i, 'kaa ka ɛ nɪa Sesi la vɪn sɛɛ juo-.

15 'Sɔ Sesi -teeɛ' vɪn i, ɔ 'na : 'Nynɔkpao', dɛɛ-tɪ aa -fɪn" ɛ- ? 'De nɔɔ aa -pɔn i ɛ- ? -Bo vɪn a sea 'je 'de ɛ, vɪn 'na -mɛ -kle' -nɛ 'ɛ ifuoi -o 'de-, 'sɔ vɪn 'na : 'Ma -fɛin', -bo ɛ nɪ -mɔ -duo" ɔɔ' "ku 'vɪn ɛ, -mɛ -ta -vɪn po ɔ -vɪn -tɔɔ 'vɪn 'bomu -wɛɛ 'vɪn 'je ɔ 'vɪn "duo-.

16 'Sɔ Sesi 'na : Madi ! U "biia i 'sɔ vɪn wlu ɔ -pee 'de Eblewlu 'di, vɪn 'na : -Wee' ! Rabuni ! (ɛ 'de mɛ -nɪ 'ma dɛtɔɔi).

17 'De Sesi 'na : A 'bo 'mi "iblaa ke, dɛ-nɔɛ' 'vɪn se 'de 'vɪn "Bo o de mu ke. 'Kaa a mu a 'je 'ma de'di -wi" 'tmɔv-, ka 'vɪn "Bo -ɔ -nɪa aoa' "Bo -ke ɛ, 'de ɔ o 'demɔ 'ma mu de, 'ma Kea -ɛ -nɪa aoa' Kea -ke ɛ, 'de ɛ o 'bo 'ma mu de.

18 'Sɔ Madi -wɪba Madala mu' -wɛɛ vɪn 'tmɔv- klai" nynuu, vɪn 'na : 'In 'jee Tɔ"bo "jriɛ 'mɛ ! -Wɛɛ dɪ "klein ɔ 'tmɔa 'de vɪn -pee ɛ, vɪn po 'ta' "kuan.

Sesi toɛ ɔɔ' -cɛ" ɔɔ' klai" nynuu "i (Matie 28.16-20 ; Makɪ 16.14-18 ; Luiɪ 24.36-49)

19 'De 'dɔɔ "i-saawɪ -nɪa 'mɔa 'a -kwie" ka a, klai" nynuu nɪɛ 'e -gbu" due' 'di -wɛɛ vɪn kan 'o -gbɛin", dɛ-nɔɛ' vɔa pleɛ Suifɔ-wi" 'a klaɛ". 'Sɔ Sesi -taan' 'bo vɪn 'a -kwea-', 'de ɔ wlu vɪn -pee ɔ 'na : Ao 'je pɛɛ 'a blua' !

20 'Sɔ ɔ toɛ vɪn ɔɔ' kwa 'sɔɔn "i ɛ ke 'bo ɔ -gbɪn ke-. 'Sɔ dɛ klai" nynuu 'jeea Tɔ"bo "jriɛ- ɛɛ' 'mɔa- nɔ vɪn 'mɛ.

21 -Wɛɛ Sesi wlu vɪn -pee ke'wɪɛ ɔ 'na : Ao 'je pɛɛ 'a blua' ! Ka 'vɪn "Bo dɔa 'vɪn ɛ, 'kamɔ 'ma dɔa aopɔ -ke.

22 Wlu -nɪ -kwe-a 'de ɔ 'wɔn i 'sɔ ɔ poɛ vɪn poɔ' -wɛɛ ɔ 'na : Ao 'je Kea 'a -Suu -kweai ɛ.

23 Nyɔ -vɔa dɪsain ao 'wɪba "kpei ɛ, -mɛ vɔa' dɪsain a muɛ -kwea, 'de nyɔ -vɔa dɪsain ao sea "kpei 'wɪv ɛ, -mɛ vɔa' dɪsain se -kwei.

Sesi toɛ 'pɔnte 'a -kɔ ke "di 'a -kɔ Toma "i

24 'De -ta Sesi a jia, -mɛ Toma nyɔ a 'daa -gbaju ɛ, -wɛɛ -ɔ -nɪa klai" nynuu -nɪa -puue 'jɔ 'sɔɔn 'ɔ due' se 'e vɪn "klu nɪ-.

25 ɛmɛ -tɪ klai" nynuu po Toma "kuan, vɪn 'na : -A -je Tɔ"bo 'mɛ ! 'Kaa Toma 'na : -Bo 'vɪn se 'pɔnte 'a -kɔ "jriɛ 'jee 'de ɔ 'kwa, -bo 'vɪn se 'o 'ma -cɪɛ tba, 'de -bo 'vɪn se 'o ɔ -gbɪn 'ma kwa -te' ɛ, -mɛ 'vɪn se ɛ tɔ' 'vɪn 'jei.

26 'Wɪ -mɛ" na -sia' 'sɔ Sesi 'a klai" nynuu 'kɪɛn "jrui 'de -gbu" 'di ke'wɪɛ, -mɛ Toma nɪɛ 'e vɪn "klu, 'Sɔ Sesi -taan' 'bo vɪn 'a -kwea-', 'de 'bo -gbɛin" kaan'. 'De ɔ 'na : Ao 'je pɛɛ 'a blua' !

27 'Sɔ ɔ wlu' 'de Toma -pee ɔ 'na : Toma, -vɪn -kpaa' -ma -cɪɛ -ta, -vɪn -gbɪn 'ma kwa ja, -vɪn -kpaa' sɔn -ta -vɪn -teɛ 'bo 'vɪn -gbɪn. -In -bo pɛɛ "ikmuue -vɪn -je dɛ tɔ' 'vɪn !

28 'Sɔ Toma 'na : 'Ma Tɔ"bo, 'ma Kea !

29 'De Sesi 'na : De -in -jeea' 'bn "jriε-, εμε -ti -in -je 'ma -ti' tō' 'bn ? Nyv -sea' 'bn "jriε- 'jee- 'sv -vb -jea 'ma -ti' tō' 'bn ε, vb nv 'mva-.

'Sβε -νε 'ε 'cri bu-

30 Sesi nve jrii' -tuu"-tuu jri' ke'wle 'bo vō' klai" nynuu "juoi, -wee -i se 'cruε 'de 'sβε -νε 'di.

31 'Kaa di -ji -mi 'cruε -wee ka Sesi nia Klisti Kea 'a "Ju ε, ao 'je ε tō' 'bn 'je -wee ao 'je 'kmvnia' -sea' -kwε -ta 'ble 'je 'de vō' 'nyni 'bn.

21

Sesi toε vō' -ce" 'de klai" nynuu -mε" 'son -pee

1 -Mε 'wlvā 'o mu ε, Sesi to vō' -ce" 'mε ke'wle 'de vō' klai" nynuu -pee 'bo Tiberiadī -ni -kwlh". 'De ka vō nva vō' -ce" tosvn, 'ka ka :

2 Simō Piēi ke, Toma vva 'daa-gbaju ke, Natanaε -wlvā Kana 'de Galile ke, Sebede 'a "nynuu- ke, klai" nynuu 'svōn jrv' ke, vvvv -ni -tadue.

3 'Sv Simō Piēi wlvu' 'de vb -pee vō 'na : 'Ma muε 'sai- poa'. 'De vb -wee' 'na : -A -ke -ma mu -ke. 'Sv vb mu', -wee vb 'ja 'e -kwεε" 'di 'de vb -te 'sai-poa' -pvn", 'kaa vb se dε jre' -sa 'de εε' 'mav'wī tu 'di.

4 -Ta -svōn' -svan' 'sv ε, Sesi -taan' 'de 'kpvv "kpei, 'kaa ke nia vōv ε, klai" nynuu se ε juo-.

5 'Sv Sesi 'da vvvv 'mε vō 'na : "Nynuu-, ao 'je dε 'mεε ? 'Sv vb 'na : "In-.

6 'De vō 'na : Ao po 'sai- 'bo -kwεε" 'ε dianfō o kea', aoa muε dε 'jea'. Vv poa 'sai- kan' -cεεn'- 'sv, 'kaa vb se εε' -cria' 'bεε- de'vōv- nō" 'de -smii' 'a "i -tietī 'bn.

7 'Sv Sesi 'a -ti' -kma klai" ju wlvε Piēi -pee vō 'na : ε Tv"bo -o ! Simō Piēi 'wvan ε Tv"bo -o 'sv vōv -cεan' kui 'de ε, vō paa vō' dī 'bn 'ε, 'sv vō 'kpa "niō- -pluu-.

8 Klai" nynuu -jv -sia 'o -mv nīε 'e -kwεε" 'di -wee vva mu vō kin, ka vva mua, 'kamō vva -cri' 'sai- -smii' 'jia 'di ε. Dε-nvε' -ta vb pooa 'sai- ε, 'bo ke 'kpvv 'nyni 'a tensvn 'beεε ε 'e dī' 'a kmε' 'svōn ni-.

9 Vva 'wlvā 'de -kwεε" 'di vva "sia i ε, -mε vb jεε nε -ε -tbaa' -wee -smii' ni 'o "jri, 'de -di'pen ni 'o.

10 -Wee Sesi wlvu vb -pee vō 'na : Ao ja -smii' ao -sa 'a jri'.

11 'Sv Simō Piēi 'ja 'e -kwεε" 'di de -wee vō -cri' 'sai- 'nō 'kpvv "kpei. -Smii' klae" 'a kmε' 'due kwla -mm" 'jō taan (153) -ni 'e ε 'di. 'Kaa -smii' -jia" 'e 'sai- -νε 'di ε, i se εε' 'jō cεn.

12 'Sv Sesi wlvu' 'de vb -pee vō 'na : Ao ji dε di ! Nyv -je vō i -tee' 'de klai" nynuu "klu vō -jea nv : -Ma 'nyni wε- ? Vō se ni-, dε-nvε' ka ε nia Tv"bo ε, vb -wee' 'je kan' 'mε.

13 Sesi 'kvan 'o 'sv vō "duo -di'pen 'bn 'ε, -wee vō "nyi ε vvvv, 'de vō "nyi vvvv -smii' -ke.

14 Sesi svān "kunyvō' ε, vō ke vō' klai" nynuu 'a 'jeea 'a kpe taan -νε -nao.

Sesi siε Piēi wlvu o

15 Vv -kōa' dε dia' 'sv, Sesi -tee' ε Simō Piēi vō 'na : Sonasī 'a "ju Simō, -in -kma 'ma -ti' 'mε -ta, ε je nyv -nv -sii ? 'Sv Piēi 'na : Kvn Tv"bo, ka 'in kma -ma -ti', -in -jue'. 'De Sesi 'na : -In -tu" 'ma 'blae nynu 'a -ti'.

16 Vō -tee' vō i kpe 'svōn -νε ke'wle, vō 'na : Sonasī 'a "ju Simō, -in -kma 'ma -ti' 'mε -taa ? 'Sv vō 'na : Kvn, Tv"bo, ka 'in kma -ma -ti' ε, -in -jue' 'pepe. 'De Sesi 'na : -In -tu" 'ma 'blae nynu 'a -ti'.

17 -Wee Sesi -sa wlvu de kpe taan ke'wle, vō -tee' vō i 'de vō 'na : Sonasī 'a "ju Simō, -in kma 'ma -ti' 'mε -cεεn'- ? 'Sv dε Sesi -tee' vō i kpe taan -wee vō 'na -in kma 'ma -ti' 'mε -cεεn'-, -ε kpvv vō -kvlv 'sv ε "kaεε vō "jrii, 'de vō 'na : Tv"bo, -in -juo dī -wee' "klein 'mε, ka 'in kma 'ma -ti', -in -jue'. 'De Sesi 'na : -In -tu" 'ma 'blae nynu 'a -ti'.

18 Tv' -ti 'a tō' -ti 'ma 'tmv- -vn, -ta -in -nīa -kōoi" -saan" a, -mε -ma -ce" -ε paa -ma dī 'bn, -wee -ta -in -nīai" -ma mu 'o, 'kaa -svnti -ma mua -kea" 'kpaā' a, -ma muε svn sroa', -wee nyv jrv' 'je -vn dε 'bn paa- 'de -ta -in sea "inī ε, vō 'je -vn 'bo kpa.

19 Ka Piēi 'a 'mesvn 'jea Kea 'a 'nyni "i 'bεε- 'de nya a, εμε vō 'tmva 'o

'mva- 'de wlu -ne 'bn. Sesi -kwa' ia'
'tmva' kan' 'su o 'na : -In bla 'bo 'bn
'de.

Sesi ke o' -ti' -kmaklai" ju ke

²⁰ Piai "biia de 'su o 'je Sesi 'a -ti'
kmaklai" ju 'me, -me o jie uupu kin
omw -pen Sesi jai dadi no", -wee -o
-tee' o i ka : Tu"bo, nyw we- -je -bn
'de to e- ?

²¹ Piai 'je o i 'su o -tee' e Sesi i o 'na
: 'De -jo -mo 'e ? De -je o "jrii nuwe-
?

²² 'Bomw Sesi wluu o 'na : -Bo 'in
nue "i o 'e 'kmv nu mamau 'su 'in 'je
de ji 'ee, -ma -ti' we- -sie 'o -mo e- ?
-Mo bla 'bo 'bn 'de 'su.

²³ 'Bo wlu -ne "kpei la, u u 'jree- ee'
ke' i 'de o' "dei-wi" "klu, u 'na klai
"ju -no se 'mei. 'De Sesi se kan' -mo
'da, 'kaa o 'naa : -Bo 'in nue "i o 'e
'kmv nu- mamau 'su 'in 'je de ji 'ee,
-ma -ti' we- -sie 'o -mo e- ?

²⁴ Klai" ju -no, omw -oo po di -nu
'a "kuan -wee -o -cru'. 'De -a -je kan'
'me di o 'tmva i nue to' -ti -o -ceen'-.

Wlu "jru -cra'in

²⁵ Sesi nuw di -tuu"-tuu jri' ke'wle.
-Bo nyw 'cru -wee' dodo- 'de e, 'ma
naa to' i, 'sbu nyw a mua 'cra' se 'no
'kmv -ne "kpei 'beei.

Sesi 'a dboun 'a Nvudi

Kea 'a -Suu -εε -ti' 'tmvva 'de Sesi 'a dboun -pee ε

1-2 Teofi, di "klein Sesi nva o, -ji o tɔɔa nyv de -wlvva 'e sese o -wεε -ε jia mamav 'sv -ε -jεεa ɔɔ' javn 'di mua' a, umi 'in 'tmv 'de 'ma "i-saasbe 'di. Nɔ" -ε 'di o 'jea javn 'di mu ε, 'bomɔ o jii 'de Kea 'a -Suu 'bn -wεε o sie ɔɔ' dboun o -sa 'o wlv o.

3 ɔɔ' 'klejewi 'wlvva 'o -jei" ε, o to ɔɔ' -ce" 'mε 'de sv -pee, ka o nva 'kmv ε, o to εε' svn 'mε kpe -tuu"-tuu 'bn 'de 'w' 'a kwla -nyiie 'di, -wεε o 'tmv Kea 'a tv"bode 'ε -ti' 'de sv -pee.

De'bwɔwlv Sesi 'tmva 'de ɔɔ' dboun -pee ε

4 -Ta o ke sv -teea i 'w' jre' o ε, 'bomɔ o -tuu" svsv wlv, o 'na : Ao 'bo Selisalem o tven, 'kaa ao fuo de "Bo "sia 'nyv -wεε -εε -ti' 'in 'tmva 'de ao -pee 'de ε.

5 De-nve' San nve "ni -wεε o po nyivsv- "ni "jru, 'kaa aopv- mɔ ε, 'de 'w' pla 'di ε, Kea a muε εε' -Suu nva' -wεε ε 'je aopv- "ni "jru po.

6 'Sv dboun -kvan' "jrui -tee' o i, sv 'na : Tv"bo, 'de εε' nɔ" tu 'di mɔ -in -jea Israe 'a 'beode 'ε -gbɔɔ -dee "ni po ?

7 'Bomɔ Sesi wlvu 'de sv -pee o 'na : De "Bo -tea' -wεε ε 'jea nv 'de εε' 'sv 'a -kwlvti 'bn ε, ε se emε -εε 'w' ke -εε nɔ" aopv- mɔ 'je juo nɔ.

8 'Kaa aoa muε "ikmaa' 'jeea', Kea 'a -Suu a muε 'e aopv- 'bn jia', -wεε ao 'je 'ma -ti' 'a -ta 'jevn nɔ- 'bo Selisalem, 'de Suideblva ke Samadiblvva "kpei, 'de ao 'je mu mamav 'sv ao 'je 'e 'blva 'a "ti 'in nyv.

Sesi muε javn 'di

9 Sesi -koa' wlv -nɔ 'a 'tmva' 'sv o svn 'bn 'ε, -wεε o mu 'jei 'de o mu javn 'di. Sv sie ɔɔ' ja -gbvan' 'sv o je svsv "jrui "maa 'de bue" 'bn.

10 'Bo javn -kwlv Sesi svan 'bn ε, vva -gbvn' 'o 'ε jojo, -mε o nve mua'. Sv sie 'e -gbvan' 'sv nyv 'svɔn -paa di plu 'bn -sv -taan' svsv "kpei,

11 Sv -na : Galilenyv, deε-ti ao nyv i -ta, -wεε aoa -gbvn 'e javn-kwlv ε- ? Sesi -nɔ -svan 'bn 'bo aoa' -kwea', -wεε o mua javn 'di -ta, ka ɔɔ' javn 'di musvn nva, 'kamɔ ɔɔ' dejisvn a mu nva'.

Suida 'a -kɔ o pooi

12 'Sv sv 'wlv 'e crv -εε 'nyv nva olifie crv "kpei 'mε -wεε sv mu Selisalem de. De -wlvva 'o -wεε -ε mua de ε, ε 'bεε- -je 'a -to due' 'mε.

13 -Ta sv nyvnia 'sv ε, sv 'ja 'e "jei -gbv 'a wɔn due' 'di -ta vva -tea i see ε. E nɔ Piei o, San o, Saki o, Ancre o, Filipv o, Toma o, Batelemi o, Matie o, Alfe 'a "ju Saki o, Simɔ o -pɔan -ɔɔ 'blva- 'jea εε' -ce" -pee -te ke Saki 'a "ju Suidi ke-.

14 Sv -wee' 'bεε- wlv 'bn, -wεε vva bae Kea 'de nai" 'blea' 'bn. Sv ke 'nyvsvkpaε' ke-, Sesi de Madi ke ɔɔ' "dei -wi" ke-.

15 'De ia' 'w' tu 'di 'sv Piei svn 'bn 'ε 'bo ɔɔ' de 'di-wi" 'a -kwea', nyv -sv -kvan' "jrui 'de εε' nɔ" tu 'di ε, sv 'bεε- kmε' 'due kwla 'svɔn 'mε, -wεε o 'na :

16 'Ma de 'di-wi", de Kea 'a -Suu 'tmva sese, 'de -ε -jiiia 'e Dafidi 'wɔn -wεε -ε -crva' 'de Suida o -kvan Sesi 'a kpvsvn "juvi 'a -ti' 'bn ε, ε 'je 'o nyvni -o see.

17 'De -mε 'kamɔ o -svooε 'de -a "klu 'de-, -wεε o ke -a -gble' dbo 'bn.

18 ɔɔ' "ju tu 'wei sv "nyv o 'de ɔɔ' "ku 'dba -ti' 'bn ε, umi o -tɔn -kle'. -Ta o -kaa' i ε, o cen -tie" 'bo -kwea', -wεε ɔɔ' 'mɔ -wee'- -gbaa di 'mii.

19 Nyv "klein -nva 'o Selisalem ε, sv -wee' juo ia' di tu 'mε, emε -ti vva 'daa- -kle' -nε Akedama 'de sv "bliwlv 'di, ε 'de mε -nɔ nmo' o -kle'.

20 'De de -crva' 'e Dafidi 'a 'dv 'di, ε ka : ɔɔ' -gbv" do', nyv "o nyv 'bo 'e ε 'di "tie. 'De nyv jrɔ' "duo ɔɔ' dbo 'bn.

21-22 Emε -ti nyv due' 'je 'e -a "klu 'kpa, -wεε o 'je Tv"bo Sesi 'a "kunyiv svn-ti 'a -ta 'jei nɔ. ɔɔ' "ju tu 'je nyv

-ub -ke -a mua di 'mii mamau de -wlu 'e San 'a Sesi 'a "ni "jru poa', -wee -ε -jεεα 'wι -ι 'di Sesi 'wlu 'de -a "klu -wee o mua jaun 'di ε, 'de ubu "klu 'de o 'e 'wlu.

23 'Su ub nyna nyu 'soon i : Soseu, nyu a 'daa- Basaba 'de -oo "kpei -tenyni nia Suistisi ke Matiasi ke.

24 -Wee ub bae Kea ka ub 'na : Tu"bo, emε -juua nyu -wee' "klein 'a pεε ε, nyo ε -sa 'o 'bo nyu 'soon -nu "klu ε, ε -to o -ciε,

25 'de o 'je -tein ke dbo Suida 'boa o -wee o 'mea 'un "duo-.

26 Ub poa soa' "jei 'su ε -sa 'o Matiasi -wee o nynia dboun -nia -puue 'jo due' "i.

2

Kea 'a -Suu 'a ji no

1 Pantekoti 'a 'wι o ε, ub -wee' "klein 'kuen "jrui -tadue.

2 Uba -gbuan 'e mu kaan 'su -cruen" -wlu 'e jaun 'di, ka -pie klaa" a jia, 'kamε ε ni-, 'su ε "ji 'e -gbu" 'di ub -tea i 'me.

3 'Su ub 'jeeε muo -tuu"-tuu "jriε-, ka nemuo nia -ι -ni kan', -ia -seea' 'un 'de -ia -te' ubu "jrui due 'due.

4 'Su Kea 'a -Suu "ji 'de ub -wee' "klein 'un 'ε, 'su ub -tee wlu 'su 'a poa' -pun", ka Kea 'a -Suu -tue" 'de ubu -kwli" ε.

5 'De εε' 'wι tu 'di ε, Suifu -a naa Kea 'a -jei" -wlu 'blu -wee' 'dii 'kuen "jrui 'bo Selisalem.

6 Ub 'wan -cruen" -ne 'su, ub -wee' 'bleε plea' ub je 'o ji, tai' "maa ubu 'me, de-nue' uba a 'won ub "bliwlu 'me due due' 'de ubu 'won.

7 Tai' a "maa' "ji 'de ubu 'un 'ε ub -ga' won -wee uba 'jraa di -ia uba, 'su uba wluε ba -pee ka, ub 'na : Nyu -nu ub -wee' "klein se Galile 'wlu 'dee- ?

8 -Aee' ke nu 'su -wee -aa -won -a "bli wlu due 'due 'de ubu 'win ε- ?

9 -A -wluε Patι-blua o, Medιblua o, Elamι-blua o, Mesopotamιblua o, Suideblua ke Kapadocι-blua, Pon ke Asιblua o,

10 Friki ke Pamfilιblua o, Esιpu-blua o, Libi 'a 'blua -ε -ke

Sireni-kwlo "kuban i 'dii o, ε ke nyu -ub -wlu Romu ke-.

11 Nyu -nia Suifu-wi" 'a -ce" 'kpa o, nyu -ub -sa Suifu-wi" 'a kplun "kpei, Kletoa ke Rabu o, ke nu 'su -aa -won ubu 'a wlu 'mii due 'due 'de -a "bliwlu 'di -wee uba 'tmu di 'dεe 'dεe Kea nua 'a -ti' ε- ?

12 Tai' "maa ub -wee' "klein 'me de ub 'jea to' "kpei- naa -gblein', uba 'je ε, 'su uba wlu' 'e ba -pee ub 'na : 'De de -ne -me 'de 'a 'nyni we- -sian ka a- ?

13 'Kaa nyu jru' a wlaa ubu 'me, uba wlu ka, ub 'na : nmo -si' ubu "i.

Wlu Piei 'tmva

14 'Bomo Piei son 'un o ke dboun -nia -puue 'jo due' ke-, -wee o kpa wlu "jei 'de ub -pee ka, o 'na : Ao Suifu ke nyu "klein -kooa' -ta Selisalem, ao sie de -ne to' o, -wee de 'ma jia 'tmva' ao 'je ε doin" o po.

15 Nyu aoa 'jea i -ta, ub se nmo 'na, ka aoa neε to' "kpei ε, de-nue' -ta -son' -sian' 'bo se 'un -kwle ke, -klae" jru nιε -gbao.

16 'Kaa de Kea 'a wlu 'kwajaa Soeli 'tmva 'de ε, εε' 'o nynisun ka.

17 Kea wlu' ka, ε 'na : 'De de 'boowι 'di ε, 'ma muε 'ma -Suu 'de nyo -wee' 'un poa', -wee aoa' "nynunmai nynuu ke aoa' "nynuunynokpae' 'je 'ma -ti' 'tmu, aoa' -kui" mu" a muε di Kea a tooa ubu 'jea', aoa' nyu -coun'-wi" a muε ji jaa'.

18 Kun, "nynunmai ke 'nynokpae' -ub -nia 'ma dbonubn ε, 'ma muε 'ma -Suu 'de ubu- 'un jaa' -wee ub 'je 'ma -ti' 'tmu 'de ia' 'wι tu 'di.

19 'Ma muε di klae" klae" nua' 'de jaun 'di, -wee 'in 'je jrii' -tuu"-tuu nu 'no 'blua- "kpei. Nymo ke, ne ke dao' -gblun a muε 'e nia' -ke.

20 'Jru a muε fai" pood', ε 'e kwie 'un -sneε, -wee 'cu 'e -sain' ka nymo nia -wee Tu"bo 'a 'wι 'je 'o nyni. εε' 'wι tu nιε oo' 'nyni 'wluwι klaa" -o.

21 -Me Nyu "o nyo -oo mua Tu"bo 'a 'nyni -too"- 'i poa' a, oo muε 'pua'.

22 Israe-koun, ao po wlu -ni doin" o ! Sesi -wlu Nasaretu ka Kea "nyu o "ikmaa' ee' -ce" 'kpa to e 'bo ao -wee' "juoi 'de jrii' ke di "klein o nua 'bo aoa' -kwea' 'un e, aoa' -ce" 'kpa juu' 'pepe.

23 Oo' "ju tu tooe 'e 'me 'de Kea 'a -ce" 'e -kwltu 'un, de-nue' Kea -te' ee' de tu 'me sese. Omoo ao ko 'bo tu -kwltu" ao 'booo desavunuu kwa -wee uu 'dba.

24 'Kaa Kea jo 'kmu de, e cen o 'meea' 'a "dbi kui, de-nue' 'mea' see 'bee- e 'je o bu wo kpon.

25 Emee -nue' -wee Dafidu wlu 'de oo' -ti' 'un, o 'na : 'Ma 'jee 'ma Tu"bo i jeejee 'bo 'un "juoi, de-nue' ee poe 'un sun o -wee 'ma di je cre.

26 Emee -ti 'mua 'a 'su "ji 'un pee o, -wee -poia" wlu 'a 'su a ji 'de 'un 'won. -Bo 'mea' -sa 'ma 'bluku -je 'kwa mo 'de e, -ta 'un 'jea to' tba 'un 'ble 'o 'e 'bode,

27 de-nue' 'ma Tu"bo, e se 'ma -suu 'boi 'de 'meun o -kwlo. Nyoo -nta ee' nyoo e, e se e 'bee- e 'je o "i "tai- o 'je 'e -soan' 'un ceen-.

28 E -too 'un 'kmuu -jeblu 'me. 'De -sontu 'un ke ee mua "jua- "i -tea' a, ee muu 'un 'mua- 'un 'jiiia'.

29 'Ma de 'di-wi", 'un 'bee 'un 'je wlu 'fleun 'de ao -pee 'de -a 'mia Dafidu 'a -ti' 'un. O 'mea o nmaee i, oo' -gbain' nne 'de -a "klu 'de -stanwu 'di -ke.

30 'Kaa ka o nta Kea 'a wlu 'kwajaai e, -wee o juu 'pepe ka Kea cean wlu -tie" 'de o -pee, e 'na : -Ma "ju due' -a mu 'beo nta' 'bo -ma -koi".

31 De Dafidu 'jea sese -wee o 'tmua, e nne Kea 'a 'o-tei Klisu 'a "kunyio' son-ti 'un -o. -Bo o wlu ka o 'na : E se o 'bo 'de 'meun o -kwlo o, -wee oo' ku se 'e -soan' 'un ceen e,

32 -me oo' Sesi tu mo Kea -sa "kunyio', omoo -oo -ti' 'ma 'tmu 'de ao -pee. -A -wee' "klein nne ee' -ta 'jeun -o.

33 O muu 'e Kea 'a dianfo o, -wee o 'je -Suu -ee -ti' 'tmua sese 'de o "Bo 'kwa ja. Emee o "jii -a 'un -wee -ee nvudi aoa 'jea 'de aoa 'woan -ta.

34 Dafidu mo se 'e jaun 'di mu kpe due', 'kaa oo' -ce" wlu' 'wu jre' o ka, o

'na : Tu"bo wlu' 'de 'ma Tu"bo -pee, e 'na -un -te i 'de 'ma dianfo o,

35 mamau 'su 'un 'je -ma tonyu -ma "kpeinaade 'un nu.

36 Israe-koun -wee' "klein juo 'e 'pepe, Sesi ao koo 'o tu -kwltu" -no, omoo Kea nu Tu"bo ke ee' 'o -tei 'un.

37 Uu 'woan wlu -ne 'su, e -suua' uuuu 'a pee i, -wee uu wlu ka 'de Piai ke dboun -sia 'e -pee uu 'na : -Aa de'di -wi", ka -a -je nu 'ja a- ?

38 'Su Piai wluu uu -pee o 'na : Ao juo aoa' desavn "i, ao 'je 'e Kea o "biie- -wee ao 'je "ni "jru pooe due 'due 'de Sesi Klist 'a 'nyuu 'un -wee aoa' disavn 'je -kwe-. 'De ao 'je Kea 'a -Suu 'je, emee Kea ja -wee e nu -a -paan' "jrii,

39 Kea cen ee' wlu -tie" sese 'de ao ke aoa' "nyuu 'a -ti' 'un, e ke nyu "klein -uu -teean o ke -uua -tuu" -aa Tu"bo Kea a mua 'daa' 'de nya ke-.

40 Piai 'tmue wlu -tuu"-tuu jru' ke'wle 'de uu -pee -wee o 'je uuuu 'a di i kuu, 'de o 'na : Ao 'woan- 'pu-ti, ao ke "manyu -nu 'je i -seea'.

41 'De uu "klu e, nyu -tuu"-tuu -je wlu Piai 'tmua to' 'un, -wee -uu -poo "ni "jru. 'De ee' 'wu tu 'di e, nyu -uu -kpa 'o klai" nyuu "kpei uu 'bee- uu 'je nyioou 'a "wlu taan nu-.

Ka Kea -gbu -e -saa "i 'a 'kmvnia

42 Uu -tee 'tun -wee uua po Kea 'a wlu doin" o 'de dboun 'won jeejee, uu -wee' a poe de'diwluba-, uua cuen -di'pen i jeeje ua jee di -wee uua bae Kea 'de nai' 'blea' 'un.

43 Faun "ji 'de uuuu 'un 'e due 'due, de-nue' nyu 'puu jrii' ke di klau" -tuu"-tuu -a nuue 'bo dboun 'a wlu".

44 Nyu "klein -uu -jea Sesi 'a -ti' to' 'un e, uu -wee' 'kuuen "jruu -tadue, -wee uu po uua' 'bleedu -wee' "klein -tadue.

45 Uua ple uua' 'bleedu -wee' "klein ke uua' "wlii- -wee' 'me -wee uua -gble' ia' 'wei 'un due 'due ka jro' nta "i o 'jea 'je e, 'kamoo uua "nyu o.

46 Uua' to' nne due', uua 'kuuen "jruu 'de Kea -gbu klaa" 'di 'wu "o 'wu. -Wee uua di Tu"bo 'a diide 'de uuuu

o -gbi" 'dii. Uba di uba' diide 'me 'de 'mua- ke pee 'a "kpei- floan' 'bn.

47 Uba 'bEE- Kea 'a 'nyni "i, ub nmoo 'e nyu -wee' "klein "jri 'dei, -wee Tu"bo a nve 'de 'ponyu a 'kpa 'de ubu "klu 'wi "o 'wi.

3

Piei ke San 'puve klou

1 Piei ke San a mue 'e Kea -gbu klaa" 'di -tadue Kea bae no", -kwie" jru -gbao.

2 'Bo Kea -gbu klaa" 'a -gbein" -je uba 'daa- "jriinmo-tua" -pun" e, 'bomo uba ja "ju due" -o -wlu 'sv -oo bi 'mea, uba -te' o i jeejee, 'de oo -sro 'wei 'de nyu -a pa 'e Kea -gbu klaa" 'di o.

3 "ju -no 'jeea Piei ke San uba jia 'e Kea -gbu klaa" 'di paa' "jrie 'sv o -sro ub -pu o.

4 Piei ke San "sii o 'jrie-, 'sv Piei 'na : -In -gbun -a ja kea' !

5 'Su oo -gbuen ubu ja jojo, omo 'na -me o 'je ubu de 'kwa 'je 'de-.

6 'Bomo Piei wlu o -pee ka, o 'na : 'In se 'wei ke 'sani 'ble, 'kaa de 'in 'blea eme 'ma ji -bn "nyia". 'De Sesi Klist -wlu Nasaretu 'a 'nyni 'bn e, -in -son 'bn -in -je na- !

7 Piei kpuen oo' diansun 'sv, o kpo "jei. 'Bo e "sri "ju -no o bi ke oo' klosu" je 'o "si.

8 -Fai 'sv o son 'bn 'e, o nyna bi "kpei, -wee o -te naa' -pun". 'De o ke Piei e San pa 'e Kea -gbu klaa" 'di, oo na', oo -pliin" e "jei- -wee oo 'bEE- Kea 'a 'nyni "i.

9 Nyu -wee' "klein 'jeeo', oo na', oo 'bEE- Kea 'a 'nyni "i.

10 Uu juuo "i 'pepe ka e nia "ju -oo -tea i 'bo Kea -gbu klaa" 'a won nyu a 'daa- "jriinmo-tua" -pun" -wee -oo -sroa', 'sv ee jii e ub mian', tai' "maa' ubu 'me 'de de -nuba "ju -no "jrii 'a -ti' 'bn.

-Po' Piei bla

11 Ka "ju -no 'nia Piei ke San -pun", nyu -wee' 'jea kan' 'sv ee' tai' "maa ubu 'me 'sv uba ple', uba mue 'de ubu o 'de Kea -gbu klaa" 'a 'fo uba 'daa Salomo -nyni e.

12 Piei 'jea kan' 'sv o wlu' 'de nyu -gbaea' -pee o 'na : Israe-koun, dee -ti de -ne 'e tai' a "maa aopu- e- ? 'De dee-ti aoa -gbun -apu mo ja jojo e- ? Nyu -na -apu mo o "ikmaa' ke -aa Kea 'a -jei" naa' mi -nue' -wee "ju -no naa- ?

13 Kea -nia Ablaam Ke, Isaaki Ke, Sakobu 'a Kea -wee -e -nia -a "bo -wi" 'a Kea a, eme -bee' ee' dbonvi Sesi "i. Oo' Sesi tu e, omo ao to 'e -wee ao cen wlu "kpei 'bo Pilati -o -ni ei" -o -je o i "sii- "juoi.

14 "Ju -o -kweai -wee -o -sraei" e, ao 'bo -mo 'me -wee ao -tee' Pilati i 'de o 'e "ku 'dbai 'saavn "jrii nu.

15 Ao 'dba "ju -o -nia 'kmunia' 'a jei 'me, kaa Kea -so 'e 'mea' 'bn, -wee e jo 'kmu de. -A -wee' "klein -ni -mee' -ta 'jeun.

16 "Ju -no ao juua 'pepe 'de aoa 'jea i -ta o 'puu 'de Sesi 'a 'nyni 'bn. 'De oo' 'nyni -kwli" -tea' me -nue' -wee o 'ble 'kpi 'de o nyna i -ta. Sesi -kwli" -tea' me -nyu" o 'puu' -ceen- 'bo ao -wee' "klein "juoi.

17 'De kaan ka la 'jaa-, 'ma de'di -wi", 'in 'je kan' 'me di "klein ao ke aoa' klae" -wi" nua tein" e, ao si "i juo-.

18 'Kaa Kea nu ia' di tu 'me -wee di "klein ee' wlu 'kwajaaun 'tmua sese 'de Nyu'puvi 'a 'kle 'je -ti 'bn 'je 'o nyni.

19 -Je e nia kan' -mo 'ja a, -me ao juo aoa' disain "i, ao "biie- 'de Kea o, -wee e 'je aoa' disain -ko'.

20 -Wee aoa' kupee' 'bn -tea' 'je 'e Tu"bo o fo o 'wlu, 'de e 'je Nyu 'puvi Sesi -oo -ti' 'tmua sese dbo 'de ao -pee.

21 Omo -je 'e jaun 'di i -te mamau 'sv e 'e di -wee' "klein 'a 'o nynia' jee- ka Kea 'a -ce" 'kpa 'tmue sese 'de ee' wlu 'kwajaaun 'won e.

22 Moisi wlu' ka 'de- o 'na :

Aoa' Kea Tu"bo a mue nua' -wee 'de aoa' de 'di-wi" "klu e, ee' wlu 'kwajaa' due' 'je 'e 'wlu -wee ka 'mo nia o 'je kan' ni-. Di "klein oo mua 'tmua' a, ao po i doin" o.

23 'De nyo "o nyo -sea' wlu Kea joo 'kwa doin" o po e, -me Kea a mu o i-saa', -wee o 'je 'o ee' 'ce 'e -kwea' 'wlu.

24 Kea 'a wlu 'kwajaaun -wee' "klein -ub -wlua de -tba' 'e Samielu "kpei e, ub -wee' 'tmu 'wi -ni 'a -ti' 'me -ke.

25 Ao nie Kea 'a wlu 'kwajaaun 'a "nynuu -o. Dbaede Kea ke -a "bo -wi" -tua' 'emu tein' 'de ee' -ti' 'un e, e wlu' ka 'de Ablaam -pee, e 'na :

'De -ma 'nynuu- 'un e, 'demo 'in 'je jii -wee 'in 'je 'kmu -wee' "klein "diwan po.

26 'Kamo Kea nu -wee e ja ee' dbonvi 'de ao "klu tein", e dboo' -wee o 'je ao "diwan po, 'de o 'je aoa' "jua- 'de disain "kpei -sa due 'due.

4

Piei ke San mu e 'bo Suifu-wi' 'a -gba jeun "juoi

1 -Ta Piei ke San nta nyu -pee wlua' 'su 'sraa -saun o, Kea -gbu 'dei -tei 'a klae" o, Sadiseen-wi" ji'.

2 De Piei ke San a tooa nyu Sesi 'a -ti', -wee uba 'tmua "kunyio' son -ti 'de oo' 'nyu 'un e, e se ubu 'un nu.

3 'Su ub kpu ubu sun -pun" ub po ubu -kaso 'di mamau 'su -son' je -sin', de-nue' -ta uba kpuun a ubu e, -me kwie kpuun'.

4 'Kaa wlu -tmua' nyu -ub -woun e, uba' -tuu"-tuu -je e to' 'un, ub 'kpa "kpei ub 'bae- nyu 'a "wlu -mm" 'me.

5 -Son' -stan', Suifu-wi" 'a klae" o, nyu -coun'-wi" o, ke' wo -saun 'kuen "jrui 'bo Selisalem.

6 Ub ke Anu, -o -nia 'sraa -sai klaa" ke, Kaifu ke, San ke Alesandri ke, e ke nyu "klein -ub -wlua 'e 'sraa -saun klae" 'a "ji 'di ke.

7 Ub kpa Piei ke San 'bo uba' -kwea-', 'de ub -tee' ubu i, ub 'na : -Ta ao -sa "ikmaa', 'de nyo -oo 'nyu 'un ao nu ee' de tu e- ?

8 'Bomo Piei Kea 'a -Suu "jia 'e 'un wlu 'de ub -pee o 'na : Aopu- Suifu 'a -jeopoun ke uba' nyu -coun'-wi" ke-,

9 ka aoa -teea' -a i 'de -stanwi 'di 'de 'dce -nuba klooi -no "jrui 'a -ti' 'un

-wee ka o nua 'pusun -a -je e 'tmu 'de ao -pee.

10 Ao -wee' "klein 'woun 'mii -wee Israe-koun 'je e juo-, 'de Sesi Klisi -o -wlua Nasareti, ao kaa 'o tu -kwli" -wee Kea -sa "kunyio' e, 'de oo' 'nyu 'un mo "ju -no nyna i 'bo aopu- "juoi -ta, 'de kui -son i floan' 'un.

11 Wlu -crua' 'de Kea 'a 'sbe 'di tein" 'naa :

"Soukpo, ao -oo poa -gbu" poa i e, -wee ao 'na e se nuuboo 'ble e, eme -snee "soukpo -ceen" 'un.

12 'Puba' se 'e nyo "o nyo jro' 'un ni-, -bo e se Sesi 'a 'su 'un ni e, de-nue', Kea se nyo deejro' to- 'no 'kmu "kpei -oo 'nyu 'un nyu 'e 'puba' 'jee-.

13 Ub 'jea Piei ke San 'a wlu 'a ikusun 'bo -gbajeun -nu "joi tai" 'maa ubu 'me, de-nue' uba 'duubu nyu -sea' de "i juo- -wee -uba 'nyu nyu sea juo e, 'de ka ub ke Sesi na tein" e, ub 'je kan' -mo 'me.

14 'Kaa uba 'jee "ju -o -pua i 'bo Piei ke San -pun", de ub 'jea 'tmu, e se ni-.

15 'Su ub wlu e ub -pee ub 'na : Ao 'wlu 'no -a "klu ao "si "kpa'. 'De uba' 'su die 'mii 'bo uba' 'su 'nyu ub 'na :

16 Ka -a -je nyu -nu 'a -ti' nu -gbo' e- ? Nyu 'pujrii' ub nua, e se 'un -too' -ta 'ble Selisalem -nyu -wee' ju'e', -a se e 'bae- -a -je e 'kwla -tu'.

17 'Kaa ia' -ti' tu 'bo 'blua- ja -koe, -bo e ni kan' a, -me -a -kmaa wlu "i 'de ub -pee, -wee -a -je ubu ke' "i -te' ub 'bo Sesi 'a 'nyu "si ke'wle 'de nyo jro' -pee.

18 'Su ub 'da Piei ke San 'me ke'wle, -wee ub -te' ubu ke' "i 'de ub 'na : Nyu 'bo Sesi 'a 'nyu 'woun 'de aopu 'woun, 'de ao 'bo oo' 'nyu "siie 'de nyo jro' -pee 'bode.

19 'Bomo Piei ke San wluu ka ub 'na : Aoa -gbun e ja 'ee, e -srei" 'me 'bo Kea "juoi -wee nyu 'e aomo woun 'je, e 'e Kea -sii ?

20 -Apu mo e, de -a -woun 'de -a -jeea' "jrie- e, -a se e 'bae- -a -ji woun "muu-.

21 'Su ub -tee' ubu ke' "i ke'wle -wee ub "tai- ubu "i 'de nyu -kwea de "juoi, de-nue' ka ub 'jea Piei ke San 'a 'pee kpuunsun nu -gblein', 'ka

se ni-. 'De di -nuva 'mva 'a -ti' 'bn nyu -wee' a 'bεε- Kea 'a 'nynti "i.

22 'De "ju -jo -pva 'de jrii' 'bn 'mva-, -mo cen -sun 'a kwla -nyiiε "kpei -tie".

Kea 'a -jei" naavn 'a baewlu

23 Piεi ke San "sia i 'sv, υυ mu ε 'e vva' "dei-wi" o, -weε di "klein 'sraa -saun 'a klae" ke nyu-coun' 'tmva υυυυ -pee ε, υυ po ia' "kuan.

24 Uυ 'wcan "kuan -ne υυ -wee' poε wlu -tadue -weε υυ bae Kea, υυ 'na : Tu"bo, εμε -nva' 'blva- ke javn ε, -weε -ε nva 'toniε ke di "klein -nia 'no 'kmu ε,

25 εμε -ε -nyt" εε' -Suu -a 'mia Dafidi -nia εε' dbonvi, 'de ε -na : Dεε-ti -weε 'blva- ke -blva nyna ja -weε to' sain inaa 'a 'sv "ji 'de υυυυ 'bn ε- ?

26 'Beo-wi" -nia 'e 'blva- "kpei υυ -wee' nyna ja -weε keεma' -wee' po kun -ta -due 'de Tu"bo ke εε' "ju -teea kpoi" 'a o -fon' -ti' 'bn.

27 'Kamo ι ni 'de εε' dbonvi Sesi -o -teea kpoi" 'a -ti' 'bn. Erodι ke Ponsι Pilati poε kun -ta -kwlo -ne 'di -weε υυ ke nyu 'srυ ke Israε-blva blo' won 'bεε- wlu 'bn.

28 Dε εε' -ce" 'kpa -tea' sese ε jea nu 'de εε' -kwlvti 'bn ε, εμε vva nynia 'o mu.

29 kaan ka la 'jaa Tu"bo, ε -gbvn 'kle vva -tua" εε' "nynuu- ja, 'de -apy -o -nia εε' dbonvun ε, ε je -a 'kpi "nyt -weε -a -je εε' -ti' 'tmυ 'de -kwli" tbaa' 'bn.

30 εε' "ikmasvn ni -a "kpei -weε -a -je nyu 'pυυ- 'de -a -je jrii' nu 'de Sesi -o -nia εε' dbonvi ε -teea kpoi" 'a 'nynti 'bn.

31 Uυ -koa' baea' 'sv ε, -ta υυ 'kuan "jrui -suua' i 'sv Kea 'a -Suu "ji 'de υυ -wee' "klein 'bn 'ε, -weε υυ -te Kea 'a wlu 'tmva' -pvn" 'de -kwli" tbaa' ke pεε i kua' 'bn.

Kea -jei" naavn a poε vva' bleedι -tadue

32 Nyu "klein -υυ -jea Sesi 'a -ti' to' 'bn ε, υυ -wee' "siie "i -weε vva' to' ni due'. Dε due' 'blea, -mε υυ -wee' -ble ε, nyo 'o wlu 'de υυυυ "klu o" nu 'ma dε. Uva' di -wee' niε due'.

33 Tu"bo 'a dboun a 'tmυ o" 'kunyio' son-ti 'mε 'de 'kpi 'blea' ke 'diikua' 'bn, -weε Kea 'a 'saavn klaa" ni υυ -wee' "klein "kpei.

34 Nyu -jea 'de υυυυ "klu ni -weε de 'jea 'kwa -pvn o se ni-, dε-nvε' nyu -υυ -blea -kle' o, nyu -υυ -blea -gbi" o, υυ pli -wee' 'mε. -Weε υυ ja ia' sovn', 'de υυ po ι -tadue.

35 'De vva jι Sesi 'a dboun, -weε vva -gblι' nyu "jrui due 'due ka jro' nia "i ε, o 'jea 'je ε, 'kamo vva "nyt o.

36 'Kamo "ju due' -wlvα Sivrυ nu -ke. O" "ju tu 'a 'nynti -ni Sosev -weε Sesi 'a dboun blo 'nynti "kpei 'de vva 'do" Banabasi, ε 'de mε -ni nyu 'kpi "nyti. O 'wlvε 'e Lefi 'a "ji 'di.

37 O ple -kle' o 'blea 'mε -weε o ja εε' 'wei 'de o "nyt Sesi 'a dboun.

5

Aniasι ke Safira 'a -ti'

1 'Kaa "ju due' -o" 'nynti nia Aniasι ε, o ke o" 'nyno Safira pleε vva' -kle'.

2 'Su o -tue" εε' 'jeeweι 'a too i, -weε o kpa ia' too 'de Sesi 'a dboun o, o" 'nyno juι' 'pepe.

3 'Su Piεi wlu o -pee, o 'na : Aniasι, dεε-ti -in -tai" nyosavn "i -weε o "duo -ma pεε -wee' 'bn kan', 'de -ma dii Kea 'a -Suu sv won ? 'De -in -te' -ma -kle' 'a 'jeeweι 'a too i ε- ?

4 -Bo -in se -ma -kle' mε ple 'de ε, ε se -ma dε ni- ? 'De -bo -in pleε mo 'dee, εε' 'wei se -ma -tea' -tee ? Ka to' savn -ne -mε nu 'e -ma pεε o 'kpasvn ε- ? ε se nyio mo -in -dii sv won ni-, 'kaa Kea mε -in -dii sv won.

5 Aniasι 'wcan wlu -ni 'sv ε, o -ka i 'bo 'blvo 'sv o 'mεε. Nyu "klein -jea εε' -ta, favn klaa" 'kpa 'de υυ 'bn 'ε.

6 -Kwι" mu" pla soan vn 'sv υυ "fin o dε "jrui -weε υυ kpo i nmaea'.

7 No" 'o "jri taan -sia' 'o mu 'sv ε, o" 'nyno pa -gbυ", dε -ε -nuva υ se εε' jre' 'wvn.

8 Piεi -teeε' υ i, o 'na : Aoa' -kle' ao plea 'ee, εε' sovn' -wee' kaa ? A 'tmυ ε 'de 'bn -pee. 'Su υ 'na : Kun, εε' sovn' -wee' -nao.

9 'Su Piei wlu' 'de v -pee, o 'na : Ka ao nu -mεε' wlu 'un 'bεεsun -wεε aoa -tin' Tv"bo 'a -Suu i ε- ? A -gbun 'no, nyv -vua -wlvaa aa' kvan i nmaea', vυ ka 'bo -gbεin" -jei". Uva ji avn kpa'a -ke.

10 'Bo ε "sri, v je i -ka' 'bo Sesi 'a dboun bi o, v je 'mε. -Ta -kwu" mu" -nu a paa -gbu", -mε vυ jεε va' "ku. 'Su vυ kpu' -wεε vυ nmae v i 'bo va' kvan -pυn".

11 Dε -nvua 'mva- εε' faun -kpa 'e Kea -gbu ke nyv "klein -vυ -wcan ε 'un ε, ε 'bei".

Sesi 'a dboun nvε jrii' -tuu"

12 Sesi 'a dboun a nvε jrii' -tuu"-tuu 'bo nyv 'a -kwea', nyv -vυ -jea Sesi 'a -ti' to' 'un ε, vυ nte -tadue 'de Kea -gbu klaa" 'a -gbu" wv vυ -tuu" a Salomv nynu 'di.

13 Nyv -sea' Sesi 'a -ti' to' 'un 'je ε, -mco' 'kpa 'de vυpv "klu, 'kaa nyv a 'jεε vυpv 'a "dia, vva poε vυpv -ti' o kpleiin.

14 Nyv -vua -jea Tv"bo 'a -ti' to' 'un a 'kpa "kpei scvn- scvn- 'de 'nynvkae' ke "nynunmai 'un.

15 -Wεε vva ja 'wεnvυ -tuu"-tuu -je woi vva -te' jrv' i 'bo vva' "kpei 'pεnde "kpei, 'de vva 'pεεn- jrv' i 'bo srε' "kpei, -wεε -bo Piei a sea -si' ε, 'de vυ' -fli 'je nyv "kpei crii- 'de vυpv "klu.

16 Nyivpv a -kwε' -kwε 'dii vva jea ji -gbli -gbli 'bo Selisalem vva ja vva' nyv -vua dt a pooa, ε ke nyv -siisavn nta 'e 'un ke, -wεε vυ -wee' "klein a 'pv.

Uva -tuε" Sesi 'a dboun 'kle

17 'Sraa -sai klaa" ke Sadiseen-wi" -vυ -ke v nta kpoi" ε, -kwlen "ji 'de vυpv 'un 'ε 'sv vυ 'bεε- wlu 'un 'ε -wεε vυ 'e Sesi 'a dboun svn -pυn" kpa.

18 Uv nyna vυpv i, -wεε vυ po vυpv 'de nyv -wee' "klein 'a -kasogbu 'di.

19 'Kaa Tv"bo 'a "soai due' -ji' "mau", -wεε v kain -kasogbu "wcin 'de -v -sii" vυpv "kpaε' -wεε -v -wlu 'de vυ -pee -v -na :

20 Ao mu 'e Kea -gbu klaa" 'di -wεε ao 'je 'kmu dee nta 'a -ti' -wee' 'tmv 'de nyv -pee.

21 Sesi 'a dboun 'jεε wlu -nε wvn. -Ta -svn' -svan' -mε vυ muε 'e Kea -gbu klaa" 'di -wεε vva tvv nyv Kea 'a wlu.

'Sraa -sai klaa" ke nyv -vυ -ke v na, vυ 'kven Israε 'a nyv-cvvn' "jrui -wεε vυ 'je -ti' poo-. 'Sv vυ dbvε nyv -wεε vυ mu Sesi 'a dboun 'booa' 'de -kasogbu 'di.

22 'Kaa nyv vυ dbva nynia 'bo -kasogbu 'di ε, vυ se vυpv jεε-. 'Sv vυ muε de -wεε vυ po "kvan.

23 Uv 'na : -Ta -aa mua -mε -kasogbu 'a kpaε" -wee' kaan "wcin, nyv -vua fua -kasogbu i ε, -a -jεε vυ -wee' 'mε, 'kaa -a -kaian 'o -gbεin" -a se nyv jrv' 'je 'de ε 'di.

24 Kea -gbu 'dei -tei 'a klaa" o, 'sraa -savn 'a klae" 'wcan wlu -ni ε, de vυ 'jea to' "kpei- naa -gblein' 'de Sesi 'a dboun 'a -ti' 'un, 'de -ta vυ 'jεε -tu" ε, vva' 'je ε.

25 Uv si ε wlvaa 'sv "ju due' ji' v 'na : Ao -gbun 'no, nyv ao poa -kaso 'di ε, vυ nte 'e Kea -gbu klaa" 'di -wεε vva tvv nyv Kea 'a wlu.

26 'Sv Kea -gbu 'dei -tei 'a klaa" ke vυ 'ce-wi" mu' -wεε vυ 'da Sesi 'a dboun wcv. 'Kaa vυ se vυpv svn -pυn" kpa, de-nvε' faun a nu vυpv 'mε, vva pleεε' nyv je vυ "soi itbaa-.

27 Uv ke vυ mua, vυ kpa vυpv 'e -gbajevn "juvi -wεε 'sraa -sai klaa" a -tee' vυpv 'wcn i ka,

28 v 'na : -A se avpv ke' "i -te' 'de- ? -A se 'na ao 'bo "ju -no v 'nyni "siie 'de nyv "o nyv jrv' -pee ? 'De dεε -ti avv nu kan', -wεε av -kv' Selisalem-kwlv ja 'de avv nyvdtvva' 'un ε- ? -Aεε' avv -pvn -wεε "ju -no v nymv 'je 'o -a "jrv' kpaε ?

29 Piei ke vυ "dei-wi" 'na : Kea mε -a -je wcn 'je, ε 'je nyivpv -sii-.

30 Sesi av 'dba 'bo tu -kwlv" ε, -a "bo -wi" 'a Kea vυ 'kmu de.

31 Kea kvv "jei 'de εε' dianfv o, ε nvv εε' kεεma' ju ke Nyv 'pvvi 'un -wεε v 'e Israε-nyv no" "nyv 'de vυ 'e 'kmu fai" poo- 'de vva' dsvavn 'je -kwε-.

32 -A -wee' n1ε d1 -n1a 'mva 'a -ta 'jeun -o, ε ke Kea 'a -Suu ε "ny1a nyu -vva -jee w3n ke.

'tmv -t1 'de Kea -gbu klaa" ke -gbi" 'dii.

6

'Sni Gamaliε -tua" -gbajeun-wi" ε

Nyv -mε" 's3n vυ 'cra i 'a -ti'

33 -Gbajeun-wi" 'w3an wlu -n1 'sv vυ 'kpa 'cεn, 'sv vva -p3n vυ 'je Sesi 'a dboun 'kmv -sa.

1 'De εε' n3" tu 'di ε, klai" nynuu a 'kpa "kpei s33n- s33n-. 'De vυvυ "klu ε, Suifv-wi" -a poa Klek1wlu a wluue Suifv-wi" -blea 'blva- 'dei, dε-nvε' vυ 'na : -Bo diid1 -gble' n3" ε, vva blaa vva' -nε -t13n" nynvkapae' 'blv3.

34 'Kaa Fariseen due' -33 'nyn1 n1a Gamaliε, 3 n1ε ke' w3 -sai -o, nyv -wee' -te' 3 'e 'wε, 3m3 -s3n 'vυ 'bo -gbajeun 'a -kwea'-, -3 'na : Ao "sii- vυvυ "kpaε' ke dε -saan". Vυ "sia vυvυ "kpaε' 'sv,

2 'Sv dboun -n1a -puue 'j3 's33n 'k1εn klai" nynuu -wee' "klein "jrui, -wε vυ wlu vυvυ -pee ka, vυ 'na : ε se "isrε -wεε -a -je Kea 'a wlu 'tmv -t1 'i "tai- 'de -a -je dεdi -sae 'a 'sv -si'.

35 3 wlu' 'de nyv -gbaea' -pee, 3 'na : Israε-k33n, ao -tu" aoa' -cε" 'ε -t1' 'de dε ao 'jea nyv -nv "jrui nv 'a -t1' 'vυ.

3 εmε -t1 ε, -aa de'di -wi", ao -gbun 'e aovυ "klu ao 'je nyv -mε" 's3n 'e -sa, -vυ -blea kpl1n 'd3ε, Kea 'a -Suu "jia 'e 'vυ -vυ -n1a t3'di, -wεε -a -je vυvυ εε' dbo tu kwa -te'.

36 Dε-nvε' "ju due' vva 'daa- Teda1 -33 -daa' 33' -cε" dεw3n1i -wεε ny13vυ 'a kmε' -ny1iε bla 'o 'de ε, -ta 3 j1ia 'bo se 'vυ-kwle ke, 'kaa vυ 'db3 -kwl3i. Nyv "klein -bla' 'bo 3 'de ε, dε vυ 'wlv3 'vυ -a se ε juo- -s1an, 'n3 'kmv ti je ka n1-.

4 'De -apv m3 'je Kea baea' ke Kea 'a wlu 'tmva' nya kpa.

37 'Bo -m3 'de ε, "ju due' vva 'daa- Suida -3 -wlv3 Galile ε, -m3 'wlvε "blo ke'wle 'nyn1 'sbε 'dipo n3", -m3 -criε' nyv -tuu"-tuu 'bo 3 'de. 3 'mεa -ke ε, nyv "klein -bla' 'bo 3 'de ε, vυ -wee' c1εn 'i 'pa1n.

5 Dε -tmva' 'mva-, ε nvε nyv -kwea de -wee' 'vυn. 'Sv vυ -sa 'o Etiein. Sesi -kwlv" -tea' ke Kea 'a -Suu "jia 'e 'vυ 'ε. -Wεε vυ -sa 'o Fil1vυ o, Plok33 o, Nikan33 o, Tim3 o, Pamenasi o, Nikola ke, -m3 'wlvε Ant131 -wεε 3 nv 33' -cε" Suifv1 'vυn tε1n".

38 Kaa ka 'ja a, 'ma 'tmvυ aovυ 'mε, ao -saa nyv -nv 'a -t1' kwa -s3n, ao "tai- vυvυ "i vυ 'je mu. Vva' dbo vva nva -ta -bo ε 'wlv 'e ny13vυ 'vυn ε, εε mυε i s3an' 'de εε' -cε" -pee.

6 Vυ t3 vυvυ Sesi 'a dboun 'i, 'de vυ bae vυvυ 'a Kea -wεε vυ -te' vυvυ kwa "jrui.

39 'Kaa -bo ε 'wlv 'e Kea 'vυn -cεεn'-, -mε ao se ε 'bεε- ao 'je ε i -sa. Ao -tu" aoa' -cε" 'ε -t1' -wεε ao je Kea 'a tv o -f3vυn' vυn 'kpa.

7 Kea 'a wlu 'tmva' a 'kpa "kpei s33n- s33n-, nyv -tuu"-tuu -a -je Sesi 'a -t1' t3' 'vυn, -wεε -vva -kpa 'o klai" nynuu "kpei 'bo Selisalem. 'Sraa -savn -tuu"-tuu -je Sesi 'a -t1' t3' 'vυn -ke.

40 Dε Gamaliε 'tmva vυ -wee' 'w33n- 'o 'ε. 'Sv vυ 'da Sesi 'a dboun 'mε, vυ kpa vυvυ klae 'vυn -kpa -kpa, -wεε vυ -te' vυvυ ke' "i, vυ 'na : Ny3 'bo aovυ Sesi 'a 'nyn1 'w3n 'w3εn 'bode ! 'Sv vυ "taiε vυvυ "i.

Etiein 'a kvnsvυn

41 -Ta Sesi 'a dboun 'wlv3 'bo vυvυ "ju3i ε, vυ n1ε 'e 'mva- 'vυn, dε-nvε' Kea 'a -cε" 'kpa 'w33n- ε, -wεε vυ n1 'e 'kle 'di 'de nyv a -flεεn vυvυ 'de Sesi 'a 'nyn1 'a -t1' 'vυn.

8 Etiein Kea 'a "diwan ke "ikmaa' "jia 'vυn ε, 33 nvε jrui' klae" klae" 'de nyv "klu.

42 'De 'w1 'o 'w1 'di ε, vva' 'b3 nyv dε t33a' ke Sesi Klist 'a -p3ia" -t1 'a

9 Nyv jrυ' -wlv3 'e Suifv-wi" 'a "jrui 'k1vυn-gbvυ vva 'daa- kv3nkwla' 'wlvυn 'a -gbu" 'di ε, vυ ke Etiein a -to3ε' ba o. 'De εε' "jrui 'k1vυn-gbvυ -tu 'di ε, nyv -n1a 'e vυ ka : Suifv-wi" -wlv3 Sirent1 ke, Suifv-wi" -wlv3 Alesandri ke, jrυ' -wlv3 'e Silisiblv3 "kpei ke Asi 'a 'blee-blva 'a 'f3 -wee' "kpei- ke.

10 'Kaa ʋʋ se ɔɔ' wɔn 'bɛɛ-, dɛ-nʋɛ' ɔɔ wlu' 'de tɔ' 'dinɪa' ke Kea 'a -Suu 'ʋn.

11 'Sʋ ʋʋ paa nyʋ -sɔn ʋʋ 'na : -A -wɔn Etiein 'a wlu 'mɛ, ɔɔ jɛa Moisi ke Kea wɔn i -flɛɛn.

12 'Kamɔ ʋʋ nʋ 'sʋ ʋʋ -sa 'blʋa -wee' o, nyʋ-cɔn' o, kɛ' wɔ-saʋn "blo -wee ʋʋ 'wla 'e Etiein "kpei, ʋʋ kpɔn ɔ -wee ʋʋ kpɔ 'e -gbajeʋn "juɔi.

13 ʋʋ nʋɛ sɪ 'tmɔʋn -tɪ' 'a -ta 'jeʋn 'ʋn -wee ʋʋ 'na : "Ju -nɔ, ɔɔ -flɛɛn -ta -kweai ke Moisi 'a kɛ' wɔn i jeejee.

14 Dɛ-nʋɛ' dɛ -a -wɔan 'de ɔ 'wɔn, ɛmɛ ka Sesi -wɔa Nasaretɪ ɛ, Kea 'a kɛ' ɛ jaa Moisi 'kwa -wee ɛ "nyɪ -aʋn, ɔmɔ -je ɛ fai" poo-, 'de ɔ -je Kea -gbu 'wla.

15 'Sʋ -gbajeʋn -wee' "klein "siie Etiein "jriɛ-, 'kaa ɔɔ' "jua a fan' 'de ʋʋʋʋ "jri 'de, ka Kea 'a "soai 'a "jua-nɪa.

7

Etiein bla -po'

1 'Sraa -sai klaa" -tee' ɔ i ɔ 'na : 'Kamɔ ɪ nɪ -cɛɛn' - ?

2 'Bomɔ Etiein "duo wlu 'ʋn ɔ 'na : Aɔ -nɪa 'ma de 'di-wi", -ɔ -nɪa 'ʋn "bo -wi", aɔ pɔ 'ma wlu doin" o ! Tɛin" sese, -aa Kea -ɛɛ 'nyɪ 'bɛa "i ɛ, ɛ tɔ ɛɛ' -cɛ" 'mɛ 'de -a "bo Ablaam -pee 'de Mesopotamibɔa "kpei, -wee ɔɔ jɛa 'e Karan "tia' ji. ɛ wlu ɔ -pee ɛ 'na :

3 -In -wɔ 'nɔ -ma "bɪɪɔa 'di -ɪn "bli -gbu -sɔn, -wee -ɪn -je 'e 'blʋa -ma mua -ʋn tɔɔa' 'di mu.

4 'Sʋ ɔ 'wɔ 'e Kalde-kɔʋn 'a 'blʋa -"kpei 'mɛ, -wee ɔ mu 'de ɔ "ti 'o Karan. 'Bomɔ ɔ "bo 'mɛɛ, -wee Kea jɔ 'nɔ 'blʋa -ɛ 'di -a -tia" -ta -sɪan "kpei.

5 ɛ se ɔ -teɪn dɛ-saan" ka "nyɪ 'nɔ 'blʋa- -nɛ "kpei, -wee -ta ɔ 'jɛa "jru 'wɔaa -mɔ'ɔ -tɪ'. 'kaa ɛ cɛn wlu -tie", ɛ 'na : 'blʋa- -nɛ, ɛ nɪɛ ɔ ke ɔɔ' "nyɪnuu 'a dɛ -o, 'de -mɛ 'kamɔ ɔ se "ju 'ble ke 'de ɛɛ' nɔ" tu 'di.

6 Kea wlu ɔ -pee ka, ɛ 'na : -Ma "nyɪnuu- a muɛ kɔɔnkwɔla' muua' 'de 'blʋa- 'srʋ "kpei, ʋʋa muɛ kɔɔnpu-nɪa' -wee nyʋ 'e ʋʋʋʋ 'kwa nyɪni- 'de -sɪn 'a kmɛ' -nyɪie 'di.

7 'Kaa Kea 'na nyʋ -ʋʋ -jɛa ʋʋʋʋ kɔʋn 'ʋn 'ble ɛ, ɛɛ' 'pee a muɛ ʋʋʋʋ kpɔn 'a. -Bo -mɛ 'wɔ 'o -jei" ɛ, ʋʋa muɛ 'e ɛɛ' 'blʋa- tu "kpei 'wɔa' -wee ʋʋ 'je 'e 'blʋa- -nɛ "kpei ji 'de ʋʋ 'je ɛ -gbɛɛ'-.

8 'Sʋ Kea ke Ablaam -tu" 'e dbɛɛdɛ. ɛɛ' dbɛɛdɛ tu 'a juo 'ɪn -nɪ 'klen mua'. 'Kamɔ ɛ nɪ -wee Ablaam 'wɔ Isaaɪ 'de ɔ kpɔ 'klen 'bo 'wɔ -mɛ" na -nɪ "kpei. 'De Isaaɪ 'wɔ Sakɔbʋ 'de ɔ kpɔ 'klen, -wee Sakɔbʋ 'wɔ "nyɪnuu 'a -puue 'jɔ 'sɔɔn, ʋʋʋʋ -nɪ -a "bo -wi".

9 -A "bo -wi" nʋa Soseʋ -kwɔn ɔ ɛ, ʋʋ pleɔ' -wee ɔ mu 'de Esipʋ-blʋa "kpei.

10 'Kaa Kea ke ɔ na' -wee ɛ seie ɔ 'de 'kle ke -cɛ" wɔn 'jɛa' "klein 'kwa, ɛ "nyɪ ɔ tɔ' -wee ɛ nʋɛ 'de ɔ nmɔɔ Esipʋ-blʋa 'a 'bɪɔ Faraɔn "jri 'dei. -Mɔɔ' 'beɔ tu -tee ɔɔ' 'blʋa- ke ɔɔ' -gbu" Soseʋ kwa -wee ɔɔ pɔ ɪ -je o.

11 'Sʋ 'muɛ- -tee jia' -pɔn" 'de Esipʋ-blʋa ke Kananblʋa -wee' "klein "kpei. ɛɛ' 'kle klaa" jɪɛ nyʋ -wee' "kpei, -wee -ta -a "bo -wi" 'jɛa dɛ -sa ʋʋ 'jɛa di, 'bo se nɪ-.

12 Sakɔbʋ 'wɔan diide 'e 'nyɪnɪ 'de Esipʋ-blʋa "kpei 'sʋ ɛ, ɔ dɔ 'e -a "bo -wi" 'mɛ "i-saa nɔ".

13 'De ɛɛ' kpe 'sɔɔn -nɛ "kpei ɛ, Soseʋ 'a de'di -wi" juuɔ ɔ "i, -wee Faraɔn juuɔ Soseʋ 'a -gbu" -sɔn nyʋ.

14 'Sʋ Soseʋ dɔɔɛ nyʋ -wee ʋʋ mu ɔ "bo Sakɔbʋ -jei", ɛ ke ɔɔ' -gbu" -sɔn nyʋ -ʋʋ -nɪa kwɔla -mɛ" 'sɔn 'jɔ -mm" ke.

15 Sakɔbʋ mua 'e Esipʋ ɛ, 'demɔ ɔ 'mɛɛ, 'demɔ -a "bo -wi" -wee' 'mɛɛ -ke.

16 ʋʋ "duo- ʋʋʋʋ 'a 'kpi 'ʋn 'ɛ -wee ʋʋ kpa ʋʋʋʋ 'bo Sisɛm -wee ʋʋ nmae ʋʋʋʋ i 'de -gba 'ɪn Ablaam ja 'wei -wee ɔ -tɪan' 'de Emɔɔ 'ɔ "nyɪnuu- 'kwa 'bo Sisɛm 'di.

17 -Ta dɪ Kea "sia 'nyɪnɪ 'de Ablaam -pee ɪa' 'o nyɪnɪ nɔ" ɔ "kɔʋan i ɛ, -mɛ -a "bo -wi" 'a "i -tiesɔn a 'kpa "kpei sɔɔn- sɔɔn- 'de Esipʋ-blʋa "kpei.

18 'Sʋ Esipʋ-blʋa 'a 'bɪɔ dee -kpao' se Soseʋ juo-.

19 ƆƆ' 'beo tu toε -a "bo -wi" de "i -to -to, Ɔ pooe uupu 'srε i, ƆƆ kpuu uupu klaan" -klan klaan" -wεe u u 'je uua' "nynupliie i po 'de u u 'je 'mε.

20 'De εε' no" tu 'di 'bomo Moisu 'wluu-. ƆƆ' "jupliie -ne nmoo 'e Kea "jri 'dei. Ɔ "bo ke de-wi" -gboon' 'de 'cu taan 'di.

21 -Ta u u poo Ɔ i ε, 'bomo Faraon 'a "junynokpao' "duo 'un -wεe u -gboon' ka u a' "ju nia.

22 Moisu 'cian Esipu-koun 'a to' ke uua' kplun -wee' "klein 'mε, Ɔ jɪ juo-. Ɔ kmai' 'de ƆƆ' wlu ke ƆƆ' nvudt 'un.

23 -Ta Ɔ 'blea -sun 'a kwla -nyiiε 'su, Moisu 'a de 'di-wi" Israε-koun 'a "i -teea' 'kpa 'bo Ɔ -kwli".

24 -Ta ƆƆ mua, -mε Esipvi due' nte ƆƆ' de'di -wi" 'a due' blaa' 'su Ɔ 'wluε ƆƆ' de'di o, -wεe Ɔ 'dba Esipvi.

25 Ɔ naa to' i 'de ε, Ɔmo 'na -mε ƆƆ' de'di -wi" 'je ε 'mii 'won 'de- ka Kea nia "i ε 'jea uupu seie 'de ƆƆ' sun 'un ε, 'kaa u u se ε 'mii 'won.

26 -Ɔon' jre' -sian' 'su ε, nyu 'soon -ce' 'de Israε-koun "klu, -wεe ƆƆ -tu" uupu 'sni -wεe u u 'je -ce' -ti 'bo. Ɔ 'na : 'Ma de 'di-wi", deε -ti aoa' 'su a -ce' ε- ? Ao nte de 'di-wi" 'a 'su -o.

27 'Kaa -jɔ -ƆƆ -bla ƆƆ' de'di -no -fuuen Moisu nya, Ɔ 'na : -Ɔ po -un 'bomu -wεe -ma -je -aa 'pee ε- ?

28 -Aee' -un -nɛi" -un -je 'un 'dba, ka -un -dba Esipvi -kwie"- εε ?

29 Ɔ 'tmua wlu -ne 'su Moisu 'kpa 'kwla, Ɔ muε 'e Madian-wi" 'a 'blua -di, 'demo Ɔ 'wluu- "nynuu- 'soon.

30 Ɔ nve 'e -sun 'a kwla -nyiiε. -Ta Ɔ mua 'e Sinai cru -kwli" 'de -puon" blua "kpei ε, 'bomo Kea 'a "soai due' ni 'e -gbauo -εε wan 'di.

31 Moisu 'jea εε' de tu 'su ε, ε "maa Ɔ tai', 'su ƆƆ 'kpa 'bo ε -pun" -wεe Ɔ 'je ε ja -gbun, 'su Ɔ 'won Kea 'a wlu -ε -na :

32 'In nte -un "bo -wi" 'a Kea -o, Ablaam ke Isaaki ke Sakobu 'a Kea -o. 'Su Moisu 'a di a cre', Ɔ se -un kpa "jua- "jei -wεe -gbun 'o 'bεε-.

33 'Su Tu"bo wlu Ɔ -pee ε 'na : -In -sa -ma "kwlai- bi', de-nve' 'blua- -un -nyna "kpei εε' 'blua- tu -kwε- i 'pepe.

34 'Kle 'ma 'ce-wi" a 'jea 'de Esipu-blua "kpei ε, 'un 'jeeε', 'un 'won

uupu 'a -fin" wlu 'mε, -wεe 'un "sii 'de 'un 'je uupu seie-. -In ji la -wεe 'un 'je -un dbo 'de Esipu.

35 Moisu u u -fleεan 'de ε, -wεe u u 'na -Ɔ -te' 'o -un 'de -un -je -aa 'ble i ke -aa 'pee 'jei ni ε- ? Ɔmo Kea dbo -wεe -Ɔ -je uua' -jeopoi ke uua' -seiei ni-. Kea 'a "soai -Ɔ -wluu Moisu -pee 'de ne-gbauo 'di ε, Ɔmo -je Ɔ sun o po.

36 Moisu -no mo -sa Israε-koun kuvonkwla' 'de Esipu, -wεe -Ɔ nu jrii' ke di -tuu"-tuu 'de εε' 'blua- tu 'di, Ɔ nu jri' 'bo 'tonie -saan won, ε ke 'de -puon" blua "kpei ke 'de -sun 'a kwla -nyiiε 'di ke-.

37 Moisu due' -no -wlu' 'de Israε-koun -pee -wεe -Ɔ -na : Kea a muε nua' εε' wlu 'kwajaai due' 'je 'wlu ka 'un nia Ɔ 'je kan ni 'de ε 'jeo dbo.

38 Moisu -no mo -ni 'o Israε-koun -pun" 'de -puon" blua "kpei, Ɔ ke -a "bo -wi" a na -wεe Kea 'a "soai a joo wlu 'kwa 'de Sinaicru "kpei, Ɔmo -ƆƆ -won Kea 'a 'kmuntu wlu -wεe -ƆƆ -tmu i 'de -a -pee.

39 -A "bo -wi" se ƆƆ' won 'je -ti 'won-, u u -fuun Ɔ nya -wεe u u "biie- uua' pee 'de Esipu-blua "kpei de, -wεe u u wlu 'de Aaron -pee u u 'na :

40 -In ma -aa -ku'- jri' -a -jɪ "jriε- 'jee-, -wεe nyɔ 'jɪ 'ble 'bo -a "juoi, de-nve' Moisu -Ɔ -sa -avn 'de Esipu-blua "kpei -ta, de Ɔ -sneεa 'un, -a se ε juo-.

41 'Su 'de εε' 'wɪ tu 'di ε, u u nve bli' -kea'- uua -sa' 'sraa- -pee, 'de uua nu 'mua- 'bo uua' -ce" 'kpa 'a sun 'a nvudt "juoi.

42 'Su Kea -sa uupu "jriε- -pun", -wεe ε "tai- uupu "i, 'de u u -te di -nia 'e javn 'di 'a "juoi -gbεεa' -pun". Ka ε 'crua 'de Kea 'a wlu 'kwajaavn 'a 'sbe 'di ε, ε 'na :

Israε-koun, ε 'mo ao -saa nmi 'sraa- 'un ao "nyɪ 'de -sun 'a kwla -nyiiε 'di 'de -puon" blua "kpeii ?

43 ε se koun -εε 'nynu nia Moloki, εmε -εε -tan 'tanfo ao se "jei po -wεe aoa sea blee, ε ke 'cu-sun 'a -koun Refan ao se ma aoa sea -ku' a 'daa,

-wee aoa sea "juoi -gbεε' ? Eme -ti 'ma mu ao kuvonkwla' kpa'a 'de Babilonu-kwlo 'de.

44 -A "bo -wi" 'bleε -tan 'tanfo -εε -poo ke' -gbau "jrui 'bo -puon" blva "kpei, 'de ε -ni Kea -gbu klaa" 'a -sii, εε nυε ka Kea "sia 'nyni 'de Moisi -pee ε. E wlu' 'de Moisi -pee ka 'de-, ε 'na : Ka -je -in -jeea "jriε- nia, 'kamō -in -je ε nυ.

45 Eε' -tan 'tanfo tu jiiε -a "bo -wi" 'kwai mamaυ 'su ε je Sosue jεε-. Omō -paa ε 'de nyυ jrυ' Kea nua i 'de υυpu "juoi 'a 'blva- 'di, -wee ε -te i 'demu mamaυ 'su ε jεε Dafidi 'a nō".

46 Dafidi nmōε 'e Kea "jri 'dei, o -tee' ε i 'de o 'je Sakōbu 'a Kea 'a -gbu" po.

47 'Kaa o' "ju Salomō mō -po' εε' -gbu".

48 'De -mε 'kamō Kea -nia 'e jaυn 'di εε' "ti 'de nyio 'o poo-gbu 'di, ka ε 'tmυba 'de Kea 'a wlu 'kwajaai 'a 'sbe 'di ε :

49 Tu"bo 'na : Jaυn mε -ni 'ma 'beokpa-ε, -wee 'blva- ni 'ma bi "kpei -te -dε. -Mε -gbu" -jεwε- ao 'je po -wee ao 'je 'bn "nyi ε- ? 'De -tawε- aomō 'je 'bn "nyi -wee 'in 'je "jrυ 'wlaa a- ?

50 'Ma sūn mε -se' dī -nia 'mυa- -wee' "klein nυυ ?

51 'Oo, ao "jrukuυn 'a ti, -o' pεε kmuai" -wee -o' doin" "suan 'de Kea 'a -Suu 'a wlu 'a 'wōn -ti 'bn ε, aoa -fon' Kea 'a -Suu o jeejee. Dε ao "bo -wi" nia 'bn 'de ε, εmε aopυ nī 'bn -ke.

52 Kea 'a wlu 'kwajaai -jōwε- ao "bo -wi" se 'kle -tu" ε- ? Nyυ -υυ -tmυa "ju -o -sreai" 'a ji -ti ε, υυ 'dba υυpu 'mε, o' "ju tu mō aopυ- to 'e -wee -o' 'dbaυn ao 'kpa.

53 Aopυ- Kea' jaa εε' "suυ ke' 'kwa ε "nyia, -wee -o sea -mεε' ke' tu wōn 'je ε, aopυ-.

Uυ tbaa Etiein "soi i

54 Uυ 'wōan wlu -nε 'su υυ 'kpa 'cen, υυa diiε 'nyni 'i 'de Etiein -pee.

55 'kaa Etiein -mō ε Kea 'a -Suu "jiō 'bn 'ε, -wee o' -gbυn 'e jaυn -kwlo

jojo, 'su o' 'jeε Kea 'a tu"bode i, -wee Sesi nyna i 'de Kea 'a dianfo o.

56 'Su o' 'na : Ao -gbυn 'nō, jaυn 'ma 'jea i ε, ι kaien wōn, -wee nyio 'o "Ju nyna i 'de Kea 'a dianfo o.

57 'Su υυ -saa "wō -cruen", υυ "suen -cu doun" -wee υυ -wee' "klein bluu o "kpei -tadue.

58 'De υυ 'klo i, υυ -so 'o -kwlo, -wee υυa tbo' "soi i. Nyυ -jea εε' -ta -tee' υυa' 'bnpaadi i 'bo -kooai" -saan" due' -o' 'nyni nia Sōo -pυn".

59 -Ta υυa tbaa Etiein "soi i ε, -mε o' bae', o' 'na : Tu"bo Sesi, -in -kpuυn 'ma -suu sūn 'sōn.

60 'Su o' poε 'koi- -klu' -wee o' "wō kpleiin, o' 'na : Tu"bo, dε υυ nua -ta -in -bo ε -sroε' 'bo υυpu "jrυ. O' 'tmυa wlu -ni 'su ε, o' 'mεε.

8

Soo -tue" Kea -gbu 'kle

1 Sōo poε Etiein 'a 'dbaυn -ti' o. 'De εε' 'wī tu 'di mō 'kle klaa" -jia' Kea -gbu "kpei 'bo Selisalem -tee -wee nyυ -jea Sesi 'a -ti' to' 'bn -wee' -gba' ja 'de υυ mu Suideblva o, Samadiblva "kpei. Sesi 'a dboun 'a 'su sie 'o Selisalem.

2 Kea 'a -jei" naaυn mυ -ji' -wee -υυ -nmae Etiein i, -υυ pa o' 'kwε- 'de -υυ -fin" o' kplein.

3 Sōo -mō ε, o' -sa' Kea -gbu i, 'su o' jea 'bn -sii'. O' pa -gbi" 'dii -wee o' kpuυn 'nynukpae' ke "nynunmai 'de o' po υυpu -kaso 'di.

Filipυ 'tmυε Sesi 'a -pōia" -ti 'bo Samadi

4 Nyυ -υυ -gbaa dī 'mii ε, υυa mυε -ta "o -ta -wee υυa 'tmυ -pōia" -ti.

5 Filipυ mυε 'e Samadi blva 'a -kwlo due' 'di, -wee o' 'tmυ Klisi 'a -ti' 'bomu.

6 Nyυ -tuu"-tuu -kuan' "jrui ε, υυa poε dε Filipυ a 'tmυa doin" o -snii', -wee υυa 'jee jrii' o' nua "jriε- -ke.

7 Dε-nυε' -siisaυn -wlo 'e 'wεnυυ -tuu"-tuu 'bn 'de "wōōa' 'bn, -wee klōōn -tuu"-tuu ke 'toōn a 'pu.

8 'Su 'mυa-cruen" klaa" 'kpa'a 'bo εε' -kwlo tu 'di.

Jrii' poi Simō 'o -ti'

9 'De "ju due' -ni 'bo εε' -kwlo -tu 'di see, vva 'doo Simo, oo 'daa oo' -ce" dεwɔnɪ i. 'De oo' jrii' oo nva 'a -ti' 'bn ε, oo "maa nyv -nɪa 'o Samadi -wee' tai'.

10 Mu" ke klae" -wee' a poε oo' wlu doin" o -snii' see -wee vva wlu ka : "Ju -no -mo 'bleε Kea 'a "ikmaa' nyv a 'daa "ikmaa' klaa" a.

11 Uv -wee' a po oo' wlu doin" o -snii', dε-nvε' o -kwle vva' tai' "maa' mε 'de oo' jrii' 'bn.

12 'Kaa uv 'wɔan Filipv 'a wlu oo 'tmva Kea 'a tv"bode ke -pɔia" -ti -nɪa 'de Sesi Klisti 'a 'nynɪ 'bn 'a -ti' 'sv ε, uv 'je oo' wlu to' 'bn 'ε, -wee 'nynokpae' ke nmai -wee' a poo "ni "jru.

13 Simo mo 'o -ce" 'jee Sesi 'a -ti' to' 'bn -ke. O -koa' "ni "jru pɔoa' 'sv oo' tεen Filipv o, dε-nvε' nyv 'pɔv jrii' ke di klae" -ɪa nvva ɪ "moo- tai'.

14 Ka Kea 'a wlu pa 'e Samadiblv "kpei ε, umɪ Sesi 'a dboun -nɪa Selisalem 'wɔn, 'sv uv dbo 'e Piei ke San 'mε.

15 -Wi" -mv nynia 'e Samadi ε, uv baε nyv -uv -jea Sesi 'a -ti' to' 'bn 'a bae', -wee uv 'e Kea 'a -Suu 'je,

16 dε-nvε' -mε Kea 'a -Suu se 'e uvvɔ 'a due' koun -gbai' 'bn "ti ke. Uv poε "ni "jru 'de Sesi 'a 'sv 'a 'nynɪ 'bn.

17 'Sv Piei ke San -teε uvvɔ kwa "jru, -wee uv 'je Kea 'a -Suu.

18 Simo 'jea Sesi 'a dboun -tea nyv kwa "jru -wee Kea 'a -Suu jia 'de uvvɔ 'bn 'sv ε, o "nyɪε uvvɔ 'wei,

19 'De o 'na : Ao "nyɪ 'bn "ikmaa' -nε -ke, -wee nyv "o nyv 'bn -te' kwa "jru o 'e Kea 'a -Suu 'je.

20 'Kaa Piei wlu o -pee o 'na : -In -ke -ma 'wei cɛn 'e -klu' -tie", dε-nvε' -ma naa to' i -mo -na nyv 'beεε' o 'je 'wei ja- -wee o 'je Kea 'a -paan' -tɪn' !

21 Dε -εε nvva -ta -ma dε "o dε jre' se ε 'di nɪ-, dε-nvε' -ma pεe se "isrε 'bo Kea "juoi.

22 To' saun -ma naa i -nε -ɪn -bo ε o. 'De -ɪn -je Tv"bo -bae -wee ε 'je -bn εε' to' tu 'bn -sa, -bo ε 'bεε- ε 'je nvvε 'de, Kea 'je -ma dεsaun -ko'.

23 Dε 'ma 'jea i 'de -bn 'bn ε, mε -nɪ -ɪn 'di nyniε wɔn -wee dεsaun 'ble -bn kɔɔn 'bn ke.

24 'Sv Simo 'na : Aoa' -ce" 'kpa bae 'ma Kea, -wee di ao "sia 'nynɪ ɪa' di tu je 'bn "jrii nvvε-.

25 Piei ke San -koa' -po blaa' 'de nyv -pee 'sv uv mve Selisalem de. Ka vva mua, 'kamɔ vva 'tmv -pɔia" -ti 'de Samadikɔv 'a -kwle 'dii.

Filipv ke "jrujei klaa" Etiopien i ke

26 Tv"bo 'a "soai due' wlvε 'de Filipv -pee, ε 'na : -In -sɔn 'bn -ɪn mu 'e 'jrv 'a kvaanfɔ o, 'de -jeblv -ε -wlvε Selisalem -wee -ε mua Gasa "i, 'de -pɪɔn" blva "kpei.

27 Filipv sɔan 'bn 'sv o 'kpa 'o 'ε. Oo -gbvan 'e mu 'sv "ju due' mo -nɪ 'bo oo' "kpeinaade 'di -oo -si'. Oo "ju tu 'wlvε Etiopi, o nɪε "jrujei klaa" -o. Oo nyvɔ tu wa 'bn 'ε, -wee oo -te' Kandasɪ -v -nɪa 'beonynokpao' 'de Etiopiblv "kpei 'a "wliε- -wee' "jru o. Omoo -o ji Kea "juoi -gbεεa' 'de Selisalem,

28 -Wee -oo mu 'de o "bli de, 'sv o -teε i 'de oo' "kpeinaade 'di -wee oo -sro' 'e Kea 'a wlu 'kwajaai Esai 'a 'sbε 'dii.

29 'Sv Kea 'a -Suu wlv' 'de Filipv -pee, ε 'na : -In mu, -ɪn -kpa' 'bo oo' "kpeinaade -pɔn".

30 Filipv 'kpa plea' 'sv, oo 'wɔn Etiopi i -no 'o wlv, -mε oo nvε 'e Kea 'a wlv 'kwajaai Esai 'a 'sbε 'dii, 'sv Filipv wlv o -pee o 'na : Dε -ma -sroa' 'ee, -ma -wɔn ε 'mii 'mεε ?

31 'Sv o 'na -bo nyv se 'bn -je o po 'ee, ka 'bn 'je εε' 'mii 'wɔnsɔn nv ε- ? -Wee o 'da Filipv o -te' i 'bo 'bn -pɔn". 'Sv Filipv 'jaa -wee o -te' i 'bo o -pɔn".

32 Kea 'a wlv o nɪa -sroa', ε ka : Uv kpɔ' ka nyv o kpa 'sraa -sa 'blaanyv -wee o 'je ε 'dba, 'de ka 'blaaju sea wlv 'ble 'bo nyv -vva cɛn ε "mɪ- kui "juoi nɪa o nɪ kan', o se wɔn 'bai- mo "pɪ.

33 'De oo' -ce" 'ε ja jaa' 'bn, 'pee 'wlv 'bo o "jru 'mε. -O -je oo' "ji 'a 'nynɪ "si 'bode ε- ? Dε-nvε' oo' -nε 'kmɔnɪa' "tii -wε- 'de 'blva- "kpei.

34 'Su "jrujei -no -tees' Filipu i, o 'na : 'Ma bae -un -e, nyo -oo -ti' Kea 'a wlu 'kwajaai a 'tmu kan' -ta a- ? E oo' -ce" 'kpa -ae, -in" oo 'da nyo jro' ?

35 'Su Filipu "due wlu 'un, -wee o tba 'o wlu -e -crua' -ne "kpei, 'de o -te Sesi 'a -poia" -ti 'tmua' -pun" 'de "ju -no -pee.

36 -Ta uu nia naa' 'su e, uu jee "ni -gbuu, 'su "jru jei -no 'na : "Ni ka, de -ni 'e la -wee 'in se "ni "jru poo i e- ?

37 'Su Filipu 'na : -Bo -in -je Sesi 'a -ti' to' 'un 'de -ma pee -wee" "klein 'un e, -in -bee' -in -je "ni "jru pooe-. 'Su "ju -no 'na : Ka Sesi Klisti nia Kea 'a "Ju e, 'in 'je e to' 'un 'e.

38 'Su o nynaa de uu -tea 'di i, -wee Filipu ke "jrujei "sii- 'bo "nio- ka uu nia 'soon e, 'de Filipu poo "ni "jru.

39 Uu 'wlu 'o "nio- 'su, Tu"bo 'a -Suu "fla Filipu 'me. 'Su "jrujei se o "jrie- 'jee 'bode, 'kaa omo -tue" oo' -je "jrie- oo jea mu 'de 'mua- 'un.

40 'De Filipu -mo -taan' 'e Asoti 'bo o 'wlu, -wee o mu mamau 'su o nyini Sesare. O ceen -kwle -wee' "klein 'dii oo 'tmue Sesi 'a -poia" -ti.

9

Soo 'a 'de Kea o "biiesvn-

1 'De ee' no" tu 'di -me Soo nte 'cen 'mla "i 'de Tu"bo 'a klai" nynuu 'a -kwlu kpvan' ke uua' 'dbaa -ti' 'un. O mue 'e 'sraa -sai klaa" o,

2 -wee o -tee' o 'sbi i 'de o 'je 'e Suifu-wi" 'a "jrui 'kui-gbi -i -nia 'e Damasi 'dii mu -wee -bo -uua Tu"bo 'a -jei" naa nyu ni 'e mu, 'de o 'je 'nynokpae' ke nmai kpun, o 'je uu san 'de o 'je uu Selisalem ja-.

3 -Ta oo "kuban Damasi i, 'su -nain -son' klaa" -wlu 'e jawn 'di cre "jrui 'bo -jei", o 'dewei -wee' nte "puu'-.

4 'Su o -ka i 'bo 'blu, -wee o 'won wlu due' -e -wlu 'de o -pee -e -na : Soo ! Soo ! Dee-ti -ma -fon' 'un tu o e- ?

5 'Su o 'na : -Mo nyo -o e-, Tu"bo ? -Wee wlu -ne 'na : E 'mo Sesi -ma -fan' tu o -o.

6 'Kaa -in -son 'un -in mu 'o -kwlu, -wee de -in -jea nu uu 'je e -un too-.

7 Nyu -uua kpa Soo e, -cni'ma kpu uuuu 'me, de uu 'jea 'tmu, e se ni-. Uu 'won wlu -ne 'me -ke, 'kaa uu se nyo "jrie- 'jee-.

8 Soo scan 'un 'bo 'blu, oo -pon "jri 'baia 'a -ko i, 'kaa oo' 'je de jre' i. Uu kpun o -cui" -wee uu kpa Damasi.

9 'De 'w' taan 'di e, o se i 'je, o se diide won -tin', o se "ni 'na.

10 'De 'bo Damasi -mo e, klai" ju due' -ni 'o -oo 'nyni ni Aniasii, omo Tu"bo jee 'de jajri 'un, -wee e wlu 'de o -pee e 'na : Aniasii ! 'Su o 'woon o 'na : Tu"bo ! 'In ka.

11 'De Tu"bo 'na : -In -son 'un, -in mu 'e -jebu nyu a 'daa- "isre -jei" -wee -in -je 'e Suida o -gbu" pa 'de -in -je "ju -oo 'nyni nia Soo i -pon, o 'wlu Tasi.

12 O nte Kea baea', 'su o 'jee "ju due' -oo 'nyni ni Aniasii "jrie-, -wee -o po o 'de -o -te o kwa "jru, -wee o 'je i 'je ke'wle.

13 'Su Aniasii 'na : Tu"bo nyu -tuu"-tuu -kwle "ju -no 'o -ti' 'tmua' 'me, uu 'na oo -tue" -ma nyu -in -teea kpoi" 'bo Selisalem 'kle.

14 -Wee 'sraa -savn 'a klae" -wi" 'nyi o 'sbe 'de o ji 'no, -wee o 'je nyu "klein -uua -sia" -ma 'nyni kpun 'de o 'je uu san.

15 'Kaa Tu"bo wlu 'e Aniasii -pee, e 'na : -In mu 'su, de-nue' "ju -nia 'mua- 'in -tee o kpoi", -wee 'in 'je o dbo 'un nuu- 'de o 'je 'ma 'nyni 'e 'blua- jru' o, 'beo-wi" "juoi o, Israe-blua "kpei kpa.

16 Ka oo mua 'kle 'jea' 'de 'ma 'nyni 'a -ti' 'un 'ma -ce" 'kpa a mue 'tmua' 'de o -pee.

17 Aniasii "sia "kpa" 'su o 'kpa 'o 'e. O nynia 'de -gbu" 'di 'su, o -tee Soo kwa "jru 'de o 'na : Soo, 'ma de'di, Tu"bo Sesi -o -ke -in -jeea' -ta -ma jia 'bo -jei" e, omo dbo 'un -wee -ma "jri 'e 'bai- 'de Kea 'a -Suu 'je 'e -in 'un "ji.

18 'Bo e "sri di jru' ka -smii' fu nia, -i -nia kan', i je 'e o "jri 'wlu. 'Su oo' "jri -gbai", o son 'un 'e, -wee o pooe "ni "jru.

19 O -koa' de dia' 'su oo 'blee jie 'de o 'un de. Soo ke klai" nynuu nu e 'o

Damasi 'wɪ pla-.

Soo 'tmvɛ Sesi 'a -tɪ' 'bo Damasi

20 'Bo ɛ "sri ka Sesi nɪa Kea 'a "Ju ɛ, ɔ je ɛɛ' 'tmvɛ' -pɔn" -te 'de Suifu-wi' 'a "jrui 'kɪn-gbi 'dii.

21 Nyɔ "klein -vɔa -wɔan ɔɔ' wlu ɛ, tai' "maa vɔ 'mɛ, vɔ 'na : ɛ se "ju -ɔɔ -tua" nyɔ -vɔa -sia" Sesi 'a 'nynɪ 'kle 'de Selisalem, ɔ ko -taa ? 'De ɔ se -ta ji -wɛɛ ɔ 'je Kletien-wi" kpɔn 'de ɔ 'je vɔvɔ sɔn "wɔin saan 'de ɔ 'je vɔvɔ 'sraa -sɔvɔn klae" "juɔi kpaɔ ?

22 'Kaa Soo "duɛ 'kpi 'vɔn, -wɛɛ ɔɔ 'tmvɔ Kea 'a -tɪ' ɔɔ mu nya. 'Sv Suifu-wi" -tia" 'o Damasi -wee' 'kpa "kɔvɔn kɔvɔn-. Ka Sesi nɪa Klisti ɛ, ɪmɪ ɔɔ 'tmvɔ ɔɔ kpa nya.

23 'Wɪ jri' -sia' 'o 'sv ɛ, Suifu-wi" pɔɔɛ ɔɔ' 'dba -tɪ.

24 'Kaa nyɔ jrv' -saa Soo fɛn'. Nyɔ -pɔɔa -tɪ' -nv, vɔa fuɛ -kwɔɔ 'ɔ kpaɛ" i 'de "mav'wɪ o, 'jrv-gbaowɪ 'di -wɛɛ vɔ 'je ɔ 'dba.

25 'Sv klai" nynuu "duo- Soo 'vɔn 'ɛ "mav", vɔ -te' ɔ 'e too" 'di -wɛɛ vɔ jɔɔ blo' 'jru, 'de vɔ "sii ɔ i.

Soo muɛ Selisalem

26 -Ta ɔ nɪnɪa Selisalem ɛ, ɔ -tɪɛn' Sesi 'a klai" nynuu 'a -pɔn" 'kpa -kɔ i, 'kaa faɔn a nv vɔ -wee' "klein 'mɛ, dɛ-nvɛ' ka ɔ 'jea Sesi 'a klai" ju 'kpa, vɔ se ɛ tɔ' 'vɔn 'je.

27 'Sv Banabasi "duo- Soo 'vɔn 'ɛ, -wɛɛ ɔ ke ɔ kpɔ 'e Sesi 'a dbɔvɔn o, -wɛɛ ka Soo ke Tv"bo 'jeea 'bo -jei", 'de ka ɔ 'tmvɔ Kea 'a -tɪ' 'de Sesi 'a 'nynɪ 'vɔn ka -cɔɔn' ka 'de Damasi ɛ, ɔ pɔ vɔvɔ ɪa' "kuan.

28 Dɛ -tba' 'o ɛɛ' nɔ" tu 'di ɛ, Soo nɪɛ 'bo vɔ -pɔn", -wɛɛ ɔ ke vɔa nv -mu' -ji' 'bo Selisalem. ɔɔ wa' i -wɛɛ ɔɔ 'tmvɔ Kea 'a -tɪ' 'de Tv"bo 'a 'nynɪ 'vɔn.

29 ɔɔ wlu' -ke 'de Suifu-wi" -a -poa' Klɛkɪwlu -pee 'de ɔ ke vɔvɔ a -too' ba o, 'kaa -wi" -mv a -pɔn ɔɔ' 'dba -kɔ i.

30 ɔɔ' de'di -wi" 'wɔvɔn 'sv ɛ, vɔ kpɔ Sesare, -wɛɛ ɔ 'wlv 'e -mɔ 'de ɔ mu Tasi.

31 'De ɛɛ' nɔ" tu 'di ɛ, Kea -gbu -tee 'flɛvɔn 'de Suide o, Galile o,

Samadiblvɪ "kpei. Nyɔ -wee' 'bleɛ 'kpi -wɛɛ Tv"bo 'a wɔn 'jea' ke ɔɔ' pleea' nɪ 'de vɔvɔ 'vɔn. Kea 'a -Suu a nvɛ 'de nyɔ -jea Sesi 'a -tɪ' tɔ' 'vɔn a 'kpa "kpei.

Ene 'pɔv

32 -Ta Pɪɛi a -teea' nyɔ -vɔ -jea Sesi 'a -tɪ' tɔ' 'vɔn "i -kwɛ 'dii ɛ, ɔ mu Lida, Kea 'a -jei" naavɔn -nɪa -ke ɛ.

33 ɔ jɛɛ "ju due' 'bo -kwɔɔ -nɛ 'di, ɔɔ' 'nynɪ -nɪ Ene, -ɔ nv 'o 'wɛ blɔɔ -sɪn -mɛ" na, dɛ-nvɛ' ɔɔ' 'dae- 'mɛɛ.

34 'Sv Pɪɛi wlu ɔ -pee ɔ 'na : Ene, Sesi Klisti 'bɔɔ- -ma 'wɛ- 'mɛ, -ɪn -sɔn 'vɔn -ɪn -je -ma "kpei 'pendɛ nmae-. 'Bo ɛ "sri ɔ sɔn 'vɔn.

35 Nyɔ "klein -nɪa 'o Lida ke, nyɔ -nɪa 'e Saron 'jeea dɪ -nvɔa 'mvɔa- 'jriɛ- 'sv ɛ, vɔ -wee' "biɛ 'e Kea o.

Dɔkasi sɔn "kunyɔɔ'

36 'De klai" nynuu "klu 'bo Sope ɛ, 'nynɔkpɔɔ' due' -nɪ 'o, -vɔ 'nynɪ -nɪ Tabita. 'De Klɛkɪwlu 'di vɔa' 'nynɪ -nɪ Dɔkasi, ɛ 'de mɛ -nɪ "wɛ mɛvɔn-. Ua nvɛ dbɔ 'dɔɛ -tuu"-tuu, -wɛɛ vɔ -te' wɛenyɔ kwa wɔi.

37 Umvɔ 'wɛ- kpɔn 'de ɛɛ' nɔ" tu 'di -wɛɛ -vɔ -mɛ. Vɔ -kɔa' vɔa' "ku jrea' 'sv ɛ, vɔ kpɔ 'e "jei-gbu 'a wɔn due' 'di, -wɛɛ vɔ 'pɛɛn vɔ i.

38 'Sv klai" nynuu -nɪa 'o Sope 'wɔn Pɪɛi 'a 'nynɪ 'bo Lida, -wɛɛ vɔ dbɔ nyɔ 'sɔɔn "i, 'de vɔ 'je ɔ i bae- -wɛɛ ɔ 'e -too" ɔ 'e ji, dɛ-nvɛ' Lida ke Sope se ba o tɛɛn-.

39 Pɪɛi sɔan 'vɔn 'sv ɔ ke nyɔ -nv 'kpa 'o 'ɛ. -Ta vɔ nɪnɪa 'bo Sope 'sv ɛ, vɔ kpa Pɪɛi 'de "jei-gbu 'a wɔn 'di. -Tɪɔn" nynɔkpɔɛ' -wee' "klein -gbaɛɛ' ɔ 'dei, 'de vɔa -fɪn", -wɛɛ -ta Dɔkasi ke vɔ -teea i 'de ɛ, "bai ke dɪ "klein vɔ nva vɔa tɔ i Pɪɛi "i.

40 'Sv Pɪɛi pɔɛ nyɔ -wee' "klein "kpaɛ', -wɛɛ ɔ pɔ 'kɔi- -klu' ɔ bae Kea, -wɛɛ ɔ "biɛ- 'de vɔa' "ku o 'de ɔ 'na : Tabita, a sɔn 'vɔn. 'Sv vɔ 'baɛ "jri. U 'jea Pɪɛi 'sv vɔ sɔn 'vɔn 'ɛ, -wɛɛ vɔ -te i.

41 ɔ kpa sɔn, ɔ kpɔ "jei, 'de vɔ nyna i. -Wɛɛ ɔ 'da Sesi 'a -tɪ' tɔ' 'vɔn 'jevɔn ke -tɪɔn" nynɔkpɔɛ' 'de ɔ tɔ vɔa' 'kmu de ji -nɛ vɔvɔ "i.

42 Nyɔ "klein -nɪa 'o Sope -wee' wɔn ɛɛ' de tu 'mɛ, 'sɔ nyɔ -tuu"-tuu -je Tɔ"bo 'a -tɪ' tɔ' 'ɔn.

43 Pɪɪ nɔɛ 'o Sope 'wɪ pla, 'de Simɔ -ɔɔ -pa" nmikui o -gbu".

10

Pɪɪ ke Kɔnɪ ke

1 "Ju due' -nɪ 'o Sesare, ɔɔ' 'nynɪ -nɪ Kɔnɪ, ɔ -teɛ Rɔmɔ 'a "soa-wi" 'a kpɔ jɾɛ' "jru o i. Uɔa 'daa ɔpɔ Italibɔa 'a -nɛ "sɔɪ.

2 ɔɔ' "ju tu 'srɛ", ɔ ke ɔɔ' -gbu" -sɔn nyɔ -wee' "klein a pleɛ Kea, ɔɔ pɔɛ Suifɔ 'a nɪa" nyɔ sɔn o, -wɛɛ ɔɔ bae Kea jeejee.

3 -Kwie" jɾɔ-gbao jɾɛ' o 'sɔ ɔ 'jeɛ Kea 'a "soaɪ due' i 'pepe 'de jajri 'ɔn, -ɔ pa 'e ɔ o -gbu", 'de -ɔ -wlu ɔ -pee -ɔ -na : Kɔnɪ !

4 Kɔnɪ "sɪi- ɔ "jɾiɛ- -sɛɛn', 'sɔ faɔn a nɔɔ', ɔ 'na : De -nɪ kan' a- Tɔ"bo ? 'sɔ Kea 'a "soaɪ 'na : -Ma baewlu ke -ma dɪ 'dɔɛ -ma nɔa jɪ', ɪ je Kea jɛɛ-, 'de ɛ pɔ ɪa' -tɪ' -kwɪɔ o.

5 -In dɔo nyɔ 'de Sope, -ɪn -je Simɔ -ɔɔ "kpei -tenynɪ nɪa Pɪɪ 'da.

6 ɔ kooɛ 'de "ju due' nyɔ a 'daa-Simɔ nmiku "pa i o -gbu". ɔɔ' -gbu" nɪɛ 'e 'tɔnɪɛ -kwɪɔ" fɔ o.

7 Kea 'a "soaɪ -ɔ -wlu ɔ -pee 'a -nɪ -ɛ mua 'sɔ Kɔnɪ 'da ɔɔ' dɔnɔnɔn 'sɔɔn 'mɛ, ɛ ke ɔɔ' "sɔɪ 'a due' -kma ɔɔ' -tɪ' -wɛɛ -ɔɔ pleea Kea ke-.

8 -Wɛɛ dɪ "klein ɔ 'jea jajri -nɪ, ɔ pɔ ɔpɔ ɪa' "kuan, -wɛɛ ɔ dɔo ɔpɔ 'de Sope.

9 ɛɛ' -sɔn' -sɪan', -ta ɔɔ nɪa 'o -jeɪ" -wɛɛ ɔɔa "kɔɔan- Sope i ɛ, -mɛ Pɪɪ 'ja 'e -gbu" "jru -nɪa pɛɛɛɛ 'jɾɔ-gbao, -wɛɛ ɔɔ bae Kea.

10 'Sɔ 'mɪɛ- ɛ nɔɔ', ɔ nɪɛ "i ɔ 'je de dɪ. -Ta ɔɔ sɪia de pia' a 'sɔ ɔ blu' 'de ja jɾɪ 'ɔn.

11 ɔɔ 'jeɛ jaɔn i, ɛ kaiɛn wɔn, -wɛɛ de jɾɛ' ka taɛ'fɔ nɪa -ɛ -nɪa kan' -wɪɔ 'e jaɔn 'dɪ -ɛɛ -sɪ' i 'bo 'blɔɔ, ɛɛ' 'fɔ -nɪa -nyɪɪɛ -wee' "sɾiɛ "dbu.

12 ɔɔ 'jeɛ nmi 'a "kwɪɪ -wee' i 'de ɛ 'dɪ : -Jɪ -a naa bɪ -nyɪɪɛ "i o, -jɪ -a cnia -pɛɛ' o, ɪ ke nɔɔ 'a "kwɪɪ -wee' ke-.

13 'Sɔ ɔ 'wɔn wlu jɾɛ' -ɛ -na : Pɪɪ, -ɪn -sɔn 'ɔn -ɪn -dba, -ɪn dɪ.

14 'Kaa Pɪɪ 'na : "ɪn- 'de, Tɔ"bo, ɪa' dɪ tu se 'ma wɔn "i bla due' ɪ se i -kwɛ-, ɪ kpɔɛn -flɛn".

15 'Sɔ wlu -nɛ 'ɛ kpɛ 'sɔɔn -nɛ wlu' ke'wɪɛ ɛ 'na : Dɪ Kea 'na ɪ nɔɔ "jɾiɪ ɛ -ɪn -bo nɔɛ ɪ kpɔn ɛ -flɛn".

16 ɛɛ' de tu nɔɛ' kpɛ taan -wee taɛ'fɔ -nɛ "sɾi 'o, ɛ mu jaɔn 'dɪ de.

17 -Ta Pɪɪ nɪa ɔɔ' -cɛ" i-teea' 'de de ɔ 'jeea "jɾiɛ -nɛ 'ɛ -tɪ' 'ɔn ɛ, -mɛ nyɔ Kɔnɪ dɔoa -nɔ -teeɛ' nyɔ i mamaɔ 'sɔ ɔɔ je Simɔ 'o -gbu" 'je, -wɛɛ ɔɔ nyna i 'bo ɛ "wɔɪn.

18 Uɔ kpa wlu "jeɪ -wɛɛ ɔɔ -tee' nyɔ i ɔɔ 'na : -Ta mɔ Simɔ -ɔɔ "kpei -tenynɪ nɪa Pɪɪ koo- ɛ- ?

19 De Pɪɪ 'jeea "jɾiɛ 'mɔa- ɔ nɪɛ tɔ' "kpei naa', 'sɔ Kea 'a -Suu wlu' 'de ɔ -pee ɛ 'na : -In -gbɔn 'nɔ, nyɔ taan -a -pɔn' -mii.

20 -In -sɔn 'ɔn, -ɪn -sɪ" i, -ɪn -ke ɔpɔ 'e mu. -In -bo tɔ' i pleɛɛ, de-nɔɛ' 'mɔ -dɔo' ɔpɔ.

21 'Sɔ Pɪɪ "sɪɛ i -wɛɛ ɔ wlu 'e nyɔ -nɔ -pee ɔ 'na : 'Mɔ aɔa -pɔan i 'ɪn ka, deɛ-tɪ aɔ jɪ ɛ- ?

22 Uɔ 'na : Kɔnɪ -ɔ -nɪa "sɔɪ 'a jɾa' jeɪ klaa" mɔ -dɔo' -aɔn. ɔɔ' "ju tu 'srɛɪ", ɔɔ pleɛɛ Kea. Suifɔ -wee' "klein a pɔ ɔ ɛɛ' -tɪ' o. Kea 'a "soaɪ due' mɔ -tmɔɔ' ɔ -ɔ -na : -In -je 'de ɔ o -gbu" mu 'de ɔ 'je -ma wlu doin" o pɔ.

23 Pɪɪ paa ɔpɔ -gbu" -wɛɛ ɔ "nyɔ ɔpɔ 'pɛn 'ɪn. -Sɔn' -sɪan' ɔ sɔn 'ɔn 'ɛ, -wɛɛ ɔ ke ɔɔ mu. ɔɔ' de'dɪ -wi" -nɪa Sope 'a jɾɔ' kpɔ'.

24 -Sɔn' deɛ -sɪan', ɛmɛ ɔɔ nynɪ Sesare. Kɔnɪ 'da ɔɔ' 'cɛ-wi" o, ɔɔ' "deɪ-wi" -ɔɔa "dɪa ɔɔ 'jea 'mɛ, -wɛɛ ɔɔa fuo ɔpɔ.

25 Pɪɪ 'a -nɛɛ pa -gbu" 'sɔ Kɔnɪ 'jɔɔ "i ɔ -gbleɛɛ bɪ wɔ, 'de ɔ tba 'kɔu i 'bo ɔ "juɔɪ.

26 'Kaa Pɪɪ kpɔ "jeɪ ɔ 'na : -In -sɔn 'ɔn, 'mɔ nɪɛ nyɔɔ -o -ke.

27 ɔ ke Kɔnɪ nɪɛ 'tmɔwlu 'wɔn "i 'sɔ ɔɔ je 'e -gbu" pa. Pɪɪ jɛɛ 'e nyɔ -tuu"-tuu -ɔɔ -kɪɛn' "jɾui.

28 'Sɔ ɔ wlu' 'de ɔɔ -pee ɔ 'na : Aɔ -wee' juɛ', -apɔ Suifɔ-wi" ɛ, -a -ke nyɔ -sea' Suifɔ nɪ 'a dɔɛɛ-, -wɛɛ 'de

υυ ο -gbu" 'di mō'ō pa -ti, 'kaa δε Kea -sa 'kwla 'de 'bn -pee ε, ε ka, ε 'na : -In -bo nyo 'o nyo ja -gbun -ε ka -flen" nyu nta.

29 Εμε -ti ao 'da 'bn -wεε 'in se 'o wlu tba 'sv 'in ji. -A -wōn 'e ? Dεε -ti ao dbo nyu "i ε- ?

30 'Bomō Kōnei 'na : Εε' δε tu nυba 'bn "jrii ε, εε' 'wt -nyiiε, ka ti nta -ta kaan 'kamō ε ni-. 'Ma baεε Kea 'de 'in ο -gbu" 'di -kwie" jrv -gbao ο. 'Ma -gbuan 'e mu 'sv "ju due' -jεε 'bn. Ω' 'a 'bnpaadt a nυε -ble -ble.

31 'Sυ ο wluε 'bn -pee ο 'na : Kōnei, Kea 'wōn -ma baewlu 'mε, -ma dī 'dōe "klein -ma nυa nta" nyu "jrii ε, ε ποε ia' -ti' -kwlb ο.

32 'Kaa -in dbo nyu 'e Sope -wεε υυ 'je Simō -ωω "kpei -tenyni nta Piei 'da, ο kooε 'de Simō nmiku ο -gbu" 'di, 'de 'tōniε -kwlt" fō ο.

33 'Bo ε "si 'in je -bn nyu "i dbo, δε -in jia -mε nmō "jrii. Kaan ka la 'ja a, -a -wee' ka -ta Kea "juoi -wεε dī "klein Tυ"bo -tua" -bn -wōn ε, -in -jt 'tmυ 'de -a -pee -wεε -a -jt 'wōn.

Wlu Piei 'tmva 'de Kōnei ο -gbu" ε

34 'Sυ Piei "due wlu 'bn ο 'na : tō' -ti, ka Kea 'a 'cra nyu 'mii ε, 'in 'wōn 'mii -wε- la -cεen'-.

35 'Kaa -bo ka nyo 'je ο ni, -ta 'o -ta ο 'wlv -wεε ο 'je Kea pleε 'de ο 'je "i "sredt nυ ε, ωω -ωω "dia εε 'je.

36 Ε ja εε' wlu 'de Israε-kōbn ο -wεε ο 'tmυυ- υυρυ pεε 'a blu -ti 'de Sesi Klisi -ο -nta nyu -wee' "klein 'a Tυ"bo 'bn.

37 Dε -ε -nυba 'de Suideblva -wee' "kpei ε, ao 'wōen, εε' δε tu -tee' 'de Galile, δε -tba' 'e "ni "jru poa' -εε -ti' San 'tmva "kpei ε.

38 Ao juε' ka Kea "nyta Sesi -wlvα Naretι εε' -Suu ke 'kpi ke, -wεε ωω mua -ta 'o -ta ωω nυa dī 'dōe, ωω 'bōōa nyu 'a 'wε- -wεε ωω -seia nyu "klein -υυ -nta 'e -sion' 'kwa, δε-nυε' Kea 'a -cε" 'kpa -ke ο na-.

39 Dī "klein ο nυa 'de Suifu-wi" 'a 'blva- "kpei ο, dī ο nυa 'de Selisalem, 'de ka υυ 'dbō 'bo tu -kwlt" ε, -a -wee' "klein ni εε' -ta 'jeun -ο.

40 'Kaa Kea jō 'kmυ de 'de 'wt 'a taan -nε 'di, -wεε ο to ωω' -cε".

41 Ε se 'de nyu -wee' -pee ni-, 'kaa ε ni 'de -apy Kea -sa 'o sese, -wεε -ο -nta εε' -ta 'jeun -pee ο. -Ta ο jia 'kmυ de ε, ο ke -aa -dii -tadue 'de -a -naa -tadue.

42 -Wεε ο 'na -a -tmυ ωω' -ti' 'de nyu -pee, 'de ka Kea -te' ο 'o -wεε ο nta 'kmυnυn ke 'mεbn 'a 'pee 'jei ε, 'de -a -je ε "kpei- 'nyε 'de υυ -pee.

43 Kea 'a wlu 'kwajaaυn -wee' "klein 'tmυ ωω' -ti' 'mε, υυ 'na nyo 'o nyo -jea ωω' -ti' tō' 'bn -mōω' dīsaυn -kwe' 'de ωω' 'nyni 'bn.

Nyu -sea' Suifu ni ε, υυρυ -je Kea 'a -Suu

44 Piei niε wlu -ni 'a 'tmva' 'sv Kea 'a -Suu "siε i 'de nyu "klein -υba poa ωω' wlu doin" ο "kpei.

45 Dε Kea "nyta nyu -sea' Suifu ni εε' -Suu "maa Suifu-wi" -υυ -jea Sesi 'a -ti' tō' 'bn -wεε -υυ -ke Piei jia tai'.

46 Dε "maa υυρυ tai' ε, εμε -ni nyu -nυ a ποε wlu dee- -wεε υba 'bεε- Kea 'a 'nyni "i.

47 'Sυ Piei 'na : Nyu -jea Kea 'a -Suu -ke ka -apy mō nta 'ee, nyu 'bεε- nyu 'e υυρυ 'a "ni "jru poa' 'bn "nao -ο ?

48 'Sυ ο 'na : Ao πο υυρυ "ni "jru 'de Sesi Klisi 'a 'nyni 'bn. -Wεε Kōnei ke ωω' 'cε-wi" bae Piei i, 'de ο 'e 'wt pla nυ 'bo υυ -pυn".

11

"Kuan Piei poa 'bo Selisalem Kea -gbu "juoi ε

1 Ka nyu -sea' Suifu ni 'wōan Kea 'a wlu -wεε υυ kpυbn ε sun 'sōōn ε, υmυ -tadboun- ke ωω' -ti' tō' 'bn 'jeun -nta 'e Suide 'wōn.

2 Piei jiia Selisalem de 'su, Suifu-wi" -tee ωω' "bli -cεa' -pυn".

3 Υυ 'na : Piei, -in pa 'e nyu -sea' Suifu ni ο, -wεε υυ ke -in dii -tadue !

4 'Sυ dī "klein -nυba Piei bla ι -wee' 'a -po' do- do-, ο se δε 'o sie.

5 Ο 'na : -Ta 'in nta 'o Sope ε, -wεε 'ma baεa Kea a, 'bomō 'in ja ja, δε 'in 'jea -εε -wlvα 'e jaυn 'di 'de -εε jia 'mi "i ε, ε -kō' "jie klaa". Εε' 'fō -nta -nyiiε -wee' "sriε "dbu, -wεε ε ji mamaυ 'sv ε "si i 'bo 'bn -pυn".

6 'Ma -gbun 'e ε 'di 'me 'tun, 'su 'in 'jee 'kwla 'dinmi -blea bi -nyiiε' ke, cniε -pεε' ke nubu 'demu.

7 'Su 'in 'won wlu due' -ε -na : Piei, -in -son 'un, -in -dba -in -je di.

8 'Kaa 'in 'na : "In- 'de, Tu"bo, di -ni, i nιε -apu Suifu-wi" 'a -gban -o, i se 'ma won "i bla due'.

9 'Su wlu -nιa 'mυa- 'wlv 'e "jei, ε je wlu ke'wle, ε 'na : Di Kea 'na i nιε 'pepe nyo 'bεε- o 'ji di ε, -in -bo nυε i se 'ma di ka ni-.

10 εε' δε tu nυε 'un "jrii kpe taan, 'su ε muε 'e javn 'di de.

11 'De εε' nō" tu 'di 'su nyu taan -sri" 'o -su ji 'e -gbu" -ε 'di 'in kooa "won, su 'wlvε Sesare -wεε su dbo uupu 'mi "i.

12 'Su Kea 'a -Suu wlu' 'de 'un -pee ε 'na : Uu ke -in mu, -in -bo to' i pleεε ! -Aa de'di -wi" -mεεo"- -nu uupu -kpa' 'un 'bo Kōnei o -gbu".

13 'De ka o nιa Kea baea' 'de o o -gbu" 'di, -wεε o 'jeea Kea 'a "soai "jriε-, 'de -mō wlu o -pee o 'na : -In dbo nyu 'e Sope -wεε su 'e Simo nyu a 'daa- Piei 'da,

14 -wεε wlu -bo -in -ke -ma -gbu" -son nyu 'won 'de ao 'jea 'pu ε, -wεε o 'ji 'tmυ 'de ao -pee. Di -ni umi -ιa "kuan o po -avn.

15 'In -tea wlua' -pun" 'su, Kea 'a -Suu "sie i 'bo su "kpei, ka ε nυa 'de -aa -ti' 'un tεin" -ke ε.

16 'Su Tu"bo 'a wlu -tmυa' 'de ε 'in poε -kwlv o, -ε -na San nυε "ni mε o po nyu "jru, 'kaa aopu mō ε, aoa muε "ni "jru poa' 'de Kea 'a -Suu 'un.

17 -Ta -a -jea Tu"bo Sesi Klisi 'a -ti' to' 'un ε, -paan' Kea nυa -a "jrii ε, εmε ε nu uupu "jrii -ke, 'mō 'beεε' 'su 'in 'je Kea o -foon' ?

18 Uu 'wōan wlu -nε 'su su -crai", -wεε uυa po Kea 'se-, 'de su 'na : Kea 'wōon nyu -sea' Suifu ni -kln kwa -wεε uυa poo kplln fai" -ke 'de su 'je 'pu.

Antiosi Kea -gbu

19 De -tba' 'o Etiein 'a 'mεa', 'kle -jia' Kea -gbu "kpei ε, ε nυε' Sesi 'a -ti' to' 'un 'jeun -wee' "klein je ja -gba' 'bo Selisalem, uυa' jrv' mu' mamaυ 'su

su je 'e Fenisi o, Sipru-blua o, Antiosi nyni, 'kaa 'de Suifu-wi" 'a 'su -pee mō uυa 'tmυ Sesi 'a -ti'.

20 'De su "klu ε, nyu jrv' -ni 'e -su -wlv Sipru ke Sireni ke -wεε -su ji Antiosi 'de -su -wlu 'e Glεki-wi" -pee -ke, 'de su -tmυ' uupu Tu"bo Sesi 'a -poia" -ti.

21 Tu"bo 'a sun nιε uupu "kpei, -wεε nyu -tuu"-tuu a 'je uυa' wlu to' 'un 'de uυa "biie 'e Tu"bo o.

22 Imi nyu -nιa 'e Kea -gbu 'di 'e Selisalem 'won 'su su dboε Banabasi 'de Antiosi.

23 -Ta o nynia 'demu -wεε o 'jea ka Kea nυa uupu 'saavn "jri 'su ε 'bleε o' 'mυa-, -wεε o kuu su -wee' "klein 'a di i 'de su 'je Tu"bo 'a -ti' kpon -kli 'de su pεε o.

24 Oo' Banabasi -tu ε, o nιε 'diwonmōi -o, -wεε Kea 'a -Suu "ji 'de o 'un, 'de o' Sesi -kwli" -tea' kuε 'e 'dei. 'De εε' nō" tu 'di nyu -tuu"-tuu -sa 'o Sesi 'a -ti'.

25 'Bomō Banabasi cεen o je Soo -jei" mu 'de Tasi. Banabasi jεε o 'su, o ke o jie Antiosi de.

26 'De -sun due' -nε 'di ε, su ke Kea -gbu beεε o -wεε uυa 'kuen nyiopu -tuu"-tuu "jrui 'de uυa toō uupu Kea 'a wlu. 'Bo Antiosi mō su 'daa- Sesi 'a dboun Kletien "i-saa nō".

27 'De εε' nō" tu 'di ε, Kea 'a wlu 'kwajaaun jrv' 'wlvε 'o Selisalem -wεε su mu Antiosi.

28 Uυa' due' 'a 'nynu -ni Akabisu. Omō Kea 'a -Suu po -je o, 'de ka 'mυε-klaa" 'jea ji 'de 'blua- -wee' "klein "kpei ε, -o -tmυ i. εε' 'mυε- tu ji' kan' -cεen'-, Klodi 'a 'blvajei ni nō".

29 Klai" nynuu -wee' poε wlu -tadue, -wεε δε jrv' 'blea o 'je ε ja-, 'de su 'je uυa' de 'di-wi" -nιa 'e Suide kwa woi -te'.

30 εmε su nu -wεε su dbo Ba-nabasi ke Soo, 'de su kpa -paan' -nιa 'mυa- Kea -gbu -jeopoun -nιa 'e Suide ε.

12

Saki 'a 'mε -ti ke Piei 'a -kaso 'di mu -ti ke

1 'De nō" due' -nε 'di ε, 'beo Erodi -tee Kea -gbu 'kle -tua" -pun".

2 ɔ 'dbaa San 'a de'di Sakti -cne 'i.
 3-4 ɔ 'jea kan' ka dt ɔɔ nva nmɔa 'e Suifu-wi' 'di wɔn ε, ɔ kpɔn Piɛi 'me 'bo -di'pen -sea' -puun"- de o mu 'a -kɔ' ɔ 'wɪ o, ɔ po ɔ -kaso 'di, 'de ɔ -tee' ɔ "su -nyiiε 'ε kpe -nyiiε 'dei -vva fuo ɔ i, -wee -bo Paki 'a -kɔ' 'wlv 'o -jei" ε, 'de ɔ 'je ɔ 'e nyv "juɔi kpa.

5 ɔv -tee Piɛi 'dei 'de -kaso 'di, 'kaa Kea -gbu a 'kuen "jrui -wee vva bae ɔɔ' Kea 'de nai" 'blea' 'vn.

Piɛi 'wlvε -kaso 'di

6 "Maɔwɪ -bo -ε -wlv 'o -jei" -wee Erodt 'jea Piɛi 'de nyv "juɔi kpa a, Piɛi a 'mɔv 'bo "su 'soon 'nyv. ɔv soon -gbaactε' "dbi 'soon i, -wee -ka-sogbu i fuovn-wi" -mɔ a fuo kpa" i 'bo -kasogbu "wɔin.

7 ɔva -gbvan 'emu 'sv Kea 'a "soai due' -taan' 'sv -ta -wee' nɛ "puu 'de -kasogbu 'a wɔn 'di. Kea 'a "soai bla Piɛi -pɔn" -wee ɔ -sɔ "nyvɔ' 'de ɔ 'na : -In -sɔn 'vn -too"- ! Piɛi soan 'vn 'sv -gbaactε' "dbi 'wlaa.

8 'Sv Kea 'a "soai wlv ɔ -pee ɔ 'na : -In bla -ma wlv 'di. -In -paa -ma "kwlai bv'. 'Sv 'kamɔ Piɛi nɔ, -wee Kea 'a "soai 'na : -In -wla -ma tae' "kpei- 'de -vn -je 'bo 'vn 'de bla.

9 Piɛi "sia "kpaε' 'sv ɔ bla 'o Kea 'a "soai 'de, 'kaa dt "klein Kea 'a "soai nva 'mva-, ɔɔ' 'wɔn 'e ɪ 'dei 'mii, ka nyv ɔ jaa ja 'ka ɪ nɪ 'de ɔ 'vn.

10 -Ta vɔ -sia' nyv -vva fuo i 'a "i-saa -nɔ ke vva' 'soon -nɔ i, -wee vɔ jεεa -kasogbu 'a nɪεkpa" -mε 'sv εε' -cε" -kain 'bo -gbεin" -wee vɔ "si 'o -jei". 'Bo ε "sri Kea 'a "soai je 'o Piɛi 'de 'wlv.

11 Piɛi "jri 'de cεεan i 'sv, ɔ 'na : 'In 'je kan' -we- la -cεεn' ka Tv"bo dboa εε' "soai 'de ɔ seie 'vn 'de Erodt ke dt "klein nyiɔpɔ a "plian vɔ 'jea 'vn "jrui nɔ 'kwa.

12 ɔ naa tɔ' i -paii 'sv, ɔ kpɔn 'e San vva 'daa Makɪ de Madi o -gbεin" -je i. Nyv -tuu"-tuu -kuen' "jrui 'demu -wee -vva bae Kea.

13 Piɛi nynia 'o -gbεin" -jei" 'sv ɔ -tee klu blaa' -pɔn". Dbonv nynɔkpao' due' -va 'nyv nɪa Rodɪ 'kpa" 'o klu -pɔn" -wee va po doin' i.

14 ɔ jua Piɛi 'a wlv "i 'sv 'mva- "ji v 'vn 'ε 'kaa v 'je 'o -gbεin" kain ε v se -mε nɔ, v kpa plea' v je nyv -nɪa 'e -gbu" 'di 'tmva' mu v 'na : Piɛi -a bla klu-.

15 'Sv vɔ saa vɔ wɔn ja vɔ 'na : Sɪan -a nɔ avn ! 'Kaa va 'nyvε "kpei v 'na : Tɔ' -o -cεεn'- . 'Sv vɔ 'na : -Mε ɔɔ' Kea 'a "soai -o.

16 'De -mε 'kamɔ Piɛi nɪ klu blaa' soon- soon-. ɔv kaian 'o -gbεin", vɔ 'je ɔ 'sv tai' "maa vɔpɔ 'mε.

17 ɔ -kaa' vɔpɔ kwai" 'de vɔ 'e wlv-tɪ 'bɔ, -wee ka Tv"bo nva ɔ -kaso 'di -sa -sɔn ɔ po vɔpɔ εε' "kuan, -wee ɔ 'na : -Bo aɔ mu ε, -mε aɔ po Sakti ke -aa de'di -wi" "kuan. ɔ "sia "kpaε' 'sv ɔ muε -tajrɔ.

18 -Sɔn' -sɪan' 'sv, "su a -sii 'vn 'ε cɪi-, -wee de Piɛi -snεεa 'vn vɔ 'je ε juo-.

19 Erodt foo" 'sv -tee ɔɔ' i -pɔan' -pɔn", 'kaa ɔ se ɔ 'je, 'sv ɔ -teeε' -kasogbu ifuovn i, -wee ɔ cen vɔpɔ wlv "kpei 'de vɔ 'e 'mε. -Mε 'wlv a 'o -jei" ε, 'sv ɔ 'wlv 'e Suide 'mε -wee ɔ mu 'e Sesare, 'de ɔ nɔv 'e 'wɪ pla-.

Erodt 'a 'mε svn

20 Erodt 'kpa" Tii -nyv ke Sidɔn nyv 'cen i. 'Kaa -wi" -mɔ jia vɔ ke Blatisɪ -ɔɔ fua Erodt 'a -gbu" 'a wɔn i 'bεε- wlv 'vn, -wee vɔ ji -gbɪn' cɪan' vɔ 'jeɔ "nyv, de-nvε' diidɪ -wee' a 'wlvε 'e ɔɔ' 'blva- 'di.

21 'Wɪ jrε' -ε -tuu" 'a 'di ε, Erodt paa ɔɔ' 'beɔdt 'vn -wee ɔ -te i 'bo ɔɔ' 'beɔkpa-te "kpei, 'de ɔɔ 'tmɔv vɔpɔ wlv -pee 'bo nyv "juɔi.

22 'Sv nyv -wee' -saa -cruen" vɔ 'na : -Jε -mε Kea -wlv, ε se nyiɔ nɪ-.

23 'Kaa 'bo ε "sri Tv"bo 'a "soai je Erodt bla, de-nvε' ɔ se Kea 'a ni' -te'. cɪan"- 'a 'sv -paa ɔ 'jei ɔ je 'mε.

24 'De -mε 'kamɔ Kea 'a wlv a 'tmɔvε, εε -kɔ' 'blva- ja -wee klai" nynuu a 'kpa" "kpei soon- soon- vva -tii".

25 Banabasɪ ke Sɔɔ -kɔa' de -εε -tɪ' vɔ mua 'i 'de Selisalem 'sv ε, vɔ muε Antioɔtɪ de, vɔ ke San Makɪ ke-.

13

Antioxi Kea -gbu dbox Banabasi ke Soo ke

¹ 'De Antioxi Kea -gbu 'di ε, Kea 'a wlu 'kwajaaun ke nyu Kea 'a wlu tsoon -ni 'emu, Banabasi o Simeo uba 'daa- nyio -jre o, Lisist -o -wluva Sirenti o, Manain -o -ke -gbua'na Erodi -sa "nynue" -tadue o Soo ke-.

² 'Wt jre' o, -ta ub nua Kea baea' -wee ub 'boa won ε, Kea 'a -Suu wlu 'de ub -pee ε 'na : Ao -tee Banabasi ke Soo kpoi" -wee dbox -εε 'daa' 'in 'dubub ε, ub 'je ε nu.

³ Ub -koa' won 'boa' ke baea' 'su ub -tee Banabasi ke Soo kwa "jru 'de ub 'tai- ubub "i -wee ub mu.

Banabasi ke Soo mue Sipru

⁴ Banabasi ke Soo Kea 'a -Suu dbox, ub mue 'o Selesi, 'bomox ub "duo- -bato' 'un -wee ub mu 'e Sipru. -ε -nua 'e 'tonie 'a -kwea'-.

⁵ Ub nynia 'o Salamini -kwlu 'di 'su ε, ub 'tmue Kea 'a -ti' 'de Suifu-wi" 'a "jrui 'kuun-gbi 'di i. San Makti mo -o -te' ubub kwa woi.

⁶ Ub -gbee' εε' 'blua- tu 'me ub je ε 'un -tie" cen, -wee ub mu mamau 'su ub nyini Pafosi, 'bo ub jee jrui' poi due', -oo 'nynti -ni Baasesi. O nre Suifui -o, -wee oo 'daa- oo' -ce" Kea 'a wlu 'kwajaaai.

⁷ 'Bo Sesisu Polisu -o -nua 'blua -ne' ε jei -pun" 'bo o -te i. -Moo' 'blujai tu nre to'di, o 'da Banabasi ke Soo 'me, -wee o 'na : Kea 'a wlu doin" o poa 'a 'tun a nu 'un' ε.

⁸ 'Kaa Baasesi -oo poa jrui' -no (oo' 'nynti -ni Elimasi 'de Klektwlu 'un) oo' 'won uba' po wlu i, de-nue' oo -pon o 'e 'blujai 'a "jru -jei" -saa 'de Kea -kwli" -teti 'un.

⁹ 'Su Soo -oo 'nynti nua Poo -ke ε, -wee Kea 'a -Suu "jia 'un ε, o "siie jrui' poi -no "jrie-

¹⁰ 'De o 'na : -In -gbun ka -ma nyio 'o "kwli tu 'blea 'sre -wee -in -nyniia 'di won ε, -mo -sion' 'o "ju -o -nua de 'dce 'a tu o -foin ε, Tu"bo 'a -je -sreai" -in se εε' 'un -kleenti 'boi -wee' - ?

¹¹ Kaa ka la Tu"bo a jie -un sun -pun" kpaai', -ma mue 'dca' -wee -in se 'jru i 'jei 'de no" pla 'di. 'Bo ε "sri

kwiekpan je 'e Elimasi "jri 'de kaan-, -wee oo bli i, oo -pon nyu -o -jea o -ciei" kpon i.

¹² 'Blujai -no 'jea de -nuba 'mua- 'su o 'jee Tu"bo 'a -ti' to' 'un, de-nue' wlu o 'woan a, ε -si" 'o "i.

Poo ke Banabasi mue Antioxi 'de Pisidi

¹³ Poo ke oo' "dei-wi" 'kpa -bato' 'di 'bo Pafosi -wee ub mu Pese de Pamfili. 'Bomox San Makti ke ub -seea' i -wee -mo mu Selisalem de.

¹⁴ 'Bo Pese -no 'bomox ub 'wlu -wee ub mu Antioxi jre' -ε -nua 'e Pisidiblua "kpei ε, 'de ub pa 'e Suifu-wi" 'a "jrui 'kuun-gbu 'di -kwlewi o, -wee ub -tei.

¹⁵ Ub -koa' Kea 'a ke' ke di Kea 'a wlu 'kwajaaun 'tmua 'a -sroa' 'su "jrui 'kuun-gbu 'a -jeopoun dbox Poo ke Banabasi nyu "i -wee ub 'na : -Bo ao 'ble wlu ao 'jea 'tmu 'de -a -pee -wee -ε -jea -aa di 'o "sii ε, -me ao 'bee- ao 'je wlu la.

¹⁶ 'Bomox Poo soon 'un -wee o -kaa' nyu kwai" 'de o wlu ka : Israe-koun, 'de ao nyu -oo pleea Kea ke ao -wee' po doin" i.

¹⁷ Kea -ε -nua Israe-nyu 'a Kea a, ε -sa 'o -a "bo -wi" 'me -ta ub nua 'de 'blua- 'sru nyu a 'daa- Esipu 'di ε, eme -nue' -wee ub -gben' 'de ub -tii". eme -sa ubub 'emu 'de εε' "ikmasun 'un.

¹⁸ -Wee ε -gbaan ubub mamau 'su 'de -sin 'a kwla -nyie 'di 'bo -puon" blua "kpei.

¹⁹ 'De ε -sa 'blua 'a blo' won -me" 'soon i 'de Kananblua "kpei -wee ε "nyt εε' 'blua- tu -a "bo -wi" 'de ε ni ubub 'a de.

²⁰ -Me 'wlu 'o -jei" ε, ε 'bee- -sin 'a kme' -nyie kwla -mm" -wee ε -te' ubub 'pee 'jeun "jru kpo' i mamau 'su ε je Kea 'a wlu 'kwajaaai Samiel jee-.

²¹ 'Bo -me 'de ε, ub -teeε 'beo i -wee Kea "nyt ubub Kisi 'a "ju Sauli -o -wlu 'e Bensame 'ε "ji 'di ε, -wee -mo 'ble ubub mamau 'de -sin 'a kwla -nyie 'di.

²² 'Su Kea poe Sauli i -wee ε "nyt ubub Dafidi 'de -mo ni uba' 'beo. 'De Dafidi 'a -ti' 'un ε wlu' ka ε 'na : 'In 'je isai 'a "ju Dafidi -we-, oo' nyio tu

nmɔɔ 'de 'bn 'jri 'dei. ɔmɔ -ɔɔ mu 'ma 'tɔn nɔ-ti -wee' "klein nva'.

23 'De Dafidɔ 'a "ji 'di mɔ Sesi 'wlvɔ-, -wɛ Kea -te' ɔ 'o, 'de ka ɛɛ' -ce" 'kpa cɛn a ɛɛ' wlu -tie" sese 'de ɔ nɩ Israɛ nyɔ 'a 'pɔv i.

24 -Ta Sesi sea 'wlvɔ ke ɛ, San Batisɩ wlu' ka 'de Israɛ-kɔvɔn -wee' "klein -pee ɔ 'na : Ao juo aoa' dɩsɩn 'i, ao "biia 'e Kea o, 'de aoa' 'ni "jru pɔɔɛ-.

25 -Ta San 'a 'kmɔ 'wlv nɔ" ɔ "kɔvɩn i ɛ, ɔ wlu' ka ɔ 'na : 'In se "ju aoa naa tɔ' "kpei aoa fua nɩ-, 'kaa ao -gbɔn 'nɔ, ɔɔ ji' 'de 'bn 'de. ɔɔ' "ju tu ɛ, 'in se ɔɔ' "kwlai 'a "dbu -pɔn' i ka nɩ-.

26 'Ma de'di -wi", ao -nɩa Ablaam 'a "nynuu- ɛ, 'de aɔpɔ -ɔɔ pleea Kea ke ɛ, aɔpɔ Kea ja 'pɔwlu -nɛ.

27 'Kaa de Sesi nɩa 'bn ɛ, nyɔ -nɩa Selisalem ke vɔvɔ 'klɛ" -wi" se ɛ 'mii 'wɔn, -wɛ vɔvɔ se wlu "klein Kea 'a wlu 'kwajaavɔn 'tmvɔa 'de -ɩa nɔvɔa 'dii -kwlewɩ "o -kwlewɩ "kpei ɛ, vɔvɔ sɩ 'mii 'wɔn -ke, 'kaa vɔvɔ nɩnia 'o ɩa' wlu tu 'mɛ 'de Sesi 'a 'dbaa' 'bn.

28 Vɔvɔ -teeɛ' Pilatɩ i -wɛ -mɔ 'je ɔ 'dba, 'de -mɛ 'kamɔ de -jea ɔɔ' 'mɛa' 'je, ɛ se 'nynɩ kɔn-.

29 Dɩ "klein -ɩ -crɩa' 'de ɔɔ' -ti' 'bn vɔvɔ -kɔa' ɩa' 'bo nɩnia' 'sɩ ɛ, vɔvɔ -sɔ 'o tu -kwli" 'mɛ, -wɛ vɔvɔ -teɔ' i 'de -gbɩn' 'di.

30 'Kaa Kea -sɔ 'de 'mɛvɔn "klu -wɛ ɛ jɔ 'kmɔ de.

31 'De 'wɩ -tuu" 'di ɛ, Sesi to ɔɔ' -ce" 'mɛ 'de nyɔ -vɔvɔ -ke ɔ -sa naa' 'de Galile mamav -wɛ -vɔvɔ nɩnia Selisalem -pee. Vɔvɔa' nyɔ tu ɛ, vɔvɔvɔ -nɩ ɔɔ' -ti' 'a -ta 'jevɔn kaan -wɛ -vɔvɔa -tmvɩ 'de Israɛ-nyɔ -pee.

32-33 -Pɔɩa" -ti -a jia ao 'tmvɔa', ɛ ka : De Kea 'tmvɔa 'de -a "bo -wi" -pee ɛ, -apɔ -ɔ -nɩa vɔvɔa' "nynuu- ɛ, -apɔ -je ɛɛ' 'o nɩnia -ta. Kea -nɛ mɛ -ja Sesi 'kmɔ de, ka ɛ 'crɩa 'de Dafidɩ 'a 'dvɔ 'a 'sɔvɔn -nɛ 'di. ɛɛ' wlu tu 'na :

-In -nɩɛ 'ma "Ju -o, 'in 'wlv -bn -ɛ -wɛ -sɩn.

34 Ka Kea 'je ɔ "kunyɔvɔ' -sa -wɛ ɔɔ' "ku sea -sɔvɩn" 'i blai ɛ 'tmvɛ sese, ɛ 'na :

'Ma "diwan -ceɛn'- 'in "sia 'nynɩ 'de Dafidɩ -pee 'de ɛ, 'ma muɛ aɔpɔ- ɛ "nyɩa' see.

35 ɛmɛ -ti ɛ 'nyɩɛ "kpei- ka 'de Dafidɩ 'a 'dvɔ jɩɛ' 'di ɛ 'na :

"Ju -ɔ -nɩa ɛɛ' nyɔ ɛ, ɛ se ɔɔ' -sɔn' -ti 'wɔvɩn.

36 'De Dafidɩ -mɔ ɛ, ɔ nɔvɔ Kea "juɔɩ 'mɛ 'de ɔɔ' -nɛ nɔ" 'di, 'sɩ ɔ 'mɛɛ, -wɛ nyɔ nmae ɔ i 'bo ɔ "bo -wi" -pɔn", 'de ɔ -sɔn'.

37 'Kaa "ju -jɔ Kea ja 'kmɔ de, -mɔ se -sɔvɩn.

38 ɛmɛ -ti 'ma de'di -wi", de ao 'jea juo ɛmɛ -nɩ 'de Sesi 'bn mɔ de savɩn 'a -kwɛ-tɩ a 'tmvɔɛ 'de ao -pee.

39 'De nyɔ "o nyɔ -jea ɔɔ' -ti' tɔ' 'bn ɛ, -mɛ dɩsɩn -ɩ 'kwa Moɩsɩ 'a ke' sea nyɔ -seia' 'bɛɛ-, ɔ seie nyɔ 'mɛ 'de ɩ 'kwa.

40 Ao -tu" aoa' -ce" 'ɛ -ti' dɩ Kea 'a wlu 'kwajaavɩn 'tmvɔa, ɩ je 'o nɩnia 'de aoa' -ti' 'bn. Vɔvɔ 'naa :

41 Ao -gbɩn 'nɔ, ao nyɔ -flɛɛan' "jia 'e 'bn ɛ, tai' "maa aɔpɔ, ao "maa 'kwli i, de-nvɛ' de 'ma mua nva' 'de aoa' nɔ" 'di ɛ, -bo nyɔ 'tmvɛ ɛɛ' de tu 'de ao -pee 'de ɛ, ao se ɛ tɔ' 'bn 'jei.

42 Pɔɔ ke Banabasɩ -kɔa' wluva' -wɛ vɔvɔ "sia "kpae' ɛ, vɔvɔa bae vɔvɔvɔ i vɔvɔ 'je 'de ji -kwlewɩ -ɛɛ mua nɩnia' "kpei, 'de vɔvɔ 'je dɩ due' -nɛ 'tmvɛ ke'wɛ.

43 "Jruɩ 'kɩan' 'wlvɔa 'o -jei" ɛ, Suɩfbɩ 'a -tuu"-tuu -ke nyɔ -vɔvɔ -kpa vɔvɔvɔ o ɛ vɔvɔ bla 'o Pɔɔ ke Banabasɩ 'de, -wɛ -wi" -mɔ a kuu vɔvɔvɔ 'a dɩ i, 'de vɔvɔ 'je Kea 'a 'saavɩn 'a -ti' -kli kɔvɩn.

44 -Kwlewɩ -tba' 'o ɛ, -kwlvɔ -wee' -kwɛ- de, -wɛ vɔvɔ ji Kea 'a wlu doin" o pɔa'.

45 Suɩfbɩ-wi" 'jea nyɔ -nɩ 'a "i-tɩsɩn kaan 'sɩ "cei nva' "ji 'de vɔvɔvɔ 'bn 'ɛ. 'Sɩ de Pɔɔ a 'tmvɔa vɔvɔa -tuɛ" -ti' -kɔ' o i, -wɛ vɔvɔa -cree" ɔ.

46 'Bomɔ Pɔɔ ke Banabasɩ "duo- 'kɩɩ 'bn -wɛ vɔvɔ wlu ka vɔvɔ 'na : 'De aɔpɔ -pee mɔ Kea 'a wlu 'je 'tmvɔɛ tein" 'de-, 'kaa ka aomɔ ɔ -fuun ɛ nya -wɛ ao 'na ao se 'kmɔ dee 'a -ti' 'wɔvɩn 'ja a, -mɛ ao se ɛɛ' ka nɩ, -mɛ -apɔ mɔ muɛ 'e nyɔ sea' Suɩfbɩ nɩ o,

47 'kamɔ Tu"bo 'tmue 'de -a -pee, ε 'naa :

'In -te 'o -un -ε, 'de -in -je 'blva 'a -son' nɪ, -wee -in -je 'pɔva 'a -ti' 'de 'blva 'a "ti 'in kpa.

48 Nyv -sea' Suifu nɪ 'wɔan wlu -ne 'su vva nve 'mva-, vva poe Kea 'a wlu -ti' o. Nyv "klein -vɔ -nɔva 'de 'kmɔnɪa' -sea' -kwε -ta 'ble 'a -ti' 'un ε, vɔ -wee' 'jee Sesi 'a -ti' tɔ' 'un.

49 Kea 'a wlu -kɔ' Pisidiblvā -wee' "klein ja.

50 'Kaa dɛwɔnɪnynɔkpaε' -vva ni' nyv -wee' a -tea' -wee -vva -gbεεa' Kea ke nyv -nɪa nyv "jrukɔ' i -tevn 'bo Antioɪ ε, vɔvɔ Suifu-wi" paa vɔ bɪ -son, -wee -vɔ -te' Pɔo ke Banabasɪ 'a 'kle -tu" 'a -pɔn", 'de vɔ nɔ vɔvɔ i 'de vva' 'blva- 'di.

51 Pɔo ke Banabasɪ -gbao' ε vva' -kwɔ 'ɔ 'puue' -nɪa vɔ bɪ i ε, -wee vɔ mu Ikɔnɪ.

52 'Kaa nyv -jea Sesi 'a -ti' tɔ' 'un ε, Kea 'a -Suu -nɪ 'de vɔvɔ 'un -wee 'mva- a nɔ vɔvɔ.

14

Pɔo ke Banabasɪ nɪε 'o Ikɔnɪ

1 'Bo Ikɔnɪ ε, Pɔo ke Banabasɪ muε 'e Suifu-wi" 'a "jrui 'kɪn-gbu 'di -ke, -wee vɔ 'tmv Kea 'a -ti', 'sv Suifu o, Glɛkɪ-wi" 'a nɪ 'a -tuu"-tuu -je Sesi 'a -ti' tɔ' 'un.

2 'Kaa Suifu jrv' -vɔ -nao" 'a Sesi 'a -ti' tɔ' 'un 'je -ti ε, vɔ paa nyv -sea' Suifu nɪ bɪ -son 'de Pɔo ke Banabasɪ 'a -ti' 'un -wee vɔ 'je vɔvɔ dɛsaɔn "jrɪi nɔ.

3 'Kaa Pɔo ke Banabasɪ -kwle 'o Ikɔnɪ 'mε kɪn-, vɔ -teε' Tu"bo -kwɪ" -sisi' -wee vɔ 'pɛn 'e Tu"bo jai 'de vva wlu. Ka 'saavɔn 'a -ti' vva 'tmva ɪ nɪa tɔ' ε, Tu"bo 'a -ce" 'kpa a to εε' sɔn 'mε 'de jrɪi' ke dɪ klae" klae" vva nva 'un.

4 εε' dε tu nve' nyɔvɔ -nɪa 'o Ikɔnɪ vɔ je 'un -seea', jrv' nɪε 'e Suifu-wi" 'a 'fɔ o, -wee jrv' nɪ 'e Sesi 'a dboun 'a 'fɔ o.

5 'Sv Suifu ke nyv -sea' Suifu nɪ 'a klae" -wi" poε wlu -tadue -wee vva nmae dɪ 'de vɔ 'je Pɔo ke Banabasɪ 'kwa nynɪi -wee vɔ 'je vɔvɔ "soi i tbaa-.

6 ɪ 'kpa 'e Pɔo ke Banabasɪ doun" 'sv vɔ muε 'e Likaoniblvā 'a -kwle -ɪa 'nynɪ nɪa Litri ke Dεεbɔ ke ε -kwle jrv' -jia' ɪ 'dei 'dii.

7 -Wee vɔ -te -pɔia" -ti 'tmva' -pɔn" 'de ɪa' -kwle tu 'dii.

Pɔo ke Banabasɪ nɪε 'o Litri

8 'Bo Litri ε, "ju due' -nɪ 'o -ɔ -te 'blvɔi -crɔɔn', dε-nve' ɔɔ' bɪ 'mεε, ɔ klɔɔ' dε -tba' 'e ɔɔ' 'wlv nɔ" o, ɔ se na due'.

9 Dε Pɔo a 'tmva ɔɔ po ε doin" o, -wee Pɔo "si ɔ "jrɪε- 'sv ka ɔ -tea Kea -kwɪ" -wee ε 'bεεa ε 'jea ɔɔ' 'wε- 'bɔɔ- ɔ 'jee 'de ɔ 'un. 'Sv ɔ kpa wlu "jei 'de ɔ -pee ɔ 'na :

10 -In -son 'un, -in -srɛi", -in -je -ma bɪ "kpei nyna ! 'Sv "ju -nɔ -pliin" ε ɔɔ' bɪ "kpei kpleiin -wee ɔ -te naa' -pɔn".

11 -Ta nyv -kaan vɔvɔ 'de 'jeea dε Pɔo nva "jrɪε- 'sv, vɔ -saa -crueɔn" 'de Likaoniwlu 'di vɔ 'na : Nyv -jv -mu -kɪ' -snεε nyɔɔ 'un -wee -ɪ -si" i 'de -ɪ ji -a "i -teea', -mε se nyɔvɔ nɪ-.

12 Vɔ 'daa- Banabasɪ Sipiteε -kea, -wee vɔ 'daa- Pɔo Mεεkii -kea, dε-nve' Pɔo mɔ -ɔɔ -sa wlu' i.

13 'Sv vva' koun -εε -gbu" nɪa 'o -kwɔ -son vva 'daa- Sipiteε εε' 'sraa -sai "due bli' 'un -wee ɔ bli -gbɪn' 'di. 'Sv ɔ kɪ' 'e -kwɔ 'ɔ kpaε" "wɔin, ɔ ke nyɔvɔ a -pɔn vɔ 'jɪ 'sraa- -sa vɔ 'e Banabasɪ ke Pɔo "nyɪ.

14 ɪmɪ Sesi 'a dboun Banabasɪ ke Pɔo 'wɔn 'sv vɔ 'faε vva' 'unpaadɪ i -wee vɔ kpa plea' 'de nyv -kwea 'de "wɔɔa' 'un vɔ 'na :

15 'Oo nyɔvɔ, dεε-tɪ aoa nɔ kan' -mɔ' ε ? -Amɔ se Kea nɪ-, -a -nɪε nyɔɔ -o -ke ka ao nɪa, -wee -a -ja aovɔ -pɔia" -ti. -Aa -da aovɔ 'mε -wee ao 'je dɪ -gbai" -nɪ kwa -son -saa-, 'de ao 'je 'e 'kmɔnɪ Kea o "biie-. εmε -nɔ' 'blva- ke javɔn ke, 'tonɪε ke dɪ "klein -nɪa 'e ε -son ke-.

16 εε' Kea tu tein" ε, ε "taie 'blva- -wee" "i, vva jea vva' -nε 'tvnɔv -je kpa.

17 'Kaa εε to εε' -ce" 'mε jeejee 'de dɪ 'dɔε εε nva nyv "jrɪi 'un. εε dbaa "nɪ 'mε 'de ao "kpei, -wee aoa nɔ -tɔɔn 'de εε 'wlv dε 'un. εε "nyɪ ao

15

diide 'mɛ, -wɛɛ dɛ "o dɛ jɾɛ' 'ɛ -pɔn aopɔ 'kwa, 'dɛ ɛɛ "jii 'mɔa- 'dɛ ao pɛɛ o.

18 Wlu Sesi 'a dboun 'tmɔa 'mɔa-, -wɛɛ ɔɔ 'jea nyiɔpɔ -nɔ -je dɛ kaan 'dɛ ɔɔa' 'sraa-satɪ 'ɔn ɛ, ɔɔ 'jeɛɛ 'kle i.

19 'Sɔ Suifu-wi" -wɔa Antioɔ ke Ikɔnɪ -ji', -ɔɔ -paa nyiɔpɔ bɪ -sɔn, -wɛɛ ɔɔ tbaa Pɔɔ "soi 'dɛ ɔɔ "kɔ i -wɛɛ ɔɔ -sɔ 'o -kwɔ. -Bo ɔɔpɔ mɔ ɔ sea 'je ɛ, ɔɔ 'na -mɛ ɔ 'mɛɛ 'dɛ-.

20 'Kaa Sesi 'a -tɪ tɔ' 'ɔn 'jeɔn -gbae' ɔ 'dei 'sɔ ɔ sɔn 'ɔn 'ɛ, -wɛɛ ɔ mu 'o -kwɔ -nɛ 'di dɛ. ɛɛ' -sɔn' jɾɛ' -sɪn' ɔ ke Banabasi muɛ Dɛɛbɔ.

Pɔɔ ke Banabasi muɛ Antioɔ de 'de Siriblɔa "kpei

21 'Sɔ ɔɔ 'tmɔɛ Kea 'a -pɔia" -tɪ 'bo Dɛɛbɔ, ɔɔ 'je 'o klai" nynuu -tuu"-tuu, -wɛɛ ɔɔ mu Litɪ ke Ikɔnɪ dɛ, 'dɛ ɔɔa jea Antioɔ dɛ mu.

22 ɔɔ -tuɛ" nyɔ -jea Sesi 'a -tɪ tɔ' 'ɔn -tɪ' -kwɔlɪ i, -wɛɛ ɔɔ kuu ɔɔpɔ 'a dɪ i 'dɛ ɔɔ 'je nai" 'ble 'dɛ Kea -kwɔlɪ" -tea' 'ɔn, ɔɔ 'na : 'Dɛ 'kle -tuu"-tuu 'ɔn mɔ -a -je ɔɛɛn- -wɛɛ -a -je Kea 'a tɔ"bo -kwɔlɪ 'di mu.

23 -Kwɔlɪ "o -kwɔlɪ ɔɔa mua 'dii ɛ, ɔɔa -teɛ' nyɔsoa -wi" Kea -gbu "jru kpɔ' i due 'due, ɔɔ ke ɔɔa bae Kea, ɔɔa 'bɔ wɔn -tadue, -wɛɛ -bo ɔɔ -kwɛ- -mɛ "i ɛ, ɔɔa -teɛ' ɔɔpɔ Tɔ"bo -ɛɛ -tɪ' ɔɔ 'jea tɔ' 'ɔn kwa.

24 'Sɔ ɔɔ 'kpa -jei" -wɛɛ ɔɔ ɔɛn Pisidiblɔa 'ɔn -tie" 'dɛ ɔɔ nyɪ 'e Pamfiliblɔa "kpei.

25 ɔɔ 'tmɔɛ Kea 'a -tɪ' 'bo Pɛɛɛɛ -wɛɛ ɔɔ ɔɛn 'o -mɔ -tie" 'dɛ ɔɔ mu Atali.

26 'Bomɔ ɔɔ 'jaa -bato' -wɛɛ ɔɔ mu Antioɔ ɔɔ 'wɔa dɛ. 'Bo ɛɛ' -kwɔlɪ -tu 'di mɔ ɔɔ -tee ɔɔ Kea 'a 'saɔn kwa 'dɛ dɔ ɔɔa 'wɔa nɔa' 'a -tɪ' 'ɔn.

27 -Ta ɔɔ nyɪa, ɔɔ 'da Kea -gbu -wee' 'mɛ, -wɛɛ dɪ "klein Kea nɔa ɔɔ pɔ ɪa' "kuan ɔɔ 'na : Kea kaiɛn ɛɛ' tɔ' 'ɔn 'je -je wɔn 'dɛ nyɔ -sea' Suifu nɪ -pee -wɛɛ -wi" -mɔ 'je Sesi 'a -tɪ tɔ' 'ɔn 'je -ke.

28 ɛ 'wɔa 'o ɛ, ɔɔ ke nyɔ -jea Sesi 'a -tɪ tɔ' 'ɔn -teɛ i 'dɛ nɔ" -tuu"-tuu 'di 'bo Antioɔ.

"Jru 'kɪan' klaa" -nɔɔa 'bo Selisalem

1 Nyɔ jɾɔ' -wɔlɔ 'e Suidɛ -wɛɛ -ɔɔ mu 'e Antioɔ 'dɛ -ɔɔ -te Kletien-wi" -nɪa 'e dɛ tɔɔa' -pɔn" ɔɔ 'na : -Bo ao se 'klen mu ɛ, -mɛ ao se 'pɔi, 'kamo Moisi 'a kɛ' 'da.

2 Pɔɔ ke Banabasi ke ɔɔ -sɪɛ' 'wɔin, ɛ nɔɛ' ɔɔa jea ba o -too'. 'Dɛ ɛɛ' -tɪ' 'ɔn Kletien-wi" -nɪa 'o Antioɔ 'bɛɛ-wlu 'ɔn -wɛɛ Pɔɔ ke Banabasi ke nyɔ jɾɔ' 'je 'e ɔɔ "klu 'wɔlɔ 'dɛ ɔɔ 'je Sesi 'a dboun ke nyɔ-ɔɔn' -wi" muɛ 'e Selisalem, -wɛɛ ɔɔ 'je -tɪ' -nɪ "kpei-seea'.

3 ɔɔ -kɔa' -tɪ' pɔɔa' 'sɔ Kea -gbu dɔɔɛ ɔɔpɔ Selisalem -wɛɛ ɔɔ mu. ɔɔ ɔɛn Fenisi ke Samadi 'ɔn, -wɛɛ ka nyɔ 'sɾɔ "biia 'dɛ Kea o ɛ, ɔɔa 'tmɔ ɪ 'dɛ Kletien-wi" -pee. 'Sɔ ɪa' -tɪ' tu "jiiɛ ɔɔpɔ 'mɔa- 'ɔn.

4 ɔɔ nyɪa Selisalem ɛ, Kea -gbu ke Sesi 'a dboun ke nyɔ-ɔɔn' kpɔɔn ɛ ɔɔ sɪn 'sɔɔn, -wɛɛ dɪ "klein ɔɔ ke Kea nɔa 'dɛ ɔɔ pɔ ɪa' "kuan.

5 'Sɔ Fariseɛn-wi" 'a jɾɔ' -jea Sesi 'a -tɪ tɔ' 'ɔn sɔn 'ɔn 'ɛ, -wɛɛ ɔɔ wlu -ke ɔɔ 'na : Nyɔ -sea' Suifu nɪ ɛ, -wɛɛ -ɔɔ -jea Sesi 'a -tɪ tɔ' 'ɔn ɛ, ɔɔ 'je 'klen mu -o, -wɛɛ ɔɔ 'e Moisi 'a kɛ' wɔn 'je -ke.

6 -Wɛɛ Sesi 'a dboun ke nyɔ-ɔɔn' 'kɪn- "jru 'dɛ ɔɔ 'je ɪa' -tɪ' tu 'mii bla 'pepe.

7 ɔɔ 'tmɔɛ -tmɔ -tmɔ 'sɔ ɛ, Pɛiɪ sɔn 'ɔn 'ɛ, 'dɛ ɔ 'na : 'Ma dɛ'di -wi", ka Kea kpa 'dɛ ao "klu sɔn sese -wɛɛ ɛ -sa 'e 'ɔn ɛ, -wɛɛ nyɔ -sea' Suifu nɪ 'je -pɔia" wlu 'wɔn 'dɛ 'ɔn 'wɔn -wɛɛ ɔɔ 'je ɛ tɔ' 'ɔn 'je, ao 'je kan' 'mɛ.

8 Kea -ɛ -jua nyɔ -wee' 'a pɛɛ ka ɛ kpɔn a ɔɔpɔ sɪn 'sɔɔn ɛ, ɛɛ tɔ ɛɛ' sɪn 'mɛ. ɛmɛ -tɪ ɛ "nyɪ ɔɔpɔ ɛɛ' -Suu ka ɛ nɔa 'dɛ -aa -tɪ' 'ɔn -ke ɛ.

9 ɛ se ɔɔ ke -a "kpei-seea', ɛ wɔɔ ɔɔa' pɛɛ 'mɛ, dɛ-nɔɛ' ɔɔ 'jeɛ Sesi 'a -tɪ tɔ' 'ɔn.

10 Kaan la 'ja 'ee, dɛɛ-tɪ aɔa -tɪn' Kea i, -wɛɛ -gbɛ -a -ke -a "bo -wi" sea 'blea 'bɛɛ-, 'dɛ aɔa -teɛ' 'o nyɔ 'sɾɔ -jea Sesi 'a -tɪ tɔ' 'ɔn "jru ɛ- ?

11 'Kaa 'de Tυ"bo Sesi 'a 'saavn mo -a -je ɔɔ' -ti' tɔ' 'bn, -wεε -a -je 'pυba', 'kamɔ ɔpυpυ mu nu 'pυba' 'jesun -ke.

12 'Bo ɔɔ' wlu "kpei 'su 'cε -kwea de -wee' nυε -tun" a -wεε υba po 'e Banabasi ke Pɔo 'wɔn doin" i, 'de jrui' ke di "klein Kea cεεan 'de ɔpυpυ 'bn -wεε ε nυa 'de nyu sea' Suifu ni "klu ε, 'de υba po ia' "kuan.

13 Uɔ -koa' wlu' 'su Sakti "duε wlu 'bn ɔ 'na : 'Ma de'di -wi", ao po 'ma wlu doin" o.

14 Ka Kea kpa 'de 'blua 'dinyu "klu sun -wεε ε -teea nyu kpɔi" 'de υ 'jea εε' nyu ni ε, umi Simɔ Piei 'tmu.

15 εε' δε tu ε, ε ke wlu Kea 'a wlu 'kwajaavn 'tmua sese ε, umi -kooɔ'-la' wlu tu 'naa :

16 'Bo -mε 'de ε, 'ma muε jia' -wεε 'in 'je Dafidi 'a -gbu" blua -klu' -sa, -wεε 'in 'je εε' 'ka -gbun nmae, 'de 'in 'je ε "jei "i kpa.

17 -Bo ε ni kan' -wεε nyu "klein -sia 'o 'je Tυ"bo i -pɔn ε ke 'blua 'a blo' wɔn -wee' -sia" 'ma 'nyni "kpei ke-.

18 Tυ"bo -ε -sa di -ni 'kwla a, δε ε 'tmua tein" sese, εmε -nao.

19 εmε -ti 'mɔ 'naa nyu -sea' Suifu ni -wεε -υυ "biia 'e Kea o ε, -a -bo ɔpυpυ 'kle "kpei jaa.

20 'Kaa -a -cɔi 'sbε- -a -je ɔpυpυ kpa, -wεε υυ 'je nmi υυ -saa 'sraa 'bn υυ "nyia kɔin 'a di -ti 'bɔ, υυ 'je 'nyni -san nu-ti 'bɔ, υυ 'je nmi -ε -mεa fuan "fun di -ti 'bɔ, ε ke nmi 'a nmɔ ke-.

21 Dε-nυε' δε -wlv'a 'e sese o ε, nyu -te -kwlo 'dii dodo- -wεε -υba nu Moisi 'a ke' 'dii -kwlewɔ "o -kwlewɔ "kpei 'de Suifu-wi" 'a "jrui 'kɔin-gbi 'dii jeejee.

'Sbε -ε mua 'e nyu -sea' Suifu ni o ε

22 'Su Sesi 'a dboun o, nyu-cɔin' o, Kea -gbu -wee' 'bεε- wlu 'bn 'ε -wεε υυ 'je 'o nyu jɔv' 'de ɔpυpυ "klu -sa 'de υυ 'je ɔpυpυ ke Pɔo ke Banabasi Antioxi dbo. 'Su υυ -sa 'o Suidi -υba 'daa Basabasi ke Silasi ke, ka υυ nia 'soon ɔ, υυ niε dεwɔn 'de υba' de'di -wi" "klu.

23 Uɔpυpυ υυ -tu" 'sbε -nε kwa -υυ -je ε kpa. Dε -cɔia' 'de ε 'di ε ka : Sesi 'a dboun ke nyu -cɔin' ke aoa'

de'di -wi" -nia 'no Selisalem, -apυ -ɔɔ ja aopυ nyu -ɔ sea Suifu ni 'jewlu. Ao -nia 'o Antioxi o, -ɔ -nia 'e Siri ke Silisi -ɔ -jea Sesi 'a -ti' tɔ' 'bn ε, ao niε -aa de'di -wi" -o.

24 Ka nyu 'wlv'a 'no -a o -wεε υυ -tua" ao tɔ' i pleea' -pυn", 'de wlu υυ 'tmua ao -pee -wεε aoa' pee a -sian. Uba' nyu tu ε, -a se ɔpυpυ wlu -tu".

25 'De εε' -ti' 'bn ε, -a -wee' 'kɔin- 'jrui -wεε -a -sa nyu -pυn" 'de -aa dbo ɔpυpυ 'de ao o, -wεε υba mu Banabasi ke Pɔo -υυ -nia -aa -ti' kmaun -jei" jaa'.

26 nyu 'soon -nu to 'e υba' -cε" 'ε 'kmυ 'mε 'de Sesi Klisti 'a 'nyni 'a -ti' 'bn.

27 -Aa dbo Suidi ke Silasi 'mε, -wεε δε -a -cɔia 'no ε, υba' -cε" 'kpa 'je ε 'e 'wɔn jaa- 'de υυ 'je ε 'tmu 'de ao -pee.

28 Dε-nυε' Kea 'a -Suu ke -a poε wlu -tadue -wεε -a -bo aopυ -gbε jɔε' "jrui -tee', -bo ε se di -kɔan -ti' mi -a -tmu 'de ao -pee ni ε.

29 Ia' di tu ka : ao 'bo nmi υυ -saa 'sraa- -wεε υυ "nyia kɔin diie, ao 'bo nmi -ε -mεa fuan "fun 'bn diie, ao 'bo nmi 'a nymɔ diie, ao 'bo 'nyni -san o -ke. -Bo aoa sea aoa' -cε" 'ε -ti' -tu" 'de ia' -ti' 'bn ε, -mε ε nmɔ "jrui. Kea sie aopυ o !

30 Uɔpυpυ mɔ poa Kea -gbu wlu 'su υυ 'kpao 'wε υυ muε Antioxi. -Wεε υυ 'kɔin Kletien-wi" "jrui 'de υυ "nyi ɔpυpυ 'sbε -nε.

31 Uɔ -koa' ε 'dii nua' 'su εε' wlu "sii ɔpυpυ 'a di 'e 'wε.

32 Suidi ke Silasi -nia Kea 'a wlu 'kwajaavn ε, -wi" -mυ 'tmυε i -tuu"-tuu -wεε υυ kuu Kletien-wi" 'a di i 'de υυ "nyi ɔpυpυ 'kpi.

33 Uɔ nua 'o Antioxi 'wɔ pla -wεε υba' de'di -wi" po ɔpυpυ "diwan -wεε υυ "tai ɔpυpυ "i 'de 'fle 'bn 'de υυ 'je nyu -dbυυ' -pu' o de mu.

34 'Kaa Silasi 'na ɔɔ' 'mυa- sia' nuɔ 'tun.

35 Pɔo ke Banabasi -tee i 'bo Antioxi -wεε υυ ke nyu jɔv' a tɔɔ nyu Tυ"bo 'a -pɔia" wlu-.

Pɔo ke Banabasi -seea' i
36 Nɔ" jɔε' -sia' 'o 'su Pɔo wlvε Banabasi -pee ɔ 'na : -A mu -kwle

"klein -a -jiia 'dii 'de -a -tmva Tv"bo 'a wlu ε, -aa de'di -wi" -nia ι 'dii ε, -a -je vvvv "i -tee' -wεε -a -je vva' Kea 'a -jei" naason- 'je.

37 'Sv Banabasi nιε "i vv ke San Maki 'je mu.

38 'Kaa vv' mu -ti se Poo 'tvn nv, δε-νεε' v sie vvvv 'de Panfli, v se vvvv kpa dbo vva nva vv' 'je εε' -ta.

39 'De εε' -ti' 'vn ε, vv se ba 'a wlu 'mii 'wvn 'sv vv je i -seea'. Banabasi "dua Maki 'vn ε, v ke v muε 'e Sipri 'bo 'tvnie 'ε bi 'nyn.

40 Poo -mō -sa 'o Silasi, vva' de'di -wi" -te' vv Tv"bo 'a 'saavn kwa 'sasa, -wεε vv 'kpa -jei".

41 Vv pleε Siriblva ke Silisiblva "kpei-, -wεε vv kuu Kea -gbi 'a dι i.

16

Timote kpa Poo ke Silasi ke

1 'Bo v nyni 'o Dεεbv -wεε v mu Litri, 'bomō "ju due' nι, v 'je Sesi 'a -ti' tv' 'vn, vv' 'nyni -nι Timote. v de nιε Suifv 'nynv -wεε v 'je Sesi 'a -ti' tv' 'vn -sisi', 'kaa v "bo nιε Klekvi -o.

2 Kletien-wi" -nia 'o Litri ke Ikoni ε, vva poε vv' Kea 'a -jei" naa 'a 'kpa.

3 Poo nιε "i v ke Timote 'je mu. 'Sv v "duo- v 'vn 'ε, -wεε v kpv 'klen 'de Suifv-wi" -vv -nia 'e εε' 'blva 'a 'fv tu o 'a -ti' 'vn, δε-νεε' vv -wee' "klein juε' ka v "bo nιa Klekvi ε.

4 -Kwlv "o -kwlv vv jiia 'dii ε, dι "klein Sesi 'a dboun ke nyv -cōvn'-wi" 'bεεa wlu 'vn 'bo Selisalem ε, υmι vv 'tmv 'de nyv -vv -jea Sesi 'a -ti' tv' 'vn -pee -wεε vv 'jι wvn 'je.

5 Kea -gbi 'a 'bleε 'kpi 'de Kea -kwlv" -tea' 'vn -wεε ιa 'kpa "kpei 'wι "o 'wι.

6 Poo-wi" mua Kea 'a -ti' 'tmva' 'de Asi 'a 'bleε-blv "kpei ε, Tv"bo 'a -Suu kaan vvvv -je de. 'De εε' -ti' 'vn ε, vv -gbee' Frisiblva ke Galasiblva 'mε, vv jι 'vn -tie" cεn.

7 -Ta vv nynia 'o Misiblva -pvn" ε, vv nιε "i vv 'je 'e Bitini mu 'de-, 'kaa Sesi 'a -Suu se vv εε' -je "nyι.

8 'Sv vv cεn Misiblva 'vn -tie" -wεε vv mu 'o -kwlv -εε 'nyni nιa Troasi. 'Bo vva' -bato' kpvvn 'kpvv.

9 "Mav' 'sv ε Poo 'jeε Masedoanι i due' 'de jajri 'vn -vv bae v i, 'de -v -na : -In jι 'nv -a o 'de Masedoanι -wεε -vn -je -a svn o po.

Luiki ke vv mu'

10 Poo -kōa' ja -nε 'ε jaa' 'sv ε, 'bomō -a -sri" -aa -pvn 'e Masedoanι-blva "kpei mu -kv i, δε-νεε' -a -je kan' 'mε Kea 'a -cε" -da -avn 'de εε' 'blva- tu "kpei -wεε -a -je -pōia" -ti 'tmv 'de nyv -nia 'emu -pee.

Lidi 'jeε Tv"bo 'a -ti' tv' 'vn 'bo Filipv

11 -A -kpa -bato' 'di 'bo Troasi -a muε Samotrasι -wεε -svn' -svn' 'de -a mu Neapoli.

12 'Bomō -a -wlv 'de -a mu 'o Filipv. Emε -nι Masedoanι -blva 'a "i-saa -kwlv Rōmv 'a "svι -wi" 'blea. -A nve 'o 'wι pla.

13 -Kwlewι o ε, -a -wlv 'o -kwlv 'mε, -wεε -a mu 'e "ni -kwlv". -Amō -vv naa tv' i 'de ε, -a -na 'bomō Suifv-wi" 'a Kea bae 'vn nι-. -A -tee i 'bomu -wεε -aa -wlv 'nynv kpaε' -vv -kvvn' "jrui -pee.

14 Vva' due 'a 'nyni -nι Lidi. V 'wlvε 'o -kwlv Tiatii 'di -wεε va ple "wlv-, ιa' "jri -sain 'a. Vva' 'nynv kpaō' tu ε, va pleεε Kea -wεε va po -aa wlv doin" o. 'Sv Tv"bo kaien va' pee wvn -wεε de Poo a 'tmva va poε doun" o -snii'.

15 V ke va' -gbu" -svn nyv -wee' pōoa "ni "jru 'sv ε, v 'da -avn 'ε 'de v 'na : Ka 'vn 'jea Tv"bo 'a -ti' tv' 'vn -cεen-, -bo ao 'je kan' -mō 'ja a, -mε ao jι 'de 'vn wvin" koo-. -Wεε v 'nε -a "mlai mamav 'sv -a -wōvn" o.

Poo ke Silasi 'de Filipv -kasogbu 'di

16 'Wι jre' o, -ta -aa mua 'e Kea bae 'vn ε, dbonv nynv kpaō' due' -jaa' -a "i. sen 'ε -suu -nι 'de v 'vn emε -εε nve 'de va -si' dι -wεε va 'je 'wei -tuu" 'de va "nyι va' jevn -wi".

17 'Sv v -tee -a -ke Poo 'a 'de naa' -pvn", -wεε va "wv v 'na : Nyv -nv, vv nιε Kea -nia 'e javn 'di 'a dbonvvn -o, 'pv-je mε -εε -ti' vva 'tmv 'de ao -pee.

18 U nu ee' de tu 'me 'de 'wɪ pla 'di. Pɔo sea 'de ee' -ti' 'ɒn 'sʊ ɔ 'biie i 'de ʊ o, -wee ɔ wlu -suusaʊn -pee ɔ 'na : 'Ma 'tmʊʊ e 'de Sesi Klisi 'a 'nynti 'ɒn, e 'wɪb 'e "junynɔkpao' -nu 'ɒn ! 'Bo e "sri, e je 'de ʊ 'ɒn 'wɪb.

19 Nyɔ -blea dɔnɔnynɔkpao' -nu 'jea kan' ka ʊba' crɔn' ɔ -jebɪ a jia "i cean' 'sʊ, ʊʊ kpɔn Pɔo ke Silasi 'me, -wee ʊʊ kpa ʊʊpɔ 'bo -kwɔɔnɔjeʊn "juɔi.

20 'De ʊʊ kpa ʊʊpɔ 'e Rɔmɔ-kɔʊn 'a 'pee 'jeʊn o, -wee ʊʊ 'na : Nyɔ -ʊba dooa -aa -kwɔɔ, ʊʊ ka.

21 ʊʊ nɪe Suifu-wi" -o, kplɪn -aa ke' 'na nyɔ 'bo nɔe, ʊmɪ ʊba tɔɔ -apɔ -ɔ -nɪa Rɔmɔ-kɔʊn -wee -a -je 'wɔɔn' 'de -a -je nɔ.

22 'Sʊ nyɔ -wee' "klein nyna ja, -wee -kwɔɔnɔjeʊn -sa Pɔo ke Silasi di kui, 'de ʊʊ cɛn 'o wlu -wee ʊʊ kpa ʊʊpɔ klae 'ɒn.

23 ʊʊ -kɔa' ʊʊpɔ 'a bla' 'sʊ ʊʊ pɔ ʊʊpɔ -kaso 'di, -wee ʊʊ 'tmʊʊ -kasogbu i fuoi 'de ɔ 'je ʊʊpɔ i fuo ka -cɔɔn' ka.

24 -Kasogbu i fuoi -mɔ 'wɔan -me 'sʊ e, ɔ kpa ʊʊpɔ 'de -kasogbu 'a wɔn -nɪa 'e de 'di -wee' ɔ pɔ ʊʊpɔ -gbii-ʊʊ'.

25 -Too' -kwea 'sʊ Pɔo ke Silasi -tee bae' ke blea' -pɔn" -wee ʊʊba 'bɛɛ-Kea 'a 'nynti "i. Nyɔ -nɪa 'e -kaso 'di -wee' a 'wɔn ʊʊpɔ 'a wlu 'me.

26 ʊʊba -gbʊan 'emu 'sʊ 'blɔa- crɛ', 'sʊ -kasogbu 'a -gban -wee' a -suua' i. 'Bomɔ -kasogbu 'a kpae" -wee' "sri ɪ kain "wɔin, -gbaacɪɛ' dbi -sria" -kaso 'diʊn -wee' cɛn'.

27 -Ta -kasogbu i fuoi a sɔan "nyɔɔ' 'sʊ e, -me -kasogbu 'a kpae" -wee' flɔn wɔn, 'sʊ ɔ -sa ɔɔ' -cnɛ kpla', ɔ 'e ɔɔ' -cɛ" 'dbaa', ɔɔ naa tɔ' i ɔ 'na -me nyɔ -nɪa -kaso 'di -wee' 'kpa 'kwɪa 'de-.

28 'Kaa Pɔo bla -ke, ɔ 'na : -In -bo -ma -cɛ" de saʊn "jrii nɔe, -a -wee' "klein nɪ -ta 'me.

29 'Sʊ -kasogbu ifuoi -tee' nɛ i, -wee ɔ 'wɪlaa 'e -kasogbu 'di 'de "kpei crɛɛa' 'ɒn. ɔɔ' di a crɛ', faʊn a nɔɔ'. 'Sʊ ɔ "siie 'kɔi- i 'bo Pɔo ke Silasi "juɔi.

30 ɔ "siie ʊʊpɔ "kpae', -wee ɔ 'na : Tʊ"bo -wi", de 'ɪn 'je nɔ 'de 'ɪn 'je 'pʊ e- ?

31 'Sʊ Pɔo ke Silasi 'na : -In -je Tʊ"bo Sesi 'a -ti' tɔ' 'ɒn -wee -ɪn -je 'pʊ, -mɔ e -ma -gbu" -sɔn nyɔ e-.

32 -Wee ʊʊ -te Tʊ"bo 'a wlu 'tmʊa' -pɔn" 'de ɔ ke ɔɔ' -gbu" -sɔnyɔ -pee.

33 'De ee' "maʊwɪ tu 'di e, ɔ "duo-ʊʊpɔ 'ɒn 'e -wee ʊʊ mu 'de ɔ wɔin" 'de ɔ jre ʊʊpɔ 'a -ci". 'Bo e "sri ɔ ke ɔɔ' -gbu" -sɔn nyɔ je "ni "jru pɔɔɛ-.

34 'De ɔ "nyɔ ʊʊpɔ diide, 'sʊ ɔ ke ɔɔ' -gbu" -sɔnyɔ a nɔe 'mʊa-, de-nɔe' ʊʊ 'jeɛ Kea 'a -ti' tɔ' 'ɒn.

35 -Sɔn' -stɔn' 'sʊ -kwɔɔnɔjeʊn dɔɔe nyɔ 'de -kasogbu ifuoi o -wee ʊʊ 'na : -In -sii" nyɔ -nɔ i.

36 -Wee -kasogbu ifuoi 'tmʊ ɪ 'de Pɔo ke Silasi -pee ɔ 'na : Rɔmɔ 'a -kwɔɔnɔjeʊn dɔɔe nyɔ ʊʊ 'naa 'ɪn "sii aopɔ i, ao 'bɛɛ- ao 'je "kpae" "si la -wee ao 'je mu 'de 'fle 'ɒn.

37 'Kaa Pɔo wlu' 'de nyɔ ʊʊ dɔɔa -pee ɔ 'na : ʊʊ bla -aʊn e 'bo nyɔ -kwea, 'de ʊʊ se -aa 'pee 'je 'sʊ ʊʊ pɔ -a -kaso 'di, -je kaan 'sʊ ʊba dɔɔe nyɔ -wee ʊʊ 'je -a i "sii wɔɔ-. 'De -me 'kamɔ -a -nɪ Rome koun 'a -cɛ" 'kpa, e se 'bɛɛ-. -Bo ao mu e, ʊba' -cɛ" 'kpa ji -wee ʊʊ 'je -a i "sii-.

38 Nyɔ ʊʊ dɔɔa kpa wlu -nɛ -wee ʊʊ 'tmʊ e 'de -kwɔɔnɔjeʊn -pee 'sʊ ka Pɔo ke Silasi nɪa Rɔmɔ-kɔʊn ee' de waa ʊʊpɔ 'dii.

39 'Sʊ ʊba' -cɛ" 'kpa ji' -wee ʊʊ jaa Pɔo ke Silasi 'a pɛe ja 'de ʊʊ -sʊ -kaso 'di, -wee ʊʊ bae ʊʊpɔ i 'de ʊʊ 'je 'o -kwɔɔ 'wɪb.

40 Pɔo-wi" 'wɪba -kaso 'di e, ʊʊ muɛ 'e Lidi o -gbɛin", ʊʊ ke ʊba' de 'di -wi" 'jeɛa 'sʊ e, ʊʊ kuue ʊʊpɔ 'a di i -wee ʊʊ 'kpa -jei".

17

Pɔo ke Silasi muɛ Tesaloniki

1 Pɔo ke Silasi cɛɛn Anfipoli ke Apoloni -wee ʊʊ nyɔni Tesaloniki. 'Bomɔ Suifu-wi" 'a "jruɪ 'kɪn-gbu due' nɪ-.

2 Pɔo pa 'e e 'di, ka ɔɔ nɔa see e. 'De -kwɪewɪ taan 'di e, ɔ ke ʊba -too'

ε ba o 'de Kea 'a wlu -ε -crua' 'a -ti' 'bn.

3 Ka Sesi 'jea 'kle 'je 'de o 'jea "kunyio' son ε, oo -σε' wo 'pepe 'de υυ -pee, o 'na : Sesi -oo -ti' 'ma 'tmva 'de ao -pee -ta, omo -ni Klisi.

4 Suifu jrv' 'je oo' wlu to' 'bn 'ε, -wee υυ ke Poo ke Silasi po kiun -tadue. 'Kamo Gleki-wi' 'a -tuu"-tuu -υba pleea Kea nu -ke, ε ke dewonynukpae' -tuu"-tuu ke-.

5 'Kaa 'cei nva' 'ji 'e Suifu jrv' 'bn 'ε, 'su υυ 'kuen 'diwonyniun -gbai' "jrui -kiun -kiun"-, -wee υυ -sa -tiba -klu' 'bo -kwlo. 'Su υυ muε 'e Sason o -gbu' 'de υυ 'je Poo ke Silasi kpon -wee υυ 'je υυυυ 'bo nyu "juoi ja-.

6 Uυ sea Poo ke Silasi 'je 'su ε, υυ kpon Sason ke Kea 'a -jei' naavn jrv' 'me, -wee υυ kpa υυυυ 'de -kwlonjeun "juoi, -wee υυ -te -cruen" -saa' -pun" υυ 'na : Nyu -nu, -υυ -gbooa' 'kmu -wee', υυυυ -ji' -ta -kwlo -ke -wee Sason po -gbu".

7 Uυa' nyu tu ε, υυ -wee' "klein a blaa 'blvajei Sesaa 'a ke' won, de-nue' υυ 'na : 'Beo deejro' -ni 'kmu -oo 'nyni ni Sesi.

8 Wlu -nia 'mva- "sie -kwlonjeun ke nyu -kwea de 'i.

9 'De εε' -ti' 'bn ε, Sason ke oo' "dei-wi" -tee' 'o de i -wee υυ "tai-υυυυ 'i.

Poo ke Silasi muε Bere

10 'Bomoo Kea 'a -jei' naavn "sri 'mau' υυ kpa Poo ke Silasi -jei' 'de Bere. Uυ nynia 'o Bere ε, υυ muε 'e Suifu-wi' 'a "jrui 'kiun-gbu 'di.

11 Suifu-wi' -nia 'o -mo ε, υυ jue nyio -ti, ε je -ju -nia Tesaloniki -sii-. Uυ kpuven Tu"bo 'a wlu sin 'soon. Uυa 'cian de 'de 'wi "o 'wi -wee' 'di. Uυa "jree- ε jeejee, -wee wlu Poo a 'tmva -bo ε ni to', 'de υυ 'e kan' 'je.

12 Ua' -tuu"-tuu -je Sesi 'a -ti' to' 'bn 'bomu. Gleki-wi' 'a dewonynynukpae' -tuu" ke "nynun-mainynu -tuu" -jee to' 'bn -ke.

13 'Kaa -ta Suifu-wi' -nia Tesaloniki 'woan ka Poo nia Kea 'a wlu 'tmva' 'bo Bere -ke ε, υυ ji 'o 'ε, -wee υυ paa nyioυυ bi -son.

14 'Bomoo Kletien-wi' "sri υυ po Poo -je o, -wee o mu 'e 'tonie -kwli" fo o, 'kaa Silasi ke Timote sie 'o Bere 'me.

15 Nyu -υυ kpa Poo -jei' ε, υυ kpo' mamaυ 'su υυ je Ateni nyni. -Ta υυa jia de ε, 'bomoo o -tu" υυυυ wlu 'de Silasi ke Timote 'je o jee -too"-.

Poo niε 'o Ateni

16 -Ta Poo a fua Silasi ke Timote 'bo Ateni ε, oo' -suu "kaee "jrui 'de o 'bn, de-nue' 'bo εε' -kwlo -tu 'di ε, "juoi -gbεε' koin 'a 'su -ji" 'o.

17 'De εε' -ti' 'bn ε, o ke Suifu-wi' o, nyu jrv' -υυa pleea Kea 'tmue Kea "juoi -gbεε' -ti 'de Suifu-wi' 'a "jrui 'kiun-gbu 'di, -wee o ke nyu jrv' oo jeeε 'bo -kwlo -kwea a wlu jeejee.

18 Gleki-wi' 'a de "ijuoun klae", υυυυ -ke o -te wlua' -pun", υυa' jrv' 'na : De "ju -no -mo o 'tmv -ta oo jea -soo wlu ε- ? 'De jrv' 'na : ε -ko' -na oo 'tmue 'dui -kea' jre'ε -ti'. De -ti υυa 'da kan' a, emε -ni Poo a 'tmue Sesi 'a -ti' ke "kunyio' son-ti 'de υυ -pee.

19 'Su υυ kpa Poo 'de υυa' 'sra klaa" -son. 'Bo 'a -ta tu 'a 'nyni -ni Areopasi. 'De υυ 'na : -Ma de dee -ε jia i -wee -εε -ti' -ma -tmva a, -a -bεε' -a -je εε' "kpei -ti 'woon ?

20 Du -a sea 'won due' umi -ma -tmv 'de -a -pee, -a -niε "i -a -je 'e i 'de i 'won.

21 'De Ateni-koun -wee' "klein ke 'dui- υυ -tia" 'o Ateni ke υυ -wee' a nu υυa' no" -wee' 'me 'de 'tmva' ke -ti' dee 'a doin" o poa' 'bn.

22 'Su Poo nyna i 'bo 'sra 'a -kwea' -wee o 'na : Ao Ateni-koun, de 'in sia "jrie- o ε, emε -ni aoa' nyu tu ε, ao niε -gbεε' υυ -o 'pepe -ceen'-.

23 -Ta 'ma plea aoa' -kwlo ε, -wee 'ma -sia' di aoa -gbεεa' "jrie- o ε, 'bomoo 'in 'jee 'kwlan due' -ε -kwli" ao 'cru : kea 'srυ. ε nmoo 'i, Kea ao sea juo -wee aoa -gbεεa' "juoi ε, emε -εε -ti' 'ma 'tmv 'de ao -pee.

24 Kea -ε nva 'kmu ke di 'klein -nia 'e 'kmu "kpei -wee -ε -nia 'blva- ke jaun 'a Tu"bo, εε' "ti 'e -gbi" nyio 'o sun poa 'di.

25 Ε se ε -pɔn 'de nyiɔpu 'je ε δε "o de "nyɪ, δε-nyε' εμε -εε -nyɪ" nyiɔpu 'kmɔnɪfeeε' ke dɪ -wee' "klein ke-.

26 Nyɔ "klein -vɔ -jia" 'kmɔ ε, vɔ 'wlvε 'e nyɔ due' -gbai ε nva 'vɔn, -weε ε -te' vɔpu 'blva- 'dii dodo- 'de ε "nyɪ vɔpu nɔ" -weε 'blva- vɔ 'jea 'di "ti ε, ε -gble' ε 'vɔn.

27 Ε nυ εε' δε tu 'mε -weε nyɔ 'je ε i -pɔn, -weε -bo nyɔ a se ε dbεεδε 'kwa i -pɔɔn ε, 'de vɔ 'je ε 'je. 'De -mε 'kamɔ Kea se nyɔ "o nyɔ o tεεn-.

28 -Jε ε nɪa kan' a, -mε -aa nyiɔjɔ 'bleε 'kmɔnɪa' ke i -suua' ke, εμε aɔa' δε 'ijvɔvɔn jrv' 'tmv -ke vɔ 'na : -A -nyε εε' -kooɔ' i -o.

29 Ka -a -nɪa εε' "nynuu -mɔ 'ja a, -mε -a se ε 'bεε- -a -je tɔ' i naa 'de -a -je 'kmɔnɪ Kea 'sanɪ ke 'wei ke "sou "i poo-. -Mɪ 'a dɪ tu ε, ɪ nyε nyiɔ 'ɔ -paadi -o.

30 Dɪ "klein nyiɔ sea "i juo- 'de ɔ nva tein" -nυ -nυ -weε -ε -jεεa 'de -stɔnwɪ 'di ε, Kea se -mɪ kɪn 'kpa, 'kaa εε 'da nyɔ -vɔ -nɪa dɪ -wee' "klein 'mii 'mε la, -weε vɔ 'je vva' dɪsaun "i juo 'de vɔ 'je 'e ε o "biie-.

31 Ε -tuε" nɔ" -weε "ju ε -tea' o ε, ɔ 'e 'kmɔ -wee' "klein 'a 'pee 'je 'de "isrea' 'vɔn. Ε to εε' sɔn 'mε 'bo nyɔ -wee' "juɔi, 'de ɔɔ' "ju tu 'a "kunyɔ' sɔan' 'vɔn.

32 Vɔ 'wɔan "kunyɔ' sɔn-tɪ 'de Pɔɔ 'wɔn 'sɔ vva' jrv' -teε ɔɔ' wlaa' -pɔn", jrv' 'na : -In -bɔ, -aa muε -ma wlv doin" o poa' 'wɪ jre' 'de ɪa' dɪ tu 'a -tɪ' 'vɔn.

33 'Kamɔ vɔ nυ -weε Pɔɔ 'wlv 'o vva' -kwea'-.

34 'Kaa vva' jrv' -wlv 'e vɔpu "klu -vɔ -jea Kea 'a -tɪ' tɔ' 'vɔn. Vva' due' -nɪ Deinsɪ, -mɔ nyε -gbajei -o 'de vva' 'sra klaa" -nyε -sɔn, ε ke 'nyɔkpaɔ' due' -va 'nyɔnɪ nɪ Damarisɪ ke nyɔ jrv' ke-.

18

Pɔɔ muε Korentɪ

1 Ε 'wlv a 'o mu ε, Pɔɔ 'wlv 'o Atεnɪ 'mε -weε ɔ mu Korentɪ.

2 Bomɔ ɔ jεε Suifvɪ due' ɔɔ' 'nyɔnɪ -nɪ Akilasɪ. ɔ 'wlvv 'de Pɔnblva "kpei. ɔ ke ɔɔ' 'nyɔ Plisɪl a 'wlvε

'e Itali δε-nyε' Klodɪ ɔ -nɪa 'blvajei 'demu ε, ɔ nyε Suifvɪ -wee' "klein i vɔ 'je 'o Rɔmɔ 'wlv. 'Sv Pɔɔ mu' ɔ ke vɔ 'e 'jee- -weε ɔ 'nyε 'e vɔpu -pɔn".

3 'De see ε, Pɔɔ 'a dbo ɔɔ nva mε -nɪ ɔɔ dba -tan 'tanfɔ. 'De dbo due' -nyε mε Akilasɪ a nυ -ke. ɔ ke vɔ "ti- -weε ɔ ke vva nυ dbo -tadue.

4 -Kwlewɪ "o -kwlewɪ o ε, Pɔɔ a muε 'e Suifvɪ-wi" 'a "jrui 'kɪn-gbu 'di -weε ɔɔ tɔɔ nyɔ Sesi 'a -tɪ', δε-nyε' ɔɔ nɪεi" Suifvɪ ke Glεkɪ-wi" 'je Sesi 'a -tɪ' tɔ' 'vɔn 'je.

5 'Kaa Silasɪ ke Timote 'wlv a 'e Masedoanɪ -weε vɔ jia 'bomɔ Pɔɔ a "duo ɔɔ' nɔ" -wee' 'vɔn 'de ɔɔ 'tmv Sesi 'a -tɪ' -weε ka Sesi nɪa Klisɪ, 'de ɔɔ 'nyɪε "kpei 'de Suifvɪ-wi" -pee.

6 'Kaa Suifvɪ-wi" 'a 'wɔn vva' po ɔɔ' wlv doin" o, vva -cree" ɔ. 'Sv Pɔɔ bla ɔɔ' 'vɔnpaadi 'mii 'de vɔ -pee, ka nyɔ ɔ -gbaoa' kwa i 'de nyɔ 'ɔ -tɪ' 'vɔn ɔɔ nva : 'In se -ma -tɪ' 'vɔn nɪ 'bode, 'kamɔ ε nɪ-. 'De ɔ wlv ka ɔ 'na : -Bo aɔ "ma a, -mε aɔa' -ce" 'kpa "jrui -o, ε se 'ma -tɪ' nɪ, aɔa' nymɔ se 'bo 'vɔn "jrui nɪ-. De -tba' -ta kaan la 'ma muε 'e nyɔ -sea' Suifvɪ nɪ o "biia'.

7 'Sv Pɔɔ "sie "kpaε' -weε ɔ mu 'e "ju due' -ɔɔ 'nyɔnɪ nɪa Titisɪ Sitisɪ wɔin". ɔɔ' "ju tu a pleεε Kea. ɔɔ' -gbu" ke Suifvɪ-wi" 'a "jrui 'kɪn-gbu tbaa ba "i.

8 'De "jrui 'kɪn-gbu -nyε, "ju -nɪa εε' -jeopoi ɔɔ' 'nyɔnɪ nɪa Krisipuisɪ -mɔ 'jεε Tv"bo 'a -tɪ' tɔ' 'vɔn, ɔ ke ɔɔ' -gbu" -sɔn nyɔ ke. Korentɪ nyɔ -tuu"-tuu -poa' Pɔɔ 'a wlv doin" ε, vɔ -wee' 'jεε Sesi 'a -tɪ' tɔ' 'vɔn -weε vɔ nυ vɔ poɔ "nɪ "jrui.

9 'De "mau'wɪ due' -nyε 'di 'sv Pɔɔ ja ja. 'De εε' ja tu 'vɔn Tv"bo wlv ɔ -pee ε 'na : Favɔn 'bo -vɔn nyε ! -In kpa 'ma -tɪ' 'tmva' nya, -vɔn -bo wɔn "muε,

10 δε-nyε' 'vɔn ke -vɔn -na', nyɔ jrv' se -vɔn sɔn -pɔn" kpaɪ -weε -ma desavɔn "jrui nυ-tɪ. 'Kaa nyɔ -vɔ -nɪa 'ma nyɔ ε, vɔ -tiεi" 'bo -kwlv -nyε 'di.

11 'Sv Pɔɔ nyε 'o Korentɪ -sɔn due' 'cvɪ -mεεo"- -weε ɔ tɔɔ nyɔ Kea 'a wlv.

12 Nɔ" -ε 'di Galion nɪa 'blvajei 'de Akaɪblva "kpei ε, 'bomɔ Suifvɪ-wi"

poo wlu -tadue 'de Poo 'a 'dii 'blea 'a -ti' 'un -wee ub kpo 'e 'pee 'jei "juoi.

13 'De ub wlu ka ub 'na : "Ju -no oo -pon oo 'je nyioopu 'a "jru -jei" -saa 'de ub se Kea -gbεε' i ka Moisu 'a ke' "sia 'nyu ε.

14 Poo a jεe wlua' -pun" -tea' 'su Galion wlu 'e Suifu-wi" -pee oo 'na : 'Oo Suifu, -bo ε nu nyu 'srε i poo -ti ke "ikma -ti jru' kaan 'de ε, -mε 'un 'beεε' 'un 'je 'ma no" 'un "duo- -wee 'un 'je aoa' wlu doin" o po.

15 'Kaa -bo ε nu ba o -too' -ti 'de 'nyu jru' ke aoa' -ce" 'kpa 'a ke'e -ti' 'un ε, -mε aoa' 'su 'a -ti' -nao, 'un se di -nia 'mva 'a 'pee 'jei.

16 -Wee oo nu ubpu i 'de ub 'wlu 'e 'pee 'je -gbu 'di.

17 'Su ub -wee' 'wla 'e Sosteni -nia Suifu-wi" 'a "jrui 'kɔn-gbu 'a -jeopoi "kpei ub -te oo' blaa' -pun" 'bo 'pee 'je -gbu "juoi 'mva-, 'kaa ε se Galion ka "i da mo "pu.

Poo muε Antioxi de

18 Poo -kwle 'o Korenti 'mε kɔn-ke'wle, -wee oo ke oo' de'di -wi" poo wlu 'su oo 'ja 'e -bato' 'di -wee oo ke Prisili ke Akilasi mu 'e Siri. Ub 'woan 'e -bato' 'di 'kpa-ti 'bo Sankre ε, Poo 'wla "jru i, de-nuε' oo cen εε' wlu -tie" 'bo Kea "juoi 'de-.

19 Ub nynia 'o Efesi ε, 'bomo Poo sie oo "dei -wi" 'su oo pa 'e Suifu-wi" 'a "jrui 'kɔn-gbu 'di -wee oo ke Suifu-wi" a wlu.

20 'Su uba baeo' 'de oo 'je 'o ubpu o 'wi nu, 'kaa oo si 'woon-,

21 -wee oo ke ub cɔen "i 'de oo 'na : 'In 'je -ko' -oo jia nynia' -son mu -o mamau 'de Selisalem. 'Ma muε 'no aopu o de jia' -bo Kea -niεi" ε. 'Su oo 'wlu 'o Efesi 'mε.

22 oo 'wlu 'de -bato' 'di oo "sie i 'bo Sesare 'su ε, oo muε Selisalem de. oo ke Kea -gbu -koa' 'jeea 'su oo muε Antioxi.

23 oo nva 'bo Antioxi 'wi pla 'su ε, oo 'kpa -jei" -wee oo jii Galasiblu ke Frisiblu "kpei i 'de oo kuu nyu "klein -ub -jea Sesi 'a -ti' to' 'un 'a di i.

Apolosi niε 'o Efesi

24 Suifvi due' -oo 'nyu nu Apolosi, oo 'wlu 'de Alesandri omo -ji' 'o Efesi. oo "ju tu cen won i. Kea 'a wlu -crua' oo juo εε' wo -sa ka 'mε 'pepe.

25 oo -tuu" ε 'sni 'bo Tu"bo 'a -jei" -wee oo nu ne "kpei. Ka Sesi 'a "kpei -ti nua "klein, 'kamoo oo -se' wo 'de nyu -pee, oo' sie 'o de jrε', 'kaa San 'a nyu "ni "jru po -ti 'a 'su mε oo juo-.

26 oo -tee wlua' -pun" 'de 'fle 'un 'de "jrui 'kɔn-gbu 'di. Prisili ke Akilasi 'woan oo' wlu 'su, ub "duo oo 'un 'ε, 'de ub ke oo mu 'e ub woin", -wee ka Kea 'a -jei" naa -ti 'pean 'de ub -se' wo 'pepe 'de oo -pee.

27 ε 'wlu 'o ε, Apolosi niε "i oo 'je 'e Akai mu. 'De εε' -ti' 'un Kletien-wi" kuue oo' di i 'su ub 'crue 'sbe- -wee ub "nyu oo, 'de nyu -jea Sesi 'a -ti' to' 'un 'de εε' 'blva 'a 'fo tu o 'je oo sin 'soon kpuun-. oo nynia 'e mu ε, nyu Kea nua 'saun "jrui, -wee -ub -jea εε' -ti' to' 'un ε, oo poε ubpu sun o.

28 oo tba Kea 'a wlu -ε -crua' -gboo "jri -sisi' -wee oo toε 'bo nyu -wee' "klein "juoi ka Sesi nua Nyu 'puvi ε. 'De εε' -ti' 'un ε, de ub 'jea 'tmv, ε se nu 'bode.

19

Poo niε 'o Efesi

1 -Ta Apolosi nua Korenti ε, 'bo Poo pleε Asiblu 'a cruu "kpei- -wee oo nyu 'o Efesi. oo jεε 'o Kea 'a -jei" naaun jru' -wee oo -tee' ubpu i, oo 'na :

2 -Ta ao -teea Kea -kwli" 'dee, ao 'je εε' -Suu 'mεε ? 'Su ub wlu' 'de oo ka, ub 'na : Ka Kea 'a -Suu mε nua 'kmu -a se ε juo.

3 'Su Poo -teeε' ubpu i oo 'na : batiε -jewε- ub nu aopu ε- ? Ub 'na : ε San 'a nyu batiε nusun mε ub nu -avn.

4 'Su Poo 'na : Nyu -ub -woan' desavn 'a "i juo -ti, ubpu San po "ni "jru -wee oo wlu 'e -pee 'de ub 'je "ju -oo jia 'e de 'a -ti' to' 'un 'je, omo -ni Sesi.

5 Ub 'woan εε' wlu tu 'su ub poε "ni "jru 'de Tu"bo Sesi 'a 'nyu 'un.

6 Poo -tea' ubpu kwa "jru 'su Kea 'a -Suu "ji 'de ubpu 'un 'ε, -wee ub

-te wlu dee poa' -pɔn" 'de Kea a jaa uɔpɔ wlu 'kwa.

7 Uɔ beea o ε, uɔ 'bɛɛ- "nynunmai 'a -puue 'jɔ 'sɔɔn 'mɛ.

8 'Bo -mɛ 'de ε, Pɔɔ muɛ 'e Suifu-wi" 'a "jrui 'kɪn-gbu 'di -wɛɛ ɔ wai ɔɔ tɔɔ nyɔ dɛ. 'De 'cɔt taan 'di, ɔɔ -pɔn nyɔ -uɔa poa ɔɔ' wlu doin" o ε, uɔ 'je Kea 'a tɔ"bɔdɛ 'ε -tɪ' tɔ' 'ɔn 'je.

9 'Kaa Suifu-wi" 'a jrv' kue "jru, uɔ kmuue pɛɛ "i -wɛɛ uɔa -flɛn Tɔ"bo 'a -je 'bo nyɔ -kwea de "juɔi. 'Sɔ Pɔɔ ke uɔpɔ cɪɛn "i -wɛɛ ɔ ke Kletien-wi" 'wɔ 'de uɔa' "jrui 'kɪn-gbu 'di, 'de uɔ mu 'de Tiranist 'a klai" -gbu 'di. 'Bomɔ ɔɔ tɔɔ nyɔ dɛ 'wɪ "o 'wɪ.

10 'Kamɔ Pɔɔ nɔ mamav 'de -sɪn 'sɔɔn 'di. 'Sɔ Suifu ke Glɛkɪ-wi" -nɪa 'e Asi -wee' 'wɔn Tɔ"bo 'a wlu 'mɛ.

Sefa 'a "nynuu 'a -tɪ'

11 Kea a nɔɛ jrui' klai" klai" 'bo Pɔɔ -cɪɛi".

12 ε nɔɛ 'sɔ tae'fɔ ke -misrɔ -tɪ bla Pɔɔ 'a ku "i ε, ɪmɪ nyɔ a -te 'o 'wɛ-nɔɔ "kpei -wɛɛ uɔa' 'wɛ- ε 'bɔ, 'de -siisain a 'wɔ 'e uɔpɔ 'ɔn.

13 'Sɔ Suifu jrv' -uɔa plea dɪ 'mii -wɛɛ -uɔa nɔa -siisain, u -pɔ' -a -pɔn -uɔ -je -siisain i nɔ 'de Sesi 'a 'nynɪ 'ɔn -ke. Uɔpɔ -wlu ka 'de -siisain -pee uɔ 'na : 'Ma wluɛ ɪ -pee ɪ "si "kpaɛ' 'de Sesi -ɔɔ -tɪ' Pɔɔ a 'tmɔa 'a 'nynɪ 'ɔn.

14 Nyɔ -uɔa nɔa dɛ -nɪa 'mɔa-Suifu-wi" 'a 'sraa -sai klai" Sefa 'a "nynunmai -nɪa -mɛ" 'sɔn, -o.

15 'Sɔ -suusain due' wluɛ uɔpɔ -pee, ε 'na : 'In juo Sesi 'mɛ, -wɛɛ dɛ Pɔɔ nɪa 'ɔn ε, 'ɪn juo -mɛ, 'kaa aɔpɔ mɔ 'ee, aɔa' 'nynɪ wɛ- ?

16 'Sɔ "ju -suusain nɪa 'e 'ɔn -teɛ uɔpɔ blaa' -pɔn", 'kamɔ ɔ bla uɔpɔ mamav 'sɔ uɔ 'kpa 'kwla -wɛɛ uɔ 'wɔ 'o ɔ "juɔi. -Ta uɔ muua uɔ cɛn kui, uɔ nɪɛ -kɔ'ɔ 'sɔ -ta -wee'.

17 Dɛ -nɔɔa 'mɔa- Suifu o, Glɛkɪ-wi" -nɪa 'o Efɛst ε, uɔ -wee' "klein 'wɔɛn, 'de εɛ' -tɪ' 'ɔn ε, faɔn "ji 'e nyɔ -wee' "klein 'ɔn 'ε, 'sɔ uɔa -teɛ' Tɔ"bo Sesi 'a 'nynɪ 'a ni'.

18 Nyɔ -uɔ -jea Sesi 'a -tɪ' tɔ' 'ɔn ε, uɔa' -tuu"-tuu ji' -wɛɛ dɪ sain uɔ nɔa uɔa 'tmɔ ɪ 'bo nyɔ -kwea-.

19 'De uɔpɔ "klu ε, nyɔ -tuu"-tuu -nɪ 'e -uɔ po nyɔ 'srɛ i po jrui' tɛin" -pɔɔ -pɔɔ"- . Uɔa' jrv' ja uɔa' jrui' posɔ 'mɛ -wɛɛ uɔ po ɪ "jri 'bo nyɔ -wee' "juɔi. Nyɔ a naa tɔ' i ɪa' 'sɔt tu 'a sɔɔn' nɪɛ 'wɛi 'a -kwɔ due'.

20 'Kamɔ Tɔ"bo 'a wlu a 'kpa "kpei, εɛ kmaa' 'i, εɛ "nyɪ nyɔpɔ- 'kpi.

Nyɔ paa nyɔ bu -sɔn 'bo Efɛst

21 ɪa' dɪ tu 'wɔa 'o -jei" ε, Pɔɔ nɪɛ "i ɔ 'je Masedoanɪ ke Akai 'ɔn -tie" cɛn -wɛɛ ɔ 'je Selisalem mu, 'de ɔ wlu ka ɔ 'na : -Bo 'ɪn nynɪ 'e ε, -mɛ 'ɪn 'je Rɔmɔ 'je -o -ke.

22 'Sɔ ɔ dɔɔɛ nyɔ -uɔa po ɔ sɔn o 'a 'sɔɔn nya 'de Masedoanɪ. Timote ke Erasɪ ke- mɔ ɔ dɔɔ, -wɛɛ ɔ mɔ'ɔ -cɛ" 'kpa nɔ 'e Asi nɔ" pla ke'wɛɛ.

23 'De εɛ' nɔ" tu 'di nyɔ tai' "maa' dɪ klai" nɔɔɛ' 'de Tɔ"bo 'a -jei" naa -tɪ 'ɔn.

24 "Ju due' nyɔ a 'daa- Demetrɪst ɔ nɪɛ nɔɔblai -o, ɔɔ nɔɛ 'wɛi -wɛɛ ɔɔ bla -gbi" nynuu mɪ" -tɪ -ke uɔa' kɔun-kea Dianɪ 'a -gbu" -kɔɔa', ɪmɪ ɔɔ ple -wɛɛ ɔ ke ɔɔ' dɔnɔɔn a 'je "wliɛ-.

25 ɔ 'kɪɛn ɔɔ' dɔnɔɔn ke nyɔ -uɔ -ke ɔ 'blea dɔɔ due' "jrui, 'de ɔ wlu uɔpɔ -pee ka ɔ 'na : 'Ma 'cɛ, aɔ 'je kan' 'mɛ 'de dɔɔ -nɛ 'ɔn ε, 'bomɔ -aa dɛ 'ɔn 'wɔa' -wee' nɪ-.

26 'Kaa dɪ "klein Pɔɔ 'tmɔa aɔa 'wɔɔn, ε se -ta Efɛst 'a 'sɔ nɪ-. ɔɔ 'tmɔ εɛ' dɛ tu 'mɛ 'de Asi 'a -kwɛɛ -tuu"-tuu 'dii ɔ 'na : -Ku' -ji nyɔ ɔɔ sɔn nɔa -mɪ se Kea nɪ-. εɛ' wlu tu ε, ε doɔa -aa dɔɔ 'mɛ.

27 ε se -aa dɔɔ 'a 'sɔ εɛ doɔa nɪ-, 'kaa εɛ doɔa Dianɪ -ε -nɪa -aa kea 'a -gbu" 'a 'nynɪ. -Wɛɛ Dianɪ -kea'-Asiblɔa ke 'kmɔ -wee' a -gbɛɛa' 'je "ku "kpei 'wɔ 'de uɔ seɛ dɛ 'daa i.

28 Uɔ 'wɔan wlu -nɪa 'mɔa- 'sɔ uɔ 'kpa 'cɛn, uɔ -teɛ -cruɛn" -saa' -pɔn" uɔ 'na : Dianɪ -ε -nɪa Efɛst-kɔɔn 'a -kea ε 'bɛi" !

29 'Sɔ uɔ -teɛ -kli poa' -pɔn" 'bo -kwɔ -wɛɛ uɔ -wee' 'kɪɛn "jrui 'bo -kwɔ -kwea. Kaist ke Aritaki -uɔ -nɪa Masedoanɪ -nyɔ -wɛɛ uɔ -ke Pɔɔ

a na ub kpon ubpu 'me -wee ub kpa ubpu 'e -kwlo -kwea.

³⁰ Poo nre "i o' -ce" 'kpa 'je de 'wlu- 'bo nyu -kwea de "juoi, 'kaa Kletien-wi" kaan o -je de.

³¹ De "ijuoun jru' -ub -nia 'e Asi -ub -ke Poo dbeea ub dbe nyu 'de Poo o -wee ub 'je o 'tmub- 'de o je 'e -kwlo -kwea mu.

³² Nyu -ub -kuan' "jrui 'de ee' no" tu 'di 'de -kli poa 'a 'un e, de jru' a 'tmua jru' 'a 'won e 'mii, nyu jru' -nia 'de ub "klu e, de -ee "jrui ub 'kuan -gblein' e, ub se e juo-.

³³ 'Su ub -sa Alesandri 'de nyu "klu, omo Suifu-wi" a poo 'e nya -wee o -kaa' nyu kwai" 'de o nre "i o 'je ub -pee wlu-.

³⁴ 'Kaa ka o nra Suifu ub 'jea kan' 'su ub -tee "waa' -pun" ub 'na : Diani -nia Efesi-koun 'a -kea'- e 'bei" !

³⁵ -Kwlonjei mo -o ji' -wee -o -kaa' ubpu 'un 'de -o wlu ka -o 'na : Aopu Efesi-koun, nyu -we -see' juo ka Efesi-kwlo nra Diani -kea 'a -gbu" ke ee' koo' de -wba 'e jaun 'di 'a 'deifuoi e ?

³⁶ Nyu -o -jea ee' de tu 'un -too' o se ni-. Ao -te 'tun, ao 'bo de "o de-nue" 'de "kpeicrea' 'un.

³⁷ De-nue' nyu ao ja -ta se desavn jre' nu 'de ub se -aa Diani -kea won o to-.

³⁸ 'De -bo Demetrist ke o' dbonubn nre "i ub 'je nyu "kuan poo e, -me 'wi nyu a 'jea 'pee i e, ub ju'. 'De ub juo nyu -uba -jea nyu 'a 'pee 'me -ke, -me 'demo ub 'je mu -wee ub 'e "kuan po ka-.

³⁹ 'De -bo aoa sea de jre' i -tee' e, nyu a mue -me 'tmua' 'bo nyu -wee' "juoi.

⁴⁰ Nyu a mue -a -klipoun 'daa' 'de de -nuba -sian -ta 'a -ti' 'un, 'de bo' -a bla -ta, e se 'jo' 'ble. -Bo nyu -tee' -a i e, -ta -a -jea "kuan -sa -wee -a -je e po, 'bo se ni-.

⁴¹ O -koa' wlu -ni 'a 'tmua' 'su o poe ub -wee' -jei", -wee ub mu -gbein" o i.

20

Poo mue 'e Masedoani

¹ -Ta uba' -kli -ne 'bo 'su Poo 'kuen nyu -ub -jea Sesi 'a -ti' to' 'un "jrui -wee o kuu ubpu 'a di i, 'de o ke ubpu poo wlu, -wee o mu Masedoani de.

² O plee ee' 'blba- tu "kpei- -wee o "nyu Kletien-wi" 'kpi 'de wlu o 'tmua 'un. 'Su o mue 'e Grest.

³ 'Bomo o nu 'ci taan. O -tee -bato' 'di 'kpa -ti -wee o 'je 'e Siri mu 'de-. 'Su ka Suifu pooa o' desavn "jrui nu -ti, o 'won 'su o 'na : -Bo e ni kan', -me 'ma mue 'e Masedoani de.

⁴ Nyu -ke o mua mamau -ub nynia 'de Asi 'a 'nyni ka : Pirisi 'a "ju Sopatee -mo 'wlu Bere, Aritaki o Sekon 'wlu Tesaloniki, Kaisi -wba Dεεbu ke Timote ke, e ke Tisiki ke Trofimu, -wi" -mu 'wlu 'e Asi.

⁵ Nyu -nu ub -pu -si' 'e nya -wee -uba fuo -avn 'bo Troasi.

⁶ -Apu mo e, -bo Suifu-wi" 'a -ko' -ee 'nyni nra -di'pen -e sea -puun" de o mu 'a -ko' 'wlu 'o -jei", -wee -a -kpa -bato' 'di 'bo Filipu 'de -a nu 'wi -mm" 'bo -jei" -wee -a -je ubpu 'bo Troasi 'de -a -wee' nu 'o 'doo due'.

Poo 'a 'bo Troasi mua' 'a de 'bo- ni

⁷ 'Doo "i-saawu 'a -kwie" ka a, -a -kuen' "jrui -tadue -wee -a -je Tu" 'bo 'a diide di 'su Poo a wlu 'de Kletien-wi" -pee, de-nue' -bo -son' -sin' e, o mue mua', 'kamo o wlu mamau 'su -too' cen 'un.

⁸ 'De nebi -tuu"-tuu -ni 'e "jei -gbu 'di -a -kuan' "jrui e.

⁹ 'De -kooa" i -too due' -o 'nyni nra Etisist e, o -tee 'bo flen'meti "i. -Ta Poo nra wlu -toon -ni 'a 'tmua 'a, -me o nre 'e "nyu 'o bie'. Oo' "nyu" 'mua- nue' 'su o je 'e "jei-gbu 'a taan -ne 'di 'wlu, o je i -ka 'no -son. -Ta nyu a koo "jei, -me o 'mee.

¹⁰ 'Kaa Poo "sie i, o jie ja 'bo o "kpei -wee o "duo o 'un, o po o sin 'dii' de o 'na : Ao 'bo pee i plee, de-nue' o' -suu ni 'de o 'un 'e ke.

¹¹ 'Su o 'ja 'e -gbu" 'di de -wee o cien -di'pen i 'de ub di e, -wee o -te wlu' -pun" ke'wle. O wlu' mamau 'su -son' je -sin'. O -koa' wlu' 'su o 'kpa -jei".

¹² Ub ja -kooa" i -too -no 'o "kunyio' son -ne 'me 'bo uba' -kwea'-. Ee' de

tu nre uba 'mua -ti klae" -wee e kuu
ubub 'a di i.

Poo 'wiba 'o Troasi e, o mue Mile

13 -Apu mo e, -aa mue nya -wee -a
-je -bato' di 'kpa 'de e 'je -a Asosi kpa.
'Bomoo -a -je Poo 'un "duo-, 'kamoo oo'
-ce" 'kpa nre to' "kpei-, de-nue" o nre
'i o 'je 'bluoi naa- -wee o 'je 'o mu.

14 O jeea -avn 'bo Asosi 'su e, -a
"duo o 'un 'de -bato' di -wee -a -wee'
mu Mitilenu.

15 -A -wiba 'o -mo e, -a -naa "ni
"kpei. -Ta -son' o -stan' 'su -a nynie
'o Kiosi -blua -pun". -Son' jre' -stan'
ke'wle -a nynie 'o Samosi-blua "kpei
-wee -a -wlu 'o -mo 'de -a kpon 'kpuu
'bo Mile.

16 Poo 'a -ce" 'kpa -nie "i -wee o
-blaa Efesi-kwlo 'de o se bu ko, -wee
o je no" -wee' -sii 'de Asi, de-nue' oo
cree "kpei- -wee -bo ee' de tu 'bee-
e 'je nuu e, 'de o 'je Selisalem ni-
Pantekoti 'a -ko' wi o.

*Poo wlu e Kea -gbu 'a nyvsoa -nia
Efesi -pee*

17 'Bo Mile mo Poo ni -wee o dbo
nyv Efesi uu mu Kea -gbu -jeopoun
-nia 'emu 'daa'.

18 -Ta uu nynia 'bo o -pun" 'su e, o
wlu e uu -pee ka o 'na : De -wiba 'e
'i-saawt -e 'di 'un jia 'no Asi -wee -e
-jeea -stanwt e, ka 'un nua nasun 'de
ao -pee e, ao -wee' jue'.

19 'In nre Tu"bo 'a dbo 'de -ce" ja
jaa' ke "miini 'un 'de 'kle Suifu-wi" a
-tua" 'un 'a -kwea'.

20 Ao 'je kan' 'me di "klein -koon
-ti' 'de aoa' -ti' 'un e, 'un se ia' de ka
'kwla -tu", faun jre' se 'un nu. 'In plee
"kpa' woi ke -gbi" 'dii -wee 'un 'tmu
t 'de ao -pee, 'de 'un too t aopu-.

21 'In 'da Suifu o, nyv -sea' Suifu ni
'me 'de uu 'je uba' disain "i juo-, -wee
uu 'je 'e Kea o "biie-, 'de uu 'je Tu"bo
Sesi 'a -ti' to' 'un 'je.

22 'De kaan ka, Kea 'a -Suu -tee' 'un
-klaan" "kpei 'de 'ma mu Selisalem.
De -e -jea 'un "jrii nuue 'demu e, 'un
se e juo-,

23 Kea 'a -Suu a 'tmua 'un -pee
-kwlo "o -kwlo 'ma ceean 'dii, e 'na

: 'De Selisalem -ma mua, "cun ke 'kle
-a fuo -un 'demu.

24 'Kaa 'un se 'ma -ce" 'e 'kmv -me
de 'un 'je. De -koon -ti' me -ni 'un
'je 'ma plea' nya kpa 'de 'mua- 'un,
-wee dbo Sesi -tea' 'un kwa 'un 'je e
"jru -cra'. Ee' dbo tu me -ni Kea 'a
'saavn ke -poia" -ti 'a 'tmua'.

25 De 'un jua' eme -ni kaan ka la 'ja
a, aopu o "klu 'un jiaa 'de 'un 'tmua
Kea 'a tu"bode 'e -ti' e, 'un 'je kan' 'me
ao se 'ma "jua- "jrie- 'jeei 'bode.

26 Eme -ti 'ma 'tmue 'pepe 'de aopu
-pee -stan aoa' nyv due' 'a nymo se
'un "jru ni-.

27 'In -tu" ao Kea wlu 'a 'sni -wee'
"klein 'me, 'un se de jre' 'kwla -tu".

28 Ao -tu" aoa' -ce" 'kpa ke aoa'
de 'di -wi" Kea 'a -Suu -te ao kwa 'a
-ti'. Kea 'a -gbu" ee' "ju 'a nymo -wla
i -tian' a, ao -tu" ee' -ti'.

29 'In jue' -bo 'un 'wlu 'no nyv ka
-ci' nua -uu -nia kan' a, uba mue 'de
aopu "klu jia'. Uba nyv tu e, uu se
aopu "i "tai.

30 -Wee 'de aopu "klu nyv jru' 'je 'e
'wlu 'de uu 'je si 'tmv -wee uu 'e Sesi
'a -ti' to' 'un 'jeun 'a "jru -jei" -saa-.

31 Ao -tu" aoa' -ce" 'e -ti' 'ja, -wee
ka 'de -sun taan 'di 'un -saa aopu fen'
due 'due 'de "miini 'un jeejee e, ao 'je
e -kwlo o po.

32 Kaan la 'ja a, 'un -tee' aopu- Kea
ke ee' 'saavnwlu kwa, de-nue' eme
-bee' -e -je aopu- 'kpi "nyi, -wee ao
ke nyv e -teea kpoi" 'je 'ken i plaan-.

33 Nyv jro' o 'wei o, oo' 'sani o, oo'
'unpaadi 'a 'ton se 'un 'de po.

34 Aoa' -ce" 'kpa 'je kan' 'me 'ma sin
-ni, umu 'un nuu dbo 'un -wee 'un ke
'ma 'ce-wi" 'je de -a di.

35 De 'un tooa aopu 'de -mee' -ko
'di e, eme -ni 'kamoo nyv 'je dbo
nu -wee o 'je nua" nyv kwa woi
-te'. -Bo -aa sea kan' -mo nu e, -me
wlu Tu"bo Sesi 'a -ce" 'kpa 'tmua -a
-blee' -kwlu" o 'na : Nyv de "nyia'
'blee 'mua-, e je nyv "nyi -un de -sii-.

36 Poo -koa' wlua' kan' 'su e, o ke
uu -wee' poe 'koi- -klu' -wee uu bae
Kea.

37 'Su uυ -wee' a -fɪn" -ble -ble, uυ -gblee Poo -kwɪ" -wee ɔ ke uυa poo wlu.

38 De "kaea' uυpu "jrii kpleiin, emε -nɪ ɔ 'na uυ ke ɔ se 'jei 'bode. Uυ kpu -jei" mamaυ 'su uυ nynii ɔ 'e -bato' wɔin".

21

Poo muε Selisalem

1 -A -ke uυ cεεan "i 'su -a -ja -bato' 'di -wee -a mu Kɔsɪ. -Sɔn' -sɪan' -a muε 'e Rodεsɪ. 'Bomɔ -a -wɪ -wee -a mu Patara.

2 -A -jεε 'o -bato' -εε mu 'e Fenis-ibɪua "kpei ε, 'su -a -kpe 'di -wee -a mu.

3 -Ta -aa -jeea Sipru -blua i 'su ε, -a sie 'e kvan o fɔ o, -wee -a -muu 'de Siribɪua o fɔ o, 'de -a kpuv 'kpuυ 'bo Tii. 'Bomɔ dɪ -ɪ -nɪa 'e -bato' 'di 'je i "sii-.

4 -A -jεε 'o Sesi 'a -tɪ' tɔ' 'uν 'jeυn, -wee -a -ke uυ -te i 'de 'dɔɔ due' 'di. Kea 'a -Suu -saa uυpu fen' 'de Poo 'a -tɪ' 'uν -wee uυ wlu ɔ -pee ka uυ 'na : -In -bo Selisalem muε.

5 'Kaa 'dɔɔ due' -ne -cra "jru 'su ε, -a kpuv -aa -je i uυ ke uυa 'nynukpae' ke "nynuu- -wee' ja -a -jei" mamaυ 'su -a je -kwɔ 'mii -kwε- -wee -a po 'kɔi- -klu' 'bo "ni -kwɪ", 'de -a -bae Kea.

6 Uυ ke -a -wee' pooε wlu due 'due 'su -a -ja 'e -bato' 'di -wee uυpu mu -kwɔ de.

7 -Aa -bato' 'di 'kpa' -ne 'bo Tii mɔ -a -craε "jru -wee -a mu Putolemaisɪ 'de -a -ke -aa de'di -wi" 'je 'jee-. -A nuε 'o uυpu o 'wɪ due'.

8 -Sɔn' jre' -sɪan' 'su -a -kpa -jei", -wee -a nyi Sesare 'de -a pa 'e Filipu -ɔ -nɪa Kea 'a -tɪ' 'tmvi o -gbu", nyu -mε" 'sɔn uυ 'cra i -wee uυ -tea dbo kwa 'de Selisalem Kea -gbu 'di 'de ε, ɔ nɪε uυpu 'a due' -o.

9 ɔ 'bleε "nynuunynukpae' -nyiiε -uυ se jra "ti due' -wee -uυ -nɪ Kea 'a wlu 'kwajaav.

10 -A nuε 'o 'wɪ pla, 'su Kea 'a wlu 'kwajaai due' -wɪ 'e Suide -ɔ ji, ɔɔ' 'nynɪ -nɪ Akabisɪ.

11 ɔ ji' ɔ je -a -jεε, 'su ɔ "due Poo 'a wɪ 'uν -wee ɔ san ɔɔ' -ce" 'ε bɪ ke sɪn

ke-, 'de ɔ 'na : De Kea 'a -Suu 'tmva, ε ka : "ju -ɔ -blea wɪ -ne ka Suifu-wi" a mu ɔ saan' ka 'de Selisalem -wee uυ 'je ɔ nyu 'srυ "nyɪ.

12 -Ta -a -ke nyu -nɪa 'o mu 'wɔan wlu -ne 'su ε, -aa baεε Poo i -wee ɔ je Selisalem mu.

13 'Kaa ɔ wlu' ka ɔ 'na : Deε -tɪ aɔa -fɪn" 'uν, -wee aɔa pooa 'ma pee ε- ? ε se 'ma saan 'a 'su -mε nɪ-, -bo ε nɪ 'uν 'je Selisalem mu -wee 'uν 'je 'mε 'de Tu"bo Sesi 'a 'nynɪ 'uν mɔ 'de ε, 'uν -tee εε' kein"ke.

14 -A nuε' -nu -nu, 'kaa -a se ɔ "wɔin 'baε-, 'su -a -bɔ ɔɔ' i baε -tɪ 'mε, -wee -a -na de Tu"bo nɪa "i, emε -ε -je nuε-.

15 'Wɪ -a nuε 'o mu -kwεa 'su -a -nmaεε -aa dɪ -wee -a mu Selisalem.

16 Sesi 'a -tɪ' tɔ' 'uν 'jeυn -nɪa Sesare 'a jru' kpa -a -jei", -wee uυ kpa -avv 'de "ju due' -a -jea 'uν koo wɔin". ɔɔ' 'nynɪ -nɪ Manasɔn, ɔ 'wɪε 'e Sipru-blua "kpei, ɔ nɪε Sesi 'a -tɪ' tɔ' 'uν 'jei -o sese.

Poo muε Saki 'i-tee'

17 -A nynia Selisalem ε, -aa de 'di-wi" kpuv -a sɪn 'sɔɔn 'de 'mva- 'uν.

18 εε' -sɔn' -sɪan' Poo ke -a muε 'e Saki wɔin", 'demɔ Kea -gbu -jeopuυn -wee' 'kɪn- "jrui.

19 Poo ke uυ 'jee la 'sasa -wee dɪ "klein Kea nuε 'de ɔɔ' dbo 'a -tɪ' 'uν 'de nyu -sea' Suifu nɪ "klu ε, ɔ -tee -wee ɔ po ɪa' "kuan.

20 Uυ kɔa' ɔɔ' "kuan -ne 'wɔan 'su uυ poε Kea 'se- -wee uυ wlu ɔ -pee ka, uυ 'na : -Aa de'di, -ma -jee', Suifu -tuu"-tuu -uυ -kpa Sesi 'a -tɪ' tɔ' 'uν 'jeυn ε, uυ -wee' "klein -sie' Moisɪ 'a ke' o.

21 'Kaa de uυ 'wɔan 'de -ma -tɪ' 'uν ε ka : De -ma tɔɔa Suifu-wi" -uυ -tia" 'e nyu 'srυ "klu ε, emε -nɪ -uν -na uυ 'je dɪ "klein Moisɪ 'a ke' 'tmva kwa -sɔn -saa, 'de uυ 'bo uυa' "nynuu- 'klen kpa' -wee uυ 'bo 'o -a "bo -wi" 'a kplɪn 'de blaa.

22 Ka -a -je nu 'ja a- ? De-nuε' ka -uν jia uυ -wee' a muε 'wɔan' see.

23 De -aa mua 'tmva' 'de -uν -pee ε, -uν nu ε. -A -bleε nyu -nyiiε -uυ cεn wlu -tie" 'bo Kea "juɔi.

24 Uv ke -in mu -wee ka Suifu-wi" 'a ke' "sia 'nynti e, uv ke -in -je kan' nu, -in -sa nyu -kei" -wee uv 'je uba' "mu- cen. -Bo e ni kan' a, -me nyu -wee' a mue jua' ka di uv 'tmua 'de -ma -ti' 'un, i nia si e. 'De -mo -nie ke' won 'jei -o -ke.

25 -Bo e ni nyu -sea' Suifu ni -wee -uv -kpa Kletien-wi" -mu e, -me de -a -beea' wlu "kpei e, eme -a -tmu 'de uv -pee 'de uba' 'sbe kpa' 'un. -A -na uv 'bo nmi -e -wlu 'e koin 'a 'sraa -sa 'in die, uv 'bo nmi 'a nymo ke nmi -e -mea fuan 'fun die, -wee uv 'je 'nynti -san nu-ti 'bo.

26 'Su Poo ke nyu -nu mu' -wee de Suifu-wi" 'a ke' "sia 'nynti e, uv nbe. -wee 'w- e 'di ee' de tu 'jea nbe, 'de o 'tmu i 'de Kea -gbu klaa" 'di, e ke 'w- e 'di uba' 'sraa- 'jea -saa due 'due ke-.

Uv kpon Poo 'me 'de Kea -gbu klaa" 'di

27 'W- e -me" 'son -ni a jie -sia' 'su Suifu-wi" -wlu 'e Asi 'je Poo 'me 'de Kea -gbu klaa" 'di, 'su uv paa nyu bi -son, -wee uv kpon o.

28 'De uba "wo uv 'na : Israe-koun, ao -too" -a "i, "ju -o -wlu 'blva -wee' "klein ke Israe-koun ke Moisi 'a ke' ke Kea -gbu klaa" -ne 'dei -ta "o -ta a, o ka. "Ju due' -sea' Suifu ni e, omo o paa 'e Kea -gbu klaa" 'di, Kea 'a -gbu" klaa" -e -kweai e, 'de o -se -ghan.

29 De-nue' -wee uba 'da kan' a, eme -ni uv 'je Trofim -o -wlu Efesi ke Poo 'me 'bo -kwlo 'de-, uvuv a naa to' i uv 'na : -Me omo Poo paa 'e Kea -gbu klaa" 'di.

30 Ee' de tu 'a -kli -tee 'kpa' -pvn" 'bo -kwlo. Nyiuv- a ple' -ta "o -ta 'su uv kpon Poo 'me, -wee uv "klo i 'de uv -so 'e Kea -gbu klaa" 'di. 'Bomo uv "sri uv je ee' kpa" -wee' "woin kan.

31 Uba -pon Poo 'a 'dbaa -ko i 'su ka ee' -kli nia 'kpa' 'bo Selisalem ee' -cnu" e mu' e je 'a "soa 'a 'blei jee-.

32 'Bo e "sri o je "jru jevn ke "soa-wi" 'un "duo- o ke uv kpa 'e uvuv o plea'. Suifu-wi" 'jea "su 'a 'blei ke oo' "su "jrie- 'su uv 'bo Poo 'a bla-ti 'me.

33 'Su "su 'a 'blei 'kpa Poo -pvn" -wee o kpon o, o soon -gbaae' 'e "dbi 'soon ! -Wee o -tee' de o nia 'un ke de o nua 'a -ti' i.

34 'Kaa 'de nyu "klu e, jru' a -sa 'un 'e 'no, jru' a -sa 'un 'e 'no, oo' 'won de jre' i -gblein', 'su o 'na : Ao kpa Poo 'de ao 'je o 'e -gbu" -e -pooa 'saan 'dei 'di kpa.

35 -Ta Poo a mua -wee oo tba -gbu" -ne 'e won bu 'i, -me "su 'blee o 'jei 'de nyiuv 'a -ti' 'un,

36 de-nue' nyu "klein -uv -kaan uvuv 'de e, uba "wo- uv 'na : Ao 'dbo ! Ao 'dbo !

Poo 'tmue oo' -ce" 'e "kpei -ti

37 -Ta uba kpa Poo 'de -gbu" 'bomo o -tee' "su 'a klaa" i ka 'de Klekwlu 'di o 'na : 'In 'bee- 'un 'je de-saan" 'tmuv ? 'Su o -tee' Poo i o 'na : -In -juo Klekwlu po ka 'me 'dee- ?

38 -In se Esip i -o -ke nyu 'dbaun 'a "wlu -nyie poa -kli 'w- 'soon -ta -wee -o -ke uv mua 'e -puon" blva "kpei nu- ?

39 'Su Poo "due wlu 'un, o 'na : 'In-, 'un nie Suifu -o, 'un 'wlv 'bo Tasu 'de Silisi. 'In 'wlv deawon ni -Kwlo 'di. 'Ma bae -un -e, -in -nyu" 'un wlu -wee 'un 'je uv -pee wlu.

40 'Su "su 'a klaa" 'na : -In -wlu. -Wee Poo nyna i 'bo "kplu "kpei, 'de o 'kaa- nyu 'un 'su uv -wee' nbe -snii' -wee Poo po Suifwlu 'a -ce" 'kpa o 'na :

22

1 'Ma de'di -wi" ke 'ma "bo -wi" ke ao po doin" i la -wee de 'un 'jea 'tmu 'de 'ma "kpei -ti 'un ao 'je e 'won.

2 -Ta uv 'woan Suifu- -wlu 'de o 'won 'su uv -wee' 'a -snii' -teea' 'kpa "kpei ke'wle, -wee Poo 'na :

3 'In nie Suifu -o, 'un 'wlv 'bo Tasu 'de Silisi, 'kaa -ta Selisalem mo 'un 'bee "i, Gamalie mo -paa 'un -a "bo -wi" 'a ke' 'e klai" 'pepe. Ka ao 'blea 'kpi 'de Kea 'a -ti' 'un -stanw- 'di, 'kamo 'un ni tein" -ke 'de-.

4 Nyu -uba naa Tu"bo 'a -jei" e, 'un 'nye uvuv 'un 'e mamau 'su e je uvuv 'a 'dbaa' "jru "kpei- po. 'Ma nyna

'nynukpae' ke nmai i -wεε 'ma po uupu -kaso 'di.

5 'Sraa -sai klaa" ke nyu-coun' -wi" -nia 'e aopu "klu ε, ka -ti' 'ma 'tmua i nia tɔ' ε, uɔ ju'. uɔa' -ce" 'kpa -nyu" 'un 'sbe 'de Kletien-wi" -nia Damasi 'a -ti' 'un. 'Bomɔ 'ma mu -wεε 'in 'je nyu -uɔ -jea Sesi 'a -ti' tɔ' 'un kpun 'de 'in 'je uupu san -wεε 'in 'je uupu Selisalem ja- 'de uɔ 'e -kaso 'di mu.

Pɔo 'tmue ɔɔ' Sesi o i "biie -ti

6 -Ta 'in nia mua' a, -wεε 'ma "kuban Damasi i ε, -mε 'jru -tee -gbao'. 'Su -son' klaa" -wlu 'e jaun 'di -ε -sun' 'de 'un 'dewoi.

7 'Su 'in -ka i 'bo 'bluɔ -wεε 'in 'wɔn wlu jre' -ε -wlu 'un -pee ka -ε -na : Sɔo, Sɔo, dεε-ti -ma -tu" 'un 'kle ε- ?

8 -Wεε 'in -tee' ε i ka, 'in 'na : -Mɔ nyɔ -o ε-, Tu"bo ? 'Su ɔ 'na : 'Mɔ Sesi -wlu Nasareti -ma -foan' tu o ε, 'mɔ -o.

9 Nyu -uɔ -ke 'ma -a -na uɔ 'jee-son' -ne "jrie- 'mε 'pepe, 'kaa wlu -je -wlu 'un -pee ε, uɔ se -mε 'wɔn. 'Su 'in 'na : Tu"bo, dε 'in 'je nu ε- ?

10 -Wεε Tu"bo wlu 'un -pee ɔ 'na : -In son 'un, -in mu Damasi, 'bomɔ dε "klein -in -jea nu ε, uɔ 'je ε -un -tɔɔ.

11 -Son' klaa" -ε -stan' 'un kwa 'jru-gbao 'bo -jei" 'mua- 'a -ti' 'un ε, 'maa 'je i -wεε 'ma 'ce-wi" -ke 'in na uupu -kpun' 'un -ciεi" -uɔ kpa 'un Damasi.

12 -Ta ε nia kan' -mε "ju due' -ni 'o Damasi ɔɔ' 'nyu -ni Ananias, ɔɔ' "ju tu -srei" ɔɔ 'jeε Kea 'a ke' wɔn. Suifu-wi" -nia 'o Damasi -wee' a po ɔ -ti' o.

13 ɔmɔ -ji" -ɔ -jeε 'un 'de -ɔ -wlu 'un -pee ka ɔ 'na : Sɔo 'ma de'di, -ma "jri 'bai- -in -je i 'je. 'Bo ε "sri 'ma "jri je 'bai- 'in je i 'jea' -pun" -te.

14 'De ɔ 'na : -A "bo -wi" 'a Kea -teeε -un kpɔi" sese -wεε -in -je εε' -kwlu tu juo- 'de -in -je "Ju -srei" "jrie- 'jee-, -wεε -in -je ɔɔ' -ce" 'kpa 'a wlu 'wɔn,

15 dε-nuε' -in -je ɔɔ' -ti 'a -ta 'jei ni -o, -wεε dɔ -in -jea 'de -in -wɔan -wεε -in -ju 'tmu 'de nyu -wee' "klein "juɔi.

16 -Je ε nia kan' -mɔ 'ja a, -in -bo imaa, -in son 'un -in -je "ni "jru poε

'de -in -je Sesi -ma Tu"bo 'daa- -wεε -ma dɔsain 'je -kwε-.

17 -Ta 'in jia Selisalem de, -wεε 'in nua Kea baea' 'de Kea -gbu klaa" 'di ε, 'bomɔ Kea tɔɔ 'un dε jre' 'de jajri 'un.

18 'In 'jeeε Tu"bo "jrie-, -wεε ɔ wlu 'un -pee ɔ 'na : -In -wlu -ta Selisalem -too"-, dε-nuε' dɔ -ma mua 'tmua' 'de 'ma -ti' 'un ε, uɔ si 'wɔɔin see.

19 'Su 'in 'na : Tu"bo, ka 'ma mua "jrui 'kun-gbu 'dii -wεε nyu -jea -ma -ti' tɔ' 'un 'ma bla uupu 'de 'ma poa uupu -kaso 'di ε, uɔ ju' 'pepe.

20 'De -ta uɔ 'dbaa Etiein -ma -ti' 'a -ta 'jei ε, 'in ni 'o 'ε -ke. Nyu -uɔ -dɔɔ 'ma poε uupu -ti' o, -wεε 'in -te' uupu 'a 'unpaadi i 'bo 'un -pun".

21 'Su Tu"bo 'na : -In mu, 'ma muε -un -ta -tɔɔn dɔoa' 'de 'blua 'sru -pee.

Pɔo 'na ɔ nuε Rɔmε i -o

22 Uɔ poε Pɔo 'a wlu doin" o mamau ε je wlu -ne jεε-, 'su uɔ -wee' -saa -cruen", uɔ 'na : Ao -sa "ju -no 'kmu, ɔ se 'kmu ni ka ni- !

23 Uɔa bla -ki uɔa -sa uɔa 'unpaadi 'un, uɔa poɔ i 'bluɔ o i -wεε uɔa po "puue" 'jei.

24 'Su "su 'a 'blei- 'tmuε nyu -wεε uɔ 'je Pɔo 'de -gbu" -pooa 'saan 'dei 'di kpa 'de uɔ 'je ɔ klae 'un kpa -wεε ɔ 'je dε -εε -ti' nyu a -sɔɔ -cruen" "kpei 'tmu.

25 'Kaa -ta uɔ saan Pɔo -wεε uɔ 'je ɔ bla 'su ε, ɔ wlu' 'de "su 'a 'blei- -pee ɔ 'na : Ao 'bεε- 'mε ao 'je Rɔmε i bla, 'de -mε 'kamɔ nyɔ jro' se ɔɔ' 'pee 'jee ?

26 "Su 'a 'blei- 'wɔan wlu -ne 'su ɔ muε "su 'a klaa" fεn' -saa' ɔ 'na : Ka -in -je εε' sun nu ε- ? "Ju -no, ɔ nuε Rɔmε i -o.

27 'Su "su 'a klaa" -no ji' -wεε ɔ -tee' Pɔo i, ɔ 'na : -In -nuε Rɔmε i -oo ? -in -tmu ε 'de 'un -pee'. 'Su Pɔo 'na : Kun.

28 -Wεε "su 'a klaa" "duo wlu 'un, ɔ 'na : 'In 'wɔan Rɔmε i 'kpa-ti ε, 'in ja 'wei -tuu". 'Su Pɔo 'na : 'Mɔ 'wlu ε 'un 'ε.

29 'Bo ε "sri nyu -uɔa ji ɔ blaa' -wεε ɔ 'jea wlu ε, uɔ je ɔ kun -saa. "Soa 'a klaa" 'a -ce" 'kpa -mɔ ε, ka Pɔo nia

Rome i -wεe o soon -gbaacɛ' ε "dbi i o 'jea kan' 'su faun nuɔ'.

Pɔo mue 'o -gbajeun "juɔi

³⁰ De -εε -ti' 'un Suifw-wi" bla Pɔo -ti' "kpei ε, "soa 'a klaa" -niɛi" o 'je εε' bu 'mii 'wɔn 'pepe. Emε -ti -sɔn' -sɔn' 'su o kain Pɔo i -wεe o 'tmɔɔ 'sraa -saun 'a klae" o, -gbajeun -wi" 'de uɔ 'kɔn- "jrui -wεe o ja Pɔo 'bo uɔa' -kwea'-.

23

¹ Pɔo "sia -gbajeun -nu "jrɛ- 'su o 'na : 'Ma de'di -wi", 'un nuɔε Kea "juɔi 'de pεe 'dɔe 'un, emε -ti 'ma pεe se 'un "bli -cε' mamaɔ 'su ε je 'e -sɔnwi 'di jεε-.

² 'Su 'sraa -sai klaa" Ananiast wlu' 'de nyɔ -uɔ -tea Pɔo 'a blaa' kein'ke -pee o 'na : Ao po o 'kpa 'wɔn !

³ 'Su Pɔo wlu o -pee o 'na : Kea mε -je -un bla, -mɔ -o -kɔ' blo' nyɔ 'wla "ko "jrɔ ε, -in -tee i -ma jea 'ma 'pee 'je ka kε' 'da-, -wεe -ma -cε" 'kpa -saa kε' 'de -ma -tmɔɔ' nyɔ uɔa bla 'un.

⁴ 'Su nyɔ -uɔ -niɔ 'o o -pɔn" uɔ 'na : Kea 'a 'sraa -sai klaa" mɔ -ma -cree" a 'oo ?

⁵ 'Su Pɔo 'na : 'Ma de'di -wi", ka ε niɔ 'sraa -sai klaa" 'un sɔ juo-. Ao kɔn -kɔn. de-nuε' wlu -crua' ε 'na : Nyɔ -niɔ -ma klaa" -in -bo o wlu saun -pee 'tmɔε.

⁶ Ka Fariseen ke Sadiseen niɔ -gbajeun -wεe uɔa 'jea oɔ' 'pee o 'jea kan' 'su o kpa wlu' "jei 'bo uɔɔɔ "juɔi o 'na : 'Ma de'di -wi", 'un niɔ Fariseen 'ε "ju Fariseen -o. "Kunyɔɔ' sɔn -ti -a -wee' 'jea tɔ' 'un ε, emε -εε -ti' 'un nyɔ a 'je 'ma 'pee.

⁷ O 'tmɔa wlu -niɔ 'mɔa- 'su -cruen" sɔn 'un 'ε 'bo Fariseen-wi" ke Sadiseen-wi" 'nyɔi, 'su uɔ -seea' 'un,

⁸ de-nuε' Sadiseen-wi" -mɔ 'na : "Kunyɔɔ' sɔn-ti o, Kea 'a "suɔ 'a -ti' o, -suu 'a -ti' se tɔ' ni-. 'De di 'a kpe taan -ni, Fariseen-wi" 'je -mi tɔ' 'un 'ε.

⁹ Uɔa "wɔɔ- uɔa muue "jrɔ o 'su kε' wɔ-saun jrɔ' -niɔ 'e Fariseen-wi" 'a 'fɔ o ε, uɔ sɔn 'un 'ε, uɔ ke nyɔ -tee 'wɔin -sia' -pɔn" 'de uɔ 'na : Desauɔn -a -jea 'je 'de "ju -nɔ 'un, ε se ni-. "Ko

-suu jrε' o, "ko Kea 'a "soai jrɔ' -tuu" o wlu wɔn -ε, -a se -mε o juo-.

¹⁰ Uɔa' ba o -tooa' a 'kpa "kpei εε mue nya. 'Su uɔ je Pɔo tii cεn, εε' faun a nu "suɔ 'a klaa" 'mε. Emε -ti o 'tmɔɔ- "suɔ -wεe uɔ 'je Pɔo 'un "duo- uɔ 'jeɔ 'bo uɔa' -kwea'- -sa, -wεe uɔ 'je o 'e -gbu" 'di de kpa.

¹¹ Kwie jrε' -kpɔn a 'su Tu'bo 'wɔε 'kwla 'de Pɔo -pee ε 'na : -In -duo" 'kpi 'un, ka -ma -tmɔa 'ma -ti' 'bo Selisalem -ta, 'kamɔ -in -je 'ma -ti' 'tmɔ 'de Rɔmɔ -ke.

Suifw-wi" poε Pɔo 'a 'dba-ti

¹² -Sɔn' -sɔn' 'su Suifw-wi" poε -ti' -wεe uɔ -te uɔa' -cε" "kwi "jrɔ uɔ 'na : Uɔ 'na -a se de dii 'de -a se "ni 'na i -bo -a se pɔo 'dba a.

¹³ Nyɔ -uɔ -pooa iɔ' -ti' tu ε, uɔ cεn nyiɔɔɔ 'a kwla -nyiiε "kpei -tie".

¹⁴ Uɔ mu 'e 'sraa -saun 'a klae" ke nyɔ-cɔn' -wi" o 'de uɔ 'na : -A -bla', -a -je -aa -cε" 'kpa 'un po, -a -na -a se de wɔn -tɔn' i mamaɔ 'su -a -je Pɔo 'dba.

¹⁵ -Bo ε ni kan' la 'ja a, -mε aomɔ ke -gbajeun mu 'e "soa-wi" 'a klaa" o -wεe o 'je Pɔo 'bo ao "juɔi ja, 'de ka nyɔ 'jea nyɔ o 'tmɔ -ti 'un -sa, ao 'je kan' nu. -Mε nɔ" -ti o 'jea ji -wεe o 'jea -ta nyɔi, -mε -amɔ -tee oɔ' 'dbaa' kein'ke.

¹⁶ Ka Suifw-wi" -gba 'srε -nε Pɔo 'a de'dinynɔkpao' 'a "ju 'wɔen 'su o mue Pɔo fen' -saa' 'de -gbu" -blaa 'saan 'dei 'di.

¹⁷ 'Su Pɔo 'da "suɔ 'a "jrɔ jei due' -wεe o 'na : -In kpa -kooa" i-saan" -nɔ 'de aɔa' klaa" o, de-nuε' o 'bleε -ti' jrɔ' o 'je o 'tmɔɔ-.

¹⁸ -Wεε "soai "duo -kooa" i-saan" -nɔ 'un o ke o mu 'e uɔa' klaa" o 'de o 'na : Pɔo -o -niɔ -kaso 'di ε, o mɔ -da 'un -wεe -o -na 'in ja -un -kooa" i-saan" -nɔ, o 'bleε -ti' -sain"-, o 'je -un 'tmɔɔ-.

¹⁹ "Suɔ 'a -jeopoi -nɔ kpɔn "ju -saan" -cɔi" 'de o ke oɔ' 'su mu -tajrɔ -wεe o -tee' o i, o 'na : De -in -ble -in -je 'un 'tmɔɔ ε- ?

²⁰ 'Su -kooa" i-saan" -nɔ 'na : Suifw-wi" poε wlu -tadue -wεe uɔ 'je -mii bae- 'de -in -je Pɔo 'bo -gbajeun

"juoi kpa -klae"-, -wεe ka -gbajeun 'jea nyu 'a 'pee 'je ka -cōon' ka, ε 'e kan' nι-.

21 -In -bo uba' wlu doin" o pooe, de-nue' uba' kwla -nyiiε -gba 'srε -wεe -ub bla -ub po uba' -ce" 'un -ub -na -ub se de dii, -ub se "ni 'nai mamaub 'su -ub -je Poo 'dba. Ub -tee εε' kein"ke, 'kaa -mō uba fuo.

22 'Su "su 'a klaa" poε -kooa" i-saan" -no -jei" -wεe o -tu" o wlu, o 'na : De -in -tmua 'de 'un -pee -ta, -in -bo ε 'tmue 'de nyō jro' -pee.

Poo mue 'e -gbua'na Foisi "juoi

23 'Bo -mε 'de ε, "su 'a klaa" 'da jra' jeun 'soon -wεe o 'na : Ao nmae dι, -bo nyu 'a nabu a sea cεen 'su ε, ao ke "su 'a kmε' 'soon ke "su 'a kwla -mε" 'son -uba -tea soo" "kpei ke "su -a poa "di 'a kmε' 'soon 'je Sesare mu.

24 Ao nmae soo" Poo 'jea "kpei -te ε, -wεe -bo oō sea -gbua'na Foisi jεε o 'je "i -gbla' -gbla' nι-.

25 -Wεe o 'cru 'sbε o "nyu ubub, wlu o 'crua, ε ka :

26 'Mō Klodι Lisiasι, 'mō -oō -cru 'sbε -oō ja -gbua'na Foisi 'de -oō po o 'jewlu o.

27 Suifw-wi" kpuu "ju -no 'mε, -wεe uba -pōn ub 'je o 'dba. Ka o nua Rōmε i -ta 'in 'wōu 'su 'in po -jei" -wεe ub -sei' o 'de ubub 'kwa.

28 De -εε -pa Suifw-wi" a blo "kpei ε, 'in nιε "i 'in 'je ε 'mii 'wōn 'su 'in kpo 'e uba' -gbajeun "juoi.

29 De 'in 'wōan -wεe -εε -pa uba blo "kpei ε, εmε -nι uba' -ce" 'kpa 'a ke' εε' -ti'. 'Kaa de o nua -wεe -ε -jea oō' -kaso 'di pooa' ke oō' 'mεa' 'je, ε se nι-.

30 'De deε -ti 'ma jo -un ε, εmε -nι nyu jru' -saa 'un fen', ub 'na : Suifw-wi" -gba' 'srε 'de oō' -ti' 'un. Emε 'in 'wōn 'su 'in "sri 'o 'ma jo -un, -wεe 'in 'tmub nyu -ub -ke o 'blea -ti' ε, 'de uba' -ce" 'kpa 'je uba' 'pee 'de -un o ja-.

31 Wlu "su 'a 'blei -tua" ubub "i ε, ub nue'. Ub "duo Poo 'un 'ε "mau' -wεe ub ke o mu mamaub ub nyu Antipatrisι.

32 -Son' -stan', "su -ju -naa 'bluoi ε, -wi" -mυ mue de, -wεe nyu -ub -blea soe" -ke Poo mu.

33 Ub nynia Sesare ε, "su "nyuε -gbua'na 'sbε- -wεe ub "nyu o Poo.

34 -Gbuana nua 'sbε 'dii 'su ε, o -teeε' Poo i -wεe o 'je oō' 'blua 'a 'nyu "si. Ka Poo 'wlu ε Silisi o 'wōu 'su ε,

35 o wlu o -pee o 'na : -Bo nyu -ub -ke -in -blea -ti' ji ε, -wεe 'in 'je -mii -tee'. 'Su o 'tmue nyu -wεe ub kpa Poo 'de Erodi 'a tu'bo -gbu 'di.

24

Suifw-wi" bla Poo -ti' "kpei 'bo Sesare

1 ε nue 'wι -mm" 'su, 'sraa -sai klaa" Ananiasι ji o ke nyu-cōu' ke "ju due' oō' 'nyu -nι Tetuilι ke-. Oō' "ju tu cen wōn i. -Wεe ub po Poo 'de -gbua'na "juoi.

2 Ub 'da Poo la -wεe Tetuilι -te oō' -ti' "kpei- -tu" 'a -puu" o 'na : -Aa nyu -cōon'- Foisi, -ma 'saubn mε -nue' -stan -wεe -a -nι 'e pee 'a blua' 'un ! -Ma nyu -jeopoa' 'de to' 'dina' nue' 'blua -wee' "klein je pee -te.

3 'De dι 'dōe -ma nua 'blua- "jrii, -wεe -aa -jea -ta "o -ta a, -aa poε -un ta' 'sε-.

4 'Kaa 'in se ε "i nι 'in 'je -un 'kpu -kwlee 'ma bae -un -ε 'de -ma 'diwōnmōa' 'un ε, de klea" -aa jia 'tmua -ta, -in po ε doin" o.

5 De -a -jea 'de "ju -no 'un ε, emε -nι oō' -ti' siε -a kwai, o nιε 'wε- -o, o je -a -puu" nι-, o poε 'un -seea' 'bo Suifw "klein -nua 'e 'blua- "kpei 'nyu, -wεe o dooa ub -pu a "jru, oōo -o -nua 'e Nasareen-wi" 'a 'fo o ε.

6 O nue' mō -wee' 'su o je Kea -gbu klaa" -gban' -sa, -wεe -a -nynoo i. -A -nιei' ka -aa ke' 'da -a -je oō' 'pee 'je kan'.

7 'Kaa Lisiasι -o -nua "su 'a klaa" mō -kaan 'bo i -wεe -o -te -a -klan" "kpei -o -so 'de -a 'kwa 'de "ikmaa' 'un.

8 -Wεe o 'na -a ji 'no -un "juoi 'de -in -ju 'tmu. -Bo -ma -ce" 'kpa -tee' o i ε, ka dι "klein -a -tmua ι nua to' -ma mue kan' 'jea'.

9 De Tetuili 'tmua 'mua- me Suifu -wee' a 'nye "kpei- u'u 'na : De -nuua, me -nao.

Poo 'tmue oo' "kpei -ti 'bo Foisi 'juoi

10 Uu -koa' "i 'su -gbua'na "nyie Poo wlu, -wee Poo wlu ka o 'na : 'Ma -gbua'na, 'in 'je kan' 'me -in -kwle 'blua -ne 'e 'pee 'jea' -we- 'de -sin -tuu" 'di. Emē -ti 'ma to' kui -wee 'ma ji 'ma -ce" 'e "kpei -ti' 'a wlu 'un 'dua'.

11 -In -beee' -in juo ee' 'wī -puue 'jo 'soon ka, -wee 'in ji Kea "juoi -gbēēa' 'bo Selisalem.

12 'In ke nyo se -tooa' nū 'de Kea -gbu klaa" 'di uu se 'un jēē-, 'in ke nyu jru' se -tooa' nū 'de Suifu-wi" 'a "jrui 'kūn-gbi 'dii, uu se 'un jēē- mo foo" 'su, uu se 'un -kli poa' jēē 'de -kwlo -kwea -tajro.

13 'De -ti' uu bla 'un "kpei -ta, -wee -ee wlua' uua wlua kaan, e se bu 'ble.

14 De 'ma jua "i 'de -un -pee e, me -nū 'ma -gbēē' 'in "bo -wi" 'a Kea. 'Ma Kea -gbēē' sun -ne, me uu 'na e se ka -coon' ka nū. 'Kaa dī "klein -i -crua' 'de Kea 'a kē' ke Kea 'a wlu 'kwajaau' 'a 'sbe 'di e, 'mo 'jū to' 'un 'e, umi 'in tba to' 'i.

15 Ka 'mo 'jea "isreun o, nyu -sea' "isre uua" "kunyio' soon -ti to' 'un e, 'kamō uumu 'jū to' 'un -wee uu tbi to' 'i -ke.

16 Emē -ti 'ma kpuun 'ma -ce" i -wee 'ma to' 'e 'pepe nū 'bo Kea ke nyio "juoi.

17 'In nua -sin -tuu"-tuu 'de 'kwla "kpei e 'in jīē Selisalem de. 'In ja 'ma 'ce 'e sun o powei' -wee 'in je 'sraa-sa 'in 'je Kea "nyū.

18 De Kea 'a kē' "sia 'nyū 'de 'pepe nū -ti 'un e, me 'in nū nua' 'de Kea -gbu klaa" 'di -wee Suifu-wi" -wlu 'e Asi jēē 'un, nyo jro' se bo' bla -wee -kli po-ti.

19 E nū uupu -mō -je de 'wluu- 'bo -un "juoi -ta 'de- -wee -uu -je 'un -pa "kpei bla -bo uu 'ble de deejre' uu 'je 'tmu 'de 'ma -ti' 'un e.

20 'De -bo e nū nyu -nu -mu e, -me -ta uu kpa 'un 'bo -gbajeun "juoi e,

de uu 'jea 'un -pun" -gblein' e, uu 'tmu e.

21 'In se de jre' nū -bo e se "kunyio' soon-ti -gbai' 'a 'su mū 'in 'tmu 'bo nyu -wee' 'a -kwea' nū e. 'De ee' -ti' 'un e, mō 'ma 'pee a 'jeeē -sian 'bo -un -juoi".

22 'Su Foisi -o -jua Kea 'a -jei" naa-ti 'pepe e, o -tee uua' 'tmua' kwai" -wee o 'na : -Ta "su 'a klaa" Lisiasū jii e, -wee 'in 'je aoa' 'pee 'je.

23 -Wee o wlu 'e "soai -pee o 'na : -In -fuo o 'dei 'de 'diwōnmōa' 'un. -In -beē' -in -je o nō" "nyū -wee o ke oo' "dei-wi" 'je 'jee-, 'de uu 'je o 'dōē 'jrū nū, -in -bo uupu -je de kaan.

Poo muē 'o Foisi ke Druisili 'juoi

24 'Wī jru' -sia' 'su, Foisi ke oo' 'nyū Druisili nūē Suifu 'nyū jī'. 'Su o dōo nyo -wee o 'da Poo, 'de de o 'jea 'tmu 'de Sesi Klisū 'a -kwli" -te' -ti 'un uu 'je e doin" o po.

25 'Kaa -ta Poo -tea "isre -ti ke -ce" "wōin 'beē ti ke Kea 'a 'pee -a mua jia 'a -ti' 'tmua' -pun" 'su, faun a nū Foisi 'me, 'su o 'na : -In -beē' -in -je mu la, -bo 'in 'je nō" ke'wle e, -wee 'in 'je -un 'da.

26 De oo naa to' i 'de e, emē -nū Poo 'je o 'wei "nyū, e me -ti oo 'da Poo jeejee 'de o ke oo wlu.

27 'Kamō o nū 'su -sin 'soon je -si' 'su Pōōsisi Fetisi "sii- 'bo oo' -kōi" ka -gbua'na nūa. Foisi nūē "i o 'jea 'e Suifu-wi" 'jri 'dei nmōō 'su e, o "taie Poo "i 'de -kaso 'di.

25

Poo muē 'o Fetisi 'juoi

1 -Ta Fetisi jia 'de ee' 'blua 'a 'fo tu o e, o nūē 'wī taan 'bo Sesare -wee o 'wlu 'o 'de o mu Selisalem.

2 'Bomō 'sraa -sau' klae" ke nyu -uu -nūa dēwōn 'de Suifu-wi" "klu poo Poo "kuan 'de o o -wee uu -tee' o i

3 o 'je uupu -kūn kwa 'wōōn-, o 'je Poo Selisalem ja-, de-nūē' uu poo oo' -ti' 'me, uu nūē "i uu 'je o 'dba 'bo -jei".

4 'Kaa Fetisi 'na Poo nūē -kaso 'di 'bo Sesare -wee o mōō' -ce" 'kpa -tee 'e de mu -ti -ta 'wī 'soon.

5 'De o 'na : 'In nre 'i aoa' klae" -wi" ke 'ma -a -je mu -wee -bo "ju -no nu desavn e, 'de ub 'je e 'tmu.

6 'Wu Fetistu nva 'o ububu i 'bee -me" na ke -puue 'me, -wee o mu Sesare de. Ee' -son' -sian o -tee i 'bo oo' 'pee 'jekpa-te "kpei 'de oo' 'sra -son, -wee o 'tmubu nyu 'de ub 'je Poo ja-.

7 Poo jia 'su e, Suifu-wi" -wlu Selisalem -gbae' o 'dei, -wee uba -tu" o -ti' klae" klae" -tuu"-tuu -sea' 'jo 'ble "kpei. De ub 'jea 'nyu "si -gblein', e se ni-

8 Poo "dua oo' -ce" 'e -ti' "kpei-sawlu 'un o 'na : 'In se Suifu-wi" 'a ke'e wlu won blaa-, 'un se de -nyuia "jrii nu 'de Kea -gbu klaa" -pee. 'In se desavn jre' 'tmu 'de Sesaa 'blva jei -pee.

9 'Kaa Fetistu nra "i o 'jea 'e Suifu-wi" 'jri 'dei nmoo e, o wlu' 'de Poo -pee o 'na : -In -nre 'i 'me -un -je Selisalem mu -wee -ma 'pee 'je 'jee- 'bo 'ma -ce" 'kpa "juoi 'de 'tmua' -ne 'e -ti' 'ubun ?

10 'Su Poo 'na : 'Bo 'blvajei klaa" "juoi mo 'un 'je mu, 'bomo 'ma 'pee 'e 'jee-. 'In se desavn jre' nu 'de Suifu-wi" -pee, -ma -ce" 'kpa ju' 'pepe.

11 -Bo 'ma nubdi se "isre, 'de -bo 'un nu desavn klaa" -e -ni 'ma 'dba ka a, 'un se 'mea' plee-, 'kaa -bo -ti' uba bla 'un "kpei se to' ni e, -me nyu "o nyu se e 'bee- o 'je 'un ububu "nyu. 'In nre 'i 'un 'je 'e Sesaa "juoi mu.

12 'Su Fetistu ke oo' -sae' -sion 'wlu "sian 'su omo wlu Poo -pee, o 'na : Ka -un -sia" -blvajei 'a 'nyu -mo kaan 'ja a, -me -ma mu e 'de o "juoi mua'.

Poo mu e 'o Aklipa ke Berenisi "juoi

13 E nva 'wu pla 'su, 'beo Aklipa ke oo' 'nyu Berenisi jie 'o Sesare -wee ub ke Fetistu 'e 'jee-.

14 Ub nva 'o 'wu 'su, Fetistu toe Poo 'a -ti' 'beo "i o 'na : "Ju due' Foisie sie -kaso 'di -ta.

15 -Ta 'un mua Selisalem e, 'sraa -savn klae" o, Suifu-wi" 'a nyu-co'u' poo o "kuan 'de 'un o, ub -tee' 'mii, 'un 'je oo' 'pee 'je.

16 -Wee 'un wlu ka 'de ub -pee 'un 'na : Nyu nyu bla -ti' "kpei e, -bo nyu -ub -ke o 'blea -ti' se "jrie- "i -te -wee o se oo' -ce" 'e "kpei -ti 'tmu e, -me Romu-koun 'a 'je oo' 'pee, e se uba' "bli kplun ni-.

17 Ub ke 'ma -a jia -ta, 'un se no" "i "tai- e se -si', -son' -sian' 'su 'un -tee 'bo 'ma 'sra -son -wee 'un dbo nyu ub mu "ju -no 'daa'.

18 Nyu -ke o 'blea 'tmua' -kwea de e, dsavn -ju 'ma -a naa to' i 'de e, ub se ia' jre' 'tmu 'de oo' -ti' 'un.

19 De ub ke oo' -tooa' 'un e, eme -ni 'de uba' Kea -gbae' sun 'a -ti' 'un, e ke "ju jro' uba 'daa- Sesi -o -mea omo Poo -mo 'na o nre 'kmu.

20 -Ta 'un 'je -foo 'de ee' 'tmua' tu 'un -gblein' 'un se 'o 'je, 'su 'un toe Poo "i -bo o nre "i o 'e Selisalem mu 'de oo' 'pee 'e 'jee' 'demu e.

21 'Kaa Poo -tue" 'beo klaa" -wee oo' 'pee 'je o "juoi mu. -Wee 'un 'tmubu nyu -wee ub 'je o i fuo mamau de -jeea oo' 'de Sesaa "juoi mua'.

22 'Su Aklipa 'na : Fetistu, 'un nre "i 'un 'je "ju -no 'o wlu 'won -ke. Fetistu 'na : -Bo -klae" e, -ma mu e oo' wlu 'woan'.

23 -Son' -sian' 'su Aklipa ke Berenisi paa di 'un -wee "su 'a klae" o, nyu -ub -nia dewon 'bo -kwlo -ne 'di e, ub -wee' -kwe- de 'de 'peeje na', -wee Fetistu dbo nyu 'de ub ja Poo.

24 Fetistu "dua wlu 'un o 'na : 'Beo Aklipa ke ao -wee' "klein -o -ke -a -nia -ta ke-, ao -gbun 'no, "ju Suifu-wi" -nia Selisalem o, -ju -nia -ta pooa "kuan 'de 'un o -wee ub 'na o 'je 'me -o "kpo "kpo e, o ka.

25 -Bo e ni 'mo e, -me desavn -je o nva -wee o 'jea 'kmu 'wlu, 'un se e 'je. 'Kaa ka oo' -ce" 'kpa 'na o 'je 'e Sesaa "juoi mu e, eme -ti 'ma ji o 'e kpa'.

26 De 'un 'jea 'cru -gblein' 'de oo' -ti' 'un -wee 'un 'jea Sesaa kpa, e se ni-. Eme -ti 'un 'doo 'bo ao ke -mo 'beo Aklipa "juoi 'de -bo nyu -tee' o i, -wee 'un 'je de 'un 'jea 'cru 'je

27 de-nue' 'mo 'na e se ka -co'u' ka ni nyu 'je -kaso 'di mu 'de de -ee -kaso o mua 'di, e se bu 'ble 'pepe.

26

Pɔo 'tmvε ɔɔ' 'kpei -ti 'bo Aklipa 'juɔi

1 -Wεε Aklipa wlu 'de Pɔo -pee ɔ 'na : -In -bεε' -in -je -ma -cε" 'kpa 'a "kpei -ti 'tmv. 'Sv Pɔo -kaa' nyv kwai" -wεε ɔɔ 'tmv ɔɔ' -cε" 'ε "kpei -ti.

2 ɔ 'na : 'Beɔ Aklipa, dε 'in 'jea 'ma -cε" 'ε "kpei -ti 'tmv 'bo -in 'juɔi 'de dɪ "klein Suifv-wi" bla 'vn "kpei 'a -ti' 'vn ε, ε nmɔɔ 'vn 'di wɔn,

3 dε-nvε' -ma -cε" 'kpa juo Suifv-wi" 'a "bli kplɪn o, vva' 'vn -too' -ti 'mε 'pepe. 'Ma bae -vn -ε, -wεε -in -je 'ma wlu doin" o po 'de tɔ' i kua' 'vn.

4 Dε -tba' 'e 'ma -saan" nɔ" -wεε -ε -jεεa -sɪan a, dε 'ma 'kmvɪa' 'vn ε, Suifv -wee' "klein juε', dε-nvε' ka 'in nva 'kmv nɪsvn 'de 'ma 'cε-wi" "klu 'bo Selisalem ε, sv juɪ' -ke.

5 Sv juo 'vn 'ε sese, sv 'beεε' sv 'je ε 'tmv -bo sv nɪε "i ε. Fariseen-wi" -sva -jea Kea 'a kε' -wee' wɔn -wεε -sva' poa εε' due' i ε, 'in nɪε svsv 'a due' -o 'de-.

6 Kaan ka dε -εε 'ma 'pee nyv a 'jea, εmε -nɪ dε -εε wlu Kea cεan -tie" 'de -a "bo -wi" -pee ε, εε' 'o nyɪn -ti mɪ 'in tba tɔ' 'i.

7 'De -aa 'blva 'a blo' wɔn -nɪa -puue 'jɔ 'sɔɔn -wεε -sva -gbεεa' Kea "mau' o, 'jrv -gbao ε, εmε -εε -fli vva 'wlai -ke. 'Oo 'beɔ, 'de dε -a -wee' -tea -kwɪ" 'mva- 'a -ti' 'vn ε, εmε -εε -ti' Suifv-wi" a bla 'vn -pa "kpei.

8 Ao Suifv-wi" -kwea de -ta, dεε-tɪ -wεε ao 'na Kea 'a nyv "kunyɔ' -sati se tɔ' 'vn 'je ka nɪ ε- ?

9 Dε 'ma -cε" 'kpa naa tɔ' i tɛin" 'de ε, εmε -nɪ : 'in 'je Sesi -wlvα Nasaretɪ tv o -fɔn' ka "o ka 'de-.

10 εmε 'in nv 'bo Selisalem -nv -nv. Nyv -jea Sesi 'a -ti' tɔ' 'vn ε, 'in poε svsv 'a -tuu"-tuu -kaso 'di -po -po. 'Sraa -savn 'a klæe" -wi" -nyɪ" 'vn εε' 'sbε- -wεε nyv -a -dba svsv ε, sv ke 'ma -a -ble wlu due'.

11 'In -tuε" svsv 'kle kpe -tuu"-tuu 'jrui 'kɪen-gbi 'dii -wεε 'ma kpvɪ svsv "klaan- "klan 'de sv 'je vva' Kea -kwɪ" -tea' wɔn -sa. 'Cεn 'in 'kpa 'de sv -pee 'de εε' "ikmaa' -ti' 'vn

'ma muε -kwɪε 'svvɪ 'dii -wεε 'ma -tu" svsv 'kle.

Pɔo 'tmvε ɔɔ' Sesi o "biie -ti

12 'De εε' -ti' 'vn mɔ 'ma mu Damasɪ. -Ta 'ma muua, 'sraa -savn 'a klæe" -wi" cεn 'o wlu -wεε -sv -nyɪ" 'vn 'sbε-.

13 'Oo 'beɔ, -ta 'ma muua 'jrv-gbao 'bo -jei" ε, 'in 'jeεε -sɔn' klæa" 'jriε- εε' -sɔn' tu 'wlvε 'e javn 'di εε fan', ε je 'jrv -sii. -Ta nyv -sv -ke 'ma -a mua nɪa, 'bomɔ ε -sɪn.

14 -A -wee' "klein 'blvɔ 'sv 'in 'wɔn wlu due' -ε -wlu 'vn -pee ka 'de Suifvwlu 'vn, ε 'na : Sɔo, Sɔo, dεε-tɪ -ma -fɔn' 'vn o ε- ? 'De -ma "jruku-tɪ 'vn ε, -ma kpvεn -ma -cε" -kwlv. Ka bli' a -fun" a "jrv 'de εε' jei 'a kwa'bletu -nɪa 'mɪmɪ -pee ε, 'kamo -in -nɪ.

15 -Wεε 'in wlu ka 'in 'na : -Mɔ nyv -o ε-, Tv"bo ? 'Sv Tv"bo 'na : 'Mɔ Sesi -ma -fɔan' tv o, 'mɔ -o.

16 -In sɔn 'vn la, -wεε -in -je bɪ "kpei nyɪa-, dε-nvε' 'in -sa 'ma -cε" 'kwla 'mε 'de -vn -pee -wεε 'in 'je -vn 'ma -ti' 'tmvɪ 'vn nv. 'De dɪ -in -jeεa' "jriε- o, -jɪ -ɪa -ti' 'vn 'in -sa 'ma -cε" 'kwla 'de -vn -pee o, -in -je ɪa' -ta 'jei nɪ-.

17 'In -sa -vn 'de -ma 'cε ke nyv 'svv "klu, -wεε 'ma dbv -vn 'de svsv -pee.

18 -wεε -in -je vva' "jri 'bai-. Sv 'je 'e kwie 'vn 'wlv 'de sv 'je 'e -sɔn' 'vn ji, sv 'je 'e -sɪɔn' 'kwa 'wlv, 'de sv 'je 'e Kea 'kwa ji -wεε 'de vva' Sesi 'a -ti' tɔ' 'vn 'jea' 'vn ε, vva' dεsavn 'je -kwε- -wεε sv 'je 'ken kpa sv ke nyv -kweai ke-.

Pɔo 'tmvε dbv ɔ nva 'a -ti'

19 'De εε' -ti' 'vn ε, 'beɔ Aklipa, 'in se wlu -ε -wlvα 'e javn 'di 'mva- 'kleε i po.

20 'Sv 'in -teε Kea 'a -ti' 'tmva' -pvɪn" 'de nyv -nɪa 'o Damasɪ -pee ke -ba. -Wεε 'in 'tmvɪ 'de Selisalem -nyv -pee, 'in 'tmvɪ 'de Suideblva jrv 'dii, 'in 'na : Ao juo aoa' dɪsɪn "i, 'de ao 'je 'e Kea o "biie-. 'De dɪ ao 'jea nv, ɪ 'je ε to- ka aoa' 'kmv pooa fai" ε.

21 Dε -εε -ti' Suifv-wi" kpvɪ a 'vn 'de Kea -gbv klæa" 'di -wεε vva -pvɪn 'ma 'dbaa 'a -kɔ i εmε -nao.

22 'Kaa Kea 'a 'saabn me -nue' -wee 'in ni 'kmɔ mamav -sian ke, -wee 'ma 'tmɔ Kea 'a -ti'. Di "klein Kea 'a wlu 'kwajaaɔn ke Moisi 'tmɔa -wee ɔɔ 'na ia muɛ 'o nynia', umi 'ma 'tmɔ 'de miu' ke klae" "juɔi, 'in se de jre' 'i -si'.

23 Emɛ -ni Klist a muɛ 'kle 'jea' -wee ɔ 'e "kunyɔɔ' sɔn tein" 'de 'mɛɔn "klu, -wee -sɔn' -ɛ -sa nyɔ 'e kwie 'di ɛ, ɔ 'je ɛɛ' -ti' 'tmɔ 'de ɔɔ' 'ɛɛ ke nyɔ jrv' -pee.

Pɔɔ 'tmɔɛ Sesi 'a -ti' 'de Aklipa -pee

24 Pɔɔ siɛ ɔɔ' -ɛɛ" 'ɛ "kpei -ti 'a 'tmɔa' 'sɔ Fetist kpa wlu "jei 'de ɔ 'na : Suan -a nɔ -ɔn Pɔɔ, -ma de "i jua' klaa" -nɛ po -ɔn suan "jri -we- la.

25 'Sɔ Pɔɔ 'na : "In-, nyɔ -ɔɔɔn'-, ɛ tɔ' -ti 'a tɔ' -ti 'ma 'tmɔ, ɛ se "jri 'a -si' -ti ni-.

26 'Beɔ Aklipa mɔ 'ɔ -ɛɛ" juɔ', emɛ -ti 'in wa i -wee 'ma 'tmɔ i 'bo ɔ "juɔi, de-nue' ia' di tu se nɔɔɛ 'de 'kwla paa' 'ɔn.

27 'Sɔ ɔ wlu' 'de Aklipa -pee ɔ 'na : 'Beɔ Aklipa, 'mɔ 'na -in -je Kea 'a wlu 'kwajaaɔn 'a -ti' tɔ' 'ɔn 'ɛ o ? 'In juɛ' -in -ji tɔ' 'ɔn 'ɛ see.

28 'Sɔ Aklipa 'na : -Ma pɔɔɛ 'ɔn tɔ' i -wee 'in 'je 'jrv -gbao Kletien 'kpa.

29 'Sɔ Pɔɔ 'na : -Bo ɛ ni 'e -sianwɔ 'di o, -bo ɛ ni -klae" wɔ 'di o, 'in niɛ "i Kea 'je 'ɔn -kɔn kwa 'wɔɔn- ɛ se -ma 'sɔ mɔ ni-, 'kaa ao -wee' -ɔɔ poa 'ma wlu doin" o -ta -sian, 'in niɛ "i ka 'in niɛ, ao 'je kan' ni, ɛ se ao 'je "ɔn sɔn' mu -mɛ ni-.

30 'Sɔ 'beɔ o, -gbɔa'na o, Berenist o, nyɔ "klein -ke ɔɔ -tea i ɛ, ɔɔ -wee' sɔn 'ɔn 'ɛ,

31 -wee ɔɔa -saa kɔn ɔɔa wlu ba -pee due 'due ɔɔ 'na : "Ju -nɔ se de jre' nɔ -wee -ɛ -je ɔɔ' 'mea' ke ɔɔ' -kaso 'dipoa' 'je.

32 'De Aklipa ke Fetist 'na : -Bo "ju -nɔ se 'na ɔ 'je 'e Sesaa "juɔi mu 'de ɛ, -mɛ nyɔ "sii ɔ i 'de-.

27

Uɔ kpa Pɔɔ Rɔmɔ

1 -Ta Fetist ɛɛɛan 'o wlu -wee -a -jea -bato' 'ja 'de -a -jea Itali muɛ,

"ju due' -ɔɔ 'nyni ni Silist -wee -ɔ -ni 'blɔajei klaa" Okist 'a jra' jei, ɔmɔ ɔɔ -tu" Pɔɔ ke -kaso 'dinyɔ jrv' "kpei.

2 -bato' -ɛɛ -wɔɔa Adramit -wee -ɛ -jea 'kɔɔɔ kɔɔn 'de Asibɔa "kpei ɛ, emɛ -a -ja 'di. Nyɔ -ke -a mua 'e ɛ, emɛ -ni Aritaki, -ɔ -wɔɔa Tesaloniki 'de Masedoani.

3 'Wɔ -tba' 'o ɛ, -a kɔɔɛn 'kɔɔɔ 'bo Sidɔn. Silist nɔmɔ 'di wɔn 'de Pɔɔ -pee, ɔɔ "nyɔ ɔ nɔ" -wee ɔɔ mu ɔɔ' "dei-wi" o i 'de ɔɔa nɔ ɔ 'dɔɛ "jrii.

4 -A -wɔɔa 'o -mɔ ɛ, -aa pleɛ 'tɔniɛ 'a du' -ɛɛ 'nyni niɛ Siprv wɔn i, de-nue' pɔɔ' ɔ bla -a "jri.

5 -A ɛɛan 'tɔniɛ 'a 'fɔ -ɛ -bɔɔa' 'de Silisi ke Pamfili "kpei -tie" 'sɔ, -a nyniɛ 'o Mira 'de Lisi.

6 'Bomɔ jra' jei jɛɛ -bato' jre' -ɛɛ -wɔɔ Alesandri -wee -ɛɛ mu 'e Itali 'sɔ ɔ 'jaa -aɔn ɛ.

7 'De 'wɔ -tuu"-tuu 'di ɛ, -aa -bato' a na' mɔ"mɔ", -a -wɔɔan Kinidi -kwɔ 'di nyni -ti ɛ, -a -jeɛ 'kle. Pɔɔ' -sa -a -wa 'kwa 'sɔ -a -jiiɛ 'tɔniɛ 'ɛ du' 'bo Kretɔ 'a -sɔn i 'de Salamɔni fɔ o.

8 'Kamɔ -a pleɛ wɔn i 'de 'kle 'ɔn mamav 'sɔ -a nyni -tajrɔ, ɔɔa 'daa- 'kɔɔɔkɔɔn 'in 'dɔɛ ɛ, ɛ niɛ 'o Lase-kwɔ -pɔn".

9 Nɔ" -siɛ" -a i 'bo -jei". -Aa -bato' 'a naa' 'bo 'tɔniɛ "kpei niɛ 'kle. ɛ nɔɛ' mɔ 'sɔ wɔn 'bɔ nɔ" je -a i -si'.

10 ɔ 'na : 'Ma 'ɛɛ, de 'ma 'jea i ɛ, emɛ -ni -bo -a -sɔn 'ɔn -wee -a -je mu 'de "jri -ni 'di ɛ, -aa muɛ 'pɔɔa' 'kle i 'jea' see. ɛ se di "klein -niɛ 'e -bato' 'di ke -bato' 'a dooa 'a 'sɔ ni-. 'Kaa -aa nyiɔɔɔ ɔ muɛ 'o blaa' -ke.

11 'Kaa jra' jei pɔɛ -bato' 'a tbaai ke ɛɛ' jei 'a wlu doin" o, ɛ je Pɔɔ 'a wlu -sii-.

12 'Bo -bato' 'a 'kɔɔɔ kɔɔn 'in -a -niɛ 'mɔa- se ka -ɔɔɔn' ka ni -wee -a -je 'o i -te mamav 'sɔ dee 'a ji nɔ" 'e nyni 'sɔ nyɔ -tuu" niɛ "i -a -je 'o 'wɔ -wee -a -je 'kɔɔɔ kɔɔn 'bo Fenist 'de Kretɔ-blɔa 'a 'kɔɔɔ "kpei -ɛ -gbɔn' a 'jrv -gbɔn -fɔ -sɔn, -wee -a -je 'o dee' 'a ji nɔ" -wee' nɔɔ-.

-Pie ji' 'bo 'tɔniɛ 'kpei

13 Pɔɔ' flee "flee -wɔɔa 'e 'jrv 'a kvanfɔ o a jia' 'sɔ ɔɔ naa tɔ' i, ɔmɔ

'na dɛ ʊʊ -teea 'dii 'bɛɛ ɛ 'je nʊʊɛ. -Wɛɛ ʊʊ kpa -bato' 'a nɛɛ -ɛ kɔʊn ɛ i 'jɛi -wɛɛ ʊʊ -te Kɛɛɛɛ-blʊa -kwɛɛ i plea' -pʊn".

14 'Kaa -pie klaa" -ɛɛ 'nyɛɛ nɪa Erakilon cɛn 'jɛi 'de 'blʊa- 'fɔ ʊʊa plea -kwɛɛ i "kpei.

15 ɛ "tuɛn -bato' -ta -tɔɔn' -tɔɔn. ɛɛ' 'wɔn 'bode -aa' muɛ "i 'sʊ -a -tai' ɛ -aa -cɛi". ɛ -tɛɛ -aa -bato' -cɪɛ 'klee -wɛɛ ɛɛ kpa -aʊn.

16 -A -jiie 'e 'tɔniɛ 'a du' -ɛɛ 'nyɛɛ nɪa Kloda 'a -sɔn i fɔ o, -a mua -bato' -saan" nmaea' -a -jeeɛ' 'kle i.

17 ʊʊ -kɔa' ɛɛ' -cria' 'sʊ ʊʊ sɛɛn 'bo -bato' klaa" -pʊn". ʊʊa plea -bato' je 'blʊa- "i bla 'de Libiblʊa o fɔ o 'sʊ ʊʊ 'wla -bato' 'a tae' -wɛɛ ʊʊ "tai- ʊʊa' -cɛi" la 'de pɔɔ' 'kwa.

18 -Pie -ɛɛ jiia -a 'ʊn ɛ, ɛɛ' 'wɔn ɛɛ' 'ka, ɛɛ' -sɔn' jɛɛ' -sɪan 'sʊ ɛ, ʊʊa pɔɛ dɪ -nɪa 'e -bato' 'di "niɔ-.

19 'De 'wɪ 'a taan -nɪ 'di 'sʊ -a -wee' -tɛɛ -bato' 'a dɪ -nɪa 'o ɛ -pʊn" 'a "niɔ-poa' -pʊn".

20 -Pie -nɛ 'ɛ "ikmaa' nʊɛ' 'sʊ -a se 'cʊ-sɪn ke 'jɪɪ 'jɪɪɛ- 'jee- 'de 'wɪ pla 'di. 'De ɛɛ' -tɪ' 'ʊn ɛ, -a se 'pʊʊa' -mɛ -kwɛɛ" -te' la 'bode.

21 -A se dɛ di 'de 'wɪ -tuu"-tuu 'di. 'Sʊ Pɔɔ sɔn 'ʊn 'ɛ 'bo ʊʊa' -kwea'-wɛɛ ɔ wlu ʊʊ -pee ɔ 'na : 'Ma 'cɛ, -bo ao po 'ma wlu doin" o 'de-, -wɛɛ -a -je i -te 'bo Kɛɛɛɛ 'de ɛ, -mɛ -a se 'mɛɛa' 'wɔin dia' ke dɪ 'a "maa' -nɪ 'jei.

22 Kaan la 'ja a, 'ma kuue aoa' dɪ i, ao "duo 'kɪɪ 'ʊn, dɛ-nʊɛ' aoa' nɪɔ due' koun -gbai' se 'mɛi, -aa -bato' 'a 'sʊ mɛ -je dooa-.

23 Kea -ɛɛ nɪɔ 'ɪn nɪa -wɛɛ 'ma -gbɛɛa', ɛ dɔɔɛ ɛɛ' "soai due' ɔ wlu 'ʊn -pee ka 'de "maʊ'wɪ -nɪ 'di.

24 ɔ 'na Pɔɔ, faʊn 'bo -ʊn nʊɛ, dɛ-nʊɛ' -ɪn -je 'o Sesaa "juɔi mu -o, 'de nɪɔ "klein -ʊʊ -ke -ɪn -nɪa 'e -bato' 'di -ta, Kea -tɛɛ' -ʊn ʊʊa' 'kmʊ kwa.

25 ɛmɛ -tɪ 'ma 'cɛ, ao "duo 'kɪɪ 'ʊn, dɛ-nʊɛ' 'ɪn -tɛɛ' Kea -kwɛɛ", kɛ 'da 'de 'ʊn -pee ɛ, 'kamɔ ɛɛ mu nɪa' see.

26 'Kaa pɔɔ' ɔ mu -aʊn 'de 'tɔniɛ 'a du' jɛɛ' "kpei poa' se.

27 'De "maʊ'wɪ 'a -puue 'jɔ -nyiiɛ 'di ɛ, 'ka -pie -te -a -cɪɛ 'klee mamaʊ 'sʊ ɛ je -aʊn 'de 'tɔniɛ -ɛ -nɪa 'o 'blʊa a -kwea' "kpei kpa. -Too' -kwea 'sʊ ka -aa -kʊʊan" 'blʊa- i ɛ, nɪɔ -ʊʊa nʊa dɔɔ 'e -bato' 'di 'je kan' 'mɛ.

28 -Wɛɛ ʊʊ pɔ dɛ -ɛɛ dɔaa "ni 'a -sɔn tɛnsʊn "niɔ-, 'sʊ dɛ -tba' -ta ʊʊ nɪa -wɛɛ -ɛ mua 'e "ni -sɔn ɛ, ɛ nɪɛ dɪ" 'a kwla -nyiiɛ. ʊʊ 'kpaʊ 'o nɪa dɛ-saan" ka ʊʊ pɔɛ "niɔ- ke'wɛɛ, 'sʊ "ni 'a -sɔn tɛnsʊn nɪɛ dɪ" 'a -puue 'jɔ -mm".

29 ʊʊ pleea -bato' 'a 'de "sou 'jɪɪ blaʊ 'sʊ ʊʊ pɔɛ -bato' 'a "klɪ -nyiiɛ' -ɪ -bɔɔa' de "niɔ- -wɛɛ ʊʊ -te jekaa -ʊʊa fuo -sɔn'ɔ -sɪan".

30 'Sʊ nɪɔ -ʊʊa nʊa dɔɔ 'e -bato' 'di a -pɔn plea 'a -kɔ i, 'sʊ ʊʊ pɔɛ -bato' -saan" "niɔ-, -wɛɛ ka nɪɔ ɔ -pɔan ɔ 'jea -bato' 'a "klɪ -nɪa 'e nɪa "niɔ pɔ -wɛɛ ʊʊa nʊ kan'.

31 'Sʊ Pɔɔ wlu' 'de "sʊ ke ʊʊa' klaa" -pee ɔ 'na : -Bo nɪɔ -nʊ se -tɛɪn kɔʊn 'de -bato' 'di -ta 'ja a, -mɛ ao se 'pɪ.

32 'Sʊ "sʊ cɛn "dbi -ɪ -saan -bato' -saan" 'bo klaa" -nɛ -pʊn" 'mɛ, -wɛɛ ʊʊ "tai- ɛ "i 'de ɛ blu.

33 -Sɔn' ɔ -sɪan' sɪɛ 'e nɪa 'sʊ Pɔɔ kɪɛn nɪɔ -wee' "jɪɪ -wɛɛ ʊʊ 'e dɛ di 'sʊ ɔ 'na : Ao -tɛɛ 'kɪɪ 'de 'wɪ 'a -puue 'jɔ -nyiiɛ 'di -sɪan ao se dɛ "o dɛ jɛɛ' di.

34 'Ma 'da aɔpʊ 'mɛ ao 'je dɛ wɔn -tɪn, dɛ-nʊɛ' ɛ kɔn -tɪ' 'de aoa' 'pɪ-tɪ 'ʊn -ke, 'kaa aoa' due' koun -gbai 'a "mɪɔ se "mai 'bo ɔ "jɪɪ.

35 Pɔɔ 'tmʊa wlu -nɛ 'sʊ ɔ "duɛ -dɪ'pɛn 'ʊn ɔ pɔ ɛɛ' Kea 'sɛ- 'bo nɪɔ -wee' "klein "juɔi -wɛɛ ɔ cɛɛn ɛ i 'sʊ ɔ -tee ɛɛ' dia' -pʊn".

36 'Sʊ nɪɔ -wee' "duɛ 'kɪɪ 'ʊn -wɛɛ ʊʊ -te dɛ dia' -ke.

37 -Aɔpʊ -nɪa 'e -bato' 'di ɛ, -a -wee' nɪɛ nɪɔpʊ 'a kmɛ' 'sɔɔn kwla -mɛ' 'sɔn 'jɔ -mɛɛo"-.

38 ʊʊ -wee' dia ʊʊ dɔaa 'sʊ ʊʊ pɔɛ diidɪ -sia 'o 'tɔniɛ wɔn, -wɛɛ -bato' 'je kwa "fee-.

39 -Sɔn' -sɪan' nɪɔ -ʊʊa pɔa -bato' -je o se 'blʊa- "i juo-, 'kaa ʊʊa 'jee' 'e 'tɔniɛ 'a bʊ jɛɛ' -kwɛɛ" i. 'Sʊ ʊʊ 'na :

-A -kpa'a' -bato' 'emu fɔ o -wɛɛ -a -je 'kpɔɔ kpɔn 'a i -tɪn' -bo ɛ 'bɛɛ- ɛ 'je 'wɔn ɛ.

40 'Sv sv kain i -bato' 'a "klɪ 'mɛ -wɛɛ ɪ blu i 'de 'tɔniɛ -sɔn. 'Bomɔ sv "tai- "cɪndbi -ia poa -bato' -je o "i -ke -tan 'tanfɔ -nia 'de -bato' 'a nya, -wɛɛ poɔ' 'je ɛ 'di -te 'de ɛ 'je -bato' 'nɔ svɔ mua "tuun-.

41 'Kaa -bato' bla 'e -pɪɔn" 'jri 'bo 'ni 'a bɪ 'sɔɔn 'nynɪ, 'sv ɛ -se'. ɛɛ' 'mla pa -pɪɔn" -sɔn 'sv ɛ 'bɔ i -suua' -tɪ 'mɛ -wɛɛ 'tɔniɛ 'a 'plɪ a blɛɛ' -gbɔɔ wɔn, 'kamɔ ɪ nɔ mamav 'sv ɛ waa "i.

42 "Svɪ nɪɛ "i sv 'e -kaso 'dɪvɔn 'dba, -wɛɛ svɔa' nyo due' je jre, ɔ je 'kwla 'kpa.

43 'Kaa jra' jei nɪa "i ɔ 'jea Pɔɔ 'pɔv ɛ, ɔ 'kaa- svɔv 'vɔn 'ɛ, 'de ɔ 'na nyo -jua jre ka 'kpa "niɔ- tɛɪn", sv 'je 'e 'kpɔɔ "kpei mu.

44 -Wɛɛ nyo jrv' 'e -bato' 'a tifɔɛ' "kpei -te 'de sv 'je 'o svɔv 'de bla. 'Kamɔ sv -wee' nɔ -wɛɛ svɔa' nyo jrv' se 'mɛ 'de sv -wee' kpɔn 'kpɔv.

28

Pɔɔ nɪɛ 'o 'tɔniɛ 'a du' 'di 'bo Maltɪ

1 -A -pɔ 'mɛa' wɔɪn" la -wɛɛ ka 'tɔniɛ 'ɛ du' 'a 'nynɪ nɪa Maltɪ -a -juɛ.

2 Nyo -sv -nɪa 'o ɛɛ' 'blva- tu "kpei ɛ, sv se -a juo-, 'kaa sv kpɔvɔn -a sɪn 'sɔɔn 'bo nɛ wɔɪn", dɛ-nvɛ' ɛ nɪɛ "ni 'a dba nɔ" -o, -wɛɛ dee' a ji, ɛmɛ -tɪ sv -tba' nɛ-gban klaa".

3 Pɔɔ a 'tɛn ti "klaɪn -wɛɛ ɔ 'jɪ 'o "jri po. Nɛ 'wlaa sii" 'sv, jɔ wan 'e ɪ 'dii -wɛɛ ɛ "sri Pɔɔ 'a sɔn 'de ɛ -pee.

4 Nyo -nɪa 'o ɛɛ' 'blva- tu 'di 'jeea sɛn -peea' Pɔɔ 'a sɔn "i "jriɛ- 'sv, sv 'na : "Ju -nɔ -mɔ nɪɛ "ku 'dbai -o -cɛɛn'- 'e, ɔ se 'kmv nɪ ka nɪ-. ɛmɛ -ɛɛ -kao -craa ɔ 'vɔn, 'de -mɛ 'kamɔ ɔ 'wlv 'mɛa' wɔɪn" i waan' 'bo 'tɔniɛ "kpei.

5 'Kaa Pɔɔ -fuan' sɔn i 'sv sɛn -nɛ -ka i 'bo "jri, 'de dɛ-saan" ka se ɔ i -kuuan.

6 Nyo -nɪa 'omu, naa tɔ' i sv mv 'na -mɛ ɔ 'e -pun", -ɪn" ɔ 'je 'o "sri, ɔ 'je 'mɛ 'de-. 'Kaa sv fɔan 'o -fɔn -fɔn ka Pɔɔ nɪa, ɔ nɪa kan 'sv sv poɔɛ tɔ' fai" sv 'na : "Ju -nɔ, ɔ nɪɛ -kea' -o.

7 'De 'blva- -nɛ, "ju -bleɛ', ɔɔ' 'nynɪ -nɪ Publɪsɪ. ɔɔ' "ju tu nɪɛ dɛjei, ɔɔ' -gbɛɪn" "kɔvɔn- i. ɔmɔ -nynɪ" -a 'pɛn 'ɪn 'de ɔ wɔɪn" -wɛɛ ɔ -nynɪ" -a diidɛ 'wɪ taan 'di. Ka ɔɔ' "dɛi -wi" nɪa, 'kamɔ ɔ kpɔn -avɔn.

8 'De Publɪsɪ "bo 'pɛn i, ɔɔ' "jru -a -bai', -wɛɛ 'klaa -a nɔ ɔ. Pɔɔ muɛ 'e ɔ o, ɔ -te' ɔ kwa "jru ɔ baɛɛ ɔɔ' Kea, 'sv ɔ 'pɔv.

9 'Sv nyo jrv' 'wɛ- kpɔn a 'bo ɛɛ' 'blva- tu "kpei jɪɛ 'de ɔ o -ke, -wɛɛ svɔa' 'wɛ- 'bɔ.

10 Svɔa' -aa ni' -tea' -sɪɛ' sɔn' i, -wɛɛ -ta -aa jia 'o 'wlv a, dɪ "kleɪn -kɔan -tɪ' 'bo -jei" sv "nynɪ -avɔn -ɛ.

Pɔɔ nynɪɛ Rɔmv

11 'Cɪ taan -sia' 'o mu 'sv, -a -kpa -bato' -ɛ -wlvɔ Alesandri 'de -ɛ nva dee' 'a ji nɔ" -wee' 'o mu -ke 'di. ɛɛ' -bato' tu 'a 'nynɪ sv -tuu" ɛ ɛmɛ -nɪ Diosiki, ɛ 'de mɛ -nɪ -gbanynuu.

12 -A nynɪa 'o Sirakisɪ ɛ, -a nɔɛ 'o 'wɪ taan.

13 -A -wlvɔ 'omu ɛ, -a pleɛ 'kpɔv -kwlv' i mamav -a je Rekiɔ nynɪ. ɛɛ' -sɔn' dee -sɪan', poɔ' -ɛ -wlvɔ 'e 'jrv 'a 'wlv 'ɪn 'a kvɔnfɔ o -tɛɛ jia' -pɔn". ɛmɛ -tɪ -a nɔ 'wɪ 'sɔɔn 'bo -jei' -wɛɛ -a nynɪ Pussɔɪ.

14 'Bo ɛɛ' -kwlv -tu 'di ɛ, -a -jɛɛ 'o -aa de 'di-wi" jrv' sv kpɔvɔn -a i 'de -a -je 'o svɔv o 'dɔɔ due' nɔ, 'kamɔ -a nɔ -wɛɛ -a mu Rɔmv.

15 -Aa de 'di-wi" -nɪa 'e Rɔmv 'wɔan -aa 'nynɪ 'sv, sv 'jaa -a "i. Svɔa' jrv' ji' mamav sv je 'o Apɪsɪ 'a 'dɔɔkpae" nynɪ. Jrv' ji' mamav sv je 'o 'dɔv 'a koo-gbi nyo a 'daa -gbi" nynuu taan 'a nɪ 'ɪn nynɪ. Pɔɔ 'jeea svɔv "jriɛ- 'sv ɔɔ' dɪ "sɪ 'o 'ɛ, -wɛɛ ɔ po Kea 'sɛ-.

16 -A nynɪia Rɔmv ɛ, sv 'wɔɔn Pɔɔ 'a -ta jrv' koo -tɪ 'mɛ -wɛɛ "soai- due' a fuo ɔ i.

Pɔɔ 'tmvɛ Kea 'a -tɪ' 'bo Rɔmv

17 -A nva 'wɪ taan 'sv Pɔɔ 'da Suɪfv-wi" 'a klaɛ" -nɪa 'o Rɔmv 'mɛ. -Ta sv 'kvɔn "jruɪ 'sv, ɔ wlv sv -pee ɔ 'na : 'Ma de 'di-wi", 'ɪn se 'ma 'cɛ-wi" dɛ jrɛ' "jrii nɔ 'ɪn se -a "bo -wi" 'a kplɪn wɔn blaɛ-, 'kaa sv poɛ

'bn -kaso 'di 'de Selisalem -wεε υυ to 'bn 'de Romu-koun 'kwa.

18 Uυ -teea' 'mii ε, υυ nιε "i υυ 'je 'mii "sii-, δε-νυε' δε -εε 'dbaa' υυ 'jea 'bn 'dba -gblein' ε se 'de 'bn nι-.

19 'Kaa Suifu-wi" 'na υυ se 'o 'woun-. 'De εε' -ti' 'bn ε, 'in kpuen 'ma -ce" "klaan- "klan -wεε 'in ja 'ma -ti' 'no 'blvajei "juoi, -bo ε se -mε nι 'de ε, -mε 'in se 'no jii, δε-νυε' 'in se ε "i nι -wεε 'in 'je 'ma 'ce-wi" "kuan poo 'de-.

20 Emε -ti 'in -tee' aoa' -ti' i, -wεε 'in 'je ao "kuan po, δε-νυε' δε Israε-blva -wee' -tea' -kwlι" υυa fua, emε -εε -ti' 'bn nyυ po 'bn "cin -ne sun'.

21 Uυ wlu o -pee υυ 'na : -Ma "kpei -te' 'sbe jre' se 'e Suide 'wlv ε se -a -jεε-, 'de -aa de 'di jro' se 'e εε' 'fo tu o 'wlv, o se -avn -ma "kuan saun ja-.

22 'Kaa -a -nιε "i -a -je δε -ma naa to' i 'mii 'won 'pepe 'de -in won, δε-νυε' Kea 'a "juoi -gbεε' sun dee -ne, nyυ -wee' "klein a tbe -ti' -pun" -ta "o -ta.

23 -Wεε υυ -tu" Poo 'wι "i 'de εε' 'wι tu 'di ε, nyυ -tuu"-tuu mu 'no o kooa. -Wεε Poo 'tmυ Kea 'a 'beoδε 'ε -ti' 'de υυ -pee. O ceen 'e Moisi 'a 'sbe o, dι "klein Kea 'a wlu 'kwajaavn-'tmυa 'bn 'de o foun Sesi 'a -ti' "i 'de υυ -pee -wεε o -pon υυυυ 'a ia' to' 'bn 'jea' i. De -wlv a 'e -klae" pεen o, 'kam o υυ wlu mamaυ 'sυ kwie kpu-.

24 De o 'tmυa ε "sie nyυ jrv' "i 'kaa jrv' se εε' to' 'bn 'je.

25 -Ta υυa' 'sυ sea wlu 'bn 'bεε- -wεε υυa mua, wlu tiie Poo poa 'o ε "kpei ε ka, o na : De Kea 'a -Suu jaa εε' wlu 'kwajaai Esai 'bn -wεε ε 'tmυa -a "bo -wi" -pee ε 'bleε -kin 'dee- !

26 ε wlu' 'de- ε 'na :
-In mu 'e nyυ -nυ o -wεε -in -je wlu ka, -in -na : Aoa mue δε doin" 'woun-, 'kaa ao se 'e ε 'dei 'won 'pepe, aoa "jri a mue δε ja -gbvan' -pεε, 'kaa ao se ε "i juoi,

27 δε-νυε' δε 'ε pa nyυ -nυ 'a pεε "i, υυ "suen -cu doin", υυ "mue "jri -wεε υυa' "jri je i 'je, va' doin" je i 'won,

υυa' pεε je δε 'mii 'won -wεε υυ je 'de 'bn o "biie- 'de 'in je υυυυ 'pυυ-.

28 'De o 'na : Aopy sie -kwlv o, 'pυυa' -ne Kea kpe e nyυ -sea' Suifu nι o, υυυυ -a mue doin" o poa'.

29 Poo -koa' δε -ne 'ε 'tmυa 'sυ Suifu-wi" "sie "kpaε' -wεε υυa' 'sυ a kpuen "woin.

30 -Gbu" Poo kpuen a -wεε o -sa -kei" ε, o nυε 'e ε 'di -sυn 'soun -gbla' -gbla', 'demo nyυ "klein -a ji o 'i -tea' ke o 'jee-.

31 -Wεε o 'tmυ Kea 'a 'bιo δε 'ε -ti' 'de dι "klein -tmυa Ty"bo Sesi Klisi 'a -ti' ε, o o -mι nyυ 'de 'fle 'bn, nyυ jro' o kaan o -je de.

'Sbε Poo pooa Kea -gbu -nia 'e Rōmυ -jei" ε

Jewlu

1 'Mō Poo 'in nιε Sesi Klisι 'a "juoιnυυι -o. Ɔ 'da 'un 'ε 'de nyυ "klu, -wεε 'in 'je ɔɔ' dboi nι-. Ɔ -teeε 'un kpoι" -wεε 'in 'je Kea 'a -pɔia" -ti 'tmυ 'de nyυ -pee.

2 Ia' -pɔia" -ti tu ε, Kea cεn ia' wlu -tie" tεin" sese -wεε εε' wlu 'kwajaabun 'tmυ ι, 'de ι 'cruε 'de εε' 'sbε 'di.

3 De ia' a, mε -nι εε' "Ju 'a -ti'. εε' "Ju -nɔ ɔ nιε nyɔ ɔ "ju -o, ɔ 'wlvυ 'de Dafidι 'a "ji 'di.

4 'De ka ɔ nia Kea 'a "Ju -wεε ε -te' ɔ 'o 'de ε "nyι ɔ "ikmaa", -ta Kea 'a -Suu -kwea i -sɔ 'de 'mεvn "klu ε, 'bomɔ ε poo "jri "kpae' pepe. Sesi Klisι -nɔ ɔmɔ -nι -aa Tυ"bo.

5 Ɔmɔ -nυ 'un 'saabn "jrii, 'de -ɔ dbo 'un -wεε 'in 'je ɔɔ' -ti' 'tmυ 'de nyυ "klein sea Suifυ nι -pee, -wεε υυ 'je ɔɔ' -ti' tɔ' 'un 'je, 'de υυ 'je ɔ wɔn 'je. -Bo ε nι kan', -wεε ɔɔ' 'nyνι 'je "i 'bε.

6 Aopυ Sesi Klisι 'da a, ao nι 'e υba' nyυ tu "klu 'mε -ke.

7 Aopυ nyυ "klein -υba -ti' Kea kma, 'de ε 'da -wεε -ɔ -jea εε' nyυ nι 'bo Rōmυ-kwlv 'di, aopυ 'ma ja 'sbε-. 'In nιε "i -a "Bo Kea ke -aa Tυ"bo Sesi Klisι 'je aopυ "diwan po -wεε ε 'je aopυ pεε 'a blua' "nyι !

Poo nιε "i ɔ ke Kletien-wi" -nia Rōmυ 'e 'jee-

8 'Ma pɔε 'ma Kea 'sε- ke "i-saa nɔ" 'de Sesi Klisι 'a 'nyνι 'un, 'de ao -wee' "klein 'a -ti' 'un dε-nυε' aoa' Kea 'a -jei" naanyνι "siie 'blua- -wee' "klein "i.

9 Kea 'ma nυba "juoι 'de 'ma pεε -wee' "klein 'un, -wεε -εε "ju 'a -pɔia" -ti 'ma 'tmυa a, ε 'je kan' 'mε, 'ma cεn aopυ 'nyνι jeejee.

10 De 'ma -teea' Kea i 'de 'ma baewlu 'di ε, εmε -nι -bo ε nιε "i ε, ε

'je 'mi "i "tai- la -wεε 'in 'je 'de aopυ o ji 'wι jrε' o.

11 'In -nιei" 'in 'je aopυ "jriε- 'jee-, -wεε 'in 'je ao Kea 'a -suu 'a -paan' jrε' "nyι 'de ε 'je aoa' dι i kuu-.

12 'De ε se -mε 'ε 'sv nι-, Aomɔ o 'mɔ o, -a -wee' "klein 'a dι 'je i ku 'de -aa Kea -kwlv" -tea' -nia due' 'un.

13 'Ma de'di -wi", ka 'ma naa 'de aopυ o ji -ti tɔ' "kpei- -wεε dε jrε' kaan 'un -je de jeejee ε, 'in nιε "i ao 'je ε juo-. Dεε-tι 'ma -pɔan 'de aopυ o jia' i ε, εmε -nι ka 'in 'tmυa Klisι 'a -ti' 'de 'blua- jrι' "kpei -wεε nyυ 'je ε tɔ' 'un ε, 'kamɔ 'in nιε "i ε 'je kan' dbo nυa' 'de ao "klu -ke -wεε 'in 'je ε 'je dεwε-jε.

14 ε se aoa' 'sv 'mɔ 'in 'je Kea 'a -ti' -pee 'tmυ ko-, Glεkι-wι" o, nyυ sea' Klεkι nι o, dε "ijuovn o, nyυ sea' dε "ijuovn nι o, 'in 'je υυ -wee' "klein Klisι 'a -ti' 'tmυυ -o. De -ε -crua' 'bo 'un "jru ε, εmε -nao.

15 εmε -ti aopυ- -ɔ -tia" 'o Rōmυ. 'De aopυ o jia' 'a 'tun a 'dba 'un 'ε -wεε 'in 'je aopυ Klisι 'a -pɔia" -ti 'tmυυ- -ke.

16 Klisι 'a -ti' 'tmυa 'a -tιn' se 'un nυ, dε-nυε' Kea 'a "ikmaa' -nι 'de ε 'di, εmε εε cεεn 'un -wεε εε 'pυυ nyɔ "o nyɔ -jea Sesi 'a -ti' tɔ' 'un. Suifυ-wι" mυ -wɔn ι tεin" -wεε nyυ -sea' Suifυ nι 'wɔn ι 'bo υυpυ 'de -ke.

17 Ka Kea nυε -wεε nyɔ 'bεεa ɔ 'jea "isrei 'kpa 'bo ε "juoι ε, 'de εε' wlu 'di mɔ ι 'wlvυ 'kwla 'de nyυ -pee. Nyɔ -tea Kea -kwlv" ε, ɔmɔ -kpa "isrei 'bo ε "juoι, -wεε ɔɔ' "isrea' -mε nυε -wεε ɔɔ' Kea -kwlv" -tea' a 'kpa "kpei sɔɔn-sɔɔn-. 'Kamɔ wlu -crua' 'da, ε 'naa : "Isrei a mυε 'kmυnιa' 'de ɔɔ' Kea -kwlv" -tea' 'un.

Nyυ -wee' "klein nιε desavnbvvn

18-19 Kea 'a 'cεn 'wlvε 'e jaυn 'di ε je "jri "kpae' po 'de nyυ -flεεvn ke nyυ -sea' "isre -wεε -υυ -saan tɔ' -ti svn "wɔin -pee. Kaa dε nyυ 'jea juo de Kea mεε' -ti' 'un, mε pɔε "jri kpae. Kea 'a -cε" 'kpa mε -sι 'kwla 'pepe 'de υυ pεε-.

20 Tɔ' -o, dε -tba' 'e 'kmυ 'a nυba' a, dι "klein Kea nyɔ ɔ 'jeea "jriε- nia 'un ε, εε' "ikmaa' -ε sea -kwε -ta 'ble

ke εε' nιsɔn ke ι -wee' 'pɛɛn "kpaε'
'de εε' nυɔdι 'ɔn. 'De εε' -tι' 'ɔn
nyιɔpυ se -too' -ta 'ble 'bode.

21 Ka Kea nιa 'kmυ υυ 'je kan' 'mε
-mɔ, 'kaa υυ 'na υυ se εε' 'nynι "i
'bɛɛi, υυ se ε 'sε poi. Uba' tɔ' -wee'
'biie 'e foo' 'ɔn dι "kpei, εmε -tι υυ
se Kea 'a -kwlytι juo- -wee 'de υba'
pɛε -wee' o kpe -pɛɛli.

22 Uba 'daa- υba' -ce" de "jriijuɔvɔn,
'kaa ka υυ 'kpa sιanυυn, υυ se -mε
juo-.

23 Kea -je -εε 'nynι 'bea "i -ε sea 'mε
-ta 'ble, υba' -gbεε' -mε "juɔi, 'kaa dι
nyιɔ -ɔ -mεa -pa' -ι -nιa nyιɔ 'ɔ -kooɔ'
dι o, nυυ 'a -kooɔ' dι o, kɔɔkpi 'a
-kooɔ' dι ke cniε -pɛε' 'ε -kooɔ' dι ke
ιmι υba -gbεε' "juɔi.

24 Emε -tι Kea -saa υυpυ 'a -tι' kwa
-sɔn -wee ε 'bɔɔ- υυpυ -flɛn" dι kwa,
'de υba nυ υba' pɛε 'a 'tɔn nυ-tι saɪn.
Emε -tι dι υba nυa υba' -ce" 'ε ku "jrii
ε, ιa' 'tmυa' 'bleε -tɪn'.

25 tɔ' -tι -ιa -tmυa Kea 'a -nι -pɔn"
-tι ε, ιmι υυ pɔo fai" -wee υυ nυ sι
-tι 'ɔn. Kea -ε nυa dι -wee' "klein ε,
υba' -gbεε' -mε -wee εε' "juɔi nυυ -tι.
Dι -jι Kea nυa, ιmι υba -gbεε' -wee
υba nυυ "juɔi !

26 Dι υυ nυa 'mυa-, εmε -tι Kea
-saa υυpυ 'a -tι' kwa -sɔn, -wee υba'
tɔ' saɪn -ιa 'tmυa' 'blea -tɪn' ε, ε
'bɔɔ- υυpυ -mι kwa. Emε -tι υba'
'nynυkpaε' 'a 'sυ a 'pɛɛn ba 'de.

27 'Kamɔ "nynunmai a nυ foo" 'sυ,
υυ 'bɔ 'nynυkpaε 'a -pɔn' -tι 'mε -wee
"nynunmai 'a 'sυ υba -pɔn ba. Dι
-sea' nυ ka nι ε, υba nυε ba "jrii. Uba'
dɪsaɪn υba nυa ιmι -ιa -kao -craa
υba' -ce" 'ɔn.

28 De υυ se ε "i nι υυ 'jea Kea juo ε,
εmε -nυε' -wee Kea -saa υυpυ 'a -tι'
kwa -sɔn -wee ε 'bɔɔ- υυpυ υba' -ce"
'ε tɔ' -ε -nyniia "jrii kwa, 'de dι -ι sea
nυ ka nι ε, -wee υυ 'jι nya kpa.

29 Tɔ' saɪn 'a "kwli -nιa 'de υυpυ
'ɔn ε, ι -tiei" : 'Diwɔnyɪni tɔ' o, "wliε
'ε 'tɔn o, nυυ deɔaυn "jrii nυa' o, ba
-kwɛn o nυa' o, "ku 'dba tɔ' o, -ce'
tɔ' o, nυυ 'srε ipoo tɔ' "jι 'de υυ pɛε o
'mε. Nυυ 'a saυn i -pɔan' o,

30 -sɔɔ wlyua' o, nυυ 'a 'nynι dooa'
o, Kea -flεεan' o, nυυ "jriε- "jru blaα'
o, -cei" 'bεεa' o, -ce" 'ε poa' o, deɔaυn
nυa' 'mii jua' o, -maa' 'je "bo ke de
wɔn o toa' o, -kaan" sia' o,

31 -ιn -cɛn de 'ε wly -tie" 'sυ -maa'
nυ ε o, -ιn se nyo 'ɔ -tι' kma o, -maa'
'je nυυ 'a wee o.

32 Nυυ -υba nυa ιa' dι tu ka Kea 'a
'pɛε a mua υυpυ kpyan' -wee υυ 'jea
'mε ε, υυ juι', 'kaa υba nυι' 'sυ, 'de ε
se -mεε' 'sυ nι-, nυυ -υba nυ ι ke'wɛ
ε, υba poε -wi" -mυ -tι' o.

2

Kea 'a 'pɛε 'jesɔn 'srɛi"

1 'Oo nyιɔ, -mɔ -ɔɔ kpyan nυυ jrv'
'pɛε ε, ka "o ka -ιn -je -ιn -nι ε, -ma
kpyɛn -ma -ce" 'pɛε, de-nυε' dι -ιa
'pɛε -ma kpyɔn a nυυ jrv' ε, ιmι -ma
-ce" 'kpa a nυ, εmε -tι -ιn se -too -ta
'ble.

2 Tɔ' -o, -a -je kan' 'mε -bo Kea 'a
'pɛε kpyɔn nυυ -υba nυa ιa' dι tu ε, ε
'bleε -kɪn, de-nυε' emε 'ε nυυ 'a 'pɛε
'jesɔn 'srɛi".

3 'Kaa nyιɔ, -mɔ -ɔɔ kpyan nυυ
jrv' 'pɛε -wee dι υυ nυa -ɔɔ nυ ι -ke
ε, -ma naa tɔ' i 'ee, Kea 'a 'pɛε 'je -ɔn
seea -o ?

4 -Aee', Kea 'a 'diwɔnmɔa' ke εε'
pɛε i kua' εε' pɛε "wɔɪn 'bεεa' -ι cɛan
-je "kpei -tie" ε, ιmι -ma blaα 'blɔɔ-
? -In se ε juo- ka Kea a fua -ɔn -wee
-ιn -jea 'de ε o "biie-, 'de -ιn -jea -ma
deɔaυn "i juo ε- ?

5 'Kaa 'de -ma "jrukua' ke -ma pɛε
"ikmuu -tι 'ɔn ε, -ιn se "i nι -ιn -je
-ma deɔaυn "i juo-. Emε -tι -ιn -ja
-ma -ce" Kea 'a 'cɛn "kpei -wee -sɔntι
Kea 'a "isrɛa' a mua "jri "kpaε' poa'
'pɛε 'jewι o ε, εε' 'pɛε a mυε -ɔn
kpyan',

6 de-nυε' dι "klein nυυ a nυa, Kea
a mυε nυυ ιa' -kei" -saa' due 'due.

7 Nυυ -υba nυa dι 'dɔε 'de nai"
'blea' 'ɔn -wee -υba -pɔan Kea 'a "jri
'dei nmɔa' ke dι -ι sea i sɔn -ta 'ble
ke ε, Kea a mυε -wi" -mυ 'kmυ -sea'
-kwε -ta 'ble "nyia'.

8 'De nυυ -jυ -υba -pɔan υba' 'sυ 'a
'dɔε i ε, υυ se ε "i nι υυ 'je tɔ' -tι 'de

bla, 'kaa di sea' "isre umi uba nu. Kea se -wi" -mu 'a wee 'jei, ee' 'cen me -ee mu ubu "kpei na'.

9 Nyu "oo nyu -oo nua a desavn e, "nmia-ti ke 'kle a mue o "kpei jia'. Suifu -a 'pee 'je 'jee tein" -wee nyu sea' Suifu ni 'je 'o bla.

10 'De nyu -oo nua di 'doo e, -bo e ni Suifu o, -bo e se Suifu ni o, Kea a mue ubu -ti' o poa' -wee e 'je ubu "i 'bee-, 'de uba' pee 'je blu,

11 de-nue' nyu 'mi i 'craa' se 'o Kea "juo ni-.

12 Nyu "klein -sea' Moisi 'a ke' juo- -bo ub nu desavn e, uba mue i soan' -mo, ke' se ubu 'pee kpuun-. 'De nyu -jua ke' -ne 'me, -bo ub nu desavn e, ee' ke' tu me -je ubu 'a 'pee 'je,

13 de-nue' e se nyu -uba kpa ke' 'e wlu doin" o poa' 'a 'su mu Kea a 'daa- "isre un ni-, 'kaa nyu ka ke' "sia 'nyu -uba nua kan' a, ubu Kea 'daa- "isre un-.

14 Nyu -sea' Suifu ni -wee -ub sea Moisi 'a ke' 'sbe 'ble e, -bo di ke' "sia 'nyu uba si nu e, -me ke' -nia 'de ub 'un me -po' ubu -je o, e se ke' -e -crua' ni-.

15 Di uba nua, eme -toe ka di ke' 'e nuudi -crua' 'de ubu pee o e. Di uba nua, ub juu' 'de uba' -ce" 'kpa 'un, de-nue' -bo -son -jro' uba' -ce" 'kpa 'a to' o -tuu" e ubu -ti' "kpei-, -bo -son' -jre' uba' -ce" 'kpa 'a to' o 'wlu ubu o.

16 -Sontu Kea a mua 'e Sesi Klisti 'un ceaan' -wee e 'jea di "klein -i pa 'kwla 'de nyu o 'kmu 'un 'a 'pee 'je e, di -ia mua "jri "kpa' poa' a, umi -nao. 'Kamo -poia" -ti 'ma 'tmua 'da.

Suifu-wi" ke ke' ke

17 -Mo -oo -daa' oo' -ce" Suifu e, -ma -pen ke' "kpei 'de -ma -bee' -ma -cei" 'de Kea juo -ti 'un.

18 -In -jue ee' -kwlutu -wee 'de ke' juo -ti 'un e, -in -juo 'doo ke 'saun 'a "kpei- -seea' ka 'me.

19 Nyu -ub 'di kpea i e, 'de ka "jri 'a waun nua -ub -nia kan' a, ubu -ma -bee' -ma -cei" -wee -in -na -mo -ni uba' -jeopoi -mo -ni uba' -son'.

20 -In -na nyu suan a nua -ub sea de 'i juo e, -mo -ni uba' de "jrijuoi, -mo -ni uba' detoo, de-nue' -in -na ke' -in -jua 'de e 'di 'demo de jua' ke to' -ti -wee' poo kin.

21 -Je e nua kan' -mo 'ja a, -me -mo -oo tooa nyu jru' de 'ee, -maa' too -ma -ce" 'kpa de 'jaa ? -Mo -na nyu 'bo nyu 'a di "jriie, -maa -jrii" !

22 -Mo -o -na nyu 'bo jei" 'jee, -ma -jee jei" ! -Mo -o -na koin "juo -gbeea' a nyaa -mi i e, -mo -saa di 'e koin -gbi 'di ?

23 De -in -blea Kea 'a ke' e, -ma -bee' -ma -cei" 'de ee' -ti' 'un, 'kaa -ma dooa Kea 'a 'nyu 'me, 'de ke' 'e -gban' -saa 'un.

24 Wlu -e -crua' 'de Kea 'a 'sbe 'di e, e nua to' -o, e 'naa :

'De ao Suifu-wi" 'a -ti' 'un e, 'blua 'dinyu 'a jru' a wlaa Kea 'me.

25 -Bo -ma sea Kea 'a ke' won 'je e, -me -ma 'klen mua' 'blee 'de, 'kaa -bo -in -saa Kea 'a ke' e, -me -ma 'klen mua' se 'de 'ble.

26 'De nyu sea' Suifu ni, -wee -o sea 'klen mu, -bo oo sea Kea 'a ke' won 'je e, Kea se e 'bee- e 'je o ja -gbun ka 'klen mui nua a ?

27 'De -mo -o -blea ke'e 'sbe -wee -o mua 'klen e, -bo -maa' 'je ke' won e, -me nyu sea 'klen mu -wee -oo -jea Kea 'a ke' won o 'bee- o 'je -un 'pee kpuun-.

28 'De nyu -nia Suifu 'a -ce" 'kpa 'ja a, -mo se e ni 'bo nyu "jri "kpei 'a 'su, 'de 'klen mua' -ceen' -me se -je nyu o sun nua 'bo nyu ku -pun" -mee' 'su ni-.

29 'Kaa Suifu 'a 'jo jrie-, -mo nua' 'de o pee o. Oo' -ni 'klen mua' -me se 'e ke' 'un 'wlu, nyu o sun se e nu, Kea 'a -Suu me -tu" o juo'in 'de o pee o. Kea 'a -ce" 'kpa -je -moo' Suifu tu -ti' o po, e se nyuub ni-.

3

1 -Bo e ni kan' -mo 'ee, -me Suifu nua me 'e 'doo 'de e- ? 'De uba' 'klen mua' -me ee' 'doo 'de e- ?

2 Ia' 'doo -tiei" ka "o ka. Ee' "i-saa -ne me -ni wlu Kea cean -tie" e, umi e -te' Suifu-wi" kwa.

3 'De wlu Kea cean -tie" -bo uba jrv' se e to' un 'je 'dee, eme -je e nu -wee Kea 'je wlu -kwlin -saa- ?

4 Nyu -wee' 'jee juo -o ka Kea nia to' -wee nyio nia si 'tmu e. De -crua' 'de Kea 'a 'sbe 'di, 'kam e 'da, e 'naa :

Di "klein ee' wlu a 'tmua i nte to' -ti. -Bo e ke nyio 'tmu -ti' e, eme -ble -kun, -wee ee kpa tu 'a "jru.

5 'Kaa -bo -aa -ce" 'kpa 'a 'diwonynia' nve -wee Kea 'a "isrea' 'je "jri "kpa' po 'ee, -me ka -aa mu 'daa- ? -Aee' nyu jrv' 'beee' ub 'je wlu ka : -Je Kea 'a 'cen jia -a "kpei 'ee, -me e se -kun 'blee ? 'Kam nyiojrv- jrv' a naa to' i.

6 'Mo 'na, e se kan' ni-, -bo Kea se "isre 'de e, -me e se e 'bee- e 'je nyu -wee' 'a 'pee 'je.

7 'De nyu jrv' 'bee- o 'je wlu ke'wle : -Bo 'ma si 'tmua nve -wee Kea 'a to' -ti 'je "jri "kpa' po, 'de ee' 'nyu 'je "i 'be 'ee, -me dee-ti ee 'daa- 'un desavn nvi, -wee ee' 'pee 'je 'un kpu e- ?

8 -Bo e ni kan' -mo 'de- e, -me dee-ti -aa' nu : -A nu desavn -wee e 'je de 'dce "jru "kpei- po e- ? Nyu jrv' -uba bla -a -pa "kpei wlua -a 'dei e, de uba 'tmua 'de -aa -ti' 'un, eme -nao. Uba' nyu tu e, -bo Kea 'a 'pee kpu ubu e, e 'srei".

Nyu jrv' se 'isre

9 -Bo 'ma sea kan' -mo 'da 'ee, -me 'un 'na : -Apu Suifu-wi" -a -nie dewon -a je nyu -sea' Suifu ni -sii ? "Un-, e se kan' ni-, 'un 'tmu e sese, 'un 'naa Suifu- o, nyu -sea' Suifu ni o, -a -wee' "klein nte 'e desavn 'a "dii -son.

10 De -crua' 'de Kea 'a 'sbe 'di e 'naa : Nyu jrv' se "isre, "isrei due' koun -gbai' ka se ni-.

11 De 'mii 'wain jrv' se ni-. Nyu jrv' o -pon Kea i. Nyu -wee' "klein sie 'kwla. Ub -wee' 'a pee -son'.

12 Nyu jrv' 'o -pon de 'dce nua' i. De 'dce nvi due' koun -gbai' ka se ni-.

13 Ka -gbain' -floan won nia, 'kam uba' -plion' -je ni-. Uba' muo -tee nyu 'sre i pooa' 'a -tea', wlu -ia -wba 'o

ubu 'won e, ka sen 'e -ku' nia, 'kam i ni-.

14 'Dainwlu 'a 'su -a ji' 'de ubu 'won, ia "kaee nyu "jrii.

15 Uba pleee bi -son i -wee uba 'dba nyu.

16 -Ta "o -ta ub jia di -nia 'o -mo e, i son i, 'su -fin" -cruen" e 'kpa 'bomo.

17 Ub se pee 'a blu -je juo-.

18 Uba' pleee Kea.

19 -A -je kan' 'me di "klein ke' e 'tmua, e 'tmu i 'de nyu -nia 'e ke' -son -pee. -Bo e ni kan' -me nyu -wee' "klein 'a won "muu- 'bo Kea "juoi. Ee' 'pee kpu nyu -wee' "klein 'me.

20 Nyu -oo ke' won 'jea' 'jee nu -wee -o -jea "isrei 'kpa 'bo Kea "juoi, o se ni-. De ke' e tooa nyu e, eme -ni o nte desavn nvi.

Kea nve nyu 'isrevn 'un

21-22 'Kaa kaan ka a, Kea 'a 'diwonynia' poe "jri "kpa' 'de nyu "o nyu -o -jea Sesi Klist 'a -ti' to' 'un -pee. Ka Kea nua nyu "isrevn posun 'bo e "juoi e, e to ee' sun 'me. Kea 'a ke' ke ee' wlu 'kwajaaun 'tmu ee' -ti' 'me -ke tein"

23 de-nve' ub -wee' "klein nve desavn. Ub se -ti' o po ka ni- 'de Kea "jri 'de.

24 'Kaa Kea nve ubu 'saavn "jrii -wee ub 'kpa "isrevn foo" 'un, de-nve' Sesi Klist seie ubu 'de desavn 'kwa.

25-26 Om Kea -te 'o, 'de oo' nymo 'wla i. Desavn 'a -kao -e -jea nyio 'un -craa 'de e, eme -craa Sesi 'un 'bo nyio 'o -koi". -Wee nyu -jea oo' 'me -ti to' 'un e, o ni uba' 'sraade 'bo Kea "juoi -wee uba' disain -kwe-. Ka Kea nua -wee ee' 'pee kpu desavn e, 'kam -nao. Disain nyu nua tein" e, e se ubu ia' 'pee kpu-, e kuue to' i mamau 'su e je 'e -sianwi jee- -wee ee' 'pee 'jesun -sraai" e po "jri "kpa' 'bo Sesi Klist "kpei 'de nyu -o -kpuan' Sesi 'a 'me -ti sun 'soon 'de o pee o e, om Kea 'daa- "isrei 'bo e "juoi.

27 -Bo e ni kan' mo 'ee, -me de jre' -sie 'o -wee -ee -ti' 'un nyio 'je oo' -cei" 'bee- 'ja a- ? "Un-, de jre' se 'o sie-. Dee -ti nyio se oo' -cei" 'bee e- ? Dee

-ti nyio sea ɔɔ' -cei" 'bɛɛi ɛ, ɛmɛ -ni ɔ 'wɔan "isrei 'kpa -ti 'bo Kea "juɔi ɛ, ɛ se 'e ɔɔ' kɛ' wɔn 'jea' 'ɔn ni-. ɛ ni ɔ -tee' 'mɛa' Sesi 'mɛɛa 'de ɔɔ' -ti' 'ɔn -kwlɪ" -o.

²⁸ de-nʉɛ' -bo nyio 'je "isrei 'kpa 'bo Kea "juɔi ɛ, ɛ 'de ɔɔ' Sesi -kwlɪ" -tea' 'ɔn -o, ɛ se 'e ɔɔ' kɛ' wɔn 'jea' 'ɔn ni-.

²⁹ Kea ni Suifu-wi" 'a 'sʉ 'a Kea -oo ? ɛ se nyʉ -sea' Suifu ni 'a Kea ni -ke ? Kiʉn, ɛ ni nyʉ sea' Suifu ni 'a Kea 'mɛ -ke.

³⁰ Kea -niʉ due' koun -gbai', ɛmɛ -ɛɛ nʉɛ -wɛɛ -bo nyio kpuʉn Sesi 'a -ti' sʉn 'sɔɔn 'de ɔ pɛɛ o ɛ, ɔ 'kpa "isrei 'bo ɛ "juɔi. -Bo ɛ ni Suifu o, -bo ɛ se Suifu ni o, Kea nʉɛ ʉpuʉ "isreʉn 'ɔn 'de ɛɛ' -kwlɪ" -tea' 'ɔn.

³¹ -Bo ɛ ni kan' -mɔ 'ee, -mɛ Sesi -kwlɪ" -tea' mɛ -nʉɛ' la, -wɛɛ nyʉ se kɛ' wɔn 'jei 'bodee ? "ʉn- 'de, -a -wla kɛ' sʉn "kpei, -a -na ka kɛ' niʉ dɛwɔn, 'kamɔ ɛ ni-.

4

Kea poɛ Ablaam "isrei

¹ 'De Ablaam, -aa "ji 'wɪʉa 'e 'ɔn ɛ, ka -a -je 'da 'de -mɔɔ' -ti' 'ɔn 'ja a- ? Dɛɛ -ti Kea po ɔ -ti' o ɛ- ?

² -Bo Kea 'daa- Ablaam "isrei 'de ɔɔ' nʉʉdi 'a -ti' 'ɔn 'de ɛ, -mɛ ɔ 'bɛɛ- ɔ 'je ɔɔ' -ce" -fan "kpei po 'de-, 'kaa -mɛ ɛ se 'o Kea "juɔi ka -mɔ ni-.

³ Wlu -ɛ -crɪʉa' 'de Kea 'a 'sbɛ 'di kɛ 'da 'de Ablaam 'a -ti' 'ɔn ɛ- ? ɛ 'naa : Ablaam -tee' Kea -kwlɪ", ɛmɛ -nʉɛ' -wɛɛ ɛ 'dɔɔ- "isrei 'bo ɛ "juɔi.

⁴ 'De -bo nyʉ nu dbo ɛ, ɔ 'je ɛɛ' -kei" 'je. ɛɛ' -kei" tu ɛ, nyʉ ɔ 'dɛɛ -paan', 'kaa dɛ ɔ 'jea 'je see ɛ, ɛmɛ -o.

⁵ 'Kaa nyʉ -sea' nʉʉdi ɔ -jea "kpei 'pɛn 'ble -wɛɛ Kea -nʉa' dɛsʉʉni 'saʉʉn "jrii, ɔ -te ɛ -kwlɪ" ɛ, -mɛ ɛɛ 'dɔɔ- "isrei 'bo ɛ "juɔi 'de ɔɔ' Kea -kwlɪ" -tea' 'ɔn. -Mɛ ɛɛ' "isreʉa' tu ɛ, ɛ se ɔɔ' nʉʉdɔɔ 'a -kei" ni-, ɛ Kea 'a -paan' -o.

⁶ 'Kamɔ Dafidi 'da -ke. Nyʉ ka kɛ' "sia 'nyʉ ɔ sea kan' nu mɔ Kea 'daa- "isrei 'bo ɛ "juɔi ɛ, ɔ 'tmʉ -mɔɔ' "juɔi pɛɛ -ti.

⁷ ɔ 'na :

Nyʉ -ʉʉa dɪsʉʉn Kea -kɔa' -wɛɛ -ʉʉa -kɔ ɛ 'mʉʉa "kpei- ɛ, -wi" -mʉ 'di nmɔ wɔn.

⁸ 'De nyʉ ɔɔ dɛsʉʉn Tʉ"bo sea -sro' 'bo ɔ "jru ɛ, -mɔ nu 'mʉa-.

⁹ "Juɔi pɛɛ -ti Dafidi 'tmʉa -ta 'ee, ɛ Suifu-wi" 'a 'sʉ 'a wlu -o ? -Aee', ɔ 'tmʉʉɛ 'de nyʉ sea' Suifu ni 'a -ti' 'ɔn -kee ? Dɛɛ-ti 'ma -tee' i kan' a, ɛmɛ -ni -a -na Ablaam -tee' Kea -kwlɪ" ɛmɛ -ti Kea 'dɔɔ- "isrei.

¹⁰ Dɛɛnɔ" Kea 'dɔɔ- "isrei ɛ- ? ɔ mu 'klen la 'sasa -wɛɛ Kea 'dɔɔ- "isrei -ae, -aee' ɔ se 'klen mu 'sʉ Kea je ɔ "isrei 'daa- ? ɛ -ta ɔ sea 'klen mu ke ɛ, 'bomɔ Kea 'dɔɔ- "isrei, ɛ se ɔ mu 'klen -wɛɛ ɛ 'dɔɔ- kan'ni-.

¹¹ -Ta Ablaam -tea' Kea -kwlɪ" -wɛɛ Kea 'dɔɔ- "isrei ɛ, -mɛ ɔ se 'klen mu ke. 'Klen mua' mɛ 'bɔɔ- de. ɛmɛ -ni dɔɔɛdɛ Kea ke Ablaam -tua' ɛɛ' juo 'ʉn. Ka ɛ nʉa 'de Ablaam 'a -ti' 'ɔn, 'kamɔ -nao. ɛ nu kan' 'mɛ, -wɛɛ nyʉ "klein sea' Suifu ni, -wɛɛ -ʉʉ -tea' Kea -kwlɪ" 'de ɛɛ 'daa- "isreʉn ɛ, ɔ 'je ʉpuʉ 'a "i-saa -nɛ ni-.

¹² 'De ɔ niɛ Suifu-wi" 'bo -ke. ɛ se Suifu "klein -mua' 'klen -ni kan' Ablaam 'a "nyʉʉ- ni-, 'kaa Kea -kwlɪ" -tea' -ɛ -niʉ 'de ɔ 'ɔn -mɛ ɔ sea 'klen mu ke ɛ, nyʉ "klein -ʉʉ -tea' Kea -kwlɪ" kan' a, ɔ ni ʉpuʉ "bo 'mɛ -ke.

¹³ Kea cɛn wlu -tie" 'de Ablaam ke ɔɔ' "nyʉʉ- -pee, ɛ 'na ʉpuʉ -je 'kmʉ -wee' "klein 'ble ka ʉʉa' 'kɛn niʉ. ɛ se Ablaam 'jeɛ kɛ' wɔn ɛmɛ ni-, ɔ -tee' Kea -kwlɪ" -wɛɛ ɔ 'kpa "isrei 'bo ɛ "juɔi, ɛmɛ -nʉɛ' -wɛɛ Kea cɛn wlu -tie" 'de ɔ -pee.

¹⁴ Nyʉ -ʉʉ tʉa ʉʉa' -ce" 'ɛ 'kpi tɔ' 'i -wɛɛ -ʉʉa -jea kɛ' wɔn -bo ʉʉa sea 'kɛn kpa 'de ɛ, -mɛ Kea -kwlɪ" -tea' niɛ dɛ foo" -o, -wɛɛ wlu Kea cɛan -tie" se dɛwɔn ni-.

¹⁵ Kɛ' ɛ -sa' Kea 'a 'cɛn 'blo, dɛ-nʉɛ' -ta kɛ' niʉ 'bomɔ ɛɛ wɔinblaʉ' ni-. 'De -ta kɛ' sea ni ɛ, -mɛ ɛɛ' wɔinblaʉ' se 'o ni-.

¹⁶ ɛmɛ -ti Kea nu nyʉ -ʉʉ -tea' ɛ -kwlɪ" 'saʉʉn "jrii -wɛɛ dɪ ɛ cɪʉʉʉn nyʉ 'nyʉ ɛ, ɛ 'jɪ ʉpuʉ "nyʉ foo" 'ɔn. -Jɛ ɛ niʉ kan' -mɔ 'ja a, -mɛ dɪ Kea "sia 'nyʉ 'de Ablaam -pee ɛ, ɪ niɛ ɔɔ' "nyʉʉ- -wee' 'a dɛ -o. Suifu-wi" -ʉʉ -niʉ 'o Kea 'a kɛ' -sɔn ɛ, ɛ se ʉpuʉ

'a 'su 'a de ni-, 'kaa nyu "klein sea' Suifu ni, -wee -vu -jea Kea 'a wlu to 'un ka Ablaam nua, vva' de -o -ke. -Me Ablaam nua Kea 'a -jei" naavn -wee' "klein "bo -o.

17 Wlu -crua' 'de Kea 'sbe 'di e, 'kamɔ e 'da, Kea 'naa : Ablaam, -mɔ 'in -te' 'o -wee 'in nu 'blva- -tuu"-tuu "bo 'un.

Kea -ee -ti' o 'jea to' 'un, -a -nue o' "nyuu -o 'de e "jri 'de. Ka Kea -sa 'mevn "kunyio' -wee -bo e 'na de ni 'kmv 'su -me nua 'kmv e, eme Ablaam 'je to' 'un.

18 O -tee' Kea -kwli" 'de -me 'kamɔ o se to' tba-ta 'ble see 'bo o' -ce' -kwli". 'Kamɔ e ni -wee o 'kpa 'blva- -tuu"-tuu "bo, ka Kea "sia 'nyu 'de o -pee e, e 'naa : Ka 'ci -sun -tia, 'kamɔ -ma "nyuu- a mu -tia'.

19 'De ee' no" tu 'di -me Ablaam 'bee- o 'je -sun 'a kme' 'due 'ble, ka o 'kpa -kea" "nyuu- 'wlv-ti e, o 'je kan' me. 'De ka Sara 'wlv 'o -gbaan 'a -jei' e, o juu' -ke. 'Kaa 'de ee' -ti' 'un e, o' Kea -kwli" -tea' se "kpei cen-.

20 O se pree iplee- 'de wlu Kea cean -tie" 'de o -pee 'a -ti' 'un. O -tee' -kwli". O' Kea -kwli" -tea' me -kuu o' di i -wee o 'bee- Kea 'a 'nyu "i.

21 O 'je kan' me 'pepe de -ee wlu Kea cean -tie" e 'na e 'je nu e, e 'bee- ee' nua' me -ke.

22 Eme -ti Kea nu o "isrei 'un.

23 Kea 'a o' -ti' o poa' -ne, e se 'crue 'de o' 'su 'a -ti' 'un, e 'crue 'de -a -wee' 'a -ti' 'un -ke.

24 Kea -e -sa -aa Tv"bo Sesi 'de 'mevn "klu -wee -e -jo 'kmv de, -bo -a -te' e -kwli" e, ee mu e -a -ti' o poa' -ke.

25 O toos 'e 'me 'de -aa disain 'a -ti' 'un, -wee o son "kunyio' 'de -a -je "isreun 'kpa 'bo e "juoi.

5

Nyu -vu -kpa "isreun vu ke Kea -seea' wlu "kpei-

1 -je -a -tea' -aa Tv"bo Sesi Klisi -kwli" e, -a -kpa "isreun 'bo Kea "juoi -me -a -ke Kea -seea' wlu "kpei- 'bode.

2 Sesi mo -nue' -wee -a -bee' -a -je Kea -pun" 'kpa -wee 'saavn e nua -a

"jrii -a -je e sun 'soon kpuun -kli. 'De de -blea -aa 'mva- a, eme -ni -a -je kan' me, -ta Kea nua -aa mu e 'o nua' -ke, -wee e ke -a -je ee' 'beode 'un -gble'.

3 E se -mee' 'su ni, 'kle -a -jea, 'de Sesi 'a -ti' 'un e 'blee -aa 'mva-, de-nue' -a -je kan' me, -bo -a -ceen 'e 'kle 'un e, -wee -aa -cian pree "wain 'beea'.

4 'De -bo -a -cian pree "wain 'beea' -me -aa mu e -sisi' nynaa'. -Bo -a -ceen 'e 'kle 'un, -wee -a se wlu -kwlin -saa', -me -a tba Kea to' "i.

5 'De ee' Kea to' 'itbaa' tu se -a -tin' "i dbaai, de-nue' ee' -Suu e "nyu -avn e, eme -jii" ee' nyu 'a -ti' kmaa' 'de -a pree o.

6 To' -o, -ta -a sea 'diikua' 'blee- e, 'bomɔ Klisi 'mee 'diwɔnyuun 'a -ti' 'de no' Kea -tua" 'di.

7 Nyu o -beea' o -jea me -ti 'wɔon- 'de ke' wɔn'jei 'a -ti' 'un e, -moo' 'jea nua 'kle. "Ko nyu 'bee- o 'je 'me -ti 'wɔon- 'de nyu 'dɔe 'a -ti' 'un e. Nyu se o juo-.

8 'Kaa ka Kea nua ee' nyu 'a -ti' kmaa' to sun 'de -a -pee eme -ni -ta -a -nua 'diwɔnyuun ke e, 'bomɔ Klisi 'mee -aa 'mea'.

9 O' nymɔ -wlai me -nue' -wee -a -kpa "isreun 'de Kea "jri 'de kaan ka. Omo -oo mu e nua' -wee -a -je Kea 'a 'cen wain" pu,

10 de-nue' -ta -a -nia Kea 'a tunyu ke e, 'bomɔ ee' "Ju 'mee -aa 'mea' -wee -a -ke Kea -seea' -ti' "kpei-. 'De -bo o' 'mea' nue -wee -a -ke Kea 'je -ti' "kpei -seea' a, -me o' 'kmvnia' a mu e -a 'puva' see 'de Kea ke -a -je i "sii-.

11 'De e se -mee' 'su ni- de -je -blea -aa 'mva- -gblein' -wee -aa poa tuosun de e, eme -ni -a -je kan' me kaan ka -aa Tv"bo Sesi Klisi mo -nue' -wee -a -ke Kea -sea' wlu "kpei.

Adam ke Klisi ke

12 De -nuba tein" e, eme -ni desavn 'woan 'no 'kmv ji -ti e, nyu due' mo -je 'no. Desavn -ne, ee' -kao me -ni 'mea' -wee 'mea' -cri" nyu -wee' "klein "kpei -sian, de-nue' nyu -wee' "klein nue desavn.

13 -Ta Kea sea Moisi ke' "nyl ke e, -me desavn ni 'no' kmu "kpei 'me sese. 'Kaa Kea 'a -gbun e ja, de-nue' ke' se ni ke 'de ee' no" tu 'di.

14 'De -me 'kamɔ de -tba' 'e Adam "kpei -wee -e -jɛɛa Moisi e, 'mea' -cri" nyu -wee' "kpei. Nyu ka Adam blaa Kea 'a wlu wɔin, -ub sea kan' nu e, ub -wee' a 'meɛ -ke. 'De Adam mɔ e, ɔ niɛ "ju -ɔɔ mua jia 'a "ipoo de -o.

15 'Kaa ub se de due' ni-. Desavn Adam nva nyu se e 'beɛ- nyu 'je e Kea 'a 'saavn "ipoo-, de-nue' 'de nyɔ due 'a desavn 'a -ti' 'un, nyu -tuu"-tuu -me, 'kaa 'saavn Kea nva e 'bei' e je di -wee' -sii, de nyɔ 'je e 'ipoo, e se ni -ɛme ji' nyu -tuu' "kpei. Eɛ' 'saavn tu jiiɛ 'de nyɔ due' koun -gbai' 'un. ɔmɔ -ni Sesi Klisi, Kea 'a -paan'-.

16 'De de ee' -paan' tu ja -kwɔi e, -me niɛ ee' -ne ka-, e ke nyɔ due 'a desavn 'a -kao se "ipoo ka ni-. 'De nyɔ due' 'a desavn 'a -ti' 'un e, Kea 'a 'pee kpun nyu -wee' "klein 'me, 'kaa kaan ka ee' 'saavn poɛ nyu "isreɔn 'bo Kea "juɔi -me -a jea kea wɔn o to -to -to.

17 -Bo nyɔ due' 'a Kea 'a wlu wɔinblaa' nve -wee 'mea' -cri" nyu -wee' "klein "kpei 'ee, 'de -me nyu -a mua ee' 'saavn klaa" ke ee' "isreɔ' sɔn 'sɔɔn kpvan' -wi" -mu 'ee, ub se 'kmɔniɔ' -sea' -kwɛ -ta 'ble 'jei 'de Sesi Klisi 'a 'su 'un see ?

18 Me ka 'de nyɔ due' koun -gbai' 'a -kɔ 'ɔ -ti' 'un 'pee kpvan nyu -wee' "klein e, 'kamɔ nyɔ due' koun -gbai' 'a "isreɔ' seie nyu -wee' "klein -wee ub 'je 'kmu ni-.

19 Ka nyɔ due' koun -gbai 'a Kea 'a wlu wɔinblaa' nve -wee nyu -tuu"-tuu 'kpa desavnubun e, 'kamɔ nyɔ due' 'a Kea 'a wlu wɔn 'jea' nu e, -wee nyu -tuu"-tuu 'je "isreɔn 'kpa.

20 'De -ta ke' jiiɛ 'su e, desavn ke ee' "ikmaa' 'wɔɛ 'kwla, 'su ke' 'e wlu wɔinblaa' a 'kpa "kpei jeejee. 'Kaa -ta disavn -tuu"-tuu niɛ, 'bomɔ Kea 'a 'saavn a 'kpa "kpei sɔɔn- sɔɔn-,

21 'De ka desavn ja 'mea' -kwɔi 'de e -cria" nyu "kpei e, 'kamɔ Kea 'a 'saavn ja "isreɔ' -kwɔi -wee e "nyl nyu 'kmɔniɔ' -sea' -kwɛ -ta 'ble 'de

-aa Tu"bo Sesi Klisi 'un.

6

Nyɔ -ɔ -ke Klisi "sia "i e

1 -Bo e ni kan' -mɔ 'ee, -me ka -a -je 'da- ? -A -je nu : -A -ti" 'e desavn 'di -wee Kea 'a 'saavn 'je "kpei 'kpa a- ?

2 "Iun-, e 'bo kan' -mɔ niɛ 'no' kmu. -Apv ka 'mevn niɛ -ɔ -niɛ kan' ka -a -je desavn nva' nya kpa sun nu ke'wɛ e- ?

3 -Aa "ni "jru pɔoa' 'de Sesi Klisi 'a 'nyl 'un me -toɛ ka ɔ ke -a -sii" a "i e. 'De wlu -ne 'de ten'. Ke 'da ka : -Apv -pɔoa "ni "jru 'de Klisi 'a 'nyl 'un -a -wɔan ka ɔ 'meɛ -aa 'meɛ'.

4 -Ta -a -pɔoa "ni "jru, ka nyɔ ɔ 'meɛ -wee ɔ ke Klisi a nmaea i -tadue, 'kamɔ e ni-. -Wee ka ɔ "Bo Kea 'a "ikmaa' -sɔ "kunyɔɔ' -wee ɔ jia 'kmu de e, 'de -apv mɔ 'je kan' ni -ke, -wee -a -je 'e 'kmu dee 'un naa-.

5 -Je -a -ke Klisi ma tu due' 'de ɔ ke -a "sia "i 'de ɔɔ' 'meɛ' 'un e, -me ɔ ke -aa muɛ "i "sia' -ke 'de ɔɔ' -klu' sɔɔan' 'un.

6 De -a -jea -kwɔɔ o sie e, eɛme -ni -aa niɔun -niɛ tein" e, -me ke Klisi 'meɛ 'bo tu -kwɔi", -wee -aa desavnkmu sɔn i 'de desavn nva' se -a kɔɔn 'un 'ble 'bode.

7 Nyɔ -ɔ -meɛ desavn se e 'beɛ- e 'je ɔ wɔn -sii 'bode.

8 'De -bo -a -ke Klisi 'me -tadue e, -a -je kan' 'me ɔ ke -aa muɛ 'kmɔniɔ' -tadue -ke,

9 de-nue' Klisi -sɔan "kunyɔɔ' se 'mei 'bode. 'Meɛ' se ɔ "wɔin 'beɛ-.

10 'De 'meɛ' ɔ 'meɛ, ɔ 'mevn desavn 'a 'meɛ' kpe due' koun -gbai'. 'Kaa kaan ka ɔ jiiɛ 'kmu de.

11 Aopv mɔ -ke e, ao ke Sesi Klisi "siiɛ "i ka nyu -ub -meɛ 'de desavn 'a -ti' 'un -wee -ub -niɛ Kea 'a 'kmɔniɔ', 'kamɔ ao 'je aoa' -ce" ja -gbun.

12 Ao 'bo aoa' -cei" "taie, -wee desavn nva 'a 'tun 'bo aopv kɔɔn 'un 'bleɛ, 'de ao 'bo ee' -kwɔɔt nve.

13 Ao 'bo aoa' 'dae- "i "taie, -wee i 'bo desavn 'a dbonɔdi niɛ. Ao "nyl aoa' 'kmu -wee' Kea, ka nyu -ub -wɔɔa 'e 'meɛ' 'un -wee -ub jia 'kmu de niɛ, 'kamɔ ao 'je ni-. Ao "nyl aoa'

'dae- Kea, -wεε ι 'je "isredι nva 'a -tea' -te.

¹⁴ Ao 'bεε- ao 'je kan' nu, δε-νυε' desavn 'a "ikmaa' se aopv wον -sii 'bode. Kaan ka ao se 'o κε' -son ni, 'kaa ao nιε 'o Kea 'a 'saavn -son.

¹⁵ Ka -a -je 'da- 'jaa- ? -Je -a -nιa 'o Kea 'a 'saavn -son -wεε -a sea 'o κε' -son ni ε, -mε -a -bεε' -a -je desavn nu 'jaa ? "Iιn-, ε 'bo kan' nιε.

¹⁶ Ka -bo ao cen aoa' -ce" wlu "kpei 'de nyο 'kwa -mε ao 'kpa οο' kvon -wεε ao 'je ο wον 'je ε, ao se ε juoo- ? -Bo ε ni desavn mε aoa 'je wον 'ja a, -mε aoa mυε 'mεa'. 'De -bo ε ni Kea mε aoa 'je wον ε, -mε aoa mυε "isrevn 'kpaα' 'bo ε "juoi.

¹⁷ 'Ma ποε Kea 'σε-, δε-νυε' tein" ε, ao nιε desavn 'a kvonpu- 'de-, 'kaa kaan ka to' -ti nyv toο a aopv- ε, ao 'ju wον 'de aoa' pεe -wee' "klein 'vn.

¹⁸ Ao -seie' 'de desavn 'kwa 'bode, ao 'kpa "isredι nva 'a kvonpu-.

¹⁹ Δεε-tι 'ma pooa kvonpu- 'a -ti' "i 'de ao -pee ε, εmε -ni de 'ma 'tmva 'vn nιε "i ao 'je ε 'mii 'wον 'pepe. Tein" ε, dι -nyniia "jrii ε, dι -sea' ka -cον' ka ni umι -ble aoa' 'kmυ kvon 'vn -wεε ao se 'e Kea "jri "dei nmoo-, 'kaa kaan ka ao "duo aoa' 'kmυ 'vn -wεε ao 'je "isredι nu, 'de ao 'je 'e Kea "jri 'dei nmoo-.

²⁰ -Ta ao nιa desavn 'a kvon ε -mε aoa' -ti' se "isredι nva 'a -ti' 'vn ni-.

²¹ Ao nva -mι tein" -nv -nv 'ee, δε ao 'je 'o ε- ? 'Mo 'na ιa' -kei" a 'dbaa aopv -tin' "i 'de -stanwι 'di o, δε-νυε' ιa ποε 'mεa' "jru "kpei-.

²² 'Kaa kaan ka -je ao -seia 'de desavn 'kwa 'bode ε, -mε ao 'kpa Kea 'a kvonpu-, δε ao 'jea 'o -mο ε, εmε -ni 'pepe nιa'. Ao ke Kea 'je i -te -wεε 'kmvniα' sea' -kwe -ta 'ble ni 'e εε' "jru 'a "ti 'vn,

²³ δε-νυε' desavn 'a -kei" mε -ni 'mεa', 'kaa nyv -vv -ke -aa Tv"bo Sesi Klisι "sia "i ε, -paan' Kea "nyia vvvv foo" 'vn ε, umι -ni 'kmvniα' -sea' -kwe -ta 'ble ε.

7

Ba "blitia 'a "ipoo-tι

¹ 'Ma de'di -wi", 'ma jie -ti' "ipooa' -wεε δε 'ma 'tmva ao 'je ε 'mii 'wον. Δε 'ma jia 'tmva' a, ao juε' see, δε-νυε' ao juo κε' 'mε. Ao 'je kan' mε -ta nyο nιa 'kmυ ε, 'bomο κε' 'blee ο wlu "kpei.

² 'Kamο ε ni -ke 'de jra 'nynο 'ο -ti' 'vn. No" -ε 'di va' kvan nιa 'kmυ ke ε, -mε v nιε 'o ba "blitia 'a κε' -son, 'kaa -bo va' kvan 'wlv 'kmυ ε, -mε v 'wlv ba "blitia 'a κε' -son mε.

³ 'De -ta va' kvan nιa 'kmυ -bo v 'pεen- "junmou jro' 'de ε, -mε nyv a mu v jei' 'jenynokpao' 'daa'. 'Kaa -bo va' kvan mε, v 'bεε v 'je "junmou jro' "bliti, -mε nyv se ε 'bεε- nyv 'je v jei' 'jenynokpao' 'daa-, δε-νυε' v -tee va' -ce" -pee, v se ba "blitia 'a κε' -son ni-.

⁴ 'Ma de'di -wi", 'kamο ε ni -ke 'de aoa' -ti' 'vn, δε ao ke Klisι "siia "i ε, εmε -νυε' -wεε ao ke κε' -seea' i. Ao 'kpa nyο jro' 'ο nyv. "Ju Kea -sa 'e 'mεvn "klu -wεε ε ja 'kmυ de ε, omο -ni aoa' 'blei 'bode. 'De εε' -ti' 'vn ε, -a -bεε' -aa nvvdι 'je Kea "jri 'dei nmoo-.

⁵ -Ta -aa -ce" 'kpa 'a 'tvn nv-tι 'blea -a kvon 'vn tein" ε, -mε to' sain -nιa 'de -a 'vn ε, umι -a -po -a -je o. Δε-νυε' -wεε ι soan "nyιo', εmε -ni ιa blaa κε' 'ε wlu woin 'de -εε -ti' 'vn -a diε 'mεa' 'woin.

⁶ 'Kaa kaan ka -a -ke κε' -seea' i -a -wlv 'e κε' 'ε 'kle 'di 'mε 'bode, ka nyο ο 'mεa, 'kamο -a -ni 'de εε' -ti' 'vn. Kea 'a -Suu mε -ε po -a -je o -wεε -aa nvv Kea "juoi ka dee ka-, ε se κε' -crυa' tein" ni 'bode.

Κε' 'ε ji -po 'de ε- ?

⁷ -Bo ε ni kan' -mο la 'ee, -mε ka -a -je 'da- ? A -bεε' -a -je nu : κε' se δε 'dοe nu- ? "Iιn-, -a seε 'bεε- -a -je kan' 'da. -Bo κε' se ji 'de ε, -mε δε -nιa desavn 'vn seε juoi. Ka δε 'ε nyv pεe "ipoa' nιa desavn ε, -bo κε' sι 'tmv 'de ε, -mε 'vn seε juoi -ke 'de-. Κε' 'na : Δε 'bo -vn pεe "ipoa !

⁸ Δε κε' 'tmva 'mva "kpei mο 'ma to' sain tba -wεε ε -sa dι -tuu"-tuu -klu' 'de 'ma 'kmυ 'vn -wεε ιa pooa 'vn pεe "i. -Ta κε' sea jii ε, -mε to' sain -tee' 'tvn.

⁹ Tsin" -ta ke' sea jii ε, -me 'in -tee 'ma -ce" -pee. 'Kaa ke' jia 'su ε, 'ma to' saun 'wlvε "blo.

¹⁰ 'Su 'mo 'mεε. Ke' -ε -jea 'kmvnia' "jru "kpei- po 'de ε, -je ε jεεa 'mo 'su ε poe 'mea' "jru "kpei-,

¹¹ δε-νυε' no" -nia 'mva- me 'ma to' saun "duo 'un -wee i jii 'de ke' 'un 'de i poo 'un 'srei -wee ke' ja 'un 'mea' bi'.

¹² -Je ε nia kan' -mo 'ja a, -me se -ko -pun" ni, ε nιe 'pepe, ε 'srei", ε nmo "jrii.

¹³ De -nmoa "jrii 'ee, ε 'bεε- ε 'je 'mo 'mea' bi' ja a- ? "In-, ε se kan' ni-, 'kaa ε δεσαυn με -nιe "i -ε -je "jri "kpaε' po -je 'doεe 'un "duo- 'de -ε -je 'un 'mea' bi' ja-. De δεσαυn nia 'un, εμε -nao. εε' "ikmaa' se 'tmv-ta 'ble.

Desavn a wa nyv 'kpi "i

¹⁴ -A -je kan' 'me ke' 'wlvε 'e Kea 'un, -me se -too' -ta 'ble, 'kaa 'mo ε, 'un nιe nyio -o, 'un nιe 'e 'bluku 'un. 'In pleee' 'de δεσαυn 'kwa. 'In nιe εε' kvon -o,

¹⁵ δε-νυε' di 'ma nva 'maa 'won i 'mii-, δε 'ma -pvan 'maa nu -me, δε -je 'ma 'nyiaun με 'ma nu.

¹⁶ -Bo δε 'ma nva εε' nu 'ma -ce" 'kpa 'tun ε, -me ka ke' nmoa "jrii ε, 'un juoe'.

¹⁷ 'De δε -je -nia 'e mu -gbein' ε, εμε -ni -bo 'ma sea kan' nu ε, -me ε se 'ma -ce" -te' to' ni-, 'kaa δεσαυn -ε -tia" 'de 'un pεe o ε, με -εε nu kan'.

¹⁸ Ka δε 'dεe sea 'de 'ma 'kmv 'un ni 'un 'je kan' -mo 'me, 'de 'ma nyiojv 'un mo 'ma 'da, δε-νυε' δε 'dεe nva 'a to' v ji 'de 'un 'ε kpiun-, 'kaa 'un se εε' nva 'a 'kpi 'ble.

¹⁹ De 'dεe 'un nia "i 'un 'jea nu ε, 'maa nu -me, 'kaa δεσαυn 'un sea "i ni 'un 'jea nu ε, εμε 'ma nu jeejee.

²⁰ De 'ma pleea -bo 'ma sea -me nu ε, -me ε se 'mo -ov nu kan' ni-, 'kaa δεσαυn -ε -tia" 'un pεe o ε, εμε -o.

²¹ De -εε nva 'de 'un 'ma 'jea με -ni -bo 'un nιe "i 'un 'je δε 'dεe nu ka "o ka a, δεσαυn 'ne 'un -pun".

²² 'De, 'de 'ma pεe 'a "ke o ε, Kea 'a ke' με -εε "dia 'ma 'je.

²³ 'Kaa ke' dee jre' με 'ma 'dae- bla 'o 'de. εε' ke' tu ke ke' -εε "dia 'ma

'jea se δε due' ni-. εμε -νυε' -wee δεσαυn nva 'a 'tun 'ble 'un kvon 'un 'de 'ma 'dae- -wee' a 'je ε won.

²⁴ Ao -gbun δε 'un nia "nmianyv 'de 'ma nyiojv 'kwa a ! -v -je 'un seie la 'de 'ma 'bluku -blea 'un blu" -blu blu" 'kwa a- ?

²⁵ Kea 'a 'nyv "bei 'de -aa Tv"bo Sesi Klisi 'un ε !

Wlu 'ma 'wlvε 'tmva' -ta δε 'ma 'jea i 'de ε 'un με -ni 'de 'un 'mi -son ε, Kea 'a ke' με -εε "dia 'un nιe "i 'un 'je 'je, 'kaa 'ma 'bluku -me 'jee 'o δεσαυn 'a ke' won.

8

Kea 'a -Suu a po -a -je o

¹ 'Ma 'ce, kaan ka la 'ja a, nyv -vv -ke Sesi Klisi "sia "i ε, 'pee seea -wi" -mv 'me 'bode,

² δε-νυε' Kea 'a -Suu -bo nyv ke Sesi Klisi "sii- "i -wee -εε -nyia" nyv 'kmvnia' a, εμε seie 'un 'de 'mea' 'kwa. 'In se δεσαυn 'a ke' ε kvonkwla' ni 'bode.

³ De ke' won 'jea' sea 'bεε- ε 'jea nu ε, εμε Kea nu. Deε-ti ke' sea 'bεε- ε 'jea nyv 'pυv- ε, εμε -ni. 'bluku se εε' won 'jea 'a 'kpi 'ble, εμε -ti Kea dbo εε' "Ju -wee ka -a -nia v ni kan' 'de v 'je -aa 'sraade ni-, εμε -νυε' -wee ε kvvun v 'pee 'bo -aa -kvi". Ka Kea nva δεσαυn 'a i -sasun, 'kamv -nao.

⁴ Kea nu kan' 'me -wee "isrea' ke' ε "sia 'nyv ε, -a -bεε' -a -je ε nu 'pepe, δε-νυε' 'bo -me 'de ε, -aa -ce" ε nyiojv 'v po -a -je o 'bode, 'kaa Kea 'a -Suu με -εε po -a -je o kaan ka.

⁵ Nyv -nia vva' nyiojv 'v 'kmv ε, vva' 'tun nvd i 'a 'su 'a -fli vva 'wla i. 'De nyv -nia Kea 'a -Suu 'a 'kmv ε, εμε -po' vvv -je o, -wee vva nu εε' -kvlvti.

⁶ 'De di 'bluku nia "i nyv -ov -kpa 'o -mi 'de ε, ov se 'e 'mea' i 'teen-, 'kaa nyv -vva nva Kea 'a -Suu 'a -kvlvti ε, vva μεε 'kmvnia' -wee vva' pεe 'je blu.

⁷ Nyv -vva bla 'o vva' nyiojv 'de ε, vva nυε vva' -ce" Kea 'a tynyv 'un, δε-νυε' vva' jaa "jru ja 'de Kea 'a ke' -pee, 'de vv se ε 'bεε- mo'v -ce".

8 Nyv -vva -jea vva' -ce" 'e nyioto' wɔn ε, vɔ se ε 'bεε- vɔ 'je 'e Kea 'jri 'dei nmɔɔ-.

9 'De aopv mɔ ao se aoa' -ce" 'ε nyioto' ɔ 'kmv nɪ-, ao nɪε Kea 'a -Suu 'a 'kmv, dε-nvε' Kea 'a -Suu 'ti 'de aopv 'vɔn 'ε. 'De nyɔ Klisɪ 'a -Suu sea 'e 'vɔn nɪ ε, -mε -mɔ se ɔɔ' nyɔ nɪ-.

10 'De -bo Klisɪ -mɔ nɪ 'e aopv 'vɔn ε, -mε 'kamɔ aoa' 'blvku -mε 'mεε 'de dɪsain 'a -tɪ' 'vɔn 'kaa aoa' -suu nɪε 'kmv dε-nvε' ao 'kpa 'isrɛvɔn 'bo Kea 'juɔi.

11 Kea 'a -Suu -ε -sa Sesi 'de 'mεvɔn 'klu -wεε -ε -jɔ 'kmv de -bo ε 'ti 'de aopv 'vɔn ε, -mε Kea -ε -sa Sesi Klisɪ 'kunyɔɔ' -wεε -ε -nyɔɔ' 'kmvɔnɪa' a, εε muε aoa' ku -ε -tea 'mεa 'a -tea' 'kmvɔnɪa' 'nyɪa' -ke, dε-nvε' εε' -Suu 'ti 'de aopv 'vɔn 'ε.

12 -Bo ε nɪ kan' -mɔ 'ja a, 'ma de'di -wi", -mε -aa nyioto' se ε 'bεε- ε 'je -a -je o po, dε-nvε' εε' 'ikmaa' se -a 'kpei nɪ 'bode.

13 -Bo ε nɪ aoa' nyioto' mε -εε -ble aopv 'jei wei 'ja a, -mε aoa muε 'mεa'. 'Kaa -bo ε nɪ Kea 'a -Suu mε -εε po aopv -je o ε, -mε ao nɪ ε -wεε ao 'je aoa' nyioto' sain i -sa 'de ao 'je 'kmv nɪ-.

14 Nyv "klein Kea 'a -Suu a poa -je o ε, -wi" -mɔ nɪε Kea 'a "nynuu -o,

15 dε-nvε' ε se aopv kvɔnpv- 'vɔn nɪ -wεε faɔn je aopv nɪ, 'kaa -Suu -nɪv aopv Kea 'a "nynuu- 'vɔn -wεε ao 'bεε- ao 'je Kea ao "Bo 'daa-.

16 Ka -a -kpa Kea 'a "nynuu- ε, εε' -Suu 'a -ce" 'kpa mε -tmvε' 'de -aa -suu -pee.

17 'De -bo -a -nɪ εε' "nynuu- ε, -mε 'ken ε cεεan εε' 'ce 'nynɪ -aa mu ε kpa' -ke. -Bo -a -ke Klisɪ a sea 'kle 'je -tadue ε, -mε "diwan Kea -tee ɔ 'dei ε, ɔ ke -aa mu ε i plaan' -wεε ɔ ke -a -je 'nynɪ i 'wlvɔ -tadue.

"Diwan -nɪa 'e nya a

18 Dε 'ma 'jea i ε, εmε -nɪ 'kle -je -aa -jea 'de -sɪanwɪ 'di -ta, ε ke "diwan -εε mua 'kwla 'wlvɔa' 'de -a -pee 'de nya se "i -tee'-.

19 -Sɔntɪ Kea a mua εε' "nynuu 'a 'nynɪ "kpaε' poa' a, εε' nɔ" tu mε

'kmv -wee' a fuo -wεε -εε -fli εε 'wla i,

20 dε-nvε' dɪ "klein Kea nɪa i -wee' nɪε 'o 'mεa 'a "dii -sɔn. εε' dε tu se 'e ia' -ce" 'kpa 'vɔn 'wlv, mε -bɔɔ' i 'mεa' kwa. 'Kaa 'wɪ Kea "sia 'nynɪ -ε 'di i 'jea seie mε i tba tɔ' "i.

21 Dε 'kmv tba tɔ' "i ε, εmε -nɪ 'wɪ jrε' o Kea a muε dɪ -wee' "klein -gbodee "ni poa' -wεε ɪmɪ -tea isɔan' 'a -tea' 'de ε, i 'je seie 'de i sɔan' 'kwa 'de ε ke Kea 'a "nynuu- 'je 'pepe nɪ 'de -ce" -pee -tea' 'vɔn.

22 -A -je kan' 'mε 'de -sɪanwɪ 'di ε, 'kmv -wee' "klein a 'kpa i εε 'jee εε' -ce" wɔn, ka -bo -gbaandi 'kpa 'nynɔkpao' 'vɔn -wεε vɔa 'jea vɔa' -ce" wɔn ε, 'kamɔ 'kmv nɪ-.

23 'De ε se 'kmv 'a 'sv nɪ-, -apv mɔ ε, -aa -kpa i -ke. 'Kaa 'wɪ -ε 'di Kea 'jea εε' "nynuu 'a 'nynɪ "kpaε' po ε, -apv -ɔ -jea Kea 'a -Suu ka nyɔ ɔ 'jea -kle' 'a "i-saajɔ ɔ, Kea 'je -a ku dee "nyɪ, εmε -aa fuo.

24 -A tba 'pvva' tɔ' "i 'mε 'kaa -aa' 'jee i ke, -aa fuε'. 'De -bo dε 'kpa 'e nyɔ 'kwa -wεε ɔ 'na 'vɔn tbe tɔ' "i ε, -mε se dε tɔ' 'itbaa' nɪ-. Dε -kpa 'e nyɔ 'kwa 'ee, ka ɔ 'je -mε 'ε tɔ' "i tba sɔn nɪ ke'wle ε- ?

25 'Kaa dε -a sea 'jriε- 'jee-, -bo -a tbe tɔ' "i ε, -mε -a -kuue tɔ' i 'sv -aa jea εε' 'o nynɪa' a fuo.

26 -Apv -ɔ sea 'kpt 'ble ε, Kea 'a -Suu mε -εε po -a sɔn o, dε-nvε' dε -a -jea i -tee'- -gbo' 'de -aa baewlu 'di -a se ε juo-. 'Kaa Kea 'a -Suu 'a -ce" 'kpa mε -εε bae -aa Kea 'de -fli i 'wlaa 'vɔn.

27 Kea -εε -jea 'e nyv pεe o i ε, εmε dε -Suu a -teea' i -εε -wɔεn 'mii, dε-nvε' nyv -vɔ -tea Kea 'a -tea' a, vɔpv -a bae' -Suu a bae, ka Kea 'a -ce" 'kpa nɪε "i ε.

28 -A -je kan' 'mε dɪ "klein -ɪa nɪvɔ nyv -kma Kea 'a -tɪ' "jrii ε, Kea a nvε', -wεε ɪa po vɔpv 'a 'dɔε "jru "kpei-. Nyv -kma Kea 'a -tɪ' ε, vɔpv ε 'da 'de εε' -kwlvɔtɪ 'vɔn -wεε vɔ 'je εε' 'ce nɪ-.

29 Nyv Kea sia nɔ" nya -wεε ε 'cra 'mii ε, ka vɔ ke εε' "Ju 'jea due' nɪ ε, ε sɪε nɔ" nya ε je εε' wlu -tie" cεn -ke, -wεε εε' "Ju 'je 'e ɔɔ' de 'di-wi' -tuu"-tuu 'a nya kvɔn-.

30 Nyv -vva -ti' 'vn Kea sia no" nya -wee e cean wlu -tie" e, e -te' vuvv kpoi" 'me -ke, 'de nyv e -tea' kpoi" e, e nve -wi" -mv "isrevn 'vn 'bo e "juoi, 'de nyv e nva "isrevn 'vn e, e "nyi -wi" -mv -tevn 'me 'de ee' keema' -kwlo 'di -ke.

Kea 'a nyv 'a -ti' kmaa'

31 'Ma 'ce, wlu -je -a -je 'tmv 'bo -me 'de e- ? -je Kea -me pooda 'e -apv mo 'de kin 'ee, -me nyv -oo tv 'je -a du e- ?

32 Kea se ee' -ce" 'kpa 'a "Ju "kpei- 'tvan- -wee e to o 'de 'mea' 'kwa 'de -a -wee' 'klein 'a -ti' 'vn. E "nyi -avn ee' "Ju e, -me e se -a 'saavn -wee' "klein "jrii nvi 'de o 'vn see ?

33 Nyv Kea 'cra 'mii e, nyv jro' se e 'bee- o 'je -wi" -mv -ti' "kpei bla, de-nve' Kea 'a -ce" 'kpa me -sa nyv -ti' i -wee nyv a 'kpa "isrevn 'bo e "juoi.

34 Nyv we- -bee' -o -je vuvv 'pee kpuvn e- ? Klisi 'mee 'bode, 'de e se -mee' 'sv ni-, o son 'kunyio', o nve 'e Kea 'a dianfo o -wee oo bae -aa baea'.

35 Klisi kma -aa -ti'. Nyv we- -je 'o -a -ke o 'nyi paa- -wee -o -je o ke -a i -seea' a- ? E 'kle 'jea' -ae, -aee' ppe 'a inyna 'a ? -Aee' nyv nv -vn -cruun" "jrii -ae, -aee' 'mve ? E kui cean' ke nua" 'a nyv 'dbaa' -ae, -aee' nyv 'dbaa -vn -cne "ii ?

36 Wlu -criva' 'de Kea 'a 'sbe 'di, e 'naa :
'De -ma -ti' 'vn mo -aa dii 'mea' 'woin 'de -son' 'di. Ka 'blae -i -tea 'dbaa 'a -tea' nua, 'kamoo -a -ni 'de nyiovu- "jri 'de.

37 'Kaa 'de di "klein -nua 'mva- 'vn e, -a kpa tv 'a "jru 'me kpe -puue 'bo ciie', de-nve' "ju -kma -aa -ti' e, omo -oo po -a svn o.

38 'De 'vn 'je kan' 'me 'pepe : 'mea' o, 'kmvna' o, Kea 'a "soa-wi" o, dewovuvn o, di -nua 'e -stan o, di -ia jia o,

39 "ikmadu -nua 'e javn 'di o, -ji -nua 'e -klu' o, de "oo de Kea nua, e se imi -je -a -ke Kea i-seea' ni-. Ee' nyv 'a -ti' kmaa' klaa" -ne, 'de -aa Tv"bo Sesi Klisi 'vn mo e poo "jri "kpaee' 'de -a -pee.

9

Wlu Kea cean -tie" 'de Israe-nyv -pee e

1 De 'ma jia 'tmva' a, e nve to' -ti 'a -ce" 'kpa -o. -Bo 'vn 'tmv si e, Klisi 'je kan' 'me. Kea 'a -Suu -ee poa 'ma to' -je o e, -mee" 'nyve "kpei- 'de 'vn -pee -ke.

2 'vn "kaee "jrii -ceen'- 'de 'vn ppe o 'ma 'mi a sin' 'de 'vn 'di jeejee.

3 'De 'ma ppe 'a "weea' 'vn e, 'vn 'je nv : -bo Kea 'a 'davn kpuvn 'vn -wee 'vn ke Klisi 'je i -seea' 'de 'ma de 'di Suifu-wi" 'e 'pva' 'je e, e "paa'.

4 Vuvv -ni Israe Kea 'daa- ee' "nynuu-, vuvv -pee e -sa ee' -ce" 'kwla. Vuvv e "nyi 'nyi 'wlvv' Vuvv -ke e -tu" 'e dbeede. Vuvv e "nyi ke', -wee e too vuvv ee' "juoi -gbee' ka, vuvv -pee e cen wlu -tie".

5 Vuvv e "nyi 'mea' klae", 'de vuvv 'a "ji 'di 'demo Klisi 'wlvv- ka nyio o 'wlvv. Omo -ni 'o di -wee' "klein "jru kpo', o nve Kea -o, oo' 'nyi "bei mamav 'sv. 'Kamoo e 'je ni-.

6 De 'vn 'tmva 'vn se 'na di -ia wlu Kea cean -tie" i 'wla "nio-, "vn-, 'vn se kan' 'da. Di -ia wlu Kea cean -tie" e, i nyvi 'o 'e. 'Kaa nyv "klein -wlvv 'e Israe 'a "ji 'di sv -wee' se kan' Israe 'a "nynuu ni-.

7 'De nyv -sv -wlvv 'e Ablaam 'a "ji 'di e, sv -wee' se kan' oo' "nynuu- -coun' ni-, 'kaa Kea wlu' 'de Ablaam -pee e 'naa :

Nyv -vva mua 'e Isaaki 'a "ji 'di 'wlvv' a, vuvv -ni -ma "nynuu-.

8 E 'de me -ni "nynuu- -wlvv 'de nyio 'o -ce" 'e -kwlvv 'vn e, sv se Kea 'a "nynuu- ni-, 'kaa "nynuu- -vva 'wlvv 'a wlu Kea cean -tie" vuvv Kea 'daa- Ablaam 'a "ji -ceen'-.

9 Wlu Kea cean -tie" 'de Ablaam -pee e ka, e 'naa :

'De -svn -a jia 'di e, 'ma muve de jia', -me Sara a muve "junmou -kwlvv' 'bleea'.

10 'De e se va' 'sv -pee mo Kea cen wlu -tie" kan' ni-. Rebeke ke -a 'mia Isaaki 'woan vva' "nynunmai -nua 'soon 'wlvv-ti e, 'kamoo e 'da -ke.

11-12 -Ta vva' "nynuu- tu sea 'wlvv- ke -wee sv sea 'dve ke savn 'a jre' nv

ke ε, 'bomɔ Kea -tee due' kpɔi" -wεε ε wlu 'de Rebeka -pee, ε 'naa : Aa' "ju klaa" a muε ɔɔ' "dei "juɔi nuɔa'. Kea nu kan' 'mε -wεε ka -bo ε 'je nyɔ kpɔi" -tee ε εε' -gbuan ɔɔ' nuɔɔɔ ja, ε 'je ε to-. εε' nyɔ kpɔi" -teesun 'wlvε 'o εε' -cε" -kwli".

13 Wlu -crua' 'de Kea 'a 'sbe 'di, ε 'da kan' 'mε, ε 'naa :

'In kma Sakɔbu 'a -ti', 'kaa 'in 'nye Esau' -mɔ 'un 'ε.

14 -Bo ε nu kan' -mɔ 'ee, -mε -a -je nu : Kea se 'isrε ε ? 'In-, -a se ε 'bεε- -a -je kan' 'da,

15 dε-nuε' ε wlu 'de Moisi -pee, ε 'naa : Nyɔ 'in nia "i 'in 'jea 'saavn "jrii nu ε, ɔmɔ 'in nu 'saavn "jrii. Nyɔ -ɔɔ wεε 'in nia "i 'in 'jea 'je ε, ɔmɔ -ɔɔ wεε 'in 'je.

16 -Bo ε nu kan' -mɔ 'ja a, -mε ε se nyiɔ 'ɔ 'tun nuɔɔ ke ɔɔ' -ple' -mu' 'nɔ, -ple' -mu' 'nɔ mε -je ε nu -wεε Kea 'je ɔ 'e nyɔ "klu -sa ni-, 'kaa Kea 'a nyɔ 'a wεε 'jeea' mε -nuε' -wεε εε nu nyɔ 'saavn "jrii.

17 Wlu Kea 'tmɔa 'de Faraɔn -pee, ε 'naa : Faraɔn, 'in nu -un 'blvajei 'un 'ε, -wεε dε 'ma mua nuɔa' 'de -ma 'blva- 'di ε, ε 'je 'ma "ikmaa' to 'bo -un "kpei -wεε 'blva- -wee' "klein 'je 'ma 'nyɔ juo-.

18 Dε -a -jea 'mii 'won 'bo -mεε' wlu tu "kpei ε, εmε -ni nyɔ Kea nia "i ε 'jea 'saavn "jrii nu ε, ɔmɔ ε nu 'saavn "jrii. 'De nyɔ -ɔɔ pεε Kea nia "i ε 'jea "i "ikmuu ε, ɔmɔ -ɔɔ pεε ε "ikmuu "i.

Kea 'a 'cen ke εε' nyɔ 'a wεε 'jea' ke

19 Nyɔ 'bεε- ɔ 'je 'mii -tee' ka ɔ 'je nu : -Bo ε nu kan' -mɔ 'ee, -mε dεε -ti Kea a -cε' nyiɔ "bli ε- ? Nyiɔ se ε 'bεε- ɔ 'je εε' -kwlvti o -fɔn'.

20 'Oo nyiɔ, -ma 'nyɔ wε-, -wεε -ɔ -je Kea 'a wlu -ti' -kɔ woi -te ε- ? Dε nyɔ ma se wlu due' 'de nyɔ -ɔ nu ε -pee, ε se 'na : Dεε-ti -in nu 'un kan' -mɔ ε- ?

21 Di mai mɔ -se' -mεε' jei nu- ? Dε ɔmɔ nia "i mε ɔ se mε "jrii nu ? -Bo ɔ nte "i, ɔ 'bεε- ɔ 'je mεkpɔ 'un "duo- -wεε ɔ 'e jae jrε' ma, 'de -mε 'e di 'dɔe 'di poa 'a -tea' -te. 'De -bo ɔ nte

'i ε, ɔ 'bεε- ɔ 'e εε' mεkpɔ tu 'un "duo- -wεε ɔ 'e maun' "ka jrε' ma, -wεε -mε 'e sii' 'kwla poa' 'a -tea' -te.

22 'Kamɔ ε ni -ke 'de Kea 'a -ti' 'un. εmε -ni nyiɔ 'ɔ jei. -Bo ε nte "i ε 'je εε' 'cen ke εε' "ikmaa' to 'de nyɔ jrɔ' -pee ε, ε 'bεε- ε 'je ε nu. 'De nyɔ -un -tea εε' 'cen 'ε -tea', -wεε -uɔa mua i soan' a, -bo ε nte "i ε 'je pεε "wɔin 'bεε- 'de uɔpu 'a -ti' 'un ε, ε 'bεε- ε 'je ε nu. Nyɔ se ε -ti' "bli kpa i.

23 'De -bo ε nte "i ε 'je εε' kεεma' dε 'kwla -sa 'de nyɔ jrɔ' -pee ε, -wεε ε 'je uɔpu 'a wεε 'je ε, ε 'bεε- ε 'je ε nu. Uɔa' nyɔ tu ε, ε -teeε -wi" -mɔ kpɔi" sese -wεε ε 'je uɔpu 'saavn "jrii nu.

24 ε 'da -avn -ε -ke -wεε -a -je εε' 'cε ni-. ε se 'e Suifu-wi" 'a 'su "klu mɔ ε 'daa- nyɔ ni-, 'kaa ε 'da nyɔ sea' Suifu ni 'mε -ke.

25 'De εε' -ti' 'un wlu ε 'crua' 'de Kea 'a wlu' kwajaai Ose 'a 'sbe 'di, 'na- :

Nyɔ -sea' 'ma nyɔ ni ε, uɔpu 'in 'je 'ma nyɔ 'daa-. Nyɔ -uɔa -ti' 'in sea kma 'de ε, uɔpu 'in 'je 'ma 'cε 'daa-.

26 -Ta uɔ nia -wεε nyɔ 'na uɔ se Kea 'a 'cε ni ε, 'bomɔ uɔ 'je ni 'su nyɔ 'je uɔpu 'kmɔni Kea 'a "nynuu- 'daa-.

27 'Kaa 'de Israε-kɔun 'a -ti' 'un Kea 'a wlu' kwajaai Esai wlu' ɔ 'na :

Ka -puɔn" -nia 'o 'toniε -kwli" -tia -bo Israε-kɔun -ti kan' mɔ 'de ε, uɔa' tɔe 'a 'su -sia 'o mε -je 'puɔa' 'je,

28 dε-nuε' dε Tu"bo 'tmɔa ε se 'un -kwlei, ε 'je nuɔε 'pepe de 'blva- "kpei.

29 'De dε Esai 'jeea nya -wεε ɔ 'tmɔa, ε ka ɔ 'naa :

Tu"bo "ikmaa' -wee' "klein nia 'e 'kwa a, -bo ε se 'o -aa "nynuu 'a tɔe sie 'de ε, -mε ka Sodɔm ke Gomɔɔ nia -wεε i sea "ji 'ble ε, 'kamɔ -a -kpa 'de-.

Israε -fiuεn -poia" -ti nya

30 Dε -a -je 'tmɔ 'bo -mε 'de 'ja a- ? -A -je nu : Nyɔ -sea' Suifu ni -wεε -uɔ sea 'isrεa' i -pɔn mɔ "pɔ ε, uɔpu -kpa "isrεun. ε "isrεa' -ε -wlvε 'e Kea -kwli" -tea' 'un mε 'ma 'da.

31 'De Israe-koun-wi" -mu e, uva -poun vu 'je ke' won 'je -wee vu 'je "isrevn 'kpa 'bo Kea "juoi, 'kaa vu nve' -nu -nu 'su vu se e 'kpa.

32 De e -ti vu se "isrevn 'kpa a- ? De-nve' vu se "i ni vu 'je 'e Kea "jri 'dei nmoo- 'de ee' -kwli" -tea' 'vn, uva -poun vu 'je "isrevn 'kpa 'de uva' -ce" 'kpa 'a nyiokepi 'vn. Uvpu mo 'na 'de uva' nvdv 'a 'sv 'vn mo vu 'je e 'kpa' 'de-. Ka uva' bue nva -tiie' sun 'de "soukpo "jri, 'kamoo -nao.

33 "Soukpo -ne, ee' -ti' 'tmvve sese 'de Kea 'a 'sbe 'di. Kea 'naa : Ao -gbvn 'no, 'vn -tee' 'bo Selisalem "soukpo klaa" i, -wee uva' bu 'je 'e e "jri -tiie' 'de vu 'je i -ka. 'Kaa nyv -uva mua ee' -ti' to' 'vn 'jea' a, -tvn' se -wi" -mu "i 'dbaai.

10

1 'Ma de'di -wi" de 'ma -poun -gblein' 'de 'vn pve o -wee 'ma -teea' Kea i 'de 'ma 'ce Suifu-wi" 'a -ti' 'vn e, eme -ni vu 'je 'pu.

2 De 'mo 'jea -wee 'vn 'beea 'vn 'jea 'tmv 'de uvpu 'a -ti' 'vn e, eme vu nve ne "kpei 'de Kea 'a -ti' 'vn. 'Kaa uva' ne "kpeina' -ne, Kea 'a juua' 'pepe se 'e e -son ni-.

3 Ka Kea nva nyv "isrevn 'vn e, vu se e juo uva' -ce" 'kpa 'a "isrevn 'a ke' vu bla a, 'de vu 'pen e "kpei 'de uva' -ce" 'e 'kwa i kua' 'vn. Ka -jo Kea nva nyv "isrei 'daasvn 'vn 'bo e "juoi e, vu 'na vu se "jru ja jaai 'de -me -pee.

4 Klisi ni ke' e "jru 'a "ti 'vn, 'de nyv -o -jea Klisi 'a -ti' to' 'vn mo -ni "isrei 'bo Kea "juoi.

Nyv -jea Sesi 'a -ti' to' 'vn 'a 'pv-ti

5 -Bo Moisi 'na di ke' "sia 'nyv nyv -nvu' mo -o mu 'kmvna' 'de ia' -ti' 'vn, -me "isrea' -wlv 'e ke' won 'jea' 'vn, eme oo 'da.

6 'Kaa nyv -oo Kea -kwli" -tea' nve, -wee Kea poa -ti' o e, wlu -crua' 'de oo' -ti' 'vn e 'naa : -In -bo wlv ka 'de -ma pve o, -vn -bo nve -o -je 'e javn 'di mu [-wee -o -je Klisi 'e -saa ? O "sie i 'bode.]

7 'De -vn -bo nve -o -je i "si 'de -klu' 'a -klu' [-wee -o -je Klisi 'e 'mevn "klu -saa- ? O son "kunyio', o se 'e 'mevn "klu ni 'bode.]

8 Wlu -vn -jea 'tmv e ke -vn se o teen-. E nve 'de -vn 'won, e ni 'de -vn pve o. Wlu Moisi "sia 'nyv -ne, e Kea -kwli" -te' wlu -aa -tmva -o.

9 Em e -ti ka Sesi nva Tv"bo -bo e ji 'de -vn -won -wee ka Kea -so "kunyio' -vn -je e to' 'vn 'de -vn pve o e, -ma mu e 'pvva'.

10 'De pve o mo -bo nyv 'jee- Sesi 'a -ti' to' 'vn, -wee Kea a nu o "isrei 'vn 'bo e "juoi. 'De ka o -tea' Kea -kwli" -bo e ji 'de o 'won e, -wee Kea a 'pvv- o.

11 Wlu -crua' 'de Kea 'a 'sbe 'di e 'naa : Nyv "o nyv -tea' Kea -kwli" e, -tvn' se o "i 'dbaai.

12 Wlu -e -crua' -bo e 'da kan' a, -me -mo -ni Suifu o, -mo se Suifu ni o, Kea nve due', e je nyv -wee' "klein 'a Tv"bo ni-. Ee' 'cra nyv 'mii -wee ee' "nyv o 'pvva'. Nyv "klein -a poa -too"- "i 'de ee' 'nyv 'vn e, eme -ee nu uvpu 'dve 'a "kwli -wee' "jrii,

13 de-nve' wlu jre' -crua' 'de Kea 'a 'sbe 'di e 'naa : Nyv "o nyv -poa' -too"- "i 'de Tv"bo 'a 'nyv 'vn e, oo mu e 'pvva'.

14 'Kaa "ju -oo -ti' vu sea to' 'vn 'je e, ka vu 'je oo' 'nyv -too"- "iposvn nu e- ? Ka vu 'je oo' -ti' to' 'vn 'jesvn nu -bo vu se oo' 'nyv 'won e- ? Ka vu 'je 'ee 'won sun nu -bo nyoo' 'tmv oo' -ti' e- ?

15 'De -bo nyv se dboo e 'ee, -me ka vu 'je ia' 'tmvsvn nu e- ? 'Kaa Kea dbo nyv 'me -ceen'-. Wlu -crua' 'de ee' 'sbe 'di e, eme -to e, ee' wlu tu 'naa :

Nyv -uva -tmva -poia" -ti e, uva nve dbo 'dve, uva' jia' 'blee 'mva-.

16 'Kaa Israe-koun -wee' se kan' -poia" -ti doin" o po. Em e -nve' -wee Esai wlu ka, o 'na :

Tv"bo, wlu -a 'tmva 'ee, nyv we- -je e to' 'vn e- ?

17 Aoa 'jee, e ni 'de Kea 'a wlu doin" o poa' 'vn 'demo Kea -kwli" -tea' a 'wlv. 'De de nyv a poa doin" o e, e nve Kea 'a wlu -tmva Klisi 'a -ti'.

18 De 'ma -teea' 'ma -ce" i, e ka, 'in 'na wlu -ε -tmvva' 'mva- 'ee, υυ se ε 'wvvn ? υυ 'wvvn ε 'me 'pepe, wlu -crua' ε 'naa :

Nyv -vva -tmva Kea 'a -ti' ε, vva' wlu -kō' 'blva- -wee' "klein ja, υυ mu' υυ je 'e 'blva 'a "ti 'in nyini.

19 'De de 'ma -teea' 'ma -ce" i ke'wle ε, emε -ni wlu -tmvva' -ne, Israe-kvvn se ε juuo- ? 'De εε' -ti' 'vn, de Kea 'tmva Moisi -pee sese, ε ka :

Nyv -υυ -sea' 'ma 'ce ni, 'de -υυ sea 'vn juo ε, de 'ma mua υυυυ "jrii nva', emε -ε mu aov' -kwlen "blo -saa', -wee av 'je 'cen 'kpa.

20 Esai foo" 'sv mu' mamav 'sv, v je wlu ka v 'naa :

Kea 'na : Nyv sea' 'mii -pvn ε, υυυυ -je 'vn. Nyv -sea' 'ma -ti' 'mii -te ε, υυυυ -υυ -pee 'in -sa 'ma -ce" 'kwla

21 'Kaa 'de Israe-nyv 'a -ti' 'vn ε, ε 'naa :

'In sro 'ma svn 'me 'de kv" -wee' 'di, 'ma -pvn' 'in 'je Israe-kvvn svn 'svvn kvvvn-. 'Kaa υυ kvε "jru, vva -saa 'ma wlu -gbee' wv, υυ 'na υυ se ε doin" v poi.

11

Kea se Israe-nyv 'bv

1 'Sv v 'na : -Bo ε ni kan' mv 'ee, -me Kea 'bv εε' 'ce 'me 'jaa ? "In-, ε se kan' -mv ni-, de-nve' 'mv nve Israe -kvvn -v -ke, 'in nve Ablaam 'a "ju -v, 'in 'wlvε 'e Bensame 'ε "ji 'di.

2 Kea 'a 'ce ε jua sese ε, ε se υυυυ 'bv. -Aee' wlu -crua' 'de Kea 'a 'svε 'di 'de Eli 'a -ti' 'vn av se ε juoo- ? Eli povε Israe-kvvn Kea "kuan 'wv jre' v, v 'naa :

3 Tv"bv, υυ 'dba εε' wlu 'kwjaaaυn -wee' 'me, -ta -wee' nyv a -saa 'srae- -wee nyv a -gbεεa' ε "juv ε, υυ doov -mυ -wee' "klein 'me. 'Ma 'sv -sie 'v -wee vva -pvn υυ 'e 'dba.

4 'Kaa wlu Kea 'tmva 'de v -pee ε, ke 'da ka :

"Nynunmai 'a "wlu -me" 'svn -υυ sea 'kv- i "sii-, -wee -υυ sea Baal-kvvn "juv -gbεε ε, υυυυ

'in -tee kvv", -wee υυ -te 'ma -tea'.

5 'Kav ε ni -ke 'de -svnwt 'di, Israe-kvvn 'a tve -sia 'v ε, υυυυ Kea -tee kvv" 'de εε' 'diwvnmva' 'vn.

6 'Kaa -bv ε ni 'de εε' 'diwvnmva 'a -ti' 'vn mv ε -tee υυυυ kvv" ε, -me ε se 'e vva' nvvdυ 'a -ti' 'vn ni-. -Bo εε' 'diwvnmva' ni vva' nvvdυ 'a -kei' 'de ε, -me Kea se υυυυ 'saaυn "jrii nv.

7 Ke ni kan' -mv 'ja a- ? "Israe' Israe-kvvn -pvan i 'de vva' ke' wvn 'jea' 'vn ε, υυ se ε 'je kan', 'kaa nyv Kea -tea kvv" υυυυ -je ε. Nyv -ju -sia 'omu ε, -wi" -mv kvε "jru, vva' 'wvn de 'mii.

8 Wlu -crua' see ε 'naa : -Suu -εε -cruun" a nyv 'a pve "i ε, emε Kea "nyυ υυυυ -wee vva' "jri se i 'jei 'de vva' doin" se i 'wvvn mamav 'sv ε 'je 'e -svnwt jεε-.

9 Dafidυ wlu' -ke, v 'naa : υva' Kea "jvυ -gbεεsvn -ε -nυa "jride-pvva' -svn ε, ε nve' mamav 'sv vva' 'srae- -saa' v, -kv' -tu" 'a je -sebeε nv, υ je -gbaa- 'de υυυυ "juv -wee Kea 'a 'pee 'je υυυυ kvvn.

10 ε kan υυυυ 'a "jri 'me -wee υυ je i 'je, ε nve' -wee υυ 'je nyv 'a kvvn-nyv ni mamav.

11 De 'ma -teea' i ε ka : -Bo Suifv-wi" kv "jru -wee υυ -fuun Kea nya -me υυ ke Kea -seea' i 'bode ? "In-, ε se kan' ni-. 'Kaa vva' "jru kua' me -nve' -svn -wee Kea kain 'pv-je wvn 'de nyv sea' Suifv ni -pee -wee ε 'je Suifv-wi" 'a -kwlen "blo -sa.

12 De Suifv-wi" kua "jru -bv ε nve -svn -wee "diwan 'je 'kvυ -wee' "klein kvvn 'ee, 'de -me -svntυ υυ -wee' "klein a mua 'e Kea v "biia' mv 'de,

Nyv -sea' Suifv ni 'a 'pv-ti

13 Aovυ -v sea Suifv ni ε, aovυ 'ma ji -pee wlvυ' la. De Kea dbva 'vn -wee 'in 'jea nyv sea' Suifv ni -pvva' -ti 'tmvυ ε, ε 'bleε 'ma 'mva-.

14 -Bo 'ma sea kan' nv ε, -wee 'in 'je 'ma 'ce-wi" 'a -kwlen "blo -sa 'de vva' jrv' 'je 'pvva' 'je dεwε-je.

15 Δε Kea -saa israe-nyv 'a -ti' kwa -son -bo -me nve, -wee nyv "klein sea' Suifv ni vυ ke Kea -seea' -ti' "kpei- 'ee, -me -sontu vva mua 'de ε ο "biia' -wee ε 'je vυpv sιn 'soun kpvvn mω 'e, 'mω 'na -me ka 'mevn a jia 'kmv de, 'kamv εε mu nιa' o !

16 -Bo nyv ja diide 'ε "i-saajv -wee v 'je Kea wvn -saa' -me εε' -je -sia 'o ε, ε nιe Kea 'a δε -o -ke. 'De -bo tu 'a 'sιn -teeε Kea kwa, -me εε' 'dae- nιe εε' δε -o -ke.

17 Ka nyv 'o doa olifietu 'de -kle -wee v v cιan ε 'dae- jrv' jai ε, 'kamv Israe-kvvn ni, 'de nyv sea' Suifv ni ε, ka olifietu -mea -kea' o 'de 'kwla 'di nιa, 'kamv -wi' -mv ni-. -Bo nyv "duo εε' olifietu 'a 'dae- 'vn -wee v v' -tu" 'bo olifietu -cεen' 'ε 'dae 'a -kvi" ε, -me olifietu -cεen'ε 'sιn mι -a -nyv' "ni -wee ιa 'boa.

18 -Mv -v -kva' 'dao- nyv -tuu" 'a 'bo olifietu -cεen' 'ε 'dao 'a -kvi" ε, -vn -bo -ma -cvi" 'beeε, -vn -bo olifietu 'a 'dae- ιa -tevn -vn -nιa -flvev. -Bo -ma sea kan' nυ ε, -me -vn -bo i' mae, ε se -mω mω -ble 'sιn kwa ni, 'sιn mι -ble -mω kwa.

19 Δε -vn -jea 'tmv ε ka -vn -je nυ : 'Dae- nι, ιa' 'dae- tu cven 'o 'ε, -wee 'mω 'je 'o ιa' -kvi" jii-.

20 Tv' -o, Suifv-wi" -mv ε, ka tudae -v -cεean 'o nιa, 'kamv vυpv ni-, δε-nve' Sesi Klisι -kvlι" -tea' se 'de vυpv 'vn ni-. 'Kaa -bo -mω -jii 'bo vυpv 'a -kvi" ε, -me -ma Sesi -kvlι" -tea' 'vn -o. -In -bo -ma -cvi" 'beeε. Favv me -je -vn nυ ka-.

21 Suifv-wi" -nιa olifietu -cεen' 'ε 'dae- ε, -je Kea sea 'o -wi" -mv sie 'dee, -me ka ε 'je 'o -ma siesvn nυ ε- ?

22 Εme -ti -vn -je Kea 'a 'diwvnmva' -kvlv o pv, ε ke εε' wvnkmaa' ke-. Nyv -vυ -saa "jrv -jei" ε, vυpv ε kma wvn "kpei, -wee ε nmω 'di wvn 'de -mω -pee. -Mv 'ja a, -vn -te 'e εε' 'diwvnmva' -ne 'dei, -vn -bo "jrv -jei" -saa ! -Bo ε se -me ni ε, -me εε mve -vn 'bo cεean' -ke.

23 'De -bo Suifv-wi" se vva' "jrukua' nya kpa, -wee vυ 'je Kea o "biie- ε, εε mve vυpv 'bo vva' -tevn de jaa', δε-nve' Kea 'bee- εε' nva' 'me kpe -puue.

24 -Mv -v sea Suifv ni ε, ka 'kwla 'di tu nιa, 'kamv -vn -ni. -Bo Kea "duo tu 'sv 'a 'dao- 'vn -wee ε -tuε" 'o olifietu -cεen' -pvv" 'de -kle' ε, -me kmai". Kea -ε nva δε -kmai" ε, εme see 'bee- -ε -je olifietu 'a -cε" 'ε 'dae- 'vn "duo- -wee -ε -jι 'bo ιa' -kvi" de -tu" ke'wlee ?

Suifv-wi" 'a 'pv-ti

25 'Ma de'di -wi", tv' -ti -ε -pa 'kwla 'de ε, 'vn -nιei" 'vn 'je ε 'tmv 'de ao -pee, -wee ao je aov -cvi" 'beeε-. -Bo Israe-nyv 'a jrv' ku "jrv 'de -svnvwι 'di ε, -wee vva' δε 'mii 'wvvn' ni 'kle, ε se foo" 'vn ni-. εε' δε tu a mve nυva' mamav 'sv nyv sea Suifv ni -wee -vυ -jea 'e Kea 'a "nynuu- "klu 'kpa, vva' -tisvn 'je 'o nyni.

26 'Bo -me 'de ε, Israe-kvvn -wee' a mve 'pvva' 'jea'. Wlv -cvva' 'de vva' -ti' 'vn ε 'naa :

'Bo Selisalem 'bomv Nyv 'pvvi 'je 'wlv, -wee v 'je Sakvbv 'a "nynuu- seie 'de vva' dsvvn 'kwa.

27 'Ma mve vυpv 'a dsvvn "kpei 'wlv'. Dbεεδε vυ ke 'ma -a -tu" a, εme -nao.

28 Δε vυ sea Sesi 'a -ti' 'wvvn- ε, εme -nve', -wee vυ 'kpa Kea 'a tvnyv. 'De -bo vυ 'kpa Kea 'a tvnyv ε, -me aov 'dve -o. 'Kaa δε Kea -teea vυ "bo -wi" kvvi" -wee vυ 'jea εε' 'ce ni ε, εme -nve' -wee ε kma vυpv 'a -ti'.

29 -Bo Kea 'da nyv -wee ε cen εε' wlv -tie" 'de ε 'je vυ -paan' "jrii nυ ε, -me εε' pov wlv fai" 'nv 'kmv.

30 Aovv mω ε, ao se Kea wvn 'je tevn", 'kaa Kea nve aovv 'saavn "jrii. Suifv-wi" 'a Kea 'a wlv wvn i blaa' me -nve' -wee Kea nυ aovv 'saavn "jrii 'de -svnvwι 'di.

31 'Kamv ε mu nιa' 'de vυpv 'a -ti' 'vn -ke. Vυpv -blaa Kea 'a wlv wvvn 'de -svnvwι 'di ε, vva mve 'saavn due' 'jea' 'bo Kea "jvvi -ke. Ka Kea 'jea aov' wee ε, 'kamv ε mu vυpv 'a wee 'jea' -ke.

32 Kea 'taie nyv -wee' "klein "i -wee ka -kaso 'divn nιa 'de vυ 'je kan' ni 'de vva' -maa' 'je Kea wvn 'kwa. Εme nve' -wee vυ juo vva' -maa' 'je Kea

wɔn 'i, 'de ε 'je υυ -wee' "klein 'saavn "jrii nu -tadue.

Kea 'a tɔ' tɛn 'de

³³ 'Oo 'ma 'cɛ, Kea 'a dɛ "jriijua' ke εε' tɔ' 'dinɪa' tɛn 'de, nyɔ se ε 'bɛɛ- ɔ 'jɪ dbaa-, -wɛɛ ɔ 'jɪ 'dei 'wɔn. Dɪ -ɪa wlu ε cɛan -tie" ε, nyɔ se ε 'bɛɛ- ɔ 'jɪ wɔ -sa.

³⁴ Wlu -crua' 'de Kea 'a 'sbɛ 'di ε 'naa :

-ɔ -juo Tu"bo 'a tɔ' ε- ? -ɔ -bɛɛ' -ɔ -je ε 'sni -tu" ε- ?

³⁵ Nyɔ wɛ- -nyɪ" ε dɛ tɛin" -wɛɛ -ɔɔ kpan ε 'je -sa de 'bɔɔ- nɔ" ε- ?

³⁶ 'De ε 'bɪn 'demɔ dɪ -wee' "klein 'wɪb, εmɛ -nʊɛ' -wɛɛ ɪ nɪ 'kmʊ. ɪ -wee' nɪɛ εɛ' dɛ -o. εmɛ -ɛɛ 'nynɪ nyʊ 'je 'i 'bɛɛ- jeejee 'de -sʊn "o -sʊn 'di. 'Kamɔ ε 'je nɪ- !

12

Kea "juɔi -gbɛɛ' sʊn -cɛɛn'-

¹ 'Ma de'di -wi", 'bo -mɛ 'de ε, -jɛ Kea 'a nyʊ 'a wɛɛ 'jea' poa "jri "kpaɛ' 'de -a -pee 'ja a, -mɛ dɛ 'ma -teea' aopʊ i ε, εmɛ -nɪ ao to 'e aoa' -cɛ" ka 'sraadɛ -ɛ -nɪa 'kmʊnɪa' -wɛɛ ao 'je Kea 'a -tea' -te 'de ao 'je 'e Kea "jri 'dei nmɔɔ-. Kea "juɔi -gbɛɛ' sʊn -jɛ -nɪa ka -cɔɔn' ka ao 'jea nʊ mɛ -nao.

² Nyʊ -nɪa 'nɔ 'kmʊ -nɛ "kpei 'de -sɪanwɪ 'di ε, ao 'bo υʋa' nʊbɪ 'de blaɪ, 'kaa ao "tai- Kea "i -wɛɛ ε 'je aoa' 'kmʊ ke aoa' tɔ' i naasʊn- fai" poo-. -Bo ε nɪ kan' -mɔ ε, -mɛ ao 'bɛɛ- ao 'je Kea 'a -kwɪtɪ 'mii 'wɔn. ε 'de mɛ -nɪ ao 'je dɛ 'dɔɛ o, dɛ -nmɔa 'e Kea "jri 'dei o, dɛ -nɪa 'pepe juo-.

³ 'Saavn Kea nʊa 'bɪn "jrii ε, εmɛ 'ɪn tba -gbɔɔ "jri, -wɛɛ 'ma 'tmʊʊ aopʊ wlu -nɛ -pee. Nyɔ 'bo 'e aopʊ- "klu nɪɛ, -wɛɛ ka ɔ sea nɪ ε, ɔ 'bo kan' toɛ. εɛ' -kwɪ" -te' sʊn Kea poa 'de aopʊ- 'bɪn due 'due ε, εmɛ ao 'je ja -gbʊn -wɛɛ dɛ ao nɪa 'bɪn 'pepe ε, ao 'je ε tɔ' "kpei naa 'de tɔ' -tɪ 'bɪn.

⁴ Dɛ-nʊɛ' ka nyɔɔ 'ɔ -gbɔɔ nɪa due' -wɛɛ 'dae- tba 'bo ε -pʊn" ɪ -tia "i 'de ɪ sea dbo due' 'ble ε, 'kamɔ -a -nɪ.

⁵ -Apʊ -ɔ -ke Klɪsɪ "sia "i -a -tɪɛi", 'kaa -a ma nyɔ due'. Ka nyɔɔ due 'a 'dae- nɪa, 'kamɔ -a -nɪ. -Aa -teɛ' ba

kwa wɔi due 'due. -Aa nʊbɔ se due' nɪ-.

⁶ Ka Kea nʊa -aa 'saavn "jrii nʊsʊn ε, εmɛ -nʊɛ' -wɛɛ -aa nʊbɔ se due' nɪ-, jɔ' 'bleɛ ɔɔ' -nɛ dbo, jɔ' 'bleɛ ɔɔ' -nɛ dbo. -Bo Kea jaa -aa jɔ' wlu 'kwa a, -mɛ ka ε "sia 'nynɪ ɔ 'tmʊɛ kan' 'de Kea -kwɪ" -tea' 'bɪn.

⁷ 'De -bo Kea "nyɪ -aa jɔ' 'kpi -wɛɛ ɔ 'je Kea -gbʊ sʊn o po ε, -mɛ ɔ kpa -mɛ 'ɛ dɛ tu nya. -Bo Kea "nyɪ -aa jɔ' nyʊ dɛ tɔɔa' 'a 'kpi ε, -mɛ εɛ' dbo tu mɛ ɔ 'je nya kpa.

⁸ 'De -bo Kea "nyɪ -aa jɔ' nyʊ 'a dɪ ikuua 'a 'kpi ε, -mɛ εɛ' dbo tu mɛ ɔ 'je nya kpa. 'De nyɔ Kea "nyɪa dɛ kwa i-saa 'a 'kpi ε, -mɛ ɔ kpa εɛ' dɛ tu nya 'de pɛɛ -cɛɛn' 'bɪn. Nyɔ Kea "nyɪa nyʊ -je o poa 'a 'kpi ε, -mɛ ɔ nɪ nɛ "kpei ɔ 'je ε nʊ. 'De nyɔ -ɔɔ -jea nyʊ 'a wɛɛ ε, -mɛ ɔ nʊ εɛ' dɛ tu 'de 'mʊa- 'bɪn.

⁹ Aoa' ba 'a -tɪ' kmaa' 'bo "jride-pooa' -sɔn nɪɛ. Ao 'nye dɛsaʊn 'bɪn, ao -sɪ' dɛ 'dɔɛ nʊa' o.

¹⁰ Ao kma ba 'a -tɪ' 'de pɛɛ -wee' "klein 'bɪn ka de'di -wi" nɪa, ao 'je ba 'a "dia kan' due 'due. Ao -te' ba 'a nɪ', ao 'bo ba -flɪɛn.

¹¹ Kea 'a -Suu -tu" aopʊ -cian" "kpei, ao nʊb Tu"bo "juɔi. Ao 'bo 'plʊ 'bleɛ, ao nɪ nɛ "kpei.

¹² Ao nʊ 'mʊa-, dɛ-nʊɛ' ao 'bleɛ tɔ' tba-ta. -Bo aoa sea 'kle 'je ε, ao 'bɛɛ-pɛɛ "wɔɪn. Ao 'bo Kea baea' 'bɪn seaa !

¹³ Aoa' de 'di-wi" -υʋ sea dɛ 'jea' 'bɛɛ- ao po υʋpʊ sʊn o. Ao kpʊʊn 'dʊɪ- sʊn 'sɔɔn.

¹⁴ Nyʊ -υʋa nʊa aopʊ -cruun" "jrii ε, ao po υʋpʊ "diwan. Ao bae υʋa' Kea, ao 'bo υʋpʊ -soo' o poɛ.

¹⁵ Nyʊ -nɪa 'e 'mʊa- 'bɪn ε, υʋ ke ao nʊ 'mʊa-. Nyʊ -nɪa 'e -fɪn" 'a 'bɪn ε, υʋ ke ao -fɪn".

¹⁶ Ao 'wɔɔn- wlu' i 'bo aoa' 'sʊ 'nynɪ. Ao 'bo aoa' -cɛ" dɛwɔnʊʊn 'daa 'bo jɔ' "jru kpɔ'. Nyʊ -υʋa -piia" υʋa' -cɛi" ε, υʋpʊ -ke ao 'je na-. Ao 'bo aoa' -cɛ" tɔ' 'dinʊʊn 'daa- 'de aoa' -cɛ" 'kpa "jri 'de.

¹⁷ Ao 'bo dɛ saʊn nʊɛ, 'de ao 'bo dɛ saʊn 'a kpan -saa. Dɪ -nɪa ka -cɔɔn' ka 'bo nyʊ -wee' "juɔi ε, ɪmɪ -ɪa nʊa' ao 'je i -pɔn.

18 -Bo ε -tu" aopv mō ε, δε ao 'βεεα kwa i ao nv ε, -wεε pεε 'a blua' 'je 'o ao ke nyv -wee' 'nyni ni-.

19 'Ma -ti' kmaon, ao 'bo aoa' -ce" kpan o -saa. 'Kaa ao "tai- Kea 'a 'cen "i ε 'je εε' dbo nv, δε-νεε' wlu -crua' ε 'naa :

Kea 'na : ε 'mō -ōō -sa nyv kpan o. 'Mō -ōō mu nyv -kei" -saa'.

20 'Kaa ka Kea 'a wlu "sia 'nyni ao nv kan' :

-Bo 'muε- ε sea -ma tunyō nv ε, -in -nyl" o δε o 'je di. -Bo "ni 'natun a sea o nv ε, -in -nyl" o "ni o 'je 'na. -Bo -in nv kan' a, -mε εε mu o nε pεε o poa' -wεε o 'je tō' i naa-.

21 -In -bo δεsavn "i "taiε ε 'bo tv 'a "jru kpaā 'bo -vn "kpei, 'kaa -ma 'dōe nva' kpa tv 'a "jru 'bo δεsavn nva' "kpei.

13

Nyv -vva poa 'blva- -je o ε, nyv 'e vvvv wōn 'je

1 Nyv "o nyv 'je "jru ja jaa -o 'de nyv -vva poa 'blva- -je o -pee, δε-νεε' nyv -jea 'blva- -je o po -wεε ε sea 'e Kea 'vn 'wlv -mō se ni-. Nyv -vva poa 'blva- -je o ε, Kea mε -te 'o vvvv.

2 Εμε -ti nyv -o -na -o se "jru ja jaai 'de nyv -vva poa 'blva- -je o -pee ε, -mε Kea 'a nyv -je oposvn mε oō blaa wōn i. 'De nyv -vva blaa ε wōn i ε, -wi" -mv a ja vva' -ce" 'kpa 'pee "jru.

3 Nyv -vva poa 'blva- -je o ε, vυ se δε 'dōenvvn 'a favn 'ble nyv -vva nva δεsavn, vvvv vva po favn'. -Bo -in se "i ni -in -je nyv -vva poa 'blva- -je o plee ε, -mε -in nv δε 'dōe, -wεε vυ 'je -vn -ti' o po,

4 δε-νεε' vυ nιε Kea 'a dboi" -o 'de -ma 'dōe 'a -ti' 'vn. 'Kaa -bo -ma sea δεsavn nv ε, -mε favn nv -vn, δε-νεε' vυ 'βεε- vva' nyv kplvn 'kwa i-saa' 'je 'mεa' "jru "kpei- po-. Vυ nιε Kea 'a dboi" -wεε vυ 'je nyv -o nva δεsavn Kea 'a 'cen "kpei ja-.

5 Εμε -ti -in -je "jru ja jaa 'de vυ -pee. ε se 'pee kpvān' 'a 'sv mε -in -je vυ plee ni-, 'kaa -in -je vυ wōn -wεε -ma pεε 'bo -vn "bli -ceε.

6 Εμε -ti aoa -sa' -δεivπο' -ke, δε-νεε' nyv -vva poa 'blva- -je o see ε, vυ nιε Kea 'a dbōvn -vυ kpvvn 'de vva' dbo "jrii -kli.

7 -In -sa nyv -wee' "klein 'a kpan. -Bo nyv 'o 'wei ni ao "kpei ε, ao -sa oō' 'wei. -Bo nyv 'o -saade ni ao "kpei ε, ao ja aoa' -nε. Nyv ao 'jea wōn 'je ε, ao 'je -mō wōn. Nyv -ōō ni' ao 'jea -te ε, ao -te' -mōō' ni'.

Ba 'a -ti' kma-ti

8 Nyvōō' kpan 'bo ao "jru nιε, -bo ε se ao 'je ba 'a -ti' kma due 'due ni ε. Nyv -kma oō' -ponyio 'o -ti' ε, -mε δε Kea 'a κε' "sia 'nyni ε, εε' "ti na' -wee -nao.

9 Tō' -o, Kea 'a κε' 'na : -In -bo nyv 'a 'nynō 'jee, -in -bo "ku 'dbaa, -in -bo "jriie, nyv 'a δε 'bo -vn pεε "ipōoa.

I ke κε' jri' -sia 'o ke ι -wee' pooe -gboo "i 'de κε' due' -nε 'vn, εμε -ni : -In -kma -ma -ponyio 'o -ti' ka -in -kma -ma -ce" 'kpa 'a -ti' ε.

10 Nyv -kma oō' -ponyio 'o -ti' ε, oō' nv o δεsavn "jrii. Nyv 'a -ti' kmaa' mε -ni Kea 'a κε' wōn 'jea'. Nyv -kma oō' -ponyio 'o -ti' ε, -mε o -kō' 'e Kea 'a κε' -wee' 'mε. Ke ε bu -wee' -nao.

Ao -te Sesi 'a deji -ti 'a kein"ke

11 Ao kma ba 'a -ti' due 'due 'ma de 'di-wi", δε-νεε' nō" -a -nιa 'e 'di ε, ao juo εε' nō" tu 'mε. "Nyvō' sonwt ka ! 'Pvva' -a -jea εε' "jri "kpaε po nō" "kvvān- i -wε- kaan ka, ε je 'wι -ε 'di -a -jea Kea 'a -ti' tō' 'vn "i-saa nō" -sii.

12 -Too' cen 'vn 'ε 'bode, -svn "kvvān- i. -Ta -a -nιa 'de kwie 'di ε, dt -a nva 'de ε -a -bō -mι o la. Ka -a -jua oō' wlu -mō kaan 'ja a, -mε ka ε "sia 'nyni -a nv kan'. -A -nyna -sisi' ka nyv o -foan' tv ε.

13 -A -naa 'e -svn' 'vn ka -cōōn' ka. -A se kwie 'a kplvn 'ble 'bode. -A -bo δε dia' ke nmo 'naa' 'ni 'di -siie, -a -bo kao' 'bleε, -a -bō -ceā' ke -kwlvn nv-ti.

14 'Kaa δε ao 'jea 'cιan εμε -ni Tv"bo Sesi Klisι 'a kplvn 'dōe. Ao 'bo aoa' -cei" "taiε -wεε aoa' nyiōtō' 'bo aopv -ciε 'klee -te' ε, 'de εε' -kwlvti 'bo "blo 'wlvε 'bode.

14

Nyv bo ba 'a 'pee 'jeee

1 Nyv -oo Kea -kwli" -tea' sea i ku ε, o ke ao 'bo ba o -too' ε, ao juo oo' kpon ka.

2 "Ko nyv jro' -ni 'de aopv "klu -o -na : 'In -te' Kea -kwli" 'me, 'in 'bee' 'in 'je di -wee' di, -wee jro' -oo Kea -kwli" -tea' sea i ku ε, -mo 'na : 'In se ε 'bee- 'in 'je di -wee' "klein di, 'ma muε sii" 'a 'sv dia'.

3 Nyv -oo dia di -wee' "klein -no, o 'bo nyv -oo' dia di -wee' "klein -fluεn, 'de -jo -oo' dia di -wee' "klein -mo 'bo nyv -oo dia di -wee' "klein 'a 'pee kponεn, de-nvε' Kea kpon o svn 'soon 'me -ke.

4 -Mo -o -kponan nyv jro' 'o dbonvi 'pee ε, -ma 'nyni we- ? -Bo o nyna -sisi' o, 'de -bo o -ka i o, ε ni oo' jei 'a 'sv 'a -ti' -o. 'Kaa oo muε -sisi' nynaa', de-nvε' Tv"bo 'bee' o 'je oo' di ikuu-.

5 "Ko nyv jro' -ni 'de aopv "klu -o -na : 'Wl -ji niε dewon, i je -ji -sii, -wee jro' 'na : 'Wl -wee' 'bee', de se ba -sii. De ao 'jea nv ε, ao 'je ε juo -o 'pepe 'bo aoa' -ce" -kwli" due 'due.

6 Nyv -oo -sa' 'wl jri' 'de 'wl "klu, -wee -o -na i kon -ti' ε, oo nvε' 'de Tv"bo 'a 'nyni 'bn. 'De nyv -oo dia di -wee' "klein ε, oo nvε' 'de Tv"bo 'a 'nyni 'bn -wee oo po Kea 'se-. 'De nyv -oo' dia di -wee' "klein oo nvε' 'de Tv"bo 'a 'nyni 'bn, -wee oo po Kea 'se- -ke.

7 To' -o, -aa jro' se oo' -ce" 'ε 'kmv ni, -aa jro' 'o 'me oo' -ce" 'kpa 'a 'mea'.

8 'Kaa -bo -a -ni 'kmv ε, -a -niε Tv"bo 'a 'kmv, 'de -bo -a -me ε, -a -me Tv"bo 'a 'mea'. Emε -ti -bo -a -ni 'kmv o, -bo -a -me o, -a -niε Tv"bo 'a de -o.

9 'De εε' -ti' 'bn mo Klisi 'meε, -wee o son "kunyio" 'de o 'je 'mevn ke 'kmvbnbn 'a Tv"bo ni-.

10 -Bo ε ni kan' -mo 'ee, 'ma de'di, deε-ti -ma kpon -ma -ponyio 'pee ε- ? 'De deε-ti -ma -fleεn -ma -ponyio ε- ? Ka -a -wee "klein a mua 'bo Kea "juoi mua' -wee ε 'jea -aa 'pee 'je, -in sv juoo- ?

11 Wlu -crua' 'de Kea 'a 'sbε 'di ε 'naa :

Tv"bo 'na 'in niε 'kmv, nyv -wee' "klein a muε 'koi- i "sia' 'bo 'bn "juoi, -wee sv -wee' "klein 'je 'bn Kea 'daa- 'de sv 'je 'ma 'nyni "i 'bee- 'bo nyv -kwea.

12 Emε -ti -a -wee' "klein a mu -aa nsvdt 'a "kuan pooa' due 'due 'bo Kea "juoi.

13 -A -bo ba 'a 'pee 'jeee 'bode. 'Kaa de -je -bo -a nv -wee ε sea -aa -ponyio 'de desavn 'di poi ε, emε -a -e to' "kpei- naa ka-.

14 'In 'je kan' 'me de 'ma 'tmva Tv"bo Sesi a po ε -ti' o -ke, de "o de jre' se -gban' de ni- 'de εε' -ce" 'bn, 'kaa -bo nyv -gban de jre' ja -wee o 'deε -gban' de ε, -me ε niε -gban' de -o 'de oo' -ti' 'bn.

15 -Bo -ma diide -ma dia 'de εε' -ti' 'bn -ma -ponyio "kae- "jrii ε, -me ε se nyv 'o -ti' kmaa' me -ε po -bn -je o ni-. Nyv -oo 'mea' Klisi 'mea, -in -bo o "maa 'de diide -ma dia 'a -ti' 'bn.

16 Ao -tu" aoa' -ce" 'ε -ti' -wee de aoa 'daa 'doε 'de aoa' -ti' 'bn ε, nyv 'bo ε -fluεn,

17 de-nvε' Kea 'a 'beode se dedi -ti ke 'naadi 'a -ti' ni-, 'kaa ε 'tmvε "isre-ti ke pee 'a blu-ti ke, ε ke 'mva- Kea 'a -Suu a "nyia nyv ke.

18 'De nyv "isrea' o, pee 'a blua' o, 'mva- nia 'e 'bn -wee -oo nsva Klisi "juoi ε, -me -mo nmoo 'e Kea "jri 'dei -wee nyv a po o -ti' o.

19 -Je ε nia kan' -mo 'ja a, -me di -ia bluaa nyv 'a pee imi -ia nva' -a -je i-pon -wee -a -je ba 'a di i kuu-.

20 'De diide 'ε -ti' 'bn -in 'bo Kea 'a dbo dooa. To' -o, di -wee' "klein mo "jrii, i niε di ka, 'kaa de -bo -in di -wee -ε -jea -ma -ponyio 'de desavn 'di po ε, -me 'ε dia' se ka -oon' ka ni-.

21 -Bo -in se nmi di, -bo -in se nmo 'na, -bo -in -saa di jri' kwa -son 'de -ma -ponyio -o sea i ku 'a -ti' 'bn ε, ε nmo "jrii.

22 De -in -jea to' 'bn 'de ia' di tu 'a -ti' 'bn ε, -in -tee' i 'de -bn pee o, ε ni 'o -in -ke -ma Kea 'nyni. -Bo -ma pee a sea -bn "bli -ce' 'de di -ia "dia -ma -jea 'a -ti' 'bn ε, -me -mo -peeε "juoi.

23 'Kaa nyv -oo plee a to' i 'de de -oo dia 'a -ti' 'bn ε, 'pee kpon -mo

'me, de-nue' de o 'jea to' 'un e, ka e "sia 'nyni o se kan' nu. 'De de "o de -bo -in nu -wee -ma pree -cea' -un "bli -me nre desavn -o.

15

1 -Apu -oo Kea -kwli" -tea' kua 'e 'de i e, -a po nyu -uba Kea -kwli" -tea' sea i ku sun o. -Bo ub se 'kpi 'ble e, -a -bee' pree "wain 'de ubu 'a -ti' 'un. -A -bo -aa -ce" 'e 'tun nu-ti nue.

2 Di -i -jea -a -podei" -kwli" i nmoo e, umi -a -je nu due 'due 'de oo 'doo 'a -ti' 'un -wee oo' Kea -kwli" -tea' 'je i ku-

3 de-nue' Klisi mo se oo' -ce" 'e 'tun nu-ti nu, 'kaa ka wlu -cria' 'de oo' -ti' 'un 'da a, 'kamoo o nu. Ee' wlu tu 'naa : -Crei"- uba -cree" 'a -un e, 'mo i 'kpa 'o "jru.

4 'De wlu "o wlu -cria' 'de Kea 'a 'sbe 'di i 'crie' -wee i 'je -a de too-, -wee -a -je to' tba-ta 'ble, de-nue' wlu -cria' -ni umi -a too -avn pree "wain 'beea' -ta -tu" -a -ti' -kwli" i -wee -ta kuu -aa di i.

5 Kea -e -nyia" nyu pree "wain 'beea' -wee -e -kuua nyu 'a di i e 'je aopu-de due' po -wee aoa' to' 'je due' ni-ka Sesi Klisi nre "i e.

6 -Wee ao -wee' "klein 'je o bee ao 'je wlu due' po ao 'je Kea -e -nia -aa Tu"bo Sesi Klisi "Bo 'a 'nyni "i 'bee-.

7 Emme -ti ao 'je ba sin 'soon kpuun due 'due, ka Klisi kpuun aopu sin 'soon e, -wee nyu 'je Kea 'a 'nyni "i 'bee-.

8 Aoa 'jee, de Klisi 'kpa Suifu-wi" 'a "juuinubi, emme -toe ka Kea nra to' ee' pood wlu fai" e, di e ceen -a "bo -wi" 'nyni tein" e, o nynii 'o 'e.

9 'De nyu -sea' Suifu ni -mu a poe Kea 'se, de-nue' e 'jee uba' wee, 'kamoo e 'crie e 'naa : Emme -ti 'ma mue 'nyni -saa' 'de nyu sea' Suifu ni "klu, -wee 'un 'je -ma 'nyni "i 'bee- 'de blewlu 'di.

10 Wlu -cria' ke 'da ka ke'wle e 'naa : Aopu -sea' Suifu ni e, ao ke Suifu-wi" bee o -wee ao 'je 'mua- nu.

11 'De e wlu 'e 'fo jre' o ke'wle, e 'naa : Nyu "klein -sea' Suifu ni ao -sa Tu"bo 'a 'nyni ao nuoo 'muba i, ao 'blua- -wee' "klein.

12 Esai foo" 'su wlu' ka -ke, o 'naa : Nyoo due' -a mu 'e isai 'a "ji 'di 'wlu' -wee o 'je 'blua- -wee' 'a 'beo ni-, 'de ub -wee' "klein 'je o to' 'itba.

13 Kea -ee -nyia" nyu to' tba -ta a, emme -je aopu 'mua- ke pree 'a blua' 'un "jii- 'de ee' -kwli" -tea' 'un. -Bo e ni kan' -wee Kea' a -Suu 'a "ikmaa' 'je e nu 'de di ao tba to' "i ao 'ji kpuun -sisi', -wee ka ao 'blea toi" tba-ta a, aoa' 'kmu 'je ee' sun to-.

Ka Poo nai" e, o 'bee- o 'je kan' oo' 'sbe 'cri

14 'Ma de'di -wi" -bo e -tu" aopu mo e, 'un 'je kan' 'me ao nmoo 'di won, de ao jua Kea 'a -kwlu' e, ao 'bee- ao 'je ba fen' -saa, ao 'je ba 'a di i kuu due 'due.

15 'Kaa 'un nre "i 'un 'je aopu -ti' -kwlu o poo-, emme -ti 'un se aopu wlu jru' 'a -pee 'tmua' plee-. 'Saavn Kea nua 'un "jrii, emme -ti 'ma nu kan'.

16 Kea 'da 'un 'e, -wee 'un 'je Sesi Klisi 'a -ti' 'tmu 'de nyu sea- Suifu ni -pee. -Bo 'ma sea Kea 'a -poia" -ti 'tmu e, -me ka nyoo nuba Kea "juoi ka 'sraa -sai nra, 'kamoo 'un ni-. 'Ma nu kan' 'me -wee nyu -sea' Suifu ni ub 'je 'e Kea 'o "biie- ka 'sraade Kea 'a -Suu -teea kpoi" -wee -e -nmooa 'e Kea "jri 'dei nra.

17 De 'un ke Sesi Klisi "sia "i e, emme -nue' -wee 'ma 'sao 'ja 'de 'ma po -tuosun de 'bo Kea "juoi,

18 de-nue' -bo Klisi se dbo nu 'de 'ma 'kmu 'un 'de e, -me 'un se e 'bee- -wee 'un 'je won "jei kpa -wee 'un 'je wlu-. Omo -ceen 'e 'ma wlu ke 'ma nuubi 'un -wee -o nue, 'de nyu -sea' Suifu ni uba 'je o won. 'De e se -me 'e 'su ni-.

19 O ceen 'e di klae" klae" nua' o, jrii' o, Kea 'a -Suu 'a "ikmaa' 'un 'e -ke. Emme -ti 'un tba Klisi 'a -poia" -ti 'tmua' 'bo Selisalem ke 'blu -nre 'dewoi 'dii mamau 'su 'un nyni 'e Iliriblua "kpei -wee 'un -koo ta' -poia" -ti tu 'blua- ja.

20 Δε -ε -νια 'ma p̄ee o -w̄ee -εε
n̄va' 'in -p̄oan i ε, εμε -n̄i -ta n̄ȳv
-sea' Klisi 'a 'n̄yn̄i "sii- due' ε, 'bomo
'in mu -w̄ee 'in 'tm̄v̄ v̄v̄' -p̄oia" -ti.
-Bo ε n̄i kan' -w̄ee 'in je -gbu" po 'bo
n̄ȳv j̄r̄v̄ 'v̄ -gbu" -gban "kpei.

21 'Kaa ka wlu -cr̄ua' 'de Esai 'a 'sb̄e
'di 'da a, 'kam̄v̄ 'in n̄v̄, εε' wlu tu 'naa
:
N̄ȳv -v̄v̄ -p̄ee n̄ȳv j̄r̄v̄ sea v̄v̄' -ti'
'tm̄v̄- due' ε, v̄va muε 'j̄ee'.
'De n̄ȳv sea' v̄v̄' -ti' 'w̄v̄n due'
ε, v̄va mu i 'mii 'w̄v̄an'.

P̄v̄v̄ n̄iε "i v̄ 'je 'd̄v̄va' mu 'de R̄v̄mv̄

22 Δε -kaan 'v̄n -je de -w̄ee 'in se
'de aop̄v̄ o ji ke εμε -nao.

23 'Kaa kaan ka la 'ja a, d̄ε j̄r̄ε' se
'v̄n b̄v̄ w̄v̄ k̄p̄v̄n 'ma n̄v̄v̄db̄o -kw̄ε'
-w̄ε- 'de 'n̄v̄ 'bl̄va 'a 'f̄v̄ -n̄ε o. 'De
-s̄in -tuu"-tuu 'di kaan, 'in n̄iε "i
'in 'de aop̄v̄ o ji. -Bo 'ma sea 'e
εsipanȳ-bl̄va "kpei mu ε, 'in 'je 'o
aop̄v̄ o c̄εεn -w̄ee ao ke 'ma -a -e 'j̄ee-.

24 -Bo 'in c̄εεn 'bo aop̄v̄ o, -a -je ba
'm̄va- i n̄v̄- 'de 'w̄i pla 'di. 'De -bo
'ma sea 'de εsipanȳ-bl̄va "kpei mu
ε, -w̄ee ao 'je 'v̄n s̄v̄n o p̄oa' 'b̄εε-.

25 'De -stan̄w̄i 'di ε, 'ma muε 'e
Selisalem ke -w̄ee 'in 'je Kea -gbu
-nia 'o s̄v̄n o po.

26 Klisi 'a -jei" naav̄n -nia 'e Mase-
doan̄i -bl̄va ke Akaibl̄va "kpei ε, v̄v̄
-sa 'w̄ei, v̄v̄ n̄iε "i v̄v̄ 'je n̄iia" n̄ȳv -nia
'e Selisalem Kea -gbu 'di -jei" p̄oo-.

27 Ὑ̄v̄ -n̄iεi" v̄v̄ 'je εε' d̄ε tu n̄v̄ 'de
p̄ee 'd̄v̄e 'v̄n, d̄ε-n̄v̄ε' Suif̄v̄-wi" -v̄v̄
-jea Klisi 'a -ti' t̄v̄' 'v̄n 'bo Selisalem
-n̄v̄ε' -w̄ee n̄ȳv -sea' Suif̄v̄ n̄i 'je Klisi
'a -ti' t̄v̄' 'v̄n -ke, εμε -ti ka Suif̄v̄
'a k̄pan n̄ia n̄ȳv sea Suif̄v̄ n̄i "j̄ru, ε
n̄i kan'. 'De εε' -ti' 'v̄n -bo n̄ȳv sea
Suif̄v̄ n̄i "duo v̄va' d̄i 'd̄v̄e 'v̄n -w̄ee
v̄v̄ 'je Suif̄v̄-wi" -paan' "j̄rii n̄v̄ ε, ε
n̄m̄v̄ "j̄rii.

28 εε' -paan' tu, -s̄v̄nt̄i 'ma mu ε
k̄p̄aa' -w̄ee 'in 'je ε v̄v̄v̄ "n̄ȳi ε, -m̄ε
'ma muε 'de aop̄v̄ o c̄εεan' -w̄ee 'in
'je 'e εsipanȳ-bl̄va "kpei mu.

29 'In 'je kan' 'm̄ε -bo 'ma sea 'de
aop̄v̄ o ji ε, ε Klisi 'a "diwan -w̄ee'
"klein m̄ε -ke 'ma mu 'e j̄ia'.

30 'Ma de'di -wi", d̄ε -a -ke -aa
T̄v̄"bo Sesi Klisi "sia "i -w̄ee Kea 'a
-Suu po -av̄n ba 'a -ti' k̄maa' p̄ee o ε,
εμε -ti 'ma kuu aop̄v̄ 'a d̄i i -w̄ee ao
ke 'ma -a -je Kea 'a -ti' 'a t̄v̄ -f̄v̄n' 'de
aoa' 'ma Kea baea' 'v̄n.

31 Ao bae 'ma baea' -w̄ee n̄ȳv -sea'
Klisi 'a -ti' t̄v̄' 'v̄n 'je 'de Suide Kea
'je 'v̄n seie 'de v̄v̄v̄v̄ 'kwa. Ao bae
-ke -w̄ee -paan' 'ma k̄pa 'e Selisalem
ε, Klisi 'a -jei" naav̄n 'je ε s̄v̄n 's̄v̄v̄n
k̄p̄v̄v̄n-.

32 Ao bae Kea -w̄ee -bo ε n̄iε "i ε,
'in 'je 'de aop̄v̄ o n̄yn̄i 'de 'm̄va- 'v̄n,
'de 'in 'je 'o f̄v̄n- d̄ε-saan" 'de aop̄v̄
"klu.

33 'In n̄iε "i -w̄ee Kea -ε -n̄ȳia" n̄ȳv
p̄ee 'a bl̄va' a, ε 'je ao -w̄ee' "klein o
sie-. 'Kam̄v̄ ε n̄i- !

16

Jewlu

1 'In -te' aop̄v̄ -aa de 'din̄yn̄v̄k̄p̄ao'
Fobe kwa. Kea -gbu -nia 'o Sankre ε,
v̄ n̄iε εε' s̄v̄n o poi -o.

2 Ao k̄p̄v̄v̄n v̄ s̄v̄n 's̄v̄v̄n 'de -aa
T̄v̄"bo 'a 'n̄yn̄i 'v̄n, ka n̄ȳv v̄ 'blea Kea
-jei" naai ε. Ao po v̄ s̄v̄n o, -w̄ee d̄ε
j̄r̄ε' je v̄ 'kwa -p̄v̄v̄n, d̄ε-n̄v̄ε' v̄ -tee
'm̄v̄ ke n̄ȳv -tuu"-tuu kwa w̄v̄i -ke.

3 Prisil̄i ke Akilasi -ke 'ma -a n̄va
Sesi Klisi 'a d̄bo ε, ao n̄yn̄iia 'ma
'jewlu 'de v̄v̄v̄v̄ -p̄ee.

4 Ὑ̄va' n̄ȳv tu ε, v̄v̄ d̄iε 'm̄ea' 'w̄v̄in
'de 'ma -ti' 'v̄n -w̄ee 'in je 'km̄v̄ n̄i-
ε se 'ma 's̄v̄ m̄v̄ -v̄v̄ po v̄v̄v̄v̄ 's̄ε- n̄i-
Kea -gbi "klein -nia 'e n̄ȳv -sea' Suif̄v̄
n̄i 'a 'bl̄va- "kpei ε, ia p̄oε v̄v̄v̄v̄ 's̄ε-
-ke.

5 Klisi 'a n̄ȳv -j̄v̄ -nia 'de v̄v̄v̄v̄ o
-gbu" -s̄v̄n ε, 'm̄v̄ -je v̄v̄v̄v̄ -ke. 'M̄v̄ -je
'ma -ti' k̄mai Epain̄eti, n̄ȳv -jea Klisi
'a -ti' t̄v̄' 'v̄n 'de Asibl̄va "kpei "i-saa'
n̄v̄" ε, v̄v̄v̄ -n̄i 'e v̄v̄v̄v̄ 'a n̄ya.

6 Ao n̄yn̄iia 'ma 'jewlu 'de Madi
-p̄ee. Ὑ̄a' Madi tu ε, n̄ȳia -su' 'de aoa'
-ti' 'v̄n.

7 'M̄v̄ -je 'ma 'w̄l̄vaav̄n Dronikisi ke
Siniasi ke, v̄v̄ ke 'ma -a muε -kaso 'di
-tadue. Sesi 'a d̄boav̄n a p̄oε v̄v̄v̄v̄ -ti'
o -gblein'. 'De -ta 'm̄v̄ sea Klisi 'a -ti'
t̄v̄' 'v̄n 'j̄ee- ke ε, -m̄ε v̄v̄v̄v̄ m̄v̄ 'je v̄v̄'
-ti' t̄v̄' 'v̄n 'ε sese.

8 Ao nyniia 'ma 'jewlu 'de Ampliasi -pee, de o ke Tu"bo "sia 'i e, eme -nye' -wee 'in kma oo' -ti'.

9 Iriben o ke -a nua Klisi 'a dbo e, 'mo -je o, o ke 'ma -ti' kmai Takisi ke-.

10 Ao nyniia 'ma 'jewlu 'de Apellasi -pee. Jo' "ju tu e, o -tee Klisi -kwli", eme -ti uo -tin' o i -tin -tin -wee o se wlu -kwlin -saa. Nyu "klein -nia 'de Aristobuilu o -gbu" -son e, 'mo -je uupu.

11 Ao nyniia 'ma 'jewlu 'de 'ma 'wlvai Erodion -pee. Nyu -jea Tu"bo 'a -ti' to' 'un 'de Nasisi o -gbu" -son e, 'mo -je uupu.

12 Ao nyniia 'ma 'jewlu 'de Trifenu ke Trifosu -uua nua Tu"bo 'a dbo -pee. 'Mo -je Pesidi 'in kma va' -ti', u 'jea 'kle -tuu"-tuu 'de Tu"bo 'a -ti' 'un.

13 Ruifisi Tu"bo -teea kpoi" e, ao nyniia 'ma 'jewlu 'de o ke o de -pee. O de -nu, ka 'in de nua, 'kamoo u ni -ke.

14 'Mo -je Asenkritu ke Flekon ke, 'mo -je Ermesi ke Patrobasi ke, 'mo -je Ermasi ke -aa de'di -wi" -uo -ke uo -tea i ke-.

15 Ao nyniia 'ma 'jewlu 'de Filoloku ke Suili -pee, 'mo -je Nere ke oo' de'dinynokpao' ke-, 'mo -je Olempasu ke Klisi 'a nyu "klein -uo -ke uo -tea i ke-.

16 Ao nyniia 'ma 'jewlu 'de ba o due 'due, ao -gblee ba -kwli" ka de 'dinynuu a nua. Nyu "klein -jea Klisi 'a -ti' to' 'un e, uo 'na uupu -je aopu-.

Nyufen' -saawlu -bocaa' de e

17 'Ma de'di -wi", 'ma -tue" aopu 'sni e, nyu -uua -seea' nyu i -wee -uua poa -cea' 'bo nyu 'nyu e, ao -tu" aoa' -ce" 'e -ti' 'de uupu 'a -ti' 'un. Di uua' nyu tu a nua -wee uua tooa nyu i ke di ao 'cian se due' ni-. Ao teen uupu kun,

18 de-nye' uua' nyu tu se -aa Tu"bo Sesi Klisi a dbonun ni-. 'Kaa uua' -ce" 'kpa 'a 'tun nu-ti mi uua nu. Uua nye miu 'didi -wee uua 'tmu wlu -i -jea 'e nyu doin" nmoo e, 'kamoo uua nu -wee uua poa nyu -uua de to' 'un 'jea' -tea 'o -ciakoun "kpei 'sre i.

19 Aopu mo e, nyu -wee' "klein juo aoa' Sesi won'je -ti 'me. Eme -ti 'ma nu 'mua- 'de aoa' -ti' 'un. 'In nie "i ao 'je di 'doo nu ka juo -wee desavn nu to' 'bo aopu 'un nie.

20 Kea -e -nyia" nyu pee 'a blua' a, no" -sia 'o -wee e 'jea -sion' o "jru iwaa 'de ao bu -son e se "i ten-. 'In nie "i -aa Tu"bo Sesi Klisi 'je aopu- 'savn "jrii nu.

21 Timote -o -ke 'ma na -wee -aa nua dbo due' o 'na omo -je aopu. Lisisi ke Sason ke Sosipatee -uo -nia 'ma 'wlvavn e, uo 'na uupu -je aopu.

22 'Mo Tetisi, 'mo -je aopu. 'Sbe Poo poa aopu -jei" -ta, 'mo -cri e.

23 Kaisi, -o -blea 'mo ke Kea -gbu 'dui- 'un e, o 'na omo -je aopu. Erasti -o -nia 'wei i -tei -ta -kwlo e, o 'na omo -je aopu. O ke -aa de'di Katuisi ke-.

24 [-Aa Tu"bo Sesi Klisi po ao -wee' "klein "diwan. 'Kamoo e ni- !]

Kea 'a 'nyu "i 'bee-wlu

25-26 -A -bee' Kea 'a 'nyu "i ! Eme -bee' -e -je e nu -wee aoa' Kea -kwli" -tea' 'je i ku -sisi'. -Poi" -ti 'ma 'tmua, 'kamoo e 'da. Ee' -poi" -ti tu 'tmue Sesi Klisi 'a -ti' 'de nyu -sea' Suifu ni -pee. I pa 'kwla tein" 'de-, 'kaa i po "jri "kpae' -we- la 'de 'sbi Kea 'a wlu 'kwajaaun 'cria 'di. 'Kamoo Kea sea' 'me -ta 'ble nie "i. Eme -tmue' 'de nyu -wee' "klein -pee -stan -wee uo 'je Sesi Klisi 'a -ti' to' 'un 'je 'de uo 'je o won'je.

27 Kea 'a 'su -ni to'di, -a -bee' ee' 'nyu "i 'de Sesi Klisi 'un 'de -sun "o -sun 'di ! 'Kamoo e 'je ni- !

"I-saasbe Poo pōoa Kea -gbu -nia 'e Korēnti -jei" ε

Jewlu-

1 'Mō Pōo, Kea -niε "i -wεε -ε -da 'bn 'de 'in 'je Sesi Klisi 'a dboi ni-, 'mō ke -aa de'di Sositēnti ke,

2 -apv -ōō ja ao Kea -gbu -nia 'o Korēnti 'sbε-. Aopv Kea 'da -wεε -ō -nia εε' 'cε 'de -ō -ke Sesi Klisi "sia "i ε, ao ke nyv "klein -vυ -nia -ta "o -ta -wεε -vυa -gbεεa -a -wee' "klein 'a Tv"bo Sesi Klisi "juoi ke, aopv -aa ja 'jewlu.

3 -A -niε "i -a "Bo Kea ke -aa Tv"bo Sesi Klisi 'je aopv "diwan po, -wεε ε 'je aopv pεe 'a blua' "nyi.

Pōo a poε Kea 'se-

4 De Kea nva aopv 'saavn "jrui 'de Sesi Klisi 'bn ε, εμε -εε 'se- 'ma po 'ma Kea jeejee 'de aoa' -ti' 'bn.

5 Tō' -o, de ao ke Sesi Klisi "sia "i ε, εμε -nvε' -wεε ao 'je -paan' 'a kpe -tuu"-tuu, 'de Kea 'a wlu a 'tmvεε 'de aopv "klu 'de wlu 'a kpe -wee' "klein 'bn -wεε aoa' de "jriijua' a 'kpa "kpei sōōn- sōōn-.

6 De Klisi 'a -ti' poa 'sın -sisi' 'de aopv "klu ε,

7 εμε -nvε' -wεε aopv -ōō fua -aa Tv"bo Sesi Klisi 'a dejia' a, Kea 'a 'kpv jre' se aopv 'kwa -pōōn.

8 Kea me -εε mu aopv- 'a di ikua' mamav 'sv ao 'je mu, ao 'je nyi, -wεε -sōnti -aa Tv"bo Sesi Klisi a mua de jia' a, 'de -kō se aopv -pvn" ni.

9 Kea -ε -da aopv -wεε ao ke εε' "Ju Sesi Klisi -ō -nia -aa Tv"bo 'jea "i "sii- ε, εε' 'wlv wlu "kpei.

I-seea' -ni 'e Korēnti Kea -gbu 'di

10 'Ma de'di -wi", de -εε wlu 'ma sia aopv o 'de -aa Tv"bo Sesi Klisi 'a 'nyi 'bn ε, εμε -ni ao 'wōōn- wlu' i, 'bn -seea' 'bo 'e aopv "klu niε. Ao 'ble tō' due', ao 'ble wlu due', ao 'bo ba bv

'de -saa 'de ao 'je "i "sii- ka kōoa due' 'a -cu nia.

11 'Ma de'di -wi", deε-ti 'ma 'da kan' a, εμε -ni nyv -vυ -wlvā 'e Klōe o -gbu" -sōn ε, vυpv po 'bn "kuan vυ 'na -cεa' -ni 'e aopv "klu.

12 De 'ma 'jea 'de εε' de tu 'bn ε, ε ka, aoa' jro' 'na : 'Mō niε 'o Pōo 'de. Jro' 'na : 'Mō niε 'o Apolōst 'de. Jro' 'na : 'Mō niε 'o Sefast 'de. -Wεε jro' 'na : 'Mō niε 'o Klisi 'de.

13 'Ma -teeε' aopv i Klisi mō 'ee, o -seea' 'bn 'εε ? -Aee' Pōo mō -kōōε 'bo tu -kwli' 'de aoa' -ti' 'vbn ? -Aee', 'de Pōo 'a 'nyi 'bn mō ao poo "ni "jru ?

14 De 'in sea aoa' nyō due' koun -gbai' "ni "jru po ε, -bo ε se Krisipusti ke Kaisti niε, 'ma poε εε' Kea 'se-,

15 -wεε aoa' jro' je wlu ka o je nv : 'In poōε "ni "jru 'de Pōo 'a 'nyi 'bn.

16 -Aee' 'in poε nyō jro' "ni "jru ke'wle -wεε 'in "mae' oo ? -In', tō' -o, 'in po -ti' -kwli' i" -wε- : 'In poε Stefanast 'a -gbu" -sōn nyv "ni "jru -ke. 'Kaa 'bo -mε 'de ε, -bo 'in po nyō jro' "ni "jru ke'wle ε, 'in se -mε o juo-.

Kea 'a tō' ke nyio 'ō tō' se due' ni-

17 ε se nyv "ni "jru po -ti me Klisi dbo 'bn ni-, o dbo 'bn 'ε -wεε 'in 'je -poia' -ti' 'tmv. -Bo 'ma sea εε' dbo tu nv ε, ε se 'ma nyiōtō' ke wlu 'didi mi 'ma "duo 'bn -wεε 'ma nv ε ni-. -Bo 'ma sea εε' dbo tu nv 'de 'ma nyiōtō' 'bn 'de ε, -mε Klisi 'a 'mε -ti' 'bo tu -kwli' niε de foo" -o.

18 Ka Klisi 'mea 'bo tu -kwli" -bo εε sea 'tmvε ε, nyv -ke Kea a mua i -seea' -wi" -mv a 'dui sıan nv wlu-. 'Kaa -apv -jō -jea 'pvva' a, -aa -du' Kea 'a "ikmaa'.

19 'De εε' -ti' 'bn wlu -crua 'de Kea 'a 'sbε 'di ε 'naa :

Kea 'na : 'Ma muε de "ijuovn 'a de "i jua' i-saa' -wεε tō' 'dinvbn 'a tō' 'dina' 'je i sōn-.

20 -Ta de "ijuoi ni ε- ? 'De -ta ke' wō -sai ni ε- ? -Ta ka wōincen i ni 'de -stanwı 'di ε- ? -Bo Kea a sea de "jriijua' -nia 'nō 'blva- "kpei 'de -stanwı 'di ja -gbvn ε, ka sıan nia, 'kamō ε ni-,

21 δε-νυε' nyb -υβα -daa' υβα' -ce' de "jriijuoun 'no 'blva- "kpei ε, υb se Kea juo-. εμε -ti Kea -νια το'di ε, ε 'pυb- nyb -jea Klisi 'a -ti' το' 'yn ε. Klisi 'a 'me -ti 'bo tu -kwli" -bo nyb a see 'tmv ka sian nia -i -nia kan' 'de 'kmv "kpeinyb "jri 'de ε, imi Kea ceen 'de 'yn -wee ε 'pυb nyb -υb -jea ε το' 'yn ε.

22 Suifu-wi" -mv a -teeε' jrii' i, -wee Gleki-wi" a -pon de "jriijua' i -wee υb 'je de το' 'yn 'je.

23 -Bo ε -tu" -apv mo ε, Klisi -o -kooa 'o tu -kwli" ε, omo -oo -ti' -aa -tmv. Ia' -ti' tu ε, i nte Suifu-wi" -mv 'a 'cen -ti -o, 'de nyb -sea' Suifu ni -bo -wi" -mv a si ja -gbvn ε, υba 'di sian -ti.

24 'Kaa nyb Kea 'da -wee -υb -jea εε' 'ce ni -wi" -mv ε, -bo υb ni Suifu o, -bo υb se Suifu ni o, ka Kea 'a 'ikmaa' ke εε' το' 'dinta' poa "jri "kpaε' 'de Klisi 'yn ε, υb ju'.

25 De -wlv a 'e Kea 'yn -bo nyiopv a sea εε' de tu ja -gbvn ε, υba 'dee sian-ti, 'kaa de υba 'daa- sian-ti 'mva-, ε -sii nyio 'o το' 'dinta' -wee' 'me. Dbo Kea nva 'de Klisi 'a 'me -ti 'yn -wee nyio 'na Kea se de nva' 'βεε-, εμε -kmai" -ε -sii nyio 'o 'kpi -wee' "klein.

26 'Ma de'di -wi", de ao nia 'yn ao si ε "jrie- o. Aopv Kea -teea kpoi" -wee -o -jea εε' 'ce ni 'de ao "klu ε, nyb 'blva "kpeinyb 'jea de "ijuoun 'daa- υb se "i -ti. 'De nyb -nia nyb klae" -wee -υb -jea -tein -ceen' 'ble 'de nyiopv "jri 'de ε, υb se "i -ti 'de aopv "klu -ke.

27 'Kaa di 'blva "kpeinyb a 'daa-siandt, imi Kea 'cra i -wee ε 'je nyb -υba -daa' υba' -ce" το' 'dintvn -tin' "i 'dbaa. 'De nyb -sea' 'di ikua' 'ble 'de 'blva "kpeinyb "jri 'de ε, υpυb Kea -tee kpoi" -wee ε 'je nyb -υb -kmai" -tin' "i 'dbaa.

28 Di 'blva "kpeinyb 'na i se dewon ni ε, -wee υba -fleean' 'de υb 'na -i se ni ε, imi Kea 'cra i -wee di -koon -ti' 'de 'kmv "kpeinyb "jri 'de ε, ε 'je -mi i-sa.

29 -Bo ε ni kan', -me nyo "o nyo se ε 'βεε- o 'je oo' -cei" 'βεε- 'bo Kea "juoi.

30 'De Kea me -nye' -wee ao ke Sesi

Klisi "sii- "i. Omo Kea to 'e 'de -aa -ti' 'yn -wee -o -ni -aa το' 'dinta' ke -aa "isrea' ke -aa 'pepe nia' -wee -o -te 'o, -o -ni -aa -seiei.

31 -Wee ka ε 'crva 'de Kea 'a 'sbe 'di, ε 'je kan' ni-. Wlu -crva' ε 'naa : Nyo -o -nia "i -o -jea -tuosvn de po 'de de jre' 'ε -ti' 'yn ε, -me de Tv"bo nva, εμε -εε -tuosvn o 'je de po.

2

Ka Poo nva Klisi 'a -ti' 'tmvsvn 'bo Korenti ε

1 'Ma de'di -wi", -ta 'yn jiia 'de aopv "klu tein" -wee 'ma 'tmva Kea 'a το' -ti 'de ao -pee ε, ε se 'e 'ma won iceean' ke 'ma de "jriijua' 'yn ni-,

2 δε-νυε' 'yn se ε "i ni 'de 'ma το' 'yn 'je de jre'ε 'nyni 'won 'de aopv "klu, -bo ε se Sesi Klisi -o -kooa 'bo tu -kwli" 'a -ti' ni ε.

3 No" -ε 'di 'yn nia 'e aopv "klu ε, 'yn se 'diikua' 'ble, favn a nv 'yn 'ε, 'ma di a cre'.

4 -Ta 'ma 'tmvva Kea 'a -ti' 'de ao -pee ε, 'yn se ε nv 'de 'ma won iceean' ke 'ma de "jriijua' 'yn -wee ao se 'o 'ma -ko 'de bla, 'kaa Kea 'a -Suu me -sa εε' "ikmaa' 'kwla, εμε -nye' -wee ka di 'yn 'tmva i nia το' -ti ε, ε po "jri "kpaε'.

5 -Je ε nia kan' -mo ε, -me aoa' Klisi 'a -ti' το' 'yn 'jea' se 'o nyioτο' "kpei tba, 'kaa ε tba 'o Kea 'a "ikmaa' "kpei.

Kea 'a το' 'dinta'

6 Το'di ni wlu -aa -tmva, nyb -υba ppe Kea 'a -Suu nmaea -wi" -mv a mu i 'mii 'wan' 'pepe. 'Kaa ia' το'di ni wlu se 'no 'kmv "kpei 'wlv. I se 'e nyb klae" -blea 'blva- 'yn 'wlv, δε-νυε' υba' "ikmaa' 'a -kwle ison-ti.

7 Το'di ni wlu -aa -tmva ε 'wlvε 'o Kea o, ε -ten 'de, -wee ε pa 'kwla tein" 'de nyio -pee. Tein" sese ε, Kea -teeε kpoi" 'de -aa 'nyni 'wlv -ti 'yn.

8 εε' το'di ni wlu tu ε, nyb klae" -υb -nia 'no 'kmv -ne "kpei se ε juo-. 'Kaa -bo υb juε 'de ε, -me υb se ε 'βεε- υb 'je Tv"bo -o -wlv a 'nyni 'bo tu -kwli" ko.

9 Wlu -crva' 'de Kea 'a 'sbe 'di tein" 'kamε ε 'da, ε 'naa :

Dı nyio 'o "jrie- sea tba due', dı nyio 'o doun" sea 'wɔn due', dı nyio sea tɔ' inaa due', ımtı Kea -tee nyv -kma εε' -tı' 'dei.

10 İmtı Kea cεen 'de εε' -Suu 'bn -wεe ε -sa 'kwla 'de -a -pee, dε-nvε' Kea 'a -Suu mε -εε -gbvn' 'e dı -wee' "klein 'bn 'pepe, εε mu' mamaυ 'sv εε jea 'e Kea 'di ten svn -svn -gbvn.

11 Tɔ' -o, nyv -jv -nı 'e nyv "klu -wεe -v -juo dı -nıa 'e nyio 'bn -bo ε se nyio 'v -suu -nıa 'de v 'bn nı ε. 'Kamv ε nı -ke nyv jrv' se ε 'bεε- v 'je Kea 'a tɔ' juo-, -bo ε se Kea 'a -Suu nı ε.

12 'De -apv mɔ ε, -a se -suu -ε -nıa 'e 'kmv "kpeinyv 'bn 'ble, 'kaa -Suu -wlvı 'e Kea 'bn mε -a -ble, -wεe 'saavn Kea nva -a "jrıı -a -je 'e ε 'dei 'wɔn.

13 -Bo -aa sea ıa' dı tu 'tmv 'de nyv -pee ε, -a se nyıvɔv' 'bn "duo- -wεe -a se εε' dε tu nv. 'Kaa wlvı Kea 'a -Suu tvv -avn ımtı -aa -tmv. Dı Kea 'a -Suu a nva ımtı -aa -sa wv 'de nyv Kea 'a -Suu nıa 'e 'bn -pee.

14 'Kaa nyio 'v nmi tɔ v 'wɔn dı -wlvı 'e Kea 'a -Suu 'bn 'mıı. -Bo v sv 'wɔn ε, v dı svıanvbn 'a wlvı, v se ε 'bεε- v 'je 'e ı 'dei 'wɔn, dε-nvε' nyv Kea 'a -Suu nıa 'e 'bn 'a 'sv mɔ -juo ıa' "kpei- -seea' ka.

15 Nyv Kea 'a -Suu nıa 'e 'bn -mɔ ε, v juo dı -wee' "klein 'a "kpei -seea' ka 'mε. Nyv jrv' seε 'bεε- v 'je -mɔv' jei tu -svn ı 'je.

16 'Kamv wlvı -crııa' 'da, ε 'naa : -v -juo Tv"bo 'a tɔ' -wεe -v -je ε 'snı -tu" ε- ? 'De -apv mɔ ε, -a -bleε Klısv 'a tɔ'.

3

Nyv -nvva Kea "juvı

1 'Ma de'dı -wı", -bo 'ma sea aopv -pee wlvı ε, ε se ka nyv v wlvı nyv Kea 'a -Suu nıa 'e 'bn -pee nı-, ka nyv -nıa nyv dee 'de Klısv 'a -tı' 'bn nıa, 'kamv ao nı-.

2 Dı 'ın tvvıa aopv ε, ıa' 'mıı 'wɔan' se 'kle nı-, 'ın se aopv dı -kmai" tvv-. Ka nyv v "nyıa "judee nyııeni, 'kamv ε nı-. 'In se aopv dııde -cεen' "nyı ke, ao se ε 'bεε- ao 'je dııde -cεen' dı. Ka

"judee sea' 'bεε- -v 'jea dııde -cεen' dı ε, 'kamv ao nı teın", 'de 'kamv ao nı 'e -svıanwı 'dı ke-,

3 dε-nvε' ao se nyv Kea 'a -Suu a po -je o nı ke. Dεε-tı 'ma 'da kan' a, εmε -nı ba -kwlen o nva' o, -cεa' nı 'e aopv "klu 'mε ke.

4 -Bo aov jrv' wlvı -wεe -mɔ 'na 'ın nıε 'o Pıv 'de, -wεe jrv' 'na 'mɔ nıε 'o Apolısv 'de 'ee, -mε -ta ka ao ke 'kmv "kpeinyv -seea' "kpei- ε- ?

5 -Jv wε- -nı Apolısv ε- ? 'De -jv wε- -nı Pıv ε- ? -A nıε nyio -o. -A nıε dbonvbn -o. Kea dbv -avn -ε, -wεe -a -je ε nv 'de ao 'je Klısv 'a -tı' tɔ' 'bn 'je. Dv Kea -tea' -a kwa εmε -a nv due 'due.

6 Ka nyv -a nva -kle' dbv nıa, 'kamv -a -nı. Dε 'mɔ doa, εmε Apolısv po "nı "kpei, 'kaa Kea 'a 'sv mε -nvε' -wεe εε' dε tu mε -wεe εε 'bo.

7 -Je ε nıa kan' -mɔ ε, -mε nyv -doa dε o, -jv poa dε "nı "kpei o, sv -wee' se dεwɔn nı-, Kea mε -nı dε -wee', dε-nvε' εmε -nvε' -wεe doode ε mε, 'de εε 'bo.

8 Nyv -doa dε o, -jv poa dε "nı "kpei o, sv nıε dε due' sv se "kpei- -seea'. -Keı" -ε -ke jrv' 'v nvıdbv -kvvıa' 'ı ε, εmε Kea a mu v -saa',

9 dε-nvε' ka -a -nıa 'svvı v, -a -beε svn o, -wεe -a -ke Kea nv dbv -tadv. Aopv mɔ ε, ka Kea 'a -kle' nıa, 'kamv ao nı-. Ka Kea 'a -gbv" nıa, 'kamv ao nı -ke.

10 'Saavn Kea nva 'bn "jrıı ε, εmε -nvε' -wεe 'ın -te' -gbv" 'a -gbıan ka -gbv" poi -nıa tɔ'dı nıa. 'De nyv jrv' jı la -wεe -mɔ v 'jaa- -gbv" 'a blo' 'bo ε "kpei. Nyv -svıa poa -gbv" 'bo εε' -gbv" -gbıan tu "kpei ε, sv -tu" svıa' -gbv" posvn 'a -tı' due 'due.

11 Sısv Klısv mɔ -nı -gbv" 'a -gbıan', nyv jrv' se ε 'bεε- v 'je -gbv" -gbıan jrε' -te' 'bo -mε 'de.

12 'De nyv -svıa poa -gbv" 'bo εε' -gbv" -gbıan tu "kpei ε, -bo jrv' nv 'sanı o, -bo jrv' nv 'wei o, -bo jrv' nv 'sei 'dve o, -bo jrv' nv tı o, -bo jrv' nv -kaa-, -wεe v 'je 'o -gbv" po ε, ka "o ka ε 'je ε nı ε, v nvıdbv a muε "jrı "kpaε' poa'.

13 Ka jrc' o nva -gbu" -tesun 'bo ee' -gbu" -gban tu "kpei e, ee mue "jri "kpa' poa' Kea 'a nyu 'a 'pee 'jewi o. 'De ee' 'wi tu 'di e, nyu -wee' "klein 'a nuudi a mue 'e ne 'un ceen'. De jrc' 'o dbo nva 'un e, ne me -je e to-, -wee nyu 'je e 'je 'pepe.

14 Dbo jrc' nva -bo e jii 'de ne 'un -wee e se sin e, -me -mo 'o jei tu a mue -paan' 'jea'.

15 'De -bo jrc' 'o nuudbo jii 'de ne 'un -wee e sin e, -me -mo se -paan' 'jei, oo mue 'puva' -mo, 'kaa ka nyu o cuan 'e ne 'un -wee oo 'puva, 'kamoo o ni-.

16 Ka ao nva Kea 'a -gbu" -wee Kea 'a -Suu "tia 'de aopu 'un ao si juoo- ?

17 'De nyu -oo mue nva' -wee Kea 'a -gbu" 'jea ison e, Kea a mue oo' jei tu i-saa' -ke, de-nue' Kea 'a -gbu" -e -kweai 'pepe e, eme ao ni-.

18 Nyu 'bo 'e aopu "klu ni e, -wee o 'bo oo' -ce" 'kpa 'sre ipooe. Ka -bo 'kmu "kpeinyu -gbun nyu jrc' ja -wee vva 'doo- to' 'dini i e, o 'bo oo' -ce" to' 'dini 'daa- kan'. O -saa -me 'e to' 'dini' tu kwa -son -wee 'kmu "kpeinyu -sea' Kea juo 'je o suanvi 'daa- 'de ee' -ti' 'un, -me oo mue to' 'dini -coon' 'kpa',

19 de-nue' 'kmu "kpeinyu 'a to' dini' -me ka suan nva, 'kamoo e ni 'de Kea "jri 'de. Wlu -crua', e nve to' -o. Ee' wlu tu 'naa :

Kea kpunen de "ijuoun "kpei 'de vva' 'sre 'blea' 'un.

20 'De wlu -crua 'de fo' jre' o ke'wle -me 'na :

Ka de "jrijuoun 'a to' inaason nva de foo" e, Tu"bo ju'.

21 -Je e nva kan' -mo 'ja a, -me nyu jrc' 'bo sun -kwl" thaa -wee o 'bo oo' -cei" 'bee' 'de nyiopy 'a -ti' 'un, de-nue' di -wee' "klein nve aoa' de -o.

22 -Bo e ni 'mo o, -bo e ni Apolosi o, -bo e ni Sefasi o, -bo e ni 'kmu -wee' "klein o, -bo e ni 'kmu'nia' o, -bo e ni 'mea' o, -bo e ni di -nva 'e -stanwi 'di o, -bo e ni di -a mua jia' 'de nya o, di -wee' "klein nve aoa' de -o.

23 'De aopu mo e, ao nve Klisi 'a de -o, -wee Klisi ni Kea 'a de.

4

Tv"bo nve Poo 'a 'pee 'jei

1 -Je -a -nva Klisi 'a nyu 'ja a, -me Klisi 'a dbonun mu nyu 'je -a 'daa-. to' -ti -i pa 'kwla a, umi -ia 'kwla-sadbo Kea -te -a kwa.

2 Nyu nyu -tea' dbo kwa, de due' nyu a -poan i 'de oo' -ti' 'un e, eme -ni o 'je ee' dbo tu "jrie- -tu" ka -coon' ka.

3 -Bo e -tu" 'mo e, -bo aoa sea 'ma 'pee 'je o, -bo nyu jrc' o sea 'ma 'pee 'je o, ee' -soon se 'un nu. 'De 'mo se e 'bee- mo 'un 'je 'ma -ce' 'kpa 'a 'pee 'je, de-nue' de -ee' -ti' 'un 'ma pee 'jea 'un "bli -ce' e, e se ni-.

4 'De e se eme -nue' -wee 'un 'kpa 'isrei 'bo Kea "juoi ni-. 'Kaa Tv"bo mo -je 'ma 'pee 'je.

5 Eme -ti ao 'bo no' "juoi -siie, -wee ao 'bo nyu jrc' 'o 'pee 'jee. -Sonti Tv"bo a mua de jia' a, oo mue nva' -wee di "klein -pa 'kwla 'de kwie 'di o, to' "klein -nva 'e nyio pee o 'je "kpa' 'peen-. 'De ee' no' tu 'di mo de -e -ke jrc' -kooa' 'i e, Kea 'je o ee' -ti' o po.

Klisi 'a dbonun 'a -ti'

6 'Ma de'di -wi", -bo 'un -sa 'o 'un ke Apolosi -pun" -wee 'ma sea aopu wlu -pee 'tmu e, -me 'un nve "i 'un 'je aopu de too-, -wee -ta wlu -e -crua' sia, ao 'je 'o siie. Aoa' jrc' 'bo oo' -cei" 'bee' 'de nyu jrc' 'o -ti' 'un -wee o 'bo jrc' -fluen.

7 -Mo -oo -bee' oo' -cei" e, -ta ka -un -ke nyu jru' -seea' "kpei- e- ? De -un -blea 'ee, nyu se e -un -nyi" ? 'De -bo nyu "nyi e -un 'ee, -me dee -ti -ma -bee' -ma -cei" e- ? E -ko' -na de -wlu 'e -ma -ce' 'un e- ?

8 Ao dbo' -we- la, ao 'kpa "wliijeun -we-. -Ta -a sea 'de aopu o jii e, -me ao 'na ao nyini' -we-. 'De 'un nve "i -mo -ceen-', ao ke -a -je mu -a -je nyini -tadue.

9 'Kaa -apu -nva Klisi 'a doun -apu mo e, de 'ma 'jea i 'de -aa -ti' 'un e, eme -ni Kea nu -aun nyu -wee 'a de 'boo -gboo 'un. E -ko' -na -aa nyu tu -tee 'mea 'a -tea', eme -ti 'kmu -wee'

"klein ke Kea 'a "soa-wi" ke nyioɔɔ a 'jraa- -avn.

10 De -a -ke Klisi "sia "i ε, -a -kpa sɔtanɔɔn, 'kaa aopɔ mɔ ε, ao nɛ tɔ'di 'de Klisi 'a -ti' 'ɔn. -Apɔ mɔ se 'diikua' 'ble, aopɔ mɔ ε, ao kuue 'dii. Nyɔ a -flɛɛn -apɔ mɔ 'mɛ, aopɔ mɔ ε, nyɔ a 'tmɔɛ aoa' 'nynɔ 'dɔɛ.

11 De -nyniia 'de -sɔtanwɔ 'di ε, 'mɛɛ- ke "ni 'natɔn a 'dba -avn -ε. -A -cɛn kui, -aa -jɛɛ -aa -cɛ" wɔn 'de blati 'kwa, -a se "jru 'wlaɔn' 'ble, -aa nɔ -mu' -ta, -wɔɔ' -ta.

12 -Bo -a -je dɛ 'je -a -je di ε, -aa -cɛ" 'kpa 'a sɔn a nɔɛ dɔɔ, -aa' plee seaa'. Nyɔ -a -cree" 'a -avn ε, -aa pɔɛ ɔɔɔɔ "diwan. -Bo nyɔ a sea -a 'kle -tu" ε, -aa' 'wɔɔ wɔɔ'.

13 -Bo nyɔ a sea -aa 'nynɔ sɔn "si ε, -aa -tmɔɛ ɔɔɔɔ wɔɔ 'dɔɛ -pee. -Aa -tu" ε ɔɔ ɔɔ -ti' -kwɔɔ' i-. Ka wuuodɔ nɔ, 'kamɔ -a -nɔ 'de 'kmɔ "kpeinyɔ "jri 'de, ɔɔa -flɛɛn -avn -ε.

14 -Bo 'ma sea wɔɔ -nɔ kan' 'cɔɔ -wɛɛ 'ma sea ao -jei" pɔɔ ε, -mɛ 'ɔn se ε "ɔn 'ɔn 'je aopɔ -tɔn' "i 'dbaa, 'kaa ao nɛ 'ma -ti' kmanynuu -o, εmɛ -ti 'ma -tu" aopɔ 'sɔn.

15 Nyɔ -a tɔɔa aopɔ Klisi 'a -ti' -bo ɔɔ nɔ -kwɔɔ due' mɔ 'de ε, ao se "bo -wi" -tuu" 'ble, ao "bo nɛ due' kɔɔn -gbai', dɛ-nɔɛ' tein" ε, -ta 'ɔn 'tmɔa aopɔ -pɔia" -ti -wɛɛ ao -teea Sesi Klisi 'a -ti' tɔ' 'ɔn 'jea' a, -mɛ ka ao "bo nɔ, 'kamɔ 'ɔn nɔ-.

16 'Bo -mɛ 'de ε, 'ma bae aopɔ i, ao 'cɔɔn 'ma kplɔn.

17 'De εɛ' -ti' 'ɔn mɔ 'ma dɔɔ Timote 'de aopɔ o, ɔ nɛ 'ma -ti' kmaju -o, ɔɔ' pɔɔ wɔɔ fai" 'de Tɔ"bo 'a -ti' 'ɔn. Ka Klisi a pɔa 'ma 'kmɔ -je o ε, ɔmɔ -ɔɔ mu ε aopɔ -kwɔɔ o pɔa'. εɛ' dɛ tu mɛ 'ma tɔɔ nyɔ 'de Kea -gbu 'dii -ta "o -ta.

18 Nyɔ jru' -nɔ 'de aopɔ "klu -wɛɛ -ɔɔa -bɛɛ' ɔɔa -cɛi". De ɔɔa' nyɔ tu a naa tɔ' i ε, εmɛ -nɔ ɔɔ 'na 'mɔ se aopɔ "i -teea' jii 'bode.

19 'Kaa -bo Kea nɛ "i ε, 'ɔn se 'ɔn -kwɛi 'ma jea 'de aopɔ o ji. 'De εɛ' nɔ" tu 'di mɔ 'ɔn 'je -cɛi" 'bɛɛɔn -nɔ 'a "ikmaa' 'jee-. -Mɛ 'ɔn se wɔɔ -i -wɔa 'e ɔɔɔ 'wɔn 'ɔ 'sɔ -kwɔɔ kpai,

20 'Kaa Kea 'a 'bɔɔɛ 'ε -ti' nɛ "ikmaa' -sɔn, ε se 'e wɔn 'di 'a 'sɔ nɔ-.

21 De aoa -pɔn i ε- ? 'ɔn 'ble klaeɔ -wɛɛ 'ɔn 'je 'de aopɔ o jii -ae, -aee' 'ɔn ji 'de aopɔ o -wɛɛ 'ɔn 'je 'ma nyɔ 'ɔ -ti' kmaa' ke 'ma 'diwɔn nɔmɔa' tɔ 'de ao -pee ? De aoa -pɔn i ε- ?

5

Kplɔn -sea' nɔ ka nɔ ε

1 De nyɔ a 'tmɔa -ta "o -ta -wɛɛ 'ɔn 'wɔan 'de aoa' -ti' 'ɔn ε, εmɛ -nɔ ɔɔ 'na jei" 'je dɛsɔn -nɔa 'de aopɔ "klu -siɛ' -jei", ε je -jɛ nyɔ -sea' Kea juo a nɔa -sii-. ɔɔ 'na "ju due' -nɔ 'de ao "klu -wɛɛ -ɔ -sɔ "bo 'nynɔ 'kwa.

2 Dɔ -sea' nɔ ka nɔ, ɔmɔ -ta nɔɔɛ 'de aopɔ "klu ɔmɔ -nɔ kan' -wɛɛ aoa ɔ 'bɛɛ- aoa' -cɛi" -ke. De -jɛ ao 'jea nɔ 'de ε, εmɛ -nɔ ao 'je "jrii "kae- 'de εɛ' dɛsɔn tu 'a -ti' 'ɔn -wɛɛ ao 'je ɔɔ' "ju tu 'de aopɔ "klu -sa.

3-4 -Bo ε -tu" 'mɔ ε, 'ma nyɔjɔ -mɛ se 'de aopɔ "klu nɔ -mɔ, 'kaa 'ma naa aoa' -ti' tɔ' "kpei-, εmɛ -ti "ju -ɔ nɔa εɛ' dɛsɔn tu ε, 'ɔn -kɔ' ɔɔ' 'pee kɔɔn' 'mɛ 'de 'ɔn pɛɛ o 'de -aa Tɔ"bo Sesi 'a 'nynɔ 'ɔn. Ka nyɔɔ nɔa 'de aopɔ "klu ε, 'kamɔ 'ɔn nɔ-. -Bo 'ɔn se 'e aopɔ "klu nɔ mɔ 'de ε, ao ke 'ma -a -sii" ε "i 'de Tɔ"Bo Sesi 'a "ikmaa' 'ɔn.

5 'De -a -je ɔɔ' "ju tu wɔɔ "kpei cɛn 'de -sɔn' 'kwa -wɛɛ ɔɔ' 'blɔku 'je isɔn-. 'De -sɔntɔ Tɔ"bo a mua nyɔ -wɛɛ' 'a 'pee 'jea' a, -wɛɛ ɔɔ' -suu 'je 'pɔɔa' 'je.

6 'Mɔ 'na -bo aoa sea aoa' -cɛi" 'bɛɛ- ε, ε se "jrii nɔmɔ-. Ka -di'pɛn -puun" dɛ 'ε dɛ-saan" ka a -puun" 'a fai' 'a 'pɔɔ -wee' "klein ao sɛɛ juoo- ?

7 εmɛ -ti ao 'je dɛsɔn -nɛ 'de aopɔ "klu -sa -wɛɛ ao je ε ba 'kwa 'je, 'de ka nyɔ dee nɔa, ao 'je kan' nɔ-. Tɔ' -o, Klisi -kɔ' -apɔ -nɔa ɔɔ' nyɔ 'a dɛsɔn 'mɛ. Klisi 'mɛ -aa 'mɛa', ɔmɔ -nɔ -aa Pakɔ-.

8 -A -tu" kɔɔnkɔwɔa' 'wɔɔ -kɔ -ε sea -di'pɛn -puun" dɛ o mu -wɛɛ -a -je 'pepe nɔ de tɔ' -ti' 'ɔn. -A -sa -di'pɛn -puun" dɛ soa -ε -nɔa 'srɛ ke 'diwɔnyɔnia' kwa -sɔn.

9 De 'in 'tmua ao -pee 'de 'sbe 'in pooda aopu -jei" tein" 'di e, eme -ni ao ke jei" 'jenyu 'bo sun' pooda.

10 'In se 'na ao ke jei" 'je nyu "klein -sea' Kea 'a -jei" naa 'bo i -tee. Nyu -vua -jea jei" -wi" o, nyu di a poa pee 'i o, nyu -a -jriia" o, nyu -a -gbεεa' koin "juoi o, vυ ke -a -wee' plaan 'no 'kmu -ne "kpei 'me. 'In se 'na ao ke nyu -nu 'bo i -tee. -Bo 'in 'da kan' -mo 'de e, -me ao 'je 'no 'kmu -ne "kpei -cra' -o.

11 De -εε 'sni 'ma -tua" ao kpleiin e, eme -ni 'in 'naa : Nyu aoa 'daa- de'di 'de Klisti 'bn, -wee -oo -jea jei" -wi", 'de nyu 'a di a pooda pee 'i, -wee -oo -gbεεa' koin "juoi 'de -oo dooa nyu 'a 'nyu, -wee -oo poa nmo "jru 'de -oo -jriia" a, o ke ao 'bo naa, o ke ao 'bo sun -tadue pooda mo "pi.

12 -A se e 'bεε- -a -je nyu -sea' Kea 'a -jei" naa 'a 'pee 'je. 'Kaa nyu -vua naa Kea 'a -jei" -bo vυ nu desavn e, vυpu -a 'pee -a -je 'je.

13 Nyu -sea' Kletien ni e, Kea me -je -wi" -mu 'a 'pee 'je. Aopu mo e, ao -sa desavnvi 'de aopu "klu, 'kamō e 'crue 'de Kea 'a 'sbe 'di.

6

De'dinynu 'a ba "kuan poo-ti

1 -Bo nyu jro' ni 'e aopu "klu -wee o ke oo' de'di 'ble 'tmua' 'ee, deε-ti oo mu oo' de'di "kuan pooda 'de nyu -sea' Klisti 'a -ti' to' 'bn 'je o -wee -mu 'a 'je vua' 'pee e- ? Deε-ti oo' kpa oo' 'tmu -ti 'de Kea -gbu 'di -wee Klisti 'a nyu 'a -si' "kpei e- ?

2 Ka nyu -jea Klisti 'a -ti' to' 'bn vua mua 'kmu -ne 'e 'pee 'jea' a, ao si juo- ? 'De -bo e ni aopu mo -je 'kmu -ne 'e 'pee 'je 'dee, -me -bo 'tmu -ti -saan"- 'kpa 'bo aopu 'nyu e, ao se e 'bεε- ao 'ji "kpei- -seea' -wee'- ?

3 Ka -aa mua Kea 'a "soa-wi" 'a 'pee 'jea' 'wi jre' o, ao si juo- ? 'De -bo e ni kan' -mo 'ee, deε-ti -a se e 'bεε- -a -je 'kmu "kpeidi 'a 'pee 'je e- ?

4 'De -me 'kamō ao juu -wee -bo 'tmu -ti -nia kan' 'kpa 'bo aopu 'nyu e, 'de aoa ple aoa mu 'e nyu

sea' Kletien ni o, -wee -wi" -mu 'a 'je aoa' 'pee.

5 De 'ma 'tmua -ta, e se aoa' -tin' 'blee ? Nyu -jea to'di ni -wee -o -jea oo' de'di -wi" 'a -ti' "i-seea' -mo se 'e aopu "klu ni -wee'- ?

6 Nyu -nia de'dinynuu 'de Klisti 'a -ti' 'bn, -bo 'tmua' ni 'o vυpu 'nyu -wee vυ 'je ba "kuan poo 'de nyu sea' Klisti 'a -ti' to' 'bn 'je -pee e, e se "jrii nmo.

7 -Je -cea' nua 'bo aopu 'nyu mo -wee' -wee aoa pooda ba "kuan a, -me ni e -ko -o, e je aopu -pun" ni-. Deε-ti -bo nyu 'fa aopu 'i -wee aoa' 'bεε- pee "wain e- ? Ao se e 'bεε- ao 'je aoa' -cei" "tai- nyu 'je aopu won dii- ?

8 Di -i sea "isre e, umi aoa nu aoa' de'di -wi" "jrii, -wee aoa -sa' vυpu di 'kwai. Nyu -vυ -ke ao 'jea Klisti 'a -ti' to' 'bn e, di aoa nua vυpu "jrii, umi -nao.

9 Ao see juo ka nyu -sea' "isre sea Kea 'a keema' -kwlo 'blei e ? Ao 'bo aoa' -ce" 'sre ipooe, jei" 'jeun o, koin "juoi -gbεεa' bn o, nyu 'a 'nyu 'jeun o,

10 nyu -vua 'su a nua ba 'nyu 'bn o, "jriun o, 'kwa i 'neun o, nmo "jru poun o, nyu -pa' "kpei blaun o, nyu -vua nua ia' di tu e, vυ se 'e Kea 'a keema' -kwlo 'di pa i.

11 'De di -nia 'mua- mi aoa' jru' ni 'bn tein" 'de-. 'Kaa ao se kan' -mo ni 'bode. Kea -sa aopu desavn 'a -flen" -pun", eε 'daa- aopu "isreun 'de -aa Tu"bo Sesi Klisti ke -aa Kea 'a -Suu 'a 'nyu 'bn.

Aoa' nyiojo -wee' -teε Kea 'a -tea'

12 Aoa 'jee, 'in 'bεε- 'in 'je de -wee' nu, 'kaa de -wee' nua' se kan' 'ma 'dce ni-. 'In 'bεε- 'in 'je de -wee' nu, 'kaa 'in se e 'bεε- 'in 'je 'ma -cei" "tai- -wee de jre' 'je 'bn kuon 'bn 'ble.

13 Diidi -teε "kwli 'a -tea' -wee "kwli -te diidi 'a -tea'. 'Kaa 'wi jre' -εε mu nynia' -wee Kea 'je di 'a kpe 'soon -ni i -sa. 'Kaa aoa' 'bluku -me se de "jriitan 'a -tea' -te, e -teε Tu"bo 'a -tea', -wee Tu"bo ni eε' jei.

14 'De ka Kea -sa Tu"bo "kunyio' 'kamō e 'je -a "kunyio' -sa -ke 'de eε' "ikmaa' 'bn.

15 Ka aoa' 'bluku nia Klisi 'a 'dae ao see juoo- ? 'De 'mo 'bee 'in 'je Klisi 'a dae- 'un "duo, -wee 'in 'ji -kwloi -te'nyno 'o de 'un nuv ?

16 Ka nyo -o -ke -kwloi -te 'nyno "sia "i, -me o ke v 'kpa nyo due', ao see juoo- ? Wlu -crua' e 'naa : Nyv 'soon -nia 'mva-, uv 'kpa nyo due'.

17 'Kaa nyo -o -ke Tv"bo "sia "i e, -me oo' -suu ke Tv"bo 'a -Suu 'kpa de due'.

18 Ao ple 'nyu-san nua' "juoi i. Disain jru' nyio nua, oo' nu -mu oo' 'bluku "jrii, 'kaa nyo -oo -jea jei" e, -mo o nve oo' -ce" 'e 'bluku desavn "jrii.

19 -In" ka aoa' 'bluku nia Kea 'a -Suu 'a -gbu", ao see juo- ? -Suu -wlvu 'e Kea 'un e, eme -ni 'de aopv 'un. Ao se aoa' -ce" 'ble, Kea me -ni aoa' 'Blei.

20 De-nve' ao -tien', aoa' soon' kma', de ee' -ti' 'un e, aoa' 'bluku -wee' 'je Kea 'a -tea' -te -wee ao 'je ee' 'nyu "i 'bee- 'de ao kui'.

7

Ba "blitii-ti

1 'Ma 'ce, -ti' ao -teea' 'mii 'de 'sbe ao ja 'un 'di e, umi 'ma ji "kpei -saa' la : -Bo "junmou ke 'nynokpao' se -tadue i -te e, -me nmo "jrii.

2 'Kaa -bo jei" 'jedesavn -e -siia i woin" 'pu e, -me "junmou 'ble oo' 'nyno -wee 'nynokpao' 'je va' -ne kvan 'ble.

3 De "junmou 'jea nu 'de oo' 'nyno -pee e, eme o 'je nu. 'De de 'nynokpao' 'jea nu 'de va' kvan -pee e, eme -mv 'je nu -ke.

4 'Nynokpao' se "ikmaa' 'ble 'de va' -ce" 'e ku "kpei, e nve va' kvan 'a de -o. 'Kamo e ni -ke 'de kvan 'a -ti' 'un -ke. O se "ikmaa' 'ble 'de oo' -ce" 'e ku "kpei -ke, e nve oo' 'nyno 'o de -o.

5 Ao 'bo ba o tien -bo e se ao 'bee wlu 'un -wee ao 'je Kea bae ni e. 'De wlu ao 'bee 'un -bo ee' no' 'wlv 'o -jei" e, -me ka ao 'wlvu ao jii kan' de -wee aoa' -in se -ma -ce" "woin 'bee- je -sion' -je "nyu -wee o je aopv 'de jei" 'je desavn 'di po.

6 De 'in 'tmva -ta e se ke' 'ma -te' aopv "i ni-. De nyv 'bee uv 'jea nu eme 'ma 'tmv 'de ao -pee.

7 'In nve "i ka 'mo nia "nynunmai -wee' 'je kan' ni, 'kaa Kea 'a nyv 'da sun se -koo'. De -ee 'kpi e "nyia jro' o, -me nve ee' -ne ka-. E "nyu nyo jro' de jre'e 'kpi, -wee e "nyu nyo jro' de jre'e 'kpi.

8 De 'ma 'tmva 'de kloo" jevn ke -tion" nynokpae' ke 'nynokpae' -sea' kvan 'ble -pee e, eme -ni ka 'in nia due' -bo uv ni kan' a, e nmoi".

9 'Kaa -bo uv se vva' -ce" "woin 'bee- 'ja a, -me uv 'ble 'nyno, uv "ti jra. 'Nyno 'blea' ke jra "tia' "paa', e je -ma -kain 'mee dao' 'dii 'de 'nyno 'ble-ti ke jra "ti -ti 'un -sii.

10 'De de 'ma 'tmva 'de 'nyno jevn ke jra "tiov -pee e, e se 'mo -oo -tmv e ni-, e ni Tv"bo 'a -ce" 'kpa -tmv e, 'nynokpao' ke va' kvan 'bo "i cuen.

11 'De -bo v ke va' kvan cuen "i 'ja a, -me v 'bo jra dee "tie. -Bo e se -me ni e, -me v ke va' kvan -seea' -ti' "kpei-. 'De "junmou -mo 'ja a, o 'bo oo' 'nyno 'kwla -saa.

12 De 'ma jia 'tmva' 'de nyv jru' -pee e, e 'wlvu 'de 'ma -ce" 'un, e se 'e Tv"bo 'un 'wlv. Eme -ni -bo nyo ni Kletien, 'de oo' 'nyno se Kletien ni -wee v se e "ini v 'je o 'kwa 'wlv e, o 'bo v 'kwla -saa.

13 'Kamo e ni -ke -bo jra 'nyno ni Kletien, 'de va' kvan se Kletien ni, -wee o se e "ini o 'je v 'kwla -sa a, v 'bo o 'kwa 'wlvu.

14 Dee-ti 'ma 'da kan' a, eme -ni "junmou -sea' Kletien ni -no, Kea a -gbuv o "jrie- -ceen' ja 'de oo' 'nyno -nia Kletien 'e -ti' 'un. 'Kamo e ni -ke, jra 'nyno sea' Kletien ni -wee -va kvan nia Kletien e, Kea a -gbuv v "jrie- -ceen' ja -ke. -Bo e se kan' -mo ni 'de e, -me ka nyv -sea' Kea juo nia, 'kamo vva' "nyuu- ni. 'Kaa Kea a -gbuv vva' "nyuu- "jrie- -ceen' ja -ke.

15 'De -jo -sea' Kletien ni -bo o nve "i o ke nyo -nia Kletien 'je i -seea' a, -me uv -seea' i, -jo -nia Kletien -mo fon "kpei-, -me o se 'o ba "blitii-ti 'a

ke' -son ni-. Kea 'da -avn -ε, -wee -a -je 'e pee 'a blua' 'bn ni-.

16 Amo jra 'nyno -o -nia Kletien -bo aa' kvan 'je 'pυba' 'je 'de aa' -ko 'di ε, a se ε juo-. 'De -mo "junmou -o -nia Kletien ε, -bo -ma 'nyno 'je 'pυba' 'je 'de 'ma -ko 'di ε, -in se ε juo-.

De ao nia -wee Kea 'da aopv ε, ao -te 'bo i

17 De -je -kvan -ti' -wee 'ma 'nyea "kpei- ε, emε -ni de Kea 'da jro' -wee -εε nva 'a 'kpi ε "nyi o, emε o 'je ny. De 'ma tooa nyv Kea -gbi -wee' 'dii, emε -nao.

18 Nyo -o mua 'klen -wee Kea 'da, de o mua 'klen o 'bo εε' -soon -tu" ε. 'De nyo -sea' 'klen mu -wee -o -jea Sesi 'a -ti' to' 'bn ε, o 'bo -me 'ε to' inaa.

19 -Mo mu 'klen o, -mo -se 'klen mu o, -mi se -ti' kon-. De -je -kvan -ti' ε, emε -ni Kea 'a ke' won 'jea'.

20 De jro' nia 'bn -wee Kea 'do, emε o 'je 'bn ni-.

21 'De -bo nyo ni kvankwla' -wee Kea 'do 'de o 'je Sesi 'a -ti' to' 'bn ε, o 'bo εε' -soon -tu" ε. 'Kaa -bo oo' kvankwla' 'wlv no" -me nyini 'ja a, -me o "duo εε' no" tu 'bn -wee o 'je oo' -ce" -pee -te.

22 Nyo -nia kvankwla' -wee Tv"bo 'da a, oo' nyo tu flon "kpei- -wee o -te Tv"bo 'a -tea'. 'Kamo ε ni -ke nyo -tea oo' -ce" -pee -wee Tv"bo 'da o nte Klisti 'a kvan -o.

23 Kea -tin' aopv 'me, aoa' soon' kma', ao nte εε' de -o. Ao 'bo nyiovp 'a kvan 'kpa'.

24 'Ma de'di -wi", de ao nia 'bn -wee Kea 'da aopv ε, ao -te 'e ε 'dii.

25 'De -bo ε -tu" kloo" jevn ke 'nynokpae' -sea' jra "ti -wi" -mv ε, Tv"bo 'a ke' 'in 'jea bla 'de vvpv -pee ε, 'in se ε 'je. 'Kaa de 'in naa to' i ε, emε 'ma ji 'tmva' 'de vv -pee, de-nve' 'saavn Tv"bo nva 'bn "jrii, 'de εε' -ti' 'bn ε, nyv 'βεε- vv 'je 'bn -kwli" -te'.

26 De 'in naa to' i ε, ε ka, emε -ni no" -a -nia 'di -ta ε nte 'kleje no" -o. 'De εε' -ti' 'bn ε, -bo "junmou se 'nyno 'ble 'de ε, ε nmō "jrii.

27 'De nyo -blea 'nyno ε, -me v ke o 'bo "icuen. 'De nyo sea' 'nyno 'ble ε, -me o 'bo 'nyno 'ble -ko i-poen.

28 'De -bo nyo 'ble 'nyno ε, o se desavn ny. -Bo 'nynia -saan"- "ti jra a, v se desavn ny. 'Kaa nyv -blea 'nyno o, 'nynokpae' -tia" jra o, vva muε 'e 'kle -tuu"-tuu 'di 'kpa' 'de vva' kmv 'bn. Ia' 'kle tu mi 'mo ni "i 'in 'je aopv "wain cen, emε -ti -wee 'in 'na, -bo nyo se 'nyno 'ble ε, -bo 'nynokpao' se kvan 'ble ε, ε 'paa'.

29 'Ma de'di -wi" de 'ma 'tmva ao po ε doin" o : Kea 'a dbo ny no" -sia 'bo -a "juoi, ε se "iten. Emε -ti de -tba' 'e -stanw' 'di ε, aopv -blea 'nyno -bo ao ni 'kmv ε, ka nyv -sea' 'nyno 'ble nia, ao ni kan'.

30 'De nyo -vva -fian", ka nyv -ti' sea i'wlvv nia, vv ni kan'. Nyv -vva -keea', ka nyv -vv 'di sea won nmō nia, vv ni kan'. 'De nyv -vva poa 'doo ε, ka nyv sea' de 'ble nia, ao ni kan'.

31 'De nyo -vva dia 'kmv -ne 'ε cron' ε, ka nyv -vva' dia 'kmv 'a cron' nia, ao ni kan'. Ao 'bo fee' i'wlaa 'de 'kmv -ne 'ε -ti' 'bn, de-nve' ε ke εε' di -wee' a muε -sia'.

32 'In se ε "in' ao 'je -soon -tu" 'de 'kmv "kpeidi 'a -ti' 'bn. Nyo -sea' 'nyno 'ble ε, -mo o -tue" Tv"bo 'a di 'a -soon. 'De oo -pon 'e Tv"bo "jri 'dei nmōa' i.

33 'De nyo -blea 'nyno ε, -mo o -tue" 'kmv "kpeidi 'a -soon. Ka o 'jea ny -wee o 'jea 'de oo' 'nyno "jri nmō ε, emε oo -pon i. Oo' jei tu 'a to' 'wlvε 'soon εε ny -mu' 'no -mu'.

34 'Kamo ε ni -ke 'de 'nynokpae' 'a -ti' 'bn. 'Nynokpae' -vv sea jra "ti due' ke 'nyvu' mu" -wi" a "biie vva' to' -wee' 'de Tv"bo 'a -ti' "kpei, -wee vva' ku ke vva' -suu 'je oo' -tea' -te. 'Kaa 'nynokpao' -tia" jra -mv a -tue" 'kmv "kpeidi 'a -soon. Ka v 'jea ny -wee v 'jea 'e va' kvan "jri 'dei nmō emε va -pon i.

35 -Bo 'ma sea wlv -ni 'tmv ε, aoa' 'dōe 'a -ti' 'bn -o. 'In se ε "in' 'in 'je ao wlv 'a 'kle -pee -gba'. 'In nte "i 'in 'je ao sun o po -wee de jre' je aopv -je de kaan 'de ao ke Tv"bo 'je "i "sii-.

36 'Kaa -bo 'nynia' -saan" -te nyo 'o -tea', -wεε o' jei tu 'na : -bo v ke 'ma -a se ba "bli "tii- -wεε va' jra "ti no" 'je -si' ε, ε se ka -cōōn' ka nι-. -Bo va' 'tōn -nia 'de o 'bn, ε 'e -jei" -si' ε, -mε o ke v "tii- ba "bli ka o nia "i ε, o se de savn nυ.

37 'De -bo nyo jro' 'wlv 'bo o' -ce" -kwl" -wεε o 'na : 'nynia' -saan" -tea 'ma -tea' -ta, v ke 'ma -a se ba "bli "tiii-, -bo o 'da kan' a, -mε εε' tō' tu 'wlvε 'de o pεe o -ke, nyo jro' se o -klan" "kpei -te'. -Bo o' jei tu 'bεε- o 'je o' -ce" "wōin 'bεε-, -wεε o se 'nyno 'blei ε, -mε o nυe de 'dōe.

38 De 'ma 'wlvε 'tmva' a, εmε -nι 'nynia' -saan" -tea nyo 'o -tea', -bo o ke v "tii- ba "bli ε, o nυe de -ceen'-. 'De nyo -o -na 'in se 'nynokpao' 'a ku "iblai 'sv 'in 'je i -te ε, -mō "paa' ke'wle.

39 'Nynokpao' -v -tia" jra -bo va' kvan nι 'kmv ke ε, -mε v se "kpeiflon-, 'kaa -bo va' kvan 'mε ε, -mε v flon "kpei-. Nyo v nia "i v 'bεε- v 'je o "bli "ti, 'kaa ε 'bo nyo -sea' Sesi 'a -ti' tō' 'bn 'je -mō nιe.

40 Tō' -o, va' 'nynokpao' tu 'bεε- v 'je jra dee "ti -mō -o, 'kaa 'bo 'mō -kwl", -bo v se jra dee "ti ε, vva muε 'e 'mva- 'bn nia', ε 'je va' jra dee "ti -nε -sii. 'Ma naa tō' i ε, -bo 'ma sea ia' -ti' tu 'tmv ε, Kea 'a -Suu a po 'bn -je o -ke.

8

'Sraanmi 'a -ti'

1 De ao -teea' i 'de 'sraanmi 'a -ti' 'bn, εmε 'ma ji "kpei -saa' la. Tō' -o, -a -wee' "klein juo de "jrii 'mε -wεe de -nia ka -cōōn' ka -a -juo εε' nυ ka. 'Kaa de "jriijua' -mε ε, εε poε nyo -cei" 'bεεa' 'bn. 'De nyo -kma nyo 'a -ti' ε, o kuuε nyo 'a dι i.

2 Nyo -o -daa' o' -ce" de "jriijuoi ε, -mε ka nyo o nva de "jriijuosōn -ceen'- o se ε juo ke.

3 'Kaa nyo -kma Kea 'a -ti' ε, Kea juo -mō 'mε.

4 'De nmi vυ -saa 'sraa- -wεe vυ "nyia kōin -kea -bo ε -tu" -mι 'a dι -ti ε, -a -je kan' 'mε de jre' se 'e kōin

-kea 'de nι 'no 'kmv "kpei. Kea -ceen' nιe due' koun -gbai'.

5 Tō' -o, dι -nia 'e jaun 'di o, dι -nia 'no 'blva- "kpei o, -bo nyioyv a sι Kea 'daa- mō 'de ε, ka "o ka ι 'je ι -ti -wεe nyioyv a sι "juoi -gbεε' 'de vva sι vva' 'blei 'daa- mō 'de ε,

6 ε se kan' nι 'de -apv mō' o -ti' 'bn. -A -juε Kea -ε -nia due' koun -gbai' ε, εmε -nι -a "Bo, εmε -nυ' dι -wee' "klein, εmε -εε -tea' -a -te. 'De nyo due' koun -gbai' mō -nι Nyo 'blei, o mō -nι Sesi Klisι, 'de o 'bn mō Kea ceen -wεe ε nυ dι -wee'. O mō -aa 'kmvnia' 'wlv 'e 'bn.

7 'Kaa nyo -wee' "klein se ia' tō' -ti tu juo-. Nyo jrv' -gbεε' kōin "juoi tein" -wεe εε' faun a nυ. -Bo -wi" -mυ dι 'sraanmi 'sv ε, vυ 'na vυ nυe de savn, 'sv vva' pεe a pleε i.

8 'De -mε 'kamō ε se diide mε -je ε nυ -wεe -a -je Kea -pvn" 'kpa nι-. -Aa 'sraanmi dia' se ε 'bεε- ε 'je -aa Kea 'a -jei" naa' "kpei po. -Aa -in se 'sraanmi di se ε 'bεε- ε 'je -aa Kea 'a -jei" naa' "kpei cen.

9 'Kaa ao -tu" aoa' -ce" 'ε -ti' -wεe aoa' -ce" -pee-tea' je nyo -vva Kea -kwl" -tea' sea iku 'de de savn 'di po,

10 de-nυε' -mō -o -na -o -juε de "i -bo -in -te i 'de kōin-gbi 'di -wεe -ma sea de di, 'de nyo -o Kea -kwl" -tea' sea iku 'je -bn 'je 'dee, -mε ke nι 'mva- -a ? 'Mō 'na, -bo o' jei tu 'je -bn ε, o mυε 'sraanmi dia' -pvn" -tea' -ke o.

11 -Bo εε' de tu nι de savn 'bo o -kwl" -wεe o' pεe se ε kwa blua 'de o 'je 'o -ma -kō 'de bla -wεe o 'je εε' 'sraanmi tu 'di ε, -mε -ma de "jriijua' mε -nυε' -wεe o -si' -jei", 'de -mε 'kamō o nι -ma de'di -wεe Klisι 'mε o' 'mea' -ke.

12 -Bo aoa sea kan' -mō nυ ε, -mε ε se aoa' de'di -wi" 'a 'sv aoa nυ de savn "jrii nι-, aoa nυε Klisι de savn "jrii -ke.

13 εmε -ti diide 'in 'jea di -bo ε 'je 'ma de'di 'de de savn 'di po ε, -mε 'in se nmi di 'bode, -wεe 'ma de'di je 'e de savn 'di 'kpa.

9

Pɔo -saa ɔɔ' 'dɔe -nɪa kwa -sɔn

1 'Mɔ Pɔo, aɔa 'jea i -ta, ka 'ɪn nɪa Sesi 'a dɔoi aɔ juo -mɛ 'mɛ. Dɪ Sesi 'a dɔoun 'bɛɛa ʊb 'jea nʊ ɛ, 'ɪn nʊɪ' -ke. Ka 'ɪn -tea 'ma -cɛ" -pee aɔ juɪ'. 'ɪn 'jee -aa Tʊ"bo Sesi "jriɛ- 'mɛ. -Aa Tʊ"bo 'a dɔo 'ɪn nʊa aɔpʊ -nɪ ɛɛ' -keɪ".

2 -Bo nyʊ jɾʊ' se 'ʊn Sesi 'a dɔoi 'daa- mɔ 'de ɛ, ka 'ɪn nɪa Sesi 'a dɔoi, aomɔ 'je kan' 'mɛ, dɛ-nʊɛ' dɛ aɔ 'jea -aa Tʊ"bo Sesi 'a -tɪ' tɔ' 'ʊn, ka 'ɪn nɪa ɔɔ' dɔoi ɛmɛ -tɔ ɛ.

3 Nyʊ -ʊb -nɪɛ "i -ʊb -jea 'ʊn 'wɔn i -tee' ɛ, dɛ 'ma 'tmʊa 'de ʊpʊ -pee, ɛmɛ -nao.

4 Aɔpʊ -ɔɔ -tɪ' 'ʊn 'mɔ nɪa Tʊ"bo 'a dɔoi ɛ, 'ɪn se ɛ 'bɛɛ- 'ɪn 'je aɔpʊ "ni ke diidɛ 'dɔaa 'dee- ?

5 Ka Sesi 'a dɔoun jɾʊ' o, ɔɔ' de'di -wi" o, Sefasɪ 'blea 'nynɔ ɛ, 'ɪn se ɛ 'bɛɛ- 'ɪn 'je Kletien 'nynɔ 'ble -wɛɛ ka 'ma mua ʊ ke 'ma 'je kan' muu ?

6 -Aee' 'mɔ ke Banabasɪ mɔ -aa 'sʊ 'a sʊn 'e dɔo nʊ -wɛɛ -a -je dɛ 'je -a -je dii ?

7 "soa-wi" -a -fɔan' tʊ ɛ, nyʊ 'na ʊba' -cɛ" 'ɛ -keɪ" mɛ ʊba "duo 'ʊn -wɛɛ ʊba -tɪn' diidɛɛ- ? 'De nyɔ ɔ -doa tu -wɛɛ ɔ sea ɛɛ' 'jɔ di -ta -mɔ 'wɪb ɛ- ? 'De nyʊ -ʊba -tea' bli' 'dei ɛ, bli 'a nyɪɛni mɛ ʊba sea 'naa ?

8 Dɛ 'ma 'wɪba 'tmʊa' -ta, ɛ se 'e nyɔtɔ' ɔ 'sʊ 'ʊn 'wɪb, ɛ 'crɪɛ -ke 'de Moɪst 'a kɛ' 'di.

9 Wɪlɪ -crɪa' 'de ɛɛ' kɛ' tu 'a 'sbɛ 'di ɛ, ɛ 'naa :

Bli' -ɛɛ sʊban -ma ko ɛ, -ɪn -bo ɛɛ' wɔn kplɑ' pɔɔɛ.

-Bo Kea 'da kan' 'ee, -mɛ bli 'a 'sʊ 'a -sɔɔn ɛɛ -tuu" ?

10 -Aee' 'de -aa 'dɔe 'a -tɪ' 'ʊn ɛ 'daa-kaan' ? Tɔ' -o, 'de -aa 'dɔe 'a -tɪ' 'ʊn mɔ ɛɛ' wɪlɪ tu 'crɪɛ, dɛ-nʊɛ' -tɪɔnʊi -ɔɔ nʊa dɔo ɛ, dɛ ɔ 'jea 'je 'de nya, ɛmɛ ɔ tba tɔ' "i. Nyɔ -ɔɔ sʊban ko ɛ, ɪɑ' 'jɔ ɔ 'jea 'je ɛ, ɪmɪ ɔ tba tɔ' "i.

11 Ka nyɔ ɔ pɔa ko 'de -kle' ɛ, 'kamɔ -a -tmʊ Kea 'a wɪlɪ 'de aɔ -pee, -wɛɛ ɛ cro 'jɔ 'de aɔ pɛɛ o. Dɔo -a nʊa 'de aɔpʊ "kɪlɪ ɛ, -a se ɛ 'bɛɛ- -a -je ɛɛ' crɔn' 'je 'de aɔpʊ 'kwa 'de- ?

12 Dɪ Sesi 'a dɔoun jɾʊ' a 'jea aɔpʊ 'kwa -nɪ, Banabasɪ ke 'mɔ -apʊ mɔ

aɔ 'jɪ "nyɪ 'de-, 'kaa -a se aɔpʊ dɛ jɾɛ' i -tee'-. -A -bɛɛ' dɪ -wee' "wɔɪn -wɛɛ dɛ jɾɛ' je 'e -aa 'kmʊ 'ʊn 'wɪb 'de ɛ je Klɪst 'a -pɔia" -tɪ -je de kaan-.

13 Nyʊ -ʊba nʊa dɔo 'de Kea -gbu klaa" 'di tɛɪn" ɛ, ka ʊba' diidɛ ɛ 'wɪba 'e Kea -gbu 'di aɔ se ɪ juoo- ? 'De nyʊ -a nʊa 'sraa -sadɔo 'bo Kea "juɔɪ tɛɪn", ka ʊba' diidɛ ɛ 'wɪba 'e 'sraa -sadɪ "kɪlɪ, aɔ sɪ juo- ?

14 'Kamɔ ɛ nɪ -ke 'de nyʊ -ʊba -tmʊa -pɔia" -tɪ 'a -tɪ' 'ʊn. Tʊ"bo 'naa : Nyʊ ʊba 'tmʊa -pɔia" -tɪ -pee ɛ, ʊpʊ -je ʊpʊ 'a 'kmʊ 'a -tɪ' -tu".

15 'Kaa 'mɔ ɛ, dɪ nyʊ 'jea 'ʊn "nyɪ 'de ɛ, 'ɪn se ɪɑ' jɾɛ' nyɔ i -tee' due', 'de 'sbɛ 'ma ja aɔpʊ -ta, ɛ se ɪmɪ 'ma -tee' i -wɛɛ aɔ 'je 'ʊn "nyɪ nɪ-. -Bo ɛ nɪ kan' -mɔ 'ɪn 'je nʊ ɛ, -mɛ 'ma 'mɛɑ' "paa'. 'ɪn se ɛ "ɪnɪ nyɔ jɾɔ' 'je 'ʊn 'ma kɛɛmɑ' dɛ 'kwa -sa.

16 Dɛ 'ma 'tmʊa -pɔia" -tɪ ɛ, ɛ se ɛmɛ -je ɛ nʊ -wɛɛ 'ɪn 'je 'ma -cɛɪ" 'bɛɛ- ko-, dɛ-nʊɛ' ɛɛ' dɔo -teeɛ 'ʊn kwa, 'ɪn 'je ɛ nʊ -o ka "o ka. -Bo 'ɪn se -pɔia" -tɪ 'tmʊ ɛ, 'ma muɛ "nmianyo 'kpaɑ'.

17 -Bo 'ɪn nʊ ɛɛ' dɔo tu 'de pɛɛ 'dɔe 'ʊn ɛ, -mɛ muɛ ɛɛ' -keɪ" 'jea'. 'Kaa ɛɛ' dɔo tu se 'o 'ma -cɛ" -kwɪlɪ" 'wɪb, -bo 'ma se ɛ nʊ ɛ, -mɛ ɛ -teeɛ 'ʊn kwa, ɛmɛ -tɪ 'ma nʊ ɛ.

18 'De -mɛ 'ma -keɪ" 'de ɛ 'ja a- ? 'Ma -keɪ" mɛ -nɪ 'ɪn 'je nyʊ -pɔia" -tɪ -pee 'tmʊ -foo" 'ʊn -wɛɛ 'ɪn se ʊpʊ dɛ jɾɛ' i -tee' i.

19 'ɪn -tɛɛ 'ma -cɛ" -pee. 'ɪn se 'o nyɔ jɾɔ' "jɾɪ nɪ-, 'kaa 'ɪn nʊɛ 'ma -cɛ" nyʊ -wee' 'a "juɔɪ nʊɪ 'ʊn -wɛɛ 'ɪn 'je nyʊ -tuu"-tuu 'de Sesi o "biie-.

20 -Bo 'ɪn ke Suɪfʊ-wi" -tɛ i ɛ, -mɛ ka Suɪfʊ nɪa, 'kamɔ 'ɪn nɪ-, -wɛɛ 'ɪn 'je ʊpʊ 'de Sesi o "biie-. 'De -mɛ 'kamɔ 'ɪn se 'o ʊba' kɛ' -sɔn nɪ-. -Bo 'ɪn ke nyʊ -ʊb -nɪa 'o kɛ' -sɔn -tɛ i ɛ, ka ʊba nʊa, 'kamɔ 'ma nʊ, -wɛɛ 'ɪn 'je ʊpʊ 'de Sesi o "biie-.

21 'De nyʊ sea' kɛ' juo- -bo ʊb ke 'ma -a -tɛ i ɛ, -mɛ ka ʊba nʊa, 'kamɔ 'ma nʊ, -wɛɛ 'ɪn 'je nyʊ -sea' 'o kɛ' -sɔn nɪ 'de Sesi o "biie-. -Bo 'ma sea kan' -mɔ nʊ ɛ, ɛ se -mɛ 'ma blaɑ Kea

'a ke' woin ni-, de-nue' 'ma 'jeε Klisi 'a ke' won.

22 Nyu -uva Sesi -kwli" -tea' sea iku ε, -bo 'in ni 'e uupu "klu ε, u ke 'ma na', 'maa 'bεε- 'ma -cei" 'bo uupu "jru kpo', -wee 'in 'je uupu 'de Sesi o "biie-. Ka "o ka nyo 'je o ni ε, 'in 'woun- o ke 'ma -a na -ti 'me, 'de -bo ε ni kan', -wee nyu pla 'e 'puva' 'je.

23 -Bo 'ma sea kan' nu 'de -poia" -ti 'a -ti' 'un, -me 'ma -ne "diwan -ni 'e ε 'di -ke.

24 Ao 'je kan' 'me ka nyu -uva plea -wee -uva -tooa' i ε, u -wee' "klein a ple' -wee u 'je pleea' 'a "jru kpa. 'Kaa nyo due' koun -gbai' mo -oo kpa εε' "jru. 'Kamo ao 'je ple 'de ao 'je pleea' 'a "jru kpa -ke.

25 Nyu -uva -tooa' i ε, di jru' uva' nu 'de de "o de 'un -wee u 'je -kei" 'je. -Kei" uva -poan i -ne εε' -kwle dooa' -ti. 'Kaa -apu mo ε, -kei" -aa -poan i ε, ε se dooa -ta 'ble.

26 Emε -ti 'ma ple 'ma mu nya, -ta 'ma mua 'in juo 'o 'ε. 'Ma nyo tu ε, 'maa po kpiin' 'jei woi.

27 'Kaa 'in 'bεε- 'ma -ce" 'ε ku "woin, 'in -sii ε won, 'de 'mo -oo -tmuva' nyu -poia" -ti ε, nyu je 'un -ko -pon" 'je, -wee 'in je 'bluo sie-.

10

Di -nuva Israe-koun "jrii imi -je -a kpln too-

1 'Ma de'di -wi", -ta -a "bo -wi" ke Moisi a naa tein" di -nuva uupu "jrii ε, ao po i -kwlu o. Uu -wee' ceen 'bo bue" ke 'tonie -saan won 'me, u je ε 'je.

2 Bue" u ceean 'de 'un o, 'tonie -saan u cean o, ka nyu pooa "ni "jru 'kamo ε ni-. Uu -wee' 'woun-Moisi 'a 'bo uupu "jru kpo' ni -ti 'me.

3 Diide -wluva 'e Kea o, u -wee' die', u je ε 'je.

4 "Ni -wluva 'e 'soa- 'di ε, Kea me -nyie" uupu, u -wee' 'neε -ke. 'Soa-ne, ka u-pu a mua, 'kamo εε mu. εε' 'soa- tu me -ni Klisi 'a -ce" 'kpa.

5 'Kamo u 'jee- di -nia 'mua- "jrie-pepe, 'kaa uva' -tuu"-tuu se 'e Kea

"jri 'dei nmoo-, emε -ti u 'me 'e -puon" blua "kpei.

6 Di -nuva uupu "jrii -ni imi -je -a kpln too- -wee ka disain nua' a poa uupu pee "i ε, -a je kan' ni-.

7 Ka uva' jru' -gbεεa' koin "juoi tein", ao 'bo kan' nue. Ka wlu -crua' 'da a, 'kamo u nu -ceen'-. εε' wlu tu 'naa :

Israe-koun -wee' -tee i -wee uva di', uva 'na, 'su u -wee' son 'un 'ε -wee uva dee.

8 -A -bo -aa -ce" 'ε 'kmu de 'ε "jriitun desauu "nyie, 'kamo nyu jru' nu 'de -a "bo -wi" "klu tein" -wee uva' -kwlu 'soon "wlu taan (23 000) 'me 'de 'wi due' 'di.

9 -A -bo Tu"bo i -tien', 'kamo uva' jru' nu -wee u 'me 'bo sen 'ε woin".

10 Ao 'bo 'mii wluue, 'kamo uva' jru' nu tein" -wee Kea -sa uupu 'a ma' i.

11 Di -nia 'mua-, i nue uupu "jrii 'me -wee nyu 'ji ja -gbun. 'De i 'crue -wee -apu -o -nia 'e de 'boo- no" 'di ε, i 'je -a kpln too-.

12 Emε -ti nyo -o -na -o -nyna -sisi' ε, -me o -tu" oo' -ce" 'ε -ti' -wee o je i-ka.

13 Di -ia nuva aopu "jrii -wee -ia -tian' aopu i ε, i se ia' -ni ka ni-, ia nue nyu -wee' "jrii 'me -ke. Kea 'a poo wlu fai", ε se ε 'bεε- ε 'je aopu "i "tai- -wee di ao sea "woin 'bεε- i 'je aopu i -tien'. 'Kaa -bo ia' di tu a sea aopu i -tien' ε, εε muε ao 'kpi "nyia' -wee ao 'je i tu o -fon', 'de ao 'je 'e i 'di 'wlu.

Poo -saa Korenti Kea -gbu fen'

14 Di 'ma 'wluva 'tmua' -ta 'ma -ti' kmaun-, ε 'de me -ni ao teen koin "juoi -gbεεa' o.

15 Aopu 'ma wluva -pee ε, ao ni to'di 'me. De 'ma 'tmua, ao 'bεε- ao 'je ε to' inaa -wee ao 'je 'e ε 'dei 'won.

16 Nmoo -kaun -aa -dua" 'un -wee 'de -εε -ti' 'un -aa poa Kea 'se 'ee, ε se -a -ke Klisi 'a nymo 'je "i "sii- -wee "diwan 'je -a kpon, emε -ti -aa sea kan' nuu ? 'De -di'pen -aa ceean i -wee -aa dia, ε se -a -ke Klisi 'a ku 'je "i "sii- koo- ?

17 -Je -di'pen -aa dia ε nia due' koun -gbai ε, -me ka "o ka -a -je -a -ti

mɔ 'de ε, -a ma -gboo due', δε-νυε' -di'pen kpla due' με -a -gble'.

18 Δε -εε νυα 'de Israε-wi" "klu tεin" ε, ao po εε' -ti' -kwlv o. Nmi υα -saa 'sraa 'bn 'bo Kea "juoi nyv -υα di ε, υυ ke Kea "siie "i.

19 -Bo 'ma sea kan' -mɔ 'da 'ee, -me 'n 'na koun nyv a -sa 'sraa- υα "nyta, ε ke εε' 'sraanmi -wee' nιε dεwɔn ? "In-, ε se kan' nι-.

20 'Kaa nyv sea' Kea juo ε, 'srae- υα -sa, υα "nyt -siisan, υα' "nyt Kea. 'De 'mɔ se ε "in' ao ke -siisan 'je "i "sii-.

21 Ao se ε 'bεε- ao 'je Tυ"bo 'a -kaun" 'di 'naa' 'wlv -wee ao 'je -siisan 'a -kaun" 'di 'naa. 'De ao se ε 'bεε- ao ke Tυ"bo 'je -tadue diia' 'wlv -wee ao ke -siisan 'je -tadue dii-.

22 -Aee' -aa -pɔn -a 'je 'e -siisan o "biie- -wee -a -je Tυ"bo 'a -kwlen "blo -saa ? -Aee' -a -kmai" -a je Tυ"bo -sii ?

-Aa nυvdi 'je Kea 'a 'nynt "i 'bεε-

23 Tɔ' -o, -a -bεε' -a -je dι -wee' "klein nυ, 'kaa dι jri' -nι 'e -wee -ia' nυ -a 'dɔe "jrii. Nyv 'bεε- υυ 'je dι -wee' "klein nυ -cεen'-, 'kaa ι -wee' 'a kuu kan' nyv 'a Kea -kwlv" -tea' i.

24 Ao 'bo aoa' 'sv 'a 'dɔe i-pɔen. 'Kaa dι -ι -jea ao -podεi" 'dɔe "jrii nυ ε, imi ao 'je nυ due 'due.

25 Nmi "o nmi -εε pleea 'bo 'dɔɔ ɔ, ao 'bεε- ao 'jeε -tyn' ao 'je ε di. Ao 'bo pεe ipleeε -ta εε' nmi tu 'wlv a ao 'bo ε i-teeε' ε.

26 Δεε-tι -wee 'ma 'da kan' -a, εμε -nι wlv -crυa' ε 'naa : Kea με -ble dι "klein -nιa 'nɔ 'blva- "kpei ε.

27 Nyv -sea' Sesi 'a -ti' tɔ' 'bn 'je -bo ɔ 'da -bn dedi -ti -wee -n -nιε "i -n -je 'e mu ε, -n mu. -Bo -n mu 'e 'ja a, -me -n -bo pεe ipleeε, δε ɔ "nyta -bn 'sv ε, -n di ε. -In -bo δε jre' 'dei -tee' ε.

28 'Kaa -bo nyv jrv' 'na nmi -ma jia dia' -ta 'sraanmi -o ε 'wlvε 'e kɔin bae'. -Bo ɔ 'da kan' a, -me -n -bo ε diie 'de "ju -ɔ -saa -bn fen' -nɔ 'ɔ -ti' 'bn, δε-νυε' ɔɔ' "ju tu ε, ɔɔ 'daa- 'sraanmi dia' dεsavn 'bo ɔ -kwlv".

29 ε se -ma -cε" 'ε tɔ' με 'ma 'da nι-, 'kaa tɔ' "ju -nɔ naa i 'de εε' -ti' 'bn ε, -n -bo δε di -ti.

"Ko nyv jrv' -nι 'e aopv "klu -wee ɔ 'na tɔ' nyv a naa i 'de 'ma -ti' 'bn ε, εμε -ti 'n 'je δε di -ti 'bɔɔ ?

30 -Bo 'n po Kea 'sε- 'de diidε 'ε -ti' 'bn 'ee, -me dεε-tι nyv 'je 'bn 'dei wlvu 'de diie -εε Kea 'n poa 'sε 'ε -ti' 'bn ε- ?

31 Δε 'ma -sa "kpei 'de -mɔ 'ɔ jei tu -pee, ε ka : Δε "o δε aoa mua nυa', -bo aoa sea δε di o, -bo aoa sea δε 'na o, ao nυ ι -wee Kea 'a 'nynt 'je "i 'bε 'de aoa' -kɔ 'di.

32 Ao -tu" aoa' -cε" 'ε -ti' -wee aoa' nυvdi je nyv "maa. -Bo ε nι Suifvi o, -bo ε nι nyv sea' Suifv nι o, -bo ε nι Kea 'a -jei" naavn o, aoa' kpln 'bo nyv jrv' -jei" -siie.

33 Ka 'n na, 'kamɔ ao 'je na-, 'n se 'ma -cε" 'ε 'dɔe i -pɔn, 'kaa 'ma -pɔn nyv -wee' "klein 'a 'dɔe i 'de dι -wee' 'bn, -wee nyv -tuu"-tuu 'je 'e Sesi o "biie-, 'de υυ 'je 'pυva' 'je.

11

Ka nyv 'je Kea "juoi -gbεε' svn nυ ε

1 Ka 'n bla 'o Klisι 'a -kɔ 'de ε, ao bla 'o kan' 'ma -kɔ 'de -ke.

2 'Ma 'cε, 'ma poε ao -ti' o, δε-νυε' aoa poε 'ma nyv dεtɔɔsvn -wee' -kwlv o, -wee kpln 'n sia aopv o ε, aoa nυ ι.

3 'De δε 'n nιε "i ao 'jea -kwlv o po 'pepe εμε -nι Klisι mɔ -ble "junmɔu -wee "junmɔu -te 'nynɔkpao' "jru kpv' i -wee Klisι 'a 'kmv nι 'e Kea 'kwa.

4 -Bo "junmɔu a sea Kea bae -wee wlv Kea poa 'bo ɔ -kwlv" -bo ɔɔ sea ε 'tmv ε, ɔ 'bo δε "jru blaa. -Bo ɔ nυ kan' a, -me ɔ se ɔɔ' "jrukpɔ' i -tei 'a ni' -te'.

5 'Kaa 'nynɔkpaε' -wi" -mυ ε, -bo υα sea ia' dι tu nυ ε, υυ bla δε "jru, εμε -nι ka -cɔn' ka. 'De -bo υυ se δε "jru bla 'ja a, -me υυ se υα' "jrukpɔ' i -tei 'a ni' -te'. 'De 'nynɔkpao' -υ sea δε "jru bla a, -me ka nyv ɔ 'wla "jru i, 'kamɔ υ nι-.

6 'De -bo 'nynɔkpao' jrv' 'na υ se δε "jru blai ε, -me υ 'wla "jru i. 'De -bo

'nynokpao' cen "mu snu' -wee v 'je 'jru i 'wla 'ee, e nmo "jrii 'mee ? -Bo e se "jrii nmo 'ja a, -me v bla de "jru.

7 De-ti "junmou 'a de "jru blaa' sea "jrii nmo e, eme -ni Kea nuo' 'de ee' -kooo' i 'un, -wee -bo nyv -gbun o ja 'su e, ka Kea 'bea 'i nyv 'je e juo-. 'Kaa 'nynokpao' -mu e, de va' kvan na 'un me va to.

8 Ao 'je kan' 'me, Kea 'woan "junmou nu-ti e, e se o 'o 'nynokpao' -pun" -sa, 'kaa 'nynokpao' mu e, e -sa 'o "junmou -pun" -wee e nu.

9 'De Kea se "junmou nu 'de 'nynokpao' 'a -ti' 'un, 'kaa e nu 'nynokpao' -mu 'me 'de "junmou 'a -ti' 'un.

10 Eme -ti 'de Kea 'a "soa-wi" 'a -ti' 'un, 'nynokpao' 'je de "jru bla, -me ka v 'blea "jrukoo' i -tei, eme va to.

11 'Kaa 'ma de'di -wi", -apu o -ke Tu"bo Sesi Klisi "saa 'i e, -a se i -seea'. -Bo "nynunmai se 'kmu nu 'de e, 'nynokpae' se 'kmu nu. 'De -bo 'nynokpae' se 'kmu nu 'de e, "nynunmai se 'kmu nu -ke,

12 de-nue' -a -je kan' 'me, Kea -sa 'o "junmou -pun" -wee e nu 'nynokpao'. 'De 'nynokpao' mu -va -wlv "junmou-. 'De de -a -jea -kwlv o po -ke e, eme -ni de -e -jea 'kmu nu -wee Kea sea nu, -me se ni-.

13 Aoa' -ce" 'kpa -gbun e ja ao 'je e 'je, -bo 'nynokpao' se de "jru bla -wee v 'je Kea bae 'ee, e ni ka -coon' ka 'mee ?

14 Ka -bo "junmou 'ble "mu- -toun e 'blea -tin' e, 'blva -wee' "klein ju'.

15 'Kaa -bo 'nynokpae' -wi" -mu 'ble "mu- -toun e, e nmo "jrii, e nre vva' -cian" -o, de-nue' Kea "nyi vupu "mu- -toun 'me -wee i 'je vupu "jru -cri".

16 De 'ma 'wlv 'tmva' -ta, -bo nyo jro' se 'o 'won 'ja a, -me de o 'jea -kwlv o po e, eme -ni kpln -a -ke Kea -gbi -wee' "klein a nva, umi -nao.

Tv"Bo Sesi 'a diide- (Matie 26.26-29 ; Makı 14.22-25 ; Luıki 22.14-20)

17 'De de jre' -ni 'o mu ke'wle 'un 'je aopv too-. -Bo ao 'kuen "jrui e, kpln aoa nva ia' kuu ba 'a di i, 'kaa ia cen

ba 'a di. 'De -me 'e -ti' 'un e, 'un se aopv -ti' opoi.

18 De -je 'un 'woan tein" 'de aoa' -ti' 'un e, eme -ni -bo aoa sea "jrui 'kuen 'de Kea -gbu 'di, aoa -seea' 'un 'e. De v v 'tmva 'mva- 'un 'je ee' jre' to' 'un e.

19 -Bo 'un -seea' me -ni aopv "klu mo 'o -ce" -ke e, -me nyv -vva' pooa wlv fai" nyo o mu e vupu juua'.

20 -Bo ao 'kuen "jrui e, e se Tu"bo 'a diide me aoa di -tadue ni-.

21 'Kaa -bo ao 'kuen "jrui 'su e, aoa di aoa' -ne de 'me due 'due 'su jro' 'o di e, -wee 'mu e- e 'dba jro', 'de jro' a po nmo "jru.

22 -Bo ao 'je aoa' di di -wee ao 'je aoa' nmo "jru po 'ee, -me aoa' -te i 'de ao woin" ? -In" ? Ao nre "i ao 'je Kea -gbu -fleen ? -Aee' ao nre "i ao 'je nyv -sea' de jre' 'ble -tin' "i dbaa ? De ao nva 'mva- 'ee, ao nre "i 'un 'je aopv ia' -ti' o poo ? "In-, 'un se aopv -ti' opoi.

23 De-nue' de 'un 'jea 'de Tu"bo 'kwa eme 'un too aopv. Ka Tu"bo nva 'un oo' diide 'e tooon 'ka ka : "Mawı -e 'di v 'jea 'e Tu"bo Sesi to e, eme o "duo -di'pen 'un,

24 'de o po ee' Kea 'se- -wee o cen e i, 'de o 'na : 'Ma ku, 'un toa 'e -e -cian i 'de aoa' -ti' 'un, eme -o. Ao di ee' diide tu jeejee -wee ao 'je 'ma -ti' -kwlv o po.

25 Vv -koa' de dia' 'su, o "duo nmo -kaun 'un 'e -wee o 'na : Nymo -ne, 'ma nymo -e poa dbede dee 'bo ao ke Kea 'nyu -o. -Sontı aoa mu e 'naa' 'ja a, -me ao po 'ma 'me -ti -kwlv o.

26 Eme -ti de -tba' 'e -stanwı 'di -wee -e -jea Tu"bo 'a dejia' a, -sontı aoa mua -di'pen -ne dia' -wee ao 'jea nmo -ne 'na a, -me ka Tu"bo Sesi 'mea aoa' 'mea' eme aoa 'tmv 'bo nyv -wee' "juoi.

27 'De ee' -ti' 'un nyo -oo mua Tu"bo 'a diide dia' -wee -o -jea oo' nymo 'na 'de -o sea ee' ka ni e, -me oo -fleen' Tu"bo 'a 'mea' 'me, -wee o po oo' -ce" desavıvi.

28 -Je e nva kan' a, -me nyo -o -jea Tu"bo 'a diide di -wee -o -jea oo'

nymɔ 'na a, ɔ -gbɔn 'de ɔɔ' -ce" 'ɔn 'pepe -wɛe ɔ 'je ɛɛ' dɛ tu nu,

29 dɛ-nʊɛ' nyɔ -ɔɔ mua Tʊ"bo 'a diidɛ dia' -wɛe ɔ -jea ɔɔ' nymɔ 'na 'de dɛ -ɛɛ 'mɛa' Sesi 'mɛa -ɔ sea 'e ɛ 'de juo ɛ, -mɛ -mɔ ɔ ja ɔɔ' -ce" 'kpa Kea 'a 'pee "jru.

30 Ia' dɪ tu mɪ -nʊɛ' -wɛe 'wɛ- kɔɔn nyɔ -tuu"-tuu 'de aopɔ 'klu, -wɛe jru' nɪa-, 'de 'pla 'mɛ.

31 'Kaa -bo -a -gbɔn 'de -aa -ce" 'ɔn 'pepe -wɛe -a -je Tʊ"bo 'a diidɛ die, -mɛ -a se ɛ 'bɛɛ- -a -je -aa -ce" 'pee "jru ja-.

32 'De -bo Tʊ"bo a sea -aa 'pee 'je ɛ, -mɛ ɛɛ -sa -a kplɪn 'kwai, -wɛe ɛɛ' 'pee je -a -ke nyɔ sea' Kea juo kɔɔn.

33 'Ma de'di -wi", -je ɛ nɪa kan' -mɔ 'ja a, -mɛ -bo aoa sea "jrui 'kuɛn 'de Tʊ"bo 'a diidɛ 'ɛ -tɪ' 'ɔn ɛ, -mɛ ao fuo ba.

34 -Bo 'mɪɛ- ɛ sea nyɔ nu ɛ, -mɛ ɔ di dɛ 'de ɔ wɔɪn" -wɛe aoa' "jrui 'kuɪan' je ao Kea 'a 'pee "jru ja.

Dɪ -jɪ -sia 'o -bo 'ɪn 'je -mɪ "kpei -sa a, -mɛ -bo 'ɪn jɪ 'de aopɔ o -wɛe.

7 -Paan' Kea 'a -Suu a "nyɪa nyɔ due 'due ɪ nɪɛ 'de nyɔ -wee' 'a 'dɔɛ 'a -tɪ' 'ɔn -o. Kaa ɪa' "jri "kpaɛ' posɔn se due' nɪ-.

8 Kea mɛ -ɛɛ -nyɪ" nyɔ jru' tɔ' 'dɪnɪa' 'de ɛɛ' -Suu 'ɔn, ɛɛ' -Suu due' -nɛ, ɛmɛ -ɛɛ -nyɪ" nyɔ jru' dɛ "jruijua' -wɛe dɪ -pa' 'kwla ʊʊ ju ɪ.

9 -Suu due' kɔɔn -nɛ, ɛmɛ -ɛɛ nyɔ jru' -paan' "jrui -wɛe ʊʊ 'ble Kea -kwɪ" -tea' 'a 'kɔɪ. Kea 'a -Suu due' -nɛ, ɛmɛ -ɛɛ nu nyɔ jru' -paan' "jrui -wɛe ʊʊa 'bɔɔ- nyɔ 'a 'wɛ-.

10 ɛmɛ -ɛɛ nyɔ jru' -paan' "jrui -wɛe ʊʊa nu 'ikmadɪ. ɛmɛ -ɛɛ jaa nyɔ jru' Kea 'a wlu 'kwa -wɛe ʊʊa -sɪ' wɔ ka -ɔɔn' ka-. ɛmɛ -ɛɛ po nyɔ jru' tɔ'di -wɛe ʊʊa juo -sɪi 'a "kpei- -seea' ka. ɛmɛ -ɛɛ nʊɛ -wɛe nyɔ jru' a po wlu 'srɔ ʊʊ sea 'ɔɪan 'de ʊʊa 'tmɔ wlu Kea poa 'bo ʊʊ -kwɪ" ɛ, ɛmɛ -ɛɛ nʊɛ ke'wɛ -wɛe nyɔ jru' a juo ɪa' wlu tu 'a wɔ -sa ka.

11 Kea 'a -Suu -nɪa due' kɔɔn -gbai' -nɛ ɛmɛ -ɛɛ nu dɪ -nɪa 'mɔa- -wee' ɛɛ -gble' nyɔ ɛɛ' -paan' "jrui due 'due, ka ɛɛ' -ce" 'kpa nɪa "i ɛ.

12

-Paan' Kea 'a -Suu a "nyɪa nyɔ ɛ

1 'Ma de'di -wi", 'ɪn nɪɛ "i ao 'je -paan' Kea 'a -Suu a "nyɪa nyɔ 'a tɔ' -tɪ juo-.

2 Ao 'je kan' 'mɛ, -ta ao sea Kea 'a -tɪ' tɔ' 'ɔn 'je tɛɪn" ɛ, ao 'taɪɛ aoa' -ceɪ", -wɛe -sɔɪn' poo ao 'srɛɪ 'de aoa -gbɛɛ' kɔɪn -ɪ sea wlu 'ble "juɔɪ.

3 ɛmɛ -tɪ 'ɪn nɪɛ "i ao 'je ɛ juo 'pepe nyɔ Kea 'a -Suu a poa -je o ɛ, ɔ se ɛ 'bɛɛ- ɔ 'je Sesi -soo' o poo-. Nyɔ jru' se ɛ 'bɛɛ- ɔ 'je Sesi ɔɔ' 'Blei 'daa-, -bo ɛ se Kea 'a -Suu mɛ -nɪ 'de ɔ 'ɔn nɪɛ.

4 -Paan' Kea 'a -Suu a nʊa nyɔ "jrui i ɪa' kpe -tɪɛɪ", 'kaa Kea 'a -Suu -mɛ nɪɛ due' kɔɔn -gbai'.

5 Tʊ"bo 'a dɔɔ nyɔ a nʊa ɪa' kpe -tɪɛɪ", 'kaa Tʊ"bo nyɔ a nʊa "juɔɪ ɛ, -mɛ nɪɛ due' kɔɔn -gbai'.

6 Kea 'a "ikmaa' 'a "jri "kpaɛ' posɔn -tɪɛɪ", 'kaa Kea due' kɔɔn -gbai' -nɛ, mɛ -ɛɛ nu dɪ -wee' "klein 'de nyɔ -wee' 'ɔn.

Ka nyɔ 'ɔ -gboo nɪa, 'kamɔ Klisɪ nɪ-

12 Ao 'je kan' 'mɛ dɪ -tba' 'o nyɔ -pɔn" ɛ, ɪ -tɪɛɪ". 'Kamɔ ɪ -tɪ -wɛe ɪ tba 'o -gboo -pɔn", 'kaa ɪ -wee' ma nyɔ due'. Ka nyɔ 'blea -pɔn" dɪ -tuu"-tuu ɛ, 'kamɔ Klisɪ nɪ -ke.

13 -Ta -a pooa "ni "jru ɛ, -a -wee' "klein 'wɔɔn -a -ke Sesi 'a "i "sɪi -tɪ 'mɛ. Kea 'a -Suu -nɪa due' mɛ -nʊɛ' -wɛe -a -kpa Klisɪ 'a -pɔn" dɪ. -Bo ɛ nɪ Suɪfɔ-wi" o, -bo ɛ nɪ nyɔ -sea' Suɪfɔ nɪ o, -bo ɛ nɪ nyɔ -nɪa kɔɔnpɔ- o, -bo ɛ nɪ nyɔ -tea ʊʊa' -ce" -pee o, -a -wee' "klein -ɔ -ke Klisɪ "sia "i ɛ, -a ma nyɔ due', -Suu due' kɔɔn -gbai' mɛ -ɛ tba -a "ni wɔn.

14 Aoa 'jee, ɛ se 'dao- due' mɛ -ma' nyɔ ɔ' -gboo nɪ-, 'kaa dɪ -ɪ ma nyɔ ɔɔ -gboo ɪ -tɪɛɪ".

15 -Bo ʊʊ wlu ka 'de- -wɛe ɛ 'na : -Je ka sɔn nɪa 'mɔ sea kan' nɪ ɛ, -mɛ 'ɪn se 'o nyɔ ɔɔ' -gboo -pɔn" tba. -Bo ɛ 'da kan' 'ee, -mɛ ɛ se 'o nyɔ ɔ' -gboo -pɔn" tba -ceɛn'- ?

16 'De -bo doun" wlu ka 'de-, -wεε ε 'na : -Je ka "jriε- nta 'mo sea kan' ni ε, -mε 'un se 'o nyio ɔ' -gboo -pυn" tba. -Bo ε 'da kan' 'ee, -mε ε se 'o nyio ɔ' -gboo -pυn" tba -cεεn' - ?

17 -Bo nyio ɔ' -gboo -wee' ni "jriε 'ε 'su 'dee, -mε dbo doun" a nva -ɔ -je ε nu ε- ? -Bo nyio ɔ' -gboo -wee' ni doin" 'a 'su 'e, -mε dbo 'mla a nva, -ɔ -je ε nu ε- ?

18 'Kaa ε se kan' ni-. Dɪ "klein -tba' 'o nyio ɔ' -gboo -pυn" ε, Kea 'a -cε" 'kpa -tu" -teɪn due 'due ka ε nta "i ε.

19 -Bo ε ni 'dao due' koun -gbai' mε -ma' nyio ε, -mε -ta ɔɔ' -gboo -kwεi" ε- ?

20 Dɪ -tba' 'o nyio ɔ' -gboo -pυn" ɪ -tiεi" -mɔ, 'kaa -gboo -mε niε due' koun -gbai'.

21 "Jriε- se ε 'bεε- ε 'je kwa -pee wlu ε 'je nu : 'In se -ma -tea' -te. "Jru se ε 'bεε- ε 'je bɪ -pee wlu, ε 'je nu : 'In se ɪa' -tea' -te.

22 "ɪn-, ε se kan' ni-. Dɪ "klein -ɪ -tba' 'o nyio ɔ' -gboo -pυn" -wεε ɔɔ blaa "jriε- i ε, -bo ɪ se 'o ɔ -pυn" tba 'de ε, -mε ɔ se ε 'bεε- ɔ 'je 'kmυ ni-.

23 'De nyio ɔ' -pυn" dɪ -jɪ ɔɔ' 'jea dε 'ɔn -gbεin' ε, ɔɔ -tuε" -mɪ 'a -tɪ' ε je jri' -siɪ. nyio ɔ' -pυn" dɪ -jɪ ɔ sea "inɪ nyu 'jea "jriε- 'jee ε, ɪmɪ -ɪa -tɪ' ɔɔ -tu" ka -cɔɔn' ka.

24 'De nyio ɔ' -pυn" dɪ -ɪa "jriε- 'jeea' sea -tɪn' 'ble ε, ɔɔ' -tu" -nɪ 'a -tɪ'. 'Kaa Kea nmae dɪ -wee' 'mε, -wεε ε -tu" 'o nyio -pυn", -wεε ɪa' -jɪ nyo ɔ' 'jea dε 'ɔn ε, nyu 'je ɪ -wee' 'a -tɪ' -tu".

25 Kea nu kan' 'mε, -wεε nyio ɔ' -gboo je 'ɔn -seea', 'de dɪ -ɪ -tba' 'o -gboo -pυn" ɪ 'je ba 'a -tɪ' -tu" due 'due.

26 -Mε -bo 'dao- due 'a sea 'kle 'je ε, 'dae- -wee' -ke εε 'je εε' 'kle tu -ke. 'De -bo 'dao- due' nmɔɔε 'kwa a, -mε 'dae- -wee' -ke εε nu 'mva-.

27 -Bo ε -tu" aopυ mɔ ε, ao ma Klisɪ 'a -gboo, 'de ao niε ɔɔ' 'dae- -ke, jɔɔ' 'bleε ɔɔ' -nε -teɪn.

28 'Kamɔ ε ni -ke Kea -te' 'o nyu jɔv' 'mε 'de Kea -gbu 'di -wεε ε -te' ɔpυv dbo kwa due 'due. Nyu ε -tea' 'o "i-saa' nɔ" ε, ɔpυv -nɪ Klisɪ 'a dboun-. 'Bo -mε 'de ε, ɔva' kpe 'sɔɔn -nu ε,

εmε -nɪ εε' wlu 'kwajaaɔn. Nyu 'a kpe taan -nu mυ -ɔɔ -nɪ Kea 'a wlu wɔ-saɔn. 'Bo -wi" -mυ 'de ε, ε nuε nyu jɔv' -paan' "jrii -wεε -wi" -mυ a nu jrii' i. εε' -Suu nuε nyu jɔv' -paan' "jrii -wεε -wi" -mυ a 'bɔ 'wε-, ε nuε' -wεε nyu jɔv' a po nyu sun o, ε -te 'o nyu jɔv' 'mε -wεε -wi" -mυ juo nyu -je opo ka. -Wεε ε nu nyu jɔv' -paan' "jrii 'de ɔva po wlu 'srυ, 'de ɔva 'tmυ wlu Kea poa 'bo ɔɔ -kwɪ" ε.

29 Nyu -wee' "klein se kan' Sesi 'a dboun ni-, ɔɔ se kan' Kea 'a wlu 'kwajaaɔn ni-. Nyu -wee' "klein se kan' Kea 'a wlu wɔ-saɔn ni-. Nyu -wee' "klein se kan' "ikmadɪnɔɔn ni-.

30 Nyu -wee' "klein 'a 'bɔɔ- nyu 'a 'wε- kan'. Nyu -wee' "klein 'a po wlu 'srυ kan'. Nyu -wee' "klein 'a -sa ɪa' wlu tu wɔ kan'.

31 Kea 'a -suu 'a -paan' -ɪ -kɔan -tɪ' ε, ɪmɪ ao 'je i-pɔn. 'Kaa -Jεblυ -niε dεwɔn -ε -siia dɪ -wee' ε, εmε 'ma jia ao tɔɔa'.

13

Nyu 'a -tɪ' kmaa' -cεεn'-

1 -Bo 'ma sea nyioɔpυ- ke Kea 'a "soa-wi" 'a wlu po mɔ 'de ε, -bo nyio ɔ' -tɪ' kmaa' se 'de 'ɔn ni ε, -mε ka diien" -εε wlu 'dɪa foo" 'ɔn -wεε dε jɔε' sea 'e 'de ni niε, 'kamɔ 'ma wlu ni-.

2 Dɪ -ɪa mua nɔva' 'de nya, -bo 'ma sea nɔ" nya sie -wεε 'ma se ɪ 'tmυ mɔ 'de ε, -bo 'ma sea 'e dɪ -pa' 'kwla -wee' 'dei 'wɔn -wεε 'ɪn 'je dɪ -wee' "klein juo mɔ 'de ε, -bo dε -kwɪ" -tea' nɪ 'de 'ɔn -wεε 'ma sea crυɪ -kwlin' -saa mɔ ɔ' -cε", -wεε nyio ɔ' -tɪ' kmaa' se 'de 'ɔn ni ε, -mε 'ɪn se dε jɔε' wɔn ni-.

3 -Bo 'ɪn "duo 'ma 'bleedɪ -wee' 'ɔn -wεε 'ɪn "nyɪ niεa" nyu, 'de 'ma sea 'ma -cεi" 'bεε 'de -mua 'a -tɪ' 'ɔn mɔ 'de ε, -bo nyio ɔ' -tɪ' kmaa' se 'de 'ɔn ni ε, ε niε dε foo" 'ma nu.

4 Nyu -kma nyio ɔ' -tɪ' -mɔ ɔ 'bεε- pɔε "wɔin, ɔ nmɔ 'di wɔn, dε 'ε poo ɔ pɔε "i, ɔɔ" "plin, ɔɔ' 'bεε- ɔɔ' -cεi",

5 ɔɔ' di nyu "jru i, ɔɔ' -pɔn ɔɔ' 'su 'a 'dɔe i, ɔɔ' 'kpa 'cεn ɔɔ' 'blee nyu 'dii i.

6 -Bo nyio a sea -topin di -wæ ɔɔ sea dɪsɑɪn nʊ ɛ, ɛ se ɔɔ 'mʊɑ- 'ble, 'kaa -bo tɔ' -tɪ kpa tʊ 'a "jru -wæ ɔɔ nʊ 'mʊɑ-.

7 Nyɔ -kma nyio 'ɔ -tɪ' -mɔ 'ɔ -kɔɔ nyʊ 'a dɛsɑʊn -kwɪɔ ja, ɔɔ 'je nyʊ dɛsɑʊn 'ʊn, ɔɔ 'wa nyʊ 'kɪ 'i 'de dɪ -wee' "klein 'ʊn, ɔɔ 'bɛɛ- dɪ -wee' "klein "wɔɪn.

8 Nyio 'ɔ -tɪ' kmaa' se isɔn-ta 'ble. Nɔ" jɾɛ' -ɛɛ mu nynia' -wæ wlu Kea a poa 'o nyʊ -kwɪ" nyʊ 'je ɪɑ' 'tmʊ-tɪ 'bɔ. Nɔ" jɾɛ' -ɛɛ mu nynia' -wæ wlu 'srʊ pooa' 'je i-kwɛ-, 'de dɛ "jriiɟua' 'je isɔn -ke.

9 Nɔ" -a -nɪɑ 'dɪ -stɑn a, -a se dɪ -wee' "klein juo- ke, ɪɑ' 'plɑ mɪ -a -juo, Kea se dɪ -wee' "klein 'kwɪɑ -sa ke ɪɑ' 'plɑ mɪ -a -juo -wæ -aa -tmʊ.

10 'Kaa -sɔntɪ Kea a mua dɪ -wee' "klein 'kwɪɑ -saa' 'de -a -pee ɛ, -mɛ -aa muɛ dɪ -wee' "klein jua'.

11 Aoa 'jee, -ta 'ɪn nɪɑ "ju -saan" a, -mɛ ka "ju -saan" a wluɑ, 'kamɔ 'ma wlu, -wæ 'ɪn 'ble "ju -saan" 'a tɔ' inaason. 'Kaa 'ɪn -kwɛɛ a nyio -cɔɔn' 'sʊ ɛ, 'ɪn 'bɔ "ju -saan" 'a kplɪn o 'bode.

12 Dɪ -aa -gbʊɑn ja 'de -stɑnwɪ 'dɪ ɛ, ɪ nɪɛ dɪ 'a -sɪi -o, -aa' 'jee- dɪ 'a 'jɔjɾɪ "jɾɪɛ- ke 'pepe, ka nyɔ ɔ -gbʊɑn' "juɑn- -ɛɛ' 'jeɪ -gbɛɪn' 'dɪ ɛ, 'kamɔ ɪ nɪ-. 'Kaa nɔ" jɾɛ' -ɛɛ mu nynia' a muɛ dɪ -wee' "jɾɪɛ- 'jeea' 'pepe. 'De -stɑnwɪ 'dɪ ɛ, dɪ jɾɪ' -nɪ 'e -a se juo- ke 'pepe, 'kaa 'de ɛɛ' 'wɪ tu 'dɪ ɛ, -aa muɛ dɪ -wee' jua' 'pepe, ka Kea juua -aʊn 'pepe ɛ.

13 'De kaan ka la 'ja a, dɪ 'a kɾɛ taan -ɪ sea isɔɪn ɛ, ɪmɪ -nɪ Kea -kwɪ" -tea' ke, dɛ tɔ' "itbaa' ke, nyio 'ɔ -tɪ' kmaa' ke. Dɪ 'a kɾɛ taan -nɪ ɪɑ' "jruoɔ mɛ -nɪ nyio 'ɔ -tɪ' kmaa'.

14

-Paan' Kea 'a -Suu a "nyia nyʊ

1 Ao -pɔn nyio 'ɔ -tɪ' kmaa' i. -Paan' Kea 'a -Suu a "nyia nyʊ ɛ, ao -pɔn -mɪ i -ke. ɪɑ' -jɛ ao 'jea Kea i -tee' kpleiin, ɛmɛ -nɪ ɛ 'je aopʊ ɛɛ' wlu 'wɔn po -wæ ao 'jɪ 'tmʊ 'de aoa' de'dɪ -wi" -pee,

2 dɛ-nʊɛ' nyɔ -ɔɔ poa wlu 'srʊ ɔ sea 'ɕɪɑn a, ɔ se nyio -pee wlu, 'kaa ɔɔ wluɛ Kea -pee. 'De dɛ ɔɔ 'tmʊɑ nyɔ jɾɔ' 'ɔ 'wɔn ɛ 'mii, Kea 'a -Suu -nɪɑ 'de ɔ 'ʊn ɛ, ɛmɛ -nʊɛ' -wæ dɪ -ɪ pɑ 'kwɪɑ ɔɔ 'tmʊ ɪ.

3 Nyɔ Kea poa wlu -kwɪ" -wæ -ɔɔ -tmʊ ɪ ɛ, -mɔ ɔ wluɛ nyioɔpʊ -pee, ɔɔ kuue ʊpʊ 'a dɪ i, ɔɔ -tʊɛ" ʊpʊ 'snɪ -wæ ɔɔ -tʊ" ʊpʊ -tɪ' -kwɪ' i.

4 Nyɔ -ɔɔ poa wlu 'srʊ ɔ sea 'ɕɪɑn a, -mɔ ɔ kuue ɔɔ' -cɛ" 'ɛ dɪ i, 'de nyɔ -ɔɔ -tmʊɑ wlu Kea poa 'bo ɔ -kwɪ" -mɔ ɔ kuue Kea -gbʊ 'a dɪ i.

5 'ɪn nɪɛ "i ao -wee' 'je wlu 'srʊ po -mɔ, 'kaa dɛ -jɛ 'ɪn nɪɑɪ" kplein, ɛmɛ -nɪ Kea 'je aopʊ wlu -kwɪ" po -wæ ao 'jɪ 'tmʊ. Nyɔ Kea poa wlu -kwɪ" -wæ -ɔɔ -tmʊɛ' -mɔ "bɛi ɔ je nyɔ -ɔɔ poa wlu 'srʊ -sɪi. 'Kaa wlu 'srʊ ɔɔ poa -bo ɔ -sɪ wɔ -wæ ɪ 'je Kea -gbʊ 'dɔɛ "jɾɪi nʊ -mɛ nɔɔ "jɾɪi.

6 'De kaan ka 'ma de'dɪ -wi" 'ma -teeɛ' aopʊ i, -bo 'ɪn jɪ 'de aopʊ "klu -wæ 'ɪn 'je wlu 'srʊ po 'de 'ɪn 'je aopʊ -pee wlu 'ee, -mɛ dɛ 'ma 'tmʊɑ 'ee, ɛɛ muɛ aoa' dɪ 'o "sɪɑɑ" ? "ɪn-, -bo 'ɪn nʊ kan' a, ɛ se aopʊ sʊn o poi se. 'De ka -jɔ -bo 'ɪn nʊ -wæ -ɛ -jea aopʊ 'a dɪ 'o "sɪi- ɛ, ɛmɛ -nɪ dɪ Kea -sa 'kwɪɑ 'de 'ʊn -pee -wæ 'ɪn jua o, wlu Kea poa 'bo 'ʊn -kwɪ" o, dɛ 'ɪn 'jea aopʊ tɔɔ ke, ɪmɪ 'ɪn 'je 'tmʊ 'de ao -pee, -wæ -ɪ -je aopʊ sʊn o po.

7 'Ma 'cɛ, 'ɪn nɪɛ "i 'ɪn 'je -tɪ" 'ipoo-. Nyʊ -ʊɑ bla dɪ ka "kwɪ-kwɛɪn ke -sɪ' plʊ nɪɑ, -bo ʊs sɪ bla kpaɪ- kpaɪ- 'ee, ka nyʊ 'je ɪɑ' wlu 'a "kpei- -seea' sʊn nʊ ɛ- ?

8 'De -bo dɔ-klee' ɛ wlu se 'pepe nɪ 'ee, nyɔ wɛ- -je tʊ -fɔndɪ nmae ɛ- ?

9 Aopʊ mɔ -ke ɛ, -bo aoa sea wlu 'srʊ po -wæ dɛ aoa 'tmʊɑ nyɔ jɾɔ' 'ɔ 'wɔn ɛ 'mii 'ee, ka dɛ aoa 'tmʊɑ nyʊ 'je ɛɛ' juosʊn nʊ ɛ- ? 'Mɔ 'na -mɛ ka nyɔ ɔ wluɑ "jei woi, 'kamɔ ɛ nɪ o.

10 Wlu -nɪɑ 'nɔ 'kmʊ "kpei ka ɪɑ' kɾɛ 'je ɪ -tɪ mɔ 'de ɛ, ɪɑ' -jɛ -sea' 'de 'ble -mɛ se nɪ-.

11 'Kaa wlu nyɔ jɾɔ' 'ɔ poa -bo 'ɪn se ɛɛ' wlu tu 'a po ka juo ɛ, -mɛ nyɔ

-oɔ poe ɔ nɛ nyɔ 'srɔ 'de 'ɔn "jri 'de, -wɛe 'mɔ nɪ nyɔ 'srɔ 'de ɔ "jri 'de -ke.

12 Aomɔ -ke -je ao nɛ "i -wɛe Kea 'a -Suu 'jea ao 'kpi "nyɪ 'de ao 'jea dɪ nɔ ɛ, -mɛ -jɪ -jea Kea 'a -jei" naavɔn 'a dɪ ikuu, ɪmɪ ao 'je i-pɔn -gblein' -wɛe -ɪ -je aopɔ isii-.

13 Nyɔ -ɔ poa wlu 'srɔ ɔ sea 'ciɔn a, ɔ 'je Kea i -tee' -wɛe ɛ 'je ɔ ɪa' wɔ -saa' 'a -paan' "jrii nɔ -ke,

14 dɛ-nvɛ' -bo 'ma sea wlu 'srɔ po -wɛe 'ma sea Kea bae ɛ, -mɛ 'ma -suu mɛ -nɪ Kea baea', 'kaa 'ma tɔ' -mɛ se dɛ jrɛ' nɔ.

15 'De -mɛ ka -a -je nɔ 'ja a- ? -A -bɛɛ' -a -je Kea bae 'de Kea 'a -Suu ke -aa tɔ' 'ɔn. 'De -a -je ble 'de Kea 'a -Suu ke -aa tɔ' 'ɔn ke-.

16 -Bo ɛ se kan' -mɔ nɪ, -mɛ -bo -ma sea Kea bae 'de ɛɛ' -Suu 'ɔn ɛ, nyɔ -sea' ɛɛ' wlu tu juo -wɛe -ɔ nɪa 'o ɛ, ka ɔ 'je -Amɛ 'wɔnsɔn nɔ ɛ- ? Dɛ-nvɛ' dɛ -ɪn -tmɔa 'de -ma Kea 'sɛpowlu- 'di ɛ, ɔ se ɛ 'mii 'wɔn.

17 -ɪn -nmɔɔ wlu wɔn 'mɛ -ɪn je Kea 'sɛ po kpiɪn- -mɔ, 'kaa ɛ se ɔɔ' dɪ ikuu-.

18 Dɛ 'ma baea Kea 'de wlu 'srɔ ɛ -sia ao -wee' ɛ, 'ma poe ɛɛ' Kea 'sɛ-.

19 'Kaa -bo 'ɪn nɪ 'e Kea -gbu 'di ɛ, -wɛe 'ɪn 'je wlu 'a kpe -mm" 'tmɔ 'de nyɔ 'jɪ 'mii 'wɔn ɛ, ɛ "paa', ɛ je 'ɪn po wlu 'srɔ -po -po -wɛe ɪ se nyɔ jɔɔ' ɔ dɪ ikuu -sii.

20 'Ma de'di -wi", ao 'bo "nyɪnumɪ" dɪ -ciɛi" nɔvɛ 'de aoa' tɔinaasɔn 'ɔn, ao juo dɪ 'a "kpei- -seea' ka. 'Kaa -bo ɛ -tu" 'e dɛsɔvɔn nɔ-tɪ 'ɔn ɛ, -mɛ ka "nyɪnɔpliɛ nɪa, ao nɪ kan'. 'De -bo ɛ -tu" 'e dɪ "kpei- -seea' -mɛ 'ɛ -tɪ' 'ɔn ɛ, -mɛ ao -kwɛ-ɛ nyɪɔpɔ 'mɛ 'bode.

21 Wlu -crɪa' 'de Kea 'a kɛ' 'di, ɛ ka : Tɔ"bo 'na : Nyɔ 'srɔ 'a wlu ke ɔɔa' wɔn mɪ 'ɪn 'je 'ɔn "duo- -wɛe 'ɪn 'je 'ma 'cɛ nyɔ -pee 'tmɔvɔ- -Bo 'ɪn nɔ ɛɛ' dɛ tu mɔ 'de ɛ, ɔv se 'ma wlu doin" o poi see.

22 Dɛɛ-tɪ 'ma 'da kan' a, ɛmɛ -nɪ wlu 'srɔ poa' -mɛ nɛ Kea 'a jrii' -o 'de nyɔ -sea' Kea juo 'a -tɪ' 'ɔn. ɛ se 'e nyɔ -jua Kea 'a -tɪ' 'ɔn nɪ-. 'Kaa wlu Kea poa nyɔ -kwɪ" -wɛe nyɔ a

'tmɔa -mɪ nɪ 'e nyɔ -jua Kea 'a -tɪ' 'ɔn -o, ɛ se 'e nyɔ -sea' Kea juo 'a -tɪ' 'ɔn nɪ-.

23 -Bo Kea -gbu -wee' 'kɪɛn "jrui -tadue -wɛe ɔv -wee' 'je wlu 'srɔ poa' -pɔn" -te 'de -bo nyɔ -sea' ɛɛ' dɛ tu juo ke nyɔ -sea' Kea 'a -tɪ' tɔ' 'ɔn 'je pa 'de aopɔ "klu 'ee, ka ɔvɔ mu 'daa' a- ? 'Mɔ 'na ɔvɔ muɛ aopɔ sɪanɔvɔn 'daa' o.

24 'Kaa wlu Kea poa 'bo aopɔ -kwɪ" -bo ao -wee' a se ɛ 'tmɔ -wɛe nyɔ sea' Kea 'a -tɪ' tɔ' 'ɔn 'je o, nyɔ sea' ɛɛ' dɛ tu juo 'je 'de aopɔ "klu pa a, dɪ ɔɔ mua 'wɔan' a, ɪa muɛ nɔa' ɔ 'je 'e ɔɔ' -cɛ" pɛe o -gbɔn -wɛe ɔ 'je ɔɔ' dɛsɔvɔn "i juo-, -mɛ dɪ ɔ 'wɔan ɪmɪ -ɪa mu ɔɔ' 'pee 'jea'.

25 Dɪ -pa 'kwɪa 'de ɔ pɛe o ɛ, ɪa muɛ "kpaɛ' 'pɛɛan' -wɛe ɔ 'je ɛ juo. -Mɛ -ta ɔ nɪa ɔɔ muɛ 'kɔi- i "sia' -wɛe ɔ 'je Kea "juɔi -gbɛɛ'- . 'De ɔ 'je wlu ka 'bo ao "juɔi ɔ 'je nɔ : Kea nɪ 'nɔ aopɔ "klu 'mɛ -cɛɛn'-.

Kea -gbu 'a "i -teesɔn

26 'Ma de'di -wi", -ta 'ma jia -craa' la 'bo ka : -Bo ao 'kɪɛn "jrui -wɛe ao 'je Kea -gbɛɛ' ɛ, -mɛ -paan' Kea 'a -Suu "nyɪa aopɔ ɛ, ao juo ɪa' ka. Jrɔ' 'ble 'dɔ -mɔ 'je ble, jrɔ' 'ble dɛ -mɔ 'je nyɔ tɔɔ-, Kea po jrɔ' wlu -kwɪ" -mɔ 'je 'tmɔ, jrɔ' 'ble wlu 'srɔ ɔ sea 'ciɔn a, -mɔ 'je po -wɛe wlu 'srɔ ɔ poa, jrɔ' 'ble ɛɛ' wɔ -sain', dɪ "klein aoa mua nɔa' a, ka ɪ 'jea nyɔ 'a dɪ ikuu, 'kamɔ ao 'jɪ nɔ.

27 -Bo wlu 'srɔ pɔvɔn -tuu" nɪ 'e aopɔ "klu ɛ, -mɛ nyɔ 'sɔɔn e taan mɔ -je wlu 'srɔ po due 'due, -wɛe nyɔ jrɔ' 'jɪ wɔ -sa.

28 'De -bo wlu 'srɔ wɔ-sai se 'o nɪ ɛ, -mɛ nyɔ -ɔvɔ poa wlu 'srɔ ɛ, ɔv "mu wɔn 'de Kea -gbu 'di, ɔv 'beɛɛ' ɔv ke Kea 'e wlu 'de ɔv pɛe o.

29 'De nyɔ Kea a poa wlu -kwɪ" -wɛe -ɔvɔ -tmɔ ɪ -wi" -mɔ ɛ, ɔv 'beɛɛ' ɔvɔ 'sɔɔn e taan 'je wlu due 'due, -wɛe nyɔ -ɔv -sia 'o ɔv 'je 'e dɛ ɔv 'tmɔa 'de -gbɔn.

30 'Kaa -bo nyɔ due' "si wlu" -wɛe Kea 'a -Suu 'je nyɔ jrɔ' -tea i dɛ tɔɔ

'de -mɔ 'je ɛɛ' 'tmɔa' -pɔn" -te ɛ, -mɛ -jɔ -saa "i -mɔ "mu wɔn,

31 dɛ-nvɛ' -bo ɛ ni kan' a, -mɛ wlu Kea poa 'bo ao -wee' -kwɩ" ɛ, ao 'beɛɛ' ao 'ji 'tmɔ due 'due, -wee ao -wee' "klein 'je dɛ dee 'cian, 'de aoa' dɩ 'je iku-.

32 Nyɔ Kea poa wlu -kwɩ" -wee -vɔa -tmɔ ɩ ɛ, vɔa' nyiɔjɔ 'beɛɛ' vɔ 'je Kea 'a -Suu 'a wlu 'wɔɔn-,

33 dɛ-nvɛ' Kea se -pua' -pua -pua' Kea ni-. ɛ niɛ kv piɛ' Kea -o.

Ka ɛ niɛ 'de Kea -gbi -wee' "klein 'dii ɛ, 'ka ka :

34 'Nynɔkpae' -wi" -mɔ ɛ, vɔ -te 'tɩn 'de Kea -gbu 'di, vɔ 'bo wlu 'vɔn "due 'demu. 'Kaa vɔ jaa "jru ja, 'kamɔ ɛ 'crɩɛ 'de Kea 'a kɛ' 'di.

35 'De -bo vɔ niɛ "i vɔ 'je dɛ jre' i -tee' ɛ, -mɛ vɔ -tee vɔa' kvan i 'de -gbein", dɛ-nvɛ' ɛ se ka -cɔɔn' ka ni -wee 'nynɔkpao' 'je wlu 'vɔn "duo- 'de Kea -gbu 'di.

36 -Aee' 'de aopv o 'demɔ Kea 'a wlu 'wɩvɔ- ? -Aee' aoa' 'sɔ -wɔn Kea 'a wlu -nɛɛ ?

37 -Bo nyɔ 'na ɔ niɛ Kea 'a wlu 'kwajaai, -wee ɔ 'na Kea 'a -Suu 'a -paan' -ni 'de ɔ 'vɔn ɛ, -mɛ dɩ 'ma 'crɩa -wee 'ma pɔoa ao -jei" -ta, ka ɩ niɛ Tv"bo 'a kɛ', ɔɔ mu ɩ jua' 'pepe.

38 Dɛ 'ma 'wɩvɔ 'tmɔa' -ta, -bo nyɔ 'na ɔ se 'o 'wɔɔn- ɛ, -mɛ nyɔ 'bo ɔɔ' wlu doin" o pɔoe -ke.

39 -Je ɛ niɛ kan' -mɔ 'ja a, 'ma de'di -wi", dɛ ao 'jea i-pɔn ɛ, ɛmɛ -ni Kea 'je ao wlu 'wɔn pɔ -wee ao 'je ɩ 'tmɔ 'de nyɔ -pee. Nyɔ -poa' wlu 'srɩ vɔ sea 'cian a, ao 'bo vɔvɔ -je de kaan.

40 Dɩ "klein aoa nɔa, ao nɔ ɩ ka -cɔɔn' ka, -wee ɩ 'je "i -tee.

15

Klisi 'a "kunyɔ' sɔn-ti

1 'Ma de'di -wi", -pɔia" -ti 'vɔn 'tmɔa aopv -pee tɛin" 'de-, ɛmɛ 'ma -pɔn 'vɔn 'je aopv -kwɩv o pɔo-. ɛɛ' -pɔia" -ti -tu ɛ, ao kpɩvɩ ɛ sɩn 'sɔɔn, ao pɔ 'sɩn 'de ɛ 'vɔn, 'de ao nyna -sisi'.

2 Ka 'vɔn 'tmɔ ɛ 'de ao -pee, ka 'vɔn "sia 'nynɩ -bo ao nɔ kan' a, -mɛ aoa muɛ 'pɩvɔa' 'jea' -cɛɛn'-. 'De -bo ɛ se

kan' -mɔ ni ɛ, -mɛ aoa' Kea -kwɩ" -tea' se 'de 'ble.

3 Dɛ 'mɔ 'cian ɛmɛ 'vɔn tɔɔ aopv-. 'De ɛɛ' -tajɔ -kɔan -ti' ɛ, ɛmɛ -ni Klisi 'mɛɛ 'de -aa dɩsɩn 'a -ti' 'vɔn, 'kamɔ ɛ 'crɩɛ 'de Kea 'a 'sbɛ 'di.

4 ɔ nmae ɔ i -wee ɔ sɔn "kunyɔ' 'de 'wɩ 'a taan -nɛ 'di, 'kamɔ ɛ 'crɩɛ 'de Kea 'a 'sbɛ 'di.

5 ɔ sɔan "kunyɔ' ɛ ɔ to ɔɔ' -cɛ" 'mɛ 'de Sefasi -pee -wee klai" nynuu -niɛ -puue 'jɔ 'sɔɔn 'jee- ɔ "jriɛ- -ke.

6 'Bo -mɛ 'de, -aa de'di -wi" -vɔ cɛan kmɛ' -mm" "kpei -tie" ɛ, ɔ to ɔɔ' -cɛ" 'mɛ 'de vɔ -pee -ta -due. Nyɔ -vɔ -jee' ɔ "jriɛ- -nɔ, vɔa' 'pla 'mɛɛ, 'kaa vɔa' -tuu"-tuu niɛ 'kmɩ ke.

7 'Bo -mɛ 'de ɛ, ɔ to ɔɔ' -cɛ" 'mɛ 'de Saki -pee -wee ɔɔ' dbɔvɩn -wee' "klein 'jee- ɔ "jriɛ-.

8 -Mɛ 'wɩvɔ 'o -jei" la kpɩn- -wee 'mɔ 'jee ɔ "jriɛ- de 'bɔɔ- nɔ". Ka "ju -ɔ sea ku -wee -ɔ -wɩvɔ niɛ, 'kamɔ 'vɔn ni-.

9 Dɛɛ-tɩ 'vɔn 'da kan' a, ɛmɛ -ni 'vɔn se dɛwɔn ni 'de Sesi 'a dbɔvɩn "klu. 'vɔn se ɔɔ' dɔvɩ 'a 'daa- ka ni-, dɛ-nvɛ' tɛin" ɛ, 'vɔn -tuɛ" Kea -gbu kle -tu -tu 'de-.

10 'Kaa dɛ 'vɔn niɛ 'vɔn -ta, 'saavɩn Kea nɔa 'vɔn "jrii mɛ -nɔɛ" -wee 'vɔn ni ɛ 'vɔn. ɛɛ' 'saavɩn tu se idooa-, 'vɔn nɔɛ dbɔ 'vɔn je Sesi 'a dbɔvɩn -wee' "klein -sii. 'Kaa ɛ se 'mɔ -mɔ ɔ -nɔ' ɛɛ' dbɔ tu ni-, ɛ Kea 'a 'saavɩn ɛ nɔa 'vɔn "jrii mɛ -pɔ 'vɔn sɩn o.

11 -Je ɛ niɛ kan' -mɔ 'jaa, -bo ɛ ni 'mɔ o, -bo ɛ ni vɔvɔ o, ɛ se -ti' kɔn-. Dɛ kɔan -ti' -wee -aa -tmɔa ɛmɛ -ni Sesi 'a "kunyɔ' sɔn -ti. 'De ɛmɛ aomɔ 'jea 'o tɔ' 'vɔn -ke.

-Aa "kunyɔ' sɔn-ti

12 'De ka Klisi sɔan "kunyɔ' -bo ɩa' -ti' a sea 'tmɩvɛ -ta "o -ta 'ee, -mɛ dɛɛ -ti nyɔ jrv' ni 'e aopv "klu -wee vɔ 'na "kunyɔ' sɔan' se ni ɛ- ?

13 'De -bo "kunyɔ' sɔan' se ni ɛ, -mɛ Klisi foo" 'sɔ se "kunyɔ' sɔn -ke o.

14 'De -bo Klisi -mɔ se "kunyɔ' sɔn 'ja a, -mɛ dɛ -aa -tmɔa se 'de 'ble, -mɛ aoa' dɛ tɔ' 'vɔn 'jea' se 'de 'ble -ke, ɛ ni dɛ foo" -o.

15 -Bo ε νι τῷ -τι -wεε 'mευν se "kunyιῶ' σοιν 'de ε, -mε Kea se Klisti "kunyιῶ' -sa -ke. -Bo Kea se Klisti "kunyιῶ' -sa 'de ε, -mε -a -tuu" ε Kea si "kpei-, δε-νυε' -a -wlu ka 'de nyu -pee -a -na : Kea -sa Klisti "kunyιῶ'.

16 'De -bo 'mευν -mu se "kunyιῶ' σοιν 'ja a, -mε Klisti foo" 'su se "kunyιῶ' son -ke.

17 'De -bo Klisti -mo se "kunyιῶ' son ε, -mε aoa' Kea -kwli" -tea' nιe δε foo" 'a 'jo -o. -Mε ao nιe 'e aoa' disain 'di ke.

18 -Bo ε νι kan' -mo ε, -mε nyu -jea Klisti 'a -ti' τῷ 'un -wεε -υυ -mεa υυ bluε "ni -tun.

19 -Bo ε -tu" 'de 'kmu "kpeidi 'a 'su 'a -ti' 'un mo -a -tbaa' Klisti τῷ "i ε, -mε -a -nιe "nmianyυ -o 'de nyu "klu.

20 'Kaa kaan ka Kea -sa Klisti 'de 'mευν "klu 'mε, -wεε ε jo 'kmu de, omo -saa "i -o -son "kunyιῶ' -wεε nyu -tuu"-tuu 'je "kunyιῶ' son 'bo o 'de.

21 Ka 'mεa' jia 'de nyo due' 'un -wεε ε 'kpa 'no 'kmu "kpei ε, 'kamo "kunyιῶ' soan' jii 'de nyo due' 'un -ke.

22 'De ka nyu -wee' "klein nia Adam 'a "nynuu- -wεε 'de εε' -ti' 'un υυ -wee' a 'mεa a, 'kamo nyu -ke Klisti "sia "i υυa mu 'kmu de jia' 'de εε' -ti' 'un.

23 'Kaa jro' 'blee o' -ne -ton, Klisti mo -saa "i -o -son "kunyιῶ', 'de -sonti o' mua de jia' a, εmε nyu -nia o' nyu 'je "kunyιῶ' son -ke.

24 'Bo -mε 'de ε, 'kmu a muε -kwea'. 'De -sonti Klisti a mua tu 'a "jru kpa' 'bo "ikmadι ke nyuwon-siidi -wee' "klein "kpei ε, 'bomo o' mu o "Bo Kea Tu"bode -wee' "klein "nyia',

25 δε-νυε' o 'je 'nyu 'wlu -o mamaυ 'su o 'je o' tonyu -wee' "klein o' bu -son ku 'un nu.

26 O' tonyu 'a de 'bo' -no -o' mua iscan' a, εmε -ni 'mεa'.

27 To' -o, ka ε 'cruta 'de Kea 'a 'sbe 'di, 'kamo ε νι -ceen'- . Wlu -cruta' ε 'naa : Kea -tuε" di -wee' "klein 'de o bu -son. -A -je kan' 'mε 'pepe Kea -ε -tua" di -wee' "klein 'de o bu -son ε, εε' -ce" 'kpa sie 'o 'ε, δε-νυε' εmε -nyu" o "ikmaa'.

28 -Bo di -wee' "klein jaa "jru ja 'de

Kea 'a "Ju -pee 'su ε, o' -ce" 'kpa 'je "jru ja jaa 'de o "Bo -o -te' o di -wee' "klein kwa -pee -ke. -Wεε Kea 'je di -wee' "klein 'un ni, 'de ε 'je di -wee' "klein "jru kpo' ni-.

29 Ao naa to' i ke, -bo 'mευν se "kunyιῶ' σοιν 'dee, -mε nyu -nia 'de aopy "klu -wεε -υυa pooa "ni "jru 'de 'mευν 'a 'nyu 'un ε, δεε-τι υυa nu kan' a- ? Ka "o ka ε 'je ε νι mo' o -ce" ke ε, δε υυa nua 'mυa-, ε se 'de 'ble.

30 -Bo 'mευν se "kunyιῶ' σοιν 'de ε, -mε δεε-τι -apy mo di 'mεa' 'wain- 'de no' "o no' 'di ε- ?

31 'Mo aoa 'jea i ε, 'un -tee 'mεa 'a kein"ke 'de 'wι "o 'wι -wee' 'di. 'Ma de'di -wi", ka 'ma 'tmυ ε, ke' ni -ceen'- . -Wεε aopy -o -nia -aa 'Blei Sesi Klisti 'a nyu ε, δε 'ma poa -tuosun de 'de aoa' -ti' 'un ε, ka 'ma 'tmυ ε, ke' ni -ceen'- -ke. -Ti' 'a kpe 'soon 'un 'tmυa ι -wee' nιe to' -ti -o.

32 -Ta 'un nua 'bo Efesi tein" ε, 'un ke kpyonmi -fon' -fon -fon. -Bo ε νι 'e nyio' 'un mo 'un nuυ εε' δε tu 'ee, -mε δε 'un 'je 'o -mo 'je ε- ? -Bo 'mευν se "kunyιῶ' σοιν -mε δεε -ti δε -nua' -a 'tun ε, -aa' nu -mε 'ja a- ? -Mε ka "nua -ε -pooa 'da a, -a nu kan' ε 'na : -A di -a -na 'de -stanwι 'di, δε-νυε' -aa muε 'mεa' -klae"-.

33 Ao 'bo aoa' -ce" 'sre ipooε, nyu -υυa kpln nynia "jrii -bo υυ ke aoa sea na a, υυa' kpln sain a muε aoa' kpln 'dce dooa' see.

34 Ao ji 'o -jei" de, ao 'bo desavn nyε. Δεε-τι 'ma 'da kan' a, εmε -ni nyu jru' -ni 'de aopy "klu -wεε -υυ se Kea juo-. Wlu -jeε -mε 'bleε aoa' -tin'.

'Kmu dee ke ku dee ke

35 Nyu jro' 'beεε' o 'je wlu ka o 'je nu : Ka 'mευν -mu 'je "kunyιῶ' son sun nu ε- ? 'De ku -je υυ 'je 'ble ε- ?

36 -In -gbun ka -ma nyio tu sea to'di ni ε ! -Bo -in po tu jo -klu' εε' -soan 'su εε jea mεε ?

37 'De tu jo -in poa 'e -klu' ε, εε' 'koun" -εε mεa ε ke εε' 'jo -in poa 'e -klu' se δε due' ni-. -Bo ε νι krou" jo "kpaan o, -bo ε νι tu "o tu 'a 'jo o, δε "o δε ε 'je νι ε, εε' "koun -εε mεa

ε ke εε' 'jɔ -ɪn poa 'e -klu' se de due' nɪ-.

38 Kea me -ε -nyɪ" ku, ka eme nɪa "i ε, 'kamɔ ε nɪ -wεε tu jɔ -wee' "klein 'ble ɪa' -nɪ ku due 'due.

39 Dɪ "klein -nɪa 'kmɔ ε, ɪa' -sɪen' se due' nɪ kan'. Jrε' nɪε εε' -nε ka, jrε' nɪε εε' -nε ka. nyɪɔ 'ɔ -nε -sɪen' nɪε εε' -nε ka, 'kwɪa 'dinmi 'a -nɪ -sɪen' nɪε εε' -nε ka. Nɔvɪ 'a -sɪen' o, -smii'a -sɪen' -seea' "kpei-.

40 Dɪ -nɪa 'e jaɒn 'di 'bleε ɪa' -nε nɪsɒn, -wεε dɪ -nɪa 'nɔ 'blɔa- "kpei 'ble ɪa' -nε nɪsɒn. Dɪ -nɪa 'e jaɒn 'di 'bleε ɪa' -nε "jriinmɔsɒn, -wεε dɪ -nɪa 'nɔ 'blɔa- "kpei 'ble ɪa' -nε "jriinmɔsɒn.

41 Jrɔ 'bleε εε' -nε fansɒn -wεε 'cɔ 'ble εε' -nε fansɒn, 'de 'cɔ-sɪn 'ble ɪa' -nɪ fansɒn -ke, -wεε 'cɔ-sɪn foo" 'sɔ 'a fansɒn -seea' "kpei-.

42 Ka tu jɔ nyɔ a poa 'de -klu' ε ke εε' 'kɔun" -seea' "kpei ε, 'kamɔ ε nɪ -ke 'de nyɪɔ 'ɔ -tɪ' 'ɒn. -Bo nyɔ 'me ε, ka tu jɔ nɪa, 'kamɔ ɔ nɪ-. -Bo nyɔ po ɔ 'e "klu ε, ɔɔ -sɔan'. 'Kaa -sɔntɪ Kea a mu ɔ "kunyɪɔ' -saa' a, ku ɔɔ mua 'blea' ε se -sɔan i 'bode.

43 -Ta nyɔ a poo ɔ 'e -klu' ε, ɔɔ' "ku se 'je ka nɪ-, ɔ se 'kprɪ 'ble, ɔɔ' -suua' i. 'Kaa -bo ɔ sɔn "kunyɪɔ' ε, ɔɔ nmɔ "jrii, -wεε ɔɔ 'ble 'kprɪ.

44 -Ta nyɔ a nmae ɔ i ε, -me ɔ 'bleε 'blɔku. 'Kaa -bo ɔ sɔn "kunyɪɔ' ε, ɔɔ muε jaɒn 'di ku 'blea'. -Bo 'blɔ ku nɪ εε' -nɪ ka a -me ku dee -je Kea 'a -Suu a "nyɪa nyɔ ε, -me 'je εε' -nε ka nɪ -o -ke.

45 De -crɪa' 'de Kea 'a 'sbε 'di ε 'naa : Adam ɔ -nɪa "i-saanyɪɔ Kea nɔa ɔ nɪε nyɪɔ -o -wεε Kea po ɔ 'kmɔnɪfeεs' 'mla, 'de ɔ nɪ 'kmɔ. 'Kaa Adam -jɔ -bɔɔa' de -ɔ -jɪa' ɔ nɪε -Suu -εε -nyɪa" nyɔ 'kmɔnɪa' dee -o.

46 ε se -Suu 'a -nε dɪ mɪ -saa "i -ɪ jɪ nɪ-, 'kaa ε nɪ 'blɔ ku 'a dɪ mɪ -saa "i, -wεε -Suu 'a -nɪ dɪ 'bɔɔ- de.

47 "I-saanyɪɔ Kea nɔa ɔ 'wɔbε 'e 'blɔ 'ɒn, -me ɔ nɪε 'blɔa 'a de -o. -Jɔ -tba' 'o ε, -mɔ 'wɔbε 'e jaɒn 'di.

48 "Ju Kea "dua 'blɔ 'ɒn -wεε ε nɔa ɔmɔ -ke nyɔ -nɪa 'nɔ 'kmɔ "kpei

-kooɔ'- . 'De ka "ju -wɔbα 'e jaɒn 'di nɪa, 'kamɔ nyɔ -nɪa 'e jaɒn 'di nɪ-.

49 'De ka -a -ke "ju -ɔ -wɔbα 'e 'blɔ 'ɒn -kɔɔa' a, 'kamɔ -a -ke -jɔ -wɔbα 'e jaɒn 'di a mu -kɔɔa' -ke.

50 'Ma de'di -wi", de 'ɪn nɪa "i 'ɪn 'jea 'tmɔ, ε ka : nyɪɔ 'ɔ ku -je 'blɔ nɔa, -wεε -ε -blea -sɪen' ke nymɔ ε, -me se 'e Kea 'a 'kmɔ dee 'ɒn pai. Dɪ -a mua -sɔan' a, ɪ se ε 'bεε- ɪ 'je dɪ sea' -sɔan' -ta 'ble 'kpa.

51 'Ma 'cε, ao po doin" i 'ma jɪε de jrε' 'kwɪa -saa' 'de ao -pee. εε' de tu me -nɪ -a -wee' "klein se 'mei kan', 'kaa -a -wee' "klein a muε fai" pooa'

52 'de "jriε-tε due' kɔvɪn -gbai' 'di, nɔ" -ε 'di de'bɔɔ- dɔ-kleε a mua wɔa' a. -Bo dɔ-kleε -nε wɔ 'sɔ ε, 'mevɪn a muε "kunyɪɔ' sɔan' -wεε vɔ 'je ku -ε sea' -sɔan' -ta 'ble 'je. 'De Kea 'je -a -wee' "klein fai" poo-.

53 -Aa ku -εε mua -sɔan' -ta, -me 'je fai" pooε -o, -wεε -a -je ku -ε sea -sɔan i 'ble. -Aa ku -εε -mea -ta, ε 'je fai" pooε -o, -wεε -a -je ku -ε -sea' 'mei 'ble.

54 -Sɔntɪ dɪ -nɪa 'mɔa- ɪa mua nɔvɪa' a, -sɔntɪ dɪ -a mua -sɔan' ɪa mua fai" pooa' -wεε ɪ 'jea dɪ -sea' -sɔan' -ta 'ble 'kpa, 'de dɪ -ɪa mua 'mea' ɪa mua fai" pooa' -wεε ɪ 'jea dɪ sea' 'me -ta 'ble 'kpa a, 'bomɔ wɔ -crɪa' 'de Kea 'a 'sbε 'di tɛin" εε mu 'o nɪnɪa'. εε' wɔ tu 'naa :

'Mea' sɔn i, ε blɔε "nɪ -tun 'bode. 'Kɔmɔnɪa' kpa tɔ 'a "jrɔ 'me.

55 'Mea' se tɔ 'a "jrɔ kpaɪ 'bode 'bo 'kmɔnɪa' "kpei. 'Oo 'mea', -ma "ikmaa' -εε kprɔan nyɔ -kwɔb -me 'de ε 'bode ε- ?

56 'Mea 'a "ikmaa' 'wɔbε 'e de savɪn 'ɒn. 'De -bo de savɪn 'a "ikmaa' 'je "blɔ 'wɔb ε, -me ke' me -εε -se "blo.

57 'Kaa Kea 'se-, emε -ε -nyɪ" -avɪ Tɔ'bo Sesi Klɪsɪ -wεε -a kpa tɔ 'a "jrɔ 'de de savɪn "kpei 'de ɔ 'ɒn.

58 'De εε' -tɪ' 'ɒn ε, 'ma de'di -wi", aopɔ -ɔɔ -tɪ' 'ɪn kma, ao nɪna -sɪsɪ', ao 'bo -kwɔlin' 'wɔbε, ao nɔ Tɔ'bo 'a dɔbɔ, ao 'je nɪa mu. -Bo ao ke Tɔ'bo "sɪi- "i ε, -me dɔbɔ aɔa nɔa, ε se dɔbɔ foo" nɪ-.

16

'Wei vu -sa 'de Selisalem Kea -gbu 'a -ti 'un ε

1 Kaan ka la 'ja a, 'ma jje 'wei -ti 'tmva'. 'Wei ao -sa 'de Kletien -nia Selisalem 'a 'nyni 'un 'a -ti' ε, -me de 'un 'tmva 'de Kea -gbi -nia 'e Galasiblua "kpei -pee me ao 'je nu -ke.

2 -Bo -kwlewɪ o 'su ε, 'wei ao 'jea -sa due 'due ε, ao -te ia' -ne ka. De jro' 'bεεa kwai ε, emε o 'je 'o de o 'jea "kpei -sa, -wee o 'je kpoi" -tee 'de o o -gbu". Ao 'bo 'ma jia' 'dei -tes -wee ao 'bo 'wei -saa.

3 -Bo 'un ji 'de aopu o 'su ε, -me de 'un 'jea nu ε, emε -ni 'un 'je 'sbɪ 'cri -wee 'un 'ji nyu ao nia 'i ao 'jea dbo "kpei -tu" 'de vu 'je aoa' -paan' Selisalem kpa.

4 'De -bo 'ma -ce' 'kpa 'a mua' kon -ti' ε, -me vu ke 'ma -a muε mua' -ke.

Poo nɪε "i o 'je 'dɒva' mu

5 -Bo 'ma sea 'de aopu o ji ε, 'un 'je 'e Masedoani cεen-, de-nue' 'ma muε 'e Masedoani cεean' see.

6 "Ko 'ma muε 'de aopu "klu 'wɪ nva' a-, "ko 'ma muε 'o nia' 'su no' nyɔ 'o kpa 'dɒva' 'je "jei- -kwe- ε, -me -sonɪ 'ma mua 'de aopu "klu 'wɪva' a, aoa muε 'un sun o poa' -wee -ta 'ma mua -bo 'ma sea 'o mu ε, ao 'je 'un -jei" kpa.

7 -Bo 'un ji 'de no" -nia 'mva- 'di ε, 'un se ε 'inɪ 'un 'je 'o aopu o -tie" cen 'su 'un 'je -si', 'kaa -bo Kea 'won ε, 'ma muε 'bo aopu o 'wɪ nva'.

8 'De 'kamɔ 'ma -pon 'un 'je 'o aopu o 'wɪ nu -mɔ -o, 'kaa 'ma muε -ta Efesi nia' ke mamaυ 'su Pantekoti 'a 'wɪ 'je 'un jεε-,

9 de-nue' Kea kaien -je won 'bo 'un "juɔi -wee 'un 'je dbo klaa" nu 'bomu. Nyu -jea 'un -je de kaan -bo vu -ti "i mɔ 'de ε, dbo -nia 'o 'ma mu ε nva' 'su.

10 -Bo Timote ji 'de aopu o ε, ao kpun o sun 'soon -wee o je sun -kwɪ" 'nεε- 'de aopu "klu, 'kaa o ke 'ma -a nuε Tv"bo 'a dbo.

11 Nyɔ jro' 'bo o -fluεn. Ao jo -jei" 'de ku pee' 'un -wee o 'je 'no 'un o ji, 'un ke -aa de'di -wi" ke -aa fuɔ'.

12 'De -bo ε -tu" -aa de'di Apolɔstɪ -mɔ ε, 'un 'tmvɔɔ' kpe -tuu"-tuu -wee o ke -aa de 'di jru' 'je 'de aopu o ji, 'kaa o se 'o 'won- kaan ke. -Bo no' 'kpa 'de o 'kwa a, o muε jia' see.

Poo a -tuε" Kea -gbu 'sni ke'wle

13 'Ma 'ce, ao -te "jriε- "i aoa' Kea -kwɪ" -tea' 'bo -kwɪn 'wɪvε, ao -kwe-ε Kletien 'me 'bode, ao kuu 'dii.

14 Di "klein aoa nva ao nu i 'de ba 'a -ti' kmaa' 'un.

15 'Ma de'di -wi", ao 'je kan' 'me 'de Akaiblua "kpei ε, Stefanastɪ ke o ' -gbu" -son nyu ke vu vu -saa "i -vu -je Sesi 'a -ti' to' 'un. Uva' nyu tu ε, vu "nyte uva' -ce" Kea -wee vu 'je Kea 'a -jei" naavn sun o po.

16 'Ma bae aopu 'me nyu ka vu nia -vu -nia kan' a, ao -te' vu vu 'a ni', ε ke nyu -vu -ke uva nva dbo -tadue ke.

17 De Stefanastɪ o, Fotinastɪ o, Akaikistɪ jia 'no 'un o 'bo aoa' -tein ε, ε nmɔɔ 'un 'di won, de-nue' aomɔ teen 'un o.

18 Vu jaa 'ma pee ja ka vu jaa aoa' pee ja -ke ε. Uva' nyu tu nɪε -ti' o po ka- !

19 Kea -gbi -nia 'no Asiblua "kpei vu 'na vu vu -je aopu. Akilastɪ ke Prisɪlɪ ke, Kea -gbu -nia 'e vu vu o -gbu" -son 'na vu vu -je aopu -jee -jee"- 'de Tv"bo 'a 'nyni 'un.

20 -Aa de'di -wi" -wee' "klein 'na vu vu -je aopu. Ao -gblee ba -kwɪ" ka de'dinyu a nva.

21 'Mɔ Poo 'un 'na 'mɔ -je aopu. 'Ma 'jewlu -nε, 'ma -ce" 'kpa 'a sun -cri -mε.

22 Nyɔ o sea Tv"bo 'a -ti' kma a, -mɔ nɪε 'e Kea 'a 'daɪn -son 'de Suifwlu 'di : Maranata ! ε 'de me -ni -aa Tv"bo, -un ji !

23 -Aa Tv"bo Sesi 'a "diwan kpun aopu !

24 'Ma 'ce, 'un kma ao -wee' "klein 'a -ti', de-nue' -a -wee' "klein ke Sesi Klisi "siε "i.

'Sbε 'ε κπε 'sɔɔn -nε Pɔɔ pooa Kea -gbu -nia 'e Korenti -jei" ε

Jewlu-

¹ 'Mɔ Pɔɔ, Kea -nιε "i -wεε 'ιn nι Sesi Klisi 'a dboi, 'mɔ ke -aa de'di Timote ke -apυ -ɔɔ ja Kea -gbu -nia 'o Korenti ke Kea 'a -jei" naavn -wee' -nia 'e Akaiblua "kpei 'sbε-.

² -A "Bo Kea ke -aa Tυ"bo Sesi Klisi po aopυ "diwan -wεε υυ 'je ao pεε 'a blua' "nyi.

Pɔɔ a pɔε Kea 'sε-

³ Kea -ε -nia -aa Tυ"bo Sesi Klisi "Bo ε, -a -bεε' εε' 'nynι "i. Εμε -nι "Bo -wεε -εε -je nyυ 'a wεε-. 'De ε 'υn mɔ nyυ -ti' -kwli' i -tua" 'a κπε -wee' 'wlv.

⁴ Ka -aa -jea -aa -cε" wɔn 'de 'kle 'a κπε -wee' 'kwa a, 'kamɔ εε -tu" -a -ti' -kwli' i, -wεε nyυ -υυa jiiia 'de 'kle 'a κπε -wee' 'υn ε, 'de -a -je υυa' -ti' -kwli' i -tua" 'bεε- -ke. Ka Kea nυa -aa -ti' -kwli' i -tu" sυn ε, 'kamɔ -a -je nυ -wεε -a -je nyυ jrv' sυn o po.

⁵ Δε-nυε' δε -a -ke Klisi "sia "i mε -nυε' -wεε ka ɔ 'jea 'kle ε, 'de -aa -je 'kle kan'. 'De ka 'kle -ε jia -a "kpei, ε -tia "i ε, 'kamɔ -aa -tuu" ε -ti' -kwli' i -ke.

⁶ -Bo -aa sea 'kle 'je ε, -mε ε nι 'de aoa' dι 'a ikua' ke aoa' 'pυυa' 'a -ti' 'υn -o. 'De -bo -a -tuu" ε -ti' -kwli' i ε, -mε aopυ mɔ -tuu" ε -ti' -kwli' i -ke, -wεε ao 'je 'kpi 'ble. 'De -bo 'kle -aa -jea -bo aoa se ε 'je ε, ao 'je pεε "wɔin 'bεε-.

⁷ -A -je kan' mε 'pepe -wεε -a -tee' -kwli" see 'de aoa' -ti' 'υn, δε-nυε' -a -juε' 'kle -a -cεεan 'υn -bo aoa sea ι 'υn cεεn ε, -mε ka ao ke -a -gblea' 'kle 'υn ε, 'kamɔ Kea a mu aopυ -ti' -kwli' i -tuu" 'a -ke.

⁸ Tɔ' -o, 'ma de'di -wi", -a -nιε "i ao 'ji juo, 'kle 'a -je wε- nyυ se -a -tu" 'de Asiblua "kpei ε- ? 'De εε' 'kle tu 'a "ikmaa' 'υn ε, 'kpi mυε -a "iwaα' 'de-, ka -a -jea 'kmυ nι mɔ -a sι juo-.

⁹ Kιn, δε -a -naa tɔ' i 'de εε' nɔ" tu 'di ε, εμε -nι -a -na -aa 'mε nɔ" nynι'. -A -wɔɔn' 'kmυwlv-tι 'mε -wεε -a je -aa -cε" -kwli" -te', 'kaa Kea -εε -sa' nyυ "kunyιɔ' ε, εμε -a -te' -kwli".

¹⁰ Εμε -seie' -avn, εμε -εε mu -a -seia' 'de 'mεα' -nε 'kwa. -A tβε tɔ' "i, εε mυε -a -seia' ke'wλε 'de nya,

¹¹ δε-nυε' aopυ mɔ -ke ε, aoa baεε -aa Kea. -Jε ε nια kan' -mɔ ε, -mε baewlu ao ke nyυ -tuu"-tuu poa 'de -aa -ti' 'υn ε, Kea a mu ε κpυn 'a -wεε ε 'je -a 'saavn "jrii nυ, 'de nyυ -tuu"-tuu 'je ε 'sε po -ke 'de -aa -ti' 'υn.

Pɔɔ se Korenti de mu

¹² Δε -εε -tuosυn -aa poa de ε, εμε -nι -a -je kan' mε dι "klein -a nυa, -a nυι' 'de pεε 'dɔε 'υn, ka nyυ 'srεipoa' sea 'de -a 'υn nι ε, Kea juι'. Ε se -aa nyιɔtɔ' mε -a -pεn "kpei -wεε -εε po -a -je o nι-, Kea 'a 'saavn mε -εε po -a -je o. -Ta "o -ta -a -cεεan, 'kamɔ -aa nasυn nι- 'de nyυ -wee' -pee. -Ta -a -jiiia 'de aopυ "klu ε, dι -a nυa, ι cεn 'o -mɔ -tie".

¹³ Wlv -bo ao nυ 'dii -wεε ao 'jea 'mii 'wɔn ε, υmι -aa -cρι 'de -aa 'sbε 'di -wεε -aa poo aopυ -jei". 'Sre jre' se 'e ε -sɔn nι-. 'In 'je kan' mε ka δε -aa -tmυa aoa mu ε 'mii 'wɔan' 'pepe 'wι jre' o ε.

¹⁴ Δε 'ιn 'tmυa ao 'wɔn εε' tɔo 'mii -wε- la. -Sɔntι -aa Tυ"bo Sesi a mua de jia', ao 'bεε- ao 'je -aa -tuosυn de po 'de -aa -ti' 'υn, -wεε -apυ mɔ 'je aoa' -tuosυn de po 'de aoa' -ti' 'υn -ke.

¹⁵ Δε 'ιn naα tɔ' i -wεε 'ιn 'na 'ιn 'je 'de aopυ o ji, εμε -nao. 'In nιε "i -wεε 'ma 'de aopυ o jia 'a κπε 'sɔɔn -nε 'je ao 'dɔε "jrii nυ 'de-.

¹⁶ -Ta 'ma jiiia 'nɔ Masedoanι ε, 'ιn mυε 'de aopυ o cεεan' 'de-, -bo 'ma sea 'nɔ 'wlv ke'wλε ε, 'de 'ιn 'je 'de aopυ o cεεn-. -Bo 'ιn nυ kan' 'de ε, -mε ao 'bεε- ao 'je 'υn -jei" kpa 'de Suide 'de-.

¹⁷ Δε 'ma -pɔan nυa' i -nε 'ee, aomɔ 'na 'ιn se nɔ" nya sie, 'ιn se tɔ' inaa- ? -Aee' aomɔ 'na 'ma nyιɔtɔ' mε -εε po 'υn -je o, -wεε 'ma nυ "ιn- ke kιn -taduee ?

18 Tɔ' -o, Kea 'a poo wlu fai", emε -ti wlu -aa -tmɔa 'de ao -pee ε, ε se "ʉn- e kiun mi -aa -bee "jrii- -wεε -aa -tmɔ nɪ-.

19 Dε-nɔε' Kea 'a "Ju Sesi Klisi -ɔɔ -ti' 'mɔ e Silasi ke Timote 'tmɔa 'de ao -pee ε, ɔ se ji -wεε ɔ 'je kiun ke "ʉn- nɔ -tadue, 'kaa ɔmɔ nɪε Kea 'a kiun -o.

20 Dɪ "klein -ta wlu Kea cεan -tie", ɔmɔ ɪ cεen 'ɔn -wεε ɪ nyɪni 'o. Sesi Klisi -nɔ, ɔmɔ -ɔɔ 'nyɪni 'ɔn -aa nɔɔ tɔ' -o, 'kamɔ ε nɪ-, -wεε -aa -bεε' Kea 'a 'nyɪni 'i.

21 'De Kea 'a -cε" 'kpa mε -nɔε' -wεε ao ke -a -ku 'e 'dei 'de Klisi 'ɔn, emε -ε -nyɪ" -aɔn εε' -Suu -wεε ε 'je 'de -a 'ɔn "ti.

22 Emε -tu" -a juo 'ʉn -ke -wεε -ε -po Suu 'a crɔn' 'de -a pεe o.

23 Dε 'ma 'tmɔa -ta, Kea mε -nɪ 'ma -ti' 'a -ta 'jei. -Bo 'ʉn 'tmɔ sɪ ε, ε 'bεε-ε 'je 'ɔn 'kmɔ -sa. 'ʉn se ε "ʉn 'ʉn 'je aopɔ "bli -cε" -wεε ao 'je "jrii "kae-, emε -ti 'ʉn se 'de Korenti de ji.

24 -A se ε -pɔn -a -je aopɔ wɔn -sii -wεε -a -je ao dε tɔ' 'ɔn 'jea' wɔn -tuu"-, 'kaa -je aoa' Kea -kwl" -tea' -mε nɪa -sisi' ε, -mε -a -nɪε "i ao ke -a -je sɔn o bee-, -wεε ao 'je 'e 'mɔa- 'ɔn nɪ-.

2

1 'ʉn cεn wlu -tie" 'ʉn 'na 'ʉn se 'de aopɔ o de jii 'de "jrii "kaea' 'ɔn,

2 dε-nɔε' -bo 'mɔ "kae- aopɔ "jrii 'ee, -mε nyɔ -wε -je 'ɔn 'mɔa- pεe o po ε- ? 'Mɔ 'na aopɔ 'ʉn "kaea "jrii aopɔ -oo ?

3 Dε -nɪa 'emu -wεε 'ma pooa aopɔ 'sbε -jei", emε -nao. 'ʉn se ε -pɔn -wεε -bo 'ʉn ji 'de aopɔ o 'de nyɔ -ɔɔ -jea 'ɔn 'mɔa- pεe o po ε, ɔ 'je 'ɔn "jrii "kae-. 'De 'ʉn 'je kan' 'mε -bo ε -tu" aopɔ mɔ ε, 'ʉn -tee ao -kwl", -sɔntɪ 'ʉn nɪa 'e 'mɔa- 'ɔn ε, -mε aomɔ nɪε 'e 'mɔa- 'ɔn -ke.

4 Tɔ' -o, -ta 'ma 'crɪa 'sbε -nε 'ma pεe o "kaeε "jrii, 'ma pεe a "wee", "miini pa 'ma "jri 'mε. ε se -mε 'ʉn 'je aopɔ "jrii "kae- mε 'ma -pɔin nɪ-, 'kaa ka aoa' -ti' kmaa' -ε -nɪa 'de 'ɔn pεe o ε -sia' -jei" ε, emε 'ma -pɔn ao 'je juo-.

Ao 'wlv desavnvi 'a -kɔ "kpei

5 -Bo aoa' nyɔ due' nɔε -wεε "jrii "kaea' 'je 'de aopɔ "klu 'kpa a, -mε ε se 'mɔ ɔ "kae- "jrii nɪ-, aopɔ ɔ "kae- "jrii. 'De 'ʉn se ε "ʉn 'ʉn 'je dε "ni 'di -sii, -bo ε se ao -wee' mɔ ɔ "kae- "jrii nɪ ε, -mε aoa' 'pla mɔ ɔ "kae- "jrii.

6 ɔɔ' nyɔ tu ε, -bo aoa' -tuu"-tuu 'bεε- wlu 'ɔn -wεε ɔɔ 'je ɔ 'de ao "klu -sa -wεε ɔɔ 'je ɔ kplɪn 'kwa i-sa a, -mε ε sie kan' la.

7 Dε -je ao 'jea nɔ kaan a, emε -nɪ ao 'je ɔɔ' -kɔ "kpei 'wlv -wεε ao 'je ɔɔ' dɪ ikuu-, 'de ɔ je "jrii "kae- mamaɔ 'sɔ 'kpi je ɔ "iwa.

8 'De εε' -ti' 'ɔn dε 'ma -teea' aopɔ i ε, emε -nɪ 'ma bae aopɔ 'mε ka ao kma ɔɔ' -ti', ao to εε' sɔn 'de ɔ -pee -wεε ɔ 'je 'de aopɔ "klu de ji.

9 Dε -εε -ti' 'ɔn 'ʉn pooa aopɔ 'sbε -jei", emε -nao. -Wεε -bo aoa sea 'ma 'sɪ doun" o po 'de dε "o dε 'ɔn ε, -wεε 'ʉn 'je kan' 'je.

10 'Bo -mε 'de ε, nyɔ "o nyɔ -ɔɔ desavn ao -kɔa', 'mɔ -kɔ' ɔɔ' desavn 'mε -ke. Dε 'mɔ -kɔa' 'ʉn -kɔε' 'bo Klisi "juɔi 'de aoa' 'dɔε 'a -ti' 'ɔn,

11 -wεε ka "o ka ε 'je ε nɪ ε, Satan je tɔ 'a "jru kpa 'bo -a "kpei, dε-nɔε' dε ɔɔ -pɔan' nɔa' i ε, -a -juε' 'pepe.

Dε -εε -sɔɔn Pɔɔ -tua" 'bo Troasi

ε 12 -Ta 'ʉn jiiia Klisi 'a -pɔia" -ti 'tmɔa' 'bo Troasi ε, 'bomɔ Tɔ'bo nɔ 'ɔn 'saavn "jrii -wεε ε "nyɪ 'ɔn nɔ" -wεε Kea 'a wlu 'ʉn 'tmɔa nyɔ 'wɔɔn-εε' doun" opo-tɪ.

13 'De -mε 'kamɔ 'ma pεe se blu, dε-nɔε' 'ʉn se -aa de'di Titɪ jεε-. Emε -ti 'ʉn po nyɔ -nɪa 'o Troasi wlu -wεε 'ʉn mu 'de Masedoanɪ -blɔa "kpei.

Sesi Klisi kpa tɔ 'a "jru 'mε

14 Ka "o ka ε 'je ε nɪ ε, -a po Kea 'sε-, emε -nɔε' -wεε -apɔ -ɔ -ke Klisi "sia "i ε, -aa kpa tɔ 'a "jru jeejee. -Ta "o -ta -aa mua -aa -tmɔε Klisi 'a -ti' -wεε nyɔ 'je ɔ juo-, ka -dai'klɔ nɔ 'dɔε -ε -gbaa -ta -wee' i nɪa, 'kamɔ ε nɪ-.

15 Dε -a -nɪa 'ɔn 'de Klisi 'ɔn ε, ɪa' 'nɔ nmɔɔ 'e Kea 'mlai. εε' 'nɔ -gbaa i 'de nyɔ -ɔɔ -jea 'pɔɔa' ke nyɔ -ɔɔ sea 'pɔɔa' 'je "klu.

16 Ξε' 'ny a 'tmυε 'mε -ti 'de nyv -vυa mua 'mεa' -pee -wεε εε 'tmυ 'pυ-ti 'de nyv -vυa mua 'pυυa' -pee. 'De nyv wε- -ni -mυ 'a wlu tu 'a 'tmυ ka 'nυ 'kmυ ε- ?

17 Ka nyv -tuu"-tuu a -saa' Kea 'a wlu "i -wεε vυa 'tmυε, -amυ 'o nυ kan'. 'Kaa -aa -tmυ Kea 'a wlu 'mε 'de pεε 'dεe 'υn. 'De Kea -dbo' -avn -wεε -a -je Klisi 'a -ti' 'tmυ 'bo Kea "juoi.

3

Dbεεδε dee 'a dbonυvυn

1 -Bo -aa sea wlu -nυa 'mυa- 'tmυ 'ee, -mε ao 'na -aa -bυυ' de ke'wλε -aa jea -aa -ce" -ti' o poo ? -Aee' aomυ 'na -a -nυε nyv jrv' "blii ? Aomυ 'na -aa -pυn nyv 'je -a 'sbε "kpei -tu" -wεε υυ 'je -a -ti' o po 'de ε 'di 'de ao -pee ? -Aee' aomυ 'na -aa -pυn ao 'je -a 'sbε "kpei -tu" -wεε ao 'je -a -ti' o po 'de ε 'di 'de nyv -pee ?

2 "Iυn-, ε se kan' nυ-, aoa' -ce" 'kpa mυ -nυ -aa 'sbε -ε -crua' 'de -a pεε o ε. Ξε' 'sbε tu ε, εmε -nυ aoa' 'kmυ nyv -wee' "klein a 'jeea "jrie-, υυ 'bεε- υυ 'je ε 'dii nυ.

3 Ka ao nυa Klisi 'a 'sbε o 'crua 'de -aa nυυdbo 'υn ε, ε se 'kwla pa. Ξε' 'sbε tu ε, 'sbeni se ε 'cru, 'kaa 'kmυnυ Kea 'a -Suu mε -cru ε, ε se 'cruε 'bo "soi pae' "kpei, 'kaa ε 'cruε 'de nyiυ 'o pεε o.

4 Dεε-ti -a -bεεa' -a -jea εε' wlu tu 'tmυ ε, εmε -nυ -a -tee' Kea -kwli" 'de Klisi 'υn.

5 ε se -mε -a -bεε' δε jpe'ε nυa' 'de -aa -ce" 'kpa 'υn nυ-, 'kaa dbo -aa nυa -bo -aa se ε nυ ka -cυon' ka -mε Kea mε -εε -nyυ" -a 'kpi -wεε -aa nυ ε.

6 Εmε -ε -nyυ" -a 'kpi -ke -wεε -a -nυ dbεεδε dee 'a dbonυvυn. Ξε' dbεεδε tu se 'e κε' -ε -crua' "jri tba, 'kaa ε 'wλε 'e Kea 'a -Suu 'υn. Ke' -ε -crua' -mε ε 'dba nyv, 'kaa -Suu -mε ε "nyε nyv 'kmυnυa'.

7 Kea 'a κε' -crua' 'bo "soi pae' "kpei -ta Moisi a "nyυ ε Israε-kυon ε, υυ' "jua a fan' υυ se υυ' ja -gbυan' 'bεε-, δε-nυε' Kea 'a -son' -εε fan 'bo o "juoi ε, εε -flaan' 'de υυυυ "jri 'mε.

'De -mε 'kamυ εε' -son' tu se 'bo o "juoi nυ jeejee.

8 Dbεεδε dee Kea ke nyiυ -tua" 'emu ε, ε nmυ "jrii, ε je κε' -nυa tein" -sii, δε-nυε' εε' κε' tu ε, ε ja nyv 'mεa' bυ'. 'De dbεεδε dee -mε ε, εε "nyε nyv 'kmυnυa' 'de Kea 'a -Suu 'υn. -Je ε nυa kan' -mυ 'ja a, -mε nyv -a nυυa Kea "juoi 'de εε' dbεεδε tu -son ε, υυa mυε 'e -son' klaa" 'υn nυa' see, ε 'je Moisi -sii.

9 Ka Kea 'bεa "i -bo ε po "jri "kpaε' 'de dbo -εε kpyvυn a nyv 'pee 'υn 'ee, 'de -mε dbo -εε nυε -wεε nyv a 'kpa "isrεvυn 'bo Kea "juoi -mε 'e, Kea 'a "i 'bεεa' se "jri "kpaε' poi 'de -mε 'υn see ? Kea 'a "i 'bεε- a mυε "jri "kpaε' poa', ε 'je -je -nυa tein" -sii.

10 Tυ' -o, -je ε nυa kan' -mυ 'ja a, -mε -son' -je ε fan tein" 'bo Moisi "juoi ε, -mε 'ε fansυn se δε jpe' wυn nυ- 'bode, ε 'mε "jri 'bode. Nyv se ε 'bεε- o 'je ε dbεεδε dee 'a -nε -son' "ipoo-,

11 'kaa dυ -ta mua -sia' -bo -mυ cεεn 'de -son' 'υn 'ee, 'de -mε dυ -ji sea' -si' -ta 'ble -mυ 'e !

12 -A -je kan' 'mε 'de dbεεδε dee 'a -ti' 'υn ε, -a -kpa "isrεvυn 'bo Kea "juoi. Δε -a tba tυ' "i, εmε -nao. Εmε -ti -bo -aa sea wlu ε, -aa wai -wεε -aa wlu, faυn 'a nυ -avn.

13 Ka Moisi -crua" δε "jru -wεε Israε-kυon jea υυ' "jua 'a fansυn -nε "jrie- 'jee- ε, -a se kan' nυ. -Ta υυ' "jua 'bυa fan-ti ε, υυ se ε 'je.

14 Δε Israε-kυon sea Moisi 'a "jua 'a fansυn -nε "jrie- 'jee- 'mυa- -mε 'de 'dee -gblein' ε- ? ε 'de mε -nυ υυa' tυ' kmυei", υυa' δε 'mii 'wυan' nυε 'kle, 'de εε' -ti' 'υn δε -jeea 'de -stanwυ 'di ε, -bo nyv a sea dbεεδε soa 'a wlu 'dii nυ 'de υυ -pee ε, ka δε -tuu" a 'kwla, 'kamυ ε nυ-. ε -kυ' -na tae' fυ kaan υυυυ "jrii. Εmε -nυε' -wεε υυa' 'wυn 'e εε' wlu tu 'dei. -Bo εε' tae'fυ tu 'je 'o -jei" 'wυ ε, -mε -bo nyv ke Klisi "sii- "i -wεε.

15 Δε -wλυa 'e sese o -wεε -ε -jεεa 'de -stanwυ 'di ε, 'sbε Moisi 'crua -ta "o -ta υυa nυυ ε 'dii ε, tae' fυ -cruε" Suifu-wi" 'a pεε "kpei ke -wee'.

16 'Kaa wlu -crua' 'de Kea 'a 'sbε 'di

ε 'naa : -Bo nyv "biie- 'de Tv"bo o 'sv ε, tae'fɔ -ne 'wlv 'o -jei" 'me.

17 'De wlu -crua' -ta, Tv"bo "sia 'nyv ε, εme -ni Kea 'a -Suu. 'De -ta Tv"bo 'a -Suu -me nia 'ja a, -me nyv -nia 'o vɔ -seie' 'de ke' 'kwa.

18 -Apv nyv "klein -ɔ -ke Klisi "sia 'i ε, -aa "jua- 'wlvε 'kwla, tae' fɔ se -a "jri i kaan 'bode. -Aa -gbven' Tv"bo 'a "i 'bɛɛsɔn ja, ka -aa -gbvan' Tv"bo ja a. De ɔ nia 'de -a 'vɔn me -nvε' -wee -aa 'kmv a poo fai" 'de ɔɔ' -Suu 'vɔn. Tv"bo 'a -Suu me -εε nv εε' dbo tu -wee -a -ke Tv"bo a -kɔɔa' a muu "jru o sɔɔn- sɔɔn-. -Wee ka nyv ɔ -gbvan' "juan- 'di nyv a -gbvɔn kan' Klisi ja 'de -a 'vɔn.

4

De -εε ke' kma'

1 Kea -ε -tea' -a dbo -ne kwa a, ε nmɔ 'di wɔn, εme -nvε' -wee 'kpi 'a wa -a 'i.

2 'De di nyv a nva 'e kwie' -wee -ia nva' 'blea -tɔn' ε, -aa' nv ɪ, -aa -fuuɛn' -mɪ nya. -Aa' poo nyv 'srε i, -aa' bee Kea 'a wlu di jri' "jrii, 'kaa -bo -aa sea Kea 'a wlu 'tmv ε, ka ɪ nia tɔ' -ti 'kamɔ -aa -tmv ɪ 'pepe 'bo Kea "juɔi -wee nyiɔpv 'a tɔ' 'je i "si 'de -aa -ti' 'vɔn.

3 'De -pɔia" -ti -aa -tmva -bo ɪa' bu pa 'kwla ke ε, -me 'de nyv -vɔ -nia 'o "ma -jei" -pee mɔ ε paa 'kwla.

4 Uva' nyv tu ε, vva' 'je Kea 'a -ti' tɔ' 'vɔn, vva' -ne -kea' -nia 'nɔ 'kmv "kpei ε, εme -ni Satan, εme -wa' vva' tɔ' ɔ "jri -wee Klisi -ɔ -nia Kea 'a -kooɔ' i ε, vɔ je ɔɔ' -pɔia" -ti 'a -sɔn' i 'je.

5 Tɔ' -o, -aa' 'tmv -aa -ce" 'kpa 'a -ti', Sesi Klisi mɔ -ɔɔ -ti' -aa -tmv. Ka ɔ nia Tv"bo ε, εme -aa -tmv 'de nyv -pee. -Apv mɔ ε, -a -na -a -niε aɔa' "juɔinvɔn -o 'de Sesi 'a -ti' 'vɔn.

6 De-nvε' Kea -ε -na : -Sɔn' -sɔn' 'de kwie 'di 'sv -sɔn' -sɔn', εme -sɔn -sɔn' -ke 'de -a pee o -wee Kea 'a -sɔn' klaa" -εε fan 'bo Klisi 'a "jua 'a "pe "kpei -a -je ε juo 'de -aa de 'mii 'wɔn tɔ' 'je wɔn kain-.

7 -Je ε nia kan' 'ja a, -me ka nyv ɔ 'blea de -εε ke' kma' 'de -gblv 'di, 'kamɔ -a -ni. -Apv mɔ -kɔ' -gblv,

-wee "ikmaa' -ε -sia di -wee' nyv 'je ε Kea 'nyv kpa-, ε se -apv mɔ ni-.

8 Nyv 'nye -a 'vɔn 'ε -ta "o -ta, 'kle 'a kpe -wee' a 'nye -a "kpei- 'me -ta "o -ta, 'kaa -aa' waa i 'de 'kle -sɔn. -Aa -je -aa -ce" wɔn 'me, 'kaa -a se de tɔ' 'itba -ti 'bɔ.

9 Nyv a nv -a -cruun' "jrii 'me, 'kaa Kea se -a 'bɔ. 'Kpi a wa -a "i 'me, 'kaa -aa' sɔn i.

10 -Ta "o -ta -aa mua jeeje ε, -aa ku -a -blea εε 'jee 'kle, εε pooε nyv Sesi 'a 'me -ti -kwlv o. 'De εε' -ti' 'vɔn ε, ɔɔ' 'kmvɔnɪa' 'je "jri "kpaε' po -o -ke 'de -a kui' -wee aɔ 'je ε 'je.

11 De-nvε' 'kamɔ -a -ni 'kmv, 'kaa -aa 'kmv -tee 'mea 'a -tea' jeejee 'de Sesi 'a -ti' 'vɔn, -wee ka Sesi nia 'kmv ε, 'de -aa 'blvku -εε mua 'mea' 'je ε tɔ-.

12 -Je ε nia kan' -mɔ ε, -me -apv mɔ ɔ diε 'mea' 'wɔn i -wee aɔ mɔ 'e 'kmvɔnɪa' 'je.

13 Wlu -crua' 'de Kea 'a 'sbε 'di ε, ε 'naa :

'In 'je Kea 'a -ti' tɔ' 'vɔn 'ε εme -ti 'ma 'tmv ε.

"Ju -tmva wlu -ne, Kea -kwlv" -te' -suu -nia 'de ɔ 'vɔn εme -ni 'de -apv mɔ 'vɔn -ke, εme -ti de -a -jea Kea 'a -ti' tɔ' 'vɔn -aa -tmv ε.

14 -A -je kan' 'me, Kea -ε -sa Tv"bo Sesi "kunyɔ' εε muε -apv -ɔ -ke Sesi "sia "i "kunyɔ' -saa' -ke, -wee ε 'je aɔ ke -a -wee' 'bo ε "juɔi kpa -tadue.

15 Di -nia 'mva- ɪ -wee' "klein nvεε' 'de aɔa' 'dɔε 'a -ti' 'vɔn, -wee Kea 'je nyv -tuu"-tuu 'saavɔn "jrii nv 'de vva' -tuu"-tuu 'je εε' -kai" 'mate po -wee Kea 'a "i 'bɛɛnyv 'je 'blva- ja -kɔ' !

Di Kea -tea -a 'dei imi -a -te' -kwlv"

16 εme -ti -aa Kea -kwlv" -tea' -nvε' -wee 'kpi 'a wa -a "i. -Bo -aa 'blvku me 'ε -ce" sea isɔn mɔ 'de ε, -aa pee -je -wlvε 'wlvε' dee ε, -me ε poε -gbɔdee "ni 'wɪ "o 'wɪ.

17 'Kle -aa -jea 'de -sɔn-wɪ 'di se de jre' ni-, εε muε -sia'. εme -εε muε nva' -wee -a -je 'mva-ti klaa" -sea' -kwe -ta 'ble 'je 'de nya. εε' 'mva -ti -tu ε, nyv se ε 'bɛε- -wee nyv 'jee 'kle -nia 'e -sɔn-wɪ 'di "ipoo-.

18 E se di nyu a 'jeea "jriε- 'nɔ 'kmu "kpei umi -a tba tɔ' "i ni-, 'kaa di nyu 'a 'jeea "jriε- -wεε Kea -teea -a 'dei 'de javn 'di umi -a tba tɔ' "i. 'De di nyu a 'jeea "jriε- ε, -mi 'a -kwle -si' -ti, 'kaa -ji nyu 'a 'jeea "jriε-, -mi niε 'kmu jeejee.

5

1 Tɔ' -o, -a -je kan' 'mε 'bluku -a -niα 'e 'ɔn 'nɔ 'bluα- "kpei -ta, ka nyɔ ɔ poa -tan 'tanfɔ "jei, 'kamɔ ε ni-. -Bo εε sea isɔan' mu mɔ 'de ε, Kea nuε -tein deejre' dε 'de javn 'di -i se isɔn-ta 'ble -wεε ε -tee -a 'dei. -Mi 'a -tein tu ε, nyiɔ 'ɔ sɔn si dε nu.

2 'De -aa -kpa i mɔ la -ke, dε-nuε' -a -niε "i -a -je -aa -suu 'a -tein -niα 'e javn 'di 'ɔn paa ka nyɔ ɔ paa "bai 'ɔn ε.

3 -Bo -a -paa εε' -tein tu 'ɔn, -mε -a se kui cεn-.

4 -Ta -a -niα 'de 'bluku -nε 'ɔn ke ε, -aa -kpa i, ka nyɔ ɔ 'blea kwaku -gbe, 'kamɔ ε ni-. E se -mε -a -niε "i -a -je -aa 'bluku "jru i-sa -mε ni-, 'kaa dε -je -aa -pɔan εmε -ni -a -niε "i -a -je -aa ku dee -niα 'e javn 'di 'ɔn paa-, -wεε -aa ku -je εε mua 'mea' -mε 'je iblu 'de ku -je sea 'mε-ta 'ble 'ɔn.

5 Kea 'a -ce" 'kpa mε -niε "i -wεε -a -je fai" poo kan', εmε -nyɔ" -avn εε' -Suu -wεε -ε -te' -a wlu 'kwa i 'de di 'dɔe ε -tee -a 'dei 'a -ti' 'ɔn.

6 -Je ε niα kan' mɔ 'ja a, -mε -aa di kuε i, 'kpi se -a "iwai 'bode. 'De -a -je kan' mε -ta -a -niα 'de 'bluku 'ɔn ke ε, -mε -a -teεn Tɔ"bo 'a -tein o.

7 Di -aa na -aa mua -pee ε, nyɔ 'ɔ 'jee i "jriε- ke, 'kaa umi -a tba tɔ' "i 'de Kea -kwli" -tea' 'ɔn,

8 εmε -kuu -aa di i la. 'De dε -je -aa -pɔan i -gblein' ε, εmε -ni -a -niε "i -a -je 'bluku -nε "jru i-sa -wεε -a -ke Tɔ"bo 'je i -te.

9 'De εε' -ti' 'ɔn ε, -bo -a -ni 'e 'bluku -nε 'ɔn o, -bo -a -wlu 'e 'bluku -nε 'ɔn o, -aa -pɔn -a -je 'e ε "jri 'dei nmɔɔ -ke.

10 'Kaa -a -wee' "klein 'je de 'wluɔ -o 'bo Tɔ"bo 'a nyu 'a 'pee 'jekpaa- "juɔi, nyɔ jɔɔ' se de siei. 'De -ta -a -niα 'de 'bluku 'ɔn, di -a nuα -bo i

nmɔ "jrii o, -bo i nyini "jrii o, -a -je ia' -kei" 'je -o.

-A -ke Kea -seea -ti' "kpei- 'de Klisi 'ɔn

11 De -a -jea 'o Tɔ"bo 'a nyu 'a 'pee 'jekpaa- "juɔi mu ε, εε' faɔn a nu -avn -ε, εmε -ti dbo -aa nuα -aa -pɔn nyu 'je εε' bu juo 'pepe. 'De 'bo Kea -mε "juɔi, -aa 'kmu 'pεεn "kpaε'. 'In -tee' -kwli" 'de ao pee o ε, dε -a -niα 'ɔn ao juε' -ke.

12 E se -mε -a poε -aa -ce" 'kpa -ti' o ke'wle 'bo ao "juɔi ni-, 'kaa -a -niε "i -a -je aopu -je "nyɔ -wεε ao 'je -tuosɔn de po 'de -aa -ti' 'ɔn. -Bo ε ni kan' a, -mε ao 'bεε- ao 'je nyu -uα -bεεα' uα -cei" wlu -pee 'tmuɔ-. Uα' nyu tu ε, di -nmɔɔα 'e nyiɔ "jri 'dei ε, umi uα -gbun' ja, 'kaa di -niα 'e nyiɔ pee o ε, uα -gbun -mi ja.

13 -Bo ε ni tɔ' -wεε dε -aa -wluα 'tmuα' ε se bu 'ble ε, ε ni 'e Kea 'a -ti' 'ɔn -o, 'de -bo ε 'ble bu ε, -mε 'de aɔα' 'dɔe 'a -ti' 'ɔn -o.

14-15 'De di "klein -aa nuα 'ɔn ε, Klisi 'a nyu 'a -ti' kmaa' nma -a 'ɔn 'ε, dε-nuε' tɔ' -niα 'de -a 'ɔn ε, εmε -ni -bo nyɔ due' koun -gbai' 'mε nyu -wee' 'a 'mea' a, -mε ka nyu a 'mea, 'kamɔ uɔ -wee' ni. -Wεε -bo uɔ ni 'kmu ε, uɔ je uα -ce" 'ε 'kmu ni-, 'kaa "ju -ɔ -meα 'de uɔpɔ 'a -ti' 'ɔn -wεε -ɔ -sɔan "kunyɔ' ε, ɔmɔ -ɔɔ 'kmu uɔ 'je ni-.

16 -Je ε niα kan' -mɔ 'bode ε, -mε -a se ε 'bεε- -a -je nyu 'a niɔn ke uα' -pɔn" di ja -gbun, ka nyɔ ɔ -gbuan nyɔ jɔɔ' ja a. -Bo -a -gbuɔn Klisi "jriε- -niα 'muα- ja mɔ tein" 'de ε, -mε kaan ka la -a se ɔ kan' -mɔ ja -gbun i 'bode.

17 -Bo nyɔ ke Klisi "sii "i ε, -mε Kea poε ɔɔ' 'kmu 'a -gbodee "ni, di -niα tein" -mi -si', -wεε di -wee' 'kpa di dee-.

18 Di "klein -aa -wluα 'tmuα' -ta i -wee' 'wluε 'e Kea 'ɔn. εmε -nuε' -wεε ε ke -a -seea' -ti' "kpei- 'de Klisi 'ɔn. εmε -te' -a dbo -nε kwa -wεε -a -je -ti' "kpei -seea' -ti' 'tmu 'de nyu -pee.

19 -Ti' "kpei -seea' -ti -aa -tmuα εmε -ni Kea cεεn 'de Klisi 'ɔn -wεε ε ke 'kmu "kpeinyu -seea' -ti' "kpei-. Uα'

-kɔ ʊʊ nʌa ɛ sɪ -sro' 'bo ʊʊpʊ "jru, ɛmɛ -nʊɛ' -wɛɛ ɛ po -aʊn -ti' "kpei -seea' wlu 'wɔn, 'de -a -tmʊ ɪ.

²⁰ Klisti dɔ -aʊn -wɛɛ -aa bae aopʊ i 'de ɔɔ' 'nyɪ 'ʊn 'de aɔ ke Kea 'je -ti' "kpei- -seea'. Ka Kea 'a -cɛ" 'kpa a bae a aopʊ i, 'kamɔ ɛ nɪ- : aɔ 'wɔɔn- aɔ ke Kea 'a -ti' "kpei -seea' -ti.

²¹ Klisti -ɔ sea dɛsaʊn juo ɛ, ɔmɔ Kea kpʊʊn dɛsaʊn 'a 'pee 'bo -aa -kɔi" -wɛɛ -apʊ -ɔ -ke ɔ "siaa "i ɛ, -a -je "isrɛʊn 'kpa 'bo Kea "juɔi.

6

¹ -Jɛ ɛ nɪa kan' -mɔ ɛ, -mɛ -apʊ -ɔ -ke Kea a nʌa dɔ -tadue ɛ, -aa bae a aopʊ i, 'saʊn Kea nʌa aɔ "jrii ɛ, aɔ 'bo ɛ "i "taɪɛ -wɛɛ ɛ 'bo aɔ kwa "maa.

² Kea wlu' ka 'de ɛɛ' 'sbɛ 'di ɛ 'naa :

'In kpʊn -ma baewlu 'mɛ 'de nɔ" 'dɔɛ 'di -wɛɛ 'ɪn po -ʊn sɔn o 'de 'pʊ -sɔn 'di.

Ao -gbʊn 'nɔ, nɔ" 'dɔɛ -ɛ -nɪa 'pʊ -sɔn ɛ, ɛ ka 'de -sɪanwɪ 'di.

³ -A se ɛ "ɪnɪ -a -je dɛ "o dɛ jrɛ' nʊ 'de -aa 'kmʊ 'ʊn -wɛɛ ɛ 'je nyɔ jrɔ' 'e dɛsaʊn 'di po 'de ɔ 'je -aa dɔ nya -fuun.

⁴ 'Kaa ka -a -nɪa Kea 'a dɔnʊʊn ɛ, -aa to ɛɛ' sɔn 'mɛ 'de nyʊ -pee. 'Kle 'a kpe "klein -aa cɛɛan 'ʊn ɛ, -a -kuue pɛɛ i : -Bo nyʊ 'nyɛ -a 'ʊn o, -bo dɛ -pɔɔn -a 'kwa o, -bo faʊn a sea -a nʊ o,

⁵ -bo ɛ nɪ 'e blati o, -bo ɛ nɪ -kaso 'di o, -bo -cruɛn" ɛ sea 'kpa 'de -aa -ti' 'ʊn o, -bo ɛ nɪ 'e seadbo -aa nʌa -ti 'ʊn o, -bo "nyɔɔ' cɛɛn -a "jrii -wɛɛ -a -tee "jru o, -bo 'mɪɪɛ- ɛ sea -a 'dba o, 'kle 'a kpe -aa cɛɛan 'ʊn -nɪ, -a -kuue pɛɛ i mamau 'sʊ.

⁶ Dɪ -a -jea nʊ -wɛɛ ka -a -nɪa Kea 'a dɔnʊʊn -ɛ -jɛɛ to ɛ, ɪmɪ -aa nʊ. 'De -aa 'pepe nɪa' o, -aa dɛ "jriijua' o, -aa pɛɛ "wɔɪn 'bɛɛa' ke 'diwɔnɔɔa' 'ʊn 'de -aa tɔ' -kweai 'ʊn, ɛ ke -aa nyʊ 'a -ti' kmaa' -ɛ sea "jridepooa' -sɔn nɪ ke-.

⁷ 'Bo -mɛ 'de ɛ, tɔ' -ti 'a wlu -aa -tmʊa o, "ikmaa' Kea "nyɪ -aʊn o, "isrɛdɪ -aa nʌa ɪ -wee' mɪ -nɪ -aa poodɪ ke -aa "kpei- 'tʊandɪ ke -wɛɛ -aa -fɔɔn

tʊ 'ʊn. ɪmɪ -ɪ -je ɛ to ka -a -nɪa Kea 'a dɔnʊʊn ɛ.

⁸ -Bo -sɔn jrɔ' ɔ, nyʊ a -tɛɛ -aa nɪ', -bo -sɔn jrɔ' ɔ, ʊʊa 'dbaa -a -tɪn' "i, -bo 'wɪ jrɛ' o ɛ, ʊʊa dooa -aa 'nyɪ 'mɛ, -bo 'wɪ jrɛ' o ɛ, ʊʊa pɔɛ -a -ti' o. ʊʊa 'daa- -aʊn nyʊ 'srɛɪpooʊn, 'de -mɛ 'kamɔ -aa -tmʊ tɔ' -ti.

⁹ nyʊ 'a 'je -a dɛ 'ʊn, 'de -mɛ 'kamɔ nyʊ juo -aʊn 'pepe. -Aa dɪɛ 'mɛa 'a 'wɔn i, 'kaa -a ka -a -nɪɛ 'kmʊ ke. -Aa -jɛɛ -aa -cɛ" wɔn 'de blati "wɔɪn, 'kaa -a se 'mɛ.

¹⁰ -A "kaɛɛ "jrii, 'de -mɛ 'kamɔ -a -nɪ 'e 'mʊa- 'ʊn 'wɪ "o 'wɪ. Nɪa" a 'dba -aʊn -ɛ, 'kaa -a nʊɛ nyʊ -tuu"-tuu "wliɛjɛʊn 'ʊn. Dɛ jrɛ' se -a 'kwa nɪ-, 'de -mɛ 'kamɔ -a -nɪ dɪ -wee' "klein 'a jɛʊn.

¹¹ 'Oo Korentɪ-kɔʊn, -a wa wɔn' i -wɛ- la -a je aopʊ dɪ -wee' -pee 'tmʊʊ-, -a -kaɪɛn -aa pɛɛ -wee' wɔn 'de aɔa' -ti' 'ʊn.

¹² Aɔa' tʊn -nɪa 'de -a 'ʊn ɛ, ɛ se "i 'piie, 'kaa aopʊ -mɔ ɔ, -aa 'tʊn 'piie "i 'de aɔ pɛɛ o.

¹³ 'Ma 'cɛ, -bo 'ma sea aɔ -pee wlu ɛ, ka "bo a wlu a ɔɔ" "nyɪnɪ- -pee, 'kamɔ ɛ nɪ-. Dɪ -a nʌa aopʊ "jrii ɛ, aɔ -sa 'e ɪa' sɔn dɛwɛ-jɛ, aɔ "nyɪ -aʊn. Aɔ kain aɔa' pɛɛ wɔn 'de -aa -ti' 'ʊn.

Pɔɔ -saa Korentɪ-kɔʊn fɛn'

¹⁴ Aɔ ke nyʊ -ʊʊ sea Kea 'a -ti' tɔ' 'ʊn 'je 'bo "i "siie, dɛ-nʊɛ' wlu 'ʊn 'bɛɛa' -jɛ -nɪ 'o nyɔ -ɔɔ -jea kɛ' wɔn ke nyɔ -ɔɔ' 'jea kɛ' wɔn 'nyɪ ɛ- ? 'De dɔɛɛdɛ -jɛwɛ- -nɪ 'o -sɔn' ke kwie 'nyɪ ɛ- ?

¹⁵ 'De wlu' i'wɔan' -jɛ -nɪ 'o Klisti ke Satan 'nyɪ ɛ- ? "i "sia' -jɛwɛ- -nɪ 'e nyɔ -jea Kea 'a -ti' tɔ' 'ʊn ke nyɔ -sea' Kea 'a -ti' tɔ' 'ʊn 'je 'nyɪ ɛ- ?

¹⁶ Dɛ -nɪ 'o Kea -gbu klaa" ke kɔɪn 'nyɪ ɛ- ? Dɛɛ -ti 'ma 'da kan' a, ɛmɛ -nɪ -apʊ -jea 'kmʊnɪ Kea 'a -ti' tɔ' 'ʊn ɛ, -apʊ -nɪ ɛɛ' -gbu", ka Kea 'a -cɛ" 'kpa 'tmʊ ɛ see ɛ, ɛ 'naa :

'ɪn nɪɛ "i 'ɪn 'je 'e ʊʊpʊ "klu "ti -wɛɛ ʊʊ ke 'ma -a -je na-, 'de 'ɪn 'je ʊʊpʊ 'a Kea nɪ-, -wɛɛ ʊʊmʊ 'je 'ma 'cɛ nɪ-.

¹⁷ ɛmɛ -ti Tʊ"bo 'na : Aɔ 'wlu 'e nyʊ "klu, ʊʊ ke aɔ -seea' i. Aɔ 'bo ʊʊa'

-gbεε' dɪ 'iblaa -wεε ao je aoa' -ce" -flen" kpuun-. 'De 'in 'je aopu sun 'soon kpuun.

18 -Wεε 'in 'je ao "bo nɪ -wεε aomɔ 'je 'ma "nynunmai ke "nynuunynokpae' nɪ-. De Tu"bo -ε -blea "ikmaa' -wee' "klein 'tmua, εμε -nao.

7

1 'Ma -ti' kmaun, -je Kea cean wlu -nɪa kan' -tie" 'de -aa -ti' 'un 'ja a, -me dɪ -ɪa kpuun a -aa 'bluku ke -aa tɔ' -flen" ε, -a -saa -mɪ kwa -son. -A -kpuun -aa -ce" i -wεε -bo -a -nɪ 'kmɔ ε, -a -je Kea pleε-, 'de -a -je 'pepe nɪ mamaυ 'sɔ -a -je mu -a -je nɪnɪ.

Pɔɔ 'a 'mva-tɪ

2 Ao "nyɪ -a -teɪn 'de ao pεe o ! -A se nyɔ jɾɔ' "i 'fa, -a se nyɔ jɾɔ' 'ɔ de dooa-, -a se nyɔ jɾɔ' 'un dii 'de aopu "klu.

3 ε se 'in 'je ao 'pee kpuun εμε -ti 'ma 'da kan' nɪ-, de-nυε' 'in wlu' ka sese 'in 'na -bo -a -nɪ 'kmɔ o, -bo -a -wlb 'kmɔ o, aoa' -ti' se 'e -a pεe o -kwei.

4 'In -tee' ao -kwɪ" 'pepe, dɪ 'dɔe 'in 'jea 'tmɔ 'de aoa' -ti' 'un ɪ -tɪεi", εμε -ti -bo 'ma sea aoa' 'nɪnɪ "si ε, 'ma wa wɔn' i. εμε -kuu 'ma dɪ i -wεε -ε -jii" 'un 'mva- 'un 'de 'kle 'di.

5 -Ta -a -jiiia 'de Masedoanɪ ε, -a se -tegbɔɔ 'je due', -a -je 'kle 'a kpe -wee' 'mε, nyɔ jɾv' 'bleεε -a 'dii -wεε υba -ce' -a o, 'de faun a nυ -aun.

6 'Kaa Kea -εε -tua" nyɔ -υυ -kae" a 'jrii -ti' -kwɪh' i ε, εμε -tu" -a -ti' -kwɪh' i 'de Titɪ 'a jia' 'un.

7 'De ε se Titɪ 'a jia 'a 'sɔ mε -tu" -a -ti' -kwɪh' i nɪ-, 'kaa ka dɪ ɔ 'jeea "jriε- 'de aopu o -wεε -ɪ -kuua ɔɔ' dɪ i ε, umɪ -ɪa "kuan ɔ po -aun, -wεε -ε -kuu -aa dɪ i -ke. De -εε "kuan ɔ poa -aun -ke ε, εμε -nɪ ɔ 'na ao nɪε "i ao ke 'ma -a -je 'jee-, ao "kaeε "jrii -wεε ao nɪ nε "kpei 'de 'ma -ti' 'un. εμε -ble 'ma 'mva- mɔ kpleiin.

8 Tɔ' -o, 'sbe 'in ja aopu ε, -bo ε "kae- ao "jrii mɔ 'de ε, ε se 'ma -soon 'ble kaan ka, 'de -bo 'in -tu" εε' -soon mɔ tɛin" 'de ε, -mε de -ε "kaea ao "jrii 'de nɔ" de-saan" 'di, εμε -o.

9 'Kaa kaan ka 'ma nυε 'mva-. ε se -mε de 'in "kaea ao "jrii, εμε -ble 'ma 'mva- nɪ-, 'kaa de aoa' "jrii "kaea' nυε -wεε ao jua aoa' dɪsain "i, 'de ao "biia 'e Kea o ε, εμε -ble 'ma 'mva-. "jrii "kaea' -je -nɪa kan' -mɔ ε, -mε 'wlbε 'e Kea 'un. 'De de -apυ mɔ nυa -ke ε, ε se aopu de-saun "jrii nυ mɔ "pɪ ε nɪ 'de aoa' 'dɔe 'a -ti' 'un -o.

10 "Jrii "kaea' -je Kea a ceεan 'un -wεε εε poa nyɔ 'a 'kmɔ fai" ε, -mε ε poε 'pυba' "jru "kpei-. Nyɔ se ε 'bεε-nyɔ 'je -mε 'ε -soon -tu", 'kaa -bo nyɔ "kae- "jrii 'de 'kmɔ "kpeidɪ 'a -ti' 'un ε, -mε ε poε 'mεa' "jru "kpei-.

11 "jrii "kaea' -je -wlbα 'e Kea 'un ε, ao -gbun de -mε "nyɪa aopu ε ! Ao -gbun de εε' "jrii "kaea' tu nυε -wεε aoa -tua" aoa' -ce" 'ε -ti' ε, 'de aoa -sa aoa' -ce" -ti' "kpei ε. εμε -nυε' ke'wle -wεε -tɪn' 'dbaa aopu "i, 'de faun a nυ aopu, -wεε aoa -pon ao ke 'ma -a -je 'jee- 'de ao nɪ nε "kpei -wεε ao nɪε "i 'pee 'je de-saunvɪ kpuun. Ka aoa' -kɔ sea 'e εε' 'tmva' tu 'di nɪ ε, εμε -εε sun ao to 'de dɪ -nɪa 'mva- -wee' "klein 'un.

12 'De -bo 'in poo aopu 'sbe -jei" ε, -mε ε se 'de nyɔ -ɔ -fa nyɔ "i o, nyɔ ɔ 'fa "i 'a -ti' 'un nɪ-, "un-, ε se -mε 'in naa tɔ' "kpei- nɪ 'de-. 'Kaa deε-tɪ 'in ja ao 'sbe ε, εμε -nɪ ka aoa -tua" aoa' -ce" 'ε -ti' -wεε ka ao nɪa nε "kpei 'de -aa -ti' 'un ε, ε 'je "jri "kpaε' po, -wεε aoa' -ce" 'kpa 'je kan' 'je 'bo Kea "juɔi.

13 Ao 'jea 'ma 'sbe -wεε ao kpuun a aoa' -ce" i, 'de ke "sia 'nɪnɪ ao nυa kan' a, ε nmɔɔ 'un 'di wɔn, εμε -ε -kuu 'ma dɪ i. De Titɪ jia 'de aopu "klu -wεε ɔɔ' tɔ' blua 'de ɔ -sa 'e 'mva- a, εμε -nmɔɔ -a 'di wɔn.

14 -Ta 'ma 'tmva aoa' -ti' 'de Titɪ -pee tɛin" ε, 'ma 'sao 'jaa 'bo ɔ "juɔi 'de aoa' -ti' 'un. ɔ jiiia 'de aopu o ε, ao se 'un -tɪn' "i 'dbaa 'bo ɔ "juɔi, 'kaa ka dɪ "klein 'in 'tmva 'de ao -pee nɪa tɔ' -ti ε, 'kamɔ dɪ 'dɔe 'in 'tmva 'de aoa' -ti' 'un 'de Titɪ -pee nɪ -ke.

15 Ka ao 'je ɔ wɔn o, ka ao nυa ɔɔ' sun 'soon kpuunsun 'de ɔɔ' nɪ' -tea' ke "kpei- crεεa' 'un ε, -bo ɔ po ɪ -kwlb o 'sɔ aoa' -ti' kmaa' -nɪa 'de ɔ 'un, ε 'kpa "kpei ke'wle.

16 Δε 'ιν 'βεεα 'ιν 'je ao -kwlt" -te' 'de dt -wee' "klein 'bn ε, ε 'blee 'ma 'mva-

8

Ao -sa de kwa i

1 'Bo -me 'de ε, 'ma de'di -wi", 'saavn Kea nva Masedoani Kea -gbi "jrui ε, εμε -εε -ti' -a -nu" -a -je 'tmv 'de ao -pee.

2 Kea 'a -jei" naavn -nia 'e Masedoani ε, 'kle υυ cεεan 'bn ε -tiei". Ε -tien' υυυυ i -tin -tin, 'kaa υυ se wlu' 'wlv. 'Mba -nia 'de υυυυ 'bn, ε cen -je "kpei -tie". Ε -nυε' υυ se υυa' -ce" 'ε nua" 'a 'dbaa' ja -gbvn 'sv υυ -sa de kwa i 'de pεε 'dce 'bn.

3-4 Δε υυ 'βεεα 'jeea', εμε υυ ja-. 'De υυ cen -me "kpei -tie" mo'c -ce". Εε' δε tu 'wlvε 'o υυa' -ce" -kwlt", 'in se υυυυ δε jre' i -tee'-. Υυ bae -a i -bae -bae -wee -a -je υυa' -ne -paan' kpvn -ke 'de -a -je ε Kea 'a -jei" naavn -nia 'e Selisalem kpa. Υυ 'na : -Bo -aa -paan' mu 'e -aa de'di -wi" o 'de Suidε 'saavn -o ao je -a "jrui nυ. 'Ma 'tmvε aopy to' -ti, dt "klein υυ nva 'mva- 'in 'je ia' -ta 'me.

5 'De ka -jv -a -tee' -kwlt" ε, υυ se kan' -mo'c 'sv nυ, 'kaa υυ "nyl υυa' -ce" Ty"bo 'me ke tein" -wee υυ "nyl -avn υυa' -ce", 'kamv Kea nυε "i.

6 Εμε -ti -a dbo Titu 'de aopy o -wee dbo v -teea tein" ε, v 'je ε nya kpa 'de ao 'je δε kwa i-sa, -wee ao 'je Kea 'a -jei" naavn jrv' 'dce "jrui nυ -ke.

7 Ka "wliijeavn nua 'kamv ao nυ-, dt -wee' "klein siie aopy i : Kea -kwlt" -tea' o, wlu 'tmva' o, δε "jruijua' o, ne "kpeinia' 'de δε "o δε 'bn o, -aa -ti' kmaa' o, -mυ -wee' nυ 'e aopy 'bn. -Je ε nua kan' -mo'c 'ja a, -me ao cen -je "kpei -tie" 'de δε kwa i-saa' 'bn -ke.

8 -Bo 'ma sea kan' 'da a, -me 'in se aopy ke' "i -te, 'kaa ka nυυ jrv' nua ne "kpei ε, εμε 'ma 'tmv 'de ao -pee -wee ka aoa' nυυ 'a -ti' kmaa' sea "jridepooa' -son nυ ε, 'de ao 'je ε juo-.

9 'Saavn -aa Ty"bo Sesi Klist nua -a "jrui ε, ao juε'. Omv -v -nia dt -wee' "klein 'a jei ε, v nυε vv' -ce" nua"

nyv 'bn 'de v 'je ao svn o po -wee vv' nua" nυυ nua' 'jee nυ 'de "diwan 'je ao kpvn 'de aoa' 'kmvnia' -wee' 'bn.

10 Δε 'ma naa tv' i 'de εε' -ti' 'bn ε, ε ka : Aopy mo ε, ε se -je me la ao -te δε 'dce nva' -pvn" nυ-, 'kaa δε -wlvε 'e -svn -sia o ε, aopy -saa "i -v -te 'dce nva 'a kein"ke.

11 Δε ao nua "i ao 'jea nυ tein" ε, ao kpe nya la ao 'je mu ao 'je nyni. 'Kpv ao "dua 'bn tein" -wee ao nua "i ao 'jea εε' δε tu nυ, ao "duo ia' 'kpv tu 'bn -wee δε ao 'βεεα kwa i ao 'je ε 'dce 'bn nυυ-.

12 Δε nυυ 'blea -bo v nυε "i v 'je ε 'dce 'bn nυυ ε, -me nmv "jrui. Δε nυυ 'blea -bo v "nyl ε Kea, ε kpvεn', εε' -tee' δε -je v sea 'ble i.

13 'In se 'na ao cen aoa' -ce" kui -wee ao 'je nυυ jrv' svn o po 'de δε 'je aomv 'kwa -pvvn, 'kaa -bo dt siie aopy i ε, -me ao -sa 'o ao 'je υυυυ "nyl -wee ao 'je 'βεε-.

14 'De -svanv 'di ε, δε jre' se ao 'kwa -pvvn, dt -wee' siie aopy i. Ao 'βεε' ao 'je υυυυ svn o po. -Wee -son -ti δε ε mua ao 'kwa -pvvn' -wee v 'jea υυυυ mo isiiε ε, 'de υυ 'je ao svn o po -ke. 'Kamv -bo ao nυ -wee ao 'je 'βεε-.

15 Wlv -crva 'de Kea 'a 'sbε 'di ε, ke 'da ka, ε 'naa : -Ta Kea "nyia Israε-kvvn diide 'de -pvvn" blva "kpei ε, nυυ -v -tian' dt -tuu" ε, δε jre' se v isiiε-, 'de nυυ -v sea dt -tuu" -tin' ε, δε jre' se v 'kwa -pvvn.

Nyv -υυ -ke Titu a na

16 'Ma pov Kea 'σε-, δε-nυε' ka aoa' -ti' nua 'de 'bn pεε o ε, 'kamv v nυ 'e Titu pεε o -ke.

17 -Ta 'in -tee' v i -wee v 'jea 'de aopy o ji ε, v se 'o wlv tba, δε-nυε' vv' -ce" 'kpa -tee' 'e aopy o jia 'a kein"ke see.

18 -Aa de'di jrv' -vv -tmva -pvva" -ti -wee Kea -gbi -wee' a poa -ti' o ε, omv -ke Titu -aa dbo 'de aopy o.

19 -Aa de'di -nv, ε se 'e aopy o 'a 'sv mo v 'je mu nυ-, 'kaa Kea -gbi -te v 'o 'ε -wee -paan' -nυυa -ta, -bo -aa sea ε Selisalem kpa a, v ke -a -je mu -ke. Δε 'dce -aa nua -ta -a -nυε "i ε 'je Ty"bo 'a 'nynυ "i 'βεε- -wee ka -a

-kma Kea 'a -jei" naavn 'a -ti' ε, ε 'je ε to-

20 Δε 'dœ -a -nia "i -a -jea nu -νε, -a se ε -pøn -wœ nyv 'je -a 'dei wluu- 'de 'wei -tia kan' -ni 'a -ti' 'vn.

21 Δε-νυε' δι -νια ka -cœn' ka imi -aa -pøn nva' i 'bo Tv"bo ke nyiœpv "juœi.

22 -A -tuε" vœpv -aa de'di jrc' "kpei ke'wle. -Mœv' de'di tu ε, -a -tyn œ i 'mε kpe -tuu"-tuu, ka œ nia ne "kpei, -a -juv', 'kaa kaan ka œv' ne "kpeinia' 'kpa "kpei, δε-νυε' œ -tee aœpv -kwli" kpleiin.

23 'De Titv -œ -ke 'ma na -wœ -aa nva dbo due' 'de aœa' -ti' 'vn ke -aa de'di -wi" -vœ -ke œv' jia, vœ -wee' nte Kea -gbi 'a dbœvn -o, v -wee' a 'bœε- Klisti 'a 'nynv "i.

24 Εμε -ti ka ao kma vœpv 'a -ti' ε, ao 'je ε to -wœ Kea -gbi -wee' 'je ε 'je. -Ti' 'vn poa aœpv o 'de vœ "jri ε, ao to εε' svn 'de vœ -pee, -wœ 'ma "jua 'je 'e 'wlv.

9

Ao -sa de kwa i 'de 'mva- 'vn

1 -Bo ε -tu" Kea 'a -jei" naavn 'a svn opo-ti ε, 'vn se -mε 'ε 'sbε ao -jei" pooi,

2 δε-νυε' 'vn juε' ao -tee -mε 'ε kein"ke see. -Ta 'vn nua 'de Mase- doavn ε, 'vn poε ao -ti' o. 'In wlv' ka 'de Kea 'a -jei" naavn -pee 'vn 'na : Δε -tba' 'e -svn -sia o ε, -aa de 'di-wi" -nia 'e Akai -tee -paan' nva 'a kein"ke. Δε ao nia ne "kpei 'de -paan' nu -ti 'vn -νε, mε vœ 'wœn -wœ -ε -sa -paan' nva' "blo 'de vœa' -tuu"-tuu pœe o.

3 'In dbo -aa de'di -wi" 'mε, -wœ wlv 'dœ -a -tmva 'de aœa' -paan' nu -ti 'vn i je st 'kpa. Ao -te -paan' nva 'a kein"ke -wœ ka 'vn "sia aœa' 'nynv ao 'je kan' nu -cœn'-.

4 -Bo 'vn ke Masedoavn -nyv a sea 'de aœpv- o ji -wœ ao se di nmaea' -kœ' ε, εε mue 'mœ -tyn' "i 'dbaa -mœ -o, 'kaa aœpv- εε mu -tyn' "i 'dbaa -gblein', δε-νυε' -a -tee' ao -kwli".

5 Εμε -ti 'vn -gbœvn ja 'vn 'je ε, -wœ 'ma dbo -aa de'di -wi" nya 'de aœa' -paan' -εε wlv ao cœan -tie" vœ 'je ε

kœi" po, -mε -bo 'ma sea ji ε, aœa' -paan' 'kpa kœi" 'mε. -Bo ε ni kan', -mε ao nυε' 'de pœe 'dœ 'vn, δε jre' se ao -kwlv kœvn i.

6 Ao sie ε -kwlv o, nyv -œ poa δε-saan" ka 'de -kle ε, œv mue δε-saan" 'jea', 'de nyv -poa' δε -tuu" 'de -kle ε, œv mue δε -tuu" 'jea'.

7 Ka jrc' nia "i œ 'jea ja 'de œ pœe o ε, œ ja- kan'. Nyv 'bo nyv -klaan" "kpei -teeε' -wœ œ 'bo -paan' nυε 'de "jrii "kaea' 'vn, δε-νυε' nyv -œv -sa δε kwa i 'de 'mva- 'vn ε, œmœ -œv "dia Kea a 'je.

8 Kea 'bœε ε 'je ao 'saavn 'a kpe -wee' "jrii nu, δε jre' se ao kwa -pœin. Aœa mue δι -wee' 'blea' i 'je aœpv isiie- 'de ao 'je δε 'dœ 'a "kwli -wee' nu.

9 'Kamœ wlv -criva' 'de Kea 'a 'sbε 'di 'da, ε 'naa :

Nyv -œ -sa δε kwa i -œv -nyie" nua" nyv ε, œv "isrea' se 'ti -ta 'ble.

10 Kea -εε -nyv" 'a kopoi ko 'a "kwli -wœ -ε -nyiv" diide. Εε mue aœpv δι -wee' 'a "kwli "nyia', -wœ ε 'je ε nu 'de aœa' δε kwa i-saa' 'je "kpei 'kpa. 'De ao 'je "isredv nu ao 'je nya mu.

11 -Bo δι -wee' siie aœpv i, -wœ ao 'je -paan' nu ε, -mε εε mue nva' -wœ nyv -tuu"-tuu je Kea 'se po -ke 'de aœa' -paan' -aa mua vœpv "nyia 'a -ti' 'vn.

12 Δε-νυε' aœa' nyv 'dœ "jrii nva' -νε, εε mue nva' -wœ δε se Kea 'a -jei" naavn 'kwa -pœn i. 'De ε se -mε 'ε 'sv nu-, εε mue nva' ke'wle nyv -tuu"-tuu 'je Kea 'se po.

13 Δε ao poa vœpv svn o, -wœ aœa 'jea Klisti 'a -pœia" -ti vœ 'tmva wœn 'de vœ ke ao -gblea' aœa' 'bleedv 'vn 'de pœe 'dœ 'vn ε, εme -toε ka aœa' pooa wlv fai" ε, εme -ti vœa mu Kea 'a 'nynv "i 'bœε- -wœ vœ 'je ε 'se po.

14 -Bo vœa sea aœa' Kea bae ε, 'saavn klaa" Kea nva ao "jrii -νε, εε mue nva' -wœ aœa' 'tvn 'je 'e vœpv 'vn nu-.

15 -A -bœε' Kea 'a 'nynv "i, δε-νυε' εε' -paan' εε' -cε" 'kpa nva -avn "jriε- ε, ε se "ipoo -ta 'ble.

10

Pɔɔ a 'tmvɛ ɔɔ' nɔvɔdɔ 'a "kpei -ti

1 'Mɔ Pɔɔ, 'ma bae aopɔ 'mɛ 'de Sesi 'a kupeɛɛ' nyo nɔa' ke ɔɔ' 'diwɔnɔmɔa' 'ɔn, 'mɔ nyɔ 'na -bo -ɔ -nɪ 'e aopɔ "klu -ɔ -pɛan wɔn "kpei, 'de -bo -ɔ -tɛɛn o 'sɔ -mɛ -ɔ -kma wɔn 'de ao "kpei ɛ,

2 'ma baɛɛ aopɔ i -bo 'in ji 'de aopɔ "klu ɛ, ao 'bo 'ɔn "blo -saa -wɛɛ 'in je aopɔ wɔn "kpei- kmaa-, dɛ-nɔɛ' nyɔ -ɔɔ -na dɔ -aa nɔa -aa nɔɛ' 'de nyiɔtɔ' 'ɔn ɛ, 'in nɪɛ "i 'in 'je -wi" -mɔ wlu -pɛɛ 'tmɔ see.

3 Tɔ' -o, -a -nɪɛ nyiɔpɔ -o -mɔ -cɛɛn'-, -a se 'kpi 'ble, 'kaa tɔ -aa -fɔan' ɛ se 'e nyiɔ 'ɔ 'kpi 'ɔn mɔ -aa -fɔan' ɛɛ' tɔ tu nɪ-.

4 'De poodɪ -aa -fɔan' tɔ 'ɔn ɛ, ɪ se nyɔ -nɪa 'nɔ 'kmɔ "kpei 'a poodɪ nɪ-, 'kaa poodɪ -a -blea ɪ kmɔi" ɪa -fɔn' Kea 'a tɔ. ɪ 'bɛɛ' ɪ 'je nyiɔ 'ɔ tɔ' inaasɔn -ɛ -nɪa 'saan ɔ nɪa 'e 'de i -sa.

5 'Ia' poodɪ tu mɪ -a -ble -wɛɛ -aa kpa tɔ 'a "jru 'bo nyiɔtɔ' "kpei ɛ ke nyiɔ 'ɔ -cɛi" 'bɛɛ- -ɛɛ kaan ɔ -je de -wɛɛ ɔ jea Kea juo ke-. 'Bo -mɛ 'de ɛ, -aa saan nyiɔtɔ' -wɛɛ' "klein sɔn "wɔin -wɛɛ ɛ 'je Klisi wɔn 'je.

6 -Sɔntɪ aoa' dɛ wɔn 'jea' a mua 'pepe nɪa' a, -mɛ nyo -ɔ -na -ɔ se dɛ wɔn 'jei ɛ, -aa muɛ ɔɔ' -kwɪɔ kpɔn 'a kein"ke -tea'.

7 Dɪ -nɪa 'bo "kpei -wɛɛ nyo ɔ 'jeea "jriɛ- ɛ, umɪ aoa -gbɔn ja. Ka nyo nɪa Klisi 'a nyo -bo ɔ 'je kan' 'bo ɔ -kwɪɔ" ɛ, -mɛ ka -apɔ mɔ nɪa Klisi 'a nyɔ -ke ɛ, ɔ nɛɛ tɔ' i 'bo ɔ -kwɪɔ".

8 "Ikmaa' Tɔ"bo "nyɪa 'ɔn -bo 'in kuu 'ma -cɛ" wɔn dɛ-saan" 'de ɛɛ' -ti' 'ɔn mɔ 'de ɛ, ɛ se 'ma -tɪn' 'ble. Tɔ"bo se 'ɔn ɛɛ' "ikmaa' tu "nyɪ -wɛɛ 'in 'je aopɔ i-sa, 'kaa ɔ "nyɪ ɛ 'ɔn 'ɛ -wɛɛ 'in 'je aoa' dɪ ikuu-.

9 -Bo 'ma sea kan' 'da a, -mɛ 'in se ɛ -pɔn 'in 'je aopɔ faun' po 'de 'sbɪ 'ma ja aopɔ 'di.

10 Nyɔ jru' 'na Pɔɔ 'a 'sbɪ ɔɔ ja ɪ kmɔi", ɔ kma wɔn 'de ɪ 'di, 'kaa -bo ɔɔ' nyiɔjɔ 'wɪɔ de -wɛɛ ɔɔ sea wlu 'sɔ ɛ, ɔ se 'kpi 'ble, ɔɔ' wlu nɪɛ 'plɔ 'a 'sɔ.

11 Nyɔ -ɔɔ -da kan' -mɔ ɛ, -mɛ ɔ sig tɔ' o ka -bo 'in tɛɛn o -wɛɛ 'ma wɪɔsɔn nɪa 'de 'sbɪ 'ma 'cɪa 'di ɛ, 'kamɔ -bo 'in 'wɪɔ de 'ma mu nɔa' -ke.

12 Nyɔ -ɔɔ poa ɔɔa' -cɛ" -ti' o ɛ, -a se 'o ɔɔa' -tɔin" 'kpa ka nɪ-, -a se ɛ 'bɛɛ- -a -je -aa -cɛ" ɔɔpɔ 'ipoo-. ɔɔa' nyɔ tu ɛ, ɔɔ se tɔ'di nɪ-, ɔɔa' naa tɔ' i. ɔɔa 'wɪɔɛ 'o ɔɔa' -cɛ" -kwɪɔ" -wɛɛ ɔɔa poa ba "i 'bo ɔɔpɔ 'a 'sɔ 'nyɪ.

13 'De -apɔ -ɔ -nɪa Klisi 'a dɔnɔɔn ɛ, -ta Kea 'na -a -ti" i ɛ, -a se ɛ 'bɛɛ- -a -je -aa -cɛi" 'bɛɛ- mamaɔ 'sɔ -a -je 'o -tie" cɛn. 'Blɔa 'a 'fɔ Kea "nyɪa -aun -wɛɛ -a -jea dɔ "kpei nɔɔ ɛ, ɛmɛ -a -tmɔɔ' -pɔia" -ti 'ɔn mamaɔ 'sɔ -a nyɪ 'de aopɔ o.

14 ɛ se -mɛ -a se 'de aopɔ o ji 'sɔ -wɛɛ -aa -bɛɛ' -aa -cɛi" nɪ-, 'kaa -apɔ -ja Klisi 'a -pɔia" -ti 'de aopɔ o, dɛ-nɔɛ' -a se dɛ "ni 'di -sii, 'blɔa 'a 'fɔ -a -jea dɔ "kpei nɔɔ ɛ, ɛ mu' mamaɔ 'sɔ ɛ je 'e aopɔ o nyɪ.

15 -Bo 'ma sea kan' 'da a, -mɛ ɛ se -a -wɪɔ 'e -aa -nɛ 'blɔa 'a 'fɔ "kpei 'mɛ -wɛɛ dɔ nyɔ jru' nɔa 'de -aa po ɛɛ' -tuosɔn de nɪ-. 'Kaa -a -je kan' 'mɛ aoa' Kea -kwɪɔ" -tea' a muɛ "kpei 'kpa' -wɛɛ -a -je dɔ -kɔan -ti 'a nɔa' 'bɛɛ- 'de ao "klu. -Bo -a nɔ kan' a, -mɛ -a se 'blɔa 'a 'fɔ Kea "nyɪa -aun "kpei -tie" cɛin see.

16 -A -tɛɛ' -kwɪɔ" -bo -a ji 'de aopɔ o ɛ, -aa muɛ -pɔia" -ti 'tmɔa' ke'wɛɛ 'de 'blɔa 'a 'fɔ jru' "kpei-, 'kaa -ta nyɔ jru' nɔa dɔ ɛ, -a se ɛ 'bɛɛ- -a -je 'o -mɔ mu -wɛɛ -a -je sɔn -kwɪɔ" tba 'de dɔ ɔɔ nɔa 'a -ti' 'ɔn.

17 'Bo -mɛ 'de ɛ, wlu -cɪa' ɛ 'naa : Nyɔ -ɔ -nɪɛ "i -ɔ -jea sɔn -kwɪɔ" tba a, -mɛ dɪ Tɔ"bo nɔa umɪ -ɪa sɔn ɔ 'je -kwɪɔ" tba.

18 Tɔ' -o 'ma 'cɛ, ɛ se nyo -ɔɔ poa ɔɔ' -cɛ" 'kpa -ti' o ɔmɔ -nɪ dɛwɔn nɪ-, 'kaa nyo Tɔ"bo poa -ti' o ɛ, ɔmɔ -nɪ dɛwɔn.

11

Pɔɔ ke nyɔ -ɔɔa -daa' ɔɔa' -cɛ" Sesi 'a dɔvɔn ke

1 'Oo 'ma 'cɛ, ka nyo -sea' tɔ'di nɪ nɪa, -bo 'ma sea kan' wlu dɛ-saan"

mō 'de ε, 'in nīε "i ao 'je 'ma kpln 'wōin 'bεε-. 'De tō' -o, ao 'bεε- 'ma kpln 'wōin 'mε -cεεn'-.

2 Dεε-ti 'ma 'da kan' a, εmε -nι 'ma -tuε" aoa' -sōōn ka Kea a -tua" aoa' -sōōn ε. 'In -si' -ti' 'mε 'de nyo due' koun -gbai' 'a -ti' 'bn, omo -nι Klist, -wεε ao 'je oō' -tea' -te, ka 'nynia -tō -v sea jra "ti due' nia, ao 'je kan' nι-.

3 'Kaa δε -εε faun a nua 'bn ε, εmε -nι ka sen 'bleea εfv wεε" o 'de εε' 'srε 'blea 'bn, -wεε v nua desavn ε, ε je aopy 'a tō' i "biie-, ao je Klisi 'kpu 'i to-, -wεε ao je -tajrō "biie-.

4 Dεε-ti 'in 'da kan' a, εmε -nι Sesi jrō' -ōō -ti' -a sea 'tmv 'de ao -pee o, -suu jrε' ao sea 'je due' o, -pōia" -ti jrī' ao sea 'wōn due' o, -bo nyo jrō' ji 'de aopy "klu -wεε oō si 'tmv 'sv ε, ao "taie aoa' -cεi" 'de -mō 'kwa, ao flōn wōn 'de -mō 'wōn, 'de dī oō 'tmva aoa 'bεε- -mī "wōin.

5 Nyv aoa 'daa- Sesi 'a dboun 'dōε -wεε aoa kpuun a sūn 'sōōn -nv 'ma -a naa tō' i ε, vυ se 'bn -sii 'de δε jrε' 'bn mō "pī.

6 -Bo ε 'bεε- ε 'je tō' nι- -wεε 'in se wōn icen mō 'de ε, -mε 'in se nyo -ō se δε "jrii juo nι-. -Ta -a -nua 'e aopy "klu ε, -a -to εε' sūn 'mε 'de dī -wee' "klein 'bn, ao je ε 'je ka "o ka-.

7 -Aee', -je 'in jia 'de aopy "klu -wεε 'in jaa 'ma -cε" ja 'de ao mō'ō 'nyni 'jea "jei mu ε, -mε 'in nυε desavn-? 'De -je 'in 'tmva ao Kea 'a -pōia" -ti foo" 'bn ε, -mε nyaa aopy ii ?

8 'Mō 'na diide 'ε sōōn' Kea -gbi jrī' a -sa ia' 'bleedī kwa i -wεε ia ja 'bn ε, imī 'ma kpuun -wεε 'ma nv dbo 'de aopy "klu o !

9 Εmε -nυε' -wεε -ta 'in nua 'de aopy "klu -bo δε -pōn 'bn 'kwa 'in se 'o nyo jrō' "jru -te due', δε-nυε' 'ma de'di -wi" -wlvā 'e Masedoanī vυpv -a po 'bn sūn o. 'In kpuun ε 'ma -cε" i 'de dī -wee' 'bn -wεε 'in je 'o aoa' jrō' "jru -te. 'De ka 'in kpuun a 'ma -cε" i tēin" ε, 'kamō 'ma mu nua' ke'wle 'de ao -pee.

10 Ka ε nia tō' -ti -wεε Klist nia 'de 'bn ε, 'kamō δε 'ma 'tmva ε nι tō' -ke. Δε 'ma 'tmva -gblein' ε, εmε -nι -je 'in sea 'o nyo "o nyo "jru -te 'de Akai

blva -wee' "klein "kpei ε, εmε -ble 'ma 'mva- -wεε 'ma po -tuosvn de. Nyv jrō' se ε 'bεε- o 'je 'bn εε' 'mva-tu 'bn -sa 'de ia' 'blva- tu "kpei.

11 Dεε-ti ε- ? Ε 'in se aoa' -ti' kma εmε -ti -oo ? Ka 'in kma aoa' -ti' ε, Kea juī'.

12 'Kaa δε 'ma nua 'de -sianwī 'dī ε, 'in nīε "i 'in 'je ε nv 'in 'je nya mu -wεε nyv -vva pōoa -avn vva' -cεi", vva' wōn 'je "mu.

13 Vva' nyv tu ε, vυ nīε Sesi 'a dboun 'a -kewε -o, vva pōōε nyv 'srε i 'de vva' nυbdī 'bn. Vva nυε vva' -cε" Klist 'a dbonvvn 'bn.

14 'De -mε se ε 'bεε- ε 'je nyv tai' "maa, δε-nυε' Satan 'a -cε" 'kpa 'bεε o 'je Kea 'a "soa i -nīa 'e -sōn' 'bn sraan-.

15 -Bo oō' dbonvvn a sea vva' -cεi" 'srε -ti' 'a dbonvvn 'bn nv -ke ε, ε se nyv 'a tai' "maa' -ti nι-. Ka vva' dbo a mua isōan' a, 'kamō vva' -cε" ε mu isōan' -ke.

Kle "klein Pōo 'jea

16 'Bo -mε 'de wlv 'in 'tmva 'ma -se' de ke'wle, nyo jrō' 'bo 'bn sianvī 'daa-, -wεε o 'bo 'bn nya -fuuεn. 'De -bo aoa sea 'bn ja -gbvn kan' -mō 'ja a, -mε 'kamō 'in 'je nι 'sv ao 'je 'mī "i "tai- 'in 'je wlv ka nyo -sea' tō'di nι nīa, -wεε 'mō 'je -cīε -kwlv" tba δε-saan" -ke.

17 Δε 'ma 'tmva kaan ka la, ε se 'e Tv'bo 'bn 'wlv. -Bo 'in 'na 'in 'je 'kpi 'bn "duo- -wεε 'in 'je 'ma -cεi" 'bεε- ε, -mε 'ma wlv' ka sianvī a wlvā.

18 -Je nyv -tuu"-tuu a 'wlvā 'o vva' -cε" -kwlv" -wεε vva 'bεεa vva' -cεi" ε, -mε 'mō 'je 'ma -cεi" 'bεε- -o -ke.

19 Aomō nīε tō'di o, ao 'bεε- sianvvn "wōin 'mε o, εmε -εε nv ao 'tūn see.

20 -Bo nyo nv ao oō' kvōnpu- 'bn, -wεε oō sea ao "jru idi, o sea ao 'srε ipoo, oō sea oō' -cεi" 'bεε- 'de oō sea ao 'kpi "jrii po ε, ao 'bεε- -mō 'o jei tu "wōin.

21 -Je dī vυ nua ao "jrii 'mva- -apv -sea' ia' nua 'a 'kpi 'ble ε, tō' -ti -o, -a -fa vυpv "i, ε 'bleε -aa -tīn'.

'De -mε 'kamō -bo 'de δε "o δε 'ε -ti' 'bn nyo jrō' o sea oō' -cεi" 'bεε- ε, 'mō -ke ε, δε -εε -ti' 'bn 'mō 'jea 'ma

-cei" 'bεε- ε, 'in 'bleε. 'De -bo 'ma sea kan' nu ε, -mε ka suanvi nua, 'kamō 'in ni-

22 Uba' nyu tu 'ee, υυ nιε Eblevη -oo ? 'Mō nιε Eblei -o -ke. Uυ nιε Israε-kōvη -oo ? 'Mō nιε Israε -i -o. -Aee' υυ 'wlvε 'e Ablaam 'a "ji 'dii ? 'Mō 'wlvε 'e Ablaam 'a "ji 'di -ke.

23 Uυ nιε Klisi 'a dbonvη ? Ka suanvi a wlua, 'kamō 'ma ji wlua' la : 'In nυε Klisi 'a dbo, 'in je υυ -sii. 'In pooe -kaso 'di, 'in je υυυυ -sii. Blati 'a -kō nιε 'vη kui, ε je υυυυ -sii. Nyu bla 'vη 'ε kpe -tuu"-tuu, ε je υυυυ -sii. 'In die 'mea' 'wōn i kpe -tuu"-tuu, ε je υυυυ -sii.

24 Suifu-wi" blaa 'vη klae jōō' nya 'a kwla taan 'jō -mε" nυε kpe -mm".

25 Nyu bla 'vη 'ε kpe taan, nyu tbaa 'vη "soi i kpe due', -kwεε" 'wlaa- 'vη kwa 'mε kpe taan, -wεε 'in 'sa "ni "kpei- 'de 'jrv -gbaowι due' ke "maυ'wι due' 'di.

26 'In nιε nabυ ja 'de 'wι -tuu"-tuu 'di, 'in muε 'mea' "ni-gbii wōn 'de-, 'in muε 'mea' 'de "ku 'dbaυη 'kwa 'de-, 'in 'jeε 'ma -ce" wōn 'de nyu -ke 'ma -a -plaan 'blva- i 'kwa, 'in die 'mea' 'wōn i 'de -kwε klae" 'dii, 'de -puvōn" blva ke 'tōnιε "kpei-, nyu -υυ -nua -aa de'di -wi" -wεε -υυa pooa -a 'srε i ε, 'in muε 'mea' 'de υυυυ 'kwa 'de-

27 Dbo -ia seea nyu ε, 'in nu -mυ 'mε, 'in ji 'je. "Nyvō' cεen 'vη "jrii 'mε, 'in ji ε 'je. 'In je "jrv -tee kpe -tuu"-tuu, 'in je -mε 'je. 'Mυε- ke "ni 'natvη 'dba 'vη 'ε, 'in 'bō wōn 'mε, 'in je -mε 'je. 'In cen kui 'mε, dee' je 'vη 'dba, 'in je -mε 'je.

28 'Bo dι "klein -nua 'mva- -mυ 'de ε, δε -je -εε -sōvη 'ma -tua" 'de 'wι -wee' 'di ε, εmε -nι Kea -gbi -wee' "klein 'a -tι'.

29 -Bo nyu se 'diikua' 'ble ε, 'mō se 'diikua' 'ble -ke. 'De -bo nyō jrv' 'kpa 'e desavη 'di ε, ε kpevη 'vη -kwlv, ε je -jei" -si'.

30 -Bo ε nι -cei" 'bεεa' -mε 'de ε, -mε δε 'in sea 'diikua' 'ble ε, εmε -tι 'in nιε "i 'in 'je 'ma -cei" 'bεε-

31 -Aa Tv"bo Sesi "Bo Kea -εε 'nyvη "diwan kpuvη jeejee ε, ka 'in sea sι 'tmv ε, ε 'je kan' 'mε.

32 'Wι jrε' o 'bo Damasi ε, Arεtasi -ō -nua 'beō 'tmvυε -kwlvvηjei -wee -ō -te 'o nyu 'de υυ 'je Damasi-kwlv ifuo -wee υυ 'je 'vη kpvη.

33 'Kaa 'ma de'di -wi" poε 'vη too" 'di -wee υυ jaa 'vη 'bo blo' -ε -pian' -kwlv 'dei 'a -po" "i, 'de υυ "sii- 'mi i 'de ε 'de. Ka 'in nua 'pusvη 'de -kwlvvηjei 'kwa, 'kamō -nao.

12

Pōo 'tmvε ja ja -tι ke dι 'kwla -sati ke

1 'Ma 'ce, -bo nyō 'bεε- vōv' -cei" 'ee, δε -ō 'je 'o ε- ? 'Kaa 'kamō -cei" 'bεεa' se "jrii nmo 'sv ao nιε "i 'in 'je 'ma -cei" 'bεε-. εmε -tι ka Tv"bo a nua 'kwla 'wlvsvη o, dι εε -sa' 'kwla 'de 'vη -pee 'de jajri 'di ε, 'ma ji ιa' -tι' 'tmva' la.

2 'In juue "ju due' -ō -ke Klisi "sii- 'i, -wee -ō -du" ε 'vη, 'de -ō mu mamav 'sv -ō nyvη 'e javη 'a 'kekei" 'de εε' kpe taan -nε 'di. "Ko vōv' nyvōvō mε -svη' 'vη -wee -ε mu 'e la a, "ko ε nι 'e jajri 'vη -o ε, 'mō se -mε juo-. Kea 'a 'sv -juo ε. εε' δε tu nυva εε' -svη 'a -puue 'jō -nyiiε ka.

3-4 'De 'in 'je kan' 'mε "ju -nō mu' mamav 'sv -ō je 'e Kea 'a kεεma' -kwlv 'di nyvη. "Ko vōv' nyvōvō mε svη 'vη -wee -ε mu 'e la a, "ko ε nι 'e jajri 'vη -o ε, 'mō se -mε juo-. Kea 'a 'sv -juo ε. 'Bomō -ō 'wōvōn- dι nyvη sea 'bεε- nyu 'jea 'tmv ε, ι ke dι -ia 'tmv ka nyvōv sea nι ke-.

5 'De vōv' "ju tu 'a -tι' 'vη ε, 'in nιε "i 'in 'je -tuosvη de po, 'kaa 'in se ε "inυ 'in 'je -tuosvη de po 'de 'ma -ce" 'ε -tι' 'vη, -bo ε se 'e 'ma -vη se 'diikua' 'blea 'a -tι' 'vη nιε.

6 -Bo 'in nιε "i 'in 'je -tuosvη de po 'de ε, nyu se 'vη suanvi 'daai, δε-nυε' δε 'ma mua 'tmva', ε nιε tō' -tι -o -cεen'- . 'Kaa 'ma juue 'ma -ce" 'ε ka -wee nyō jrv' je 'vη dεwōvη 'daa-, ε 'je dι "klein -ō 'jea "jriε- 'bo 'vη -pvη" o, dι "klein -ō 'wōan 'de 'vη 'wōn -sii.

7 'In je 'ma -cei" 'bεε 'ε -tι' 'vη ε, dι klae" klae" Kea -sa 'kwla 'de 'vη -pee 'a -tι' 'vη ε, ε "taie 'wε- jrε" "i, ε je 'ma

ku -plin" -tu" ka Satan 'a dboi a bla nyv jeejee ε.

8 'De εε' 'wε- tu 'a -ti' 'un ε, 'un bae Kea 'mε kpe taan de ε 'je ε 'de 'un kui' -sa.

9 'Kaa ε wlu' ka 'de 'un -pee, ε 'naa : 'Ma 'saavn 'un nva -un "jrii ε, ε -tisei", δε-νεε' -ma -un se 'diikua' 'ble -ne, εμε -εε νεε -wee 'ma to 'ma "ikmasun -gbein'. -Je ε nia kan' -mō 'ja a, -mε δε 'ma -pōan, εμε -ni δε 'un sea 'diikua' 'ble ε, 'ma ποε εε' -tuosun de, -wee Klisi 'a 'ikmaa' 'je 'un "kpei -cri".

10 εμε -ti -bo 'un se 'diikua' 'ble o, -bo -crei"- 'da 'un o, -bo 'ma sea 'ma -ce" wōn 'je o, -bo nyv a sea 'un 'kle -tu" o, -bo faun a sea 'un nu o, 'de Klisi 'a -ti' 'un ε, di "klein -nia 'mva -bo ia sea 'un 'je ε, 'ma νεε 'mva, δε-νεε' -bo 'un se 'diikua' 'ble ε, -mε -je mε la 'un 'ble 'kpi -gbein'.

Di -ia -sōōn Pōo a -tua" a

11 'Oo 'ma 'ce, ao νεε' -we- la, 'ma jea wlu ka nyv -ō sea tō'di ni a wlua. Aopv mō -je 'un -ti' o po 'de-. 'Kamō 'un se dēwōn ni -mō, 'kaa nyv aoa 'daa- Sesi 'a dboun -cōun'-, -wee -uva "dia aoa 'jea a, di "klein uv nia 'un ε, 'un se ia' jre' 'un -pōn.

12 Di -i -toε ka 'un nia Sesi 'a dboi ε, i nvee' 'de aopv "klu ao ji 'je. 'In kuue tō' i -ceen'-, -wee ia' di tu po "jri "kpaε' 'de jrii' ke di klae" klae" Kea nva 'un.

13 'De δε 'un nu Kea -gbi jri' "jrii -wee 'un se aomō "jrii nu ε- ? -Aee' δε 'un -tea' 'o Kea -gbi jri' "jru -wee 'un sea 'o aomō "jru -te ε, εμε -ni desavn 'un nu ao "jrii i ? -Bo ε -tu" -mε ε, -mε ao 'blee -kin.

14 Ao -gbun 'nō, 'un -tee 'de aopv o jia 'a kein"ke, εμε -je 'ma 'de aopv o jia 'a kpe taan -ne ni-. -Bo 'un ji ε, 'un se 'o aopv "jru -tei, δε-νεε' aoa' -ce" 'kpa mō 'ma -pōn, 'un se aoa' 'bleedi -pōn. Dεε-ti 'un 'da kan' a, εμε -ni ε se "nynuu- mv -je δε i-pōn -wee -uv -je uv "bo -wi" 'dei -tee ni-, 'kaa "bo -wi" mv -uva -pōn δε i -wee -uva -tee' uva' "nynuu- 'dei.

15 'De 'mō ε, -bo 'un 'je 'e 'ma di -wee' ke 'ma nyiojō to 'de aoa' -ti' 'un

mō 'de ε, 'un -tee' εε' nva 'a kein"ke 'de 'mva- 'un. 'Ma -ti' 'a kmaa' se "kpei cen i 'de aopv 'un -bo 'un kma aoa' -ti' kan' a.

16 Tō' -o, 'un se 'bo aopv "jru -te -ceen'-, 'kaa aomō 'na -mε -je 'un sea 'bo ao "jru -te la, εμε -νεε' -wee 'ma ceen 'de 'srε 'un -wee 'ma naa aopv -son 'de 'un 'je aopv "jru idii ?

17 -Aee' nyv 'un dboa 'de aopv o ε, 'de uva' due' 'un mō 'un ceen -wee 'un poo ao 'srε ii ?

18 Titu mō 'un bae -wee -ō -ji" 'de aopv o, o ke -aa de'di ao juua ke-, uvuv 'un dbo. -Aee' Titu poε ao 'srε i -wee o di aopv "jru ii ? Ka -a -ke Titu 'a tō' nia due' -wee -a -bεεa' wlu 'un 'de -aa kpa -je due', ao si juoo- ?

19 De -wlvā 'e sese o ε, ao naa tō' i, ao 'na -mε -aa ποε -aa -ce" 'kpa -ti' o 'de ao "jri 'de. "Un-, ε se kan' ni-. -Apv -ō -ke Klisi "siaa 'i ε, -bo -aa sea δε 'o δε 'tmv ε, ε ni 'bo Kea "juoi -o. -Aa -ti' kmaun, di "klein -aa nva -ni, -aa nvi' -wee aoa' Kea -kwli' -tea' 'je iku.

20 De -εε faun a nva 'un ε, εμε -ni 'un se ε -pōn -wee -bo 'un ji 'de aopv "klu ε, 'de ka 'un sea "inu 'un je aopv kan' jεε-. Ka 'un sea "inu -bo 'un jεε aopv kan' 'ja a, -mε 'ma 'fō -je ao sea 'je due', εμε aoa mu 'jeea'. De 'ma pleea εμε -ni -cea' o, ba -kwlen o nva' o, 'cen 'kpaā' o, ba 'cei o nva' o, ba 'a 'nyni dooa' o, nyv 'dei wluua' o, ba wlu savn -pee 'tmva' o, -cei" 'bεεa' o, -pua' -pua -pua' ke-, umi -ni 'de ao "klu.

21 De 'ma pleea, εμε -ni 'un se ε "inu -wee -bo 'un ji 'de aopv "klu ε, 'de 'ma Kea 'je 'un ja jaa ke'wle 'de aoa' -ti' 'un, δε-νεε' εμε -ni 'un 'tmve aoa' 'nyni 'dōe 'de nyv -pee -tmuv -tmuv"- . -Wee 'un 'je -fin" 'de nyv -tuu"-tuu -nva desavn tein" 'a -ti' 'un. Uva' nyv tu ε, uv se uva' tō' sain o, uva' jei" 'jea' o, uva' δε 'ε "jriitian" 'i juo- -wee ia' kwa -son -saati.

13

Nyvfēn' -saawlu ke 'jewlu ke

1 'Ma 'de aopv o jia 'a kpe taan -ne mε -εε di 'ma nmaea' 'o -ta. 'De -bo

'in ji ε, -mε -ti' "o -ti' -ia -ta nyu 'soon ke taan 'jea, umi -ia 'pee 'je 'jeeε-.

² -Ta 'in -saa 'de aopu o bu nya 'soon tein" ε, δε 'in 'tmua, εμε 'in tεen o kaan -wεε 'ma -sa de ke'wle, 'in 'naa : -bo 'in ji 'de aopu "klu ε, nyu -uu nua δεsavn "i-saa' no" ke nyu "klein -vua mua 'o vua' -ko 'de blaa' ke-, 'ma muε wον kmaa' 'de uupu "kpei, 'in se uupu 'a wεε 'jei.

³ Klist 'a "ikmaa' -ε -nia 'de 'bn -wεε 'ma wlua 'de -εε 'jo aoa -pwan i ε, 'bomw ao 'je ε 'jee-. Ka nyu -sea' 'kpi 'ble nia, se w' -ce" to kan' 'de ao -pee. 'Kaa w' "ikmaa' poε "jri "kpaε' 'de aopu "klu.

⁴ -Ta nyu a koow 'bo tu -kwli" ε, -mε w se 'kpi 'ble, 'kaa kaan w nιε 'kmv 'de Kea 'a "ikmaa' 'bn. -Apu mw -ke ε, -a -ke w "siie "i, ka w sea 'diikua' 'ble ε, 'kamw -a -ni -ke. 'Kaa 'de aoa' -ti' 'bn ε, w ke -a -nιε 'kmv 'de Kea 'a "ikmaa' 'bn.

⁵ Aomw ε, 'de aoa' -ce" 'bn mw ao 'je -gbun, -wεε -bo ao -te' Kea -kwli", 'de ao 'je kan' 'je. Aoa' -ce" 'kpa mw ao 'je i -tien', -aεε' ka Sesi Klist nia 'de aopu 'bn, ao si juo kee ? W ni 'de aopu 'bn 'ε. -Bo ε se kan' ni ε, -mε aoa' Kea -kwli" -tea' nιε δε foo" -o, ao blu'.

⁶ 'Kaa 'in -teε -kwli", ka -aa Kea -kwli" -tea' sea δε foo" ni ε, ao 'je kan' 'mε.

⁷ 'De -mε 'kamw -aa bae aoa' Kea -wεε ao je δεsavn nu. ε se ao 'je -a -ti' o po, εμε -εε baea' -aa bae ni-, 'kaa -aa bae aoa' Kea 'mε -wεε ao 'je δε 'dwe nu. -Bo nyu jru' 'na -apu mw blu' 'de ε, ε "paa' ε je aopu 'a δεsavn nua' -sii.

⁸ De-nue' -bo aoa sea w' "i -ti nu ε, -mε -a se ε 'beε- -a -je w' -ti o -fon', 'bo i 'de mw -a -je bla.

⁹ -Bo -apu mw se 'kpi 'ble -wεε aomw kuu 'dii ε, ε 'bleε -aa 'mua-. De -aa -teea' Kea i 'de -aa baewlu 'di ε, εμε -ni ε 'je aoa' 'kmv ka -cwon' ka po -wεε ao 'je mu ao 'je nyu.

¹⁰ εμε -ti 'in tεen o -wεε 'ma 'cru wlu -ni 'de 'ma poo ao -jei". 'In se ε "in -wεε -bo 'in ji 'de aopu "klu ε, 'de 'in 'je aopu "bli -ce". "Ikmaa' Tu"bo "nyia 'bn ε, ε se ε 'bn "nyu -wεε 'in

'je Kea -gbu i-sa, 'kaa ε "nyu ε 'bn ε -wεε 'in 'je Kea -gbu 'a di ikuu-.

¹¹ 'Bo -mε 'de ε, 'ma de'di -wi", ao nu 'mua-, ao nmaε aoa' 'kmv, ao -tu" ba -ti' -kwli' i, ao 'ble w' due', pεε 'a blua' ni 'o aopu 'nyu, -mε Kea -ε -kma nyu 'a -ti' 'de -εε -nyia" nyu pεε 'a blua', ε ke aoa muε naa'.

¹² Ao -gbleε ba -kwli" due 'due ka de'dinyu a nua. Nyu "klein -uu -jea Sesi 'a -ti' w' 'bn 'no ε, uu 'na uu -je aopu.

¹³ Tu"bo Sesi nu ao 'saavn "jrii, -wεε Kea 'je εε' nyu 'a -ti' kmasun to 'de ao -pee, 'de εε' -Suu 'je ε nu -wεε ao -wee' 'je "i "sii-.

'Sbε Poo pood Kea -gbi -nia 'e Galasi -jei" ε

Jewlu-

1 'Mɔ Poo ɔ -nia Sesi Klisti 'a dboi ε, 'mɔ ɔɔ -cɾi 'sbε -nε. ε se nyiɔpu mu -su -te 'un εε' dbo tu kwa, -wεε -su dbo 'un ni-. ε se nyiɔ mɔ -si" 'o 'mɔ ke Kea 'nyɪ i -wεε ɔ dbo 'un ni-, 'kaa ε Sesi Klisti ke ɔ "Bo Kea -ε -sɔ "kunyɔ' mε -dɔ' 'un.

2 -Aa de'di -wi" -su -ke 'ma -a -nia 'nɔ ε, -apu ɔɔ ja Kea -gbi -nia 'e Galasi 'jewlu.

3 -A "Bo Kea ke -aa Tu"bo Sesi Klisti nu aopu 'saavn "jrii -wεε ε 'je aopu pεε 'a blua' "nyɪ.

4 Sesi Klisti mɔ -to 'e ɔɔ' -cε" 'de -aa dɪsain 'a -kwε-ti 'un, -wεε ɔ 'je -a seie 'de dεsavnɔkmɔ -nε 'kwa. Ka -a "Bo Kea nɪε 'i ε, 'kamɔ ɔ nu.

5 εmε -εε 'nyɪ -a -jei" 'bεε- jeejee ! 'Kamɔ ε 'je ni- !

Galasinyu toε Sesi 'a -pɔia" -ti 'kpu "i

6 Dε ao nuα -ε -ma" a 'un tai' ε ka, εmε -ni Kea -ε -da aopu -wεε ao 'je εε' 'cε ni 'de Klisti 'a 'saavn 'un ε, εmε -εε -ti' ao -too"- 'kpu "i toa' -wεε ao bla 'o nyu jru' 'a wlu 'de, -wεε aoa 'daa- -mɪ -pɔia" -ti.

7 'Mɔ 'je kan' 'mε -pɔia" -ti jru' se -tajrɔ ni, -bo ε se Klisti 'a -ni -pɔia" -ti ni ε. Imɪ nyu jru' ni "i su 'je -gbee' wɔi -saa. εmε -ti suα "maa aopu tai'.

8 'Kaa -bo nyɔ jɾɔ' ji 'de aopu o, -wεε ɔ 'je ao wlu dee jru' 'tmɔ-, 'de -mɪ ke -ji -a -tmɔα ao -pee tɛin" 'je "kpei- seea -mε Kea 'a 'davn kpuɔ ɔ, -bo ε ni -apu mɔ'ɔ -cε" 'kpa o, -bo ε ni Kea 'a "soai jɾɔ' ɔ -wlvα 'e javn 'di mɔ 'de ε.

9 Wlu 'un 'tmɔα tɛin" ε, εmε 'ma -sa' de 'de -stavnwɪ 'di ke'wlε, -bo nyɔ "o nyɔ 'tmɔα aopu wlu dee jru' -wεε ɪ ke -ji ao 'wɔan tɛin" 'je ba 'kpu "i to ε, -mε Kea 'a 'davn kpuɔ -mɔ 'ɔ jei tu.

10 'De -bo 'ma sea -mɪ 'tmɔ kaan la 'ee, -mε aomɔ 'na 'un nɪε "i nyiɔpu 'je 'un -ti' o poo ? -Wεε 'un 'je 'e nyiɔpu "jri 'dei nmɔɔ ? "Un-, ε se kan' ni-. Dε 'ma -pɔan -gblein' 'de 'ma pεε -wee' "klein 'un ε, εmε -ni Kea 'je 'un -ti' o po. -Bo 'ma sea 'e nyiɔpu "jri 'dei nmɔɔα' -mε i-pɔn 'de ε, -mε 'un se Klisti 'a dɔnvi ni-.

Poo ke Sesi 'a dɔovn jru' ke

11 'Ma de'di -wi", dε 'un nɪα "i 'un 'jea aopu 'tmɔ- ε ka, εmε -ni -pɔia" -ti 'un 'tmɔα 'de ao -pee tɛin" ε, ε se 'e nyiɔ 'un 'wlv,

12 dε-nuε' nyiɔ sɪ 'un "nyɪ 'de nyiɔ sɪ 'un tɔɔ-, Sesi Klisti mɔ -sɪ 'kwla 'de 'un -pee.

13 Tɔ' -o, -ta 'un blaa 'o Suifu-wi" 'a ke' 'de tɛin" ε, dɪ 'un nuα ao 'wɔn. 'De εε' nɔ" tu 'di ε, 'un -tuε" Klisti 'a nyu 'kle, 'un je nyu -wee' -sii. 'Un nu dε -wee' "klein 'mε -wεε su 'je Klisti 'a -ti' tɔ' 'un 'jea' o 'bɔ.

14 'De nyu -su -ke 'ma -a -pɫaan 'blva -i -wεε -su -ke 'ma -a -bεεα' 'un "klu ε, nyu -su -jea Suifu-wi" 'a ke' wɔn 'je -su -jea 'un -sii, su se "i -ti. 'Ma "bo -wi" 'a kpln 'un 'ɔan 'un nɪε nε "kpei 'de ɪα' wɔn 'je -ti 'un 'de-.

15 'Kaa Kea nuε 'un 'saavn "jrii -wεε ε 'da 'un 'de 'un 'je εε' nyɔ ni-. εmε -ti ε -tee 'un kɔi" -mε 'un se 'wlv ke.

16 -Ta ε nmɔɔα Kea 'di wɔn -wεε ε 'jea εε' "Ju 'kwla -sa 'de 'un -pee ε, 'bomɔ ε -sɔɔ 'kwla -wεε 'un 'je ɔɔ' -ti' 'tmɔ 'de nyu -sea' Suifu ni "klu. ε 'wlvα 'o mu ε, 'un se 'o "si 'un se 'e nyɔ jɾɔ' o mu -wεε -mɔ se 'un 'sni -tu".

17 'De 'un se Selisalem mu -ke -wεε nyu -nia Sesi 'a dɔovn 'bo 'mɔ "juɔi tɛin" 'a 'jee -ti, 'kaa 'un muε 'e Arabiblvα "kpei. 'Bo -mε 'de ε, 'un jie Damasi de ke'wlε.

18 -Sun taan -sii 'o la -wεε 'un mu Selisalem 'de 'un ke Pɪei 'e ba juo-. 'Un nuε 'bo ɔ o 'wɪ 'a -puue 'jɔ -mm".

19 'Un se Sesi 'a dɔovn 'a jɾɔ' "jriε- jee-, -bo ε se Tu"bo 'a "dei Saki ni ε.

20 Dɪ 'ma 'tmɔα 'de ao -pee -ta ɪ nɪε tɔ' 'bo Kea "juɔi -o, 'un se sɪ 'tmɔ.

21 ε 'wlvα 'o mu ε, 'un muε 'e Siriblvα ke Silisiblvα "kpei,

22 'De εε' nɔ" tu 'di nyɔ -jea Sesi 'a -ti' tɔ' 'ɔn 'de Suide se 'ɔn "jriε- 'jee-due'.

23 Δε υɔ 'wɔan 'de 'ma -ti' 'ɔn see, εμε -ni "ju -ɔ -tua" Kea -gbi 'kle tɛin" -tuu"-tuu ε, ɔ "biie i -wεε Sesi 'a -ti' ɔ nɪa "i ɔ 'jea i-sa 'de ε, umɪ ɔɔ 'tmɔ la 'de nyɔ -pee.

24 'Sυ υba 'bεε- Kea 'a 'nynɪ "i 'de 'ma -ti' 'ɔn.

2

1 'Bo -mε 'de ε, 'ɪn nυε -sɪn 'a -puue 'jɔ -nyiiε -wεε 'ɪn ke Banabasɪ mu Selisalem de. 'In "duo- Titɪ 'ɔn 'ε, ɔ ke -a je mu -ke.

2 'In 'wɔan Selisalem mu -ti ε, Kea 'a -cε" 'kpa -da kan'. 'In mu' -wεε 'ɪn ke Saktɪ o, Piεi o, San, 'e 'jee-, δε-νυε' υɔpυ -ni Kea -gbu 'a nyɔsoa. -Pɔia" -ti 'ma 'tmɔa 'de nyɔ -sea' Suifɔ nɪ "klu ε, umɪ -ɪa "kuan 'ɪn pɔ 'de υba' 'sυ -pee. Δεε-tɪ 'ɪn nυa kan' a, εμε -ni 'ma -pɔn -a -je wlu 'ɔn 'bεε- -wεε dbo 'ɪn nυa ke dbo 'ma nυa ɪ je dbo foo" nɪ-.

3 'De Titɪ -nɪa Glεkɪ i -ke 'ma -a na υɔ se -mɔ 'ɔ -nε 'klen mu -ti "kpei 'nyε.

4 'De -bo 'klen mu -ti -saa "blo ε, -mε nyɔ -nɪa 'e -a "klu -wεε -υba -daa' υba' -cε" -aa de'di -wi" 'a -ti' 'ɔn -o. Υba' nyɔ tu ε, υɔ nɪε "i nyɔ 'je 'klen mu -wεε υɔ 'je "isrεvɔn 'kpa 'bo Kea "juɔi. Υɔ pa 'de -a "klu 'mε -wεε υɔ 'je -aa -cε" -pee-tea' -nɪa 'e Sesi Klisɪ 'ɔn -sɔn i "blu. Υba -pɔn -a -je kɔɔnpυ- 'kpa ke'wle.

5 'Kaa de υba -tua" 'o -pɔia" -ti "kpei ε, -a se nɔ" δε-saan" ka 'ɔn "duo- -wεε -a se ε nυ, δε-νυε' -a see "i nɪ -wεε Klisɪ 'a -pɔia" -ti je dooa-, 'de aɔa' 'dɔe 'a -ti' 'ɔn.

6 -Ta 'ɪn ke nyɔsoa nyɔ a 'jea de 'ɔn -nυ wluua a, -wi" -mυ se δε 'ɪn 'tmɔa -ti' jri' -kɔ o -te'. [-Bo nyɔ 'je υba' nyɔsoa tu δε 'ɔn o, -bo nyɔ se υɔpυ δε 'ɔn 'je o, -mε se -ti' kɔn-, Kea 'a 'cra nyɔ 'mii.]

7 Nyɔsoa -nυ 'je kan' 'mε 'pepe ka Kea -tea' 'ɔn -pɔia" -ti kwa -wεε 'ɪn 'jɪ 'tmɔ 'de nyɔ -sea' Suifɔ nɪ -pee ε. Ka ε dboa Piεi 'de Suifɔ-wi" -pee ε,

'kamɔ ε dbo 'ɔn 'de nyɔ -sea' Suifɔ nɪ -pee.

8 Δε-νυε' Kea due' -ε -nyɪa" Piεi "ikmaa' -wεε ɔ 'jea Suifɔ-wi" -pɔia" -ti 'tmɔv- ε, εμε -nyɪ" 'ɔn "ikmaa' -ke -wεε 'ɪn 'je nyɔ -sea' Suifɔ nɪ -pɔia" -ti -pee 'tmɔ.

9 Ka Kea nυa 'ɔn 'saavɔn "jrii -wεε ε -tea' 'ɔn εε' dbo tu kwa a, Saktɪ ke Piεi ke San υɔ -nɪa Kea -gbu 'a -gbaati -nυ juɪ', εμε -ti υɔ ke 'mɔ ke Banabasɪ pɔɔε ba dbεε sɔn 'kwa 'de -a -bεεa' wlv 'ɔn -wεε -bo -apυ mɔ ɔ sea 'e nyɔ -sea' Suifɔ nɪ o mu ε, 'de υɔpυ mɔ 'je 'e Suifɔ-wi" o mu.

10 Δε -εε wlu υɔ -tua" -avɔn, εμε -ni υɔ 'na -a -bo nɪa" nyɔ 'a -ti' o "maεε. 'De 'ɪn -tu" εε' δε tu "jriε 'mε, 'ɪn 'jee nυ.

Pɔɔ -cε' Piεi "bli 'bo Antioɔɪ

11 'Kaa 'wɪ jre' o, 'ɪn -cε' Piεi "bli 'bo nyɔ -wee' "juɔi 'bo Antioɔɪ, δε-νυε' ɔ nυε "bli-cεdɪ.

12 Tɛin" ε, -ta Piεi jiia 'bo Antioɔɪ ε, -mε ɔ ke nyɔ -sea' Suifɔ nɪ a pɔε sɔn -tadue, υba jea δε di. 'Kaa 'wɪ jre' o, nyɔ -wlv a 'e Saktɪ 'a Kea -gbu 'di ji'. -Ta υɔ jia 'sυ ε, ɔ 'sa sɔn -wεε ɔ -te ɔɔ' -nε ka, δε-νυε' nyɔ -υɔ -na -bo nyɔ nɪ Kletien -mε ɔ 'je 'klen mu -o -wεε ɔ 'je "isrεi 'kpa 'bo Kea "juɔi ε, ɔɔ plee υɔpυ 'mε.

13 Δε ɔ nυa -nε, εμε -aa de'di Suifɔ jrv' bla 'o 'de -ke. Υɔ nυε' mɔ -wee' 'sυ Banabasɪ 'a -cε" 'kpa je 'o υba' "jri de pɔoa' -nε 'de bla.

14 Ka υba' nasɔn sea "isrε -wεε ε ke tɔ' -ti Sesi 'a -pɔia" -ti 'tmɔa sea due' nɪ 'ɪn 'jea kan' 'sυ ε, 'ɪn sɔn 'ɔn 'ε 'bo nyɔ -wee' "juɔi -wεε 'ɪn wlu Piεi -pee ka, 'ɪn 'naa : Piεi, -mɔ -ɔ -nɪa Suifɔi ε, -ta -ɪn -nɪa 'e nyɔ sea' Suifɔ nɪ "klu ε, ka υba nυa, 'kamɔ -ma nυ. -In se Suifɔ-wi" 'a nasɔn 'ble. 'Kaa kaan ka -ɪn -pɔɔε kplɪn fai", -bo -ma sea kan' nυ ε, -mε δε -ma -tmɔa εμε -ni -ɪn -ke nyɔ -υba -tea nyɔ -klaan" "kpei -wεε υɔ 'jea Suifɔ-wi" 'a kε' wɔn 'je nɪ δε due'. Δεε-tɪ -ma nυ kan' a- ?

Sesi -kwli" -tea' mε -εε -pυv' nyɔ

15 Tɔ' -o, -apυ -nɪa Suifɔ-wi" 'a "nynuu- Suifɔ ε, -a -na Kea 'a kε'

woinblaavun -sea' Suifv nu e, -a se 'e vuvv "klu nu-.

16 'Kamv -a -nu Suifv-wi" kan' -o, 'kaa -a -je kan' 'me -bo nyv 'je "isrei 'kpa 'bo Kea "juvi e, -me 'de Sesi Klisi 'a -ti' to' 'un 'jea 'a 'sv 'un -o, e se 'de ke' won 'jea' 'un nu-. Emv -ti -apv mv 'je Sesi Klisi 'a -ti' to' 'un -ke -wee -a -je "isrevn 'kpa 'bo Kea "juvi. E se 'e ke' won 'jea' 'un nu-, de-nve' nyv -jea ke' won 'je -wee -v -jea "isrei 'kpa 'bo Kea "juvi, v se nu-.

17 'Kaa -apv Suifv-wi" -mv e, -a -ke Klisi "siie "i, -bo -aa sea "isrea' i-pon 'de -aa Klisi 'a -ti' to' 'un 'jea' 'un -me -a se ke' won 'jea' to' "itbai 'bode. -Me nyv 'bve- v 'je nu Klisi mv -vv kuu -aa di i -wee -a -je ke' won iblaa' nya kpa 'jaa ? "In-, e se kan' nu-.

18 De 'in -gba ja -bo 'ma sea de'bov -wee 'ma se e po ke'wle e, -me 'in nve ke' won iblaai -o -ceen'-.

19 -Bo e -tu" 'e ke' won 'je -ti 'un e, ka 'in 'jea "isrei 'kpasv nu 'bo Kea "juvi, 'ka se nu-. Ke' 'na 'in 'je 'me -o. Emv -ti 'in se ke' to' "itba 'bode, ka 'mei nva 'kamv 'in nu- 'de e -pee, -wee 'in 'je Kea 'a 'kmvnu-.

20 Ka Klisi 'mea 'bo 'daintu -kwl" e, 'kamv 'ma ke' won 'je to' 'me -ke. Kaan ka 'in ke Klisi "siie "i v 'me 'ma 'mea'. 'De ee' -ti' 'un -bo 'in 'kpa "isrei 'bo Kea "juvi e, -me 'in se 'ma -ce" 'e 'kmv nu 'bode. Klisi 'a 'kmv 'in nu-. 'Kmv 'in nva 'un 'de 'blva- "kpei kaan ka, 'in nve 'un 'e 'de Kea 'a "ju 'a -kwl" -tea' 'un, de-nve' vmv -kma 'ma -ti', -wee -v -to 'e vv -ce" 'kpa 'de 'ma -ti' 'un.

21 'In se e "inu 'in 'je Kea 'a 'saavn nya -fuun. -Bo nyv a sea "isrevn 'kpa 'bo Kea "juvi 'de ke' won 'jea' 'un 'de e, -me Klisi 'mee foo" 'un.

3

Ke' won 'jea' ke Sesi -kwl" -tea' ke

1 'Oo, Galasikovn ! Aoa' to' dinta' -me 'de e- ? -v -saa apv 'a "jru -jei" kan' a- ? Sesi Klisi 'a 'bo tu -kwl" kv -ti nyv -sa v 'pepe 'de ao -pee e, ao "mae' v o ?

2 De due' kovn -gbai' me 'in nu "i 'in 'je apv i -tee', emv -nu Kea 'a -Suu

-e -nva 'e apv 'un 'ee, ao 'jee ke' won -wee e ji 'de apv 'un -ae, -aee' de ao 'wvan -pva" -ti -wee ao 'je e to' 'un, emv -nve' ?

3 Galasikovn, ka ao se to' di nu kan' a- ! Ao -teea Kea 'a -jei" naa 'tein" e, ao -tee Kea 'a -Suu -kwl". De-ti ao 'bo Kea 'a -Suu -kwl" -tea', -wee aoa -pon 'pepe nva' i 'de aoa' -ce" 'e nyikovn 'un e- ?

4 Di klav" -nvva 'de apv "klu ao 'jeea "jrii-, aoa 'da v foo" 'un di- ? Ka "o ka e 'je e nu e, v se foo" 'un di nu-.

5 Kea me -nyv" apv ee' -Suu -wee -ee nu jrii' 'de apv "klu. -Bo ee sea kan' -mv nu e, -me avmv 'na 'de aoa' ke' won 'jea' 'un -oo ? -Aee' de ao 'wvan -pva" -ti -wee ao 'ju to' 'un, emv -nve' ? De aoa naa to' "i e- ?

6 Ablaam 'a -ti', -v -crva' tein" sese 'de Kea 'a 'sbe 'di e, ao po v -kvlv o. De -crva' e 'naa :

v -tee' Kea -kwl" emv -ti Kea po v -ti' o, -wee e 'dvv- "isrei 'bo e "juvi.

7 Aoa 'jee, nyv -tea' Kea -kwl" e, vuvv -nu Ablaam 'a "nynuu- -covn'-.

8 Wlv -e -crva' 'de Kea 'a 'sbe 'di tein" e 'naa 'de nya a, Suifv-wi" o, nyv -sea' Suifv nu o, Kea a muv vuvv "isrevn 'daa' 'de vva' ee' -kwl" -tea' 'un. Emv -ti va' -pva" -ti -tu 'tmvve 'de Ablaam -pee ka, Kea 'na :

'De -in 'un mv 'ma mu ceen', -wee 'in 'je 'blva- -wee' "klein "diwan po.

9 -Je e nva kan' -mv 'ja a, -me ka Ablaam -tea' Kea -kwl" tein" -wee e po v "diwan, 'kamv nyv "klein -a mua Kea -kwl" -tea' a, e 'je vuvv "diwan po -ke.

10 'Kaa nyv -pean 'e ke' won 'jea' dei, -wee -v -na emv -je vuvv "isrevn po 'bo Kea "juvi -wi" -mv a ja vva' -ce" Kea 'a 'davn "jru, de-nve' wlv -crva' 'naa :

Di "klein -crva' 'de Kea 'a 'sbe 'di, nyv "o nyv -sea' v -wee' "klein won 'je -wee ka v "sia 'nyv -v sea kan' nu jeeje e, -me 'davn kpv -mv 'v jei tu 'me.

11 Ka nyv sea 'bve- v 'jea ke' won 'je -wee 'de ee' -ti' 'un v 'jea "isrei 'kpa

'bo Kea "juoi ε, εμε -crua' 'de Kea 'a 'sbe 'ε 'fo jre' 'di, ε 'naa :

Nyo -o -tea' Kea -kwli" -wee -o -kpa "isrei 'bo Kea "juoi ε, omo -oo mu 'kmunia' -ceen' 'jea'.

12 'De nyio 'o -ce" 'ε ke' won 'jea' -me ε, ε se 'e Kea -kwli" -tea' "jri tba, de-nue' nyo -o tba oo' -ce" 'ε 'kpi to' "i -wee o nte "i o 'jea "isrei 'kpa 'bo Kea "juoi 'de ke' won 'jea' 'un ε, o se Kea -kwli" -te', o -tee oo' -ce" -kwli". -Me wlu -crua' 'de Kea 'sbe 'di ε, o se ε 'mii 'won. εε' wlu tu 'naa :

Nyo -oo mua di "klein Kea 'a wlu "sia 'nyni nua' a, -me oo muε 'kmunia' 'jea' 'de ia' won 'jea' 'un.

'Kaa -in -je ke' won 'de -ma -ce" 'ε nyio 'kpi 'un ke -in -te Kea -kwli" -wee -in -je ke' won se de due' ni-.

13 -Aa' 'je ke' -wee' won, εμε -ti 'dain kpon -avn. Klisti mo -o seie -avn 'de 'dain 'kwa. Omo -o -kpa 'dain nyo 'bo -aa -ko' i, de-nue' wlu -crua' 'de Kea 'sbe 'di ε, ε 'naa :

Nyo "o nyo nyo 'dba 'bo tu -kwli" ε, -me Kea 'a 'dain kpon o.

14 Sesi Klisti nu εε' de tu 'me, -wee nyo -sea' Suifu ni -wee -uu -tea o -kwli", 'de -uu ke o "saaa "i ε, "diwan Kea "sia 'nyni 'de Ablaam -pee ε, ε 'je ε uupu po. 'Kamo Suifu-wi" ke nyo sea' Suifu ni -a -wee' 'je Kea 'a -Suu -εε wlu ε cean -tie" 'je.

Kε' ke de -εε wlu Kea cean -tie" ke

15 'Ma de'di -wi", 'ma jie -ti' "ipooa' -wee de 'ma 'tmba 'de ao 'je ε 'mii 'won. -Bo nyo 'soon 'bee- wlu 'un 'de de jre'ε -ti' 'un ε, uua cean wlu -tie" 'de ba -pee. 'Kamo uu ni nyio 'o 'su -wee uua cean wlu -tie" 'de ba -pee, 'kaa nyo jro' se ε 'bee- o 'je 'o uupu 'nyni paa-, -wee o 'je wlu uu cean -tie" dooa 'de o 'je ε de jre' "kpei po.

16 'Kamo Kea cean wlu -tie" -ke tein" 'de Ablaam ke oo' "ju -pee. De -crua' ε se 'na :

'Ma cean wlu -tie" 'de -un -ke -ma "nynuu- pee.

-Bo ε 'da kan' mo 'de ε, -me nyo -tuu" 'a -ti' mi ε 'tmb. 'Kaa ε 'na : 'Ma cean wlu -tie" 'de -in -ke -ma "ju -pee.

-Bo ε 'da kan' a, -me nyo due 'a -ti' mi ε 'tmb. Oo' nyo tu mo -ni Klisti -o -wlu 'e Ablaam 'a "ji 'di ε.

17 De 'in nia "i 'in 'jea 'tmb ε, ε ka : Kea cean wlu -tie" 'de Ablaam -pee tein" sese. -Sun 'a kme' -nyiiε kwla taan -sii 'o la, -wee ke' blaa-. Ke' -ε -bocaa' blaa' de ε, ε se ε 'bee- ε 'je wlu Kea cean -tie" i-sa.

18 'Saavn Kea nua nyo "jrii ε, -bo ε 'wlu 'e ke' won 'jea' 'un 'de ε, -me Kea se ε 'bee- ε 'je εε' wlu -tie" cean, 'kaa 'saavn Kea a mua Ablaam "jrii nua' a, εε' wlu cian -tie" 'de o -pee. εμε -ti εε "nyi o εε' 'saavn tu foo" 'un.

Kε' ε bu

19 -Bo ε ni kan' -mo 'ee, -me deε-ti Kea "nyi nyo ke' 'ja a- ? ε "nyi nyo ke' 'me -wee ka desavn nyo a nua ε nia ke' woinblaa' a, nyo 'je ε juo-. ε "nyi nyo ke' 'me, -wee ε 'je nyo -je o po mamau 'su ε 'je Ablaam 'a "ju 'a ji wi jεε-, de-nue' 'de oo' -ti' 'un Kea cean wlu -tie". Ke' -nia 'mua-, Kea -tee' εε' "soa kwa sese -wee uu 'je ε -ti' 'nyni ni i -nia 'o Kea ke nyio 'nyni "nyi.

20 -Ta -ti' 'nyni ni i nia, -me nyo 'a kpe 'soon -ni 'o. 'Kaa -ta Kea a cean wlu -tie" 'de Ablaam -pee ε, -ti' 'nyni ni i se 'o ni-. Kea 'a 'su -cean' wlu -tie".

21 -Bo 'ma sea kan' -mo 'da 'ee, -me 'in 'na di -ia wlu Kea cean -tie" ke Kea 'a ke' toe ba 'kpu "ii ? "in-, ε se kan' ni-. -Bo nyo 'bee- uu 'je ke' -wee' won 'je 'de ε, -me Kea 'je nyo "isreun po 'bo ε "juoi -wee uu 'je 'kmunia' 'je. 'Kaa uu se ε 'bee- uu 'je ke' -wee' won 'je.

22 εμε -ti wlu -crua' 'naa 'blua 'di nyo -wee' nte 'e desavn 'a ke -son. -Bo ε ni kan' -wee Kea 'a -paan' -εε wlu ε cian -tie" 'de ε 'jεε nyo -jea Sesi 'a -ti' to' 'un "nyi.

23 -Ta Sesi 'a -ti' to' 'un 'je -ti sea 'tmbue 'de -a -pee ke ε, -me -a -wee nte -kaso 'di 'de desavn 'kwa. -A -kaan "woin mamau 'su Kea je Sesi 'a -ti' 'kwla -sa 'de -a -pee.

24 Ka nyo o poa "ju -saan" -je o mamau 'su -wee oo -kweε a de ε, 'kamo ε ni -ke -wee ke' ni -aa -jeopoi mamau 'su -a -je Klisti -pon" 'kpa. 'De

-apu -jea ɔɔ' -ti' tɔ' 'ɔn ε, -a -je "isrɛvɔn 'kpa 'bo Kea "juɔi 'de εε' -ti' 'ɔn.

25-26 -Je Sesi 'a -ti' tɔ' 'ɔn 'je -jeblv kaian wɔn 'sɔ ε, nyv -jeopoi -nɔ 'ɔ dbo -kwε'. Ao -wee' "klein -jea Sesi Klisti 'a -ti' tɔ' 'ɔn ε, ao se "plɔɔi" ni 'bode 'de kε' 'kwa, ao niε Kea 'a "nynuu- -o.

27 Tɔ' -o, ao nyv "klein -pooa "ni "jru -wεε -ɔ -ke Klisti "sia "i ε, ao pa ɔɔ' kui', ao 'ɔian ɔɔ' kplɔn.

28 Εμε -nυε' -wεε -bo -ɔn -ni Suifvi o, -bo -ɔn se Suifvi ni o, -bo nyv 'ble -ɔn kvɔn 'ɔn o, -bo -ɔn -te -ma -cε" -pee o, -bo -ɔn -ni "junmɔu o, -bo -ɔn -ni 'nynɔkpao' o, dε se ε 'bεε- ε 'je -a i -seea', -a -wee' "klein niε dε due', dε-nυε' -a -ke Sesi Klisti "siiε "i.

29 'De -je aopv -sea' Suifv ni ao niε Klisti 'a nyv ε, -mε ao niε Ablaam 'a "nynuu -o -ke. Nyv -vυ -niε Ablaam 'a "nynuu- kan' a, vυpv -a mu 'ken Kea "sia 'nyni 'de Ablaam -pee kpaā'.

4

"Ju mɔ -ɔɔ kpa ɔ "bo 'a 'ken

1 Dε 'ma -pɔan 'ɔn 'jea 'tmv ε, 'ɔn niε "i 'ɔn 'je ε wɔ -sa ke'wle. "Ju -ɔ -jea ɔ "bo 'a 'ken kpa 'de nya a, -ta ɔ niε "ju-saan"- ke ε, ɔ se ε 'bεε- ɔ 'je ɔɔ' -cε" 'kpa 'a 'kmv -je o po, 'kamɔ ɔɔ mu ɔ "bo 'a 'ken kpaā' -mɔ, 'kaa kaan ka ke ε, ka nyv a 'blea kvɔn, 'kamɔ ɔɔ' -gbaain 'ble ɔ ke.

2 -Ta ɔ niε "ju-saan"- ke ε, -mε ɔɔ' -gbaain mɔ -ɔɔ po ɔ -je o mamav 'sɔ nɔ" ɔ "bo -tua" εε nyni 'o.

3 'Kamɔ ε ni 'de -aa -ti' 'ɔn -ke, tein" -ta -a sea dɔ -cεen' juo ke ε, -mε -a -niε kvɔnkwa' 'de kε' ke nυkplɔn -niε 'e 'kmv "kpei 'kwa.

4-5 'Kaa -sɔnti nɔ" Kea -tua" ε nynia 'sɔ ε dbo εε' "Ju 'mε 'nɔ 'blva- "kpei -wεε ɔ 'je nyv -niε kε 'ε kvɔn seie. 'Nynɔkpao' 'wlv ɔ, ka nyv -wee' a 'wlv. ɔ 'ɔian Kea 'a kε' wɔn 'jea' -ke. 'De ɔ 'ɔn mɔ Kea cεen -wεε ε nυv -a -wee' εε' "nynuu- 'ɔn.

6 -A -kpa Kea 'a "nynuu-. -Je -a -kpa Kea 'a "nynuu- ε, Kea ja εε' -Suu -ε -niε 'de εε' "Ju 'ɔn 'de -a pee o. Εμε -εε nυε, -wεε -aa -daa' Kea "Bo.

7 -Je ε niε kan' -mɔ ε, -mε ao se kvɔnrv- ni 'bode, 'kaa ao niε εε' "nynuu- -o. 'De -je ao ni εε' "nynuu- ε, -mε 'ken ε -tea' i 'de εε' "nynuu 'a -ti' 'ɔn ε, aoa mu ε kpaā' -ke.

Dεε-ti Galasikvɔn 'wlv 'o -je -cεen' "i ε- ?

8 -Ta ao sea Kea juo tein" ε, -mε dɔ -ɔ sea Kea -cεen' ni umi -ia kvɔnrv- ao ni-.

9 'Kaa kaan ka ao juo Kea 'mε, 'de, Kea mε -juo aopv 'pepe. 'De -bo Kea -mε juo aopv 'ee, -mε dεε-ti ao "biie- 'e 'blva 'dinyv 'a kplɔn o de ε- ? I se ε 'bεε- i 'je Kea 'a "ikmaa' -sii. I niε foo" 'ɔn dɔ -o. Dεε-ti aoa -pɔn ao 'je ia' kvɔnrv- ni ke'wle ε- ?

10 Dεε-ti ao -tee' 'wɔ jri' o, 'cɔ jri' o, nɔ" jri' o, -sɔn jri' kpoi" -wεε ao 'na i kvɔn -ti' -wεε nyv -wee' "klein 'je ia' ni' -te' -o -wεε vυ 'je "isrɛvɔn 'kpa 'bo Kea "juɔi 'de ia' -ti' 'ɔn ε- ?

11 Dɔ aoa nva 'mva- i -tuε" 'ɔn tɔ' ipleea' -pɔn". Sesi 'a -ti' 'ɔn 'tmva 'de aopv "klu ε, ia sea idooa' ji 'mva- ?

12 'Ma de'di -wi", 'ma baεε aopv i ka 'ɔn -saa Suifv-wi" 'a kplɔn kwa -sɔn -wεε ao -sea' Suifv ni 'ɔn 'kpa aoa' -kooɔ' i ε, -mε ka 'ɔn -tea Sesi Klisti -kwlɔ" ε, ao nυ kan' -ke.

13 Tein" ε, ao se 'ɔn dεsavɔn jre' "jrii nυ due', ao kma 'ma -ti'. Ao 'je kan' 'mε, -ta 'ma 'tmvva aopv -pɔia' -ti "i-saa nɔ" ε, -mε 'ɔn se kui-sɔn iflvɔn' 'ble.

14 'Wε -kpvɔn' a 'ɔn ε, ao -sea' 'de εε' -ti' 'ɔn, ao se 'ɔn -fleεn. 'De ao se 'ɔn nya -fuun. Ao kvɔvɔn ε 'ɔn sɔn 'sɔɔn ka -cɔɔn' ka, ka nyv a kvɔvɔn a Kea 'a "soai sɔn 'sɔɔn ε. ε -kɔ' -na 'mɔ niε Sesi Klisti 'a -cε" 'kpa -o.

15 'Mva -niε 'de aopv pee o 'de εε' nɔ" tu 'di ε, -ta ε muu kaan la ? 'ɔn 'je kan' 'mε, tein" ε, ao to 'e aoa' -cε" 'mε 'de 'ma -ti' 'ɔn ao -tee' aoa' "jri 'de ao 'kun -saa 'a kein"ke, -wεε ao 'je 'ɔn "nyɔ. -Bo nyv 'bεε- ɔ 'je ε nυ 'de ε, -mε ao nυ kan' 'mε 'de 'ma -ti' 'ɔn 'de-.

16 Kaan ka la 'ee, 'mɔ -ɔ -tmva aopv tɔ' -ti ε, 'ɔn 'kpa aoa' tɔnyɔ -wε- -sɔian ?

17 Nyɔ -ɔɔa -saa aopɔ 'a "jru -jei" ε, ɔɔa' tɔ' se "jrii nmɔ-. Ɔɔa -pɔn ao 'je 'o ɔɔpɔ 'de bla -wɛe ao 'je ɔɔpɔ 'a wlu doin" o po, 'de ao ke -a -je i -seea'. Ɔɔ nɛ nɛ "kpei 'de εε' dɛ tu 'a -ti' 'ɔn.

18 -Bo nyɔ nɛ nɛ "kpei 'de dɛ 'dɔe 'a -ti' 'ɔn ε, -mɛ nmɔ "jrii, 'kaa ɔɔa' -nɛ nɛ "kpei nɛa' -nɛa 'mɔa- se "jrii nmɔ-. Aopɔ mɔ ε, -bo 'ɔn nɛ 'de aopɔ "klu o, -bo 'ɔn se 'e nɛ o, 'ɔn nɛ "i ao 'je nɛ "kpei nɛ- 'de dɛ 'dɔe nɔa 'a -ti' 'ɔn jeeje.

19 'Ma "nynuu-, ka -gbaandi a 'kpa 'nynɔkpao' 'ɔn -wɛe ɔa 'jea 'kle mamau 'sɔ ɔa' "ju a 'wɔa' a, 'kamɔ 'ma 'je aoa' 'kle ke'wɛ mamau 'sɔ Sesi Klisi 'je "jri "kpaε' po 'de aoa' 'kmɔ 'ɔn.

20 'Oo Galasikɔɔn, -bo 'ɔn nɛ 'bo aopɔ 'a -kwea' -wɛe ao ke 'ma -a -je "jru "ikooɔ 'de ε, -mɛ "paa', -mɛ 'ɔn 'bɛε- 'ɔn 'je 'ma wɔlɔn fai" poo-. 'Kaa kaan ka tai' "maa 'ɔn 'ε, dɛ 'ɔn 'jea 'tmɔ -gblein' 'de aoa' -ti' 'ɔn, 'maa 'je ε.

Sara ke Agaa ke

21 'Ma 'cɛ, aopɔ -ɔ -nɛ "i -ɔ -je 'e ke' -sɔn nɛ, dɛ ke' 'tmɔa aoa' 'wɔn i 'mii ?

22 Dɛ 'ma jia wɔ -saa' 'de ke' 'ε -ti' 'ɔn ε, ε ka : Ablaam 'bleε "nynunmai 'sɔn. Ɔ ke kɔn nynɔkpao' Agaa 'bleε "ju due' -wɛe ɔ ke ɔɔ' 'nynɔ Sara -sea' kɔn nɛ 'ble due'.

23 "Ju -jɔ kɔn nynɔkpao' -mɔ 'wɔa, -mɔ 'wɔɔ 'de ɔɔa' -cɛ" 'ε 'ɔn nɔ-ti' 'ɔn, ε se Kea mɛ 'da kan' nɛ-. 'Kaa "ju -jɔ Sara 'wɔa -mɔ 'wɔɔ ka Kea 'a -cɛ" 'kpa 'da 'de Ablaam -pee ε.

24 'Nynɔkpaε' 'sɔn -nɛa 'mɔa- ɔɔa' "kpei -ti tɛn 'de. -Bo nyɔ 'ju 'mii 'wɔn ε, -mɛ nyɔ 'je -ti' "ipoo- : ɔɔa' 'nynɔkpaε' tu ε, ɔɔa' 'kmɔ -sa dbɛɛdɛ 'ε kpe 'sɔn 'ɔ -ti' wɔ. Dbɛɛdɛ due' ka Agaa -ju -nɛa kɔn nynɔkpao' nɛa, 'kamɔ ε nɛ. "Nynuu- ɔ 'wɔa, ɔɔ -wɛe' nɛ kɔnɔpɔ- o. Dɛ -mɔ 'a 'kmɔ toa a, εmɛ -nɛ dbɛɛdɛ -εε -ti' Kea ke Moisi 'tmɔa 'bo Sinaicɔ "kpei ε. εε' dbɛɛdɛ tu ε, Suifu-wi" poε ɔɔa' -cɛ"

kɔn 'de ɔɔa' -cɛ" 'ε ke' wɔn 'jesun 'ɔn.

25 Ka Agaa 'a 'kmɔ -kɔa' dbɛɛdɛ Kea ke Moisi -tua" 'e 'bo Sinaicɔ "kpei 'de Arabibɔa "kpei ε, 'kamɔ ɔa' 'kmɔ -kɔ' Selisalem-kwɔ -nɛa -sɔnwi 'di -ke, dɛ-nɔε' Selisalem-kwɔ ke εε' nyɔ -wɛe' nɛ kɔnkwɔa' 'de ke' kwa.

26 'Kaa dbɛɛdɛ 'ε 'sɔn -nɛ -mɛ ε, ka Sara -ju -nɛa Ablaam 'a -kleba 'nynɔ -cɛn' nɛa, 'kamɔ ε nɛ-. Ɔa' 'kmɔ -kɔ' Selisalem-kwɔ -dee jre' -ε -nɛa 'e jaɔn 'di. εmɛ se 'e kɔn kwɔa' nɛ, εmɛ -nɛ -aa -kwɔ-cɛn'- . Ka ɔa' "nynuu- nɛa, 'kamɔ -a -nɛ.

27 Dɛ-nɔε' wlu -ε -cɔa' sese 'de εε' -kwɔ tu 'a -ti' 'ɔn ε 'naa :

Selisalem-kwɔ, ka 'nynɔkpao' -sea' "ju 'wɔ nɛa, 'kamɔ -ɔn -nɛ, -ɔn nɔ 'mɔa- -sɔn sie nynɔkpao'. Amɔ -gbaandi sea 'ɔn 'kpa due' ε, a ble 'mɔadɔ- ! Dɛ-nɔε' amɔ kɔn 'bɔa, aa' -pɔan' -ε -nɛa 'de ɔ pɛe o ε, ε mɛ nɔa' -wɛe ɔ 'je de "biie- 'de a o ke'wɛ, -wɛe a 'je "nynuu- -tuu" 'ble, ε 'je 'nynɔkpao' -ju kɔn sea 'bɔ due' -sii.

28 'Ma de'di -wi", aopɔ- mɔ ε, ao 'kpa Kea 'a "nynuu- 'de wlu Kea cɛn -tie" 'a -ti' 'ɔn, 'kamɔ Sara 'a "ju Isaaki nɛ -ke.

29 Tein" ε, "ju Agaa 'wɔa 'de nyɔ 'ɔ -kwɔtɔ 'ɔn mɔ -tu" "ju -ɔ -wɔa 'de Kea 'a -Suu 'a -kwɔtɔ 'ɔn 'kle. 'Kamɔ ε nɛ 'de -sɔnwi 'di -ke.

30 Wlu -cɔa' 'de Kea 'sbɛ 'di ε 'naa :

Ablaam, -ɔn nɔ kɔn nynɔkpao' ke ɔa' "ju i, dɛ-nɔε' kɔn nynɔkpao' 'a "ju ke -cɛ" -peetenynɔ 'ɔ "ju se ε 'bɛε- ɔɔ 'je 'ken iplaan-. "Ju -ɔ sea kɔn 'ɔ "ju nɛ ε, ɔmɔ -je 'ken kpa.

31 -Apu mɔ -ke 'ma de'di -wi", ka -cɛ" -peetenynɔ 'ɔ "nynuu- nɛa, 'kamɔ -a -nɛ, ka kɔn nynɔkpao' 'a "nynuu- nɛa, -a se kan' mɔ nɛ-.

5

Ao 'bo aoa' -cɛ" kɔn 'ɔn nɔε

1 -A -je -aa -cɛ" -pee -te, εmɛ -ti Klisi -seie -aɔn. -Je ε nɛa kan' -mɔ 'ja

a, -me ao 'bo aoa' to' fai" pooe, ao 'bo "isrea' i-poen 'de aoa' -ce" 'e nyioto' 'un. Ao -tu" aoa' -ce" 'e -ti' -wee ao je nyioto 'a ke' 'e koon 'kpa ke'wle.

2 'Mo Poo, wlu 'ma 'tmua, ao po e doin" o, 'in 'naa : -bo ao -te' 'klen mu-ti -kwli" e, -me de aoa 'tmua eme -ni dbo Klisti nua 'de aoa' -ti' 'un se e 'bee- e 'je aopu "isreun po 'bo Kea "juoi.

3 'Ma -se de ke'wle, 'ma je e "kpei 'nye 'de ao -pee 'in 'naa : Nyoo "o nyoo -pean 'klen mu-ti "kpei -wee -o -jea "isrei 'kpa 'bo Kea "juoi 'de ee' -ti' 'un e, -me o 'je Kea 'a ke' -wee' "klein won 'je -o.

4 Aopu -o -nie "i -o -jea ke' won 'je 'de -o -jea "isreun 'kpa 'bo Kea "juoi e, ao ke Klisti seea i. 'Saavn Klisti nua nyu "jrii e, ao -poo e 'un 'e.

5 -Bo e -tu" -apu -o -jea Klisti 'a -ti' to' 'un e, -aa oo' -kwli" -tea' me -a tba to' "i -wee Kea 'a -Suu a -te' -a kwa woi 'de -aa fuo -aa "isrea 'a "jri "kpa' poa'.

6 -Bo -a -ke Klisti "sii- "i e, -me -mo mu 'klen o, -mo se 'klen mu se -ti' kon-, 'kaa de -je -koon -ti', me -ni -a -je Sesi 'a -ti' to' 'un 'je. Ka -a -jea Sesi 'a -ti' to' 'un e, -aa ba 'a -ti' kmaa' me -je e to-.

7 Tein" e, aoa naa Kea 'a -jei" ka -coon' ka, nyoo -sa aopu 'bo to' -ti 'a -jei", -wee ao 'bo ia' won'je -ti e- ?

8 Kea -e -da aopu -wee ao 'jea ee' nyu ni, e se 'na ao 'wlu 'o ee' -jei".

9 Aoa 'jee, ka -di'pen -puun" de 'e de-saan" ka 'bee' e 'je fai' pu -tuu"-tuu -puun" e, 'kamoo nyoo due' 'a nyu si-ti tooa' 'bee- e 'je nyu -tuu"-tuu 'a "jru -jei" -saa.

10 'Kaa 'bo 'mo -kwli" e, de -a -wee' "klein ke -aa Tu"bo "sia "i e, eme -nue' -wee 'in se aopu -kwli" -tea' o 'bo ke. 'In 'je kan' 'me ka 'ma to' nua, 'kamoo aoa' to' o mu nua' -ke. 'Kaa "ju -oo -ma" a ao tai' e, ka "o ka o 'je o ni e, Kea 'a 'pee a mu o kpon 'a see.

11 'Ma de'di -wi", -bo 'in 'na nyu 'je 'klen mu -o -wee uu 'je "isreun 'kpa 'bo Kea "juoi mo 'de, -me dee -ti nyu -tu" 'un 'kle 'jaa ? 'Kaa de 'ma 'tmua Klisti 'a 'me -ti 'bo tu -kwli" e, -wee

nyu 'jea "isreun 'kpa 'bo Kea "juoi me -nyaa uu i -wee uua 'kpa' 'un 'cen i.

12 Nyu -uua poa -kli 'de ao "kwlu e, 'mo 'na uu mu mamao mo 'su uu 'je uua' -ce" 'un wa !

13 'Ma de'di -wi", Kea 'da aopu 'me -wee ao 'je aoa' -ce" -pee -te. Aoa' -ce" -pee -tea' -nia 'mua- ao 'bo e "i nie -wee ao 'bo disain nue ! 'Kaa ao kma ba 'a -ti' -wee ao 'je ba kwa woi -te' due 'due.

14 De Kea 'a ke' -wee' 'jea "jru "kpei- po e, eme -ni -in -kma -ma -ponyio 'o -ti' ka -in -kma -ma -ce" 'kpa 'a -ti' e.

15 -Bo aoa' 'su 'nye ba 'un -wee aoa sea ba 'wain di e, e se ka -coon' ka ni-. 'Kaa ao -tu" aoa' -ce" 'e -ti' -wee ao je ison due 'due.

Kea 'a -Suu -a po Kletien-wi" -je o

16 Eme -ti 'in 'naa : ao "tai- aoa' -cei" -wee Kea 'a -Suu 'je aoa' 'kmu -je o po. Ao 'bo aoa' 'tun nu-ti won 'jee.

17 Aoa 'jee, nyio 'o 'tun nu-ti ke Kea 'a -Suu 'a 'tun nu-ti a -fon' ba tu o. Kea 'a -Suu 'a 'tun nu-ti ke nyio 'o 'tun nu-ti se de due' ni-. Di 'a kpe 'soon -nia 'mua- ia' wlu -seea' i. Eme -nue' -wee di -kpa 'o aopu -kwli" e, ao se e 'bee- ao 'je i -wee' nu kan'.

18 'Kaa -bo Kea 'a -Suu a sea aopu -je o po e, -me ao se aoa' -ce" 'e nyioto' 'o koonkwla' ni- 'bode.

19 Nyu -uua 'tun nu-ti -saun a poa -je o e, di uua nua ka ia nua "jri "kpa' posun 'ka ka : de 'e "jriitan' ke to' saun inaa' ke, di sea' nu ka ni 'a nua' ke,

20 koin "juoi -gbeea' ke, jrii' nuun -kwli" -tea' ke. Uua' nyu tu e, uu 'nye ba 'un 'e, uua -ce', uua nue ba -kwlen o, uua 'kpa' ba 'cen i, uua nue ba 'cei o -wee uua' 'su -seea' 'un.

21 Di a pooa uu pu ee "i, uua poe nmoo "jru -wee ee nu uu. Uu -kau', dedia' 'a -tin' 'a nu uu. Di uua nua mi -nao, -wee di uua nua ke'wle e, -mi ke -ji -ni -koo' -ke. 'Ma -saa aopu fen' ka 'in 'tmu e see e, 'in 'naa : nyu -uua nua ia' di tu e, uua' 'tai-

Kea 'i εε' po υβα 'kmu -je o εμε -ti υυ se Kea 'a 'ken -nia 'e javn 'di kpai.

22 'Kaa nyu Kea 'a -Suu a poa -je o ε, δι εε poa 'e υυρυ 'υν -wεε ια poa "jri "kpaε' ε, ιμι -ni : nyu 'a -ti' kmaa', 'mυa-, pεε 'a blua', pεε "woin 'bεεa', 'diwōnmōa', nyiio nia', wlu "kpei- kpyōn 'a, kupeeε' nyō nia', ε ke -ce" "wōin 'bεεa' ke-.

23 Nyō ia' δι tu nia 'e 'υn ε, ke' se ε 'bεε- ε 'je o 'pee kpyōn-.

24 Nyu -nia Sesi Klisi 'a nyu ε, υυ -saa υβα 'tyn nudi sain υβα nua tein' ke tō' sain inaa' kwa -son. Ka δι -mea nia a, 'kamō ι ni.

25 Kea 'a -Suu με -ε -nyu" -a 'kmōnia' dee, εμε -ti -a -je -aa 'kmu 'i "tai- -wεε ε 'je ε -je o po -ke.

26 -A -bo -aa -cei" 'beeε, -a -bo ba "i 'faa, -a -bo ba "cei o nυε.

6

Ao po ba sun o

1 'Ma de'di -wi", -bo ao jεε nyō δεsavn jre' nua' a, -me aopy -o -jea Kea 'a -Suu wōn ε, ao -tu" o' jei tu 'sni -wεε o 'je 'o Kea 'a -jei" de ji. -Bo aoa sea kan' nu ε, ao nu ε 'de ku peeε' 'υn. Ao -tu" aoa' -ce" 'ε -ti' -wεε aoa' -ce" 'kpa je 'e δεsavn 'di 'kpa -ke.

2 -Bo 'kle a sea nyō jro' i 'nye ka kwaku-gbe ε 'nyeα nyō i ε, -me ao po ba sun o, ao 'ble ba 'a -gbe due 'due. -Bo aoa sea kan' nu ε, -me Klisi 'a ke' me ao nia 'o wōn 'jea' 'mυa-.

3 -Bo nyō "o nyō sea' o' -ce" dεwōni 'daa- -wεε -o se de jre' wōn ni ε, -me o' pooe o' -ce" 'kpa 'srε i.

4 Ao 'cra aoa' nυdi "jrii due 'due, 'de -bo ι nmō "jrii ε, ao 'di 'je wōn nmō 'de ιa -ti' 'υn. Ε se ao 'je aoa' nυdi nyō jro' o nυdi "ipoo ni-,

5 δε-nyε' dbo -ε -teea nyō kwa a, nyō 'je εε' -ti' -tu" -o, nyō 'je εε' "kuan po -o due 'due.

6 Nyō nyu a tōa Kea 'a -ti' ε, δι 'dōe "klein o 'blea o 'je 'o -sa -o o 'je o' detōi "nyu.

7 Ao 'bo aoa' -ce" 'srε ipooε. Kea se "kpei "craa- Kea ni-. Δε nyō poa 'e -kle ε, εμε o' mu 'e -saa'.

8 εε' bu με -ni nyō -o -dua" o' 'kmu -wee' 'υn -wεε -o nua o' pεε 'a 'tyn nu-ti de o' mua 'jea', εμε -ni o ke Kea i -seea'. 'De nyō -dua" o' 'kmu -wee' 'υn -wεε -o nua Kea 'a -Suu 'a 'tyn nu-ti ε, de Kea 'a -Suu a mua o "nyia', εμε -ni 'kmōnia' -sea' -kwe -ta 'ble ε.

9 -A -bo δι 'dōe nua' 'υn seaa. -Bo 'kpi se -a "iwa- -wεε -a -je δι 'dōe nu ε, -me 'de nō" -tuu" 'a 'di ε, -aa muε δε 'dōe 'jea' 'de nya.

10 -Je ε nia kan' -mō ε, -me -ta nō" Kea "nyia -avn nua 'de -a 'kwa ke ε, -a nu δι 'dōe 'de nyu -wee' -pee. Nyu -υυ -pee -a -jea de 'dōe mō nuυ -gblein' ε, εμε -ni -aa de'di -wi" -υυ -ke -aa naa Kea 'a -jei" ε.

De'boowlu ke 'jewlu ke

11 Ao -gbōn 'nō, 'sbe 'ma -ce" 'kpa 'a sun 'cra -wεε 'ma ja aopy -ta, εε' 'cujri 'bei".

12 Nyu -υba -tea' aopy -klan" "kpei 'de -υυ -na ao mu 'klen -wεε ao 'je "isrεyn 'kpa 'bo Kea "juoi ε, υba -pōn 'de nyu "jri 'dei nmōa' i. Υba nu kan' με -wεε υυ je 'kle 'je 'de Klisi 'a 'davn tu 'a -ti' 'υn.

13 Nyu -mua' 'klen ε, υba' -ce" 'kpa 'a 'je Kea 'a ke' wōn, 'kaa υυ niε "i aomō 'je 'klen mu. -Wεε -bo ao nu εε' δε tu aoa' ku "jrii ε, 'de υυ 'je υba' -cei" 'bεε-.

14 -Bo ε -tu" 'mō ε, 'yn se ε "in' 'yn 'je 'ma -cei" 'bεε- 'de δε jre'ε -ti' 'υn, -bo ε se 'e 'mea' -aa Ty"bo Sesi Klisi 'mea 'bo tu -kwl' 'a -ti' 'υn ni ε. 'De Klisi 'a 'me -ti' 'υn ε, -bo 'ma sea 'kmu "kpeidi ja -gbōn ε, ka δι -mea nia, 'kamō ι ni, -wεε -bo ι 'na ι 'je 'υn pεε "ipoa' 'sv ε, ka 'mei nia, 'kamō 'yn ni 'de ιa' -ti' 'υn.

15 -Bo nyō mu 'klen o, -bo nyō se 'klen mu o, -me se -ti' kōn-. Δε -je -kōan -ti' ε, εμε -ni nyiō 'o 'kmu 'a -gbōdee "ni poa'.

16 Nyu -wee' "klein -naa 'o -mεε' -je -tu "i ε, υυρυ mō -ni Kea 'a nyu -ceen', εε 'dυυρυ Israε-kōyn. Ε "nyu υυρυ pεε 'a blua' -wεε ε 'je υυρυ 'a wεε 'je !

¹⁷ Nyo 'bo 'bn seea la 'bode, de-nue'
blati 'a "pi nyo -tua" 'bn kui -ta, ka 'in
na Sesi 'a nyo e, umi -toe.

¹⁸ 'Ma de'di -wi", -aa Tu"bo Sesi
Kliti nu ao 'saavn "jrii ! 'Kam e 'je
ni-. 'Kam e 'je ni- !

**'Sbe Poo pooa Kea -gbi
-nia 'e
Efesti
-jei" ε**

Jewlu-

¹ 'Mɔ Poo, Kea -niε "i -wεε 'in ni Sesi Klisi 'a dbonui. Aopu- -oo naa Kea 'a -jei" 'bo Efesti -wεε -o -jea Sesi Klisi 'a -ti' to' 'bn ε, 'mɔ -oo ja aopu 'sbε.

² -A "Bo Kea ke Tu"bo Sesi Klisi po aopu- "diwan -wεε ε 'je aopu- pεε 'a blua' "nyi !

Kea po -avn "diwan 'de Klisi 'bn

³ "Diwan kpun Kea -ε -nia -aa Tu"bo Sesi Klisi "Bo ε, εmε -po' -a "diwan 'a "kwli -wee' -wεε εε' Suu nu -a -paan' -wba 'e javn 'di "jrii.

⁴ -Ta Kea sea 'kmv nuv ke ε, -mε ε -tee -a kpoi" sese 'de Klisi 'bn 'de -a -je εε' 'ce -bv -kweai, -bv sea -pien" -pun' ni 'bo ε "juoi.

⁵ De εε kma -aa -ti' ε, ε sie -no" nya sese -wεε ε cen 'de Sesi Klisi 'bn 'de ε 'je -avn εε' "nynuu- 'bn nu. εε' -ce" 'kpa -niε "i -wεε -ε nu 'εε 'ton nu-ti.

⁶ ε nu εε' de tu 'mε -wεε 'saavn klaa" ε nva -a "jrii 'de εε' -ti' kmaju 'bn ε, 'de -a -je εε' 'nynti "i 'bεε- jeejee.

⁷ Sesi 'a nymɔ -ε -wla i, mε -seie -avn 'de -aa disavn 'kwa -wεε Kea 'wlv -aa disavn "kpei. Ka Kea nmɔa 'di wɔn 'de -a -pee ε, ka ε nva εε' tosvn, 'kamɔ -nao.

⁸ εε' 'diwɔnmɔa' tu cen -je "kpei -tie". εmε -nυε' -wεε Kea "nyi -avn to' 'dina' -wee' "klein ε ke de 'mii 'wɔan' ke,

⁹ -wεε -a -je εε' to' -pa 'kwla sese juo-. εε' -ce" 'kpa -niε "i -wεε -ε nu kan' 'de -aa -ti' 'bn.

¹⁰ De Kea -tea' -wεε -ε -jea "jri "kpaε' po 'de de 'bɔɔ -son 'di ε, εmε -ni ε 'je dɪ -nia 'e javn 'di ke dɪ -nia 'no 'blva- "kpei kpoi" po 'de εε' 'o -tei Klisi kwa -te'. Klisi mɔ -oo ji -wεε -o -je Kea 'a -kwlvti 'o nynia 'de nya.

¹¹ De Klisi 'bn ε -a kpa Kea 'a nynti 'ken ε -teea -a 'dei ε. De Kea

-tea' sese -wεε ε 'jea nu 'de -a -pee, εmε -nao. Di "klein -ni, Kea sie no" nya -wεε εε naa i to' "kpei-, -wεε ka i nu ε 'ton 'de εε nu i kan'.

¹² -Apu -no" sia nya -o -tea' Klisi -kwli" tein" ε, Kea nu εε' de tu 'mε 'de -a -pee -wεε -aa 'kmv 'je εε' 'nynti "i 'bεε-.

¹³ Aopu mɔ -ke ε, ao -tee' Klisi -kwli". -Pɔia" -ti -i -nia to' -wεε -a -tmva' 'de ao -pee ε, -sontɪ ao 'wɔn 'sv ε, ao 'ji to' 'bn 'ε. Imi -pυv' aopu 'sv Kea nυε εε' -Suu -wεε ε -tu" ao juo'in, ka ε cen εε' wlv -tie" 'de ε.

¹⁴ 'Ken- Kea 'jea εε' 'ce "nyi 'de nya -wεε -εε wlv ε cen -tie" ε, εε' -Suu mε -ni εε' "i-saade. εmε ε "nyi εε' nyv ε -seia -wεε ε ke vυ 'je i -te mamav 'sv vva' -seie -ti 'je 'pepe ni-. εmε -ti -aa -bεε' Kea 'a 'nynti "i !

Poo 'a Kea baewlu

¹⁵ 'Maa 'bo Kea 'se po -ti 'de dɪ -nia 'mva- -wee' "klein 'a -ti' 'bn, de-nυε' ka ao 'jea Tu"bo Sesi 'a -ti' to' 'bn -wεε ao kma Kletien -wee' "klein 'a -ti' ε, 'in 'wɔn ia' "kuan 'mε. Kaan ka de -tba' -de ia' 'wɪ tu 'di ε,

¹⁶ 'ma poε Kea 'se-, -wεε 'ma bae aoa' bae' jeejee.

¹⁷ Kea -ε -nia -aa Tu"bo Sesi Klisi 'a Kea -wεε -ε -nia -a "Bo 'de -εε 'nynti nia "i 'bεε ka a, 'ma -teeε' i, εε' -Suu 'je aoa' de 'mii 'wɔn to' wɔn kain, -wεε ε 'je Kea 'kwla -sa 'de ao -pee, 'de ao 'je ε juo-.

¹⁸⁻¹⁹ 'Ma -teeε' Kea i ke'wle ε, ε 'je aoa' pεε 'a "jri 'bai-, -wεε de -εε 'daa' ε 'da aopu ε, 'de ao 'je ε juo- -wεε ao 'je ε to' "itba. -Bo ε ni kan' a, -mε ka 'ken Kea -teea εε' "nynti- 'dei, ε 'bea "i -wεε ε nia dεwɔn ε, aoa mυε εε' -ti' 'mii 'wɔan' 'pepe. -Wεε -a -wee' -jea Sesi 'a -ti' to' 'bn ka Kea 'a "ikmaa' -ε -sia dɪ -wee' nia 'de -avn ε, ao 'je ε juo- 'de ao pεε o -ke.

²⁰ εε' "ikmaa' tu ε, εmε Kea nu -wεε ε -sa Klisi "kunyɔ' 'de ε -te o i 'bo ε -pun" 'de εε' dianfo o.

²¹ 'Bomɔ Klisi nu dɪ -wee' "klein "jru kpo'. -Bo ε ni nyv -bv -tea' nyv "jru kpo' i o, nyv -bv -blea nyv o, nyv -bv -sia nyv wɔn o, nyv -nia dεwɔn o, nyv "o nyv -oo 'nynti nyv -wee'

"klein jua o, -bo ε ni 'de 'kmu -a -nia 'bn kaan "kpei o, -bo ε ni 'de 'kmu -εε mua jia' "kpei mo 'de ε, Klisti -ni 'o di -wee' "klein "jru kpo'.

²² Kea -te' o di -wee' "klein kwa -wεε ε -te' o 'bo Kea -gbu "jrukpo' i -ke.

²³ Nyv -jea Klisti 'a -ti' to' 'bn ε, vpvv -ni Kea -gbu. Kea -gbu mε -ni o' -gboo. 'De ε 'bn mo o' -ce' 'kpa "ti. O niε -ta 'o -ta 'de di -wee' "klein 'bn, -wεε o' "ikmaa' -wee' "ji 'no 'kmu "kpei.

2

'Mea' ke 'kmvnia' ke

¹ Tεin" 'de ε, ao mε -te 'kmu 'mea' 'de aoa' dısain ke aoa' Kea wον o -toa' 'di.

² Tεin" ε, ao ke nyv -wee' "klein "beεε bi' aoa jea kpln sain nu, -wεε aoa 'je -siısain 'a "jru kpo' i -tei -nia 'e javn -ku wον. Nyv -vva' 'jea Kea wον 'de -sıanwı 'di ε, -sıon' mε -εε nu dbo 'de vpvv 'bn.

³ To' -o, -a -wee' "klein -srooε' 'bo vpvv 'a -toın' -ke 'de-. -Aa -ce' 'ε 'tun nuđı sain mı -a bla 'o 'de, -wεε -aa nu -aa -ce' 'ε -kwlvı 'de -a -je 'mva -ti 'je. Di -a nva 'mva- 'de ia' -ti' 'bn ε, -a -tee Kea 'a 'cen 'ε -tea' 'de-. Ka vpvv nıa, 'kamv -a -ni 'de-.

⁴⁻⁵ 'Kaa Kea 'a nyv 'a wεε 'jeea' ke εε' nyv 'a -ti' kmaa' -ε cean -je "kpei -tie" ε, -apv -mea 'de -aa -maa' 'je Kea wον 'o -ti' 'bn 'de ε, ε "nyıε -a 'kmvnia' dee 'de Klisti 'bn. Aopv mo -ke ε, Kea 'a 'saavn ε nva emε -pvv' aopv.

⁶ De -a -ke Klisti "sia "i ε, emε -nvε' -wεε Kea "nyı -a -ke Klisti 'kmu dee -tadue 'de -ta ε -tea i ε, o ke -a -je 'bo i -te,

⁷ -wεε ka εε' 'saavn ke εε' 'diwονmoa' ε nu -a "jrii 'de Sesi Klisti 'bn cean -je "kpei -tie" ε, ε 'je ε to 'de no' -ıa mua jia' 'di -wεε nyv -wee' "klein 'je ε "jriε- 'jee-.

⁸ To' -o, 'saavn Kea nva ao "jrii -wεε -εε -ti' ao 'jea to' 'bn, emε -pvv' aopv. ε se 'de aoa' -ce' 'bn 'wlv, ε Kea 'a -paan' -o.

⁹ ε se nyıo 'o di 'doε o nva 'a -kei' ni -wεε nyv jro' je o' -cei' 'beε-,

¹⁰ 'kaa Kea mε -nv -a -wee' "klein, ε nu -avn 'ε 'de -a -ke Sesi Klisti 'je "i "sii- -wεε nuđı 'doε Kea -tea' 'de -aa 'kmu 'a nyai ε, -a -ji nu.

Suıfv ke nyv -sea' Suıfv ni ma de due'

¹¹ De ao nıa 'bn tεin" ε, ao po ε -kwlv o. Aoa' nyv tu ε, ao se Kea juo 'de-, Suıfv-wi" a 'daa- aopv nyv sea' 'klen mu ε, -wεε vva 'daa- vva' -ce' 'klen mı bn-. 'Kaa vva' 'klen mua' -ne nyıo 'o sun -nv -mε. ε se ε 'beε- ε 'je nyv 'pvv-.

¹² 'De εε' no' tu 'di -mε ao ke Klisti se "i "sii- ke. Ao niε 'duı- -o, ao se -srooε 'de Kea 'a "nynuu- "klu. Di Kea cııan εε' 'ce 'nyıı ε, aoa' -ne 'fo se 'e ni 'de-. Ao se to' tba -ta 'ble, 'de 'kmu "kpei ao nıa Kea se 'e aopv- 'de ni-.

¹³ 'Kaa kaan ka a, -je ao ke Sesi Klisti "sıaa "i ε, -mε o' nymv -ε -wla i mε -nvε' -wεε Kea 'wlv aoa' dısain "kpei. Aopv -o -teean o 'de ε, ao 'kpa Kea -pvv" 'bode 'de o 'bn,

¹⁴ de-nvε' Klisti 'a -ce' 'kpa mo -po' ppe 'a blva' 'bo -a -nyıı. Omv -nvε' -wεε Suıfv-wi" o, nyv -sea' Suıfv ni -wee' 'kpa nyv due'. Blo' -ε -seea' vpvv i -wεε vı 'nyεεa ba 'bn 'de ε, o' 'mea' mε -nvε' -wεε ε 'wla 'bode.

¹⁵ εε' blo' tu mε -ni Suıfv-wi" 'a ke' ke εε' -gbın' "tıtı ε 'blea. Omv -nvε' -wεε i 'wla "nio-, 'de nyv 'a kpe 'soon -nv vı ke o 'je "i "sii- -wεε vı 'je nyv due' ma, 'de ppe 'a blva' 'je 'bo vpvv 'nyıı ni-.

¹⁶ Klisti 'a 'mea 'bo tu -kwlv" emε -nvε' -wεε vva' ba 'bn 'nyεεa' -ne son i. -Mε nyv 'a kpe 'soon -nv vı ma nyv due' -wεε vı ke Kea -seea' -ti' "kpei-.

¹⁷ Klisti ji' -wεε o 'je ppe 'a blu-tı 'tmv 'de nyv a kpe 'soon -nıa 'mva -pee. Aopv -o sea Suıfv ni -wee -o -teean Kea o ε, ao ke Suıfv-wi" -kvbın" Kea i ε ao -wee' o 'tmvı- ıa' -poıa' -tı tu -pee.

¹⁸ Klisti -nvε' -wεε Suıfv o, -o se Suıfv ni o, -a -wee' -beε' -a -je Kea ε -nıa -a "Bo -pvv" 'kpa 'de -Suu due' 'bn.

19 -Je ε nia kan' -mɔ 'ja a, -mε ao se 'dui- ni-, ao se nyu 'srɔ ni 'bode, ao 'kpa 'e Kea 'a nyu "klu, ao nιε Kea 'a -gbu" -sɔn nyu -o.

20 -Mε aopu- mɔ -ke ε, -gbu" 'a -gban Sesi 'a dboun ke Kea 'a wlu 'kwajaavn -tea', 'bo ε "kpei mɔ ao tba, -wεe aoa 'boa, aoa mu nya. Eε' -gbu" -gban -nε Klisi 'a -cε" 'kpa mɔ -ni εε' "soukpo -cεen'-.

21 -Gbu" -εε -gbu" tu tba 'bo ε "kpei, -mε kuε i -sisi'. Eε' dɪ -wee' "siie 'i "kwɔkwɔ, -wεe εε' blo' a 'ja, 'de ε ni Tɔ'bo 'a "ti -ta -cεen'-.

22 De Klisi 'ɔn mɔ ao -tuu" ε 'bo εε' -gbu" tu -pɔn" -ke, 'de Kea 'a -Suu "ti 'de ε 'di.

3

Dbo Kea -tea' Pɔo kwa

1 Eme-ti mɔ Pɔo 'ɔn ni Sesi Klisi 'a -ti' 'a -kaso 'di -wεe 'ma 'je 'kle 'de ao nyu -sea' Suifu ni 'a 'dɔe 'a -ti' 'ɔn.

2 'Saavn Kea nua 'ɔn "jrii -wεe ε -tea' 'ɔn aoa' -pɔia" -ti 'tmɔdbo kwa a, ao juε'.

3 Dɪ Kea -tea' -wεe ε 'jea nu ε, ɪmɪ ε -sa 'kwla 'de 'ɔn -pee, ka 'ma 'wɔva ɪa dε-saan" 'cɪa' 'de ao -pee ε.

4 Wlu 'ma 'cɪa -ta, -bo ao -sro' εε' "jri 'de 'sbε 'di ε, 'sɔ ka Sesi 'a -ti' -pa' 'kwla -wεe Kea -sɪ 'kwla 'de 'ɔn -pee ε, aoa mu ɪ jua'.

5 Tɛin" 'de ε, ɪa' dɪ tu se 'kwla 'wɔv 'de nyiɔpu -pee. 'Kaa ka Kea 'a -Suu -sɪ 'kwla 'de Sesi 'a dboun ke Kea 'a wlu 'kwajaavn -pee 'de -sɪanwɪ 'di ε, ɪ se kan' 'kwla 'wɔv tɛin".

6 Dɪ Kea -sa 'kwla 'de -sɪanwɪ 'di, ɪ ka : εme -ni nyu sea' Suifu ni ε, 'ken Kea -teea εε' 'cε 'dei ε, ε nιε υva' de -o -ke, υv ke Suifu-wi" ma dε due'. Nyu -υv -ke Sesi "sɪaa 'i dɪ Kea cεεan υpu 'nyu, υva muε υva' -ni 'jeea' -ke 'de -pɔia" wlu 'a -ti' 'ɔn.

7 Kea nυε 'ɔn 'saavn "jrii -wεe ε -te' 'ɔn -pɔia" -ti' 'a 'tmɔdbo kwa. Eme -ti ε "nyu 'ɔn "ikmaa' -wεe 'ɔn 'je εε' dbo tu nu.

8 Nyu "klein -jea Sesi 'a -ti' tɔ' 'ɔn ε, 'mɔ -ɔ -nɪa υpu 'a de 'bɔɔ -gbɔɔ, -wεe -ɔ sea dε jrε' wɔn ni ε, 'mɔ Kea nu 'saavn "jrii -wεe Klisi 'a dεwɔnɪa'

-sia dɪ -wee' "klein ε, 'de 'ɔn 'je ε 'tmɔ 'de nyu -sea' Suifu ni -pee.

9 De 'ɔn 'jea nu ke'wɔε ε, εme -ni dɪ Kea nɪa "i ε 'jea nu, -wεe -ɪ pa 'kwla 'de tɛin" wɪ 'di ε, 'ɔn 'je ɪa' -ti' wɔ -sa' pepe 'de nyu -pee. Kea -ε nua dɪ -wee' "klein ε, ε naa εε' dε tu tɔ' i sese,

10 -wεe ka εε' tɔ' -tia "i, 'de Kea -gbu 'je ε to-, -wεe Kea 'a "soa-wi" -nɪa 'e jaɔn 'di o, "ikmaa-sii -nɪa 'bo 'blva- ke jaɔn 'nyu 'je ε juo-.

11 'Kamɔ Kea naa tɔ' i sese -wεe ε 'je "jri "kpae' pɔ 'de -aa Tɔ'bo Sesi Klisi 'ɔn.

12 Omɔ -ɔ -ke -a "sii 'i -wεe -a -te' -kwɪ", εme -tɪ -a -bεε' -a -je Kea -pɔn" 'kpa 'de εε' tɔ' 'itbaa' 'ɔn. E se -aa faɔn 'ble.

13 -Je ε nia kan' -mɔ ε, -mε dε 'ma -teea aopu i εme -ni -bo 'ɔn ni 'e 'kle 'di, ε 'bo ao 'kpɪ "iwaa. E se foo" 'ɔn ni-, ε nιε 'de aoa' 'dɔe 'a -ti' 'ɔn -o.

Klisi 'a nyu 'a -ti' kmaa'

14 'Ma pɔε 'kɔi- -klu' 'bo -a "Bo Kea "juɔi.

15 -Kwlun 'a kpe -nɪa 'e jaɔn 'di o, -kwlun 'a kpe -nɪa 'nɔ 'blva- "kpei o, εme -tuu" ɪ -wee' 'nyu -cεen-', 'de ε 'ɔn 'bomɔ -a "bo -wi" 'a 'nyu 'wɔv.

16 De 'ma -tee' ε i ε, εme -ni εε' -Suu 'a "ikmaa' 'je ao 'diikua' "nyu 'de εε' 'diwɔnmɔa' 'ɔn, -wεe ao 'je 'kpɪ 'ble.

17 'De dε ao -tea' Klisi -kwɪ" ε, ɔɔ muε 'de ao pεe o "tia' 'de ao 'je 'sɪn pɔ 'de ɔ 'ɔn -wεe ao 'je iku -sisi' 'de ɔɔ' nyu 'a -ti' kmaa' 'ɔn.

18 -Wεe ka Sesi 'a nyu 'a -ti' kmaa' 'bea "jrii, ε tɛan 'de, -ε -tɛan -sɔn ε, -wεe ε tɛan ja 'de ao ke nyu "klein -jea ɔɔ' -ti' tɔ' 'ɔn 'je ε 'mii 'wɔn -tadue.

19 -Mε ka ɔɔ' nyu 'a -ti' kmaa' 'ja dε 'ijua' -wee' "klein "jru, aoa muε jua' pepe. -Bo ε ni kan' a, -mε dɪ "klein Kea nɪa 'ɔn, ɪa muε 'de aopu- 'ɔn 'tia'.

20 Kea -ε -blea 'diikua' -wεe -εε "ikmaa' a nua dbo 'de -a 'ɔn ε, dɪ "klein -aa -teea' i ke dɪ "klein -aa naa tɔ' i ke ε 'bεε- ε 'jɪ nu, ε 'je 'o -mɔ -tie" cɛn.

21 Εε' Kea tu ε, Kea -gbu 'je εε' 'nynu 'i 'bεε- -o jeejee 'de Sesi Klisi 'a 'nynu 'bn. 'Kamο ε 'je ni 'de -sun 'o -sun 'di mamaυ 'sv.

4

-Gboo ke 'dae- "siii" 'i

1 'Mο -οο nva Tv"bo 'a dbo -wεε -ο -nia -kaso 'di 'de εε' -ti' 'bn ε, δε 'ma -teea' aopυ i ε, εμε -ni ka Kea -da aopυ nia "i ε, ao na kan'.

2 Ao 'bo aoa' -cei" 'beeε, ao ni kupeeε' nyυ, ao 'bεε- pεε "wοin. Ao 'bεε- ba 'a kpln "wοin due 'due, 'de ba 'a -ti' kmaa' 'bn.

3 Kea 'a -Suu mε -po' "i "sia' 'bo aopυ 'nynu, ao kpυbn aoa' -ce" i -wεε ao 'je kooa due 'a -cu ni -wεε tο' ο blva' 'je 'o ao 'nynu ni-. -Bo ε ni kan' a, -mε "i "sia' Kea 'a -Suu poa 'bo aopυ 'nynu ε, ε se isοin.

4 Kea 'a -Suu nιε due', εμε -ni 'de aopυ 'bn, εμε -nυε' -wεε ao ma nyο due'. 'Daa' Kea 'da aopυ ε, ε nιε due', εμε ao -wee' "klein tba tο' "i, -wεε aoa fuo Sesi Klisi.

5 -Aa Tv"bo nιε due', ομο -a -wee' "klein -te' -kwli", 'de οο' 'nynu 'bn mο -a -wee' poo "ni "jru.

6 Kea nιε due', εμε -ni nyυ -wee' "klein "Bo, ε nιε 'bo nyυ -wee' "klein "jru kpο', ε nιε 'e nyυ -wee' "klein "klu, ε nιε 'e nyυ -wee' "klein 'bn.

7 'Kaa Klisi -ο nva -a 'saavn "jrii ε, ka οο' -ce" nia "i ε, 'kamο ο nυ -a -paan' "jrii due 'due.

8 Εμε -ti wlu -crua' 'de Klisi 'a -ti' 'bn, ε 'naa :

-Ta ο kpa tv 'a "jru ε, ο mυε 'de javn 'di -wεε nyiοpυ ο -seia υυ ke ο mu, 'sv ο nυε nyυ -paan' "jrii.

9 'De -bo εε' wlu 'na ο mυε 'e javn 'di 'ee, 'de -mε 'de 'a 'nynu wε- ? -Mε ε se ka ο "sia i 'de -klu' 'a -klu' -wεε ο 'wlva 'e, εμε εε sea 'tmυυ ?

10 "Ju -ο -sia" i 'de -klu' 'a -klu' ε, ομο -ja 'de javn 'di -wεε ο 'je -ta -wee' "klein ni-.

11 -Paan' ο nva nyiοpυ "jrii ε, εμε -ni ο "nyie υpυ 'kpi, ο -te' 'bo nyυ jrv' -wεε -wi" -mυ ni οο' dboun, ο -te 'o nyυ jrv' -wεε -wi" -mυ ni Kea 'a wlu 'kwajaavn, -wεε jrv' ni -pοia"

-ti 'tmυbn, -wεε jrv' ni Kea -gbu -jeopoun, 'de jrv' ni nyυ Kea 'a wlu tοοbn.

12 Οο nυ kan' 'mε -wεε nyυ -a naa Kea 'a -jei" υυ 'je Kea 'a -kwlyti nva' 'bεε-, 'de υva' Klisi 'a -ti' tο' 'bn 'jea' 'je 'boa, -wεε Kea -gbu -nia οο' -gboo 'a di 'je iku οοn- οοn-.

13 -Bo οο sea kan' nυ ε, -mε ο nιε "i -wεε -apυ -ο -jea Sesi 'a -ti' tο' 'bn ε, -a -wee' "klein 'je "i "sii- 'de -a -je Kea 'a "Ju juo 'pepe. -Mε -a -kwεε Kletien 'mε, -wεε di "klein -nia 'e Klisi 'bn, ι 'je "jri "kpae' po 'de -aa 'kmy 'bn.

14 -A -kwε-ε Kletien 'mε 'bode. Ka "nynumι" a nva -a -bo kan' nυε, δε-nυε' "nynumι" se -kwly 'ble, υva' -kwle 'o nyυ 'a wlu 'de bla-ti. Ka poο' ο jiiia ti 'bn -wεε εε tοοa ιa' "jru i ε, 'kamο υpυ ni-. Nyυ -υυ -sea' Kletien -kwε-ε ke ε, nyυ 'a -kwle υpυ 'a "jru -jei" -saa -ti. -Bo nyυ -υva pooa nyυ 'srε i tοο υpυ di -ι -wlva 'bo υva' -ce" -kwli" 'sv ε, υυ bla 'o -mι 'de.

15 'Kaa -apυ mο ε, -a -bo kan' nυε, -a -tmυ tο' -ti 'de ba 'a -ti' kmaa' 'bn -wεε -a -je Kletien -kwε-ε 'de di -wee' "klein 'bn. -Bo ε ni kan' -mο ε, -mε -a -ke Klisi a mυε "i "sia' jeejee. Ομο -ni Kea -gbu 'a "jru kpο' i -tei.

16 Ka nyiο 'ο 'dae- tba 'o οο' -gboo -pυn" -wεε ι "sia "i, 'kamο Klisi nυε -wεε Kea 'a -jei" naavn -wee' "klein "sii- "i. Ka "jru a poa nyiο 'ο -gboo -wee' -je ο ε, 'kamο οο po Kea -gbu -je ο. Εμε -ti nyυ -υυ -ke ο "siaa "i ε, οο "nyι -wi" -mυ 'kpi due 'due, -wεε υva 'boa. 'De dbo υva nva 'de ε 'bn ε, υva kuu ba 'a di i 'de ba 'a -ti' kmaa' 'bn, -wεε υυ 'je Kletien -kwε-ε.

Tein" ke kaan ke

17 Δε 'ma 'tmva -wεε -εε -ciε 'ma cria 'de ao -pee 'de Tv"bo 'a 'nynu 'bn ε, ε ka : Ka nyυ -sea' Kea juo a na, ao 'bo kan' naa 'bode, δε-nυε' υva' nyiοtο' -ι sea 'de 'ble ε, ιmι -ιa po υpυ -je ο.

18 Δεε-ti υva' tο' sea 'jo 'ble ε, εμε -ni υva' pεε kmυei". Di "klein nyυ 'bεεa nyυ 'jea juo 'de Kea 'a -ti' 'bn ε, υυ se ε "inι υυ 'ji juo-. Εμε -ti υva'

to' ni 'e kwie 'di, 'kmɔnɪa' Kea "nyta nyv ε, υv se ε juo.

19 De υva' pɛe kmuai" mɛ -nυɛ' -wɛɛ -tɪn 'a nυ υvυv. ɛmɛ -tɪ υv "tai- υva' -cɛi" -wɛɛ υva naa to' sain 'a "kwli -wee' i. 'De dɪ -wee' a pooa υvυv pɛe "i.

20 'Kaa aovυ mɔ ε, Klɪstɪ ao juɑ ɔ se kan' -mɔ nɪ-.

21 -Bo ε nɪ ɔmɔ -ɔɔ -tɪ' ao 'wɔn -wɛɛ -ɔɔ -cɛ" 'kpa tɔɔ aovυ to' -tɪ ε, -mɛ ε se kan' -mɔ nɪ-.

22 -Bo Klɪstɪ tɔɔ aovυ to' -tɪ ε, -mɛ dɪ ao nυɑ tɛɪn" ε, ao 'jɪ kwa -sɔn -saa -o. Aoa' nɪsɔn -nɪɑ tɛɪn" ao 'bɔ ε o, dɛ-nυɛ' aoa' 'tɔn nυdɪ -ɪ poa aovυ -je o tɛɪn", ɪɑ pooɛ aovυ 'srɛ i, -wɛɛ ao 'je ison-.

23 Kea 'a -Suu 'je aoa' pɛe ke aoa' to' -gbɔdeɛ "nɪ po -o 'pepe.

24 Aoa' 'kmυ -ɛ poa -gbɔdeɛ "nɪ ε, -wɛɛ -ɛ -ke Kea -kɔɔɑ', ε 'wlvυ- 'bo ao ku -pυn" -wɛɛ ka nυɔ ɔ paa dɛ 'υn, ε 'je kan' nɪ-. 'De aoa' 'kmυ 'je "isrɛ -wɛɛ ka Kea nɪɑ "i, ε 'je kan' nɪ-. to' -tɪ 'a wlvυ -nɪɑ 'de aovυ 'υn ε, ɛmɛ -je aovυ ɛɛ' -je tu tɔɔ-.

25 ɛmɛ -tɪ ao 'je sɪ 'tmυ-tɪ 'bɔ 'bode, ao 'tmυv ba to' -tɪ -pee, dɛ-nυɛ' -a -wee' "klein tba 'o -gboo due' -pυn".

26 -Bo ao 'kpa 'cɛn ε, -mɛ ao -tu" aoa' -cɛ" 'ɛ -tɪ' -wɛɛ ao je dɛsɔvn nυ. 'Cɛn 'bo 'de aovυ 'υn sɪɛ, 'jrv 'bo ɪblυɛ.

27 Ao 'bo -sɪɔn' -je "nytɛ !

28 Nyɔ -ɔɔ -jriia" tɛɪn", ɔ 'bɔ "jrii -tɪ. 'Kaa ɔ nυ dbo -wɛɛ ɔ 'je ɔɔ' -cɛ" 'ɛ 'kwadɛ 'je, 'de ɔ 'je nyɔ -ɔ sea dɛ 'ble sɔn o po. ɛmɛ -nmɔ "jrii.

29 Wlvυ sain 'bo 'de aovυ 'wɔn jɪɛ, 'kaa wlvυ -ɪ -kɔan -tɪ' -wɛɛ -ɪɑ kuua nyv 'a dɪ i, 'de -ɪɑ nυɑ nyv 'dɔɛ "jrii ε, ɪɑ' 'sv mɪ ao 'je 'tmυ 'de nyv -υva poa aoa' wlvυ doɪn" o -pee.

30 Aoa' kplɪn 'bo Kea 'a -Suu "jrii "kaɛɛ. Kea 'a -Suu -nɪ "i-saadɛ ɛmɛ Kea "duo 'υn -wɛɛ ε -tu" aovυ juo'ɪn, ka aoa' -seie -tɪ a mua 'pepe nɪɑ' 'de de 'bɔɔ -sɔn 'dɪ ε, ɛɛ' juo'ɪn tu mɛ -to ε.

31 Ao 'bo ba 'a -tɪ' 'dɪ pooɛ, aoa' 'cɛn 'bo 'blo 'wlvɛ 'de ba -pee, ao 'bo 'cɛn 'kpaɑ, ao 'bo ba "jruɪ 'wɔɔɛ, ao 'bo ba

-cree" ε. 'Diwɔnɪnɪɑ' 'a "kwli -wee' "klein 'wlvυ 'o aovυ 'a -kwea'-.

32 Ao nmɔ 'dɪ wɔn ka-, ao 'je ba 'a wɛɛ-, ao -kɔ' ba 'a dɛsɔvn ka Kea -kɔɑ' aovυ 'a dɪsɪn 'de Klɪstɪ 'a 'mɛɑ' 'υn ε.

5

Aoa' 'kmυ nɪ 'de -sɔn' 'υn

1 -Je Kea -kɔɑ' aoa' dɪsɪn, -wɛɛ ao nɪɑ ɛɛ' -tɪ' kma nɪnυu ε, -mɛ ka ε nɪɑ 'ka ao 'je nɪ-.

2 Aoa' 'kmɔnɪsɔn tba 'de ba 'a -tɪ' kmaa' "jri. Ka Klɪstɪ kma aoa' -tɪ' ε, ao kma ba 'a -tɪ' kan' due 'due. ɔmɔ -to 'e ɔɔ' -cɛ", ɔ -saa ɔɔ' -cɛ" 'sraa- -ɔ -nyɪ" Kea 'de -aa -tɪ' 'υn. ɛɛ' 'sraadɛ -tu ε, ka -dai'klɔ -ɛɛ 'nυ nmɔɑ "jrii nɪɑ, 'kamɔ ε nɪ-.

3 ɛmɛ -tɪ ka Kea 'a "nɪnυu- a na ao 'je kan' na-. De -nɪɑ dɛ "jrii tɛɛan' o, to' sain inaa' o, dɪ -wee' pooa -υn pɛe "i o, nyv 'bo ɪɑ' 'nɪnɪ 'wɔɛn mɔ "pɪ 'de aovυ "klu -wɛɛ ɪɑ' nυ-tɪ.

4 ɛ se ka -cɔɔn' ka nɪ -ke, -wɛɛ wlvυ -ɪ sea 'de nyv 'wɔn jɪ ka nɪ ε, ɪ 'je 'de aovυ 'wɔn jɪ. Wlvυ sea' 'de 'ble, -wɛɛ -ɪɑ booɑ nyv "jrii 'de -ɪɑ -dbaa' nyv -tɪn' "i ε, ɪ 'bo 'de ao 'wɔn jɪɛ -ke. Dɪ -ɪɑ Kea ao 'jeɑ 'sɛ- po ε, ɪmɪ -je 'de aovυ 'wɔn jɪ ka-,

5 dɛ-nυɛ' ao sɪɛ -kwlvυ o 'pepe, dɛ "jrii i tɛn i o, to' sain inaaɪ o, nyɔ dɪ -wee' "klein a pooa pɛe "i o, υva' -nɪ -kea'- υva -gbɛɛɑ' ɪmɪ -nɪ dɪ -ɪɑ pooa nyɔ pɛe "i ε. υva' nyv tu ε, 'de Kea 'a kɛɛmɑ' -kwlvɔ 'dɪ Klɪstɪ nɪɑ -wɛɛ ɔ 'bleɑ nyv ε, υv se 'de pai, υva' -tɛɪn se 'e nɪ-.

6 Nyɔ 'bo aovυ 'srɛ ɪpooɛ 'de ɔɔ' wlvυsɔn 'υn, dɛ-nυɛ' 'de kplɪn -nɪɑ 'mυɑ 'a -tɪ' 'υn mɔ Kea 'a 'cɛn ε mυ nyv -υva' 'je ε wɔn "kpeɪ jɪɑ'.

7 Ao ke υva' nyv tu 'bo "i "sɪɪɛ.

8 Tɛɪn" 'de ε, ao nɪɛ 'e kwie 'di, 'kaa kaan ka -je ao ke Tv"bo "sia "i -mɛ ao 'kpa -sɔn' ɔ "nɪnυu- 'bode. ɛmɛ -tɪ ka nyv -nɪɑ 'e -sɔn' 'υn a na, ao 'je kan' na-.

9 -Bo nyɔ nɪ 'de -sɔn' 'υn dɪ -jeɑ "jri "kpaɛ' po 'de ɔɔ' 'kmυ 'υn, ɪmɪ -nɪ : 'Diwɔnmɔɑ' 'a "kwli -wee' ke, "isrɛ-tɪ nυɑ' ke, to' -tɪ 'tmυɑ' ke.

10 Ao -pɔn 'de Tɔ"bo "jri 'dei nmɔa' i.

11 Nyɔ -sea' 'de -sɔn' 'ɔn nɪ ε, dɪ ɔba nɔa, ɔb ke ao 'bo o beεε ao 'bo ɪ nɔɔε, 'kaa kɪ nɪnɪa "jrii ε, ao 'tmɔ ɪ 'de ɔɔ -pee,

12 dε-nɔε' dɪ ɔba' nyɔ tu a pa 'kwla -wεε ɔba nɔa, ɪa' 'tmɔa' 'bleε -tɪn'.

13 'Kaa dε "o dε -nɪnɪa "jrii -bo ao 'tmɔ ε, -mε ε 'wɔbε 'kwla. 'De dε -wɔba 'kwla, -mε ε jɪε 'e -sɔn' 'ɔn 'bode, -wεε nyɔ a 'je ε "jriε-. 'De tɔ' -o, dε -pεan "kpaε' 'pepe -mε 'kpa -sɔn'.

14 εmε -tɪ dε -ε -crɪa' ε 'naa : -Mɔ -ɔɔ -mɔa, -ɪn -sɔn "nyɔɔ', -ɪn -wɔb 'e 'mεɔn "klu -wεε Klɪsɪ 'je -ma -sɔn' nɪ-.

15 -Jε ε nɪa kan' -mɔ 'ja a, -mε ao -tu" aoa' -cε" 'ε -tɪ', ao 'bo i "maε ka nyɔ -sea' tɔ'di nɪ nɪa. Kaa aomɔ nɪε tɔ'di,

16 ao 'bo nɔ" "i "taɪε, ε 'bo -siie foo" 'ɔn, dε-nɔε' 'wɪ saɪn -nɪ 'de -a "jru.

17 εmε -tɪ ao 'bo kpεεn' dɪ -cɪεi" nɔɔε, 'kaa ao -pɔn Kea 'a -kwɔɔtɪ 'mii 'wɔan' i, -wεε ka ε "sia 'nɪnɪ ao 'je kan' nɔ.

18 Ao 'bo nmɔ "jru pɔɔε. -Bo aoa sea kan' nɔ ε, -mε aoa "maa aoa' -cε" 'mε. Kea 'a -Suu mε -je 'e aopɔ 'ɔn "ji ka-.

19 -Bo ao 'kɪn- "jrui ε, ao 'bo Kea 'a 'nɪnɪ "i 'bεε-tɪ 'bɔε 'bo aopɔ 'nɪnɪ : -bo ε nɪ 'dɔ -ɪ -crɪa' 'de Kea 'a 'sbε 'di o, -bo ε nɪ 'dɔ -ɪa -bεεa' Klɪsɪ 'a 'nɪnɪ "i o, -bo ε nɪ 'dɔ Kea 'a -Suu a pɔa 'bo nyɔ -kwɪ" o, ao kuu ba 'a dɪ i 'de ɪa' 'dɔ tu 'a ble 'a 'ɔn, -wεε ao 'je Tɔ"bo 'sε pɔ 'de aoa' pεε -wεε' "klein 'ɔn.

20 Ao cεεn 'de -aa Tɔ"bo Sesi Klɪsɪ 'a 'nɪnɪ 'ɔn -wεε ao 'je -a "Bo Kea 'sε-pɔjeeje 'de dɪ -wεε' "klein 'a -tɪ' 'ɔn.

Ao -te' ba 'a ni' due 'due

21 Aopɔ -ɔɔ -pɔan 'de Klɪsɪ "jri 'dei nmɔa' i ε, ao -te' ba 'a ni' due 'due.

22 Aopɔ -nɪa jranynɔkpaε' -wεε -ɔ -ke Tɔ"bo a na ao 'je aoa' kɔan-wi" wɔn due due' ka aoa 'jea Tɔ"bo wɔn ε,

23 dε-nɔε' kɔan mɔ -nɪ 'nynɔkpao' 'a "jrukɔ' i -tei, ka Klɪsɪ nɪa Kea -gbu

'a "jrukɔ' i -tei ε. Kea -gbu -ε -nɪa ɔɔ' -gboɔ ε, ɔmɔ -nɪ εε' 'Pɔvi.

24 Jranynɔkpaε', ao 'je aoa' kɔan-wi" wɔn 'de dɪ -wεε' "klein 'ɔn, ka Kea -gbu a 'jea Klɪsɪ wɔn ε.

25 'De aopɔ -ɔ -blea 'nynɔ ε, ka Klɪsɪ kma Kea -gbu 'a -tɪ' -wεε ɔ toa 'e ɔɔ' 'kmɔ 'de εε' -tɪ' 'ɔn ε, 'kamɔ ao 'je aoa' 'nynɔ 'ɔ -tɪ' kma due due' -ke.

26-27 Klɪsɪ nɔ kan' 'mε -wεε ɔ 'je Kea -gbu kpɔ "i -tee 'de ε 'je Kea 'a -tea' -te. 'De -εε' -tɪ' 'ɔn ɔ nɔε "ni ke ɔɔ' wɔ -wεε ɔ wɔɔ ε 'pepe, -wεε ε je -kɔ -pɔn" nɪ 'de ɔ "jri 'de.

28 'Kamɔ kɔan-wi" 'je ɔba' 'nynɔ 'ɔ -tɪ' kma-. Nyɔ -kma ɔɔ' 'nynɔ 'ɔ -tɪ' ε, -mε ɔ kma ɔɔ' -cε" 'ε ku 'a -tɪ'.

29 Nyɔ jrɔ' se ɔɔ' -cε" 'ε ku 'ɔn 'nye due', 'kaa ɔɔ "nyɪε ɔɔ' ku diide, ɔɔ -tuε" ɔɔ' ku 'a -tɪ' ka -cɔɔn' ka. 'Kamɔ Klɪsɪ a nɔ 'de Kea -gbu 'a -tɪ' 'ɔn.

30 Kea -gbu -ε -nɪa ɔɔ' -gboɔ ε, -apɔ -nɪ εε' 'dae-.

31 Wɔ -crɪa' 'de Kea 'a 'sbε 'di, ε 'naa : "Junmɔu 'wɔb 'bo ɔ "bo ke ɔ de -pɔn" -wεε ɔ ke ɔɔ' 'nynɔ 'je "i "sii- 'de ɔɔ 'je nyɔ due' ma.

32 εε' dε tu tɛn 'de. De 'ma 'tmɔa 'de εε' -tɪ' 'ɔn ε, εmε -nɪ ε se 'nynɔ ke kɔan 'a 'sɔ 'a -tɪ' 'tmɔ, 'kaa ε -sa ka Klɪsɪ kma Kea -gbu 'a -tɪ' wɔ -ke.

33 Wɔ 'ma 'tmɔa -ta, ε 'tmɔε 'nynɔ ke kɔan 'a -tɪ' -ke. Ao -nɪa 'nynɔjeɔn ε, ao 'je aoa' 'nynɔ 'ɔ -tɪ' kma -o due 'due, ka ao kma aoa' -cε" 'ε ku 'a -tɪ' ε. 'De aopɔ -nɪa jranynɔkpaε' ε, ao -te' aoa' kɔan -wi" 'a ni'.

6

1 Aopɔ- -nɪa "nynuu- ε, ao 'je ao "bo ke ao de wɔn, εmε Tɔ"bo nɪ "i ao 'je nɔ, dε-nɔε' εmε -srɪi".

2 Kea 'a kε' 'na : Nyɔ -te' ɔ "bo ke ɔ de 'a ni'. εε' kε' tu mε Kea -saa "i ε -te' wɔ "kpei. Wɔ ε -tee' "kpei, ε ka :

3 -ɪn -te' -ɪn "bo ke -ɪn de 'a ni', -wεε -ɪn -je 'de 'mɔa- 'ɔn nɪ-, 'de -ɪn -je 'kmɔ -kwle.

4 'De aopɔ -ɔ -nɪa "nynuu- "bo -wi" ε, ao 'bo aoa' "nynuu- 'cɛn pɔɔε. -Bo aoa sea ɔɔpɔ -gbaan a, -mε ao -tu" ɔɔpɔ Kea 'a wɔ 'a 'snɪ -wεε ɔɔ 'je Tɔ"bo -kwɪ" -te'.

5 Aopv nyv 'blea kvon 'vn 'no 'blva-
"kpei e, ao 'je aoa' 'blevn won. Ka
aoa jaa aoa' -ce" ja 'bo Klisi "juoi e,
ao jaa kan' aoa' -ce" ja 'de aoa' 'blevn
-wi" -pee 'de aoa' pee -wee' "klein
'vn. -Bo aoa sea kan' nv e, -me ao
'bo pee de siiE, vva' favn ni 'de aopv
'vn, ao creE kui' i 'bo vsvv "juoi.

6 -Bo vva' 'jrie- -te i o, -bo vva'
'jrie- se i -te o, ao 'je vsvv won, ao
'bo 'de nyiopv "jri 'dei nmca 'a 'sv
i-poen, ao nv vsvv 'a 'kle 'a de "i.
Ka Klisi 'a kvonpv- -vva -pvan Kea
'a -kvlvti nva' i nva, ao ni kan'.

7 -Bo aoa sea vsvv "juoi nvv e, ao
ni ne "kpei, ka nyv a nvva Tv"bo
"juoi e, 'kamc ao 'je nv, e se nyiopv
aoa nvv "juoi ni-.

8 Ao 'je kan' 'me -bo nyv ni kvon o,
-bo nyv se kvon ni o, dbo 'dce v nva,
Tv"bo a mu v eE' -kei" -saa' ka "o ka.

9 'De aopv -jv -blea nyv kvon 'vn
e, ao nv kan' 'de sv -pee -ke. Ao 'bo
vsvv 'kwa nyvniE ! Ka sv ke ao 'blea
"jrukpv' i -tei 'de javn 'di e, ao 'bo e
o "mae ! Aoa' "jrukpv' i -tei -no, 'bo
v "juoi e, nyv 'mii 'craa' se 'o ni-.

Kea -jei" naanyv 'a poodi

10 -Je -sia 'o 'vn 'jea 'tmv e, emE -ni
aopv -v -ke Tv"bo "sia "i e, ao "tai-
vv "ikmaa' "i -wee e 'je aoa' di ikuu-.

11 Ao -tu" Kea 'a poodi -wee' "klein
-pvn" -wee ao 'je -svon' v 'sre "juoi
nynaa' 'bEE-,

12 de-nve' e se nyiopv -sv -blea
-sven' ke nymv e, sv -ke -aa -fon tv
ni-. Nyv -sv -ke -a -foan' tv e, nyv v
'jee vsvv "jrie-, 'kaa sv -tee nyv "jru
kpv' i, sv 'bleE nyv, vva' "ikmaa' nve
'e kwie'. -Svon v 'diwvnyvni-sii -i -nva
'bo 'blva- ke javn 'nyv e, imi -ke -a
-fon tv.

13 EmE -ti ao 'je Kea 'a poodi -wee'
"klein 'vn "duo- -wee -svnti 'wv sain
a mua 'de aopv "jru nva' a, 'de ao 'je
'diikuu- -wee ao 'je -sisi' nynaa' 'bEE-
mava' sv.

14 Ao nyna -kli, aoa' wlv ao 'jea
'di bla a, emE -ni tv' -ti 'tmva'.
Aoa' nveflae' ao 'jea 'vnpaa, emE -ni
'isrekpln nva'.

15 Aoa' "kvlai- ao 'jea bv' -tu" e,
emE -ni -pva" -ti -va -nyva" nyv pee
'a blua' a, ao 'je va' 'tmva 'a 'kpv 'ble.

16 De -e -jea aopv "jri i kaan-, -wee
-svon v piisvn se ao tbaiv e, emE -ni
aoa' Klisi -kvl" -tea'.

17 Aoa' nve -gbla ao 'jea "jru -tu" e,
emE -ni 'pvva' ao 'jea. 'De Kea 'a wlv
eE' -Suu "nyva aopv e, emE -ni aoa'
tv -fon -cne.

18 'De no' "o no' -wee' 'di e, Kea 'a
-Suu po ao -je o -wee ao 'je Kea bae.
Ao 'bo i"mae, ao 'ble nai' 'de baea'
'vn. Nyv "klein -jea Klisi 'a -ti tv' 'vn
e, ao bae vva' baea'.

19 Ao bae 'ma baea' -ke, -wee -bo
'ma sea Kea 'a -ti' 'tmv e, 'de eE' -ce"
'kpa 'je 'vn wlv 'won po, 'de Klisi 'a
-ti' -e pa 'kwla a, 'vn 'je e wv -sa 'de
'flevn, 'de 'vn 'bo nyv 'a "jri pleeE.

20 Klisi -no, vcv -vv dboi 'vn ni
'no -kaso 'di. Ao bae 'ma baea' -wee
'vn 'je 'kpv 'ble 'de 'vn 'je vv' -ti' 'tmv
'pepe 'de nyv -pee, ka 'vn je e 'tmv
see 'de e.

Jewlu 'a de 'vv- -ni

21 'In nve "i dbo 'ma nva 'no, ao 'je
e juo-, -wee ao 'je 'ma -pvn" -ti 'mii
'won, emE -ti 'ma dbo Tisiki. V nve
-aa de'di -o, -a -kma vv' -ti'. Tv"bo 'a
dbo vv nva vv' poo wlv fai". Vcv -je
aopv di -wee' 'tmv-.

22 'Ma dbvv' 'de aopv o, -wee de
-aa 'kmvna' 'vn 'no e, v 'je aopv eE'
'kuan po 'de aoa' pee 'je i -te.

23 'Ma bae -wee -a "Bo Kea ke -aa
Tv"bo Sesi Klisi 'je -aa de'di -wi" pee
'a blua' ke nyv 'a -ti' kmaa' -wlv 'e
Kea -kvl" -tea' 'vn "nyv.

24 Nyv "klein -vva Tv"bo Sesi Klisi
'a -ti' kmaa' sea 'sre -svon ni e, Kea 'a
'diwan kvvn vsvv !

'Sbe Poo pooa Kea -gbu -nia 'e Filip -jei" ε

Jewlu-

1 'Mō Poo ke Timote -nia Sesi Klisi 'a dbonuun ε, -apu -oo ja ao Filipu-koun -o -jea Sesi Klisi 'a -ti' tō' 'un 'sbe-. 'Sbe -ne, -aa je Kea -gbu -jeopoun ke Kea -gbu sun opoun 'me -ke.

2 -A "Bo Kea ke -aa Tu"bo Sesi Klisi po aopu "diwan -wee ε 'je aopu pee 'a blua' "nyl.

Poo bae Filipu-koun 'a Kea

3 Ka aoa' -ti' a 'kpa 'bo 'un -kwli" ε, 'kamō 'ma po 'ma Kea 'se-.

4 -Bo 'ma sea ao -wee' "klein 'a Kea bae 'de 'wī "o 'wī 'di ε, 'ma bae' 'de 'mua- 'un.

5 De -wiba 'de 'wī ao 'jea Kea 'a -ti' tō' 'un -wee -ε nynia -stanwī 'di ε, aoa poe 'un sun o, -wee Kea 'a -ti' a -kō' 'blua- ja, emε -ti 'ma po Kea 'se-.

6 'In 'je kan' 'me Kea -ε -teea dbo 'dōe -nia 'mua- 'de ao pee o ε, εε mu ε nya kpa' see, -wee ε 'je ε "i -kō' -sonti Sesi Klisi 'a 'jru a mua 'de nyu "jru nīa'.

7 -Bo 'ma sea tō' -ne inaa' 'de ao -wee' 'a -ti' 'un ε, ε se de foo" 'ma nu nī-, de-nue' aoa' -ti' nīe 'de 'un pee o -ceen'-. 'Nō -kaso 'di 'in nīa 'de Sesi 'a -ti' 'tmu -ti' 'un ε, 'ma 'tmu εε' "kpei -ti' 'me 'in 'na emε -nī tō' -ti' 'bo 'pee 'jeun "juoi. 'Saavn Kea nua 'un "jrii ε, aoa' due' koun -gbai' ka se ε 'un -poun.

8 Ka Sesi Klisi kma -aa -ti' ε, 'kamō 'in kma aoa' -ti' 'de 'ma pee -wee' "klein 'un. Kea 'je kan' 'me.

9 -Bo 'ma sea Kea bae 'de aoa' -ti' 'un ε, de 'ma -teea' i, emε -nī : Aoa' ba 'a -ti' kmaa' 'je "kpei 'kpa soon- soon-, -wee ε 'je 'pepe nī-. Emε -εε muε nua' -wee ao 'je dī "ijuo 'de ao 'je dī 'mii 'wōn ka -cōn' ka.

10 De ao 'jea nu -bo ao juo -me la 'ja a, -me ao 'beeε' -wee ao 'je 'dōe

ke saun "kpei -seea' ka juo, -wee ao je nyu 'de desavn 'di po. 'De -sonti Sesi Klisi a mua de jia' a, -wee o je aopu "bli -ce' 'de de-saan" ka 'a -ti' 'un.

11 -Me kplun 'dōe nua' -ε -wiba 'de Sesi Klisi 'a 'su 'un ε, εε muε 'de aoa' 'kmu 'un nīa', -wee nyu "klein -a mua ia' kplun tu 'jea', su 'je Kea 'a 'nyu "i 'beε- 'de ia' -ti' 'un.

'Kmonia' -ceen' nīe 'de Sesi 'un

12 'Ma de'di -wī", dī -ī -nuba 'un "jrii 'nō, 'in nīe "i ao 'jī juo-, ia' dī tu se ε nu Sesi Klisi 'a -ti' se inyna-. I nūe' -wee nyu -tuu"-tuu 'wōn- Sesi Klisi 'a -ti'.

13 'Ma 'ce ao -gbun 'nō, ka 'ma nua Klisi 'a dbo -wee 'de εε' -ti' 'un nyu poa 'un -kaso 'di ε, 'bluajei 'a -gbu" -son nyu ke -kwlo -wee' ju'.

14 'De nyu -su -ke 'ma -a -jia' de'di 'de Tu"bo 'un ε, 'ma -kaso'dimua' se uupu 'a deejru' 'a dī cen', 'kaa ε "nyie uupu 'kpi -wee uua 'tmu Kea 'a -ti', uua mu nya. -Bo uua sea εε' -ti' 'tmu ε, faun 'a nu uupu.

15 Tō' -o, nyu deejru' -nī 'de uupu "klu -wee -bo -uua sea Klisi 'a -ti' 'tmu ε, 'de -uua nu 'mō 'cei o -wee -uua -poun 'un -cea' "jri i. 'Kaa jru' -mō a 'tmue Klisi 'a -ti' 'de pee 'dōe 'un.

16 Ka Kea -tea' 'un εε' -ti' 'a tu -foan' kwa, -wī" -mō juε', emε -ti uua 'tmu Klisi 'a -ti' 'de 'ma -ti' kmaa' 'un.

17 'De nyu -uua nua 'un "cei o, -wī" -mō ε, uua 'tmu Klisi 'a -ti' 'me, 'kaa uua' tō' se "isre, de-nue' su nīe "i su 'je 'ma 'kle "kpei -tu" 'nō -kaso 'di.

18 -Bo nyu jru' a sea Klisi 'a -ti' 'tmu 'de tō' 'dōe 'un o, -bo jru' a sea i 'tmu 'de tō' saun 'un o, ε se -ti' kōn-, 'ma nūe 'mua- ka "o ka, de-nue' Klisi 'a -ti' a 'tmue', emε -ti 'ma mu 'mua-nua' ke'wle 'in 'je nya mu.

19 'In 'je kan' 'me, Sesi Klisi 'a -Suu 'a 'ma sun o poa' ke aoa' baewlu a muε nua' -wee dī "klein -nia 'mua- i 'je 'ma 'puua' "jru "kpei- po.

20 Tō' -o, de 'ma fua -wee 'ma -pōan -ε -jea 'o nyu, emε ka : de jre' se 'ma -tūn' 'ble, 'de -bo ε nī 'de -stanwī ke 'wī -a mua nynia' 'di o, -bo 'in 'me o,

-bo 'in ni 'kmu o, faun se 'un nu, 'ma muε Klisu 'a 'nynu 'i 'bεεa' ka 'o ka.

21 'Mo aoa 'jea i -ta, -bo 'in ni 'kmu ε, -mε Klisu 'a 'kmu 'in ni-, -bo 'in 'mε ε, 'ma muε 'de o -puu" -mε "paa'.

22 'Kaa -bo 'in ni 'kmu -wεε 'ma sea o'o dbu nu ε, εε muε naa', 'de -bo 'in 'wlu 'kmu ε, -mε 'ma muε 'bo o -puu" -wεε o ke 'ma -a -je i -te. Di 'a kpe 'soon -nia 'mua-, -je 'in 'jea 'o -sa -gblein', 'in se ε 'je.

23 'Bo di 'a kpe 'soon -ia -cria' 'un -ni "klu ε, de -je 'ma -puan -gblein' ε, εmε -ni : 'in 'je 'no 'kmu -ne "kpei 'wlu -wεε 'in ke Klisu 'je -tadue ni-, -mε nmo "jrii, ε je 'no 'kmu -ne "kpei nia' -sii.

24 'Kaa 'de aoa' -ti' 'un -bo 'in ni 'no 'kmu -ne "kpei ke ε, ε kon -ti'.

25 εmε -ti 'de aoa' -ti' 'un ε, ka 'ma mua 'kmu'nia' ke, 'in juε'. Ao ke 'ma -a muε i -tea' -wεε 'in 'je ao sun o po, 'de aoa' Kea 'a -jei" naa' 'je nya mu 'de 'mua- 'un.

26 -Bo ao ke 'ma -a -te i ke'wle ε, aoa' 'sao a muε 'jaa' 'de ao 'je Sesi Klisu 'a 'nynu 'i 'bεε- 'de 'ma -ti' 'un.

'Kle 'jea' 'de Sesi 'a -ti' 'un

27 'Kaa de -je -kon -ti' -wεε -bo 'in ji 'de 'in 'jea jεε-, 'de -bo 'in tεen o -wεε 'in 'jea 'won 'de aoa' -ti' 'un ε, εmε -ni ka Klisu 'a wlu "sia 'nynu ε, ao na kan'. εmε -εε muε nua' -wεε aoa' pεe se iplei, 'de aoa' to' 'je due' ni-, -wεε ao 'je Klisu 'a -ti' ao 'jea to' 'un 'a tu -fon'.

28 Ao 'bo aoa' -cei" "taie aoa' tonyu 'bo ao faun 'un poεε. -Bo aoa' di se cre 'bo aoa' tonyu "juoi ε, εmε -εε muε toa' -wεε ka uυ "maa' 'de aopu mo 'puu -wεε uυ 'je ε juo-.

29 Kea mε -nu ao 'saa 'un "jrii -wεε ao 'je Klisu 'a -ti' to' 'un. 'De ε se o'o -ti' to' 'un 'jea' -mε 'ε 'su ni-, 'kaa aoa muε 'kle 'jea' -ke 'de o'o -ti' 'un.

30 Tu 'ma -foan' tein" -wεε ao 'jea 'un ε, 'in ni εε' -foan' 'mε kaan ke. Aopu mo -ke ε, tu due' -ne, εmε ao -fon' 'de Klisu 'a -ti' 'un.

2

Sesi 'a -ce" ja jaa' ke o'o dεwon nia' ke

1 Aopu o -jea Klisu 'a -ti' to' 'un ε, o'o kuue aopu 'a di i, o'o nyio 'o -ti' kmaa' a "nyie aopu 'kpi, -wεε ao ni de due' 'de o'o -Suu 'un, εmε -nuε' -wεε aoa 'je ba 'a wεε 'de o 'un -aee', ε se kan' nu- ?

2 -Je ε nia kan' -mo 'ja a, -mε ao kpa aoa' dbεεa' ke ba 'a -ti' kmaa' nya, ao 'ble to' due', ao "sii- 'i, -wεε 'de εε' -ti' 'un ε, 'ma 'mua- 'je "kpei 'kpa ke'wle.

3 Di "klein aoa mua nua' a, ao 'bo ba "cei o nuυε, 'kaa ao jaa aoa' -ce" ja 'de ba -pee, ao 'bo ba 'bluo blaa, ao -te' ba 'a ni'. -Bo jro' o sea o -podei" ja -gbun ε, o 'na o nιε dεwon o je 'un -sii.

4 Nyu 'bo 'de aopu "klu nιε -wεε o 'bo o'o 'su 'a 'dεe i-poen, 'kaa ao -pon' ba 'a 'dεe i -ke.

5 Kpln "o kpln -i -jea 'de aopu 'un ni -wεε ao 'jea nu 'de ba -pee ε, 'bo Sesi Klisu -puu" mo i 'je 'wlu.

6 Omoo nιε Kea -o, o ke Kea nιε due' -mo, 'kaa o se εε' de tu i "klii-.

7 O -σεε kwa -son -wεε o nu o'o -ce" kuon 'un 'de o -sneε nyio 'un -wεε ka nyio nia, o ni kan'.

8 O 'woon- o'o -cei" 'piie -ti 'mε, -wεε o'o Kea won 'jea' po o'o 'mεa' "jru "kpei-. 'Mεa' -je -εε 'mεa' tu 'blea -tin' ε, εmε o 'mε 'un 'bo tu -kwli".

9 'De εε' -ti' 'un ε, Kea kpo'o 'nynu "jei 'bo nyu -wee' "jru kpo', -wεε ε -tuu" o 'nynu -i -nia 'bo 'nynu -wee' "jru kpo' o.

10 -Wεε 'de Sesi 'a 'nynu 'un ε, nyu -nia 'de jaun 'di o, nyu -nia 'no 'blua- "kpei o, nyu -nia 'de -klu' o, uυ -wee' 'je 'koi- i "sii- 'bo o "juoi.

11 -Wεε ka Sesi Klisu nia nyu 'Blei ε, ε 'je 'de nyu -wee' "klein 'won ji, 'de uυ 'je Kea -nia "Bo 'a 'nynu 'i 'bεε-.

Ka -son' nia 'kamoo ao ni 'de 'blua- 'kpei

12 'Ma -ti' kmaun, -bo Sesi Klisu -mo 'o Kea won 'jesun ni kan' a, -mε ka Kea 'a faun nia 'de aopu 'un -wεε aoa 'je ε won ε, -bo 'in se 'de aopu "klu ni o, -bo 'in ni 'o o, ao kpe nya. Ao nu aoa' 'pudbo, ao 'je nya mu -croon',

13 δε-νυε' Kea με -εε πο νυβ δε -εεεν' πρε ο, 'de -εε -nyl" νυβ εε' νυα 'a 'kpi -wεε ka εμε νια "i ε, 'de νυβ a νυ kan'.

14 -Bo aoa sea δε "o δε νυ ε, ao 'bo 'mii wluue, ao 'bo πρε ipleeε,

15 -wεε ao 'je 'pepe ni-. Ka Kea 'a "nynuu- -sea' -ko -pon" ni nia, -wεε ao 'je fan 'de νυβ -νια 'e -sianwι 'di "klu 'no 'blva- "kpei. Ka -tau a wan 'de kwie 'di, 'kamω ao 'je wan 'de 'diwōnyniβn -bva' pleea δεsavn νυα' i "klu.

16 -Bo ε ni kan' a, -με wlu ao 'wōan ao kpon ε i -sisi', -wεε ao 'je ε 'tmυ 'de υβ -pee. -Wεε -sōnti Klisi a mua de jia' a, 'de 'ma 'sao 'je 'ja, -με 'in se dbo foo" νυ 'de 'in se sea "jei-.

17 Aoa' Sesi 'a -ti' tō' 'bn 'jea' -ko' 'sraade 'ma kpa 'bo Kea "juoi. 'De -bo υβ 'bεε- υβ 'je 'bn 'dba mō 'de ε, -με 'ma nymō o μυε aoa' 'sraade "kpei 'kpaα'. 'De εε' -ti' 'bn ε, 'ma νυε 'mva-, ao ke 'ma -a -wee' νυ εε' 'mva-.

18 Aopυ mō -ke ε, ao νυ 'mva-, ao ke 'ma -a bee ο, -wεε -a 'di 'je wōn nmō -tadue.

Ποο dbos Timote ke Epafroditu ke

19 -Bo Ty"bo Sesi nιε "i ε, 'ma -pon 'in 'je Timote 'de aopυ o dbo -ta 'wι 'sōon, -wεε "kuan oō mua 'de aopυ o -saa' 'de ε 'je 'ma di ikuu-,

20 δε-νυε' dbo 'ma νυα, oō' 'sv mō -ke 'ma -tu" εε' -sōon, oō -ke 'ma 'wla aoa' -fli i ka -cōon' ka.

21 Nyb -ju -sia 'o mu ε, -wi" -mυ a -pon bva' 'sv 'a 'dōe i, bva' doin" se Sesi Klisi 'a -ti' inι-.

22 Aoa' -ce" 'je kan' 'me dbo "klein 'mō ke Timote νυα, o se "jru -jei" -saa. Ka "ju ke "bo nia, 'kamō o ke 'ma -a -ni. O to εε' sōn 'me 'de Sesi Klisi 'a -ti' -aa -tmva 'bn.

23 De 'in nia 'bn -ta, -ta ε 'jea "jru ipo, -bo 'in juo 'o 'sv ε, -με oō -ma naa tō' i 'in 'je 'de aopυ o dbo.

24 'Kaa 'in 'je kan' 'me, -bo Ty"bo 'wōn ε, 'ma -ce" 'kpa a μυε 'de aopυ o jia' -ta 'wι 'sōon.

25 'De δε -kōan -ti' -wεε 'ma naa tō' i ke'wle, εμε -ni -aa de'di Epafroditu -o -ke 'ma νυα Kea 'a dbo -wεε -aa

-fōan' εε' tv ε, 'de ao -tua" -paan' ao νυα 'bn "jrii 'kwa -wεε -o -je 'bn ε, o 'je 'de aopυ o de ji -ke.

26 O nιε "i o ke aopυ 'je 'jee-, δε-νυε' δε ao 'wōan oō' δε 'ε pooanyni -wεε aoa 'wla εε' -fli i ε, ε "si o "i.

27 Tō' -o -mō -εεεν'-, 'we- -ε kpon o ε, ε mu o 'dbaa' 'de-, 'kaa Kea 'jee oō' wεε-. Ε se oō' 'sv mō -oō wεε ε 'je ni-, ε 'jee 'ma -a wεε -ke. Ε se ε "i ni 'ma "jrii "kaea' 'je "kpei 'kpa ke'wle.

28 Εμε -ti 'ma cρεε "kpei- 'ma dbo o, 'de -bo ao 'jee o "jriε- 'de ao 'di 'je wōn nmō-, 'de 'maa- "jrii "kaea' 'je "kpei cεn-.

29 'De Ty"bo 'a -ti' 'bn ε, ao kpon o sūn 'sōon 'de 'mva- 'bn. Nyb ka o nia -bυ -nia kan' a, ao -te' bυpυ 'a ni',

30 δε-νυε' 'de Klisi 'a dbo 'a -ti' 'bn ε, o mu' mamav 'sv o je 'mea' 'wōin di. 'De -bo o di 'mea' 'wōin kan' a, -με o ποε 'bn sōn o 'bo aoa' -kōi".

3

"Israe' -εεεν' -νια 'o Kea "juoi ε

1 'De kaan ka la, 'ma de'di -wi", ao νυ 'mva 'de Ty"bo 'bn. Di 'in 'tmva tein" ε, 'in se ia' de -saa' 'bn sea ke, δε-νυε' 'de aoa' 'pu-ti 'bn ε, ia' de -saa' 'paa'.

2 Ao -tu" aoa' -ce" 'ε -ti', ao 'bo dbonbun savn 'a wlu doin" o ποε. -Gbe' -wi" -ny, υmυ 'na 'klen mua' με -je nyb Kea 'a "nynuu 'bn ny.

3 'Kaa -apυ mu 'klen -εεεν. -Apυ Kea 'a -Suu a poa -je ο, -wεε -oō -gbεεa' Kea "juoi ka -cōon' ka, Sesi Klisi mō -a tba tō' "i, -a se 'klenmu-ti "kpei 'pen.

4 -Bo ε ni nyio 'o nυbdi mι -ia -pυb' nyb 'de ε, -με nyō -o -jea 'de 'mō 'de jii ε, o se ni-.

5 Di -ι 'bn 'in 'bεεa 'in 'jea 'ma -cei" 'bεε- 'de-, umι -ni 'in 'wlvα 'in νυε 'wι -me"na 'sv υb je 'bn 'klen kpa. 'In nιε Israe i 'a -ce" 'kpa -o, 'in 'wlvε 'de Bensame 'ε "ji 'di, 'in nιε Eblei 'a "ju Eblei -o. 'De -bo ε -tu" ke' -me 'ε wōn'je-ti ε, -με 'in nιε Fariseen i -o.

6 'Ma nε "kpei nia' 'de εε' -ti' 'bn με -nyε' mamav 'sv 'ma jea nyb -jea

Klisti 'a -tu' tɔ' 'ɔn 'kle -tu". -Kɔ nyɔ 'jea 'ɔn -pɔn" 'je -wɛɛ ɔɔ 'jea 'ɔn "bli -cɛ' 'de ke'ɛ wɔn'je-ti 'ɔn ɛ, ɛ se nɪ-.

7 'Kaa dɪ 'ma 'daa- 'ma crɔn' tɛin" 'de ɛ, 'de Klisti 'a -ti' 'ɔn ɛ, -bo 'ma sea ɪ ja -gbɔn' kaan ka la 'bode ɛ, ka sɔn idooa' nɪa, 'kamɔ ɪ nɪ-.

8 'De ɛ se -mɪ 'a 'sɔ nɪ-, dɪ "klein -sia 'o mu ɛ, -bo 'ma -gbɔn' ɛ ɪ ja 'bode ɛ, ka sɔn idooa' nɪa, 'kamɔ ɪ -wee' nɪ-, dɛ-nɔɛ' Sesi Klisti -nɪa 'ma 'Blei 'a jua' nɪɛ dɛwɔn, ɛ jɪ -wee' "klein -sii. Dɪ -nɪa 'ma 'dɔɛ tɛin" ɛ, 'de ɔɔ' -ti' 'ɔn 'ma doun" se ɪ inɪ-. -Bo 'mɔ -gbɔn ɪ ja 'bode, ka wuuodɪ nɪa, 'kamɔ ɪ nɪ-, dɛ-nɔɛ' 'ɪn nɪɛ "i 'ɪn 'je Klisti 'a 'sɔ 'a 'kmɔnɪ-.

9 Dɛ 'ma -pɔan i ɛ, ɛmɛ -nɪ 'ɪn ke Klisti 'je "i "sii- ka -cɔɔn' ka. -Bo Kea nɔ 'ɔn 'isrɛi 'ɔn 'bo ɛ "juɔi ɛ, -mɛ 'de 'ma Klisti 'a -tu' tɔ' 'ɔn 'jea' 'ɔn -o. ɛ se 'ma Kea 'a ke' wɔn 'jea' mɛ -nɔɛ' -wɛɛ 'ɪn 'kpa "isrɛi 'bo Kea "juɔi nɪ-.

10 'In nɪɛ "i 'ɪn 'je Klisti juo 'pepe, -wɛɛ "ikmaa' -ɛ -nɪa 'de ɔ 'ɔn -wɛɛ ɔ sɔan "kunyɔɔ' ɔ, ɛ 'je 'de 'ɔn nɪ-. 'In nɪɛ "i ke'wɛɛ ɔ ke 'ma -a -je 'kle due' 'je. 'De ka nyɔ ke ɔ 'mɛa -tadue ɛ, -wɛɛ 'ɪn 'je kan' nɪ-,

11 'de 'ɪn 'je 'kmɔ de ji -ke de 'bɔɔ-nɔ".

-A se 'o nyni ke

12 'Ma 'cɛ, dɪ "klein 'ma 'tmɔa -ta, 'ɪn se 'na -mɛ -ta Kea "sia 'nynɪ -wɛɛ 'ɪn 'jea nɪ ɛ, 'ɪn nɪ 'o -wɛ-, 'de 'ɪn se 'na -mɛ 'ɪn nɪ 'pepe -wɛ-. "In-, 'ɪn se kan' 'da, 'kaa 'ma ple', 'ma muɛ nya, -wɛɛ 'ɪn 'je -tiengblɔ kpɔn 'de Kea 'kwa, dɛ-nɔɛ' ɛmɛ -ɛɛ 'daa' Sesi Klisti 'da 'ɔn.

13 'Ma de'di -wi", 'ɪn se 'na -mɛ 'ɪn kpa -tiengblɔ -nɪa 'mɔa- -wɛ-. 'Kaa dɛ due' mɛ 'ma nɔ, ɛmɛ -nɪ dɪ -jɪ -sia' a, 'ɪn "mae -mɪ o 'bode, -wɛɛ 'ma -pɔn dɪ -jɪ -nɪa 'de nya i.

14 Ka 'ma nɔa plesɔn -wɛɛ 'ɪn 'jea -tiengblɔ kpa, 'kamɔ -nao. 'In nɪɛ "i 'ɪn 'je 'kmɔnɪa' -ɛ -nɪa 'bo Kea -pɔn" 'je, ɛmɛ -ɛɛ 'daa' Kea a 'da -a -wee' -ɔ -ke Sesi Klisti "sia "i ɛ.

15 -A -wee' "klein -ɔ -jua 'pepenɪ -ti ɛ, tɔ' -a -jea 'ble ɛ, ɛmɛ -nao. 'De -bo aoa sea tɔ' jrɛ' inaa 'bo -mɛ 'de ɛ, -mɛ

Kea 'a -cɛ" 'kpa mɛ -ɛɛ mu aopɔ "jri ifloan' 'de ɛɛ' -ti' 'ɔn -ke.

16 Ka "o ka ɛ 'je ɛ nɪ ɛ, 'ma 'cɛ, dɛ -jɛ -kɔan -ti' ɛ, ɛmɛ -nɪ dɪ -jɪ -ɪ "kpei -a -wee' "klein 'bɛɛa wlu 'ɔn 'de ɛ, ka -mɪ "sia 'nynɪ ɛ, -a -na kan', -a -bo ba bu 'de -saa'.

17 'Ma de'di -wi", ao bla 'bo 'ma -kɔ 'de. -Apɔ -ɔ -tmɔa aopɔ Kea 'a wlu ɛ, ao -gbɔn -aa nasɔn ja, ɛ ke nyɔ -ɔɔ -naa Kea 'a -jei" tɛin" 'bo aopɔ "juɔi ke, dɛ-nɔɛ' ka -a nɔa, 'kamɔ ɔɔa nɔ.

18 Dɛ -jɛ -blea wɛɛ, mɛ -nɪ nyɔ -tuu"-tuu -nɪ 'de aopɔ "klu -ɔɔa Kea 'a -jei" naasɔn- ke Klisti 'a 'mɛsɔn 'bo tu -kwɪ" too ba 'kpɔ 'i. Ka ɔɔ' mɛ -ti a nyaa ɔɔpɔ i ɛ, ɛ pɔɛ "jri "kpae' 'de ɔɔpɔ 'a kplɪn 'ɔn. 'In 'tmɔ ɔɔa' -pɔn" -ti 'mɛ 'de ao -pee 'de-. -Bo 'ma se ɛ de -sa' kaan ka la, -mɛ 'ma -fɪn"- 'de ɔɔa' -ti' 'ɔn,

19 dɛ-nɔɛ' ɔɔa' 'kmɔ a muɛ isɔan' 'de nya. Dɪ -a mua 'de "kwɪ 'di ɛ, ɪmɪ -nɪ ɔɔa' -kea'-. Dɪ -ɪ -blea ɔɔa' -tɪn' ɛ, ɪmɪ ɔɔ mɔɔ 'daa- ɔɔa' 'mɔa-tɪ. 'Kmu "kpeidɪ 'a 'sɔ ɔɔa naa tɔ' i.

20 'Kaa -apɔ mɔ ɛ, -aa -tɛin -cɛɛn' nɪɛ 'de jaɔn 'di 'bo Kea -pɔn". -Aa Tɔ"bo Sesi Klisti -ɔ -nɪa -aa 'Pɔɔi -wɛɛ -aa fua, 'demɔ ɔɔ mu 'wɪa', -wɛɛ ɔ 'je ji.

21 -Sɔntɪ ɔɔ mua de jia' a, ɔɔ muɛ ɔɔ "ikmaa' nɔa' -wɛɛ ɔ 'je dɪ -wee' "klein wɔn -sii. ɔɔ' "ikmaa' -nɪa 'mɔa- ɛmɛ ɔɔ mu nɔa' -wɛɛ ɔ 'je -aa nyɔku -ɛ -nɪa "nmia 'a 'sɔ -nɛ fai" pɔo-. 'De ku dee ɔ 'blea -sɔntɪ ɔ sɔan "kunyɔɔ' ka ɛ nɪa, 'kamɔ -aa -nɛ ku a mu nɪa' 'de nya.

4

Nyɔ 'a dɪ ikua'

1 'Ma de'di -wi", aopɔ -ɔɔ "dia 'ma 'jea -wɛɛ -ɔɔ -ti' 'ɪn kma, aopɔ -nɪa 'ma mɔa ke 'ma 'beɔ -gbla ke ɛ, kamɔ ao 'je -sisi' nɪ 'de Tɔ"bo 'ɔn.

2 'De dɛ 'ma -teea' -aa de'di nynɔkpae' Efodi ke Sintisi i ɛ, ɛmɛ -nɪ ɔɔ nɪɛ de'dinynuu -o 'de Tɔ"bo 'ɔn, ɔɔ -seea' wlu "kpei-, -wɛɛ ɔɔ 'je wlu' i'wɔɔn-, 'de ɔɔ 'je dɛ due' nɪ-.

3 'De -mɔ -ɔ -ke 'ma -a nɔa Kea 'a dɔo mamaɔ -ɔ sea "jru -jei" -saa due'

ε, δε 'ma -teea' -mi i ε, εμε -ni -in po 'nynokpae' -nu sun o, -wee υυ 'je wlu "kpei -seea', δε-νυε' υυ -ke 'ma -a -fɔn' Kea 'a -ti' 'a tu. Υυ ke Klema ke nyu "klein -υυa 'nyu 'crua 'de 'pusbe 'di ke, -a -wee' nu Kea 'a dbo 'me -tadue tein" -nu -nu.

4 Aopu -o -nia Sesi 'a nyu, ao nu 'mua- jeejee, 'ma -se' de ke'wle, ao nu 'mua- !

5 Ao ni kupee'nyu 'de nyu -wee' "klein -pee, δε-νυε' Tu"bo 'a deji no" se o tɛɛn-.

6 Ao 'bo -soon -tu" ε 'de δε "o δε 'ε -ti' 'un. Ka "o ka ε 'je ε ni ε, ao to aoa' 'di -ti Kea 'i, ao -tee Kea i 'de baewlu 'un. -Bo ao bae kan' a, -me ao po ε 'se -ke.

7 'De pɛe 'a blua' -ε -wlu 'de Kea 'un -wee -ε -sɪia nyio 'o tɔ' 'dɪnɪa' a, ε 'je aoa' pɛe ke aoa' tɔ' ifuo-, δε-νυε' ao niε Sesi Klisti 'a nyu -o.

8 'Ma 'ce, di -ji -sia 'o mu -wee 'in 'jea 'tmu 'de ao -pee ke'wle ε, εμε -ni : Di "klein -nia tɔ' -ti -wee -i -nia wɔn 'je ka o, di -srɛai" -i -nia 'pepe o, di -cɛɛn 'a "dia 'jea' ke ɪa' -ti' o poa' o, umi -ni dɛwɔn -wee aoa' tɔ' -wee' "klein 'je 'de "kpei "biie-.

9 'Bo -me 'de ε, di "klein 'in tɔɔa aopu ke di "klein ao 'wɔan 'de 'un 'wɔn ke -ji ao 'jea 'bo 'un -pɔn" ke, umi ao 'je nu, -wee Kea -εε -nyia" nyu pɛe 'a blua', ε ke ao 'je na-.

Pɔo a poε Filipu-kɔun 'se-

10 'Ma de'di -wi", δε ao sea 'ma -ti' o"mae'- -wee aoa naa 'ma -ti' tɔ' "kpei- ke'wle ε, Tu"bo poε 'un εε' 'mua- pɛe o. Ka εε' tɔ' tu -nia 'de aopu 'un see -wee ka ao 'jea nu 'ka sea ni ε, 'in 'je kan' 'me.

11 -Bo 'ma sea wlu -ne 'tmu ε, ε se -me δε jre' -pɔɔn 'un 'kwa ke'wle -wee 'ma -pɔn i ni-, dɛɛ-ti 'ma 'da kan' a, εμε -ni -ta 'in nɪa -ta, 'ma 'cian di -wee' "klein 'me. -Bo 'in 'ble δε o, -bo 'in se δε 'ble o, 'in 'di nmo wɔn.

12 'In juo 'kmu ni ka 'me 'de di -wee' 'un. -Bo 'ma sea 'kle 'je o, -bo δε jre' se 'un 'kwa -pɔɔn o, ka 'in 'jea nu ε, 'in juo kan' -mo 'me. -Bo 'in 'ble diide -tuu" o, -bo 'mɪε- 'dba 'un o, -bo 'in 'ble "wliie- o, -bo nɪa" 'dba

'un o, -ta "o -ta 'in jiia, 'in 'cian pɛe "wɔin 'bɛɛa' 'me 'de di -wee' 'un.

13 'In 'bɛɛ- di -wee' "klein 'a nua' 'me, δε-νυε' Sesi Klisti mo -oɔ -nyu" 'un 'kpi.

14 'Kaa -je 'in nɪa 'de 'kle 'di -wee ao poa 'un sun o ε, -me nmo "jrii.

15 Ao Filipu-kɔun, -oɔ naa Kea 'a -jei" ε, ao 'je kan' 'me 'pepe -ta 'in -teea Klisti 'a -ti' 'tmua' -pɔn" 'de aopu "klu, -wee 'in 'wlu 'de Masedoan ε, Kea -gbu jre' se 'un kwa wɔi -te' -bo ε se aoa' 'su ni ε. Δε 'in 'tmua aopu Kea 'a -ti' ε, εμε -νυε' -wee aoa -te' 'un kwa wɔi kan'.

16 'In 'wlu 'bo aopu o, -wee 'in mua Tesaloniki ε, ao se 'un-kwle 'su ao je 'ma sun o poa' -tee ke'wle. Ao nu εε' δε tu 'me kpe -tuu"-tuu, -wee 'ma -sa 'ma -ce" -ti' "kpei.

17 ε se -me nyu 'je 'un -paan' "jrii nu, εμε 'ma -pɔn i ni-, 'kaa δε 'ma -pɔan i -gblein' εμε -ni δε 'dɔe aoa nua 'un "jrii -ta, ao 'je εε' -kei" -cɛɛn' 'je 'bo Kea "juɔi.

18 Di "klein ao "nyia Epafroditi -wee o ja 'un ε, 'in 'je i 'me, i -tiɛi", 'bomo 'ma -sa' -wee 'ma -sa' 'ma -ce" -ti' "kpei. Aoa -paan' ao nua 'un "jrii -ta, ε nυε Kea 'un, ka 'sraade -εε 'nu nmoa Kea 'mlai nɪa a, 'kamɔ ε ni-.

19 'Ma Kea niε kɛɛma' -o, ε niε di -wee' "klein 'a je. εε -sa' δε kwai, εε muε 'de Sesi Klisti 'un cɛɛan' -wee ε 'je aoa' -ti' -tu" 'de δε "o δε -wee' "klein 'un.

20 εμε -ti Kea -nia -a "Bo ε, εε' 'nyu 'je "i 'be jeejee ! 'Kamɔ ε ni- !

'Jewlu-

21 Nyu "klein -jea Sesi Klisti 'a -ti' tɔ' 'un ε, 'mo -je υυυυ -wee', 'in se o nyɔ sie. -Aa de'di -wi" -υυ -ke 'ma -a -nia 'no ε, υυ 'na υυυυ -je aopu -ke.

22 'Blɔajei 'a -gbu" -sonyυ -υυ -jea Sesi 'a -ti' tɔ' 'un ke Kea 'a -jei" naaun -wee' "klein 'na υυυυ -je aopu.

23 -Aa Tu"bo Sesi Klisti po ao -wee' "diwan !

'Sbe Poo pooa Kea -gbu -nia 'e Kolost -jei" ε

Jewlu-

1 'Mo Poo Kea 'cra i -wee -o -nia Sesi Klisi 'a dboi ε, 'mo ke -aa de'di Timote ke -apu -oo ja aopu 'jewlu.

2 'Sbe -ne, -aa -ja aopu -o -jea Sesi 'a -ti' to' 'un -wee -o -nia Kea 'a 'ce 'bo Kolost ε.

Kea -nia -a "Bo ε, ε "nyi ao 'saa 'un ke pae 'a blua' ke.

Poo a poe Kolost-koun 'a Kea 'se-

3 Kea -ε -nia -aa Tu'bo Sesi Klisi "Bo ε, -aa po ε 'se-, 'de -aa' 'bo εε bae -ti,

4 δε-νε' ka ao 'jea Sesi Klisi 'a -ti' to' 'un -wee ao kma Kea 'a -jei" naavn -wee' "klein 'a -ti' ε, umi -a -won.

5 Δεε-ti aoa nua kan' a, εμε -ni aoa' 'dce -εε fua aopu 'de javn 'di ε, me ao tba to' "i. εε' 'dce tu ε, -poia" -ti ao 'wan sese -wee -i -nia to' -ti 'a wlu ε, umi -se 'kwla.

6 'W1 -ε 'di ao 'wan Kea 'a wlu "i-saa' no" -wee 'saavn Kea nua aopu "jrii ao 'wan 'dei 'pepe ε, δε -tba' 'de εε' 'w1 tu 'di ε poe aoa' kpln fai". -Ta "o -ta ε 'tmuva -wee nyio'pu 'jeε to' 'un ε, ε poe uva' kpln fai" -ke. Ka ε nua 'de 'blua- -wee' "klein "kpei ε, 'kamε ε nu 'de aopu "klu.

7 εε' -poia" -ti tu ε, -aa de'di Epafrasi -o -ke -aa nua dbo due' ε, omo -too ε aopu, δε-νε' o nte Klisi 'a dbonvi oo' poo wlu fai" -o.

8 Ka Kea 'a -Suu a poa aopu -je o, -wee ao kma ba 'a -ti' due 'due 'de aoa nua ba 'dce "jrii ε, omo -po' -avn εε' "kuan.

9 εμε -ti -apu mo -ke ε, -sonti -a -wan aopu 'a "kuan -ne 'su ε, aa' 'wla aoa' Kea baea o. Δε -aa -teea' Kea i ε, εμε -ni ε 'je aopu εε' -kwltu nua "jii. 'De aoa δε "jriijua' 'je to' 'dint-.

10 -Bo ε ni kan' -wee aoa' 'kmv 'je Kea 'a 'nyi "i 'bεε- 'de ao 'je 'de ε "jri 'dei nmoo- 'de di -wee' 'un, 'de ao 'je

di 'dce 'a "kwli -wee' nu, -wee aoa' Kea juua' 'je "kpei 'kpa soon- soon-.

11 'De Kea 'je εε' "ikmaa' -ε -nia 'bo di -wee' "klein "jru kpo' nu, -wee ε 'je aopu 'kpi "nyi, 'de -ta ao kpon a i ao 'je 'bo i kpon -wee ao 'je pae "wain 'bεε- 'de di -wee' "klein 'un.

12 Ao po -a "Bo Kea 'se- 'de 'mva- 'un, δε-νε' εμε -si" 'no 'kmv -wee 'ken ε -teea εε' 'ce 'dei 'de -son' 'un ε, -wee aomo 'bεε- ao 'je ε kpa -ke.

13 Kea me seie -avn 'de -sion 'o "ikmaa' 'kwa -wee -ε kpa -avn 'de εε' -ti' kmaju 'a 'beo δε 'un.

14 'De o 'un mo ε seie -avn, 'de ε -ko' -aa disain.

De Klisi nia 'un ke oo' nuvdbo ke

15 Δε Kea nyo 'o 'jeea "jriε- nia 'un ε, 'de Sesi Klisi 'un mo ε poo "jri "kpaε'. Omo -ni εε' "i-saaju. O nte 'o di -i -nuva -wee' "klein "juei.

16 Δε-νε' 'de o 'un mo Kea ceen -wee ε nu di "klein -nia 'de javn 'di ke 'no 'blua- "kpei ke, -ji nyo o 'jeea "jriε- o, -ji nyo 'o 'jeea "jriε- o "ikma-sii nyo 'o 'jeea "jriε- ke, δεwon-siun klae" -nia 'no 'blua- "kpei ke. Kea nu i -wee' "klein 'me 'de o 'un, i nte oo' δε -o.

17 O ni' sese 'de di -wee' "juoi. Omo di -wee' "klein 'a "dbu "sri -wee i ni 'kmv.

18 Omo Kea -gbu 'a -gboo 'a "jru tba 'e "jri, omo -ni "i-saaju -o -son "kunyio'. Omo -kon 'de uupu 'a nya -wee oo' 'su 'je di -wee' "klein "jru kpo' ni-.

19 'Kamo Kea nte "i ε 'je ni-. ε me -nte "i -wee δε -wee' "klein 'je o 'un "ji.

20 εε' -ce" 'kpa -nte "i ke'wle -wee ε ke 'kmv -wee' "klein 'je wlu "kpei- -seea' 'de εε' "Ju 'un, -wee ε ke di -nia 'no 'blua- "kpei ke 'e javn 'di 'je "ni iwlan, 'de pae 'a blua' 'je 'bo ε ke di -wee' "klein 'nyi ni-. εμε -ti εε' "Ju 'a nymo 'wla i 'bo tu -kwlt'.

21 Aopu mo -ke ε, tein" ε, 'de aoa' to' sain ke aoa' di sain 'a -ti' 'un, ao teen Kea o, ao ke ε kon tu. 'Kaa kaan ka a, εε' "Ju -o -sneeε nyio 'un -wee -o -mea 'de oo' -ti' 'un ε, ε ke ao wlan "ni i -wee ao 'je εε' nyu 'kpa 'bode.

22 -Bo aoa sea 'bo ε "juoi mu ε, aoa' ppe 'je 'pepe ni- 'de ε se aopv desavn 'a -ko δε-saan" ka -pvn" 'jei.

23 Kolost-kavn, Klisi 'a -ti' ao 'jea to' 'vn ε, ao kpon ι i -sisi' ao po 'sin 'de ι 'vn. -Pcia" -ti ao 'wcan -wee ao tba to' "i ε, ao 'bo 'wcan -wee nyo jro' 'bo aoa' "jru -jei" -saa'. Εε' -pcia" -ti tu me -εε -tmvve' 'de nyo -wee' -pee 'no javn -son. 'Mo Pco -co wlua aopv -pee -ta, emε -εε 'tmva 'a -tea' 'mo -te.

Kea -gbu 'a dbo -tee Pco kwa

24 -Ta 'in nia -ta, 'ma 'jee 'kle, 'kaa 'ma nve 'mva- 'de 'ma 'kle 'di, δε-nve' aopv -o -nia Klisi 'a -gboo ke co' 'dae-ε, 'de aoa' 'dce 'a -ti' 'vn me 'ma 'je 'kle. Nyo -vb -ke Klisi "siao "i ε, vb 'je vva' -ce" wcn 'je -o see. 'Kle -ne εε' jre' me 'mo nia 'o nynia' -ta 'de 'vn kui'.

25 Kea -tee 'vn 'ma -ne ka- -wee 'in 'je εε' -gbu" 'a dbo nu. Εε' -ce" 'kpa -te' 'vn 'bomu -wee ka εε' wlu nia 'de 'in 'je ε kan' 'tmv 'pepe 'de ao -pee.

26 De ε -pcan 'in 'jea 'tmv emε -ni δε ε -tua" 'kwla sese 'de 'kmv -wee' -pee ε, ε -se 'kwla -we- la 'bode 'de εε' 'ce -pee,

27 δε-nve' δε -je sea' "jrie- i-sa -ka ni-, -wee Kea a -pcan ε 'jea nu 'de nyo -wee' "klu ε, emε ε -sa 'kwla 'de εε' 'ce -pee. Εε' δε tu me -ni Klisi -o -nia 'de aopv -o sea Suifv ni "klu ε. Omco -kuu aoa' to' i -wee ka aoa mua 'o Kea "juoi mua' a, 'de ao 'je kan'.

28 Klisi -no, omco -co -ti' 'in 'tmv 'de nyo "o nyo -pee. Kea "nyi 'vn to' 'dina' -wee 'in 'je vpv fen' -saa 'de 'in 'je vpv Kea 'a -ti' -wee' "klein toco -wee nyo "o nyo -o -ke Klisi "sia "i ε, ka Kea nre "i o 'je kan' ni-.

29 Dbo 'ma nva -wee -εε 'kpi ε "nyia 'vn 'de 'ma -fcan' tv 'vn ε, emε -nao.

2

1 'Ma 'ce ka 'in kpon a 'e "jri -wee 'ma -foan' εε' tv tu 'in nre "i ao 'je ε juo-, 'de ε se aoa' 'sv 'a -ti' 'vn ni-, 'ma -fon' εε' tv tu 'me -ke 'de Kea -gbu -nia Laodise ke nyo jrv' -vb sea 'vn "jrie- 'jee- due' 'a -ti' 'vn.

2 'Ma nu εε' dbo tu 'me -wee vva' dt 'je iku -sisi' 'de vva' ba 'a -ti' kmaa' 'je ε nu -wee vb 'je due' ni-. 'De vb 'je to'di 'kpa ka -ccon' ka -wee δε Kea -sa 'kwla a, vb 'je 'de ε 'dei 'wcn 'pepe 'de vb 'je ε juo. Εε' δε tu me -ni Klisi 'a -ce" 'kpa.

3 Dt "klein -nia δεwcn -wee -i -kcan -ti' 'de nyio 'jea juo 'de Kea 'a -ti' 'vn ε, 'de Klisi 'vn mo ι -wee' ni-.

4 Deε-ti 'ma 'da kan' a, emε -ni 'in se ε "in- -wee nyo jrv' 'je aopv -po' -tuu"-tuu kwa blaa- 'de vb 'je ao 'sre ipoo- -wee vb je aoa' "jru -jei" -saa.

5 -Bo 'in teen aopv o mo 'de ε, 'ma to' nre 'de aopv "kpei, 'de 'ma nve 'mva- mo 'o -ce", δε-nve' 'in 'je kan' 'me -ta ao kpon a i 'bo ao kpon i -sisi'. Aoa' Klisi 'a -ti' to' 'vn 'jea' kue i 'bode.

'Kmvnia' -ceen' nre 'e Klisi 'vn

6 Ka Sesi Klisi nia aoa' 'blei ε, emε nyo toco aopv -wee ao 'wcon-. -Je ε nia kan' -mo 'ja a, -me ao ke o "sii- "i.

7 'De o 'vn mo aoa' 'kmvnia' ke aoa' 'kpi 'blea' 'je 'wlv. 'De co' -ti' 'vn mo ao 'je 'sin poo. Ao -te' o -kwl" -sisi' ao 'je nya mu, ka nyo toco ε aopv ε. Ao po Kea 'se- jeejee 'de dt -wee' "klein 'vn.

8 Ao -tu" aoa' -ce" 'ε -ti' nyo jrv' je vva' δε "jriijua' nu -wee vb je aopv -cri' 'bo vpv 'de. Εε' δε "jriijua' tu ε, ε nre δε foo" -o, εε poeε nyo 'sre i. Ε 'wlvε 'de nyiopv- 'a to' 'vn, ε se 'de Klisi 'vn 'wlv. Nyo -vva toco nyo εε' δε tu ε, vva 'tmve Kea 'a "soa-wi" ke "ikma -sii 'a -ti'. Dt vva toco nyo -ni, ι ke Klisi 'a -ti' se δε due' ni-.

9 Omco -o -snea nyio 'vn ε, 'de co' 'sv 'vn 'demo dt "klein -nia 'de Kea 'vn poo kn.

10 -Bo ao ke Klisi "sii- "i ε, -me ao ke Kea "siie "i, ao 'bo Kea i-pcen -tajro. Klisi mo -ni 'o δεwcn -siivn ke wcn kma -sii -wee' "jru kpo'.

11 -Je ao ke Klisi "sia "i ε, -me ao 'kpa Kea 'a 'ce 'bode. Ka -bo Suifv-wi" kpa nyo 'klen tein" 'sv -mo 'kpa 'de vpv "klu -wee -mo nia Kea 'a nyo ε, nyo se aopv mo kan' nu. Aopv mo 'wcan Kea 'a "nynuu-

'kpa-ti ε, nyio se aopv 'klen kpa. 'Kaa Klisi mo -nve' -wee ao ke aoa' kplun saun -nia tein" -seea' i. -Je ε nia kan' -mo 'ja a, -me desau'n 'a "ikmaa' se aoa' 'bluku -je o poi 'bode.

12 No" -ε 'di ao pooa "ni 'jru ε, ka nyo ke Klisi a nmaea i -tadue, 'kamō ε ni-, o ke ao so'n "kunyio' -tadue -ke -wee ao ni 'kmv, de-nve' Kea 'a "ikmaa' ε nua -wee ε -so "kunyio' ε, emε ao 'je to' 'bn.

13 Tein" ε, -ta ao nua 'de aoa' disain 'di ε, -me ao 'me -te 'kmvi mea', -wee ao se -sroos 'de Kea 'a "nynuu- "klu. 'Kaa kaan ka a, ka Kea -koa' -aa disain ε, 'kamō ε -ko' aoa' disain -ke.

14 Tein" ka 'de ε, Kea 'a ke' kpuun ε -a -wee' 'pee, ε 'na -a -je 'me, de-nve' -aa' 'je ke' -wee' won. 'Kaa no" -ε 'di Klisi kōoa 'bo tu -kwl" ε, 'pee -ne, Kea 'wle "nio- 'sv ke' 'ε won "muu' 'bode.

15 -Sontu Klisi 'mea 'bo tu -kwl" 'sv ε, tu du "ikma-sii -sain -nia 'bo 'blua-ke jaun 'nyu' 'me. Kea -si "ikmaa' -wee' 'kwa 'sv -tin' 'dbu "i 'bo 'blua-wee' "klein "juoi, emε -nve' -wee Klisi 'a 'sv a mu 'nyu' 'wlv.

16 -Je Klisi -mo kpa tu 'a "jru 'ja a, -me ao 'bo aoa' -cei" "taie -wee nyo jro' 'bo aopv 'dei wluue 'de de aoa dia o, de aoa 'na 'a -ti' 'bn. -Bo ao se -ko' -tu" o, -bo ao se 'cu dee 'a -kwlewi won 'je o, -bo ao se Suifu-wi" 'a -kwlewi won 'je o, ao 'bo 'wooen nyo jro' 'bo ao ke' 'i -teeε 'de ia' -ti' 'bn.

17 Ia' di tu ε, i nre di 'a flt -o, i se di 'a 'jo ni-. I nre de "ipoodε -o. Di 'a 'jo -ia mua jia' 'de nya a, 'de Klisi 'bn mo i -wee' poo "jri "kpae' 'pepe.

18 Nyu jru' -ni 'de aopv "klu -wee -sv -jaa vva' -ce" ja 'de -vva -daa' vva' -cei" 'piiebn. Uva' nyu tu 'na -bo nyo 'je Kea -pu'n" 'kpa, -me o 'je 'de Kea 'a "soa-wi" o ceen -o. Ao 'bo vva' wlu doin" o poe. Di vva 'jea 'de "nyio' o ε, mi -bo vva sea 'tmv 'de nyu -pee -wee vva 'nye "kpei-. Uva' nyu tu ε, de -εε -ti' 'bn vva 'beea vva' -cei" -gblein' ε, ε se bu 'ble, vva pooe nyu 'sre i. Di vva 'tmva a, i 'wlvε 'de vva' nyio'to' 'bn.

19 Uva' nyu tu se ε "ini- Klisi 'je vuvv 'ble. 'Kaa 'ma 'ce -apv mo ε, Klisi mo -ni -aa "jrukpo' i -tei. Ka nyio 'o 'dae- tba 'bo o' -gboo -pu'n" -wee ia 'boa a, 'kamō Klisi "sii- Kea 'a -jei" naaun -wee' "klein "i. 'De nyu -sv -ke Klisi "sia "i ε, o' "nyie -wi" -mv 'kpi, o' poe vuvv de due' -wee sv 'je 'e Kea 'a -kvlv -ko'.

-A -ke Sesi 'mεε -wee o ke -a ji 'kmv de

20 Ao 'je kan' 'me ao ke Klisi 'mεε -tadue, ao ke "ikma -sii -sain -nia 'no 'blua- "kpei -seea' i, -me deε-ti ao 'je aoa' -cei" "tai- -wee nyu 'je aopv ke' "i -te 'de di jri' 'a -ti' 'bn ε- ? -Bo aoa sea kan' -mo nu, -me ka -siisain a poa nyu -je o, 'kamō ε ni-.

21-22 Nyu -vva tbaa aopv -gban' -wee -sv -na : Ao 'bo de -je i 'tven, ao 'bo de -je won -tien', ao 'bo de -je "iblaa ! Uva' nyu tu ε, di Kea nua -wee nyu 'jea di 'de nyu 'jea dbo 'bn nu ε, di -ia mua iscan' -ni, imi -ia ke' vva -te' aopv "i. Di vva nua 'mva-, i 'wlvε 'e nyio'to' 'bn, i se 'e Kea 'bn 'wlv.

23 Di vva' nyu tu a tooa nyu ε, -bo nyu a si ja -gbun ε, i -ko' -na to' -ti. De vva 'tmva ke'wle ε, emε -ni sv 'na -bo nyu 'e Kea "juoi -gbεε' ε, -me ka vva nua, 'kamō nyu 'je nu. Uv 'na : -Bo nyu 'je Kea -pu'n" 'kpa 'pepe ε, -me nyu 'je o' -ce" 'bluipo, nyu 'je o' -ce" 'ε ku -cruun" "jrii nu. Di vva 'tmva -ni, i se ε 'beε- i 'je aopv -seie' 'de aoa' nyio'to' 'kwa.

3

1 -Je ao ke Klisi soan "kunyio' ε, -me di -nia 'de jaun 'di mi ao 'je i-pōn, 'demo Klisi -te i 'de Kea 'a dianfo o.

2 Di -nia 'de jaun 'di ε, mi aoa' to' 'je "kpei ni -wee -ia "dia ao 'je 'je. Ao -sa 'kmv "kpeidi to' o.

3 De-nve', ka nyo o 'mea, 'kamō ao ni-. Aoa' 'kmvnia' -ceen' ke Klisi pa 'kwla 'de Kea 'bn.

4 Klisi aoa' 'kmvnia' -ceen' nia 'kwa, -sontu o' mua -taan' 'bo nyu -wee' "juoi ε, 'bomo o ke aoa mu 'nyu i'wlvva' -wee de Kea "nyia

aopv 'je "jri "kpa'e po -ke 'de vυ -wee' "klein 'je ε "jriε- 'jee-.

'Kmv soa ke 'kmv dee ke

5 -Je ε nia kan' -mɔ 'ja a, -me dɪsain -ɪ -blea aoa' 'kmv kvɔn 'vɪn tɛin" -wee ao ke Kea -seea' i ε, ao -saa -mɪ kwa -sɔn : ka dɛ 'ε "jriitɪan' nia, ka 'nynɪ-san nva 'a tɔ' "kpei- naa' nia, ao 'bo tɔ' sain "i "taiε ɪ 'bo aoa' 'kmv -je o poε. Dɪ -wee' "klein 'blea 'a 'tɔn 'bo aopv kvɔn 'vɪn 'bleε, dɛ-nvε' dɛ -εε 'tɔn 'blea nyo kvɔn 'vɪn ε, εmε -nɪ ɔɔ' -kea'- ɔɔ -gbεε'.

6 'De kplɪn sain -nia 'mva 'a -tɪ' 'vɪn mɔ Kea 'a 'cɛn ε mu nyo -vva' 'je ε wɔn "kpei jia'.

7 Aopv mɔ -ke ε, -ta ao ke Kea -seea' i tɛin" ε, dɪsain -nɪ, ɪmɪ aoa nυ -ke.

8 'Kaa kaan ka -je aoa' 'kmv poa -gbɔdee "ni ε, ao -saa dɪ -nia 'mva-kwa -sɔn, ao 'bo 'cɛn 'kpa'a', aoa' 'cɛn 'bo "blo 'wlvε 'de ba -pee. Ao 'bo ba tɔ' sain "kpei- naa, ao 'bo ba wlu 'vɪn 'wlaa-, ao 'bo ba 'a 'nynɪ dooa. Wlu -ɪ sea 'tmv ka nɪ ε, ɪ 'bo 'de aopv 'wɔn jie.

9 Ao 'bo nyo sɪ wɔn diie, ao 'bo ba sɪ 'tmvυε, dɛ-nvε' dɛ aoa' 'kmvɪa' 'vɪn tɛin" 'de ε, ε se -mε 'vɪn nɪ 'bode.

10 Dεε-tɪ -wee ao sea kan' nvi ke'wle ε, εmε -nɪ Kea poε aoa' 'kmv -gbɔdee "ni. Kea -ε nva εε' dbo tu ε, εmε -εε mu aoa' 'kmv -nε dee' poa' mamaυ 'sv ao ke ε 'je -kooɔ' -wee aopv ε nva ao 'je ε juo 'pepe ao 'je nya mu.

11 -Bo ε nɪ kan' -mε -mɔ -nɪ Suifvi o, -mɔ se Suifvi nɪ o, -mɔ mu 'klen o, -mɔ se 'klen mu o, -mɔ -juo dɛ "jrii o, -mɔ se dɛ "jrii juo o, -mɔ -nɪ kvɔn o, -mɔ se kvɔn nɪ o, -mɪ se -tɪ' kɔn-, ao nɪε dɛ due'. -Je -kɔan -tɪ' mε -nɪ ao -wee' "klein juo Klisɪ 'mε, ɔ nɪε 'de ao -wee' pɛe o.

12 -Je Kea -mε kma aoa' -tɪ' 'ja a, -mε ka nyo -vva 'kmv poa -gbɔdee "ni a na, 'kamɔ ao 'je na-. nyo ɔ wεε 'jea' "ti 'de ao pɛe o, ao nmɔ 'di wɔn 'de ba -pee, ao 'bo aoa' -cɛi" 'beεε, ao nɪ kupeεε' nyo, ao 'bεε- pɛε "wɔin 'de ba -pee, ao 'bo wlu' 'wlvε.

13 Ao 'bεε- ba 'a kplɪn "wɔin due 'due, ao 'bo ba 'dei wluυε. -Bo ao 'blee- ao -podɛi" 'dii ε, ao -kɔ' ba 'a dɛsavɪn due 'due. Ka -aa 'Blei Klisɪ -kɔa' -aa dɛsavɪn ε, 'kamɔ ao 'je ba 'a dɛsavɪn -kɔ' -ke.

14 Dɛ -je -kɔan -tɪ' -ε -sia dɪ -wee' "klein ε, εmε -nɪ ao 'je ba 'a -tɪ' kma. Ba 'a -tɪ' kmaa' -nε, εmε -nvε' -wee ao "sii- "i 'pepe ka kooa due 'a -cɪ nia.

15 Pɛε 'a blua' Klisɪ a "nyia nyo ε, ao "tai ε "i ε 'je aoa' nasvɪn -wee' "klein -je o po. Kea 'da aopv 'mε -wee pɛε 'a blua' -nε 'je 'o aopv 'nynɪ nɪ- 'de ao 'je nyo due' ma. Ao 'bo Kea 'sɛ po-tɪ o "mae -ke 'de εε' -tɪ' 'vɪn.

16 Ao "nyɪ Klisɪ 'a -pɔia" -tɪ -tɛin 'de aopv 'vɪn. Ao -pɔn tɔ' 'dɪnɪa' i -wee ao 'je ε ba tɔɔ- 'de ao 'je ba 'a dɪ ikuu- 'de εε' -pɔia" wlu 'vɪn. Ao blee Kea o 'de aoa' pɛε -wee' "klein 'vɪn, -bo ε nɪ 'dv -ia -bεεa' Klisɪ 'a 'nynɪ "i o, -bo ε nɪ 'dv Kea 'a -Suu poa 'bo aopv -kwɪ" o, ao 'bεε- Kea 'a 'nynɪ "i 'de blewlu 'vɪn, ao po ε 'sɛ- 'de 'saaυn ε nva ao "jrii 'a -tɪ' 'vɪn.

17 Dɪ "klein aoa 'tmva o, dɪ "klein aoa nva o, ao ke Tv"bo Sesi 'bεε- wlu 'vɪn -wee ɪ 'je ɔɔ' 'nynɪ "i 'bεε-. 'De ɔ 'vɪn mɔ ao 'je cɛn -wee ao 'je ao "Bo Kea 'sɛ po.

Ao -te' ba 'a ni'

18 Aopv -ɔ -nia jranynvɪkpa'e' ε, ao jaa "jru ja 'de aoa' kvan-wi" -pee ka εε nva Tv"bo 'tɔn ε.

19 'De aopv -ɔ -blea 'nynɔ ε, ao kma aoa' 'nynɔ 'ɔ -tɪ' due 'due, ao 'bo aoa' 'nynɔ bv -sɔn isɔɔan.

20 Aopv -ɔ -nia "nynuu- ε, ao 'je ao "bo ke de wɔn 'de dɪ -wee' 'vɪn, εmε -nmɔɔ 'de Kea "jri 'dei, dɛ-nvε' ao nɪε Tv"bo 'a 'cɛ -o.

21 'De aopv -ɔ -nia "nynuu- "bo -wi" ε, ao 'bo aoa' "nynuu- dɪ -wee' 'a "bli -cεε' jeejee -wee 'kpi je vυpυ "iwa.

22 Aopv -ɔ -nia nyo 'a kvɔnpu- 'nɔ 'blva- "kpei ε, ao 'je aoa' 'blevɪn-wi" wɔn 'de dɪ -wee' 'vɪn. -Bo vva' "jriε-te i o, -bo vva' "jriε- se i -te o, ao 'je vυpυ wɔn, ao 'bo 'de nyiɔpυ "jri 'dei nmɔa 'a 'sv i-pɔen. 'Kaa Tv"bo 'a ni'

-tea' -nua 'de aopu 'un, 'de ee' -ti' 'un ε, ao 'je uupu wɔn 'de pɛe -cɛɛn' 'un, ao 'bo "jri de pooe.

23 Dbo "o dbo aoa nua, ao nu ε 'de tɔ' 'dɔe 'un. -Bo aoa se ε nu ε, ka nyɔ ɔ nua Tu"bo 'a dbo ε, 'kamɔ ao 'je ε nu ao 'bo ε nyiɔ 'ɔ 'su 'a dbo 'daa-.

24 Ao 'je kan' 'mɛ Klisti mɔ -ni aoa' 'Blei -cɔɔn'-. Dɪ "klein Kea cɛɛan εε' "nyuu- 'nyu ε, ɔmɔ -ɔɔ mu i aopu "nyia', umi -ni aoa' -kei".

25 Nyu -uba nua desauv ε, uba muε ia' -kei" 'jea' -ke, dɛ-nvε' Kea 'a 'cra nyu 'mii.

4

1 'De aopu -jɔ -blea nyu kvɔn 'un ε, ao 'ble uupu ka -cɔɔn' ka, dɛ -ε -srɛai" ε, εmɛ ao 'je uupu "jrii nu, dɛ-nvε' aopu mɔ -ke ε, ka ao 'blea "jrukɔ' i -tei 'de javn 'di ε, ao 'bo ε o"mae.

Nyufen' -saawlu

2 'Ma 'cɛ, ao 'ble Kea baea' 'a nai". -Bo aoa sea bae ε, ao -kain' 'mii -wɛε ao 'je Kea 'sɛ po -ke.

3 Ao bae -aa baea' -ke -wɛε Kea 'a wlu -aa -tmva 'de nyu -pee ε, ε 'je -je 'je. Ao bae -ke -wɛε Klisti 'a -ti' -i pa 'kwla a, 'in 'ji wɔ -sa 'pepe 'de nyu -pee. Klisti 'a -ti' -ni ia' -kaso mɛ 'in ni 'di.

4 Ao bae 'ma Kea -wɛε ka εε' wlu 'da 'in 'je ε kan' 'tmv 'pepe 'de nyu -pee.

5 Ao juo na ka 'de tɔ'di nua 'un 'de nyu -vɔ sea Kea 'a -jei" naa ke -pee. -Bo vɔ ke ao -te i ε, ao 'bo nɔ" "i "taie, ε 'bo -siie foo" 'un. Nɔ" -ε -kpa 'de aopu 'kwa 'su ε, ao juo εε' dbo 'un nuv ka-.

6 -Bo aoa sea tɔ' -ti 'tmv 'de nyu -pee ε, ao juo ia' 'tmv ka-, -wɛε nyu 'je wlu doin" opoa' 'a "dia 'je. Aoa' wlu ni 'tɔn wɔn -wɛε ao 'je uba' -pee wlu ka juo due 'due.

Jewlu-

7 -Aa de'di Tisiki -ɔɔ poa 'un sun o ε, ɔmɔ 'ma dbo 'de aopu o -wɛε dɪ "klein 'in nua 'un -ɔ -je aopu i -wee' 'a "kuan po. -A -kma ɔɔ' -ti', -a -te' ɔ

-kwli". Klisti 'a dbo ɔ ke 'ma nua, ɔɔ' poo wlu fai".

8 'In 'je kan' 'mɛ, -wɛε 'ma dbo ɔ 'de aopu o 'de dɛ -aa 'kmvna' 'un 'nɔ ε, -wɛε ɔ 'je aopu εε' "kuan po 'de aoa' pɛe 'je i -te.

9 Onesimu -ɔ -wlvɔ 'de aopu "klu ε, ɔmɔ -ɔ -ke ɔɔ ji. ɔ niε -aa de'di -o, ɔɔ' poo wlu fai", -a -kma ɔɔ' -ti'. Nyu 'sɔɔn -nv, dɪ "klein -a -nua 'un 'nɔ ε, uupu -je ia' "kuan po 'de ao -pee.

10 Aritaki -ɔ -ke 'ma -a -nua 'nɔ -kaso 'di ε, ɔ 'na ɔmɔ -je aopu. Banabasɪ 'a de'di Makɪ -ɔɔ -ti' 'in 'tmva 'de ao -pee 'de ε, ɔ 'na ɔmɔ -je aopu -ke. -Bo ɔ ji 'de aopu "klu ε, ao kvɔvɔn ɔ sɪn 'sɔɔn.

11 Sesi -ɔɔ "kpei -tenyni nua Suisitistɪ ε, ɔ 'na ɔmɔ -je aopu -ke. Nyu taan -nv uba' 'su -wlvɔ 'de Suifu-wi" "klu -wɛε -vɔ -ke 'ma nu Kea 'a 'beɔdɛ 'ε dbo. Uupu -kuu 'ma dɪ i mɔ -gblein'.

12 Epafrasɪ -ɔ -wlvɔ 'de aopu "klu ε, ɔ 'na ɔmɔ -je aopu. ɔ niε Sesi Klisti 'a dbonvi -o. ɔɔ bae aoa' Kea 'mɛ jeejee 'de ɔɔ' pɛe -wee' "klein 'un -wɛε ka Kea nua "i ao 'je kan' na-, 'de -ta ao kvɔn a ao 'je 'bo i kvɔn -wɛε ao 'je Kea 'a -kwlvɔtɪ nu.

13 Dɛ 'ma 'jea i 'de Epafrasɪ 'un ε, εmɛ -ni ɔ "duo ɔɔ' 'kmv -wee' 'un 'ε -wɛε ɔɔ bae ao ke Laodise Kea -gbu ke Ierapolistɪ Kea -gbu 'a baea'.

14 -Aa de'di Luiki -ɔɔ -ti' -a -kma -wɛε -ɔ -nua -dɔ'crɔi ε, ɔ ke Demasɪ 'na uupu -je aopu.

15 -Aa de'di -wi" -nua 'o Laodise ε, 'mɔ -je uupu, 'mɔ -je Nifa ke nyu "klein -uba -kvɔan' "jru i 'de v o -gbu" 'di ke.

16 'Sbɛ -nɛ, -bo ao -sro ε 'dii ε, -mɛ ao kvɛ Laodise Kea -gbu -wɛε vɔ 'je ε 'dii -sro' -ke. 'Ma 'sbɛ -εε mua Laodise 'wlvɔ' -wɛε -ε -jea 'de aopu o ji ε, ao -sro' ε 'dii -ke.

17 Ao 'tmvɔ Asipv -wɛε dbo Kea -teɔ' kwa a, ɔ 'je ε "jriε- -tu" ka -cɔɔn' ka-.

18 'Mɔ Pɔɔ, 'mɔ -je aopu, 'ma 'jewlu -nɛ, 'ma -cɛ" 'kpa 'a sun -crɪε'. Ka 'in nua -kaso 'di ε, ao 'bo ε o"mae.

Kea 'a "diwan kvɔn aopu !

"I-saasbe Poo pooda Kea -gbu -nia 'e Tesaloniki -jei" ε

Jewlu-

¹ Tesaloniki -koun -o -nia Kea -ε -nia -a "Bo ke -aa Tu"bo Sesi Klisti 'a nyu ε, 'mo Poo ke Silasi ke Timote ke -apu -oo ja aopu 'sbe-.

Kea po aopu "diwan -wεε ε 'je aopu pεe 'a blua' "nyu.

Tesaloniki-koun 'a Kea 'a wlu kpounsun

² -Aa poε ao -wee' "klein 'a Kea 'σε-jeejee. -Bo -aa sea Kea bae ε, -aa cεεn aopu 'nyu 'de -aa baewlu 'di,

³ δε-nyε' ka ao 'jea Sesi 'a -ti' to' 'un 'su aoa nua di 'dεe o, 'de ka aoa' Kea 'a -ti' kmaa' nyε 'su aoa nyua de'di -wi' "juoi o, 'de ka ao sea -aa Tu"bo Sesi Klisti to' 'i -sa a, umi -a po -kwlu o, -wεε -aa po -a "Bo Kea 'σε-.

⁴ -Aa de'di -wi", -a -je kan' 'mε Kea kma aopu 'a -ti', εmε -ti ε -tee aopu kpoi" -wεε ao 'je εε' 'ce ni-.

⁵ -Ta -aa -tmua -poia" -ti 'de aopu -pee ε, ε se 'de -aa wlu 'a 'su 'un ni-, 'kaa Kea 'a -Suu mε -ε -ni 'de -a 'de, -wεε -εε -nyu" -a "ikmaa', εmε -ti -ta -a -niua εε' wlu tu 'tmua' 'de ao -pee ε, ka εε mua aopu 'puua' see ε, -a -je kan' 'mε 'pepe. Ka -a -jua na ka 'de aopu "klu 'de aoa' 'dεe 'a -ti' 'un ε, aoa' -ce" 'kpa juu'.

⁶ Aopu mo -ke ε, ao bla 'bo -a -ke Tu"bo 'a -ko 'de. Ao 'jea Kea 'a -ti' to' 'un ε, ε se 'wu nu 'su nyu je aoa' 'kle -tua" -tee. 'Kamo ao ni 'de 'kle 'di kan' 'su Kea 'a -Suu "jii- aopu 'mua-pεe o, εmε -ti ao se wlu' 'wlu.

⁷ 'De εε' -ti' 'un ε, Kea 'a -jei" naavn -nia 'de Masedoani ke Akai -wee' bla 'bo aoa' -ko 'de.

⁸ To' -o 'ma 'ce, Sesi 'a -ti' -i -wlu 'de aopu o ε, i se 'de Masedoani ke Akai 'a 'su "kpei "tii-, aoa' Kea -kwlu" -tea' 'a 'nyu -ko' 'blua- ja, εmε -ti ia' ji 'de -apu mo 'won la 'bode.

⁹ Ka -a jia 'de aopu "bli -wεε ao kpoun -a sun 'soon o, nyu -wee' "klein a 'tmu i -ta -wee'. Ka ao 'woan Kea 'a wlu 'su ao 'boa koin "juoi -gbεε' -ti 'de ao "biia 'de 'kmuni Kea -nia to' Kea o, -wεε aoa -gbεε' ε "juoi ε, i "siie 'blua- "i.

¹⁰ De uua 'tmua 'de -a -pee -ke ε, εmε -ni aoa fue Kea 'a "Ju Sesi ε -sa "kunyuo' 'de -o jia 'kmu de ε. Omo -oo mu 'e javn 'di 'wlu' -wεε -o -je -a seie 'de Kea 'a 'cen -εε jia 'kwa.

2

Dbu Poo nua 'bo Tesaloniki ε

¹ 'Ma de'di -wi", aoa' -ce" 'kpa 'je kan' 'mε, dbu -a -jia' 'de aopu "klu -wεε -a nua, ε se dbu foo" ni-.

² Ka -a -jea -aa -ce" won 'de -crei"-ke blati 'kwa 'bo Filipu-kwlo 'di ε, ao juu'. 'Kaa 'kamo -a -ni 'de 'kle 'un -wεε Kea kuu -aa di i 'de -a -bεε' -poia" -ti 'tmua' 'de ao -pee.

³ To' -o, wlu -a -tmua 'de nyu -pee ε, ε se si-ti ke to' saun -gboo "jri tba, -a se ε "inu -ke -a -je nyu 'srε ipoo-.

⁴ 'Kaa de Kea nua "i mε -aa -tmu jeejee, εε' -ce" 'kpa -po -avn -ti' o -wεε -ε -te' -avn -poia" -ti 'a 'tmudbu kwa. -A se ε -pon nyiopy 'je -a -ti' o po, 'kaa Kea -εε -gbuan 'de nyu pεe o ε, εmε -aa -pon -a -je 'e "jri 'dei nmoo-.

⁵ Ao 'je kan' 'mε 'pepe, -ta -a -tmua' aopu Kea 'a -ti' ε, -a se muo 'didi nu due' -wεε -a se aopu 'srε ipoo-. 'De -bo -a -tmu εε' wlu tu 'de -cei' 'bεεa' 'un -wεε -a -je aopu "jrui di ε, Kea juu'.

⁶ -A se ε -pon -wεε ao ke nyu jru' 'je -a -ti' o po.

⁷ -Apu -o -nia Klisti 'a dboun ε, -a -je aopu -klaan" "kpei -te' 'de-, 'kaa -a -ble aopu 'mε dεδε-, ka -bo -gbavn 'ble va' "ju -kwlu" -wεε va -tua" oo' -ti' ε, 'kamo -a -tu" aoa' -ti'.

⁸ Aoa' 'tun -nia 'de -a pεe o 'a -ti' 'un ε, -a -niε "i -a -je aopu -aa nyiojo "nyu, ε se -poia" -ti -mu 'a 'su ni-, δε-nyε' aoa' ke' kma' 'de -a -kwa.

⁹ -Aa de'di -wi", ao 'je kan' 'mε, dbu -a nua 'de aopu "klu ka ε kmai" ε, ao se ε o'mae'-. -Ta -aa -tmua' aopu

Kea 'a -pɔia" -ti ε, -a kpuen 'e 'jri -ceen'-, -aa sun je dbo nu 'de "mau'wɔ o 'jru-gbaowɔ 'di -wɛe -a je 'o aoa' due' koun -gbai' "jru ni-.

10 Ka -aa nasun nɔa 'pepe, ε 'srɛa "i -wɛe ε sea -kɔ -puɔn" ni- 'de aopu -ɔ -jea Kea 'a -ti' tɔ' 'un dee 'un -pee ε, ao juɛ'. Kea 'a -ceɛ" 'kpa juɛ' -ke.

11 Ao 'je kan' 'mɛ -ke, ka "nynuu-"bo a -tua" ɔɔ' "nynuu 'a -ti' ε, 'kamɔ -aa -tu" aoa' -ti' due 'due.

12 -Aa kuue aoa' dɔ i, -aa -tu" ε ao -ti' -kwɔlɔ' i -wɛe -a -blee' aopu wɔn 'dei 'de nai" 'blea' 'un -wɛe ka Kea nɔa "i ao 'je kan' na-. Emɛ -ε -da aopu 'de εɛ' kɛɛma' dɛ 'un -wɛe ε ke ao 'je 'nyɔ i'wɔɔɔ-.

13 'De ɔa' -ti' 'un -a se Kea 'sɛpɔ-tɔ 'bɔi, dɛ-nɔɛ' -ta -aa -tmɔɔa' aopu Kea 'a -ti' ε, ao pɔ ε doin" o ka -cɔɔn' ka. Ao se ε nyɔɔpu- 'a wɔlɔ 'daa-, 'kaa ao 'dɛɛ Kea 'a wɔlɔ, 'de 'kamɔ ε ni -ceɛn'-. εɛ' wɔlɔ tu mɛ ao 'je tɔ' 'un -wɛe -εɛ nu dbo 'de aopu 'un.

14 'Ma de'di -wi", nyɔ -ɔɔ -ke Sesi Klisti "sia "i -wɛe -ɔɔa naa Kea 'a -jei" 'de Suideblɔa "kpei ε, ao bla ɔɔpu 'a -kɔ 'de. Ka ao 'jea Sesi 'a -ti' tɔ' 'un 'sɔ nyɔ -ɔɔ -ke ao plaan 'blɔa- i a -tua" aopu 'kle ε, 'kamɔ ɔɔpu mɔ 'je Sesi 'a -ti' tɔ' 'un tɛin" -wɛe Suifu-wi" -tu" ɔɔpu 'kle -tu -tu -ke.

15 Suifu -nu mɔ -dba Tu"bo Sesi, ɔɔpu -dba Kea 'a wɔlɔ 'kwajaauɔn -nɔa tɛin" ε, ɔɔpu -nɛɛ' -apu mɔ 'mɔ 'mlai" -ke -wɛe -ɔɔ -tu" -a 'kle. ɔɔa nyaa Kea i -wɛe ɔɔ ni nyɔ -wee' 'a tɔnyɔ.

16 ɔɔa kaan -a -je de -wɛe -a je 'puwɔlɔ 'tmɔ 'de nyɔ -sea' Suifu ni -pee. -Bo ɔɔa sea kan' -mɔ nu ε, -mɛ dɔsain ɔɔ nu ɔɔa umɔ ɔɔa -tu" "kpei, ɔɔa muu "jru o. 'Kaa ɔɔ 'bɔɔ- ɔɔa' -ceɛ" Kea 'a 'pee "jru jaa' 'un.

Pɔɔ nɔɛ "i ɔ ke Tesaloniku -kɔun 'je 'jee-

17 'Ma de'di -wi", -ta ao ke -a -ceɛan "i 'bo nu 'wɔ -wɛ-, -aa nyɔɔɔ mɛ se 'de aopu "klu ni, 'kaa -aa tɔ' -wee' nɔɛ 'de aopu "kpei. 'De εɛ' -ti' 'un -aa -pɔn' -a -je 'de aopu o de ji -too"- -wɛe ao ke -a -je 'jee-.

18 -A -nɔɛ "i -a -je 'de aopu o ji 'de-, 'mɔ Pɔɔ, 'ma -ceɛ" 'kpa -tɔn 'de aopu o jia' i 'mɛ kpe 'sɔɔn, 'kaa Satan kaan -aun -je de.

19 'Ma 'ceɛ, -sɔntɔ -aa Tu"bo Sesi a mua de jia' 'ee, dɛ -ε -je -aa dbo -a nuɔ εɛ' -kei" ni ε- ? 'Mɔ 'na : Aopu -o. Emɛ -ti -a tba aopu tɔ' "i, -wɛe 'de εɛ' nɔ" tu 'di ε, -aa 'sao 'je 'ja, 'de -a -je 'de 'mɔa- 'un ni-.

20 Kɔun, tɔ' -o, 'de aoa' -ti' 'un ε, Sesi a muɛ -a -cian" "kpei -tu" 'a see, -aa nuɛ 'mɔa-.

3

1 -A se ε 'bɛɛ- la -a -je 'un -kwle -kwlee -kwlee"- -wɛe ao ke -a se "jriɛ- 'jeei. Emɛ -ti -a -bɛɛ' wɔlɔ 'un 'de -aa 'sɔ sie -ta Atenɔ.

2 'De -a -sa' -aa de'di Timote -puɔn" -wɛe -aa dbo ɔ 'de aopu o. ɔmɔ ɔ -ke -aa nu Kea 'a dbo -wɛe -aa -tmɔ Klisti 'a -pɔia" -ti. -A dboɔ' 'de aopu o, -wɛe ɔ 'je aopu 'kpi "nyɔ 'de ɔ 'je aoa' dɔ ikuu, -wɛe aoa' Kea -kwɔlɔ" -tea' 'je -sisi' ni-.

3 -A se ε "inɔ 'de 'kle aoa 'jea ɔ 'je aoa' due' koun -gbai' ka 'kpi "iwa. Aoa' -ceɛ" 'kpa 'je kan' 'mɛ -apu -ɔɔ naa Kea 'a -jei" ε, nyɔɔpu a muɛ -a 'kle -tuu" 'a see, emɛ -εɛ -tea' -a -te.

4 Ao pɔ -ti' -kwɔɔ o, -ta -a -nɔa 'de aopu "klu 'de ε, -a -tmɔɛ' -a -na -apu -ɔɔ naa Kea 'a -jei" ε, -aa muɛ -aa -ceɛ" wɔn 'jea'. Ao 'je kan' 'mɛ 'kle -nɔ umɔ -nyɔnɔa 'o -ta.

5 'In se ε 'bɛɛ- 'un 'je 'un -kwle -kwlee -kwlee"-, emɛ -ti 'un dbo Timote -wɛe ɔ 'je 'un aoa' Kea -kwɔlɔ" -tea' 'a "kuan ja-, dɛ-nɔɛ' faun a nu 'un 'ε, 'un nɔɛ "i 'un 'je ε juo -bo -sɔn' se aopu 'de dɛsauɔn 'di pɔ -wɛe -aa dbo -a nuɔ 'de aopu "klu se idooa-.

6 'Kaa Timote -wɔɔa 'de aopu o ε, ɔ ja -aun aoa' Kea -kwɔlɔ" -tea' ke aoa' nyɔɔ 'ɔ -ti' kmaa' 'a "kuan 'dɔɛ 'mɛ. Ka ao se -a -wɛe ao nɔɛ "i ao ke -a -jea 'jee- ε, ɔ 'tmɔ ɔ 'de -a -pee. -Apu mɔ nɔɛ "i -a -ke ao 'je 'jee- -ke.

7 'Ma de'di -wi", 'kle -a -nɔa 'e 'di ε, ε kmai", 'kaa aoa' Kea -kwɔlɔ" -tea' 'a "kuan 'dɔɛ Timote pɔa 'de -a -pee ε, ε "sii- 'bo -aa dɔ 'mɛ 'de aoa' -ti' 'un.

⁸ Kaan ka la -aa p̄ee ji ja -w̄e-, -aa 'km̄v a j̄ie -tadue i -tea', d̄e-n̄v̄e' ao ke T̄v"bo "siie "i 'bode.

⁹ 'Ma 'c̄e, ēe' 'm̄va- Kea poa 'de -a p̄ee o e, wlu -j̄e -a -j̄e 'ble -w̄e -a -j̄e ēe' Kea 's̄e po 'de aoa' -t̄i' 'v̄n e- ?

¹⁰ D̄e -ēe f̄ee' -aa -w̄la i -w̄e -aa -teea' Kea i 'de "m̄av̄w̄i o, 'j̄rv̄-gbaow̄i 'di e, ēm̄e -n̄i e 'j̄e -a -k̄n̄ kwa 'w̄ōn- -w̄e ao ke -a -j̄e 'jee-. 'De -bo ao se d̄e j̄r̄e' 'm̄ii 'w̄ōn 'de aoa' Kea 'a -j̄ei" naasv̄n- 'v̄n e, -w̄e -a -j̄e aopv̄ s̄v̄n o po.

¹¹ 'Ma de'di -wi", d̄e -aa -p̄ōan i e, ēm̄e -n̄i -a "Bo Kea ke -aa T̄v"bo Sesi 'j̄e 'de -aa -j̄e 'a nya k̄ōn -w̄e ao ke -a -j̄e 'jee-.

¹² 'In̄ n̄ie "i T̄v"bo 'j̄e aoa' ba 'a -t̄i' kmaa' "k̄pei po s̄ōn- s̄ōn- 'de ao 'j̄e nyv̄ -w̄ee' 'a -t̄i' kma -ke, ka aopv̄ m̄o kma aopv̄ 'a -t̄i' -ke e.

¹³ -Bo e n̄i kan' -w̄e aoa' p̄ee 'j̄e ja ji 'de ao 'j̄e 'pepe n̄i 'bo -a "Bo Kea "jūoi. -M̄e -s̄ōnt̄i -aa T̄v"bo Sesi ke ōo' 'bleenyv̄ -w̄ee' a mua j̄ia' a, ao se -k̄o -p̄v̄n" n̄i.

4

Kea 'a -j̄ei" naasv̄n- -e -nm̄ōo 'e Kea "j̄ri 'dei e

¹ 'Ma de'di -wi", d̄e -j̄e 'v̄n 'j̄ea 'tm̄v e ke'w̄le, ēm̄e -n̄i ka ao 'j̄ea na -w̄e ao 'j̄ea 'e Kea "j̄ri 'dei nm̄ōo e, ao 'c̄ian -m̄e 'm̄e 'bo -a -p̄v̄n". 'De 'kam̄o aoa' na m̄o o -c̄e". 'Kaa d̄e -j̄e -aa -teea' aopv̄ i kaan ka, ēm̄e -n̄i -aa baee aopv̄ i 'de T̄v"bo Sesi 'a 'n̄yn̄i 'v̄n : ao na ao 'j̄e nya mu ke'w̄le.

² 'Sn̄i -a -tua" aopv̄ 'de T̄v"bo Sesi 'a 'n̄yn̄i 'v̄n, ao jūe'.

³ D̄e Kea n̄ia "i ao 'j̄ea n̄v, ēm̄e -n̄i ao 'j̄e 'pepe n̄i-, ao 'j̄e 'n̄yn̄i-san n̄v-t̄i 'b̄o.

⁴ Ao juo aoa' 'n̄yn̄o 'ble ka due 'due, -w̄e aoa' 'n̄yn̄o 'blesv̄n 'j̄e Kea 'v̄n n̄v, 'de e 'j̄e n̄i' w̄ōn n̄i-.

⁵ Ao 'bo aoa' -c̄ei" "taīe t̄o' s̄ain 'bo aopv̄ -j̄e o p̄ōe 'de ēe' d̄e tu 'v̄n, ka nyv̄ -sea' Kea juo a n̄va.

⁶ Nyv̄ j̄r̄o' 'bo o -p̄odei" 'a d̄i s̄v̄n 'v̄n p̄ōe 'de aopv̄ "klu. 'De ēe' -t̄i' 'v̄n e, -a sīe n̄o" nya sese -a je ia' d̄i tu 'a -c̄ie

cri 'de ao -p̄ee. -A -na, nyv̄ -v̄va n̄va ia' d̄i tu e, Kea 'a 'p̄ee a mūe v̄v̄p̄ k̄v̄n 'a.

⁷ E se 'n̄yn̄i-san n̄va' m̄e -ēe 'daa' Kea 'da -av̄n n̄i-. 'Kaa e 'da -av̄n -e, -w̄e -a -j̄e k̄p̄oi" -tee 'de -a -j̄e 'pepe n̄i-.

⁸ 'Ma 'c̄e, wlu -aa -tm̄va 'de ao -p̄ee -ta, e se nyv̄o 'o wlu n̄i-, ēm̄e -t̄i nyv̄o -o po e 'kleei 'ja a, -m̄e Kea -nyia" nyv̄ ēe' -Suu 'a wlu m̄e o po 'klee i.

⁹ -Bo e -tu" ba 'a -t̄i' kma-t̄i -m̄e e, ao se e p̄ōn- la -a -j̄e aopv̄ -m̄e 'e 's̄be -j̄ei" p̄oo-, d̄e-n̄v̄e' Kea 'a -c̄e" 'kpa m̄e -t̄ōo aopv̄ ba 'a -t̄i' kmaa'.

¹⁰ 'De 'kam̄o ao n̄ia 'o n̄va' m̄o -ke 'de aoa' de'di -wi" -n̄ia 'de Mase-doan̄i -p̄ee. -Aa de'di -wi", d̄e -aa -teea' aopv̄ i e, ēm̄e -n̄i aoa' ba 'a -t̄i' kmasv̄n -n̄e 'j̄e 'bo -tie" c̄en ke'w̄le.

¹¹ Ao k̄p̄v̄n aoa' -c̄e" i ao -te 't̄v̄n, ao -tu" aoa' -c̄e" 'e -t̄i', aoa' s̄v̄n 'j̄e d̄bo n̄v, ka -a sia aopv̄ ēe' wlu o 'de e.

¹² -Bo aoa sea kan' n̄v e, -m̄e nyv̄ -sea' Kea 'a -j̄ei" naa, se e 'b̄ēe- v̄v̄ 'j̄e aopv̄ -s̄ōn i 'j̄e, 'de ao se nyv̄ j̄r̄o' "j̄ru n̄i-.

Klisi 'a dejison

¹³ 'Ma 'c̄e, -a se e "in̄i tai' 'j̄e aopv̄ "maa 'de ao 'j̄e "j̄rii "kae- 'de -aa de'di -wi" -m̄ea 'a -t̄i' 'v̄n, ka nyv̄ -v̄v̄ sea t̄o' t̄ba-ta 'ble "kaea "j̄rii e.

¹⁴ Ka Sesi 'm̄ea -w̄e o s̄ōan "kunȳv̄o' -bo -a -j̄e e t̄o' 'v̄n e, -m̄e nyv̄ -j̄ea Sesi 'a -t̄i' t̄o' 'v̄n -w̄e -v̄v̄ -m̄ea, ka Kea a mūe v̄v̄ ke Sesi de jaa' a, -a -j̄e e t̄o' 'v̄n -ke.

¹⁵ D̄e -a -t̄ba' Kea 'a wlu -gb̄o "j̄ri -w̄e -aa -tm̄va 'de ao -p̄ee e, e ka : -apv̄ -n̄ia 'km̄v -w̄e -ōo fua T̄v"bo 'a j̄ia' a, -a se -aa de'di -wi" -m̄ea "jūoi -s̄ii'.

¹⁶ 'De ēe' n̄o" tu 'di e, T̄v"bo 'a -c̄e" 'kpa -j̄e 'de j̄av̄n 'di 'w̄lv̄ -w̄e -o -j̄e i "si. 'Bom̄o Kea 'a "soa-wi" 'a "j̄ru k̄p̄o' i -tei klaa" o, Kea 'a d̄o-klēe 'j̄e wluu -tadue, -w̄e nyv̄ -j̄ea Sesi 'a -t̄i' t̄o' 'v̄n 'de -v̄v̄ -m̄ea v̄v̄ 'j̄e "kunȳv̄o' s̄ōn tein".

¹⁷ 'Bo -m̄e 'de -apv̄ -ōo mua 'km̄v̄n̄ia' 'de ēe' n̄o" tu 'di e, -aa mūe o beea' -w̄e -a -w̄ee' 'j̄e 'v̄nson 'de -a -j̄e T̄v"bo "i 'jaa- 'de bue" 'v̄n 'bo j̄av̄n

-kwlv -wεe -a -ke Tv"bo 'je i -te 'bode -bode 'bode.

18 'Ma 'cε, wlv -nι, umι ao 'je nυ -wεe ao 'je ba -tι' -kwlv i -tu" due 'due.

5

1 'Ma de'di -wi", dε -nιa Tv"bo 'a dejisvn 'a -tι' ε, -a se ε 'bεε- -wεe -a -je aopv 'sbε ja- la 'de εε' -tι' 'vn, 'de -a -je εε' -son' ke εε' nσ" -tu" 'de ao -pee,

2 dε-nυε' ao 'je kan' 'mε 'pepe Tv"bo 'a jia' a muε nyv "jru -tiia' ka "jrii 'a -kwlv paa' nιa.

3 -Sontι nyv -wee' "klein a mua i "mae' 'a plεplε -wεe υv 'jea wlv ka : -Pσia" pa 'nσ 'blva- "kpei 'mε ! -Tι' se ka nι- ! 'Bomσ 'kle klaa" υv -wee' sea wσin" 'pvi 'je υvpv "jru -tiee'-, ka -bo 'nynσkpao' 'ble "kwlv -wεe -gbaandi a -ka' υ "kpei i ε, 'kamσ εε mu nιa'.

4 'Kaa 'ma de'di -wi", aomσ 'di se i kpe 'bode -wεe ιa' 'wι tu 'je aopv "jru -tiie'- ka "jrii a -tiia' nyv "jru ε.

5 'De ao -wee' "klein 'vn flσn i 'bode, ao nιε 'de -son' 'vn, ao nιε -son' σ "nynuu -o. -A se kwie 'a 'cε nι-, -wεe -a -je idu.

6 -A -bo muε ka nyv jrv' a nva, 'kaa -a -te "jriε- "i, -a -juo -aa -cε" 'ε ka.

7 Nyv -a -kpa "nyισ' σ, "maυ" mε υva 'mv, 'de nyv -υva poa nmσ "jru ε, 'de kwie 'di 'bo υva poo nmσ "jru.

8 'Kaa -apv mσ ε, -a -nιε -son' σ 'cε -o, -a -juo -aa -cε" 'ε ka. -A -duo" -aa Sesi -kwlv" -tea' ke -aa ba 'a -tι' kmaa' 'vn -wεe ι 'je -aa 'vnpaade nι, ka "soai a paa nιεflae' 'vn ε. -Wεe -aa 'pvva' -a tba tσ' "i -mε 'je -aa "jru -tu" dε nι-, ka nιε-gbla nιa.

9 Kea se -a 'da -wεe εε' 'pee 'je -a kpvn, 'kaa ε 'da -avn -ε, -wεe -a -je 'pvva' 'je 'de -aa Tv"bo Sesi Klisι 'kwa.

10 σmσ -mε -aa 'mεa' -wεe -bo -a -te "jriε- "i ke o, 'de -bo -a -mε o, -a -je σσ' 'kmv nι-, -wεe σ ke -a -je "ti.

11 'De ιa' -tι' 'vn ao 'je ba -tι' -kwlv i -tu", -wεe ao 'je ba 'a dι ikuu- due 'due. 'De 'kamσ ao nι nva' mσ -cεen'-.

De'bcwlvu ke 'jewlu ke

12 'Ma de'di -wi", dε -aa -teea' aopv i ε, εmε -nι nyv -υva nva Tv"bo 'a dbo 'de aopv "klu -wεe -υva poa aopv -je o 'de σσ' 'nynι 'vn ε, 'de -υva tσσa aopv Tv"bo 'a wlv ε, ao -te' υvpv 'a nι'.

13 Dbo υvpv a nva 'de εε' -tι' 'vn ε, ao 'je υvpv 'a "dia, υva' -tι' kmaa' -si' -jei" 'de aopv 'vn. pεe 'a blua' nι 'de aopv 'nynι.

14 -Aa de'di -wi", -aa bae aopv 'mε -wi" -wee'- : nyv -υva 'kmvniα' -flankaan a, ao -tu" υvpv 'sni. Nyv favn nιa 'de 'vn ε, ao kuu υvpv 'a dι i. Nyv 'kpi wa "i 'de 'kle 'a -tι' 'vn ε, -wεe -υva dι a cεan a, ao po υvpv svn o. Ao 'bεε- pεe "wσin 'de nyv -wee' -pee.

15 Ao -tu" aoa' -cε" 'ε -tι' -wεe nyv je dεsavn nυ 'de σ je dεsavn 'a kpan -sa. 'Kaa ao -pσn ba dε 'dσe "jrii nva' i, ao -pσn nyv -wee' dε 'dσe "jrii nva' i -ke.

16 Ao nι 'e 'mva- 'vn jeejee.

17 Ao bae Kea jeejee.

18 Ao po Kea 'sε- 'de dε "o dε -wee' 'vn. Aopv -σ -jea Sesi 'a -tι' tσ' 'vn ε, dε Kea a -pσan i 'de aoa' -tι' 'vn, εmε -nao.

19 Ao 'bo Kea 'a -Suu 'a dbo "i kaan.

20 Wlv Kea 'a -Suu poa 'de nyv 'wσn -wεe σ 'tmva, ao 'bo ι -flιen.

21 'Kaa ao "jreε- dι -wee' "klein -wεe ao 'je ιa' 'dσe i -te 'de aopv 'vn.

22 Ao tεen dισavn 'a kpe -wee' "klein o.

23 Kea -εε -nyιa" nyv pεe 'a blua' a, εε' -cε" mε -tee aopv kpσi" -cεen'- εmε -je aoa' nyισjσ -wee' "klein i fuo-, -mε -sontι -aa Tv"bo Sesi Klisι a mua de jia' a, aoa' tσ' o, aoa' -suu o, aoa' pεe o, aoa' 'blvku se -flen" -pvn" nι.

24 Kea -ε -da aopv ε, εε' 'wlv wlv "kpei, εmε -εε mu εε' dbo tu nva'.

25 'Ma de'di -wi", ao bae -aa Kea.

26 Ao nynia -aa 'jewlu 'de -aa de'di -wi" -wee' -pee, ao -gblee υvpv -kwlv" ka de'dinyu a nva.

27 'Ma baεε aopv i 'de Tv"bo 'a 'nynι 'vn, ao nυ 'sbε -nε 'dii 'bo -aa de'di -wee' "klein juσi".

28 -Aa Tv"bo Sesi Klisι po aopv "diwan !

'Sbε 'ε 'sɔɔn -nε Pɔɔ pɔɔa Kea -gbu -nɪa 'e Tesaloniki -jei" ε

Jewlu-

1 Tesaloniki-kɔɔn aopɔ ɔ -nɪa -a "Bo Kea ke Tɔ"bo Sesi Klisti 'a nyɔ ε, 'mɔ Pɔɔ ke Silasi ke, Timote ke -apɔ -ɔɔ ja aopɔ 'sbε-.

2 -A "Bo Kea ke Tɔ"bo Sesi Klisi po aopɔ "diwan -wεε ε 'je aopɔ pεε 'a blua' "nyɪ !

Tesaloniki-kɔɔn 'a Kea -kwɪ" -tea' 'a -kei"

3 -Aa de'di -wi", -a se Kea 'sεpo -ti 'bo i 'de aɔa' -ti' 'ɔn. ε nɪε ka -ɔɔn' ka -wεε -a -je εε' dε tu nɔ, dε-nɔε' aɔa' Kea -kwɪ" -tea' ke aɔa' ba 'a -ti' kmaa' a 'kpa "kpei sɔɔn- sɔɔn-.

4 εmε -ti -a 'di nmɔ wɔn -wεε -a po Kea 'sε 'de aɔa' -ti' 'ɔn. Ka -aa jɪia Kea -gbi 'dii ε, 'kamɔ -aa -si" aopɔ 'a 'nyɪ 'dɔε 'de nyɔ -pee, dε-nɔε' nyɔ a -tuε" aopɔ 'kle -wεε aɔa 'je aɔa' -cε" wɔn 'de aɔa' Kea 'a -jei" naa-ti 'ɔn, 'kaa aɔa' 'wɔwɔ wɔwɔ', aɔ -teε' Kea -kwɪ" 'de nai" 'blea 'ɔn.

5 Ka Kea nɪa 'de aopɔ 'de ε, εmε -to ε. Kea 'srɛi", 'kle aɔa 'jea -wεε aɔ 'bεεa pεε "wɔin ε, εmε -εε mɔε nɔa' -wεε aɔ 'je 'e εε' 'kmɔ dee 'di pa ka nɪ-.

6 Tɔ' -o, dε -srɛai" ε, εmε Kea a mu nɔa' see. Nyɔ -ɔɔ -tua" aopɔ 'kle ε, εε mɔε ɔɔpɔ 'kle "kpei jaa',

7-8 -wεε aopɔ -ɔɔ -jea 'kle 'de -sɪanwɪ 'di ε, 'de aɔ ke -a -je -kwlekwɔ 'je 'de -a -je -kwle.

-Sɔntɪ Tɔ"bo Sesi a mua 'de jaɔn 'di 'wɔa' -wεε ɔ 'jea -tan a, ɔ ke ɔɔ' "soa-wi" ɔɔ' "ikmaa' nɪa 'e 'ɔn a mɔε jia' 'bo nε-gbauo 'a -kwea'-. 'De εε' nɔ" tu 'di mɔ ɔ 'je -aɔn -aa -kwlekwɔ 'di paa-. 'De nyɔ -ɔɔ se ε "inɪ -ɔɔ -jea Kea juo -wεε -ɔɔ -na -ɔɔ se -aa Tɔ"bo Sesi 'a -pɔia" -ti wɔn 'jei ε, 'de 'pee 'je ɔɔpɔ kpɔɔn-.

9 Uɔa' 'pee 'a kpɔn 'a mε -nɪ ɔɔ 'je isɔn- 'bode -bode 'bode. Uɔ se Tɔ"bo

'a "jua- ke ɔɔ' kεεma' dε 'ε "ikmaa' ke εε' fansɔn "jriε- 'jeei.

10 -Sɔntɪ ɔɔ mua jia' a, ɔɔ' "ikmaa' a mɔε "jri "kpae' poa' 'de ɔɔ' nyɔ ɔ -teea kpɔi" 'ɔn -wεε nyɔ "klein -jea ɔɔ' -ti' tɔ' 'ɔn ɔɔ 'je ɔ 'jraa- 'de ɔɔ 'je ɔ "juɔi -gbεε'-. Uɔa' nyɔ tu ε, aopɔ a mɔε 'de ɔɔpɔ "klu nɪa' -ke, dε-nɔε' wɔwɔ -a -tmɔa 'de aɔ -pee ε, aɔ 'je ε tɔ' 'ɔn 'ε.

11 εmε -ti -aa bae aɔa' Kea jeejee -aa -teeε' i -wεε 'kmɔnɪa' -εε 'daa' ε 'da aopɔ ε, 'de aɔ 'je εε' 'je ka nɪ-. De -aa -teea' ε i ke'wɔε ε, εmε -nɪ 'dɔε aɔa -pɔan nɔa' i ε, ε 'je aopɔ sɔn o po 'de εε' "ikmaa' 'ɔn -wεε dɔo aɔa' Kea -kwɪ" -tea' a nɔa ε 'je 'pepe nɪ-.

12 -Bo ε nɪ kan' -mε -aa Tɔ"bo Sesi 'a 'nyɪ a mɔε "i 'bεεa' 'de aopɔ 'ɔn -wεε aɔ mɔ 'ɔ 'nyɪ 'je "i 'bε 'de ɔmɔ 'ɔn -ke. εε' 'saɔn tu 'wɔwɔ 'de -aa Kea ke -aa Tɔ"bo Sesi Klisi 'ɔn.

2

Dɪ -ɪa mua nɔɔa' Sesi Klisi 'a deji nɔ" ε

1 Tɔ' -o, -aa Tɔ"bo Sesi Klisi a mɔε jia' -cεεn'-, -wεε ɔ ke -a -je "jrui 'kɪn-. 'Kaa 'ma de'di -wi", -bo ε -tu" 'de -mε 'ε -ti' 'ɔn ε, -mε dε -aa -teea' aopɔ i ε,

2 εmε -nɪ aɔ 'bo aɔa' -cεi" "taɪε -wεε nyɔ 'bo aɔ faɔn' pɔε, 'de ɔ 'bo aɔa' "jru -jei" -saa -too"-. -Bo nyɔ jrv' wɔwɔ ka ɔɔ 'na Kea 'a -Suu -po' wɔwɔ 'bo ɔɔpɔ -kwɪ" -wεε ɔɔa 'tmɔ i, 'de ɔɔa 'dɪ Kea 'a wɔwɔ ε, -bo nyɔ jrv' 'crɪ 'sbε, -wεε ɔɔ 'na -apɔ -crɪε' ε, -bo nyɔ jrv' 'tmɔ Kea 'a -ti' -wεε ɔɔ 'na Tɔ"bo ji' -wε- sese ε, -mε aɔ 'bo i tɔ' 'ɔn 'jeε.

3 Aɔ 'bo 'wɔɔεn nyɔ 'bo aɔ 'srε ipɔεε ka "o ka 'de dɪ -nɪa 'mɔa- 'a -ti' 'ɔn, dε-nɔε' nɔ" -ti Tɔ"bo 'a 'jrv 'je 'de nyɔ "jru nɪ ε, -mε nyɔpɔ 'a Kea wɔn o toa' a mɔε 'blɔa- 'i "sia'. 'De "ju -ɔɔ 'nyɪ nɪa 'diwɔnyɪnii ε, -wεε -ɔ -tea isɔan' 'a -teea' -mɔ 'je -tan' ke tein".

4 Dɪ "klein nyɔpɔ a -gbεεa' "juɔi -wεε ɔɔ 'daa- Kea ɔɔ mɔε i -wee' o -fɔan', ɔɔ mɔε ɔɔ' -cε" 'ε 'nyɪ "jei kpaa' 'bo i -wee' "jru kpɔ'. ɔɔ mɔε mua' mamaɔ 'sɔ ɔ 'je 'e Kea -gbu 'di

pa -wεε ɔ 'je i -te 'demu, 'de ɔ 'je ɔɔ' -ce" Kea 'daa-.

5 -Ta 'in nua 'de aopu "klu 'de ε, 'in se ia' dɪ tu 'tmu 'de ao -pee 'dee- ? -Aee', ε se kan' nɪ- ? Ao po -ti' -kwlu ɔ ke !

6 'De kaan la, ao 'je kan' 'mε dε jre' mε -kaan ɔ -je de, εmε -ti ɔ se ji ke. ɔɔ' nɔ" -tuu" a -bo ε nyɪni -wεε ɔ 'je ji.

7 ɔɔ' 'diwɔnyɪni-suu -je -nua 'de nyɔpu 'bn ε, -mε nɪε dbo nua' wɔɔ- 'de kwie'. 'Kaa -sɔntɪ dε -ε -kaan ɔ -je de εε mua 'nɔ 'wlu' a,

8 'bomɔ "ju -ɔɔ 'nyɪni nua 'diwɔnyɪni ε, ɔɔ mu ɔɔ' -ce" toa'. 'Kaa Tu"bo Sesi 'a wɔn 'dipɔɔ' ɔ muε ɔ 'dbaa' 'de ɔɔ' jisɔn 'a "ikmaa' 'je ɔ i-sa 'de nya.

9 'Diwɔnyɪni -nɔ, -sɔntɪ ɔɔ mua jia' Satan a mu ɔ "ikmaa' "nyia' -wεε ɔ 'je jrii' ke "jriε ɔ siedɪ klae" klae" nɔ 'de ɔ 'je nyu 'srε ipoo-. Ka ɔɔ' "ikmaa' 'wlu' 'de Satan 'bn ε, umɪ -toε.

10 ɔɔ muε 'de dεsaun 'a kpe -wee' "klein 'bn jia' -wεε ɔ 'je nyu -uɔ -ma" uɔa' -ce" pεe 'di i -te. Uɔa' nyu tu a muε isɔan', dε-nuε' tɔ' -ti 'a -ti' kmaa' -ε -jea uɔpu 'puɔ ε, uɔ se ε "inɪ uɔ 'je ε sɪn 'sɔɔn kpuɔn-.

11 εmε -ti Kea a muε nua' -wεε uɔ 'je idu 'de uɔ 'je sɪ tɔ' 'daa-,

12 -wεε nyu "klein sea' tɔ' -ti 'a wlu tɔ' 'bn 'je, 'de -uɔa -jea dɪsaun 'a "dia a, Kea 'a 'pee 'je uɔpu kpuɔn.

Ao 'bo 'o tɔ' -ti 'a -jei' 'wluε

13 'Kaa aopu mɔ ε, 'ma de'di -wi", ao nɪε Tu"bo 'a -ti' kmaun -o. -A se Kea 'se po-tɪ 'boi 'de aoa' -ti' 'bn, dε-nuε' Kea -teeε aopu kpuɪ" sese -wεε ao 'je 'puɔa' 'je. εmε -ti εε' -Suu a nɔ dbo 'de aopu 'bn -wεε ao 'je tɔ' -ti 'a wlu tɔ' 'bn.

14 εmε -εε 'daa' ε 'da aopu 'de -puɪa" -ti -a -tmua 'de ao -pee 'bn, -wεε ao ke -aa Tu"bo Sesi Klisɪ 'je 'nyɪni i 'wluɔ-.

15 'Ma 'ce, -bo ε nɪ kan' a, -mε wlu -a -tɔɔa aopu 'de -a wɔn 'di o, -jɪ -a -tɔɔa aopu 'de 'sbε -a -puɔa aopu -jei' 'di o, ao -ti' i 'de aopu 'bn -wεε ao 'je 'sɪn po 'de Kea 'a wlu 'bn.

16-17 -A "Bo Kea kma -aa -ti' -wεε ε nɔ -aun 'saun "jrii 'de ε -tu" -a -ti' -kwlu' i -wεε -a -je tɔ' tba-ta -ceɛn' 'ble. ε ke -aa Tu"bo Sesi Klisɪ 'a -ce" 'kpa -kuu aoa' pεe i -wεε ao 'je 'dɔe nua' ke wlu 'dɔe 'tmua 'a 'kpu' 'ble.

3

-A -bae ba 'a Kea

1 'Ma de'di -wi", -ta -jɔ 'ma jia -craa' la 'bomɔ -nɪ ao bae -aa Kea -wεε Tu"bo 'a wlu 'je 'blua- ja -kɔ' sɔɔn-sɔɔn- 'de ka ao 'je ε tɔ' 'bn -wεε ao kpuɔn ε sɪn 'sɔɔn ɔ, ε 'je kan' nɪ -ta 'o -ta.

2 Ao bae -aa bae' -ke -wεε Kea 'je -a seie 'de 'diwɔnyɪnɔn 'kwa, dε-nuε' ε se nyu -wee' -a -wɔɔn' Kea 'a wlu tɔ' 'bn 'je -ti kan' nɪ-.

3 Tu"bo 'a 'wlu wlu "kpei, ɔɔ muε aopu 'a dɪ ikua' -wεε ɔ 'je aopu ifuo- 'de -sɪɔn' se aopu sɔn -puɔn" kpai.

4 -A -je kan' 'mε dɪ -a -sia' 'nyɪni 'de ao -pee -wεε ao 'jea nɔ ε, ao nɪε ia' nua' 'de aoa mu ɪ nua' ao 'je nya mu, dε-nuε' ao ke Tu"bo "siie 'i, εmε -ti -a -te' aopu -kwlu".

5 Tu"bo po aoa' pεe -je o 'de ao 'je Kea 'a -ti' kma, -wεε pεe "wɔin 'bεεa' -ε -nua 'de Klisɪ 'bn ε, ε 'je 'de aopu 'bn nɪ-.

Nyɔfen' -saawlu

6 -Aa de'di -wi", -aa -teε' aopu ke' 'i 'de Tu"bo Sesi Klisɪ 'a 'nyɪni 'bn -bo nyɔ nɪ 'de aopu "klu -wεε ɔɔ sea ɔɔ' -ce" -flaan' "kpei po ε, 'de dɪ -a -tɔɔa aopu -wεε ɔ 'na ɔ sɪ wɔn 'jei ε, -mε ao tεen -mɔ 'ɔ jei tu o.

7 Ka ao 'jea nɔ -wεε ao 'jea 'bo -aa -kɔ 'de bla a, ao juε', dε-nuε' -ta -a -nua 'de aopu "klu ε, ao 'je kan' 'mε -a se -flaun nɪ-.

8 -A se bae' -te 'bo nyɔ jɔɔ' "wɔin -wεε -a se ɔɔ' dɪ di "jei-, 'kaa -aa -ce" 'kpa -nyia' -su' 'de "mau' wɪ o, 'jɔu-gbao wɪ 'di -wεε -ɔɔ -puɔn ɔɔ' diide 'de -bo ε nɪ kan' -wεε -a je 'bo aoa' nyɔ jɔɔ' "jɔu -te.

9 Dbo -a nua 'de aopu "klu ε, aopu -je -a diide "nyɪ -wεε -a -je di 'de-. -Bo -a se kan' -mɔ nɔ ε, -mε ε se ao se -aa diide "nyɪ ka nɪ ko-, 'kaa -a

-nɪɛ 'i -wɛɛ ao 'je -aa kplɪn ja -gbɪn
'de ao 'je 'bo -aa -kɔ 'de bla.

¹⁰ 'Ma 'cɛ, -ta -a -nɪa 'de aopɔ "klu
ɛ, wlu -a -tmɔa ao si ɛ tɔ' o. -A -wlu
ka -a 'naa nyɔ -ɔ sea dɔo nɔ ɛ, ɔ 'bo
dɛ dɪɛ.

¹¹ 'De -mɛ 'kamɔ dɛ nyɔ a 'tmɔa
-wɛɛ -aa -wɔan 'de aɔa' -tɪ 'ɪn mɛ -nɪ
nyɔ jɾɔ' -nɪ 'de aopɔ "klu -wɛɛ -vɔ -te
i 'sɔ -vɔ -na -vɔ se dɔo nɔi 'de -vɔa
na daɪn" 'ɪn -vɔa -sɪi'ɪn -wɛɛ -tɪ' vɔ
sea kɔn vɔa 'kɾɪ 'ɪn -pluu -pluu.

¹² Vɔa' nyɔ tu ɛ, -aa baɛɛ vɔvɔ i
'de Tɔ"bo Sesi Klistɪ 'a 'nɪnɪ 'ɪn vɔ
nɔ dɔo -wɛɛ vɔ 'je vɔa' -cɛ" 'kpa 'a
'kwadɛ 'je, vɔ 'je dɪ 'de ku pɛɛɛ 'ɪn.

¹³ 'Ma de'di -wi", aomɔ 'bo dɛ 'dɔɛ
nɔa' 'ɪn seaa.

¹⁴ 'Sɪnɪ -a -tua" aopɔ 'de 'sbɛ -nɛ 'dɪ
-ta, -bo nyɔ nɪ 'de aopɔ "klu -wɛɛ ɔ
'na ɔ se ɛ wɔn 'jei ɛ, -mɛ ao sie ɔ "jɾɪɛ-
o, ao 'bo ɔ dbɛɛjua o kpa, -wɛɛ ɔɔ'
-cɛ" 'ɛ 'kmɔ 'je ɔ -tɪn' "i 'dbaa.

¹⁵ 'Kaa ao 'bo ɔ aɔa' tɔnyɔ 'ɪn nɔɛ,
dɛ-nɔɛ' ɔ nɪɛ aɔa' de'di -o. Ao 'kpɔ
-pɔn" -wɛɛ ao 'je ɔ fɛn' -sa.

Jewlu-

¹⁶ Tɔ"bo -ɔɔ -nyɪa" nyɔ pɛɛ 'a blua'
a, ɔɔ' -cɛ" 'kpa "nyɪ aopɔ pɛɛ 'a blua'
'wɪ "o 'wɪ ka "o ka ! Tɔ"bo sie ao
-wɛɛ' "klein o !

¹⁷ 'Mɔ Pɔo, 'mɔ -je aopɔ, 'ma -cɛ"
'kpa 'a sɪn -cɾɪ wlu -nɪ. 'De 'ma
'sbɪ -wɛɛ' 'dɪ ɛ, ka 'ma nɔa 'ma 'nɪnɪ
'cɾɪsɔn, 'kamɔ -nao.

¹⁸ -Aa Tɔ"bo Sesi Klistɪ 'a "diwan
kpɔn ao -wɛɛ' "klein !

"I-saasβε Ροο pooa Timote -jei" ε

Jewlu-

¹ 'Μο Ροο, -ο -νια Sesi Klisti 'a dboi, ka -aa 'Pυvi Kea ke -aa τ' 'itbai- Sesi Klisti da,

² 'mo -οο ja -ον 'sβε, Timote 'ma "ju -cοον' 'de δε τ' 'ον 'jea 'ον. -A "Bo Kea ke -aa Τυ"bo Sesi Klisti 'je -ma wεε, ε po -ον "diwan -ma pεε 'je blu !

Κε' wο-sanyv -sain 'a -ti'

³ 'Ma ποε -ον -ti' -kwli" -ta 'ma mua Masedoani ε, 'in -tuε" -ον wlu -wεε -in -sie 'o Efesi. 'In 'na -in -tmυv' nyv jrv' -υα τοα nyv di -i sea 'cruε 'de Kea 'a wlu 'di ε, υυ 'je ia' nyv τοο- ti 'bo.

⁴ -In -tmυv' υυvυ -ke υυ 'bo 'o υυvυ -kwli" -saa 'sv υυ 'bo di 'i ποοε, υυ 'bo ι τ' -ti 'daa-. Ka nyv 'a "ji nva 'itbaason, -ia' ba o -tooa' sea "ti -ta 'ble ε, υυ 'bo ι ο. Δε υυ 'jea nu ka, εμε -ni 'pυva' Kea "nyia nyv εε' -kwli" -teti nyv τοα.

⁵ Wlu 'ma 'tmυva -ον -wεε -in -jea 'tmυ 'de υυvυ -pee ε, ia' bu με -ni υυ 'je nyv 'a -ti' kma 'de pεε -cεen' 'ον -wεε υva' pεε je υυvυ "bli -ce' 'de υva' Kea -kwli" -tea' je "jridepooa' -son ni-.

⁶ Εε' -jeblv -tu ε, nyv jrv' -to ε 'kpv 'i, -wεε -υυ -biie" 'e ba o -tooa' ke wlu -gbai" 'tmva' o.

⁷ Uva' nyv tu ε, υυ niε "i υυ 'je Kea 'a κε' wο -sa 'de nyv -pee, 'kaa wlu υva 'tmva υva' -ce" 'kpa 'a 'wον 'de ι 'dei, 'de δε -εε -ti' υva 'tmva -wεε υva 'nyεa "kpei- 'de nyv -pee ε, υυ se ε juo-.

⁸ -A -je kan' 'me Moisi 'a κε' nmo "jrii, ka ε "sia 'nyv -bo nyv ο se ε wο -sa' kan' 'pepe ε, -me nmoi".

⁹ Nyv -οο nva kan' a, ka Kea sea κε' bla 'de 'isrevn 'a -ti' 'ον ε, ο juε'. 'Kaa κε' -ε -blaa a, ε blaa' 'de nyv -υva' 'jea κε' "o κε' wον ο, "jruku -ον ο, nyv -υva' -tea' Kea 'a ni' o, desavnυvυv ο,

nyv -υυ sea Kea 'a -tea' -te ο, nyv -υva -dba "bo ke de -kwlv i, υυ ke "ku 'dbaυv 'a -ti' 'ον -ke.

¹⁰ Ε blaa' -ke 'de δε 'ε "jrii τεvυ ο, "nynunmai -υva 'sv a -pοan ba ο, nyv -υva -jriia" nyiοpυ ο, si 'tmυvυ ο, nyv -υva -snεεa' 'de Kea 'a 'nyv 'ον, 'kaa di -ia wlu υυ cεan -tie" 'bo Kea "juoi, υva' nu ι. Nyv "klein -nia 'mva- υva' nυvdi ke τ' -ti -i -crua' 'de Kea 'a 'sβε 'di tooε ba 'kpv "i. Uυvυ 'a -ti' 'ον με κε' blaa-,

¹¹ δε-nyε' 'kamο ε 'cruε 'de -pοia" -ti Kea -tea' 'ον kwa 'di. Ia' -pοia" -ti -tu ε, ka Kea nmoa 'di wον -wεε ε nia 'e -son' 'ον ε, εμε ia 'tmυ.

Ροο a ποε Sesi 'σε-

¹² 'Ma ποε -aa Τυ"bo Sesi Klisti 'σε-, δε-nyε' ο -τεε' 'ον -kwli" -wεε ο -te' 'ον -pοia" -ti 'tmυdbo kwa, 'de ο -nyv' 'ον 'kpi -wεε 'ma nu εε' dbo tu-.

¹³ 'De -me 'kamο 'in dooa οο' 'nyv tein" -doa -doa"- . Nyv -υva naa οο' -jei" ε, 'in kma wον 'de υυvυ "kpei -wεε 'in -tu" υυvυ 'kle -tu -tu. 'Kaa Sesi 'jeε 'ma wεε-, δε-nyε' -ta 'in sea οο' -ti' τ' 'ον 'jee- 'de ε, di 'ma nva 'in si juo-.

¹⁴ 'Saavv -aa Τυ"bo nva 'ον "jrii ε, ε cen -je "kpei -tie". Εμε -nyε' -wεε 'in ke Sesi Klisti "sii- "i 'de 'in -te' Kea -kwli" -wεε εε' nyv 'a -ti' kmaa' ni 'de 'ον.

¹⁵ Wlu -ne, ε se jrai" po -ta 'ble, -wεε ε ni 'wον ka-. Εε' wlu tu ka : Sesi Klisti ji 'no 'kmv "kpei 'me -wεε ο 'je desavnυvυv 'pυv-. Uva' desavnυvυv tu ε, 'mo -kon 'e υυ -pv 'a nya.

¹⁶ 'Kaa Sesi Klisti 'jeε 'ma wεε-, -wεε ka ο kuua τ' i ε, ο 'je ε to 'bo 'mo "kpei, 'bo 'mo -ο -kοan 'e desavnυvυv 'a nya "kpei. Ο nu kan' 'me -wεε nyv -υva mua οο' -ti' τ' 'ον 'jea' 'de nya, υυ 'je ε "jrie- 'jee- 'de υυ 'je 'kmvnia' -sea' -kwε -ta 'ble 'je.

¹⁷ 'Beo -nia 'e javv 'di ε, Kea -ε sea 'me-ta 'ble ε, Kea nyv ο 'jeεa "jrie-, Kea -ε -nia due' koun -gbai' ε, εε' 'nyv 'bei" -wεε ε 'je δεwον ni jeejee ! 'Kamo ε 'je ni.

¹⁸ Timote 'ma "ju, wlu 'in sia -ον ο, εμε -nao. Ε ke wlu Kea jaa nyv 'kwa, -wεε υυ 'tmva 'de -ma -ti' 'ον

nɪɛ dɛ due', -ɪn pɔ ɪa' wlu tu -kwɪɪ
o, 'de -ɪn -je Kea 'a -tɪ 'a tʊ -fɔn' ka
-cɔɔn' ka.

19 -Bo -ma sea kan' nʊ ɛ, -ɪn kɔɔn
-ma Kea -kwɪɪ" -tea' i. 'De -ma nʊɔdɪ
-wee' "klein 'ɪn ɛ, -ma pɛɛ 'bo -ɪn
"bli -ceɛ'. Nyʊ jɾʊ' se ɛ "ɪnɪ ʊɪ 'je ʊɪa'
pɛɛ 'a wlu doin" o pɔ. Dɛ -ɛ 'ɪn ʊɪa'
pɛɛ -ceɛ' ʊɪ "bli ɛ, ʊɪa -fuuɛn nya,
ɛmɛ -nʊɛ' -wee ʊɪa' Kea -kwɪɪ" -tea'
-ceɛn' sɔn i, -wee ʊɪ 'bɔɔ- sɪ -tɪ 'a tɔ'
'ɪn 'jea' 'ɪn.

20 'De ʊɪa' nyʊ tu "klu mɔ Imene
ke Alesandri nɪ. 'In "taɪɛ ʊɪɔɔ 'i 'de
Satan 'kwa, -wee ka nyɔ sea 'bɛɛ- ɔ
'jea Kea 'a 'nyɪn dooa, 'de ʊɪ 'je ɛ
juo-.

2

Kea bae-tɪ

1 Dɛ -ɛ -kɔan -tɪ' -wee 'ma kuua
Kea 'a -jei" naaɪn 'a dɪ i ɛ, ɛmɛ -nɪ
ʊɪ 'je Kea dɛ i -tee', ʊɪ 'je ɛ i bae-,
'de ʊɪ 'je ɛ 'sɛ pɔ 'de nyʊ -wee' "klein
'a -tɪ' 'ɪn.

2 ʊɪ 'je 'blɔajɛɪn o, nyʊ -ʊɪ -tea'
nyʊ "jɾu kɔɔ' i 'a Kea bae, -wee -aa
'kmʊ 'je 'e ku peɛ' 'ɪn nɪ, 'de -aa pɛɛ
'je blu. -Bo ɛ nɪ kan' a, -mɛ -aa mɛ
Kea 'a -jei" naa' ka -cɔɔn' ka, -wee dɪ
ɛ nɪa "i ɛ, 'de -a -jɪ nʊ.

3 Dɛ -ɛ -nmɔa "jɾii -wee -ɛ -nmɔa
Kea -nɪa -aa 'Pʊɪ "jɾi 'dei ɛ, ɛmɛ
-nao.

4 ɛmɛ -ɛ -nɪɛ "i nyʊ -wee' "klein 'je
'pʊ -wee ʊɪ 'je tɔ' -tɪ juo-.

5 'Kaa Kea nɪɛ due' kɔɔn -gbai'. 'De
-tɪ' 'nyɪn nɪ i- -nɪa 'o nyɔɔɔ ke Kea
'nyɪn, nɪɛ due' kɔɔn -gbai -ke. ɔmɔ
-nɪ Sesi Klist -nyɔɔ-.

6 ɔmɔ ɔ -to 'e ɔɔ' -ce" -wee ɔ -seie'
nyʊ -wee' 'de dɛsaɪn 'kwa. Ka Kea
nɪɛ "i ɛ 'jea nyʊ -wee' 'pʊɪ- ɛ, dɛ -ɛ
-toɛ ɛ, ɛmɛ -nɪ Sesi mɔ -saa ɔɔ' -ce"
'sraa- 'ɪn 'de nyʊ 'a dɛsaɪn 'a -kwɛ-tɪ
'ɪn 'de nɔ' -ɛ -tuua" 'di.

7 ɛmɛ -ɛɛ -tɪ' 'ɪn 'ɪn -teeɛ 'o -wee
'ɪn dɔɔɔ- 'de 'ɪn 'je nyʊ sea' Suifu
nɪ Kea -kwɪɪ" -tea' ke tɔ' -tɪ tɔɔ-. Dɛ
'ma 'tmʊa -ta ɛ nɪɛ tɔ' -o, ɛ se sɪ nɪ-.

8 Dɛ -je 'ɪn nɪa "i 'bo -mɛ 'de ɛ, ɛmɛ
-nɪ "nynunmai 'je Kea bae -ta "o -ta.
-Bo ʊɪa sea Kea bae ɛ, ʊɪ to sɪn -ɪ

sea dɛsaɪn 'a -kɔ -pʊn" nɪ 'jei, ʊɪ 'bo
'cɛn ke tɔ' saɪn pɛɛ o 'bleɛ.

9 Dɛ 'ɪn nɪa "i -ke 'de 'nynʊkpaɛ'
'a -tɪ' 'ɪn ɛ, ɛmɛ -nɪ ʊɪ juo dɪ 'ɪnpaa
ka-. ʊɪa' dɪ 'ɪnpaasɔn 'bo ɛ nʊɛ -wee
"jɾiɛ- 'bo ʊɪɔɔ o 'mɪɛ. ɛ se ʊɪa'
"mɪ- dbasɔn o, ʊɪa' doin" podɪ o,
ʊɪa' dɔ' podɪ o, ʊɪa' -pʊn" -tu" dɪ mɪ
-je ɛ nʊ, -wee ʊɪ 'je Kea "jɾi 'dei nmɔɔ
nɪ, ʊɪ 'bo ɪ 'wɛi -sɔn -kweɛɛ',

10 'kaa dɛ -je -je ɛ nʊ -wee ʊɪ 'jea
dɛwɔn nɪ ɛ, ɛmɛ -nɪ ʊɪa' dɪ 'dɔɛ nʊa'.
'Nynʊkpaɛ' -ʊɪ -na -ʊɪa pleɛ Kea,
'kamɔ ʊɪ 'je nʊ.

11 'Nynʊkpaɛ' jaa ʊɪa' -ce" ja -wee
ʊɪ 'je -snii' -te, 'de ʊɪ 'je Kea 'a wlu
doin" o pɔ.

12 -Bo ɛ -tu" 'bo 'mɔ -kwɪɪ" ɛ, 'ɪn
se 'nynʊkpaɛ' 'a nyɔdɛtɔɔ -tɪ 'wɔɔn-
'de Kea -gbu 'di. 'In se ɛ 'bɛɛ- -wee
'ɪn 'je ʊɪɔɔ 'bo "nynunmai "jɾu kɔɔ'
i -te. 'In nɪɛ "i ʊɪ 'je 'tɪn -te.

13 Tɔ' -o, Adam mɔ Kea nʊ tɛin"
-wee ɛfʊ tba 'o.

14 'De ɛ se Adam mɔ Satan pɔo 'srɛ
i nɪ, 'nynʊkpaɔ' mʊ Satan pɔo 'srɛ i,
-wee -v -blaa Kea 'a ke' wɔn.

15 'De -mɛ 'kamɔ 'nynʊkpaɔ' a mu
'pʊɪa' 'jea' ka v nɪa "nynuu- de ɛ,
v 'ble Kea -kwɪɪ" -tea' ke nyʊ 'a -tɪ'
kmaa 'a nai" -wee v 'je kɔɔi" -tee, 'de
v 'je "i kɔɔn.

3

Kea -gbu -jeopɔɔn

1 Tɔ' -o, -bo nyɔ -nɪɛi" ɔ 'je Kea -gbu
-jeopɔi nɪ ɛ, -mɛ nmɔ "jɾii, dɔo 'dɔɛ
-o.

2 Kea -gbu -jeopɔi -mɔ 'ja a, ɔɔ' nyɔ
tu se -kɔ -pʊn" nɪ. ɔ 'ble 'nyɔɔ due',
ɔ juo ɔɔ' -ce" 'ɛ ka, ɔ nɪ tɔi" nyɔ-. ɔ
nʊ kplɪn 'dɔɛ, ɔ nɪ nyɔɔ-, ɔ nɪ nyʊ
dɛ tɔɔ ka.

3 ɔ 'bo nmɔ 'nai nɪɛ, ɔ 'bo 'cɛn 'bleɛ,
'kaa ɔ nɪ kupeɛ' nyɔ-. ɔ -pɔn pɛɛ 'a
blua' i, ɔ 'bo ɔɔ' -ce" 'ɛ 'dɔɛ i-pɔɛn.

4 ɔ juo ɔɔ' -gbu" 'a -je o pɔ ka-, ɔ
nʊɛ -wee ɔɔ' "nynuu- 'je ɔ wɔn 'je
-wee ʊɪ 'je ɔɔ' ni' -te'.

5 -Bo nyɔ se ɔɔ' -gbu" -sɔnyʊ 'a -je
o pɔ ka juo 'ee, -mɛ ka ɔ 'je Kea -gbu
'a -je o pɔsɔn nʊ ɛ- ?

6 Nyɔ ɔ -jea Kea -gbu -je o po ε, ɔ 'bo nyɔ ɔ -jea Kea 'a -ti' tɔ' 'bn dee' 'bn nɛ. -Bo ɔ se 'e Kea 'a -ti' 'bn -kwle ε, ɔɔ muε ɔɔ' -cei" 'bεεa', ka -sion' 'bεεa ɔɔ' -cei" ε, -wεε Kea 'a 'pee -ε kpɔn a -sion' ε je ɔ kpɔn -ke.

7 ɔ 'bo -kɔ 'bleε 'de nyɔ -υυ sea Kea -gbu 'di nɪ "jri 'de -ke, 'de ɔɔ' 'nynɪ je dooa -wεε ɔ je 'o -sion' ɔ -sebeε 'wɔn 'kpa.

Kea -gbu sɔn opoɔn-

8 Kea -gbu 'a sɔn opoɔn -wi" -mυ -ke ε, υυ nυ kplɪn 'dɔε, υυ 'bo mɪɔ 'sɔɔn 'bleε, υυ 'bo nmɔ 'naa' -jei" -siε, υυ 'bo 'wei -pɔεn ka saɔn ka-.

9 tɔ' -ti -ɪ poa "jri "kpaε' 'de Kea -kwli" -tea' 'bn ε, ɪmɪ υυ 'je o -si', 'de tɔ' 'dɔε 'bn.

10 Uɔa' nyɔ tu ε, -bo nyɔ 'je υυɔɔ dbo -nε kwa -te' ε, nyɔ 'je υυ -pυ 'a kplɪn ja -gbɔn -o. -Bo υυ se -kɔ -pɔn" nɪ ε, -wεε υυ 'je εε' dbo tu nυ.

11 Uɔa' 'nynɔkpaε' foo" 'sυ 'a nυɔkplɪn 'je "jrii nmɔ-, υυ 'bo nyɔ cɪεn 'sυ υυ 'bo ipleeε -wεε υυ 'je kplɪn 'bn nɪ, υυ kpɔɔn wlu "kpei- 'de dɪ -wee' 'bn.

12 Nyɔ ɔ -jea Kea -gbu sɔn o po ε, ɔ 'ble 'nynɔ due', ɔ 'bεε- ɔɔ' "nynuu- o, ɔɔ' -gbu" 'a -jeopoa' "wɔin.

13 Kea -gbu 'a sɔn opoɔn -υυa nυa υυa' dbo ka -cɔɔn' ka a, nyɔ a muε υυɔɔ 'a ni' -tea'. -Bo υυa sea Sesi -kwli" -tea' 'tmυ ε, faɔn se υυɔɔ nυi, dε υυ ke Sesi "siaa "i ε, εε muε nυa' υυ 'je 'kɔɪ 'ble.

Tɔ' -ti klaa" -pa' 'kwla a

14 -Ta 'ɪn nɪa 'sbε -nε 'cɪa' a, 'ma naa tɔ' i 'ɪn 'je 'de -ɪn o ji -ta 'wɪ 'sɔɔn.

15 'Kaa dεε-tɪ 'ma ja -bn 'sbε-, εmε -nɪ -bo 'ɪn se -too"- 'ɪn se ji ε, -wεε ka Kea 'a 'cε 'jea na 'de 'kmɔnɪ Kea 'a -gbu" 'di -ɪn -je ε juo-. Kea 'a 'cε -nυ, υυɔɔ -nɪ tɔ' -tɪ 'a -kwea -gbaatu-, -wεε ka -kwea' -gbaatu kpɔn a -gbu" i ε, υυ 'je kan' tɔ' -tɪ i kpɔn -kli, 'de υυ 'je ɪa' -tɪ' -tu".

16 tɔ' -ti klaa" -ɪ pa 'kwla 'de-, -wεε Kea -sa 'kwla a, nyɔ jɔɔ' se ε 'bεε- ɔ 'je ɪa' -tɪ' 'bn-too'-. Kaa nyɔ 'jea nυ -wεε nyɔ 'a 'kmυ 'jea 'e Kea "jri 'dei nmɔɔ

ε, εmε ɪa tɔɔ nyɔ, dε-nυε' ɪ 'tmυε Sesi 'a -tɪ' :

ɔmɔ -snεε nyɔ 'bn, ɔmɔ Kea 'a -Suu po -tɪ' o, -wεε Kea 'a "soa-wi" 'jee- "jriε-. ɔmɔ -ɔɔ -tɪ' a 'tmυε 'de nyɔ sea' Suifɔ nɪ -pee. ɔmɔ -ɔɔ -tɪ' nyɔ jɔɔ' 'je tɔ' 'bn 'de 'kmυ -wee' "kpei. ɔmɔ Kea kpa 'e jaɔn 'di, -wεε -ɔ -nɪ 'e εε' -sɔn' 'bn.

4

Nyɔ -υυa tɔɔa nyɔ si-ti ε

1 Wlu Kea 'a -Suu 'tmυa 'pepe ε, ε ka, ε 'naa : nɔ" -tɪ 'blυa 'a -kwε- nɔ" 'je nynɪ ε, nyɔ jɔɔ' a muε Kea 'a -jei" naa -tɪ o 'bɔa' -wεε dɪ -sion' ɔ nyɔ "maa -sii a tɔɔa nyɔ ε, υυ 'jɪ wɔn 'je.

2 ɪa' -sii -tu ε, 'de "jridepoɔn ke sɪ 'tmυɔn 'bn mɔ ɪa cεεn -wεε ɪa wlu. Uɔa' nyɔ tu ε, υυa' pεε "cruan- "i, dε-nυε' Satan -tuε" υυɔɔ juo'ɪn.

3 Dɪ υυa tɔɔa nyɔ ε, εmε -nɪ υυa -tee' nyɔ ke' "i -wεε υυ je 'nynɔ 'ble, -wεε υυa tba nyɔ -gban' 'de diidi jɔɔ' 'a -tɪ' 'bn. 'Kaa Kea nυ diidi -wee' "klein 'mε, -wεε nyɔ 'je ɪa' Kea 'se po 'de nyɔ 'jɪ di. Nyɔ -υυ -jea Kea 'a -tɪ' tɔ' 'bn 'de -υυ -jua tɔ' -tɪ ε, υυ kpɔɔn ɪ sɪn 'sɔɔn -wεε υυ 'je ɪa' Kea 'se po.

4 Dɪ "klein Kea nυa nmɔ "jrii, ɪa' jɔɔ' se i po ka nɪ-. -Bo nyɔ ɔ sea ɪa' Kea 'se po ε, ɔ 'bεε- ɔ 'jɪ di,

5 dε-nυε' Kea 'a wlu ke εε' 'sepowlu mɪ -nυε' -wεε ɪ nɪ 'pepe 'de ɪ nɪ di ka-.

Sesi Klisɪ 'a dɔnɔvi -cɔɔn'-

6 Dɪ 'ma 'wlu 'tmυa' -nɪ, ɪmɪ -ɪn -je -aa de'di -wi" "i to-. -Bo -ma sea kan' nυ ε, -mε -ma muε Sesi Klisɪ 'a dɔnɔvi -cɔɔn' nɪa'. Kea 'a wlu -cεεn' -ε 'di -ɪn -bεεa' "i -wεε -ɪn -tea' -kwli" 'de -ma -jea wɔn 'pepe ε, εmε -ɪn -je tɔ' 'de nyɔ -pee.

7 'Kaa dɪ -ɪ sea 'e Kea 'a wlu 'di 'wlu -wεε nyɔɔɔ a -sa 'o υυa' -cε" -kwli" 'sυ υυa 'tmυa, ɪa' dɪ tu se 'de 'ble, -ɪn -tεεn ɪ o.

8 Ka -ɪn -jea nυ -wεε -ma 'kmυ 'jea 'e Kea "jri 'dei nmɔɔ ε, εmε -ɪn -je 'cɪan. -Bo nyɔ ɔ sea kui -sɔn'ɔ 'dɔε nɪa' i-pɔn ε, -mε nmɔ "jrii, 'kaa -mε se -tɪ' kɔn -gbein'. -Bo nyɔ 'cɪan Kea

'a -kwlwti nva' -wεε jw' 'kmu nmw
'e Kea "jri 'dei ε, εμε -kwn -ti' 'de dt
-wee' "klein 'a -ti' 'bn, δε-νε' Kea
cen wlu -tie" ε 'na 'kamw -bo -a nu
ε, -wεε ε 'je -a "diwan po 'de 'kmu
-nia -sian ke 'kmu -εε mua jia' 'di.

9 Tō' -o wlu -ne, ε nιe tō' 'bn 'je ka
-wεε ε nι 'wōn- ka.

10 Εμε -ti -aa nu dbo -wεε -aa -fwn'
tu. -Bo -aa sea kan' nu ε, -με -a tba
'kmu nι Kea tō' "i, δε-νε' εμε -nι
nyu -wee' "klein 'a 'Pυvi. Nyu -υυ
-jea εε' -ti' tō' 'bn ε, υυυυ -a 'Pυvi ε
nι mō -gblein'.

11 Ia' dt tu ε, -in -tmu ι -wεε -in -ji
nyu tōw-.

12 Timote, -in -nιe -kooa" i-saan"
-o -mō, 'kaa -in -bo 'wōn ε nyō 'bo
-bn "jriε- "jru blaa. -In -juo wlu ka,
-in nu kpln 'dōe, -in -kma nyu 'a -ti'
-in -te' Kea -kwli", -in -nι 'pepe, -wεε
nyu -jea Kea 'a -ti' tō' 'bn ε, υυ 'je 'o
-ma -kō 'de bla.

13 Ka -ma nva Kea 'a wlu 'dii 'bo
nyu -kwea -wεε -ma -σε' wō 'de -ma
tōw ε nyu ε, -in kpe nya mamau 'su
'in 'je -bn -jεε.

14 -Ta Kea jaa nyu wlu 'kwa 'de -ma
-ti' 'bn -wεε Kea -gbu 'a nyu soa -tea'
-bn kwa "jru ε, -paan' Kea nva -bn
"jrii 'de εε' nō" tu 'di ε, -in -bo ε 'plu
'bn nυε.

15 Dbo -ne, -in -tu" ε "jriε- -in -to 'e
-ma -ce" 'de εε' -ti' 'bn, -wεε ka -ma
na -ma mua nya 'de nyu -wee' 'je ε
"jriε- 'jee-.

16 -In -tu" -ma -ce" 'kpa ke dt -ma
tōw nyu 'a -ti', -in -ble nai" 'de ia' -ti'
'bn. -Bo -ma sea kan' nu ε, -με -ma
mue -ma -ce" ke nyu -υυa poa -ma
wlu doin" o 'pυυa'.

5

Kea 'a -jei" naavn 'a 'sni -tu" 'a

1 -In -bo nyō -cōn' wlu 'bn 'wlaa,
-in -juo jw' -pee wlu ka- ka -in -bo"
nia. -In -juo -kooa" mι" 'a kpu ka,
ka -ma "dei-wi" nia.

2 'Nynokpae' -υυ -kpa nyu -cōn' ε,
-in -juo υυυυ 'a 'ble ka, ka -in de-wi"
nia. 'De 'nynokpae' -tōe -mu ε, -in
-tmu υυυυ wlu -pee ka -ma -tmuυa
-ma de'di nynokpae' wlu -pee ε. -In

-tu" -ma -ce" 'ε -ti' -wεε -in -je 'pepe
nι 'de εε' δε tu 'bn.

3 -Tion" nynokpae' -υυ sea nyō 'ble
-wεε -υυ -nia due' kouu -gbai -υυ
-tea i ε, -in -tu" υυυυ 'a -ti' -in -te'
υυυυ 'a ni'.

4 'Kaa -bo -tion" 'nyō 'ble "nynuu-
ke "nynnuu ε, -με υυa" "nynuu- tu,
υυ 'je kpln 'dōe nva' 'cian -o 'de
υυυυ "bli -gbu" -sōn, -wεε ka υυa' 'ce
nva υυυυ 'dōe "jrii tein" -ke ε, 'de υυ
'je υυυυ 'dōe "jrii nu kan' -ke. Εμε
-εε nu Kea 'tn.

5 'Nynokpao' -ju -υa kuan 'mea
-wεε -υ -nia due' -υ -tea i, 'de -υ sea
nyō -ō -jea υa' -ti' -tu" 'ble ε, -mu tba
Kea tō' "i, -wεε ε 'ju sun o po, εμε -ti
υa bae ε 'de "mau'wι o 'jru-gbaowι
'di.

6 'Kaa -tion" 'nyō -ju -a nva υa'
-ce" 'ε pee 'a "dbu ε, -mu 'me -te
'kmu mea'.

7 Dt -in -jea υυυυ -kwli o poo ε,
ιμι -nao, -wεε nyu je υυυυ -ti' -puu"
tba.

8 -Bo nyō se jw' 'wbaun ke jw'
-gbu" -sōnyu 'a -ti' -tu" ε, -με jw' 'bo
Kea -kwli" -tea' o, -με jw' nιe desauuvi
-o, ε je nyō -ō sea Sesi 'a -ti' tō' 'bn 'je
-sii.

9 'Bo -tion" nynokpae' 'a -tōin" -bo
-in -je 'o -tion" 'nyō jru' 'a 'nyu
'cru ε, -με υa' -sūn cen kwla -mεεo"-
"kpei -tie".

10 Nyu juo υa' dūdōe' nūnyu, υ
-gbaan "nynumu", υ nι nyiō-, υ wōw
Kea 'a -jei" naavn bu i, υ po wεε nyu
sun o, υ nu dt 'dōe 'a "kwli -wee'.

11 'Kaa 'nynokpae' -tōe -υυa kuan
'mea a, -in -bo υυυυ 'a 'nyu 'cruε 'bo
-tion" nynokpae' 'a -tōin", δε-νε' -bo
υυ nιe "i υυ 'je υυa' pee 'a "dbu nu 'su
ε, υυa -pōn jra "tia 'a -kō i ke'wle 'su
υυ "taiε Klist 'a -ti' "i.

12 -Bo ε nι kan' 'su ε, wlu υυ cen
-tie" tein" 'de Sesi 'a -ti' 'bn ε, υυ 'bo
ε o 'su υυ kpuυn ε υυa' -ce" 'pee.

13 'Bo -me 'de, -bo υυ se nυυdbo
'ble 'su ε, υυ -tee -gbein" woi pleea'
-puu". Ε se -me 'ε 'su nι-, 'kaa υυa
wluε -sōw -wεε υυa po nyu 'a -ti' wōn
'bn -pluu -pluu. 'Kamō υυυυ a nu,

-wεε dɪ -ɪ sea 'e nyv 'wɔn ji ka nɪ ε, 'de vva 'tmv ɪ.

14 Εμε -tɪ 'ɪn nɪε "i -tɪɔn" nɪnɔkpaε' -tɔε 'je jra dee "tɪ, -wεε vɪ 'je "nɪnuu- 'wlv, 'de vɪ 'je vva' -gbu" 'a -tɪ' -tu". -Bo ε nɪ kan' a, -mε -aa tɔnyv se ε 'bεε- vɪ 'je -a -kɔ -pɪn" 'je, -wεε vɪ 'je -a wlv saɪn -pee 'tmvɪ-.

15 Dεε-tɪ 'ma 'da kan' a, εμε -nɪ -tɪɔn" 'nɪnɔ dee jrv' "tai Sesi 'a -tɪ' "i -wε- 'de-, -wεε vɪ bla 'o Satan 'de.

16 'Kaa 'nɪnɔkpaɔ' -v -jea Sesi 'a -tɪ' tɔ' 'vɪn, -bo -tɪɔn" nɪnɔkpaε' nɪ 'e vva' 'wlvavɪn "klu ε, -mε vɪvɪ -je vɪvɪ sɪn o pɔ. V 'bo vɪvɪ "i "taiε 'bo Kea -gbu "jru, -bo ε nɪ kan' a, -mε Kea -gbu 'beεε' ε 'je -tɪɔn" nɪnɔkpaε' -vɪ sea nɪvɔ 'ble sɪn o pɔ.

Kea -gbu 'a nyvsoa

17 Nyv -vɪ -tea' Kea -gbu "jru kɔv' i -wεε -vva pɔε -je o ka -cɔɔn' ka a, nyv 'e vɪvɪ 'a nɪ' -te' -o, -wεε dε -ε -ke vɪ -kɔɔa "jrii ε, nyv 'e ε vɪ "nɪɪ, 'de ε 'je vɪvɪ isiie-. Nyv -a -tmva Kea 'a wlv -wεε -vva tɔɔ ε nyv 'de vva' 'kɔɪ -wee' "klein 'vɪn ε, vɪvɪ nyv 'je kan' nɪ mɔ -gblein'.

18 'Kaa wlv -ε -crɪa' 'de Kea 'sbε 'di ε, ke 'da ka, ε 'naa : Bli' -εε svvaɪn -ma kɔ ε, -ɪn -bo ε "wɔɪn kɔvɪn ε. -Wεε ε 'da ka ke'wle : Dε -ε -ke dbɔvɪ -kɔɔa' "i ε, εμε ɔ 'e 'je.

19 Timote, -bo nɪvɔ nɪε "i ɔ 'je Kea -gbu 'a nɪvɔsoa due' -tɪ' "kpei -tuu" ε, -ɪn -bo ε 'wɔɔεn-, -bo ε se 'e nyv 'sɔɔn ke taan 'wɔn ji ε.

20 -Bo nɪvɔ nɪ 'e vɪvɪ "klu -wεε ɔ nɪ dεsaɪn ε, -mε -ɪn -cε' ɔ "bli 'bo nyv -kwea -wεε faɪn 'je nyv -jv -sia 'o nɪ -ke.

21 Dε -εε -cɪε 'ma crɪa 'de -vɪn -pee -ta, ε nɪ 'bo Kea ke Sesi Klɪsɪ ke Kea 'a "soa-wi" ε -teea kɔvɪ "juɔɪ -o : -ɪn -je ɪa' wlv tu wɔn. -Bo -ma sea kan' nɪ ε, -ɪn nɪε 'de "isrεa' 'vɪn, -ɪn -bo nyv 'mii 'craa.

22 -ɪn -bo "kpei crɪε 'sv -ɪn -bo nɪvɔ kwa "jru -tee, -wεε -ɪn -bo ɔ dbɔ kwa -tee, 'de nyv jrv' 'a dɪsaɪn vɪ nva ɪa' -kao je -vɪn 'vɪn -craa-. Ka -ma -tu" a

-ma -cε" 'ε -tɪ' -ɪn -tu" kan' -ma -cε" 'ε -tɪ', -wεε -ɪn -je 'pepe nɪ-.

23 Ka -maa' 'wlv a 'blvɔ -mɔ kaan 'ja a, -mε -ɪn -bo "nɪ 'a 'sv 'naa, 'de -ma -kuo" -ε sea nma" ka nɪ 'a -tɪ' 'vɪn ε, -ɪn -na nɪmɔ mɪ "mɪ" -ke.

24 Nyv jrv' 'a dɪsaɪn vɪ nva nɔ" -tɪ nyv 'jɪ juo ε, -mε ɪ pɔε "jri "kpaε' sese, 'de nyv jrv' 'a dɪsaɪn pa 'kwla, nɔ" -tɪ nyv 'jɪ juo ε, -mε nɔ" -sɪ'.

25 'Kamɔ kɔvɪn 'dɔε nva' foo" 'sv nɪ -ke, -bo nyv jrv' nɪ ɪ ε, ɪa pɔε "jri "kpaε' -wεε nyv a juɪ, 'de -bo 'jrv nɪ ɪ ε, vɪ nɪvɔ 'wɔɔ-, 'kaa ɪ se ε 'bεε- ɪ 'je 'kwla pa.

6

Kvɔvɔvɔ -te' vva' 'blevɪn 'a nɪ'

1 Nyv "klein nyv 'blea kvɔvɔ 'vɪn ε, vɪ 'je vva' 'blevɪn-wi" dε 'vɪn, vɪ -te' vɪvɪ 'a nɪ', -wεε nɪvɔ jrv' je Kea 'a 'nɪvɔ ke εε' wlv -aa tɔɔa nyv dooa-.

2 'De kvɔvɔvɔ -jv -vva 'blevɪn a naa Kea 'a -jei" ε, vɪ -te' vɪvɪ 'a nɪ'. De vva' 'blevɪn nɪa vɪvɪ 'a de'di -wi" 'de Sesi 'vɪn ε, ε 'bo ε nɪε -wεε vɪ 'bo vva' wɔn 'je -tɪ 'bɔε. Vɪ 'bo vva' dbɔ 'ɔvɪ 'vɪn nɪvɔ, 'kaa -je vva' 'blevɪn-wi" -mɪ nɪa Kea 'a -jei" naavɪn -wεε Kea kma vɪvɪ 'a -tɪ', 'de vva nva ba 'dɔε "jrii ε, εμε -tɪ vɪ 'je vɪvɪ "juɔɪ nɪvɔ 'de vva' 'kɔɪ -wee' "klein 'vɪn.

Nyv -a tɔɔa nyv sɪ-tɪ

Dɪ -ɪn -jea nyv tɔɔ-, -wεε -ɪa -cɪε -ɪn -jea crɪ 'de vɪ -pee, vɪ -nao.

3 -Bo nɪvɔ ɔ sea nyv dɪ jrv' tɔɔ- 'bo -mε 'de -wεε ɔ se ε "i nɪ ɔ 'je -aa Tv'bo Sesi Klɪsɪ 'a wlv -ɪ -nɪa tɔ' -tɪ doɪn" o pɔ, 'de ɔɔ' tɔɔ nyv Kea 'a -jei" naavɪn- -cεεn' ε,

4 -mε -cεɪ" 'bεεa' -ji" 'de ɔ 'vɪn, ɔ se dε jre' juo-. Ba o -tooa' o, dɪ -ɪ sea -tɪ' kɔn ɔ 'tmva' o, vɪ -ɪa "dia ɔɔ 'je. 'Bo wlv -nɪa 'mva- "kpei 'bɔmɔ nyv -vva pɔa ɔɔ' wlv doɪn" o a tba -wεε vva nɪ ba -kwlen o, 'de vva' 'sv a dooa ba 'a 'nɪvɔ 'de vva naa ba tɔ' saɪn "kpei-.

5 Nyv -vva tɔ' nɪvɔ "jrii -wεε -vɪ sea tɔ' -tɪ juo ε, ba o -tooa' -ɪ sea bu 'ble ε, ɪa' 'sv vva -pɔn i. -Bo vɪvɪ a

sea 'je ε, υυ 'na -mε Kea 'a -jei" naa' -mε "wliie- i -ponde -o.

6 -Bo δε -in blea ε 'bεε -yn jri 'de i ε, mε Kea 'a -jei" naa' nιε "wliie- 'blea' 'a "ni 'a "jru -o -cεen.

7 -Ta -aa -wlvα' -a se δε jre' 'no 'blva- "kpei ja. -Bo -aa sea 'no 'kmu "kpei 'wlv -ke ε, -a -ke δε jre' se mui.

8 -Bo -aa sea δε 'je -aa sea di, -wεε -aa sea δε 'je -aa sea 'ynpaa, -mε δε -nao.

9 'Kaa nyv -jv -vva -pon "wliie- 'blea 'a 'sv i, vva' nyv tu ε, vva' -kwle desavn nv -ti, δε-nyε' "wliie- ε poaa vvvv pεε "i, εmε -nyε' -wεε vva' 'tvn nvdi 'ble vvvv kvon 'vn. 'De "wliie 'ε -ti' 'vn ε, vva nyε kpeen' di -tuu"-tuu -ciεi" i. Ia' di tu mι -a mue nva' -wεε vva' 'kmu 'je i son-, 'de vυ 'je "ma,

10 δε-nyε' 'wei 'a 'tvn a poε disavn -tuu"-tuu 'a 'svn 'de nyio 'vn. Nyv jrv' εε' δε tu nιa 'e pεε o -wεε ε -sia' -jei" ε, υυ 'bo Sesi 'a -ti' o, vva' -ce" 'kpa -nyε' -wεε υυ 'kpa "nmianyυ-.

Poo a -tuε" Timote 'svn

11 'Kaa -mω Timote, -in -nιε Kea 'a nyv -o, -in -teen di -nιa 'mva- kvn. -In -pon "isrea' i, -in -si' Kea o, -in -te' ε -kwli". -In -kma nyv 'a -ti', -in -bεε' pεε "woin, -in -nι kupeeε' nyv.

12 -In -fon' tv ka -cwon' ka 'de Kea -kwli" -tea' 'vn. -In -kpvvn 'kmvnia' -sea' -kwε -ta 'ble svn 'swon, εmε -εε 'daa' Kea 'da -vn, -wεε -εε -ti' 'vn -in cen wlv -tie" 'dce 'vn 'bo nyv -tuu"-tuu "juvi.

13 Timote, wlv 'ma 'tmva -vn -ta, ε nι 'bo Kea ke Sesi Klisv "juvi -o. Kea -nε, di -wee' "klein 'a 'kmvnia' nιε 'de ε 'kwa. 'De Sesi Klisv -mω ε, v se tv' -ti 'tmva' plee 'de -gvva'na Ponsv Pilatv -pee.

14 -In -je εε' wlv tu wvn -in -tu" εε' -ti' -wεε -in je -kv -pvvn" nι-. Nyv 'bo -vn "bli -ceε mamaυ 'sv -aa Tv"bo Sesi Klisv 'je de ji.

15 Nv" -ε 'di Sesi 'jea ji ε, 'diwvnmv Kea mε -tu" εε' nv" tu -wεε -ε -je v 'kwla -sa. Kea mε -nι 'bev-wi" 'a 'Bev, εmε -nι tv"bo -wi" 'a Tv"bo.

16 εε' 'sv -se' 'mε-ta 'ble. ε "tiε 'e -svn' 'vn, εε' -svn' tu ε, nyv se ε 'bεε- v 'je 'e ε -pvvn" 'kpa. Nyv jrv' se ε

'jrie- 'jee- due', 'de nyv se ε 'bεε- v 'je ε "jrie- 'jee-. εmε -ble 'bevde ke 'nyv 'wlvα' ke "ikmaa' jeejee. 'Kamv ε 'je nι.

"Wliiejevn 'a fen' -saawlv

17 Nyv -blea "wliie- 'no 'kmu "kpei ε, -in -tmvv' υυ -pv "wliie- se -kwli" -te' ka nι-. Vv 'bo vva' -cei" 'beεε, υυ 'bo "wliie- tv' 'itbaa, 'kaa υυ -te' Kea -kwli" ka-, δε-nyε' Kea mε ε -nyv" nyv di -wee' "klein, -wεε ι 'je nyv 'a 'mva- 'ble.

18 -In -tmvv' vvvv -wεε υυ 'je di 'dce nva 'a jevn nι-. Vv -sa δε kvai, di υυ 'blea υυ ke nyv -gvli' 'vn.

19 -Bo vva sea kan' nv ε, Kea a mue vvvv "diwan poa' 'de nya, -mε vva 'kvien vva' "wliie- "jrui 'de javn 'di, -mε υυ tba -ta -cwon' tv' -wεε υυ 'je 'kmvnia' sea' -kwε -ta 'ble svn 'swon kpvvn-.

20 Timote 'ma "ju, δε Kea -tea' -vn kwa a, -in -tu" εε' -ti' ka -cwon' ka. -In -ke nyv -vva -tooa' ba o -seea' i. Wlv vva 'tmva ι se 'de 'ble, ι se ε 'bεε- ι 'je nyv 'a Kea -kwli" -tea' 'dce "jrui nv.

21 Vva 'daa- ba o -tooa' -mε δε "i jua', 'kaa ε se δε "i jua' -cεen' nι-. εmε nyv jrv' bla 'o 'de, -wεε υυ -sa Kea tv' "i.

Kea pv nyv -vv -ke -in -tea i "diwan !

**'Sbε 'ε 'sɔɔn -nε Pɔo
pooa
Timote
-jei" ε**

Jewlu

1 'Mɔ Pɔo, 'in nɛ Sesi Klisi 'a dɔoi -o 'de Kea 'a -kwɔɔti 'ɔn. 'Kɔmɔɔia' ε "sia 'nyɔi -wεε -bo -a -ke Sesi "sii- "i 'de -a -jea 'je ε, εmε ε nɔ "i -wεε -εε -ti' 'in 'je 'tmɔ.

2 -Mɔ Timote, -ɔ -nɔa 'ma -ti' kmaju ε, -mɔ 'ma ja 'sbε-.

-A "Bo Kea ke -aa Tɔ"bo Sesi Klisi po -ɔn "diwan, ε 'je -ma wεε- 'je, 'de -ma pεε 'je blu.

*Pɔo a pɔε Kea 'sε- -wεε ɔɔ kuu
Timote 'a di i*

3 Kea -a "bo -wi" nɔɔa "juɔi tein" ε, 'ma po ε 'sε-, εmε 'ma nɔɔ "juɔi -ke 'de pεε -cεεn' 'ɔn, dε-nɔε' -bo 'ma sea Kea "juɔi nɔɔ ε, 'ma pεε se inyna-. 'De "Mawɔ o, 'jru-gbaowɔ 'di o, 'ma pɔε -ma -ti' -kwɔɔ o jeejee, 'de 'ma baewlu 'di 'ma pɔε Kea 'sε- 'de -ma -ti' 'ɔn.

4 -Ta -in -ke 'ma cεεan "i -wεε -ma -fian" a, -bo 'in po 'o 'a -ti' -kwɔɔ o 'sɔ ε, 'in -nɔi" -in -ke 'ma -a -je 'jee- wεε 'in 'di 'je wɔn nɔɔ-.

5 Ka -ma Kea -kwɔɔ" -tea' sea "jride- pooa' -sɔn nɔ ε, εε' -ti' se 'ɔn o"mae'-. Kea -kwɔɔ" -tea' -ε -nɔa 'e -in -na" Loisɔ ke -in de Enisi 'ɔn tein" ε, 'in 'je kan' mε, εε' Kea -kwɔɔ" -tea' tu mε -ti" 'de -in 'ɔn -ke.

6 εmε -ti' 'ma poo -ɔn εε' -ti' -kwɔɔ o -wεε -paan' 'in -tea' -ɔn kwa "jru -wεε Kea nɔa -ɔn "jrii ε, 'de -in -je nε "kpei nɔ 'de εε' -ti' 'ɔn,

7 dε-nɔε' Kea "nyɔ -aɔn εε' -Suu 'mε -wεε -a -je nε "kpei nɔ-. ε se -aɔn εε' -Suu "nyɔ -wεε -a -je "kpei 'mε. εε' -Suu tu mε -nɔε' -wεε -a -ble 'kpi 'de -a -kma nyɔ 'a -ti', -wεε -a -juo -aa -cε" 'ε ka.

8 -Je ε nɔa kan' -mɔ 'ja a, -mε -bo -ma sea Tɔ"bo 'a -ti' 'tmɔ ε, -tin' 'bo -ɔn -nɔɔε. 'De dε 'mɔ nɔa -kaso 'di 'de ɔɔ' -ti' 'ɔn ε, εε' -tin' 'bo -ɔn -nɔɔε

-ke. 'Kpi -ji Kea "nyɔa -ɔn ε, -in -duo" -mɔ 'ɔn ka- -wεε -in -ke 'ma -a -je -pɔia" -ti 'a 'kle 'je.

9 Kea -nε, εmε -pɔɔ' -aɔn, εmε -da -aɔn -wεε -a -je εε' 'cε nɔ-. ε se 'de -aa nɔɔɔi 'a -ti' 'ɔn nɔ-, 'kaa εε' -cε" 'kpa -te' ε sese -wεε -ε nɔ -aɔn 'saɔn "jrii. 'De Sesi Klisi 'ɔn mɔ ε cεεn -wεε ε nɔ -aɔn εε' 'saɔn tu "jrii, -mε 'kmɔ se nɔɔε ke.

10 -Ta -aa 'Pɔɔi Sesi Klisi jiiia, 'bomɔ εε' 'saɔn tu poo "jrii "kpaε' 'de -a -pee. Sesi Klisi mɔ -kpa' tɔ 'a "jru 'bo 'mεa' "kpei. ɔmɔ -ja -pɔia" -ti -kwɔɔi. Ia' -pɔia" -ti tu mɔ -nɔ 'kmɔɔia' -ε sea -kwε -ta 'ble ke ku dee -ε sea 'mε-ta 'ble -aa mua 'jea' ke-.

11 -Pɔia" -ti -nɔ imɔ -ia -ti' 'in -teeε 'o -wεε 'in dɔoε- 'de 'in 'ji 'tmɔ -wεε 'in 'ji nyɔ tɔɔ-.

12 'De ia' -ti' 'ɔn mɔ 'ma 'jee- 'kle 'de -stanwɔ 'di. 'Kaa ε se 'ma -tin' 'ble, dε-nɔε' "ju -ɔɔ -ti' 'mɔ 'jea tɔ' 'ɔn ε, 'in juuɔ'. 'In 'je kan' mε dɔo -tea' 'ɔn kwa a, ɔ 'bεε- ɔ 'je ε ifuo mamaw 'sɔ ɔɔ' -nε 'wɔ 'je 'o nyɔ "jru nɔ-.

13 Tɔ' -ti' 'a wlu 'in 'tmɔa -ɔn ε, imɔ -in -je ja -gbɔn -wεε -in -je 'o 'de bla. -Bo -a -ke Sesi Klisi "sii- "i ε, -mε Kea -kwɔɔ" -tea' ke nyɔ 'a -ti' kmaa' -i -wɔɔa 'de ɔ 'ɔn ε, imɔ -in -je "klii-.

14 Dɔ Kea -tea' -ɔn kwa nɔε dεwɔn, -in -tu" ia' -ti'. Kea 'a -Suu -ε -tia" 'de -in 'ɔn ε, εmε -εε mu -ɔn sɔn o poa'.

Pɔo 'a -ti' -tu" -ti

15 Ka 'in nɔa 'e 'kle 'di -wεε nyɔ "klein -sɔ -wɔɔa 'e Asibɔa "kpei sɔ 'bɔa 'ma -ti' o ε, -in -wɔɔn'. Fiseli ke Emosenɔ nɔ 'e sɔpɔ "klu 'mε -ke.

16 Onesifɔɔ -mɔ ε, 'in nɔε "i Kea 'je ɔ ke ɔɔ' -gbu" -sɔnyɔ 'a wεε 'je, dε-nɔε' ɔmɔ -ɔ -tu" 'ɔn -ti' -kwɔɔ' i tein" kpe -tuu"-tuu. De "cɔn nɔa 'ɔn sɔn' 'nɔ -kaso 'di ε, εε' -tin' se ɔ nɔ.

17 -Ta ɔ jia -ta Rɔmɔ ε, ɔ -pɔn 'mii 'de nai" 'blea' 'ɔn mamaw 'sɔ ɔ je 'ɔn 'je.

18 'In nɔε "i Tɔ"bo 'je ɔɔ' wεε 'je -wεε ε 'je ɔ 'saɔn "jrii nɔ 'pee 'jewɔ o. -Ma -cε" 'kpa 'je kan' mε 'pepe -ta 'in nɔa 'bo Efesi ε, ɔ nɔε 'ɔn 'dɔε "jrii kpe -tuu"-tuu.

2

-In -bo 'kle plees

1 'Ma 'ju, -mɔ 'ja a, -jɛ Sesi Klisi nva -ʊn 'saʊn 'jrii ɛ, -mɛ -ʊn -duo" 'kpi 'ʊn.

2 Di "klein -ʊn -wɔan 'de 'ʊn 'wɔn -wɛɛ nyʊ -tuu"-tuu poa -ti' o ɛ, nyʊ -niɑ -kwli" -te' ka, -wɛɛ -ʊb -jea ia' nyʊ tɔɔa' 'bɛɛ- ɛ, ʊpɔ -ʊn -ji kwa -te'.

3 -Mɔ -ke ɛ, -bo -ma sea 'kle 'je -wɛɛ -ma sea sea a, -ʊn -wɔɔn' 'o ka 'mɔ niɑ. -In -niɛ Sesi Klisi 'a "soai -o, -ʊn -bo wlu fai" pɔɔɛ-.

4 Nyɔ -ɔ -niɑ "soa 'ʊn ɛ, -bo ɔ niɛ "i ɔ 'je 'e ɔɔ' "jrukɔ' i -tei "jri 'dei nmɔɔ ɛ, ɔ se ɛ 'bɛɛ- ɔ 'je "soadbo ke -kwɔɔdɔbo nva' 'blee-.

5 'De nyɔ -ɔɔ plea -wɛɛ -ɔ -ke nyʊ a -tooa' i ɛ, -bo ɔ niɛ "i ɔ 'je plea 'a "jru kpa a, -mɛ ka nyʊ "sia 'nyɔ, 'kamɔ ɔ 'je ple -wɛɛ ɔ 'je -kei" 'je.

6 'De -tiɔɔvi -mɔ ke'wɛ ɛ, ɔ 'je sɔn ikuu -o -kli ɔ 'je dɔbo nʊ, -mɛ -bo ɔɔ sea ɔɔ' dɔbo 'a "i-saajɔ di ɛ, ɛ nmɔ "jrii.

7 Nyʊ 'a kpe taan -nʊ, de 'ʊn 'tmva 'de ʊva' -ti' 'ʊn ɛ, -ʊn -nɛɛ tɔ' "kpei -wɛɛ -ʊn -je ɛ 'mii 'wɔn. Tʊ"bo a muɛ -ʊn tɔ'di poa', -wɛɛ -ʊn -je 'e i -wee' "klein 'dei 'wɔn.

8 -In po Sesi Klisi 'a -ti' -kwɔɔ o, ɔmɔ -wɔɔ 'e Davidi 'a "ji 'di -wɛɛ -ɔ -sɔn "kunyɔɔ'. -Pɔia" -ti 'ma 'tmva, 'kamɔ i 'da.

9 'De de 'ma 'tmva -pɔia" -ti ɛ, ɛmɛ -nʊɛ' -wɛɛ 'ma 'je 'kle, -wɛɛ 'ʊn mu mamaʊ 'sʊ nyʊ po 'ʊn "cɔn sɔn', ka nyʊ a poa "ku 'dbai "cɔn sɔn' ɛ. 'Kaa Kea 'a wlu -mɛ se "cɔn di ni-, nyʊ a 'tmʊɛ' jeejee.

10 Nyʊ Kea 'da -wɛɛ -ʊb -jea 'pva -niɑ 'e Sesi Klisi 'ʊn ke ɛɛ' 'beɔ de 'je 'a -ti' 'ʊn ɛ 'ʊn 'wɔɔn- 'kle 'a "kwli -wee' mɛ 'de pɛɛ i kua' 'ʊn.

11 Wlu -cɔɔa' 'de Kea 'a 'sbɛ 'di ɛ niɛ tɔ', ɛ 'naa :

-Bo ɔ ke -a -to 'e -aa 'kmʊ -tadue ɛ, -mɛ ɔ ke -aa muɛ 'kmʊniɑ' -tadue -ke.

12 -Bo -a -ble nai" 'de ɔɔ' -ti' 'ʊn ɛ, ɔ ke -aa muɛ 'nyɔ i 'wɔɔva' -ke. 'De -bo -a -na -a se ɔ juo ɛ, ɔmɔ ɔ muɛ nva' ɔ se -a -juo -ke.

13 -Bo -apɔ mɔ 'ɔ kɔn wlu "kpei ɛ, ɔmɔ ɔ kɔn wlu "kpei-, de-nʊɛ' ɔ se ɛ 'bɛɛ- ɔ 'je ɔɔ' -ce" 'kpa wɔn -sa.

Dbonvi -ɔɔ 'blei a po ɔ -ti' o ɛ

14 Di -ni, -bo -ma si nyʊ kwa -te' ɛ, -mɛ -ʊn -poo ʊpɔ -ti' -kwɔɔ o, -wɛɛ wlu -i sea 'de 'ble ɛ, ʊb 'bo i "kpei -ceɛ. Ia' wlu tu ɛ, nyʊ -ʊva po i doin" o ɛ, ʊpɔ ia wa 'kpi 'i 'de -ʊva -wɔɔ 'o tɔ' -ti 'a -jei" -wɛɛ -ʊva -ma". Di -ia -ciɛ -ʊn -jea cri 'de ʊb -pee 'bo Kea "juɔi, ʊni -nao.

15 -In -kɔɔn -ma -ce" i -wɛɛ -ʊn -je -ti' o po ka ni 'de Kea "jri 'de. De jre' 'bo -ʊn -tɔn' "i 'dbaa 'de -ma dɔbo nʊsɔn 'ʊn, -ʊn -tɔɔ nyʊ tɔ' -ti 'a wlu 'de "isrea' 'ʊn.

16 -In -tɛɛn nyʊ -ʊva -tooa' ba o kɔn. Wlu ʊva 'tmva i niɛ wlu -gbai" -o, i se 'de 'ble -wɛɛ ia tɛɛn nyʊ Kea o.

17 ʊva' nyʊ tu ɛ, ka -sɔnkpaie niɑ -wɛɛ ɛɛ dia nyʊ 'a -sɔn' 'de ɛɛ' -cuo" tu 'a 'bɔa' niɑ 'kle ɛ, 'kamɔ ʊva' wlu ni-. 'De ʊva' nyʊ tu "klu mɔ Imene ke Fileti ni-.

18 ʊb 'wɔɔ 'o tɔ' -ti 'a -jei" 'mɛ -wɛɛ ʊva nʊɛ 'de nyʊ jru' a 'bɔ Kea -kwli" -tea' o, de-nʊɛ' de ʊva 'tmva ɛmɛ -ni ʊb 'na "kunyɔɔ' sɔn-ti -a mua jia' a, 'wɔɔ 'o -jei" -wɛ- 'bode.

19 'Kaa Kea 'a nyʊ deɔɔsɔn se kan' ni, ɛ -kɔ' -gbu" 'a -gban -je -teea -mɛ niɛ -sisi' ke. Wlu -cɔɔa' 'bo ɛ -kwli" ɛ, ɛ ka : Tʊ"bo juo ɛɛ' 'ce 'mɛ 'de nyʊ "klu, 'de nyɔ -ɔ -na -ɔ -niɛ Tʊ"bo 'a nyɔ ɛ, -mɛ -mɔ ke deɔaʊn 'je i -seea' -o.

20 -In -gbɔn 'nɔ, 'de -gbu" klaa" 'di ɛ, "tiedi 'a kpe -tuu"-tuu -ni 'e, 'sanitiei ke 'weitiei 'a 'sʊ se 'e ni-, tutiei ke metiei ni 'e 'mɛ -ke. Jri' -ni 'e nyɔ 'ɔ po "kpaɛ' fle-, jri' -ni 'e nyɔ ɔ po "kpaɛ' 'wɔ "o 'wɔ -wɛɛ -i -bɛɛ' -i -je -flen" kɔn.

21 Deɔaʊn -ɛɛ -ti' 'ma 'tmva -bo nyɔ tɛɛn ɛ o ɛ, -mɛ ɔɔ muɛ "tiei -ji -niɑ 'o bae' kpa ka niɑ', de-nʊɛ' ɔ -te ɔɔ' jei 'a -tea'. ɔ 'bleɛ nʊɔdɔbo 'de ɔ 'kwa -wɛɛ ɔ -te di 'dɔɛ nva 'a kein "ke.

22 -In -bo -koa" i-saan" 'a 'tʊn nʊ-ti o 'kpa a. De -ʊn -jea i -pɔn ɛ, ɛmɛ

-ni 'israea' o, Kea -kwli" -tea' o, nyu 'a -ti' kmaa' o, pæ 'a blua' o, ε ke nyu -υυα -gbææa' Ty"bo 'de pæe -cæen' 'bn ke-

²³ Dı -ı sea 'de 'ble ε, -ın -fuun ıa' dı tu nya. -In -je kan' 'mε ıa' dı tu 'a se -cæa' "jru "kpei- po.

²⁴ Nyɔ -ɔɔ nva Kea 'a dbo -mɔ ke nyu 'bo -cæe', dε -jε ɔ 'jea nu ε, εmε -nı ɔ 'je 'di wɔn nmo 'de nyu -wee' -pee -wæe ɔ 'je nyu dε tɔɔ ka juo, 'de ɔ 'je pæe "wɔin 'bæe-.

²⁵ Nyu -υυα -tea' ɔɔ' wlu -ti' -kɔ woi ε, ɔ -sa υυpu kplın 'kwa i 'de ku peee 'bn. -Bo ɔɔ sea kan' nu -mε ɔ tba Kea tɔ' 'i. Kea 'beee' ε 'je ε nu -wæe υυ 'je kplın fai" poo-, 'de υυ 'je tɔ' -ti juo-.

²⁶ Emε -εε muε nva' -wæe ka υυ -sia' -jei" ε, 'je ε juo-, -wæe υυ 'je 'e -sion ɔ -sebeε 'di 'wlu. -Sion ɔ -sebeε mε -ε -kpuu υυpu, εmε -ti υυα 'je ɔ wɔn, -wæe υυα nu ɔɔ' 'tun nu-ti.

3

De'boɔ -sɔn ɔ juo'ın

¹ -Ma -jee', de 'boɔ -sɔn 'di ε, nɔ" saın -a mu 'e nyu "jru nıa'.

² Nyıɔpu a muε υυα' 'su 'a 'dɔe i -puan', υυα muε 'wei 'a -ti' kmaa', υυα muε υυα' -cε" wɔn kua', -wæe υυ 'je υυα' -cεi" 'bæe-. Uυa muε Kea 'a 'nyu dooa', υυ se υυ "bo -wi" wɔn 'jei, -bo nyɔ nu υυpu 'dɔe "jrii ε, υυ se ɔ 'sε poi, υυ se kpuı" -teedt 'a ni' -te' i,

³ υυα muε nyu sı-tı "kpei bla 'a, υυ se υυpu 'a -cε" "wɔin 'bæei, υυα muε nyu wɔn "kpei- kmaa' -wæe υυ 'je υυpu -cruun" "jrii nu, υυα muε dı 'dɔe 'bn 'nyea'.

⁴ Uυa muε nyu -ti' "kpei 'nıa' -wæe υυ 'je υυpu bu 'de -sa. Uυa muε "jru kua' -wæe υυ 'je υυα' 'tun nu-tı nu. -Cεi" 'bææa' a muε 'de υυpu 'bn "jia', υυα muε υυα' 'tun nuđı 'a -ti' kmaa' ε 'je Kea -sii.

⁵ Uυa muε Kea -kwli" -tevn 'a kplın nva', 'kaa "ikmaa' -ε -wluva 'e Kea -kwli" -tea' 'bn se 'e υυpu 'a 'kmu 'bn ni. Uυa' nyu tu ε, υυ ke -ın -seea' i.

⁶ Nyu jru' -nı 'e υυpu "klu -wæe -υυα -puɔn 'e 'nynukpae' -υυ sea 'di-ikuu o -gbi" 'dii, 'de -υυα -blee' υυpu wε-ε" o, -wæe υυ 'je 'o υυpu 'a wlu 'de bla. Uυa' 'nynukpae' tu ε, υυ nıε "ı υυ 'je wlu dee 'wɔn jeejee. Desavn nva' 'bleε υυpu kuɔn 'bn, υυ nıε "ı nyu 'e υυpu 'sni -tu" jeejee. Uυa' 'tunnu dı mı -ıa po υυpu -je o.

⁷ 'De εε' -ti' 'bn υυα 'cıan dı 'mε -cıan -cıaın"-, 'kaa υυ se tɔ' -ti juo due'.

⁸⁻⁹ Uυa' nyu tu ε, υυα -teε tɔ' -ti -ti' -kɔ woi, υυ se ε "ı nı υυ 'ju 'wɔɔn-, dε-nuε' υυα' tɔ' nynıε "jrii, -wæe υυα' 'wɔn 'e dı -wee' 'dei 'bode. Uυ se Kea -kwli" -tea' 'bæe-. 'Kaa υυ se -ta -tɔɔn' nynii, dε-nuε' ka υυα' nyu detɔɔsun sea 'de bla ka nı ε, nyu -wee' a muε kan' 'jea', 'kamɔ Sanεsı ke Sambresı -te' Moısı 'a wlu -ti' -kɔ woi teın".

'Sni -tu" wlu

¹⁰ 'De -mɔ ε, Timote, dı 'ın tɔɔa -bn ε, -ın -juı'. -In -je 'ma nasɔn 'mε. De 'ın nıa "ı 'ın 'jea nu 'de 'ma 'kmu 'bn ε, -ın -juε'. -In sie 'ma Kea -kwli" -tea' o, 'ma pæe "wɔin 'bææa' o, 'ma nyu 'a -ti' kmaa' "jriε- o 'mε, ε ke 'ma nai" 'blea' ke-

¹¹ -Ta nyıɔpu a -tuu" 'a 'bn 'kle, -wæe 'ın 'jea 'ma -cε" wɔn ε, -ın -je εε' -ta 'mε. Dı "klein nyu nva 'bn "jrii 'bo Antıɔsı ke Ikɔnı ke Litrı ε, -ın -juı', 'kle 'a kpe -jewε- 'ın se 'bn jii ε- ? 'Kaa Ty"bo mɔ -sie 'bn o 'de ı -wee' 'kwa.

¹² -Ma -jee', nyu -υυ -nıa "ı -υυ -jea 'e Kea "jri 'dei nmoɔ -wæe -υυ -ke Sesi Klisı 'jea "ı "sii ε, υυα muε υυα' -cε" wɔn 'jea' see.

¹³ 'Kaa 'diwɔnyıbn ke nyu 'srεıpuɔbn-wı" a muε desavn nva', υυ 'je "jru o muu -cruɔn'. Uυa muε nyu jru' 'maa' ka υυα' -cε" "ma a.

¹⁴ -Mɔ 'ja a, dı -ın -cıan a, -ın -te' 'e ı 'dei -sisi'. Nyu -υυ 'bn -ın -cıan ıa' dı tu ε, -ın -juuo υυpu 'mε, εmε -ti ka dı υυ 'tmva nıa tɔ', -ın -je kan'.

¹⁵ Dε -tba' 'e -ma -saan" nɔ" ε, -ın -juo Kea 'a wlu -ı -cııa' 'mε. ıa' wlu tu 'bæe- ı 'je nyɔ tɔ'dı po, -wæe -bo ɔ 'je Sesi Klisı 'a -ti' tɔ' 'bn ε, 'de ɔ 'je 'pu.

16 Wlu "klein Kea nia "i -t -jea 'crue umi e jii 'de ee' -Suu 'un -wee e 'na nyio 'cru 'de ee' 'sbe 'di. Emē -ti i ni nyu tō' -ti tōō ka, -wee i 'je e nu 'de nyio 'je desavn "i juo-, umi -je nyu kpln 'kwa i-sa, umi -je e nu -wee nyu 'je 'e Kea "jri 'dei nmōōa' 'cian.

17 -Wee nyō -ōō nva Kea 'a dbo 'je tō'di ni, 'de o 'je di 'dōe 'a "kwli -wee' 'a nu ka juo-.

4

1 De -ee -cie 'ma cria 'de -un -pee -ta, e ni 'bo Kea ke Sesi Klisi "juoi -o. Ōmō -ōō mu jia' -wee -ō -je 'kmōnōn ke 'mēn 'a 'pee 'je -wee -ō -je 'nyū 'wlv.

2 'De ee' -ti' 'un e, -in -tmv Kea 'a wlu -in -duo" 'kpi 'un : -Bo nō" ni -un -kwa o, -bo nō" se -un 'kwa ni o, -in -te Kea 'a wlu 'tmva 'a kein"ke. -In -tmv e 'e nyu -pee -wee vū 'je vva' dīsaīn "i juo-. -In -sa nyu kpln 'kwa i, -in -kuu nyu 'a di i. De "o de -ma mua nyu tōōa' a, -in -bēē' pēe "wōin -cōōn',

3 de-nue' nō" jre' -ee mu nynia', -wee nyiōpū- se tō' -ti 'a wlu doin" o poi, 'kaa vva' pēe a muē 'svan' 'de di -ia "dia vva 'jea 'a -ti' 'un. Emē -ee muē nva' -wee vū 'je nyu detōōn -tuu"-tuu "jrui 'kiun- -wee vū 'je vūpū di -nmōōa 'e vū dein" 'dii tōō-.

4 Ūva muē tō' -ti 'kpu "i tooa' -wee vū 'je 'e si ke "i poo-ti o "biie-.

5 'Kaa -mō 'ja a, -in -juo -ma -ce" 'e ka 'de di -wee' 'un, -in -bēē' 'kle "wōin. Dbo -pōia" Kea 'a -ti' 'tmvi 'jea nu e, emē -in -je nu. -In nu -ma dbo ka -cōōn' ka-.

Pōō 'a "kpei -ti

6 'De -bo e -tu" 'mō e, -mē 'mō nūe 'sraade o sese, 'de 'ma mu nō" 'kūvan- i wē.

7 'In -fōn tv 'mē ka -cōōn' ka. 'In -cra' plea' "jru -wē-. 'In kpu e Sesi 'a -ti' -kwli" -tea' i.

8 De -tba' 'e -stanwī 'di e, tv 'a "jru 'in kpa a, ee' -kei" 'in 'jea 'je mē 'ma "jriē- nū -pūn". Eē' -kei" tu mē -nū tv"bofan. Eē' 'fan tu e, nyu -vū -sreai", vūpū o 'je e "nyū. -Sōnti oō mua de jia' a, -mē oō mu e 'un "nyūa',

de-nue' oōō -ōō -je nyu 'a 'pee 'je 'de "isrea' 'un. E se 'ma 'sv mō o 'je e "nyū nū-, 'kaa nyu "klein oō' deji -ti 'a 'tun nūa 'e pēe o e, oō mu e vūpū "nyūa' -ke.

De'boōwlu

9 -In -kpuvūn -ma -ce" i, -in ji, -in -je 'un jēē -tōō"-,

10 de-nue' Demasi 'bo 'un 'e, 'de 'kmv "kpeidi -nūa -stanwī 'di 'a -ti', e je Kea 'a -ti' -sii. Ō muē Tesaloniki. Klesan foo" 'sv muē 'e Galasiblvā "kpei, Titū muē 'e Damasiblvā "kpei -ke.

11 Luikū 'a 'sv mō -ke 'ma -a -nū 'nō. -Bo -ma sea ji e, -mē -in -ke Makū ji, de-nue' dbo 'ma nva -ta, o 'bēē- o 'je 'un sūn o po.

12 'In dboē Tisikū 'de Efēsi.

13 -Bo -ma sea ji e, -mē -ja 'un 'ma "bai -tōōn, 'in siē 'e Kapusū o -gbu" 'bo Troasi, e ke 'ma 'sbū ke-. -In -bo 'ma 'sbēwīn 'in 'cria "kpei- nū o "mae.

14 Alesandri -ōō bla nūe o nūe 'un dīsaīn -tuu"-tuu "jrui. Dū o nva 'mva- Tv"bo 'a -ce" 'kpa -je o ia' -kei" -sa.

15 -Mō -tu" -ma -ce" 'e -ti' -ke 'de oō' -ti' 'un, de-nue' wlu -aa -tmva, nyō -ō -je e -gbee' wōi -sa -ō -je o -sii, o se nū-.

16 -Ta nyu -saa "i vū kpu a 'un -wee 'ma 'tmva 'ma -ce" 'e "kpei -ti e, nyō jro' se ji, o se 'un sūn o po, nyū -wee' 'bo 'un 'e. De vū nva 'mva- 'in se e "i nū Kea 'je e -sro' 'bo vūpū "jru.

17 'Kaa 'in se due' nū-, Tv"bo 'a -ce" 'kpa mō -te 'un 'dei -wee -e -nyū" 'un 'kpi -wee 'in 'je Kea 'a -ti' -wee' 'tmv 'de nyu "klein -vū -wlvā 'blvū -wee' 'dii vū 'je e 'wōn. E siē de-saan" ka -plaa 'je 'un kpu 'de-, 'kaa 'in 'pūv 'bo e wōin".

18 Tv"bo a muē 'un -seia' 'bo di "klein nyu nūa "i vū 'jea 'un "jrui nū -wee' wōin". Eē muē nva' -wee 'in 'je 'pū see, -wee 'in 'je Tv"bo 'a kēema' -kwlv 'nūa 'e javn 'di "jriē- 'jee-. Eē' Tv"bo tu mē -ee 'nyū 'je "i 'bē jeejee. 'Kamō e 'je nū !

Jewlu-

¹⁹ -In -nyniia 'ma 'jewlu 'de Prisilu ke Akilası -pee, 'mo -je Onesifoo 'a -gbu" -son nyu -ke.

²⁰ Erastı sie 'o Korentı. 'In sie Trofimı 'bo Mile, de-nue' oo' "jru -a -bai'.

²¹ -In -kpoun -ma -ce" i -wee dee 'a ji no" 'je 'e nya sie 'su -ın -je ji.

Ebilisı ke Pudansı ke Linsı ke Klodia 'na uupu -je -ın. -Aa de'di -wi" -nıa 'no uu -wee' 'na uupu -je -ın -ke.

²² Kea sie -ın o ! Ee' "diwan kpun aopu !

'Sbε Poo pooa Titu -jei" ε

Jewlu-

1 'Mɔ Poo, 'mɔ -nɪa Kea 'a dbonvi -wεε Sesi Klisi dboa, 'sbε 'ma 'cria -ta, -mɔ Titu -mɔ -bleε. Kea -te' 'o 'bn -wεε nyu ε -sa 'e nyu "klu 'in 'je uba' Kea -kwli" -tea' ikuu, 'de ub 'je dɪ -cεen'- Kea nɪε "i nyu 'jea nu juo-.

2 Tein" sese, Kea 'bleεε 'dii, ε 'je nyu 'kmɔnɪa' -sea' -kwε -ta 'ble "nyɪ, 'kamɔ ε nɪε "i ε 'je ε nu -mε 'kmɔ se nuubε ke. Kea 'a dɪ sɪ, εmε -tɪ εε' wlu ε cεan -tie" ε, εε muε nva' see.

3 Nɔ" ε -tua" -wεε nyu 'je ε juo-, ε nyɪnɪ' -wε-, εmε -tɪ Kea -ε -nɪa -aa 'Pɔvi ε, ε -tu" 'bn εε' wlu tu 'kwa -wεε 'ma 'tmɔ ε.

4 -Mɔ Titu, -bo 'ma sea -bn ja -gbun' ε, ka 'ma 'wlvb-ju nɪa, 'ka -in -nɪ, 'de -in -ke 'ma -a -nɪε dε due' 'de Sesi 'a -tɪ tɔ' 'bn 'je 'a 'bn.

-A "Bo Kea ke -aa 'Pɔvi Sesi Klisi 'nyɪ -bn 'saa ke pεε 'a blua' ke.

Dbo -ε -teea Titu kwa 'de Kletɪ-blva "kpei ε

5 Dεε-tɪ 'in sia -bn 'de Kretɪ-blva "kpei ε, εmε -nɪ dɪ -ɪ sea "i -kwε- ke 'demu ε, umɪ -in -jei" -kɔ', 'de ka 'in 'tmɔ ε 'de -bn -pee sese ε, -in nu kan', εmε -nɪ : -In -je 'o nyuboa -te' -kwleε 'dii due 'due -wεε ub 'je Kea -gbi -je o po.

6 Nyɔ -ma mua Kea -gbu "jru kpɔ' i -tea' a, ɔ 'bo -kɔ -pɔn" nɪε, ɔ 'je 'nyɔ due' 'ble, ɔɔ' "nynuu- 'je Sesi 'a -tɪ tɔ' 'bn 'je. Uba' 'kmɔ 'bo -flankaan nɪε -wεε nyu je ubub -tɪ "kpei -tuu" 'de dεsavɪn 'a -tɪ 'bn 'de ub 'je nyu wɔn 'je.

7 ɔɔ' jei tu ε, Kea 'a dbo -teεε ɔ kwa, 'de εε' -tɪ 'bn ε, ɔ se -kɔ -pɔn" nɪ, ɔ se ɔɔ' -cεi" 'bεεi, ɔ 'bo 'cεn 'bleεε, ɔ 'bo nmɔ "jru pɔεε, ɔɔ' sɔn 'bo i "feεε, 'wεi 'a 'tɔn 'bo ɔ 'bn nɪε,

8 'kaa ɔ 'je nyiɔ nɪ-, -wεε ɔ 'je 'dɔε 'a "dia 'je. 'De ɔ 'je tɔ'di nɪ, ɔ 'je

'isrε, ɔ 'je Kea 'a -tɪ' kma, ɔ 'je ɔɔ' -cε" "wɔin 'bεε-.

9 ɔ juo tɔ' -tɪ 'a wlu -wεε ka -a -tɔε nyu ε, ɔ 'je ε o -si' kan', 'de ɔ 'je Kea -gbu 'a dɪ i kuu-. 'De nyu -uba -saa nyu 'a "jru -jei" ε, ka dε ub nva sea "jrii nmɔ ɔɔ muε toa' 'de nyu dεtɔɔsɔn -cεεn' 'bn.

10 Dεε-tɪ 'in 'da kan' a, εmε -nɪ nyu -tuu"-tuu -nɪ 'de Suifɔ-wi" -ub -jea Sesi 'a -tɪ' tɔ' 'bn "klu -ub -ku "jru -wεε -uba -saa nyu 'a "jru -jei" 'de uba' wlvusɔn 'bn.

11 Uba' nyu tu ε, uba' wɔn 'je "mu -o, dε-nubε' nyu -jea Sesi 'a -tɪ' tɔ' 'bn ub ke uba' -gbu" -sɔnyu -wee' "klein uba "maa 'de uba' nyu dεtɔɔsɔn 'bn. Dɪ -ɪa -dbaa' nyu -tɪn' "i ε, umɪ uba tɔɔ nyu. Dɪ "klein uba nva 'mva-, uba nuɪ' -wεε ub 'je nyu "jru i dɪ, 'de ub 'je 'wεi 'je.

12 Uba' -cε" 'kpa 'a dε "ijuoi jɔɔ' -wlu ka, ɔ 'naa : Kletɪ-kɔbn, sɪ 'tmva 'a 'sɔ mε -εε "dia uba 'je jeejee. 'Diwɔnyɪnɪbn -nu, ka ub 'jea nu -wεε -bo ub 'je dε ub dɪ, 'de ub 'jea "kwli sɔn "kpei- po ε, εε' 'sɔ uba -pɔn i.

13 Dε ɔ 'tmva 'de ubub 'a -tɪ' 'bn ε, ε nɪε tɔ' -o. εmε -tɪ -in -je ubub "bli -cε' ka -cɔɔn' ka, -wεε uba' tɔ' 'je 'e Kea 'a dɪ -cεen' -a -tɔɔa nyu "kpei "biie-.

14 Ub 'bo Suifɔ-wi" 'a wlu 'de -siεε, dε-nubε' ɪ -kɔ' "nɪa. 'De ub 'bo nyiɔ' ɔ kε' wɔn 'jee. Dɪ uba 'daa- -gban' ub 'na Kea 'na dɪ sea' 'pepe nɪ ε, nyɔ 'bo ɪ "i blaa a, 'kaa Kea mε se kan' 'da. Nyu -na -ub se 'o tɔ' -tɪ 'de blai ε, 'de ubub 'bn mɔ ɪa' kε' tu 'wlv.

15 Nyu -nɪa 'pepe ε, uba -gbubn dɪ -wee' "klein 'pepenɪ jriε ja, 'kaa nyu -uba tɔ' nyɪnɪa "jrii ε, dε "o dε jre' se 'pepe nɪ 'de ubub "jri 'de. Ub se ε "i nɪ ub 'je tɔ' -tɪ wɔn 'je, -wεε kplɪn fai" poo-tɪ, dε-nubε' uba' tɔ' ke uba' pεε "cruan- "i, ub se 'dɔε ke savɪn 'a "kpei -seea' ka juo 'bode.

16 Kea 'a 'nyɪnɪ 'pεn 'de ub 'wɔn i, 'kaa uba' nuubɪ tɔε Kea 'kpɔ "i. Uba' nyu tu ε, ub se -tɪ' o po ka nɪ-. Uba nyaa Kea i, uba' 'je nyu wɔn, ub se dε 'dɔε nva' 'bεε- mɔ "pɪ.

2

De Titu 'jea nyv tɔɔ ɛ

¹ 'De -mɔ ɛ, Titu, dɪ "klein -ma mua nyv tɔɔa' a, ɪ 'je nyv dɛtɔɔsɔn -cɛɛn'-'ɔn 'wlv -wɛɛ ka Kea nɪa "i nyv 'jea nɪ ɛ, ʊv 'je ɛ juo-.

² -In -tmɔv' nyv -cɔvɔn'-wi" -wɛɛ ʊv 'je "i kɔvɔn, ʊv 'bo dɛ "o dɛ "ni 'di -siie, ʊv 'bo nmɔ "jru pɔɛ -wɛɛ ʊv 'je wɔn 'je ka nɪ-. ʊv nɪ tɔ'di, ʊv juo- ʊvɔa' -cɛ" 'ɛ ka, -wɛɛ ʊv 'je Kea -kwlv" -te' -gblein', ʊv 'je nyv 'a -ti' kma 'de pɛɛ 'dɔɛ 'ɔn, 'de -bo nyv -tu" ʊvɔv 'kle, ʊv 'je 'kɔv 'ble 'de ʊv 'je pɛɛ "wɔin 'bɛɛ-.

³ 'Nynɔkpaɛ' -ʊv -kpa nyv -cɔvɔn' ɛ, -ɪn -tmɔv' ʊvɔv -wɛɛ ʊv 'je kɔlvɔn -cɛɛn' nɪ -ke. Ka nyv -ʊvɔa pleea Kea nɪa, 'kamɔ ʊv 'je nɪ-. ʊv 'bo nyv 'a 'nynɪ dooa 'sɪ ʊv 'bo 'ɔn -siie-. ʊv 'bo nmɔ "jru pɔɛ. De -jɛ ʊv 'jea nɪ ɛ, ɛmɛ -nɪ ʊv 'je nyv kɔlvɔn 'dɔɛ tɔɔ-.

⁴ -Bo ʊv nɪ kan' a, -mɛ ʊv 'beɛɛ' ʊv 'je 'nynɔkpaɛ' -tɔɛ 'sɪnɪ -tu", -wɛɛ 'nynɔkpaɛ' -tɔɛ -nɪa 'mɔvɔa- ʊv 'je ʊvɔa' kvan-wi" ke "nynuu 'a -ti' kma-,

⁵ ʊv 'je "i kɔvɔn, 'de ʊv 'bo 'nynɪadɛ nɪvɛ. ʊv 'je ʊvɔa' -gbu" -sɔndbo 'a -ti' -tu" ka -cɔvɔn' ka, ʊv 'je "jru ja jaa 'de ʊvɔa' kvan-wi" -pee. -Bo ɛ nɪ kan' -mɔ ɛ, -mɛ nyɪɔvɔv se Kea 'a wlv -flɛɛn i.

⁶ -In -tɔɔ -kooa" mɪ" -wi" dɛ -ke, -wɛɛ ʊv 'je "i kɔvɔn-.

⁷ 'De dɛ -ma -cɛ" 'kpa 'jea nɪ ɛ, ɛmɛ -nɪ 'de dɛ "o dɛ -wɛɛ" "klein 'ɔn ɛ, -ɪn -to kɔlvɔn 'dɔɛ -wɛɛ ʊv 'je 'o -ma -kɔ 'de bla. -Bo -ma sea nyv dɛ tɔɔ ɛ, -ɪn nɪ ɛ 'de "i kɔvɔn 'a 'ɔn, -ɪn -bo -ma cɔvɔn' i -pɔɛn.

⁸ Dɪ -ma mua 'tmɔvɔa' a, ɪ 'je tɔ' -tɪ nɪ, ɪ 'bo -kɔ -pɔvɔn" nɪɛ, -wɛɛ -aa tɔnyv 'je -kɔ jɛɛ' 'je 'de -a -pɔvɔn". 'De -tɪn' 'je ʊvɔv "i 'dbaa, ʊvɔa' wɔn 'je "mu 'de -aa -tɪ' 'ɔn.

⁹ Nyv -ʊvɔa nɪvɔa nyv "juɔi ɛ, -ɪn -tmɔv' ʊvɔv -wɛɛ ʊv 'je ʊvɔa' 'blevɔn wɔn 'je 'de dɛ "o dɛ -wɛɛ" "klein 'ɔn. ʊv 'je 'de ʊvɔv "jɪ 'dei nmɔɔ-. ʊv ke ʊvɔa' 'blevɔn 'bo ba o -too' ɛ.

¹⁰ ʊv 'bo ʊvɔa' dɛ jɛɛ' "jɪiɛ, 'kaa dɛ -jɛ ʊv 'jea nɪ ɛ, ɛmɛ -nɪ ʊv 'je kɔlvɔn 'dɔɛ nɪ jeejee 'de ʊvɔa' 'blevɔn 'a pɛɛ

'je blu 'de ʊvɔa' -tɪ' 'ɔn, -wɛɛ ka "o ka ɛ 'je ɛ nɪ ɛ, Kea -ɛ -nɪa -aa 'Pɔvɪ ɛɛ' -tɪ' 'je dɛwɔn nɪ-.

'Saavn Kea nɪv 'jɪi ɛ

¹¹ De 'ɪn 'wlvɔa 'tmɔvɔa' 'mɔvɔa- Kea 'a -cɛ" -jee nɪ, dɛ-nɪvɛ' Kea 'a 'saavn ɛ nɪvɔa, ɛ pɔɛ "jɪi "kpaɛ' -wɛɛ nyv -wee' 'je 'pɔv.

¹² ɛɛ' 'saavn -ɛ pɔa "jɪi "kpaɛ' -nɛ ɛ, dɛ ɛɛ tɔɔa -avn ɛ, ɛmɛ -nɪ -a -je -maa' -te' Kea 'a nɪ' o 'bɔ, -a -je 'kmɔ "kpeidɪ 'a feeɛ' i'wlvɔa-tɪ 'bɔ, -wɛɛ -bo -a -nɪ 'kmɔ 'de -sɪanwɪ 'di ɛ, -a -je tɔ'di nɪ-, -a -je Kea 'a -kwlvɔtɪ nɪ, -wɛɛ -a -je ɛɛ' nɪ' -te'.

¹³ 'Kamɔ -a -je nɪ mamav 'sɪ 'mɔvɔa -sɔn -aa fua -wɛɛ -a tba tɔ' "i 'je nynɪ. 'De ɛɛ' -sɔn' tu 'di mɔ Sesi Klisɪ -ɔ -nɪa -aa Kea klaa" 'de -ɔ -nɪa -aa 'Pɔvɪ a mu 'nynɪ 'wlvɔa' 'de "ikmaa' 'ɔn.

¹⁴ ɔmɔ -to 'e ɔɔ' -cɛ" 'de -aa -teɪn -wɛɛ -ɔ -je -avn seie 'de dɛsavn -wee' 'kwa. ɔ 'wlvɛ -aa dɪsavn "kpei 'de -a -je ɔɔ' 'cɛ nɪ, -wɛɛ -a -je dɪ 'dɔɛ nɪa 'a 'kɔv 'ble.

¹⁵ Dɪ -ɪn -jea nyv 'tmɔv ɛ, ɪmɪ -nao. -In -kuu ʊvɔv 'a dɪ i. -Bo nyv nɪ "bli-cɛdɪ ɛ, -ɪn -cɛ" ɔ "bli, -ɪn -sɔɔ fɛn'. -In -duo" "ikmaa' -wee' Kea "nyɪa -ɔn 'ɔn -ɪn -je ɛɛ' dɔv tu nɪ. -In -bo 'wɔvɔɛn nyv 'bo -ɔn wɔin -flɪɛn.

3

Kea 'a -jei" naavn-

¹ 'Bo -mɛ 'de ɛ, -ɪn -poo ʊv -tɪ' -kwlv o -wɛɛ ʊv 'je nyv -tea nyv "jru kɔv' i wɔn 'je -wɛɛ ʊv 'je ʊvɔv 'a nɪ' -te'. -In -tmɔv' ʊvɔv ke'wlvɛ 'de ʊv 'je dɪ 'dɔɛ nɪa 'a keɪn"ke -te 'de dɛ "o dɛ -wee' 'ɔn.

² ʊv 'bo nyv "o nyv jɪɔ' -cree" ɛ, ʊv 'bo -cɛa' i -pɔɛn, ʊv nɪ nyɪɔ. Ka ʊv nɪa kupeeɛ' nyv ɛ, ʊv 'je ɛ to jeejee 'de nyv -wee' -pee.

³ ʊv 'beɛɛ' ʊv 'je ɛ nɪ, dɛ-nɪvɛ' -apɔ mɔ -ke ɛ, teɪn" ɛ, -a se tɔ'di nɪ-. -Aa' 'je Kea wɔn, -a -sɪɛ 'kwlvɔa' -de-, -aa 'tɔv nɪ-tɪ 'bleɛ -a kɔvɔn 'ɔn, dɛ 'ɛ "jɪiɪtɪan' mɛ -ɛɛ "dia -aa -je 'de-, -a -pɔdɛi" -wi" 'a 'bleedɪ a pɔoa -a pɛɛ "i. -Apɔ -jɔ -nɪa 'ɔn 'nyɛ ka a, -apɔ mɔ -ɔɔ 'sɔ 'nyɛ ba 'ɔn.

4 'Kaa -sontu -aa 'Pvui Kea -ε -kma nyu -wee' 'a -tu' εε' 'diwonmoo' poa "jri "kpaε' 'su ε, ε 'pvu- -avn -ε 'de desavn 'kwa.

5 ε se 'de -aa nvdv 'a "isre-tu 'vn mō ε 'pvu- -avn nu-, 'kaa ε 'jee -aa wee- -wee ε 'wlv -aa dısaın "kpei, 'de -a -wlv 'wlvā' dee-. εε' -Suu mε -nve' -wee -aa 'kmv po -gbōdee "ni.

6 Sesi Klisu -ō -nıa -aa 'Pvui ε, 'de o 'vn mō ε cεen-, -wee ε dbaa εε' -Suu 'de -a "kpei, ka "ni a dba -wee εε -sia' i ε.

7 Ka Kea nva -aa 'saavn "jrii nvsın -wee ε -sa -a -tu' "kpei, 'kamō -nao. ε nu εε' dε tu 'mε -wee 'kmvıa' -sea' -kwe -ta 'ble, ε 'je -aa 'ken nu-, ka -a tba ε tō' "i see ε.

8 εε' wlv tu nıe tō' -tu -o, ε nıe -kwlı" -te' ka. 'In nıe "i, -bo -ma sea wlv -ne 'tmv ε, -ın -je ε "kpei- 'nye ka -cōn' ka, -wee nyv -jea Kea 'a -tu' tō' 'vn ε, sv 'je vva' -ce" i kpvun-, 'de sv 'je 'dōe nu. Dı -jı -nmōa "jrii -wee -ıa nva nyıōpv 'dōe "jrii ε, ııı -nao.

9 'Kaa ka Suıfv-wı" 'a "ji nva "ıtbaasın εε' -cea' ke ke' wōn 'je -tu 'a ba o -tooa' ke, -mı nıe foo" 'vndı -o, ıa' nu nyv 'dōe "jrii. -In -bo ı o 'kpaā'.

10 Nyō -ōō -nve -wee nyıōpv a -seea' i ε, -ın -sōō fen' kpe due'. -Bo o se ε "i nu -wee o 'je -ma wlv doın" o po ε, -mε -ın -sōō fen' ke'wle. -Bo o se ε "i nu -wee o 'je oō' kplın fai" poo ε, -mε -ın poo o sın i, -ma -tu' 'bo oō' -tu' 'vn nıe.

11 -Ma -jee', oō' jei tu se ε "i nu o 'je oō' desavn "i juo -wee tō' -tu 'a -je o "biie. Oō' -ce" 'kpa 'a dısaın mı -wlv oō' 'pee.

Tuowlu-

12 -Bo 'ın se Ateması dbo 'de -vn o ε, -mε Tısikı 'ma mu dboa'. Nyv 'sōōn -nıa 'mva-, -bo -ın -je svpv 'a due' "jriε- ε, -mε -ın -too"- -wee -ın -je 'vn jεε- 'bo Nikopolıı, dε-nve' 'bomō 'ma mu nıa' mamav 'sv dee 'a ji nō" 'e -si'.

13 -In -tu" ke' juoi Senası ke Apolōıı "jriε-, -ın -nmae vva' 'dvva' mudı -wee' "klein, -wee dε "o dε jre' 'bo svpv 'kwa -pōen.

14 ε 'bo -ma 'sv 'a nvdvbo nıe, -ın -tmvıv' -aa de 'di-wı" -wee sv 'je nyv sın o poa' 'cıan' -ke. -Bo vva sea kan' nu, -wee vva sea nyv jrv' -tu' "kpei -sa a, -mε dı Kea 'a -jeı" naavn a nva, ııı vva nu.

15 Nyv "klein -sv -ke 'ma -a -nıa 'no ε, sv 'na svpv -je -vn. -Aa de'dı -wı" -sv -kma -aa -tu' 'de Sesi Klııı 'vn ε, 'mō -je svpv.

Kea 'a "diwan kpvıı ao -wee' "klein !

'Sbε Poo pooa Filemō -jei" ε

Jewlu-

¹ 'Mō Poo -o -nia -kaso 'di 'de Sesi Klisti 'a dbonu-ti 'un ke -aa de'di Timote ke, -apu -oo ja -mō Filemō 'jewlu-. -In -nie -aa -ti' kmai -o. -In -ke -aa beee sun o -wee -aa nu dbo due'.

² -Aa de 'dinyokpao' Apia o, Asipu -vu -ke -a -foan' Kea 'a -ti' 'a tu o, Kea 'a -jei" naavu -vua -kuan' "jrui 'de -in o -gbu" 'di o, -aa ja vu -wee' "klein 'jewlu -ke.

³ Kea -ε -nia -a "Bo ε, ε ke -aa Tu"bo Sesi Klisti po aopu "diwan -wee ε 'je aopu- pεe 'a blua' "nyu.

Filemō 'o nyu 'a -ti' kmaa' ke oo' de -kwli" -tea' ke

⁴ -Bo 'ma sea Kea bae ε, 'maa "mae"- -ma -ti' o. 'Ma poε 'ma Kea 'se- jeejee,

⁵ de-nue' de -in -jea Sesi 'a -ti' to' 'un -wee -in -kma Kea 'a -jei" naavu -wee' 'a -ti' ε, umi 'ma 'won 'de -ma -ti' 'un.

⁶ -Ma Sesi 'a -ti' to' 'un 'jea' -ε nue -wee -in -ke -a -nia de due' ε, emε 'ma -te' e Kea i -wee ε 'je ε nu 'de -in -je kplun -ceen' nu 'de nyu 'ji 'je, -wee ka "diwan kpan nyu -a naa Kea 'a -jei" ε, 'de vu 'je ε juo-. Emε -jee nu -wee Sesi 'a -ti' 'je nya mu.

⁷ To' -o, 'ma de 'di, -ma nyu 'a -ti' kmaa' poε 'un 'mua- pεe o, -wee ε kuu 'ma di i, de-nue' 'de -ma nuvdi 'a -ti' 'un ε, Kea 'a -jei" naavu 'a pεe jie ja.

De Poo -teea' Filemō i 'de Onesimu 'a -ti' 'un ε

⁸ -Je ε nia kan' -mō -wee Kea 'a nyu 'a -ti' kmaa' -mε nia 'de -in 'un ε, -mε 'un nie "i 'un 'je -un de jre' i -tee'-. 'De 'ma Klisti 'a dbonua' 'a -ti' 'un ε, 'un 'bεε- 'un 'je -un -klaan" "kpei -te' 'de-, -wee de -nia ka -coon' ka a, 'de -in -je ε nu.

⁹ 'Kaa 'mō Poo -kea" -o -nia 'de -kaso 'di 'de Sesi Klisti 'a -ti' 'un ka "o ka 'un 'je 'un ni ε, 'un se ε "inu 'un 'je -un -klaan" "kpei -te'. Ka -a -dbεεa a, emε -ti 'ma bae -un 'de wlu 'dōe 'un.

¹⁰ De 'ma -teea' -mii ε, ε nu 'de 'ma "ju jro' 'o -ti' 'un -o. O 'kpa 'ma "ju, ka o "bo nia, 'kamō 'un ni 'no -kaso 'di. "Ju -oo -ti' 'ma 'tmuva -un oo' 'nyu ni -nu Onesimu. [ε 'de mε -ni : O 'bleε nuvbo.]

¹¹ Tein" 'de ε, o se nuvbo 'ble 'bo -un -pun", 'kaa kaan ka la, o 'ble nuvbo 'mε, o se idooa 'de -in -ke 'ma -ti' 'un.

¹² Omō -o -nia 'ma too ε, 'ma po o -jei" -wee o 'je -un o de ji.

¹³ 'Nō -kaso 'di 'un nia 'de Sesi 'a -ti' 'un ε, 'un 'bεε- 'un 'je o i -te' 'no 'un -pun" 'de-, -wee o 'je 'un sun o po 'bo -ma -koi".

¹⁴ De 'un naa to' "kpei- 'de ε, emε -nao. 'Kaa 'un se ε "inu 'un 'je de jre' nu -bo ε se -ma 'tun nu-ti ni ε. 'un se ε "inu ke'wle, -wee 'un 'je -un klaan" -klan klaan" kpan 'de -in -je 'un de 'dōe "jrui nu. 'un nie "i, -bo -in -je 'un 'dōe "jrui nu ε, ε 'je 'e -ma -ce" 'kpa 'un 'wlu.

¹⁵ "Ko Onesimu ke -in -cuen "i 'de 'wi pla 'di, -wee o 'je 'bo -un -pun" de ji la 'bode ε- ? 'In se -mε o juo-.

¹⁶ ε se kuon mε o ni la 'bode ni-, 'kaa o nie dεwon, o je kuon -sii. O 'kpa -aa de'di, oo' -ti' kma -ceen'-. 'Kaa 'un 'je kan' 'mε, ka oo' ke' ε mua kmaa' 'de -un pεe o ε 'jea 'mō -sii ε, de-nue' oo nuve -un "juoi -wee o -te' 'o, 'de o 'kpa -ma de'di 'de Tu"bo 'un.

¹⁷ Emε -ti -bo -ma sea 'un -ma de'di -o -ke -ma nua Kea 'a dbo 'daa- 'ja a, -mε ka -in -jea 'un sun 'soon kpuun ε, -in -kpuun o sun 'soon kan'.

¹⁸ -Bo o nu -un de jre' "jrui 'de-, -wee o 'e -ma kpan 'bleε 'de ε, -mε -in -sro' ε 'bo 'un "jru.

¹⁹ 'Mō Poo, 'ma -ce" 'kpa -a -cru wlu -ne, -ma kpan "klein o 'blea, 'mō -oo mu ε -saa', 'de -mε 'kamō 'ma kpan -ε -nia -un "jru ε, 'un se ε "i ni 'un 'je -un εε' -ti' -kwlu o poo-. εε' kpan tu mε -ni -ma -ce" 'kpa 'a 'kmunia'.

²⁰ Kun, 'ma de'di, ka -in -ke 'ma -a -nia de due' 'de Tu"bo 'un ε, 'ma bae

-ʊn -ε, -ʊn -wɔn 'ʊn -kʊn kwa. -In nʊε
-wεε 'ma pεε 'je ja ji 'de Klisi 'ʊn.

²¹ 'In 'je kan' 'mε dʊ "klein 'ma
-teea' -mii -ta, -ma mu ʊ nʊa' see -ʊn
-je 'o -mɔ -tie" cɛn ke'wle, εmε -ε -tʊ'
'ma 'cɹʊa 'sbε -nε.

²² Δε 'ʊn 'jea -mii -tee' ke'wle ε,
εmε -nʊ -ʊn -nmae 'ma 'pɛn 'ʊn. 'ʊn
-tee' -kwɫʊ" ao ke 'ma -a muε 'jeea',
dε-nʊε' aoa baεε 'ma Kea jeejee.

Jewlu-

²³ Epafraʊ 'na ɔmɔ -je aopʊ. ɔ ke
'ma -a -nʊε -kaso 'di 'nɔ 'de Sesi Klisi
'a -tʊ' 'ʊn.

²⁴ Maki o, Aritaki o, Demasi o,
Luiki o, ʊʊ -wee' 'na ʊʊʊ -je aopʊ
-ke. ʊʊ ke 'ma -a nʊε dbo -tadue.

²⁵ Tʊ"bo Sesi Klisi sie aopʊ o -wεε
ao 'je 'saʊn 'je 'de ɔ 'kwa !

'Sbε -ε pōoa Eble-wi" -jei" ε

Kea cεen 'de εε' "Ju 'bn -wεε ε wlu
1 Tεin", Kea 'jea -a 'mīa -wi" -pee
wlu ε, εε' wlu 'kwajaaυn mυ ε jii 'bn
kpe -tuu"-tuu. Dī ε 'tmυa, ε 'tmυ ι
'de sυn -tuu"-tuu 'bn.

2 'Kaa 'de de'boωwι -nīa -sīan 'dī
ε, εε' "Ju mō ε jii 'bn -wεε ε wlu -a
-pee. Omō Kea cεen 'bn -wεε ε nυ
'kmυ. Omō ε -te' 'o -wεε -o -nī dī
-wee' "klein 'a jei.

3 Ka Kea nīa -sōn' ε, 'kamō o nī-
Kea 'a nīsυn -wee' "klein pōε "jri
'kpaε' 'de o 'bn. Omō -nī Kea 'a
-kooō' i. Oō' wlu 'a 'ikmaa' mε -kpyōn'
'kmυ i. O -kōa' nyiō 'o dīsaīn 'a -kwε
-dbo "i 'sυ ε, o mυε 'e jaυn 'dī -wεε o
-te' i 'de Kea -ε -nīa 'e dī -wee' "klein
"jru kpo 'o dianfō o.

Sesi nīε 'o Kea 'a "soa-wi" "jru kpo'

4 Ka Sesi nīa 'o "soa-wi" "jru kpo'
flifli ε, 'kamō oō' 'nynī nī 'o υba'
'nynī "jru kpo' -ke.

5 Wlu Kea 'tmυa 'de Sesi -pee, ε ka
:
-In -nīε 'ma "Ju -o, 'tn 'kpa -īn "Bo 'de
-sīanwī 'dī.

'De ε wlu' ka ke'wle ε 'naa :
'Ma mυε -bn "Bo nīa', -wεε -mō -je
'ma "Ju nī-.

Wlu -nīa 'mυa- ε se ε 'tmυ 'de εε' "sυ
'a due' -pee kpe due'.

6 'Kaa -ta Kea 'wōan εε' "i-saaju 'nō
'kmυ "kpei dbo-tī ε, ε 'naa :
εε' "sυ -wee' "klein 'je o "juoi -gbεε'-
-o.

7 Dε -tmυυa' 'de Kea 'a "soa-wi" 'a -tī'
'bn ε -mε ka :
ε -nυε' -wεε ka pōō' nīa, εε' "soa-wi"
nī kan', εmε -nīεi" -ke -wεε ka
nemυo nīa, υυ nī kan'.

8 'Kaa -bo ε -tu" εε' "Ju -mō ε, wlu -ε
-crυa' 'de oō' -tī' 'bn 'de Kea 'sbε 'dī
ε ka, ε 'na :

εmε -nīε Kea -o, εε' Tυ"boδε se
isōn-ta 'blei. ε se fai" pōo -ta
'blei. εε' nyυ 'blea' nīε "isrεa'
-sōn.

9 ε -kmai" "isrεdī 'a -tī', dī -īa dooa
Kea 'a ke' ε, -mī 'a dī tu a nyaa -mī
i. εmε -tī -ma Kea -te' -bn kpoi" 'bo
-ma 'bn 'bεεbn "jru kpo', 'de ε po -bn
"diwan -wee -īn 'dī cεn 'cna "kpei.

10 Wlu -crυa' 'de oō' -tī' 'bn ke'wle ε
'naa :
Tυ"bo, "i-saa nō" ε, εmε -nυ' 'blυa-,
'de ka jaυn 'a kpe -tia ι nīε -ma
sυn 'a nυbdī -o.

11 Ia' dī tu ε, ia mυε i soan', 'kaa ka
-mō -nīa, 'kamō -īn -nī. I -wee' "klein
a mυε pai" 'kpaε' ka 'bnpaadi a 'kpa
pai" ε.

12 -Ma mυ ι 'bnpōoa' ka nyō o pōoa
'bnpaade 'bn ε, -wεε ι 'je "jrii -kwε-
ka tae' a -kwεa "jrii ε, 'kaa ka -mō
-nīa, 'kamō -īn -nī. -Maa' pōo fai"
'nō 'kmυ. -Ma -sīn se -kwε -ta 'ble.

13 Wlu -ε -crυa' 'de oō' -tī' 'bn 'fō jrε'
o -ke ε, ε 'naa :
-In -te' i 'de 'ma dianfō o mamav
'sυ 'īn 'je -ma tūnyυ -ma bυ
-sōnku 'bn nυ.

Dī -tmυυa 'de Sesi 'a -tī' 'bn īmī -nao.
Kea se ι 'tmυ 'de εε' "sυ 'a due' -pee
kpe due'.

14 -Bo ε nī kan' -mō 'ee, -mε dε Kea 'a
"sυ -mυ nī 'bn 'ja a- ? Υυ nīε -sīi 'dōe
-o. Υba nυεε Kea "juoi. εε dbo υpyυ
'mε, -wεε υυ 'je nyυ -υυ -jea 'pυυa'
'je sυn o po.

2

1 -Je Sesi nīa klaa" kan' o -siia dī
-wee ε, -wεε Kea cεεan 'de o 'bn 'de
ε wlu a -a -pee ε, -mε dī -a -wōan 'de
oō' -tī' 'bn -a -je ia' -tī' -tu" ka -cōōn'
ka, -wεε -a -jī wōn 'je. -Bo -a nυ kan'
a, -mε -a se 'py-je "i -gbīa" i.

2 -A -je kan' 'mε Kea 'a wlu εε'
"soa-wi" jaa Moisi 'kwa tεin" ε, εε'
ke' kma'. Nyō "o nyō -blaa εε' wlu tu
wōin o 'je εε' -kei" 'mε.

3 'De -mε 'pūwlu -εε ke' kma -ε -sia
-je -saa "i ε, Tυ"bo 'a -cε" 'kpa ja, -bo
-a nυ εε' -tī' 'plυ 'bn 'ee, ka -a -je
Kea 'a 'pee wōin" 'pυsυn nυ ε- ? εε'
'pυυa' tu ε, Tυ"bo -tmυ εε' -tī' "i-saa
nō" -wεε nyυ -υυ -wōin -wī" -mυ 'jī
tō' 'bn -wεε υυ 'tmυ ι.

4 'De εε' nō" tu 'dī, wlu "klein υba
'tmυa, kī nīa tō' -tī ε, Kea to εε' sυn
'mε 'de jrii' ke dī klae" klae" υba nυa'

'bn, de-nue' e "nyi uupu ee' -Suu 'a
"ikmaa' due 'due ka ee' -ce" 'kpa nia
'i e.

Sesi -ja 'puva' -kwlo i

⁵ To' -o, 'kmu dee -ee mua nuva' 'de
nya -wee -ee -ti' -a -tmva', e se Kea 'a
"soa-wi" mu e 'je e "jru kpo' i -te' ni-.

⁶ E se kan' -mo ni-. Kea 'a -ne "Ju
mo -je 'kmu dee 'ble. Wlu -e -crua'
'de Kea 'sbe 'e 'fo jre' o ke 'da ka, e
'na :

Kea, de nyio -mo ni 'bn -wee ee po
oo' -ti' -kwlo o e- ? 'De "ju nyio
'wlv -mo 'ee, oo' 'nyu we-,
-wee -ma po -mo sun o e- ? E
"maa -apu nyio tai'. Emee Kea
-jea ee' de tu nu e, emee -nue'.

⁷ E bloo 'bloo 'de no" de-saan" 'di 'bo
ee' "su -son. 'Bo -me 'de e, e kpa oo'
'nyu "jei -wee e nu o keema' 'bn 'de
oo 'wlv nyu.

⁸ Emee -te' o di -wee' "klein kwa. Emee
-nue' -wee di -wee' "klein a jaa "jru
ja 'de o -pee.

'De de -je Kea 'jea 'o sie -wee -e sea
"jru ja jaai 'de o -pee, -me se ni-. 'De
ka -jo di -wee' "klein 'jea "jru ja jaa
'de o -pee 'de -stanwi 'di e, -aa' 'je
-mee' "jri 'a -ko ke.

⁹ 'Kaa "ju -jo Kea blaa 'bloo 'de ee'
"su -son 'de no" de-saan" 'di e, omo
-ni Sesi. Kea 'a 'saun e nua nyu
"jrii ee' -ti' me -ee 'mea' o 'me. 'Kaa
kaan ka a, Kea nu o keema' 'bn 'de oo
'wlv 'nyu, de-nue' o 'me nyu -wee' 'a
'mea' !

¹⁰ To' -o, Kea me -nu' di -wee'
"klein, i -wee' -tee ee' -tea' -wee i 'je
ee' 'nyu "i 'bee-. Emee -nei" -wee ee'
"nyuu- -tuu"-tuu 'je 'e e o "biie-. E
nue' mamau 'su e je Sesi 'e 'kle 'a kpe
-tuu"-tuu 'bn jaa- -wee ka e nia "i o
'je kan' ni-. Omo -ja 'puva' -kwloi, 'de
-o -kon 'e 'puun 'a nya.

¹¹ Dee-ti 'in 'da kan' a, emee -ni Sesi
'a -ce" 'kpa ke nyu o -teea kpoi" o, su
-wee' 'wlv 'e nyo due' koun -gbai'
'bn. Emee -ti oo' uupu 'a "dei 'daa 'a
-tin' se o nu.

¹² Emee -nue' -wee o wlu ka 'wi jre'
o, o 'na :

'Ma Kea, 'ma mu ee' -ti' 'tmva' 'de
'ma "dei-wi" -pee. 'Ma mu ee'

'nyu "i 'bee' 'de blewlu 'di 'bo
nyu -kwea.

¹³ O wlu' ka -ke o 'naa :

Kea me 'ma mu to' "itbaa'.

'De o wlu ke'wle o 'naa :

"Nyuu- Kea -nya" 'bn e, su ke 'mo
ke -a ka.

¹⁴ Nyu oo 'daa- "nyuu- e, su ne
nyio pu -o, su ne nymo kui -son,
-wee su 'ble -suen-. Emee -ti Sesi
-snee nyio 'bn 'de kuv nia o ni kan',
-wee o 'je 'me ka uva 'mea, 'de o 'je
tu 'a "jru kpa 'bo -sion' "kpei. -sion'
'blee 'mea 'a "ikmaa'.

¹⁵ 'Kaa 'de Sesi 'a 'mea' 'bn e, o -sa
-sion' 'mea 'a "ikmaa' 'kwa -wee o
seie nyu "klein 'mea 'a faun a nua 'de
e, -wee -su -nia kuvkwla' 'de uva'
'kmu -wee' 'bn 'de -sion' 'kwa a.

¹⁶ E se Kea 'a "su mu oo po sun o
ni-, 'kaa e Ablaam 'a "nyuu- mu oo
po sun o.

¹⁷ 'De ee' -ti' 'bn ke'wle, ka oo'
"dei-wi" nia o ni kan' 'de di -wee'
"klein 'bn -wee o 'je uva' 'sraa -sai
klaa" ni 'de o 'je uupu 'a wee 'je. Oo'
'sraa -sai -tu e, oo nue Kea 'a -kwloti
ka -coon' ka. Omo -nue' -wee e 'wlv
ee' "nyuu 'a disain "kpei.

¹⁸ Di "klein -ia nuva oo' de'di -wi"
"jrii e, i nuu o "jrii 'me -ke. -Ta oo'
-ce" 'kpa nua 'kle 'jea' a, desavn -tin'
o i 'me -ke, o je e 'je. Emee -ti o 'bee-
o 'je nyu desavn a -tan' i sun o po.

3

Sesi ne 'o Moisi 'jru kpo'

¹ 'Ma de'di -wi" aopu mo -ke e, Kea
-tee' aopu kpoi" -wee e 'da aopu 'de
ao 'je ee' 'ce ni-. -A -wee' "klein -o
-nia ee' 'ce e, de -a -jea to' 'bn -wee
-aa -tmva 'bo nyu "juoi e, e ka : Sesi
mo Kea dbo -wee -o -ni 'o -a -ke Kea
'nyu. Omo -ni -aa 'sraa -sai klaa", o
'wlv -aa disain "kpei emee -ti ao 'je
o de 'bn 'je jeejee.

² Dbo Kea -teo' kwa o nue' ka -coon'
ka, ka -a 'mia Moisi nua 'de Kea 'a 'ce
"klu e.

³ Ka nyu -poa' -gbu" -mo nia
dewon o -sia -gbu" 'a -ce" 'kpa a,
'kamo Sesi ni ni' won o -sii Moisi.

4 -Gbi" "klein -i -pooa i 'blee poi, 'kaa nyɔ -jɔ -poa' dɪ -wee' "klein 'kmu ε, ɔmɔ -ni Kea.

5 Tɔ' -o, dbo Moisi nva 'de Kea 'a nyɔ "klu ε, ɔ nve' ka -cɔɔn' ka. 'Kaa Moisi -mɔ ε, ka -gbu" 'dei -te i nɪa, 'kamɔ ɔ ni, ɔ se εε' jei ni-. Dɪ Kea a mua nva' 'de nya ɪmɪ -ɪa -tɪ' ɔɔ 'tmv.

6 Klisi -mɔ ε, ɔmɔ -te' Kea 'a nyɔ "jru kpɔ' i. Ka -gbu" jei 'a "ju nɪa, 'kamɔ ɔ ni-. -Apv -ni ɔɔ' -gbu". Dɪ -a -tea' -kwli" -wee -ɪa -tuosɔn -aa poa de, -bo -a kpɔn i i mamaɔ -wee -a -jɪ tɔ' "itba, 'de -a -je mu -a -je nyɪni ε, -mε -a -ni ɔɔ' -gbu" 'mε -cεen'-.

Kea 'a 'cε 'ε -kwletɪ

7 Emε -tɪ 'ma 'tmv aopv de Kea 'a -Suu a 'tmva ao 'je ε doin" o po, ε 'naa :

Kea 'na -bo ao 'wɔn 'ma wlu 'de -stanwɪ 'di ε,

8 ao 'bo pεe "ikmuε, ao -sa aoa' pεe 'kwla ao kaiɛn wɔn 'de 'ɔn -pee. Ka ao "bo -wi" seea 'ɔn tein" ε, ao 'bo kan' nve. -Ta vɔ nɪa 'de -pɪɔn" blva "kpei ε,

9 vɔ -tɪen' 'mii 'wɪ "o 'wɪ vɔ paa 'bo 'ɔn o, -wee ka 'ɪn nɪa vva' Kea -cεen'- vɔ 'je ε 'je, 'de -mε 'kamɔ vɔ 'jee- 'ma nɔvɔdɪ 'dɔe 'ɪn nva vɔvɔ "jrii "jriε- 'de -sɪn 'a kwla -nyiiε 'di.

10 Emε -tɪ 'ɪn 'kpa 'cɛn 'de vva' nyɔ tu -pee. 'ɪn wlu' 'de 'ma -cε" pεe o 'ɪn 'na vva' -cε" 'kpa 'a tɔ' i naasɔn- mε -εε nve -wee vva -si' -jei" jeejee. Vɔ se 'ma -ni -jebli juo-.

11 Emε po 'ɔn 'cɛn -wee 'ɪn -sneε 'ɪn 'naa : 'Bo 'ma -kwlekwɔ -ε 'di pεe 'a blva' nɪa vɔ se 'bo i "sii- 'nɔ 'kmu.

12 'Ma de'di -wi", ao -tu" aoa' -cε" 'ε -tɪ' -wee pεe saɔn je 'e aoa' due' 'di ni-, 'de ɔ je "jru ku-, -wee ɔɔ' "jrukua' je ε nɔ 'sɔ ɔ je 'kmuɔni Kea 'kpɔ "i to-.

13 'Kaa -ta nɔ" nɪa aopv 'kwa 'de -stanwɪ 'di ε, ao kuu ba 'a dɪ i mamaɔ 'sɔ -wee desavɔn 'a nyɔ 'sreipooa' je nyɔ jɔɔ' ɔ pεe "ikmu- 'de aopv "klu.

14 Kaan ka la, -a -ke Klisi a na' 'bode. Dɪ -a -wɔɔan' "i-saa nɔ" -bo -a -tɪ' i mamaɔ -wee -a -je 'e i 'dei 'pen, 'de -a -je mu -a -je nyɪni ε, -mε

ka -a -tea Klisi 'a -tea' -cεen'- ε, emε -toε.

15 -Bo ao -te i ε, -mε "jri -ε "i ao 'blea nɔ" -stan a, ao po 'pɔwlu -nε -εε wlu aopv -pee jeejee 'a -tɪ' -kwlv o. εε' wlu tu 'naa :

-Bo ao 'wɔn 'ma wlu 'de -stanwɪ 'di ε, ao 'bo pεe "ikmuε. Ka ao "bo -wi" seea 'ɔn tein" ε, ao 'bo kan' nve.

16 'De nyɔ wε- -wɔn Kea 'a wlu 'sasa -wee -vɔ -toε 'kpɔ "i ε- ? Nyɔ Moisi -sa kɔɔnkwlɑ' 'de Esipv-blva "kpei, vɔ -pv o.

17 'De nyɔ wε- Kea 'kpaa' 'cɛn i 'de -sɪn 'a kwla -nyiiε 'di ε- ? Nyɔ -vɔ nva desavɔn -wee -vva "ku sia 'e -pɪɔn" blva "kpei, vɔ -pv o.

18 'De -bo Kea -sneε 'de ε pεe o -wee ε 'na -ta ε nɪa vɔ se 'bo i "sii' ee, -mε nyɔ εε 'da a- ? Nyɔ -vɔ -blaa εε' wlu wɔin, vɔ -pv o.

19 Tɔ' -o, 'ma 'cε, -a -wee' nεε tɔ' "kpei- -bo -ta Kea nɪa vɔ se 'bo i "sii ε, -mε vva' -maa' 'je de tɔ' 'ɔn mε -nve'.

4

1 Kea cɛn wlu -tie" ε 'na -a -ke εε muε -kwlea' -tadue. Emε -tɪ -ta Kea 'a -kwlekwɔ 'di paa' 'a nɔ" sea -sii ke ε, -a -tu" -aa -cε" 'ε -tɪ' -wee -aa due' je de sie-.

2 Dεε-tɪ 'ɪn 'da kan' a, emε -ni -pɔia" -tɪ -ɪa -tmvva' 'de -a -pee -ta, i 'tmvve' -ke 'de israε-nyɔ -pee tein". 'Kaa wlu -tmvva' 'de vɔvɔ -pee ε, ε se vɔvɔ de "i 'je, de-nve' vɔ -wɔan εε' wlu tu ε, vɔ se ε tɔ' 'ɔn 'je.

3 'De -apv mɔ -jɔ -je ε tɔ' 'ɔn ε, -ta Kea nɪa -aa muε 'o paa' -wee ε ke -a -je i -te. Wlu Kea 'tmva 'de -a "bo -wi" 'a -tɪ' 'ɔn ε 'naa :

'ɪn 'kpa 'cɛn 'de vɔ -pv 'a -tɪ' 'ɔn, emε -tɪ 'ɪn -sneε -wee 'ɪn 'na -ta 'ɪn nɪa vɔ se 'bo i "sii- 'nɔ 'kmu.

-Ta Kea a 'tmvva εε' wlu tu ε, -mε ε -kɔ' 'kmu 'a nva' 'mε sese.

4 Wlu -crɪa' 'de Keasbe 'di 'de 'wɪ 'a -mε" 'sɔn -nε 'ε -tɪ' 'ɔn, ε ka :

Kea -kɔa' εε' dbo -wee' 'a nva' 'sɔ ε, ε -kwle' 'de 'wɪ 'a -mε" 'sɔn -nε 'di.

5 'De wlu -crɪa' 'de 'fɔ jɔε' o ε, ε 'naa :

-Ta -bo nyɔ ji -wɛɛ ɔ ke 'ma -a -jea i
-te ʋʋ se 'bo i "sii- 'no 'kmu.

6 'De nyɔ -ʋʋ -saa "i -ʋʋ -wɔan
-pɔia" -ti tɛin" ε, ʋʋ se 'bo 'a -ta -tu
pa, dɛ-nʋɛ' wlu -tmɔʋa' ʋʋ se ε tɔ'
'ʋn 'je. 'Kaa kaan ka a, Kea nɛ "i
nyɔ jɾʋ' 'je 'bo 'a -ta -tu pa,

7 'de εε' -ti' 'ʋn Kea -tuε" nɔ" jɾε'
ke'wɛ. εε' nɔ" tu mɛ -ni 'de -stanwɪ
'di. -Ta ε 'tmɔʋa εε' wlu tu 'de Moisi
'a -nɛ nɔ" 'di ε, 'bo -kwɛ 'ʋn 'ε. ε nʋɛ
-sɪn -tuu"-tuu -wɛε ε jii 'e Dafidi 'ʋn
ke'wɛ, -wɛε -mɔ 'tmɔ ε 'de ε 'crɪε
'de ɔɔ' 'sbɛ 'di, ε 'naa :

-Bo ao 'wɔn 'ma wlu 'de -stanwɪ 'di
ε, ao 'bo aɔa' pɛε "ikmuuε.

8 Tɔ' -o, Sosue -ɔ -sii" a 'bo Moisi
-kɔ o ε, -mɔ kɔn -a 'mɪa-wi" "juɔi.
-Bo ɔ nɪni ʋʋʋʋ 'bo Kea 'a fɔn -kwɔ
'di 'de ε, -mɛ Kea se ε 'bɛε- ε 'je
-kwɛwɪ deejɾε' 'ε -ti' 'tmɔ.

9 -Jε ε 'tmɔε kan' -mɔ 'ja a, -mɛ
-kwɛwɪ jɾε' ε muε jia' 'de nya. εε'
-kwɛwɪ -tu ε, ε nɛ Kea 'a 'cɛ 'ε
-kwɛwɪ -o. Ka Kea -teea -mɛ kpɔi",
'kamɔ -mɛ ni-.

10 'De nyɔ "o nyɔ -ta Kea nɪa -ɔ
mua 'o -wɛε -ɔ -ke ε -tea' i ε, -mɛ ɔ
-sa ɔɔ' nʋʋʋ -wee' kwai ka Kea nʋa
dɪ -wee' "klein -wɛε ε -kwɛa, 'kamɔ
ɔ -kwɛ -ke.

11 -Jε ε nɪa kan' -mɔ ε, -mɛ -a -te'
-aa -cɛ" -klan" "kpei -wɛε -ta Kea nɪa
'de -a -je 'o mu 'de ε ke -a -je -kwɛ. -A
-tu" -aa -cɛ" 'ε -ti' -wɛε -a 'mɪa-wi"
-ʋʋ -blaa Kea 'a wlu wɔin tɛin" 'de
-pɪɔn" blaa "kpei ε, -a je ʋʋa' -kɔ 'de
bla -wɛε -ta Kea nɪa -a je 'bo 'a -ta
-tu 'ʋn -pɔɔn. -A pɔ Kea 'a wlu doin"
o 'pepe,

12 'kaa Kea 'a wlu nɛ 'kmu, ε
'nmaa' εε cɛn dɛ, ε je -placɛ -εε "jɾi
nɪa 'sɔɔn -sii. Kea a cɛn 'de εε' wlu
'ʋn -wɛε εε nʋ dɔ 'de nyɔ pɛε o, εε
mu' mamaʋ 'sʋ εε jea 'e nyɔ 'ɔ tɔ' ke
ɔɔ' -suu -tuu" a "i 'o nɪni. Kea 'a wlu
ka -placɛ nɪa, -ε -nɪa kan' a, εε mu'
mamaʋ 'sʋ εε jea nyɔ 'ɔ pɛε 'a "kɛ
o nɪni. Tɔ' -nɪa 'e nyɔ pɛε o ε, εmɛ
-εε -sɪ' 'kwɛa, -wɛε -εε -je ɪa' 'pɛε.

13 Dɪ "klein Kea nʋa, ɪa' -jε -jea
'kwɛa pa 'bo ε "juɔi, -mɛ se ni-. Dɪ "o
dɪ -wee' "klein 'pɛɛn "kpae' 'de ε "jɾi

'de. 'Bo ε "juɔi mɔ -a -je -aa nʋʋʋ 'a
"kuan poo-.

*Sesi nɛ 'o 'sraa -savn klae" -wee'
"jɾu kpɔ'*

14 'Ma 'cɛ, -a -bleε 'sraa -sai klaa".
ɔɔ' 'nɪni mɛ -ni Sesi, Kea 'a "Ju. ɔ
mu' mamaʋ 'sʋ -ta Kea 'a -cɛ" 'kpa
nɪa ɔ je 'o nɪni 'de jaʋn 'di, -wɛε ɔ
nɪ 'o -a -ke Kea 'nɪni. -A tba ɔɔ' 'sʋ
tɔ' "i 'wɪ "o 'wɪ -wɛε -a -je ɔɔ' -ti' 'tmɔ
'bo nyɔ "juɔi.

15 -Ta -a kpɔan i -a kpɔn 'bo i
mamaʋ 'sʋ -a -je mu -a -je nɪni,
dɛ-nʋɛ' -aa 'sraa -sai klaa" -a -blea
a, ka -a sea 'diikua' 'ble ɔ ju', ε se dɪ
-a -jiiia 'ʋn ɔ sɪ 'ʋn jii ni-, ka dɛsavn
a -tɪan' -a i ε, 'kamɔ ε -tɪn' ɔ i 'de dɪ
-wee' 'ʋn -ke. 'Kaa ɔ se dɛsavn nʋ
due'.

16 -Jε ε nɪa kan' -mɔ 'ja a, -mɛ faʋn
'bo -a -nʋɛ. -A -cɛɛn 'de ɔ 'ʋn -a -je
Kea -pɔn" 'kpa -wɛε ε 'je -aa wɛε 'je,
'de ε 'je -a 'saavn "jɾii nʋ. εmɛ -ε -je
-a 'kle 'di -sa 'de nɔ" 'dɔε 'di.

5

1 'De -a -mɔ Suifu-wi" "bli ε, 'sraa
-sai klaa" "o 'sraa -sai klaa" Kea -tea'
'o ε, ɔɔ 'wɛɛ 'e nyɔʋʋ "klu -wɛε ɔɔ
nʋʋ Kea "juɔi 'de nyɔ ke Kea 'nɪni.
Dɔ ɔɔ nʋa, εmɛ -nɪ ɔɔ -saa' Kea wɔn
'de nyɔ 'a dɪsɪn 'a -ti' 'ʋn.

2 Ka nyɔ -ʋʋ sea dɛ "jɾii juo ke
nyɔ -ta -ʋʋa mua -ʋʋ sea 'o juo nɪa,
'kamɔ ɔmɔ ni -ke. εmɛ -ti ɔ 'je ʋʋʋ
'a 'kle 'mii 'wɔn -wɛε ɔ 'je kupeεε'
nyɔ nɪ 'de ʋʋ -pee, dɛ-nʋɛ' ka ʋʋ sea
dɛsavn "wɔin 'bɛε- ε, 'kamɔ ɔ ni -ke.

3 'De ɔɔ' -ɪn se dɛsavn "wɔin 'bɛε- ε
-ti' 'ʋn ε, εmɛ -nʋɛ' -wɛε ka ɔ 'jea nyɔ
jɾʋ' 'a dɪsɪn 'a 'sraa- -sa a, 'kamɔ ɔ
'je ɔɔ' -cɛ" 'kpa 'a dɛsavn 'a 'sraa- -sa
-ke.

4 'sraa -sai klaa" nɪa' -nɛ, nyɔ "o
nyɔ se ε 'bɛε- 'sʋ ɔ 'je ɔɔ' -cɛ" εε'
'nɪni tu "kpei 'nɛε- -wɛε ɔ 'je εε' -nɛ
sɔn -kwɛ 'di tba. Kea mɛ -εε -da
nyɔ -wɛε -εε nʋ ɔ 'sraa -sai klaa" 'ʋn.
'Kamɔ ε nʋ Moisi 'a -fɛin' Aarɔn.

5 Klisti foo" 'sʋ ε, 'sraa -sai klaa"
nɪa' -nɛ, ɔ se ɔɔ' -cɛ" εε' 'nɪni tu "kpei
bla -wɛε ɔ se εε' -nɛ sɔn -kwɛ 'di tba.
'Kaa Kea -ε -wɛa 'de ɔ -pee -wɛε -ε
-na :

-In -nue 'ma "Ju -o, 'in 'kpa -in "Bo 'de
-stanwɪ 'di ε,

εμε -nu' ɔ 'sraa -sai klaa" 'un -wεε -ε
-tu" ɔ -cian" "kpei.

6 'De wlu -crua' 'de Keasbe 'ε 'fɔ jre'
o ε, ke 'da ka, ε 'naa :

-In -nue 'sraa -sai -o 'bode -bode
'bode, ka 'sraa -sai Mɛkisedɛkt
nɪa, 'kamɔ -in -nɪ.

7 Sesi -nɔ, ɔmɔ -ta -ɔ -nɪa 'nɔ
'blva- "kpei -ɔ -bae Kea i -bae -bae
'de -fin" wlu 'un -wεε ε 'je ɔ 'pɒv
'bo 'mɛa' wɔin" -wεε Kea kpɒn ɔv
baewlu 'de ɔv -ce" ja jaa 'a -ti' 'un.

8 'Kamɔ ɔ nɪ Kea 'a "Ju kan' -o, 'kaa
ɔ 'cian Kea wɔn 'jea' 'mε 'de 'kle 'jea
'un.

9 ɔ mu' mamav 'sv ka Kea nɪa "i ɔ
'jea nɪ ε, ɔ je kan' nɪ-. εμε -ti nyv
"klein -jea ɔv -ti' tɔ' 'un -wεε -sv -je
ɔ wɔn ε, ɔ nɪ svsv 'pɒva' 'a "nyɪ. εε'
'pɒva' tu ε, ε se -kwε -ta 'ble ka Sesi
'a 'sraa -sadbo sea -kwε -ta 'ble -ke ε,

10 dε-nvε' Kea 'a -ce" 'kpa mε -nu'
Sesi 'sraa -sai klaa" 'un -wεε ka εε'
'sraa -sai Mɛkisedɛkt nɪa, ɔ nɪ kan'.

Nyɪɛni 'a -ti' ke diide -cɛɛn' 'a -ti'

11 'Ma 'cε, -a -nɪε "i -a -je aopv
dɪ -tuu"-tuu 'tmvɒ- 'de Sesi 'a 'sraa
-sadbo 'a -ti' 'un, 'kaa ka -a -jea ɪa'
wɔ -sasvɒ nɒ 'de ao -pee, 'ka se
nɪ-, dε-nvε' aoa' -too"- dε 'mii 'wɔan'
'bode.

12 Tɔ' -o, aopv mɔ ε, 'nɔ ao -sa
Kea 'a wlu 'wɔan' 'de tɛn' -gblein', ao
'je nyv Kea 'a wlu tɔvɒn nɪ la sese
'de-, 'kaa aopv -nv', aopv nyv 'e εε'
"i-saadɪ -pee 'tmvɒ- ke'wle, ε -kɔ' -na
nyv dee-. Diide -kua i nyɔ -cɔvɒn' ɔ
dia, ao se εε' dia' 'bεε- ke, nyɪɛni mɪ
ao 'e nya.

13 'De nyɔ "o nyɔ -nɪa nyɪɛni "boa'
a, -mε -mɔ nɪε "judεe -o, ɔ se dε
-srɛai" ke dε -nyɪɪa "jrɪi 'a "kpei-
-seea' ka juo-. ɔ se diide -cɛɛn' dia'
'bεε-. Diide -cɛɛn' mε -nɪ wlu -εε
-tmvɔ "isrε-tɪ ε, ɔ se ε 'mii juo-.

14 'Kaa diide -cɛɛn' -mε ε, ε -tεε nyv
-cɔvɒn' -sv -jua dε wɔn 'ɔ -tea'. Vɒ juo
'dɔe ke savɒn 'a "kpei- -seea' ka 'mε,
dε-nvε' sv -kwle ɪa' nva' 'mε.

6

1 'Ma 'cε, dε -a -nɪa "i ao 'jea 'mii
'wɔn 'de dε -nɪa nyɪɛni ke diide
-cɛɛn 'ε -ti' 'un ε, εμε -nɪ Klɪsɪ 'a wlu
-je -a -wɔan "i-saa nɔ" ε, -a -bo 'o -mɪ
'a 'sv "kpei nɪε ke mamav. -A -na -a
-je nya mu -wεε -a -je Kletɪɛn -kwεε
'pepe. Kea 'a -ti' -a -tmvɔ 'de ao -pee
ε, ɪmɪ -nɪ -gbu" 'a -gban -a -te'. Ao 'bo
εε' -gbu" 'a -gban tu de -saa ke'wle.
Dɪ -a -tɔvɔ aopv ε, εμε -nɪ ao 'je aoa'
kplɪn savɒn "i "tai- -wεε ao 'e Kea o
"biie-, dε-nvε' dɪ ao nva tɛin" ε, ɪ nɪε
dɪ foe" -o, ɪ se ε 'bεε- ɪ 'je aopv 'e Kea
"jrɪ 'dei nmɔv-.

2 'Ma 'cε, dε -je -tua" "nɪ "jrɪ po -ti
o, ka nyv 'jea nyv kwa "jrɪ -te' sun
nɒ o, ka Kea a nva 'mεvɒn "kunyɔv'
-sasvɒ o, de 'bɔvɔ pee' Kea a mua 'jea'
'blva 'a -kwε- nɔ" 'ɔ -ti' o, ao 'wɔn -mɪ
'a -ti' 'mε, -a se ε 'bεε- -a -je aopv -mɪ
tɔv ke'wle.

3 Dɪ -ɪa -ti' -aa -wlvɔ 'wɔan' -a
-wee' juo -mɪ 'mε, -a -bo 'o ɪa' 'sv
"kpei "tiie, -a -na -a -je nya mu. -Bo
Kea nɪε "i ε, -mε dɪ jrɪ' -nɪa 'e -je 'a
nya ke'wle ε, ɪmɪ -ɪa -ti' -aa jɪ 'tmvɔ'.

4 Dεε -ti -a -jea na -a -jea nya mu
ε, εμε -nɪ nyv -sv kpɒvɒn Sesi 'a wlu
svɒn 'sɔvɒn 'de- -wεε -sv -bɔvɔ' de 'de
-sv "tai- ε "i ε, svɔa' -nε 'kmv nɪε
"ikma-tɪ klaa" jre' -o. Vɔvɔ' nyv tu ε,
sv -pv -nɪ nyv Kea 'a wlu -svɒn -svɒn'
'un -sv -jea -mε, Kea poa "diwan kpe
-tuu"-tuu -wεε εε' -Suu poa -je o.

5 Ka Kea 'a wlu nmɔv "jrɪi ε, sv
-tɪn ε wɔn 'mε sv je ε 'je. 'Kmv dee
-εε mua jia' 'de nya, ka εε' -ti' nva
'pensvɒn sv ju ɪ -wee' 'mε 'pepe. Dɪ
'dɔe klæe" klæe" -ɪa mua nɒvɔa' 'de εε'
'kmv tu "kpei ε, sv -tɪn ɪ wɔn 'mε sv
jɪ 'je.

6 'Kaa sv -saa dɪ -nɪa 'mva- kwa
-svɒn sv 'bɔvɔ- de sv je Kea 'kpɒ "i to-.
Vɔvɔ' nyv tu ε, ka nyv 'jea sv -pv 'a -ti'
nɒ -wεε nyv 'jea svsv 'de Kea o "biie-
'de sv 'jea svɔa' dɪsavɒn "i juo ke'wle,
'ka se nɪ-. -Bo svɔa sea kan' nɒ ε, -mε
ka nyv 'na svɔa kɔ Kea 'a "Ju 'bo tu
-kwli" ke'wle -wεε svɔa -tuɔ" -crei"-
ke wlaanyɪε -pvɒn" ε, 'kamɔ ε nɪ-.

7 Ao -gbvɒn 'nɔ, -bo "nɪ dba -dba
-dba -wεε ε pa 'blva-, 'de nyv do dɪ

'bo ε "kpei -wεε ι 'wlv δε 'bn ε, -mε nyv -doa δι 'je 'o crɔn' 'jee-, 'sv nyv 'na Kea 'a "diwan kpon εε' 'blva- tu 'mε.

8 'Kaa -bo sii" saɪn ke "wi -kbai 'a 'sv mε 'bo ε "kpei ε, -mε εε' 'blva- tu -kwe- wɔn, ε nɪε Kea 'a 'daɪn 'a kpon ka, εε' -kwle "jripooε -tɪ.

9 'Ma -tɪ' kmaɒn-, -bo -aa sea wlu -nɪa kan' 'tmv ε, -mε ε se ka ao nɪa 'o 'pυ -jei" mε -a se juo nɪ-. Ka ao nɪa 'o 'pυ -jei" ε, -a -je kan' 'mε, ao -tu" εε' -je tu "jriε-.

10 Tɔ' -o 'ma 'cε, Kea 'a di -topin, aoa' dbo ao nva o, aoa' εε' -tɪ' kmasɔn ao toa tɛɪn" -wεε aoa toa -stɪan ke'wle 'de εε' "nynuu- -pee o, ε se ι o "mae' i.

11 'Kaa δε -aa -pɔan i 'de aoa' -tɪ' 'bn due 'due ε, εmε -nɪ, ka ao nɪa nε "kpei tɛɪn" ε, ao nɪ kan' nε "kpei mamav 'sv ao 'je mu ao 'je nyni. 'De Klisɪ 'bn ao tba tɔ' ε, ao kpon 'bo i -sisi',

12 -wεε δι 'a cεan' je 'de aopv 'bn pa. Ao kuu pee i mamav 'sv ao 'je δι -ɪa wlu Kea cεan -tie" 'je. Nyv -tea' Kea -kwɪ" tɛɪn" -wεε -vɔ -kuua pee i mamav 'sv -vɔ nynia, δι -ɪa wlu Kea cεan -tie" -vɔ -jea ɪa' 'o nyni -ta a, vɔpv -a -kɔ ao 'je 'de bla.

De -εε wlu Kea cεan -tie" εε mus nva' see

13 -Ta Kea cεεan wlu -tie" 'de Ablaam -pee ε, nyɔ -ɔ -jea "i 'be -ɔ -je ε -sii -wεε -ɔɔ 'nynɪ 'bn ε 'jea 'bn-snεε ɔ se nɪ-, εmε -tɪ ε -snεε 'de εε' -cε" 'kpa 'a 'nynɪ 'bn,

14 -wεε ε 'na : Ablaam, 'ma cεn wlu -tie" 'de -bn -pee 'ma mue -bn "diwan poa', 'ma mue -bn "nynuu-tuu" 'nyɪa'.

15 εmε -tɪ Ablaam kuu tɔ' i mamav 'sv δι -ɪa wlu Kea cεan -tie" 'de ɔ -pee ɔ 'jɪ.

16 -Bo nyɔ ke nyv 'ble -tɪ' -wεε vɔ -seea' wlu "kpei- 'de ɔ cεn wlu -tie" -wεε ɔ 'na -tɪ' -nɪa 'bo -a -nynɪ ι -kwe', -mε nyɔ -ɔ -bea "i -ɔ -sii ɔ ε, ɔmɔ -ɔɔ 'nynɪ ɔɔ -snεε 'bn.

17 'De εε' -tɪ' 'bn δι 'dɔε -ɪa wlu Kea cεan -tie" ka ε sea ɪa' wlu -kwɪn -saai mamav ε, εmε ε nɪ "i ε 'e to 'de nyv

-a mua ɪa' δι tu 'jea' -pee. εmε -tɪ ε -snεε 'de εε' -cε" 'ε 'nynɪ 'bn.

18 'De wlu -tie" cεan' o, -snεεa' o, ι nɪε δι 'a kpe 'soɔn -o. ɪa' δι tu ε, ι se ε 'bεε- ι 'je fai" pooε-, δε-nvε' Kea -ε nva ɪa' δι tu ε, εε' 'tmv st. -je ε nɪa kan' -mɔ 'ja a, -mε -a -bleε sro' 'wlaa -ta 'bo ε -pvn". 'Ma 'cε, wlu -nɪa 'mva-, ε kuue -aa δι i. Δι 'dɔε Kea -tea' 'de -aa 'kmv 'a nya i ε, -a tbi tɔ' "i, -a -je mu, -a -je nyni.

19 Ka -bo -bato' po du -klu- -wεε ε nyna -sisi' ε, 'kamɔ -aa δε tɔ' "itbaa' -nε kuu -aa pee i -sisi'. Δε-nvε' ka 'sraa -sai klaa" a mua 'e Kea -gbu klaa" 'di tɛɪn" -wεε ɔɔ -sa' 'sraa- 'bo Kea "juɔi ε,

20 'kamɔ Sesi -ɔ -nɪa 'o -a -ke Kea 'nynɪ -a tba tɔ' "i ε, ɔ mu mamav 'sv -ta Kea 'a -cε" 'kpa nɪa, ɔ nyni 'o. ɔmɔ -si' 'de -aa nya -wεε -ta Kea nɪa -ɔ mu 'o. ɔ mu' 'de -aa -tɪ' 'bn, δε-nvε' ɔmɔ Kea nυ 'sraa -sai klaa" 'bn 'bode -bode 'bode. ɔ ke 'sraa -sai klaa" Mεkisedεkɪ -nɪ kpoɪ".

7

Mεkisedεkɪ 'a -tɪ' tɛn 'di

1 Mεkisedεkɪ -nɔ ɔ nɪε 'beɔ -o 'bo Salemv -wεε ɔ nɪ Kea -ε -nɪa 'o δι -wee' "jru kpo' 'ɔ 'sraa -sai. Tɛɪn" ε, -ta Ablaam kpaa tv -wεε ɔɔ' tv dua 'beɔ-wi" -tuu"-tuu -wεε ɔɔ 'wlvva 'e tv 'bn ɔɔ jiia de ε, 'bomɔ Mεkisedεkɪ 'jɔɔ "i -wεε ɔ po ɔ "diwan.

2 'De εε' nɔ" tu 'di ε, Ablaam "duo δι "klein ɔ -sa 'e tv 'bn 'a -puue -nɪ 'bn 'ε, -wεε ɔ "nyɪ Mεkisedεkɪ. Mεkisedεkɪ 'a 'nynɪ -nɪ ɪa' bυ tɛn 'di, ι 'de mε -nɪ 'beɔ -ɔ -sreai" ε, -wεε ɔ nɪ 'beɔ 'bo Salemv, ε 'de mε -nɪ 'beɔ -ɔ -kma pee 'a blua 'a -tɪ' ε.

3 ɔɔ' Mεkisedεkɪ -tu ε, nyɔ "o nyɔ se ɔ "bo ke de juo-, -ta ɔɔ' "ji 'wlvva a, nyɔ se 'o juo-. Nyɔ jɔɔ' se ɔɔ' 'wlvwt juo-, nyɔ jɔɔ' se ɔɔ' 'mεwt juo-. Ka nyv 'jea ɔɔ' -po' blasɔn nυ, 'ka se nɪ-. ɔ ke Kea 'a "Ju -tεε tu due' "kpei. ɔɔ' 'sraa -sadbo nɪε Sesi 'a -nε 'ε "ipoo-tɪ -o. ε se "ti -ta 'ble 'nɔ 'kmv.

4 Ao -gbun 'nɔ, ɔmɔ 'bei" ɔ je Ablaam -ɔ -nɪa -a "bo -wi" 'a 'mɪa -sii.

De -ε -toε me -ni omo o "nyi di "klein o -sa 'e tu 'bn 'a -puue.

5 'De nyu -uu -wba 'e Ablaam 'a "naju Lefi 'a "ji 'di -wee -uu -tea 'sraa -sadbo "i -wi" -mu ε, Moisi 'a ke' 'naa : Israe-koun -wee' -je uua' di 'a -puue -ni Lefi 'a "nyuu- "nyi. 'De -me 'kamoo uua' nyu tu ε, uu -wee' 'wlu 'e Ablaam 'a "ji 'di -ke.

6 'Kaa Mekisedeki -mo ε, o se 'e Lefi 'a "ji 'di 'wlu. Omo Ablaam "nyi di "klein o -sa 'e tu 'bn 'a -puue -ni. Ablaam Kea ceεan di -tuu"-tuu 'nyu omo -po o "diwan.

7 'De ka nyu -nia 'o nyu "jru kpo' o, omo -oo po nyu "diwan a, -a -wee' "klein 'je kan' 'me. Nyu se ε 'bee- o 'je ε 'bn-too'.

8 'De 'sraa -saun -uu -wba 'e Lefi 'a "ji 'di ε, -wee nyu a "nyia di -wee' "klein 'a -puue -ni, uu nre nyiupu, uua 'mee. 'Kaa Mekisedeki Ablaam "nyia di -wee' "klein 'a -puue -ni -mo ε, o se 'me-ta 'ble, 'kamoo wlu -rua 'de Keasbe 'di 'da.

9 'Bo -me 'de ε, Lefi nyu a "nyia di -wee' 'a -puue -ni ε, omo o "nyi nyu di -wee' 'a -puue -ni 'me -ke. Deε-ti nyu 'beea nyu 'je kan' 'da a, eme -ni -ta Ablaam "nyia Mekisedeki di -wee' 'a -puue -ni ε, ka Lefi 'a "nyia o di -wee' 'a -puue -ni -ke, 'kamoo ε ni-

10 de-nue' no" -ε 'di Mekisedeki 'jaa- Ablaam 'i ε, -me Lefi se 'wlu ke -mo, 'kaa o nre 'e Ablaam 'a nymo 'bn.

11 'De ke' Kea "nyia Israe-koun ε, Lefi 'a 'sraa -sadbo me -ni 'e ε 'de. 'Kaa ka Kea nia "i nyu 'jea ni -bo 'srae -saa' -me ε sea nyu kan' po 'de ε, -me 'sraa -sai ka Mekisedeki nia o -nia kan', o se ε 'bee- o 'je ji. Oo' -ne 'sraa -sai -tu ε, o ke Lefi 'a "ju Aaron se de due' ni-

12 'Kaa -je Kea pooa 'sraa -sadbo fai" ε, -me ε 'je ke' foo" 'su fai" poo -o -ke.

13 To' -o, -bo ε -tu" -aa Tu"bo Sesi -oo -ti' -aa -tmua -mo ε, o se 'e Lefi 'a "ji 'di 'wlu, o 'wluε 'e "ji jre' 'di. Eε' "ji tu ε, nyu jro' se 'e ε 'di 'wlu due' o se 'sraa -sai ni- 'bo Kea "juoi.

14 'De ka -aa Tu"bo Sesi 'wba 'e Suida 'a "ji 'di ε, nyu -wee' ju' ε se 'kwla pa. Eε' "ji tu ε, -ta Moisi a 'tmua 'sraa -saun 'a -ti' ε, o se εε' 'nyu "ibla mo "pu.

15 'Kaa Kea nre "i 'sraa -sai deejro' 'je ji, -wee ka Mekisedeki nia o -ni kan'.

16 Nyu -uua -wba 'e nyiupu "klu -wee -uua nia 'sraa -saun ε, nyiupu -a -te' 'o uuupu, 'kaa omo' -ne 'sraa -sai -tu ε, nyiupu- 'a ke' se o 'o -te'. Kea 'a -ce" 'kpa -te' o 'o -wee o 'je Lefi 'a 'sraa -sadbo fai" poo-. De 'kmunia' -sea' -kwe -ta 'ble 'a "ikmaa' nia 'de 'kwa a, ε nre' -wee o 'kpa 'sraa -sai. Ka Lefi 'a 'sraa -sadbo -sea nyu "wain 'bee- nua "jri "kpaε' posun, 'ka -nao.

17 Ia' -ti' tu 'a wlu -rua' 'de Keasbe 'di ε 'naa :

-In -nre 'sraa -sai -o, -ma 'sraa -sadbo se "ti -ta 'ble. Ka Mekisedeki nia, 'kamoo -in -ni.

18 Dbo 'sraa -saun nua tein" ke εε' ke' mi'mu" ke i -wee' 'wla "nio- 'bode, de-nue' ε se cron' 'ble, ia' po nyu jro' sun o.

19 Moisi 'a ke' -ne, ε se de "o de jre' kpa due', ε se ε nyia 'pepe -sian 'no 'kmu, ti je ka ni-. 'De εε' -ti' 'bn -wee Sesi -jo -nia dewon o -sia di -nia tein" ε, Kea ja -mo 'de -a -je o to' "itba -wee -a -je 'e o 'bn ceen 'de -a -je Kea -pun" 'kpa.

20-21 'De de -a -jea 'mii 'won 'de Sesi 'a -ti' 'bn ε, eme -ni o 'woan 'sraa -sai 'kpa-ti ε, Kea cen wlu -tie". Lefi 'a "nyuu-wi" -mu ε, uu ni 'sraa -saun 'me kpun-, 'kaa uua' -ne dbo se -sneεwlu 'de ni-. 'De Sesi 'a -ti' 'bn mo Kea 'naa :

'Mo Tu"bo, wlu 'in cean -tie" ε, 'in se ε fai" pooi, 'in 'na -in -kpa 'sraa -sai 'me 'bode -bode 'bode.

22 Dbeεde -nia 'o -a -ke Kea 'nyu ka ε nia dewon ε -sia dbeεde -nia tein" ε, -a -je kan' 'me, de-nue' Kea -sneε' -wee ε cen wlu -tie" 'de Sesi -pee.

23 'Bo -me 'de ε, Lefi 'a "nyuu- -uu -nia 'sraa -saun ε, uu -tiei", de-nue' uua 'mee, uu se ε 'bee- uu 'e 'sraa -sadbo nya kpa jeeje.

24 'Kaa Sesi -mɔ niε 'kmɔ jeejee, ɔɔ' 'sraa -sai -tu ε, nyɔ jrɔ' se ε 'bεε- ɔ 'je ɔ -kɔ o "sii-.

25 Emε -ti nyɔ "klein -vɔ -cεεan 'de ɔ 'vɔn -wεε -vɔ -kpa Kea -pɔn" ε, ɔ 'bεε- ɔ 'e vɔpɔ 'pɔv- 'pepe, dε-nvε' ɔ niε 'kmɔ jeejee 'bo Kea -pɔn" -wεε ɔɔ bae vɔa' baea'.

26 Sesi 'sraa -sai klaa" juε ji ka 'de -aa -ti' vɔn. ɔ niε 'pepe, ɔ se -kɔ -pɔn" ni-, dεsavɔn jrε' se 'de ɔ 'vɔn ni-. ɔ ke dεsavɔnvɔn -seea' "kpei-. ɔ niε 'o dɪ -wee' "klein 'jru kpɔ', -ta Kea niε 'bomɔ ɔ ni-.

27 Ka -bo 'sraa -savɔn -niε tεin" 'je nyɔ 'a dɪsavɔn 'a 'sraa- -sa -wεε vɔa -sa vɔa' -cε" 'ε dɪsavɔn 'a 'sraa- tεin" ε, ɔmɔ se kan' ni-. ɔ se dεsavɔn nɔ -wεε -εε 'sraa- ɔ 'je -sa. Dε ɔ nɔa, emε -ni ɔ toa 'e ɔɔ' -cε" 'kpa 'sɔ ε, ɔ -sa nyɔ -wee' 'a 'sraa- 'mε kpe due' koun -gbai 'sɔ ε -kwε- ja.

28 Tɔ' -o, Moisi 'a ke' -mε ε, nyɔ εε nɔa 'sraa -savɔn 'vɔn ε, -wi" -mɔ niε nyiɔpɔ -o, vɔ se dεsavɔn 'wɔin 'bεε-. 'Kaa Kea 'a -snεwlu -mε, "ju ε 'bɔɔa de -wεε ε -tea' 'o ε, -wεε ε 'na ɔ niε 'sraa -sai -o ε, ɔmɔ -ni Kea 'a "Ju ɔ -kɔ' 'e εε' -kwlv 'mε 'pepe, ɔ niε 'kmɔ jeejee.

8

-Aa 'sraa -sai klaa" mɔ -ni Sesi

1 Wlu -aa -wlvε 'wɔan' iε' -ta -kɔan -ti' -wεε -a sea o "mae i ε, emε -ni -a -bleε 'sraa -sai klaa" -niε dεwɔn kan'. Kea -kmai" -wεε -ε -niε 'o dɪ -wee' "jru kpɔ' ɔ, -ta ε niε 'de javɔn 'di ε, 'bomɔ ɔ ni-, -wεε ɔ -te i 'de εε' dianfɔ o.

2 'sraa -savɔn klae" -niε tεin" ε, -ta vɔa -saa 'sraa- 'bo Kea "juɔi ε, nyiɔpɔ -nv' 'o -mɔ dε. 'Kaa -ta Sesi niε -wεε ɔɔ nɔa Kea "juɔi ε, 'bomɔ -ni -ta -cɔɔn'-. Kea 'a -cε" 'kpa -nv' 'o -mɔ dε, ε se nyiɔpɔ ni-.

3 'Sraa -sai klaa" "o 'sraa -sai klaa" nyɔ a -te' a 'o ε, ɔɔ -saa' Kea wɔn -wεε ɔɔ -sa' dεsavɔn 'a 'sraa- 'bo Kea "juɔi, emε -nvε' -wεε -aa -nε 'sraa -sai klaa" -a -blea ɔ 'je dε ɔ 'jea Kea wɔn -saa 'ble -ke.

4 -Bo ɔ ke -a -ni 'nɔ 'blva- "kpei ke 'de ε, ɔ se 'sraa -sai ni i mɔ -ke,

dε-nvε' nyɔ -vɔa nɔa εε' dbo tu ε, 'sraa- Moisi 'a ke' "sia 'nyɔn ε, -wi" -mɔ a muε -saa'.

5 'Kaa dbo "klein 'sraa -savɔn -nɔ a nɔa 'nɔ 'blva- "kpei ε, i niε dbo -aa 'sraa -sai klaa" niε nɔa' 'de javɔn 'di 'a -sii -o. -Tan'tan vɔ poa 'jei 'de -pɔvɔn" blva "kpei tεin" -wεε vɔa 'daa- Kea 'a -te 'vɔn ε, ε ni -ta Kea niε 'bo 'a "ipoodε -o. 'De εε' dε tu 'a -ti' 'vɔn dε -a -wɔan emε -ni -ta Moisi a muua -tan'tan -nε "jei pɔoa' 'de -pɔvɔn" blva "kpei -wεε 'sraa -savɔn 'jea 'sraa- -sa 'de ε -sɔn ε, Kea wlu' 'de ɔ -pee ε 'naa : Moisi, -vɔn -tu" -ma -cε" 'ε -ti' ka dɪ 'vɔn toa -wεε -vɔn -jeea "jriε- 'de crv "kpei niε, 'kamɔ -ji -ma mua dε nɔa' 'je ni "kpi.

6 'Kaa kaan ka a, 'sraa -sadbo Kea -tea' Sesi kwa ε niε dεwɔn kpe -puue, ε je vɔa' -nε 'sraa -sadbo -sii, dε-nvε' dbεεdε -cεεn'- -niε 'o Kea ke nyiɔ 'nyɔn ε, ɔmɔ ε jii 'kwa. εε' dbεεdε tu ε, ε niε dεwɔn, ε je dbεεdε -niε tεin" -sii. Dɪ -ta wlu Kea cεan -tie" 'de nyɔ -pee 'de εε' -ti' 'vɔn ε, i niε dɪ -cεin' -o.

7 -Bo dbεεdε -niε tεin" 'bεε- ε 'je nɔ -wεε nyɔ se "bli -cε' dɪ nvi 'de ε, -mε Kea se ε 'bεε- ε 'je ε jrε' -kɔ o pɔo-.

8 'Kaa Israε-kɔvɔn se Kea wɔn 'je, emε -ti ε -cε' vɔpɔ "bli ε wlu ka, ε 'naa :

'Mɔ Kea -ɔ -niε Tv"bo ε, 'vɔn 'na 'wɪ jrɪ' a muε nynia' -wεε 'vɔn ke Israε-kɔvɔn ke Suida 'a "nyɔnuu- 'je 'e dbεεdε dee- -tu".

9 Dbεεdε -je vɔ "bo -wi" ke 'ma -a -tua" 'e tεin", 'wɪ -ε 'di 'vɔn kpɔan vɔ "bo -wi" -cɪi" -wεε 'vɔn -sa vɔpɔ- 'de Esipɔ-blva "kpei ε, ε se -mε ni-. Vɔ se εε' dbεεdε tu i kpɔn, emε -ti 'vɔn to vɔ -pɔ 'kpɔ 'i.

10 'Kaa -ta nɔ" -nε -mε 'wlvε 'o -jei" 'sɔ ε, Tv"bo wlu' ke'wlvε ε 'naa : Dbεεdε dee 'vɔn ke Israε-kɔvɔn 'jea -tu" ε ka, ε 'na : 'Wɪ jrɪ' -a mu nynia' -wεε 'vɔn 'je 'ma ke' 'de Israε-kɔvɔn 'a tɔ' 'vɔn pɔ -wεε 'vɔn 'je ε 'crɪ 'de vɔa' pεε 'a "kε o. 'De εε' nɔ" tu 'di ε, 'ma muε vɔa' Kea niε' -wεε vɔ mɔ 'je 'ma 'bleenyɔ ni-.

11 'De εε' nɔ" tu 'di ε, nyɔ jrɔ' se ε 'bεε- ɔ 'je ɔ -podεi" ke ɔɔ' de'di dε

tɔɔ- -wɛɛ ɔ 'je nu : -In -juo Tu"bo ! De-nuɛ' uɔa' mu" ke klae" -wee' a muɛ 'un juua'.

12 Uɔ se "isrɛ -mɔ, 'kaa ka 'ma 'jea nyu 'a wɛɛ ɛ, 'ma muɛ toa' 'de uɔpu -pee. 'Ma muɛ uɔa' dɪsain -kwɛ-a' 'in se ia' -ti' -kwɪb ɔ poi 'bode mɔ "pu.

13 -Bo Kea a sea dbɛɛdɛ dee 'a -ti' 'tmɔ ɛ, -mɛ dbɛɛdɛ -nɪa tɛin" -mɛ ɛɛ 'dɛɛ dɛ soa. 'De dɛ -kpa 'soa a, -mɛ 'ɛ nɔ" -si', ɛɛ' -kwɪlɛ i sɔn-tɪ.

9

Tɛin" 'sraa- ke Klisɪ 'a -nɛ 'sraa-ke

1 Dbɛɛdɛ -nɪa tɛin" -nɛ, ɛ 'bleɛ ɛɛ' -nɛ kɛ' -tuu" -ɪ -tmɔ Kea "juɔi -gbɛɛtɪ -wɛɛ ɛ 'ble Kea "juɔi -gbɛɛ' -ta. 'Bo 'a -ta -tu ɛ, nyiɔpu -nu' 'o dɛ.

2 Ka uɔ nuɔa 'bo 'a dɛ nusun 'ka ka : uɔ pɔɛ -tan 'tanfɔ 'jei -wɛɛ uɔ nu tae' fɔ uɔ -seea' 'de ɛ 'di 'un, 'de ɛ 'ble wɔn 'sɔɔn. ɛɛ' wɔn -jɛ -saa "i ɛ, 'de -mɛ 'di 'a 'nyɪnɪ -nɪ -ta -kwɛai ɛ, 'bomɔ nɛbi ke klukpa- -di'pɛn nɪa 'o "kpei nɪ-. ɛɛ' -di'pɛn tu -te' ɛ i 'bo Kea "juɔi jeejee.

3 ɛɛ' wɔn -jɛ -nɪa 'e tae' fɔ 'de ɛ, -mɛ 'di 'a 'nyɪnɪ -nɪ -ta -kwɛai 'pepe -ɛ -sia -ta -wee' ɛ.

4 'De ɛɛ' wɔn tu 'di 'demɔ klukpa- ɛ "kpei uɔa pɔɔa -dai'kɔ "jri nɪ-, uɔ 'wɪa -mɛɛ' klukpa- -tu 'sani "jru. 'Demɔ dbɛɛdɛ 'ɛ -gbau' nɪ-, uɔ 'wɪa -mɛ 'sani "jru -ke. -Gbau' -nɛ, dɪ -nɪa 'de ɛ 'di, ɪ ka : 'Sani-gɪbɪ -ɛ 'di diidɛ uɔ dia 'e -puɔɔn" blɔa "kpei tɛin" nɪa, ɛ ke Aaron 'ɔ itbatu -ɛ nuɔa -fain' tɛin" ke "soi pae' 'sɔɔn -ɪ "kpei Kea 'a dbɛɛdɛ 'ɛ wɪu 'crɪa ke.

5 'Bo ɛɛ' -gbau' tu "kpei ɛ, Kea 'a "soa-wi" nyu a 'daa- Seribɛn ɛ, uɔpu uɔ nu -wɛɛ -uɔ -nɪ 'o. 'De -uɔa nai 'a -fli -cri" -gbau' 'a -cun" "kpei. Uɔa' Kea 'a "soa-wi" tu mɔ -toɛ ka Kea nɪa 'o ɛ. 'Bomɔ ɛɛ 'jee- ɛɛ' 'cɛ 'ɛ wɛɛ 'de ɛɛ -kɔ' uɔ -pu 'a dɪsain. 'Ma 'cɛ kaan ka a, -a se wɪu -tuu"-tuu 'tmɔ i 'de dɪ -nɪ 'a -ti' 'un.

6 -Tan 'tan 'a wɔn -saa "i 'di ɛ, 'sraa -savn a pa 'o -mɔ 'mɛ 'wɪ "o 'wɪ -wɛɛ dɔ kɛ' "sia 'nyɪnɪ uɔa nu ɛ.

7 'Kaa 'de ɛɛ' wɔn -jɛ -nɪa 'e de -mɛ 'di ɛ, 'sraa -sai klaa" 'a 'su mɔ -ɔɔ pa

'e kpe due' koun -gbai' 'de -sɔn 'di. -Bo ɔɔ sea 'e pa a, ɔɔ kpa 'e nmi 'a nymɔ 'de ɔɔ' -cɛ" 'ɛ dɛsavn 'a -ti' 'un -wɛɛ dɪsain Israɛ-kɔɔn a nuɔa uɔ sea juo ɔɔ -sa -mɪ 'a 'sraa- -ke.

8 Dɪ -nɪa 'mɔa- ɪmɪ Kea 'a -Suu "duo 'un -wɛɛ ɛɛ -sa wɔ 'pepe 'de -a -pee. ɛ 'naa : -Tan 'tanfɔ nyiɔ 'ɔ -cɛ" 'kpa pɔa "jei, -ta -mɛ nɪa 'kmɔ ke ɛ, -mɛ -ta nyiɔ 'jea cɛɛn -wɛɛ -ta Kea nɪa ɔ 'jea 'o mu, 'bo se nɪ-.

9 Dɪ -nuɔa tɛin" ɛ, ɪ nɪɛ dɪ -nɪa 'e -stanwɪ 'di 'a "ipoodɪ -o. Dɪ uɔa ja -wɛɛ uɔa -saa' Kea wɔn ɔ, 'srae uɔa -sa' ɔ, ɪ se ɛ 'bɛɛ- -wɛɛ nyu -uɔa nuɔa ia' dɪ tu ɛ, ɪ 'je uɔa' pɛɛ dɛsavn 'a -flɛn" -pɔn" -sa, 'de ka Kea nɪa "i uɔ 'je kan' nɪ-.

10 Dɛ ia' dɪ tu tba 'e "jri -crɔɔn' mɛ -nɪ diidɛ 'ɛ -ti' ɔ, dɛ nyu 'jea 'na ɔ, ka nyu 'jea kwa jresun ke bɪ i wɔɔsun nu ɔ, ɪmɪ ia 'tmɔ. 'De -mɪ 'a dɪ tu nɪɛ nyiɔ 'ɔ kɛ' -o. 'Kamɔ ɪ -te' mamau 'su Kea pɔ dɪ -wee' 'a -gbɔdɛɛ "nɪ.

11 'Kaa Klisɪ -mɔ ɛ, ɔ ji' -wɛɛ ɔ nɪ dɪ 'dɔɛ -ɪa mua jia 'a 'sraa -sai klaa". -Ta ɔ nɪa -wɛɛ ɔɔ nuɔa ɔɔ' 'sraa -sadbo 'bo 'bei", 'bo nɪɛ dɛwɔn, ɛ je 'sraa-sata nyiɔ 'ɔ sɔn nuɔa dɛ -sii. 'Bo 'a -ta -tu se 'nɔ 'blɔa "kpei nɪ-.

12 ɔ pa 'o 'ɛ kpe due' koun -gbai' 'su ɛ -kwɛ- ja. ɛ se -gbae 'a nymɔ ɔ, bli 'a nymɔ mɛ -ke ɔ mu 'e nɪ-. 'Kaa ɔɔ' -cɛ" 'kpa 'a nymɔ mɛ ɔ kpa -wɛɛ ɔ to 'e. ɔɔ' nymɔ -nɛ, ɛmɛ ɔ nu -wɛɛ ɔ seie -avn 'de -aa dɪsain 'kwa 'bode. 'Kamɔ ɔ nu -wɛɛ -a -te' 'kmɔnɪa' -sea' -kwɛ -ta 'ble 'a -tea'.

13 Tɛin" ɛ, -gbae' 'a nymɔ ɔ, bli' beɔ 'ɔ nymɔ ɔ, bli' nyɔnɔ 'ɔ biun' ɔ, ɪmɪ 'sraa -savn a "duo 'un -wɛɛ uɔa -gba' 'de nyu -uɔ -saa Kea 'a kɛ' "kpei 'de -kao -ɛ -jea uɔpu kpun 'de ɛ, -wɛɛ ɪa -sii' uɔpu "kpei 'su -ta uɔ 'wɪbɔ uɔ jɛ 'o de 'de nyiɔpu "jri 'de.

14 -Bo nɔ" dɪ 'a nymɔ -mɛ ɛ se ɛ nu -wɛɛ dɛsavn 'a -kao a sea nyiɔ 'ɔ 'bluku "kpei 'wɪb 'e, 'de -mɛ Klisɪ 'a nymɔ -mɛ 'e ! -Kɔ se ɔ -pɔn" nɪ-, Kea 'a -Suu -ɛ sea 'mɛ-ta 'ble ɛ, ɛmɛ -nɪ 'de ɔ 'un -wɛɛ ɔ -saa ɔɔ' -cɛ" 'sraa- 'un ɔ "nyɪ Kea. ɔ nu ɛɛ' dɛ tu 'mɛ -wɛɛ ɔɔ' nymɔ 'je -aa pɛɛ dɛsavn 'a -flɛn"

-pun" -sa 'de -aa to' 'je 'e desavn nua' "kpei 'wlv. Di foe" -bo -a bla 'o 'de, -wee -a -jea ison e, umi -a -je o 'bo -wee -a -je 'kmuu Kea "juoi nuu-.

15 Emē -ti Klisti ni 'o Kea ke nyio 'nyu -wee Kea 'a dbēede dee jii o 'kwa. 'De nyu e 'da a, u' 'je 'e Kea 'a 'kmu dee -ee wlu e cean -tie" 'un pa. Ee' 'kmu dee tu se -kwe -ta 'ble, umi -ni uupu 'a 'ken. Dēe-ti u' bēea u' jī kpa a, emē -ni Sesi 'mēe. 'De o' 'mēa 'a -ti' 'un e, nyu -uua' 'jea ke' -nia tein" wōn -wee -uu -nia kuonkwla' 'de desavn 'kwa a, e seie u' -pu 'mē.

16 -Bo nyu ni 'kmu ke -wee o sie "kuowlu- 'de de jre' 'e -ti' 'un e, -mē de o "sia 'nyu -bo nyu 'je e nu e, nyu -wee' 'je o' 'mē -ti juo -o.

17 To' -o, nyu -o cean de 'e wlu -tie" -bo o ni 'kmu ke e, -mē de -ee wlu o cean -tie" nyu se e 'bēe- o 'je e nu, -bo o 'wlv 'kmu -wee nyoo nuē.

18 Emē -ti dbēede Kea ke nyio -tua" 'e tein" -bo e -tee 'su e, nmi 'a nymo mē -ee -wla i.

19 Tein" -ta Moisi a "sia Kea 'a ke' -wee' 'a 'nyu 'de Israe-koun tu uua 'daa- Isopu e, umi -ia 'dae- o cen -wee o nu puua- 'un, e ke 'blaa 'a "mu' 'a "pun ke. Ia' 'blaamu tu e, u' 'wli di ni -saan "jru. Di 'a kpe 'soon -ni umi o bla 'e no" di 'a nymo ke "ni o i -wee o -gba' 'bo ke' sbe ke Israe-koun "kpei.

20 -Bo o -ko' kan' nua' 'su e, o wlu' ka o 'naa : Nymo aoa 'jea i -ta, emē -toe ka dbēede nia 'o ao ke Kea 'nyu e.

21 'Bo -mē 'de e, -tan 'tanfo u' poa "jei -ne, o -gba' -mē nymo -ke, e ke 'sraa -sadi "klein -nia 'e e 'di ke.

22 -Bo e -tu" 'de ke' -mē 'e -ne 'fo "kpei e, -mē -bo de "o de 'je i-kwe- 'e Kea "jri 'de e, -mē nymo 'je i 'wla 'de i -wee' 'a -ti' 'un, de-nue' -bo nymo se i'wla a, -mē desavn se -kwei.

23 Di 'sraa -savn a nua tein" -ni, i nīe di -cein' -nia 'e javn 'di 'a -sii -o. Ia' di -cein' tu e, -bo i 'je i-kwe- 'de Kea "jri 'de e, di -nia 'no 'blua- "kpei se e 'bēe- i 'je e nu, -mē 'sraa- -e -nia dēwōn -e -sia 'sraa- -wee' "klein,

e 'e -saa -o. Emē -ti Klisti -saa o' -ce" 'sraa- 'un 'de ia' 'pepeni -ti 'un.

24 Dēe-ti 'ma 'da kan' a, emē -ni -tan 'tanfo -je nyio poa "jei 'no 'blua- "kpei -wee uua -saa' 'sraa- 'di e, -mē nīe de 'e -sii -o, Klisti se 'e -mē 'di pa. 'De javn 'di 'a -ce" 'kpa mo o mu -wee o ni 'o Kea "juoi 'de -aa -ti' 'un.

25 -Tan 'tanfo u' poa "jei -ne, 'de ee' wōn -e -nia 'e tae' o 'de 'di e, Suifu-wi" 'a 'sraa -sai klaa" a pa 'e -mo 'mē 'de -sun "o -sun 'di -wee o kpa 'e nmi 'a nymo, 'kaa e se Klisti 'je 'e o' -ce" to kpe -tuu"-tuu mē -ti o mu 'e javn 'di.

26 -Bo e ni kan' -mo 'de e, -mē de -tba' 'e Kea 'a 'kmu nu no" e, 'demo o 'je 'kle 'jea' -sa 'de-. 'Kaa e se kan' -mo ni-. De -je o nua -ceen'- emē -ni -ta no" o 'de -kwea' a "kuuan- i 'su e, o ji' kpe due' koun -gbai' -wee o -saa o' -ce" 'sraa- 'de desavn 'je ison-.

27 Ka -bo nyio 'mē kpe due' koun -gbai' 'su o fua Kea 'a 'pee e,

28 'kamō Klisti -saa o' -ce" 'sraa- 'un kpe due' koun -gbai' -wee o 'e nyu -tuu"-tuu desavn 'a -gbe 'jru -sa. O muē de jia' ke'wle. -Mēe' jia' tu e, e se desavn 'a -kwe-ti ni la 'bode, 'kaa nyu -uua fu o u' -pu -a 'puua' o' ja.

10

1 Suifu-wi" 'a ke' -nia tein" e, e se di 'a 'jojri ni-, i nīe di -cein' -ia mua jia 'a 'ipode -o. Ia' ke' tu e, nyu -uu -kpa Kea -pun" e, i se e 'bēe- i 'je e nu -wee ka Kea nia 'i e, u' 'je kan' ni-. 'De ka i 'je ee' de tu -mēe' nusun nu e- ? Ao -gbun 'srae- -ji nyu a -sa' 'de -sun "o -sun 'di -mi ja kea'.

2 Nyu -uua -sa' ia' 'srae- tu e, -bo uua' nyu tu -kwe- i kpe due' koun -gbai' -wee u' 'je 'e Kea "jri 'dei nmo' 'de e, -mē desavn 'a -soon 'bo uupu 'a 'un "si -ti 'mē -wee u' 'bo 'srae-sati 'de-, de-nue' uua' pee se u' "bli -cei' 'bode.

3 'Kaa 'srae- uua -sa' 'de -sun "o -sun 'di -ni, ia pooe u' -pu -ce" desavn -kwlv o,

4 de-nue' bli 'a nymo o, -gbae 'a nymo se e 'bēe- e 'je nyu desavn 'a -gbe "jru -sa.

5 Ɛmε -tu -ta Klisi a jiiia 'no 'kmu
 "kpei ε, o wlu' 'de Kea -pee ka, o 'naa
 :
 'Ma Kea, -paan' uua nua -un "jrii o,
 'srae- uua -sa' o, ε si "ini-, Ɛmε
 -ti ε -nyl" 'un nyioku.
 6 Nmi mui" uua poa "jri 'bo ε "juoi
 -wεε -ia sian 'pepe ke 'srae- uua -sa'
 'de desavn 'a -ti' 'un ke i se ƐƐ' 'mi i
 "sii-
 7 Ɛmε -ti ε wlu ka 'un 'na : 'Ma Kea,
 'ma ji' -wεε 'un 'je ƐƐ' -kwlutu nu. Wlu
 -ε -crua' 'de ƐƐ' 'sbε 'di ε, 'mo -oo -ti'
 ε 'tmu.
 8 'Ma 'ce, -bo o wlu "i-saa no" -wεε
 o 'na 'ma Kea, -ε se 'srae- o, di uua
 -sεε' -un won o, nmi mui" uua poa
 "jri o, 'srae- uua -sa' 'de desavn 'a -ti'
 'un ε si "i ni ε, -mε -ji Suifu-wi" 'a ke'
 "sia 'nyu umi oo 'da.
 9 'Bo -mε 'de ε, o wlu' ka ke'wle o
 'naa 'ma Kea, 'un ka, ε ji' -wεε 'un 'je
 ƐƐ' -kwlutu nu. De -mεƐ' wlu tu -sa
 wo mε -ni : 'srae- -nia tein" Kea 'bo
 -mi o -wεε ε poo i Klisi 'a -nε 'sraa-
 -ko o.
 10 De Klisi nua Kea 'a -kwlutu -wεε
 o toa 'e oo' -ce" 'kpa 'a ku kpe due'
 koun -gbai' ε, Ɛmε -nuε' -wεε -aa
 desavn -kwε-, 'de -a -te' Kea 'a -tea'.
 11 'De tein" ε, 'sraa -sai "o 'sraa -sai
 a nyna kpee 'de 'wi "o 'wi 'di -wεε
 oo nu oo' 'sraa -sadbo, 'srae- due' -ni,
 umi uua -sa' jeejee. 'De -mε 'kamɔ ia'
 'srae- tu se nyu desavn 'a -gbε 'kpei
 -sa due'.
 12 Klisi -mo ε, o -saa oo' -ce" 'sraa-
 'un kpe due' koun -gbai' 'de desavn
 'a -ti' 'un. ƐƐ' 'sraa- tu se won -kwε
 -ta 'ble, ε se de -saai 'bode. O -koa'
 oo' -ce" 'sraa- 'un -saa' 'su ε, o muε 'o
 Kea -pun" -wεε o ni 'e ƐƐ' dianfo o,
 'bomo o -te i 'bode.
 13 'Bo Kea -pun" mo o ni kaan ka,
 -son' -ε 'di Kea 'jea oo' tonyu oo' bu
 "kpei tbadε 'un nu ε, mε oo fuo,
 14 Oo' 'sraa- o -sa kpe due' koun
 -gbai' ε, Ɛmε -nuε' -wεε nyu o -teea'
 kpoi" uu se desavn 'a -flen" -pun" ni
 'bode.
 15 To' -o, Kea 'a -Suu 'tmuε -ke 'de
 -a -pee, ε 'naa :
 16 Tu"bo 'na : -Bo ia' de tu 'wlu 'o
 -jei" ε, dbεεde uu ke 'ma mua
 'e -tu" 'a, ε ka : 'ma muε 'ma

ke' 'de uu pεe o poa' -wεε 'un
 'je ε 'cri 'de uua' to' 'un.
 17 'De ε -tu" ƐƐ' wlu tu "kpei ke'wle ε
 'naa :
 'In se uua' disavn ke uua' -ko uu nua
 -kwlu o poi 'bode.
 18 'Ma 'ce, -ta desavn 'a -kwε-a' nua,
 -mε nyu o -sa desavn 'a -kwε-sraa
 'bo -moo' -ta -tu 'bode.

-A -bo Kea -kwlu" -te' -ti 'bɔε

19 'Ma de'di -wi", -je Sesi 'a nymo
 poa -jeblu 'bo -a -ke Kea 'nyu 'ja a,
 -mε -ti' se ka ni-, -ta Kea nua -a -je 'o
 mu 'de 'fle 'un.
 20 -Je dee- o poa 'bo -a -ke Kea 'nyu
 -nε ε, Ɛmε -a -na o -wεε -a -je 'kmu
 dee 'je. ƐƐ' -je tu- ceen 'de o kui'. Ka
 'sraa -sai klaa" a pa 'e tae' fo 'de ε,
 'kamɔ ε mu mamau 'su -ta Kea nua
 o nyu 'o. Tae' fo -nε, Ɛmε -ni Sesi 'a
 ku 'a "ipoodε.
 21 -A -bleε 'sraa -sai klaa", omo -te'
 Kea 'a -gbu" -sonyu "jru kpo' i.
 22 -Je ε nua kan' -mo ε, -mε -a -kpa
 Kea -pun" 'de pεe -ceen' 'un. -A -te'
 Sesi Klisi -kwlu", -a -bo pεe i pleεε,
 de-nuε' ka nyu o wooa de 'bo "nio-
 -wεε ƐƐ -kwεai ε, 'kamɔ oo' nymo
 woo -aa pεe -wεε -aa pεe se -a "bli
 -ce' i 'bode. -Aa nyu tu ε, "ni -ε -nia
 "jrii 'srɪsrɪ ε, Ɛmε -woo -aa nyiojo
 -wεε -a -kwε- i 'pepe 'de -aa Klisi
 -kwlu" -tea' 'un.
 23 Klisi -a tba to' "i -wεε -oo -ti' -aa
 -tmua 'bo nyu "juoi ε, -a kpon oo' -ti'
 i mamau 'su -a -je mu -a -je nyu,
 de-nuε' Kea -ε cean wlu -tie" 'de -a
 -pee ε, ƐƐ' poo wlu fai".
 24 -A -tu" ba 'a -ti' due 'due, -a -kuu
 ba 'a di i -wεε -a -je ba 'a -ti' kmaa'
 ke kplɪn 'dɔe nua' "blo -sa 'de ba 'un.
 25 -Ta -aa de'di -wi" a 'kuun "jrui ε,
 -a -bo 'bo 'a mu -ti 'bɔε, ka nyu jru'
 a nua -a -bo kan' nuε. 'Kaa -je -a -jea
 nu ε, Ɛmε -ni -a -kuu ba 'a di i due
 'due. Aoa 'jee 'mεε ? Deε-ti -a -jea ba
 'a di i kuu ε, Ɛmε -ni no" -sia 'o -wεε
 -aa Tu"bo 'jea de ji, ε se "iten-
 26 'Ma 'ce, -a -juo to' -ti 'mε 'bode,
 -bo -a -jee' "jrii- -wεε -a -je desavn
 nu ε, -mε desavn 'a -kwε-sraa jre' -ε
 -jea -saa, ε se ni 'bode.

27 'De nyɔ -ɔɔ nyɔ tu nva "jrii 'jee dɛsavn ɛ, -mɛ -bo ɔ -te' i ɛ, ɔ 'bo i'mae Kea 'a 'pee a mu ɔ kɔvan'. Nɛ-gbauo klaa" -ɛɛ mua Kea 'a tunyu sian' a, ɛmɛ -te' ɔɔ' -tea'.

28 Ao -gbun 'nɔ, Moisi 'a kɛ' -nia tɛin" -bo nyɔ blaa ɛɛ' wlu wɔin -wɛɛ nyɔ 'sɔɔn ke taan 'je ɛɛ' -ta 'je ɛ, -mɛ vva 'dba -mɔ 'mɛ vva' 'je ɔɔ' wɛɛ-.

29 Nyɔ -ɔɔ mua Kea 'a "Ju 'a 'nyɔnɔ bu -sɔn isɔɔan', 'de ɔɔ' nymɔ -ɛ poa dɛɛdɛ dee 'bo nyɔ ke Kea 'nyɔnɔ -wɛɛ ɔ 'kpa 'isrɛ i, -ɔɔ mua -mɛ 'ɛ -ti' wɔn iblaa', 'de Kea 'a -Suu -ɛɛ nva nyɔ 'saavn "jrii, -ɔɔ mua -mɛ wɔn o toa' ee, aoa naa tɔ' i ka -mɔɔ' -nɛ 'pee a mu nia' 'demu ɛ- ?

30 ɛɛ muɛ 'ikma-ti nia' 'de ɔɔ' -ti' 'bn, 'kaa Kea -ɛ 'naa : 'Mɔ -ɔɔ -wlu nyɔ o, 'mɔ -ɔɔ -sa' nyɔ kpan o ɛ, -aa -juo ɛɛ' Kea tu 'mɛ. ɛmɛ -wlu -ke -wɛɛ -ɛ 'naa : 'Mɔ Tu"bo, 'ma muɛ 'ma 'blevn 'a 'pee 'jea'.

31 'Ma 'cɛ, nyɔ -ɔɔ mua 'e 'kmɔnɔ Kea -nɛ 'kwa i -kaa' 'wɔ jrɛ' o ɛ, -mɛ nɛ 'ikma-ti -o !

32 'Ma de'di -wi", 'wɔ -ɛ 'di ao 'wɔn 'a Kea 'a -ti' "i-saa' nɔ" ɛ, ao po ia' 'wɔ tu -kwlv o. -Ta Kea 'a -sɔn' paa 'de ao pɛɛ o 'de ia' 'wɔ tu 'di ɛ, ao 'jee 'kle -tuu"-tuu, 'kaa ao 'bɛɛ- pɛɛ "wɔin mamav 'sv ao je Kea 'a -ti' 'a tu -fɔn' 'de 'kle 'di.

33 Nyiɔɔpu a -cree"- aopv 'mɛ -sɔn' -jro' vva wlaa aopv 'mɛ 'bo nyɔ -kwea, vva nɔɛ' aopv -cruun" "jrii. Dɛ aoa nva 'de ia' 'wɔ tu 'di ke'wle, ɛmɛ -nɔ aoa' de'di -wi" vva -tua" 'kle -ke ɛ, sv ke ao bɛɛ o, -wɛɛ ao -tu" vɔpv -ti' -kwlv i.

34 Aoa' de'di -wi" -vva -jea 'kle 'de -kaso 'di ɛ, vva' wɛɛ a nɔ aopv 'mɛ. Aoa' dɔ 'klein ao 'blea, -ta nyɔ a -sɔ' aopv 'kwa a, ao nɛ 'e 'mva- 'bn, dɛ-nɔɛ' ao 'je kan' 'mɛ, dɔ 'dɔɛ -ji Kea -tee' a aopv 'dei i nɛ dɛwɔn, i je "wlii- -sii. Ia' dɔ tu se isɔn-ta 'ble.

35 -Jɛ ɛ nia kan' -mɔ 'ja a, -mɛ 'kpv 'bo aopv 'iwaa, ao 'bo Klisi tɔ' "i-saa'. ɛ -tee' aopv 'dɔɛ klaa" 'dei.

36 Ao 'bɛɛ- pɛɛ "wɔin -wɛɛ ao 'je Kea 'a -kwlv ti nɔ, 'de dɔ -ia wlu ɛ cɛan -tie" ao 'ji kpa.

37 Dɛ wlu -ɛ -crua' 'de Keasɛ 'di 'tmva, ɛ nɛ tɔ' -o. ɛɛ' wlu tu 'naa : Nɔ" dɛ-saan" ka -sie 'o, ɛɛ' nɔ" tu se "i tɛn- 'sv "ju -ɔɔ mua jia' ɔ 'je ji, ɔ se 'bn -kwlei.

38 'De nyɔ -ɔ -srɛai" 'de 'mɔ "jri 'de ɛ, ɔɔ muɛ 'kmɔnɔ' 'de ɔɔ' 'ma -kwlv" -tea' 'bn. 'Kaa nyɔ -ɔɔ mua kɔn -saa' a, 'maa 'je -mɔ 'ɔ jei tu 'a "dia.

39 -Amɔ ɛ, -a se nyɔ -vva -cria' 'e vva' -cɛ" -wɛɛ sv -jea "ma nɔ, -a -nɛ nyɔ -sv -tea' Kea -kwlv" 'de -sv -jea 'pv -o.

11

Nyɔ -nia tɛin" 'a Kea -kwlv" -te' -ti

1 Nyɔ -ɔ -tea' Kea -kwlv" ɛ, ɔ 'je kan' 'mɛ, dɔ ɔ tba tɔ' "i ɛ, ia muɛ 'de ɔ 'kwa 'kpaa' see. Dɔ ɔɔ' 'jeea "jriɛ- ka i nia 'kmv ɛ, ɔ juo -mɛ 'mɛ.

2 Dɛ-nɔɛ' -wɛɛ Kea poa nyɔ -nia tɛin" -ti' o ɛ, ɛmɛ -nɔ vva' Kea -kwlv" -tea'.

3 Ka Kea 'a wlu nva 'kmv -nɛ ɛ, -aa Kea -kwlv" -tea' mɛ -nɔɛ' -wɛɛ -a -wɔn ɛ 'mii. Dɛ -mɛɛ' wlu tu -sa wɔ ɛ, ɛmɛ -nɔ dɔ nyɔ ɔ 'jeea "jriɛ- 'nɔ 'kmv "kpei ɛ, wlu nyɔ 'ɔ 'jeea "jriɛ- mɛ -nɔ' i -wee'.

4 Kea -kwlv" -tea' mɛ -nɔ 'e Abɛli pɛɛ o, ɛmɛ -ti ɔ -sa 'sraa- 'dɔɛ ɔ "nyɔ Kea -wɛɛ ɔɔ' -nɛ 'sraa- nɔ dɛwɔn, ɛ -sii ɔɔ' -fɛin' Kavn 'a -nɛ. ɔɔ' Kea -kwlv" -tea' mɛ -nɔɛ' -wɛɛ Kea 'dɔɔ- 'isrɛi 'bo ɛ "juɔi, ɛɛ' -cɛ" 'kpa poɛ ɔɔ' 'sraadi -ti' o. 'De Abɛli 'a Kea -kwlv" -tea' mɛ -nɔɛ' -wɛɛ ɔmɔ -mɛa sese ɛ, nyɔ a 'tmv ɔɔ' -ti' 'de -stanwɔ 'di ke.

5 Enɔki 'a Kea -kwlv" -tea' mɛ -nɔɛ' -wɛɛ ɔ se 'e 'mɛa' 'bn cɛɛn 'sv ɔ mu javn 'di. Nɔ" jrɛ' nɔnɔ 'o 'sv nyɔ 'bo ɔɔ' "jriɛ- 'jee-ti' mɛ, dɛ-nɔɛ' Kea "duɔ 'bn 'ɛ, -wɛɛ ɛ kpɔ 'bo ɛ -pɔn". Wlu -crua 'de ɔɔ' -ti' 'bn 'de Keasɛ 'di, ɛ 'naa : -Ta Enɔki sea javn 'di muu ke ɛ, ɔɔ' kpln nmɔɔ 'e Kea "jri 'dei.

6 'De -bo Kea -kwlv" -tea' se 'e nyɔ 'bn nɔ ɛ, -mɛ ɔ se ɛ 'bɛɛ- ɔ 'je 'e Kea "jri 'dei nmɔɔ-. Tɔ' -o, nyɔ -ɔɔ -kpa Kea -pɔn" ɛ, -mɛ ka Kea nia 'kmv -wɛɛ ɛɛ mua nyɔ -vva -pɔɛn i 'dɔɛ "jrii nva' a, ɔ 'je ɛ tɔ' 'bn 'je -o.

7 Kea -kwlv" -tea' -nɛ, ɛmɛ -nɔ 'e Noe 'bn -wɛɛ wlu Kea 'tmva 'de ɔ

-pee 'de di nyu sea "jriε- 'jee- ke -wεε -ta mua nua 'a -ti' 'bn, o po ε doin" o. Kea 'a -kwli" -tea' ke εε' faun -nia 'de o 'bn, imi -nυε' -wεε -bato' ε "sia 'nyu o nυε δε, 'de o ke o' -gbu" -sonyu 'e 'pu. O' -maa' blaa Kea 'a wlu woin ε, εμε -kpυon 'kmu -wee' Kea 'a 'pee 'de εε' no" tu 'di -wεε omo 'kpa "isrei 'bo Kea "juoi. "isrea' -εε wlu Kea cean -tie" ε, nyu o -te' ε -kwli" ε, omo -je ε.

8 -Ta Kea 'daa- Ablaam -wεε o 'jea 'e 'blua- o sea 'je due' "kpei mu ε, ε wlu' o -pee ε 'na : εε' 'blua- tu me 'ma mu -bn "nyia' -wεε -ε -je -ma 'ken ni-. Kea -kwli" -tea' -ne, εμε -ni 'e Ablaam pεe o, εμε -ti o 'je Kea 'a wlu won -wεε o mu.

9 O' Kea -kwli" -tea' me -nυε' -wεε o "ti 'e -tan 'tanfo -son 'de εε' 'blua- tu "kpei -wεε ka 'dui- nua o ni kan', 'de -me 'kam o Kea cen εε' 'blua- tu 'a wlu -tie" 'de o' -ti' 'bn. O' "nynuu- Isaaki ke Sakobu ke, -υυ -ke o plan di -ta wlu Kea cean -tie" i ε, υυ "tie 'e -tan 'tanfo -son -ke 'de εε' 'blua- tu "kpei.

10 Dεε-ti Ablaam "tia 'e -tan 'tanfo -son ε, εμε -ni -kwlo -εε -gbi" 'a -gban kua i ε, εμε o fuo. εε' -kwlo tu ε, Kea 'a -ce" 'kpa -cri' εε' -gbi" 'a -gban -wεε -ε po ε.

11 Ablaam 'a 'nyu Sara -υ -kpa -kea" -wεε "nynuu- 'wlu 'a no" -sia i ε, Kea -kwli" -tea' me -nυε' -ke -wεε υ 'wlu Ablaam 'a "ju -pee, δε-nυε' Kea -ε cean wlu -tie" 'de υ -pee, ka εε' pooa wlu fai" ε, υ 'je ε to' 'bn 'ε.

12 'De εε' -ti' 'bn ε, Ablaam -o -kpa -kea" -wεε -o -ke 'mea' tεεan a, o -gben'. 'De o' "nynuu- "jie δε υυ se -sro' -ta 'ble, ka 'cu-sun -nia 'e jaun 'di ke 'tonie 'a -puon" -tia, 'kam o υυ 'e -ti.

13 Nyu -aa -wlu 'won itbaa' -nu', υυ -teε' Kea -kwli" mamaυ υυ -wee' je 'me. Di ε ceεan υυ -pu 'nyu i se 'e υυ -pu 'kwa 'kpa 'su υυ je 'me, 'kaa υυ 'je i nya -wεε i 'ble υυυ 'a 'mua-. Ka υυ jia 'duu' 'no 'blua- "kpei -wεε υua mua 'no 'wlu' 'wi jre' o ε, υυ ju' -wεε υυ 'tmυ i 'bo nyu "juoi.

14 Nyu ka -υυ jia 'duu' 'no 'kmu -ne "kpei -υυ -won ε 'mii ε, -wεε -υua

-tmυ ε, -me ka -wi" -mu a -poan -tein -cein' i ε, ε poε "jri "kpaε' 'de nyu -pee.

15 'Blua- υυ 'wlu 'e "kpei -bo εε' -ti' a sea υυυ pεe "ipooa 'de ε, -me υυ 'bεε- υυ 'e -je 'je -wεε υυ 'je 'e de mu 'de-.

16 'Kaa kaan ka a, υua -pon jaun 'di -tein -cein-. I niε δεwon i je -je υυ 'wlu 'o "kpei -sii. εμε -ti -bo υua sea Kea υua' Kea 'daa- a, εε' -tin' se ε nu. ε Kea me -nmae -kwlo -dee 'de υua' -ti' 'bn.

17 -Ta Kea -tuan' Ablaam i tein" ε, Kea -kwli" -tea' me -ni 'de o 'bn -wεε o 'won- o' "juo due' Isaaki 'sraa- 'bn-saati. 'De -me 'kam o Isaaki -no' -ti' 'bn Kea cen wlu -tie" 'de Ablaam -pee.

18 ε wlu' ka ε 'naa : Ablaam, 'de Isaaki 'bn 'demo -ma "ji 'e 'wlu.

19 -Ta Ablaam tba to' -wεε o jia o' "ju 'sraa- 'bn -saa' 'de ε, εμε -ni o 'na : Kea kmai", ε 'bεε- ε 'e nyu "kunyio' -sa. εμε -ti Isaaki 'bo- de, o ji 'e o "bo Ablaam 'kwa de, ka nyu o 'mea -wεε o scan "kunyio', 'kam o ni-.

20 Kea -kwli" -tea' me -ni 'e Isaaki 'bn -ke -wεε o po Sakobu ke Esau' "diwan 'de di -ta mua jia' 'de nya 'a -ti' 'bn.

21 Kea -kwli" -tea' me -ni 'e Sakobu 'bn -wεε -ta o sea 'me ke ε, o po Soseυ 'a "nynuu- "diwan due 'due. O nua kan' 'su, o kpυen o' itbatu "jrui 'de o -gβεε' Kea "juoi.

22 Kea -kwli" -tea' me -ni 'e Soseυ 'bn, εμε -ti -ta o' 'mea 'a "kuban- i -wεε o sie no" nya o 'tmυ Israε-koun 'a 'de Esipu-blua "kpei 'wlu-ti o 'naa : -Sontu aoa mua 'no Esipu-blua "kpei 'wlu' a, ao -sa 'ma 'kpi -klu' -wεε i ke ao 'je mu.

23 Kea -kwli" -tea' me -ni 'e Moisi 'a "bo -wi" 'bn, εμε -ti -ta o 'wluυa 'su ε, υυ -tu" o i 'de 'cu taan 'di, δε-nυε' υυ -gban o' "jupliε tu ja, o nmo "jrui 'pepe. 'De -me 'kam o 'beo 'na o muε "nyunmai -wlu 'e Israε-nyu 'bn 'dbaa', υυ se o' 'beo tu 'a ke' plee-.

24 Kea -kwli" -tea' me -ni 'e Moisi 'a -ce" 'kpa 'bn -ke, εμε -ti -ta o 'kpa' klaa" 'su o 'na : Faraon -o -nia 'beo

'no Esipu-blua "kpei e, nyo 'bo 'bn oo' 'ju nynokpao' 'a "ju 'daa-

25 O ni "i o 'je 'e oo "klu 'kpa, -wee o ke oo 'je 'kle 'je -tadue, e 'je desavn e je o desavn 'di po 'wi jri' o.

26 O 'woon- oo' -ce" ja jaa -ti 'me ka Klisi 'woon a oo' -ce" ja jaa -ti 'de nya -ke e. -Bo oo si ja -gbun' e, o 'na i nte dawon, i je Esipu-wlii -wee' -sii, de-nue' 'doo oo mua 'jea' 'de nya me oo' 'jrie- ni -pon'.

27 Kea -kwli" -tea' me -ni 'e o 'bn -wee o se 'beo 'o 'cen 'kpaa' plee- 'de o 'wlu 'e Esipu-blua "kpei, eme -ti Kea nyo 'o 'jea "jrie- me oo -gbun' ja, -wee -ta o kpon a o kpon 'bo i.

28 Kea -kwli" -tea' me -nue' -wee o -tu" koon 'kwla 'wlu -ko -wee o cri 'blae 'a nmo i 'de kpaa" "kpei -wee Kea 'a "soa i -a mua nyo 'dba je Israe 'e nya kon nynuu "i bla.

29 Kea -kwli" -tea' me -nue' -wee Israe-koon ceen 'tonie -saan 'bluo, ka nyo o na 'bo 'blujrie "kpei e, 'kaa Esipu-koon -oo -tlan' 'bo oo -pu 'a 'de blaa' i e, oo -wee' sie "nio-.

30 Kea -kwli" -tea' me -nue' -ta Israe-koon -pian' Seriko-kwlo 'wi -me" 'son 'su blo' -nia ee' -kwlo 'dei blu'.

31 Nyo -nia 'o Seriko 'mee -bo e se Raabu -o -nia -kwlo -te' 'nynoo ni e. Ua' Kea -kwli" -tea' me -nue' -wee o ke nyo -oo -blaa Kea 'a wlu woin se 'me -tadue, de-nue' Israe-nyo -oo mua 'o Seriko e, o kpon oo spon 'soon.

32 De sie 'o 'in 'je 'tmu e- ? no" se 'bn 'kwa ni la -wee 'in 'je nyo -sia 'o -wi" -mu 'a -cie 'kwa bla : ka Sedeon o, ka Baraki ke Samson nia, ka Sefta ke, ka Dafidi nia, ka Samiel ke Kea 'a wlu 'kwajaavn nia.

33 Uba' Kea -kwli" -tea' me -nue' -wee uba' tu -sa 'blu- -tuu"-tuu. Eme -nue' -wee uba nu 'isredi. Eme -nue' -wee di Kea ceean spon 'nyni oo 'ji. Uo -tee' Kea -kwli" -wee oo kpon -plaa "woin e se oo kpon.

34 Uba' Kea -kwli" -tea' me -muu' nee 'e "ikmaa'. Eme -nue' -wee oo 'pu -cne 'e woin". -Ta oo sea 'kpi 'blee- e, uba' Kea -kwli" -tea' me -nyi" spon

'kpi. Eme -nue' -wee jru' 'ble tu -foan' 'a 'kpi, 'de uba' tu du 'blua- -tuu"-tuu.

35 'Nynokpae' jru' 'a Kea -kwli" -tea' me -nue' -wee uba' nyo -mea oo ji 'kmu de.

Nyo nue jru' -cruun" "jrii -nu -nu, 'de -bo e ni kan' oo 'e Kea 'a -ti' o 'bo, 'kaa oo se "jru -jei" -saa mamau 'su oo je 'me 'bo ee' woin", oo se -seie -ti 'woon-. Dee-ti oo sea -seie -ti 'woon- e, eme -ni "kunyio' soan' -ceen' -nia 'e nya eme uba' "jrie- ni -pon".

36 Jru' 'jee uba' -ce" woin 'de wlaanynte ke blati 'kwa, oo poe jru' -gbaacee' "dbi sun', -wee oo po spon 'de -kaso 'di.

37 Uo tbaa jru' "sei i, 'su -wi" -mu je 'me. Uo nue nte -blea "jri -wee oo cen jru' tii 'soon. Uo 'dbaa jru' -cne "i. Uo -sa jru' -kwlo -wee -wi" -mu se -tegboo 'ble. Jru' -sea' 'unpaadi 'ble e, uba paa 'blae ke -gbae'a kui 'bn. Uba -sa jru' di 'kwa i, -wee oo 'kpa nua" nyo, 'de uba nu spon -cruun" "jrii.

38 Uba' nyo tu e, nyo -tue" spon 'kle -wee oo 'kpa 'kwla 'de oo mu cruu "kpei- -wee oo "ti cruu 'a -kwlewon ke "bi -gbai" 'dii oo nte nyio "kwli 'doo -o, 'blua 'dinyo se spon 'a "klu "ti ka ni-.

39 Nyo "klein -nia 'mba- uba' Kea -kwli" -tea' me -nue' -wee Kea po spon -ti' o. 'Kaa di e ceean spon 'nyni e, i se 'e spon 'a jro' 'kwa 'kpa.

40 De -je Kea -tea' 'e nya i 'de -aa -ti' 'bn e, e nte dawon. -Ta Kea ceean ee' wlu -tie" 'de oo -pee e, e se uba' 'su 'a -ti' to' "kpei naa-, 'kaa e naa -apu mo'o -ni -ti' to' "kpei 'me -ke, -wee oo je -apu mo de sie.

12

Kea me -ni -a "Bo

1 -Je -ti' 'a -ta 'jeun -pian' -avn 'dei oo -tia "i e, -me -apu mo -ke e, -a -gbun Kea -kwli" -te' un -nia tein" ja -wee -a -je mu -a -je nyni. Di "klein -ia saan -a sun' i -a -sa i kwa -son, i ke desavn -ee' -kwlea -a -pon" 'ne -ti -too"- ke. -A -kuu pee i, -jeblo -e

-kaian wɔn 'bo -a "juɔi ε, -a ple -a -je ε kpa.

² -Bo -aa sea ple ε, -mε -aa "jri ni Sesi -pɔn", dε-nuε' ɔmɔ -aa Kea -kwɔlɔ" -tea' tba 'e "jri, ɔmɔ -a tba tɔ' "i -wεε -ɔ -je -a kpa -ɔ -je ε nyniia-. ɔmɔ -wɔɔn' 'mε -ti 'bo tu -kwɔlɔ". εε' 'mεa' tu 'a -tɔn' se ɔ nu, 'kaa 'mɔa-Kea -tee ɔ 'dei εmε ɔ 'jee- nya. Kaan ka a, ɔ -teε i 'de Kea 'a Tɔ"bokpa-tε 'ε dianfɔ o.

³ Ka dεsaɔnɔɔn nɔa ɔɔ' 'kle -tu" sun -wεε ɔ 'bεεa εε' 'kle tu "wɔin mamaɔ ε, ao nεε tɔ' "kpei-. -Bo ε ni kan' -mε ao se ε 'bεε- ao 'je -sru" -wεε 'kpi 'je aɔpɔ "iwa.

⁴ Dεε-ti 'ɔn 'da kan' a, εmε -ni tu -ε -nɔa 'o ao ke dεsaɔn 'nyni ε, ao se ε -fɔn' ke 'sɔ aɔa' nymɔ se i'wla.

⁵ Wlu Kea 'tmɔa -wεε -i -jea εε' "nynuu 'a dɔ ikuu a i oo ? ε wlu' ka, ε 'naa :

'Ma "ju, -bo -ma Tɔ"bo a sea -ɔn kplɔn 'kwa i-sa a, -ɔn -bo ε foo" 'ɔn -ti 'daa-. -Bo εε sea -ɔn "bli -cε' ε, 'kpi 'bo -mii" waa-.

⁶ 'Kaa nyɔ -ɔɔ -ti' Tɔ"bo kma ɔmɔ εε -sa' kplɔn 'kwa i. Nyɔ εε 'daa- εε' "nynuu- ε, ɔɔ -pɔ εε bla "sɔn-.

⁷ 'Kle ao "Bo a "taia "i -wεε -εε ji ao "kpei ε, ao 'bεε- ε "wɔin, ka "bo a -tua" "ju 'sni, 'kamɔ ε ni-. Ao nɔε Kea 'a "nynuu- -o, ka nyɔ ɔ nɔa "nynuu-, 'kamɔ Kea a nu aɔpɔ. "Ju -jɔ -ni 'kmɔ 'sɔ -ɔ -bo" se ɔ 'sni -tu" ε- ?

⁸ Ka εε -tua" εε' "nynuu- 'sni -bo ε se ao 'sni -tu" kan' a, -mε ao nɔε -pɔε' nynuu -o, ao se εε' "nynuu- -cɔɔn' ni-.

⁹ 'Kamɔ -a -ble "bo -wi" 'nɔ 'kmɔ "kpei', ɔɔa -tuε" -a 'sni -wεε -aa -je ɔpɔ wɔn. 'De -mε -a se ε 'bεε- -a "Bo Kea -nɔa 'e jaɔn 'di -a -je ε wɔn 'je -wεε -a -je 'kmɔnɔa' 'jee ?

¹⁰ -A -bo" -wi" -wɔa -aɔn ε, ɔɔa -sa' -a kplɔn 'kwa i 'mε, 'de nɔ" dε-saan" 'di ka ɔɔ -pɔ nɔa "i ε, 'kaa -bo Kea -mε ε sea -a kplɔn 'kwa i -sa a, -mε 'de -aa 'dɔε 'a -ti' 'ɔn -o, -wεε ka ε nɔa 'pepe -a -je kan' ni-.

¹¹ Tɔ' -o, -bo nyɔ a sea nyɔ kplɔn 'kwa i-sa see ε, ɔɔ "kaεε "jrii ke tɔin", ɔɔ' nu 'mɔa-, 'kaa -bo 'e nya 'sɔ ε, nyɔ

-ɔɔ -saa kplɔn 'kwa i -nu, ɔɔ 'ɔɔn "isrɔdɔ nɔa' 'mε -wεε ɔɔa bluua nyɔ 'a pεε.

'Sni -tu" wlu ke fɛn' -saawlu ke

¹² 'Ma 'cε, -je ε nɔa kan' -mɔ 'ja a, -mε ao kuu sɔn i, aɔa' sɔn 'bo cɔε, aɔa' 'kɔi- 'bo i 'kpa'.

¹³ -Jebɔ -i -srɔai" "i ε, ɔmɔ aɔa' boin 'je pɔ -wεε ao 'je "inaa, ao 'je nya mu. -Wεε nyɔ -ɔɔa -tooa' ɔɔ 'bo -jei" -gbla" a, 'kaa ɔɔ 'bo 'too -ti ka-, ɔɔ -tu" -je "jriε-.

¹⁴ Ao -pɔn pεε 'a blu'a i 'bo ao ke nyɔ -wee' 'nyni, ao -pɔn 'pepe nɔa' i, ka nyɔ -ɔɔ -nyɔa" ɔɔa' -cε" Kea 'a 'kmɔnɔa', 'kamɔ aɔa' 'kmɔ 'je ni-, dε-nuε' nyɔ -ɔɔ 'kmɔ sea kan' ni ε, ɔ se Tɔ"bo "jriε- 'jeei.

¹⁵ Ao -tu" aɔa' -cε" 'ε -ti' -wεε aɔa' jɔ' je Kea 'a 'saɔn o tɔεn- 'de ɔ je ε dε foo" 'daa-, ka dε 'ε 'da nyɔ ka "i ε je kan' ni-. -Bo ε ni kan' a, -mε ka "kae- sii" -i-a -dba nyɔ nɔa, 'kamɔ ɔ ni 'de nyɔ "klu -wεε ɔ ja nyɔ -tuu"-tuu nɔa' o.

¹⁶ Ao -tu" aɔa' -cε" 'ε -ti' -wεε dε 'ε "jriitein 'bo 'e aɔpɔ "klu nɔε, -wεε ɔ 'bo dɔ Kea -teea kɔi" -fleɔn. Ka Esau nɔa, 'de diide 'ε -ti' 'ɔn mɔ ɔ pleε ɔɔ' nyɔ-cɔɔn' 'de-.

¹⁷ Ao -wee' ju' -ta ɔ 'bɔɔa de -wεε ɔ nɔε "i ɔ "bo 'je ɔ "diwan pɔ la, -mε nɔ" -si', 'sɔ ɔ "bo -fuun ɔ nya ɔ se ɔ "diwan pɔ. Wlu ɔ cɔεn -tie", -ta ɔ 'jea cɔεn -wεε ɔ 'je ε -kwlin -saa, 'bo se ni-, 'de -mε 'kamɔ ɔ -fɔn' -fɔn -fɔn.

¹⁸ 'Ma 'cε, aɔa' Kea -pɔn" 'kpasɔn ke Israε-kɔɔn 'a -nε se due' ni. Cru nyɔ 'bεεa ɔ 'jea "jriε- 'jee- ɔɔ 'kpe -pɔn" 'mε, nε ε waan εε' cru tu kui i, -ta -wee' nɔε -plipli -wεε -piie a ji.

¹⁹ Dɔ-kleε ε wlu', 'de wlu -cɔεn' ni 'e -mε 'de. Israε-kɔɔn 'wɔan wlu -nε 'sɔ ε, faɔn a nu ɔpɔ 'mε, -wεε ɔɔ 'na : Wlu -nε kmai" -wε-, wlu jɔε' 'bo 'tmɔɔε la 'bo ε 'de !

²⁰ Dɔ εε 'tmɔa -a sɔ "wɔin 'bεε-, dε-nuε' ε 'naa : Nyɔ "o nyɔ -ɔɔ mua cru -nε "iblaa', -bo ε ni nmi mɔ 'de ε, nyɔ 'je ε "sei itbaa 'sɔ ε 'e 'mε.

²¹ Dɔ "klein ɔɔ 'jea "jriε- 'de εε' 'wɔ tu 'di ε, i kmai" i 'bleε ɔɔ -pɔ 'a faɔn-. Moist 'a -cε" 'kpa mɔ wlu' ka, ɔ 'naa

: Faun a nu 'un 'e, 'ma di a cre'. Uua -ne Kea -pun" 'kpasun -nao.

22 'Kaa aopu mo e, ka Israe-koun -nia tein" nia, aopu mo se kan' ni-, de-nue' Siion cru, eme aoa 'kpa -pun". 'Bomō -ni 'kmōni Kea 'a -kwlo. E Selisalem -kwlo -nia 'e jaun 'di me 'ma 'da, e ke Kea 'a "soa-wi" -uu sea -sro' -ta 'ble -wee -uua -sa' Kea 'nyni ke.

23 Aopu mo e, ao nite Kea 'a "i-saanynuu -o -ke. Di -wee' e 'blea aoa mue ia' 'ken kpa', e 'cru aoa' 'nyni 'me 'de jaun 'di -ke. Kea -e -nia nyu 'a 'pee 'jei e, eme -ke ao dbee-. Nyu -uu -kpa "isreun 'bo Kea "juoi -wee ka e nite "i -uua -suu nia kan' a, ao nite 'o uua' -toin" -wee ka uu nynia ao 'je kan' nyini -ke.

24 Sesi -o -nia 'o nyio ke Kea 'nyni -wee dbeede dee jia 'kwa a, eme ao 'kpa -pun". O 'mee, oo' nymo -wla i e, ee poe nyu di 'dōe -kwlo o, ka Abel 'a -ne nymo o pooa nyo kpan o -sati -kwlo o, e se kan' ni-.

25 Eme -ti ao -tu" aoa' -ce" 'e -ti' ao 'bo Kea 'a wlu doin" o po-ti "naoe. Nyu Kea dboa -wee -o -saa nyu -nia tein" fen' e, nyu -uu -na -uu sea oo' wlu doin" o poi e, Kea 'a 'pee kpon uupu 'me. 'De -me -bo ee' -ce" 'kpa 'wlu 'e jaun 'di 'de e wlu 'de -a -pee e, -wee -a po ee' wlu 'klee i 'ee, -me -ta -a -ble -a -je pa a- ?

26 E wlua 'de Sinaicru "kpei tein" 'su 'blua -suua i, 'kaa kaan ka e cen wlu -tie" e 'naa : E se 'blua 'a 'su me 'in 'je i-suua kpe due' ke'wle ni-, 'ma mue jaun i-suua' -ke.

27 -Bo Kea wlu -wee e -te' 'o kpe due' ke'wle e, e 'de me -ni di -i -nuua ia mue i-suua' 'de i 'je ison, 'kaa di -ji sea' i-suua -ta 'ble e, -mi 'je 'o sie- 'bode.

28 -Je e nia kan' -mo e, -me -a po Kea 'se-, de-nue' e "nyu -avn keema' -kwlo 'me. Ee' -kwlo -tu se i-suua 'ble. 'Saavn e nua -a "jrii e, -a kpon e i -sisi'. Ka -bo -aa sea e "juoi nuu -wee e 'di 'jea won nmo e, 'kamō -a -je nu 'de ee' pleea' ke ee' won 'jea' 'un,

29 de -aa Kea -aa -gbēea' "juoi e, ka ne e sian di -wee' nia, 'kamō e ni-.

13

Kpln -ia nmōa 'de Kea 'di won e

1 'Ma de'di -wi" aopu- -o -nia de due' 'de Klisi 'un e, ao 'bo ba 'a -ti' kma -ti 'bōe.

2 Ao 'bo nyiionia' o "mae, de -nu 'e nyu jru' 'a nyiionia' nue' tein" 'su uu je Kea 'a "su 'dui- 'un 'ble 'su uu si juo-.

3 Nyu -uu -nia 'e -kaso 'di e, ao po uupu 'a -ti' -kwlo o, ka nyu ke nyo o nia 'e -kaso 'di e, uua' -ti' ni kan' 'bo ao -kwli". Nyu -uua -jea 'kle e, ao naa uupu 'a -ti' to' "kpei- -ke. 'Kle uu nia 'e 'di e, ao -gbun e ja ka dee nia aoa' -ce" 'kpa 'a 'kle e.

4 Ba "blitia' nite ni' won, ao -wee' "klein -tu" ee' -ti'. 'Nyno ke kvan "sii- "i, uu 'bo wlu -kwlin -saa 'de ba -pee. Nyu -uu -nyniia ba "bliti sun 'kwa ke nyu -uu -jea jei" -wi" ke, Kea a mue uupu 'a 'pee 'jea'.

5 'Wei 'a 'tun 'bo aoa' to' -je o poe. De -kpa 'de aopu 'kwa -cron' 'su e, ao 'na, e -tiei", de-nue' Kea cen wlu -tie", e 'naa : 'In se -un 'plusun' i pooi, 'in se -ma -ti' o 'boi.

6 Eme -ti -a -bee' -a -je wlu ka -ke 'de Kea -kwli" -tea' 'un -a -je nu : Kea me -ni 'ma sun o poi-, de jre'e faun se 'un nui, de nyio -mo 'bee- o 'je 'un nuu e- ?

7 Aoa' -jeopoun -uu -tmuua' aopu Kea 'a wlu tein" e, ao po uua' -ti' -kwlo o. Ka uu naa Kea 'a -jei" mamau 'su uu 'mea, ao si e "jrie- o, -wee ao 'je 'o uua' Kea -kwli" -tea' 'de bla.

8 Ka Sesi Klisi ke nyu -nia tein" na 'de e, 'kamō o ke -aa na 'de -stanwi 'di, 'kamō o ke nyu a mu naa' 'bode, o se fai" pooi 'no 'kmu.

9 Ao 'bo 'wōen, nyu 'bo wlu "o wlu 'bo 'kwla "kpei -saa 'su o 'bo aopu 'tmuue. -Bo 'saavn Kea a nua nyu "jrii -me kuu -aa pee i e, -me nmo "jrii, e je diidi 'a ke' -i sea -cron' 'ble -sii. Nyu -uua -jea -mi 'a ke' tu won

ε, ι se υυρρυ sυn o po due' -wεε ka Kea -nιει" υυ 'je kan' nι-.

10 Nyυ -υυ -nιε "i -υυ -jea 'sraa- -sa jeejee ka nyυ a -sa 'sraa- 'de -tan 'tanfο -sοn tεin" -wεε υυ tba nyυdiide 'ε -gban' a, 'sraa- Sesi -sa a, -wεε ε -kοα' -aa dιsain ε, υυ se ε 'bεε- υυ 'je εε' 'sraade tu di. 'De tεin" ε, 'srae- nyυ a -sa 'de dιsain 'a -kwε-tι 'υn ε, nyυ se ε 'bεε- υυ 'je ιa' nmi di.

11 Nmi υυ -saa 'sraa- 'υn -nι, ιa' nymο mε 'sraa -sai klaa" a "duο 'υn -wεε οο kpa 'e tae'fο 'de, 'de -mοο' -ta tu ε, nyυ a 'daa- 'e -ta -kwεai 'pepe, -ε -sia -ta -wee' ε, 'bomο οο kpe -wεε οο -sa' desavn 'a 'sraa-. 'De ιa' "ku -mι ε, υυa -sι' o -kwλο 'mε -wεε υυa po ι "jri -tajro.

12 'De εε' -tι' 'υn Sesi foo" 'sυ se 'mε 'bo -kwλο -kpaε" -ke, ο 'jeε 'kle 'de -kwλο 'ο blo' 'de -wεε οο' nymο -wla ι ε, ε 'je nyυ 'a dιsain -kο'.

13 -Jε ε nιa kan' -mο 'ja a, -mε -a -wλο 'o -kwλο -ke, -a bla 'bo ο 'de -wεε -a -wοον' -tιn' "i 'dbaa -tι ka Sesi 'wοοan -tιn' "i 'dbaati -ke ε.

14 Dεε-tι 'ιn 'da kan' a, εmε -nι -kwλο -a -nιa 'di -ta -a se 'nο siei jeejee, -kwλο sea' isοn -ta 'ble -wεε -εε mua -aa -kwλο -cεεn'- nιa' 'de nya, εmε -aa -pοn ι.

15 -A -cεεn 'de Sesi 'υn -wεε -a -je Kea 'σε po jeejee. -A -bεε' Kea 'a 'nynι "i -a -je εε' -tι' 'tmυ 'bo nyυ -kwea. -Apy mο'ο 'sraade -a -jea Kea "nyι, εmε -nao.

16 Ao 'bo de 'dοe nυa' o "mae, ao po ba sυn o due 'due, 'sraadi -jι -ιa nυa Kea 'tυn -mι -nao.

17 Nyυ -υυa poa aopy -je o ε, ao 'je υυρρυ wοn, ao -te' υυρρυ 'a nι', de υυa fue ao 'dei -wεε υυ 'je aoa' "kuan po 'bo Kea "juoi. -Bo aoa sea υυρρυ wοn 'je ε, -mε υυa mue εε' dbo tu nυa' 'de 'mυa- 'υn, 'de -bo ao 'na ao se υυρρυ wοn 'jei, -wεε υυ 'je εε' dbo tu nυ 'de "jrii "kaea' 'υn ε, -mε ε se aopy mοο' 'dοe "jru "kpei- poi.

18 Ao bae -aa baea'. Ka -a -nιa "i -a -jea 'pepe nι 'de dι -wee' "klein 'υn 'de -a pεe sea -a "bli -cεi' 'bo Kea "juoi ε, -aa tο' 'je kan' 'mε 'pepe.

19 De 'ma -teea' aopy ι 'de 'ma pεe -wee' "klein 'υn kpleiin ε, εmε -nι ao

bae 'ma baea' -wεε -bo Kea nιε "i 'ιn 'je 'e aopy o de ji -too"-.

Baewlu- ke 'jewlu ke

20 Kea -εε -nyιa" nyυ pεe 'a blua' a, εmε -sa -aa Ty"bo Sesi 'e 'mευn "klu -wεε -ε -jο 'kmυ de. Sesi mο -nι 'blae 'dei -tei klaa", οο' nymο -ε -wla ι ε, εmε -ε po dbεεδε -sea' -kwε -ta 'ble 'bo nyιο ke Kea 'nynι.

21 'In nιε "i, Kea 'je aopy de 'dοe nυa 'a 'kpi "nyι, -wεε ao 'je εε' -kwλοtι nυ. De -nmοοa 'de ε "jri 'dei ε, ε 'je ε nυ 'de -a -wee' 'υn, -Wεε Sesi 'a 'kmυ nιε 'de -a 'υn. οο' 'nynι 'je "i 'bε jeejee. ε nι kan' !

22 'Ma de 'di-wi", 'ma bae aopy- mε, nyυ 'a dι ikuuwlu 'ιn 'tmυa -ta, ao po ι doin" o, ao 'bεε- ι "wοin, de-nυε' wlu 'ιn 'cria 'de 'sbε -nε 'di -wεε 'ιn pooa aopy- -jei" ε, 'ma -tue" de-saan" "kpei.

23 Ka -aa de 'di Timote 'wλa -kaso 'di ε, 'ma poε aopy- εε' "kuan. -Bo ο -too"- -wεε ο 'je 'υn jεε 'ja a, -mε ο ke 'ma mue 'de aopy- o jia' -wεε -a -je 'jee-.

24 Ao nyniia 'ma 'jewlu 'de aoa' -jeopoun -wee' "klein -pee, 'mο -je Kea 'a -jei" naavn -wee' "klein. Aoa' de 'di-wi" -nιa 'nο Italibλa "kpei 'na υυρρυ -je aopy-.

25 'Ma 'cε, Kea 'a "diwan kpyon ao -wee' "klein !

'Sbe Sakti 'cria

Jewlu-

1 'Mɔ Sakti ɔ -nɪa Kea ke Tɔ"bo Sesi Klisi 'a "juɔi nɔvi ε, 'mɔ ɔɔ ja Kea 'a -jei" naavn -vɔ -nɪa 'blva- -wee' "klein "kpei- 'jewlu.

Kea -kwli" -tea' ke tɔ' 'dɪnɪa' ke

2 'Ma de'di -wi", 'bo Kea 'a -jei" ao nɪa, -bo aɔa sea 'e 'kle 'a kpe -wee' 'vɔn cɛɛn ε, -mɛ ao -gbvɔn ɪ ja ka 'mɔa-tɪ nɪa.

3 Ao 'je kan' 'mɛ, -bo aɔa' Kea -kwli" -tea' ku 'e 'dei 'de 'kle 'di ε, εmɛ -εε mɪε nɪa' -wee aɔa' pɛε 'je iku-.

4 'Kaa aɔa' pɛε "wɔɪn 'bɛɛa' -mɛ 'je mu mamav 'sɔ ε 'je nɪni, -wee ka Kea nɪai" ao 'jea nɪ ε, 'de ao 'je kan' nɪ, -wee dɛsavn 'a -kɔ 'bo aɔpɔ -pɔn" nɪε. -Bo ε nɪ kan' a, -mɛ dɪ Kea "sia 'nɪnɪ ɪ -wee' -kwɛ- de 'de aɔpɔ 'vɔn, ao se dɛ jrɛ' 'vɔn -pɔɔn.

5 'De -bo nɔɔ nɪ 'e aɔpɔ "klu -wee ɔ se tɔ' 'ble ε, -mɛ ɔ -tee' Kea tɔ' i. εε mu ɔ tɔ'di pɔa' see, dɛ-nɔvɛ' Kea a -sa' dɛ kwai 'de nɪv -wee' -pee. -Bo nɪv -tee' ε dɛ i ε, εε' -cɛ' nɪv "bli, 'sɔ εε je ε nɪv "nɪ.

6 'Kaa -bo ɔɔ sea dɛ i -tee' ε, -mɛ ɔ -te' Kea -kwli" -sisi', ɔ 'bo tɔ' ipleeɛ, dɛ-nɔvɛ' nɔɔ ɔɔ pleea tɔ' i ε, -mɛ ka pɔɔ' ɔ "tuan 'tɔnɪε -wee εε' -tea -tadue i ε, 'kamɔ ɔ nɪ.

7 'De nɔɔ -jɔ -nɪa kan' -mɔ 'ja a, -mɛ -mɔ 'bo Tɔ"bo 'a dɛ 'kwa 'je -tɪ tɔ' inaa.

8 ɔɔ' jei tu 'a pɛε 'wlvɛ 'sɔɔn 'de ɔɔ' nɔvklɪn -wee' "klein 'vɔn, -ta ɔ 'jea -foo, 'bo se nɪ-.

Nɪa' ke "wliiε- 'blea' ke

9 -Bo nɔɔ nɪ 'e aɔpɔ "klu -wee ɔ se "wliiε- 'ble ε, ɔ 'bo sɪn -kwli" -tu" ε, ɔ wa' i ɔ 'je na, dɛ-nɔvɛ' ɔ nɪε dɛwɔn 'de Kea 'jri 'de -wee ε kpa ɔɔ' 'nɪnɪ 'jei 'de εε' nɪv 'a -tɪ' kmaa' 'vɔn.

10 'De "wliiεjei -mɔ ε, ɔ 'bo ɔɔ' -cɛi" 'beεε- 'de ɔɔ' "wlii 'a -tɪ' 'vɔn. 'Kaa dɛ

-je ɔ 'je -kwlv ɔ pɔ ε, εmɛ -nɪ ka ɔɔ' 'kmɔnɪa' -wee' nɪa 'e Kea 'kwa a. Ka sii" 'a -faɪn' a -kwlea "joo -tɪ ε, 'kamɔ ɔ nɪ-.

11 -Bo 'jrv 'wlv 'kwla -wee ε -te faan' -pɔn" 'sɔ ε, sii" 'je', -wee εε' -faɪn' blv. 'Sɔ εε' -faɪn' 'a "jriinmɔa' -wee' sɔn i, 'kamɔ "wliiεjei a mu dɛ i -pɔan' "sia' 'sɔ ɔ 'je isɔn-.

Dɪ -a pɔa nɔɔ dɛsavn 'di ε

12 Nɔɔ dɛsavn a -cria' -wee ɔ -kuua pɛε i mamav 'sɔ ɔ se ε nɔ ε, -mɛ -mɔ nɔ 'mɔa-, dɛ-nɔvɛ' dɛ dɛsavn -tɪn' ɔ i, -wee ɔ nɪna -sisi' ε, εmɛ -tɪ 'kmɔnɪa' -sea' -kwɛ -ta 'ble nɪ ɔɔ' -kei". εε' -kei" tu mɛ Kea 'a -cɛ" 'kpa cɛn wlv -tie" ε 'na εε mɪε nɪv -vɔ -kma εε' -tɪ' "nɪa'.

13 -Bo dɛsavn a sea nɔɔ -cri' ε, ɔ 'bo wlvε ka : Kea mɛ εε -tɪn" 'vɔn 'de dɛsavn 'di ! Dɛsavn se ε 'bɛε- ε 'je Kea i -tɪn'. 'De Kea se ε 'bɛε- ε 'je nɔɔ 'e dɛsavn nɪa' "tɪn.

14 'Kaa nɔɔ "o nɔɔ dɛsavn a -cria', -mɛ dɪ -ɪa pɔɔ ɔ pɛε "i ε, ɪmɪ -a -cri ɔ, -wee -ɪa pɔɔ ɔ 'srɛ i.

15 'De -bo nɔɔ "tai- tɔ' saɪn "i -wee ɪ 'je snɪ' -te' 'de ɔ 'vɔn ε, -mɛ εε mɪε dɛsavn 'wlvε' see, 'de -bo dɛsavn -mɛ 'bo a -boa -boa 'sɔ ε, εε pɔε 'mɛa' "jrv "kpei-.

16 'Ma de'di -wi" -ɔɔ -tɪ' 'ɪn kma, 'de dɪ -nɪa 'mɔa 'a -tɪ' 'vɔn ε, ao 'bo aɔa' -cɛ" 'srɛ ipɔɔε.

17 Dɪ 'dɔε 'a "kwli -wee' ke 'saavn -cɛɛn' a 'wlvε 'e -a "Bo Kea -nɪa 'de javn 'di 'kwa. εmɛ -nɪ -sɔn' -nɪa 'e javn 'di 'a nɔv, ε se fai" pɔɔ -ta 'ble. ε nɪε 'e -sɔn' 'vɔn jeejee.

18 εmɛ -nɔ' tɔ' -tɪ 'a wlv, -wee -ε -nɪ" -avn 'kmɔnɪa' 'de εε' -cɛ" 'kpa 'a -kwlvɔtɪ 'vɔn. Dɪ "klein ε nɪa, ε -kɔ' -na -apɔ -nɪ ɪa' "i-saadɪ jɔ.

Dɛ 'ε 'wɔan' ke εε' nɪa' ke

19 'Ma de'di -wi" -ɔɔ -tɪ' 'ɪn kma, ao sie ε -kwlv ɔ, ao -wee' "klein -too"-, ao 'je dɛ doin" ɔ pɔ, 'kaa ao -cɛε' wlvε i, ao 'bo 'cɛn 'kpa' -too"-,

20 dɛ-nɔvɛ' nɔɔ ɔɔ -kpa 'cɛn ε, -mɛ ɔɔ' nɔ "isrɛdɪ 'de Kea 'jri 'de.

21 εmɛ -tɪ 'ma 'tmv aɔpɔ -wee ao 'je dɪ -a kpvɔan nɪv -flɛn" ɔ, dɪsavn 'a

"kwli -wee' kwa -son -saa. 'De Kea 'a wlu nyu 'tmua 'de aopu -pee ε, ao 'je ε sun 'soon kpuun 'de -cei" 'piia' 'un -wee ε 'je 'sun po 'de ao ppe o, δε-nyε' εμε -βεε' -ε -je aoa' -suu 'puu-.

22 Kea 'a wlu aoa 'wɔan, ka ε "sia 'nynti ε, ao nu kan', ao 'bo εε' doin" o poa 'a 'su kpa. Ao 'bo aoa' -ce" ppe 'di i -tee. -Bo aoa sea aoa' -ce" ppe 'di i -te ε, -me aoa ppe aoa' -ce" 'srε i,

23 δε-nyε' -bo nyu o sea Kea 'a wlu doin" o po -wee ka ε "sia 'nynti o' nu kan' a, -me o -ko' "juan- 'di -gbuin.

24 O -koa' o' -ce" 'ε nusun ja -gbuan' 'de "juan- 'di 'su ε, o 'kpa 'o 'ε, 'su 'bomɔ o "sri o je o' nusun o "mae'-, o se δε jre' nmae-. 'De Kea 'a wlu -me ε, ka "juan- nua, 'kamɔ ε ni-.

25 ε niε Kea 'a ke' -ceen' -εε -nyia" nyu -ce" -pee-tea' a. Nyu -gbuan 'e εε' ke' tu 'di -wee -o -jree" ε jeejee 'de nai" 'blea' 'un ε, -moo nyε δε -ceen'-. -Bo o se δε doin" o poa 'a 'su kpa a, δε o nua 'dii, -bo o' "mae'- ε o -wee ka ε "sia 'nynti, o sea kan' nu ε, -me o' nyu tu ε, Kea a muε o "diwan poa' 'de o' nuvbo 'un.

26 'De -bo nyu 'na o naa Kea 'a -jei" -wee o se o' muo "wɔin 'βεε-, -me o ppe o' -ce" 'srε i, o' Kea 'a -jei" naa' se δεwɔn ni-.

27 Kea 'a -jei" naa' -je -nia δεwɔn ε, εμε -ni -bo "kwienynuu ke -tion"nyukpae' ni 'e 'kle 'di ε, nyu 'je uupu "i -tee'-. Δε -je -a "Bo Kea a 'daa- εε' -jei" naa' -ceen'-, εμε -nao. 'De δε nyu 'jea nu ke'wle ε, εμε -ni nyu 'je o' -ce" 'ε -ti' -tu" 'de dɔsain "klein -a kpuvan nyu -flen" 'no 'kmu "kpei 'a -ti' 'un.

2

Nyu i'craa'

1 'Ma de'di -wi", aopu -o -tea -aa keema' Sesi Klisi -kwli" ε, ao 'bo nyu i'craa.

2 Ao -gbun 'no, nyu se o juo, "ko 'wɔ jre' o 'su "wliijejei due' pa 'de aoa' 'jrui 'kun-gbu 'di -wee 'sani-ciepode ni 'de o -cie, 'de o -tu" "wliie- 'dɔe -pun", -wee nua" nyu paa "sain-sun 'un 'de o pa 'e aopu "klu -ke.

3 -Bo ao -gbun nyu -o -tua" di 'dɔe -pun" ja -wee ao 'na : Klaa" -no, -in -jii -ta "kpa-te 'dɔe -ne "kpei, -in -je i -te ! -Wee ao 'je wlu 'e nua" nyu -pee ao 'je nu : -In -nyina i -ta, 'de -in -jii -ta 'ma "kpa-te -pun", -wee -in -je i -te 'bo 'blu,

4 -me aoa 'cra nyu 'mii 'bo aoa' 'su 'nynti. 'De -bo aoa sea kan' -mo nu ε, -me to' sain mi -a po aopu -je o, -wee aoa blaa ba 'blu.

5 Ao 'ma de'di -wi" -o -ti' 'un kma, ao po doin" i, nyu -u -nia nua" nyu 'no 'kmu "kpei ε, uupu Kea 'cra i, 'de u 'je εε' -kwli" -teun ni-, -wee u 'je keema' δε kpa ka uua' 'ken nua. εμε Kea 'na εε muε nyu -u kma εε' -ti' 'nyia'.

6 'Kaa aopu mo ε, aoa' 'wɔn aoa' 'je nua" nyu δε 'un. 'Mo 'na, "wliijejun mu -uua bla aopu -ti' "kpei -wee -u -ke aoa 'jre 'pee 'je -gbi 'dii o, -aee' ε se kan' ni- ?

7 Klisi 'a 'nynti 'dɔe -nia aopu "kpei ε, uupu -a si doaa ?

8 Ka Tu "bode 'ε ke' "sia 'nynti, -bo aoa sea kan' nu ε, -me nmo "jrui. Kea 'a wlu -craa' ke 'da ka, ε 'naa : -In -kma -ma -ponyio 'o -ti' ka -in -kma -ma -ce" 'kpa 'a -ti' ε.

9 'Kaa -bo aoa sea nyu 'mii 'cra a, aoa nyε δεsain, ao se ke' wɔn 'je, -me 'pee kpu aopu 'me,

10 δε-nyε' nyu "o nyu -je ke' -wee' wɔn -wee -o sia 'o ε due' koun -gbai' ε, -me ka nyu a sea i -wee' wɔn 'je, 'kamɔ o ni-.

11 To' -o, "ju -o -na' : -In -bo jei" 'jeeε, omo -na : -In -bo "ku 'dbaa -ke. 'De -bo -in se jei" 'je, -wee -in -je "ku 'dba a, -me -in -saa ke' 'me.

12 'De aoa' wlusun ke aoa' nasun 'un ε, ka ke' -ε -nyia" -aun -ce" -pee -tea' -wee -ε -jea -aa 'pee 'je 'da a, -a nu kan',

13 Nyu -o' 'jea nyu 'a wee ε, -bo nyu a sea o' 'pee 'je ε, nyu se o' wee 'jei -ke. -Bo nyu 'je nyu 'a wee ε, ε "paa', ε je nyu 'a 'pee 'jea' -sii.

Kea -kwli" -tea' ke εε' nuvbo ke

14 'Ma de'di -wi", -bo nyu 'na o -tee Kea -kwli", 'de ε se "jri "kpaε' po 'de

ᵋᵋ' kplɪn 'bɪn 'ee, ee' Kea -kwɪ" -tea' tu 'bees' ε 'je ɔ 'pɪv- ?

15 "Ko aoa' de 'di nmɔu jɔɔ' ke aoa' de'di nynɔkpao' -nɪ 'e aopɪ "klu, -wɛe -vɪ se 'bɪnpaadi ke diide 'ble ε,

16 'sɪ aoa' due' wlu' 'de vɪ -pee ɔ 'na : Ao mu 'de pɛe 'dɔe 'bɪn ! Ao 'je dɛ "kpei- 'wla -wɛe ao 'je dɛ di, ao 'je dɔo ! 'De -mɔ se vɪpɪ dɛ -εε -tɪ' kma vɪpɪ "bli "nyɪ 'ee, -mɛ dɛ -mɛ 'da- ?

17 'Kamɔ ε nɪ- 'de Kea -kwɪ" -te' -tɪ 'bɪn -ke. -Bo ε se nɪvɔdɔ 'ble -wɛe ε 'je wɔn 'di pɔɔɔ' 'sɪ nɪ ε, -mɛ ε 'mɛε.

18 "Ko nyɔ jɔɔ' 'bɛε- ɔ 'je wlu ka, ɔ 'e nɪ : 'ɪn -teε Kea -kwɪ" ε sie kan', 'de -mɔ -ma a nɪε dɪ 'dɔe. "Ju -wlu a kan' a, 'ma mɪε ɔ -pee wlu a' 'ɪn 'je nɪ : -Bo -ɪn -te Kea -kwɪ" -wɛe -maa' pɔ ε "kpaε' 'de -ma nɪvɔdɪ 'bɪn 'ee, -mɛ ka nyɔ 'je εε' 'jesɪn nɪ ε- ? Ka Kea -kwɪ" -tea' nɪa 'de -ɪn 'bɪn ε, nyɔ jɔɔ' se ε 'bɛε- ɔ 'je ε juo-. 'Mɔ 'na -ɪn -bɔ ke, 'ma mɪε -bɪn 'ma Kea -kwɪ" -tea' tɔɔa' 'de 'ma nɪvɔdɪ 'bɪn.

19 Ka Kea nɪa due' kɔvɪn -gbai' ε, -ɪn -je ε tɔ' 'bɪn 'ε, -mɛ nmɔi", 'kaa -sɪɔn 'ɔ -sii 'je ε tɔ' 'bɪn -ke, 'kaa faɪn a nɪ ɪ, ɪa dɪ a crɛ'.

20 'Oo nyɔ, ka -ɪn se tɔ' -tuu" 'ble kan' a ! Ka Kea -kwɪ" -tea' -sea' nɪvɔdɔ 'ble -mɛ nɪa wɔn 'dɪpɔɔ' ε, -ɪn se ε 'ɪnɪ -ɪn -je ε 'mii 'wɔn ?

21 -ɪn -gbɪn 'nɔ, 'de -a 'mɪa Ablaam 'a nɪvɔdɪ 'a -tɪ' 'bɪn mɔ Kea 'dɔɔ- "isrɛi. -Ta ɔ 'wɔɔan ɔɔ' "ju Isaaki 'sraa- 'bɪn-saati -wɛe ɔ kpɔ mamav 'sɪ ɔ nɪnɪa 'o 'sraa-sa'ɪn 'bomɔ ɔ -tee Kea -kwɪ" ka ε kmai".

22 Ka ɔ 'jea Kea 'a -tɪ' tɔ' 'bɪn ε, ɔɔ' nɪvɔdɪ mɪ -tɔε. Ka ε nɪa -wɛe ɔɔ' nɪvɔdɪ nɪnɪa ɔɔ' Kea 'a -tɪ' tɔ' 'bɪn 'jea' 'i, 'ka -nao.

23 Ka ε 'crɪa' 'de Kea 'a 'sbɛ 'di 'ka ka : Ablaam -teε' Kea -kwɪ", εmɛ -tɪ Kea nɪ ɔ "isrɛi 'bɪn, -wɛe εε 'dɔɔ- ε ba.

24 Aoa 'jee, -bo nyɔ 'kpa "isrɛi 'bo Kea "juɔi ε, -mɛ 'de ɔɔ' nɪvɔdɪ 'a -tɪ' 'bɪn -o, ε se 'de ɔɔ' Kea -kwɪ" -tea' 'a 'sɪ 'bɪn nɪ-.

25 'Kamɔ ε nɪ -ke 'de -kwɔɪte 'nɪnɔ Raabɪ 'a -tɪ' 'bɪn. -Bo Kea 'dɪvɪ "isrɛ nynɔkpao' 'bo ε "juɔi ε, -mɛ 'de vɔ' nɪvɔdɪ 'bɪn -o. -Ta vɪ "nɪa nyɪ Sosue

dɔa -teɪn, -wɛe vɪ tɔɔa vɪpɪ -je jɔε' ε, 'bomɔ vɔ' Kea -kwɪ" -tea' pɔo "jɔi "kpaε' -ke.

26 Tɔ' -o, ka 'blɔku -suu sea 'bɪn nɪ 'mɛa, 'kamɔ -bo nyɔ 'ɔ Kea -kwɪ" -tea' se "jɔi "kpaε' pɔ 'de ɔɔ' nɪvɔdɪ 'bɪn ε, -mɛ ɔɔ' Kea -kwɪ" -tea' -nɛ 'mɛε -ke.

3

Mɪɔ 'ɔ -tɪ'

1 'Ma de'di -wi", nyɪ -tuu"-tuu 'bo 'de aopɪ "klu nɪε, -wɛe vɪ 'bo nyɪ dɛ tɔɔa' i-pɔɛn, dɛ-nɪε' ao 'je kan' 'mɛ -apɪ -ɔɔ tɔɔa nyɪ dɛ -aa 'pee a mɪε "ikmaa' ε 'je nyɪ jɔv' -sii.

2 -A -wee' "klein a -si' -tɪ' "i 'mɛ due 'due 'de ba -pee 'de dɪ -tuu"-tuu 'bɪn. Nyɔ -ɔɔ' -sia -tɪ' "i 'de ɔɔ' 'tmɪ-tɪ 'bɪn ε, -mɛ ɔɔ' nyɔ tu nɪε 'pepe, ɔ 'bɛε- ɔɔ' ku "wɔɪn 'bɛεa' mɛ -ke.

3 Ao -gbɪn 'nɔ -bo -a -nɪεi" -wɛe soo" 'je -a wɔn 'je 'sɪ ε, -a -jaa ε -ka'pee 'wɔn, 'kamɔ -bo -a nɪ ε, -wɛe -aa pɔ soo" -wee' -je o.

4 'Bo -mɛ 'de ε, ao naa -bato' 'a -tɪ' tɔ' "kpei- ke'wɛε. ε 'bɛi", -wɛe -bo -sɔn' jɔɔ' ɔ, pɔɔ' klaa" a "tun ε -tajɔ. 'Kaa nɪε dɛ-saan" ka mɛ -εε pɔ ε -je o, -wɛe -ta εε' tbaai nɪai" ε, 'de εε muu 'o.

5 Aoa 'jee, 'kamɔ mɪɔ nɪ -ke 'bo nyɔ -pɪn". ε 'piε "i, 'kaa ε 'bees' ε 'je wlu klae" klae" 'tmɪ. Ka nɛ dɛ-saan" ka 'bɛεa ε 'jea 'kwɔjɛεa "jɔi pɔ ε, ao nɛε tɔ' "kpei- -ke.

6 Ka nɛ nɪa, 'kamɔ mɪɔ nɪ -ke. 'Bo mɪɔ "kpei mɔ dɪsɪn 'a "kwɪ -wee' a 'wɪv. Mɪɔ 'ɔ dɛ tu -nɪa 'o nyɔ -pɪn" ε, εε ja nyɔ nɪvɔ 'o, -wɛe εε kpɪvɪn nyɔ -flɛn". Dɛ -tba' 'e nyɔ 'ɔ 'wɪvɔ' o ε, εε' nɛ tu -tbaa' 'bo ɔɔ' mɪɔ "kpei -wɛe εε jɔ -tɪ' -pɪn", dɛ-nɪε' nɛ -ε 'bɪn -sɪɔn' 'jea mu ε, 'demɔ ε 'wɪv.

7 Nyɔ 'bɛε- ɔ 'je 'kwɔla 'dinmi 'a kpɛ -wee' kplɪn -tuu"-, -wɛe ɪ 'je ɔ wɔn 'je : nmi o, nɪvɪ o, cnɪε -pɛε' o, -smii' o, nyɔ -tuu"- ɪ kplɪn 'mɛ -wɛε ɪa 'je ɔ wɔn,

8 'kaa mɪɔ -mɛ ε, nyɔ se ε 'bɛε- ɔ 'je ε kplɪn -tuu"-. Mɪɔ nɪε nyɪ 'kle "kpei jade -o. εε' -te -tadue i. Dɛ jɔε' -nɪ

'e muto 'bn -ε -ke sen 'ε -ku' -kooō'-, -wεε -εε -dba nyu.

9 Muto με -aa nu -wεε -aa po -a "Bo Kea -ε -nia -aa Tu"bo 'σε-, -wεε nyu Kea nua 'de εε' -kooō' i 'bn ε, 'de -aa poo uupu -soo' o.

10 Wōn due' koun -ne emε -εε po nyu "diwan, emε -εε poo nyu -soo' o. 'Ma de'di -wi", ε 'bo kan' -mo nte 'bo -a -nyu.

11 "Ni 'dōe ke "ni saun 'bees' i 'je 'o "kao- due' wōn 'wlvu ? "Iun-, ε se kan' ni-.

12 'Ma de'di -wi", 'mawlotu se ε 'βεε- ε 'je -kwen' mua" cro, 'de -kao se ε 'βεε- ε 'je 'mawlobuo cro-. 'Tōni se ε 'βεε-, ε 'je 'di.

Tō' -wlva 'e javn 'di ε

13 -Bo ao 'na ao nte tō'di -wεε ao juo de "i ε, -me ao to ε 'de aoa' kmu 'bn. Aoa' tō'di nta 'je "jri "kpaē' po 'de -ce" ja jaa' ke pεe 'dōe 'bn.

14 'Kaa -bo ao 'βεε- aoa' -cei" -wεε ao 'na ao nte tō'di, 'de aoa' -kwlen nu pεe ke aoa' "cei nu pεe a sea aopu i 'suan a, -me aoa 'tmue si, tō' -ti se 'de aopu 'bn ni-.

15 -Bo aoa sea di -nia kan' -mo nu ε, -me aoa' tō' 'dinta' se 'e javn 'di 'wlv, ε 'wlvε 'no 'kmu "kpei. E ni aoa' nyioto' -o, ε 'wlvε 'e -sion' 'bn,

16 δε-νυε' -ta ba -kwlen o nua' ke ba "cei o nua' nta, 'bomo -puaa' -puu -puaa' ke disain 'a "kwli -wee' ni-.

17 Tō' -je -wlva 'e javn 'di -me ε, ε nte 'pepe, -flen" se ε -pun" ni- -wεε εε -pon pεe 'a blua' i. Eε' -pon -kun i, εε -tee nyio 'o ni', εε 'jee nyu 'a wεe-, εε nve di 'dōe -tuu"-tuu. Eε' nu nyu "cei o, εε' 'cra nyu 'mii, εε' poo "jri de.

18 Nyu -uva -pōan pεe 'a blua' i 'bo uv ke uva' -ponyio 'nyu ε, uva' -ce" 'kpa 'a pεe blu', uva' 'kmu a muε 'e Kea "jri 'dei nmōōa'.

4

'Kmu "kpeidi 'a "dia 'jeea'

1 -Taka tu ke -cea' a 'wlv 'de aopu "klu ε- ? Aoa' -ce" 'ε 'tun nudu -ia -fōan' -gba 'de aopu 'bn, umi -a nve -wεε tu ke -cea' a 'kpa 'de aopu "klu.

2 Ao -nuei" ao 'je di 'ble, δε-νυε' ia poua aopu pεe "i, 'kaa aoa' 'ble i 'su aoa 'dba "ku, aoa nve ba -kwlen o. Ao 'blee de i -pōan' 'a 'kpi, 'kaa aoa' 'je de aoa -pōan' i ε, δε-νυε' aoa -ce' ba o -wεε aoa -fōn' ba tu o. De ao niai" ε, aoa' 'je ε, δε-νυε' aoa' -tee' Kea de i.

3 Δεε-τι -bo ao -tee' de i 'de aoa' 'je ε, emε -ni aoa -tee' ε i ka saun ka-, -wεε ao 'je ε aoa' -ce" 'ε -kwlvu 'bn nuu-.

4 Ao -gbun ka aoa' kpuan wlu "kpei- i ε ! Ka nyu -a -pōan di 'a kpe 'sōn i -tadue nta, 'kamō ao ni-. -Bo ao ke 'kmu "kpeidi dbεε ε, -me ao ke Kea 'nyεεa 'bn ε, ao se ε juoo- ? Nyō -ō -niai" -ō -jea 'o 'kmu "kpeidi 'de bla 'ja a, -me o ke Kea se dbεε.

5 Wlu -crua' 'de Kea 'a 'sbe 'di ε, ε 'naa : Kea 'a -Suu ε "nyia -avn ε, ε 'blee -kwlen, ε -nuei" -aa 'kmu -wee' 'je εε' -tea' -te.

Aomo naa tō' i, -bo Kea 'a wlu 'da kan' 'ee, -me foo" 'bn -ti' -oo ?

6 "Iun-, ε se kan' ni-, 'kaa nyu -kma Kea 'a -ti' ε, ε nve -wi" -mu 'saun -ceen" "jrii, 'kamō wlu -crua' 'da, ε 'naa :

Kea a -fōn' -cei" 'beεbn o. 'Kaa εε 'jee nyu -uva -piia' uva' -cei" 'a wεe-.

7 -Bo ε ni kan' -mo 'ja a, -me ao jaa "jru ja 'de Kea -pee, ao -fuun -sion' nya -wεε o 'je aopu kun teen-.

8 Ao 'kpa Kea -pun", -wεε ε 'je ao -pun" 'kpa. Ao desavn nuu, ao -sa disain 'a -flen" kwa i ! Ao "jridepōoun, ao wōō aoa' pεe !

9 Ao ni 'e "jrii "kaea' 'bn, ao -ftn", ao kplee-, aoa' 'keε nyu -srēen 'kwe- paa' 'bn, -wεε aoa' 'mua- 'je "jrii "kaea' 'bn -srēen.

10 Ao jaa aoa' -ce" ja 'bo Tu"bo -sōn -wεε ε 'je aopu "jei kpa.

Ao 'bo ba 'a 'pee 'jee

11 'Ma de 'di-wi", ao 'bo ba cuen. Nyō -ōō dooa oō' de'di 'a 'nyu, -wεε -ōō -jea oō' 'pee ε, -me oō blaa Kea 'a ke' wōn i, -me oō wluue Kea 'a ke' 'dei. 'De -bo -ma sea Kea 'a ke' 'dei wluu ε, -me -in se εε' wōn'jei ni-, -ma -jee εε' 'pee.

12 'Kaa 'pee 'jei nɪe due' koun -gbai', emɛ -nɪ Kea. Nyɔ "o nyɔ jɾɔ' se ɛ 'bɛɛ- ɔ 'je ɔ -ponyio 'pee kɾuun-. Kea -ɛ -nyɪa" nyɔ kɛ' ɛ, ɛɛ' 'sɔ mɛ -bɛɛ' -ɛ -je nyɔ 'pɔɔa' "nyɪ 'de -ɛ -bɛɛ' -ɛ -je nyɔ i-sa. -Mɔ -ɔɔ kɾuun ɔ -ponyio 'pee ɛ, dɛ -ma -daa' -ma -cɛ" ɛ- ?

-Cɛi" 'bɛɛa' se "inmɔ

13 Ao po 'ma wlu doin" o la, aopu, kaan -ɔ -na : -Stan wɪ o, -klae"- o, -aa muɛ 'o -kwɔ -nɛ 'di mua', -wɛɛ -a -je 'dɔɔ po, 'de -a -je 'wɛi 'je.

14 Dɛ -ɛɛ mua ao "jrii nɔɔa' -klae" ɛ, ao se ɛ juo-. Dɛ aoa' 'kmɔ nɪ 'ɔn -ɛ ? ɛ -kɔ' "ni smua 'a fuu". -Bo ɛ mu "jei dɛ-saan" ka 'sɔ, ɛ cɪɛn i.

15 Ka -jɔ ao 'jea 'da 'de ɛ, emɛ -nɪ : -Bo Kea -nɪɪ" ɛ, -mɛ -aa muɛ 'kmɔnɪa' -wɛɛ -a -je dɛ -jɛ ke dɛ -nɪ nɔ.

16 'Kaa kaan ka aoa' 'bɛɛ- aoa' -cɛi" 'de tɔ klae" 'ɔn. -Cɛi" 'bɛɛa' -jɛ -nɪa kan' -mɔ ɛ, ɛ nɪnɪɛ 'jrii.

17 Nyɔ -jua dɛ 'dɔɛ -ɔ -jea nɔ 'pepe -wɛɛ -ɔ se ɛ nɔ ɛ, -mɛ -mɔ nɔɛ dɛsaun.

5

"Wliɛjeun 'a fɛn' -saa'

1 Aomɔ "wliɛjeun kaan la ! 'Kle -ɛɛ mua aopu "kpei jia', 'de ɛɛ' -tɪ' 'ɔn ɛ, ao -fɪn", ao kplee-.

2 Aoa' "wlii- -sɔɔn, -wɛɛ wɔn di aoa' 'ɔnpaadɪ.

3 Aoa' 'sani ke aoa' 'wɛi kɾuɛn 'kɪn. la' 'kɪn -nɪa 'mɔa- ɪmɪ -a mu aoa' "kpei-tɪ 'tmɔi nɪa' 'pee 'jewɪ o, -wɛɛ ɪ 'je ao -siian', ka nɛ ɛ siian dɪ ɛ. Aopu de 'bɔɔ -sɔn nɪa 'e nyɔ "jru, -wɛɛ -ɔɔ -sii" a "wlii- -pɔan 'a "jru i ke mamau ɛ, ao -gbun 'nɔ !

4 Nyɔ -ɔɔa nɔa dɔo 'de aopu o -kle' ɛ, ɔɔa wluuɛ 'mii, dɛ-nɔɛ' ao se ɔɔpu -kei" -sa. ɔɔa' -fɪn" wlu mu' mamau 'sɔ ɛ je 'e 'kmɔ -wee' "klein 'a Tɔ"bo doin" 'kpa.

5 'De 'kmɔ "kpei aopu nɪa dɪ -wee' "klein siie aopu i. Dɛ -ɛ nɔa aopu 'tɔn ɛ, aoa nɔɛ'. Ao diɛ dɪ 'dɔɛ -di'pɛn 'sɔ ao je 'cna pa pɔn pɔn, 'de -mɛ 'kamɔ aoa' 'mɛ nɔ" "kɔɔan- i.

6 "Isrei -ɔ sea 'bɛɛ- -ɔ -jea ɔɔ' -cɛ" "kpei- 'tɔan- 'de ao 'kwa a, ao kɾuun ɔ 'pee, -wɛɛ ao 'dɔo.

Pɛɛ ikua' ke Kea baea' ke

7 'Ma de'di -wi", ao kuu pɛɛ i mamau 'sɔ Tɔ"bo 'je de ji. Aoa 'je -tɔnɔvi 'mɛɛ ? -Bo ɔ po ko 'de -kle ɛ, ɔ kuuɛ tɔ' i mamau 'sɔ ɔɔ jea ɪa' -flu" nɔ" fuo, emɛ -kɔn -tɪ'. Tɔ' due' -nɛ emɛ ɔɔ kuu i mamau 'sɔ -kua" a jea 'nɔ -sɔn 'kpa.

8 Aopu mɔ -ke ɛ, ao kuu pɛɛ i, dɛ-nɔɛ' Tɔ"bo 'a deji nɔ" se o tɛɛn-.

9 'Ma 'cɛ, ao 'bo ba 'dei wluuɛ, -wɛɛ Kea je aoa' 'pee 'je. Ao -gbun 'nɔ, 'pɛɛ 'jei -tɛɛ ji -tɪ. ɔ nɪɛ 'o -gbɛin" -jei".

10 'Ma 'cɛ, Kea 'a wlu 'kwajaavn -ɔɔ -tmɔa Tɔ"bo 'a -tɪ' tɛin" ɛ, ao po ɔɔpu 'a -tɪ' -kwɔ ɔ, 'bo ɔɔpu "kpei mɔ ao 'je 'kle 'jea' 'cɪan- 'de pɛɛ "wɔin 'bɛɛa' 'ɔn.

11 Aoa 'jee, nyɔ -ɔɔ -kuua tɔ' i 'de 'kle 'di ɛ, "diwan nyɔ -o, -aa pɔɛ ɔɔpu -tɪ' o. Ka Sɔbɔ kuua pɛɛ i ɛ, ao 'wɔɛn', 'de 'dɔɛ -jɛ Kea "nyɪ ɔ de'bɔɔ- nɔ" ɛ, ao juo -mɛ 'mɛ. 'Ma 'cɛ, Kea nmɔ 'di wɔn, ɛɛ 'jɛɛ nyɔ 'a wɛɛ-.

12 Dɛ -jɛ -kɔan -tɪ' ke'wɛ -wɛɛ 'ma 'tmɔa 'de ao -pee ɛ, 'ma de'di -wi", emɛ -nɪ, ao 'bo 'blɔa- ke jaun 'ɔn -snɛɛn ɛ. Dɛ ao 'jea nɔ ɛ, emɛ -nɪ aoa' kɪn nɪ kɪn, aoa' "ɪn- nɪ "ɪn-, -wɛɛ 'pee je aopu kɾuɛn.

'Wɛnvi 'a Kea baea'

13 -Bo nyɔ jɾɔ' nɪ 'e aopu "klu, -wɛɛ ɔ nɪ 'de 'kle 'di ɛ, -mɛ ɔ 'tmɔ ɛ 'de Kea -pee 'de baewlu 'di. 'De -bo jɾɔ' nɪ 'de 'mɔa- 'ɔn ɛ, -mɛ ɔ ble, ɔ 'je Kea 'a 'nyɪnɪ "i 'bɛɛ-.

14 -Bo nyɔ jɾɔ' nɪ 'de aopu "klu -wɛɛ ɔɔ' dɛ ɛ sea pɔoa a, -mɛ ɔ 'da Kea -gbu 'a nyɔsoa -wɛɛ ɔɔ 'je ɔ 'cna "jru po 'de Tɔ"bo 'a 'nyɪnɪ 'ɔn, -wɛɛ ɔɔ 'je ɔɔ' Kea bae-.

15 -Bo ɔɔ bae Kea 'de ɛɛ' -kwɪlɪ" -tea' 'ɔn ɛ, 'wɛ-nɔi -nɔ ɔɔ muɛ 'pɔɔa'. Tɔ"bo a mu ɔ kui-sɔn ifɔan" 'nyɪa'. ɛ 'je ɔ "jei kpa, -wɛɛ -bo ɔ nɔ dɪsain ɛ, 'de ɛ 'jɪ -kɔ'.

16 Emɛ -tɪ ao 'je aoa' dɪsain 'a -kɪn cɛn 'de ba -pee, -wɛɛ ao 'je ba 'a Kea

bae 'de ao 'je 'pυ. -Bo nyo -srɛi" ε, ɔɔ'
baewlu a cɛn dɛ.

¹⁷ Kea 'a wlu 'kwajaaɪ Eli nɪɛ nyio
-o, ka -a -nɪa, 'kamɔ ɔ nɪ-. 'Wɪ jɾɛ' o ε,
ɔ baɛɛ Kea i, -wɛɛ "ni se dbai, 'sɔ 'bo
ɔɔ' baewlu "i ε, "ni se dba -cɛɛn'- 'de
'blɔa- "kpei 'de -sɪn taan 'cɔɪ -mɛɛo"-
'di.

¹⁸ 'De ɔ bae Kea ke'wɪɛ -wɛɛ "ni
'je dba 'sɔ "ni -tɛɛ dbaa' -pɔn", -wɛɛ
doodɪ -wɛɛ' "klein mɛ 'de ɪ -te croa'
-pɔn".

¹⁹ 'Ma de'di -wi", -bo aoa' due' "tai-
tɔ' -tɪ 'a -jɛblɔ "i ε, -wɛɛ nyo due' jɔ
'o tɔ' -tɪ 'a -jɛi" de ε, -mɛ nmo "jɾii.

²⁰ Dɛ ao 'jea -kwɪɔ o sie ε, ε ka :
nyo -ɔɔ muɛ nɔa' -wɛɛ nyo jɾɔ' 'jea
'o ɔɔ' dɛsɔɔnɔ -jɛi" 'wɪɔ 'de ɔ 'jea 'o
Kea 'a -jɛi" de jɪ ε, -mɛ ɔɔ muɛ ɔɔ'
jɛi tu 'a -sɔɔ 'pɔɔa' 'de ɔ 'je dɪsɔɔn
-tuu"-tuu 'a -kɔ "puue' "kpei pɔ 'de ɪ
'je -kwɛ-.

"I-saasbe Pici 'cra

Jewlu-

1 'Mɔ Pici, 'un niε Sesi Klisti 'a -tadboi -o. Aopu Kea 'cra i -wεε -ɔ -nia 'dɔt- 'de 'blva- 'srɔ "kpei ε, 'de -ɔ -kɔa Pɔnblva ke, Galasiblvā ke, Kapadosi-blva ke, Asiblvā ke, Bitiniblvā ja, 'mɔ -ɔɔ ja aopu 'sbε -nε.

2 Kea -ε -nia -a "Bo ε, εmε -tee aopu kpoi" 'de εε' -Suu 'un, ao niε εε' nyu -o. 'Kamɔ ε nεε tɔ' "kpei- sese, -wεε ao 'je Sesi Klisti wɔn 'je, 'de ɔɔ' nymɔ -wla i 'je aoa' dɔsain -kɔ'.

Kea po ao "diwan -wεε ε 'je aopu 'saavn "jrii nu, 'de aoa' pεe 'a blua' 'je "kpei 'kpa jeejee !

Tɔ' tba-ta

3 Kea -ε -nia -aa Tɔ'bo Sesi Klisti "Bo ε, -a -bεε' εε' 'nyu "i, dε-nvε' ε nmɔ 'di wɔn 'pepe 'de -a -pee. ε -sa Sesi -klu' -wεε -a -mɔ -ke Sesi "sia "i ε, ε "nyu -a 'kmv dee nia' 'de ɔ 'un. 'De εε' -tɔ' 'un ε, -a tba 'kmv dee nia' -nε tɔ' "i.

4 -Bo ε ni kan' a, -mε -a -bεεε' 'ken Kea -teea εε' 'cε 'dei 'de javn 'di ε, -a -je εε' 'mva- nu. εε' 'ken tu se dooa-ta 'ble, ε se -flen" kpuv -ta 'ble, ε se "jrii-kwε -ta 'ble, εmε Kea -tee ao 'dei 'de javn 'di.

5 Aopu -ɔ -tea' Kea -kwli" ε, εε' "ikmaa' a fue aopu i mamav 'su, ε 'je 'blva 'a -kwε- nɔ" jεε-, -wεε 'pɔva' ε -teea ao 'dei ε, ao 'je ε 'je.

6 'De εε' -tɔ' 'un ε, -bo aoa sea 'kle 'a kpe -wee' 'je 'de -stanwɔ 'di mɔ 'de ε, ao nu 'mva-, dε-nvε' εε' nɔ" tu se "itεn 'bode.

7 'Ma 'cε, 'kle 'a kpe aoa cεεan 'un ε, εmε -εε muε nva' -wεε aoa' Kea -kwli" -tea' 'je 'pepe ni-. Aoa 'jee, 'sani -εε mua isɔan' a, ka ε nia 'pepe -bo nyɔ -niεi" ɔ 'je ε juo ε, ɔ nyεiε' 'bo "jri. 'Kamɔ ε ni -ke 'de aoa' -tɔ' 'un. Aoa' Kea -kwli" -tea' -ε -nia dεwɔn kpe -puue -ε -sia 'sani ε, ε 'je 'de 'kle 'un cεεn -o. -Bo εε sea 'e 'kle 'un cεεn ε, -mε εε muε 'pepe nia', -wεε -sɔnti

Sesi Klisti a mua de jia' 'de Kea 'je aoa' 'nyu "jei kpa.

8 Ao se Sesi Klisti "jriε- 'jee- due', 'kaa ao kma ɔɔ' -ti'. 'Kamɔ ao se ɔ "jriε- tba 'de -stanwɔ 'di ke, -wεε ao -te' ɔ -kwli". εmε -ti 'di 'a wɔn nmɔa' ke 'mva- klaa" ni 'de aopu 'un.

9 Ao 'je kan' 'mε aoa' Klisti -kwli" -tea' mε -εε mu aoa' -suu 'a 'pɔva' "jru "kpei poa'.

10 'De εε' 'pɔva' tu 'a -tɔ' 'un ε, Kea 'a wlu 'kwajaaun "jreε- Kea 'a 'sbε 'mε tεin" sese, -wεε 'saavn Kea 'na ε 'je aopu "jrii nu ε, 'de uv 'tmv εε' -ti'.

11 Klisti 'a -Suu -ε -nia 'de uvpu 'un ε, εmε ka Klisti a mua 'kle 'jea' -wεε Kea 'jea dɔ klāe" nu 'de ɔɔ' -kɔ 'di ε, εmε -tmv ε 'de uv -pee. εmε -ti uv "jreε- 'sbt -wεε uv -pɔn εε' 'o nyu ni nɔ" ke εε' -sɔn' i.

12 'Sv ka ia' dɔ tu sea "jri "kpaε' poi 'de vva' -nε nɔ" 'di -wεε ia mua "jri "kpaε' poa' 'de aoa' -nε nɔ" 'di ε, uv 'wɔn ε 'mii. 'De -stanwɔ 'di ε, dɔ uv -sa 'kwla a, umi Kea 'a -Suu a po εε' dbonuvun -je o -wεε vva 'tmv 'de ao -pee. Ia' dɔ tu ε, Kea 'a "soa-wi" -nia 'e javn 'di -niεi" uv 'ji ja -gbun -ke.

Kea 'a -jei" naavn 'a nɔsvn-

13 εmε -ti ao 'je aoa' -cε" ikpuvun-, ao kpuv 'e "jri ao 'je Kea 'a -kwlvti nu. 'Saavn Kea a mua ao "jrii nva' Sesi Klisti 'a deji nɔ" ε, εmε ao 'je tɔ' "itba -sisi'.

14 Ao 'je Kea wɔn jeejee, dɔ -nia aoa' 'tun nudt tεin" -mε ao se Klisti 'a -ti' tɔ' 'un 'je ke ε, ao 'bo 'e i 'di de muε.

15 'Kaa ao ni 'pepe 'de aoa' nuvkplɔn -wee' 'un ka Kea -ε -da aopu nia 'pepe ε.

16 Tɔ' -o, Kea 'tmv εε' wlu tu 'mε sese ε 'naa : Ao ni 'pepe, ka 'mɔ nia 'pepe ε.

17 'De aoa' baewlu 'di ε, aoa 'daa-Kea "Bo, -wεε aoa poo ε -too"- "i. Dɔ "klein nyiɔ ɔ nva due 'due ε, Kea mε -εε mu ia' 'pee 'jea' ka due' ka-. -Je ε nia kan' -mɔ 'ja a, -mε nɔ" -sia 'o aoa mua nva' 'de 'blva- "kpei ε, ao kpa εε' ni' -tea' nya 'de aoa' nuvkplɔn -wee' 'un.

18 Sɔɔn' -je ε ja -wεε ε -seia aopu 'de ao "bo -wi" 'a kplɪn 'kwa a, ao juo -mε 'mε. Ε se dɪ -jɪ -a mua isɔan' ka 'sani ke 'wεi nɪa mɪ Sesi Klisi nu -wεε ɔ seie aopu nɪ-.

19 'Kaa Klisi 'a nymɔ -εε sɔɔn'ɔ ke' kma', εmε seie aopu, ka 'blaaju -ε sea -kɔ -pɔn" nɪ 'a 'sraa- nɪa.

20 'De nyiɔ 'ɔ -seie -tɪ 'ɔn ε, Kea -teeε Klisi kpɔi" sese -mε 'kmɔ se nuυε ke, 'de ε -sɔ 'kwla 'de de'boɔ- nɔ" -a -nɪa 'di -ta 'di, -wεε ɔ 'je aopu seie-.

21 ɔmɔ -nuε' -wεε ao 'bεε- Kea -kwɪ" -tea'. Kea mε -sɔ "kunyɔɔ' -wεε -ε nu ɔ kεεma' 'ɔn. Εmε -tɪ ao -te' e Kea 'kwa -kwɪ" -wεε ao 'jeε tɔ' 'itba.

22 Tɔ' -tɪ ao 'wɔan -wεε ao 'jea wɔn ε, umɪ -wɔɔ aɔa' pεε εmε -tɪ ao 'bεε- ba 'a -tɪ' kmaa' ka -cɔɔn' ka. -Je ε nɪa kan' -mɔ 'ja a, -mε 'de aɔa' pεε -wee' "klein 'ɔn ao kma ba 'a -tɪ' due 'due.

23 Ao 'je kan' 'mε Kea 'a wlu -ε sea isɔn-ta 'ble ε, εmε -nuε' -wεε ao 'wɪv 'wɪv'aa' dee-. Ε se nyiɔ -ɔɔ mua 'mea' mɔ -nyɪ" aopu εε' 'kmɔnɪa' tu nɪ-, Kea -sea' 'mε-ta 'ble ε, εmε -nyɪ" aopu εε' 'kmɔnɪa' tu.

24 Dε -cɪɪa' 'de Kea 'a wlu 'di sese ε, ε 'na :
Ka sii" 'a -faun' nɪa, 'kamɔ nyɔ 'a dεwɔnɪa' ke υba' "jriinmɔa' -wee' nɪ-, -bo sii" je 'sɔ εε' -faun' blu'.

25 'Kaa Kea 'a wlu mε -nɪ 'kmɔ jeejee. Ε se isɔn-ta 'ble. Εε' wlu tu mε -nɪ -pɔia" -tɪ nyɔ 'tmɔa 'de ao -pee ε.

2

'Kɔmɔnɪ sou" ke Kea 'a nyɔ ke

1 -Je ao 'wɪv'aa' wɪv'aa' dee- -mɔ kaan 'ja a, -mε ao 'bɔ dɪsain 'a kpe -wee' o, ao 'bɔ sɪ 'tmɔ-tɪ, ao 'bɔ "jridepoo-tɪ, ao 'bɔ ba -kwɪn o nu-tɪ, ao 'bɔ -sɔɔ wlu-tɪ.

2 Ka nyɪε 'nya tɔn a nɔa "nyɪnɪ- pliie ε, 'kamɔ Kea 'a wlu ε ke dε jre' -sea' "jrii bee a' 'tɔn 'je ao nu -ke, -wεε ao 'je 'boa 'de ε 'ɔn 'bo Kea 'a -jei" mamav 'sɔ ε 'je aɔa' 'pɔv'aa' 'a "jri 'kpae' powɪ jεε-.

3 Tɔ' -o, ao -tɪn' Kea 'a 'diwɔnmɔa' wɔn 'mε, ao je ε 'je.

4 Ao 'kpa Tɔ"bo -pɔn", ka -gbu" 'a "sou nɪa 'kamɔ ɔ nɪ, 'kaa ɔ nɪε 'kmɔ, ɔ se 'mε. Εε' "sou tu ε, nyiɔ pɔo ε sɔn i, ka "sou sea nuυdɔbo 'ble nɪa. 'Kaa 'de Kea "jri 'de εε' "sou tu nɪε dεwɔn, εmε -tɪ ε -tee' ε kpɔi".

5 Aopu mɔ -ke ε, ao 'kpa -gbu" 'a "sei -nɪa 'kmɔ ε. Ao "tai aɔa' -cεi" -wεε Kea 'je aopu 'ɔn "duo- 'de ε 'je ao εε' -gbu" -tee, -wεε εε' -Suu 'je 'de ε 'di "ti. Ao 'je kpɔi" -tee, 'de ε 'je aopu dɔnɔvɔn 'ɔn nu 'de εε' -gbu" 'di. -Mε aɔa' jevɔn tu ε, ao 'je Kea wɔn -saa 'de Sesi Klisi 'ɔn, εmε -εε nu Kea 'tɔn.

6 Dε -ε -cɪɪa' 'de Kea 'a wlu 'di 'de ε, ε ka :

"Sou -nɪa dεwɔn εmε 'ɪn 'cra i -wεε 'ɪn -te i 'bo Selisalem, 'de -ε "kpei 'ɪn 'je 'ma -gbu" pɔo-. Nyɔ -ɔɔ mua εε' -tɪ' tɔ' 'ɔn 'jea' a, -tɪn' se ɔ "i 'dbaai.

7 Aopu -ɔ -jea Klisi 'a -tɪ' tɔ' 'ɔn ε, εε' "sou tu nɪε dεwɔn 'de aɔa' -tɔ' 'ɔn. 'Kaa nyɔ -υυ sea Klisi 'a -tɪ' tɔ' 'ɔn 'je, 'de -wi" -mɔ 'a -tɔ' 'ɔn Kea 'a wlu 'naa :

"Sou -gbu"pɔvɔn pɔoa sɔn i ε, εmε -εε "sou tu -sɪεε "sou -cεεn' 'ɔn de'boɔ- nɔ", -ε -sii "sei -wee' "klein.

8 'De fɔ' jre' o ke'wɪε, wlu -ε -cɪɪa' ε 'naa :

Εε' "sou tu a muε nyiɔpɔv 'a bu -tiia' -wεε υυ 'je i -ka 'bo ε "kpei.

Dεε-tɪ υba' nyɔ tu -ka i ε, εmε -nɪ, υυ se ε "ɪnɪ υυ 'je Kea 'a wlu wɔn 'je. Nyɔ -υυ -na" o a dε tɔ' 'ɔn 'je -tɪ ε, de Kea -tea' 'de υpɔv 'a 'kmɔ 'a nya i ε, εmε -nao.

9 'Kaa aopu mɔ ε, ao nɪε Kea 'a nyɔ -o, ao -teeε kpɔi", ao nɪε 'beɔ 'ɔ dɔnɔvɔn -o. Ε -tɪn' aopu 'mε, -wεε ε -sa aopu 'de kwie 'di 'de ε ja aopu 'de εε' -sɔn' -cεεn' 'ɔn, -wεε ao 'je εε' nuυdɪ 'dɔe 'a -tɪ' 'tmɔ 'de nyɔ -pee.

10 Ao se Kea 'a 'cε nɪ tein" 'de-, 'kaa kaan ka ao nɪε εε' 'cε -o. Ka Kea a 'jea nyɔ 'a wεε-, tein" 'de ε, ao sɪ juo-, 'kaa kaan ka la ε 'jeε aɔa' wεε- -ke.

Kea 'a "juɔinɔvɔn 'a nasɔn

11 'Ma -ti' kmaʊn, ka 'dʊi- nɪa, 'kamɔ ao nɪ 'nɔ 'kmʊ "kpei, ao nɪɛ nabʊ ja. Ao -tu" aoa' -ce" 'ɛ -ti', ao 'bo 'o aoa' 'tʊn nʊdɪ saɪn 'de blaɪ, dɛ-nʊɛ' ɪa -fɔn' aoa' -suu tʊ o.

12 'De nyʊ -ʊʊ sea Kea juo "klu ao nɪa, ao -tu" aoa' -ce" 'ɛ -ti' -wɛe ao 'je kplɪn 'dɔe nʊ. -Bo ɛ nɪ kan' a, -mɛ -bo ʊʊa sea aopʊ dɛsaʊnʊʊn 'daa-mɔ 'de ɛ, ʊʊa muɛ aoa' kplɪn 'dɔe "jriɛ- 'jeea' -wɛe -sɔntɪ Kea a mua ɛɛ' -ce" 'kwla -saa' 'de ʊʊ -pee ɛ, -wɛe ʊʊ 'je ɛɛ' nɪnɪ 'i 'bɛɛ-.

13 'De Tʊ"bo 'a -tɔ' 'ʊn ɛ, ao 'je nyʊ -tea nyʊ "jru kpɔ' i wɔn. -Bo ɛ nɪ -bluajɛi 'a -ce" 'kpa o,

14 -bo ɛ nɪ nyʊ ɔ -tea' 'o -wɛe -ʊʊ -jea dɛsaʊn nʊʊn 'a 'pee 'je, 'de -ʊʊ -jea dɛ 'dɔe nʊʊn -ti' o po, ao -te' ʊʊʊʊ 'a ni'.

15 'Ma 'ce, dɛ Kea a -pɔan i ɛ, ɛmɛ -nɪ -bo aoa sea dɪ 'dɔe nʊ ɛ, -mɛ nyʊ -ʊʊ sea tɔ'di nɪ -wɛe -ʊʊa wlaa aopʊ ɛ, aoa muɛ ʊʊa' wɔn "muua'.

16 Ka nyʊ -tea ʊʊa' -ce" -pee a na, ao na kan', ao se dɛ jɾɛ'ɛ kʊɔn kwla' nɪ-. 'Kaa ao 'bo aoa' -ce" -pee-tea' -nɛ "i 'nɪɛ 'sʊ ao 'bo dɪsaɪn nʊɛ. Ka Kea 'a dɔnʊʊn a na, 'kamɔ ao 'je na-.

17 Ao -te' nyʊ -wee' 'a ni'. Aoa' de'di -wi" -ʊʊ -ke aoa naa Kea 'a -jei" ɛ, ao kma ʊʊʊʊ 'a -ti'. Ao pleɛ Kea jeejee. Ao -te' -bluajɛi 'a ni'.

Ao -gbʊn Klisi ja

18 Aopʊ -ɔɔ nʊʊa nyʊ "juɔi ɛ, ao jaa aoa' -ce" ja 'de aoa' 'bleʊn -sɔn, -wɛe ao 'je ʊʊʊʊ 'a ni' -te' 'de dɛ "o dɛ -wee' "klein 'ʊn. -Bo ʊʊa' kplɪn nmɔ "jrii o, -bo ʊʊa' kplɪn nyɪnɪ "jrii o, ao 'je ʊʊʊʊ wɔn jeejee.

19 -Bo nyɔ -nɪɛi" ɔ 'je Kea wɔn 'je -wɛe ɔɔ sea 'kle 'je 'de ɛɛ' -tɔ' 'ʊn ɛ, Kea a po ɔ "diwan.

20 -Bo nyɔ 'ɔ -ce" 'kpa 'a dɛsaʊn ja ɔ 'kle "kpei -wɛe ɔɔ 'bɛɛ- pɛɛ "wɔɪn 'de ɛɛ' -tɔ' 'ʊn ɛ, nyʊ se ɛ 'bɛɛ- nyʊ 'je ɔ -ti' o po. 'Kaa -bo nyʊ a sea aopʊ 'kpi doɪn" ipo 'de aoa' dɪ 'dɔe nʊ-tɪ 'ʊn -wɛe ao 'bɛɛ- ɛɛ' 'kle tu "wɔɪn ɛ, -mɛ Kea a muɛ aopʊ -ti' o poa'.

21 Ao 'je pɛɛ "wɔɪn 'bɛɛ- 'de 'kle 'di, ɛmɛ -ti Kea 'da aopʊ, dɛ-nʊɛ' Klisi 'a

-ce" 'kpa 'jee 'kle 'de aoa' -tɔ' 'ʊn -ke. Ao bla 'o ɔɔ' -kɔ 'de, -wɛe ka ɔ na ao 'je kan' na-.

22 ɔmɔ se dɛsaʊn nʊ due', ɔ se sɪ 'tmʊ kpɛ due'.

23 -Ta nyʊ a -cree" ɔ, ɔ se ʊʊʊʊ -cree" -ke, -ta ʊʊa -tu" ɔ 'kle ɛ, ɔ se wlu 'wlu. 'Kaa Kea -ɛɛ -jea nyʊ 'a 'pee ka -cɔɔn' ka, ɛmɛ ɔ -te' ɔɔ' 'kmʊ kwa.

24 ɔɔ' -ce" 'kpa mɔ -duo" -aa dɪsaɪn 'ʊn 'bo ɔ "jru, 'de -a -ke dɛsaʊn 'a 'wlu' 'je cɪɛn -wɛe -a -je dɪ 'dɔe nʊa 'a 'kmʊ nɪ-. ɔɔ' blati 'a -kɔ mɪ -bɔɔ' aoa' 'wɛ-.

25 Ao -wee' sɪɛ 'kwla tɛɪn" 'de-, ka 'blaɛ -sea' 'dei -tei 'ble nɪa, 'kaa kaan ka la Sesi Klisi -nɪa aoa' 'dei -tei -cɔɔn'- -wɛe -ɔɔ -tua" aoa' -suu 'a -ti' ɛ, ɔmɔ ao "biie- 'e o.

3

Jranyʊkpae' ke ʊʊa' kʊan-wi" ke

1 'Nynʊkpae', aopʊ mɔ -ke ɛ, ao jaa "jru ja 'de aoa' kʊan-wi" -pee -wɛe -bo ʊʊa' jɾʊ' se Kea 'a wlu tɔ' 'ʊn 'je ke ɛ, 'de aoa' Kea 'a -jei" naasʊn- 'je ɛ nʊ -wɛe ʊʊ 'je 'e Kea o "biie-. -Bo ao se ʊʊʊʊ Kea 'a -ti' -pee 'tmʊ mɔ 'de ɛ, ʊʊa muɛ aoa' kplɪn "jriɛ- o sia' see,

2 dɛ-nʊɛ' ka aoa' nʊʊdɪ 'srɛai" -wɛe aoa pleɛa Kea a, ʊʊa muɛ kan' 'jea'.

3 "Jriinmɔdɪ -jɪ -poa' "jri "kpae' 'bo ku -pʊn" ɛ, ao 'bo -mɪ i-pɔɛn, ka "mɪ- dbaa' ke 'sani doɪn" poa' ke, dɪ 'dɔe -pʊn" -tuu" a' nɪa.

4 'Kaa aoa' "jriinmɔa' -mɛ ɛ, 'de ao pɛɛ o mɔ ɛ 'je kɪn pɔo-. Ao nmɔ 'di wɔn, ao nɪ kupeɛɛ' nyʊ, dɛ-nʊɛ' ɛɛ' "jriinmɔa' tu se wɔsɔn -ta 'ble, ɛmɛ -nɪ dɛwɔn 'bo Kea "juɔi.

5 'Nynʊkpae' -ʊʊ -naa Kea 'a -jei" tɛɪn" -wɛe -ʊʊ -tea' Kea -kwlu" ɛ, "jriinmɔa' -ɛ -nɪa 'de ʊʊʊʊ 'ʊn, ɛmɛ -nao.

6 Ka Sara nɪa 'de 'nynʊkpae' -nʊ "klu ɛ, Ablaam -nɪa ʊa' kʊan, ʊa 'je ɔ wɔn -wɛe ʊa 'dɔɔ- ʊa' 'blei. -Bo ao 'srɛi" -wɛe dɛ 'dɔe nʊa 'a faʊn 'a nʊ aopʊ ɛ, -mɛ ao nɪɛ ʊa' "nynuunynʊkpae' -tu -o.

7 Kʊan-wi", aopʊ mɔ -ke ɛ, -bo ao ke aoa' 'nynʊkpae' -te i ɛ, -mɛ ao nɪ

tō'di. Ka 'nynv̄kpaē' sea 'di ikuu ε, ao sie ε -kwlv̄ o. Ao nm̄o v̄v̄v̄ 'kwa, ao -te' v̄v̄v̄ 'a ni', dε-nv̄ε' 'kmv̄n̄ia' dee Kea "nyia nyv̄ "jēi- ε, v̄v̄ ke ao -wee' plēen i. Ao nv̄ kan', ao -tu" aoa' -cε" 'ε -ti' -wεe dε jrē' je aoa' baewlu -je de kaan-.

Ao nv̄ "isrēdi 'de 'kle 'v̄n

8 Dε -jε 'ma 'tm̄va ao -wee' "klein -pee ε, -mε ka : ao 'ble tō' due', ao 'wv̄v̄n- wlu' i, ao kma ba 'a -ti', ao 'je ba 'a wεe-, ao jaa aoa' -cε" ja 'de ba -pee due 'due.

9 -Bo nyv̄ nv̄ aov̄v̄ dεsav̄n "jr̄ii ε, ao 'bo εε' kpan -saa 'de dεsav̄n nva' 'v̄n. -Bo nyv̄ -cree" aov̄v̄ ε, ao 'bo v̄ -cree" ε. 'Kaa ao po v̄ "diwan ka-, dε-nv̄ε' εmε -εε 'daa' Kea 'da aov̄v̄ -wεe ε 'je ao "diwan po -ke.

10 Dε -cr̄v̄a' 'de Kea 'a wlu 'di tēin" ε, kε 'da ka, ε 'na :

-Bo nyv̄ n̄iε "i, Kea 'je v̄ "diwan po, 'de v̄ 'je 'e 'm̄va- 'v̄n n̄i ε, -mε v̄ tēen v̄v̄' wv̄n dεsav̄n o, v̄ 'bo st̄ 'tm̄v̄-ti.

11 v̄ to dεsav̄n 'kpv̄ "i -wεe v̄ 'je dε 'dōe nv̄. Pēe 'a blua 'a 'sv̄ mε v̄ 'je 'o 'de bla -wεe v̄ 'je i-pv̄n 'bo v̄ ke v̄v̄' -ponyiv̄ 'nynv̄,

12 dε-nv̄ε' nyv̄ -sr̄εai", v̄v̄v̄ Tv̄"bo a naa "jr̄iε- o, -wεe -v̄va baewlu εε po doin" o. 'Kaa nyv̄ -a nva dεsav̄n ε, εε toε -wi" -mv̄ 'kpv̄ "i.

13 -Bo ao 'ble dε 'dōe nva 'a 'kpi 'ee, -mε nyv̄ wε- -je aov̄v̄ dεsav̄n "jr̄ii nv̄ ε- ?

14 'De -bo aoa sea 'kle 'je 'de aoa' 'isrē-ti 'v̄n m̄o 'de ε, -mε aom̄o nv̄ 'm̄va-. 'De εε' -tō' 'v̄n ε, nyv̄ -a -tua" aov̄v̄ 'kle 'a fav̄n 'bo aov̄v̄ nv̄ε, 'de tai' 'bo aov̄v̄ "maa.

15 'Kaa ao "biie aoa' tō' 'de Tv̄"bo Klis̄t̄ 'a 'sv̄ "kpei, ao "tai- v̄ "i, -wεe v̄v̄' 'sv̄ 'je aov̄v̄ 'a 'km̄v̄ -je o po. -Bo nyv̄ "o nyv̄ -tee' aov̄v̄ i v̄ 'na dεε-ti ao tba Kea tō' "i ε-, -mε ao -te εε' wv̄ -saa 'a kein"ke 'de v̄ -pee.

16 -Bo aoa sea ε wv̄ -sa 'de v̄ -pee ε, -mε ao -tu" aoa' -cε" 'ε -ti' -wεe ao 'je ε nv̄ 'de ku peεε' ke nyv̄ 'a ni' -tea' 'v̄n, dε-nv̄ε' dε -ε -sr̄εai" "i 'de ao pēe o, εmε ao 'je nv̄, -wεe nyv̄ -v̄va -sia" aoa' 'nynv̄ sain ε, -t̄v̄n' 'je v̄v̄v̄

'i 'dbaa, -wεe ka nyv̄ -ke Klis̄t̄ a na 'a kpl̄n nm̄o "jr̄ii ε, 'de v̄v̄ 'je ε juo-.

17 -Bo -ma sea 'kle 'je 'de 'dōe nva 'a -tō' 'v̄n, -wεe Kea "tai ε "i 'de -v̄n "kpei ε, -mε "paa', ε je -nv̄' dεsav̄n -wεe -je 'kle 'de εε' -ti' 'v̄n -sii.

18 Klis̄t̄ foo" 'sv̄ 'jēε 'kle -ke, v̄ 'mεε kpe due' kov̄n -gbai' 'de nyiv̄ v̄ dεsav̄n 'a -tō' 'v̄n. v̄m̄o -v̄ -sr̄εai" ε, v̄m̄o -mε 'diwv̄nyniv̄n 'a 'm̄εa' -wεe -v̄ -je -av̄n 'bo Kea "juv̄i kpa. V̄v̄ 'dba v̄v̄' 'blv̄ku -kwlv̄ i, 'kaa Kea jv̄ 'km̄v̄ de 'de εε' -Suu 'v̄n.

19 'De εε' -Suu -tu ε, ε dbov̄' -wεe v̄ mu, v̄ je 'm̄εv̄n 'a -sii -n̄ia 'm̄εv̄n o -kwlv̄ wlu -pee 'tm̄v̄.

20 Ia' -sii -tu ε, ι se Kea wv̄n 'je tēin". 'De -mε 'kam̄o Kea kuu tō' i mam̄v̄ 'sv̄ Noe -pa -bato', -wεe nyv̄ -mε" na -gbai' pa 'de ε 'di, 'de v̄v̄ 'pv̄ "ni wv̄in".

21 "Ni nyv̄ -mε"na -nv̄ 'pva wv̄in" 'm̄va- a, εε' "ipoo-ti mε -n̄i "ni aoa pooa "jr̄u 'de -stanw̄t̄ 'di ε. "Ni v̄va pooa aov̄v̄ "jr̄u ε, ε se mε -εε -sa aoa' ku -fl̄n" kui n̄i-. 'Kaa -bo aoa sea "ni "jr̄u pooε, -mε aoa -teeε' Kea i, -wεe ε 'je aoa' pēe wv̄v̄-. -Bo aoa' "ni pooa' 'pv̄v̄- aov̄v̄ ε, -mε Sesi Klis̄t̄ -m̄εa -wεe -v̄ -sv̄an "kunyiv̄" 'saav̄n -o.

22 v̄m̄o mu 'de jav̄n 'di -wεe -v̄ -te i 'de Kea 'a dianf̄o o, 'de -v̄ -n̄i 'o Kea 'a "soa-wi" o, dεwv̄n -siiv̄n o, "ikmad̄i -wee" "jr̄u kv̄v̄'.

4

'Kmv̄ -i -pooa fai" ε

1 Ka Klis̄t̄ 'jea kui wv̄n, ao 'je kan' 'mε. εmε -εε -tō' 'v̄n ao 'je v̄ ja -gbv̄n -wεe ao 'je kui wv̄n'je -ti 'wv̄v̄n-. Nyv̄ -jea v̄v̄' -cε" wv̄n ε, v̄m̄o -ke dεsav̄n c̄v̄t̄n.

2 -Bo ao ke Klis̄t̄ 'ble tō' due' ε, -mε aoa' -cε" 'kpa 'a 'tv̄n nv̄d̄t̄ sain se ε 'bεε- ι 'je aoa' 'km̄v̄ -je o po. -Bo ε n̄i kan' a, -mε nv̄" -sia 'o ao 'jea nv̄ 'de 'km̄v̄ "kpei ε, aoa mua Kea 'a -kwlv̄t̄i 'a 'sv̄ nva'.

3 Tō' -o, nv̄" ao "dua 'v̄n -wεe ka nyv̄ sea Kea juo a nva 'de aoa nva kan' a, ε -tiēi" -wε-, ao "ti la. Tēin" 'de- ε, d̄i -sea' nv̄ ka n̄i ε, im̄i aoa nv̄ : aoa' 'tv̄n nv̄d̄t̄ sain 'bleε aov̄v̄

kuon 'un, de 'e ppe "ipoa' 'a -tin' 'a nu aopu, ao "duo aoa' no" -wee' 'un 'e, -wee aoa -tu" -ko' jeejee, 'de aoa po nmo "jru, -wee koin "juoi -gbεεa' -a nyaa Kea i ε, 'de aoa nu -mε.

4 'Kaa kaan ka, tai' "maa nyu -sea' Kea juo 'mε, δε-nyε' υυ ke ao 'bo δε 'ε "jriitian 'a bi' "bee -ti 'mε, εμε -ti υυa -cree" aopu.

5 'Kaa 'wi -sia 'o -wee Kea 'jea 'kmounun ke 'mεun 'a 'pee 'je, ι se "iten, 'bomō nyu -a -cree" 'a aopu 'je υυa' nuυdi 'a "kuan po 'bo Kea "juoi.

6 'De εε' -to' 'un -poia" -ti 'tmυε -ke 'de 'mεun -pee. -Bo υυ 'mε 'de ε, -mε ka nyu -wee' "klein a 'mεa, 'kamō υυ 'mε, ka nyu -wee' "klein 'jea 'pee 'wlu ε, 'kamō υυυυ 'je 'pee 'wlu -ke. 'Kaa υυa' -suu 'bεε- ε 'je 'kmouna' -wlu a 'de Kea 'un 'je -ke.

Kplin Kea 'a -jei" naavn 'jea nu 'de ba -pee ε

7 'Blua 'a -kwε- no" "kuuan- i. 'De εε' -to' 'un ε, ao ni to'di, ao juo aoa' -ce" 'ε ka, -wee ao 'je bae ka 'je.

8 De -je -koan -ti' ε, εμε -ni ao 'bo ba 'a -ti' kmaa' o 'boε. -Bo nyō kma nyu 'a -ti' ε, -mε o poε υυa' -ko "puue' "kpei.

9 Ao kpoun ba sin 'soon 'de aoa' -gbi" -son i due 'due, ao 'bo 'mii wluε 'de εε' -to' 'un.

10 Kea po aopu "diwan 'de di 'a kpe -tuu"-tuu 'un. Εμε -nyε' -wee jro' 'bεε- o 'je o' -ne δε 'dōe nu, 'de δε 'dōe nua 'a 'kpi Kea "nyia aopu ε, ao 'ji 'un "duo- -wee ao 'je ba sun o po.

11 -Bo nyō 'ble wlu a 'a 'kpi ε, -mε Kea 'a -ti' mi o 'je 'tmυ, -bo Kea "nyū nyō nyu sun o poa 'a 'kpi ε, -mε o "duo o' 'kpi -wee' "klein 'un, -wee o 'je εε' dbo tu nu. Aopu -bla 'o Sesi Klisti 'de ε, ao nu kan', -wee δε "o δε aoa mua nua' a, Kea 'a 'nyni 'je "i 'bε 'de o 'un jeejee. Εμε -ble 'nyni 'wlu a' ke "ikmaa' 'de -sun "o -sun 'di. 'Kamō ε 'je ni mamav 'sv.

'Kle 'jeea' ke Kea 'a -jei" naasvn-ke

12 'Ma -ti' kmaun, nai" -ti aoa 'jea -bo ia' mo' nyna aopu 'un ε, ao 'bo

ι di dee- 'daa-, ι 'bo ao tai' "maa, δε-nyε' ia' di tu mi Kea a nu -wee εε -tin aopu i, 'de -bo ao -te ε -kwli" -wee ε 'je ε juo-. Ao 'bo nyε ι se ka -coon' ka ni-.

13 'Kaa 'kle Klisti 'jea, εμε aoa 'je -ke. 'De εε' -to' 'un ε, ao 'di nmo won, -wee -sontu o' tu "bode ε mua "jri "kpae' poa' a, 'de aoa' 'mua- 'je "i 'bε, ε 'je "jri "kpei -tie" cen.

14 De ao ke Klisti a na, -bo nyu a sea aopu -cree" 'de εε' -to' 'un ε, -mε ao nu 'mua-, δε-nyε' Kea 'a -Suu -ε -bea "i -ε -sia di -wee' ε, εμε -ni 'de aopu 'un.

15 Nyō 'bo 'de aopu "klu niε, -wee o' di sain nua' o, o' "ku'dbaa' o, o' "jriia' o, o' -ti' -in sea kon ia' won 'un poa' 'bo o' 'kle "kpei jaa-.

16 'Kaa -bo nyō ni Klisti 'a nyō -wee o' sea 'kle 'je 'de εε' -to' 'un ε, ε 'bo o' -tin' 'bleε, o po Klisti 'a 'nyni -nia o "kpei 'a Kea 'se-.

17 'Ma 'ce, Kea -tee 'pee 'jea' -we- 'de εε' -gbu" -sonyυ "klu. 'De -bo 'pee -mε -tee 'de -apu mo "kpei tein" 'dee, -mε ka εε mu nia' 'de nyu -na -υυ se Kea 'a -ti' to' 'un 'jei "kpei ε- ?

18 De -crua 'de Kea 'a wlu 'di, ε 'naa : -Bo nyu -sreai", -wi" -mυ 'jee- 'puua' 'kle i 'dee, -mε ka εε mu nia' 'de 'diwon nyniun ke desavn nuun -wi" -mυ 'a -to' 'un ε- ?

19 -Je ε nia kan' -mo 'ja a, -mε nyu -υυa -jea 'kle 'de Kea 'a -kwltu 'un ε, υυ kpa δε 'dōe nua' nya -wee υυ 'je υυa' 'kmυ nyio 'o Nvi -εε' pooa wlu fai" kwa -te'.

5

Ao -tu" Kea 'a nyu 'a -ti'

1 'In niε "i 'un 'je nyu -nia Kea -gbu 'a nyuoa 'de aopu "klu wlu -pee 'tmυυ-, δε-nyε' 'mo niε Kea -gbu 'a nyuoa -o -ke. -Ta Klisti a 'jeea 'kle tein" ε, 'un 'je εε' -ta 'mε. O' keema' δε -εε -mua' "jri "kpae' poa', -a -wee' a muε εε' -ta 'jea'.

2 Εμε -ti 'ma bae aopu i -wee nyu Kea -tea' aopu kwa ao 'je υυυυ 'a -ti' -tu" ka 'blae 'dei -tei a fua o' 'blae i ε. -Bo aoa sea εε' dbo tu nu ε, ao

ny ε 'de pree 'dœe 'un, ka Kea nιε "i ε. Ka nyɔ ɔ -tea' nyɔ -klaan" "kpei ε, ε 'bo kan' nιε. Ao "duo aoa' pree -wee' "klein 'un, ao 'je εε' dbo tu ny, ao 'bo ε nyε 'de 'wei 'je -ti 'un.

³ Nyɔ Kea -tea' aopy kwa ao 'bo 'o uɔɔ "jru 'jaa i-pœn, 'kaa ao -tu" aoa' -ce" 'ε -ti' -wee uɔ 'je 'bo aoa' kpln 'dœe 'de bla.

⁴ -Bo aoa sea kan' ny ε, -mε Sesi Klisi ɔ fua -a -wee' "klein i ε, -sɔnti ɔɔ mua jia' a, ɔɔ muε aopy "i 'bεεa, -wee ɔ 'je aopy 'dœe 'jrii ny. εε' 'dœe tu se 'jrii -kwe -ta 'blei.

⁵ 'De aopy -jɔ -nia -kooa" mu" -wi" ε, ao jaa "jru ja 'de nyɔ -cɔun' -pee. 'De dε ao -wee' "klein 'jea ny ε, εmε -ni ao 'je aoa' -cei" 'piie -wee ao 'je ba sun o po due 'due, dε-nυε' dε -cɔua' 'de Kea 'a wlu 'di ke 'da ka, ε 'naa :

Nyɔ -a -bεεa' uɔa' -cei" ε, Kea 'nyε uɔɔ 'un 'ε, 'kaa nyɔ -piia' uɔa' -cei" ε, εε nyε -wi" -mu 'saun 'jrii.

⁶ -Je ε nia kan' -mɔ 'ja a, -mε ao jaa aoa' -ce" ja 'bo Kea 'a "ikmasun -sɔn, -wee -bo nɔ" ε -tua" nyɔi ε, 'de ε 'je aopy 'jei kpa.

⁷ Dɔ "klein -ia -sɔɔn aoa -tua" -wee ao "kaea 'jrii ε, ao -ti' Kea kwa. Ao -sa aoa' -sɔɔngbe "jru 'bo Kea 'kwa, dε-nυε' εmε -εε -tu" aopy 'a -ti'.

⁸ Ao juo aoa' -ce" 'ε ka, ao 'bo i'mae, -sion' -nia aoa' tɔnyɔ ε, ɔɔ -pien' aopy 'dei ɔ 'je ao 'dba, ka -plaa a -pɔan nmi i, ε 'jea 'dba i ε.

⁹ Ao 'bo 'wɔɔn ɔ 'bo aopy kɔyεn, ao 'bo Kea -kwl" -teti 'bɔε. Ao 'ble 'kpi, dε-nυε' ao 'je kan' 'mε, aoa' de'di -wi" -koa 'blua- ja, 'kle due' -nia 'mua- εmε uɔɔ a 'je -ke.

¹⁰ Ka 'diwɔn nmɔa' -wee' ke 'saun pɔoa 'de Kea 'un kɔn ε, ao 'bo ε o'mae. Kea mε -da aopy -wee ao ke Klisi 'je "i "sii-. 'De ao 'je 'de ɔɔ' kεεma'de -ε sea -kwe -ta 'ble 'un nι-. -Bo 'kle ao 'jea 'mua- 'de nɔ" pla 'di 'wlv 'o -jei" ε, -mε Kea a muε nua' -wee aoa' 'kmv 'je inyni, 'de ao 'je 'sɔn po, -wee ao 'je dɔ ikuu -sisi', 'de ka ε nia "i ε, ao 'je kan' nι.

¹¹ 'Ma 'ce, ka Kea 'blea "ikmaa' -wee' "klein, nyɔ 'je ε juo -o 'de nɔ" -wee' 'di. 'Kamɔ ε 'je nι- !

Jewlu-

¹² Silasi ɔ -nia 'ma de'di 'in -tea' -kwl", ɔmɔ -po 'un sun o, -wee 'ma 'tmv aopy wlutie -nε -pee. 'In nιε "i 'in 'je aopy 'a dɔ ikuu-, -wee 'saun -ceen'- Kea nua aopy 'jrii, ao 'je ε juo -wee ao 'je ε i "klii-.

¹³ Nyɔ Kea -teea kɔi" -ta Babilɔn, ka ε -teea aopy kɔi" -ke ε, uɔ 'na uɔɔ -je aopy. Makɔ ɔ -nia 'ma "ju 'de Klisi 'un ε, ɔ 'na ɔmɔ -je aopy -ke.

¹⁴ Ao -gblee ba -kwl" 'de ba 'a -ti' kmaa' 'un.

Aopy "klein ɔ -nia Klisi 'a nyɔ ε, pree 'a blua' nι 'de aopy 'un

'Sbε 'ε 'sɔɔn -nε Pici 'cɾia

Jewlu-

1 'Mɔ Simɔ Pici ɔ -nɪa Sesi Klisi 'a dɔnɔvi -wεε ɔ -nɪa ɔɔ' -tadboi ε, 'mɔ ɔɔ ja aopɔ ɔ -ke -aa Kea -kwɪ' -tea' nɪa dε due' 'sbε-. Sesi Klisi -aa Kea -ε -nɪa -aa 'Pɔvi ε. Emε -ti ɔ "nyɪ -a -wee' Kea -kwɪ' -tea' due', εε' kε' kma' 'de -a -wee' "klein -pee.

2 Ao juo Kea ke Tɔ"bo Sesi, ao 'je nya mu, -wεε "diwan 'je aopɔ kpɔn, 'de aoa' pɛε 'je blu.

Nyɔ Kea -sa 'o -wεε ε 'da-

3-4 Sesi mɔ -nɔε' -wεε -a -juo Kea -cεεn'. Emε -da -aɔn -wεε -a -ke ε 'je i -te 'de εε' tɔ"bode 'ɔn, 'de -a -je εε' 'diwɔnmɔa' "jriε- 'jee-. -Bo -a -juo Kea a, -mε εε muε εε' "ikmasɔn tooa', ε 'je -aɔn dɪ -kɔan -ti' -ɪ -sia dɪ -wee' "nyɪ -wεε -a -je 'kmɔ nɪ, 'de -a -je εε' 'tɔn nɔ-tɪ nɔ. Dɪ ε "sia 'nyɪ -wεε ε 'na ε 'je -a "nyɪ 'de ε, ka ε nɔa -aɔn ɪa' "nyɪ sɔn, 'kamɔ -nao. -Bo ao 'je ɪa' dɪ tu -wεε 'kmɔ "kpeidi -ɪa muε ɪsɔan' ao 'je ɪa' 'tɔn kwa -sɔn -saa. -Bo ε nɪ kan' -wεε ao ke Kea 'a nɪsɔn 'je due' nɪ-.

5 'De εε' -ti' 'ɔn mɔ -wee' ε, ao "duo aoa' 'kpɪ -wee' 'ɔn -wεε 'bo aoa' Sesi Klisi -kwɪ' -tea' "kpei ε, ao 'je 'o kplɪn 'dɔε nɔa' po. -Wεε 'bo aoa' kplɪn 'dɔε nɔa' "kpei ε, ao 'je 'o dε "jriijua' po.

6 Ao kpɔɔn aoa' -cε" i, -wεε 'bo dε "jriijua' "kpei, ao 'je 'o -cε" "wɔin 'bεεa' ke pɛε ikua' po. -Wεε 'bo -mɪ "kpei, ao 'je 'o Kea wɔn 'jea' po.

7 ε se Kea wɔn 'jea' -mεε' 'sɔ nɪ-, ao kma aoa' de'di -wi" 'a -ti' -wεε 'bo -mε 'de ε, ao 'je nyɔ 'a -ti' kmaa' -ε -wɪba 'de Kea 'ɔn to- 'de nyɔ -wee' -pee.

8 Kplɪn 'dɔε -ɪ -nɪa nɔ ka 'bo Kea 'a -jei", ɪmɪ -nao. -Bo aoa sea ɪa' kplɪn tu nɔ jeejee ε, -mε aoa' 'kmɔ se idooa, ao se foo" 'ɔn -tei, dɪ -wee' "klein a muε aopɔ kwa 'wɔan', -wεε

ao 'je -aa Tɔ"bo Sesi Klisi juo- sɔɔn-sɔɔn-, ao 'je nya mu.

9 'Kaa nyɔ -mɪ 'a kplɪn tu sea 'e 'ɔn nɪ ε, -mε ɔɔ' 'je 'e nyai, ka "dɔi nɪa, 'kamɔ ɔ nɪ-. ɔɔ' dɪsain -nɪa tɛin" ka Kea -kwɪ' ε, ɔ "mae' ɪ o.

10 Emε -ti 'ma de'di -wi", ao 'je aoa' -cε" ikpɔɔn-, -wεε ao 'je ɪa' kplɪn tu nɔ. Emε -toε ka Kea 'da aopɔ -wεε ε -teea ao kpɔi" ε. -Bo aoa sea kan' nɔ ε, -mε ao se 'de dɛsɔn 'di 'kpai 'nɔ 'kmɔ.

11 'Kamɔ -bo ao nɔ, -wεε Kea 'je ao -kɪn kwa 'wɔɔn-, 'de ao 'je 'e Kea 'a kεεma' -kwɪɔ 'di pa. 'Bomɔ -aa Tɔ"bo ke -aa 'Pɔvi Sesi Klisi a 'wɪɔ 'nyɪnɪ.

12 'Ma 'cε, 'ɪn 'je kan' 'mε, dɪ 'ma 'tmɔa -ta ao juɪ' sese, ao nyɪε i 'de ɪ 'ɔn -sisi',

13 'kaa -ta 'ɪn nɪa 'nɔ 'kmɔ "kpei ke ε, 'ɪn 'je aopɔ -ti' -kwɪɔ o poo -o jeejee, -wεε ao je i "mae'-,

14 dε-nɔε' nɔ" -ε -sia 'o -wεε 'ɪn 'jea 'kmɔ 'wɪɔ, ε se "i tɛn 'bode, 'kamɔ -aa Tɔ"bo Sesi Klisi -se 'kwɪa 'de 'ɔn -pee.

15 Emε -ti -ta 'ɪn nɪa 'kmɔ ke ε, 'ma "duo 'ma nɔ" -wee' "klein 'ɔn 'de 'ma sie aopɔ wɪu o, -wεε -bo 'ɪn 'wɪɔ 'kmɔ ε, 'de ao 'jɪ -kwɪɔ o po jeejee.

Nyɔ -jeea' Klisi 'a -sɔn' "jriε- ε

16 Tɔ' -o, tɛin" sese ε, -a -tmɔɔ' aopɔ 'mε -a -na -aa Tɔ"bo Sesi Klisi a muε de jia', ɔ ke ɔɔ' "ikmaa' ke. ɪa' wɪu tu ε, ɪ se "nɪa -ɪ -wɪba 'de nyɔ 'ɔ tɔ' 'ɔn nɪ-, 'kaa ɔ to ɔɔ' "ikmaa' 'mε -aa -cε" 'kpa je ε "jriε- 'jee-.

17 Kea -nɪa ɔ "Bo, εε' -cε" -tu" ɔ -cian" "kpei -wεε -ε -bεε' ɔ "i. Kea -bεa "i -ε -sia dɪ -wee', -ta ε 'tmɔɔa εε' wɪu tu 'wɪ jriε' o ε, -a -je εε' -ta 'mε. ε wɪu' ka ε 'naa : "Ju -nɔ, ɔ nɪε 'ma -ti' kmaju -o, 'de ɔ 'ɔn mɔ 'ma 'mɔa-tɪ -wee' nɪ-.

18 -Aa -cε" 'kpa 'wɔn wɪu -nε 'mε, -ta ɔ ke -a -nɪa 'bo Kea 'a crɔ "kpei ε, 'bomɔ wɪu -nε 'wɪɔ 'de jaɔn 'di -wεε -a -wɔn ε.

19 'Bo -mε 'de ε, dɪ -a -jea -wεε -a -wɔan ke -jɪ Kea 'a wɪu 'kwajaaɔn 'tmɔa sese ke, ɪ nɪε tɔ' -o -cεεn'. Wɪu ɔ 'tmɔa aoa ɪa tɔ' o sie ε, -mε nɔmɔ "jrii. Ka nɛbi a wan 'de kwie 'di mamaɔ 'sɔ -sɔn' ɔ -sɪan, 'kamɔ ɪ nɪ-.

'Kaa Klisi ka -klae" jru a 'wluva -o -nia kan', -sonti oo mua 'de ao pee o paa' a, 'de aopu 'un a mue i ifloan', -wee ao 'je 'e di -wee' "klein 'dei 'won.

20 Di ao 'jea -kwlu o sie 'pepe, i ka : eme -ni wlu "klein Kea 'a wlu 'kwajaaun 'tmua 'no 'sbe 'di e, uu se ia' wlu tu 'bo uua' -ce" -kwli" -sa,

21 'de wlu Kea jaa nyu 'kwa, i se 'e nyio 'o -kwlu' 'un 'wlu due', 'kaa Kea 'a -Suu -kweai me -ee po uupu -je o, eme -ti nyio'pu 'bee- uu 'je wlu -wluva 'de Kea 'un 'tmu.

2

Nyu -uua -tcaa nyu si-ti e

1 Ka si 'tmuun nia 'e Suifu-wi" "klu tein" -wee uua 'daa- uua' -ce" Kea 'a wlu 'kwajaaun e, 'kamoo si 'tmuun a mu 'de aopu "klu nia' -ke, -wee uu 'je uua' -ce" ke' wo -saun 'daa-. Di -i sea to' ni e, imi uua mu nyu tcaa' -wee uu 'je uua' "jru -jei" -saa. Nyu 'blei -jo -seia uupu e, uua mue -mo 'o -ti' o 'boa' -wee uu 'je uua' -ce" Kea 'a 'pee "jru ja- de 'booo- no".

2 Nyu -tuu"-tuu a mue 'bo uua' kpln sain 'de blaa' -wee 'de uua' nuukpln 'a -ti' 'un e, nyu 'je to' -ti 'a -jeblu wlaa-.

3 Si 'tmuun -nu, uua mue 'wei 'je -ti -tu" 'a 'su uu 'je aopu si won dii-, -wee uu 'je aopu 'un dii-. 'Kaa uua' 'pee 'jeee sese, ee' 'o nynia' se 'un -kwlei 'de uu -tee iscan' 'a kein"ke.

4 Dee-ti 'in 'da kan' a, eme -ni Kea "srei. ee" "soa-wi" -nua desavn tein" e, e se uupu "i 'tai-, 'kaa uu pooe "cin sin' -wee e po uupu 'de kwie blo' 'di 'de "bie-gbau" klaa" 'di, -wee uu -te i 'demu, 'de uua fuo ee' nyu 'a 'pee 'jewi.

5 'De nyu -uu nua desavn tein" e, Kea se uupu "i "tai-, 'kaa e dbaa "ni klaa" -wee e 'plee- 'kmu "kpei, 'de e 'dba desavnun -wee' "klein. 'Kaa e 'puue Noe ke oo' 'ce -me" 'son ke, de-nue' o nue "isredt 'bo Kea "juoi. -Ta nyio'pu a nuua disain e, o 'tmuu- uupu 'me, o 'na : Di aoa nua i nyie "jrii, ao 'bo i o, ao nu de 'dce.

6 'Bo -me 'de e, Sodom ke Gomoo -i -nia desavn -kwlo e, Kea 'wlu ia'

'pee 'me -ke, e nue ne -wee e -sa ia' -kwle -tu i. Nyu -uua' 'je ee' wlu won 'de -sianwi 'di e, de -ee mua uupu "jrii nua' me -ee sun e toa 'o 'mua-.

7 'Bo ia' -kwle -tu 'di e, Loti mo -srei", disain uua nua 'mua- ia "kaee o "jrii. oo' 'su mo Kea 'puu-.

8 De-nue' omo -o -nia de 'doenvi -wee -o -tia" 'bo uupu "klu e, -bo oo sea uua' kpln sain "jrie- 'jee-, -wee oo sea uua' wlu sain 'won jeeje, ia kpon o -kwlu 'su oo' 'mi a cen mleun" 'de o 'di, de-nue' o 'srei".

9 Nyu -sraei" e, Tu"bo juo uupu 'a seie ka 'me 'de 'kle 'kwa. 'De -ta e 'jea 'diwon nynion -te' -wee ee' 'pee 'jea uupu kpon nyu -wee' 'a 'pee 'jewi o e, e juo 'bo -mo 'me.

10 Nyu ee' 'pee tu 'jea kpon mo -wee' e, eme -ni nyu to' sain nia 'de 'un -wee -uua -fleean' Kea 'a "ikmaa' a, 'de -uu -na -uu se e won 'jei uupu -o. Uu kue "jru, uua 'bee- uua' -cei", uua' 'je nyu "o nyu jro' 'o wlu de 'un. Nyu klae" -uu -nia won 'je ka a, uua' plee uupu, uua' won o toa 'a faun 'a nu uupu.

11 Kea 'a "soa-wi" -blea 'kpi -wee -uu -kmai", uu -sia si 'tmuun -nu e, uu 'bee- uu 'je uupu wlaa- 'de-, 'kaa -wi" -mu 'a nu kan'. Uua' wluu uupu 'dei 'bo Kea "juoi.

12 'Kaa uua' nyu tu e, di uu sea 'e 'de juo imi uua 'tmu wlu sain -pee. Uua' -ce" 'e to' -o po uupu -je o. Ka 'kwla 'dinmi -sea to'di ni a nua, 'kamoo uua nu. Uua mue 'mea' ka 'kwla 'dinmi a mua 'mea' -ke e. Uua' -ce" 'kpa 'a disain mi -ia mu uupu i-saa'.

13 'Kle uua mua 'jea' eme -ee mu 'kle uu -tua" nyu 'a -kei" nia'. De uupu nia "i e, eme -ni uu 'je uua' 'tun nu-ti sain nu 'jru -gbao. Uua' 'de aopu "klu nia' 'blee -tin'. Uu ke aoa po sun -tadue 'me kpin-, 'kaa uu pooe "jri de -wee uua poo aopu 'sre i. Eme -ee nu uupu 'tun.

14 'Jei' 'jejrie 'e 'su -ni 'e uupu 'kun, uu se desavn nua' o 'bo due'. -Bo uu 'je nyu -uua Kea 'a -jei" naa' sea iku e, uua "tuen uupu 'de desavn 'di. 'Wei 'a 'tun 'blee uupu koon 'un. Uua' nyu

tu ε, Kea 'a 'daiη a muε υυρυ κρυαν' ka "o ka.

15 Υυ 'wlv 'bo -je -cεηη "i 'mε -wεε υυ "maa υυa' -cε". Bosο ο "ju Balaam -ο -kma 'wei 'a -ti' -wεε -ο -wοan δε -nyηia "jrii 'a ηυ-ti tεin" 'de ε, ομο -οο -kο υυ bla 'o 'de.

16 Δε οο' Balaam -tu sea Kea wοη 'je ε, εμε -ηυε' -wεε σοofae' -sea' wlv 'ble wlvυ ο kwa, ka ηyio ο wlvυ -wεε ε -cε' ο "bli 'bo -jei". 'De ε kaan οο' Kea 'a wlv 'kwajaai tu -je de -wεε ο je κρεηη' δι -ciei" ηυ.

17 Aoa 'jee, ηυυ -a τοοa ηυυ σι-ti ε, υυ se κρο 'ble. Ka "ni a ma 'o "kao-wοη ε, 'kamο υυρυ ηι-. 'De ka ποο' ο sia "ni 'de εε' dba, 'kamο υυρυ ηι-. Υυa' -tεin ηmaee' 'de kwie jre 'di, 'demο υυ 'je mu.

18 Δι υυa ηυa see ε, εμε -ηι 'de κρεηη' -ti 'tmυa' 'di 'bo υυa 'βεε- υυa' -cει". ηυυ -υυ -wlvυ 'de ηυυ -se' Kea juo "klu -wεε -υυa naa Kea 'a -jei" dee 'ηη ε, υυ -ρυ υυa -ροη υυ 'je 'bo Kea 'a -jei" -sa. εμε -ti υυ 'blee- υυ -ρυ wε-ε' ο -wεε υυ 'je 'o υυ -ρυ 'a ηyioτo' saiη 'de bla.

19 Υυa -tee υυρυ pεε 'dii, υυ 'na : Aoa muε aoa' -cε" -pee -tea'. 'De -mε 'kamο υυa' -cε" 'kpa 'a κplηη saiη -jea υυ i -sa a, υυ ηι ia' κυοηρυ-, 'de 'kamο ε ηι δε "o δε -sia -ηη wοη ε, εμε -ble -ηη κυοη 'ηη.

20 Το' -ο, -bo ηyο juo Sesi Klisti -ηia Ty"bo -wεε -ο -ηia ηyυ'pυυi ε, -mε ο -saa 'kmυ "kpeidi -ia κρυυan ηyυ -flεη" kwa -σοη. 'Kaa -bo υυ "tai- υυa' -cει" -wεε 'kmυ "kpeidi 'je ty 'a "jru kpa 'bo υυρυ "kpei ke'wle ε, -mε υυa' tεin" -ηε "paa' ε je υυa' de'boο- -ηε -sii.

21 'De -bo ε ηι kan' -mο ε, -mε υυa' -ηη se "isre -jeblv juo "paa', ε je -ηη -juo ε -wεε -ηη -wlv 'bo Kea 'a κε' -σοη -sii.

22 "ηυ -aa ηyυ -cουη' ποa tεin" 'tmυε τo' -ti, ι 'naa : Δι -gbe' -kwla' ημi ε 'boο- de ε di. 'De be" ηyυ jrea, εμε -biie" εε' -cε" 'pοο "jrii. Ka υυ ηυa -ke, 'ka -nao.

3

Tυ"bo 'a deji-ti

1 'Ma -ti' kmaυη, 'ma aορυ 'a 'sbe -jei" ποa 'a κρε 'soοη -ηε ka. Δι 'ηη 'cria 'de 'ma 'sbe -ηia κρε 'soοη 'di ε, εμε -ηι, 'ηη ηε "i 'ηη 'je aορυ -ti' -kwlv ο ποο-, 'de ao 'bo i "mae'- -wεε aoa' τo' 'je 'pepe ηι-.

2 Δε 'ma -pοan i ε, εμε -ηι ao 'bo wlvυ Kea 'a wlvυ 'kwa jaayη 'tmυa tεin" ο "mae. Ke' Sesi -ηia -aa Ty"bo -wεε -ο -ηia -aa 'Pυυi "ηyia ao, -wεε οο' dbουη τοοa aορυ ε, ao 'bo ε ο"mae -ke.

3 Δε -kοan -ti' -wεε ao 'jea -kwlv" 'blee- εμε -ηι 'de de 'boοwι ο ε, ηyυ -ηυa υυa' -cε" 'ε 'tοη ηυ-ti ε, υυρυ -a mu jia' -wεε υυ 'je aορυ- wlaa-.

4 Υυa muε wlvυ' ka 'de ao -pee : Aomο se 'na Sesi Klisi 'na οο jie dee ? ο 'de ε- la- ? -A "bo -wi" -fua οο' dejia' -ke 'de ε, -wi" -mυ 'mεε sese, -mε ο se ji ke. Δε -tba' 'de sese ο ε, ka 'kmυηia 'de ε, 'kamο 'kmυ ηι-, δε jre' se fai" ποε ke !

5 ηyυ -a wlvυ kan' υυa' ηyυ ty ju' 'pepe ka Kea wlvυ -wεε jaυη ke 'blυa- -ηυυa, -wεε 'blυa- ke "ηι ποa -pavη, 'de ka Kea cεεaη 'de "ηι 'ηη -wεε ε ηυa 'blυa- a, 'kaa υυ se ε "ηη υυ 'ji -kwlv" 'blee-.

6 Wlvυ due' -ηε, εμε Kea ηυ -wεε "ηι 'plee- 'kmυ -ηia tεin" "kpei 'de ε σοη i.

7 'Kaa Kea 'a wlvυ due' -ηε, εμε -ηa 'blυa- ke jaυη -a -jeea "jrie- 'de -stanwι 'di ε, ι -tee ηε 'ε -tea'. Ia muε i -tea' mamaυ 'sυ ι 'je ηyυ -wee' 'a 'pee 'jewι jεε-. 'De ia' 'wι ty 'di ε, Kea a muε ηyυ sea εε' wlvυ τo' 'ηη 'je 'a -ma" i-saa'.

8 'Ma -ti' kmaυη, δε -je -kοan -ti' -wεε ao sea ο "mae' i ε, εμε -ηι 'bo Ty"bo "juοi ε, 'wι due' -kο' -σηη 'a "wlvυ due' 'de -σηη 'a "wlvυ due' -kο' 'wι due'.

9 Ty"bo 'a -cηι' 'de δι ε 'tmυa 'a ηυυ -ti 'ηη ka ηyυ jrv' a naa τo' i ε. 'Kaa ε kuue τo' i ke 'de aoa' -ti' 'ηη, δε-ηυε' ε se ε "i ηι ηyο jro' 'je isοη-. Δε εε -pοan i ε, εμε -ηι ηyυ -wee' "klein 'je υυa' dισaiη "i juo- -wεε υυ 'je 'de ε ο "biie-.

10 'De -mε 'kamο Ty"bo 'a 'wι a mu ηyυ "jru -tiia' ka "jrii 'a -kwlvο paa' ηia. 'De εε' 'wι ty 'di ε, jaυη a muε

ison', εε' kwiewlu a muε faʊn 'blea',
 ε 'je dɪ -wee' -sii. Ne ε muε dɪ -nɪa
 'de jaʊn 'di -wee' sian' -wεε 'blua- ke
 dɪ "klein -nɪa 'de 'blua- "kpei 'je ison
 -ke.

11 -Jε dɪ -wee' 'a isonsun a mua
 kan' -mɔ nɪa' 'ja a, -mε ka ao 'jea na
 ao juo kan' -mɔ 'mε. Ao "nyɪ aoa' -ce"
 'ε 'kmʊ Kea -wεε ao 'je ε wɔn 'je 'de
 de "o de -wee' 'ʊn.

12 -Ta ao nɪa Kea 'a -nɪ 'wɪ -nɪa
 nynɪa' fua' a, ao "duo 'kpi 'ʊn, dɪ
 "klein ao 'bεεa nʊa', ao 'jɪ nʊ -wεε
 εε' 'wɪ tu 'je nyɪ -too"-'. 'De εε' 'wɪ
 tu 'a -tɪ' 'ʊn, ne ε muε jaʊn dia' -wεε
 dɪ "klein -nɪa 'de ε 'ʊn ɪ 'je nyɪ 'de ɪ
 'je ison-.

13 'Kaa Kea ceɪn wlu -tie", ε 'naa εε
 muε jaʊn dee ke 'blua- dee nʊa' -wεε
 "isreʊn 'a 'sʊ 'je 'bo ε "kpei "ti. Emε
 -aa fuo.

14 Emε -tɪ 'ma -tɪ' kmaʊn, -ta -a
 -nɪa ɪa' dɪ tu fua' a, ao kpuʊn aoa'
 -ce" i -wεε -sɔntɪ Tʊ"bo a muε de jia'
 a, 'de ɔ 'bo aopʊ -kɔ -pʊn" jeeε, -wεε
 pee 'a blua' 'je 'o ao ke Kea 'nyɪ nɪ-.

15 Ao pɔε -kwɪʊ ɔ, deε-tɪ Tʊ"bo sea
 de ji ke ε, emε -nɪ ɔ nɪε "i nyʊ 'je 'pʊ.
 -Aa de'di Pɔɔ -ɔɔ -tɪ' -a -kma, ɔ 'tmʊ
 ɪa' dɪ tu 'mε 'de ao -pee -ke. Kea mε
 -pɔ ɔ tɔ'di, -wεε ɔ 'crɪ ɪa' wlu tu 'de
 'sbε 'di.

16 'De ɔɔ' 'sbɪ -wee' ɔɔ 'crɪa 'di -bo
 ɔ bla εε' de tu 'a -tɪ' "i ε, ka ɔɔ 'tmʊ
 ɪ, 'kamɔ -nao. 'De wlu jri' -nɪ 'e -wεε
 -ɪa 'mii 'wɔan' nɪ 'kle. Nyʊ sea tɔ' 'ble
 -wεε -ʊʊa' -kwlea wlu -kwlin -saatɪ
 ε, ʊʊa pɔɔ ɪ fai", ka ʊʊa pɔɔa wlu
 jri' -crɪa 'de Kea 'a 'sbε 'di fai" see ε.
 ʊʊa' nyʊ tu a ja ʊʊa' -ce" Kea 'a 'pee
 "jru.

17 'Kaa 'ma -tɪ' kmaʊn, aopʊ mɔ ε,
 nyʊ -saa aopʊ fεn' 'mε sese, emε -tɪ
 ao 'je aoa' -ce" 'ε -tɪ' -tu" -wεε nyʊ
 -ʊʊa' 'jea Kea 'a wlu wɔn je aopʊ 'a
 "jru -jei" -saa, 'de ʊʊa' sɪ je ε nʊ -wεε
 ao je 'bo ʊʊʊ 'a -kɔ 'de bla.

18 De -jε ao 'jea nʊ ε, emε -nɪ ao
 bla 'bo -aa Tʊ"bo Sesi Klisɪ -ɔ -nɪa
 -aa 'Pʊʊi 'a -kɔ 'de, ao 'je nya mu,
 -wεε ao 'je ɔ juo sɔɔn- sɔɔn-, 'de ɔ
 'je aopʊ "diwan pɔ. Ka -a -bεεa' ɔɔ'
 'nyɪ "i 'de -stanwɪ 'di ε, -a -bεε' kan'

ɔɔ' 'nyɪ "i mamaʊ 'sʊ. E nɪ kan'
 jeejee !

"I-saasbε San 'cria

'Kmvni wlu

1 "Ju -oo -ti' -aa jia aopv 'tmva' 'de 'sbe -ne 'di ε, omō -ni Kea 'a wlu -εε -nyia" nyio 'kmvnia' -sea' -kwε -ta 'ble ε. O nte 'kmv sese -me di -wee' "klein se nυε ke. -Ta o nua 'no 'kmv "kpei ε, -a poε oo' wlu doin" o, -aa -ce" 'kpa 'je o 'jriε- 'mε, -wee -a -gbvn o ja 'pepe, 'de -aa svn blo "i.

2 -Bo -aa sea 'kmv -sea' -kwε -ta 'ble 'a -ti' 'tmv ε, -mε omō -aa -da. Omō -o -ni 'bo o "Bo -pvn" 'de-, -wee -o -wlv 'o 'de -o ji 'no 'blva- "kpei, -wee -a -jee' "jriε-. O "Bo nυε', -wee o 'wlv 'kwla 'de -a -pee. Emε -ti -aa -tmv oo' -ti' 'de ao -pee.

3 Di "klein -a -jea 'de -a -wōan 'de o 'wōn ε, tmv -aa -tmv 'de aopv -pee -ke, -wee ao ke -aa dbεεδε 'je "i "sii-, δε-nyε' εε' dbεεδε tu ε, Kea ke εε' "Ju Sesi Klisti -tu" ε 'bo sv ke -a -nynt.

4 -Bo -aa sea aopv 'sbe ja 'de di -nia 'mva 'a -ti' 'vn ε, -mε -a -nie "i -wee -a -wee' 'a 'mva- 'je 'pepe nt-.

Kea nte -son'

5 De -a -wōan 'de Sesi Klisti 'wōn -wee -aa -tmvυ' a aopv- ε, ε ka : emε -ni Kea nte -son' -o, kwie 'a de-saan" ka se 'de ε 'vn nt-.

6 -Bo -a -na -a -ke Kea "siiε "i ε, -wee -aa sea kwie 'a di -ciεi" i nυ ε, -mε -aa -tmvε st, -aa' nυ tōi" di.

7 'Kaa ka Kea nua 'de -son' 'vn -bo -a -ni 'de -son' 'vn kan' a, -mε ka -a -tia -a -wee' nte δε due', -wee δε εε' "Ju Sesi 'mea 'bo -aa -koi" 'de εε' -ti' 'vn ε, Kea -ko' -aa dīsaīn -wee' 'mε 'pepe.

8 -Bo -a -na desavn 'a -ko se -a -pvn" ni ε, -mε -aa pooe -aa -ce" 'srε i, tō' -ti se 'de -a 'vn nt-, δε-nyε' desavn 'a -ko -ni -a -pvn" 'mε.

9 'Kaa -bo -a -wōōn' -aa dīsaīn "i 'de Kea -pee ε, εε muε ι -koa' see, -wee ε 'je -aa 'di 'a wōnynia' -wee' "klein "kpei 'wlv, δε-nyε' ε -srεi", -wee εε' 'wlv wlu "kpei.

10 -Bo -a -na -a se desavn nυ ε, -mε Kea -ε -na -a -nie desavnvvn -o ε, -aa nυ ε st 'tmvi 'vn, -mε εε' wlv se 'de -a 'vn nt-.

2

Sesi a po -avn svn o

1 'Ma "nynuu-, di 'ma 'cria 'de 'sbe 'di -ta -wee 'ma ja aopv- ε, emε -ni ao 'je desavn nυ-ti 'bo, emε -ti 'ma nυ kan'. 'De -bo -aa jro' nυ desavn ε, -mε -a -bleε -ti' "kpei -sai 'bo Kea "juoi. Omō -ni Sesi Klisti -o -srεai" ε,

2 δε-nyε' o to 'e oo' -ce" 'mε -wee o -saa oo' -ce" 'sraa- 'de -aa dīsaīn 'a -kwε- -ti 'vn. ε se 'de -aa 'sv 'a -ti' 'vn nt-, o nυ εε' δε tu 'mε 'de 'blva- -wee' "klein 'a dīsaīn 'a -kwε-ti 'vn -ke.

3 -Bo -aa sea Kea 'a wlv wōn 'je ε, -mε ka -a -jua Kea -a -je kan' 'mε.

4 Nyō -o -na -o juo Kea 'mε, -wee -oo' 'jea εε' wlv wōn ε, -mε o nte st 'tmvi -o. tō' -ti se 'de o 'vn nt-.

5 'Kaa nyō -oo -jea εε' wlv wōn ε, -mε omō -kma Kea 'a -ti' -cεēn-. Ka -a -ke Kea "sia "i ε, ka -a -jea εε' juosvn nυ, 'kamō -nao.

6 Nyō -o -na -o -ke Kea "siiε "i ε, -mε ka Sesi na, 'kamō o 'je na.

Ke' dee-

7 'Ma -ti' kmavn, δε -εε -ti' 'vn 'ma ja aopv 'sbe -ne, ε se ke' dee 'ma bla nt-, ε ke' soa soa -o. εε' ke' tu ε, emε -ni Kea 'a wlv ao 'wōan tein" sese, ε 'na : ao kma ba 'a -ti'.

8 'De -mε 'kamō δε 'ma 'cria -wee 'ma ja aopv- ε, ε ni ke' dee. Dεε-ti ε nua ke' dee ε, emε -ni εε' tō' -ti poε "jri "kpae' 'de Sesi 'a 'kmv 'vn, -wee ε po "jri "kpae' -ke 'de aoa' 'kmv 'vn. Kaa ka kwie nte mua', -wee -son' -cεēn' ni -svan' la 'bode.

9 Nyō -o -na -o -nie 'de -son' 'vn -wee -o -nyεa oo' 'de 'di 'vn ε, -mε oo' jei tu se 'de kwie 'di 'wlv ke.

10 Nyō -kma oo' de'di 'a -ti' ε, -mε -mō "tie 'de -son' 'vn, δε -ε -jea oo' de'di 'de desavn 'di po ε, ε se 'de o 'vn nt-.

11 'Kaa nyō -o -nyεa oo' de'di 'vn, -mε -mō nte 'de kwie 'di, oo' 'je i. -Ta oo mua o se 'o juo-, δε-nyε' kwie kpee 'de o "jri 'de 'mε.

12 'Ma "nynuu-, 'ma pooe aopu 'sbe -ne -jei" -wee ka aoa' dtsain -kwe-a 'de Sesi 'a 'nynu 'un ao 'je ε -kwlw o po.

13 Ao -o -nia "bo -wi" ε, 'ma 'cru 'sbe -ne 'me -wee 'ma poo aopu -ti' -kwlw o. Ka Kea nia 'kmu sese ε, ao juu'. Ao -kooa" mu" -wi" 'ma pooe aopu 'sbe -ne -jei" -wee ka ao kpa tu 'a "jru 'bo 'di 'a wōnynii "kpei ε, 'de ao 'je ε -kwlw o po.

14 'Ma "nynuu-, 'ma ja aopu 'sbe- -wee 'in 'je ao -ti' -kwlw o poo-, de-nue' ao juo Kea -ε -nia -a "Bo 'me. Ao nyu -cōun-, 'ma pooe aopu -ti' -kwlw o -ke -wee ka ao jua Kea -ε -nia 'kmu tein" sese ε, ao 'je ε -kwlw" 'blee-. -Kooa" mu", 'in 'tmuu aopu wlu -nia 'mua- 'me -ke -wee 'in 'je aopu -ti' -kwlw o poo -wee ka ao dia -kla a, 'de Kea 'a wlu "tia 'de aopu 'un 'ε -wee ao kpa tu 'a "jru 'bo 'di 'a wōnynii "kpei ε, ao 'ji juo-.

15 Ao 'bo 'kmu "kpeidi 'a -ti' kmaa. -Bo nyō kma 'kmu "kpeidi 'a -ti' ε, -me Kea 'a 'tun se -tein 'ble 'de o pēe o.

16 Di "klein -i -nia 'kmu 'a di ε, i ka : tō' sain -i -nia 'de nyu pēe o, di -wee' "klein pōoa -un pēe "i o, -cei" 'bēea' -ε -wba 'de "wliie- 'blea' 'un o, i se 'de Kea 'un 'wlv, i nīe 'kmu 'a di -o.

17 'Kmu a muε -sia' ε ke εε' di "klein nyio o -pōan i ke, 'kaa nyō -ōō nua Kea 'a -kwlwti ε, o ke Kea a muε 'kmōnia' mamau 'sb.

Klisi 'a o -fōn' i

18 'Ma "nynuu-, de'boō- nō" "kuban- i ! Klisi 'a o -foin -ōō ji nyu ao 'wōan 'de ε, oō ji'. Nō" -a -nia 'di -ta, Klisi 'a 'un 'nyēun -tuu"-tuu ni 'de nyu "klu -we-, emε -toε ka de 'boō- nō" "kuban i ε.

19 Uba' nyu tu 'wlvε 'de -a "klu, 'kaa uu se -aa nyu ni 'de-, emε -ti uu 'wlv 'de -a "klu. -Bo uu ni -aa nyu 'de ε, -me uu se ε 'bēε- uu 'je 'de -a "klu 'wlv. Ka nyu -uu -ke -aa na uu -wee' sea kan' -aa 'ce ni, uba' 'de -a "klu 'wlv' me -to ε 'pepe.

20 Aopu mō 'ja a, Kea -ε -nia 'pepe ε, emε -nyu" aopu εε' -Suu, -wee ao

-wee' "klein juo tō' -ti. Ka nyu a poa Kea 'a dbonuun -nia tein" 'cna "jru ε, 'kamō Kea po εε' -Suu 'de aopu 'un.

21 Dεε -ti 'ma poa aopu 'sbe -jei" ε, ε se -me ao se tō' -ti juo ni-, 'kaa ao juo tō' -ti 'me, emε -ti 'ma poo ao 'sbe -ne -jei" 'de ka si sea 'bēε- i 'jea 'de tō' -ti 'un 'wlv ε, ao 'je kan' -mō 'me -ke.

22 Nyō -ōō wlua -wee -o -na Sesi se Nyu 'puvi Klisi ni ε, oōō -ni si 'tmu i, -me oōō -ni Klisi 'a 'un 'nyei -wee -o -na o se -a "Bo Kea ke εε" "Ju 'a -ti' "i ni-.

23 'De nyō -o -na -o se "Ju juo ε, -me o ke "Bo se "i "sii-. 'De nyō -o -na -o -juo "Ju 'me ε, -me oōō -ke "Bo "sii- "i.

24 Emε -ti 'ma 'tmuu aopu -wee di "klein ao 'wōan "i-saa nō" ε, 'de ao 'ji i -te' 'de ao pēe o. Di ao 'wōan "i-saa nō" -bo i "ti 'de ao pēe o ε, -me ao ke -a "Bo Kea ke εε" "Ju "siiε "i -ke.

25 Dε -εε wlu Klisi cean -tie" -wee o 'jea -a -nyu" ε, emε -ni 'kmu -sea' -kwe- -ta 'ble ε.

26 Di -ni 'ma 'tmu 'de nyu -nīe "i -uu -jea aoa' "jru -jei" -saa 'a -ti' 'un.

27 'De aopu mō ε, nyō se ε 'bēε- -wee o 'je aopu de jre' tōō la 'bode, de-nue' Klisi "nyu aopu oō' -Suu -me -wee ε "ti 'de aopu 'un, emε -εε tōō aopu di -wee'. Di εε tōōa aopu ε, i nīe tō', i se si ni-. Emε -ti di εε tōōa aopu ε, ao 'ji wōn -wee ao ke Klisi 'je "i "sii-.

28 Ktun 'ma "nynuu-, ao -te 'de Sesi 'kwai la 'bode ! -Bo -a -wee' nu kan' a, -wee -sōnti oō mua de jia' a, 'de -tun' je -a "i 'dbaa, -wee -a -je o o teēn-.

29 Ka Sesi 'srea "i -bo ao 'je kan', -me ka nyō -ōō nua "isredti 'wlv' de Kea 'un ε, ao 'wōn ε 'mii 'pepe -ke.

3

Kea 'a "nynuu-

1 'Ma 'ce, ao -gbun 'nō, de Kea kma -aa -ti' ka ! εε' nyu 'a -ti' kmaa' cen -je "kpei -tie", ε nūe' mō -wee' εε jea -avn εε' "nynuu- 'daa-. 'De -a -nīe' mō -ceen'-. Dεε-ti 'kmu "kpeinyu se -a de 'daa-, emε -ni uu se Kea juo-.

2 'Ma -ti' kmaʊn, kaan ka la -a -nɪe Kea 'a "nynuu- -o, dɛ -jɛ -a -jea 'ʊn nɪ 'de nya, -mɛ se "jri "kpaɛ' po ke 'pepe. 'De dɛ -jɛ -a -jua 'pepe ɛ, ɛmɛ -nɪ -sɔntɪ ɛɛ muɛ "jri "kpaɛ' poa' a, Kea ke -aa muɛ dɛ due' nɪa', dɛ-nʊɛ' ka ɛ nɪa, 'kamɔ -aa mu ɛ "jriɛ- 'jeea'.

3 'De nyɔ "o nyɔ -tba' ɛɛ' dɛ tu tɔ' "i ɛ, -mɛ -mɔɔ -pɔn 'pepe nɪa' i, ka Sesi nɪa 'pepe ɛ.

4 'De nyɔ "o nyɔ -ɔɔ nʊa dɛsaʊn ɛ, -mɛ -mɔɔ' 'je Kea 'a kɛ' wɔn. Dɛsaʊn nʊa' mɛ -nɪ Kea 'a kɛ' wɔnblaa'.

5 'De ao juɛ' ka Sesi jia -wɛɛ ɔ 'jea nyʊ dɛsaʊn 'a -gbɛ "jru -saa a, dɛsaʊn 'a -kɔ dɛ-saan" ka se ɔ -pʊn' nɪ.

6 Nyɔ "o nyɔ -ɔ -ke Sesi "sia "i ɛ, -mɛ -mɔ 'je dɛsaʊn nʊ -tɪ 'bɔ -o. 'Kaa nyɔ -ɔɔ kpa dɛsaʊn nʊa' nya 'ja a, -mɛ -mɔ se ɔ 'je, -wɛɛ ɔɔ' juo -tɪ.

7 'Ma "nynuu-, ao 'bo aoa' -cɛi" 'taɪɛ -wɛɛ nyɔ 'bo ao 'srɛ i poɔɛ. Nyɔ -ɔɔ nʊa "isrɛdɪ ɛ, -mɔ 'srɛi" ka Sesi 'a -cɛ" 'kpa 'srɛa "i ɛ.

8 'De nyɔ -ɔɔ kpa dɛsaʊn nʊa' nya a, -mɛ -mɔ nɪɛ -sɪɔn' ɔ nyɔ -o, dɛ-nʊɛ' -sɪɔn' mɔ nɪɛ dɛsaʊnʊi -o sese. 'De Kea 'a "Ju -mɔ ji' -wɛɛ ɔ 'je -sɪɔn' ɔ nʊʊdɪ i-sa.

9 Nyɔ "o nyɔ -wɪʊa 'de Kea 'ʊn ɛ, -mɛ -mɔ 'bɔ dɛsaʊn nʊ-tɪ, dɛ-nʊɛ' 'kmʊnɪa' -cɛɛn' -ɛ -wɪʊa 'de Kea 'ʊn ɛ, ɛmɛ -nɪ 'de ɔ 'ʊn 'bode. ɔ se ɛ 'bɛɛ- ɔ 'je dɛsaʊn nʊa' nya kpa, dɛ-nʊɛ' Kea mɛ -nɪ ɔ "Bo.

10 Nyɔ -ɔɔ' nʊa "isrɛdɪ -wɛɛ -ɔ sea ɔɔ' de 'di 'a -tɪ' kma a, -mɛ -mɔ se Kea 'a "ju nɪ-. Dɛ -ɛ -je ɛ nʊ -wɛɛ nyʊ 'jea Kea 'a "nynuu- ke -sɪɔn' ɔ "nynuu 'a "kpei- -seea' ka juo ɛ, ɛmɛ -nao.

Ba 'a -tɪ' kma -tɪ

11 Tɔ' -o 'ma 'cɛ, wɪu ao 'wɔan tɛɪn' sese ɛ, ɛ 'naa : -A -kma ba 'a -tɪ' due 'due.

12 -A -ke Adam 'a "ju Kain 'bo -kɔɔɛ, ɔ nɪɛ 'di 'a wɔnynii -o. ɛmɛ -tɪ ɔ 'dba ɔɔ' 'dei. Dɛɛ-tɪ ɔ 'dbɔ ɛ-? ɛmɛ -nɪ ɔmɔ ɔ nʊʊdɪ nɪnɪɛ "jrii -wɛɛ ɔɔ' 'dei 'a -nɪ nʊʊdɪ 'srɛi".

13 'Ma de'di -wi", -bo nyʊ -sea' Kea juo 'nyɛ aopʊ 'ʊn ɛ, tai' 'bo aopʊ "maa.

14 Ka -a -wɪʊa 'de 'mɛa' 'kwa -wɛɛ -a -jea 'kmʊ dee nɪa' a, -a -je kan' 'mɛ. Dɛɛ-tɪ -a -jea kan' a, ɛmɛ -nɪ -a -kma ba 'a -tɪ'. Nyɔ -jɔ sea' ɔɔ' de'di 'a -tɪ' kma a, -mɛ -mɔ nɪɛ 'de 'mɛa' 'a kʊɔnkɪwɪa' ke.

15 Nyɔ "o nyɔ -nyɛa ɔɔ' de 'di 'ʊn ɛ, -mɛ -mɔ nɪɛ "ku 'dbai -o. 'De ka 'kmʊnɪa' -sea' -kwɛ -ta 'ble sea 'de "ku 'dbai 'ʊn nɪ ɛ, ao 'je kan' 'mɛ.

16 Ao -gbʊn 'nɔ, dɛ -nɪa 'de nyɔ 'ɔ -tɪ' kma -tɪ 'de ɛ, -a -juɛ', dɛ-nʊɛ' ɛmɛ -nɪ Sesi to 'e ɔɔ' 'kmʊ 'mɛ 'de -aa -kɔi". -jɛ ɛ nɪa kan' -mɔ 'ja a, -mɛ -amɔ -je 'de -aa 'kmʊ to -ke 'de -aa de 'di-wi" 'a -tɪ' 'ʊn.

17 -Bo nyɔ nɪ 'kmʊ 'a dɪ -wɛɛ' "klein 'a jei -wɛɛ -bo -tɪ' kʊn ɔɔ' de 'di, 'de ɔɔ' 'je ɔɔ' wɛɛ 'ee, -mɛ ka Kea 'a nyʊ 'a -tɪ' kmaa' nʊ 'de ɔɔ' 'ʊn nɪsʊn ɛ-?

18 'Ma "nynuu-, -a -bo nyʊ 'a -tɪ' kmaa' nʊɛ 'de wɔn 'di ke mɪʊɔ 'dɪdɪ 'ʊn, 'kaa -aa nyʊ 'a -tɪ' kmaa' po "jri "kpaɛ' 'de tɔ' -tɪ nʊa' 'ʊn -wɛɛ ka -a -kma ba 'a -tɪ' ɛ, 'de -aa nʊʊdɪ 'je ɛ to-.

19-20 'Kamɔ -bo -a nʊ ɛ, -wɛɛ ka -a -nɪa 'bo tɔ' -tɪ 'a -jei" ɛ, -a -je ɛ juo-, 'de -aa pɛɛ 'je ja ji 'bo Kea "juɔi. -Bo -aa pɛɛ a sea -a 'pɛɛ kʊʊn ɛ, ka -a -jea nʊ -wɛɛ -aa pɛɛ 'jea i -te, 'ka ka : Kea -jɛ -bɛa "i -ɛ -sia -aa pɛɛ ɛ, -mɛ juo dɪ -wɛɛ' "klein 'mɛ.

21 'Ma -tɪ' kmaʊn, -bo -aa pɛɛ se -a 'pɛɛ kʊʊn ɛ, -mɛ -a -bleɛ -kwɪ" -tedɛ 'mɛ 'bo Kea "juɔi, dɛ jrɛ' 'ɛ faʊn se -a nʊi.

22 Dɛ "o dɛ -a -tee 'a i ɛ, -aa mu ɛ 'jea', dɛ-nʊɛ' -aa -jɛɛ ɛɛ' kɛ' wɔn, -wɛɛ -aa nʊ dɪ -nmɔɔa 'de ɛ "jri 'dei ɛ.

23 'De ɛɛ' kɛ' mɛ ka, ɛmɛ -nɪ -a -je ɛɛ' "Ju Sesi Klɪsɪ 'a 'nɪnɪ tɔ' 'ʊn 'je, -wɛɛ -a -je ba 'a -tɪ' kma due 'due, 'kamɔ Klɪsɪ 'da 'de -a -pɛɛ.

24 'De nyɔ -ɔɔ -jea Kea 'a kɛ' wɔn ɛ, -mɛ -mɔ "tɪɛ 'de Kea 'ʊn, -wɛɛ Kea "tɪ 'de ɔ 'ʊn. Ka Kea "tia 'de -a 'ʊn ka -a -jea ɛɛ' juosʊn nʊ ɛ, ɛɛ' -Suu ɛ "nyɪa -aʊn ɛmɛ -nʊɛ -wɛɛ -a -juo ɛ.

4

Kea 'a -Suu ke -sɪɔn' ɔ -suu ke

1 'Ma -ti' kmaun-, ao 'bo -suu "o -suu 'a -ti' to' 'un 'jee, 'kaa ao juo -sii 'a "kpei- -seea' ka-, -wεe -bo u 'wlv 'de Kea 'un 'de ao 'je kan' 'je. Dεε-ti 'un 'da kan' a, εμε -ni si 'tmubn -tuu"-tuu -ji' 'de 'blva- "kpei -wεe -vba -daa' vba' -ce" Kea 'a wlu 'kwajaaun.

2 -Suu -ε -wlv 'de Kea 'un ka ao 'jea εε' juosun nu, 'ka ka : nyo "o nyo ka Sesi Klisi -sneεa nyio 'un -wεe o jia 'no 'blva- "kpei -oo mu ε 'tmva' a, -mε Kea 'a -Suu -ni 'de o 'un.

3 'De nyo "o nyo -o -na Sesi se 'e Kea 'un 'wlv ε, -mε Kea 'a -Suu se 'de -mo 'un ni-, -mε Klisi 'a 'un 'nyei -oo ji nyti ao 'woan sese ε, omo -oo -suu ni 'de -moo' jei tu 'un. Kaa ka la 'ja a, 'ma 'ce, Klisi 'a 'un 'nyei -no o ji 'no 'kmu "kpei -wε- 'bode.

4 'Kaa 'ma "nynuu-, aomε ε, ao nιε Kea 'a nyv -o. Ao kpa tv 'a "jru 'mε 'bo vba' si 'tmubn tu "kpei, dε-nvε' -Suu -ε -nia 'de aopy 'un ε, ε kmai", ε je -suu -ε -nia 'de vopy 'un -sii.

5 Vba' nyv tu 'wlvε 'de 'blva 'dinyv "klu, εmε -ti 'blva 'di nyv po vopy 'a wlu doin" o, dε-nvε' ka 'blva 'dinyv nia 'i, 'kamε vopy a wlu.

6 'Kaa -apy mo ε, -a -nιε Kea 'a nyv -o. Nyo -o -jua Kea a, omo -oo po -aa wlu doin" o 'de nyo -o sea Kea juo ε, -moo' po -aa wlu doin" o. 'Bomε -aa juo to' -ti 'a -Suu ke si -suu 'a "kpei- -seea' 'un.

Kea kma nyv 'a -ti'

7 'Ma -ti' kmaun-, -a -kma ba 'a -ti' due 'due, dε-nvε' ba 'a -ti' kmaa' 'wlvε 'de Kea 'un. Nyo "o nyo -kma nyv 'a -ti' ε, -mε o 'wlvε 'e Kea 'un, -wεe o juo Kea.

8 Nyo -o sea nyio 'o -ti' kmaa', -mε -mo se Kea juo-, dε-nvε' Kea mε -ni nyv 'a -ti' kmaa'.

9 Ka Kea 'a nyv 'a -ti' kmaa' nua "jri "kpaε' posun, 'ka ka : εε' "Ju jo due' koun -gbai' mo ε dbo 'no 'blva- "kpei -wεe -a -je 'kmvnia' -ceεn' 'je 'de oo' -ti' to' 'un 'jea' 'un.

10 Dε εε' nyv 'a -ti' kmaa' tu tba 'de "jri, ε ka : ε se -apy mo -o -kma Kea 'a -ti' ni-, 'kaa Kea mε -kma -aa -ti'

-wεe -ε dbo εε' "Ju 'de o nu oo' -ce" 'sraade 'un 'de -aa disain 'a -kwε-ti 'un.

11 'Ma -ti' kmaun, -bo Kea -mε kma -aa -ti' kan' -mo ε, -mε -a -je ba 'a -ti' kma -o due 'due -ke.

12 Nyo "o nyo se Kea "jriε- 'jee- due', -bo -a -kma ba 'a -ti' due 'due ε, -mε Kea "ti 'de -a 'un 'ε, -wεe εε' nyv 'a -ti' kmaa' 'je "jri "kpaε' po 'pepe 'de -a 'un.

13 Kea "nyi -avn εε' -Suu 'mε εmε -ti ka ε "tia 'de -a 'un -wεe -a -tia" 'de ε 'un ε, -a -bεε' -a -je ε juo-.

14 Ka -a "Bo Kea ja εε' "Ju 'de o 'je nyv -wεe' 'a 'Pvbi ni -aa -ce" 'kpa 'jee ε "jriε- -wεe -a -ni εε' -ta 'jeun.

15 Nyo -o -na Sesi nιε Kea 'a "Ju -o ε, -mε Kea "ti 'de o 'un 'ε, -wεe omo 'ti 'de Kea 'un.

16 Ka "o ka ε 'je ε ni ε, ka Kea kma -aa -ti' ε, -apy mo 'je kan' 'mε -pepe, -wεe -a -je ε to' 'un.

'Ma 'ce, Kea nιε nyio 'o -ti' kmaa', nyo nyio 'o -ti' kmaa' "tia 'de 'un ε, -mε -mo "ti 'de Kea 'un 'ε, -wεe Kea "ti 'de o 'un.

17 Dε Kea -poan -wεe ε poa εε' nyv 'a -ti' kmaa' 'de -a 'un, εmε -ni 'no 'kmu "kpei -a -nia -ta a, ka Sesi "tia 'de Kea 'un ε, 'kamε -a -je 'de Kea 'un "ti -ke, -wεe -soñti -a mua 'pee 'a 'wv nia' 'de -a -je to' tba -ta 'ble.

18 'Ma 'ce, Kea 'a nyv 'a -ti' kmaa' -nia 'de -a 'un -bo ε mu ε nyti ε, -mε faun se -a nvi 'bode, dε-nvε' εε' nyv 'a -ti' kmaa' a -saa faun -jei". 'Kaa -bo faun ni 'de nyo 'un ε, -mε 'pee -ni o 'de, -mε -ta Kea nia 'i ε, εε' nyv 'a -ti' kmaa' se 'o nyti ke.

19 -A -kma Kea 'a -ti', dε-nvε' εmε -ε -kma -aa -ti' tein".

20 -Bo nyo 'na o kma Kea 'a -ti' -wεe o 'nyε oo' de 'di 'un ε, -mε o nιε si 'tmvi -o, dε-nvε' oo' de'di -jo oo 'jeea "jriε- -bo o 'nyε -mo 'un 'ee, -mε Kea -je oo' 'jeea "jriε- ka o 'je -mε 'ε -ti' kmasun nu ε- ?

21 Ao -gbun 'no, ke' Sesi "nyta -avn ε, ε ka : nyo -o -kma Kea 'a -ti' ε, -mε o 'je oo' de'di 'a -ti' kma -o -ke.

5

-A kpa tv 'a 'jru 'bo blva "kpei

1 Ka Sesi nia Nyu'pui Kea -tea 'o ε, nyo -je ε τ' 'bn ε, omo -wlv 'de Kea 'bn. 'De nyo "o nyo -kma "bo 'a -ti' ε, -me o kma o' "nynuu 'a -ti' -ke.

2 Ka -a -kma Kea 'a "nynuu 'a -ti' 'ee, ka -a -je εε' juosun nu ε- ? Ka -a -jea εε' juosun nu εμε -ni, -bo -a -kma Kea 'a -ti' ε, -me ka εε' wlu "sia 'nynt, -a nu kan'.

3 -Bo nyo kma Kea 'a -ti' ε, -me o 'je εε' ke' won. 'De Kea 'a ke' won 'jea' se 'kle ni-,

4 δε-νε' nyo "klein -wlv 'de Kea 'bn ε, -me -wi" -mv kpa tv 'a "jru 'me 'bo di "klein -ia' nva Kea 'bn "kpei. 'De -aa Sesi 'a -ti' τ' 'bn 'jea' 'bn mo -a -kpa tv 'a "jru 'bo di -nia 'mva- "kpei.

5 Nyo -o -bee' -o -je tv 'a "jru kpa 'bo di -ia' nva Kea 'bn "kpei ε- ? Ka Sesi nia Kea 'a "Ju, nyo -je ε τ' 'bn ε, omo -oo 'sv 'bee- tv 'a "jru kpa' 'bo di -ia' nva Kea 'bn "kpei.

Sesi 'a -pvn" -ti 'tmva'

6 T' -o, Sesi Klisi mo -ji' -wee o jii 'de "ni ke nymo o i wlaa' 'bn. ε se 'de "ni 'a 'sv 'bn ni-, 'kaa o cεen 'de "ni ke nymo 'bn, -wee ka di -nia 'mva- nia τ' -ti ε, Kea 'a -Suu 'tmv i. 'De Kea 'a -Suu me -ni τ' -ti.

7 -Ti 'a -ta 'jeun taan -sv -tmva Sesi 'a "kpei -ti ε, sv ka :

8 Kea 'a -Suu o, "ni o, nymo o, ka sv nia taan a, sv -wee' 'tmve δε due' 'de o' -ti' 'bn.

9 Nyv -sv -jea -ti' 'a -ta δε sv 'tmva -aa -je ε τ' 'bn 'ε see. -Bo -aa sea nyv 'a wlv τ' 'bn 'je 'dee, -me δεε -ti δε Kea 'tmva, nyv se ε τ' 'bn 'je ε- ? De Kea 'tmva, ε nιe δewon, ε je -ti 'a -ta 'jeun 'a wlv -sii. De ε 'tmva εμε -ni Sesi nιe εε' "Ju -o.

10 Nyo -o -jea Kea 'a "Ju a -ti' τ' 'bn ε, -me ka δε Kea 'tmva ε nia τ' -ti ε, o 'woon- 'ε. 'Kaa nyo -o se o' -ti' τ' 'bn 'je ε, -me -mo nve Kea sv 'tmvi 'bn, δε-νε' δε Kea 'tmva 'de εε' "Ju 'a -ti' 'bn ε, o se ε τ' 'bn 'je.

11 De -ε -nia 'de εε' wlv tu 'de ε, εμε -ni Kea "nyt -a 'kmvnia' dee

-sea' -kwe -ta 'ble 'me -wee -a -je εε' 'kmv tu 'de -a -ke εε' "ju 'a 'i 'sia' 'bn.

12 Nyo -o -woon' εε' "Ju 'a -ti' ε, -me o 'je 'kmvnia' dee -me 'me, 'de nyo -o sea Kea 'a "Ju 'a -ti' 'woon- ε, -me o se 'kmvnia' dee 'ble.

13 'Ma 'crti wlv -ne. 'me 'de 'sbe 'di -wee 'ma poo aopv -jei", 'de aopv -o -tea Kea 'a "Ju 'a 'nynt -kwl" ε, ka ao 'jea 'kmvnia' dee sea' -kwe -ta 'ble, 'de ao 'je kan' 'je.

14 Ao -gbvn 'no, τ' tba -ta -a -blea 'bo Kea "juoi ε, εμε -ni δε -aa -tee ε i, -bo ε ni εε' -kwlvti ε, -me εε muε -aa wlv doin" o poa' see.

15 Ka εε poa -aa baewlv doin" o, -bo -a -je kan' -mo 'ja a, -me ka δε -a -teea i ε 'kpa 'de -a 'kwa a, -a -je kan' -mo -ke.

16 -Bo -ma de'di a sea δεsavv -εε' kpa nyv 'de 'mea' 'bn nu, -wee -in -je o 'je ε, -me -in bae o' Kea, -wee Kea 'je o 'kmvnia' "nyt. Δεsavv 'in "sia 'nynt ε, ε se o 'de 'mea' -sea' -kwe -ta 'ble 'bn kpai. 'Kaa δεsavv jre' -ni 'o, -wee -bo nyv nu 'de -εε kpa nyv 'de 'mea' sea' -kwe -ta 'ble 'bn, 'in se 'na ao bae -me 'ε δεsavv tu 'a baea'.

17 'Ma 'ce, kpln sain "o kpln sain nyio o nva i nιe δεsavv -o, 'kaa dīsavv jri' -ni 'o -wee -ia' po 'mea' "jru "kpei.

18 -A -je kan' 'me nyo -nia Kea 'a nyo ε, -mo' kpa δεsavv nva' nya, δε-νε' Kea 'a "Ju Sesi -a fuo o i, 'diwōnyni se ε 'bee- o 'je o "ibla.

19 -Bo 'diwōnyni 'ble 'kmv -wee' "klein wlv "kpei mo 'de ε, ka -apv mo nia Kea 'a 'ce ε, -a -je kan' 'me.

20 Ka Kea 'a "Ju jia 'no 'kmv "kpei -wee o po -a τ' di 'de -a -jua Kea -cεen' ε, -a -je kan' 'me -ke. εμε -ti -a -ti" 'de Kea -cεen' 'bn -bo -a -ke εε' "Ju Sesi Klisi "sii- "i ε. εε' Kea tu me -ni Kea -cεen-, εμε -ni 'kmvnia' sea' -kwe -ta 'ble ε.

21 'Ma "nynuu-, ao -tu" aoa' -ce" 'ε -ti', koin nyiovpv a -gbεea' "juoi -i sea Kea ni ε, ao ke i -seea' i.

**'Sbe 'ε 'soon -ne
San
'cra**

Jewlu-

¹ 'Mɔ Kea -gbu 'a nyɔsoa, aopɔ Kea 'cra i -wɛɛ ε -teea kpɔi" ε, 'mɔ -ɔɔ ja aopɔ 'sbɛ-. 'In kma aoa' -ti' -cɛɛn'-, 'de ε se 'ma 'su mɔ -kma aoa' -ti' nɪ-, 'kaa nyɔ "klein -bɔ -jua tɔ' -ti ε, bɔ kma aoa' -ti' -ke,

² dɛ-nɔɛ' tɔ' -ti "ti 'de -a 'bɔn 'ε -wɛɛ ε ke -aa mu nɪa' jeejee.

³ 'Saabɔn o, nyɔ 'a wɛɛ 'jea' o, pɛɛ 'a blua' -ɪ -wɪbɔ 'e Kea -ε -nɪa "Bo ke εε' "Ju Sesi Klisi 'bɔn ε, ɪ ke aoa muɛ naa' wɛɛ -ao -je tɔ' -ti juo- jeejee 'de -ao -je ba 'a -ti' kma due 'due.

Tɔ' -ti ke nyɔ 'a -ti' kmaa' ke

⁴ Dɛ aa' "nynuu 'a jɪv' a naa 'o tɔ' -ti 'a -jei" ε, -mɛ 'bleɛ 'ma 'mɔbɔ-. Ka -a "Bo "sia 'nynɪ -wɛɛ -a -jea nɔ, 'kamɔ -nao.

⁵ 'De kaan ka la 'ma de'di -wi", dɛ 'ma -tee' a aopɔ- i ε, ε se kɛ' dee nɪ-, 'kaa kɛ' -a -jua see ε, εmɛ -o. εε' kɛ' tu mɛ -nɪ -a -je ba 'a -ti' kma due 'due.

⁶ Ba 'a -ti' kmaa' -nɛ, εmɛ -nɪ -a -je Kea 'a kɛ' wɔn 'je. εmɛ ao 'cɪan tɛɪn" sese -wɛɛ -εε dɛ tu 'je aopɔ -je o pɔ.

⁷ Dɛɛ-tɪ 'ɪn 'da kan' a, εmɛ -nɪ nyɔ 'sɾeipooɔn -tuu"-tuu -nɪ 'e 'blɔbɔ- "kpei, -bɔbɔ' tɔɔ Sesi Klisi 'a nyɔ 'bɔn -snɛɛ -ti. 'De nyɔ -ɔɔ -tmɔbɔ -mɪ ε, -mɛ -mɔ ɔ 'tmɔɛ sɪ, ɔ nɪɛ Klisi 'a o -foɪn -o.

⁸ -Jɛ ε nɪa kan' -mɔ 'ja a, -mɛ ao -tu" aoa' -cɛ" 'ε -ti' -wɛɛ dɔbɔ ao nɔbɔ ε je idooa foo" 'bɔn, 'kaa ao kpɔbɔn aoa' -cɛ" i, -wɛɛ ao 'je aoa' dɔbɔa 'a -kei" -cɛɛn' 'je.

⁹ Dɛ -jɛ Klisi 'a -cɛ" 'kpa tɔɔa nyɔ ε, nyɔ "o nyɔ -sea' 'e -mɛ 'dei -te, -wɛɛ -ɔ cɛan -mɛ "kpei -tie" ε, -mɛ -mɔ se Kea 'a dɛ nɪ-. 'De dɛ Klisi tɔɔa nyɔ, nyɔ -ɔ -tea 'e -mɛ 'dei ε, -mɛ ɔ ke "Bo ke "Ju "siie "i.

¹⁰ -Bo nyɔ ji 'de aopɔ "klu -wɛɛ ɔ se ɪa' dɪ tu nyɔ tɔɔ ε, ao 'bo ɔ sɪn 'soon kpɔɛn, -wɛɛ ɔɔ' 'jewlu o pɔ-tɪ,

¹¹ dɛ-nɔɛ' nyɔ -ɔ pɔa ɔɔ' jei tu 'snɛ 'ja a, -mɛ dɪsain ɔɔ nɔbɔ ɔ ke -mɔ ɔ nɔ ɪ.

De'boowlu ke 'jewlu ke

¹² Dɪ -tuu"-tuu -nɪ 'bo 'bɔn -kwɪ", -wɛɛ 'ɪn 'je ao -pɛɛ 'tmɔbɔ 'de-, 'kaa 'ɪn se ε "ɪnɪ -wɛɛ 'ɪn 'je 'sbɛnɪ 'bɔn "duo-, 'de 'ɪn 'jɪ -wɛɛ' 'cɪɪ 'bo 'sbɛ "kpei, dɛ-nɔɛ' 'ma naa tɔ' i 'ɪn 'na 'ɪn 'je 'de aopɔ o ji -wɛɛ ao ke 'ma -a -je "jɪru "ikooɔ-, 'de -a -wɛɛ' 'je 'e 'mɔbɔ-klaa" 'bɔn nɪ-.

¹³ Aoa' de'di Kea 'cra i -ke ε, bɔ 'a "nynuu 'na bɔbɔ -je abɔn.

'Sbε 'ε taan -nε San 'cria

Wlu San 'tmva 'de Kaisi -pee ε

¹ 'Mɔ -ɔ -nɪa Kea -gbu 'a nyɔsoa a, 'ma de 'di Kaisi, -mɔ ɔɔ' -ti' 'in kma 'de tɔ' -ti 'un, -mɔ 'ma ja 'sbε-.

² 'Ma -ti' kmai-, de -εε baea' 'ma baea 'de -ma -ti' 'un ε, εμε -nɪ dɪ -wee' "klein 'je -un kwa 'wɔɔn-, -wεε ka -ma -suu nɪa 'o tɔ' -ti 'a -jei" ε, 'de -in -je kui -sɔn i floan' 'ble kan' -ke.

³ De -ε -blea 'ma 'mva- kpleiin, εμε -nɪ -aa de 'di-wi" jrv' -ub -wɪva 'de -ma Kea -gbu 'di ε, ubub -po' 'un "kuan, ub 'na -ma -jee tɔ' -ti 'a "dia, -wεε ka ɪ "sia 'nynɪ ε, 'de -ma na kan'.

⁴ Ka aopu- -nɪa 'ma "nynuu- 'de Kea 'a -ti' 'un -wεε, aoa naa 'bo tɔ' -ti 'a -jei" ε, -bo 'un 'wɔn ɪ ε, ɪ 'bleε 'ma 'mva-, ɪ je de "o de -wee' "klein -sii.

Tuowlu-

⁵ 'Ma -ti' kmai-, de -aa de'di -wi" -wɪva Kea -gbi 'dii -wεε -ub jia 'dɔva' 'de -ma Kea -gbu 'di 'de -in -kpuun a ubub sun 'sɔn ε, -mε nmɔ "jrii. Ka Kea 'a -jei" naai a nva, 'kamɔ -nao.

⁶ Ka -in -kma nyu 'a -ti' ε, εμε -εε "kuan ub po 'e Kea -gbu "juεi. -Bo ub 'je uba' 'dɔva' nya kpa a, -mε -in po ubub sun o, 'ma bae -un ε. -Bo -in nu kan' a, εμε ke Kea -koɔɔ' "i,

⁷ de-nvε' Sesi Klisi 'a -ti' mε ub mu 'tmvva'. Ub 'wɔan mu-ti 'de ɔɔ' 'nynɪ 'un ε, ub se ε "inɪ ub 'je de "o de jre' i -tee' 'de nyu -ub sea Kea 'a -jei" naa 'kwa.

⁸ Nyu -uba nva kan' -mɔ 'ja a, -mε -apu -je ubub sun o po, -wεε ub ke -a -je tɔ' -ti 'a dbo nu -tadue.

Diotrefi ke Demetrisi ke

⁹ -Sɔo ε, 'in pɔoε Kea -gbu 'sbε jre' -jei", 'kaa de 'in 'tmva 'de ε 'di ε, Diotrefi 'na ɔ se ε doun" o poi, de-nvε' ɔ nɪε "i ɔ 'je nyu -wee' "klein 'a nya nɪ-.

¹⁰ εμε -ti -bo 'in ji ε, 'de 'in 'je aopu ɔɔ' nuubɪ 'a "kuan po. Dɪ ɔ nva εμε -nɪ ɔɔ wluε -a 'dei. 'De ε se -mεε' 'su nɪ-, ɔ se nyiiɔ nɪ 'de -aa de'di -wi" -pee. -Bo nyu jrv' nɪε "i -wεε ub 'je -aa de'di -wi" 'dɔε "jrii nu ε, ɔɔ kaan ubub -je de, -wεε ɔ 'na ao 'wɪv 'no 'ma Kea -gbu 'di.

¹¹ 'Ma -ti' kmai-, -in -bo desavn nva' 'cian-, 'kaa -in -cian de -cεen' nva'. Nyɔ -ɔɔ nva de -cεen' ε, ɔmɔ -nɪ Kea 'a nyɔ. Nyɔ -ɔɔ nva desavn ε, ɔ se Kea juo-.

¹² 'De Demetrisi -mɔ ε, nyu -wee' "klein a po ɔ -ti' o. Tɔ' -ti ub 'tmva 'de ɔɔ' -ti' 'un ε, ε pɔε "jri "kpae' 'de ɔɔ' 'kmu 'un. -Apu mɔ -ke ε, -aa po ɔ -ti' o -ke. -Ma -cε" 'kpa 'je kan' 'mε, dɪ -aa -tmva 'de ɔɔ' -ti' 'un ε, ɪ nɪε tɔ' -o.

Jewlu-

¹³ Dɪ -tuu"-tuu -nɪ 'bo 'un -kwɪ" 'in 'je 'cri 'de 'sbε 'di, -wεε 'in 'je -un -jei" poo 'de-, 'kaa 'in se ε "i nɪ 'in 'je 'sbeni ke 'sbεcri tu 'un "duo- -wee 'in 'ji 'cri,

¹⁴ de-nvε' 'ma naa tɔ' i -in -ke 'ma -a -je 'jee- -ta 'wɪ 'sɔn, -wεε -a -je "jru "i koɔɔ-.

¹⁵ Pεε 'a blua' nɪ 'de -in 'un ! -Aa de'di -wi" 'na ubub -je -un. 'Mɔ -je -aa de'di -wi" due 'due.

'Sbε Suidt 'cria

Jewlu-

¹ 'Mō Suidt, 'in nte Sakti 'a "dei -o, -wεε 'ma nuu Sesi Klisi "juoi. Aopu -o-o -ti' -a "Bo Kea kma -wεε ε 'da 'de -o -tea Sesi Klisi 'a -tea' a, 'mō -o-o ja aopu 'sbε-.

² 'In nte 'i Kea 'je aoa' wεε 'je, 'de ε 'je ao εε' pεε 'a blua' ke εε' nyu 'a -ti' kmaa' wōn "jii-.

Nyu detooon 'a -kewe'-

³ 'Ma -ti' kmaon, ka Kea nua -a -wee' a 'pūsūn ε, 'ma -pōn 'in 'je εε' 'sbε aopu -jei" poo. -Ta 'in nua εε' 'sbε tu 'a 'cria 'a, 'bomō de -je -kōan -ti' 'kpaā' 'bo 'un -kwli", εμε -ti 'ma 'tmu ε 'de ao -pee. εε' de tu me -ni Kea 'a tu -foan'. Kea 'a -ti' ao 'jea tō' 'un ε, i -teeε εε' nyu kwa 'bode, ia' poo fai". Ao kpon 'e "jri -wεε ao 'je ia' tu -fōn'.

⁴ Dεε-ti 'in 'da kan' a, εμε -ni nyu jru' -uua' 'je Kea 'a wlu wōn -wεε -uū -ni 'de ao "klu wōo- 'su ao se juo-. Uua' nyu tu ε, uū 'naa -je -aa Kea a 'jea nyu 'a wεε la -mε de 'o de -jia' 'de uupu "jru 'di ε, uū 'bεε- uū 'je ε nu. 'De εε' -ti' 'un ε, Sesi Klisi -o-o 'su nua -aa 'Blei ke Tu"bo ε, uua' doin" se o-o -ti' in-. Ka Kea 'a 'pee kpon a uua' nyu tu ε, ε 'cruε' sese 'de εε' 'sbε 'di.

⁵ Di ao jua see ε, umi 'ma -pōn 'in 'je aopu -kwlu o poo-. -Ta Kea -saa Israε-nyu kōonkwla' 'de Esipu-blua "kpei ε, nyu "klein -uū -kua "jru -wεε -uū -na -uū se ε wōn 'jei ε, uū -wee' "klein 'mεε 'bo -jei".

⁶ 'Kamō ε ni -ke 'de Kea 'a "soa-wi" jru' 'a -ti' 'un. -Tein 'dōe -je Kea 'nyia uupu 'de jaun 'di -bo uū ni 'o "kpei -wεε uū 'jea ni' wōn ni ε, uū 'bō 'o -mō 'mε. εμε -ti Kea po uupu "cūn bi', -wεε ε -te' uupu i 'bo -ta -kpea i ε, 'bomō uū 'je ni mamau 'su ε 'je 'pee 'jewi klaa" jεε-.

⁷ Nyu -uū -nua 'bo Sodōm ke Gomōō ke, -kwle -ke i "kūuan i 'dii ε, de -nuua uupu "jrii ao po ε -kwlu o -ke. Di -ia -dāaa' nyu -tin' 'i, -wεε -i -sea' nu ka ni ε, umi uua' 'bluku a po uupu -je o 'su uua nu ba "jrii. εμε -ti Kea ja nε, 'de ε -sa uupu 'a -kwle i. De -ε -nuua uupu "jrii 'mua- a, εμε -saa nyu -wee' "klein fen' 'de nε -sea' 'mu-ta 'ble 'a -ti' 'un, -wεε ka uupu nua nyu je kan' nu -ke.

⁸ Nyu -uū pa 'de aopu "klu ε, disain due' -ni mi uupu a nu -ke. Uū 'na Kea tōō uupu di 'de jajri 'un. 'De εε' -ti' 'un ε, uua kpuūen uua' 'bluku -flen" 'de dεsavn nua' 'un, -wεε de uū 'blea "jru kpo' i -tei ε, εε nyaa uupu i, 'de uua to Kea 'a "soa-wi" wōn o.

⁹ De uupu nua 'mua-, Miseli -jo -nua Kea 'a "soa-wi" 'a klaa' a, -mō se -mε nu kpe due'. -Ta o ke -sion' kpuūan "wōin 'de Moisi 'a "ku 'a -ti' 'un ε, o se o wōn o to kpe due' -wεε o-o -soo' opoo-ti, 'kaa o 'naa : -Sion', Tu"bo 'a -cε" 'kpa -je -un "bli -cε' !

¹⁰ 'Kaa uua' nyu tu ε, di "klein uua' 'wōan 'dei ε, uua wlaa -mi 'mε jeejee. 'De di "klein uua' pεε a tōōa uupu ε, umi uua bla 'o 'de, ka 'kwla 'dinmi a nua, 'kamō uua nu. Di uua nua 'mua- umi -ia mu uua' 'mεa' "jru "kpei- poa'.

¹¹ ε nte "nmia-ti -o 'de uua' -ti' 'un, de-nuε' uū bla 'o Kain 'a -kō 'de. Uua 'kpa 'wei 'a 'tun o uua jea 'e Balaam 'a -kō 'de bla uua jea blu. Uua' "jrukua' poε uupu 'a "maa "jru "kpei-, ka Kore nua 'de ε.

¹² -Bo uū ke aopu 'kun- "jrui -wεε aoa sea -tadue dii ε, εε 'kōō- aoa' "jua-, -wεε εε dooa aopu 'a 'nyu. Uū nyu nte 'de aopu "klu i. Uua' nyu tu ε, dedia' 'a -tin 'a nu uupu. Uua' naa nyu jro' o -ti' tō' "kpei-, uupu 'a 'su 'je di, uū 'je dbo, εμε uua -pōn i jeejee. Uū se nuudbo 'ble, uua' kpon wlu "kpei, di nyu -teea uupu -kwli", uua' nu i. Ka -bo "ni jii 'de jaun-kwlu -ji -ji -wεε -bo poō' ji ε -sia' 'de εε' dba a, 'kamō uupu ni-. Ao 'je kan' 'mε ke'wle ti -bo ti 'a cro nō" nyu -wεε -ia' croa, 'de -ia puua -mε -mi 'mεε "pōnpon.

¹³ Uua' nyu tu ε, di -i -ke uū -kōōa'

ke'wle, i ka : Ka -bo 'ton ni 'fea sri' -gboe -wee ee' 'wba -gbleun" 'de ee' f'vun' a boa e kpon a -flen" e, 'kamo vba' disain ni-. Uba' nyv tu, ka 'cu-sun -ia' kpon a 'bo ia' -tein "kpei- nia, 'kamo vba ni -ke. Kea nmae vba' -tein 'me 'bo -ta -nia -plioli e, 'bomo vba 'je i -te jeejee.

14 Enokt -o -nia nyio 'o "ji -e tba 'de Adam "kpei 'a -me" 'son -no e, omo -wlu ka tein" sese 'de vba' nyv tu 'a -ti' 'vn. O 'naa : Ao -gbun 'no, Tu"bo ke o' "soa-wi" 'a -kwlv -tuu"-tuu a mue jia',

15 -wee o 'je nyv -wee' "klein 'a 'pee 'je. 'De nyv "klein -vba' 'jea Kea won -wee -vba nva disain e, vba' won 'je "mu, -wee wlu sain klae" klae" vba' nyv tu 'tmva Kea -pee e, vba 'je ia' "kuan po.

16 Uba' nyv tu a wluue nyv 'dei jeejee, di -wee' "klein a kpon e vuvv -kwlv, de vba nva 'vn e, ee' bluua vba' ppe-. Di vba' ppe a pooa 'i, mi -ia po vuvv -je o. -Cei" 'be -wlu klae" -ni, ia' 'sv -a ji 'de vuvv 'won. Uba pooe nyv 'sre i -wee vba 'je de 'je, 'de vba dii nyio'vba 'vn, vba ple i.

Nyvfēn' -saawlu

17 'Kaa 'ma -ti' kma'vba aopv mo e, wlu "klein -aa Tu"bo Sesi Klisi 'a dbonvba 'tmvba aopv tein", ao 'bv o "mae !

18 De vba 'tmva 'de e, eme -ni -sonti 'bvba 'a mua -kwea' a, aopv -o' naa Kea 'a -jei" ka -c'v'v' ka a, nyv jrv' a mue aopv wlaa'. Uba' nyv tu se Kea juo-. Disain -ia nva vba' ppe 'ton e, umi -ia po vuvv -je o.

19 Nyv -nia 'mva- vuvv -a nve -wee nyio'vba a 'nyue 'vn 'de vba -seea' i. Dee-ti vba nva kan' a, eme -ni Kea 'a -Suu se 'de vuvv 'vn ni-, vba' nyio'to' me -ee po vuvv -je o.

20 'Kaa 'ma -ti' kma'vba aopv mo kpvvba aoa' -ce" i -wee ao 'je ba sun o po 'de Kea 'a wlu 'cian' 'vn, 'de aoa' Kea -kwlv" -tea' -e -sua di -wee' 'je 'boa e 'je nya mu. 'De -bo aoa sea Kea bae ao "tai- Kea 'a -Suu "i e 'je aopv -je o po.

21 Ka Kea kma aoa' -ti', ao po e -kwlv o jeejee, -wee ao 'je ba 'a -ti' kma kan' mamav 'sv -aa Tu"bo Sesi Klisi 'a nyv 'a wee 'jea 'je "jri "kpa'e po, -wee o ke -a -je 'kmu ni jeejee.

22 Nyv -a pleea ppe i, ao 'je vuvv 'a wee-, ao nve mamav ka 'pvba' 'a -ti' nva to', vba 'je e juo 'pepe.

23 Nyv jrv' -ni 'e mu ke'wle -wi" -mv "kvan- 'e ne 'vn mua' i. Ao nve mamav 'sv vba 'je ne -sea' 'mv-ta 'ble wain" 'pvv. Nyv jrv' -ni 'emu ke'wle -vba wee ao 'je 'je. 'Kaa -bo aoa sea -wi" -mv 'a wee 'je e, ao -tu" aoa' -ce" 'e -ti', -wee ao je vba' 'vnpaad' "ibla, de-nve' disain vba nva i kpvvba vba' di -wee' "klein -flen".

Kea 'a 'nyvni "i 'beea'

24 Kea -e -beea' -e -jea aopv 'de ifuo e, -wee ao jea 'e desavn 'di 'kpa a, ao po e 'se- ! Ee mue nva' -wee -sonti aoa mua 'de ee' -son' 'vn mua' a, ao se -ko -pvn" ni -wee 'mva- klaa" 'je aopv nv.

25 Kea -e -nia due' koun -gbai' -wee -e -nia -aa 'Pvvi 'de -aa Tu"bo Sesi Klisi 'vn e, -aa -bee' ee' 'nyvni "i. De -tba' 'e tein" sese o, -wee -e -jeea -sianw' e, 'nyvni 'wba' o, keema' nva' o, "ikmaa' o, de'vba-sia' nve ee' de -o 'de no' "o no" -wee' 'di ! 'Kamo e ni- !

Du Sesi Klisi -sa 'kwla 'de San -pee ε

'Sbe -ne ε bu ka

1 Du Sesi Klisi -sa 'kwla 'de Kea 'a -jei" naavn -pee umi -cruε' 'de 'sbe -ne 'di. Kea me -nyl" ia' di tu Sesi Klisi -wεε o 'ji to 'de oo' dbonvun -pee, 'de ka ia mua -too" 'a i 'jea 'o nyini ε, υυ 'ji juo-. Emε -ti Sesi Klisi dbo oo' "soai 'de oo' dbonvi San o -wεε ε 'je o 'tmυυ-.

2 Wlu Kea 'tmυa -wεε Sesi Klisi nynia 'o ε, 'mo San -ni ia' -ta 'jei, -wεε di "klein 'in 'jeea "jriε- ε, 'in 'cru 'de 'sbe 'di.

3 Nyoo -oo nua 'sbe -ne 'dii o ke nyoo "o nyoo -oo poa di'kwla-sawlu -ni doin" o -wεε -oo -je ε won ε, 'mυa- nu -mo, de-nυε' no" -tuu" 'a -wεε ia' di tu 'jea 'o nyini ε, ε "kvan 'mlai".

Jewlu-

4-5 'Mo San, 'mo -oo -cru 'sbe- -wεε -oo poo ε Kea -gbi -mε" 'son -nia 'de Asi -jei" : Kea -ε -nia 'kmυ tein" -wεε -ε -nia 'kmυ -stan 'de -εε mua jia' a, ε ke -sii -mε" 'son -nia 'bo εε' tu"bokpa-te "juoi ke, Sesi Klisi -oo -tmυa to' -ti -wεε -o sea wlu fai" poo- ε, εε' nyυ 'a pεε blua' ke εε' "diwan kpon aorp ! Sesi Klisi mo Kea -saa "i, ε -sa "kunyio" 'de 'mεvun "klu. 'Beo "klein -nia 'no 'kmυ "kpei υυa' nyoo se o -sii, omo -ni 'bo υυυυ "jru kpo'. Omo -kma -aa -ti' -wεε -oo nymoo seie -avn 'de -aa dtsain 'kwa.

6 Omo -nυε' -wεε -a -kpa oo' 'bleenyυ, 'de omo -te 'o -avn -wεε -a -je o "Bo Kea "juoi nυυ- ka 'sraa -savun -nia tein" nua. Omo nyυ 'je 'nynu 'wlu' o, "ikmanynu kpa- 'de -sun "o -sun 'di. 'Kamo ε 'je ni !

7 Ao -gbun 'no, oo ji' 'bo buee" 'un, nyυ -wee' "klein a mu o "jriε- 'jeea'. Nyυ -υυ koo o 'bo tu -kwli" ε, υυa mu o "jriε- 'jeea' -ke. 'Blua 'a blo' won- -wee' "klein a muε kpleea' 'de oo' -ti' 'un. Kun, 'ki ni- !

8 Kea -nia -aa Blei, ε kmai" ε je di -wee' -sii. Ε nυε 'kmυ sese, ε nυε 'kmυ -stan -ke, εε muε jia'. Εε' Kea tu me -wlu ka, ε 'na : 'Mo -saa "i, 'mo -boo' de.

San 'jeeε Sesi 'jriε-

9 'Mo San 'in nυε aoa' de 'di 'kle aoa 'jea 'de -a -ke Sesi 'a "i "sii -ti' 'un ε, 'ma 'je ε -ke. Ao ke 'mo ke -a -plaan 'beode due' i -wεε ka "o ka ε 'je ε ni ε, -a -ke Sesi "sii "i. De 'in 'tmυa Kea 'a wlu -wεε di 'in 'jea 'de Sesi 'un 'in 'tmυ i ε, emε -nυε' -wεε υυ kpa 'un 'bo 'tonie 'a du'. 'Bo 'a -ta -tu ε, nyυ a 'daa- 'o Patimoo.

10 'Bo Patimoo mo 'in ni-, -je Tu"bo 'a -kwlew i o kaan 'su ε, Kea 'a -Suu "ji 'de 'un 'ε. 'Su 'in 'won nyoo jro' o wlu 'bo 'un 'de -wεε o kpa wlu 'jei ka -kaun a wlua.

11 O 'na : Di -ma -jeea' "jriε- ε, -in -cru 'de 'sbe 'di -wεε -in -ji Kea -gbi -mε" 'son -ni -jei" poo-. Ia' Kea -gbi -tu ka : Kea -gbu -nia 'o Efesi o, Simini o, Pεεkamυ o, Tiatii o, Saadi o, Filadefi o, Laodise ke.

12 -Ta 'ma "biia i -wεε nyoo -oo wlua 'un -pee 'in 'je o "jriε- 'jee- 'su ε, 'in 'jeeε -dam'ba -tuu"-tuu "jriε- 'bo -dam'ba 'a "kpei -tedi -mε" 'son "kpei. Ia' -dam'ba 'a "kpei -tedi -tu ε, 'sani -nυi'.

13 'Su 'in 'jeeε "ju due' "jriε- 'bo ia' -kwea', -o -ke nyoo o "ju -kooo'-. "Bai o paa 'un ε, ε tba i 'de o boin o kpo- kpo- -wεε o bla 'saniwlu -kwlu 'di.

14 Oo' "jru "pluu" "puu"- ka jee" -fua" nua, oo' "jri a wan' ka nemuoo nua.

15 Oo' bi a fan' ka -bo nyυ tba -tien 'o "jri -wεε ε -sainya 'de neklin' 'un ε, 'kamoo i ni-. Oo' wlu -ko' "ni-gbuu klaa" 'a klu 'in.

16 Oo' diansun 'bleε 'cu-sun -mε" 'son kwa. -Placne -nma" 'a -wεε -εε "jri nua 'soon ε, emε -εε -wlu 'de o 'won. Oo' "jua- a fan' ka -bo 'jru -te -gbao -wεε εε fan.

17 -Ta 'in 'jee o "jriε- 'su ε, 'in -ka i 'bo o bi o, ka nyoo o 'mεa. 'Su o -tee' 'un oo' diansun "kpei -wεε o wlu ka, o 'na : Favun 'bo -un -nυε ! 'Mo -saa "i 'mo -boo' de.

18 'In n1e 'kmv. 'In 'mεε 'de-, 'kaa kaan ka 'in n1e 'kmv 'bode -bode 'bode. 'In 'bleε "ikmaa' 'bo 'mεa' ke -ta 'mεv n1a "kpei.

19 San, d1 -in -jeea' "jriε- 1 ke d1 -1a n1ba ke d1 -1a mua n1ba' 'bo -m1 'de ke -in -cru' 'de 'sbε 'di.

20 'Cv-s1n -mε" 'son -in -jeea' "jriε- 'de 'ma d1ans1n 'di o, -dam'ba 'a "kpei -ted1 -mε" 'son 'sani n1a -wεε -in -jeea "jriε- -ke o, dε -ε pa 'kwla 'de 1a' d1 tu 'de ε, εmε 'ma j1 w1 -saa' 'de -v1n -pee. 'Cv-s1n -mε" 'son -n1, 1m1 -n1 Kea -gbi -mε" 'son '1 "jru kp1' i -te1n. 'De -dam'ba 'a "kpei -ted1 -mε" 'son -n1, 1m1 -n1 Kea -gbi -mε" 'son -n1.

2

Wlu -tmvva' 'de Efεs1 Kea -gbu -pee ε

1 "Ju 'in 'jeea "jriε- -n1, m1 -wlu 'de 'v1n -pee ka -1 -na : Wlu -in -jea 'cru -wεε -in -jea Efεs1 Kea -gbu 'a "jrukp1' i -tei kpa, ε ka :

'M1 -11 d1ans1n 'blea 'cv-s1n -mε" 'son kwa -wεε -11 na 'bo -dam'ba 'a "kpei -ted1 -mε" 'son 'sani n1a 'a -kwea'-, 'in 'naa :

2 'In juo -ma n1v d1 'mε. Dbo -in -kp1v1n -a -ma -cε" i -wεε -in n1a o, ka -in -bεεa' pεε "w11n o, 'in juo 1 -wee' 'mε. 'Diw11n1v1n -n1a 'de aopv- "klu ε, v1 ke -in se dbεε-. Nyv -v1a -daa' v1a' -cε" Sesi 'a db1v1n -wεε -v1 se ε n1 ε, -in -t1εn' v1v1 i 'de ka v1 n1a s1 'tmv1n -in -je kan'.

3 -In -bleε nai", -in -jee -ma -cε" w1n 'de 'ma 'nyn1 'a -t1' 'v1n, 'de 'kp1 se -m11" wa mamav 'sv.

4 'Kaa dε -je sea' 'v1n 't1n n1 ε, εmε -n1 'ma -t1' kmaa' -ε -n1a 'de -v1n 'v1n tεin" ε, -in -b1 -mε o.

5 -Ta -in -blua' -in po 'o 'a -t1' -kwlv o -wεε -in -je -ma d1s1n "i juo 'de -in -j1 'kp1 "i to-, -wεε ka -in -kma 'ma -t1' tεin" -in -je kan' n1 ke'w1ε. -Bo ε se -mε n1 ε, 'ma m1ε j1a' -wεε 'in 'je -ma -dam'ba 'a "kpei -tedε -kwlin -saa.

6 Dε -je -εε -t1' 'v1n 'ma poa -v1n -t1' o ε, εmε -n1 nyv -kpa 'o Nikola 'de

ε, v1a' n1v d1 a nyaa -m11' ka 1a nyaa 'm11 -ke ε.

7 Ny1 -n1a doun" "jru -mε wlu Kea 'a -Suu a 'tmva Kea -gbi -pee 1 po ε doin" o ! Ny1 -11 mua tv 'a "jru kpaa' a, 'kmv1n tu -ε -n1a 'de Kea 'a kεεma' -kwlv 'di mε -εε 'j1 'in 'je 1 "ny1 -wεε 1 'je di.

Wlu -tmvva' 'de Sim1n1 Kea -gbu -pee ε

8 "Ju 'in 'jeea "jriε- ε, 1 wlu' 'de 'v1n -pee ka ke'w1ε 1 'na : Wlu -in -jea 'cru -wεε -in -jea Sim1n1 Kea -gbu 'a "jru kp1' i -tei kpa, ε ka :

'M1 -1 -k1an 'de d1 -wee' 'a nya -wεε -1 kan d1 -wee' "jru ε, 'de -1 -mεa 'de- -wεε -1 j1a 'kmv de ε, 'in 'naa :

9 'Kle -ma -jea 'in juε'. 'In juo -ma n1a" 'a 'dba -t1 'mε, 'de -mε 'kam1 -in -n1 d1 -wee' 'a jei. Nyv -v1a -daa' v1a' -cε" Su1v -wεε -v1 se ε n1 ε, ka v1a -cre" 'a -v1n ε, 'in ju1'. V1a' nyv tu ε, v1 n1ε Satan 'a nyv -o.

10 Dε -ma -jea 'kle ε, εε' favn 'bo -v1n n1ε. -In -gbv1n 'n1, -s1n' 1 m1ε aoa' jr1' -kaso 'di poa' -wεε ao 'je i -t1εn'- -wεε ao 'je 'kle 'je 'de 'w1 -puue 'di. -In -bo wlu fai" poε mamav 'sv, ε 'je -ma 'mεa' jεε-, -wεε 'in 'je -v1n 'kmv1n1a' -sea' -kwe -ta 'ble "ny1. εmε -εε mu -ma -kei" n1a'.

11 Ny1 -n1a doun" "jru wlu Kea 'a -Suu a 'tmva Kea -gbi -pee 1 po ε doun" o ! Ny1 -11 mua tv 'a "jru kpaa' a, 1 se -t1v1n blui. 'Mεa 'a kpε 's11n -nε se 1 "i blai.

Wlu -tmvva' 'de Pεεkamv Kea -gbu -pee ε

12 "Ju 'in 'jeea "jriε- -n1, 1m1 -wlu 'v1n -pee ka -ke, 1 'na : Wlu -in -jea 'cru -wεε -in -jea Pεεkamv Kea -gbu 'a "jru kp1' i -tei kpa, ε ka :

'M1 -blea -placnε -nma" 'a -wεε -εε "jri n1a 's11n ε, ka 'in 'da ka, 'in 'naa :

13 'In juo -ma -te1n 'mε. 'Bo 'a -ta -tu m1 Satan "ti -wεε 1 'ble nyv. Ka -in -tua" 'ma 'nyn1 'a -t1' mamav 'in 'je kan' 'mε -ke. 'Bo aopv o -kwlv Satan n1a, Antipas1 -1 -jea 'ma -t1' t1' 'v1n -wεε -11 -tmva 'ma -t1' 'de nyv

-pee, -sontu nyu 'dbɔ ε, -in se 'ma -kwɔlɔ' -tea' o 'bo, 'de -mε 'kamɔ u 'dbɔ 'de 'ma -ti' 'un.

14 'Kaa di jri' mi -ma nu 'su -ia nyaa 'mii. Ia' di tu mi -ni nyu jru' -ni 'de aopu "klu -wεe di Balaam toɔa nyu -uba nu i. Ka -bo Israe-koun nu -wεe u 'jea 'de desavn 'di 'kpa a, εmε o toɔ Balaki. Omɔ -nuε' -wεe nmi u -saa 'sraa- u "nyia koin ε, 'de Israe-koun a di ia' nmi tu. Omɔ -nuε' ke'wle -wεe u 'kpa 'de jei' 'jedεavn 'di.

15 'De nyu jru' -ni 'de aopu "klu ke'wle -wεe di nyu -u bla 'o Nikola 'de a nva, -uba nu i -ke.

16 Emε -ti 'in 'naa -in -juo -ma desavn "i -in -je ε 'kpu "i to-. -Bo ε se -mε ni 'ja a, 'ma muε -too" 'a 'in 'je ji -wεe 'in 'je -placne -nia 'de 'un 'won nu 'de 'in 'je uva' nyu tu u o -fon'.

17 Nyɔ -nia doun" "jru ε, wlu Kea 'a -Suu a 'tmva Kea -gbi -pee ε, o po ε doun" o ! Nyɔ -oɔ mua tu 'a "jru kpa" a, 'ma muε o diide -ε pa 'kwla 'de javn 'di "nyia", -wεe 'in 'je o "soukpo plu "nyɔ -ke. 'Nyni dee -crua' 'bo ε "kpei ε, nyɔ jro' se ε juo-, -bo ε se nyɔ -oɔ mua εε' "sou tu 'jea' ni ε.

Wlu -tmva' 'de Tiatii Kea -gbu -pee ε

18 "Ju 'in 'jea "jrie- mɔ -wlu 'un -pee ka ke'wle, -o -na : Wlu -in -jea 'cru -wεe -in -jea Tiatii Kea -gbu 'a "jrukpo' i -tei kpa, ε ka :

'Mo -o -nia Kea 'a "Ju -oɔ "jri a wan ka nemuɔ nia, -wεe -oɔ bi a fan ka -tien nia, 'in 'naa :

19 'In juo -ma nuɔdi 'mε. -Ma nyu 'a -ti' kmaa' o, -ma Kea -kwɔlɔ' -tea' o, ka -ma nuva -ma de 'di-wi" "juo o, -ma pεe "wɔin 'bεεa' o, 'de ka di 'dɔe -in -boɔa' de -ma nva i -tia "i i -sia -ji -nia tein" ε, 'in juo -mi 'mε -ke.

20 'Kaa de -je -sea' 'un 'tun nu 'de -ma -ti' 'un ε, εmε -ni "junynokpao' uva 'daa- Sesabe -wεe -va -daa' va' -ce" Kea 'a wlu 'kwajaanynokpao' ε, umu -in -taai" -wεe -va -saa 'ma dbonuun 'a "jru -jei" -wεe -va toɔ uupu jei" 'jedεavn, 'de nmi u -saa 'sraa- u "nyia koin uva di.

21 'In "nyɔ u nɔ" 'mε -wεe u 'je va' dɔsavn "i juo-, 'kaa u 'na u se va' jei" 'jedεavn 'kpu "i toi.

22 Emε -ti 'ma ji u 'wε- "kpei jaa' -wεe u 'je i 'pen 'de u 'je va' -ce" won 'je. Nyu -u -ke u 'kpa 'de jei" 'jedεavn 'di ε, -bo u se uva' desavn "i juo -wεe di Sesabe a nva u si kwa -son -saa a, 'ma muε uupu 'kle klaa" "kpei jaa' -ke.

23 'Bo -mε 'de ε, 'ma muε va' "nynuu- 'mεa' "kpei jaa' -wεe ka 'in nia "ju -o -jua nyio 'o to' 'de -oɔ -gbun a 'de nyu pεe o ε, Kea -gbi -wee' "klein 'ji juo-. Di "klein ao nva 'mo -oɔ mu ao ia' -kei" -saa' due 'due.

24 'De aopu -jo -nia 'de Tiatii Kea -gbu 'di -wεe di Sesabe a toɔa nyu -o sea 'bo i 'de bla a, di -i pa 'kwla -wεe uva 'daa- Satan 'a di ε, ao si 'cian. Aopu mɔ ε, 'in se aopu ke' jre' "i -tei.

25 'Kaa de due' koun -gbai' mε 'ma 'tmu aopu-, εmε -ni -ta ao kpun a ao kpun 'bo i mamau 'su 'in 'je ji.

26 Nyɔ -oɔ mua tu 'a "jru kpa" -wεe ka 'in "sia 'nyni -oɔ mua kan' nva' mamau -o -jea nyni ε, 'ma muε o "ikmaa' "nyia' -wεe o 'je 'blva-tuu"-tuu "jru kpo' i -te,

27 'de o 'je nuεkpa 'ble -wεe o 'ji i fuo-. Oɔ muε uupu i waa' ka nyɔ o waa jae i ε. Ka 'in "Bo "nyia 'ma -ce" 'kpa "ikmaa' 'bo 'blva- -wee' "klein "kpei ε, 'kamɔ oɔ mu nia'.

28 Nyɔ -oɔ mua tu 'a "jru kpa" a, 'ma muε o 'cu-sun -εε fan -son' wɔin" "nyia'.

29 Nyɔ -nia doun" "jru ε, wlu Kea 'a -Suu a 'tmva Kea -gbi -pee ε, o po ε doun" o !

3

Wlu -tmva' 'de Saadi Kea -gbu -pee ε

1 "Ju 'in 'jea "jrie- -nɔ, oɔ -wlu 'un -pee ka, o 'na : Wlu -in -jea 'cru -wεe -in -jea Saadi Kea -gbu 'a "jru kpo' i -tei kpa, ε ka :

'Mo -o -blea Kea 'a -sii -mε" 'son ke 'cu-sun -mε" 'son ε, ka 'in 'da ka, 'in 'naa :

'In juo -ma nuudu 'me. Nyu a 'daa- -un 'kmoua i 'me kpoun-, 'kaa -un -mee'.

2 -In -bo i "maee ! Nyu 'pla -sia 'o -wee 'kmoua' 'a de-saan" nua 'de 'un e, -un -kuu uupu 'a di i. De 'in sia "jrie- o eme -ni -ma nuudu se 'de 'ma Kea "jri 'dei nmoo- -ke.

3 Emee -ti 'in 'naa : di nyu tooa -un e, -wee -un -jea to' 'un e, -un po i -kwlu o, -un kpun ia' di tu i -sisi' -wee -un -je -ma disain "i juo- 'de -un -ji 'kpu "i to-. -Bo -un se "jrie "i -te e, 'ma mue jia' -wee 'in 'je -un "jru -tiie', ka "jrii a pa -kwlu e. No" -e 'di 'ma mua jia' a, -un se ee juo i.

4 'Bo Saadi Kea -gbu 'di i, -ma 'ce jru -ni 'o -ke -uu se uua' 'unpaadi -flen" kpoun-. Uua' nyu tu e, uua mue di pli 'unpaa -wee uu ke 'ma -a -je na-, de-nue' uu nte ee' ka-.

5 Nyu -oo mua tu 'a "jru kpa' a, oo mue di pli 'unpaa kan' -ke. 'In se oo' 'nyu 'mou 'de 'kmounsb' 'di. 'Ma mue oo' 'nyu "sia' 'bo 'un "Bo ke ee' "su "juoi.

6 Nyu -nua doun" "jru e, wlu Kea 'a -Suu a 'tmua Kea -gbi -pee o po e doun" o !

Wlu -tmua' 'de Filadefi Kea -gbu -pee e

7 "Ju 'in 'jeea "jrie- mo -wlu 'un -pee ka, o 'na : Wlu -un -jea 'cu -wee -un -jea Filadefi Kea -gbu 'a "jrukpo' i -tei kpa, e ka :

'Mo -o -wlu 'de Kea 'un -wee -o -nua to' -ti e, -da'kle- -e -nua 'de 'beo Dafidi 'kwa tein" e, 'mo e ni 'e 'kwa. -Bo 'mo kain 'bo -gbein" nyu -jea 'o kan, o se ni-. 'De -bo 'in kan 'o -gbein" nyu -jea 'o kain, o se ni-. 'In 'naa :

8 'In juo -ma nuudu 'me. -In -gbun 'no, 'in kaien -gbein" -je won 'bo -un "juoi, nyu jro' se e 'bee- o 'je e "wain kan-. -In se 'kpu -tuu" 'ble -mo, 'kaa ka -ma -jea 'ma wlu won -wee -un sea 'ma 'nyu 'a -ti' o 'bo e, 'in ju'.

9 -In -gbun 'no, nyu -uua -daa' uua' -ce" Suifu -wee -uu se e ni 'de -uua -tmua si e, uua' "jrui 'kun-gbu Satan 'blea, 'ma mue nua' nyu 'je 'de 'wlu

'de uu 'je 'koi- i "sii- 'bo -un "juoi, 'de ka 'in kma -ma -ti' e, uu 'je e juo-.

10 De -un -bee' pee "wain -wee -un -jea 'ma wlu won, eme -ti 'ma mu -mi i fua' -wee -sontu 'kle klaa" a mua jia' 'de 'blua "kpei e 'jea nyu -wee' i -tin', e se -mii" blai.

11 'In se 'un -kwlei 'ma jea ji. De -un -blea -un kpun i -sisi', -wee nyu jro' je -ma -kei" Kea -teea -un 'dei kpa.

12 Nyu -oo mua tu 'a "jru kpa' a, 'ma mue o 'ma Kea 'a -gbu" 'a -kwea' -gbaatu 'un nuua' -wee o se -kwlin 'wlu 'bode. 'Ma mue 'ma Kea 'a 'nyu ke ee' -kwlu o 'nyu 'cu' 'bo o "kpei, eme -ni Selisalem -kwlu -dee -e -wlu 'bo 'ma Kea -pun" 'de jain 'di, e ke 'ma 'nyu dee ke.

13 Nyu -nua doun" "jru, wlu Kea 'a -Suu a 'tmua Kea -gbi -pee e, o po e doun" o !

Wlu -tmua' 'de Laodise Kea -gbu -pee e

14 "Ju 'in 'jeea "jrie- -no, omo -wlu 'un -pee ka ke'wle -o -na : Wlu -un -jea 'cu -wee -un -jea Laodise Kea -gbu 'a "jru kpo' i -tei kpa, e ka : 'Mo -oo 'nyu nua Kun, -wee -oo -tmua to' -ti 'de -oo' pooa wlu fai" e, di "klein Kea nua 'mo i tba 'e "jri.

15 De 'ma 'tmua -un -pee, e ka, 'in 'naa :

'In juo -ma nuudu 'me. Ka -un sea dee' ni- 'de -un sea 'jru 'un ni e, 'in ju'. -Bo -un -je dee' ni e, -me -un -ni dee', 'de -bo -un -je ne' ni e, -me -un -ni ne' !

16 -Je -un -nua "bleu bleu -wee -un sea dee' ni-, 'de -un sea ne' ni e, 'ma mue -un won -saa'.

17 -In -na -un -nue "wliijeji, -ma 'doo nmo', de jre' se -un 'kwa -pon. 'De ka -un -nua "nmianyoo -wee -un -blea wee-, 'de nua" a 'dba -un -wee -ma "jri wa 'de -un cen kui' -un si juo-.

18 'De ee' -ti 'un, 'ma -tue" -un 'sni -un ji 'sani -tin' 'no 'un o. Ee' 'sani tu jii' 'bo ne 'un -wee e ni 'pepe, 'de -un -je "wliijeji -cen" 'kpa. -In ji 'unpaadi plu -tin' -wee -un -je 'unpaa- 'de -un je kui cen -wee -tin' je -mii"

'dbaa. -In ji "jri koun -tin' -wee -in -je "jri po 'de -ma "jri 'je i 'je.

19 Nyu -uva -ti' 'in kma a, uupu 'ma -ce' "bli -wee 'ma -sa kplun 'kwa i. -Je ε nia kan' -mo 'ja a, -me -in -duo" 'kpu 'un -wee -in -je -ma disain "i juo -de -in -ji 'kpu "i to-.

20 -In -gbun 'no, 'in ka, 'in nre 'bo -gbu" wo, -wee 'ma bla klu. Nyu "o nyu -woan 'ma klublawlu -wee -o -kain -a 'bo -gbein" ε, 'ma muε 'de o o -gbu" paa' -wee 'in ke o 'je sun -tadue po.

21 Nyu -oo mua tu 'a "jru kpa a, 'ma muε nua' -wee o ke 'ma -a -je 'o 'ma 'beokpa-te "kpei -te. Ka 'mo kpa tu 'a "jru -wee 'in ke 'in "Bo -tea i 'bo εε' 'beokpa-te "kpei ε.

22 Nyu -nia doun" "jru ε, -me wlu Kea 'a -Suu a 'tmua Kea -gbi -pee ε, o po ε doun" o !

4

Kea "juoi -gbeε' sun -nia 'e javn 'di ε

1 Di -nia 'mua- -mu 'wlu 'o -jei" 'su ε, 'in 'jeeε -gbein" -je "jrie- -ε -kain won 'bo javn-kwl. 'Su wlu 'in 'woan tein" -wee ka -kavn 'a wlu nia -ε -nia kan' a, ε wluε 'un -pee ke'wle, ε 'na : -In -ja -ta, -wee di -i -jea nuε 'bo -me 'de, 'in 'ji -un to-.

2 'Bo ε "sri Kea 'a -Suu "ji 'de 'un -wee 'in 'jee- 'beokpa-te due' "jrie- 'de javn 'di. 'Bo εε' 'beokpa-te -tu "kpei, nyu jro' -te 'o.

3 Oo' "jua- a fan' ka "sei-ku -i -nmoa "jrii a fan, 'kamε ε ni-. Ia' "sei tu 'a 'nyu -ni Sasipu ke Sadoanu ke-. "Ni 'a bli' εε 'dba a, εme -pin' oo' 'beokpa-te 'dei -wee -εε fan ka "sou-kea' nyu a 'daa- Emerod nia.

4 'In 'jeeε 'beokpae 'a kwla 'soon 'jo -nyiiε "jrie- -ke -wee -i -gbae' εε' 'beokpa-te -tu 'dei. 'Bo i "kpei ε, nyu-coun' 'a kwla 'soon 'jo -nyiiε -te 'o. Uu -wee' paa di plu 'un -wee uu -tu" 'sani tu"bofan nua "jru.

5 -Ta 'beokpa-te -ne nia 'bo a cre "jrii -ble -ble ka "ni a crea "jrii ε, -wee wlu -tuu"-tuu ke "ni 'a "planwlu a 'wlu 'o -ke. 'Bo εε' 'beokpa-te -tu "juoi

ε, 'in 'jeeε -tai -me" 'son "jrie- -wee -ta wan, umu -ni Kea 'a -sii -me" 'son.

6 'De -tai -me" 'son -ni "juoi ε, "nifla' klaa" -ni 'o -ε -te "jri tein kpee.

'In 'jeeε 'kmounidi -nyiiε' "jrie- 'de 'beokpa-te -ne -pun" -i -gbae' ε 'dei. I -wee' nre "jri kui' 'de nya o 'de de o.

7 Ia' -je -saa "i ε, ka -plaa nia, 'kamε -me ni-. Ia' 'soon -ne ke bli' beo -too -koo'. Ia' taan -ne 'bleε nyu o "jua-, -wee ia' -nyiiε -ne ke -cii" -εε -wan" -koo'-.

8 'De 'kmounidi -nyiiε' -ni, i 'bleε kproa" wli -meεo"- due 'due -wee ia' ku -wee' ni "jri 'a 'su -ta "o -ta. 'Kamo ia -gbeε' Kea jeejee 'de "mau'wu o, 'jru -gbaowu 'di, ia wlu' ka, i 'na :

Tu"bo Kea, ε -kwe- i, ε -kwe- i, ε -kwe- i εme "ikmaa' -wee' "klein nia 'e 'kwa a, ε nre 'kmu tein" -wee ε ni 'kmu -stan, 'de εε mu jia', εε' di -wee' "klein -teeε "i -wee ε -kwe- i kpe taan !

9-10 "Ju -tea i 'bo 'beokpa-te "kpei -wee -o -nia 'kmu jeejee ε, ka 'kmounidi -nyiiε -ni a -tea' oo' ni' -wee ia 'beεa oo' 'nyu "i 'de ia po o 'se- ε, 'kamε nyu-coun' 'a kwla 'soon 'jo -nyiiε -nu a "sii- 'koi- i 'bo o "juoi -wee uua -gbeε' o, 'de uu -sa uua' tu"bofan "jru -wee uu po i 'bo oo' 'beokpa-te "juoi, 'de uua 'nu :

11 -Aa Tu"bo Kea, ε -nre εε' ka -wee nyu 'je εε' ni' -te', 'de nyu 'je εε' 'nyu "i 'beε-, -wee nyu 'je εε' "ikmanyu kpa a, de-nue' εme -nu' di -wee' "klein, 'de εε' -kwlu' 'un mo i -wee' nuε -wee i ni 'kmu !

5

'Sbepun- ke 'blaju ke

1 'Su 'in 'jeeε 'sbepun- due' "jrie- 'de "ju -tea i 'bo 'beokpa-te "kpei 'a diansun 'kwa. 'De εε' 'sbε tu "kpei ke 'di -wee' 'cruε -wee di -ken' "wain ε, i ni kpe -me" 'son.

2 'De 'in 'jee Kea 'a "soai -kmai" "jrie- -wee oo kpa wlu "jei oo 'tmu-nyu -wee', o 'naa : Nyu -jo -ni 'sbepun- -ne 'ε "wain kain ka -wee -o -je ε' 'kpu' 'di -sa a- ?

3 'Kaa nyo -jea 'e jaɒn 'di o, 'nɔ 'blɔa- "kpei o, 'de -klu' 'wɔv -wɛɛ -ɔ -je ε "wɔɪn kain 'de -ɔ -je ε ja -gbɒn, ɔ se nɪ-.

4 'Sv 'ma -fɪn", dɛ-nvɛ' nyo -jea 'sbɛpun- -nɛ 'ε "wɔɪn kain ka o, εɛ' ja -gbɒn -ka nɪ, ɔ se nɪ-.

5 Nyv-cɔɪn' -wi" 'a due' wlu' 'de 'vɒn -pee ɔ 'na : -In -bo -fɪn" ε, -ɪn -gbɒn 'nɔ, "ju ka -plaa nɪa -ɔ -nɪa kan' -ɔ -wɔv 'e Suida 'a -nɛ -kwɔvɒn ke Dafɪdɪ 'a "ji 'di ε, ɔ kpa tv 'a "jru 'mɛ -wɛɛ ɔ 'je 'sbɛpun- 'a 'kɔvɒn -mɛ" 'sɔn -nɪ cɛn 'de ɔ 'jɛɛ "wɔɪn kain-.

6 'Ma -gbɒn a 'e 'sv 'ɪn 'jɛɛɛ 'blaaju due' "jriɛ- 'bo 'beɔkpa-tɛ 'ε -kwea'-, -ɛ -nyna i 'bo 'kmɔvɒdɪ -nyiiɛ' ke nyv-cɔɪn' 'a kwla 'sɔɒn 'jɔ -nyiiɛ 'a -kwea'-. εɛ' 'blaaju -kɔ' dɛ sv -saa 'sraa-. ε 'bleɛ -gbɒn -mɛ" 'sɔn ke "jri -mɛ" 'sɔn -ke, ɪmɪ -nɪ Kea 'a -sii -mɛ" 'sɔn ε dbo'a 'de 'blɔa- -wee' "kpei ε.

7 'Sv 'blaaju 'kpa 'o 'wɛ -wɛɛ ε kɔvɒn 'sbɛpun- 'de "ju -tea i 'bo 'beɔkpa-tɛ "kpei 'a dɪansɒn 'di.

8 ε "dua 'sbɛpun- -nɛ 'vɒn 'sv, 'kmɔvɒdɪ -nyiiɛ -nɪ o, nyv-cɔɪn' 'a kwla 'sɔɒn 'jɔ -nyiiɛ -nv "siiɛ 'kɔi- i 'bo ɔ "juɔi -wɛɛ sv 'ble -sɪplɔ kwa due 'due, 'de sv 'ble 'sani 'sɛtɪ -jɪa" -dai'kwɔɔ 'di kwa. -Dai'kɔ -nɛ mɛ -nɪ Kea 'a -jei" naavɒn 'a baewlu.

9 'Sv sv -tɛɛ 'dv dee ble 'a -pɒn" sv 'na :

-Mɔ -nɪ 'sbɛpun- -nɛ 'ε 'vɒn "duo-ka, -wɛɛ -ɔ -jɛɛ "wɔɪn kain-, dɛ-nvɛ' sv -saa -vɒn 'sraa-, -wɛɛ -ma nymɔ seie nyv a "ji -wee' o, wlu 'a kɔɛ -wee' nyv a poa o, 'blɔa 'a blo' wɔv -wee' o, nyv 'a 'blee-blɔa -wee' 'dii 'de sv -nyɪ" svsv Kea.

10 -In nvɛ svsv Kea 'a nyv 'vɒn -wɛɛ ε 'je 'beɔ nɪ-, 'de sv 'je -aa Kea "juɔi nvsv, -wɛɛ sv 'je 'blɔa- 'ble.

11 'Ma -gbɒn a 'e mu 'sv 'ma 'wɔv Kea 'a "soa -tuu"-tuu 'a wlu 'beɔkpa-tɛ 'dei -ta "o -ta, -wɛɛ sv -pin' 'kmɔvɒdɪ -nyiiɛ -nɪ o, nyv-cɔɪn' 'a kwla 'sɔɒn 'jɔ -nyiiɛ -nv 'dei. Vba' Kea 'a "soa tu cɛn -kwɔv -te "wlu 'di "wlu -te -kwɔv 'di "kpei -tie".

12 Vba kpa wlu "jei -wɛɛ vba wlu ka, sv 'na :

'Blaaju -ɔ -saa 'sraa- 'vɒn ε, ɔ nɪɛ εɛ' ka -wɛɛ nyv 'je ɔ "ikmaa' o, "wliiɛ- 'bleea' o, tɔ' 'dɪnɪa' o, 'kɔvɒn 'blea 'a 'nyvɒn kpa-. ɔ nɪɛ εɛ' ka -wɛɛ nyv 'je ɔɔ' nɪ' -te', sv 'je ɔɔ' 'nyvɒn 'i 'bɛɛ- 'de nyv 'je ɔ "diwan po.

13 'Sv dɪ "klein Kea nva -wɛɛ -ɪ -nɪa 'e jaɒn 'di o, -ɪ -nɪa 'nɔ 'blɔa- "kpei o, -ɪ -nɪa 'e -klu' o, -ɪ -nɪa 'e 'tɔvɒnɪɛ "kpei o, -ɪ -nɪa 'e 'tɔvɒnɪɛ -sɔn o, 'ɪn 'wɔvɒn ɪ -wee' 'a wlu ɪ 'na :

"Ju -tea i 'bo 'beɔkpa-tɛ "kpei ke 'blaaju ke, -a -bɛɛ' vba' 'nyvɒn 'i, -a po svsv 'sɛ-, -a -te' vba' nɪ', -a -kpa svsv "ikmaa 'a 'nyvɒn 'de -sɒn "o -sɒn 'di.

14 'Sv 'kmɔvɒdɪ -nyiiɛ' -nɪ 'na : Kɪvɒn, 'kamɔ ε nɪ-. -Wɛɛ nyv -cɔɪn-wi" -mɔ "sii- 'kɔi- i 'de vba -gbɛɛ'.

6

'Sbɛpun- 'a "wɔɪnkandɪ

1 'Ma -gbɒn a 'e mu 'sv, Kea 'a 'blaaju cɛn 'kɔvɒn -mɛ" 'sɔn -ɪ -blaa 'sbɛpun- pun 'di -nɪ 'a "i-saa -nɛ 'mɛ 'sv 'kmɔvɒdɪ -nyiiɛ' -nɪ ɪa' due' wlu'. εɛ' wlu 'ɪn 'wɔvɒn a, ka -tɛn ε "plan a, 'kamɔ ε nɪ-. ε 'na : -In jɪ !

2 'Ma -gbɒn a 'e mu 'sv soo" plu due' -taan'. "Ju -tea 'bo ε "kpei ε, ɔ 'bleɛ plɔ. Tv"bofan -bo nyo kpa tv 'a "jru -wɛɛ nyv a "nyɪ ɔ, εmɛ sv "nyɪ ɔ. ɔ nɪɛ tv 'a "jru kpaɪ -o -wɛɛ ɔ 'je tv 'a "jru kpa ke'wɛɛ.

3 'Bo -mɛ 'de ε, -bo Kea 'a 'blaaju kain 'sbɛpun- 'a 'kɔvɒn 'a kɔɛ 'sɔɒn -nɛ "wɔvɒn 'sv ε, 'ɪn 'wɔvɒn 'kmɔvɒdɪ -nɪ 'a 'sɔɒn -nɛ 'ε wlu. ε 'na : -In jɪ !

4 'Sv soo" jɛɛ' -taan', -mɛ -sain'. "Ju -tea 'bo ε "kpei sv "nyɪ ɔ "ikmaa' -wɛɛ ɔ 'je pɛɛ 'a blua' 'de 'blɔa- "kpei -sa, 'de nyɪɔvsv- 'e ba 'dba. Vb "nyɪ ɔ -cɛnɛ klaa" -ke.

5 'Bo -mɛ 'de ε, Kea 'a 'blaaju kaian 'sbɛpun- 'a 'kɔvɒn 'a kɔɛ taan -nɛ "wɔvɒn, 'sv 'ɪn 'wɔvɒn 'kmɔvɒdɪ -nɪ 'a taan -nɛ 'ε wlu, ε 'na : -In jɪ ! 'Ma -gbɒn a 'e 'sv 'ɪn 'jɛɛɛ soo" jɛɛ due'

"jriε-. "Ju -tea 'bo ε "kpei ε, ɔ 'bles
de dbaadε kwa.

6 'Su ε -kɔ' -na 'ɪn 'wɔn wlu jrε' -ε
-wlv 'e 'kmɔnɪdɪ -nyiiε' -nɪ "klu, εε'
wlu tu 'na : Nyv 'je 'wɪ due' dbo 'a
-kei" 'ɪn "duo- -o, -wεε vɔ 'je fai'pɔ 'a
'kεinke due' -tɪn'. 'De nyv 'je 'wɪ due'
dbo 'a -kei" 'ɪn "duo- ke'wle -wεε vɔ
'je kɔ 'a 'kεinke taan -tɪn'. 'Kaa -ɪn
-bo 'cna ke nmɔ -mɪ "i bla.

7 Kea 'a 'blaaju kaian 'sbεpun- 'a
'kɔɪn 'a kpe -nyiiε -nε "wɔɪn 'sɔ ε,
'ɪn 'wɔn 'kmɔnɪdɪ -nɪ 'a -nyiiε' -nε
'ε wlu, ε 'na : -ɪn ji !

8 'Ma -gbɔn a 'e 'sɔ 'ɪn 'jeeε soo"
due' "jriε-, -mεε' soo" tu kpa kpea'
-jei". "Ju -tea 'bo ε "kpei ε, ɔɔ' 'nynɪ
-nɪ 'mεa'. -Wεε "ju vɔa 'daa- 'mεvɔn
'a -kwlv -mɔ kɔn 'bo ɔ 'de. Vɔ "nyv
vɔpɔ 'ikmaa' -wεε vɔ 'je 'blva 'a 'fɔ
-nɪa -nyiiε 'ε due' 'ble, 'de vɔa 'dbaa
nyv -cnε "i, vɔa nɔε' -wεε 'mɪε- o,
'wε- o, 'kwla 'dinmi a 'dba nyv.

9 Kea 'a 'blaaju kain a 'sbεpun- 'a
'kɔɪn 'a kpe -mm" -nε "wɔɪn 'sɔ ε,
'ɪn 'jeeε -sii -tuu"-tuu "jriε- 'bo Kea
'a 'sraa -sa 'ɪn -sɔn. Nyv -vɔ -jea Kea
'a wlv tɔ' 'ɪn -vɔ -tmv ε, -wεε nyv vɔ
'dba 'de εε' -tɪ' 'ɪn ε, vɔa' -sii -o.

10 'De vɔa kpa wlv "jei vɔa wlv
ka, vɔ 'na : Tv"bo Kea ! -Aa 'Blei,
-mɔ -kweai -wεε -ɔɔ -tmv tɔ' -tɪ ε,
blaano" nyv -vɔ -dba' -a -kwlvɔi 'de
'blva- "kpei -ɪn -je vɔpɔ 'a 'pee 'je
-wεε -ɪn -je -aa nymɔ kpan o -sa a- ?

11 'Su vɔ "nyv vɔpɔ "bai plu due
'due, -wεε vɔ wlv vɔpɔ -pee ka, vɔ
'na : Ao -te i dε-saan" ke, ao 'je 'o
fɔn- mamaɔ 'sɔ aɔa' de'di -wi" -vɔ
-ke ao nva Kea 'a dbo -tadue ε, vɔa'
-tɪsɔn 'je 'o nynɪ, dε-nɔε' ka 'kmv
"kpeinyv 'dba aɔpɔ ε, 'kamɔ vɔa mu
vɔpɔ 'dbaa' -ke.

12 'Ma -gbɔn a 'e 'sɔ Kea 'a 'blaaju
kaian 'sbεpun- 'a 'kɔɪn 'a kpe -mεεo"-
-nε "wɔɪn 'sɔ 'blva- crε' -klikli, 'jrɔ
-wee' -saa "i, ε kpe' -plipli ka tae' jre
nɪa. 'Cv -wee' -saa "i, ε -sain' -crɪ'
ka nymɔ nɪa,

13 -wεε 'cv-sɪn a 'wlv 'e jaɔn 'di,
ɪa blu 'nɔ 'blva- "kpei. Ka pɔɔ' klaa"
a jii a crootu 'ɪn -wεε εε' -pɔε" a 'wla
a, 'kamɔ ε nɪ-.

14 'Su jaɔn 'wlvε -jei" ka nyv ɔ 'fea
srε', 'kamɔ ε nɪ-. 'Su crɪv o, 'blva-
-nɪa "ni 'a du 'dii o, ɪ -wee' 'wlvε
-kwlin'.

15 'De εε' nɔ" tu 'di ε, 'beɔ-wi"
-nɪa 'blva- "kpei- o, nyv -jeopɔvɔn o,
"svɪ 'a klae" o, "wliiεjevɔn o, "ikmavɔn
o, kvɔnpɔ- o, -cε" -peetevɔn ke vɔ
-wee' "klein a pa 'kwla 'de crɪv 'a
-kwleɔn 'dii ke "svɪ- klae" -sɔɪn.

16 'De vɔa wlv crɪv ke 'soa- -pee,
vɔ 'na : I blu 'de -a "kpei -wεε ɪ 'je -a
'kwla -tu" 'de "ju -tea i 'bo 'beɔkpa-te
"kpei je -a "jriε- 'jee- -wεε εε' 'blaaju
je -a 'cɛn i kpa'-,

17 dε-nɔε' vɔa 'cɛnkpa- sɔn klaa"
-sɪn' -wε-. 'De nyv -jɔ -je -mε 'ε -sɔn'
tu "juɔi nyna 'nɔ 'kmv ε- ?

7

*Nyv 'a -kwlv 'a -puue 'jɔ -nyiiε
'wlv -nyiiε (144 000)*

1 'Bo -mε 'de ε, 'ɪn 'jeeε Kea 'a
'soa-wi" -nyiiε "jriε- -wεε -vɔ -nyna
'blva 'a 'fɔ -nɪa -nyiiε o i 'de -vɔ kɔn
pɔɔ' -nɪa -nyiiε i -wεε ɪ je 'blva- o,
'tɔnɪε o, tu "o tu 'ɪn jii 'nɔ 'kmv "kpei.

2 -Wεε 'ɪn 'jee- Kea 'a "soai jrɔ'
"jriε- 'de 'jrɔ 'a 'wlv 'ɪn fɔ o, de
'kmɔnɪ Kea a -tuu" a nyv juo'ɪn ε,
εmε -mɔ 'ble kwa. 'De ɔ kpa wlv "jei
kpleiin -wεε ɔ wlv Kea 'a "soa -nyiiε
-nɔ -pee. Vɔa' Kea 'a "soa tu ε, vɔ -tee
'blva- ke 'tɔnɪε 'a dooa -tɪ' 'a kein"ke.

3 'Kaa ɔ 'na : Ao 'bo 'blva- ke 'tɔnɪε
ke ti dεsavɔn "jrii nɔε ! Ao fuo -avɔn,
-bo -a -kɔ' -aa Kea 'a dɔnɔvɔn 'a "jua-
juo 'ɪn -tu" 'a -wεε.

4 'Su nyv -vɔ -tuu" juo 'ɪn ε,
'ɪn 'wɔn vɔa' -tɪsɔn 'a 'nynɪ : vɔ
'wlvε 'de Israε-kɔvɔn 'a -kwlvɔn -nɪa
-puue 'jɔ 'sɔɔn 'dii -wεε vɔ nɪε
-kwlv 'a -puue 'jɔ -nyiiε "wlv -nyiiε
(144 000).

5 Nyv 'a -kwlv due' "wlv 'sɔɔn
(12 000) -wlv 'e -kwlvɔn "o -kwlvɔn 'di
'nyv 'a -kwlv due' "wlv 'sɔɔn 'wlvε 'e
Suida 'a "ji 'di,
-kwlv due' "wlv 'sɔɔn 'wlvε 'e Ruiben
'ε "ji 'di,
-kwlv due' "wlv 'sɔɔn 'wlvε 'e Gaadɪ
'a "ji 'di,

6 -kwlu due' "wlu 'sɔɔn 'wluɛ 'e Aseɛ
 'e "ji 'di,
 -kwlu due' "wlu 'sɔɔn 'wluɛ 'e Neftali
 'a "ji 'di,
 -kwlu due' "wlu 'sɔɔn 'wluɛ 'e Man-
 ase 'a "ji 'di,
 7 -kwlu due' "wlu 'sɔɔn 'wluɛ 'e
 Simeɔ 'ɔ "ji 'di,
 -kwlu due' "wlu 'sɔɔn 'wluɛ 'e Lefi 'a
 "ji 'di,
 -kwlu due' "wlu 'sɔɔn 'wluɛ 'e isaka
 'a "ji 'di,
 8 -kwlu due' "wlu 'sɔɔn 'wluɛ 'e
 Sabilɔn 'ɔ "ji 'di,
 -kwlu due' "wlu 'sɔɔn 'wluɛ 'e Soseɔ
 'a "ji 'di,
 -wee -kwlu due' "wlu 'sɔɔn 'wlu 'e
 Bensame 'e "ji 'di, 'de ɔɔ -wee' -tuu"
 e juo 'in.

Nyɔ -tuu"-tuu a -gbɛɛ' Kea "juɔi

9 'Ma -gbun a 'e 'sɔ 'in 'jee nyɔ
 -tuu" "jriɛ-, ɔɔa' nyɔ tu se -sro' -ta
 'ble. Nyɔ -ɔɔ -wluɔa 'beɔɔɔ -wee' 'dii
 o, nyɔ 'a -kwluɔn -wee' 'dii o, nyɔ
 -wluɔa 'blɔa 'a blo' wɔn 'dii ke wlu
 "klein nyɔ a poa ia' nyɔ ke. Ʋɔ -wee'
 paa dɔpli 'ɔn 'de ɔɔ 'ble -gbun' kwa
 -wee ɔɔ nɔ 'o 'beɔkpa-te ke Kea 'a
 'blaaju "juɔi.

10 'De ɔɔ kpa wlu "jei -wee ɔɔa wlu
 ka, ɔɔ 'na : 'Pɔɔa' nɛ 'de -aa Kea -ɛ
 -tea i 'bo 'beɔkpa-te "kpei ke 'blaaju
 'kwa.

11 'Sɔ Kea 'a "soa-wi" -pian'
 'beɔkpa-te 'dei o, nyɔ-ɔɔn' -nɔ o,
 'kmɔnɔɔɔ -nyiiɛ' -nɔ o, ɔɔ -wee' "siiɛ
 "jua- i 'bo 'beɔkpa-te "juɔi -wee ɔɔa
 -gbɛɛ' Kea.

12 Ʋɔ 'na : Kɔn, tɔ' -o, 'kamɔ e nɔ
 -cɛɛn'- ! -Aa Kea mɛ -ɛɛ 'nyɔ nyɔ 'je
 "i 'bɛɛ- -wee -ɛ -je 'nyɔ 'wlu, e mɛ -nɔ
 tɔ'di, e mɛ nyɔ 'je 'sɛ po -wee -ɛɛ ni'
 nyɔ 'je -te'. E mɛ -kmaɔi" -wee -ɛ -ble
 'kpi jeejee. Tɔ' -o, 'kamɔ e nɔ -cɛɛn'-
 !

13 'Sɔ nyɔ-ɔɔn' -nɔ 'a due' -teeɛ'
 'mii, ɔ 'na : Nyɔ -paa dɔpli 'ɔn -ta
 'ee, -in -juo ɔɔɔ mɛɛ ? 'De -ta ɔɔ
 'wluɔa -in -juo 'o 'ɛɛ ?

14 'Sɔ 'in 'na : "In-, nyɔ -cɔɔn'-,
 -mɔ -juo 'o, 'mɔ se 'o juo-. -Wee ɔ
 wlu 'ɔn -pee ka, ɔ 'na : Nyɔ -ma -jea
 i -ta, e nyɔ -ɔɔ -jiia 'e 'kle klaa" 'ɔn,

ɔɔɔ -o. Kea 'wluɛ ɔɔa' dɔsain "kpei,
 de-nɛɛ' 'blaaju -saa 'sraa- 'ɔn, -wee
 -ɛɛ nɔɔ 'wla i e mɛ -nɛɛ' -wee ɔɔa'
 'ɔnpaadɔ "plu.

15 Ʋɔ 'wɔɔn- ia' wɔɔ-tɔ 'mɛ, e mɛ -tɔ
 ɔɔ nɔ 'o Kea 'a 'beɔkpa-te "juɔi. 'De
 "maɔ'wɔ o, 'jru-gbaowɔ 'di e, ɔɔa nɔɔ
 e "juɔi 'de eɛ' -gbu" 'di. "Ju -tea i 'bo
 'beɔkpa-te "kpei e, ɔmɔ -ɔɔ -fli -cri"
 ɔɔ "kpei -wee -ɔɔ fuo ɔɔɔ i.

16 'Mɔɛ- ke "ni 'natun se ɔɔɔ nɔɔ
 'bode, -tenjru se ɔɔɔ faan i, mɔɔ'
 jre' se ɔɔɔ nɔ i 'bode,

17 de-nɛɛ' 'blaaju -nɔa 'o 'beɔkpa-te
 'e -kwea' mɔ -ɔɔ mu ɔɔɔ 'a -tɔ' -tu"
 'a, ɔmɔ -ɔɔ mu ɔɔɔ -je o poa' -wee
 -ta 'kmɔnɔ ni 'a "jru nɔa, -ɔ -je 'o
 ɔɔɔ kpa, -wee Kea 'je ɔɔɔ "miini
 "jri i-sa.

8

'Sbɛpun- 'a 'kpɔn 'a kpe -mɛ" 'sɔn -nɛ

1 -Ta 'blaaju kain a 'sbɛpun- 'a
 'kpɔn 'a kpe -mɛ" 'sɔn -nɛ "wɔin 'sɔ
 e, 'de jaun 'di -wee' nɛɛ -tun" aa, e
 -fɔn' 'e -paii.

2 'Sɔ 'in 'jee Kea 'a "soa -mɛ" 'sɔn
 -nɔa 'o Kea "juɔi "jriɛ-, -wee ɔɔ "nyɔ
 ɔɔɔ dɔ-klee -mɛ" 'sɔn.

3 'Sɔ Kea 'a "soai jro' ji 'de ɔ nyna i
 'bo 'sraa -sa 'in -ɛ -nɔa 'o 'beɔkpa-te
 "juɔi -pɔn". Ɔ 'bleɛ 'kwlan -ɛ 'di
 nyɔ a pooa -dai'klo "jri kwa. Eɛ'
 'kwlan tu e, 'sani -nɛɛ'. 'Sɔ ɔɔ "nyɔ
 ɔ -dai'klo -tuu" -wee ɔ 'je e 'sraa-
 -saa 'bo 'sraa-sa'in 'sani nɔa "kpei, e
 ke Kea 'a -jei" naaun -wee' "klein 'a
 baewlu ke.

4 -Dai'klo ɔ poa "jri 'de 'kwlan 'di
 -nɛ, eɛ' dao' ke Kea 'a -jei" naaun 'a
 baewlu a 'wluɛ 'e Kea 'a "soai -nɔ
 'kwa -wee ia mu "jei -tadue 'de ia mu
 'o Kea "juɔi.

5 'Sɔ Kea 'a "soai -sa nɛ 'bo 'sraa -sa
 'in -wee ɔ "jiiɛ 'de 'kwlan -nɛ 'di. 'De
 ɔ -fi" e e ke nɛ -wee' 'nɔ 'blɔa- "kpei.
 Ɔ -fi" e 'sɔ e, "ni 'a "plan-cruɛn" e
 'kpaɔ, 'blɔa- a cre'.

Kea 'a "soa-wi" -tee dɔ-klee blaɔ -pɔn"

6 'Bo -me 'de e, Kea 'a "soa-wi" -me" 'son -ub -blea do-klee -me" 'son e, uba nmae di -wee ub 'je i bla.

7 Uba' -jo -saa "i bla do-klee 'su e, "ni kun o, ne -e -ke nmo "beea "jrii -fi" e' 'no 'blua- "kpei. 'Su 'blua- -e -seea' 'un kpe taan a, ee' 'fo due' 'kpa "jri, ti -i -seea' 'un kpe taan a, -mi 'a too 'kpa "jri, -wee sii" -wee' sin -ke.

8 Uba' 'soun -no bla do-klee 'su e, de jre' ka crujo nia, -e -nia kan' a, -wee -e -nia nemuo 'o 'su e, e -fi" e' 'no 'blua- "kpei -wee e -ka i 'de 'tonie won. 'Su 'tonie -e -seea' 'un kpe taan ee' too due' -snee nymo 'un.

9 Di -i -nia 'kmu 'de 'tonie -son -wee -i -seea' 'un kpe taan ia' kpo due' 'mee -wee -bato' -i -seea' 'un kpe taan ia' kpo due' son i -ke.

10 Uba' taan -no bla do-klee 'su e, 'cu-sun 'a klaa" -ee fan ka -tau a wan e 'wlu "jei -wee e blu 'no 'blua- "kpei. 'De e -ka i 'de juuo -i -seea' 'un kpe taan 'a due' ke "ni 'a "jru -wee' "kpei.

11 Ee' 'cu-sun tu 'a 'nyu -ni "Kae "ki. "Ni -seea' 'un kpe taan ia' due' -ni "kae' "kiki. Nyu -tuu"-tuu -na ia' "ni tu e, ub -wee' "klein 'mee.

12 Uba' -nyie -no bla do-klee 'su 'jru o, 'cu o, 'cu-sun o, di -ia kpe nia taan 'mba-, -i -seea' 'un 'e kpe tan tan, ia' too due 'due son i -wee i 'bo fan-ti. 'Su 'jru -gbaow ke "mau'w' 'a too due' kpe' -plipli.

13 'Ma -gbun -a 'e 'su 'un 'jee -cii" due' "jrie- 'de jaun 'a 'keeki" -wee -ee -wan", 'de -ee kpa wlu "jei -wee -ee wlu ka : Wee -ti oo ! Wee-ti oo ! E ne "nmia-ti -o 'de 'blua "kpeinyu 'a -ti' 'un oo, -a -blu" -aa- ! -Ta Kea 'a "soa taan -sia 'o uba mua do-klee blaa' -me "nmia -ti -a ji 'blua 'dinyu "kpei !

9

Du-klee 'e kpe -mm" -ne ke kpe -meo"- -ne ke

1 'Bo -me 'de e, Kea 'a "soa-wi" -me" 'son -blea do-klee -me" 'son kwa -nu, uba' -mm" -no bla do-klee 'me 'su 'cu-sun -e -wlu 'e jaun 'di -wee -e blua 'no 'blua- "kpei e, 'un 'jee e "jrie-.

Uu "nyu e -da'kle -wee e 'je "bie-gbau" klaa" "wain kain. Ee' "bie-gbau" tu ten 'di -su' bii.

2 E kain a "bie -ne "wain 'su e, dao' -gblun -a 'wlu 'de e 'di ka ne-gbauo klaa" 'a dao' nia. -Wee 'jru ke 'de "jei -wee' ni -plipli 'de dao' -ne 'e -ti' 'un.

3 'De dao' -gblun -ne 'un 'demo 'plain-too' 'wlu -wee i -gbaa 'blua- "kpei-. 'Su ub "nyu 'ikmaa' -wee ka -kian" -kian' nia 'no 'blua- "kpei 'a -ku' nia, ia' -ku' ni kan'.

4 -Wee ub wlu i -pee ka, ub 'na : I 'bo sii" o, ti o, di -ia mea 'bo 'blua- "kpei desavn "jrii nu, 'kaa nyu Kea 'a juo 'un sea 'o "juo ni e, uba' 'su mu i 'je desavn "jrii nu.

5 Uu se 'o wlu cen -wee 'plain -too' 'je uba' nyu tu 'dba, 'kaa ub 'na i -tu" ubu 'kle 'de 'cu -mm" 'di, -wee ee' 'kle tu 'je ubu i "wee- ka -bo -kian" -kian' nmu nyu -wee ee "weea', 'kam e ni-.

6 'De ee' 'w' tu 'di e, nyio pu a mu e 'mea' i -poun', 'kaa ub se e 'jei. Uba mu e 'mea' "i nia', 'kaa ee mu e ubu o tean' fin.

7 Ia' 'plain -too' tu e, i -ko' soe" nyu nmaea tu -fon' -ti e, -wee de jre' e fan 'bo i "jru ka 'sani -gbla nia. Ia' "jua- -ko' nyio 'o "jua-.

8 Ia' "mu- -ko' 'nynokpae' 'a "mu-, -wee ia' 'nyu -ko' -plaa 'a 'nyu.

9 De i paa 'un e, ka nu e nia, 'kam e ni-. Ia' nai 'a -cruen" kmai", ka tu -fon' soe" -tuu"-tuu a plea -wee ia -cria' tu -fon' 'kamio 'de ia' -ciin 'a -cruen" beea o e, 'kam e ni-.

10 Ia' -kun' -ko' -kian" -kian' 'a -kun' -wee i ni 'mu. Ia' "ikmaa' nu e 'e ia' -kun' 'un, -wee i 'je nyio pu- desavn "jrii nu 'de 'cu -mm" 'di.

11 I 'blee "jru kpo' i -tei omu -ni "bie-gbau" klaa" 'a "soai. Jo' 'nyu -ni Abadon 'de Suifu -wlu 'di, -wee uba 'do- Apolion 'de Gleki -wlu 'di, e 'de me -ni di 'a "ma i -sai.

12 "Nmia -ti 'a "i-saa -ne -me -si' -we-. -In -gbun 'no, ia' kpe 'soun -sie 'o ke'wle -i -je ji.

13 'Bo -me 'de 'su e, Kea 'a "soa -nu, uba' -meo"- -no bla do-klee 'me. 'Su 'un 'won wlu jre'. 'Sraa -sa 'un 'sani

nua -wεε -ε -nia 'o Kea "juoi ε, 'de εε' -gbun -nia -nyiiε o 'demo εε' wlu tu 'wlb,

14 -wεε ε wlu 'de Kea 'a "soai -o bla dō-klee -no -pee, ε 'na : Kea 'a "soa-wi" -nyiiε -ub -muba i 'de juuo klaa" -εε 'nynti nia Eflatu "kpei ε, -in -kain ubu i.

15 'Su Kea 'a "soa -nyiiε" -nu kain ε i. Uba' Kea 'a "soa tu ε, ub -tee kein" ke see -wεε uba fuo ko" o, 'wi o, 'cu o, -sun 'a 'o nynia', 'de nyio -ub -seea' 'un kpe taan ub 'je uba' kpo due' dba.

16 "Soa-wi" -nyiiε -nu, ub kon 'e "soa-wi" -tuu"-tuu 'mla -wεε -ub -te soe" "kpei. "Soa-wi" ub kon a 'e 'mla -nu, 'in 'won uba' -tison 'a 'nynti 'me, ub nre -kwlb -te "wlu 'di "wlu -te -kwlb 'di.

17 'Ma -gbun a 'e 'su 'in 'jeeε soe" "jriε- 'de jajri 'di, i ke nyu -tea 'bo i "kpei ke. Uba' nyu tu paa nuebai" 'un, ka ne nia 'kamō ia' "bai tu 'a ku ni-. Ia' jri' kpa kpea' -jei", ia' jri' 'fasun. Uba' soe" ub -tea "kpei ε, ia' "jru -ko' -plaa 'a "jru, -wεε ne ke dao' ke 'nu -nyniia "jrii -ε -dba nyu a 'wlb 'de i 'won.

18 Ne o, dao' o, 'nu -nyniia "jrii -ε 'dba nyu -i -wuba 'e soe" 'won ε, i nre nyu 'kle -tu" di 'a kpe taan -o, imi -dba nyio -ub -seea' 'un kpe taan 'a kpo due'.

19 Soe" -ni ia' "ikmaa' nre 'e i 'won -wεε ε ni 'de ia' -kun' 'un -ke. Ia' -kun' -ko' sen i 'bleε "jru due 'due, imi ia nu -wεε ia nu nyio pu desavn "jrii.

20 Nyu -sia 'o -wεε nyu 'kle -tu" di -i -wuba 'e soe" 'won -ni sea 'dba a, ub 'na ub se uba' disavn "i juoi -wεε ub se uba' nuudi 'kpu "i to. Ub 'na ub se -sion' o "su' a -gbεε' -ti 'boi. Koin 'sani o, nre o, 'wei o, "sou ke tu nua, 'kamō i see 'bεε i 'je i 'je, i 'je i 'won, i 'je na-.

21 Uba' nyu tu ε, ub 'na ub se uba' "ku 'dbaa' o, uba' nyu 'sre i poojrii' nua' o, uba' jei" 'jedεsavn ke de nyu sea -un "nyu -in -sεε -jei" 'a 'kpu "i to -ti wōō-.

Kea 'a "soai due' "nyie San 'sbepun- -saan"-

1 'Ma -gbun a 'e 'su 'in 'jeeε Kea 'a "soai due' -kmai" "jriε- -oō -wlb 'e javn 'di, -wεε -oō -si" i 'de 'blua- "kpei. Oō' "soai tu paa bue" 'un, "ni 'a bli' me -gban' e i 'de o "jru kpo'. Oō' "jua- -ko' 'jru -wεε ka ne-gblun 'soon nia, oō' bi ni kan'.

2 O 'bleε 'sbepun- -saan" due' kwa -wεε ε kain ε "wōin. O nyna oō' dianbu i 'de 'tonie won -wεε o nyna oō' kvanbu i 'de 'kpu "kpei.

3 'Su o kpa wlu "jei -wεε o "wō ka -plaa a klua. O wlua 'su -ten -nia -me" 'son "plaan'.

4 -Ten -nia -me" 'son "plan 'su, 'ma jie di 'cria' -teea' 'de-, 'kaa 'in 'won wlu jre' -ε -wlb 'de javn 'di, ε 'na : Di -ten -nia -me" 'son 'tmua i sie 'e "stan, -in -bo i 'criε !

5 'Su Kea 'a "soai -oō bu due' nyna 'e 'tonie won -wεε due' nyna 'e 'blua- "kpei -no o toε oō' diansun "jei

6 -wεε o -sneε 'de Kea -nia 'kmu jeejee 'a 'nynti 'un. Emε -nu javn ke di "klein -nia 'e javn 'di ke, emε -nu 'blua- ke di "klein -nia 'no ε "kpei ke, emε -nu 'tonie ke di "klein -nia 'e ε won ke, 'de o 'na : 'Wi -tuu" a i -kwe' 'bode,

7 'kaa -sontu Kea 'a "soa-wi" 'a -me" 'son -no o mua dō-klee blaa' a, 'bomo Kea 'a nmae di -pa' 'kwla 'je "jri "kpaε' poo-. Ka ε 'tmu ε 'de εε' wlu 'kwajaavn -uba nu ε "juoi -pee, 'kamō ia mu 'o nynia'.

8 'Su wlu -ε -wuba 'e javn 'di 'in 'wōan 'de ε, ε wluε 'un -pee ke'wle, ε 'na : -In mu, -wεε Kea 'a "soai -oō bu due' nyna 'e 'tonie won -wεε due' nyna 'no 'blua- "kpei -no, -in -kpo -pun" -wεε -in -je 'sbepun- -ε -kain a "wōin 'de o 'kwa -ne 'un "duo-.

9 'Su 'in 'kpo -pun" -wεε 'in 'na : -In -nyu" 'un 'sbepun- -saan" -ne. 'De o wlu 'de 'un -pee o 'na : -In -due" 'un, -in mle, εε muε won nmōa' 'de -un 'won ka du 'a 'cna nia, 'kaa εε muε "kaea' 'de -un 'mū o.

10 'In "duo- 'sbepun- -saan" -ne 'un 'ε 'de Kea 'a "soai 'kwa, -wεε 'in po ε 'de 'won 'su ε 'di' 'de 'un 'won ka du

'a 'cna nɪa, 'kaa -je 'ɪn mlɛ 'sʊ ɛ, 'de 'ɪn 'mɪ o -wee' nɪɛ "kɪkɪ.

11 'Sʊ ʊb wluɛ 'ɪn -pee ka ʊb 'na : Wlu Kea -sa 'kwla 'de -ɪn -pee ɛ, -ɪn -je ɪ 'tmʊa' mu -o ke'wɛ 'de 'blʊa-tuu"-tuu o, 'beɔde -tuu"-tuu o, nyʊ -ʊba poa wlu 'a kpe -tuu"-tuu o, 'beɔ -tuu"-tuu -pee.

11

-Tɪ 'a -ta 'jeʊn 'sɔɔn

1 'Bo -mɛ 'de ɛ, nyɔ jɾɔ' "nyɪɛ 'ɪn -gblokpau due', ɛ -kɔ' itbatu -wɛɛ ɔ 'na : -ɪn -sɔn 'ɪn, -ɪn -dbaa Kea -gbu klaa" ke 'sraa -sa 'ɪn ke, -ɪn -sɾo' nyʊ -a -gbɛɛa' 'de Kea -gbu 'di ke.

2 'Kaa Kea -gbu klaa" 'a "kpaɛjɾiɛ -mɛ ɛ, -ɪn sie 'o -mɛ -ɪn -bo ɛ dbaa, de-nʊɛ' ɛ 'bɔɔ ɛ nyʊ -ʊb sea Kea 'a -tɪ' tɔ' 'ɪn 'je kwa -wɛɛ ʊb 'je -kwɔɔ -ɛ -teea kpɔi" "kpei- na- 'de 'cʊɪ 'a kwla -nyiiɛ 'jɔ 'sɔɔn 'di.

3 'Sʊ ɔ wlu', ɔ 'na : 'Ma muɛ 'ma -tɪ' 'a -ta 'jeʊn 'sɔɔn dɔɔa' ʊb 'je blɔ 'ɪnpaa- -wɛɛ 'ɪn 'je ʊbɾɔ 'ikmaa' "nyɪ 'de ʊb 'je Kea 'a wlu 'tmʊ 'de nyʊ -pee 'de 'wɪ 'a "wlu due' kmɛ' 'sɔɔn kwla -mɛɛɔ"- -nɪ 'di.

4 'Uba' -tɪ 'a -ta 'jeʊn 'sɔɔn tu ɛ, ʊba' "ipoodɪ -nɪ olifietɪ 'sɔɔn ke -dam'ba 'a "kpei -tedɪ 'sɔɔn -ɪ -nɪa 'o 'blʊa-wee' "klein 'a Tʊ"bo "juɔi ɛ.

5 -Bo nyɔ jɾɔ' nɪɛ "i ɔ 'je ʊbɾɔ de-saʊn "jɾii nʊ ɛ, -mɛ nɛ ɛ muɛ 'de ʊbɾɔ 'wɔn 'wɔɔa' -wɛɛ ɛ 'je ʊba' tʊnyʊ siin-. Kɪn, nyɔ "o nyɔ -nɪɛ "i -ɔ -jea ʊbɾɔ de-saʊn "jɾii nʊ ɛ, 'kamɔ ɔɔ' 'mɛsʊn a mu nɪa'.

6 'Uba' "ikmaa' 'bɛɛ- ɛ 'je jaʊn "wɔɪn kan i -wɛɛ nɔ" -ɛ 'di ʊb nɪa Kea 'a -tɪ' 'tmʊa' a, "ni se dbai. "Ikmaa' ʊb 'blea a, ɛ 'bɛɛ- ɛ 'je "ni fai" poo- -wɛɛ ɛ 'je nymɔ 'ɪn -snɛɛ. ʊb 'bɛɛ- ʊb 'je nyʊ 'kle 'a kpe -wee' -tu" 'nɔ 'kmʊ "kpei ka ʊbɾɔ nɪa "i ɛ.

7 -Bo ʊb -kɔ' Kea 'a -tɪ' 'tmʊa' 'sʊ ɛ, nmi -kwɔi klaa" jɾɛ' ɛ muɛ 'e "bie-gbau" klaa" -nɛ 'di 'wɔɔa' -wɛɛ ɛ 'je ʊbɾɔ tʊ o -fɔn 'de ɛ 'je tʊ 'a "jɾu kpa 'bo ʊbɾɔ "kpei, -wɛɛ ɛ 'je ʊbɾɔ 'dba.

8 Nyʊ 'sɔɔn -nʊ ɛ, ʊba' "ku a muɛ i 'pɛɛan' 'bo -jei' 'bo -kwɔɔ klaa" 'di.

'Bo ɛɛ' -kwɔɔ tu 'di mɔ nyʊ kɔɔ ʊba' Tʊ"bo 'bo tu -kwɔi" tɛin". -Bo nyʊ a sea ɛɛ' -kwɔɔ tu 'a 'nynɪ "si ɛ, nyʊ a 'dɛɛ Sɔdɔm ke Esipʊ ke. Ia' 'nynɪ tu mɪ nyʊ bla 'o ɛɛ' -kwɔɔ tu "kpei.

9 Nyʊ -wɔɔa 'blʊa 'a blo'wɔn -wee' 'dii o, -kwɔɔn -wee' 'dii o, nyʊ -a poa wlu 'a "kwɔi -wee' o, nyʊ -wɔɔa 'beɔdɪ -wee' 'dii 'je ʊba' "ku 'jea' ji 'de 'wɪ taan 'e tɔɔ 'di, ʊb se ʊba' i nmae -tɪ 'wɔɔn i.

10 'Uba' 'mɛa' a muɛ 'kmʊ "kpeinyʊ a 'mʊa- 'blea', ʊba muɛ bla' ʊb 'je dee-, -wɛɛ ʊb 'je ba -paan' "jɾii nʊ due 'due, de-nʊɛ' Kea 'a wlu 'kwa jaʊn 'sɔɔn -nʊ cri nyʊ 'mɛ kpleiin.

11 'Wɪ taan 'e tɔɔ -sia' 'sʊ Kea poɛ ʊbɾɔ 'kmʊnfeeɛ' 'ɪn 'sʊ ʊb sɔn 'ɪn 'ɛ. Nyʊ "klein -ʊb -jeea ʊbɾɔ "jɾiɛ- ɛ, faʊn klaa" a nʊ ʊbɾɔ 'mɛ.

12 'Sʊ nyʊ 'sɔɔn -nʊ, ʊb 'wɔn wlu jɾɛ' -ɛ -kmai" -ɛ -wɔɔ 'e jaʊn 'di -wɛɛ -ɛ -wlu 'de ʊb -pee, ɛ 'na : Ao 'ja -ta ! 'Sʊ ʊb -tee 'e jaʊn 'di mua' -pʊn" 'bo bue" "kpei 'bo ʊba' tʊnyʊ "juɔi.

13 'De ɛɛ' nɔ" tu 'di 'sʊ 'blʊa- -tee crea' -pʊn". ɛɛ' 'blʊa 'a crea' kmai", ɛ nʊɛ' 'sʊ -kwɔɔ -ɛ -seea' 'ɪn kpe -puue ɛ, ɛɛ' -puue -nɛ je i waa- -wɛɛ nyʊ 'a "wlu -mɛ" 'sɔn 'mɛ 'bo 'blʊa- -ɛ crea -nɛ 'ɛ wɔɪn". 'Sʊ faʊn 'kpa 'e nyʊ -sia 'o mu 'ɪn 'ɛ -wɛɛ ʊb -te jaʊn 'di Kea 'a ni' -tea' -pʊn".

14 "Nmia- -tɪ 'a kpe 'sɔɔn -nɛ -mɛ -si' -wɛ-. -ɪn -gbɔn 'nɔ, ia' kpe taan -nɛ se 'ɪn -kwɔi, ɛ 'je ji.

Dɔ-kɛɛ 'ɛ kpe -mɛ" 'sɔn -nɛ

15 'Bo -mɛ 'de ɛ, Kea 'a "soa -nʊ ʊba' -mɛ" 'sɔn -nɔ bla -tienkɔʊn 'sʊ ɛ, 'ɪn 'wɔn wlu -tuu"-tuu 'de jaʊn 'di. Ia' wlu tu kmai", ɪ 'na : 'Beɔde -wee' -nɪa 'e 'kmʊ "kpei ɛ, ɛ 'kpa -aa Tʊ"bo Kea ke ɛɛ' 'o -tei Klisɪ 'a de -wɛ- la. Kea a muɛ 'nynɪ 'wɔɔa' jeejee 'de -sʊn 'o -sʊn 'di.

16 'Sʊ nyʊ-cɔɪn' 'a kwla 'sɔɔn 'jɔ -nyiiɛ -ʊb -tea i 'bo ʊba' 'beɔkpa-te "kpei -nʊ, ʊb "siiɛ "jua- i 'bo 'blɔɔ -wɛɛ ʊba -gbɛɛ' Kea "juɔi.

17 'De ʊb 'na : Tʊ"bo Kea, ɛmɛ -kmai" -ɛ -sia dɪ -wee' -wɛɛ -ɛ -nɪa 'kmʊ tɛin" ɛ, 'de -ɛ -nɪa 'kmʊ 'de -sɪanwɪ

'di, -aa poe e 'se-, de-nue' ee' 'ikmaa' -e -bea 'i, me e "duo 'bn -wee e -te 'nyu 'wla' -pun".

18 -blua 'dinyu -uu sea Kea juo e, uu 'kpee 'cen i, 'kaa no" -e 'di ee' 'cen e mua "jri "kpa'e' poa' 'de uu -pee, -wee e -jea 'meun 'a 'pee 'jee- e, 'bomo e 'je ee' wlu 'kwajaaun o, nyu -uba -tea' ee' 'nyu 'a ni' o, nyu "klein -uu -nuba e "juoi e, e 'je uba' mu" ke klae" -kei" -sa, -wee e 'je nyu -uu -dooa 'blua-wi" -mu i -sa.

19 'Ma -gbun a 'e 'su Kea -gbu klaa" -nia 'e jaun 'di kain e "wain -wee 'in 'jee dbede 'e -gbau' 'jrie- 'de e 'di. 'Su 'ni a cre' 'jrii, -ten e "plaan', 'blua-a cre' -wee "ni-kun -tuu"-tuu a 'wla.

12

'Nynokpao' due' ke -sre" ke

1 'Ma -gbun a 'e 'su nyu tai' "maa' de klaa" jre' -nue 'bo jaun-kwlu : 'Nynokpao' jru' mu -tan' o 'jru 'a -tiaun 'bn ka nyo o paa de 'bn e, -wee 'cu ni 'e bu -son. Tu"bofan u -tua" 'jru e, 'cu-sun 'a -puue 'jo 'soon-nue'.

2 U 'blee "kwli, -je -gbaandi 'kpu 'bn 'su u -tee "waa' -pun".

3 'Su nyu tai' "maa' de jre' nue' 'bo jaun-kwlu : 'in 'jee -sre" -saan 'jrie-. E 'blee "jru -me" 'son -wee e 'ble -gbun -puue, 'de ee' "jru -ni -tu" tu"bofan "jru due 'due.

4 'Ci -sun -i -seea' 'bn kpe taan a, umi -ia kpo due' e nu ee' -kun' -wee ee 'wla 'no 'blua- "kpei. E -tan' 'su e, e nyna i 'bo 'nynokpao' -ba jia -gbaan -di -nu "kpei -wee -bo va' "ju 'wlu 'de e 'je o mla.

5 U -gbaan' 'su e, u 'wlu "junmou, omo -je nu ekpa 'ble -wee -o -je 'blua 'a blo' won -wee' "klein i fuo-. 'Kaa va' "ju -no 'wla, 'bo e "sri o mu 'o Kea 'a 'beokpa-te -pun" 'de jaun 'di, ka nyo o "fla nyu e 'kam e ni-.

6 'Su 'nynokpao' -nu 'kpa 'kwla, u mu e 'e -puon" blua "kpei, 'demo Kea nmae va' -teun -wee e "nyu u diide 'de u 'je i -te 'de 'w' 'a "wlu due' kme' 'soon kwla -meo"- 'di.

7 'Bo -me 'de 'su tu -fon' -cruen" kpon' 'de jaun 'di. Miseli -nia Kea 'a "soa-wi" 'a klaa" o ke oo' -ni "soa -te -sre" ke ee' "soa o -foan' -pun", -wee -sre" ke ee' -ni "soa-wi" -te Miseli ke oo' "soa o -foan' -pun" -ke.

8 'Kaa tu du -sre" ke ee' "soa-wi" 'me, uu se -teun 'ble 'bode 'de jaun 'di.

9 Em e -nue' -wee -sre" klaa" -ne 'wlu 'e jaun 'di, e -fi" 'e -son. -Sre" -ne, ee' 'nyu -ni Satan. Em e -ni -sion', -siisun 'a klaa", em e -ni sen soa soa -e -pooa 'kmu -wee' "klein 'sre i e, e -fi" e -son, e ke ee' "soa-wi" "klein -fi" 'e -son 'no 'blua- "kpei.

10 'Su 'in 'won "ikmawlu jre" 'e jaun 'di -wee -e -naa' :

Kaan ka la, 'puu' -nia 'e Kea 'kwa o, ee' 'beode o, ee' Klisti -e -tea 'o oo' 'nyu 'wla' po "jri "kpa'e' -we-, de-nue' -aa de'di -wi" 'a -ti' "kpeiblai poe -son 'bode. Omo -oo bla uu u -ti' "kpei 'de "mau'w' o, 'jru -gbaow' 'di 'de e, o 'wlu 'no jaun 'di 'me, o -fii" e -son.

11 Kea 'a 'sraa -sabraaju 'a nmo -e -wla i o, oo' wlu 'a to' ni -ti -aa de 'di-wi" 'tmua 'de nyu -pee o, i mu -nue' -wee uu kpa tu 'a "jru, uu se 'mea' plee- mamau 'su uu se uba' 'kmu "kpei- 'uan-.

12 Em e -ti ka jaun 'a kpe -tia i 'je 'mua- nu e ke nyu "klein -nia 'e jaun 'di ke ! 'Kaa e nre "nmia-ti -o 'de 'blua- ke 'tonie 'a -ti' 'bn, de-nue' -sion' "sie i 'de i "kpei ! O 'blee 'cen 'mlai", o 'je kan' 'me no" -e -sia' 'bo o "juoi, e se "i ten-.

13 Ka -sre" -fii" a 'no 'blua- "kpei e 'jea kan' 'su e, 'nynokpao' -u -wlu "junmouju -nu, e -tee va' i nua' -pun".

14 'Su uu "nyie 'nynokpao' -nu -cii" klaa" 'a kpoa" wli 'soon -wee u 'je sen -ne wain" 'pu 'de u 'je "wan u 'je 'e va' -teun mu 'de -puon" blua "kpei. 'Bomo u -te i 'de va 'jee- de va di 'de -sun taan 'cu -meo"- 'di.

15 'Su juu-gbuu 'wlu 'e sen -ne 'won -wee e -si' o 'nynokpao' -nu 'de, -wee e 'je u kpa.

16 'Kaa 'blua- kain e won -wee e mla juu-gbuu -wlu 'e -sre" 'won

-nɛ, 'kamɔ ɛ nu -wɛɛ ɛ po 'nynɔkpao' -nu sun o.

¹⁷ 'Sɔ -sre" 'kpa 'cɛn 'de 'nynɔkpao' -nu "kpei -wɛɛ ɛ mu ɔɔa" 'nynu- jɔ -sia 'o tu o -fɔn'. Nyɔ "klein -ɔɔa -jea Kea 'a kɛ' wɔn -wɛɛ ka Sesi 'a wlu nɪa tɔ' -ɔɔa -tmɔ ɪ 'de nyɔ -pee ɛ, ɔɔpɔ ɛ -fɔn' tu o -ke.

Nmi-kwli 'sɔɔn 'ɔ -ti'

¹⁸ 'Sɔ -sre" nyna i 'bo -pɪɔn" "kpei 'bo 'tɔniɛ wɔin".

13

¹ 'Bo -mɛ 'de ɛ, 'ɪn 'jeeɛ nmi-kwli jrɛ' 'jriɛ- -ɛ -wɪɔ 'e 'tɔniɛ wɔn. ɛ 'bleɛ -gbɪn -puue -wɛɛ ɛɛ' "jru nɪ -mɛ" 'sɔn. ɛɛ' -gbɪn -nɪa -puue -nɪ, ɪ -wɛɛ' 'bleɛ tu "bofan due 'due -wɛɛ Kea 'a wɔn o to nynɪ 'crɪɛ 'bo ɛɛ' "jru -nɪ "kpei due 'due.

² Nmi-kwli 'ɪn 'jeea "jriɛ- -nɛ, ɛ -kɔ' -ci', ɛ 'bleɛ nmi klaa" jrɛ'ɛ bɪ. ɛɛ' nmi tu 'a bɪ ke -plaa 'a bɪ -koɔɔ', -wɛɛ ɛ 'ble -plaa 'a wɔn. ɛɛ' nmi-kwli tu ɛ, -sre" "nyɪ ɛ 'kɪ -wɛɛ ɛ "nyɪ ɛ ɛɛ' 'beɔkpa-tɛ ke ɛɛ' "ikmaa' klaa" -wɛɛ'.

³ 'Ma -gbɪn a 'e mu 'sɔ ka nyɔ ɔ nɔa -cnɛ -wɛɛ ɔ cɛan dɛ -plɪɔn' ɔ, 'de ɛɛ 'mɛa, 'kamɔ ɛɛ' "jru due' nɪ-. 'Kaa 'bo ɛ "sri ɛɛ' -kɔ -nɛ je 'bɔ. 'Sɔ 'blɔa 'dɪnyɔ -wɛɛ' a 'jraa- nmi-kwli -nɛ 'mɛ, -wɛɛ ɔɔ bla 'o ɛ 'de.

⁴ 'De ɔɔa -gbɛɛ' -sre" "juɔi, dɛ-nɔɛ' ɛmɛ -nyɪ" nmi-kwli -nɛ "ikmaa". ɔɔa -gbɛɛ' nmi-kwli -nɛ 'mɛ -ke -wɛɛ ɔɔa wlu ka, ɔɔ 'na : Nyɔ -jɔ -ke nmi-kwli -je -mɛ 'bɛɛ- 'ɔn ɛ- ? Nyɔ -jɔ -bɛɛ' -ɔ -ke ɛ 'je tu -fɔn' ɛ- ?

⁵ -Sre" -tuu" ɛ nmi-kwli wlu wɔn -wɛɛ ɛ 'je -cɛi" 'bɛɛwlu klae" klae" 'tmɔ 'de ɛ 'je Kea wlu saɪn -pee 'tmɔ. ɛ "taɪɛ ɛɛ' nmi tu "i -wɛɛ ɛ 'je dɪ -nɪa 'mɔa- nu 'de 'cɔɪ 'a kwla -nyɪɪɛ' 'jɔ 'sɔɔn 'di (42).

⁶ 'Sɔ ɛ -tɛɛ Kea 'a 'nynɪ o, ɛɛ' -tɛɪn o, nyɔ "klein -nɪa 'e jaɔn 'di 'a 'nynɪ dooa' -pɔn".

⁷ -Sre" cɛn 'o wlu 'mɛ -wɛɛ nmi-kwli 'je Kea 'a -jei" naaɔn tu o -fɔn' 'de ɛ 'je tu 'a "jru kpa 'bo ɔɔpɔ "kpei. ɛ cɛn 'o wlu 'mɛ -ke -wɛɛ nmi-kwli 'je nyɔ 'a kɛɛ -wɛɛ' o, 'blɔa 'a blɔ' wɔn -wɛɛ' o, nyɔ -a -poa' wlu

'a kɛɛ -wɛɛ' ke 'beɔdɪ -wɛɛ' "klein 'a nyɔ 'ble.

⁸ Nyɔ "klein -nɪa 'e 'blɔa- "kpei ɛ, ɔɔa mu ɛ "juɔi -gbɛɛa'. ɔɔa' nyɔ tu ɛ, ɔɔa' 'nynɪ se 'crɪɛ tɛɪn" sese 'de Kea 'a 'blaaju -ɛ -saa 'sraa- 'ɔn 'a 'kmɔnɪsbɛ 'di.

⁹ Nyɔ -nɪa doun" "jru ɛ, -mɛ ɔ 'wɔn i !

¹⁰ Nyɔ -jea -kaso 'di mu see ɛ, ɔɔ muɛ -kaso 'di mua'. Nyɔ nyɔ 'jea -cnɛ "i 'dbaa see ɛ, ɔɔ muɛ -cnɛ i" 'mɛa'. Dɛ -je -kɔn a -ti' -wɛɛ -ɛ -jea 'e Kea 'a -jei" naaɔn 'ɔn -nɪ 'de ɛɛ' nɔ" tu 'di ɛ, ɛmɛ -nɪ pɛɛ "wɔɪn 'bɛɛa' ke Kea -kwli" -tɛa' ke.

¹¹ 'Sɔ nmi-kwli jrɛ' -wɪɔ 'e -kɪu' 'ɪn 'jee- "jriɛ-, ɛ 'bleɛ -gbɪn 'sɔɔn, ka 'blaa-gblɔ 'ɔ -gbɪn nɪa 'kamɔ ɪ nɪ, -wɛɛ ɛɛ wlu ka "kuudɛ ɛ wlu.

¹² Nmi-kwli -je -nɪa tɛɪn" -wɛɛ -ɛ -pooa 'mɛ ka 'de-, 'de -ɛɛ -kɔ "sria 'o ɛ 'bɔa -nɛ, ɛmɛ -nyɪ" nmi-kwli -je -bɔɔa' de "ikmaa' -wɛɛ' -wɛɛ ɛ 'je ɛɛ' -kwɪɪtɪ nu 'bo ɛ "juɔi. -je -bɔɔa' de -nɛ, ɛ nɔɛ' -wɛɛ 'blɔa- o, nyɔ "klein -nɪa 'e 'blɔa- "kpei a -gbɛɛ' nmi-kwli -je -saa "i "juɔi.

¹³ ɛɛ nɔɛ dɪ klae" klae" 'bo -mɛ 'de -ke. ɛɛ nɔɛ' mamaɔ 'sɔ nɛ ɛ jea 'e jaɔn 'di 'wɪɔ ɛɛ jea blu 'nɔ 'blɔa- "kpei 'bo nyɔ -wɛɛ' "juɔi.

¹⁴ Dɪ klae" klae" -ɪ nɔa -nɪ, ɪmɪ -ɪ 'ɔn ɛ poo 'blɔa 'dɪnyɔ 'srɛ i, dɛ-nɔɛ' nmi-kwli -je -nɪa tɛɪn" -nɛ, ɛmɛ -nyɪ" ɛ "ikmaa' -wɛɛ ɛɛ nu ɪa' dɪ tu. ɛ wlu' 'de 'blɔa 'dɪnyɔ -pee, ɛ 'na : Nmi-kwli -ɛɛ "jru due' pooa 'mɛ ka tɛɪn" 'de -ɛ jɪa 'kmɔ de ɛ, ao -pa ɛɛ' -koɔɔɛ.

¹⁵ ɛ 'bɛɛ- ɛ 'je ɛ nu 'sɔ nmi-kwli 'a koɔɔ' dɛ -nɛ 'je wlu -wɛɛ nyɔ "klein -ɔɔ -na -ɔɔ se ɛ "juɔi -gbɛɛ' i ɛ, ɛ 'je ɔɔpɔ 'dba.

¹⁶ Nmi-kwli -je -bɔɔa' de -nɛ, ɛ nɔɛ' -wɛɛ ɛ -tɛ mɪ" o, klae" o, "wɪɪɛjɛɔn o, nɪa" nyɔ o, nyɔ -tɛa ɔɔa' -cɛ" -pee o, kɔɔnpɔ- -wi" -klan" "kpei, 'de ɔɔa -tu" ɛ juo'ɪn. ɛɛ' juo'ɪn tu ɛ, -bo ɛ se 'o ɔɔa' dɪansɔn "kpei nɪ ɛ, -mɛ ɛ nɪɛ 'o ɔɔ "jua 'a "pɛ "kpei.

¹⁷ Nyɔ ɛɛ' juo 'ɪn tu sea -pɔn" nɪ ɛ, -mɛ ɔ se ɛ 'bɛɛ- ɔ 'je dɛ -tɪn' 'de ɔ 'je dɛ ple. -Bo ɛɛ' juo 'ɪn tu se nmi-kwli

'a 'nyni ni ε, -mε εε' 'nyni 'a -kɔ o "siidε.

18 Ao -gbun 'nɔ, tɔ' 'dinta' mε -kɔn -ti'. Nyɔ ɔ -nta tɔ'di ε, -mε ɔ 'wɔn 'de nmi-kwli 'a 'nyni 'a -kɔ o "sii dε 'dei, dε-nuε' ε nιε nyiɔ 'ɔ -kɔ o "siidε -o, ε 'de mε -ni kmε' -mεεo"- kwla -mεεo"- 'jɔ -mεεo"-.

14

Kea 'a 'blaaju ke εε' nyɔ ke

1 'Ma -gbun a 'e 'su ε, 'in 'jeeε 'blaaju "jriε- 'bo cru nyɔ a 'daa- Siɔn "jru. ε ke nyɔ 'a -kwlv 'a -puue 'jɔ -nyiiε "wlu -nyiiε (144 000). Uba' nyɔ tu mu ɔɔ' 'nyni ke ɔ "Bo 'a 'nyni 'cruε 'bo "juɔi.

2 'In 'wɔn -cruen" jre' -ε -wlv 'e jaun 'di -wεε -εε klu ka "ni-gbuu klaa" a klua, ka -ten ε "plan a, 'kamɔ εε' -cruen" tu ni -ke. εε' -cruen" tu nmɔɔ 'e nyɔ doin" i ka nyɔ -tuu"-tuu a bla -siplv -wεε uva blea, 'kamɔ ε ni-.

3 Uba bleε 'du dee 'bo 'beɔkpa-tε ke 'kmɔnɔdɔ -nyiiε' ke nyɔ-cɔn' -nu "juɔi. 'Du uva blea nyɔ jro' se ε 'bεε-ɔ 'je ε 'cian -bo ε se nyɔ 'a -kwlv 'a -puue 'jɔ -nyiiε "wlu -nyiiε -nu ni ε, uupu Kea 'a 'blaaju seie 'de 'blva 'dinyu "klu.

4 ε ni uupu -uv se uva' -Suu -flen" kpuun- 'de 'nyni -san nuva' 'un. Uv nιε 'pepe -wεε uv -te Kea 'a 'blaaju 'a 'nyni 'un. -Ta "o -ta ɔɔ mua uupu -ke ɔɔ mu. Ka nyɔ ɔ ja diidε 'ε "i-saajo -wεε ɔɔ -saa Kea ke 'blaaju wɔn ε, 'kamɔ uv seie 'de nyɔ "klu.

5 Si -ti se 'de uv 'wɔn jii due', uv se -kɔ -puv" ni-.

Kea 'a "soa-wi" taan

6 'Ma -gbuan 'emu 'su 'in 'jeeε Kea 'a "soai jro' "jriε-, ɔɔ "waan' 'de jaun 'a 'keekei". -Poia" -ti -ti sea isɔn-ta 'ble ε, umi ɔɔ 'tmv 'de 'blva 'dinyu -pee, -wεε 'beɔdε 'ε kpe -wee' "klein o, nyɔ 'a kpe -wee' o, wlu 'a kpe -wee' nyɔ a poa o, 'blva 'a blo'wɔn -wee' "klein 'ji 'wɔn.

7 'De Kea 'a "soai -nɔ kpa wlu 'jei kpleiin, ɔ 'na : Ao pleε Kea, ao -te' εε' ni', dε-nuε' εε' nyɔ 'a 'pee 'je nɔ'

nyni' -wε-. Ao -gbεε ε "juɔi ! εmε -nu' jaun, -ε -nu' 'blva-, -ε -nu' 'tonie -wεε -ε -nu' "ni 'a "jru -wee' !

8 'Su Kea 'a "soai jro' wan' ke'wle 'bo "i-saa' -nɔ 'de -wεε -mɔ ɔ wlu ka, ɔ 'na : ε blu' -wε-, ε blu' -wε-, Babilɔnɔ-kwlv klaa" blu' -wε- ! εmε -ε tba 'blva- -wee' "klein 'a nyɔ nmo wɔn. εε' nmo tu mε -ni 'nynisan- nu dεsavn ke kao'blea' -i -sia -jei" 'bo εε' -kwlv tu 'di ε.

9 'Su Kea 'a "soai jro' wan' 'bo "soa-wi" 'sɔɔn -nu 'de. -Mɔ kpa wlu "jei -wεε ɔ wlu ka ɔ 'na : Nyɔ -ɔɔ mua nmi-kwli o, εε' -kooɔdε "juɔi -gbεεa', 'de ɔ 'jea ɔɔ' -cei" "tai- -wεε -bo nyɔ se ɔɔ' "jua- juo'in -tu" 'de ɔɔ' sɔn nyɔ 'jea juo'in -tu" ε,

10 -mε ɔɔ muε Kea 'a 'cɛn nmo 'naa'. εε' 'cɛn tu ε, ka kmaanmɔ -ε -ke dε jre' sea "jrii bee- nia, 'kamɔ ε ni-. Nyɔ -ɔɔ mu ε 'naa', ɔɔ muε ɔɔ' -ce" wɔn 'jeea' 'de nε ke 'nu -nyniia "jrii -ε 'dba nyɔ 'un 'bo Kea 'a "soa -kweai ke 'blaaju "juɔi.

11 Ne -ε 'un uva 'jeea 'kle ε, εε' dao' a muε 'bua' jeejee. 'De "mau'wɔ o, 'jru-gbaowɔ 'di ε, nyɔ -uva -gbεεa' nmi-kwli ke εε' -kooɔdε "juɔi -wεε -uv "taia uva' -cei" 'de nyɔ -tua" nmi-kwli 'a juo'in ε, uv se pεε 'a blua' 'ble due', uv -wee' nynaaj.

12 'De ao -gbun 'nɔ, Kea 'a -jei" naavn -uva -jea εε' ke' wɔn 'de -uv -tea' Sesi -kwlv" ε, dε -kɔan -ti' -wεε -ε -jea 'de uupu 'un ni 'de εε' nɔ" tu 'di ε, εmε -ni pεε "wɔn 'bεεa' ke -maa' poo wlu fai" ke.

13 'Su 'in 'wɔn wlu due' -ε -wlv 'e jaun 'di -wεε -ε -na : Wlu 'ma jia 'tmva', -in -cru ε, ε ka : Nyɔ -uv -ke Tv"bo "siao "i -wεε -uv -mεa a, -wi" -mu 'di nmo wɔn. Kɔn, tɔ' -o, εmε Kea 'a -Suu 'tmv, dε -tba' 'e -stanwɔ 'di ε, dbo uv nuva -kwe', uv -kwle' 'bode -wεε uva -sa 'e 'kpu, dε-nuε' uva muε uva' dbo 'a -kei" 'jea'.

Dijo -flua" 'a cɛn nɔ"

14 'Ma -gbuan 'emu 'su 'in 'jeeε bue" plu "jriε-. "Ju -tea i 'bo ε "kpei ε, ka nyiɔ 'ɔ "ju nia, 'kamɔ ɔ ni-. Tv"bofan ɔ -tua" "jru ε, 'sani -nuε', -wεε ɔ 'ble bloa" kwa.

15 'Su 'in 'jeeε Kea 'a "soai jro' "jriε-
-mo ɔ 'wlvε 'e Kea -gbu klaa" 'di -wεε
ɔ kpa wlu "jei 'de ɔ wlu "ju -tea i 'bo
bue" "kpei -pee, ɔ 'na : -In nu -ma
-cne -wεε -in -je nyu -nia 'e 'blva-
"kpei i-sa ka nyɔ ɔ cεan ko ε, dε-nvε'
dijo -nia 'e 'blva- "kpei ε, ι -wee'
-fluu" -wε-, ιa' cεn nɔ" nyini'.

16 'Su "ju -tea i 'bo bue" "kpei jaa ɔ
'blva -nε 'e 'blva- "kpei-, 'su dɪ -flu"
'a 'e 'blva- "kpei ι -wee' cuen'.

17 'Ma -gbvan 'emu 'su Kea 'a "soai
jro' 'wlvε 'e Kea -gbu klaa" 'di -wεε
-mo 'ble bloa" kwa -ke.

18 'Su 'in 'jeeε Kea 'a "soai jro' "jriε-
ke'wle. Ne -nia 'o 'sraa -sain' ɔmo
-ble -mε 'ε dbo, ɔmo -ji" -wεε -ɔ kpa
wlu "jei kpleiin 'de -ɔ -wlu Kea 'a
"soai -ɔ -blea bloa" -nɔ -pee ɔ 'na
: -In po -ma "nma -cne -wεε -in
-je rεsen'jɔ -nia 'e 'blva- "kpei -sa,
dε-nvε' ιa' rεsen jɔ -wee' -fluu".

19 'Su Kea 'a "soai -nɔ jaa ɔɔ' bloa"
'de 'blva- "kpei- -wεε ɔ -sa rεsen' -ti
-nia 'e 'blva- "kpei 'a 'jɔ -wee', -wεε
-ta -bo nyu du dε 'de nyu a "nmu ι
'bn ε, 'bomɔ ɔ po ι. 'Bo 'a -ta -tu nε
Kea 'a 'cεn klaa" 'a "ipoodε -o.

20 'De -ta vva duua rεsen jɔ -wεε
vva "nmu ι 'bn ε, 'bo -tan' -kwlv
-pvn". Nmɔ mε -εε -wlv 'o 'a -ta
-tu -wεε -εε -si' i -gbo' -gbo'. εε'
nmɔ -gbuu -tu ε, εε' i-tenson nε 'cilo
'a kmε' taan -wεε εε' -son tenson a
kpvn 'bo nyu 'wlan -son.

15

*Kea 'a "soa-wi" ke nyu 'kle -tu" dɪ
ke*

1 'Bo -mε 'de ε, 'in 'jeeε dε klaa"
jre' "jriε- 'de javn 'di. εε' dε tu "bei,
ε nε 'jraa ka-. εmε -nι 'in 'jeeε Kea
'a "soa -mε" 'son "jriε-. Uv 'bleε nyu
'kle -tu" dɪ -mε" 'son kwa. ιa' de 'bɔɔ
-nι, -bo ι 'wlv 'o -jei" ε, -mε jre' se 'o
tbai 'bode, dε-nvε' 'de ι 'bn mɔ Kea
'a 'cεn -craa "jru.

2 'Su 'in 'jeeε dε jre' "jriε-, εε' dε
tu -kɔ' "nifla' klaa" ε ke nε -bee "jrii
-wεε ε nι "jri i 'srɪsrɪ ka "kleε- nia.
'De 'in 'jee- nyu jrv' "jriε- -ke, nyu
-vυ kpa tv 'a "jru 'bo nmi-kwli ke εε'

-kooɔdε ke εε' 'nyu 'a -kɔ o "siide
"kpei. Uv nyna i 'bo "nifla' klaa" -ne
wɔn -wεε -sɪlv Kea "nyta vυvυ ε, vυ
'blɪ kwa.

3 Ka Kea 'a dbonvi Moist 'bεεa
Kea 'a 'nyu "i tein" Israε-kɔvn 'a
kɔvkvla' 'wlv nɔ" ε, 'kamɔ nyu Kea
'a 'blaaju -seia 'bεε- εε' 'nyu "i 'de
blewlu 'di -ke. εε' 'dɔ tu 'naa :

Tv"bo Kea, "ikmaa' -ε -sia dɪ -wee'
"klein ε, εmε -nι 'e ε -kwa. εε'
nvɔdɪ kmαι", ι se "jriε- i-sa ka
nι ! 'Beɔdε -wee' "klein 'a jei-,
dɪ -ia -jεvlv ε poa ι -srεi" -wεε
ι nι tɔ'.

4 Tv"bo, nyɔ -jɔ se εε' nι -tei' ε- ?
'De nyɔ -jɔ se εε' 'nyu "i 'bεεi ε- ?
εε' 'su -nι Kea. 'Beɔdε -wee' "klein
'a nyu a mυε jia' -wεε vυ 'je ε "juɔi
-gbεε'-, dε-nvε' εε' "isrɛdɪ ε nva ι poε
"jri "kpae' 'pepe vυ -wee' jɪ 'je.

5 'Bo -mε 'de 'su, 'in 'jeeε Kea -gbu
klaa" -nia 'e javn 'di "jriε- -wεε ε
kain "wɔin. 'De -ta Kea 'a ke' -gbau'
nia -wεε -ε -kwεai -ε -sia -ta -wee' ε,
'in 'jee- 'o -mo "jriε- -ke.

6 'Su Kea 'a "soa -mε" 'son -vυ -blea
nyu 'kle -tu" dɪ -mε" 'son kwa -nv, vυ
'wlvε 'e Kea -gbu klaa" 'di -wεε vυ "si
'kpae'. Uva' 'vnpaadɪ "pluu' -wεε ιa
fan, 'de vυ blaa 'saniwlv 'de -kwlv
'di.

7 'Su 'kvnvɔdɪ -nyiiε -nι, ιa' due'
"nyte vυvυ -gvlv -mε" 'son 'sani nva.
Kea -nia 'kvn jeejee ε, εε' 'cεn mε
-jii" 'e ι 'di.

8 'Su dao' "ji 'e Kea -gbu klaa" 'di
'mε, dε-nvε' Kea 'a "i 'bεε- o, εε'
"ikmaa' -nι 'e ε 'di. εmε -nvε' -wεε
nyɔ jro' se ε 'bεε- ɔ 'je 'e ε 'di pa
mamav 'su nyu 'kle -tu" dɪ -mε" 'son
-nia 'e Kea 'a "soa-wi" kwa -nι, ι 'je
'o nyu.

16

Kea 'a 'cεn-gvlv -mε" 'son

1 'Bo -mε 'de ε, 'in 'wɔn wlv -ε -wlv
'e Kea -gbu klaa" 'di, 'de -ε -wlv Kea
'a "soa -mε" 'son -nv -pee, ε 'na : Ao
mu, -wεε ao 'je Kea 'a 'cεn-gvlv -mε"
'son -nι "i "cnii- 'de 'blva- "kpei !

2 'Su vva' "i-saa' -nɔ mu' -wεε ɔ
"cnii- ɔɔ' -nε -gvlv "i 'de 'blva- "kpei.

'Sv nyv "klein nmi-kwli 'a juo'in nia -pun" -wee -vva -gbεεa εε' -kooɔde "juoɪ ε, nε-pii pliin" -ia -wee' 'a, ɪ "bu vva' ku -wee' 'mε.

3 Vva' 'soɔn -nɔ "cniie ɔɔ' -nε -gblv "i 'de 'tɔniε wɔn, 'sv "ni -nia 'o ε wɔn ε -snεε nymɔ 'vɔn ka "ku 'a nymɔ nia. 'Sv de "o de -nia 'kmv 'bo ε wɔn ε -wee' 'mεε.

4 Vva' taan -nɔ "cniie ɔɔ' -nε -gblv "i 'de "ni-gbii ke "kae- wɔn, 'sv ia' "ni -wee' -snεε nmɔ 'vɔn.

5 -Wee 'in 'wɔn Kea 'a "soai "ni 'a dbo nia 'e 'kwa 'a wlv, ɔ 'na : Kea, εmε -nia 'kmv tɛin" -wee -ε nia 'kmv 'de -sianwɪ 'di ε, ε -niε 'pepe, ε -srɛi", ε -sa tɔ' ε je nyv 'a 'pee 'je kan'.

6 Kea 'a -jei" naavn ke εε' wlv 'kwajaaɔn vɔ 'dba -wee -vva nymɔ 'wla i ε, εmε -ti "ni εε -nyia" vɔvɔ -wee vva 'na a, ε -snεε nymɔ 'vɔn. Vva' nɔvɔdi 'a -kao -nao.

7 'Bo -mε 'de ε, 'in 'wɔn wlv jrɛ' -ε -wlv 'o 'sraa-sa'in -wee -ε -na : Tɔ' -o, Tv"bo Kea, εmε -blea "ikmaa' -wee' ε, εε' -tmvε tɔ' -ti, εε' nyv 'a 'pee 'jesvɔn -srɛi".

8 'Ma -gbvan 'e ke'wle 'sv Kea 'a "soa-wi" -nv, vva' -nyiiε -nɔ "cniie ɔɔ' -nε -gblv "i 'de 'jrv "jri. 'Sv Kea cɛn 'o wlv 'mε -wee 'jrv 'je nyv isian-, ka nε ε sian nyv i ε.

9 'Sv 'jrv -teε nyiɔvɔv isian' -pvn", 'kaa vɔ se ε "inɪ vɔ 'je vva' dɪsain "i juo- 'de vɔ 'je 'e Kea o "biie-, -wee εε' 'nyvɪ "i 'bεε-ti. De -je vva nva, εmε -ni Kea nyv 'kle -tu" dɪ -ni nia 'e 'kwa a, vva dooa εε' 'nyvɪ 'mε.

10 'Ma -gbvan 'emu ke'wle 'sv vva' -mm" -nɔ "cniie ɔɔ' -nε -gblv "i 'bo nmi-kwli 'a 'beɔkpa-tε "kpei. 'Bo ε "sri "bεε-kwie je kpvɔn 'de εε' 'beɔde -wee' 'di. 'Sv vɔ -teε wɔn nmua' -pvn" 'de dɪ -ia pɔoa vɔvɔv i 'a -ti' 'vɔn,

11 -wee vva 'tmv Kea wlv sain -pee 'de 'kle vva 'jea ke nε-pii pliin" 'a -ti' 'vɔn. Vv se ε "inɪ vɔ 'je vva' nɔvɔdi "i juo- -wee vɔ 'jɪ o 'bɔ.

12 Vva' -mεεo"- -nɔ "cniie ɔɔ' -nε -gblv "i 'bo juuɔ-gbuu klaa" nyv a 'daa- Eflatɪ wɔn. 'Sv ε ma' 'pepe, -wee 'beɔ-wi" -wlv a 'e 'jrv' 'a 'wlv 'in vva' -jeblv 'je wɔnflɔn-.

13 'Sv 'in 'jeeε -siisain taan "jriε- -wee -ia -wlv 'e -sre" o, nmi-kwli o, sv 'tmvɪ -ɔ -daa' ɔɔ' -cε" Kea 'a wlv 'kwajaaɪ 'wɔn, ɪ -kɔ' -cɔɔ".

14 I nre -sion 'ɔ -sii -o, ia nvε jrii'. 'De ia mu 'e 'blva- -wee' "klein 'a 'beɔ-wi" o, -wee ɪ 'je vɔvɔv "jrui 'kɪvɔn-, 'de vɔ 'je tv-fɔn' dɪ nmae-, -wee Kea -ε -kmai" -ε -sia dɪ -wee' ε, -sɔntɪ εε' -sɔn' klaa" a mua -sian' a, 'de vɔ 'je ε tv o -fɔn'.

15 Sesi 'na : Ao -gbvɔn 'nɔ, 'ma muε jia' ka "jrii a pa -kwlv ε, nyv -tea "jriε- "i 'de -ɔɔ -tua" ɔɔ' 'vɔnpaadɪ 'a -ti', -wee -ɔ sea ku icɛn 'bo nyv -wee' "juoɪ 'de -tɪn sea "i 'dbaa a, -mɔ 'di nmɔ wɔn.

16 'Sv -siisain -ni 'kɪvɔn 'blva- -wee' "klein 'a 'beɔ-wi" "jrui -tajrɔ. 'Bo 'a -ta tu ε, nyv a 'daa- 'o Amakedɔn 'de Eble wlv 'di.

17 'Bo -mε 'de 'sv ε, Kea 'a "soa -blea -gblv -mε" 'sɔn kwa -nv, vva' -mε" 'sɔn -nɔ "cniie ɔɔ' -nε -gblv "i 'de 'jei. 'Sv 'in 'wɔn wlv klaa" jrɛ' -ε -wlv 'e 'beɔkpa-tε "kpei 'de Kea -gbv klaa" 'di 'de javɔn 'di. εε' wlv tu 'na : ε -kwε- ja la !

18 Wlv -nε 'tmvva 'sv ε, "ni -teε "jri i creɔ' -pvn" nian -ɪ nian -ɪ, -wee -cruen" o, -ten -te "płaan' -pvn" 'sv 'blva- a cre'. εε' 'blva 'a creɔ' tu kmai", ε -siε -jei". De -tba' 'e nyiɔ 'ɔ 'nɔ 'kmv "kpei 'kpa'a a, 'blva- se cre kan' due'.

19 ε nvε' 'sv -kwlv klaa" -nε je 'foe taan 'wlv. -Kwle "klein -nia 'e 'blva- -wee' "kpei sɔn i. Babilɔnɪ -ε -nia -kwlv klaa" a, ka Kea nva εε' -ti' -kwlv oposvɔn, 'ka -nao. εε' -kwlv tu ε, Kea 'a 'cɛn ke εε' 'pee kpvɔn'. Ka nyv ɔ tba nyv kmaanmɔ wɔn ε, 'kamɔ Kea ja εε' -kwlv tu 'kle "kpei.

20 'Bo -mε 'de ε, 'blva- "klein -nia 'o "ni 'a 'duu dii ε, ɪ -wee' sɔn i, nyv 'bɔ crvɪ foo" 'sv 'a "jriε- 'jee-ti 'mε 'bode.

21 'Sv "ni-kɪvɔn klae" klae" a 'wlvε "jei, ia jea blv 'de nyiɔvɔv "kpei. Ia' due' -gbaia kwakusvɔn ke -da'soblv 'ɔ kwakusvɔn 'bεε'. 'De "ni-kɪvɔn -ɪ blva 'mva 'a -ti' 'vɔn ε, nyiɔvɔv a 'tmvε Kea wlv sain sain -pee, de-nvε' 'kle ia -tua" vɔvɔv ε, ε cɛn -je "kpei -tie".

17

Babiloni-kwlo ke nmi-kwli ke

1 'Bo -mε 'de ε, Kea 'a "soa -mε" 'son -υυ -blea -gblu kwa -nu, υυa' due' ji', -wεε ɔ wlu 'un -pee ɔ 'na : -In ji -wεε ka Kea 'jea -kwlo -tenynokpao' klaa" -nu 'a 'pee 'jeson nu ε, 'in 'je ε -un -toɔ-. -Kwlo -tenynokpao' -nu ε, υ nɪε -kwlo klaa" -ε -pooa 'bo "ni-gbuu -tuu"-tuu wɔin" 'a "ipoodε -o.

2 'Beɔ-wi" -nɪa 'e 'blva- "kpei ε, υυ ke υ 'kpa 'e 'jei" 'jedεsavn 'di 'mε -kpa -kpa. Uυ se υυa' -ce" "ikpvan' 'bεε- 'bode, υυ nυε' mamaυ 'sυ nyυ "klein -nɪa 'e 'blva- "kpei ke υ je 'e 'jei" 'jedεsavn 'di 'kpa -wεε εε' dεsavn tu a nu υυυυ ka nmɔ ɔ nva nyυ ε.

3 'Ma -gbuan 'emu -nε 'sυ Kea 'a -Suu "ji 'de 'un 'ε -wεε Kea 'a "soai kpa 'un 'de -puɔn" blva "kpei -wεε 'un 'jee- 'nynokpao' due' "jriε-, υ -tee i 'bo nmi-kwli -saan "kpei. ε 'bleε "jru -mε" 'son -wεε ε 'ble -gbun -puue. 'De 'nynɪ -cree" 'a Kea -kɔ' εε' ku ja.

4 Dɪ υa' 'nynokpao' tu paa 'un nmɔ "jrii, ι -sain' -wεε ι -wee' nɪ 'sani ke "sei 'dɔe 'a "kwli -wee' 'a 'sυ, -wεε υ 'ble 'sani-kaun kwa. εε' Nyυ stɪn' -kpυndɪ ke -flɛn" dɪ 'a 'sυ -ji" 'e ε 'di. 'a' dɪ tu 'wlvε 'de υa' 'jei" 'jekplɪn 'un.

5 "Nɪanynɪ -crɪa" 'bo υ "juɔi ε, ι 'bleε 'de, εmε -nɪ Babiloni-kwlo klaa", 'de ε 'un 'demɔ -kwlo -tenynokpae' o, -flɛn" dɪ -wee' "klein -nɪa 'nɔ 'blva- "kpei 'wlv.

6 'Ma -gbuan 'emu 'sυ 'nynokpao' -nu "jri a -si'. Kea 'a -jei" naavn -υυa -tmυa Sesi 'a -tɪ' -wεε nyυ 'dba a, υυa' nmɔ -ε -wla i ε, εmε -εε -si' 'e 'nynokpao' -nu "jri, ka nmɔ ɔ nva nyυ ε. 'In 'jee υ "jriε- 'sυ tai" 'maa' 'un 'ε.

7 -Wεε Kea 'a "soai -tee' 'mii, ɔ 'na : Dεε-tɪ tai' "maa -un ε- ? Dε -nɪa 'e 'nynokpao' -nu ke nmi-kwli -ε -blea "jru -mε" 'son -wεε -ε -blea -gbun -puue 'a -tɪ' 'de ε, 'ma mυε ε wɔ -saa' 'de -un -pee.

8 Nmi-kwli -ɪn -jeea "jriε- -nε, ε nɪε 'kmυ 'de-, 'kaa ε se 'kmυ nɪ 'bode. εε mυε 'e "bie-gbau" klaa" 'di 'wlv

-wεε -ta -bo ε mu 'de, ε 'jea ison 'bode -bode 'bode, ε 'je 'o mu. Nyυ -nɪa 'e 'blva- "kpei -wεε dε -tba' 'e 'kmυ 'a nυυa' -υυa 'nynɪ sea 'crɪε 'de 'pυsbε 'di ε, tai' 'je υυυυ "maa 'de nmi-kwli -nε 'ε -tɪ' 'un. Dε ε nɪa 'kmυ tɛin", -wεε ε sea 'kmυ nɪ 'bode, 'de -εε mua -taan' ke'wlvε ε, εmε -je υυυυ tai' "maa mɔ kpleiin.

9 Dε -je -kɔan -tɪ' -ta -mɔ ε, εmε -nɪ tɔ'di nɪa' -a -wɔan 'de dɪ -wee' 'dei 'de -ε -bεε' -ε -je ι wɔ -sa : Nmi-kwli 'a "jru -mε" 'son -nɪ, ι 'de mε -nɪ crɪ -mε" 'son -ɪ "kpei 'nynokpao' -nu -tea i ε.

10 I nɪε 'beɔ -mε" 'son ɔ "ipoodε -o -ke. Uυa' -mm" blu', υυa' due' nɪ 'o 'ε, υυa' -jɔ -sia 'o -mɔ se ji ke. -Bo ɔ ji ε, ɔ mυε nyυ 'blea' 'de nɔ" dε-saan" ka 'di.

11 Nmi-kwli -je -blea nyυ tɛin" -wee -ε sea nɪ 'bode ε, εε' -ce" 'kpa -nɪ 'beɔ-wi" 'a -mε" na -nɔ, 'kaa εmε -nynɪia υυυυ -mε" 'son -ke. ε se 'un -kwlei, εε jea -ta ε 'jea ison mu.

12 'De εε' -gbun -puue -ɪn -jeea "jriε- -nɪ, ι nɪε 'beɔ-wi" -puue -o, -wi" -mυ se 'beɔdε 'ble ke, 'kaa υυ ke nmi-kwli a mυε 'nynɪ 'wlv' -tadue 'de nɔ" dε-saan" 'di.

13 Ka υυ nɪa -puue ε, υυa' tɔ' nɪε due' -wεε υυ "nyɪ υυa' "ikmaa' ke υυa' 'beɔdε nmi-kwli.

14 Uυa mυε Kea 'a 'blaaju tυ o -fɔan', 'kaa 'blaaju a mυε tυ 'a "jru kpaa' 'bo υυυυ "kpei, dε-nυε' ɔ nɪε tυ"bo -wi" 'a Tυ"bo -o -wεε ɔ nɪ 'beɔ-wi" 'a 'Beɔ. ɔɔ' nyυ ɔ 'da- -wεε ɔ -teea kpɔi" 'de -υυ sea ɔɔ' -kwli" -tea' o 'bɔ ε, υυυυ -ke ɔɔ mu tυ 'a "jru kpaa' 'bo 'beɔ-wi" -nu "kpei.

15 'Sυ Kea 'a "soai -nɔ wlu' 'de 'un -pee ɔ 'na : "Ni-gbii -ɪ "kpei -kwlo -te'nynɔ -tea i -wεε -ɪn -jeea" "jriε- ε, ι 'de mε -nɪ 'blva 'a blo' wɔn -wee' o, nyυ -tuu"-tuu o, 'beɔdε 'ε kpε -wee' o, wlu 'a "kwli -wee' nyυ a poa ke.

16 'De -gbun -puue -jɪ -ɪn -jeea' "jriε- ke nmi-kwli ke ɪa mυε -kwlo -te'nynɔ -nu -flεεan', ɪa mυε υ dɪ -wee' "klein ku i-saa' -wεε υ 'je kui cɛn. ɪa mυε υa' nmi dia' -wεε ι 'je υa' -je -sia 'o "jri po,

17 δε-νυε' Kea με -πο εε' το' tu 'de υυ πρε ο -wεε υυ 'je εε' -kwlvti nu -tadue. Εμε -νυε' -ke -wεε υυ "nyt υυα' 'beode nmi-kwli. Υυα' 'beode -νε, εε μυε 'e nmi-kwli 'kwa nia' mamaυ 'sv dt "klein Kea "sia 'nynt -t -jea 'o nynt i 'je nυε-.

18 'Sυ ο wlv 'de 'vn -pee ke'wλε, ο 'na : 'Nynokpao' -tn -jeea "jrie- -ny, υmv -nt -kwlv klaa" 'a "ipoodε, υmv -ble 'beo -wee' "klein -nia 'no 'kmu "kpei ε.

18

Babilonu-kwlv blu'

1 'Bo -me 'de ε, 'tn 'jeeε Kea 'a "soai jro' "jrie- -oo -wlv 'e javn 'di -oo -si" ii, ο 'bleε "ikmaa' -tuu"-tuu -wεε oo' -son' -snt 'no 'blva- "kpei. 'Sυ 'no -wee' nte "i "puu'-.

2 ο kpa wlv "jei ο 'na : ε blu' -we-, ε blu' -we-, Babilonu-kwlv klaa" blu' -we- ! ε 'kpa -sion' ο "soa 'a "ti -ta, ε 'kpa -siisain o, nvt sain nvt a pleea 'a -kwlv,

3 δε-νυε' 'bo εε' -kwlv tu 'di ε, 'blva- -wee' "klein 'a nvt nu kao'bledεsavn 'me, υυ se υυα' -ce" "ikpvan' 'beε-. εε nυ υυυυ 'me, ka nmο ο nva nvt ε. 'Blva- -wee' "klein 'a 'beo nυ jei" 'jedεsavn 'me 'bo εε' -kwlv tu 'di. εε' -kwlv tu 'a 'kmu "kpeidt 'a "dia 'jea' cen -je "kpei -tie", ε nυε' mamaυ 'sv 'blva- -wee' "klein 'a 'dooouvn je "wliεjevn 'kpa.

4 'Sυ 'tn 'wον wlv jre' -ε -wlv 'e javn 'di -ε -na : Ao -nia 'ma 'ce, ao 'wlv 'o εε' -kwlv tu 'di -wεε dισain -a nυυα 'bo μυε, ao jt nυ, 'de 'kle -εε mua εε' -kwlv tu "kpei jia' a, ao je ε 'je.

5 Dισain -nυυα 'bo εε' -kwlv tu 'di ε, Kea st o "mae i, δε-νυε' t -tu" ε "kpei mamaυ 'sv t je 'e javn 'di nynt.

6 Dισain εε' -kwlv tu nva nvt "jrii ε, υmt nvt 'je ε "jrii nυ. Nvt a μυε ta' kpan -saa' kpe 'soon. Nmο nvt 'je ε "nyt -wεε ε 'jea 'na a, ε "kae' kpe 'soon ε je εε' -νε nmο ε "nyta nvt tein" -sii.

7 Ka ε 'beεa εε' -cei' tein" -wεε ε -sia 'nynt-san nva' ke "wliε- 'blea' "ni 'di ε, 'kamο 'kle ke -ftn" wlv -εε

mua 'jea' ta mu -jei" -sia' -ke, δε-νυε' εε' -kwlv tu a naa to' i ε, ε 'na : ε nte 'o dt -wee' "klein "jru kpo', ka tu"bo nynokpao' nia. ε 'na : Ka -tion" 'nynο nia 'tn se kan' nti 'no 'kmu, -ftn" wlv se 'o 'ma -kwlv -tu 'di jii.

8 'De ta' wlv tu 'a -ti' 'vn ε, εε' -νε 'kle -tea ε 'dei ε, εε μυε jia' 'de 'wt due' kovn -gbai' 'di : 'mea' o, "nmia- o, 'kwε- paa' o, 'myε- ε μυε εε' -kwlv tu "kpei jia' -wεε νε 'je ε dt, 'de ε 'je ison-, δε-νυε' Tv"bo Kea -ε -jea εε' 'pee ε, ε kmai".

9 'Blva- -wee' "klein 'a 'beo -υυ nva jei" 'jedεsavn 'bo εε' -kwlv tu 'di -wεε -υυ nva υυα' 'tvn nvt -sain -bo ε 'kpa "jri -wεε υυ 'je εε' dao' "jrie- 'jee -ε, υυα μυε -ftn" 'a -wεε υυ 'je kple 'de εε' -ti' 'vn.

10 'Kle -jea ε "kpei jt εε' favn a μυε υυυυ nva' -wεε υυ 'je ε o teen-, 'de υυ 'je wlv ka : -A -blu" -aa ! Va' dt 'je cre ! Babilonu -kwlv klaa" -ε -kmai" ka 'sv ε 'de "jri 'a -te due' 'di 'pee 'a -ma kpon sn -naoo ?

11 'Blva- -wee' "klein 'a 'dooouvn a -ftn" -ke -wεε υυ pa 'kwε- 'de εε' -ti' 'vn, δε-νυε' nvt jro' ο -tn' υυα' pleedt 'bode. Dt υυ plea 'bo εε' -kwlv tu 'di 'de ε, t ka :

12 dt 'dce o, 'sani o, 'wei -tien o, "sei -ku 'dce 'dce ke -sro' ο kpe -wee' nva o, -pon" -tu" dt ke "jii-pae' 'dce 'dce o, tae' -saan 'a kpe -wee' o, tae' jree" jree 'a kpe -wee' o, t ke -paadt ti 'dce nva o, doe 'ε 'nynt o, -tien o, nte -jt "sou nva ke-.

13 Dt 'a kpe -ta 'nυ nmοa 'e nvt 'mlai o, jri' nt 'cna, -wεε jri' nt -dai'klo 'de jri' nt sii" wtn, jri' nt tu 'a 'kwtn nvt a 'dt Kanεh ke mii- ke tu jre' ε ten' nvt a poa "jri ke-. υυ ple dt nvt a -sa 'e -kle' ε : nmο o, 'cna o, fai'pv o, "ple ke. υυ ple nmi : bli' o, 'blae o, soe" o, t ke kamio ke-. υυα' 'doo poa' nυε' mamaυ 'sv υυα jea nyio ple.

14 -Wεε υυα' 'dooouvn tu wlv -kwlv -νε -pee ka, υυ 'na : Dt "klein -ma ppe poa "i ε, t -wee' teen -vn o -we-. -Ma dt 'dce 'dce o, -ma "wliε- -ta fan o, t -wee' "maa -we- la. Ka "o ka t 'je t nt ε, nvt st 'jei 'bode.

15 'Doo pou n -uua plea di -nia 'mua-
'de e, -wee -u u -kpa "wliijeju n 'bo ee'
-kwlo tu 'di e, uua mue 'kle -e -ji' e
"kpei pleea' -wee u u 'je e o teen-. 'De
u u 'je -fin", -wee u u 'je 'kwe- pa,

16 u u 'je nu : Wee-ti oo ! Wee-ti
oo ! -A -blu" -aa, nyu -nia ee' -kwlo
klaa" tu 'di -paa di 'doo 'doo ke tae'
-saan 'a kpe -wee' 'un, -wee de -nia
'sani o, "sei 'doo 'a kpe -wee' o, -sro
'o "kwli -wee' 'a 'su e,

17 eme 'de no" de-saan" 'di 'su -ee
"wlii- -tuu" -ni son i.

-Bato' tbaun o, -kwee" pou n o,
-bato' kpaun o, nyu "klein -a nua
"nidbo 'bo 'tonie "kpei o, u u -wee'
teen 'kpou -kwlo -ne nua "kpei o,

18 -wee uua 'je ee' ne 'e dao' i 'de
uua "wo, u u 'na : -Kwlo klaa" -ne, -e
-ke -kwlo jre' sea "i -tee- 'su e !

19 'Su uua bla pee, uua -fin", -wee
uua kple, u u 'na : Wee-ti oo !
Wee-ti oo ! -Kwlo klaa" -ne -e -nia
"wliie-kwlo -wee -e 'di nyu "klein
-blea -bato' 'kpa" "wliijeju n e ! Em e
-son i 'de "jrie -te due' 'di i !

20 Jaun, e nu 'mua- 'de -kwlo -ne 'e
ison-ti 'un. Ao -nia Kea 'a nyu o, Sesi
'a dboun o, Kea 'a wlu 'kwajaau n o,
ao nu 'mua- -ke ! De-nue' -bo Kea 'je
ee' -kwlo tu 'a 'pee kan' a, -me e 'wlu e
aopu o 'de aoa' "isre -ti 'un.

21 'Su Kea 'a "soai -o -kmai" e, o
"due "soukpo klaa" due' 'un. Ee' "sou
tu kue kwa, 'de o -fii" e 'de 'tonie won
-wee o 'na : 'Kamo nyu a mu 'kpi
'un "dua" -wee nyu 'je Babiloni-kwlo
klaa" -son po, -wee nyu se ee' -ko 'jei
'bode -bode 'bode.

22 Nyu se ee' -siplu blaun o, "kwi
-kwe n blaun ke -tien'kou n blaun
'a blewlu 'wain 'bode. Nyu se ee'
dbaun o, mau o, ti -paun 'a jro' "jrie-
'jei 'bode. Nyu se "sun ke -toe 'a wlu
'wain 'bo e 'di,

23 nyu se -dam'ba 'a -son' "jrie-
'jei 'bomu. 'De nyu se 'nyno ke
kuan 'a wlu 'wain 'bo e 'di 'bode,
de-nue' ee' 'doo pou n mu -ni 'blua -ne
'e "jrujeu n klae" 'de-, -wee ee' -kwlo
tu 'a "jriinmoa" -e -nia jrii' -son e,
e -cri' 'blua- -wee' "klein 'a nyu 'me
-wee e pou uupu 'sre i.

24 Dee-ti 'pee kpou n a Babiloni-kwlo
e, eme -ni Kea 'a wlu 'kwajaau n
o, Kea 'a -jei" naau n ke nyu "klein
nyu 'dba 'de 'blua -wee' "kpei 'bo ee'
-kwlo tu "jru mo uua' nymo 'kpa.

19

'Mua klaa" -ni 'e javn 'di

1 'Bo -me 'de e, 'in 'won wlu jre' 'e
javn 'di ka nyu -tuu"-tuu a wlua, e
'na :

Aleluia ! Ao 'bee- Kea 'a 'nyu "i
! 'Puua' o, 'nyu 'wlu' o,
"ikmaa' o, i nte -aa Kea 'a de
-o !

2 -Bo e 'je nyu 'a 'pee e, di ee 'tmba
i nte to' -ti -wee i 'srei". 'Kaa -kwlo i
-te 'nyo klaa" -ua de "jriitian' dooa
'blua- -wee' "klein 'a "jru e, e 'je ua'
'pee -we-. U 'dba Kea 'a dbounu n,
eme -ti Kea -sa uupu kpan o.

3 'Su u u wlu' ka ke'wle, u u 'na : Ao
'bee- Kea 'a 'nyu "i ! Ne -poa' -kwlo
klaa" -ne "jri e, ee' dao' se "bu -ti 'boi
'bode.

4 'Su nyu -cou n' 'a kwla 'soon 'jo -nyie
-nu o, 'kmonidi -nyie -ni "siae -koi- i
-wee Kea -tea i 'bo 'beokpa-te "kpei e,
uua -gbee' ne, u u 'na : To' -o, 'kamo
e ni- -ceen'-. Aleluia ! Ao 'bee- Kea
'a 'nyu "i !

5 'Bo -me 'de e, wlu jre' -wlu o
'beokpa-te "kpei, e 'na :
Ao nyu "klein, aopu -nia Kea 'a
dbounu n -wee -oo pleea Kea a,
aoa' mu" ke klae" 'bee- -aa Kea
'a 'nyu "i !

6 'Su 'in 'won wlu jre' ka nyu -tuu"
'a wlu nua, 'kamo e ni-. E -ko'
"ni-gbuu klaa" a klu, e -ko' -na "ni
'a "plan wlu-. Ee' wlu tu 'na :

Aleluia ! Ao 'bee- Kea 'a 'nyu "i
! De-nue' -aa Tu"bo Kea -e
-kmai" -e -sia di -wee' e, ee'
'beonisu n po "jri "kpa" -we- !

7 -A nu 'mua-, -a 'di nmo won, -a
-bee' Kea 'a 'nyu "i ! De-nue' 'blaaju
'a 'nyno 'ble-ko 'o -tu" wu nyu n'. Jo'
-poin -tu" -ko' di -pou n" -we-.

8 Duplu -i -plua" "puu" -wee -ia fan a,
um Kea "nyu u -wee u paa 'un.
Ua' 'unpaadi 'doo -ni, um -ni Kea 'a
-jei" naau n 'a "isredi uua nua.

9 'Su Kea 'a "soai -no wluε 'bn -pee, o 'na : -In -cru wlu -ne : Nyu -ub -daa' -wee -ub -jea Kea 'a 'sraa -sablaaju 'a 'nynɔ 'ble-ko -son mu ε, -wi" -mu nu 'mba- ! -Wee o wlu ke'wle, o 'naa : Wlu -ni i nɛ tɔ' -ti, Kea 'a -ce" 'kpa -da kan'.

10 'Su 'in "siie 'koi- i 'bo o "juoi -wee 'in 'je o "juoi -gbεε'-. 'Kaa o wlu' 'de 'bn -pee o 'na : "In-, -in -bo 'bn "juoi -gbεε' ε, Kea me -in -je "juoi -gbεε' ka- ! 'Mo nɛ Kea 'a dbonvi -o -ke, ka -in -ke -ma de 'di-wi" -poa' Sesi -ti' o nɛ, 'kamɔ 'in ni-. Sesi -ti' o poa' -nε, εme Kea 'a -Suu a nu 'de Kea 'a dbonubn 'bn, -wee uba 'tmv εε' -ti' 'de nyu -pee.

"Ju -tea soo" plu "kpei ε

11 'Ma -gbun a 'e 'su jaun kain ε wɔn. 'Su soo" plu due' -tan'. "Ju -tea 'bo ε "kpei ε, nyu a 'dɔɔ- wlu "kpei-kpɔn i ke tɔ' "i nyɔ ke -wee o' nyu 'a 'pee 'jesun ke o' tu -fon' sun 'srei".

12 O' "jri -ko' nεmuɔ, -wee o -tu" tu'bofan -tuu"-tuu "jru. O' 'nyni -ji -crua' nyɔ jro' se -mi 'a 'da ka juo-bo ε se o' 'su ni ε.

13 "Bai -tɔɔn' o paa 'bn ε, ε -wee' nɛ nymɔ o 'su. O' 'nyni jri' -ni Kea 'a wlu.

14 "Suɔ -nɛ 'e jaun 'di ε, ub -wee' nɛ 'o o 'de, -wee ub -wee' -te soe" plu "kpei 'de ub paa di pli 'dɔe 'bn "puu'-.

15 -Placnε -nma" a, me -wlv 'de o 'wɔn -wee -ε -je tu 'a "jru kpa 'bo 'blva- -wee' "klein 'a nyu "kpei. O' -ce" 'kpa a muε nuεkpa 'bn "dua' -wee o 'je ubub 'dei -te. Ka nyɔ o dua rεsen jɔ 'o, o' -ce" 'kpa -a mu ubub "kpei naa'. Kea -blea "ikmaa' -ε -sia di -wee' ε, 'kamɔ εε' 'cen klaa" a mu "jri "kpae' poa'.

16 'Nyni -crua' 'bo o' "bai ke o' bu 'pɔo' -pɔn" ε, umi -ni : 'Beɔ-wi" 'a 'Beɔ ke tu"bo -wi" 'a Tu"bo ke.

17 'Su 'in 'jeeε Kea 'a "soa i "jriε- o -nyna i 'de 'jru "jri -wee -o' kpa wlu "jei 'de -o' -da nubu "klein -ɛ -wan" 'e "jei ε, o 'na : I ji, i 'kɛn- "jrui ! -Wee diide klaa" Kea 'jea i "nyɔ ε, i 'je ε di.

18 I ji -wee i 'je 'beɔ-wi" o, "seɪ 'a klae" o, "ikmaɔn o, soe" ke ɪa' "kpei -teun o, nyu "klein -nɛa kuɔnpu- o, -ce" -peeteun o, mu" ke klae" 'a nmi di.

19 'Bo -mε 'de 'su 'in 'jeeε nmi-kwli -nε ke 'blva 'a 'beɔ-wi" ke uba' tu-fɔbn "jriε-. Ub 'kɛn "jrui -wee ub 'je "ju -tea i 'bo soo" plu "kpei ke o' "soa-wi" tu o -fon'.

20 'Su tu du nmi-kwli ke εε' 'ce' me -wee ub kpɔn ε ke εε' sɪ 'tmvi -no ke. Omɔ -o -daa' o' -ce" Kea 'a wlu 'kwajaai 'de-, -wee -o nu jrui' klae" klae" 'bo nmi-kwli "juoi. 'De ɪa' jrui' tu 'bn 'bomɔ o cen -wee nyu "klein nmi-kwli 'a juo'in nɛ -pɔn" -wee ub -gbεεa εε' -koode "juoi ε, o poe ubub 'sre i tein". Nmi-kwli ke εε' sɪ 'tmvi ub kpɔn a -nu, ub se 'me 'su ub je ubub 'de -toun" klaa" 'di 'de nε-gbauo klaa" ke 'nu -nyniia "jrui -ε 'dba nyu 'bn -fi" e-.

21 -Placnε -ε -wlv 'e "ju -tea i 'bo soo"- "kpei 'wɔn ε, εme -dba nyu -ju -sia 'o mu ε, -wee nubu -wee' "klein di uba' nmi, 'su i dbo.

20

-Sɪn 'a "wlu due' 'a -ti'

1 'Ma -gbuan 'emu 'su ε, Kea 'a "soai due' -wlv 'e jaun 'di -o -si" ii o 'bleε "bie-gbau" klaa" 'a -da'kle ke -gbaaceε' "dbu klaa" kwa,

2 -wee o kpɔn -sre" -nε, εme -ni sen soa soa, εε' 'nyni -ni -sɔn' ke Satan ke, -wee o sɔɔn -gbaaceε' "dbu -nε i 'de o 'je isaan mamav 'de -sɪn 'a "wlu due' 'di.

3 'Su Kea 'a "soai -fii" o 'de "bie-gbau" klaa" -ε sea "ti -ta 'ble 'di -wee o poe -da'kle "wɔin 'de o kaan ε 'de woi "kloklo -wee -sre" je nyu 'a "jru -jei" -saa mamav 'su -sɪn 'a "wlu due' -ni 'je -si'. -Bo -sɪn 'a "wlu due' -ni 'wlv 'o -jei" ε, uba muε o ikaian' 'de nɔ' dε-saan" ka 'di.

4 'Bo -mε 'de ε, 'in 'jeeε 'beɔkpae -tuu" "jriε-, i ke nyu -tea i 'bo i "kpei ke. Ub "nyɛ uba' nyu tu "ikmaa' -wee ub 'je nyu 'a 'pee 'je. Nyu -ub -jea Sesi 'a -ti' tɔ' 'bn, -wee ka o nɛ uba' 'Blei -ub -tmv ε 'de nyu -pee

-wεε -υυ -tmυa Kea 'a wlu 'de υυ cεan "jru "i 'de εε' -ti 'υn ε, 'υn 'jeeε υυa' -sii "jriε- -ke. Nyυ "klein -υυ sea nmi-kwli ke εε' -koooδε "juoi -gbεε' -wεε εε' juo'υn sea 'o "juoi nυ, 'de ε sea 'o sυn "kpei nυ, -υυ -mεa 'de εε' -ti' 'υn ε, υυ -wee' jiε 'kmυ de, 'υn 'jee- υυυυ "jriε- 'mε -ke. -Wεε υυ ke Nyυ'pυυi Klisi 'je 'nynυ i 'wlyυ 'de -sυn 'a "wlu due' 'di.

5 'Mευn -sia 'o mu ε, -wi" -mυ se 'kmυ de jii mamaυ 'sυ -sυn 'a "wlu due' -nυ 'je 'o -jei" 'wly. Nyυ υυ 'dbaα -wεε -υυ -soan "kunyιo' -nυ εmε -nυ "kunyιo' soan 'a "i-saa' -nε.

6 Nyυ -υυa mua "kunyιo' soan' "i-saa' nο" nyo -oo mua 'e -wi" -mυ "klu nιa' a, -mο nυ 'mυa-, Kea 'a "diwan kpyon'. 'Mεa 'a kpe 'soon -nε se o 'bεε- 'bode. 'Kaa υυa' nyυ tu ε, υυa mυε Kea ke Nyυ'pυυi Klisi "juoi nυυa' -wεε υυ ke o 'je 'nynυ i 'wlyυ-tadue 'de -sυn 'a "wlu due' 'di.

Tυ du Satan 'mε 'bode -bode 'bode

7 -Bo -sυn 'a "wlu due' -nυ 'wly 'o -jei" ε, Satan a mυε i kaian' -wεε o 'je -kaso 'di 'wly.

8 'De o 'je 'blva- -wee' 'a nyυ 'srε i pooa' mu, εmε -nυ -Gokυ ke Magogυ -kυ 'de o 'je 'e 'blva 'a 'fo -nιa -nyiiε "kpei mu -wεε o 'je 'beoδε -wee' "klein 'a nyυ 'srε ipoo-. Oo mυε υυυυ "jrui 'kuan' -tajro -wεε υυ 'je Kea 'a nyυ tv o -fon'. Uba mυε "i -tia' ka 'toniε 'a -pyon" nιa.

9 Uba mυε 'blva- -wee' "kpei -gbaa' -wεε υυ 'je Kea 'a 'ce ke εε' -kwlo -εε -ti' ε kma 'dei -pin. 'Kaa nε ε mυε 'de jaυn 'di 'wlya' -wεε ε 'je υυυυ i-sa.

10 'Su -sion' -o -pooa υυυυ 'srε i ε, o kpyen' -wεε o -fii" 'ε 'de -toun" klaa" 'di 'de nε-gbauo klaa" ke 'nυ -nyniia "jrui -ε 'dba nyυ 'υn -ta nmi-kwli ke sυ 'tmυi nιa. 'Demο υυ 'je nυ -wεε υυ 'je υυa' -ce" wον 'je jeejee 'de "maυ'wυ o 'jru -gbaowυ 'di mamaυ 'sυ.

De 'boo-pee'

11 'Bo -mε 'de ε, 'υn 'jeeε 'beokpa-te -plu klaa" due' "jriε- ε ke "ju -tea i 'bo ε "kpei ke. 'Blva- ke jaυn sον i 'bo o "juoi, υ se -teyn 'ble 'bode.

12 'Su 'υn 'jeeε 'mευn 'a mu" ke klae" "jriε-, υυ nyna i 'bo 'beokpa-te "juoi. 'Su 'sbυpin -tuu"-tuu kaien "woin. -Wεε 'sbe jre' kaien "woin ke'wle 'bo -mε 'de -mε nυ 'kmονisbe. 'Bo 'mευn 'a nυυdi -ι -cruia' 'de 'sbi -nυ 'di "kpei mο υυa tba -wεε υυa 'je υυa' 'pee.

13 'Su nyυ -mεa 'e 'toniε wον ε, 'toniε ja -wi" -mυ 'mε, -wεε 'mεa' o, 'mευn 'a -kwlo o, -mυ ja ιa' -nυ 'mευn -ke. -Wεε ka jro' o nυa, 'kamο oo' 'pee 'je 'jeeε, ka jro' o nυa, 'kamο oo' 'pee 'je 'jeeε.

14 'Su υυ kpyon 'mεa' ke 'mευn 'a -kwlo 'mε, υυ -fii" ι 'de nε-gbauo klaa" 'di. Uba' 'de nε-gbauo klaa" 'di mua' -nε, εmε -nυ 'mεa' 'a kpe 'soon -nε.

15 Nyο "o nyο -oo 'nynυ sea 'cruε 'de 'pυsbe -nε 'di ε, -mο -fii" ε 'de nε-gbauo klaa" 'υn.

21

Javn dee ke 'blva- dee ke

1 Javn ke 'blva- -ji -nιa tein" ε, -mυ sον i, ι ke 'toniε ke. 'Su 'υn 'jeeε javn dee ke 'blva- dee "jriε-.

2 'Su Selisalem -kwlo -dee -ε -nιa Kea 'a -kwlo ε, ε 'wlyε 'e javn 'di εε jea i "si -wεε 'υn 'jee- ε "jriε-. Ka 'nynιa -saan" -υa -tia" jra dee 'υn a -tua" dυ 'doe -pυn" -wεε υa 'jaa- υa' kyan "i ε, 'kamο εε' -kwlo -tu nυ-.

3 'Su 'υn 'wον wly klaa" jre' -ε -wly 'e 'beokpa-te o fo o -wεε ε 'na : Ao -gbυn 'nο, Kea ji 'de nyiopy "klu 'tia' -wε- la. ε ke υυυυ "tii' 'bode -wεε υυa mu εε' nyυ nιa', 'de Kea 'a -ce" 'kpa ke υυ 'je i -te -wεε ε 'je υυυυ 'a Kea nυ-.

4 εε mυε υυυυ "miini "jri i-saa'. 'Mεa' o, 'kwε- paa' se nυ 'bode. Nyυ se -fin" -cruen" ke kplewly 'woin. Nyυ se 'kle 'jei 'bode, δε-nυε' dυ -ji -nιa tein" ε, -mυ -si'.

5 'Su "ju -tea i 'bo 'beokpa-te "kpei wly' ka, o 'na : -In -gbυn 'nο, 'υn poe dυ -wee' "klein 'a -gbodee "ni. 'Su o 'na : -In -cru wly -nυ, δε-nυε' ιa' wly tu nιε to' -ti, ι nιε -kwly" -te' ka.

6 -Wεε o wly ke'wle, o 'na : ε -kwε- ja -wε- ! 'Mo -saa 'i, 'mο -boo' de, 'mο

-kon nya, 'mo -kan di -wee' "jru. Nyo
"o nyo "ni 'natun a nua, "ni -ε -wlvā
'o 'kmun ni 'a "jru "kpei ε, εμε 'ma
mu o "nyia' foo" 'un, -wee o 'je 'na.

7 Nyo -oo mua tu 'a "jru kpaā' a, ia'
di tu a muε oo' 'ken nia'. 'In 'je oo'
Kea ni, 'de omo 'je 'ma "ju ni-.

8 'Kaa nyo -uba pleea nyo 'a "jri
-wee -uba' -kwlea wlu fai" poo -ti o,
nyo -ub sea Kea -kwli" -te' o, nyo
-uba nua -flen" di 'a "kwli -wee' o,
"ku 'dbaun o, kao'bleun o, jrii' pou
o, koun "juoi -gbεεun o, si 'tmu un o,
uba' -ni -tein nte 'de ne-gbauo klaa"
ke 'nu -nyinia "jrii -ε 'dba nyo 'un.
Uba' 'de ε 'un mua' me -ni 'mea 'a
kpe 'soon -ne.

Selisalem -kwlo -dee

9 'Su Kea 'a "soa -mε" 'son -nu -ub
-blea -gblī -mε" 'son kwa 'de -i 'di
nyo 'kle -tu" di -mε" 'son -bōōa' de
nia uba' due' ji' -wee o wlu 'un -pee,
o 'na : -In ji -wee 'in 'je -un Kea 'a
'sraa -sablaaju 'a -poin too-, umu -ni
oo' 'nyo.

10 'Su Kea 'a -Suu "ji 'de 'un 'ε -wee
'ma -gbuan 'emu 'su 'in 'jeeε Kea 'a
"soai -no "jriε- o kpa 'un 'de cru
-toon' -toon "jru pue'. 'De o too 'un
Selisalem -kwlo -dee -ε -nia Kea 'a
-kwlo ε, εε 'wlvε 'o Kea -pun" 'de
javn 'di -wee εε 'si i.

11 Kea 'a -son' -sun' ε 'de woi -ta
-wee'. ε nmo "jrii, εε fan' ka "sou
'dōe a fan'. εε' "jriinmōa' a -flaan'
'e nyo "jri ka "sou 'dōe nyo a 'daa-
Klitali nia.

12 Blo' -pian' ε 'dei ε, ε 'beε "kpei-
-wee ε ten ja. ε 'bleε -gbein" -je
'a -puue 'jo 'soon, -wee Kea 'a "soa
-puue 'jo 'soon o fuo ia' -gbein" -je tu
i due 'due. Israe 'a -kun -nia -puue
'jo 'soon o, ia' 'nyu 'cruε due 'due
'bo -gbein" -je -ni "kpei.

13 -Gbein" -je taan -ni εε' -kwlo tu
'a 'fo -nia -nyiiε o i : -gbein" -je taan
ni 'e 'jru' 'a 'wlv 'in fo o, -wee taan
ni 'e 'jru' 'a dianfo o, -wee taan ni 'e
'jru' 'a kvanfo o, 'de taan ni 'e 'jru' 'a
blu 'in.

14 Blo' -pian' εε' -kwlo tu 'dei -ne, ε
tba 'o "sei kpi 'a -puue 'jo 'soon "kpei.

Kea 'a 'sraa -sablaaju 'a dboun -nia
-puue 'jo 'soon o, ubu 'a 'nyu 'cruε
'bo "sei -ni "kpei due 'due.

15 Kea 'a "soai -oo wlu 'un -pee
-no, o 'bleε tu -εε dbaa de kwa,
dēdbaatu -ne 'sani -nu ε. εμε o
"duo- 'un -wee o 'je -kwlo -ne ke εε'
blo' 'a wōn ke εε' blo' dbaa-.

16 -Kwlo -ne, ε 'bleε 'fo -nyiiε, εε'
'fo -wee' tēen 'un 'ε. Kea 'a "soai
nua oo' tu -ne -wee o dbaa -kwlo -ne
'su ε, ε nte -jeblv- 'a -toe nyo a na
'un 'a -kwlv due' "wlu 'soon (12 000),
'kamō εε' 'fo -nia -nyiiε o, εε' blo' 'a
tensun ni -ke.

17 O dbaa εε' blo' 'a ja tensun 'me
-ke, -wee εε' ja tensun ni suntu" 'a
kmε' 'due kwla -nyiiε 'jo -nyiiε (144).
Ka nyioo a dbaa di ε, 'kamō o dbaa
di -ke.

18 "Sei -ku 'dōe 'dōe nyo a 'daa-
Sasipu ε, umi -te' blo' -nia -kwlo 'dei
ε, -wee -kwlo 'o -ceε" 'kpa -mε ni 'sani
'a 'su -wee ε ni "jrii 'srīsrī ka "ni nia.

19 "Sei 'a -puue 'jo 'soon blo' -ε
-pian' -kwlo -ne 'dei tba 'o "kpei -ni,
ub nte "sei -ku 'dōe 'dōe 'a "kwli
-wee' -wee ub 'cru i.

-Je -saa 'i -mε -ni Sasipu.
-Je tba 'o, -ni Safii-.

Ia' taan -ne, -mε -ni Agati.
Ia' -nyiiε -ne, nte Emerodi.

20 Ia' -mm" -ne, -mε -ni Onisu.
Ia' -mεεo"- mε -ni Sadoanu.

Ia' -mε" 'son -ne, nyo a 'daa- mε -ni
Klisolitu.

Ia' -mε" na -ne, -mε -ni Berili.
Ia' -mε" nye -ne, -mε -ni Topasi.

Ia' -puue -ne, -mε -ni Klisoplasti.
Ia' -puue 'jo due' -ne, -mε -ni

Tuikoasi.
Ia' -puue 'jo 'soon -ne, -mε -ni

Ametistu.

21 'Blva 'a wōn -nia -puue 'jo 'soon o,
ub "due "sei 'dōe jru' 'a -puue 'jo 'soon
'un -wee ub nu ia' kludi due 'due. Ia'
"sei tu 'wlvε 'e -kleε" -ε -nia 'e 'tonie
-son 'di, ka -srojo nia, 'kamō i ni-.
-Jeblv -ε cean εε' -kwlo tu 'un ε, 'sani
-nu ε, ε ke de jre' se "jrii bee-, ε nte
"jrii 'srīsrī, "jriε- ε cen ε 'un 'ε.

22 'In se Kea -gbu klaa" "jriε- 'jee-
'bo εε' -kwlo tu 'di, de-nuε' Tu"bo Kea
-ε -kmai" -ε -sia di -wee' ε, εμε -ni
εε' Kea -gbu ke 'blaaju ke.

23 'Jrɔ ke 'cɔ 'a fan 'bo ɛɛ' -kwɔɔ tu 'di, dɛ-nɔɛ' Kea 'a -sɔn' -sɔn' 'bomu -wɛɛ 'blaaju nɪ ɛɛ' -tau.

24 -blua 'dinyɔ -wee' "klein a muɛ naa' 'de -sɔn' 'ɔn. 'Beɔ-wi" -nɪa 'e 'blua- "kpei a muɛ ɔɔa' "wlii- ke kɛɛma' dɛ 'bo -kwɔɔ -nɛ 'di jaa'.

25 ɛɛ' -gbein" -je se "wɔɔin kaain, dɛ-nɔɛ' -sɔn' ɔ muɛ -sɪan' jeejee, kwie se nɪ 'bode.

26 -Wɛɛ 'beɔdɛ -wee' "klein 'je 'o ɔɔa' "wlii- o, ɔɔa' kɛɛma' dɛ ja.

27 'Kaa dɛ -nyniia "jrii se 'o ɛɛ' -kwɔɔ tu 'di pai. Nyɔ -ɔɔa nɔa -flɛn" dɪ o, nyɔ -ɔɔa -tmɔa sɪ o, ɔɔ se 'o pai-ke. Nyɔ -ɔɔa 'nynɪ 'crɪa 'de Kea 'a 'sraa -sablaaju 'a 'kmɔnɪsbɛ 'di ɛ, ɔɔa' 'sɔ -je 'o pa.

22

1 'Sɔ Kea 'a "soai tɔɔ 'ɔn 'kmɔnɪ nɪ 'a -gbuu, ɛ nɪɛ "jrii 'srɪsrɪ -wee ɛɛ fan ka "sou 'dɔɛ nyɔ 'a 'daa- Klitalɪ nɪa. ɛɛ' "jru 'wɔɔɛ 'o Kea ke 'blaaju 'a 'beɔkpa-tɛ -sɔn, -wee ɛ cɛɛn 'bo -kwɔɔ 'ɔ -kwea'-.

2 'De 'kmɔnɪ tu nɪ ɛɛ' 'kɔɔɔ -nɪa 'sɔɔn "kpei-. ɛɛ cro' kɔɔɛ 'ɛ -puue 'jɔ 'sɔɔn 'de -sɔn 'di -mɛ ɛ croɛ 'jɔ 'de 'cɔ "o 'cɔ 'di. ɛɛ' wɔn mɪ -ɪa -pɔɔ' 'blua- -wee' 'a nyɔ.

3 'Dain se 'o ɛɛ' -kwɔɔ tu 'di nɪ i. Kea ke 'blaaju 'a 'beɔkpa-tɛ nɪ 'o ɛ 'di, -wee ɛɛ' dɔnɔɔn 'je ɛ "juɔi -gbɛɛ'-.

4 ɔɔa muɛ Kea 'a "jua- "jriɛ- 'jeea', -wee ɛɛ' 'nynɪ 'je 'crɪɛ 'bo ɔɔa' "jua 'a "pɛ "kpei.

5 'Kwie se kɔɔn i 'bo ɛɛ' -kwɔɔ tu 'di, 'jru se fan i 'bomu. Nyɔ se -dam'ba tba i, dɛ-nɔɛ' Tɔ"bo Kea 'a -cɛ" 'kpa -nɪ ɔɔpɔ 'a -sɔn', -wee ɔɔ 'je 'beɔ di jeejee 'de -sɔn "o -sɔn 'di.

Nyɔ 'sɪ -tu" wlu -ɛ -bɔɔa' de ke Sesi 'a ji -tɪ ke

6 'Sɔ Kea 'a "soai wɔɔɛ 'ɔn -pee, ɔ 'na : Wlu -nɪ nɪɛ tɔ', ɪ nɪɛ -kwɔɔ' -te' ka. Tɔ"bo Kea -ɛ -nyɪa" ɛɛ' wlu 'kwajaaɔn ɛɛ' -Suu ɛ, ɛmɛ -dɔɔ' ɛɛ' "soai -wee dɪ -tea nɔɔ -tɪ ɔ 'je ɪ 'kwɔɔ -sa 'de ɛɛ' dɔnɔɔn -pee.

7 Sesi 'na : Ao po doin" i, 'ɪn -tɛɛ ji -tɪ. Wlu Kea -sa 'kwɔɔ -wee -ɪ -crɪa'

'de 'sbɛ -nɛ 'di, nyɔ -ɔɔ -jɪ wɔn ɛ, -mɔ nɔ 'mɔa- !

8 'Mɔ -San, 'mɔ -ɔ -wɔn dɪ -nɪ -wee -ɔ -jee ɪ "jriɛ-. -Ta 'ɪn 'wɔn ɪ -wee 'ɪn 'jee ɪ "jriɛ- 'sɔ ɛ, Kea 'a "soai -ɔ -tɔɔ ɪ 'ɔn ɛ, 'ɪn "siɛ 'kɔi- i 'bo ɔ "juɔi, -wee 'ɪn 'je ɔ "juɔi -gbɛɛ.

9 'Kaa ɔ wlu' 'de 'ɔn -pee, ɔ 'na : "ɪn-, -ɪn -bo 'ɔn "juɔi -gbɛɛ'- ! Kea mɛ -ɪn -je "juɔi -gbɛɛ' ka- ! 'Mɔ nɪɛ Kea 'a dɔnɔɔi -o -ke, ka -ɪn -ke -ma de 'di-wi" Kea jaa wlu 'kwa nɪa, ɛ ke nyɔ "klein -ɔɔa -jea wlu -crɪa' 'nɔ 'sbɛ -nɛ 'di wɔn ke.

10 -Wɛɛ ɔ wlu 'ɔn -pee ka -ke, ɔ 'na : Wlu -saa 'kwɔɔ -wee -ɪ -crɪa' 'nɔ 'sbɛ -nɛ 'di ɛ, -ɪn -bo ɪ 'kwɔɔ -tu" ɛ ! Dɛ-nɔɛ' nɔ" -ɛ 'di ɪa' dɪ tu 'jea 'o nynɪ ɛ, ɛ se o tɛɛn-.

11 Nyɔ -nyniia 'di wɔn ɛ, -mɔ kpa ɔɔ' 'diwɔnynia' nya ! 'De nyɔ -ɔɔ nɔa dɪ -ɪa kɔɔɔn a nyɔ -flɛn" ɛ, -mɔ kpa ɪa' nɔa' nya ! 'Kaa nyɔ -ɔɔ nɔa "isrɛdɪ -cɪɪ" i ɛ, -mɔ kpa ɔɔ' "isrɛdɪ nɔa' nya -wee nyɔ -kwɛai 'pepe, -mɔ 'je ɔɔ' i -kwɛa' nya kpa !

12 Sesi 'na : Ao -gbɔn 'nɔ, 'ɪn nɪɛ -jei", 'ɪn ke -kei" 'ɪn 'jea nyɔ -sa ke, -wee dɪ jɔɔ' nɔa 'ɪn 'je ɔ ɪa' -kei" -sa due 'due.

13 'Mɔ -saa "i, 'mɔ -bɔɔ' de, 'mɔ -kɔn nya, 'mɔ -kan dɪ -wee' "jru, 'mɔ dɪ -wee' "klein tba 'de "jri -wee -ɔ -nynɪ ɪ 'o.

14 Nyɔ -ɔɔa wɔɔa ɔɔa' 'ɔnɔpaadɪ ɔɔ nɔ 'mɔa-, ɔɔpɔ -nɪ 'kmɔnɪ tu 'a 'jɔ di ka, -wee -ɔɔ -je 'o -kwɔɔ -nɛ 'di pa !

15 'Kaa nyɔ ka -gbe' nɪa -ɔɔ -nɪa kan', jrii' nɔɔn, kao'bleɔn, "ku 'dɔaɔn, kɔɔn "juɔi-gbɛɛɔn, nyɔ "klein sɪ 'tmɔ 'a nɔa 'tɔn, ɔɔa' nyɔ tu se 'o ɛɛ' -kwɔɔ tu 'di pai.

16 'Mɔ Sesi 'mɔ -dɔɔ' 'ma "soai -wee ka dɪ -nɪ nɪa tɔ' -tɪ ɛ, ɔ 'je aɔpɔ 'tmɔɔ- 'de Kea -gbi 'dii. 'ɪn 'wɔɔɛ 'de Dafidɪ 'a "ji 'di, 'mɔ -nɪ 'cɔ-sɪn -ɛɛ fan -sɔn' wɔɔin" ɛ.

17 -Suu ke 'sraa -sablaaju 'a -pɔɔn' 'naa : -ɪn ji ! Nyɔ "o nyɔ "nɪ 'natɔn a nɔa ɔ ji ! Nyɔ "o nyɔ -nɪɛ "i ɛ, ɔ "duo 'kmɔnɪ nɪ 'ɔn ɔ 'je 'na foo" 'ɔn !

Wlu "jru -cra' 'ɪn

18 Wlu "klein -i -crua' 'de 'sbe -ne 'di, nyo "o nyo -o -wɔan ia' wlu tu ε, 'mɔ San a -sɔɔ' fɛn' : -Bo nyo jro' "duo wlu jre' 'bn -wɛε ɔ po ε 'bo ε "kpei ε, -mε nyɔ 'kle -tu" dɪ -ia -tɪ' 'crua 'nɔ 'sbe -ne 'di ε, Kea a muɪ 'bn "dua' -wɛε ε 'jɪ ɔɔ' 'kle "kpei ja-.

19 'De wlu -wɪba 'kwla -wɛε -i -crua' 'nɔ 'sbe -ne 'di, -bo nyo "o nyo

jro' -sa wlu jre' 'bo ε "kpei ε, -mε Kea a muε ɔɔ' -nɪ 'kmɔnɪ tu'a 'jɔ ke -kwɔ -kwɛai -ia -tɪ' 'crua' 'de 'sbe -ne 'di ε, ɔ 'kwa -saa'.

20 Sesi -ɔ -na dɪ -nɪ nɪε tɔ' ɔ, ɔ 'naa :
Kɪn, 'ɪn -teε ji -tɪ.

ε nɪ kan' -cɛɛn'-, Tɔ"bo Sesi, -ɪn ji !

21 Tɔ"bo Sesi 'a 'saavn nɪ nyɔ -wee' "klein "kpei !